225
Q-76

4683

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

225
Ա-76

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

A
618

Ի ԿԱԼԿԱԹԱ.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԿՐՏԻՉ ՄԻՍՈՆԱՐԱՑ.

1844.

468.3-ով

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм.ССР
им. А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

31549-64

CALCUTTA:
BAPTIST MISSION PRESS.

ԿԱՐԳ ԵՒ ԹԻՒ ՆՈՐՈՑ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

Հանդերձ գլխովք և համարովք ։

1. Աւետարան ըստ Մատթէոսի............	երես. 1 ունի Գլուխս	28.
2. Աւետարան ըստ Մարկոսի...............	63	16.
3. Աւետարան ըստ Ղուկասու	103	24.
4. Աւետարան ըստ Յովհաննու	171	21.
5. Գործք Առաքելոց..................	223	28.

Թուղթք Պօղոսի Առաքելոյն ։

6. Թուղթ Պօղոսի առ Հռովմայեցիսն	289	16.
7. Թուղթ Պօղոսի առ Կորնթացիս առաջին	318	16.
8. Թուղթ Պօղոսի առ Կորնթացիս երկրորդ	345	13.
9. Թուղթ Պօղոսի առ Գաղատացիսն	363	6.
10. Թուղթ Պօղոսի առ Եփեսացիսն	373	6.
11. Թուղթ Պօղոսի առ Փիլիպեցիսն..........	384	4.
12. Թուղթ Պօղոսի առ Կողոսացիս	391	4.
13. Թուղթ Պօղոսի առ Թեսաղոնիկեցիս առաջին..	398	5.
14. Թուղթ Պօղոսի առ Թեսաղոնիկեցիս երկրորդ..	405	3.
15. Թուղթ Պօղոսի առ Տիմոթէոս առաջին	409	6.
16. Թուղթ Պօղոսի առ Տիմոթէոս երկրորդ	417	4.
17. Թուղթ Պօղոսի առ Տիտոս	423	3.
18. Թուղթ Պօղոսի առ Փիլիմոն.............	427	1.

Թուղթք Կաթուղիկեայց ։

19. Թուղթ Պօղոսի առ Եբրայեցիս	429	13.
20. Թուղթ կաթուղիկեայց. Յակոբու Առաքելոյ.	450	5.
21. Թուղթ կաթուղիկեայց. Պետրոսի առաջին ..	458	5.
22. Թուղթ կաթուղիկեայց. Պետրոսի երկրորդ ..	467	3.
23. Թուղթ կաթուղիկեայց. Յովհաննու առաջին..	473	5.
24. Թուղթ կաթուղիկեայց. Յովհաննու երկրորդ .	481	1.
25. Թուղթ կաթուղիկեայց. Յովհաննու երրորդ..	483	1.
26. Թուղթ կաթուղիկեայց . Յուդայի Առաքելոյ .	485	1.
27. Յայտնութիւն Յովհաննու Առաքելոյ	488	22.

Նոր կտակարանքս բովանդակին 'ի գիրս . ԻԷ . 27։

ՍՈՒՐԲ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ

Գլուխ Առաջին

1 Գիրք ծննդեան Յ̃ի Ք̃ի որդւոյ Դաւթի․ որդւոյ Աբ-
2 րահամու[1]: * Աբրահամ ծնաւ զԻսահակ. Իսահակ ծնաւ զՅակովբ.
3 Յակովբ ծնաւ զՅուդա, և զեղբարս նր̃[2]: * Յուդա ծնաւ
զՓարէս և զԶարայ 'ի Թամարայ. Փարէս ծնաւ զԵզրոմ. Եզրոմ
4 ծնաւ զԱրամ[3]: * Արամ ծնաւ զԱմինադաբ. Ամինադաբ
5 ծնաւ զՆաասոն. Նաասոն ծնաւ զՍաղմոն[4]: * Սաղմոն ծնաւ
զԲոոս 'ի Հռաքաբայ. Բոոս ծնաւ զՈվբէթ 'ի Հռութայ. Ովբէթ
6 ծնաւ զՅեսսէ. Յեսսէ ծնաւ զԴաւիթ արքայ[5]: * Դաւիթ արքայ
7 ծնաւ զՍողոմոն 'ի կնոջէն Ուրիայ[6]: * Սողոմոն ծնաւ զՌո-
8 բովամ. Ռոբովամ ծնաւ զԱբիայ. Աբիա ծնաւ զԱսափ[7]: * Ա-
սափ ծնաւ զՅովսափատ. Յովսափատ ծնաւ զՅովրամ. Յովրամ
9 ծնաւ զՈզիայ[8]: * Ոզիա ծնաւ զՅովաթամ. Յովաթամ ծնաւ
10 զԱքազ. Աքազ ծնաւ զԵզեկիայ[9]: * Եզեկիա ծնաւ զՄանասէ.
11 Մանասէ ծնաւ զԱմոն. Ամոն ծնաւ զՅովսիա[10]: * Յովսիա ծնաւ
զՅեքոնիա, և զեղբարս նորա առ գերութեամբն բաբելացւոց[11]:
12 * Յետ գերութե̃ն բաբելացւոց ծնաւ Յեքոնիա զՍաղաթիէլ.
13 Սաղաթիէլ ծնաւ զԶօրաբաբէլ[12]: * Զօրաբաբէլ ծնաւ զԱ-
բիուդ. Աբիուդ ծնաւ զԵղիակիմ. Եղիակիմ ծնաւ զԱզովր:
14 * Ազովր ծնաւ զՍադովկ. Սադովկ ծնաւ զԱքին. Աքին ծնաւ
15 զԵղիուդ: * Եղիուդ ծնաւ զԵղիազար. Եղիազար ծնաւ
16 զՄատթան. Մատթան ծնաւ զՅակովբ: * Յակովբ ծնաւ
զՅովսէփ զայրն Մարիամու՝ որում խօսեցեալ զՄարիամ կոյս.
յորմէ ծնաւ Յս̃, որ անուանեալ Քս̃:
17 Արդ՝ ամենայն ազգք յԱբրահամէ մինչև 'ի Դաւիթ՝
ազգք չորեքտասանք. և 'ի Դաւթէ մինչև 'ի գերութիւնն

[1] Ղու. 3. 23. Սղ. 131. 11. Եսա. 11. 1. Եր. 23. 5. Մտ. 22. 42. Յոհ. 7. 42. Գրծ. 2. 30: 13. 23. Հռ. 1. 3. Ծն. 12. 3: 22. 18. Գղ. 3. 16. [2] Ծն. 21. 2. 3: 25. 25: 29. 35: [3] 38. 27. Հռ. 4. 18: 1. Մն. 2. 5. 9: [4] Թւ. 7. 12. [5] Հռ. 4. 21. Ե. 22: 1. Թգ. 16. 1: 17. 12: [6] 2. Թգ. 12. 24: [7] 3. Թգ. 11. 43: 14. 31: 15. 8: 1. Մն. 3. 10: [8] 2. Մն. 17. 1: 21. 1: [9] 26. 23: 27. 9: 4. Թգ. 18. 1: [10] 4. Թգ. 20. 21: 21. 18: 1. Մն. 3. 13. 14:

[11] 1. Մն. 3. 15. 16: 4. Թգ. 24. 14—16: 25. 11: 2. Մն. 36. 10. 20: Եր. 27. 20: 39. 9: 52. 11. 15. 28. 29. 30: Դն. 1. 2: [12] 1. Մն. 3. 17. 19: 2. Եզ. 3. 2: 5. 2: Նէ. 12. 1: Անգ. 1. 1:

բաբելացւոց՝ ազգք չորեքտասանք. և 'ի գերութենէն
բաբելացւոց մինչև 'ի Քս՝ ազգք չորեքտասանք:
Եւ Յսի Քսի ծնունդն էր այսպէս: խօսեցեալ զմայր նորա 18
Մարիամ Յովսեփու, մինչ չև եկեալ առ միմեանս՝ գտաւ
յղացեալ 'ի Հոգւոյն սրբոյ[1]: • Եւ Յովսէփ այր նր, քանզի 19
արդար էր՝ և ոչ կամէր առակել զնա, խորհեցաւ լռելեայն
արձակել զնա[2]: • Եւ մինչդեռ նա զայս ածէր զմտաւ, ահա 20
հրեշտակ Տն 'ի տեսլեան երևեցաւ նմա՝ և ասէ. Յովսէփ որդի
Դաւթի՝ մի՛ երկնչիր առնուլ առ քեզ զՄարիամ կին քո.
քանզի որ 'ի նմայն ծնեալ է՝ 'ի Հոգւոյն սրբոյ է[3]: • Ծնցի 21
որդի, և կոչեսցես զանուն նր Յս. զի նա փրկեսցէ զժողովուրդ
իւր 'ի մեղաց իւրեանց[4]: • Այլ այս ամ եղև, զի լցցի 22
որ ասացաւն 'ի Տնէ 'ի ձեռն եսայեայ մարգարէի: • Ահա 23
կոյս յղասցի՝ և ծնցի որդի, և կոչեսցեն զանուն նորա Էմմա-
նուէլ. որ թարգմանի՝ ընդ մեզ Աճ[5]: • Եւ զարթուցեալ 24
Յովսէփ 'ի քնոյ անտի, արար որպէս հրամայեաց նմա հրեշտակն
Տեառն, և առ յինքն զկինն իւր: • Եւ ոչ գիտէր 25
զնա, մինչև ծնաւ զորդին իւր զանդրանիկ. և կոչեաց
զանուն նորա Յս[6]: [6] Ել. 13.2: 2.Թագ.6.23. Ղուկ.2.7.21:

Գլուխ Երկրորդ

Եւ 'ի ծնանելն Յսի 'ի Բեթղեհեմ Հրէաստանի յաւուրս 1
Հերովդէի արքայի[°], ահա մոգք յարևելից եկին յԵմ[7], • Եւ 2
ասեն. ո՞ւր է որ ծնաւ արքայն հրէից. զի տեսաք զաստղն
նորա յարևելս, և եկաք երկիրպագանել նմա[8]: • Եւ իբրև 3
լուաւ արքայ Հերովդէս՝ խռովեցաւ, և ամ Եմ ընդ նմա:
• Եւ ժողովեալ զամ զքահանայապետս և զդպիրս ժողովրդ- 4
եանն, հարցանէր 'ի նոցանէ՝ թէ ո՞ւր ծնանիցի Քսն[9]: • Եւ 5
նոքա ասեն ցնա. 'ի Բեթղեհեմ Հրէաստանի. զի այսպէս գրեալ
է 'ի ձեռն մարգարէին: • Եւ դու Բեթղեհեմ երկիր յուդայ՝ 6
ոչինչ կրսեր ես յիշխանս յուդայ. 'ի քէն ելցէ ինձ իշխան,
որ հովուեսցէ զժողովուրդ իմ զԻՂ[10]: • Յայնժամ Հերովդէս 7
գաղտ կոչեաց զմոգսն, և ստուգեաց 'ի նոցանէ զժամանակ
աստեղն երևելոյ: • Եւ արձակեաց զնոսա 'ի Բեթղեհեմ, 8
ասէ. գնացէք ստուգեցէք վասն մանկանն, և յորժամ
գտանիցէք՝ ազդ արասջիք ինձ, զի և ես եկեալ երկիրպագից

[1] Ղուկ. 1.27. 1.35: 2. Օրէ. 24. 1. Մատ. 5.31: 19. 3. Մար. 10. 4.
[3] Ծն. 20. 1. 2 — 18:31. 11—13.24. 29:41.15.25. Թուոց. 22.9.32: 3.Թագ. 3. 5. Ղուկ. 1.13. 35. Գործ. 10. 3.
[4] Ծն. 16.11: 17.15 — 19. Ղուկ. 1.13.31 Գործ. 4.12: 5.31: 13.23. Ե. 38.
[5] Ծն. 3.15: 21.1—3. Եսայ. 7.14: 9. 6.
[°] Ամ աշխարհի ըստ ծննդոց 4004. Ամ ծննդեան Քրիստոսի 4. Ամ Տեառն Համառօտ 1.
[7] Ղուկ. 2.4. 6. 7: Ծն. 10. 30: 25. 6: 3 Թագ. 4.30.
[8] Ղուկ. 2. 11. Թուոց. 24. 17. Եսայ. 60. 3. Յայտ. 22.16:
[9] 2.Մնաց. 36. 14: 34.13. Մաղ. 2. 7.
[10] Ծն. 49.10. Միք. 5. 2. Յովհ. 7.42. Յայտ. 2.27

9 նմա[1]: • Եւ նոքա իբրեւ լուան 'ի թագաւորէն՝ գնացին. եւ
այա աստղն զոր տեսին յարեւելս՝ առաջնորդեաց նոցա, մինչեւ
10 եկեալ եկաց 'ի վերայ՝ ուր էր մանուկն: • Իբրեւ տեսին զաստ-
11 ղըն, խնդացին յոյժ յուրախութիւն մեծ: • Եւ իբրեւ մտին
'ի տունն, տեսին զմանուկն հանդերձ մարեմաւ մարբն իւրով,
եւ անկեալ երկիրպագանէին նմա. եւ բացեալ զգանձս
իւրեանց՝ մատուցին նմա պատարագս՝ ոսկի եւ կնդրուկ եւ
12 զմուռս[2]: • Եւ հրաման առեալ 'ի տեսլեան չդառնալ
անդրէն առ հերովդէս, ընդ այլ ճանապարհ գնացին յաշ-
խարհն իւրեանց[3]:
13 Եւ իբրեւ գնացին նոքա անտի, ահա հրեշտակ Տեառն երեւէր
'ի տեսլեան յովսեփու, եւ ասէր. արի առ զմանուկդ եւ զմայր
իւր՝ եւ փախիր յեգիպտոս, եւ անդ լինիջիր՝ ցորքան ասացից
քեզ. քանզի 'ի խնդիր է հերովդէս կորուսանել զմանուկդ[4]:
14 • Եւ նա յարուցեալ առ զմանուկն եւ զմայր իւր գիշերի՝
եւ գնաց յեգիպտոս, եւ անդ էր մինչեւ ցվախճան հերովդի:
15 • Զի լցցի ասացեալն 'ի Տեառնէ 'ի ձեռն մարգարէին
որ ասէ. յեգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ[5]:
16 Յայնժամ իբրեւ ետես հերովդէս թէ խաբեցաւ 'ի մոգուց
անտի, բարկացաւ յոյժ. եւ առաքեալ կոտորեաց զամ մանկուն-
սըն որ էին 'ի բեթղեհէմ եւ յամ սահմանս նր՝ յերկեմենից
եւ 'ի խոնարհ, ըստ ժամանակին զոր ստուգեաց 'ի մոգուց †:
17 • Յայնժամ կատարեցաւ ասացեալն 'ի ձեռն երեմիայ մար-
18 գարէի՝ որ ասէ. • Ձայն գուժեաց 'ի հռամայ, ողբումն
եւ լալումն եւ աշխարումն յոյժ. հռաքէլ լայր զորդիս իւր, եւ
ոչ կամէր մխիթարիլ՝ զի ոչ էին[6]:
19 Եւ 'ի վախճանելն հերովդի, ահա հրեշտակ Տն 'ի տեսլեան
20 երեւէր յովսեփայ յեգիպտոս[7], • եւ ասէր. արի առ զմանուկդ
եւ զմայր իւր, եւ գնա յերկիրն իսրայէլի. զի մեռան որ
21 խնդրէին զանձն մանկանդ[8]: • Եւ նա յարուցեալ առ զմա-
22 նուկն եւ զմայր նր, եւ եկն յերկիրն իէլի: • Եւ իբրեւ լուաւ
եթէ արքեղայոս թագաւորեաց հրէաստանի փոխանակ հերովդի
հօրն իւրոյ, երկեաւ երթալ անդր. եւ հրաման առեալ 'ի
23 տեսլեան, գնաց 'ի կողմանս գալիլեացւոց[9]: • Եւ եկեալ
բնակեցաւ 'ի քաղաքին՝ որ կոչէր նազարեթ. զի լցցի բան
մարգարէիցն, թէ նազովրեցի կոչեսցի[10]:

[1] 4.Թագ.10.19. Առ.26.26.
[2] Սաղ. 71.10. Ես. 60. 6.
[3] Թու. 22.12: 24. 4. Մտթ. 1.20.
[4] Ծն. 12 1: 31.13: 40. 5. Թու. 22.35. Սաղ. 120. 7. Յոբ. 33.13. 14—17. Դան.2.5.19. 28. Գր. 5.19: 12. 7: Եբ. 1.22: 2.1.3. Գր. 7.19.
[5] Ովսէ. 11. 1.
† Եբ. 1.22. Գր. 7.19: 4.Թագ. 3.27. Դան. 3.20. 24.25.
[6] Երեմ. 31.15.
[7] 3.Թագ. 3. 5: 9. 2.
[8] Ծն. 31. 13. 14—17. Եբ. 4.19.
[9] Ծն. 46. 3. Թու. 12. 6: 1.Թագ. 3.10: 3.Թագ. 3. 5. 6—15. Մտթ. 3.13. Ղուկ. 2.39.
[10] Յոհ. 1.45. Գր. 13. 5: 1.Թագ. 1.11.

Գլուխ Երրորդ

Յաւուրսն յայնոսիկ գայ յովհաննէս մկրտիչ քարոզել յա- 1
նապատին հրէաստանի[0], • Եւ ասել. ապաշխարեցէք՝ զի մեր- 2
ձեալ է արքայութիւն երկնից[1]: • Զի սա է՝ վն որոյ ասացաւ 3
'ի ձեռն եսայեայ մարգարէի, որ ասէ. ձայն բարբառոյ յա-
նապատի, պատրաստ արարէք զճանապարհ Տն, եւ ուղիղ
արարէք զշաւիղս նր[2]: • Եւ ինքն յովհաննէս ունէր հանդերձ 4
'ի ստեւոյ ուղտու, եւ գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. եւ կերա-
կուր նորա էր մարախ եւ մեղր վայրենի[3]: • Յայնժամ ելանէին 5
առ նա ամենայն երուսաղէմացիք՝ եւ ամ հրէաստան՝ եւ ամ
կողմն յորդանանու[4]; • Եւ մկրտէին 'ի նմանէ 'ի յորդանան, 6
եւ խոստովան լինէին զմեղս իւրեանց[5]:

Եւ տեսեալ զբազումս 'ի սադուկեցւոց եւ 'ի փարիսեցւոց 7
եկեալս 'ի մկրտութիւն նորա, ասէ ցնս. ծնունդք իժից՝
ո՞ եցոյց ձեզ փախչել 'ի բարկութենէն որ գալոցն է[6]: •
Արարէք այսուհետեւ պտուղ արժանի ապաշխարութեան[7]: • 8
Եւ մի՛ համարիցիք ասել յանձինս՝ թէ ունիմք մեք հայր 9
զաբրահամ. ասեմ ձեզ, զի կարող է Այ 'ի քարանցս յայս-
ցանէ յարուցանել որդիս աբրահամու[8]: • Զի աւասիկ 10
տապար առ արմին ծառոց դնի. ամ ծառ որ ո՛չ առնիցէ զպտուղ
բարի, հատանի եւ 'ի հուր արկանի[9]: • Ես մկրտեմ զձեզ ջրով 11
յապաշխարութիւն. բայց որ զկնի իմ գայ՝ հզօրագոյն է քան
զիս, եւ ես չեմ բաւական բառնալ զկօշիկս նորա. Նա մկրտեսցէ
զձեզ 'ի Հոգին սբ՝ եւ 'ի հուր[10]: • Որոյ հեծանոցն 'ի ձեռին 12
իւրում. եւ սրբեսցէ զկալ իւր, եւ ժողովեսցէ զցորեանն
'ի շտեմարանս իւր, եւ զյարդն այրեսցէ անշէջ հրով[11]:

Յայնժամ գայ Յս 'ի գալիլեէ 'ի յորդանան առ յովհաննէս՝ 13
մկրտել 'ի նմանէ[12]: • Եւ յովհաննէս արգելու զնա՝ եւ ասէ. 14
Ինձ պիտոյ է 'ի քէն մկրտել՝ եւ դու առ ի՞ս գաս: • Պատաս- 15
խանի ետ Յս՝ եւ ասէ ցնա. թո՛յլ տուր այժմ, զի այսպէս
վայել է մեզ լնուլ զամ արդարութիւն. եւ ապա թոյլ ետ
նմա: • Եւ իբրեւ մկրտեցաւ Յս, ել վաղվաղակի 'ի ջրոյ 16
անտի. եւ ահա՛ բացան նմա երկինք. եւ ետես զՀոգին Այ
զի իջանէր իբրեւ զաղաւնի, եւ գայր 'ի վերայ նորա[13]: •

[0] Ա/ Տեառն Հ[illegible]. 26. Մրկ. 1. 4. 15. Ղուկ. 3. 2. 3. Յհ. 1. 28. Յե. 14. 10. [1] Դան. 2. 44. Մրկ. 4. 17: 10. 7. [2] Ես. 40. 3. Մրկ. 1. 3. Ղուկ. 3. 4: 1. 76. Յհ. 1. 23. [3] Ղեւ. 11. 22: 4. Թագ. 1. 8. Զաք. 13. 4. Մրկ. 1. 6: 1. Թագ. 14. 25. 26. [4] Մրկ. 1. 5. Ղուկ. 3. 7. [5] Գործ. 2. 38: 19. 4. 18. [6] Մտթ. 12. 34: 23. 33. Ղուկ. 3. 7. 8. 9. Հռ. 5. 9: 1. Թես. 1. 10. [7] Ղուկ. 3. 8. Գործ. 26. 20: [8] 13. 26. Յհ. 8. 33. 39. Հռ. 4. 1. 11. 16. [9] Մտթ. 7. 19. Ղուկ. 13. 7. 9. Յհ. 15. 6. [10] Մրկ. 1. 8. Ղուկ. 3. 16. Յհ. 1. 15. 26. 33: Գործ. 1. 5: 11. 16: 19. 4: Ես. 4. 4: 44. 3: Մղ. 3. 2: Գործ. 2. 3. 4: 1. Կոր. 12. 13: [11] Մղ. 3. 3: 4. 1: Մտթ. 13. 30. [12] Մտթ. 2. 22: Մրկ. 1. 9. Ղուկ. 3. 21. [13] Ա/ Տեառն Հ. 27. Ես. 11. 2: 42. 1: Մրկ. 1. 10: Ղուկ. 3. 21—23: Յհ. 1. 32. 33. Գործ. 7. 55: 8. 39.

17 Եւ ահա ձայն յերկնից՝ որ ասէր. դա է Որդի իմ սիրելի,
ընդ որ հաճեցայ[1]:

Գլուխ Չորրորդ

1 Յայնժամ վարեցաւ Յս յանապատ 'ի Հոգւոյն փորձել
2 'ի սատանայէ[2]: • Եւ պահեալ զքառասուն տիւ և զքառասուն
3 գիշեր՝ ապա քաղցեաւ[3]: • Եւ մատուցեալ փորձիչն՝ ասէ
ցնա. եթէ Որդի ես ԱՅ՝ ասա զի քարինքս այսոքիկ հաց
4 լինիցին: • Նա պատասխանի ետ և ասէ. գրեալ է՝ թէ ոչ
հացիւ միայն կեցցէ մարդ, այլ ամ բանիւ որ ելանէ 'ի բե-
5 րանոյ ԱՅ[4]: • Յայնժամ առեալ ածէ զնա սատանայ 'ի քաղաքն
6 սբ, և կացուցանէ զնա 'ի վերայ աշտարակի տաճարին[5], • Եւ
ասէ ցնա. եթէ Որդի ես ԱՅ՝ արկ զքեզ աստի 'ի վայր. զի
գրեալ է թէ հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո,
և 'ի վերայ ձեռաց բարձցեն զքեզ՝ զի մի՛ երբեք հարցես
7 զքարի զոտն քո[6]: • Ասէ ցնա դարձեալ Յս. գրեալ է՝
8 թէ ոչ փորձեսցես զՏր ԱԾ քո[7]: • Դարձեալ առնու
ածէ զնա սատանայ 'ի լեառն մի բարձր յոյժ, և ցուցանէ
նմա զամ թագաւորութիւնս աշխարհի. և զփառս նց. •
9 Եւ ասէ ցնա. զայս ամ քեզ տաց՝ եթէ անկեալ երկիր պա-
10 գանիցես ինձ: • Յայնժամ ասէ ցնա Յս. Երթ յետս իմ
սատանայ. զի գրեալ է Տն ԱԾ քում երկիրպագցես, և
11 զնա միայն պաշտեսցես[8]: • Ապա եթող զնա սատանայ. և ահա
հրեշտակք մատեան՝ և պաշտէին զնա[9]:
12 Եւ իբրև լուաւ Յս եթէ Յովհաննէս մատնեցաւ, մեկնեցաւ
13 գնաց 'ի Գալիլեա[10]. • Եւ թողեալ զՆազարէթ, եկն
բնակեցաւ 'ի Կափառնայում 'ի ծովեզերին, 'ի սահմանս Զաբու-
14 ղոնի և Նեփթաղիմայ. • Զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ 'ի ձեռն
15 Եսայեայ մարգարէի: • Երկիր Զաբուղոնի և երկիր Նեփթա-
ղիմայ՝ ճանապարհ ծովու՝ յայնկոյս Յորդանանու, Գալիլեայ
16 հեթանոսաց[11]: • Ժողովուրդ որ նստէր 'ի խաւարի՝ ետես լոյս
մեծ. և որոց նստէին յաշխարհին և 'ի ստուերս մահու
լոյս ծագեաց նոցա[12]:
17 Յայնմ հետէ սկսաւ քարոզել Յս և ասել. ապաշխարեցէք
զի մերձեալ է արքայութիւն երկնից[13]:

[1] Սղ. 2. 7. Ես. 42. 1. Մտ. 17. 5: 12.18. Մր. 1.11. Ղկ. 9.35. Յհ. 12.28. Եբր. 1. 6. Կղ. 1.13: 2.Պետ.1.17:
[2] 3.Թգ.18.12: 4.Թգ. 2.16. Եզ.3.14: 8. 3.16:11.1.24: 40.2: 43. 5. Մր. 1.12. Ղկ. 4. 1. Գծ. 8.39. Եբր. 4.15.
[3] Ել. 34.28: 2.Օրի.9. 9. 10—18: 3.Թգ.19. 8:
[4] 2.Օրի.8. 3.
[5] Նեե. 11. 1. 18. Ես. 48. 2: 52. 1. Մտ. 27.53. Յյ. 11. 2.
[6] Սղ. 90.11. 12:
[7] 2.Օրի.6.16:
[8] 2.Օրի. 6.13: 10.20. Յե. 24.14: 1.Թգ. 7. 3.
[9] Եբր. 1.14.
[10] Ամէ Տեառն Համաձայն. 30. Մր. 1. 14. Ղկ. 3. 20: 4. 14.31. Յհ. 4.43.
[11] Ես. 9. 1. 2.
[12] Ես. 42. 7. Ղկ. 2.32

[13] Մտ.3.2: 10.7: Մր.1.14.15: Գծ.17.30:

Մինչդեռ գնայր Յս̄ ընդ եզր ծովուն գալիլեացւոց, ետես 18
երկուս եղբարս զսիմոն զկոչեցեալն պետրոս, և զանդրէաս
եղբայր նր̄ արկեալ ուռկան 'ի ծով. քանզի ձկնորսք էին [1]:
* Եւ ասէ ցնոսա. եկայք զկնի իմ, և արարից զձեզ որս- 19
որդս մարդկան [2]: * Եւ նոքա թողեալ վաղվաղակի զգործիսն՝ 20
գնացին զհետ նորա [3]: * Եւ մատուցեալ անտի յառաջ ետես 21
այլ երկուս եղբարս, զյակոբոս զզեբեդեայ և զյովհաննէս զեղ-
բայր նորա 'ի նաւի՝ զզեբեդեաւ հանդերձ հարբն իւրեանց, մինչ
կազմէին զուռկանս իւրեանց. և կոչեաց զնս̄ [4]: * Նոքա թողեալ 22
վաղվաղակի զնաւն և զհայրն իւրեանց, գնացին զհետ նր̄:

Եւ շրջէր Յս̄ ընդ ամ̄ կողմն գալիլեացւոց. ուսուցանէր 23
'ի ժողովուրդս նոցա և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան,
և բժշկէր զամ̄ հիւանդութիւն՝ և զամ̄ ախտս 'ի ժողովրդ-
եանն [5]: * Եւ ել լուր նորա ընդ ամ̄ երկիրն ասորւոց, և 24
մատուցին առ նա զամ̄ հիւանդս՝ որ նեղեալ էին 'ի պէսպէս
ցաւս և 'ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զան-
դամալոյծս. և բժշկեաց զնս̄ [6]: * Եւ երթային զհետ նր̄ ժողո- 25
վուրդք բազումք 'ի գալիլեէ և 'ի դեկապոլեայ և յեմ̄ և
'ի հրէաստանէ, և յայնկոյս յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա [7]:

Գլուխ Հինգերորդ

Եւ տեսեալ զժողովուրդն ել 'ի լեառն. և իբրև նստաւ 1
անդ՝ մատեան առ նա աշակերտք նր̄ [8]. * Եւ բացեալ զբերան 2
իւր ուսուցանէր զնոսա, և ասէր:

Երանի աղքատաց հոգւով, զի նոցա է արքայութիւն երկ- 3
նից [9]: * Երանի սգաւորաց, զի նոքա մխիթարեսցին [10]: * Եր- 4
անի հեզոց, զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր [11]: * Երանի 5
որ քաղցեալ և ծարաւի իցեն արդարութեան, զի նոքա 6
յագեսցին [12]: * Երանի ողորմածաց, զի նոքա ողորմութիւն 7
գտցեն [13]: * Երանի այնոցիկ՝ որ սուրբ են սրտիւք, զի 8
նոքա զԱծ̄ տեսցեն [14]. * Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա 9
որդիք Այ̄ կոչեսցին: * Երանի որ հալածեալ իցեն վասն 10
արդարութեան, զի նոցա է արքայութի̄ երկնից [15]: * Երանի 11
է ձեզ՝ յորժամ նախատիցեն զձեզ և հալածեսցեն, և ասիցեն
զամ̄ բան չար զձէնջ սուտ վս̄ իմ [16]: * Ցնծացէք և ուրախ 12

[1] Մր. 1.16. Ի. 17.18. Ղւ. 5. 2. Յհ. 1.42.
[2] Ղւ. 5.10.11.
[3] Մր. 10.28. Ղւ. 18.28.
[4] Մր. 1.19.20. Ղւ. 5. 10.
[5] Մր. 9. 35: 24.14. Մր. 1. 21.39: 6.2.6. Ղւ. 4.15. 16.44. Գր. 13.14: 17. 2.
[6] Մր. 12.15: 19. 2. Ղւ. 6.18.
[7] Մր. 3. 7:
[8] 3. 13.20.
[9] Ղւ. 6. 20. Սղ. 50. 19. Առ. 16. 19: 29. 23. Ես. 57.15: 66. 2. Յկ. 2 5.
[10] Ես. 61.2.3. Ղւ. 6.21. Յհ. 16.20: 2.Կր. 1. 7. Յյ. 21. 4.
[11] Սղ. 36.11. Հռ. 4.13.
[12] Ես. 55. 1: 65.13. Յհ. 6.35.
[13] Սղ. 40. 1. Մր. 6.14. Մր. 11 25: 2.Տմ.1.16. Եբր. 6.10. Յկ. 2.13.
[14] Սղ. 14. 1: 23. 4. Եբր. 12.14: 1.Կր.13.12; 1.Յհ.3.2.3:
[15] 2.Կր.4.17: 2.Տմ.2.12: 1.Պետ.3.14.
[16] Ղւ.6.22: 1.Պետ.4.14:

լերուք, զի վարձք ձեր բազում են յերկինս. զի այսպէս
հալածեցին զմարգարէսն որ յառաջ քան զձեզ էին [1]:
13 Դուք էք աղ երկրի. ապա թէ աղն անհամի՝ ի՞ւ յաղիցի.
ոչ իմիք ազդիցէ այնուհետև, բայց եթէ ընկենուլ արտաքս՝
14 և կոխան լինել ՚ի մարդկանէ [2]: • Դուք էք լոյս աշխարհի.
ոչ կարէ քաղաք թաքչել՝ որ ՚ի վերայ լերին կայցէ [3]:
15 • Եւ ոչ լուցանեն ճրագ՝ և դնեն ընդ գրուանաւ, այլ
՚ի վերայ աշտանակի. և լոյս տայ ամենեցուն՝ որ ՚ի տանն
16 իցեն [4]: • Այնպէս լուսաւորեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան,
որպէս զի տեսցեն զգործս ձեր բարիս, և փառաւորեսցեն
զՀայր ձեր որ յերկինս է [5]:
17 Մի՛ համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս կամ զմարգարէս.
18 ոչ եկի լուծանել՝ այլ լնուլ [6]: • Ամէն ասեմ ձեզ՝ մինչև
անցցեն երկինք և երկիր յովտ մի, որ նշանախեց մի է,
19 ոչ անցցէ յօրինացն և ՚ի մարգարէից՝ մինչև ամ եղիցի [7]: • Որ ոք
լուծցէ մի ինչ ՚ի պատուիրանացս յայսցանէ ՚ի փոքունց, և
ուսուսցէ այնպէս զմարդիկ, փոքր կոչեսցի յարքայութեն երկնից.
իսկ որ արասցէ՝ և ուսուսցէ, նա մեծ կոչեսցի յարքայութեն
20 երկնից [8]: • Բայց ասեմ ձեզ. զի եթէ ոչ առաւելուցու
արդարութիւն ձեր աւելի քան զդպրացն և զփարիսեցւոց,
ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից [9]: [9] Մտ.23.28.Հռ.9.31:10.3.
21 Լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն, թէ մի՛ սպանաներ.
22 զի որ սպանանիցէ՝ պարտական լիցի դատաստանի [10]: • Այլ
ես ասեմ ձեզ. եթէ ամ որ բարկանայ եղբօր իւրում տարա-
պարտուց, պարտաւոր լիցի դատաստանի. և որ ասիցէ ցեղբայր
իւր յիմար, պարտաւոր լիցի ատենի. և որ ասիցէ ցեղբայր
23 իւր մորոս, պարտաւոր լիցի ՚ի գեհեն հրոյն [11]: • Եթէ մատու-
ցանիցես զպատարագ քո ՚ի վերայ սեղանոյ, և անդ յիշեսցես՝
24 եթէ եղբայր քո ունի ինչ խէթ զքէն [12], • Թո՛ղ զպատարագն
քո առաջի սեղանոյն. երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբօր քում,
25 և ապա եկեալ մատուսջիր զպատարագն քո [13]: • Լեր իրա-
ւախոհ ընդ ոսոխի քում վաղվաղակի, մինչդեռ իցես ընդ նմա
՚ի ճանապարհի. գուցէ մատնիցէ զքեզ ոսոխն դատաւորի,
26 և դատաւորն դահճի. և արկանիցիս ՚ի բանտ [14]: • Ամէն
ասեմ քեզ. ոչ ելանիցես անտի, մինչև հատուցանիցես զյետին
նաքարակիտն: [14] Առ.25.8. Ղկ.12.58.59. Սղ.31.6. Եսա.55.6.

[1] Ղկ. 6.23. Գոր. 5.41. Հռ. 5. 3. Յկ. 1. 2: 1.Պետ.4.13. Նեե. 9.26: 2.Մն. 36.16: Մտ.23.34.37:21.35. Գոր. 7. 52: 1.Թես.2. 15.
[2] Մր. 9.49. Ղկ.14.34.35.
[3] Առ. 4.18. Փիլ. 2.15.
[4] Մր. 4.21. Ղկ. 8.16: 11.33:
[5] 1.Պետ. 2.12. Յհ. 15. 8: 1.Կոր.14.25.
[6] Հռ. 3.31: 10.4. Գաղ. 3.24.
[7] Ղկ. 16.17.
[8] Յկ. 2.10: 1.Թգ 2.30: 2.Օրէ.27.26. Գաղ. 3.10.
[10] Ել. 20.13: 2.Օրէ. 5.18.
[11] 2.Թգ. 6.20. Յկ. 2.20: 1.Յհ. 3.15:
[12] 2.Օրէ.15.16. Մտ. 8. 4: 23.19.
[13] Յբ. 42. 8. Սղ. 65.18. Առ. 28. 9. Մտ. 18.19: 1.Տիմ. 2. 8: 1.Պետ. 3. 7.

Լուարուք զի ասացաւ, մի՛ շնար[1]: • Բայց ես ասեմ ձեզ. 27
Թէ ամ որ հայի 'ի կին մարդ առ 'ի ցանկանալոյ նմա, անդէն 28
շնացաւ ընդ նմա 'ի սրտի իւրում[2]: • Եթէ ակն քո աջ գայ- 29
թագղեցուցանէ զքեզ, խլեա զնա՝ և ընկեա 'ի քէն. զի լաւ է
քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, և մի՛ ամ մարմինդ քո
անկանիցի 'ի գեհեն[3]: • Եւ եթէ աջ ձեռն քո գայթագղեցու- 30
ցանէ զքեզ, հատ զնա՝ և ընկեա 'ի քէն. զի լաւ է քեզ
եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, և մի՛ ամենայն մարմինդ
քո արկանիցի 'ի գեհեն:

Այլ ասացաւ, եթէ որ արձակիցէ զկին իւր՝ տացէ նմա 31
զարձակմանն[4]: • Բայց ես ասեմ ձեզ, եթէ ամենայն որ 32
արձակէ զկին իւր առանց բանի պոռնկութեան՝ նա տայ
նմա շնալ. և որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ[5]:

Դարձեալ լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն. մի՛ երդնու- 33
ցուս սուտ, բայց հատուսցես Տն զերդմունս քո[6]: • Այլ ես 34
ասեմ ձեզ՝ ամենևին մի՛ երդնուլ, մի՛ յերկինս՝ զի աթոռ
է ԱՅ[7], • Եւ մի՛ յերկիր՝ զի պատուանդան է ոտից նորա, 35
և մի՛ յԷմ՝ զի քաղաք է մեծի արքայի[8]. • Եւ մի՛ 'ի գլուխ 36
քո երդնուցուս, զի ոչ կարես մազ մի սպիտակ առնել՝ կամ
թուխ: • Այլ եղիցի ձեր բան, այոն՝ այո, և ոչն՝ ոչ. զի 37
աւելին քան զայն 'ի չարէն է[9]:

Լուարուք զի ասացաւ. ակն ընդական, և ատամն ընդ 38
ատաման[10]: • Այլ ես ասեմ ձեզ, մի՛ կալ հակառակ չարին. 39
այլ եթէ ոք ածիցէ ապտակ յաջ ծնօտ քո՝ դարձո նմա և
զմիւսն[11]: • Եւ որ կամիցի ոք դատել և առնուլ զշապիկս 40
քո, թող 'ի նա և զբաճկոն քո: • Եւ որ տարապարհակ 41
վարիցէ զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս[12]: • Որում 42
խնդրէ 'ի քէն՝ տուր. և որ կամի փոխ առնուլ 'ի քէն՝
մի՛ դարձուցանէր զերեսս[13]:

Լուարուք ապաքէն զի ասացաւ. սիրեսցես զընկեր քո, 43
և ատեսցես զթշնամին քո[14]: • Այլ ես ասեմ ձեզ. սիրեցէք 44
զթշնամիս ձեր. օրհնեցէք զանիծիչս ձեր. բարի արարէք
ատելեաց ձերոց. և աղօթս արարէք 'ի վերայ այնոցիկ՝ որ

[1] Ել. 20.14. Ղեւ. 18.20: 20.10: 2.Օր. 5.18: 22.22. [2] Ծն. 34. 2: 2.Թգ. 11. 2. Յոբ. 31. 1. Առ. 6.25: 2.Պետ. 2.14. [3] Մտ. 18. 8. 9: 19.12. Մր. 9.43. 44—47. Հռ. 8.13: 1.Կոր. 9.27. Կղ. 3. 5: [4] 2.Օր. 24. 1. Մտ. 19.3.7. Մր. 10.2.4 [5] Եբր. 3. 1: 2.Օր. 24. 4: Մղ. 2.14. 15. Մտ. 19. 9. Մր. 10.11. Ղկ. 16.18. Հռ. 7. 3: 1.Կոր. 7.10.11 [6] Ել. 20. 7. Ղեւ. 19.12. Թւ. 30. 3: 2.Օր. 5.11: 23.23. Մտ. 23.16. [7] Մտ. 23.16. 17—22. Յկ. 5.12. Ես. 66. 1. [8] Սղ. 47. 3: 86. 3. [9] Կղ. 4. 6. Յկ. 5.12 [10] Ել. 21.24. Ղեւ. 24.20: 2.Օր. 19.21. [11] Առ. 20.22: 24.29: Ղկ. 6.29: Հռ. 12.17.19: 1.Կոր. 6.7: 1.Թես. 5.15: 1.Պետ. 3.9: Ես. 50 6: Ող. 3.30. [12] Մտ. 27.32. Մր. 15.21: [13] 2.Օր. 15.7. 8—10: Ղկ. 6.30.35. [14] Ղեւ. 19.16: 2.Օր. 23.6: Սղ. 40.11.

45 լլկենն զձեզ և հալածեն[1]. • Զի եղիջիք որդիք հօր ձերոյ
որ յերկինսն է. զի զարեգակն իւր ծագէ 'ի վերայ չարաց
և բարեաց, և ածէ անձրև 'ի վերայ արդարոց և մեղա-
46 ւորաց[2]: • Զի եթէ սիրիցէք զայնոսիկ որ սիրենն զձեզ՝
զի՞նչ վարձք իցեն, ո՞չ ապաքէն և մաքսաւորք զնոյն գործեն[3]:
47 • Եւ եթէ տայցէք միայն ողջոյն բարեկամաց ձերոց՝ զի՞նչ
աւելի առնէք, ո՞չ ապաքէն մաքսաւորք և մեղաւորք զնոյն
48 գործեն: • Արդ՝ եղերո՛ւք դուք կատարեալք. որպէս և
հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է[4]:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

1 Զգո՛յշ լերուք ողորմութեան ձերում՝ մի՛ առնել առաջի
մարդկան, որպէս թէ 'ի ցոյց ինչ նոցա. գուցէ և վարձս
ոչ ընդունիցիք 'ի հօրէն ձերմէ՝ որ յերկինսն է[5]:
2 Այլ յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի՛ հարկաներ փող
առաջի քո, որպէս կեղծաւորքն առնեն 'ի ժողովուրդս և 'ի հրա-
պարակս, որպէս զի փառաւորեսցին 'ի մարդկանէ. ամէն ասեմ
3 ձեզ՝ այն իսկ են վարձք նոցա[6]: • Այլ դու յորժամ ողորմու-
թիւն առնիցես, մի՛ գիտասցէ ձախ քո զինչ գործէ աջ քո.
4 • Որպէս զի եղիցի ողորմութիւն քո 'ի ծածուկ. և հայրն
քո որ տեսանէ 'ի ծածուկ՝ հատուսցէ քեզ յայտնապէս[7]:
5 Եւ յորժամ յաղօթս կայցես, մի՛ լինիցիս որպէս կեղծա-
ւորքն. զի սիրեն 'ի ժողովուրդս և յանկիւնս հրապարակաց կալ
յաղօթս, որպէս զի երևեսցին մարդկան. ամէն ասեմ ձեզ՝
6 այն իսկ են վարձք նոցա: • Այլ դու յորժամ կայցես
յաղօթս, մուտ 'ի սենեակ քո՝ և փակեա զդուրս քո, և
կաց յաղօթս առ հայր քո 'ի ծածուկ. և հայրն քո որ
7 տեսանէ 'ի ծածուկ, հատուսցէ քեզ յայտնապէս[8]: • Եւ
յորժամ կայցէք յաղօթս, մի՛ շատախօսք լինիք իբրև զհե-
թանոսն. զի համարին եթէ 'ի բազում խօսից իւրեանց լսելի
8 լինիցին[9]: • Արդ՝ մի՛ նմանիցէք նոցա. զի գիտէ հայրն ձեր
զինչ պիտոյ է ձեզ, մինչ չև ձեր խնդրեալ ինչ իցէ 'ի նմանէ:
9 • Եւ արդ՝ այսպէս կացէք դուք յաղօթս. Հայր մեր որ
10 յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո[10]: • Եկեսցէ արքայութի
11 քո. եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի[11]: • Զհաց
12 մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր[12]: • Եւ թող մեզ զպարտիս

[1] 1.Թագ.24.12. 26. 7—22: 4.Թագ. 6.22. Առակ.25.21. Եսայ. 50. 6. Ղուկ. 6.27. 35: 23.34. Հռով. 12.14. 20: 1.Թես. 5.15: 1.Պետ. 3. 9: 2.23. Գործ. 7.59: 1.Կոր. 4.12. 13.
[2] Յոբ. 25. 3.
[3] Ղուկ. 6.32.
[4] Ծննդ. 17. 1. Ղևտ.11.44: 19.2:20.26. Ղուկ. 6.36. Կող.1.28:4.12 Յակ. 1. 4: 1.Պետ. 1.15. 16:Եփես.5.1.
[5] 2.Օրէն.24.13. Սաղ. 111. 9. Դան. 4.27: 2.Կոր. 9. 9. 10.
[6] Հռով. 12. 8.
[7] Մատ. 25.40. Ղուկ. 14.14.
[8] 4.Թագ. 4.33:
[9] 3.Թագ.18.26. 29. Ժող. 5. 2.
[10] Ղուկ. 11. 2.
[11] Մատ. 26.39. 42. Գործ. 21.14. Սաղ. 102. 20.21.
[12] Յոբ. 23.12. Առակ. 30. 8.

[1] Մտթ. 18.22. մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց[1]: • Եւ մի՛ 13
Ղկ. 17.3. 4. տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ 'ի չարէ. զի
[2] Մտթ. 26.41. Ղկ. 22.40. քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս ամէն[2]: •
Ի.46. Զի եթէ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, թողցէ և ձեզ 14
Յհ. 17 15: հայրն ձեր երկնաւոր[3]: • Ապա թէ ոչ թողուցուք մարդկան 15
1.Մն. 29.11: 1. Կր. 10.13: զյանցանս նոցա, և ոչ հայրն ձեր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր[4]:
2.Պետ.2. 9. Եւ յորժամ պահիցէք՝ մի՛ լինիք իբրև զկեղծաւորսն 16
Յոբ. 3.10. տրտմերեսք. որ ապականեն զերեսս իւրեանց, որպէս զի երև-
[3] Մրկ. 11.25. 26. եսցին մարդկան թէ պահիցեն. ամէն ասեմ ձեզ, այն իսկ
Եփս. 4.32. են վարձք նոցա[5]: • Այլ դու յորժամ պահիցես, օ՛ծ զգլուխ 17
Կղ. 3.13. քո՝ և լուա՛ զերեսս քո[6], • Զի մի՛ երևեսցիս մարդկան 18
[4] Առ. 24.29. իբրև զպահօղ. այլ հօրն քում 'ի ծածուկ. և հայրն քո որ
Մտթ. 18.35: տեսանէ 'ի ծածուկ, հատուսցէ քեզ յայտնապէս:
1.Կր. 6. 7. Յկ. 2.13: Մի՛ գանձէք ձեզ գանձս յերկրի. ուր ցեց և ուտի՛ճ ապա- 19
[5] 3.Թգ. 21.27. կանեն, և ուր գողք ական հատանեն և գողանան[7]: • Այլ 20
Ես. 58. 5. գանձեցէք ձեզ գանձս յերկինս, ուր ոչ ցեց և ոչ ուտիճ
Յվէ. 2.12.13: ապականեն, և ոչ գողք ական հատանեն և գողանան[8]: • Զի 21
[6] 2.Թգ. 12.20: 14. 2: ուր գանձք ձեր են՝ անդ և սիրտք ձեր եղիցին: • Ճրագ 22
4. Թգ. 4. 2. մարմնոյ ական է. եթէ ական քո առատ է, ամենայն մարմինդ
Հռութ. 3. 3. լուսաւոր եղիցի[9]: • Ապա թէ ական քո չար է՝ ամենայն 23
Սղ. 22. 5: 48. 8: 103. մարմինդ խաւարին եղիցի. իսկ արդ՝ եթէ լոյսդ որ 'ի քեզ է՝
15. խաւար է, խաւարն ո՞րչափ ևս[10]:
Ամ. 6. 6. Ոչ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել. կամ զմին ատիցէ, 24
Դան. 10. 3. Մտթ. 26. 7. և զմիւսն սիրիցէ. կամ զմին մեծարիցէ, և զմիւսն արհա-
Մրկ. 6.13: մարհիցէ. ոչ կարէք ԱՅ ծառայել և մամոնայի[11]:
14 3. Վասն այդորիկ ասեմ ձեզ. մի՛ հոգայք վն̃ ոգւոց ձերոց՝ 25
Ղկ. 7.38. Յհ. 11. 2: զինչ ուտիցէք, կամ զինչ ըմպիցէք. և մի՛ վասն մարմնոց
12. 3. ձերոց՝ թէ զինչ ագանիցիք. ո՞չ ապաքէն ոգի առաւել է
Յհ. 5.14. քան զկերակուր՝ և մարմին քան զհանդերձ[12]: • Հայեցարո՛ւք 26
[7] Առ. 23. 4. 'ի թռչունս երկնից՝ զի ոչ վարեն և ոչ հնձեն և ոչ ժողովեն
Ղկ. 18 25: 1.Տիմ. 6.17. 'ի շտեմարանս, և հայրն ձեր երկնաւոր կերակրէ զնոսա. ո՞չ
Եբր. 13. 5. ապաքէն դուք առաւել էք քան զնոսա[13]: • Իսկ արդ՝ ո՞ 'ի ձէնջ 27
Յկ. 5. 1. առ հոգալ իւրում՝ յաւելուլ կարիցէ 'ի հասակ իւր կանգուն
[8] Մտթ. 19.21.

Ղկ. 12.33. 34: 8.22. Գծ. 2.45: 1.Տիմ. 6.19: 1.Պետ. 1.4. [9] Ղկ. 11.34. Ի.36. [10] 2.Օր. 15.9: 28 54.56: Առ. 23.6: 28.22. Մտթ. 20.15. [11] Ղկ. 16.13: Գաղ. 1.10: 1.Տիմ. 6.17: Յկ. 4.4: 1.Յհ. 2.15. [12] Սղ. 54.23. Ղկ. 12.22.23. Փիլ. 4.6: 1.Պետ. 5.7. [13] Յոբ. 38.41. Սղ. 146.9. Ղկ. 12.24.

28 մի: • Եւ վասն հանդերձի զի՞ հոգայք. հայեցարո՛ւք 'ի շուշանն
29 վայրենի՝ ո՞րպէս աճէ. ոչ ջանայ, և ոչ նիւթէ: • Ասեմ
ձեզ՝ զի և ոչ Սողոմոն յամ 'ի փառսն իւրում զգեցաւ իբրև զմի
30 'ի նոցանէ: • Իսկ եթէ զխոտն 'ի վայրի որ այսօր է՝ և վաղիւն
'ի հնոց արկանի, ԱՅ այնպէս զգեցուցանէ. ո՞րչափ ևս առաւել
31 զձեզ թերահաւատք[1]: • Մի այսուհետև հոգայցէք՝ և
ասիցէք. զի՞նչ կերիցուք՝ կամ զի՞նչ արբցուք՝ կամ զի՞նչ
32 զգեցցուք: • Զի զայդ ամ հեթանոսք խնդրեն. քանզի գիտէ
33 հայրն ձեր երկնաւոր՝ թէ պիտոյ է ձեզ այդ ամ[2]: • Խնդրեցէք
նախ զարքայութիւն ԱՅ և զարդարութիւն նորա. և այդ ամ
34 յաւելցի ձեզ[3]: • Մի այսուհետև հոգայցէք վասն վաղուին՝
զի վաղիւն վասն իւր հոգասցի. շատ է աւուրն չար իւր:

Գլուխ Եօթներորդ

1 Մի՛ դատիք՝ զի մի՛ դատիցիք[4]: • Զի որով դատաս-
2 տանաւ դատիք՝ դատելոց էք. և որով չափով չափիք՝ չափեսցի
3 ձեզ[5]: • Զի՞ տեսանես զշիւղ յական եղբօր քո, և 'ի քում
4 ական զգերանդ ոչ տեսանես[6]: • Կամ զիա՞րդ ասես ցեղբայր
քո, թո՛ղ հանից զշիւղդ յականէ քումմէ. և ահաւադիկ 'ի քում
5 ական գերան կայ: • Կեղծաւո՛ր՝ հա՛ն նախ զգերանդ յականէ
քումմէ, և ապա հայեսցես հանել զշիւղն յականէ եղբօր քո:
6 Մի՛ տայք զսրբութիւն շանց. և մի՛ արկանէք զմարգարիտս
ձեր առաջի խոզաց, զի մի՛ առ ոտն կոխեսցեն զնոսա, և դարձ-
եալ երդիծուցանիցեն զձեզ[7]:
7 Խնդրեցէ՛ք՝ և տացի ձեզ, հայցեցէ՛ք՝ և գտջիք, բախե-
8 ցէք՝ և բացցի ձեզ[8]: • Զի ամենայն որ խնդրէ՝ առնու,
9 և որ հայցէ՝ գտանէ, և որ բախէ՝ բացցի նմա[9]: • Ո՞
իցէ 'ի ձէնջ մարդ՝ ցոր խնդրիցէ որդի իւր հաց, միթէ քա՞ր
10 տայցէ նմա[10]. • և կամ խնդրիցէ ձուկն, միթէ օ՞ձ տայցէ
11 նմա: • Արդ՝ եթէ դուք որ չարդ էք՝ գիտէք պարգևս
բարիս տալ որդւոց ձերոց, ո՞րչափ ևս առաւել հայրն ձեր որ
12 յերկինս է տայցէ բարիս այնոցիկ որ խնդրեն զնա[11]: • Զամ
որ միանգամ կամիջիք՝ թէ արասցեն ձեզ մարդիկ՝ այնպէս և
դուք արարէք նոցա. զի այն իսկ են օրէնքն և մարգարէքն[12]:

[1] Խմ. 5.7.11: [2] 2.Օրէ.33.25. Եփր.13.5.6: [3] 3.Թա. 3.13. Սղ. 36 25. Մար. 10.30. Ղու. 12.31: 1.Տիմ. 4. 8. [4] Դու. 1. 7. Աբր. 15. Ղու. 6. 37. Հռ. 2. 1: 14.3.4.10.13: 1.Կոր 4.3.5. Յակ 4.11.12. [5] Մար. 4. 24. Ղու. 6. 38: 2. Կոր. 9. 6. [6] Ղու. 6. 41. 42. [7] Առա. 9.7.8: 23. 9: Գոր. 13. 45. 46. [8] Սղ. 33. 16. Եսա. 58. 9: 65. 24. Երե. 29. 12.13. Եզե. 36.37. Դան.9.3.21. Մար. 21.22. Մար. 11.24. Ղու. 11. 9. 10:18.1.Յով. 14. 13:15. 7. 16.23.24. Յակ 1. 5. 6: 1.Յով. 3.22: 5. 14.15.16. [9] Առա. 8.17. Երե. 29.12. 13. [10] Ղու. 11.11. 12.13. [11] Ծն.6.5:8.21 Ծն.14.4: 15.14—16. Սղ.52.4. Հռ.3.10. Եսա.49.15. [12] Ղևտ.19.18. Մատ.22.40. Ղու.6.31. Հռ.13.8.9.10. Գաղ.5.14: 1.Տիմ.1.5.

[1] Ղու. 13.24.
[2] Եսա. 35. 8.
Մար. 16.24:
[3] 2.Օրէ.13. 3.
Երե. 23.16.
17: Մար.24.
4. 5. 11.24.
Մր. 13.22.
Հռո. 16.17.
18.
Եփե. 5. 6.
Կղ. 2. 8:
2.Պետ. 2. 1.
2. 3:
1.Յհ. 4. 1.
Մէ. 3. 5.
Գոր. 20.29.
30:
2.Կոր. 11.13:
2 Տիմ. 3. 5.
[4] Յակ. 20.
Մար. 12.33.
Ղու. 6.43.
44.
[5] Երե. 11.19.
Մատ. 12.33.
[6] Մատ. 3. 10.
Ղու. 3. 9:
1.Պետ. 4.17.
Յհ. 15.2. 6.
[7] Յակ. 16.
[8] Ովս. 8. 2.
Մատ. 25,11.
12.
Ղու. 6.46:
8.21: 13.25.
Գոր. 19.13.
Հռո. 2.13.
Յակ. 1.22.
[9] Թու. 23. 5:
24. 4:
1.Թա.10.10.
Յհ. 11.51.

Մտէք ընդ նեղ դուռն. քանզի ընդարձակ է դուռնն՝ և 13
համարձակ ճանապարհն՝ որ տանի 'ի կորուստ, և բազումք
են որ մտանեն ընդ նա[1]: * Քանզի անձուկ է դուռնն 14
և նեղ ճանապարհն՝ որ տանի 'ի կեանս, և սակաւք են որ
գտանեն զնա[2]:

Զգոյշ լերուք 'ի սուտ մարգարէից՝ որք գան առ ձեզ 15
հանդերձիւք ոչխարաց, և 'ի ներքոյ են գայլք յափշտակողք[3]:
* 'Ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնո. միթէ քաղիցե՞ն 'ի փշոց 16
խաղող՝ կամ 'ի տատասկէ թուզ[4]: * Այսպէս ա͞մ ծառ բարի՝ 17
պտուղ բարի առնէ, և ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ[5]: *
Ո՛չ կարէ ծառ բարի պտուղ չար առնել, և ոչ ծառ չար՝ 18
պտուղ բարի առնել: * Ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ պտուղ 19
բարի, հատանի և 'ի հուր արկանի[6]: * Ապա 'ի պտղոյ նոցա 20
ծանիջիք զնոսա[7]:

Ո՛չ ամենայն որ ասէ ցիս՝ Տ͞ր Տ͞ր, մտցէ յարքայութ͞ի 21
երկնից. այլ որ առնէ զկամս հօր իմոյ որ յերկինսն է[8]: *
Բազումք ասիցեն ցիս յաւուրն յայնմիկ. Տ͞ր Տ͞ր, ո՞չ յանուն 22
քո մարգարէացաք, և յանուն քո դևս հանաք, և յանուն
քո զօրութիւնս բազումս արարաք[9]: * Եւ յայնժամ ասացից 23
ցնոսա՝ եթէ ոչ երբէք գիտէի զձեզ. 'ի բաց կացէք յինէն
ամենեքեան՝ որք գործէիք զանօրէնութիւն[10]:

Ամենայն որ լսէ զբանս իմ զայսոսիկ և առնէ զնոսա, 24
նմանեսցի առն իմաստնոյ՝ որ շինեաց զտուն իւր 'ի վերայ
վիմի[11]: * Իջին անձրևք՝ և խաղացին գետք, շնչեցին հողմք՝ և 25
բախեցին զտունն, և ոչ կործանեցաւ. քանզի 'ի վ͞է վիմի հաս֊
տատեալ էր: * Եւ ա͞մ որ լսէ զբանս իմ զայսոսիկ՝ և ոչ 26
առնէ զնոսա, նմանեսցի առն յիմարի՝ որ շինեաց զտուն իւր
'ի վերայ աւազոյ[12]: * Իջին անձրևք՝ յարեան գետք, շնչեցին 27
հողմք՝ հարին զտունն, և անկաւ. և էր կործանումն նորա
մեծ յոյժ:

Եւ եղև իբրև կատարեաց Յս զա͞մ զբանս զայսոսիկ, զարմա֊ 28
նային ժողովուրդքն ընդ վարդապետութ͞ի նորա[13]: * Զի իբրև 29
իշխանութ͞ի ուսուցանէր՝ և ոչ որպէս դպիրքն[14]:

Գործ.19.13: 1.Կոր.13.2. [10] Սաղ.5.6:6.9: Մատ.25.12.41: Ղու.13.25.27: 2.Տիմ.2.19: [11] Սաղ.102 16:110.10:118.95—105. Ղու.6.48: 11.28. Յհ.13.17. Յայ.22.14. [12] Երե.8.9. [13] Երե.23.29. Մար. 13.54. Մար.1.22:6.2. Յհ.7.46. Ղու.4 32. [14] Մար.1.22. Ղու.4.32.Յհ.7.46.

Գլուխ Ութերորդ :

1 Այլ իբրև էջ 'ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նր ժողո- [1] Մար. 1.40.
վուրդք բազումք: * Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, Ղուկ. 5.12.
2 երկիրպագանէր նմա, և ասէր . Տէր՝ եթէ կամիս՝ կարող ես † Չամր. 15.
3 զիս սրբել[1]: * Ձգեաց զձեռն իւր և հասոյց 'ի նա Յիսուս՝ [2] Մար. 9.30.
և ասէ . կամիմ՝ սրբեաց . և վաղվաղակի սրբեցաւ 'ի նմանէ Մար. 5.43.
4 բորոտութիւնն †: * Եւ ասէ ցնա Յս, զգո՛յշ լեր՝ մի՛ ումեք Ղևտ.14. 2.
ասիցես . այլ երթ ցո՛յց զանձն քո քահանային . և մատո՛ 3—10.
զպատարագն, զոր հրամայեաց մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա[2]: Ղուկ. 5.14.
5 Եւ մտեալ 'ի կափառնաում՝ մատեաւ առ նա հարիւրապետ Ղուկ. 17.14.
6 մի, աղաչէր զնա[3], * Եւ ասէր . Տէր՝ մանուկ իմ անկեալ [3] Ղուկ. 7. 1.
7 կայ 'ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ: * Ասէ ցնա [4] Ղուկ. 7. 6:
8 Յս . ես եկից՝ և բժշկեցից զնա: * Պատասխանի ետ հա- 15. 19.21.
րիւրապետն՝ և ասէ . Տէր՝ չեմ բաւական՝ եթէ ընդ յարկաւ Սաղ. 106.20.
իմով մտցես . այլ ասա բանիւ, և բժշկեսցի մանուկն իմ[4]: [5] Մտթ. 15.28.
9 * Քանզի և ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ, ունիմ [6] Ծնն. 12. 3.
ընդ ինև զինուորս . ասեմ սմա երթ՝ և երթայ, և այլում Ես. 2. 2. 3:
թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի իմում թէ արա՛ զայս՝ և 11.10.
10 առնէ: * Իբրև լուաւ Յս՝ զարմացաւ, և ասէ ցայնոսիկ՝ Մաղ. 1.11.
որ զհետն երթային . ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ և ոչ յիսրայէլի Ղուկ. 13.29.
11 այսպիսի հաւատս գտի երբէք[5]: * Բայց ասեմ ձեզ, զի Գործ. 10.45:
բազումք յարևելից և յարևմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին 11.18:14.27.
ընդ աբրահամու՝ և ընդ սահակայ՝ և ընդ յակոբու յարքայու- Հռով. 15. 9.
12 թե՛ երկնից[6]: * Եւ որդիքն արքայութե՛ ելցեն 'ի խաւարն Եփես. 3. 6.
13 արտաքին . անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց[7]: * Եւ [7] Մտթ. 21.43:
ասէ Յս ցհարիւրապետն . Երթ՝ և որպէս հաւատացեր՝ 13.42.50:22.
եղիցի քեզ . և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ : 13: 24.51:
25.30.
Ղուկ. 13.28.
2.Պետ.2.17.
Յուդայ.13.
[8] Մար. 1.29.
30.31.
Ղուկ. 4.38.
39:
14 Եւ եկեալ Յս 'ի տուն պետրոսի, ետես զի զզոքանչ 1.Կոր. 9. 5.
15 նորա անկեալ դնէր տապացեալ[8]. * Կալաւ զձեռանէ նորա՝ և [9] Չամր. 3.
եթող զնա ջերմն . յառն եկաց՝ և պաշտէր զնոսա[9]: Մտթ. 9.25:
14.36:19.13.
16 Իբրև եղև երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս, Մար. 3.10:
և եհան զայսսն բանիւ . և զամ հիւանդս բժշկեաց[10]: * 6.56: 10.13.
17 Զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ 'ի ձեռն եսայեայ մարգարէի . Ղուկ. 4.41:
Նա զհիւանդութիւնս մեր վերցոյց, և զցաւս մեր եբարձ[11]: 6.19: 16.15.
[10] Մար. 1.32.

Ղուկ. 4.40.41. [11] Ես. 53.4. Յոհ.1.29: 1.Պետ.2.24.

Տեսեալ Յիսուսի ժողովուրդս բազումս զիւրեւ, հրամայեաց 18
երթալ յայնկոյս: • Եւ մատուցեալ դպիր մի ասէ ցնա. 19
Վարդապետ՝ եկից և ես զկնի քո յոր վայր և երթիցես[1]: •
Ասէ ցնա Յիսուս. աղուեսուց որջք գոն՝ և թռչնոց երկնից բոյնք, 20
այլ Որդւոյ մարդոյ ոչ գոյ՝ ուր դիցէ զգլուխ իւր[2]: • Եւ 21
մի ոմն յաշակերտացն նորա ասէ ցնա. Տէր՝ տուր ինձ հրաման՝
զի երթայց նախ թաղեցից զհայր իմ[3]: • Ասէ ցնա Յիսուս. եկ 22
զկնի իմ, և թոյլ տուր մեռելոյն թաղել զմեռեալս իւրեանց[4]:

Եւ իբրև եմուտ 'ի նաւն, գնացին զկնի նորա աշակերտքն 23
նորա: • Եւ ահա շարժումն մեծ եղև 'ի ծովուն՝ մինչ 24
նաւին ծածկել յալեացն անտի, և ինքն ննջէր[5]: • Եւ 25
մատուցեալ աշակերտքն յարուցին զնա և ասեն. Տէր՝
փրկեա զմեզ՝ զի կորնչիմք: • Եւ ասէ ցնա. ընդէ՞ր 26
վատասիրտք էք թերահաւատք. յայնժամ յարուցեալ
սաստեաց հողմոյն և ծովուն, և եղև խաղաղութիւն մեծ[6]:
• Եւ մարդիկն զարմացան՝ և ասէին. որպիսի՞ ոք իցէ 27
սա՝ զի և հողմք և ծով հնազանդին սմա:

Եւ իբրև անց յայնկոյս յերկիրն Գերգեսացւոց, պատա- 28
հեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզմանացն, չարա-
չարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ
այն ճանապարհ[7]: • Եւ ահա աղաղակեցին և ասեն. զի՞ կայ 29
մեր և քո Յիսուս Որդի ԱՅ, եկիր տարաժամ տանջել զմեզ:
• Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից արօտա- 30
կան: • Եւ դևքն աղաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես 31
զմեզ աստի, հրաման տուր մեզ երթալ յերամակ խոզիցն[8]:
• Եւ ասէ ցնա՝ երթայք. և նոքա ելեալ գնացին յերա- 32
մակն խոզից. և դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի
'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն[9]: • Եւ խոզարածքն փախեան, 33
և երթեալ 'ի քաղաքն պատմեցին զամ, և զիրս դիւահա-
րացն: • Եւ ահա ամ քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի. իբրև 34
տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա[10]:

Գլուխ իններորդ:

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաքն 1
իւր[11]: • Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, 2
որ դնէր 'ի մահիճս. և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա ասէ

[1] Ղուկ. 9.57. 58: 8.38. Մատ. 5.18.
[2] Սաղ. 79.18. Դան. 7.13. Ղուկ. 9.58. Յով. 3.13. Գործ. 7.55:
[3] 3.Թագ. 19.20. Ղուկ. 9.59. 60.
[4] Ղուկ. 9.60: 15.32.
Յով. 5.25. Եփես. 2. 1. 3—9. Կող. 3.1. 3.
[5] Մարկ. 4.37. Ղուկ. 8.23.
[6] Սաղ. 64. 8: 88.10: 106. 26.29. Եսայ. 50. 2. Նաւ. 1. 4.
[7] Մարկ. 5. 1. Ղուկ. 8.26. 27.
[8] Յոբ. 2. 2. 3—7. Ղուկ. 11.7.8: 2.Օրէ. 14.8. Եսայ. 65.3.4. Ղուկ. 8.32.
[9] Մարկ. 5.13. Յով. 12.12.
[10] 2.Օրէ. 5.25: 3.Թագ. 17.18. Յոբ. 21.13. 14—17. Ղուկ. 5. 8.
Գործ. 16.39.
[11] Մարկ. 4.13.

3 ցանդամալուծն. Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո[1]: • Եւ
4 ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա: • Եւ
ծանուցեալ Յսի զխորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր
5 խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր[2]: • Զի՞նչ դիւրին է.
ասե՞լ՝ Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել՝ արի և
6 շրջեաց: • Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն
ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ասէ
ցանդամալոյծն. արի առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո:
7 • Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր: • Իբրև տեսին
8 ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր առնէին զԱծ զտուողն
այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան:
9 Եւ անցեալ ընդ այն Յսի՝ ետես զայր մի, զի նստէր
'ի մաքսաւորութեան՝ Մատթէոս անուն. և ասէ ցնա՝ Եկ
զկնի իմ: և յարուցեալ գնաց զկնի նորա[3]:
10 Եւ եղև իբրև բազմեալ էր նա 'ի տան, և ահա բազում
մաքսաւորք և մեղաւորք եկեալ և բազմեալ էին ընդ Յսի
11 և ընդ աշակերտս նորա[4]: • Իբրև տեսին փարիսեցիքն՝
ասեն ցաշակերտս նորա. ընդէ՞ր ընդ մաքսաւորս և ընդ
12 մեղաւորս ուտէ վարդապետն ձեր[5]: • Իսկ Յս իբրև լուաւ՝
ասէ ցնոսա. ոչ է պիտոյ բժիշկ կարողաց՝ այլ հիւանդաց:
13 • Երթայք՝ ուսարուք՝ զի՞նչ է. զողորմութիւն կամիմ, և
ոչ զզոհ. զի ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ զմեղաւորս[6]:
14 Յայնժամ մատեան առ նա աշակերտքն Յովհաննու՝ և ասեն.
ընդէ՞ր մեք և փարիսեցիքն պահեմք յաճախ, և քո աշակերտ-
15 քդ ոչ պահեն[7]: • Ասէ ցնոսա Յս. մի թէ մարթ ինչ
իցէ մանկանց առագաստի սուգ առնել՝ մինչ փեսայն ընդ
նոսա իցէ. այլ եկեսցեն աւուրք՝ յորժամ բարձցի 'ի նոցանէ
16 փեսայն, և ապա պահեսցեն[8]: • Ոչ ոք արկանէ կապերտ
անթափ 'ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. զի առնու ելանէ
զլրութիւնն նորա 'ի հանդերձէն, և ևս չար պատառումն
17 լինի[9]: • Եւ ոչ արկանեն գինի նոր 'ի տիկս հինս. ապա թէ
ոչ՝ տիկքն պատառին՝ և գինին հեղու, և տիկքն կորնչին.
այլ արկանեն զգինի նոր 'ի տիկս նորս, և երկոքին պահին[10]:
18 Մինչ դեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի
մատուցեալ երկիր պագանէր նմա՝ և ասէր. դուստր իմ արդ

[1] Մրկ.2.3. 5. Ղկ. 5.18. 20: 7.48. Մրկ. 8.10. Յհ. 5.14. Գրծ. 13.38. Հռ. 8.11. Կղ. 1.14.
[2] Սղ. 43.22: 7.10: 138. 3. Եզկ. 17.10. Մրկ. 12.25. Մրկ. 2. 8: 6. 17: 12.15: Ղկ. 11.17: 5. 22: 6. 8: 9.47: Յհ. 21.17. Յայտ. 2.23.
[3] Մրկ. 2.14. Ղկ. 5.27.
[4] Մրկ. 2.15. Ղկ. 5.29.
[5] Մտթ. 11.19. Ղկ. 5.30: 15.2: 18.11. Գղ. 2.15:
[6] 1.Թգ.15.22. Ովս. 6. 6. Մէք.6.7. 8 Մտթ. 12. 7. Մրկ. 2.17. Ղկ. 15. 7: 1.Տիմ. 1.15.
[7] Գրծ. 20.26: 2.Թգ.12.21: 3.Թգ. 19. 5—8. Եզր. 4.16. Յվն. 3.5. 7. Մրկ. 2.18. Ղկ. 5.33: 2.37: 18.12. Գրծ. 27. 9.
[8] Յհ. 3.29. Գրծ.13.2.3:14.22:27.33: 1.Կր.7.5:
[9] Յհ.16.12: 1.Կր.3.1.2.
[10] Յեր.9.4.13. Սղ.118.83.

[1] Մրկ. 5.22. եւ վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես զձեռն քո ՚ի վերայ
Ղու. 8.41. [2] Ղուկ. 15.25. նորա՝ եւ կեցցէ[1]։ Յարեաւ Յս՝ եւ գնաց զհետ նորա աշա- 19
Մրկ. 5.25. կերտօքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տառապեալ երկոտասան- 20
Ղու. 8.43. ամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ ՚ի դրօշակ հանդերձի
[3] Մրկ. 14.36. նորա[2]։ Քանզի ասէր ՚ի միտ իւրում. թէ միայն մերձենամ 21
Մրկ. 3.10: 6.56. ՚ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ[3]։ Իսկ Յս իբրեւ դարձաւ եւ 22
Ղու. 6.19. ետես զնա՝ ասէ. քաջալերեա՛ց դուստր՝ հաւատք քո կեցուցին
Գր. 2.43: 19.12. զքեզ. եւ փրկեցաւ կինն ՚ի ժամէն յայնմանէ[4]։
[4] Ղու. 7.50: Իբրեւ եկն Յս ՚ի տուն իշխանին, եւ ետես զփողահարսն 23
8.48: 17.19: եւ ամբոխ յոյժ, ասէ ցնոսա. ՚Ի բաց գնացէք[5]. զի ոչ եթէ 24
18.42. մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ[6]։ Եւ ծաղր առնէին 25
Յհ. 4.53: [5] 2.Մն. 35. զնա. եւ իբրեւ ել ամբոխն ՚ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ
25. նորա, եւ յարեաւ աղջիկն[7]։ Եւ ել համբաւս այս ընդ 26
Եսյ. 9.17.18. ամենայն երկիրն ընդ այն։ [7] 3.Թագ. 17.22: Մրկ. 8 15:14.36.
Մրկ. 5.38. Ղու. 8.51. Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յս, զհետ եղեն նորա 27
Յհ. 11.19. կոյրք երկու, աղաղակէին՝ եւ ասէին, ողորմեա՛ց մեզ՝ որդի
[6] Գր. 20.10. Դաւթի[8]։ Եւ իբրեւ եկն ՚ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն. 28
Մրկ. 20.30. 31: 15.22. եւ ասէ ցնոսա Յս. հաւատա՞յք՝ եթէ կարող եմ առնել
Մրկ. 10.47. ձեզ զայդ. ասեն ցնա՝ այո՛ Տէր. Յայնժամ մերձեցաւ 29
48. Ղու. 18. յաչս նոցա՝ եւ ասէ. ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ։
38.39. [9] Մրկ. 8. 4: Եւ բացան աչք նոցա. եւ սաստեաց նոցա Յս եւ ասէ. զգո՛յշ 30
12.16: 17. 9. կացէք՝ մի՛ ոք գիտասցէ[9]։ Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին 31
Ղու. 5.14. զնա ընդ ամ երկիրն ընդ այն[10]։ [10] Մրկ. 7.36.
[11] Մրկ. 12.22. Ղու. 11.14. Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր 32
[12] Եսյ. 35. 6. մի համր դիւահար[11]։ Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ 33
[13] Մրկ. 12.24. համրն. եւ զարմացան ժողովուրդքն՝ եւ ասեն. թէ եւ ոչ
Մրկ. 3.22. երբեք երեւեցաւ այսպիսի ինչ յԻլ[12]։ Իսկ փարիսեցիքն 34
Ղու. 11.15. Յհ. 8.52. ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս[13]։
[14] Մրկ. 4.23. Եւ շրջէր Յս ընդ ամ քաղաքս եւ ընդ գիւղս. ուսու- 35
Մրկ. 6. 6. ցանէր ՚ի ժողովուրդս նոցա, եւ քարոզէր զաւետարանն արքայ-
Ղու. 13.22. [15] Թւ. 27. 17: ութեան. եւ բժշկէր զամ ախտս եւ զամ հիւանդութիւնս
3.Թագ. 22.17. ՚ի ժողովրդեանն[14]։ Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ 36
Եզ. 34.5.6. ՚ի նոսա. զի էին աշխատեալք եւ ցրուեալք իբրեւ զոչխարս,
Զաք. 10. 3. Մրկ. 6.34. որոց ոչ իցէ հովիւ[15]։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. 37
[16] Ղու. 10. 2. հունձք բազում են՝ եւ մշակք սակաւ[16]։ Արդ՝ աղաչեցէք 38
Յհ. 4.35. զՏէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս ՚ի հունձս իւր[17]։ [17] 2.Թես. 3.1:

Գլուխ Տասներորդ :

1 Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր , [1] Մրկ. 3. 14.
ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա , և բժշկել 15:6.7: Ղու. 6. 13:9. 1.
2 զամ ցաւս և զամենայն հիւանդութիւնս [1]: • Եւ առա- [2] Յոհ. 1.42.
քելոցն երկոտասանից էին անուանք այսոքիկ · առաջին Սիմովն՝ Գործ. 1.13.
3 անուանեալն Պետրոս և Անդրէաս եղբայր նորա [2]: • Յակոբոս [3] Ղու. 6.16. Գործ. 1.13.
զեբեդեայ, և Յովհաննէս եղբայր նորա · Փիլիպպոս, և Բարթու- Յոհ. 13.26.
ղիմէոս · Թովմաս , և Մատթէոս մաքսաւոր · Յակոբոս ալփեայ, [4] Մրկ. 4.15: 4.Թագ.17.24.
4 և Ղեբէոս՝ որ անուանեցաւ Թադէոս : • Սիմովն կանա- Յոհ.4. 9.20.
նացի · և Յուդա Իսկարիովտացի՝ որ և մատնեացն զնա [3]: • [5] Եսա. 53. 6.
5 Զնոսա երկոտասանեսին առաքեաց Յս , պատուիրեաց նոցա՝ Երե.50.6.17.
և ասէ , 'ի ճանապարհ հեթանոսաց մի՛ երթայցէք , և 'ի Եզե. 34. 5. 6.16: 1.Պետ.
6 քաղաք սամարացւոց մի՛ մտանիցէք [4]: • Այլ երթայք առա- 2.25. Մրկ.
7 ւել առ ոչխարսն կորուսեալս տանն Իսրայէլի [5]: • Եւ իբրև 15.24. Գործ.
երթայցէք՝ քարոզեցէք և ասացէք , թէ մերձեալ է արքայու- 13.46. Ղու.
8 թիւն երկնից [6]: • Զհիւանդս բժշկեցէք , զբորոտս սրբեցէք , [6] 9. 2. Մրկ. 3. 2: 4.17:
9 զդևս հանէք , ձրի առէք՝ և ձրի տուք [7]: • Մի՛ ստանայք [7] Ղու. 10. 9.
10 ոսկի՝ և մի՛ արծաթ՝ և մի՛ պղինձ 'ի գօտիս ձեր [8]: • Մի՛ 17.Գործ.3. 7: 5.16:9.40:28.
պարկ 'ի ճանապարհ , և մի՛ երկուս հանդերձս , մի՛ կօշիկս , 6.9: 16.18:
11 մի՛ ցուպ · զի արժանի է մշակն կերակրոյ իւրոյ [9]: • Յոր 19.12: 8.18,
քաղաք մտանիցէք կամ 'ի գեօղ , հարցանիցէք՝ թէ ո՞ է 'ի նմա 20:20.33.34:
12 արժանի · և անդ լինիջիք՝ մինչև ելանիցէք անտի [10]: • Եւ [8] 1.Թագ. 9. 7. Մրկ. 6. 8.
իբրև մտանիցէք 'ի տունն , ողջոյն տայջիք նմա՝ և ասասջիք · Ղու. 9. 3:
13 ողջոյն տանս այսմիկ : • Եթէ իցէ տունն արժանի , եկեսցէ 10.4:22.35.
ողջոյնն ձեր 'ի վերայ նորա · ապա թէ ոչ իցէ արժանի , Գործ. 3. 6. [9] Թագ. 18.31.
14 ողջոյնն ձեր առ ձեզ դարձցի [11]: • Եւ որ ոչ ընկալցի զձեզ՝ Ղու.10.7.8:
և ոչ լուիցէ բանից ձերոց , իբրև ելանիցէք 'ի տանէն՝ կամ 1.Կոր. 9. 7:
'ի քաղաքէն յայնմանէ , թօթափեսջիք զփոշին յոտից ձերոց [12]: 1.Տիմ. 5.18. [10] Ղու. 10. 8.
15 • Ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ դիւրագոյն լիցի երկրին սոդոմացւոց [11] Սաղ. 34.13.
և գոմորացւոց յաւուրն դատաստանի , քան քաղաքին այնմիկ [13]: Ղու. 10. 5.
16 Ահաւասիկ ես առաքեմ զձեզ իբրև զոչխարս 'ի մէջ [12] Նէէ. 5.13. Մրկ. 6.11.
գայլոց · եղերուք այսուհետև խորագէտք իբրև զօձս , և միա- Ղու. 9.5:10.
17 միտք իբրև զաղաւնիս [14]: • Զգոյշ լինիջիք 'ի մարդկանէ , 10.11. Գործ.
զի մատնեսցեն զձեզ յատեանս · և 'ի ժողովուրդս իւրեանց 13.51:18. 6.

[13] Ողբ.4.6. Մրկ.11.22.24. [14] Ղու.10.3. Հռ.16.19. Եփե.5.15: 1.Կոր.14.20. Փիլ.2.15.

918
ՀՍՍՌ ԳԱ
ՀՍՍՌ ... ССР

տանջեսցեն զձեզ[1]: • Եւ առաջի դատաւորաց և թագաւորաց 18
տանիցին զձեզ վն իմ 'ի վկայութիւն նոցա, և հեթանոսաց[2]: •
Այլ յորժամ մատնեսցեն զձեզ, մի՛ հոգայցեք՝ թէ ո՞րպէս 19
կամ զի՞նչ խօսիցիք. զի տացի ձեզ 'ի ժամուն յայնմիկ
զինչ խօսիցիք[3]: • Զի ոչ եթէ դուք իցէք՝ որ խօսիցիքն, 20
այլ Հոգին հօր ձերոյ՝ որ խօսիցի 'ի ձեզ[4]: • Մատնեսցէ 21
եղբայր զեղբայր 'ի մահ, և հայր զորդի: և յարիցեն որդիք
'ի վերայ հարց՝ և սպանանիցեն զնոսա[5]: • Եւ եղիջիք ատե- 22
ցեալք յամենեցունց վն անուան իմոյ. իսկ որ համբերեսցէ
իսպառ, նա կեցցէ[6]: • Եւ յորժամ հալածեսցեն զձեզ 23
'ի քաղաքիս յայսմիկ՝ փախիջիք յայլ. և եթէ յայնմանէ
հալածիցեն զձեզ՝ փախիջիք 'ի միւս: ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ ոչ
սպառեսջիք զքաղաքս իսրայէլի՝ մինչև եկեսցէ որդի մարդոյ[7]:
• Ո՛չ է աշակերտ առաւել քան զվարդապետ, և ոչ ծառայ 24
քան զՏէր իւր[8]: • Շատ իցէ աշակերտին՝ եթէ եղիցի 25
իբրև զվարդապետ իւր, և ծառային՝ իբրև զՏէր իւր:
եթէ զտանուտէրն բէեղզեբուղ կոչեցին, ո՞րչափ ևս առաւել
զընտանիս նորա[9]: • Մի՛ այսուհետև երկնչիցիք 'ի նոցանէ: 26
զի ոչինչ է 'ի ծածուկ՝ որ ոչ յայտնեսցի, և գաղտնի՝
որ ոչ ծանիցի[10]: • Զոր ասեմ ձեզ 'ի խաւարի՝ ասացէք 27
'ի լոյս. և զոր լսէք յունկանէ՝ քարոզեսջէք 'ի վերայ տանեաց:
• Եւ մի՛ երկնչիք յայնցանէ՝ որ սպանանեն զմարմին, 28
և զոգի ոչ կարեն սպանանել. այլ երկերուք դուք առաւել
յայնմանէ՝ որ կարօղն է զոգի և զմարմին կորուսանել
'ի գեհենի[11]: • Ո՞չ ապաքէն երկու ճնճղուկք դանկի միոջ 29
վաճառին, և մի 'ի նոցանէ յերկիր ոչ անկցի առանց Հօր
ձերոյ: • Այլ ձեր և ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է[12]: 30
• Եւ արդ՝ մի՛ երկնչիցիք՝ զի լաւ էք քան զբազում 31
ճնճղուկս: • Ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի 32
մարդկան, խոստովանեցայց և ես զնմանէ առաջի Հօր իմոյ
որ յերկինսն է[13]: • Եւ որ ուրասցի զիս առաջի մարդկան, 33
ուրացայց և ես զնա առաջի Հօր իմոյ՝ որ յերկինսն է[14]:
Մի՛ համարիք եթէ եկի արկանել խաղաղութիւն յերկիր. 34

[1] Մար. 24. 9. Մար. 13. 9. Ղու. 12.11: 21.12. Գոր. 5.40: 2.Կոր.11.24: [2] 2.Օրէ.25. 2. Գոր.12.1:24. 10:25. 7.23: 2.Տիմ. 4.16. [3] Եմ. 4.12. Թու. 23. 5. 16. Եբր.1. 7.17. Մար. 13.11. 12.13. Ղու. 12.12: 21. 14.15: 2.Տիմ. 4.17: [4] 2.Թա.23. 2. Գոր.4.8: 6. 10: 2.Տիմ. 4.17. [5] Եբր. 9. 4. Միք. 7. 6. Հռով.35.36. Ղու. 21.16. [6] Մար. 13.13. Ղու. 21.17. Դան. 12.12. 13: Մար. 24. 13. [7] Մար. 2.13: 4. 12: 12.15: 16.28. Գոր. 9.25: 8. 1: 14. 6. [8] Ղու. 6.40. Յով. 15.20: 13.16. [9] Մար. 12.24. Մար. 3.22. Ղու. 11.15. Յով.8.48.52.

[10] Մար.4.22. Ղու.8.17:12.2.3: [11] Ա--.29.25. Ե--.8.12.13. Եբր.1.8.19. Դան.3.18. Ղու.12.4. Գոր.4.19: 1.Պետ.3.14: [12] 1.Թա.14 45: 2.Թա.14.11. Ղու.12.7:21.17. Գոր.27.34: [13] Ղու.12.8. Հռո.10.9.10. Յայ.3.5. [14] Մար.8.38. Ղու.9.26: 2.Տիմ.2.12.

35 ոչ եկի արկանել խաղաղութիւն, այլ սուր[1]: • Քանզի
եկի քակել զայր 'ի հօրէ իւրմէ, և զդուստր 'ի մօրէ իւրմէ,
36 և զհարսն 'ի սկեսրէ իւրմէ[2]: • Եւ թշնամիք առն ընտա-
37 նիք իւր[3]: • Որ սիրէ զհայր կամ զմայր առաւել քան
զիս՝ ոչ է ինձ արժանի. և որ սիրէ զուստր կամ զդուստր
38 առաւել քան զիս՝ չէ ինձ արժանի[4]: • Եւ որ ոչ առնու
39 զխաչ իւր՝ և գայ զկնի իմ, չէ ինձ արժանի[5]: • Որ գտանէ
զանձն իւր, կորուսցէ զնա. և որ կորոյս զանձն իւր վասն
իմ, գտցէ զնա[6]:
40 Որ ընդունի զձեզ՝ զիս ընդունի, և որ զիս ընդունի՝
41 ընդունի զառաքիչն իմ[7]: • Որ ընդունի զմարգարէ յանուն
մարգարէի՝ զվարձս մարգարէի առցէ. և որ ընդունի
42 զարդար յանուն արդարոյ՝ զվարձս արդարոյ առցէ[8]: • Եւ
որ արբուսցէ միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ բաժակ մի ջուր
ցուրտ միայն՝ յանուն աշակերտի, ամէ՛ն ասեմ ձեզ, ոչ
կորուսցէ զվարձս իւր[9]:

Գլուխ Մետասաներորդ:

1 Եւ եղև իբրև կատարեաց Յս զպատուէր երկոտասանից
աշակերտացն իւրոց, գնաց անտի քարոզել և ուսուցանել
'ի քաղաքս նոցա:
2 Իսկ Յովհաննէս իբրև լուաւ 'ի բանտին զգործսն Քրիստոսի,
3 առաքեաց 'ի ձեռն աշակերտացն իւրոց[10], • Եւ ասէ ցնա.
դո՞ւ ես՝ որ գալոցն ես, եթէ այլում ակնկալցուք[11]: •
4 Պատասխանի ետ Յս՝ և ասէ ցնոսա. գնացէք պատմեցէք
5 Յովհաննու, զոր լուայք և տեսիք: • Կոյրք տեսանեն, կաղք
գնան, բորոտք սրբին, և խուլք լսեն, և մեռեալք յառ-
6 նեն, և աղքատք աւետարանին[12]: • Եւ երանեալ է՝ որ ոչ
գայթակղեսցի յիս[13]:
7 Եւ իբրև նոքա գնացին, սկսաւ Յս ասել ցժողովուրդսն
զՅովհաննէ. զի՞նչ ելէք տեսանել յանապատին, եղէ՞գն շարժուն
8 'ի հողմոյ[14]: • Այլ զի՞նչ ելէք տեսանել, մա՞րդ 'ի հանդերձս
փափկութեան զարդարեալ. ահաւասիկ որ զփափուկսն զգե-
9 ցեալ են՝ 'ի տունս թագաւորաց են: • Այլ զի՞նչ ելէք

[1] Ղու. 12.49. 51. 52.53.
[2] Միք. 7. 6.
[3] Սղ. 40.10: 54.14. Միք. 7. 6. Յոհ. 13.18.
[4] Ղու. 14.26.
[5] Մտ. 16.24. Մր. 8 34. Ղու. 9.23: 14.27:17.33.
[6] Յոհ. 12.25. Մտ. 16.25. Ղու. 17.33.
[7] Մտ. 18. 5. Ղու. 9.48: 10.16: Յոհ. 12.44:13.20. Գաղ. 4.14:
[8] 3.Թագ.18. 4: 17.10: 4.Թագ. 4. 8:
[9] 3.Թագ.17.10. Մտ. 25.40: 8. 5. 6. Մր. 9.40. Եբր. 6.10.
[10] Մտ. 14. 3. Ղու.7.18.19.
[11] Ծն. 49.10. Թուոց. 24.17: 2.Օր.18.15. Սղ.109. 2. Ես. 7.14: 9. 6. 7. Դան. 9.24. Յոհ. 3. 2: 6.14.
[12] Ես.35. 5.6: 29.18: 42.7. Յոհ. 2.23: 3.2:5.36:10.25.38:14.11. Սղ.21.27. Ես.61.1. Ղու.4.18. Յոհ.2.5.
[13] Ես.8.14.15. Մտ.13.57: 24.10:26.31. Յոհ.9.32. 33:1.Կոր.1.23:2.15. Գաղ.5.11: 1.Պետ.2.8:
[14] Ղու.7.24. Եփ.4.14. Յոհ.1.6.

տեսանել . մարգարէ՞ . այո՛ ասեմ ձեզ , և առաւել ևս քան
զմարգարէ[1] : • Զի նա է վասն որոյ գրեալ է . Ահա ես 10
առաքեցից զհրեշտակ իմ առաջի երեսաց քոց՝ որ պատրաստեսցէ
զճանապարհս քո առաջի քո[2] : • Ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ չէ յա- 11
րուցեալ 'ի ծնունդս կանանց մեծ քան զՅովհաննէս մկրտիչ .
բայց փոքրիկն յարքայութեան երկնից մեծ է քան զնա[3] :
• Բայց յաւուրցն Յովհաննու մկրտչի մինչև ցայժմ՝ արքայ- 12
ութիւնն երկնից բռնադատի , և բռունք յափշտակեն զնա[4] : •
Քանզի ամենայն օրէնք և մարգարէք մինչև ցՅովհաննէս 13
մարգարէացան[5] . • Եւ թէ կամիք ընդունել՝ նա է Եղիա՝ 14
որ գալոցն է[6] : • Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ[7] : 15
Ո՞ւմ նմանեցուցից զազգս զայս . նման է մանկտւոյ՝ որ 16
նստիցեն 'ի հրապարակս , կարդայցեն զընկերս իւրեանց[8] , •
Եւ ասիցեն . փող հարաք ձեզ՝ և ոչ կաքաւեցէք , ողբացաք 17
ձեզ՝ և ոչ կոծեցարուք : • Եկն Յովհաննէս , ոչ ուտէր 18
և ոչ ըմպէր . և ասեն՝ դև գոյ 'ի նմա[9] : • Եկն որդի մարդոյ՝ 19
ուտէ և ըմպէ . և ասեն , ահա այր կերող և արբեցող , բարեկամ
մաքսաւորաց և մեղաւորաց . և արդարացաւ իմաստութիւն
յորդւոց իւրոց[10] :

Յայնժամ սկսաւ նախատել զքաղաքսն՝ յորս եղեն բազում 20
զօրութիւնք նորա , և ոչ ապաշխարեցին[11] : • Վա՜յ քեզ 21
Քորազին , վա՛յ քեզ Բեթսայիդա . զի եթէ 'ի Տիւրոս և
'ի Սիդոն եղեալ էին զօրութիւնքն՝ որ 'ի ձեզ եղեն , վաղու
ևս արդեօք խորգով և մոխրով ապաշխարեալ էր[12] : • Բայց 22
ասեմ ձեզ . դիւրագոյն լիցի երկրին Տիւրոսի և Սիդոնի յաւուրն
դատաստանի՝ քան ձեզ[13] : • Եւ դու Կափառնաում , մի՛ 23
մինչև յերկինս բարձրացիր . այլ մինչև 'ի դժոխս իջցես . զի
եթէ 'ի Սոդոմ եղեալ էին զօրութիւնքն՝ որ 'ի քեզ եղեն ,
ապաքէն կային ևս մինչև ցայսօր[14] : • Բայց ասեմ ձեզ՝ եթէ 24
երկրին Սոդոմացւոց դիւրագոյն լիցի յաւուրն դատաստանի՝
քան քեզ[15] :

Յայնմ ժամանակի պատասխանի ետ Յս՝ և ասէ . գոհանամ 25
զքէն Հա՛յր՝ Տէր երկնի և երկրի . զի ծածկեցեր զայս
յիմաստնոց և 'ի գիտնոց , և յայտնեցեր տղայոց[16] : • Այո՛ 26
Հա՛յր . զի այսպէս հաճոյ եղև առաջի քո : • Ամենայն ինչ 27
տուաւ ինձ 'ի Հօրէ իմմէ . և ոչ ոք ճանաչէ զորդի՝ եթէ ոչ

[1] Մտթ. 14. 5: 21.26. Ղկս. 7.26: 1.76.
[2] Մղք. 3. 1. Մրկ. 1. 2. Ղկս. 1.76: 7.27.
[3] Ղկս. 1.15.
[4] Ղկս. 16.16.
[5] Մղք. 4. 6.
[6] Մղք.4.4. 5. Մտթ. 17.12. Ղկս. 1.17.
[7] Մտթ. 13. 9. Մրկ. 7.16. Ղկս. 8. 8. Յայտ. 2.7.11. 17.29: 3. 6. 13.22.
[8] Ղկս. 7.31.
[9] Մտթ. 10.25. Ղկս. 7.33. Յհ. 7.20.
[10] Մտթ. 9.10. Ղկս. 15. 2: 19. 7: 7.35. 39: 5.30. Յհ. 6.37.
[11] Ղկս. 10.13.
[12] Եսթ. 4. 1. Յվն. 2. 8. Յվն.3.6.7.8.
[13] [illegible] 24. Մտթ. 10.15.
[14] Ես. 14.13. Ովս. 2. 1.
[15] Մտթ. 10.15.
[16] Ղկս. 10.21: 2.Օրէ.10.14. Սղմ. 8. 3. Մտթ. 16.17: 1.Կոր. 1.19. 27: 2. 8: 2.Կոր. 3.14.

հայր, և ոչ զհայր ոք ճանաչէ՝ եթէ ոչ որդի, և ում
որդին կամիցի յայտնել[1]:
28 Եկայք առ իս ամենայն վաստակեալք և բեռնաւորք,
29 և ես հանգուցից զձեզ: * Առէք զլուծ իմ 'ի ձեզ, և
ուսարուք յինէն զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ. և գտջիք
30 հանգիստ անձանց ձերոց[2]: * Զի լուծ իմ քաղցր է. և
բեռն իմ փոքրոգի[3]:

Գլուխ Երկոտասաներորդ:

1 Յայնժամ գնաց Յս ընդ արտորայսն նոցա 'ի շաբաթու.
և աշակերտքն նորա քաղցեան, և սկսան հասկ կորզել և
2 ուտել[4]: * Փարիսեցիքն իբրև տեսին՝ ասեն ցնա. ահաւասիկ
աշակերտքն քո գործեն, զոր ոչ է արժան գործել 'ի շաբա-
3 թու[5]: * Եւ նա ասէ ցնոսա. ո՞չ իցէ ընթերցեալ ձեր՝ զոր
արար Դաւիթ, յորժամ քաղցեաւն. և որ ընդ նմայն էին[6]: *
4 Զիարդ եմուտ 'ի տունն ԱՅ և եկեր զհացն զառաջաւորու-
թեան. զոր ոչ էր օրէն նմա ուտել, և ոչ՝ որոց ընդ նմայն
5 էին, բայց միայն քահանայից[7]: * Կամ թէ չիցէ՞ ընթեր-
ցեալ յօրէնս՝ զի 'ի շաբաթս քահանայքն 'ի տաճարին պղծեն
6 զշաբաթն, և անմեղք են[8]: * Բայց ասեմ ձեզ՝ զի մեծ
7 քան զտաճարն է աստ[9]: * Եւ եթէ գիտէիք զինչ է՝
զողորմութիւն կամիմ՝ և ոչ զզոհ. ապա ոչ դատապարտէիք
8 դուք զանպարտսն[10]: * Զի Տէր է շաբաթու՝ որդին մարդոյ:
9 Եւ գնացեալ անտի Յս՝ եկն 'ի ժողովուրդն նոցա[11]: *
10 Եւ ահա էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին ցնա՝
և ասեն, եթէ պա՞րտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. զի չարա-
11 խօսեսցեն զնմանէ[12]: * Եւ նա ասէ ցնս. ո՞վ է 'ի ձէնջ
մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի խորխորատ
'ի շաբաթու. միթէ ո՞չ ունիցի և յարուցանիցէ զնա[13]: *
12 Իսկ արդ՝ ո՞րչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա
13 ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել: * Յայնժամ
ասէ ցայրն. ձգեա՛ զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ
իբրև զմիւսն:
14 Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝
15 թէ ո՞րպէս կորուսցեն զնա[14]: * Եւ Յս իբրև գիտաց,
մեկնեցաւ անտի. և գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք,

[1] Մտթ. 28.18. Ղկ. 10.22. Յհ. 3.35: 13.3: 17. 2: 1.Կոր.15.27. Եփէ. 1.22. Յհ. 1.18: 6. 46: 8.19: 10.15.
[2] Յհ. 13.15: 1. Պետ.2.21: 1. Յհ.2. 6. Զաք. 9. 9. Փիլ.2.5.7.8. Երէ. 6.16:
[3] 1. Յհ.5. 3:
[4] 2.Օրէ.23.24 Մրկ. 2.23. Ղկ. 6. 1.
[5] Ելք. 31.15:
[6] 1.Թագ.21. 6.
[7] Ելք. 25.30: 29. 32.33. Ղեւ. 8.31: 24.4 — 9.
[8] Թու. 28. 9. Յհ. 7.23:
[9] 2.Մն.6.18. Մղ. 3. 1.
[10] Ովս. 6. 6. Միք. 6. 6. 7. 8. Մտթ. 9.13.
[11] Մրկ. 3. 1. Ղկ. 6. 6.
[12] Մրկ. 3. 1. Ղկ. 6. 6: 13.14:14. 3. Յհ. 9. 16.
[13] Ելք.23.4. 5: 2.Օրէ.22. 4.
[14] Մտթ.27. 1. Մրկ. 3. 6. Ղկ. 6.11. Յհ. 5.18: 10.39:11 53.

[1] Մրկ. 3. 7. և բժշկեաց զամենեսեան[1]: • Եւ սաստեաց նոցա՝ զի մի՛ յայտ- 16
Մտթ. 10.23: 4. 25:19.2: նեսցեն զնմանէ ումեք[2]: • Զի լցցի, որ ասացաւն 'ի ձեռն 17
[2] 8. 4: 9.30. Եսայեայ մարգարէի: • Ահա մանուկ իմ՝ զոր ընտրեցի, 18
† Ծն. 49.10. և սիրելի իմ՝ ընդ որ հաճեցաւ անձն իմ. եդից զոգի իմ
[4] Մտթ. 9.32. Մրկ. 3.11. 'ի վերայ նորա, և իրաւունս հեթանոսաց պատմեսցէ[3]: • Ո՛չ 19
Ղկ. 11.14: հակառակեսցի՝ և ոչ աղաղակեսցէ, և ոչ ոք լուիցէ 'ի հրապա-
‡ Մտթ.7.26: րակս զբարբառ նորա: • Զեղէգն ջախջախեալ ոչ փշրեսցէ, 20
[5] 4.Թգ. 1. 2. Մտթ. 9.34. և զպատրոյգն առկայծեալ ոչ շիջուսցէ. մինչև հանցէ
Մրկ. 3.22. 'ի յաղթութիւն զդատաստան: • Եւ յանուն նորա հեթա- 21
Ղկ. 11.15. նոսք յուսասցին †: [3] Եսա. 42. 1. Մտթ.3.16.17: 17. 5
[6] Եզ. 17.10. Մտթ. 9. 4. Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համր, 22
Ղկ. 11.17. և բժշկեաց զնա. որպէս զի համրն և կոյրն խօսիցի և տեսանի-
Յհ. 2.25. ցէ[4]: • Զարմացան ամենայն ժողովուրդքն՝ և ասէին. մի թէ 23
Յայտ. 2.23. [7] Մրկ. 9.37. սա՞ իցէ ՔՍն որդի Դաւթի ‡: • Բայց փարիսեցիքն իբրև 24
Ղկ. 9.49: լուան՝ ասեն. ոչ իւիք հանէ դա զդևս՝ եթէ ոչ բեեղզեբ-
10.17. ուղաւ իշխանաւն դիւաց[5]: • Իբրև գիտաց ՅՍ զխորհուրդս 25
Գրծ. 19.13: նոցա՝ ասէ ցնոսա. ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ
[8] 2.Կր. 3. 3. Դան. 2.44: յանձն իւր՝ աւերի. և ամենայն քաղաք կամ տուն բաժանեալ
7. 14. Ղկ. յանձն իւր՝ ոչ կացցէ[6]: • Եւ եթէ սատանայ զսատանայ 26
11. 20:17. հանէ, յանձն իւր բաժանեցաւ. արդ՝ զիարդ կացցէ թագա-
20. 21: 1.33. Հռ. 14.17. ւորութիւն նորա: • Եւ եթէ ես բեեղզեբուղաւ հանեմ 27
[9] Եսա. 49.24. զդևս՝ որդիքն ձեր իւ՞ հանիցեն. վասն այնորիկ նոքա եղիցին
Ղկ. 11.21. ձեր դատաւորք[7]: • Ապա թէ Հոգւովն ԱՅ հանեմ ես զդևս, 28
22.23: [10] 3.Թգ.16.21. ուրեմն հասեալ է 'ի վերայ ձեր արքայութիւն ԱՅ[8]: •
Ղկ. 11.23. Կամ զիա՞րդ կարէ ոք մտանել 'ի տուն հզօրի՝ և զգործիսն 29
[11] Ղևտ.24.16. նորա յափշտակել. եթէ ոչ նախ կապիցէ զհզօրն, և ապա
Մրկ. 3.28. Ղկ. 12.10. զտունն նորա յափշտակիցէ[9]: • Որ ոչ ընդ իս է, հակառակ 30
Եբր. 6. 4: իմ է. և որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցրուէ[10]:
10. 26.29: Վասն այդորիկ ասեմ ձեզ. ամենայն մեղք և հայհոյութիւնք 31
1.Յհ. 5.16. թողցին մարդկան, բայց զՀոգւոյն հայհոյութիւն մի՛ թողցի[11]:
Գրծ. 7.51. [12] Մտթ. 11.19: • Եւ որ ոք ասիցէ բան զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի նմա. բայց որ 32
13.55. զՀոգւոյն սրբոյ ասիցէ՝ մի՛ թողցի նմա, մի՛ յայսմ աշխարհի՝
Յհ.7.12.52: և մի՛ 'ի հանդերձելումն[12]: • Կամ արարէք զծառն բարի՝ 33
1.Տիմ. 1.13. [13] Ղկ. 6.43. և զպտուղ նորա բարի. կամ արարէք զծառն չար՝ և զպտուղ
44. նորա չար. քանզի 'ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի[13]: • Ծնունդք 34
Մտթ. 7.16. իժից, զիա՞րդ կարիցէք բարիս խօսել՝ որ չարքդ էք. քանզի

35 'ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան[1]: • Մարդ բարի՝ 'ի բարի
գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբարիս. և մարդ չար՝ 'ի չար
36 գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զչարիս: • Բայց ասեմ ձեզ,
թէ ընդ ամենայն դատարկ բանի զոր խօսիցին մարդիկ,
37 տացեն համար յաւուրն դատաստանի[2]: • Զի 'ի բանից քոց
արդարասցիս. և 'ի բանից քոց պարտաւորեսցիս:
38 Յայնժամ պատասխանի ետուն նմա ոմանք 'ի դպրացն
և 'ի փարիսեցւոց՝ և ասեն. վարդապետ՝ կամիմք նշան ինչ
39 տեսանել 'ի քէն[3]: • Նա պատասխանի ետ՝ և ասէ ցնոսա.
ազգ չար և շնացող նշան խնդրէ. և նշան մի՛ տացի նմա,
40 բայց նշանն յովնանու մարգարէի[4]: • Զի որպէս էր յովնան
'ի փոր կիտին զերիս տիւս և զերիս գիշերս, նոյնպէս եղիցի
և որդի մարդոյ 'ի սիրտ երկրի զերիս տիւս և զերիս գիշերս[5]:
41 • Արք նինուէացիք յարիցեն 'ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ
այսմիկ՝ և դատապարտեսցեն զսա, զի ապաշխարեցին 'ի քարոզու-
թեանն յովնանու. և արդ աւասիկ մեծ քան զյովնան է աստ[6]:
42 • Դշխոյն հարաւոյ յարիցէ 'ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ
այսմիկ՝ և դատապարտեսցէ զսա. զի եկն 'ի ծագաց երկրի՝ լսել
զիմաստութիւնն սողոմոնի. և ահա մեծ քան զսողոմոն է աստ[7]:
43 Այլ յորժամ այսն պիղծ ելանէ 'ի մարդոյ՝ շրջի ընդ
44 անջրդին տեղիս. խնդրէ հանգիստ՝ և ոչ գտանէ[8]: • Յայն-
ժամ ասէ. դարձայց 'ի տուն իմ՝ ուստի ելի. և եկեալ գտանէ
45 զնա պարապորդ, մաքրեալ և յարդարեալ: • Յայնժամ
երթայ՝ և առնու ընդ իւր եօթն այլ այսս չարագոյնս քան զինքն,
և մտեալ բնակէ անդ. և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար
քան զառաջինն. այնպէս եղիցի և ազգիս այսմիկ չարի[9]:
46 Մինչդեռ նա ընդ ժողովուրդսն խօսէր, ահա մայր նորա
և եղբարք նորա կային արտաքոյ՝ և խնդրէին խօսել ընդ
47 նմա[10]: • Եւ ասէ ոմն ցնա. ահա մայր քո՝ և եղբարք քո
48 կան արտաքոյ, և խնդրեն խօսել ընդ քեզ: • Նա պատասխանի
ետ այնմիկ՝ որ ասացն ցնա, և ասէ. ո՞վ է իմ մայր, կամ ո՞վ
49 են իմ եղբարք: • Եւ ձգեալ զձեռն իւր յաշակերտսն՝ ասէ.
50 ահա մայր իմ և եղբարք իմ: • Զի որ առնիցէ զկամս հօր
իմոյ որ յերկինսն է, նա է իմ եղբայր՝ և քոյր՝ և մայր[11]:

[1] Մտթ. 3. 7: 23.33. Ղկ. 6.45: [2] 1.Թգ. 2. 3. Դան. 12. 2. Մտթ. 25.35: 16.27. Յհ. 5.29. Հռ. 14.12: 2.Կր. 5.10. Եփս. 5.4.6. Յայտն.15. [3] Մտթ. 16. 1. Մրկ. 8.11. Ղկ. 11.16. 29: Յհ. 2. 18: 6.30: 1. Կր. 1.22. [4] Եսյ. 57. 3. Մտթ. 16. 4. Մրկ. 8.38. Ղկ. 11.29. Յհ. 4.48. [5] Յովն. 2. 1. [6] Ղկ. 11.32. Երմ. 3.11. Եզկ. 16.51. 52. Հռ. 2.27. Յովն. 3. 5: [7] 3.Թգ.10. 1: 2.Մն.9. 1. Ղկ. 11.31. [8] Յդ.1.7:2.2. Ղկ. 11.24: 1.Պտ.5. 8. [9] Եբր. 6. 4: 10 26: 2.Պտ. 2.20. 21.22. [10] Յհ. 11.31: 12. 5: 13. 8.11: 14.12—16: 27. 29.37: 29.10.12.15: 31.23.37.42.46.54. Ղկ.10.4. Մտթ.13.55. Մրկ.3.31: 6.3. Գործ.1 19. Ղկ.8.19.20.21. Յհ.2.12: 7.3.5: Գղ.1.14: 1.Կր.9.5. [11] Ղկ.8.21. Յհ.15.14. Գղտ.5.6: 6.15: Կղ.3.11. Եբր.2.11.

Գլուխ Երեքտասաներորդ:

[1] Մրկ. 4. 1. Յաւուր յայնմիկ ելեալ Յս 'ի տանէն՝ նստաւ առ ծով_ 1
[2] Ղուկ. 5. 3: 8. 4. եզերն [1]: • Եւ ժողովեցան առ նա ժողովուրդք բազումք, 2
[3] Ղուկ. 8. 4. մինչև մտանել նմա 'ի նաւն՝ և նստել. և ամ ժողովուրդն
Ձմր. 34. կայր առ ծովեզերբն [2], • Եւ խօսէր ընդ նոսա բազում 3
[4] Երմ. 4. 3. առակս՝ և ասէր [3]: • Ահա ել սերմանահան սերմանել. և 4
[5] Ծնն. 26.12. Մրկ. 4. 5. 'ի սերմանելն իւրում էր որ անկաւ առ ճանապարհաւ, և
[7] Սղմ. 24.14. եկն թռչուն երկնից՝ և եկեր զնա: • Եւ այլն անկաւ 5
Մտթ. 11.25: 16.17. յապառաժի, ուր ոչ գոյր հող բազում. և վաղվաղակի բուսաւ՝
Մրկ. 4.11: առ 'ի չգոյէ հիւթոյ երկրին. • 'Ի ծագել արևու տապացաւ, 6
1. Կոր. 2.10. և զի ոչ գոյին արմատք՝ չորացաւ: • Եւ այլն անկաւ 'ի մէջ 7
Եփ. 1. 9. փշոց, և ելին փուշքն և հեղձուցին զնա [4]: • Եւ այլն անկաւ 8
Կող. 1.26: 1. Յովհ. 2.27. յերկիր բարի, և տայր պտուղ. էր որ հարիւրաւոր, և էր
[8] Մտթ. 25.29. որ վաթսնաւոր, և էր որ երեսնաւոր [5]: • Որ ունիցի ականջս 9
Մրկ. 4.25. լսելոյ, լուիցէ [6]:

[6] Մտթ. 11.15. Մրկ. 4.9. Յայտ. 2.17: 3.6.

Ղուկ. 8.18: 19.26. Եւ մատուցեալ աշակերտքն ասեն ցնա. ընդէ՞ր առակօք 10
Յովհ. 15. 2. խօսիս ընդ նոսա: • Նա պատասխանի ետ՝ և ասէ ցնոսա. 11
[9] Եսայ. 6. 9: քանզի ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս արքայութեանն
29.10. երկնից, և նոցա չէ տուեալ [7]: • Զի որ գոյցէ՝ տացի նմա 12
Երմ. 5.21. և յաւելցի. և որ ոչն գոյցէ, և զոր ունիցին՝ բարձցի
Եզեկ. 12. 2. Մրկ. 4.12. 'ի նմանէ [8]: • Վս այնորիկ առակօք խօսիմ ընդ նոսա. զի 13
Ղուկ. 8.10 տեսանեն՝ և ոչ տեսանեն, և լսեն՝ և ոչ լսեն, և ոչ առնուն
Յովհ. 12.40. 'ի միտ: • Եւ կատարի առ նոսա մարգարէութիւնն Եսայեայ՝ 14
Գործ. 28.26. 27. որ ասէ. լսելով լուիջիք՝ և մի՛ իմասջիք, և տեսանելով
Հռոմ. 11. 8: տեսջիք՝ և մի՛ տեսջիք [9]: • Զի թանձրացաւ սիրտ ժողովր_ 15
2. Կոր. 3.14. 15. դեանս այսորիկ, և ականջօք իւրեանց ծանունս լուան. և
[10] Երմ. 5.11. զաչս իւրեանց կափուցին՝ զի մի՛ երբեք տեսցեն աչօք՝ և
[11] Մտթ. 16.17. ականջօք լուիցեն՝ և սրտիւք իմասցին, և դարձցին և
Ղուկ. 10.23. բժշկեցից զնոսա [10]: • Բայց ձեր երանի է աչաց՝ զի տեսանեն, 16
24. Յովհ. 20.29. և ականջաց ձերոց՝ զի լսեն [11]: • Ամէ՛ն ասեմ ձեզ. զի 17
[12] Ծնն. 49.10. բազում մարգարէք և արդարք ցանկացան տեսանել զոր տե_
Ղուկ. 10.24. սանէքդ՝ և ոչ տեսին, և լսել զոր լսէքդ՝ և ոչ լուան [12]:

Եբր. 11.13: 1. Պետ. 1.10. Եւ արդ՝ լուարո՛ւք դուք զառակ սերմանացանին: [13] • 18
[13] Մրկ. 4.14. Յամենայնէ՝ որ լսէ զբանն արքայութեան՝ և ոչ առնու 'ի միտ, 19
Ղուկ. 8.11. գայ չարն՝ և յափշտակէ զսերմանեալն 'ի սրտի նորա. այն է՝

20 որ առ ճանապարհաւն սերմանեցաւ [1]: • Եւ որ յապա-
ռաժին սերմանեցաւ՝ այն է, որ իբրև լսէ զբանն, և վաղ-
21 վաղակի խնդութեամբ ընդունի զնա [2]: • Բայց քանզի ոչ
ունի արմատս յինքեան, այլ առ ժամանակ մի է, 'ի լինել
նեղութեան և հալածանաց վասն բանին՝ վաղվաղակի գայ-
22 թագղի [3]: • Իսկ որ 'ի մէջ փշոցն սերմանեցաւ՝ այն է,
որ իբրև լսէ զբանն, և հոգք աշխարհիս և պատրանք
23 մեծութեան հեղձուցանեն զբանն, և լինին անպտուղ [4]: • Իսկ
որ յերկիրն բարի սերմանեցաւ՝ այն է, որ իբրև լսէ զբանն՝
և 'ի միտ առնու, և տայ զպտուղ, է որ հարիւր, և է
որ վաթսուն, և է որ երեսուն:
24 Այլ առակ արկ առ նոսա՝ և ասէ. Նմանեցաւ արքայութիւն
երկնից առն, որ սերմանիցէ սերմն բարի յագարակի իւրում:
25 • Եւ 'ի քուն լինել մարդկան, եկն թշնամին նորա և ցանեաց
26 'ի վերայ որոմն 'ի մէջ ցորենոյն՝ և գնաց: • Եւ իբրև բուսաւ
27 խոտն՝ և արար պտուղ, ապա երևեցաւ և որոմնն: • Մա-
տուցեալ ծառայք տանուտեառնն՝ ասեն ցնա. Տէր՝ ո՞չ սերմն
բարի սերմանեցեր յագարակին քում, արդ՝ ուստի՞ ունիցի
28 զորոմնն: • Եւ նա ասէ ցնոսա. այր թշնամի արար զայն.
ասեն ցնա ծառայքն. կամի՞ս՝ զի երթիցուք քաղեսցուք զայն
29 'ի բաց: • Եւ նա ասէ ցնս. մի՛, գուցէ մինչ քաղիցէք
30 զորոմնն, և զցորեանն ընդ նմին 'ի բաց խլիցէք: • Թո՛յլ
տուք երկոցունց աճել 'ի միասին մինչև 'ի հունձս, և 'ի ժա-
մանակի հնձոցն ասացից հնձողացն. քաղեցէ՛ք նախ զորոմնն և
կապեցէ՛ք զայդ խրձունս առ 'ի այրել, և զցորեանն ժո-
ղովեցէ՛ք 'ի շտեմարանս իմ [5]:
31 Այլ առակ արկ առ նոսա՝ և ասէ. Նման է արքայութիւն
երկնից հատոյ մանանխոյ. զոր առեալ մարդոյ՝ սերմանեաց
32 յագարակի իւրում [6]: • Որ փոքր է քան զամենայն սերմանիս.
և յորժամ աճիցէ, մեծ է քան զամենայն բանջարս. և լինի
ծառ՝ մինչև գալ թռչնոց երկնից և հանգչել յոստս նորա [7]:
33 Այլ առակ խօսեցաւ ընդ նոսա՝ և ասէ. Նման է արքայու-
թիւն երկնից խմորոյ, զոր առեալ կնոջ թագոյց 'ի գրիւս
երիս ալեր՝ մինչև ամենայն խմորեցաւ [8]:
34 Զայս ամենայն խօսեցաւ Յս̃ առակօք ընդ ժողովուրդսն.
35 և առանց առակի ոչինչ խօսէր ընդ նոսա [9]: • Զի լցցի

[1] Մտթ. 4.23. Մրկ. 4.15. Ղուկ. 8.11. 12:9.2—10: Յոհ. 3.19. 20: 8.43. Գործ. 13.46.
[2] Եսա. 58. 2. Եզե. 33.31. և.32. Մտթ. 6.20. Յոհ. 5.35:
[3] Յոբ. 19.28. Մտթ. 11. 6: 26.31. Յոհ. 6.61: 2.Տիմ. 1.15.
[4] Եբր. 4. 3. Մտթ. 19.23. Մրկ. 10.23. Ղուկ. 14.18: 18.24: 1.Տիմ.6. 9: 2.Տիմ. 4.10.
[5] Մաղ. 4. 1. Մտթ. 3.12. Ղուկ. 3.17.
[6] Եսա.2. 2. 3. Միք. 4 1. Մրկ. 4.31. Ղուկ. 13.18. և.19.
[7] Եզե. 17.23. 24:31.6. Դան. 2.34. 35. 45: 4.12. Ղուկ. 13.18. 19.
[8] Ղուկ. 13.21.
[9] Մրկ. 4.33 և.34. Սաղմ. 3.

[1] Սղ. 77. 2. ասացեալն 'ի մարգարէէն. բացից առակօք զբերան իմ, բըղ-
Հռո. 16.25. և.26: խեցից զծածկեալսն 'ի սկզբանէ աշխարհի [1]:
1. Կոր. 2. 7. Յայնժամ թողեալ Յ̃ի զժողովուրդսն՝ եկն 'ի տուն. 36
Եփե. 3. 9. մատեան առ նա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. մեկնեա մեզ
Կղ. 1.26. զառակ որոմանցն ագարակի: * Նա պատասխանի ետ՝ և ասէ 37
[2] Մտթ. 24.14: ցնոսա. որ սերմանէ զսերմն բարի՝ է որդի մարդոյ: * Եւ 38
28.19. ագարակն աշխարհս է. սերմն բարի նոքա են՝ որ որդիքն
Մրկ. 16.15. և.20. արքայութեան են. իսկ որոմն՝ որդիք չարին են [2]: * Եւ 39
Ղու. 24.47. թշնամին որ վարեաց զայն՝ սատանայ է. և հունձքն կատարած
Հռո. 10.18. աշխարհիս է. և հնձօղքն հրեշտակք են [3]: * Որպէս ժողովի 40
Կղ. 1. 6. [illegible] 3.13. որոմնն՝ և 'ի հուր այրի, այնպէս եղիցի 'ի կատարածի աշխար-
Յոհ. 8.44. հիս [4]: * Առաքեսցէ որդի մարդոյ զհրեշտակս իւր, և ժո- 41
Գրծ. 13.10: ղովեսցեն յարքայութենէն նորա զամենայն գայթագղութիւնս,
1.Յոհ. 3. 8. [3] Յովէլ 3.13. և զայնոսիկ՝ որք գործեն զանօրէնութիւն [5]: * Եւ արկցեն 42
Յայտ. 14.15. զնոսա 'ի հնոց հրոյ. անդ եղիցի լալ՝ և կրճել ատամանց [6]:
[4] Համր. 30: * Յայնժամ արդարքն ծագեսցեն իբրև զարեգակն յարքայու- 43
[5] Մտթ.18. 7: թեան երկնից. որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ [7]:

2.Պետ.2.1.2. [6] Համր. 50: Դարձեալ նման է արքայութիւն երկնից գանձի ծածկելոյ 44
Մտթ. 8.12: յագարակի, զոր գտեալ մարդոյ թագոյց. և 'ի խնդութենէ
3.12: 24.51. անտի երթայ վաճառէ զամենայն ինչ զոր ունի, և գնէ
Յայտ. 19.20: 20.10. զագարակն զայն [8]:

[7] Առկ. 4.18. Դարձեալ նման է արքայութիւն երկնից առն վաճառա- 45
Դան. 12. 3. կանի՝ որ խնդրիցէ մարգարիտս գեղեցիկս: * Եւ գտեալ 46
Մտթ. 5.14: 1.Կոր.15.42. մի պատուական մարգարիտ՝ երթեալ վաճառեաց զամենայն
43.56. զոր ինչ ունէր՝ և գնեաց զայն մարգարիտ [9]:

Համր. 9. Դարձեալ նման է արքայութիւն երկնից ուռկանի արկելոյ 47
[8] Առկ.2.4. 5: 'ի ծով՝ և յամենայն ազգաց ժողովելոյ [10]: * Զոր՝ իբրև լցաւ, 48
3.14. Փիլ 3.7.8.9. հանեալ 'ի ցամաք՝ և նստեալ ժողովեցին զբարի բարին յամանս,
Եսա. 55. 1. և զխոտանն 'ի բաց ընկեցին: * Այնպէս եղիցի 'ի կատա- 49
Յայտ. 3.18. րածի աշխարհիս. ելցեն հրեշտակք՝ և մեկնեսցեն զչարս
[9] Առկ.2.4:3. 14.15: 8.10. 'ի միջոյ արդարոց [11], * Եւ արկցեն զնոսա 'ի հնոց հրոյն. 50
և.19. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց [12]:

[10] Մտթ. 22.10: Ասէ ցնոսա Յ̃ս. իմացարո՞ւք զայս ամենայն. ասեն ցնա. 51
[11] 25.32. [12] Համր. 42. այո՛ Տէր: * Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն այսորիկ ամենայն 52
[13] Երգ. 7.13. դպիր աշակերտեալ արքայութեան երկնից՝ նման է առն
Մտթ. 12.35. տանուտեառն, որ հանէ 'ի գանձէ իւրմէ զնոր և զհին [13]:

53 Եւ եղեւ իբրեւ կատարեաց Յս̃ զառակս զայսոսիկ՝ փոխեցաւ
54 անտի: • Եւ եկեալ 'ի գաւառ իւր՝ ուսուցանէր զնս̃ 'ի ժողո-
վրդեանն նոցա, մինչեւ զարմանալ նոցա եւ ասել. ուստի՞
55 իցէ այս իմաստութիւն եւ զօրութիւնք[1]: • Ո՞չ սա է հիւսանն
որդի. ո՞չ մայր սորա կոչի Մարիամ. եւ եղբարք սորա յակոբոս՝
56 եւ յովսէս՝ եւ սիմոն՝ եւ յուդաս[2]: • Եւ քորք սորա ամենեքեան
57 առ մեզ են. արդ ուստի՞ է սմա այս ամենայն[3]: • Եւ գայթագ-
ղէին 'ի նա. եւ Յս̃ ասէ ցնոսա. չէք մարգարէ անարգ՝
58 եթէ ոչ յիւրում գաւառի եւ յիւրում տան[4]: • Եւ ոչ արար
անդ զօրութիւնս բազումս վասն անհաւատութեան նոցա[5]:

Գլուխ Չորեքտասաներորդ:

1 Յայնմ ժամանակի լուաւ հերովդէս չորրորդապետ զլուր
2 Յիսուսի[6]: • Եւ ասէ ցծառայս իւր. նա է յովհաննէս մկրտիչ.
նա յարեաւ 'ի մեռելոց, եւ վասն այնորիկ զօրութիւնք լինին
3 նովաւ: • Քանզի հերովդէս կալեալ զյովհաննէս, կապեաց զնա
եւ եդ 'ի բանտի՝ վասն հերովդիայ կնոջ փիլիպպոսի եղբօր
4 նորա[7]: • Զի ասէր ցնա յովհաննէս. չէ արժան քեզ ունել
5 զդա[8]: • Եւ կամէր զնա սպանանել, բայց երկնչէր 'ի ժո-
ղովրդենէ անտի. քանզի իբրեւ զմարգարէ ունէին զնա[9]: •
6 Եւ իբրեւ եղեն ծնունդք հերովդի՝ կաքաւեաց դուստրն հերով-
դիայ 'ի մէջ բազմականին. եւ հաճոյ թուեցաւ հերովդի[10]:
7 • Ուստի եւ երդմամբ խոստացաւ տալ նմա զինչ եւ խնդրեսցէ:
8 • Եւ նա յառաջագոյն խրատեալ 'ի մօրէ իւրմէ, տուր
ինձ ասէ այսր 'ի վերայ սկտեղ զգլուխն յովհաննու մկրտչի:
9 • Եւ տրտմեցաւ թագաւորն. բայց վասն երդմանցն եւ բար-
10 ձակցացն՝ հրամայեաց տալ նմա[11]: • Եւ առաքեաց գլ-
11 խատեաց զյովհաննէս 'ի բանտի: • Եւ բերաւ գլուխ նորա
սկտեղբ՝ եւ տուաւ աղջկանն, եւ տարաւ առ մայր իւր: •
12 Եւ մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ բարձին զմարմինն եւ թա-
ղեցին, եւ եկեալ պատմեցին Յս̃ի[12]:
13 Եւ իբրեւ լուաւ Յս̃, գնաց անտի նաւաւ յանապատ տեղի
առանձինն. իբրեւ լուան ժողովուրդքն, գնացին զհետ նորա
14 հետի 'ի քաղաքաց անտի[13]: • Եւ իբրեւ ել՝ ետես ժողովուրդ
բազում, գթացաւ 'ի նոսա, եւ բժշկեաց զհիւանդս նոցա[14]:

[1] Մտթ. 2.23. Մրկ. 6. 1. Ղուկ. 4.16. 17—28.
[2] Ես. 49. 7. Մրկ. 6. 3. Ղուկ. 3.23. Յովհ. 6.42. Ծն̃ն.13.8.11: 14. 12—16: 29.10.12.15: 31. 23.54. Ղեւ. 10. 4. Մտթ. 12.46: 10.3: 27.56. Մրկ. 15.40. Գաղ. 1.19.
[3] Ծն̃ն. 20.12.
[4] Մտթ. 11. 6. Մրկ.6.3. 4. Ղուկ. 4.24. Յովհ. 4.44.
[5] Մրկ.6.5. 6.
[6] Մրկ. 6.14. Ղուկ. 9. 7:
[7] 2.Մն̃.16.10 Ելք. 20. 2: 26.24:33. 1: 37.14—20: 38.6. 9. Մրկ. 6.17. Ղուկ. 3.19. 20. Ղեւ.
[8] 18.16:20.21.
[9] Մտթ. 21.26. Ղուկ. 20. 6.
[10] Ծն̃ն. 40.20. Մրկ. 6.21.
[11] Թու.30.2.3. Դատ. 11.31. 35: 21. 1: 1.Թագ.14.28: 25.22. Դան. 6. 14—16.
[12] Գր. 8. 2.
[13] Մտթ. 10.23: 12.14.15: Մրկ.6.32. Ղուկ.9.10. Յովհ.6.1.2.
[14] Մտթ.9.36՝ Մրկ.6.34.

[1] Մրկ. 6.35. Իբրեւ ընդ երեկս եղեւ, մատեան առ նա աշակերտքն՝ եւ 15
Ղկ. 9.12. ասեն. տեղիս անապատ է՝ եւ օրս տարաժամեալ. արձակեա
Յհ. 6. 5. զժողովուրդդ, զի երթիցեն շուրջ 'ի շէնսն՝ գնեսցեն իւրեանց
կերակուրս [1]: ● Եւ ասէ Յս. ոչինչ պիտոյ է դոցա երթալ. 16
[2] 4.Թգ.4.43. դուք տուք դոցա ուտել [2]: ● Եւ նոքա ասեն ցնա. ոչինչ 17
ունիմք աստ, բայց հինգ նկանակ եւ երկուս ձկունս: ● Եւ 18
ասէ ցնս. բերէք այսր զայն: ● Եւ հրամայեաց բազմեցուցանել 19
զժողովուրդն 'ի վերայ խոտոյ. եւ առեալ զհինգ նկանակսն
եւ զերկուս ձկունսն՝ հայեցաւ յերկինս, օրհնեաց եւ եբեկ՝ եւ
[3] 2.Օրէ.8.10: ետ ցաշակերտսն զնկանակսն, եւ աշակերտքն ժողովրդոցն [3]:
1.Թգ.9.13.
Մրկ.15.36. ● Կերան ամենեքեան՝ եւ յագեցան, եւ բարձին զնշխարս կոտո- 20
Գծ. 27.35: րոցն երկոտասան սակառի լի [4]: ● Եւ որք կերանն՝ էին արք 21
1.Տիմ.4.4.5: իբրեւ հինգ հազարք. թող զկանայս եւ զմանկտի:
[4] 4.Թգ.4.1.2.
3—7. Եւ սաստեաց վաղվաղակի զաշակերտսն մտանել 'ի նաւ՝ եւ 22
Մրկ. 6. 42. յառաջել յայնկոյս, մինչ ինքն զժողովուրդսն արձակեսցէ [5]:
[5] Մրկ. 6. 45. ● Եւ իբրեւ արձակեաց զժողովուրդսն, ել 'ի լեառն առան- 23
[6] Մրկ. 6. 46. ձինն կալ յաղօթս. եւ իբրեւ ընդ երեկս եղեւ, անդ էր միայն [6]:
Յհ. 6. 17.
Մրկ. 6. 6. ● Եւ նաւն մեկնեալ էր 'ի ցամաքէն բազում ասպարիզօք 24
Ղկ. 6. 12. ծփեալ յալեացն. քանզի ընդդէմ էր հողմն: ● Եւ 'ի չոր- 25
րորդում պահու գիշերոյն եկն առ նոսա Յս գնալով 'ի վերայ
[7] Ծն. 1. 2. ծովուն [7]: ● Իբրեւ տեսին զնա աշակերտքն զի գնայր 'ի վերայ 26
Յոբ. 9. 8. ծովուն, խռովեցան, եւ ասեն թէ առ աչօք ինչ իցէ. եւ
Սղ.103. 3.
Մրկ. 6.48. առ ահին աղաղակեցին [8]: ● Եւ վաղվաղակի խօսեցաւ ընդ 27
Յհ. 6.19. նոսա Յս՝ եւ ասէ. քաջալերեցարուք՝ ես եմ, մի՛ երկնչիք [9]:
[8] Յոբ. 9. 8.
Ղկ. 24.37. ● Պատասխանի ետ նմա պետրոս՝ եւ ասէ. Տէր՝ եթէ 28
Մրկ. 6.49. դու ես, հրամայեա ինձ գալ առ քեզ 'ի վերայ ջրոցս: ●
50. Եւ նա ասէ, Եկ. եւ իջեալ 'ի նաւէն պետրոս՝ գնաց 'ի վե- 29
[9] Գծ. 23.11. րայ ջրոցն, եւ եկն առ Յս: ● Եւ տեսեալ զհողմն 30
[10] Սղ. 2. 7. սաստիկ՝ երկեաւ. եւ իբրեւ սկսաւ ընկղմիլ՝ աղաղակեաց՝ եւ
Մտ. 16.16: ասէ. տէր փրկեա զիս: ● Եւ վաղվաղակի Յս ձգեաց զձեռն 31
26.63.
Մրկ. 1. 1. իւր՝ կալաւ զնա եւ ասէ. թերահաւատ՝ ընդէ՞ր երկմտեցեր:
Ղկ. 4.42. ● Եւ իբրեւ ելին 'ի նաւն՝ հանդարտեաց հողմն: ● Եւ որ 32
Յհ. 1.49: 'ի նաւին էին՝ մատեան երկիրպագին նմա՝ եւ ասեն. ար- 33
6.70: 11.27. դարեւ որդի ԱՅ ես դու [10]:
Գծ. 8.37.
Հռ. 1. 4. Եւ անցեալ եկին 'ի ցամաք 'ի գեննեսարէթ [11]: ● Եւ 34
[11] Մրկ. 6.53. իբրեւ ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ, առաքեցին ընդ 35

ամենայն գաւառն՝ եւ ածին առ նա զամենայն հիւանդս : *
36 Եւ աղաչէին զնա, զի գոնէ միայն 'ի քղանցս հանդերձի
նորա մերձեսցին. եւ որ միանգամ մերձեցան՝ փրկեցան[1]:

Գլուխ հնգետասաներորդ:

1 Յայնժամ մատեան առ Յս՝ որ յԵրուսաղեմէ փարիսեցիքն եւ
2 դպիրք՝ եւ ասեն[2]: * Ընդէ՞ր աշակերտքն քո անցանեն
զաւանդութեամբ ծերոցն. զի ոչ լուանան զձեռս յորժամ
3 հաց ուտեն[3]: * Նա պատասխանի ետ՝ եւ ասէ ցնս. իսկ
դուք ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Այ վասն ձերոյ
4 աւանդութեանն: * Զի Այ ասաց. պատուեա զհայր քո եւ
5 զմայր[4]: * Եւ որ բամբասէ զհայր կամ զմայր՝ մահու
6 վախճանեսցի[5]: * Եւ դուք ասէք. որ ասիցէ ցհայր իւր
կամ ցմայր իւր, թէ պատարագ է՝ զոր յինէն օգտիցիս,
եւ ոչ պատուիցէ զհայր իւր եւ զմայր իւր. եւ խոտեք զբանն
7 Այ վասն ձերոյ աւանդութեանն[6]: * Կեղծաւորք՝ բարւոք
8 մարգարէացաւ 'ի վերայ ձեր Եսայի՝ եւ ասէ[7]: * Ժողովուրդս
այս շրթամբք պատուէ զիս, եւ սիրտ իւրեանց հեռացեալ
9 մեկուսի է յինէն[8]: * Զուր պաշտեն զիս. ուսուցանեն
վարդապետութիւնս՝ զմարդկան պատուիրեալս[9]:
10 Եւ կոչեցեալ առ ինքն զժողովուրդսն՝ ասէ ցնս. լուարո՛ւք՝
11 եւ 'ի միտ առէք[10]: * Ո՛չ որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ
զմարդ, այլ որ ինչ ելանէ 'ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ[11]:
12 * Յայնժամ մատուցեալ աշակերտացն նորա՝ ասեն ցնա.
գիտե՞ս՝ զի փարիսեցիքն իբրեւ լուան զբանն՝ գայթագղեցին:
13 * Նա պատասխանի ետ նոցա՝ եւ ասէ. ամ տունկ զոր ոչ
14 տնկեաց հայր իմ երկնաւոր, խլեսցի[12]: * Թո՛յլ տուք զնոսա.
կոյրք են՝ կուրաց առաջնորդք. կոյր կուրի յորժամ առաջ-
15 նորդէ՝ սխալէ, եւ երկոքին 'ի խորխորատ անկանին[13]: * Պա-
տասխանի ետ նմա պետրոս եւ ասէ. մեկնեա մեզ զառակս
16 զայս[14]: * Ասէ Յիսուս. տակաւին եւ դուք անմիտք էք[15]: *
17 Եւ ո՞չ իմանայք, եթէ ամենայն որ մտանէ 'ի բերան,
18 յորովայն երթայ՝ եւ արտաքս ելանէ[16]: * Իսկ որ ելանէ 'ի բե-
րանոյ՝ 'ի սրտէ անտի գայ. եւ այն պղծէ զմարդն[17]: *

[1] Մր. 9.20. 21:4.36. Մր. 3.10: 5.27: 6.56. Ղկ. 6.19: 8.46. Գծ. 5.15: 19.12.
[2] Մր. 7.1.
[3] Մր. 7.5. Կղ. 2.8. Տտ. 1.14.
[4] Ելք. 20.12. Ղևտ.19.3: 2.Օրէ. 5.16. Առ. 23.22. Եփէ. 6.2.
[5] Ելք. 21.17. Ղևտ. 20.9: 2.Օրէ.27.16. Առ. 20.20: 30.17. Մր. 7.10. 11:
[6] 7.11 — 13:
[7] 7.6.
[8] Ես. 29.13. Եզէ. 33.31.
[9] Ես 26.13. Կղ. 2.18. 19—22. Տտ. 1.14.
[10] Մր. 7.14.
[11] Ակ. 16.27. Մր. 7.15. Գծ. 10.15. Հռ.14.2—7. 14—23: 1.Տմ.4.4.5. Տտ 1.15.16. Յկ. 3.7.
[12] Յհ.15.2. 6: 1.Կր. 3.12.
[13] Ես. 9.16. Մղ. 2.8. Մտ.23.16. Ղկ.6.39.
[14] Մտ.7.17.
[15] Մր.16.9. Մտ.7.18. Եբր 5.12:
[16] 1.Կր.6.13.
[17] Ակ. 16.27. Յկ.3.6. Մտ.12.34.35. Ղկ.6.45.

[1] Ծն. 6.5: Զի 'ի սրտէ ելանեն խորհուրդք չարք՝ սպանութիւնք, շնու- 19
8.21. թիւնք, պոռնկութիւնք, գողութիւնք, սուտ վկայութիւնք,
Առ. 6.14. Եր. 4.14: հայհոյութիւնք[1]: • Այս ամենայն է՝ որ պղծէ զմարդն, այլ 20
17.9. անլուայ ձեռօք ուտել՝ ոչ պղծէ զմարդ:
Մր. 7.21. Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց 'ի կողմանս Տիւրոսի և 21
Գր. 8.22. Գղ. 5.19. Սիդոնի[2]: • Եւ ահա կին մի քանանացի 'ի սահմանաց անտի 22
[2] Մր. 7.24. նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեա՛ ինձ Տէր՝
որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար դիւահարի: • Եւ նա 23
ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝
աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա՛ զնա զի աղաղակէ զհետ
մեր: • Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ 24
[3] Մր. 10.5.6. եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իէլի[3]: • Եւ նա 25
Գր. 3.25. մատուցեալ երկիր պագանէր նմա և ասէր. Տէր՝ օգնեա՛ ինձ:
26: 13.46. Հռ. 15.8. • Պատասխանի ետ նմա և ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ զհ 26
[4] Սղ. 21.17. հաց մանկանց՝ և արկանել շանց[4]: • Եւ նա ասէ. այո՛ Տէր, 27
Մր. 7.6. քանզի և շունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ
Փլ. 3.2 Յյ. 22.15. տեառն իւրեանց: • Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յս և 28
[5] Մր. 8.10. ասէ. ո՛վ կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս
12: 9.29.30: և կամիս. և բժշկեցաւ դուստր նորա 'ի նմին ժամու[5]:
14.31. Մր. 5.34: 7.29. Եւ գնացեալ անտի Յսի՝ եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց, 29
30: 9.23.24. և ելեալ 'ի լեառն նստէր անդ[6]: • Մատեան առ նա ժողո- 30
Ղկ. 7.9.50. վուրդք բազումք՝ որ ունէին ընդ իւրեանս կաղս, կոյրս,
Յհ. 4.50. 53. համրս, միակողմանիս, և այլս բազումս. և ընկեցին զնոսա
[6] Մր. 7.31. առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա[7]: • Մինչև զարմանալ 31
Մր. 4.16. ժողովրդոցն՝ որք տեսանէին, զի համրքն խօսէին՝ կաղք
[7] Ես. 35.5.6. գնային՝ միակողմանիք բժշկէին՝ կոյրք տեսանէին, և փա-
Մր. 11.5: ռաւոր առնէին զԱծ Իէլի[8]:
14.36: 19.13. Մր. 6.56. Եւ կոչեցեալ առ ինքն Յսի զաշակերտսն՝ ասէ. գթամ 32
Ղկ. 7.22. 'ի ժողովուրդդ, զի արդ երեք աւուրք են զի կան առ իս,
[8] Մր. 11.5. և ոչ ունին զինչ ուտիցեն. և արձակել զդոսա նօթիս՝
Ղկ. 4.18. Յհ. 2.23: չկամիմ, գուցէ նքթիցին զճանապարհայն[9]: • Ասեն ցնա 33
3.2: 5.36: 10. աշակերտքն. իսկ արդ՝ մեզ յանապատի աստ ուստի իցէ այն-
25.38: 14.11. չափ հաց՝ մինչև յագեցուցանել զայսչափ ժողովուրդ[10]: • Եւ 34
Յհ. 2.5. [9] Մր. 8.2. ասէ ցնոսա Յս, քանի՞ նկանակ ունիք. և նոքա ասեն. եօթն,
[10] Թգ. 11.13: և սակաւ ձկունս: • Եւ հրամայեաց ժողովրդեանն բազմել 35
4 Թգ. 4.43. 'ի վերայ գետնոյ: • Եւ առեալ զեօթն նկանակն և զձկունսն՝ 36

գոհացաւ և եբեկ և ետ աշակերտացն, և նոքա ժողովր-
37 դեանն [1]: Կերան ամենեքեան և յագեցան. և բարձին
38 զնշխարս կոտորոցն՝ եօթն զամբիւղ լի [2]: Եւ որք կերանն
էին արք իբրև չորք հազարք. թող զկանայս և զմանկտի:
39 Իբրև արձակեաց զժողովուրդսն, ել 'ի նաւ՝ և եկն 'ի սահ-
մանս Մագդաղենայ [3]:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՇՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ:

1 Եւ մատուցեալ փարիսեցիքն և սադուկեցիք փորձելով
2 խնդրէին 'ի նմանէ՝ նշան յերկնից ցուցանել նոցա [4]: Նա
պատասխանի ետ՝ և ասէ ցնոսա. յորժամ երեկոյ լինի՝ ասէք,
3 պարզ լինիցի՝ զի կարմրացեալ է երկին [5]: Եւ առաւօտու՝
այսօր մրրիկ, զի շառագունի տրտմութեամբ երկին: արդ՝
զերեսս երկնի կարէք քննել, իսկ զնշան ժամանակիս ո՞չ կարէք
4 գիտել: Ազգ չար և շնացող՝ նշան խնդրէ, և նշան մի՛
տացի նմա, բայց նշանն Յովնանու մարգարէի. և եթող
զնոսա և գնաց [6]:
5 Գնացին և աշակերտքն յայնկոյս, և մոռացան առնուլ հաց:
6 Ասէ ցնա Յս. տեսէք և զգոյշ լերուք 'ի խմորոյ սադու-
7 կեցւոցն և փարիսեցւոցն [7]: Նոքա խորհէին ընդ միմեանս՝
8 և ասէին թէ հաց ոչ բարձաք: Գիտաց Յիսուս և ասէ.
զի՞ խորհիք 'ի միտս ձեր թերահաւատք՝ եթէ հաց ոչ ունիք [8]:
9 Տակաւին չիմանայք՝ և ոչ յիշէք զհինգ նկանակն 'ի հինգ
10 հազարսն, և քանի՛ սակառի բարձիք [9]: Եւ ոչ զեօթն
նկանակն 'ի չորս հազարսն, և քանի զամբիւղս բարձիք [10]:
11 Արդ՝ զիա՞րդ ոչ իմանայք՝ եթէ ոչ վասն հացի ասացի ձեզ՝
12 զգո՛յշ լինել 'ի խմորոյ սադուկեցւոյ և փարիսեցւոցն: Յայն-
ժամ 'ի միտ առին, թէ ոչ ասաց զգուշանալ 'ի խմորոյ, այլ
յաղանդոյ փարիսեցւոցն և սադուկեցւոց [11]:
13 Եւ եկեալ Յս 'ի կողմանս փիլիպպեայ կեսարեայն, հարցա-
նէր ցաշակերտսն՝ և ասէր. զո՞ ոք ասեն զինէն մարդիկն՝
14 թէ իցէ որդի մարդոյ [12]: Եւ նոքա ասեն. ոմն զՅովհաննէս
մկրտիչ, և այլք զեղիա, և կէսք զերեմիա, կամ զմի ոք
15 'ի մարգարէից [13]: Ասէ ցնոսա. իսկ դուք զո՞ ասէք զինէն
16 թէ իցեմ: Պատասխանի ետ սիմոն պետրոս՝ և ասէ.
17 դու ես Քս՝ որդի Այ կենդանւոյ [14]: Պատասխանի ետ Յս՝

[1] 1.Թագ. 9.13. Մրկ. 14.19: 26. 26.27. Մրկ. 6.41. Ղուկ. 9.16: 22.19: 24.30 Յովհ. 6.11:
[2] 4.Թագ. 4.44.
[3] Մրկ. 8.10.
[4] Ելք.3.12: 4. 1—17: 7. 9. Մտթ. 12.38. Մրկ. 8.11. Ղուկ. 11.16: 12.54—56. Յովհ. 6.30: 1.Կոր. 1.22.
[5] Ղուկ. 12.54.
[6] Մտթ. 12.39. Յովն. 2. 1.
[7] Մրկ. 8.15. Ղուկ. 12. 1: 1.Կոր.5.6 7. Գաղ. 5. 9.
[8] Մտթ. 6.30: 8.26: 14. 31.
[9] Մտթ. 14.17. Յովհ. 6. 9.
[10] Մտթ. 15.34.
[11] Մտթ. 15. 9: 23.13.
[12] Մրկ. 8.27. Ղուկ. 9.18.
[13] Մտթ. 14. 2. Մրկ. 6.14. Ղուկ. 9. 7. 8. 9.
[14] Սաղ. 2. 7. Մտթ. 14.33. Մրկ. 8.29: Ղուկ. 9.20. Յովհ. 1.49. 6. 70: 11.27. Գործ. 8.37: 9.20. Եբր. 1.2.5: 1. Յովհ. 4.15: 5. 5

և ասէ ցնա . երանի քեզ Սիմոն՝ որդի Յովնանու , զի մարմին
և արիւն ոչ յայտնեաց քեզ՝ այլ Հայր իմ որ յերկինս է[1]:
* Եւ ես քեզ ասեմ . զի դու ես վէմ , և 'ի վերայ 18
այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ , և դրունք դժոխոց զնա
մի՛ յաղթահարեսցեն[2]: * Եւ տաց քեզ փականս արքայու- 19
թեան երկնից . և զոր միանգամ կապեսցես յերկրի , եղիցի
կապեալ յերկինս . և զոր արձակեսցես յերկրի , եղիցի ար-
ձակեալ յերկինս[3]: * Յայնժամ սաստեաց աշակերտացն , զի 20
մի՛ ումեք ասիցեն՝ թէ նա է Քս̃ն[4]:
Յայնմհետէ սկսաւ Յս̃ ցուցանել աշակերտացն իւրոց՝ թէ 21
պարտ է նմա երթալ յԵրուսաղէմ . և թէ բազում չարչարանս
չարչարիլ 'ի քահանայապետից և 'ի դպրաց և 'ի ծերոց
ժողովրդեանն՝ և սպանանիլ , և յերիր աւուր յառնել[5]: *
Եւ առեալ զնա մեկուսի պետրոսի , սկսաւ կագել ընդ նմա 22
և ասել . քաւ լիցի քեզ Տէր , մի՛ եղիցի քեզ այդ : * Եւ 23
նա դարձեալ 'ի պետրոս՝ ասէ . Երթ յետս իմ սատանայ ,
գայթագղութիւն իմ ես . զի ոչ խորհիս դու զԱյ̃ն ,
այլ զմարդկան[6]: [8] Ղու.17.33. Յով.12.25.
Յայնժամ Յս̃ ասէ ցաշակերտսն իւր . եթէ ոք կամի զկնի 24
իմ գալ՝ ուրացցի զանձն , և առցէ զխաչ իւր՝ և եկեսցէ
զկնի իմ[7]: * Զի որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել՝ կորուսցէ 25
զնա . և որ կորուսցէ զանձն իւր վասն իմ՝ գտցէ զնա[8]:
* Զի՞նչ օգտիցի մարդ՝ թէ զաշխարհս ամենայն շահեսցի , 26
և զանձն իւր տուժեսցէ . կամ զի՞նչ տացէ մարդ փրկանս
ընդ անձին իւրոյ[9]: * Զի գալոց է որդի մարդոյ փառօք 27
Հօր իւրոյ՝ հանդերձ հրեշտակօք իւրովք , և յայնժամ հա-
տուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործս իւր[10]: * Ամէ՛ն ասեմ 28
ձեզ . զի իցեն ոմանք 'ի սոցանէ՝ որք աստ կան , որք ոչ
ճաշակեսցեն զմահ՝ մինչև տեսցեն զորդի մարդոյ եկեալ
արքայութեամբ իւրով[11]:

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆ և ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ :

Եւ յետ վեց աւուր առնու ընդ իւր Յս̃ զպետրոս և զյա- 1
կոբոս և զյովհաննէս զեղբայր նորա , և հանէ զնոսա 'ի լեառն

[1] Մատ. 11.25: 1.Կոր. 2.10. Գաղ. 1.16. Եփե. 2.8: 1.Յով. 5.20.
[2] Յով. 1.42. Եփե. 2.20. Յայտ. 21.14. Եսա. 28.16: 1.Կոր. 3.11. Յոբ. 38.17. Սաղ. 9.15: 105.18. Եսա. 38.10.
[3] Եսա. 22.22. Ղու. 11.52. Յայտ. 1.18. Մատ. 18.18. Յով. 20.23.
[4] Մատ. 17. 9. Մար. 8.30. Ղու. 9.21.
[5] Մատ. 17.22. Մար. 8 31: 9.31: 10.33. Ղու. 9.22: 18.31: 24.6.7.
[6] Մար. 8.33: 2.Թագ. 19.22. Հռով. 8. 7.13. Յակ. 3. 15.16.
[7] Մատ. 10.38. Մար. 8.34. Ղու. 9.23: 14.27.
[8] Գործ. 14.21: 1.Թես. 3. 3: 2.Տիմ. 3.12.
[9] Սաղ. 48.8.9. Ղու. 9.25.
[10] Մատ. 26.64: 25.39: 12.36. Յով. 5.29. Հռով. 14.12. Մար. 8.38.
Ղու.9.26. Թու.7.10: Զաք.14.5: Մատ.25.31. Յուդայ.14. Յոբ.34.11. Սաղ.61.13. Առակ.24.12. Երեմ.17.10: 32.19. Գործ.17.31. Հռով.2.6: 1.Կոր.3.8: 2.Կոր.5.10: 1.Պետ.1.17. Յայտ.2.23: 22.12. [11] Մար.9.39. Ղու.9.27.

2 մի բարձր առանձինն [1]: • Եւ այլակերպեցաւ առաջի նոցա. [1] Մր. 9. 1.
և լուսաւորեցան երեսք նորա իբրև զարեգակն, և հանդերձք Ղկ. 9.28. [2] Ելք. 34.30.
3 նորա եղեն սպիտակ իբրև զլոյս [2]: • Եւ ահա երևեցան Մտ. 28. 3.
4 նոցա Մովսէս և Եղիա՝ որ խօսէին ընդ նմա: • Պատասխանի Յհ. 1.14:
ետ Պետրոս և ասէ ցՅս. Տէր՝ բարւոք է մեզ աստ լինել. 2.Պետ. 1.17: 2.Կոր. 3. 7.
եթէ կամիս՝ արասցուք երիս տաղաւարս՝ մի քեզ և մի Մովսէսի Յվ. 1.16.
5 և մի Եղիայի: • Եւ մինչդեռ նա խօսէր, ահա ամպ լուսաւոր [3] Ելք. 19. 9.
հովանի եղև ՚ի վերայ նոցա. ձայն եղև յամպոյն՝ և ասէ. 19:24.15.16.
դա է որդի իմ սիրելի՝ ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք [3]: Եսա. 42. 1.
6 • Իբրև լուան աշակերտքն, անկան ՚ի վերայ երեսաց Մր. 3.17.
7 իւրեանց՝ և երկեան յոյժ [4]: • Եւ մատուցեալ Յս բուռն Մր. 1.11: 6. 6.
եհար զնոցանէ՝ և ասէ. յոտն կացէք՝ և մի՛ երկնչիք [5]: Ղկ. 3.22:
8 • Ամբարձին զաչս իւրեանց՝ և ոչ զոք տեսին՝ բայց 2.Օրէ. 18.15. 19.
միայն զՅիսուս: Գր. 3.22. 23:
9 Եւ մինչդեռ իջանէին ՚ի լեռնէ անտի, պատուիրեաց նոցա 2.Պետ. 1.17.
Յս՝ և ասէ. մի՛ ումեք ասիցէք զտեսիլդ՝ մինչև որդի մար- [4] Դն. 13.20:
10 դոյ ՚ի մեռելոց յարիցէ [6]: • Հարցին զնա աշակերտքն և 1.Մն. 21.16.
ասեն. զի՞արդ դպիրքն ասեն, եթէ Եղիայի նախ պարտ է գալ [7]: Եզ. 3.23:
11 • Պատասխանի ետ Յս՝ և ասէ ցնոսա. Եղիա գայ՝ և հաստա- 43. 3:
12 տեսցէ զամենայն [8]: • Այլ ասեմ ձեզ՝ զի Եղիա եկեալ Դն. 8.17.
իսկ է. և ոչ ծանեան զնա, այլ արարին ընդ նմա՝ զոր [5] Դն. 8.18:9. 21:10.10.18.
ինչ կամեցան. նոյնպէս և որդի մարդոյ չարչարելոց է Յվ. 1.17.
13 ՚ի նոցանէ [9]: • Յայնժամ ՚ի միտ առին աշակերտքն՝ թէ վասն [6] Մտ. 16.20. Մր 8.30: 9. 9.
յովհաննու մկրտչի ասաց ցնոսա [10]:
14 Եւ իբրև եկին ՚ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ ՚ի ծունր [7] Մղ. 4. 5.
իջանէր և ասէր. Տէր՝ ողորմեա՛ց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՝ Մտ. 11.14.
և չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի ՚ի հուր՝ Մր. 9.11. [8] Մղ. 4. 6.
15 և երբեք ՚ի ջուր [11]: • Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ Ղկ. 1.16.17.
16 և ոչ կարացին բժշկել: • Պատասխանի ետ Յս և ասէ. Գր. 3.21.
ո՛վ ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ [9] Մտ. 11 14: 14.3. 10:16.
17 մինչև յե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ած զնա առ իս [12]: • Եւ 21. Մր.
սաստեաց ՚ի նա Յս. և ել ՚ի նմանէ դևն, և բժշկեցաւ 9. 12.13.
18 մանուկն ՚ի ժամն յայնմանէ: • Յայնժամ մատեան աշա- [10] Մտ. 11.14.
կերտքն առանձինն՝ և ասեն ցՅս. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք [11] Մր. 9.17. Ղկ. 9.38:
19 հանել զնա [13]: • Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատու- [12] 2.Օրէ. 32. 5.
թեան ձերոյ: ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս [13] Մր. 9.37.

քան զհատ մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց
աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ[1]:
• Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք: 20
Եւ մինչդեռ շրջէին նոքա 'ի գալիլեայ՝ ասէ ցնոսա Յս. 21
մատնելոց է որդի մարդոյ 'ի ձեռս մարդկան. • Եւ սպանցեն 22
զնա, և յերիր աւուր յարիցէ. և տրտմեցան յոյժ[2]:
Իբրև եկին նոքա 'ի կափառնայում, մատեան՝ որք զերկ- 23
դրամեանն պահանջէին՝ առ պետրոս, և ասեն. վարդապետն
ձեր ո՞չ տայ զերկդրամեանն, և ասէ՝ այո[3]: • Եւ իբրև 24
եմուտ 'ի տուն՝ յառաջեաց քան զնա Յս և ասէ. զի՞արդ
թուի քեզ սիմոն. թագաւորք ազգաց յումմէ՞ առնուն զհարկս
կամ զհաս, յորդւո՞ց իւրեանց՝ թէ յօտարաց: • Եւ իբրև 25
ասաց՝ թէ յօտարաց, ասէ ցնա Յս՝ ապա ուրեմն ազատ
են որդիքն: • Բայց զի մի՛ գայթագղեցուցուք զնոսա, 26
երթ 'ի ծով՝ և ընկեա կարթ, և զառաջին ձուկն՝ որ
ելանիցէ՝ առ և բաց զբերան նորա, և գտանիցես սատեր.
և զայն առեալ տացես նոցա ընդ իմ և ընդ քո[4]:

Գլուխ Ութն և Տասներորդ:

Յայնմ աւուր մատեան աշակերտքն առ Յս և ասեն. 1
ո՞վ իցէ 'ի մէնջ մեծ յարքայութեան երկնից[5]: • Եւ կոչեաց 2
առ ինքն Յս մանուկ մի, կացոյց զնա 'ի մէջ նոցա, • Եւ ասէ. 3
ամէ՛ն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ դարձջիք, և եղիջիք իբրև զմանկտի,
ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից[6]: • Արդ՝ որ խոնար- 4
հեցուսցանէ զանձն իբրև զմանուկս զայս, նա է մեծ յարքայու-
թեան երկնից[7]: • Եւ որ ոք ընկալցի մանուկ մի այսպիսի 5
յանուն իմ, զիս ընդունի[8]: • Եւ որ ոք գայթագղեցուսցէ 6
զմի 'ի փոքրկանցս յայսցանէ յիս հաւատացելոց, լաւ է նմա
եթէ կախիցէ երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա՝ և ընկղմեսցի
'ի խորս ծովու[9]:
Վա՜յ աշխարհի 'ի գայթագղութեանց. հարկ է գալ գայ- 7
թագղութեանց. բայց վա՜յ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռն
գայցէ գայթագղութիւն[10]: • Եթէ ձեռն քո կամ ոտն 8
գայթագղեցուսցանէ զքեզ, հատ զնա՝ և ընկեա 'ի քէն.
լաւ իցէ քեզ միաձեռանի կամ կաղ մտանել 'ի կեանս, քան
թէ երկուս ձեռս և երկուս ոտս ունել, և անկանել 'ի հուրն

[1] Մրկ. 21.21. Մրկ. 11.23. Ղուկ. 17. 6: 1.Կր. 13. 2: 12. 9. Եփ. 3.19.
[2] Մրկ. 16.21: 20.18. Մրկ. 8.31: 9.30.31: 10. 33.34. Ղուկ. 9.22. 44: 18.31: 24. 6. 7.
[3] Ել. 30.13: 38.26. Նէէ. 10.32. Մրկ. 9.33.
[4] Հռ. 14.21: 15. 1—4: 2. Կր. 6. 3: 1. Յհ. 2.10. Ծն. 20.14: 23.15. Ել. 21.32.
[5] Մրկ. 9.33. Ղուկ. 9.46: 22.24.
[6] Սղ. 130. 2. Մրկ. 19.14. Մրկ. 10.14. Ղուկ. 18.16: 1.Կր. 14.20: 1.Պետ. 2. 2.
[7] Մրկ. 20.27: 23.11. Ղուկ. 14.11.
[8] Մրկ. 10.42. Ղուկ. 9.48.
[9] Մրկ. 9.41. Ղուկ. 17. 1.2.
[10] Ղուկ. 17. 1: 1.Կր. 11.19. Մրկ. 26.24. Յուդայ 11.

9 յաւիտենական [1]: * Եւ եթէ ակն քո գայթագղեցուցանէ [1] Մատ. 5.29.
զքեզ, խլեա՛ զնա և ընկեա՛ 'ի քէն. լաւ իցէ քեզ միականի 30. Մար. 9.
մտանել 'ի կեանս, քան երկուս աչս ունել՝ և անկանել 42.44.
10 'ի գեհեն հրոյն: * Զգո՛յշ լերուք՝ մի՛ արհամարհիցէք զմի [2] Ծն. 48.16.
'ի փոքրկանցս յայսցանէ. ասեմ ձեզ, զի հրեշտակք նոցա Գոր. 12.15:
յերկինս հանապազ տեսանեն զերեսս հօր իմոյ՝ որ յերկինս է [2]: 3.Թագ. 22.19.
11 * Զի եկն որդի մարդոյ կեցուցանել զկորուսեալն [3]: * Ես. 6. 2.
12 Զի՞արդ թուի ձեզ. եթէ լինիցի մարդոյ հարիւր ոչխար՝ Դան. 7.10.
և մոլորիցի մի 'ի նոցանէ, ո՞չ թողուցու զիննսուն և զինն Յոբ. 1. 6:
ոչխարսն 'ի լերինս, և երթիցէ խնդրիցէ զմոլորեալն [4]: * 2. 1.
13 Եւ եթէ լինիցի գտանել զնա, ամէ՛ն ասեմ ձեզ. զի ուրախ Ղու. 1.19.
լինի 'ի վերայ նորա առաւել՝ քան 'ի վերայ իննսուն և Յայ. 8. 2.
14 իննուցն, որ չիցեն մոլորեալ: * Այսպէս ոչ են կամք Դան. 9.21.
առաջի հօր իմոյ որ յերկինս է՝ եթէ կորիցէ մի 'ի փոքրկանցս [3] Մատ. 1.21:
յայսցանէ [5]: 9.13. Մար. 2.
15 Եթէ մեղիցէ քեզ եղբայր քո, երթ յանդիմանեա՛ զնա՝ 17. Ղու. 9.56:
յորժամ դու և նա միայն իցէք. եթէ լուիցէ քեզ, 19.10.
16 շահեցար զեղբայր քո [6]: * Ապա թէ ոչ լուիցէ քեզ, առ Յոհ. 12.47:
ընդ քեզ միւս ևս՝ կամ երկուս. զի 'ի բերանոյ երկուց 3.17: 10.10:
17 և երից վկայից հաստատեսցի ամենայն բան [7]: * Իսկ եթէ 1.Տիմ. 1.15.
նոցա ոչ լուիցէ, ասասջի՛ր յեկեղեցւոջ. ապա թէ և եկեղեց- [4] Ղու. 15. 4.
ւոյն ոչ լուիցէ, եղիցի քեզ իբրև զհեթանոս և զմաքսաւոր [8]: [5] Եզե. 33.11:
18 * Ամէն ասեմ ձեզ. զոր կապիցէք յերկրի՝ եղիցի կապեալ 1.Տիմ. 2. 4.
յերկինս, և զոր արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յեր- [6] Ղևտ. 19.17.
19 կինս [9]: * Դարձեալ ասեմ ձեզ եթէ երկու 'ի ձէնջ միա- Ղու. 17. 3.
բանիցեն յերկրի վասն ամենայն իրաց, զինչ և խնդրեսցեն՝ Յակ. 5.20:
20 եղիցի նոցա 'ի հօրէ իմմէ որ յերկինս է [10]: * Զի ուր իցեն 1.Պետ. 3. 1:
երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես [7] 2.Օրէ. 17. 6:
'ի մէջ նոցա [11]: 19.15.
21 Յայնժամ մատեաւ առ նա Պետրոս՝ և ասէ. Տէ՛ր, քանի՞ցս Յոհ. 8.17:
անգամ եթէ մեղիցէ ինձ եղբայր իմ, և թողից նմա. մինչև 2.Կոր. 13. 1.
22 ցեւ՞թն անգամ [12]: * Ասէ ցնա Յս. ոչ ասեմ քեզ թէ Եբր. 10.28.
մինչև ցեւթն անգամ, այլ մինչև յեօթանասնեկին եւթն [13]: [8] Հռո. 16.17:

1.Կոր. 5.9: 2.Կոր. 6. 14: 2.Թես. 3. 6.14: 2.Տիմ. 3. 5: 2.Յոհ. 1.10. [9] Մատ. 16.19: 18 17.18. Ղու. 17. 3. Յոհ. 20.23. Գոր. 2.36: 10. 19—48:

15.7—31:1. Կոր.5.4.5: 2.Կոր.2.10: Յակ.5.16: Մատ.5.23:6.12. Մար.11.25. Եփե.4.32.Կող.3.13.
[10] Մատ.5.24: Յոհ.9.31. Յակ.5.16:1.Յոհ.3.22:5.14 [11] Մատ.28.20.Մար.16.14.Ղու.24.15.Յոհ.20.19.
[12] Ղու.17.4. [13] Մատ.6.14. Մար.11.25.Եփե.4.26.31.32. Հռոմ.18.Կող.3.13:1.Տիմ.2.8.

Վասն այսորիկ նմանեցաւ արքայութիւն երկնից առն թա- 23
գաւորի, որ կամեցաւ համար առնել ՚ի մէջ ծառայից իւրոց [1]։
• Եւ իբրեւ սկսաւ առնել, մատուցաւ առ նա պարտապան 24
մի բիւր քանքարոյ։ • Իբրեւ ոչ ունէր հատուցանել, հրամայ- 25
եաց զնա վաճառել տէրն նորա, եւ զկին նորա՝ եւ զորդիս՝ եւ
զամենայն որ զինչ եւ ունիցի՝ եւ հատուցանել [2]։ • Եւ անկեալ 26
ծառայն երկիր պագանէր նմա՝ եւ ասէր. երկայնամի՛տ լեր
առ իս՝ եւ զամենայն հատուցից քեզ։ • Գթացեալ տէր 27
ծառային այնորիկ՝ արձակեաց զնա, եւ զփոխն եթող նմա [3]։
• Եւ ելեալ ծառայն այն եգիտ զմի ՚ի ծառայակցաց 28
իւրոց, որ պարտէր նմա հարիւր դահեկան. եւ կալեալ զնա
խեղդէր՝ եւ ասէր. հատո՛ ինձ զոր պարտիսդ։ • Արդ՝ 29
անկեալ ծառայակցին առ ոտս նորա, աղաչէր զնա եւ ասէր.
երկայնամի՛տ լեր առ իս՝ եւ հատուցից քեզ։ • Եւ նա ոչ 30
կամէր. այլ չոգաւ արկ զնա ՚ի բանտ՝ մինչեւ հատուսցէ
զպարտսն։ • Իբրեւ տեսին ծառայակիցքն որ ինչ եղեն՝ 31
տրտմեցան յոյժ. եւ եկեալ ցուցին տեառն իւրեանց զամե-
նայն որ ինչ եղեն։ • Յայնժամ կոչեաց զնա տէրն իւր 32
եւ ասէ. ծառա՛յ չար՝ զամենայն զպարտսն թողի քեզ՝ վասն
զի աղաչեցեր զիս։ • Իսկ արդ՝ ո՞չ էր պարտ եւ քեզ 33
ողորմել ծառայակցին քում, որպէս եւ ես քեզ ողորմեցայ։
• Եւ բարկացեալ տէրն նորա՝ մատնեաց զնա դահճաց, 34
մինչեւ հատուսցէ զամենայն զպարտսն։ • Նոյնպէս եւ հայր 35
իմ որ յերկինս է՝ արասցէ ձեզ, եթէ ոչ թողուցուք իւրա-
քանչիւր եղբօր իւրում ՚ի սրտից ձերոց զյանցանս նոցա [4]։

Գլուխ Ինն եւ Տասներորդ։

Եւ եղեւ՝ իբրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայսոսիկ, 1
փոխեցաւ ՚ի Գալիլեէ՝ եւ եկն ՚ի սահմանս Հրէաստանի յայնկոյս
Յորդանանու [5]։ • Եւ գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բա- 2
զումք, եւ բժշկեաց զնոսա անդ [6]։
Եւ մատուցեալ առ նա փարիսեցիքն փորձէին զնա եւ ասէին, 3
եթէ արժա՞ն իցէ ուրեք արձակել զկին իւր ըստ ամենայն
վնասու [7]։ • Պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ, չի՞ցէ ընթերցեալ 4
ձեր՝ թէ որ հաստատեացն ՚ի սկզբանէ՝ արու եւ էգ արար
զնոսա, եւ ասէ [8]։ • Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր եւ 5

[1] Մտթ. 12.36. Հռվ. 14.12: 1.Պետ.4.5.
[2] Ծն. 37.28: 39.1. Ել. 21.2. Ղևտ.25.39: 2.Օրէ.15.12: 4.Թգ. 4.1. Եսյ. 50.1. Նէէ. 5.8.
[3] Նէէ. 9.17. Սղ. 77.38.
[4] Առկ. 21.13. Մտթ. 6.12. 13.14.15. Մրկ. 11.26. Յկ. 2.13.
[5] Մրկ. 10.1. Յհ. 10.40.
[6] Մտթ. 4.25. 12.15.
[7] Մտթ. 22.15. Մրկ. 8.11: 10.2: 12.13. Ղկ. 11.53. 34.Յօհ.8.6. Եբր. 3.9.
[8] Ծն. 1.27: 5.2. Մղք. 2.15.

զմայր՝ և երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, և եղիցին երկոքեան
6 'ի մարմին մի[1]: • Ապա ուրեմն ոչ են երկու՝ այլ մի
մարմին: արդ՝ զոր Ած զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեսցէ: •
7 Ասեն ցնա. իսկ Մովսէս ընդէ՞ր պատուիրեաց մեզ տալ թուղթ
8 մեկնելոյ՝ և արձակել[2]: • Ասէ ցնոսա. Մովսէս վասն խըս-
տասրտութեան ձերոյ հրամայեաց ձեզ արձակել զկանայս ձեր.
9 այլ 'ի սկզբանէ ոչ եղև այնպէս[3]: • Բայց ասեմ ձեզ, զի
ամենայն որ արձակեսցէ զկին իւր՝ և ոչ վասն պոռնկու-
թեան, և առնիցէ այլ՝ շնայ, և որ զարձակեալն առնիցէ՝ շնայ[4]:
10 • Ասեն ցնա աշակերտքն իւր. եթէ այդպէս ինչ փոյթ իցէ ընդ
11 այր և ընդ կին, լաւ է չամուսնանալ[5]: • Եւ նա ասէ ցնոսա.
ոչ ամենեքեան բաւական են այդմ բանի, այլ որոց տուեալ է[6]:
12 • Զի են ներքինիք՝ որ յորովայնէ մօր իւրեանց ծնան
այնպէս. և են ներքինիք՝ որ 'ի մարդկանէ եղեն ներքինիք.
և են ներքինիք՝ որ զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս
վասն արքայութեան երկնից. որ կարողն է տանել՝ տարցի[7]:
13 Յայնժամ մատուցան առ նա մանկտի, զի ձեռն դիցէ 'ի վերայ
նոցա՝ և աղօթս արասցէ. և աշակերտքն նորա սաստէին նոցա[8]:
14 • Ասէ Յիսուս. թո՛յլ տուք մանկտւոյդ՝ և մի՛ արգելուք
զդոսա գալ առ իս, զի այդպիսեացդ է արքայութիւն երկնից[9]:
15 • Եւ եդեալ ձեռն 'ի վերայ նոցա՝ գնաց անտի:
16 Եւ ահա մատուցեալ միոյ առ նա՝ ասէ. վարդապետ
բարի՝ զի՞նչ բարի գործեցից՝ զի ընդունիցիմ զկեանս յաւի-
17 տենականս[10]: • Եւ նա ասէ ցնա. զի՞ հարցանես զիս
զբարւոյ, մի է բարի. եթէ կամիս 'ի կեանսն յաւիտենականս
18 մտանել՝ պահեա՛ զպատուիրանսն: • Ասէ ցնա. զո՞րս:
ասէ ցնա Յիսուս. զմի՛ սպանաներն՝ և մի՛ շնար՝ և մի՛
19 գողանար և մի՛ սուտ վկայէր[11], • Պատուեա՛ զհայր քո
և զմայր, և սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո[12]: •
20 Ասէ ցնա պատանին. զայդ ամենայն պահեցի 'ի մանկութենէ
21 իմմէ. արդ՝ ի՞ւ ևս պակաս իցեմ: • Ասէ ցնա Յիսուս.
եթէ կամիս կատարեալ լինել, երթ՝ վաճառեա՛ զինչս քո՝
և տո՛ւր աղքատաց, և ունիցիս գանձս յերկինս, և եկ զհետ
22 իմ[13]: • Իբրև լուաւ պատանին զբանն, գնաց տրտմեալ,
զի ունէր ստացուածս բազումս:

[1] Ծն. 2.24. Մր. 10.5. 6—9: 1.Կր. 6.16: 7.2. Եփ. 5.31:
[2] 2.Օր. 24.1. Մտ. 5.31.
[3] Ել. 32.9: 33.3: 34.9: 2.Օր. 9.6. 13: 10.16: 31.27: 2.Մն. 30.8. Ես. 48.4. Եր. 4.4. Եզ. 2.4.
[4] Մտ. 5.32. Մր. 10.11. Ղկ. 16.18: 1.Կր. 7.10. 11.
[5] Առ. 21.9. 19:
[6] 1.Կր. 7.2. 3—17:
[7] 7. 32—34: 9.5.15.
[8] Մր. 10.13. Ղկ. 4.41: 13.13: 18.15. Մտ. 8.3. 15: 10.25.
[9] Մտ. 18.3. Մր. 10.14.
[10] Մր. 10.17. Ղկ. 18.18: 10.25.
[11] Ել. 20.13: 2.Օր. 5.17.
[12] Մտ. 15.4. Ղև. 19.18. Մտ. 22.39. Հռ. 13.9. Գղ. 5.14. Յկ. 2.8.
[13] Մտ. 6.20. Ղկ. 12.33: 16.9. Գր. 2.45: 4.34.35: 1.Տմ. 6.18.19. Յկ. 1.2.26: 14.3: 17.24.

Ասէ Յիսուս ցաշակերտսն. ամէն ասեմ ձեզ. զի դժուա- 23
րաւ մտցէ մեծատունն յարքայութիւն երկնից[1]: • Դարձեալ 24
ասեմ ձեզ. դիւրին է մալխոյ մտանել ընդ ծակ ասղան,
քան մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել[2]: •
Իբրև լուան աշակերտքն՝ զարմացան յոյժ՝ և ասեն. իսկ ո՞ 25
կարիցէ ապրել: • Հայեցաւ 'ի նոսա Յիսուս՝ և ասէ. առ 26
'ի մարդկանէ այդ անկար է, այլ առ յԱստուծոյ ամենայն
ինչ զօրաւոր[3]:

Յայնժամ պատասխանի ետ Պետրոս և ասէ ցնա. ահաւասիկ 27
մեք թողաք զամենայն. և եկաք զկնի քո, արդ զի՞նչ
լինիցի մեզ[4]: • Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ասեմ ձեզ. 28
զի դուք որ եկիք զկնի իմ, 'ի միւսանգամ գալստեան՝ յորժամ
նստցի որդի մարդոյ յաթոռ փառաց իւրոց. նստջիք և
դուք յերկոտասան աթոռ՝ դատել զերկոտասան ազգն իս-
րայէլի[5]: • Եւ ամենայն որ որ եթող զտուն՝ կամ զեղբարս 29
կամ զքորս կամ զհայր կամ զմայր՝ կամ զկին կամ զորդիս՝
կամ զագարակս վասն անուան իմոյ, հարիւրապատիկ առցէ՝
և զկեանսն յաւիտենականս ժառանգեսցէ[6]: • Բազումք 30
եղիցին առաջինք յետինք՝ և յետինք առաջինք[7]:

Գլուխ քսաներորդ:

Քանզի նման է արքայութիւն երկնից առն տանուտեառն, 1
որ ել ընդ առաւօտս 'ի վարձու ունել մշակս յայգի իւր:
• Եւ արկ վարձս մշակացն աւուրն դահեկան, և առաքեաց 2
զնոսա յայգի իւր[8]: • Եւ ելեալ զերրորդ ժամու՝ ետես 3
այլս զի կային դատարկ 'ի հրապարակս. • Ասէ և ցնոսա. 4
երթայք և դուք յայգի իմ, և որ ինչ արժան իցէ՝
տաց ձեզ[9]. • Գնացին և նոքա. և դարձեալ ելեալ զվեց 5
ժամու և զինն ժամու՝ արար նոյնպէս: • Եւ զմետասան- 6
երորդ ժամու ելեալ եգիտ այլս՝ զի կային դատարկ, ասէ և
ցնոսա. ընդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկ[10]: • Ասեն 7
ցնա. զի ոչ ոք կալաւ զմեզ 'ի վարձու: ասէ ցնոսա.
երթայք և դուք յայգին, և որ ինչ արժան է՝ առնուցուք: •
Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ ասէ տէր այգւոյն ցգաւառապետ իւր. 8
կոչեա զմշակսն և տուր նոցա վարձս՝ սկսեալ 'ի յետնոցն
մինչև ցառաջինսն: • Իբրև եկին որք զմետասաներորդ 9

[1] Առ. 11.26. Մր. 13.22. Մր. 10.24: 1.Կր. 1.26: 1.Տմ. 6. 9. 10.
[2] Մր. 10.25. Ղ. 18.25.
[3] Ծն. 18.14. Յբ. 42. 2. Եր. 32.17. Զք. 8. 6. Մր. 10.27. Ղ. 1.37: 18.27:
[4] 2.Օր. 33.9. Մր. 4.20: 10.37.38. Մր. 1.18: 10.28. Ղ. 5.11: 18.28. Փլ. 3. 8.
[5] Դն. 7.22. Մր. 20.21. Ղ. 22.28. 29.30: 1.Կր.6.2.3. Յյ. 2.26: 20.4:
[6] Մր. 10.29. 30. Ղ. 18.29. 30: 1.Կր. 2. 9.
[7] Մր. 20.16: 21.31.32. Մր. 10.31. Ղ. 13.30.
[8] Մր. 18.28.
[9] 2.Օր. 10.17. Եփ. 6. 9. Կղ. 4. 1.
[10] Առ. 19.15. Եզ. 16.49. Գր. 17.21. Եբր. 6.12.

10 ժամուն, առին մէն մի դահեկան: • Եկեալ և առաջինքն՝
համարէին թէ աւելի առնուցուն, և առին մէն մի դահեկան
11 և նոքա: • Իբրև առին, տրտնջէին զտանուտերանէն՝
12 և ասէին. • Թէ դոքա յետինքդ մի ժամ գործեցին, և
հաւասարակորդս մեզ արարեր զդոսա, որ զծանրութիւն աւուրն
13 բարձաք և զտօթ[1]: • Նա պատասխանի ետ միում 'ի նոցանէ՝
և ասէ. ընկեր՝ չզրկեմ զքեզ, ո՞չ դահեկանի միոջ սակ
14 արկեր ընդ իս: • Ա՛ռ զքոյդ՝ և երթ, եթէ կա-
15 միմ յետնոյս տալ՝ որպէս և քեզ: • Եթէ չիցէ՞ ինձ
իշխանութիւն յիմս առնել զինչ և կամիմ. կամ թէ ակն
16 քո չար է, զի ես առատ եմ[2]: • Այսպէս եղիցին յետինք
առաջինք՝ և առաջինք յետինք. զի բազումք են կոչեցեալք,
և սակաւք են ընտրեալք[3]:
17 Իբրև ելանէր Յիսուս յԵրուսաղէմ, առ զերկոտասանսն
18 առանձինն, և 'ի ճանապարհին ասէ ցնոսա[4]: • Ահա-
ւասիկ ելանեմք յԵրուսաղէմ. և որդի մարդոյ մատնեսցի քա-
հանայապետից՝ և դպրաց. և դատապարտեսցեն զնա 'ի մահ[5].
19 • Եւ մատնեսցեն զնա հեթանոսաց՝ այպանել և հարկանել
և 'ի խաչ հանել, և յերիր աւուր յարիցէ[6]:
20 Յայնժամ մատեաւ առ նա մայր որդւոցն զեբեդեայ
որդւովքն իւրովք հանդերձ. երկիրպագանէր՝ և խնդրէր
21 ինչ 'ի նմանէ[7]: • Եւ նա ասէ ցնա. զի՞նչ կամիս: ասէ
ցնա. ասա զի նստցին սոքա երկու որդիքս իմ, մի ընդ
աջմէ քումմէ՝ և մի ընդ ահեկէ յարքայութեան քում[8]:
22 • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ոչ գիտէք զինչ
խնդրէք. կարէ՞ք ըմպել զբաժակն՝ զոր ես ըմպելոց եմ,
կամ զմկրտութիւնն զոր ես մկրտելոց եմ մկրտել. ասեն
23 ցնա. կարող եմք[9]: • Ասէ ցնոսա Յիսուս. զբաժակն
իմ ըմպիցէք, և զմկրտութիւնն զոր ես մկրտելոց եմ՝
մկրտիցիք, բայց նստուցանել ընդ աջմէ և ընդ ահեկէ
իմմէ՝ ոչ է իմ տալ, այլ որոց պատրաստեալ է 'ի հօրէ իմմէ[10]:
24 • Եւ լուեալ տասանցն, բարկացան 'ի վերայ երկուցն
25 եղբարց[11]: • Յիսուս կոչեաց զնոսա առ ինքն՝ և ասէ.
գիտէք՝ զի իշխանք ազգաց տիրեն նոցա, և մեծամեծքն
26 իշխեն նոցա: • Ո՛չ այնպէս իցէ և 'ի ձերում միջի.

[1] Մրկ. 3.14. Ղկ. 15.26. Հռ. 10. 3: 11. 6:
[2] 2.Կր.11.23: 2.Օրէ.15. 9. Առ. 23. 6. Մտթ. 6.23. Հռ. 9.21. Յոն. 1.18.
[3] Մտթ. 19.30. Մրկ. 10.31. Ղկ. 13.30. Մտթ. 22.14.
[4] Մտթ. 16.21. Մրկ. 10.32. Ղկ. 18.31: 24.6.7. Յհ. 12.12.
[5] Մտթ. 16.21.
[6] Ես. 53. 5. Մտթ. 27. 2. Մրկ. 15. 1. 16. Ղկ. 23. 1. Յհ. 18.28. Գծ. 3.13: 1.Կր.15. 3.
[7] Մտթ. 4.21. Մրկ. 10.35:
[8] 3.Թգ. 2.19: 22.19. Մտթ. 19.28.
[9] Սղ. 74. 9. Մտթ. 26.39. 42. Մրկ. 14.36. Ղկ. 22.42. Յհ. 18.11. Ղկ. 12.50.
[10] Մրկ. 10.39. Գծ. 12. 2. Հռ. 8.17: 2.Կր. 1. 7. Յայ. 1. 9. Մտթ. 25.34. Եբր. 11.16.
[11] Մրկ. 10.41. Ղկ. 22.24. 25:

այլ որ կամիցի ՚ի ձէնջ մեծ լինել՝ եղիցի ձեր պաշտօնեայ[1]:
• Եւ որ կամիցի ՚ի ձէնջ առաջին լինել՝ եղիցի ձեր ծառայ[2]: 27
• Որպէս որդի մարդոյ ոչ եկն պաշտօն առնուլ՝ այլ պաշտել . 28
և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց[3]:

Եւ ելանելն նոցա յԵրիքովէ , գնացին զհետ նորա ժողո- 29
վուրդք բազումք : • Եւ ահա կոյրք երկու նստէին 30
առ ճանապարհաւն . իբրև լուան թէ Յիսուս անցանէ՝
աղաղակեցին և ասեն . ողորմեա՛ց մեզ Յիսուս որդի Դաւթի[4]:
• Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն . և նոքա ևս 31
առաւել աղաղակէին և ասէին , տէ՛ր՝ ողորմեա՛ց մեզ որդի՛
Դաւթի : • Ջառեզի առ Յիսուս , կոչեաց զնոսա և ասէ . 32
զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ : • Ասեն ցնա . տէ՛ր՝ 33
զի բացցին աչք մեր : • Եւ գթացեալ Յիսուս մեր- 34
ձեցաւ յաչս նոցա , և վաղվաղակի տեսին . և գնացին զհետ
նորա[5]:

Գլուխ քսան և մէկերորդ :

Իբրև մօտ եղեն յԵրուսաղէմ , և եկին ՚ի Բեթփագէ 1
մերձ ՚ի լեառն ձիթենեաց . յայնժամ Յիսուս առաքեաց
երկուս յաշակերտացն իւրոց[6]: • Եւ ասէ ցնոսա . երթա՛յք 2
՚ի գեօղդ՝ որ առաջի ձեր է , և անդէն գտանէք էշ
կապեալ՝ և յաւանակ ընդ նմին , լուծէք ածէք ինձ : •
Եւ եթէ ոք ասիցէ ինչ ձեզ , ասասջի՛ք , եթէ տեառն 3
իւրեանց պիտոյ են . և վաղվաղակի առաքեսցէ զնոսա :
• Բայց այս ամենայն եղև՝ զի լցցի բան մարգարէին՝ 4
որ ասէ : • Ասացէք դստեր Սիոնի . ահա թագաւոր 5
քո գայ քեզ հեզ , և հեծեալ յէշ և յաւանակի իշոյ[7]:
• Գնացին աշակերտքն , և արարին որպէս հրամայեաց 6
նոցա Յիսուս[8]: • Եւ ածին զէշն և զյաւանակն , և 7
արկին զնոքօք ձորձս իւրեանց . և նստաւ ՚ի վերայ նոցա[9]:
• Եւ բազում ժողովուրդք տարածեցին զհանդերձս իւր- 8
եանց ՚ի ճանապարհին , և այլք հատանէին ոստս ՚ի ծառոց՝
և տարածանէին ՚ի ճանապարհին[10]: • Եւ ժողովուրդքն՝ 9
որ առաջին և զկնի երթային՝ աղաղակէին և ասէին .
օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի . օրհնեալ որ գայ յանուն
տեառն . օրհնութիւն ՚ի բարձունս[11]: • Եւ ՚ի մտանելն 10

[1] 1.Պետ. 5. 3. Մատ. 23.11. Մրկ. 9.34: 10.43.
[2] Մատ. 18. 4.
[3] Յով. 13.5.14: 1.Կոր. 9.19. Փիլ. 2. 7. Ղուկ. 22.27. Եսա. 53.10. 11. Դան. 9.24. 26. Յով. 11.51. 52: 1.Տիմ. 2. 6. Տիտ. 2.14: 1.Պետ. 1.19. Մատ. 26.28. Հռով. 5.15. 19. Եբր. 9.28.
[4] Մրկ. 10.47. 48. Ղուկ. 18.38. Մատ. 9.27.
[5] Եսա. 35. 5. Մատ. 14.36. Մրկ. 6.56. Գործ. 26.18. Եփե. 1.18.
[6] Զաք. 14. 4. Մրկ. 11. 1. Ղուկ. 19.29.
[7] Եսա. 62.11. Զաք. 9. 9. Յով. 12 15.
[8] Մրկ. 11. 4:
[9] 4.Թագ. 9.13. Յով. 12.14.
[10] Ղևտ. 23.40. Յով. 12.13.
[11] Սաղ. 117.26. 27. Մատ. 23.39. Մրկ. 11. 9. Ղուկ. 19.38.

նորա յԵրուսաղէմ՝ դղրդեցաւ քաղաքն ամենայն, և ասէ՝
11 ո՞վ իցէ սա[1]: • Եւ ժողովուրդքն ասեն. սա է մար-
գարէն Յիսուս՝ որ 'ի Նազարեթէ Գալիլեացւոց[2]:
12 Եւ եմուտ Յիսուս 'ի տաճարն՝ և եհան արտաքս զամենեսին,
որ վաճառէին և գնէին 'ի տաճարի անդ. և զսեղանս հա-
տավաճառացն կործանեաց՝ և զաթոռս աղաւնեվաճառացն[3]:
13 • Եւ ասէ ցնոսա. գրեալ է. տուն իմ տուն աղօթից
14 կոչեսցի. և դուք արարէք զդա այրս աւազակաց[4]: • Եւ
մատեան առ նա կոյրք և կաղք 'ի տաճարին, և բժշկեաց
15 զնոսա: • Իբրև տեսին քահանայապետքն և դպիրք զս-
քանչելիսն զոր արար, և զմանկունսն որ աղաղակէին 'ի տաճարին
16 և ասէին, օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, բարկացան. • Եւ
ասեն ցնա. լսե՞ս՝ զինչ ասեն դոքա: ասէ ցնոսա Յիսուս.
այո՛ չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր՝ թէ 'ի բերանոյ տղայոց և
17 ստնդիեաց կատարեցեր զօրհնութիւն[5]: • Եւ թողեալ
զնոսա ել արտաքոյ քաղաքին 'ի Բեթանիա, և անդ ագաւ[6]:
18 Եւ այգուցն իբրև դարձաւ անդրէն 'ի քաղաքն՝ քաղ-
19 ցեաւ[7]: • Եւ տեսեալ թզենի մի 'ի վերայ ճանապարհին՝
եկն 'ի նա, և ոչ ինչ եգիտ 'ի նմա՝ բայց միայն տերև.
և ասէ ցնա. մի՛ այսուհետև 'ի քէն պտուղ եղիցի յաւիտեան.
20 և առժամայն չորացաւ թզենին[8]: • Իբրև տեսին աշա-
կերտքն՝ զարմացան և ասեն, թէ զիա՞րդ վաղվաղակի ցամա-
21 քեցաւ թզենին[9]: • Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա.
ամէ՛ն ասեմ ձեզ, եթէ ունիցիք հաւատս և ոչ երկմտիցէք՝
ոչ միայն թզենւոյդ առնիցէք, այլ թէպէտ և լերինդ
22 ասիցէք. բարձի՛ր և անկի՛ր 'ի ծով, եղիցի[10]: • Եւ զամենայն
ինչ զոր և խնդրիցէք յաղօթս հաւատովք՝ առնուցուք[11]:
23 Եւ իբրև եկն 'ի տաճարն, մատեան առ նա՝ մինչդեռ
ուսուցանէր, քահանայապետքն և ծերք ժողովրդեանն՝ և
ասեն. որո՞վ իշխանութեամբ առնես զայդ. և ո՞վ ետ
24 քեզ զիշխանութիւնդ զայդ[12]: • Պատասխանի ետ Յիսուս
և ասէ ցնոսա. հարցից և ես զձեզ բան մի. զոր թէ
ասիցէք ինձ, և ես ձեզ ասացից՝ որով իշխանութեամբ
25 առնեմ զայս: • Մկրտութիւնն Յովհաննու ուստի՞ էր՝
յերկնի՞ց, թէ 'ի մարդկանէ: և նոքա խորհէին ընդ միտս՝
26 և ասէին: • Եթէ ասեմք յերկնից, ասէ ցմեզ. իսկ

[1] Յով. 1.19. Մրկ. 11.15. Ղուկ. 19.45. Յոհ. 2.13. 15.
[2] Մրկ. 2.23. Ղուկ. 7.16. Յոհ. 6.14: 7.40: 9.17.
[3] Մրկ. 11.15. Ղուկ. 19.45. Յոհ. 2.15: 2. Օրէ. 14.26.
[4] 3.Թագ. 8.29. Ես. 41—44. Ես. 56. 7. Երե. 7.11. Մրկ. 11.17. Ղուկ. 19.46.
[5] Սաղ. 8. 3.
[6] Մրկ. 11.11 Յոհ. 11.18.
[7] Մրկ. 11.12.
[8] Մրկ. 11.13. Մտթ. 25.42: 2.Տիմ. 3. 5. Յուդայ.12.
[9] Մրկ. 11.20.
[10] Մտթ. 17.19. Մրկ. 11.23. Ղուկ. 17. 6: 1.Կոր.13. 2. Յակ 1. 6.
[11] Մտթ. 7. 7. Մրկ. 11.24. Ղուկ. 11. 9. Յոհ. 14.13: 1.Յոհ. 3.22: 5.14. Յակ. 5.16.
[12] Ել. 2.14. Մրկ. 11.28. Ղուկ. 20. 2. Գործ. 4. 7: 7.27.

[1] Մար. 11. 9: ընդէ՞ր ոչ հաւատացէք նմա. և եթէ ասեմք 'ի մարդկանէ,
14. 5. երկնչիմք 'ի ժողովրդենէն. զի ամենեքին զՅովհաննէս
Մար. 6.20. Ղուկ. 20. 6. իբրև զմարգարէ ունէին[1]: • Պատասխանի ետուն Յիսուսի 27
[2] Ղուկ. 20.7.8. և ասեն. ոչ գիտեմք: ասէ ցնոսա և նա. և ոչ ես ասեմ
[3] Ղուկ. 7.29. ձեզ՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս[2]:
30.50: [4] 3.12.13. Բայց զի՞արդ թուի ձեզ. այր միոջ էին երկու որդիք, 28
Մտթ. 3. 1. և մատուցեալ առ առաջինն ասէ. որդեակ՝ երթ այսօր
Յով. 2.21. գործեա յայգւոջ: • Նա պատասխանի ետ և ասէ. երթամ 29
[5] Երգ. 8.11. Ես. 5. 2. տէր՝ և ոչ չոգաւ: • Մատեաւ և առ միւսն, և ասէ 30
Երե. 2.21. նոյնպէս. Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ կամիմ. բայց
Մար. 12. 1. յետոյ զղջացաւ՝ և չոգաւ յայգին: • Արդ՝ ո՞ յերկո- 31
Ղուկ. 20. 9. Մտթ. 25.14. ցունց արար զկամս հօրն: ասեն՝ յետինն: ասէ ցնոսա Յիսուս.
15. ամէ՛ն ասեմ ձեզ, զի մաքսաւորք և պոռնիկք յառաջես-
[6] Երգ. 8.11. ցեն քան զձեզ յարքայութիւն երկնից[3]: • Զի եկն 32
12: [7] 2.Մն. 24. յովհաննէս ճանապարհաւ արդարութեան՝ և ոչ հաւատացէք
21: 36.16. նմա. և մաքսաւորք և պոռնիկք հաւատացին նմա, և դուք
Նէե. 9.26. տեսէք՝ և ոչ զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա[4]:
Երե. 37.14. Մտթ. 5.12: Այլ առակ լուարուք. այր մի էր տանուտէր, որ 33
23. 34.37. տնկեաց այգի, և ցանկով պատեաց զնա, և փորեաց 'ի նմա
Գործ. 7.52. հնձան, և շինեաց աշտարակ. և ետ զնա ցմշակս, և
59: 1. Թես. գնաց 'ի տար աշխարհ[5]: • Իբրև մերձեցաւ ժամանակ 34
2.15. Եբր. 11. 36.37. պտղոյ, առաքեաց զծառայս իւր առ մշակսն՝ առնուլ
Յայտ. 6. 9. զպտուղս նորա[6]: • Եւ կալեալ մշակացն զծառայս 35
[8] Սաղ. 2. 8. նորա, զոմն տանջեցին՝ զոմն սպանին՝ զոմն քարկոծեցին[7]:
Եբր. 1. 2. Սաղ. 2. 2. • Դարձեալ առաքեաց այլ ծառայս բազումս քան զա- 36
Մար. 12. 7. ռաջինսն, և արարին նոցա նոյնպէս: • Յետոյ առաքեաց 37
Մտթ. 26.3.4: առ նոսա զորդի իւր՝ և ասէ. թերևս ամաչեսցեն յորդւոյ
27. 1. Ղուկ. 20.14. Յով. աստի իմմէ: • Իսկ մշակքն իբրև տեսին զորդին, ասեն 38
11. 53. Գործ. ընդ միմեանս. սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա, և
4. 25.27. կալցուք զժառանգութիւն սորա[8]: • Եւ առեալ հանին 39
[9] Մտթ. 26.50. զնա արտաքոյ քան զայգին՝ և սպանին[9]: • Արդ՝ յորժամ 40
Մար. 14.46. Ղուկ. 22.54. եկեսցէ տէր այգւոյն, զի՞նչ արասցէ մշակացն այնոցիկ: •
Յով. 18.12. Ասեն ցնա. զչարսն չարաչար կորուսցէ. և զայգին տացէ 41
Գործ. 2.23. այլոց մշակաց, որք տացեն նմա զպտուղս 'ի ժամու իւրեանց[10]:
Եբր. 1. 2: 13.12. • Ասէ ցնոսա Յիսուս. չիցէ՞ երբեք ընթերցեալ ձեր 42

[10] Ղուկ. 20.16: 21.24. Եբր. 2.3. Գործ. 13.46: 15.7: 18.6: 28.28. Հռ. Թ. Ժ. ԺԱ.

'ի գիրս. զվէմն՝ զոր անարգեցին շինողքն, նա եղև գլուխ
անկեան. 'ի տեառնէ եղև այս, և է սքանչելի յաչս մեր [1]:
43 • Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ, զի բարձցի 'ի ձէնջ արքայ-
ութիւնն Աստուծոյ, և տացի ազգի՝ որ առնիցէ զպտուղս
44 նորա [2]: • Եւ որ անկցի 'ի վերայ վիմիս այսորիկ՝ փշր-
45 եսցի, և յոյր վերայ անկցի՝ հոսեսցէ զնա [3]: • Իբրև լուան
քահանայապետքն և դպիրք և փարիսեցիք զառակս նորա,
46 գիտացին թէ վասն նոցա ասաց [4]: • Եւ խնդրէին զնա
ունել, բայց երկեան 'ի ժողովրդոցն. քանզի իբրև զմար-
գարէ ունէին զնա [5]:

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ:

1 Դարձեալ պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա
2 առակօք [6]: • Նմանեցաւ արքայութիւնն երկնից առն թագա-
3 ւորի՝ որ արար հարսանիս որդւոյ իւրում [7]: • Եւ առաքեաց
զծառայս իւր կոչել զհրաւիրեալսն 'ի հարսանիս. և ոչ
4 կամէին գալ [8]: • Դարձեալ առաքեաց այլ ծառայս՝ և
ասէ. ասացէք հրաւիրելոցն. ահաւասիկ զճաշ իմ պատրաս-
տեցի. զուարակք իմ և պարարակք զենեալ են, և ամենայն
5 ինչ պատրաստ է. եկայք 'ի հարսանիսս [9]: • Եւ նոքա
յուլացեալ գնացին՝ ոմն յագարակ իւր, և ոմն 'ի վաճառ
6 իւր [10]: • Եւ այլք կալան զծառայս նորա, թշնամանեցին,
7 և սպանին [11]: • Իսկ թագաւորն իբրև լուաւ՝ բարկացաւ,
և առաքեաց զզօրս իւր և սատակեաց զսպանողսն զայնոսիկ,
8 և զքաղաքն նոցա այրեաց [12]: • Յայնժամ ասէ ցծառայս
իւր. հարսանիքս պատրաստ են, և հրաւիրեալքն չէին ար-
9 ժանի [13]: • Արդ՝ երթայք յանցս ճանապարհաց, և զորս
10 միանգամ գտանիցէք՝ կոչեցէք 'ի հարսանիսս: • Եւ ելեալ
ծառայքն 'ի ճանապարհս ժողովեցին զամենեսեան զորս և
գտին՝ զչարս և զբարիս. և լցան հարսանիքն բազմականօք [14]:
11 • Եւ մտեալ թագաւորն հայել զբազմականօքն, ետես
անդ այր մի՝ որ ոչ էր զգեցեալ հանդերձ հարսանեաց [15]:
12 • Եւ ասէ ցնա. ընկե՛ր՝ զիա՞րդ մտեր այսր, զի ոչ
ունէիր հանդերձ հարսանեաց. և նա պապանձեցաւ [16]: •

[1] Սղ. 117.22. Ես. 28.16. Մր. 12.10. Ղկ. 20.17. Գր. 4.11. Եփս. 2.20: 1.Պետ. 2. 7.
[2] Մտ. 8.12.
[3] Ես. 60.12: 8.14 15. Դան. 2.44. Զք. 12. 3. Ղկ. 20.18. Հռ. 9.33: 1.Պետ. 2. 8.
[4] Մտ. 22. 1. Մր. 4.34.
[5] Ղկ. 7.16. Յհ. 7.40. Հաբր. 11:
[6] 2.Թգ. 12.2. 3: 14. 2. 3. Դտ. 9. 7. 8. Ես. 6. 9.10. Մտ. 13.10. 13.34: 21.45. Մր. 4.13. 33: 12.12.
[7] Ղկ. 14.16. Յյ. 19.7. 9.
[8] Երէ. 25. 4: 35.15.16.
[9] Առ. 9.2. 3. 4.5. 6.
[10] Սղ. 105.24. Առ. 1.24. 25. Գր. 24.25.
[11] Մտ. 21.35. Գր. 7.58: 2.Կր. 11.25. Եբր. 11.37. Յյ. 6. 9.
[12] Դան. 9.26. Ղկ. 19.27.
[illegible].43.44. [13] Մտ.10.11.13. Գր.3.26:13.46. [14] Մտ. 13.38.47. [15] Սղ. 44.15 Ես.61.10. Եփս.4.24: 2.Կր.5.3. Կղ.3.10.12. Յյ.3.4:16.15:19.8: [16] Եբր.2.26:

[1] Մտթ. 8.12: Յայնժամ ասէ թագաւորն ցսպասաւորսն. կապեցէք զդորա զոտս 13
13.42:25.30. և զձեռս՝ և հանէք զդա ՚ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի
լալ և կրճել ատամանց[1]։ • Զի բազումք են կոչեցեալք 14
[2] Մտթ. 7.14: և սակաւք են ընտրեալք[2]։
20.16. Յայնժամ գնացեալ փարիսեցիքն. առին խորհուրդ զնմանէ՝ 15
Ղկ. 13.23. 24. թէ որպէս գնիցեն նմա որոգայթ բանիւք[3]։ • Եւ առաքեն 16
[3] Սղ. 2. 1. առ նա զաշակերտսն իւրեանց հերովդիանոսօքն հանդերձ՝ և
Երե. 18.18. ասեն, վարդապետ՝ գիտեմք զի ճշմարիտ ես, և զճանապարհն
Մրկ. 12.13. Աստուծոյ ճշմարտութեամբ ուսուցանես, և ոչ է քեզ
Ղկ. 20.20. փոյթ զումեքէ, և ոչ հայիս յերեսս մարդոյ[4]։ • Արդ՝ 17
[4] Սղ. 54.22. ասա մեզ, զի՞նչ թուի քեզ. պարտ է հարկս տալ
Յհ. 32.21. կայսեր՝ թէ ոչ։ • Գիտաց Յիսուս զխորամանկութիւն 18
նոցա, և ասէ. զի՞ փորձէք զիս կեղծաւորք. • Ցուցէք 19
ինձ զդահեկան հարկին։ և նոքա մատուցին նմա դահեկան
[5] Մտթ. 20. 2. մի[5]։ • Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր է պատկերս այս՝ կամ գիր։ 20
• Ասեն՝ կայսեր։ Յայնժամ ասէ ցնոսա. երթայք՝ տուք 21
[6] Մրկ. 12.17. զկայսերն՝ կայսեր, և զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ[6]։ • Իբրև 22
Ղկ. 20.25. լուան՝ զարմացան. և թողին զնա և գնացին։
Մրկ. 17.24. 25.26. Յայնմ աւուր մատեան առ նա սադուկեցիքն. որ ասէին՝ թէ 23
Հռ. 13. 7. չիք յարութիւն. հարցին զնա[7], • Եւ ասեն. վարդապետ՝ 24
Մրկ.1.6:3.5. Մովսէս ասաց. եթէ ոք մեռցի անորդի՝ արասցէ զկին նորա
Ղկ. 6.46. եղբայր իւր, և յարուսցէ զաւակ եղբօր իւրում[8]։ • Էին 25
[7] Մրկ. 12.18. առ մեզ եղբարք եօթն. առաջինն առաք կին՝ և մեռաւ.
Ղկ. 20.27. և զի ոչ ունէր զաւակ, եթող զկինն իւր եղբօր իւրում։ •
Գծ.23.6.8. Նոյնպէս և երկրորդն՝ և երրորդն, մինչև ցեօթներորդն։ 26
[8] Ծն. 38. 8. Ղևտ.18.16: • Յետ ամենեցուն մեռաւ և կինն։ • Արդ՝ ՚ի յարութեան՝ 27
2.Օրէ.25. 5. ո՞յր յեօթանցն եղիցի նա կին. զի ամենեքին կալան զնա 28
Մրկ. 12.19. կին։ • Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. մոլորեալք՝ 29
Ղկ. 20.28. ոչ գիտէք զգիրս և ոչ զզօրութիւն Աստուծոյ[9]։ • Զի 30
[9] Յհ. 20. 9: ՚ի յարութեան ոչ կանայս առնեն՝ և ոչ արանց լինին, այլ
[10] 1.Յհ. 3. 2. են իբրև զհրեշտակս յերկինս[10]։ • Բայց վասն յարութեան 31
[11] Ելք.3. 6.16. մեռելոց չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր զասացեալն ձեզ յԱստուծոյ։
Մրկ. 12.26. • Ես եմ Ած Աբրահամու, Ած Իսահակայ և Աստուած 32
Ղկ. 20.37. Յակոբայ. և չէ Աստուած՝ Աստուած մեռելոց՝ այլ կեն-
Գծ. 3.13: 7.32. դանեաց[11]։ • Իբրև լուան ժողովուրդքն՝ զարմանային ընդ 33
Եբր. 11.16.
[12] Մտթ. 7.28. վարդապետութիւն նորա[12]։

34 Իսկ փարիսեցիքն իբրև լուան՝ եթէ պապանձեցոյց զսա-
35 դուկեցիսն, ժողովեցան 'ի միասին [1]: • Եւ եհարց մի ոմն
36 'ի նոցանէ՝ զնա փորձելով, և ասէ [2]: • Վարդապետ՝ ո՞ր
37 պատուիրան է մեծ յօրէնս: • Եւ Յիսուս ասէ ցնա.
սիրեսցես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ՝
և յամենայն անձնէ քումմէ՝ և յամենայն մտաց քոց [3]: •
38 Այս է մեծ և առաջին պատուիրան: • Երկրորդն նման
39 սմին. սիրեսցես զընկեր քո՝ իբրև զանձն քո [4]: • Յայս
40 երկուս պատուիրանս ամենայն օրէնք և մարգարէք կա-
խեալ կան [5]:
41 Եւ 'ի ժողովել փարիսեցւոցն՝ եհարց ցնոսա Յիսուս՝ և
42 ասէ [6]: • Զի՞նչ թուի ձեզ վասն Քրիստոսի, ո՞յր որդի է:
43 ասեն ցնա. Դաւթի: • Ասէ ցնոսա Յիսուս. իսկ զիա՞րդ
44 Դաւիթ հոգւովն կոչէ զնա տէր՝ և ասէ: • Ասաց տէր
ցտէր իմ. նիստ ընդ աջմէ իմմէ՝ մինչև եդից զթշնամիս
45 քո պատուանդան ոտից քոց [7]: • Իսկ եթէ Դաւիթ զնա
46 տէր կոչէ՝ զիա՞րդ որդի նորա իցէ: • Եւ ոչ ոք կարէր
տալ նմա պատասխանի բան մի, և ոչ իշխէր ոք յայնմ
օրէ հարցանել զնա և ոչինչ [8]:

Գլուխ քսան և երրորդ:

1 Յայնժամ խօսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն՝ և ընդ
2 աշակերտսն իւր, և ասէ: • Յաթոռն Մովսէսի նստան
3 դպիրքն և փարիսեցիք [9]: • Զամենայն ինչ՝ զոր ասիցեն
ձեզ արարէք և պահեցէք. բայց ըստ գործոցն նոցա մի՛
4 առնէք, զի ասեն և ոչ առնեն [10]: • Կապեն բեռինս ծանունս
և դժուարակիրս, և դնեն 'ի վերայ ուսոց մարդկան. և
5 մատամբ իւրեանց ոչ կամին շարժել զնոսա [11]: • Եւ զամե-
նայն զգործս իւրեանց առնեն 'ի ցոյցս մարդկան: լայնեն
զգրապանակս իւրեանց, և երկայնեն զքղանցս հանդերձից
6 իւրեանց [12]: • Սիրեն զյառաջագահս յընթրիս, և զնախ-
7 աթոռս 'ի ժողովուրդս՝ և զողջոյնս 'ի հրապարակս [13]: • Եւ
8 կոչել 'ի մարդկանէ՝ ռաբբի ռաբբի: • Բայց դուք մի՛ զոք
կոչէք վարդապետ, զի մի՛ է ձեր ուսուցիչ. և ամենեքին
9 դուք եղբարք էք [14]: • Եւ հայր մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի,

[1] Մրկ. 12,14. Մրկ. 12,28.
[2] Մրկ. 12,28. Ղկ. 10,25:
[3] 2.Օրէ. 6, 5: 10,12:30, 6. Ղկ. 10,27.
[4] Ղևտ. 19,18. Մտ. 19,19. Մրկ. 12,31. Ղկ. 10,27. Յհ. 13,34: 15, 12,17. Հռ. 12, 9: 13, 9: 1.Կր. 13, 3. 13: 2.Կր. 6, 6. Գղ. 5,14. Յկ. 2, 8.
[5] Մտ. 7,12: 1.Տիմ. 1, 5.
[6] Մրկ. 12,35. Ղկ. 20,41.
[7] Սղ. 109, 1. Մրկ. 16,19. Ղկ. 22,69. Գծ. 2,34: 7,55: 1.Կր. 15,25. Կղ. 3, 1. Եբր. 1,13: 10,12.13.
[8] Ղկ. 14, 6. Մրկ. 12,34. Ղկ. 20,40.
[9] Նեէ. 8,4. 6. Մղ. 2, 7. Մրկ. 12,38. Ղկ. 20,46.
[10] Հռ. 2,19. 20,21.
[11] Ղկ. 11,46. Գծ. 15,10. Գղ. 6,13.
[12] Մտ. 6,1.2.5.6.16. Եզ. 13,9.16. Թւ. 15,38: 2.Օրէ. 6,8:22,12. Առ. 3,3. [13] Մրկ. 12,38.39. Ղկ. 20,46: 11,43: 3.Յհ. 1,9. [14] Յկ. 3,1:2.Կր. 1,24: 1.Պետ. 5,2.3.

զի ձեր մի է հայր՝ որ յերկինսն է [2]: • Եւ մի՛ կոչիցիք 10
ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր Քրիստոս է [1]: • Եւ մեծն 11
'ի ձէնջ եղիցի ձեր սպասաւոր: • Որ բարձրացուցանէ 12
զանձն խոնարհեսցի, և որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձ-
րասցի [2]:

Վա՛յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի փակէք 13
զարքայութիւն երկնից առաջի մարդկան. դուք ոչ մտանէք,
և որոց մտանենն՝ չտայք թոյլ մտանել [4]:

Վա՛յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի ուտէք 14
զտունս այրեաց. պատճառանօք երկարէք զաղօթս, վասն զի
աւելի դատաստան ընդունիցիք [5]:

Վա՛յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի յածիք 15
ընդ ծով և ընդ ցամաք առնել եկամուտ մի. և յորժամ
լինիցի, առնէք զնա որդի գեհենի կրկին ևս քան զձեզ:

Վա՛յ ձեզ առաջնորդք կոյրք, զի ասէք՝ որ երդնու 16
'ի տաճարն՝ չէ ինչ, բայց որ երդնու յոսկին որ 'ի տաճարին
է՝ արժան է [6]: • Մորո՛ք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ է, ոսկի՞ն՝ 17
եթէ տաճարն՝ որ սրբէ զոսկին [7]: • Եւ որ երդնու 'ի սե- 18
ղանն՝ չէ ինչ, բայց որ երդնու 'ի պատարագն որ 'ի վերայ
նորա է՝ արժան է: • Յիմա՛րք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ է. 19
պատարա՞գն, եթէ սեղանն՝ որ սրբէ զպատարագն [8]: • Իսկ 20
արդ՝ որ երդուաւ 'ի սեղանն, երդնու 'ի նա՝ և յամենայն
որ 'ի վերայ նորա է. • Եւ որ երդուաւ 'ի տաճարն, 21
երդնու 'ի նա՝ և 'ի բնակիչն նորա [9]. • Եւ որ երդուաւ 22
յերկինս, երդնու յաթոռն Աստուծոյ՝ և յայն որ նստին
'ի վերայ նորա [10]:

Վա՛յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի տասա- 23
նորդէք զանանուխ և զսամիթ և զչաման, և թողիք զծանր
ծանր օրինացն՝ զդատաստան և զողորմութիւն և զհաւատս.
զայս արժան էր առնել՝ և զայն չթողուլ [11]: • Առաջնորդք 24
կոյրք, որ զմժղուկս քամէք՝ և զուղտս կլանէք:

Վա՛յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի սրբէք 25
զարտաքին զբաժակին և զսկաւառակին, և 'ի ներքոյ լի են
յափշտակութեամբ և անմաքրութեամբ [12]: • Փարիսեցի կոյր՝ 26
սրբեա՛ նախ զներքին բաժակին և զսկաւառակին, զի լինիցի
և արտաքինն նոցա սուրբ [13]:

[1] Մղ. 1. 6. Մտթ. 6. 9. Մտթ. 20.26. 27:
[2] 2.Մն. 32. 25. Յոբ. 22.29. Սղ. 17.28. Առ. 15.33: 29.23. Դան. 4.34. Ղուկ. 14.11: 1. 51.52: 18.14. Յակ. 4. 6: 1.Պետ. 5. 5.
[4] Ղուկ. 11.52. Յով. 9.22.
[5] Մրկ. 12.40. Ղուկ. 20.47: 2.Տիմ. 3. 6. Տիտ. 1.11.
[6] Հռոմ. 24. Մտթ. 5.33. 34: 15.14.
[7] Սղ. 93. 8. Ելք. 30.29:
[8] 29.37: 30.29: 40.10:
[9] 3.Թագ. 8.13: 2.Մն. 6. 2. Սղ. 25. 8: 131. 13.14.
[10] Սղ. 10. 5. Եսա. 66. 1. Մտթ. 5.34. Գործ. 7.49.
[11] Ղուկ. 11.42: 1.Թագ. 15.22. Ովս. 6. 6. Միք. 6. 8. Երմ. 22.16. Մտթ. 9.13: 12. 7.
[12] Մրկ. 7. 4 Ղուկ 11.39.
[13] Երմ. 4.14.

27 Վա՜յ ձեզ դպրաց եւ փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի նման
էք գերեզմանաց բռելոց. որ արտաքոյ երեւին գեղեցիկք՝ եւ
'ի ներքոյ լի են ոսկերօք մեռելոց եւ ամենայն պղծութեամբ[1]:
28 • Նոյնպէս եւ դուք արտաքոյ երեւիք մարդկան արդարք,
եւ 'ի ներքոյ լի էք կեղծաւորութեամբ եւ անօրէնութեամբ:
29 Վա՜յ ձեզ դպրաց եւ փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի շինէք
զշիրիմս մարգարէից՝ եւ զարդարէք զգերեզմանս արդարոց[2]:
30 • Եւ ասէք. եթէ էաք յաւուրս հարցն մերոց, ոչ
31 հաղորդէաք արեան մարգարէիցն: • Ապա ուրեմն վկայէք
զանձանց՝ եթէ որդիք էք այնոցիկ՝ որ կոտորեցին զմարգարէսն[3]:
32 • Եւ դուք լցէք զչափ հարցն ձերոց[4]: • Օ՛ձք՝ ծնունդք
33 իժից, զիա՞րդ փախնուցուք 'ի դատաստանէ գեհենին[5]:
34 Վասն այդորիկ ահաւասիկ ես առաքեմ առ ձեզ մարգարէս
եւ իմաստունս եւ դպիրս, եւ 'ի նոցանէ սպանանիցէք եւ 'ի խաչ
հանիցէք, եւ 'ի նոցանէ տանջիցէք 'ի ժողովուրդս ձեր, եւ
35 հալածիցէք 'ի քաղաքէ 'ի քաղաք[6]: • Որպէս զի եկեսցէ
'ի վերայ ձեր ամենայն արիւն արդար հեղեալ յերկրի.
յարենէն աբելի արդարոյ մինչեւ ցարիւնն զաքարիայ որդւոյ
բարաքեայ՝ զոր սպանիք ընդ մէջ տաճարին եւ սեղանոյ[7]:
36 • Ամէ՛ն ասեմ ձեզ. եկեսցէ այն ամենայն 'ի վերայ ազգիս
այսորիկ:
37 Երուսաղէմ, Երուսաղէմ. որ կոտորէիր զմարգարէսն՝ եւ
քարկոծ առնէիր զառաքեալսն առ քեզ. քանի՞ցս անգամ
կամեցայ ժողովել զմանկունս քո՝ զո՛ր օրինակ ժողովէ
հաւ զձագս իւր ընդ թեւովք, եւ ոչ կամեցարուք[8]: •
38 Ահա թողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ[9]: • Բայց
39 ասեմ ձեզ՝ թէ ոչ եւս տեսանիցէք զիս յայսմ հետէ, մինչեւ
ասիցէք, օրհնեալ եկեալ յանուն տեառն[10]:

Գլուխ քսան եւ չորրորդ:

1 Եւ ելեալ արտաքս Յիսուս 'ի տաճարէն գնայր. եւ մատեան
2 աշակերտքն ցուցանել նմա զշինուածս տաճարին[11]: • Եւ
նա պատասխանի ետ եւ ասէ ցնոսա. տեսանէ՞ք զայդ ամենայն,
ամէ՛ն ասեմ ձեզ. ոչ մնասցէ այդր քար 'ի քարի վերայ՝ որ
ոչ քակտեսցի[12]:
3 Եւ մինչդեռ նստէր 'ի լերինն ձիթենեաց, մատեան առ նա

[1] Ղու. 11.44. Գ.ք. 23.3.
[2] Ղու. 11.47.
[3] Մտ. 21.35. Գ.ք. 7.51. 52: 1.Թե. 2.15.
[4] Ծն. 15.16: 1.Թե. 2.16.
[5] Մտ. 3.7: 12.34:
[6] 10.17:21.35. Ղու. 11.49. Գ.ք.7.57.58: 22.19:5 40: 2.Կր. 11.24. 25.
[7] Ծն. 9.6: 2.Օր.21.7. 8: 4.Թա.21.16: 24.4. Եա. 26.21. Երե. 26.15. Յն 1.14. Յա. 18.24. Ծն. 4.8. Եբր. 11.4: 1.Յհ. 3.12: 2.Մն.24.21
[8] Ղու. 13.34: 2.Օր.32.11. Սղ. 16.8: 90.4.
[9] Ձա. 11.6.
[10] Սղ. 117.26. Մտ. 21.9.
[11] Մր. 13.1. Ղու. 21.5:
[12] 3.Թա.9.7-8. Երե. 26.18. Մի. 3.12. Ղու. 19.44: 21.6.

աշակերտքն առանձինն և ասեն. ասա՛ մեզ՝ ե՞րբ լինիցի
այդ, և կամ զի՞նչ նշան իցէ քոյոյ գալստեանն, և վախճանի
աշխարհիս[1]: • Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա. 4
զգո՛յշ լերուք՝ գուցէ ոք զձեզ խաբիցէ[2]: • Զի բազումք 5
գայցեն յանուն իմ, և ասիցեն՝ թէ ես եմ Քրիստոսն. և
զբազումս մոլորեցուցանիցեն[3]: • Լսելոց էք պատերազմունս՝ 6
և համբաւս պատերազմաց. զգո՛յշ լերուք՝ մի՛ խռովեսջիք,
զի պա՛րտ է լինել այնմ ամենայնի, այլ չև՛ է կատարած:
• Յարիցէ ազգ յազգի վերայ, և թագաւորութիւն ՚ի թա- 7
գաւորութեան վերայ. և եղիցին սովք և սրածութիւնք
և սասանութիւնք ՚ի տեղիս տեղիս[4]: • Սակայն և այն ամենայն 8
սկիզբն է երկանց:

Յայնժամ մատնեսցեն զձեզ ՚ի նեղութիւնս, և սպանանիցեն 9
զձեզ. և եղիջիք ատեցեալք յամենայն ազգաց վասն անուան
իմոյ[5]: • Եւ յայնժամ գայթակղեսցին բազումք, և զմի- 10
մեանս մատնեսցեն՝ և ատեսցեն զմիմեանս[6]: • Եւ բազում 11
սուտ մարգարէք յարիցեն, և զբազումս մոլորեցուսցեն[7]:
Եւ վասն բազմանալոյ անօրէնութեանն, ցամաքեսցի սէր 12
բազմաց: • Բայց որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ[8]: 13
• Եւ քարոզեսցի աւետարանս արքայութեան ընդ ամենայն 14
տիեզերս՝ ՚ի վկայութիւն ամենայն հեթանոսաց, և ապա
եկեսցէ կատարած[9]:

Արդ՝ յորժամ տեսանիցէք զպղծութիւն աւերածոյն, 15
որ ասացեալն է ՚ի ձեռն դանիէլի մարգարէի. զի կայցէ
՚ի տեղւոջն սրբութեան. որ ընթեռնուն ՚ի միտ առցէ[10]:
• Յայնժամ որ ՚ի հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն ՚ի լերինս. 16
• Եւ որ ՚ի տանիս կայցէ, մի՛ իջցէ առնուլ ինչ ՚ի տանէ 17
իւրմէ. • Եւ որ յանդի իցէ, մի՛ դարձցի յետս առնուլ 18
զձորձս իւր: • Բայց վա՜յ իցէ յղեաց և ստնտուաց 19
յաւուրսն յայնոսիկ[11]: • Յաղօ՛թս կացէք՝ զի մի՛ լինիցի 20
փախուստն ձեր ձմերանի, և մի՛ ՚ի շաբաթու: • Զի 21
եղիցի յայնժամ նեղութիւն մեծ, որպիսի ոչ եղև ՚ի սկզբանէ
արարածոց աշխարհի մինչև ցայժմ, և ոչ այլ լիցի[12]: •
Եւ եթէ ոչ կարճէին աւուրքն այնոքիկ, ոչ ապրէր 22

[1] Մար. 13. 3:
1.Թես. 5. 1.
[2] Երե.29.8. 9.
Մար. 13. 5.
Ղուկ. 21. 8:
1.Կոր. 3.18.
Եփե. 5. 6.
Կող.2. 8.18:
2.Թես.2. 3:
2.Պետ.2. 1:
1.Յով. 4. 1.
[3] [illegible].24.11.
Երե. 14.14:
23.21.25.
Յով. 5.43:
[4] 2.Մնաց.15. 6.
Եսա. 19. 2.
Ամբ. 2.22.
23.
Զաք. 14.13.
[5] Մատ. 10.17.
Մար. 13. 9.
Ղուկ.21.17.
Յով. 15.20:
16. 2.
Գործ.4.2. 3:
16.22: 5.18:
7.56: 12.1.2:
1.Պետ 4.16.
Յայտ.2.10.13.
[6] Մատ. 11. 6:
13.57:
2.Տիմ. 1.15:
4.10.16.
[7] Մատ. 7.15.
Գործ. 20.29:
2.Պետ.2.1.3:
1.Տիմ. 4. 1.
2.[illegible]. 3.
Ի.24.
[8] Մատ. 10.22.
Մար. 13.13.
Եբր. 3.6.14:
6.11.
Յայտ. 2.10.

Մատ.4.23: 9.35: 28.19. Հռով.10.18. Կող.1.6.23. [10] Մար.13.14. Ղուկ.21.20. Դան.9.27: 12.11: 9.23—25. [11] Ղուկ. 23.29. [12] Յովէլ 2. 2. Դան.9.26: 12. 1. Ղուկ.21.24.

ամենայն մարմին · բայց վասն ընտրելոցն կարճեսցին աւուրքն [1] Եսա. 65.8.9
այնոքիկ[1]: Զաք.14.2.3. [2] Մար. 13.21.
23 Յայնժամ թէ ոք ասիցէ ձեզ՝ ահաւասիկ աստ է Քրիստոսն Ղուկ. 17.23:
24 կամ անդ, մի՛ հաւատայցէք[2]: • Զի յարիցեն սուտ 21. 8.
քրիստոսք և սուտ մարգարէք · և տացեն նշանս մեծամեծս և [3] Համր. 5.11:
արուեստս, մինչև մոլորեցուցանել՝ թէ հնար ինչ իցէ և 2.Օրէ.13. 2: 2.Թես.2. 9.
25 զընտրեալսն[3]: • Ահա յառաջագոյն ասացի ձեզ: • Արդ 10.11:
26 եթէ ասիցեն ձեզ. ահաւանիկ յանապատի է, մի՛ ելանիցէք, Յայտ. 13.13:
27 և թէ ահա 'ի շտեմարանս է, մի՛ հաւատայցէք: • Զի 16.14:19.20. Յոհ. 6.37:
որպէս փայլակն՝ որ ելանէ յարևելից՝ և երևի մինչև յարև- 10.28.29.
28 մուտս, այնպէս եղիցի գալուստն որդւոյ մարդոյ[4]: • Զի Հռոմ. 8.28.
ուր դէշն իցէ, անդ ժողովեսցին արծուիք[5]: 29.30: 2.Տիմ. 2.19.
29 Վաղվաղակի յետ նեղութեան աւուրցն այնոցիկ՝ արեգակն [4] Ղուկ. 17.24.
խաւարեսցի, և լուսին ոչ տացէ զլոյս իւր, և աստեղք [5] Յոբ. 39.30.
անկցին յերկնից, և զօրութիւնք երկնից շարժեսցին[6]: • Ղուկ. 17.37. [6] Եսա. 13.10.
30 Եւ ապա երևեսցի նշան որդւոյ մարդոյ յերկինս, և յայնժամ Եզե. 32. 7.
կոծեսցին ամենայն ազգք · և տեսցեն զորդի մարդոյ եկեալ Յովէլ. 2.10.
'ի վերայ ամպոց երկնից զօրութեամբ և փառօք բազմօք[7]: • 31:3.15.
31 Եւ առաքեսցէ զհրեշտակս իւր փողով մեծաւ, և ժողովեսցեն Ամով. 5.20: 8. 9.
զընտրեալս նորա 'ի չորից հողմոց՝ 'ի ծագաց երկնից մինչև Մար. 13.24.
'ի ծագս նոցա[8]: Ղուկ. 21.25.
32 'Ի թզենւոյ անտի ուսարուք զառակն · զի յորժամ նորա Գործ. 2.20: 2.Պետ. 3.10.
ոստքն կակղասցին և տերևն ցցուիցի, գիտէք թէ մերձ Յայտ. 6.12.
33 է ամառն[9]: • Նոյնպէս և դուք յորժամ տեսանիցէք [7] Դան. 7.13.
34 զայս ամենայն, գիտասջի՛ք թէ մերձ է 'ի դուրս[10]: • Ամէ՛ն Զաք. 12.12. Մատ. 16.27.
ասեմ ձեզ՝ եթէ ոչ անցցէ ազգս այս՝ մինչև այս ամենայն Մար. 13.26.
35 եղիցի[11]: • Երկինք և երկիր անցցեն, և բանք իմ մի՛ Յայտ. 1. 7.
անցցեն[12]: [8] Մատ. 13.41: 1.Կոր.15.52:
36 Բայց վասն աւուրն այնորիկ և ժամու, ոչ ոք գիտէ՝ 1.Թես. 4.15.
ոչ հրեշտակք երկնից՝ և ոչ որդի՝ բայց միայն հայր[13]: [9] Ղուկ. 21.29.
37 • Այլ որպէս աւուրքն Նոյի, այնպէս եղիցի գալուստն [10] Յակ. 5. 9.
38 որդւոյ մարդոյ: • Զի որպէս էին յաւուրսն որ յառաջ [11] Մատ. 16.28: 23.36:
քան զջրհեղեղն, ուտէին և ըմպէին՝ կանայս առնէին և Մար. 13.30.
արանց լինէին, մինչև յօրն՝ յորում եմուտ Նոյ 'ի տապանն[14]: Ղուկ. 21.32.

[12] Սաղ. 101.27. Եսա.51.6. Երե.31.35: Մատ.5.18. Մար.13.31. Ղուկ.21.33. Եբր.1.11. [13] Մար. 13.32. Գործ.1.7: 1.Թես.5.2: 2.Պետ.3.10. Զաք.14.7. [14] Ծն.6.3.4.5:7.5. Ղուկ.17.26: 1.Պետ.3.20.

Եւ ոչ գիտացին՝ մինչև եկն ջրհեղեղն և եբարձ 39
զամենեսին, այնպէս եղիցի և գալուստն որդւոյ մարդոյ:
Յայնժամ թէ իցեն երկու յագարակի, մին առցի և 40
միւսն թողցի[1]: Եւ եթէ երկու աղայցեն 'ի մի եր- 41
կանս, մին առցի և միւսն թողցի:

Արթուն կացէք՝ զի ոչ գիտէք յորում ժամու տէրն ձեր 42
գայ[2]: Զայն գիտասջիք, եթէ գիտէր տանուտէրն՝ 43
յորում պահու գող գայ, սկէր՝ և ոչ տայր ական հատանել
զտան իւրոյ[3]: Վասն այսորիկ և դուք եղերուք պատրաստք, 44
զի յորում ժամու ոչ ակն ունիցիք՝ գայ որդի մարդոյ[4]:
Իսկ ո՞վ իցէ հաւատարիմ ծառայ և իմաստուն, զոր 45
կացոյց տէր իւր 'ի վերայ ծառայից իւրոց՝ տալ նոցա կերա-
կուր 'ի ժամու[5]: Երանի՜ է ծառային այնմիկ՝ զոր 46
եկեալ տէրն գտանիցէ արարեալ այնպէս[6]: Ամէ՜ն ասեմ 47
ձեզ, զի 'ի վերայ ամենայն ընչից իւրոց կացուսցէ զնա[7]:
Ապա թէ ասիցէ ծառայն չար 'ի սրտի իւրում, տէր 48
իմ յամէ գալ. Եւ սկսանիցի հարկանել զծա- 49
ռայակիցս իւր, ուտիցէ և ըմպիցէ ընդ արբեցողս: Գայցէ 50
տէր ծառային այնորիկ՝ յաւուր յորում ոչ ակն ունիցի,
և 'ի ժամու յորում ոչ գիտիցէ[8]: Եւ կտրեսցէ զնա 51
ընդ մէջ, և զբաժին նորա ընդ կեղծաւորս դիցէ. անդ
եղիցի լալ և կրճել ատամանց[9]:

Գլուխ քսան և հինգերորդ:

Յայնժամ նմանեսցի արքայութիւն երկնից տասն կու- 1
սանաց, որոց առեալ զլապտերս իւրեանց ելին ընդ առաջ
փեսայի և հարսին[10]: Հինգն 'ի նոցանէ յիմարք էին՝ և 2
հինգն իմաստունք[11]: Յիմարքն առին զլապտերսն, և 3
ձէթ ընդ իւրեանս ոչ բարձին: Իսկ իմաստունքն առին 4
ձէթ ամանովք ընդ լապտերս իւրեանց: Եւ 'ի յամել 5
փեսային, նիրհեցին ամենեքեան և 'ի քուն մտին[12]: Եւ 6
'ի մէջ գիշերի եղև բարբառ, ահա փեսայ գայ՝ ելէք ընդ
առաջ նորա[13]: Յայնժամ յարեան ամենայն կուսանքն՝ 7
և կազմեցին զլապտերս իւրեանց[14]: Ասեն յիմարքն 8
ցիմաստունսն, տուք մեզ յիւղոյդ ձերմէ, զի ահա շիջանին
լապտերքս մեր: Պատասխանի ետուն իմաստունքն՝ 9

[1] Ղու. 17.34.
[2] Մտ. 25.13. Մր. 13.33. Ն. 34—37. Ղու. 21.35: 1.Կոր. 16.13.
[3] Ղու. 12.39: 1.Թես. 5.2: 2.Պետ. 3.10. Յայտ. 3.3: 16.15.
[4] Մտ. 25.13: 1.Թես. 5.6.
[5] Եբր. 3.15. Մտ. 13.52. Ղու. 12.42. Գործ. 20.28: 1.Կոր. 4.2. Եբր. 3.5.
[6] Յայտ. 16.15.
[7] Մտ. 25.21. 23. Ղու. 22.29.
[8] Յայտ. 3.3.
[9] Մտ. 8.12: 13.52: 25.30.
[10] Եփս. 5.29. 30. Յայտ. 19.7: 21.2.9.
[11] Մտ. 13.47: 22.10.
[12] Մտ. 24.48: 26.40. Ղու. 22.46: 1.Թես. 5.6.
[13] Մտ. 24.31. Մր. 13.35. Ղու. 12.46: 1.Թես. 4.16.
[14] Ղու. 12.35.

և ասեն. գուցէ ոչ իցէ մեզ և ձեզ բաւական, այլ [1] Ա.Հ. 8.12. 13.
10 երթայք 'ի վաճառականս՝ և գնեսջի՛ք ձեզ: • Իբրև նոքա Ղու. 13.25.
գնացին գնել՝ եկն փեսայն, և պատրաստքն մտին ընդ նմա Եբր. 3.18.19.
11 'ի հարսանիսն՝ և փակեցաւ դուռնն[1]: • Յետոյ գան և [2] Մատ. 7.21. 22.23.
12 այլ կուսանքն՝ և՛ ասեն. տէր տէր՝ բաց մեզ[2]: • Նա Յով. 9.31.
պատասխանի ետ և ասէ. ամէ՛ն ասեմ ձեզ՝ թէ ոչ գիտեմ
13 զձեզ[3]: • Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք զօրն և ոչ զժամն[4]: [3] Սաղ. 5.6. 7. Մրկ. 1.13.
14 Որպէս այր մի գնացեալ 'ի տար աշխարհ, կոչեաց զծա- Յով. 9.31:
15 ռայս իւր՝ և ետ նոցա զինչս իւր[5]: • Ումեմն ետ հինգ 10.14:
քանքար՝ և ումեմն երկու՝ ումեմն մի, իւրաքանչիւր 1.Կոր. 8. 3: 2.Տիմ. 2.19.
16 ըստ իւրում կարի, և գնաց[6]: • Չոգաւ վաղվաղակի՝ որ [4] Մատ. 24.42.
առ զհինգն՝ գործեաց նոքօք, և շահեցաւ այլ ևս հինգ: 44.
17 • Նոյնպէս և որ զերկուսն, շահեցաւ այլ ևս երկուս: • Մար. 13.33. 35.
18 Իսկ որ զմին առ՝ գնաց փորեաց զերկիր, և թաքոյց զարծաթ Ղու. 21.36:
19 տեառն իւրոյ[7]: • Յետ բազում ժամանակի գայ տէր 1.Կոր.16.13:
20 ծառայիցն այնոցիկ՝ և առնէ համարս 'ի մէջ նոցա[8]: • Եւ 1.Թես. 5. 6:
մատուցեալ՝ որ զհինգ քանքարն առ, մատոյց այլ ևս հինգ 1.Պետ. 5. 8. Յայ. 16.15.
քանքար՝ և ասէ. տէր՝ հինգ քանքար ետուր ցիս, արդ՝ [5] Ղու. 19.12.
21 ահաւասիկ հինգ այլևս քանքար 'ի վերայ շահեցայ: • Ասէ Մատ. 21.33.
ցնա տէրն իւր. ազնիւ ծառայ՝ բարի և հաւատարիմ, Մատ. 18.24.
որովհետև 'ի սակաւուդ հաւատարիմ ես, 'ի վերայ բազմաց [6] Հռ. 12. 6:
կացուցից զքեզ. մուտ յուրախութիւն տեառն քո[9]: • 1.Կոր.12 7. 11.29.
22 Մատուցեալ և որոյ զերկուս քանքարսն առեալ էր՝ և ասէ. Եփե. 4.11:
տէր՝ երկուս քանքարս ետուր ցիս, ահաւասիկ երկուս ևս այլ 1.Պետ. 4.10. [7] Ղու. 19.20.
23 քանքարս՝ զոր 'ի վերայ շահեցայ: • Ասէ ցնա տէրն իւր. [8] Մատ. 18.23.
ազնիւ ծառայ՝ բարի և հաւատարիմ, որովհետև 'ի սակաւուդ
հաւատարիմ ես, 'ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ. մուտ [9] Մատ. 24.47.
24 յուրախութիւն տեառն քո[10]: • Մատուցեալ և որոյ զմի Հռով. 34
քանքարն առեալ էր. և ասէ. տէր՝ գիտէի, զի այր մի 46.
խիստ ես, հնձես՝ զոր ոչ սերմանեցեր, և ժողովես ուստի Ղու. 12.44: 16.10:22.29.
25 ոչ սփռեցեր. • Երկեայ՝ գնացի և թաքուցի զքանքարն 30. Յով. 12.
26 քո յերկրի. արդ՝ ահաւասիկ քոյդ ցքեզ: • Պատասխանի 26: 17.24:
ետ տէրն՝ և ասէ ցնա. ծառա՛յ չար և վատ՝ գիտէիր եթէ 14. 3.
հնձեմ. ուստի ոչ սերմանեցի, և ժողովեմ՝ ուստի ոչ սփռեցի. Եբր. 12. 2: 2.Տիմ. 2.12:
27 • Պա՛րտ էր քեզ արկանել զարծաթդ իմ 'ի սեղանաւորս, 1.Պետ. 1. 8.
28 և եկեալ ես տոկոսեօք պահանջէի զիմն: • Արդ՝ առէք [10] Հռով. 21.

'ի դմանէ զքանքարդ՝ և տուք այնմ որ ունիցի զտասն
քանքարն ։ • Զի ամենայնի որ ունիցի՝ տացի և յաւելցի ․ 29
և որ ոչն ունիցի՝ և զոր ունիցին, բարձցի 'ի նմանէ [1]։ •
Եւ զծառայդ անպիտան հանէք 'ի խաւարն արտաքին ․ անդ 30
եղիցի լալ և կրճել ատամանց [2]։

Եւ յորժամ եկեսցէ որդի մարդոյ փառօք իւրովք՝ և 31
ամենայն հրեշտակք ընդ նմա, յայնժամ նստցի յաթոռ փառաց
իւրոց [3]։ • Եւ ժողովեսցին առաջի նորա ամենայն ազգք, 32
և մեկնեսցէ զնոսա 'ի միմեանց, որպէս հովիւ զի մեկնեսցէ
զոչխարս յայծեաց [4]։ • Եւ կացուսցէ զոչխարն ընդ աջմէ իւրմէ՝ 33
և զայծիսն 'ի ձախմէ ։ • Յայնժամ ասասցէ թագաւորն 34
ցայնոսիկ՝ որ ընդ աջմէն իցեն ․ եկայք օրհնեալք հօր իմոյ
ժառանգեցէք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն 'ի սկզբա-
նէ աշխարհի [5]։ • Զի քաղցեայ՝ և ետուք ինձ ուտել ․ 35
ծարաւեցի՝ և արբուցիք ինձ ․ օտար էի՝ և ժողովեցիք զիս [6]․
• Մերկ՝ և զգեցուցիք զիս ․ հիւանդ էի՝ և տեսիք զիս ․ 36
'ի բանտի էի՝ և եկիք առ իս [7]։ • Յայնժամ պատասխանի 37
տացեն նմա արդարքն և ասասցեն ․ տէր՝ ե՞րբ տեսաք զքեզ
քաղցեալ՝ և կերակրեցաք, կամ ծարաւի՝ և արբուցաք ։ •
Ե՞րբ տեսաք զքեզ օտար՝ և ժողովեցաք, կամ մերկ՝ և 38
զգեցուցաք ։ • Ե՞րբ տեսաք զքեզ հիւանդ՝ կամ 'ի բանտի, 39
և եկաք առ քեզ ։ • Պատասխանի տացէ թագաւորն՝ և 40
ասասցէ ցնոսա ․ ամէն ասեմ ձեզ, որովհետև արարէք միում
յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց՝ ինձ արարէք [8]։ • Յայնժամ 41
ասասցէ և ցայնոսիկ՝ որ ընդ ահեկէն իցեն ․ երթայք յինէն
անիծեալք 'ի հուրն յաւիտենական, որ պատրաստեալ է
սատանայի և հրեշտակաց նորա [9]։ • Զի քաղցեայ՝ և ոչ 42
ետուք ինձ ուտել, ծարաւեցի՝ և ոչ արբուցիք զիս [10]․ •
Օտար էի՝ և ոչ ժողովեցիք զիս, մերկ էի՝ և ոչ զգեցուցիք 43
զիս, հիւանդ՝ և 'ի բանտի՝ և ոչ տեսիք զիս [11]։ • Յայնժամ 44
պատասխանի տացեն և նոքա՝ և ասասցեն ․ տէ՛ր՝ ե՞րբ տեսաք
զքեզ քաղցեալ կամ ծարաւի կամ օտար կամ մերկ կամ

[1] Մտ. 13.12. Մր. 4.25. Ղկ. 19.26: 10.42: 8.18. Յհ. 15. 2.
[2] Մտ. 8.12: 24.51:25.30.
[3] Դն. 7.10.13. Զք. 14. 5. Մտ. 16.27: 19.28. Մր. 8.38: 14.62. Ղկ. 21.27. Գր. 10.42: 17.31: 1.11. Հռ. 14.10: 1.Թս. 4.16: 2.Թս. 1. 7. Յուդ. 14. Յյ. 1. 7.
[4] Հռ. 14.10: 2.Կր. 5.10. Յյ. 20.12. Եզ. 20.38: 34.17.20: Մղ. 3.18. Մտ. 13.49. Յհ. 10.14. 27.
[5] Հռ. 8.17: 1.Պտ. 1. 4. 9: 3. 9. Յյ. 21. 7. Մտ. 20.23. Մր. 10.40: 1.Կր. 2. 9. Եբ. 11.16.
[6] Ես. 58. 7. Եզ. 18. 7. 16. Եբ. 13. 2. Յկ. 1.27: 1.Պտ. 4.9: 3.Յհ. 1.5:
[7] 2.Տմ. 1.16. Եբ. 13.3. Յկ. 2.15.16.
[8] Առ. 14.31: 17.5: 19.17: Զք. 2.8. Մտ. 10.42 Մր. 9.41. Գր. 9.5. Եբ. 6.10.
[9] Սղ. 6.9. Մտ. 7.23: 13.40—42. Ղկ. 13. 27: 2.Պտ. 2.4. Յուդ. 6:
[10] 2.Օր. 15. 9.
[11] Ծն. 18.1—8: 19.1—3: Դտ. 19. 15.16. Գր. 9.5. Եբ. 13. 2.

հիւանդ կամ 'ի բանտի, և ոչ պաշտեցաք զքեզ: •
45 Յայնժամ պատասխանի տացէ նոցա՝ և ասասցէ. ամէ՛ն ասեմ
ձեզ, որովհետև ոչ արարէք միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ՝
46 և ոչ ինձ արարէք [1]: • Եւ երթիցեն նոքա 'ի տանջանսն
յաւիտենականս, և արդարքն 'ի կեանսն յաւիտենականս [2]:

Գլուխ քսան և վեցերորդ:

1 Եւ եղև իբրև կատարեաց Յիսուս զամենայն զբանս
2 զայսոսիկ, ասէ ցաշակերտսն իւր: • Գիտէ՞ք, զի յետ
երկուց աւուրց զատիկ լինի. և որդի մարդոյ մատնի 'ի խաչ
3 ելանել [3]: • Յայնժամ ժողովեցան քահանայապետքն և դպ-
պիրքն և ծերք ժողովրդեանն 'ի սրահ քահանայապետին՝ որում
4 անուն էր Կայիափա [4]. • Եւ արարին խորհուրդ՝ զի նենգու-
5 թեամբ կալցին զՅիսուս և սպանցեն: • Բայց ասէին,
թէ մի՛ 'ի տօնի աստ՝ զի մի՛ խռովութիւն լինիցի 'ի ժո-
ղովրդեանն:

6 Իբրև եկն Յիսուս 'ի Բեթանիա 'ի տուն Սիմոնի բորոտի [5],
7 • Մատեաւ առ նա կին մի՝ որ ունէր շիշ իւղոյ ծանրագնի,
8 և թափեաց 'ի գլուխ նորա 'ի բազմականին: • Իբրև
տեսին աշակերտքն՝ բարկացան՝ և ասեն. ընդէ՞ր է կորուստ
9 այդ իւղոյդ [6]: • Զի մարթ էր վաճառել զդա մեծագնի՝
10 և տալ աղքատաց: • Գիտաց Յիսուս և ասէ ցնոսա.
զի՞ աշխատ առնէք զկինդ, գործ մի բարի գործեաց դա
11 յիս: • Յամենայն ժամ զաղքատս ընդ ձեզ ունիք,
12 բայց զիս ոչ հանապազ ընդ ձեզ ունիք [7]: • Արկանել
դորա զիւղդ 'ի մարմին իմ, առ 'ի թաղելոյ զիս նշանակեաց [8]:
13 • Բայց ամէ՛ն ասեմ ձեզ, զի ուր և քարոզեսցի աւետարա-
նըս այս ընդ ամենայն աշխարհ՝ խօսեսցի և զոր արար դա՝
'ի յիշատակ դորա:

14 Յայնժամ գնաց մի յերկոտասանիցն անուանեալ Յուդա
15 սկարիովտացի՝ առ քահանայապետսն, և ասէ [9]: • Զի՞նչ
կամիք տալ ինձ, և ես մատնեցից զնա ձեզ: և նոքա
16 կշռեցին նմա երեսուն արծաթի [10]: • Եւ յայնմ հետէ խնդ-
րէր պարապ՝ զի մատնեսցէ զնա նոցա:

17 Եւ յառաջնում աւուր բաղարջակերացն մատեան աշա-
կերտքն առ Յիսուս և ասեն. ո՞ւր կամիս՝ զի պատրաստեսցուք

[1] Համր. 40.
[2] Եսա. 26.19: 66.24. Դան. 12. 2. Ովս. 13.14. Համր. 32. Յհ. 5.29: 11.24. Գոր. 24.15. Հռ. 2. 7: 1.Կր.15 52: 1.Թես. 4.13. Յայ. 20.13.
[3] Մրկ. 14. 1. Ղուկ. 22. 1. Յհ. 13. 1.
[4] Սաղ. 2. 2. Մտթ. 27. 1. Յհ. 11.47. Գործ. 4.25.
[5] Մտթ. 21.17. Մրկ. 14. 3. Յհ.11.1. 2. Յհ. 12. 3:
[6] 12. 4. 5:
[7] 2.Օրէ. 15.11. Յհ. 12. 8. Մտթ. 18.20: 28.20. Յհ. 13.33: 14. 19:16.5. 28: 17.11.
[8] Ծնն. 50. 2: 2.Մն.16.14. Մրկ. 14. 8. Յհ. 12. 7: 19.39.40.
[9] Մրկ. 14.10. Ղուկ. 22. 4. Յհ. 13. 2. 30. Մտթ. 10. 4.
[10] Ելք. 21.32. Զաք. 11.13. Մտթ. 27. 3.

քեզ ուտել զզատիկն [1]: • Եւ նա ասէ ցնոսա. երթայք 18
'ի քաղաքն առ այս անուն, և ասացէք ցնա. վարդապետն ասէ՝
ժամանակ իմ մերձեալ է, առ քեզ առնեմ զզատիկ
աշակերտօքս հանդերձ [2]: • Եւ արարին աշակերտքն որպէս 19
հրամայեաց նոցա Յիսուս, և պատրաստեցին զզատիկն:

Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ կայր բազմեալ ընդ երկոտասան 20
աշակերտսն [3]: • Եւ մինչդեռ ուտէին նոքա, ասէ. ամէ՛ն 21
ասեմ ձեզ, զի մի ոմն 'ի ձէնջ մատնելոց է զիս: • Եւ 22
տրտմեցան յոյժ. սկսան ասել ցնա իւրաքանչիւր ոք
'ի նոցանէ. մի թէ ե՞ս իցեմ տէր: • Նա պատասխանի 23
ետ և ասէ. որ մխեաց ընդ իս զձեռն իւր 'ի սկաւառակս՝
նա մատնելոց է զիս [4]: • Որդի մարդոյ երթայ՝ որպէս և 24
գրեալ է վասն նորա. բայց վա՜յ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռս
որդի մարդոյ մատնեսցի. լաւ էր նմա՝ թէ չէր ծնեալ
մարդն այն [5]: • Պատասխանի ետ Յուդա՝ որ մատնելոցն 25
էր զնա՝ և ասէ. մի թէ ե՞ս իցեմ վարդապետ. ասէ ցնա՝
դու ասացեր:

Եւ մինչդեռ ուտէին նոքա՝ առ Յիսուս հաց՝ օրհնեաց 26
և եբեկ, և ետ աշակերտացն՝ և ասէ. առէք կերայք՝
այս է մարմին իմ [6]: • Եւ առեալ բաժակ գոհացաւ՝ ետ 27
նոցա և ասէ. արբէք 'ի դմանէ ամենեքին [7]: • Զի այդ 28
է արիւն իմ նորոյ ուխտի, որ 'ի վերայ բազմաց հեղանի
'ի թողութիւն մեղաց [8]: • Բայց ասեմ ձեզ. ո՛չ ևս 29
արբից յայսմ հետէ 'ի բերոյ որթոյ մինչև ցօրն յայն՝ յոր-
ժամ արբից զդա ընդ ձեզ նոր յարքայութեան հօր իմոյ [9]: •
Եւ օրհնեցին, և ելին 'ի լեառն ձիթենեաց [10]: 30

Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս. ամենեքին դուք գայթագ- 31
ղեսջիք յինէն յայսմ գիշերի. զի գրեալ է՝ թէ հարից
զհովիւն և ցրուեսցին ոչխարքն հօտին [11]: • Եւ յետ յառ- 32
նելոյն իմոյ, յառաջեսցից քան զձեզ 'ի Գալիլեա [12]: • Պատաս- 33
խանի ետ Պետրոս՝ և ասէ ցնա. թէպէտ և ամենեքեան
գայթագղեսցին 'ի քէն, սակայն ես ո՛չ գայթագղեցայց [13]: •
Ասէ ցնա Յիսուս. ամէ՛ն ասեմ քեզ՝ զի յայսմ գիշերի 34

[1] Ել.12.6.18. Մրկ. 14.12. Ղկ. 22. 7.
[2] Ել.12.3.31.
[3] Մրկ. 14.17. 16—20. Ղկ. 22.14. Յհ. 13.12.
[4] Սղ. 40.10. Ղկ. 22.21. Յհ. 13.18. Գրծ. 1.16.
[5] Սղ. 54.13. Սղ. ԻԱ. Խ. Եսայ. ԾԳ. Դան. 9.26. Մրկ. 9.12. Ղկ. 24.25. Խ. 26.46. Գրծ. 17.2.3; 26.22.23; 1.Կր.15. 3. Յհ. 17.12.
[6] Մրկ. 14.22; 6.41. Ղկ. 22.19; 1.Կր.11.23. 24.25; 10.16.
[7] Մրկ. 14.23. 24. Ղկ. 22.20; 1.Կր.11.25.
[8] Ծն. 49.11; 2.Օրէ.32.14. Ել. 24. 8. Ղևտ.17.11. Երե. 31.31. Ես.53.11.12 Մտթ. 20.28. Յհ.3.14.15. Հռ. 5.15. Եփ. 1. 7; 1.Տմ.2.5.6. Տիտ.2.14. Եբր.9.28; 1.Պետ.1.18.19. Եբր.9.22. [9] Մրկ.14.25. Ղկ.22.18. Գրծ.10.41. [10] Մրկ.14.26. [11] Զաք.13.7. Մրկ.14.27. Յհ.16.32. Մտթ.11.6. [12] Մտթ.28.7.10.16. Մրկ.14.28;16.7. [13] Մրկ.14.29. Յհ.13.37.38.

35 մինչչև հաւու խօսեալ իցէ, երիցս ուրասցիս զիս[1]: * Ասէ [1] Մրկ. 14.30.
ցնա պետրոս. Թէ և մեռանել հասանիցէ ընդ քեզ, զքեզ Ղկ. 22.34.
ոչ ուրացայց. Նոյնպէս և ամենայն աշակերտքն ասէին: Յհ. 13.38.
36 Յայնժամ գայ Յիսուս ընդ նոսա 'ի գիւղ մի' որում անուն
էր գեթսեմանի, և ասէ ցնոսա. Նստարո՛ւք այդր, մինչև
37 երթայց կացից յաղօթս[2]: * Եւ առեալ ընդ իւր զպետրոս' [2] Մրկ. 14.31. 32—35.
և զերկուս որդիսն զեբեդեայ, սկսաւ տրտմել և հոգալ[3]: * Ղկ. 22.39.
38 Յայնժամ ասէ ցնոսա. տրտում է ոգի իմ մինչև 'ի մահ, Յհ. 18. 1.
39 կացէք աստ' և սկեսջիք ընդ իս[4]: * Եւ մատուցեալ յառաջ [3] Մրկ. 4.21: 20.20.
սակաւիկ մի' անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, եկաց յաղօթս' և [4] Յհ. 12.27.
ասէ. հա՛յր իմ, եթէ հնար է' անցցէ բաժակս այս յինէն. բայց
40 ոչ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս դու[5]: * Գայ առ աշա- [5] Մրկ. 14.36.
կերտսն, և գտանէ զնոսա 'ի քուն, և ասէ ցպետրոս. ա՞յդպէս Ղկ. 22.42. Եբր. 5. 7.
41 ոչ կարացիք մի ժամ արթուն կալ ընդ իս: * Արթո՛ւն Յհ. 12.27.
կացէք և աղօ՛թս արարէք' զի մի' անկանիցիք 'ի փորձութիւն. Մտթ. 20.22.
42 հոգիս յօժար է' բայց մարմինս տկար[6]: * Դարձեալ Յհ. 5.30: 6.38.
երկրորդ անգամ չոգաւ' եկաց յաղօթս Յիսուս' և ասէ. Փիլ. 2.6. 8.
հա՛յր իմ' եթէ հնար իցէ անցանել յինէն բաժակիս այսմիկ, [6] Մրկ. 13.33: 14.38.
43 ապա թէ ո՛չ արբից զսա, եղիցին կամք քո: * Եւ եկեալ Ղկ. 22.40.
միւսանգամ եգիտ զնոսա 'ի քուն, զի էին աչք իւրեանց 46:
44 ծանրացեալք: * Եթող զնոսա' և գնաց, եկաց յաղօթս 1.Պետ. 5. 8.
45 երրորդ անգամ, և դարձեալ զնոյն բան ասաց[7]: * Յայնժամ Եփե. 6.18.
գայ առ աշակերտսն' և ասէ ցնոսա. Ննջեցէ՛ք այսուհետև' Մտթ. 6.13: 2.Պետ. 2. 9.
և հանգերո՛ւք. զի ահա հասեալ է ժամ, և որդի մարդոյ Յայտ. 3.10.
46 մատնի 'ի ձեռս մեղաւորաց: * Արի՛ք երթիցուք աստի, [7] 2.Օրէ. 3.26:
զի ահաւասիկ եհաս' որ մատնելոցն է զիս: 2.Կոր. 12. 8.
47 Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր, ահա՛ Յուդա մի յերկոտա-
սանիցն եկն, և ընդ նմա ամբոխ բազում սրովք և բրօք'
48 'ի քահանայապետիցն' և 'ի ծերոց ժողովրդեանն[8]: * Եւ [8] Մրկ. 14.43.
որ մատնելոցն էր զնա, ետ նոցա նշան' և ասէ. ընդ որում Ղկ. 22.47.
49 ես համբուրեցից' նա է, զնա՛ ունիցիք: * Եւ վաղ- Յհ. 18. 3. Գրծ. 1.16:
վաղակի մատուցեալ առ Յիսուս' ասէ. ո՛ղջ եր վա՛րդա-
50 պետ. և համբուրեաց ընդ նմա[9]: * Եւ Յիսուս ասէ ցնա. [9] 2.Թագ. 20. 9.
ընկե՛ր' վասն որո՞յ եկիրդ. յայնժամ մատուցեալ արկին
51 ձեռս 'ի Յիսուս, և կալան զնա[10]: * Եւ ահա մի ոմն [10] Սղ. 40.10:
յայնցանէ' որ էին ընդ Յիսուսի, ձգեաց զձեռն և եհան 54.14.

զսուր իւր՝ և եհար զծառայ քահանայապետին, և 'ի բաց
եհան զունկն նորա[1]: • Յայնժամ ասէ ցնա Յիսուս. 52
դարձո զսուր քո 'ի տեղի իւր. զի ամենեքեան՝ որ սուր
առնուցուն՝ սրով անկանիցին[2]: • Թէ համարիցիս՝ թէ ո՞չ 53
կարեմ աղաչել զՀայր իմ. և հասուսցանիցէ ինձ այժմ այսր՝
աւելի քան զերկոտասան գունդս հրեշտակաց[3]: • Այլ զիա՞րդ 54
լնուցուն գիրք՝ թէ այսպէս պարտ է լինել[4]: • Յայնժամ 55
ասաց Յիսուս ցամբոխն. իբրև 'ի վերայ աւազակի ելիք
սուսերօք և բրօք՝ ունել զիս. հանապազ առ ձեզ 'ի տաճարին
նստէի և ուսուցանէի, և ոչ կալայք զիս: • Այլ այս 56
ամենայն եղև՝ զի լցցին գիրք մարգարէիցն: Յայնժամ աշա-
կերտքն ամենեքին թողին զնա և փախեան[5]:

Իսկ նոցա կալեալ զՅիսուս՝ ածին առ Կայիափա քահանայ- 57
ապետ՝ ուր դպիրքն և ծերք ժողովեալ էին[6]: • Եւ 58
Պետրոս զհետ նորա երթայր բացագոյն մինչև 'ի սրահ քահա-
նայապետին. և մտեալ 'ի ներքս. նստէր ընդ սպասաւորսն
տեսանել զկատարածն:

Իսկ քահանայապետքն և ամենայն ատեանն խնդրէին սուտ 59
վկայութիւն զՅիսուսէ. զի սպանցեն զնա, • Եւ ոչ 60
գտանէին 'ի բազմաց սուտ վկայիցն մատուցելոց. յետոյ
մատուցեալ երկու սուտ վկայք[7], • Ասէին՝ թէ սա ասէր՝ 61
կարող եմ քակել զտաճարն Աստուծոյ, և զերիս աւուրս
շինել[8]: • Եւ յարուցեալ քահանայապետն ասէ ցնա. 62
ո՞չ ինչ պատասխանի, զինչ դոքա ամբաստանեն զքէն[9]: •
Եւ Յիսուս լռէր. պատասխանի ետ քահանայապետն և 63
ասէ ցնա. երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուած կենդանի, զի
ասասցես մեզ՝ թէ դո՞ւ ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ[10]: •
Ասէ ցնա Յիսուս. դու ասացեր. բայց ասեմ ձեզ, յայսմհետէ 64
տեսանիցէք զՈրդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրութեանն
և եկեալ ընդ ամպս երկնից[11]: • Յայնժամ քահանայապետն 65
պատառեաց զհանդերձս իւր, և ասէ. հայհոյեաց, զի՞ ևս
պիտոյ են մեզ վկայք, ահա արդ լուայք զհայհոյութիւն
նորա[12]. • Զի՞նչ հաճոյ է ձեզ. նոքա պատասխանի ետուն 66
և ասեն. մահապարտ է[13]: • Յայնժամ թքին ընդ երեսս 67

[1] Յոհ. 18.10.
[2] Ծն. 9. 6. Ել. 21.12. Յայ. 13.10.
[3] Յես. 5.14: 4.Թագ. 6.17. Սաղ. 33. 8: 67.18. Դան. 7. 10. Զաք. 1. 8: 6.1—8.
[4] Եսա.53.7. 8. Հմր. 24. Ղուկ. 24.25. 44.46.
[5] Ծն. 3.15. Ողբ. 4.20. Հմր. 54. Յոհ. 18.15. Դան. 9.26. Զաք. 13. 7.
[6] Մար. 14.53. Ղուկ. 22.54. Յոհ. 18.12. 13.24:
[7] 2.Օրէ.19.15. Սաղ. 26.12: 34.11. Մտթ. 18. 16. Մար. 14.55. Գործ. 6.13.
[8] Մտթ. 27.40. Մար. 14.58. Յոհ. 2.19.
[9] Մար. 14.60.
[10] Սաղ. 27.14. Եսա. 53. 7. Մտթ. 27.12. 14. Մար. 14.60. Ղևտ. 5. 1: 1.Թագ.14.24: 3.Թագ.22.16.
[11] Հմր. 25. Դան. 7.13. Մտթ.16.27: 26.25: 24.30. Ղուկ.21.27: 25.31. Յոհ.1.51. Հռոմ.14.10: 1.Թես.4.16. Յայ.1.7. Սաղ.109.1. Գործ.7.55.
[12] Ղևտ.21.10: 4.Թագ.16.37; 19.1.
[13] Ղևտ.24.16. Յոհ.19.7.

նորա , և կռփեցին զնա · և ոմանք ապտակէցին , և ասեն [1]: [1] Եսա. 50. 6: 53. 3.
68 • Մարգարէաց մեզ Քրիստոս , ո՞վ է՝ որ եհարն զքեզ [2]: Մտ. 27.30.
69 Իսկ Պետրոս նստէր արտաքոյ ՚ի գաւիթին · մատեաւ առ Մր. 14.65.
նա աղախին մի , և ասէ · և դու ընդ Յիսուսի գալիլեացւոյ Ղկ. 22.63.
70 էիր [3]: • Նա ուրացաւ առաջի ամենեցուն՝ և ասէ , թէ Յհ. 19. 3. [2] Մր. 14.65.
71 ոչ գիտեմ զի՞նչ խօսիդ : • Եւ իբրև ել նա արտաքս Ղկ. 22.64.
քան զդրունսն՝ ետես զնա այլ կին մի , և ասէ ցայնոսիկ՝ [3] Մր. 14.67.
որ անդն կային · և սա ընդ Յիսուսի Նազովրեցւոյ էր : • Ղկ. 22.56. Յհ. 18.16.
72 Եւ դարձեալ ուրացաւ երդմամբ , թէ ոչ գիտեմ զայրն : 17.25.
73 • Եւ յետ սակաւ միոյ մատուցեալ որք կային անդ ,
ասեն ցՊետրոս · արդարև և դու ՚ի նոցանէ ես , քանզի և [4] Յ.Է. 19.13.
74 խօսք քո յայտ առնեն զքեզ [4]: • Յայնժամ սկսաւ նզովել 14.
և երդնուլ , թէ ոչ գիտեմ զայրն · և իսկոյն հաւ խօսեցաւ [5]: Ղկ. 22.59.
75 • Եւ յիշեաց Պետրոս զբանն Յիսուսի զոր ասաց , թէ Գր. 2. 7. [5] Մր. 14.71.
մինչչև հաւու խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրասցիս զիս · և ելեալ [6] Հ.ի.ր. 34.
արտաքս՝ ելաց դառնապէս [6]: Մր. 14.30. Ղկ. 22.61. 62.

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ :

Յհ. 13.38.

1 Իբրև այգ եղև , խորհուրդ արարին ամենայն քահանայա- [7] Սղ. 2.2:30.
պետքն և ծերք ժողովրդեանն վասն Յիսուսի սպանանել 14.
2 զնա [7]: • Կապեցին զնա , և տարան գնացին · և ետուն Մր. 15. 1. Ղկ. 22.66:
՚ի ձեռս պոնտացւոյ պիղատոսի դատաւորի [8]: 23.1.2:
3 Յայնժամ տեսեալ յուդայի՝ որ մատնեացն զնա , թէ Յհ. 18.28.
պարտաւորեցաւ , զղջացաւ՝ և դարձոյց զարծաթն առ [8] Մտ. 20.19. Գր. 3.13.
4 քահանայապետսն և ծերս ժողովրդեանն [9], • Եւ ասէ · [9] Յ.Է. 20.15.
մեղայ , զի մատնեցի զարիւն արդար · և նոքա ասեն · մեզ Մտ. 26.14. 15.
5 չէ փոյթ , դու գիտես [10]: • Եւ ընկէց զարծաթն ՚ի տա- [10] Եզ. 23. 6:
6 ճարին՝ և գնաց , և չոգաւ խեղդեցաւ [11]: • Իսկ քահանայ- 2.Օրէ.27.25:
ապետիցն առեալ զարծաթն՝ ասեն · ոչ է արժան ընդունել 1.Թգ.19. 5:
7 զայդ ՚ի կորբանն , քանզի գինք արեան են : • Խորհուրդ 4 Թգ.24. 4.
առեալ , գնեցին այնու զագարակն բրուտի ՚ի գերեզմանս օտարաց : Մտ. 26.14. 15:
8 • Վասն այնորիկ կոչեցաւ ագարակն այն , ագարակ արեան՝ [11] 2.Թգ.17.23.
9 մինչև ցայսօր [12]: • Յայնժամ լցաւ՝ որ ասացաւն ՚ի ձեռն Սղ. 54.24.
երեմիայ մարգարէի · և առին զերեսուն արծաթին զգինս Գր. 1.18. [12] Գր. 1.19.
10 վաճառելոյն , զոր արկին յորդւոցն իսրայէլի [13]: • Եւ [13] Զք. 11.12.
ետուն զնա յագարակն բրուտի · որպէս հրամայեաց ինձ Տէր : 13.

[1] Մրկ. 15. 2. Եւ Յիսուս եկաց առաջի դատաւորին. եհարց ցնա դատա- 11
Ղու. 23. 3. ւորն՝ և ասէ. դո՞ւ ես թագաւորն հրէից. և Յիսուս ասէ.
Յոհ. 18.33. 34—37: դու ասես[1]: • Եւ ՚ի չարախօսելն նորա ՚ի քահանայապետից 12
1.Տիմ. 6.13. և ՚ի ծերոց, ոչ ինչ ետ պատասխանի[2]: • Յայնժամ ասէ 13
[2] Մրկ. 26.63. ցնա պիղատոս. ո՞չ լսես՝ որչափ դոքա հակառակ քո վկայեն[3]:
Յոհ. 19. 9. [3] Մրկ. 26.62. • Եւ ոչ ետ նմա պատասխանի՝ և ոչ բան մի, մինչև 14
Յոհ. 19.10. զարմանալ դատաւորին յոյժ:
Բայց ըստ տօնի սովոր էր դատաւորն արձակել ժողովրդ- 15
[4] Մրկ. 15. 6. եանն կապեալ մի՝ զոր կամէին[4]: • Ունէին յայնժամ կա- 16
Ղու. 23.17. պեալ մի նշանաւոր, որում անուն էր յեսու բարաբբա[5]: •
Յոհ. 18.39. [5] Ղու. 23.18. Իբրև ժողովեցան, ասէ ցնոսա պիղատոս. զո՞ կամիք յերկուց 17
19. աստի՝ զի արձակեցից ձեզ, զյեսու բարաբբա՞ եթէ զՅիսուս
[6] Մրկ. 15.11. զանուանեալն Քրիստոս: • Քանզի գիտէր՝ թէ առ 18
Ղու. 23.18. նախանձու մատնեցին զնա: • Եւ մինչ նստէր յատեանն, 19
Յոհ. 18.40: 19.15. առաքեաց առ նա կինն իւր՝ և ասէ. չկայ ինչ քո և
Գոր. 3.14: արդարոյն այնորիկ, զի բազում անցք անցին ընդ իս այսօր
[7] 1.Թա.20.32. յանուրջս վասն նորա: • Իսկ քահանայապետքն և ծերք 20
Մրկ. 26.38. 39. հաւանեցուցին զժողովուրդսն, զի խնդրեսցեն զբարաբբայն՝
[8] Ծն. 7. 1. և զՅիսուս կորուսցեն[6]: • Պատասխանի ետ դատաւորն՝ 21
Ել. 23. 2: և ասէ ցնոսա. զո՞ կամիք զի արձակեցից ձեզ յերկուց աստի.
2.Օրէ.21. 6. 7. և նոքա ասեն. զբարաբբա: • Ասէ ցնոսա պիղատոս. 22
Յոբ. 9.30. իսկ զի՞ արարից զՅիսուս զանուանեալն Քրիստոս: • Ասեն 23
Սաղ. 7. 4: ամենեքեան՝ խաչեսցի. և նա ասէ, զի՞նչ չար արար. և
25. 6: նոքա առաւել ևս աղաղակէին և ասէին, խաչեսցի[7]: •
[9] 2.Օրէ.19.10. Յէր. 2.19: Եւ տեսեալ պիղատոսի թէ ոչ ինչ օգնէ՝ այլ առաւել 24
2.Թա. 1.16: խռովութիւն լինի, առեալ ջուր՝ լուաց զձեռս առաջի
3.Թա. 2.32. ժողովրդեանն՝ և ասէ. քաւեալ եմ ես յարենէ արդարոյդ
Գոր. 5.28. [10] Ես. 53. 5. այդորիկ. դուք գիտասջիք[8]: • Պատասխանի ետ ամենայն 25
Մրկ. 15.15. ժողովուրդն՝ և ասէ. արիւն դորա ՚ի վերայ մեր և ՚ի վերայ
Ղու. 23.16. որդւոց մերոց[9]: • Յայնժամ արձակեաց նոցա զբարաբբայն, 26
24. 25:18 33. և զՅիսուս գան հարեալ՝ ետ ՚ի ձեռս՝ զի խաչեսցի[10]:
Յոհ.19.1.16. Յայնժամ զինուորք դատաւորին առին զՅիսուս յապա- 27
[11] Սաղ. 21.17. րանս. և ժողովեցին ՚ի վերայ նորա զամենայն զգունդն[11].
Մրկ 15.16. Յոհ. 19. 2. • Մերկացուցին զնա, և արկին զնովաւ քղամիդ կարմիր[12]: 28
[12] Ղու. 23.11. • Եւ բոլորեալ պսակ ՚ի փշոց՝ եդին ՚ի գլուխ նորա, 29
Յոհ.19.2. 3. և եղէգն յաջոյ ձեռին նորա. ՚ի ծունր իջեալ առաջի նորա՝

կատակէին և ասէին. ողջ եր Թագաւոր հրէից [1]: • Եւ [1] Եսա. 53. 3.
Թքեալ 'ի նա՝ առնուին զեղէգնն և ծեծէին զգլուխ նորա [2]: Սղ. 68.20.
31 • Եւ յորժամ ձաղեցին զնա, մերկացուցին 'ի նմանէ [2] Եսա. 50. 6. Մտ.26.67.
զքղամիդն՝ և ագուցին նմա զիւր հանդերձն, և տարան [3] Եսա. 53. 7.
32 զնա 'ի խաչ հանել [3]: • Եւ ելեալ արտաքս՝ գտին այր [4] Թւ. 15.36:
մի կիւրենացի՝ անուն սիմոն, զնա կալան պահակ՝ զի բարձցէ 3.Թգ.21.13.
զխաչն նորա [4]: Մր. 15.21.
Ղկ.23.26.
33 Եւ եկեալ 'ի տեղին անուանեալ գողգոթա, որ է տեղի Յհ. 19.17.
34 կառափելոյ [5]: • Ետուն նմա ըմպել գինի ընդ լեղի Գծ. 7.57.
35 խառնեալ. և իբրև ճաշակեաց, ոչ կամէր ըմպել [6]: • Եւ Եբր. 13.12. [5] Մր. 15.22.
հանեալ զնա 'ի խաչ՝ բաժանեցին զհանդերձս նորա վիճակաւ. Ղկ.23.33.
զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ 'ի մարգարէէն. բաժանեցին Յհ. 19.17.
զհանդերձս իմ յիւրեանս. և 'ի վերայ պատմուճանի իմոյ [6] Սղ. 68.22.
36 վիճակս արկանէին [7]: • Եւ նստեալ պահէին զնա [8]: • Հմր. 48. [7] Սղ. 21.18.
37 Եւ եդին 'ի վերայ գլխոյ նորա՝ գրեալ զվնաս նորա. Թէ՝ 19.
38 այս է Յիսուս Թագաւորն հրէից [9]: • Յայնժամ հանին Մր. 15.24.
ընդ նմա 'ի խաչ երկուս աւազակս, մի յաջմէ նորա և Ղկ.23.34.
մի յահեկէ [10]: Յհ. 19.24.
[8] Հմր. 54.
39 Եւ որ անցանէինն՝ հայհոյէին զնա, շարժէին զգլուխս [9] Մր. 15.26.
40 իւրեանց [11], • Եւ ասէին. վա՜հ որ քակէիր զտաճարն, և Ղկ. 23.38.
զերիս աւուրս շինէիր զնա. ապրեա՛ զքեզ, Թէ որդի ես Յհ. 19.19. [10] Եսա. 53.12.
41 Աստուծոյ՝ էջ 'ի խաչէդ [12]: • Նոյնպէս և քահանայապետքն Մր. 15.27.
42 ձաղէին հանդերձ դպրօքն և ծերովք՝ և ասէին: • Զայլս Ղկ.23.32. 33.
ապրեցոյց՝ զինքն ոչ կարէ ապրեցուցանել. եԹէ Թագաւոր Յհ. 19.18.
է իսրայէլի. իջցէ այժմ 'ի խաչէդ՝ և հաւատասցուք դմա: • [11] Սղ. 21. 8:
43 ԵԹէ յուսացաւ յԱստուած, փրկեսցէ այժմ զդա՝ եԹէ 108.26.
կամի զդա. քանզի ասաց՝ եԹէ Աստուծոյ որդի եմ [13]: • Մր. 15.29.
Ղկ. 23.35.
44 Զնոյն և աւազակքն՝ որ խաչեալ էին ընդ նմա, նախա- [12] Մտ. 26.61.
տէին զնա [14]: 63.
45 Եւ 'ի վեց ժամէ աւուրն՝ խաւար եղև 'ի վերայ ամենայն Յհ. 2.19. [13] Սղ. 21. 9.
46 երկրի մինչև ցինն ժամ [15]: • Եւ զինն ժամուն կոչեաց [14] Մր. 15.32.
Յիսուս 'ի ձայն մեծ և ասէ. էլի՝ էլի՝ լամա սաբաքԹանի. Ղկ.23.39.
այսինքն է. Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէ՞ր Թողեր [15] Ել. 10.22.
47 զիս [16]: • Ոմանք յայնցանէ որ անդն կային, իբրև լուան՝ 23.Յե. 10. 12.13 14;
4.Թգ.20.11. Սղ.104.28. Եսա. 50.3. Ամ·է.8.9. Մր.15.33. Ղկ. 23.44. [16] Սղ.21.2. Մր. 15.34. Եբր.5.7.

ասէին · զԷղիայ կարդայ դա : * Եւ վաղվաղակի ընթա- 48
ցաւ մի ոմն 'ի նոցանէ՝ առ սպունգ լի քացախով, հարեալ
յեղեգան՝ ետ ըմպել նմա [1]: * Եւ կէսքն ասէին · Թող 49
տեսցուք եթէ գա՞յ Եղիա փրկել զդա :

Եւ Յիսուս դարձեալ աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ՝ և ար- 50
ձակեաց զոգին [2]: * Եւ ահա վարագոյր տաճարին ցելաւ 51
յերկուս՝ 'ի վերուստ մինչև 'ի վայր, և երկիր շարժեցաւ,
և վէմք պատառեցան [3]: * Եւ գերեզմանք բացան, և 52
բազում մարմինք ննջեցելոց սրբոց յարեան : * Եւ 53
ելեալ 'ի գերեզմանաց յետ յարութեանն նորա, մտին 'ի քա-
ղաքն սուրբ, և երևեցան բազմաց : * Իսկ հարիւրա- 54
պետն՝ և որ ընդ նմա պահէին զՅիսուս, իբրև տեսին
զշարժումն և զեղեալսն, երկեան յոյժ՝ և ասեն · արդարև
Աստուծոյ որդի էր սա [4]:

Էին անդ կանայք բազումք, կային 'ի հեռաստանէ՝ և 55
հայէին, որք եկին զհետ Յիսուսի 'ի Գալիլեէ պաշտել զնա [5].
* Յորս էր Մարիամ Մագդաղենացի՝ և Մարիամ Յակովբայ՝ 56
և Յովսեայ մայր, և մայր որդւոցն Զեբեդեայ :

Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն այր մի մեծատուն յԱրի- 57
մաթեայ՝ որում անուն էր Յովսէփ · որ և աշակերտեցաւ
իսկ Յիսուսի [6]: * Սա մատուցեալ առ Պիղատոս · խնդրեաց 58
զմարմինն Յիսուսի · յայնժամ Պիղատոս հրամայեաց տալ
զմարմինն : * Եւ առեալ զմարմինն Յովսէփ՝ պատեաց 59
սուրբ կտաւովք, * Եւ եդ 'ի նոր գերեզմանի՝ զոր փորեաց 60
'ի վիմի · և թաւալեցուցեալ կափարիչ դրան գերեզմանին
վէմ մի մեծ՝ գնաց [7]: * Անդ էր Մարիամ Մագդաղենացի՝ 61
և միւս Մարիամն, նստէին հանդէպ գերեզմանին :

Եւ 'ի վաղիւ անդր՝ որ է յետ ուրբաթուն, ժողովեցան 62
քահանայապետքն և փարիսեցիքն առ Պիղատոս, * Եւ ասեն · 63
տէ՞ր, յիշեցաք զի մոլորեցուցիչն այն ասէր՝ մինչ կենդանին
էր · Թէ յետ երից աւուրց յառնեմ [8]: * Արդ՝ հրամայեա 64
զգուշանալ գերեզմանին մինչև ցերիս աւուրս, գուցէ եկեալ
աշակերտքն գիշերի՝ գողանայցեն զնա, և ասիցեն ժողովրդ-
եանն, Թէ յարեաւ 'ի մեռելոց · և լինիցի յետին մոլորու-
թիւնն չար քան զառաջինն : * Ասէ ցնոսա Պիղատոս · 65

[1] Սաղ. 68.22. Մար. 15.36. Ղուկ. 23.36. Յով. 19.29.
[2] Սաղ. 30. 6. Մար. 15.37. Ղուկ. 23.46. Յով. 19.30. Գործ. 7.58. [illegible] .33. [illegible] 30.
[3] Ել. 26.31. 32.33. Ղևտ. 16. 2. 15: 2.Մն. 3.14.
Սաղ. 17. 8. Մար. 15.38. Ղուկ. 23.45. Եբր. 9. 3: 10.20.
[4] [illegible]. 36. Մար. 15.39. Ղուկ. 23.47.
[5] Մար. 15.40. [illegible]. 41.47. Ղուկ. 8.2. 3: 23.49 24.10.
[6] Մար. 15.43. Ղուկ. 23.50. Յով. 19.38.
[7] Ծն. 50. 5: 23. 6. 9.20: 1.Թագ.24. 4: 2.Մն.16.14. Ես. 22.16: 53. 9. Մար. 15.46. Ղուկ. 23.53. Յով. 19.41.
[8] Մտ. 16.21: 17.22: 20.19: 26.61. Մար. 8.31: 10.34. Ղուկ. 9.22: 18.33: 24.6.7. Յով. 2.19.21.

ունիք զզօրականն, երթայք զգուշացարուք որպէս և գիտէք ։
66 ❋ Եւ նոքա երթեալ զգուշացան գերեզմանին, և կնքեցին
զվէմն հանդերձ զօրականօքն [1]։

Գլուխ քսան և ութերորդ ։

1 Եւ յերեկոյի շաբաթուն՝ յորում լուսանայր միաշաբաթին,
եկն մարիամ մագդաղենացի, և միւս մարիամն՝ տեսանել
2 զգերեզմանն [2]։ ❋ Եւ ահա շարժումն մեծ եղև․ զի հրեշտակ
Տեառն իջեալ յերկնից՝ մատուցեալ ՚ի բաց թաւալեցոյց
3 զվէմն ՚ի դրաց անտի, և նստէր ՚ի վերայ նորա [3]․ ❋ Եւ էր
տեսիլ նորա իբրև զփայլակն, և հանդերձ նորա սպիտակ
4 իբրև զձիւն [4]։ ❋ Եւ յահէ անտի նորա խռովեցան պահա֊
5 պանքն, և եղեն իբրև զմեռեալս ։ ❋ Պատասխանի ետ
հրեշտակն՝ և ասէ ցկանայսն․ մի՛ երկնչիք դուք, գիտեմ
6 զի զՅիսուս զխաչելեալն խնդրէք․ ❋ Չէ՛ աստ, քանզի
յարեաւ, որպէս ասացն․ եկայք տեսէք զտեղին ուր կայր [5]։
7 ❋ Եւ վաղվաղակի երթայք ասացէք աշակերտացն նորա՝
թէ յարեաւ․ և ահա յառաջանայ քան զձեզ ՚ի գալիլեա,
8 անդ տեսանիցէք զնա․ ահա ասացի ձեզ [6]։ ❋ Եւ ելեալ
վաղվաղակի ՚ի գերեզմանէ անտի ահիւ և խնդութեամբ
9 բազմաւ՝ ընթանայէին պատմել աշակերտացն ։ ❋ Եւ
ահա պատահեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ․ ողջ էք ։ Եւ նոքա
մատուցեալ կալան զոտս նորա՝ և երկիրպագին նմա [7]։ ❋
10 Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս․ մի՛ երկնչիք, երթայք
ասացէք եղբարցն իմոց՝ զի երթիցեն ՚ի գալիլեա, և անդ
տեսցեն զիս [8]։
11 Իբրև նոքա գնացին, ահա ոմանք ՚ի զօրականացն եկին
՚ի քաղաքն՝ և պատմեցին քահանայապետիցն զամենայն որ
12 ինչ եղեն ։ ❋ Եւ նոքա ժողովեալ հանդերձ ծերովքն
խորհուրդ առեալ՝ արծաթ յոյժ ետուն զօրականացն, ❋
13 Եւ ասեն․ ասասջի՛ք՝ եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գիշերի
14 գողացան զնա՝ մինչ մեք ՚ի քուն էաք ։ ❋ Եւ եթէ
լուր լիցի այդ առ դատաւորն, մեք հաճեսցուք զնա՝ և
15 զձեզ անհոգս արասցուք ։ ❋ Եւ նոցա առեալ զարծաթն,
արարին որպէս ուսանն․ և ել համբաւս այս ՚ի հրէից
մինչև ցայսօր ։

[1] Եզե. 32.10. Ողբ. 3.53. Դան. 6.17.
[2] Մրկ. 16. 1. Ղուկ. 24. 1. Յով. 20. 1. Մտթ. 27.56.
[3] Մրկ. 16. 5. Ղուկ. 24. 4. Յով. 20.12.
[4] Դատ. 13. 6. Դան. 10. 6. Մտթ. 17. 2. Մրկ. 9. 2: 16. 5. Ղուկ. 9.29: 24. 4. Գործ. 1.10. Յայտ. 1.14.
[5] Մտթ. 12.40: 16.21: 17.22: 20.19: 27 63.
[6] Մտթ. 26.32. Մրկ. 14.28: 16. 7.
[7] Ճմր. 16: 4.Թագ. 4.27. Մրկ. 16. 9. Ղուկ. 7.38: 24.52. Յով. 20.14. Յայտ. 3. 9: 5. 14.
[8] Մտթ. 12.49: 25.40.45. Յով. 20.17. Հռոմ. 8.29. Եբր. 2.11.

Իսկ մետասան աշակերտքն գնացին 'ի Գալիլեա 'ի լեառն՝ 16
ուր ժամադիր եղեւ նոցա Յիսուս[1]: • Իբրեւ տեսին զնա , 17
երկիր պագին նմա. եւ ոմանք յերկուացան : • Եւ մատուցեալ 18
Յիսուս խօսեցաւ ընդ նոսա՝ եւ ասէ. տուաւ ինձ ամենայն
իշխանութիւն յերկինս եւ յերկրի. որպէս առաքեաց զիս
Հայր , եւ ես առաքեմ զձեզ[2]: • Գնացէք այսուհետեւ՝ 19
աշակերտեցէք զամենայն հեթանոսս. մկրտեցէք զնոսա յանուն
Հօր՝ եւ Որդւոյ՝ եւ Հոգւոյն սրբոյ[3]: • Ուսուցէք նոցա 20
պահել զամենայն՝ որ ինչ պատուիրեցի ձեզ. եւ ահաւասիկ
ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս , մինչեւ 'ի կատարած
աշխարհի[4]:

[1] Մտթ. 26.32. Մրկ. 16. 7: Յովհ. 7. [2] Սղ. 88.20: 8. 8: 21.28: 2.6:109.1.2 Ես. 45.24: 9.6. 7. Դան.7.13.14. Մտթ. 11.27: 16.28. Ղկ. 1.32: 10.22. Յհ. 3.35. 5.22: 13.3: 17. 2.Գոր.2.36. Հռ. 14.9.11: 1.Կոր.15.27. Եփե.1.10.21. Փիլ.2.10.11. Կղ.1.16. Եբր.1.2:2.8: 1.Պետ.3.22. Յայտ.1.18:11.15:17.14. [3] Մրկ.3.16.17. Ծնն.1.26. Թւ.6.24.27. Սղ.97.2.3: 21.28.29. Ես.48.16:42.1—4: 52.10: 66.18.19. Մրկ.16.15. Ղկ.24.47.48. Գոր.1.8: 2.38:8.12—40: 9.17: 10.44—48: 19.1—7. Հռ.10.18: 1.Կոր.1.13—16: 12. 4—7: 15.29: 2.Կոր.13.13: Կղ.1.23: 1.Յհ.5.7: [4] Մտթ.1.23: 6.13: 7.24: 18.20: 24.3. Ծնն.39.2.3.21. Ելք.3.12: 2.Օրէ.5.32: 13.32.Յես.1.5: 1.Թգ.15.22. Սղ.45.8.12. Ես.8.8. 10:41.10: Մտթ.18.20. Մրկ.16.20. Յհ.14.18.23. Գոր.18.9.10: 20.20.21.27: 1.Կոր. 11.2.23: 14.37. Եփե.4.11—17. Կղ.1.28: 1.Թես.4.1.2: 2.Թես.3.6—12: 1.Պետ.2.10—19: 2.Պետ.3.2: 1.5—11: 1.Յհ.2.1—4:3.19.24. Յայտ.1.18:22.14.20.21: Եզ.34.30. Գոր.2.42.

ՍՈՒՐԲ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

Գլուխ Առաջին։

1 Սկիզբն աւետարանին Յիսուսի Քրիստոսի որդւոյ Աս- [1] Մատ. 14.33. Ղուկ. 1.35.
2 տուծոյ[1]։ Որպէս և գրեալ է 'ի մարգարէս. Ահաւասիկ Յով. 1.34.
ես առաքեմ զհրեշտակ իմ առաջի քո, որ հանդերձեսցէ Եբր.1.1.2.
3 զճանապարհ քո առաջի քո[2]։ Ձայն բարբառոյ յանա- [2] Մաղ. 3.1.
պատի, պատրաստ արարէք զճանապարհ Տեառն, և ուղիղ Մատ. 11.10. Ղուկ. 7.27.
4 արարէք զշաւիղս նորա[3]։ Եւ եղև՝ զի յովհաննէս [3] Եսայ. 40.3.
մկրտէր յանապատի, և քարոզէր մկրտութիւն ապաշխարու- Մատ. 3.3.
5 թեան 'ի թողութիւն մեղաց[4]։ Եւ ելանէր առ նա Ղուկ. 3.4.
ամենայն աշխարհն Հրէաստանի, և Երուսաղէմացիքն ամե- Յով.1.15.23. [4] Մատ. 3.1.
նեքեան. և մկրտէին 'ի նմանէ 'ի յորդանան գետ՝ խոստովա- Ղուկ. 3.3.
6 նել զմեղս իւրեանց[5]։ Եւ էր յովհաննէս զգեցեալ Յով. 3.23.
ստեւ ուղտու, և գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. և կերակուր Առ Ծննդեան Քերթողէ.29.
7 նորա մարախ՝ և մեղր վայրենի[6]։ Քարոզէր և ասէր. Առ Տեառն
Գայ զօրագոյնն քան զիս զկնի իմ, որում չեմ բաւական Համբարձ. 26.
8 խոնարհել լուծանել զխրացս կօշկաց նորա[7]։ Ես մկրտե- [5] Մատ. 3. 5.
ցի զձեզ ջրով, և նա մկրտեսցէ զձեզ հոգւովն սրբով[8]։ Ղևտ.26.40.
9 Եւ եղև՝ յաւուրսն յայնոսիկ եկն Յիսուս 'ի Նազարեթէ Սաղ. 31. 5. Առակ.28.13.
Գալիլեացւոց, և մկրտեցաւ 'ի յովհաննէ 'ի յորդանան[9]։ Յով. 5.16: 1.Յով.1.8.9.
10 Եւ նոյնժամայն ընդ ելանելն 'ի ջրոյն, ետես ցելեալ 10.
զերկինս, և զհոգին Աստուծոյ իբրև զաղաւնի՝ զի իջանէր [6] Ղևտ. 11.22.
11 'ի վերայ նորա[10]։ Ձայն եղև յերկնից՝ և ասէ. դու ես Մատ. 3. 4: 4.Թագ. 1. 8.
որդի իմ սիրելի, ընդ քեզ հաւանեցայ[11]։ Մատ. 11.18.

Ղուկ.1.15:7.33. [7] Մատ.3.11. Ղուկ.3.16. Յով.1.27. Գործ.13.25. [8] Գործ.1.5:11.16: 19. 4. Եսայ. 44.3 Յովէլ.2.28. Մատ.3.11՝ Գործ.2.4:10.45: 11.15.16:1.Կոր.12.13. [9] Առ Ծննդեան Քերթողէ. 30. Առ Տեառն Համբարձ. 27. Մատ.3.13. Ղուկ.3.21. [10] Մատ.3.16. Յով.1.32. [11] Սաղ.2.7. Մատ. 3.17. Մատ.9.6.

[1] Եզ. 37. 1. Եւ նոյն ժամայն հոգին հանէ զնա յանապատ[1]: * Եւ 12
Մտթ. 4. 1. էր նա անդ զաւուրս քառասուն փորձեալ 'ի սատանայէ, 13
Ղկս. 4. 1. և էր ընդ գազանս. և հրեշտակք պաշտէին զնա[2]:
[2] Մտթ. 4.11.
Եւ յետ մատնելոյն յովհաննու, եկն Յիսուս 'ի գա- 14
[3] Առ Տիմոթ. լիլեա. քարոզէր զաւետարանըն Աստուծոյ՝ և ասէր[3]. *
Հռովմայ. 30. Թէ կատարեալ է ժամանակ, և հասեալ է արքայու- 15
Առ Ծննդեան թիւնն Աստուծոյ. ապաշխարեցէք՝ և հաւատացէք յաւ-
Փրկչին. 33.ետարանն[4]:
Մտթ. 4.12.
23. Իբրև անցանէր առ ծովեզերբն գալիլեացւոց, ետես զսիմոն 16
[4] Դան. 9. 25. և զանդրէաս զեղբայր սիմոնի, զի արկեալ էր նոցա ուռկանս
Գաղ. 4. 4. 'ի ծով. քանզի ձկնորսք էին[5]. * Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. 17
Եփս. 1. 10. եկայք զկնի իմ, և արարից զձեզ լինել որսորդս մարդ-
Մտթ. 3. 2: 4. 17. կան: * Եւ վաղվաղակի թողեալ զուռկանսն, գնացին 18
[5] Մտթ. 4. 18. Ղկս. 5. 4. զհետ նորա[6]: * Եւ մատուցեալ անտի սակաւիկ մի յառաջ, 19
[6] Մտթ. 19.27: ետես զյակովբոս զեբեդեայ՝ և զյովհաննէս զեղբայր նորա.
4.20.22. և զնոսա 'ի նաւին մինչ կազմէին ուռկանս, և կոչեաց զնոսա[7]:
Մտթ. 10.28. * Եւ վաղվաղակի թողեալ զհայրն իւրեանց զզեբեդէոս 20
Ղկս. 5.11: 18.28. 'ի նաւին վարձկանօքն հանդերձ, գնացին զհետ նորա:
[7] Մտթ. 4.21. Եւ մտանեն 'ի կափառնաում, և իսկ և իսկ 'ի շաբա- 21
[8] Մտթ. 4.13. թուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա[8]: * Եւ 22
23:9.35. Մտթ. 6. 2. զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր
Ղկս. 4.16. զնոսա իբրև իշխանութեամբ՝ և ոչ որպէս դպիրքն[9]:
31. Եւ էր 'ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում այս պիղծ 23
Յովհ. 39. [9] Մտթ. 7.28. գոյր 'ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ[10]: * Թո՛յլ տուր, 24
Ղկս. 4.32. զի՞ կայ մեր և քո՝ Յիսուս նազովրեցի, եկիր կորուսանել
[10] Ղկս. 4.33. զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՛վ ես սուրբդ Աստուծոյ[11]: *
Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ. կարկեա՛ց՝ և ե՛լ 'ի դմանէ[12]: 25
* Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ. և աղաղակեաց 'ի ձայն 26
մեծ, և ել 'ի նմանէ[13]: * Եւ զարմացան ամենեքին, 27
մինչև հծծել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր
վարդապետութիւն, զի իշխանութեամբ և այսոց պղծոց
սաստէ՝ և հնազանդին նմա: * Եւ ել լուր նորա ընդ 28
[11] Մտթ. 8.29. ամենայն կողմն գալիլեացւոց:
[12] Յովհ. 34. [13] Մտթ. 9.19. Եւ վաղվաղակի ելեալ 'ի ժողովրդենէն, եկն 'ի տուն 29
[14] Մտթ. 8.14. սիմոնի և անդրեայ՝ յակոբաւ և յովհաննու հանդերձ[14]: *
Ղկս. 4.38. Եւ զզոքանչ սիմոնի դնէր ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասեն ցնա 30

31 վասն նորա։ * Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռ-
անէ նորա. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնոսա[1]։
32 Եւ իբրև երեկոյ եղև 'ի մտանել արեգականն, բերէին
33 առ նա զամենայն հիւանդս և զդիւահարս[2]. * Եւ էր
34 ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրունն։ * Եւ բժշկեաց
բազում հիւանդս 'ի պէսպէս ախտից, և դևս բազումս
եհան. և ոչ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ
Քրիստոսն է[3]։
35 Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց
36 յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս[4]։ * Եւ գնաց
37 զհետ նորա Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին։ * Եւ իբրև
գտին զնա ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ *
38 Եւ ասէ ցնոսա. եկայք երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւ-
ղաքաղաքն, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս իսկ եկեալ
39 եմ[5]։ * Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նոցա ընդ ամենայն
Գալիլեացիս, և դևս հանէր[6]։
40 Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր իջանէր՝ և
41 ասէր. Տէր՝ եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել[7]։ * Իսկ
Յիսուս գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցոյց 'ի նա՝ և ասէ
42 ցնա, կամիմ՝ սրբեաց։ * Եւ իբրև ասացն ցնա, վաղ-
վաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ[8]։ *
43 Եւ սաստեաց նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ։
44 * Զգոյշ լեր՝ մի՛ ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ ցոյց
զքեզ քահանային. և մատո վասն սրբութեան քո պատարագ՝
45 զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա[9]։ * Եւ
նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հարկանել զբանն,
մինչ ոչ ևս կարող լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել,
այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա
յամենայն կողմանց[10]։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ։

1 Եւ մտեալ դարձեալ 'ի Կափառնաում յետ աւուրց[11].
2 * Լուր եղև եթէ 'ի տան է. և ժողովեցան բազումք՝
մինչև տեղի ևս ոչ լինել՝ և ոչ առ դրանն. և խօսէր
նոցա զբանն։
3 Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ

[1] Մտ. 8.15. Մր. 3.10: 6.56. Ղու. 6.19.
[2] Մտ. 8.16. Ղու. 4.40.
[3] Մր. 3.12. Ղու. 4.42. Գծ. 16.17. 18: 19.15.
[4] Ղու. 6.12.
[5] Ղու. 4.43. Ես. 61. 1. Յհ. 16.28: 17.4. 8.
[6] Մտ. 4.23. Ղու. 4.44. 45.
[7] Մտ. 8. 2. Ղու. 5.12.
[8] Ել. 4. 6. 7. Թւ. 12.10. 15: 2.Օրէ.32.39: 4.Թգ. 5.14. Մտ. 8.15.
[9] Ղեւ.14. 2. 3—10. Ղու. 5,14.
[10] Մտ. 4.25. Մր. 2,13: 3. 7. Ղու. 5.15: 6. 17: 8. 4.
[11] Մտ. 9. 1. Ղու. 5.17.

¹ Ղու. 5.18. 'ի չորից [1]: * Եւ իբրեւ ոչ կարէին մերձենալ առ նա 4
² Մատ. 9. 2. յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յիսուս, եւ
Ղու. 5.20. Գոր. 5.31. բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճսն յորում կայր անդա-
մալոյծն: * Եւ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա, ասէ 5
ցանդամալոյծն. որդեակ՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո [2]:
* Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին. եւ 6
խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց. * Զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա 7
զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ մի
³ Յոբ. 14. 4. Աստուած [3]: * Եւ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս 8
Ես. 43,25. խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց, եւ ասէ. զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս
⁴ Մատ. 9. 4. ձեր [4]: * Զի՞նչ դիւրին է, ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ 9
լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի՛ առ զմահիճս քո եւ
⁵ Մատ. 9. 5. երթ 'ի տուն քո [5]: * Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանու- 10
թիւն ունի որդի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս,
⁶ Մատ. 9. 6. Ղու. 5.24: ասէ ցանդամալոյծն [6]: * Քեզ ասեմ, արի՛ առ զմահիճս 11
7.48. քո՝ եւ երթ 'ի տուն քո: * Եւ յարեաւ վաղվաղակի 12
առեալ զմահիճսն, ել առաջի ամենեցուն. մինչեւ զարմանալ
ամենեցուն՝ եւ փառաւոր առնել զԱստուած՝ եւ ասել, թէ
⁷ Մատ.9.8,33: 12.23:15.31. այսպիսի ինչ երբեք ոչ տեսաք [7]:
Ղու. 5.26: Եւ ել դարձեալ 'ի ծովեզրն, եւ ամենայն ժողովուրդն 13
7.16. գայր առ նա. եւ ուսուցանէր զնոսա: * Եւ մինչդեռ 14
Յոհ. 7.31: 9.32. անցանէր, ետես զՂեւի Ալփեայ՝ զի նստէր 'ի մաքսաւորութեան.
⁸ Մատ. 9. 9. եւ ասէ ցնա, եկ զկնի իմ. եւ յարուցեալ գնաց զկնի նորա [8]:
Ղու. 5.27. * Եւ եղեւ 'ի բազմելն նորա 'ի տան նորա, եւ բազում 15
⁹ Մատ. 9.10. Ղու.15.1.2. մաքսաւորք բազմեալ էին ընդ Յիսուսի՝ եւ ընդ աշակերտսն
¹⁰ Առ. 30.10. նորա. քանզի էին բազումք՝ որ երթային զհետ նորա [9]: *
Հռ. 10. 3. Իսկ դպիրքն եւ փարիսեցիք իբրեւ տեսին՝ թէ ուտէ ընդ 16
Մատ. 9.12. 13: 18.11. մաքսաւորս՝ եւ ընդ մեղաւորս, ասեն ցաշակերտսն նորա.
Ղու.15. 7: զի՞ է՝ զի ընդ մեղաւորս՝ եւ ընդ մաքսաւորս ուտէք եւ ըմպէք:
5. 31.32: * Իբրեւ լուաւ Յիսուս՝ ասէ ցնոսա. ոչ ինչ է պիտոյ 17
19.10. Հռ. 5. 8: բժիշկ ողջոց՝ այլ հիւանդաց, եւ ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ
1.Կոր.6. 9. զմեղաւորս [10]:
10.11: Եւ էին աշակերտքն յովհաննու՝ եւ փարիսեցիքն 'ի պահս, 18
1.Տիմ. 1.15: 1.Յոհ.3. 5. գան եւ ասեն ցնա. ընդէ՞ր աշակերտքն յովհաննու՝ եւ փարի-
¹¹ Մատ. 9.14. սեցիքն պահեն, եւ քո աշակերտքդ ոչ պահեն [11]: * Եւ ասէ 19
Ղու. 5.33. ցնոսա Յիսուս. մի թէ մարթ ի՞նչ իցէ որդւոց առագաստի՝

մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն՝ պահել. որչափ ընդ իւրեանս [1] Մատ. 9.15.
20 ունիցին զփեսայն, ոչ է մարթ պահել։ • Այլ եկեսցեն Ղու. 5.35.
աւուրք՝ յորժամ վերասցի ՚ի նոցանէ փեսայն, և ապա պա-
21 հեսցեն յաւուրն յայնմիկ[1]։ • Ո՛չ ոք կարկատ նոր անթափ
արկանէ ՚ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. ապա թէ ոչ՝ առնու
լրութեամբն իւրով նորն ՚ի հնոյ անտի, և չար ևս պա-
22 տառումն լինի։ • Եւ ոչ ոք արկանէ գինի նոր ՚ի տիկս
հինս. ապա թէ ոչ՝ պայթուցանէ գինին զտիկսն, գինին
հեղու, և տիկքն կորնչին. այլ գինի նոր ՚ի տիկս նորս
արկանելի է։

23 Եւ եղև նմա ՚ի շաբաթու անցանել ընդ արտորայս.
և աշակերտքն ՚ի գնալն իւրեանց՝ սկսան հասկ կորզել և
24 ուտել[2]։ • Եւ փարիսեցիքն ասեն ցնա. տե՛ս զի՞նչ [2] Մատ. 12. 1.
գործեն աշակերտքն քո ՚ի շաբաթու՝ զոր չէ արժան։ • Ղու. 6. 1.
25 Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. ո՞չ երբեք իցէ ընթերցեալ ձեր 2.Օրէ. 23.
զոր արարն Դաւիթ, յորժամ պիտոյն եղև՝ և քաղցեաւ 24.25.
26 նա և որ ընդ նմայն էին[3]։ • Զիա՞րդ եմուտ ՚ի տունն [3] Մատ. 12. 3.
Աստուծոյ առ Աբիաթարաւ քահանայապետիւ, և զհացսն 1.Թագ.21.1.6.
զառաջաւորութեան եկեր՝ և ետ այնոցիկ որ ընդ նմայն
էին. զոր ոչ էր օրէն ուտել, բայց միայն քահանայիցն[4]։ [4] Ել. 29.32.
27 • Եւ ասէ ցնոսա. շաբաթ վասն մարդոյ եղև, և ոչ 33. Ղևտ.24. 9.
28 եթէ մարդ վասն շաբաթու[5]։ • Ապա ուրեմն՝ Տէր է Մատ. 12. 4.
որդի մարդոյ և շաբաթու[6]։ Ղու. 6. 4. [5] Եզե. 20.12. Կող. 2.16. [6] Մատ. 12. 8.

Գլուխ Երրորդ։

1 Եւ եմուտ միւսանգամ ՚ի ժողովուրդն, և էր անդ Յով. 9.14.
2 այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր[7]։ • Եւ սպասէին Եփե. 1.22.
նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա ՚ի շաբաթուն՝ զի չարախօսեսցեն Յայ. 1.10. [7] Մատ. 12. 9.
3 զնմանէ[8]։ • Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. Ղու. 6. 6.
4 արի՛ անդ ՚ի մէջ։ • Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան
է ՚ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել,
ոգի մի ապրեցուցանե՞լ՝ եթէ կորուսանել. և նոքա լռեցին[9]։
5 • Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնոքօք լի ցասմամբ, տրտմեալ
վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ասէ ցայրն. ձգեա՛ զձեռն [8] Սղ. 36.32.
6 քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա։ • Եւ Ղու.14. 1.
ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերովդիանոսօքն [9] Ովս. 6. 6.

հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիա՞րդ կո-
րուսցեն զնա[1]:
Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց 'ի ծովեզրն. 7
և բազում ժողովուրդ 'ի Գալիլեացւոց երթային զհետ նորա.
և 'ի Հրէաստանէ[2], * Եւ յԵրուսաղէմէ, և յայնկոյս յոր- 8
դանանու, և որք 'ի Տիւրոսէ և 'ի Սիդոնէ. բազում ժո-
ղովուրդ իբրև լուեալ՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ նա:
* Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական 9
կայցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի՛ նեղեսցեն զնա: * Քանզի 10
զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ խռնել զնովաւ՝ զի
մերձեսցին առ նա, որք ունէին ախտս ինչ[3]: * Եւ այսք 11
պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա,
աղաղակէին և ասէին[4]. * Թէ դու ես որդին Աստուծոյ. 12
և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի՛ յայտնի առնիցեն զնա[5]:
Ելանէ 'ի լեառն՝ և կոչէ առ ինքն զորս ինքն կամեցաւ, 13
և չոգան առ նա[6]: * Եւ արար երկոտասանս՝ զի իցեն 14
զնովաւ, և զի առաքեսցէ զնոսա քարոզել[7]. * Եւ ունել 15
իշխանութիւն բժշկելոյ զցաւս՝ և հանելոյ զդևս: * Եւ 16
եդ անուն Սիմոնի՝ Պետրոս[8]. * Եւ Յակովբու Զեբեդեայ՝ 17
և Յովհաննու եղբօրն Յակովբայ, եդ նոցա անուանս Բան-
երեգէս, որ է՝ որդիք որոտման, * Եւ զԱնդրէաս, և զՓի- 18
լիպպոս, և զԲարթուղիմէոս, և զՄատթէոս զմաքսաւորն, և
զԹովմաս, և զՅակովբոս Ալփեայ, և զԹադէոս, և զՍիմովն
Կանանացի. * Եւ զՅուդա Իսկարիովտացի, որ և մատ- 19
նեաց զնա:
Գան 'ի տուն, և գայ միւսանգամ ընդ նոսա ժողովուրդն. 20
մինչ զի և հաց ևս ոչ ժամանել ուտել նոցա[9]: * Եւ 21
իբրև լուան որ իւրքն էին՝ ելին ունել զնա, զի համարէին
թէ մոլեգնեալ իցէ[10]: * Եւ դպիրքն՝ որ յԵրուսաղէմէ 22
իջեալ էին, ասէին թէ Բէեղզեբուղ գոյ 'ի դմա, և իշխանաւ
դիւացն հանէ դա զդևս[11]: * Եւ կոչեցեալ զնոսա առ 23
ինքն. առակօք խօսէր ընդ նոսա. զիա՞րդ կարէ սատանայ
զսատանայ հանել[12]: * Եւ արդ՝ եթէ թագաւորութիւն 24
յանձն իւր բաժանեսցի, ոչ կարէ կալ թագաւորութիւնն
այն: * Եւ եթէ տուն յանձն իւր բաժանեսցի, ոչ 25
կարէ կալ տունն: * Եւ եթէ սատանայ 'ի վերայ անձին 26

[1] Մտթ. 12.14: 22. 15.16.
[2] Ղուկ. 6.17. Մտթ. 3. 7.
[3] Մտթ. 9.20. 25: 14.36. Մրկ. 6.56.
[4] Մրկ. 1.23. 24. Ղուկ. 4.42. Մտթ. 14.33. Մրկ. 1. 1. Յովէ. 2.19.
[5] Մտթ. 12.16. Մրկ. 1.25. 34.
[6] Մտթ. 10. 1. Ղուկ. 6.13: 9. 1.
[7] Յովհ. 15.16. Գործ. 1.24: 14.23. Գաղ. 1. 1.
[8] Յովհ. 1.42
[9] Մրկ. 6.31.
[10] Ովս. 9. 7. Յովհ. 7. 5: 10.20:
[11] Մտթ. 9.34: 10.25. Ղուկ. 11.15. Յովհ. 7.20: 8.48.52: 10.20. Գործ. 26.24.
[12] Մտթ. 12.25.

իւրոյ յարեաւ և բաժանեալ է, ոչ կարէ կալ, այլ [1] Ես. 61. 1.
27 վախճանեալ է: • Այլ ոչ ոք կարէ զկարասի հզօրի՝ 49.24.25.
մտեալ 'ի տուն նորա՝ աւար հարկանել, եթէ ոչ նախ զհզօրն Մատ. 12.29.
28 կապիցէ, և ապա զտուն նորա աւար հարկանիցէ[1]: • Ամէն
ասեմ ձեզ. զի ամենայն թողցի որդւոց մարդկան մեղք
29 և հայհոյութիւնք՝ որչափ և հայհոյիցեն[2]. • Բայց որ [2] Ղուկ. 24.16.
հայհոյեսցէ զհոգին սուրբ, ոչ ունիցի թողութիւն յաւիտեան. Մատ. 12.31.
30 այլ պարտապան լիցի յաւիտենից մեղաց: • Զի ասէին՝ Ղուկ. 12.10:
թէ այս պիղծ գոյ 'ի նմա: 1.Յովհ. 5.16.
31 Գան եղբարքն և մայր նորա, և արտաքոյ կացեալ յղէցին
32 և կոչէին զնա[3]: • Եւ անդ ժողովուրդն շուրջ զնովաւ [3] Մատ. 12.46.
նստէր. և իբրև ասացին ցնա, ահաւասիկ մայր քո և Ղուկ. 8.19.
33 եղբարք քո՝ կան արտաքոյ, և խնդրեն զքեզ: • Պատաս-
խանի ետ նոցա և ասէ. ո՞վ է իմ մայր, կամ եղբարք:
34 • Հայեցաւ շուրջ զիւրև յաշակերտսն զի նստէին, և ասէ.
35 ահաւասիկ մայր իմ, և եղբարք իմ: • Զի որ առնիցէ
զկամս Աստուծոյ, նա է իմ եղբայր և քոյր և մայր[4]: [4] Մատ. 12.50. Ղուկ. 8.21. Յակ. 1.25: 1.Յովհ. 2.17.

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ:

1 Դարձեալ սկսաւ ուսուցանել առ ծովեզերբն. և խռը-
նեցան զնովաւ ժողովուրդք բազումք, մինչև 'ի նաւ մտանել
նմա, և նստել 'ի ծովուն. և ամենայն ժողովուրդն զծով-
2 եզերբն զցամաքն ունէին[5]: • Եւ ուսուցանէր զնոսա [5] Մատ. 13. 1.
առակօք բազում ինչ. և ասէր նոցա 'ի վարդապետու- Ղուկ. 8. 4: 5. 4.
թեան իւրում[6]: [6] Սաղ. 77. 2.
3 Լուարուք. ահա ել սերմանօղ սերմանել: • Եւ եղև Մատ. 12.38.
4 'ի սերմանելն, ոմն անկաւ առ ճանապարհաւ, և եկն թռ-
5 չուն և եկեր զնա: • Եւ այլն անկաւ յապառաժի,
ուր ոչ գոյր հող բազում. և վաղվաղակի բուսաւ, քանզի
6 ոչ գոյր հիւթ երկրին. • Եւ յորժամ ծագեաց արև՝
7 ջեռաւ, և զի ոչ գոյին արմատք՝ ցամաքեցաւ[7]: • Եւ [7] Մատ 13. 6. Ղուկ. 8. 6.
այլն անկաւ 'ի մէջ փշոց. ելին փուշքն և հեղձուցին զնա. [8] Ծնն. 26.12.
8 և պտուղ ոչ ետ: • Եւ այլն անկաւ յերկիր բարւոք. Մատ. 13. 8.
և ելեալ աճեցեալ տայր պտուղ, և բերէր ընդ միոյ երե- Յովհ. 15. 5. 16.
սուն՝ և ընդ միոյ վաթսուն՝ և ընդ միոյ հարիւր[8]: • Կող. 1. 5. 6.
9 Եւ ասէր. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ[9]: [9] Հայտ. 23.

[1] Մտթ. 13.10: Եւ իբրեւ եղեւ առանձինն՝ հարցին ցնա, որ զնովաւն 10
15.15. էին աշակերտօքն հանդերձ՝ զառակսն [1]: • Եւ ասէ ցնոսա. 11
Յոհ. 34. ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս արքայութեան Աստու-
Ղուկ. 8. 9: ծոյ, բայց նոցա որ արտաքինքն են՝ ամենայն ինչ առակօք
[2] 1.Կոր. 4.12. լինի [2]. • Զի տեսանելով տեսցեն՝ եւ մի՛ տեսցեն, եւ լսե- 12
Կող. 4. 5: լով լուիցեն՝ եւ մի՛ իմասցին. զի մի՛ երբեք դարձցին՝
1.Թես. 5.12:
1.Տիմ. 3. 7.
[3] Եփ. 6. 9. եւ թողցի նոցա [3]: • Եւ ասէ ցնոսա. ոչ գիտէք զառակս 13
Մտթ. 13.14. զայս, եւ զիա՞րդ զամենայն առակսն գիտիցէք:
Ղուկ. 8.10.
Յոհ. 12.40. Որ սերմանէն՝ զբանն սերմանէ [4]. • Եւ նոքա են որ 14
Գործ. 28.26. առ ճանապարհաւն, ուր բանն սերմանի. եւ յորժամ լսեն 15
Հռ. 11 8. զնա, գայ սատանայ՝ եւ հանէ զբանն սերմանեալ 'ի սիրտս
[4] Մտթ. 13.19. նոցա: • Եւ նոքա են որ յապառաժին սերմանեցան. որք 16
յորժամ լսիցեն զբանն, վաղվաղակի խնդութեամբ ընդունին:
• Եւ զի ոչ ունին արմատս յանձինս, այլ առ ժամանակ 17
մի են. ապա 'ի հասանել նեղութեան կամ հալածման վասն
բանին, վաղվաղակի գայթակղին: • Իսկ որ 'ի մէջ 18
փշոցն սերմանեցան՝ նոքա են, որ իբրեւ զբանն լսեն, •
Եւ հոգք աշխարհիս եւ պատրանք մեծութեան մտանեն 19
[5] Առ. 23. 5. եւ հեղձուցանեն զբանն՝ եւ անպտուղ լինի [5]: • Եւ նոքա 20
Ղուկ. 14.18:
1.Տիմ. 6. 9. են որ յերկիրն բարիոք սերմանեցան, որք լսեն զբանն՝ եւ
17: ընդունին, եւ տան պտուղ՝ ընդ միոյ երեսուն՝ եւ ընդ միոյ
1.Յոհ. 2.16. վաթսուն՝ եւ ընդ միոյ հարիւր:
17.
Եւ ասէ ցնոսա. մի թէ գա՞յ ճրագ, զի ընդ գրուանաւ 21
դնիցի կամ ընդ մահճօք. ո՞չ ապաքէն 'ի վերայ աշտանակի
[6] Մտթ. 5.15.
Ղուկ. 8.16: դնիցի [6]: • Զի չէ ինչ 'ի ծածուկ՝ որ թէ ոչ յայտնեսցի. 22
11.33. եւ ոչ եղեւ ինչ գաղտնի, եթէ ոչ 'ի յայտ գայցէ [7]: •
[7] Մտթ. 10.26. Եթէ ոք ունիցի ականջս լսելոյ, լուիցէ [8]: 23
Ղուկ. 8.17:
12. 2. Եւ ասէ ցնոսա. տեսէք զինչ լսէքդ, եւ յաւելցի ձեզ 24
[8] Մտթ. 11.15. որոց լսէքդ: Որով չափով չափէք՝ նովին չափեսցի ձեզ [9]: •
Յայտ. 9. Որ ոք ունիցի՝ տացի նմա. եւ որ ոչն ունիցի, եւ զոր ունիցին՝ 25
[9] Մտթ. 7. 2. բարձցի 'ի նմանէ [10]:
Ղուկ. 6.38.
[10] Մտթ. 13.12: Եւ ասէր. այսպէս է արքայութիւն Աստուծոյ. որպէս 26
25.29. զի այր մի արկանիցէ սերմանիս յերկիր [11], • Եւ ննջիցէ 27
Ղուկ. 8.18.
19.26. եւ յառնիցէ զցայգ եւ զցերեկ, եւ սերմանիքն բուսանիցին եւ
[11] Մտթ. 13.24. աճիցեն. եւ նա ոչ գիտէ [12]. • Թէ երկիրն ինքնին բերէ 28
[12] Մտթ. 13.25. զպտուղ. նախ զխոտն՝ եւ ապա զհասկն, ապա զցորեանն

29 ատոք 'ի հասկին : • Այլ յորժամ տայցէ զպտուղն, [1] Յոյ. 14.15.
վաղվաղակի առաքի մանգաղ. զի հասեալ են հունձք[1]: [2] Մատ. 13.31.
30 Եւ ասէր. ո՞ւմ նմանեցուսցուք զարքայութիւնն Աստուծոյ. Ղուկ. 13.18. Գործ. 19.20:
31 կամ որո՞վ առակաւ առակեսցուք զնա[2]: • Որպէս հատն 2. 41: 4. 4:
մանանխոյ՝ որ յորժամ սերմանիցի յերկրի, փոքրագոյն է քան 5. 14.
32 զամենայն սերմանիս՝ որ են յերկրի. • Եւ յորժամ սեր-
մանիցի, բուսանի և լինի մեծ քան զամենայն բանջար, և
արձակէ ոստս մեծամեծս, մինչև բաւական լինել ընդ հով-
անեաւ նորա թռչնոց երկնից բնակել:
33 Եւ այնպիսի առակօք խօսէր ընդ նոսա զբանն, որ-
34 պէս կարող լինէին լսել[3]. • Եւ առանց առակի ոչ ինչ [3] Մատ. 13.34.
խօսէր ընդ նոսա, բայց առանձինն աշակերտացն իւրոց մեկն- Ղուկ. 8. 9.
էր զամենայն †: Յով. 16.12: 1.Կոր. 3.1.2.
35 Եւ ասէ ցնոսա յաւուրն յայնմիկ՝ իբրև ընդ երեկս լինէր. † Ճառընտ. 10.
36 եկա՛յք անցցո՛ւք յայն կողմն[4]: • Թողուն զժողովուրդն, Մատ. 7.17.
և առնուն զնա նաւաւն հանդերձ, և զայլ ևս նաւսն որ [4] Մատ 8.18. 23.
37 էին ընդ նմա: • Եւ լինէր մրրիկ մեծ հողմոյ, և զալիսն Ղուկ. 8.22.
38 'ի նաւն զեղոյր, մինչ գրեթէ լի իսկ լինել: • Եւ ինքն
ննջէր 'ի խելս նաւին 'ի վերայ բարձի. զարթուցանէին
զնա և ասէին. վարդապետ՝ ոչ ինչ է քեզ փոյթ, զի
39 կորնչիմք աւասիկ : • Եւ զարթուցեալ սաստեաց հողմոյն
և ծովուն, ասէ. դադարեա՛ կարկեա՛ց, և դադարեաց հողմն,
40 և եղև խաղաղութիւն մեծ : • Եւ ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր
այդպէս վատասիրտք էք, չև և՞ս ունիք հաւատս. և երկեան
երկիւղ մեծ, և ասէին ցմիմեանս. ո՞ ոք արդեօք իցէ սա,
զի և հողմ և ծով հնազանդին սմա :

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

1 Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն Գերգեսացւոց[5]: [5] Մատ. 8.28.
2 • Եւ ընդ ելանելն նորա 'ի նաւէ անտի, պատահեաց Ղուկ. 8.26.
նմա այր մի 'ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. •
3 Որոյ և բնակութիւն իւր իսկ 'ի գերեզմանս էր. և
4 ոչ շղթայիւք ոք ևս կարէր կապել զնա[6]. • Վասն բազում
անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ 'ի նմանէ
զշղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր [6] Եսա. 65. 4. Մար. 3.27.
5 պարտել զնա. • Քանզի հանապազ զցայգ և զցերեկ Հռո. 16.20.

[1] Ղու. 8.28. ’ի գերեզմանս եւ ’ի լերինս աղաղակէր, եւ կոծէր զանձն իւր
քարամբք: • Իբրեւ ետես զՅիսուս ’ի հեռաստանէ, ընթա- 6
ցաւ եւ երկիր եպագ նմա[1]: • Աղաղակեաց ’ի ձայն մեծ՝ 7
եւ ասէ, զի՞ կայ իմ եւ քո՝ Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձ-
րելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուած, մի՛ տանջեր
զիս: • Քանզի ասէր ցնա. Ել այսդ պիղծ ’ի մարդոյ 8
[2] Ղու. 8.29. այտի[2]: • Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո. 9
եւ ասէ ցնա. լեգէոն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք:
• Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի՛ առաքեսցէ զնոսա 10
արտաքս քան զաշխարհն: • Եւ անդ էր առ լերամբն 11
երամակ մի խոզաց արօտական մեծ: • Աղաչէցին զնա 12
ամենայն դեքն եւ ասեն, առաքեա՛ զմեզ ’ի խոզսն, զի մտցուք 13
’ի նոսա: • Եւ հրամայեաց նոցա. եւ իբրեւ ելին այսքն
պիղծք՝ մտին ’ի խոզսն, եւ դիմեաց երամակն ’ի դարէ անտի
’ի ծովն. էին իբրեւ երկու հազարք, եւ հեղձնուին ’ի ծովուն:
• Եւ խոզարածքն փախեան, եւ պատմեցին ’ի քաղաքին 14
եւ յագարակս, եւ ելին տեսանել զինչ իցէ՝ որ գործեցաւն:
• Գան առ Յիսուս, եւ տեսանեն զդիւահարն զի նստէր 15
զգեցեալ եւ զգաստացեալ, որ ունէր զլեգէոնն, եւ զահի
հարան: • Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր, թէ 16
[3] Մատ. 8.34. Ղու. 5. 8. զի՞նչ եղեւ այսահարին, եւ զինչ վասն խոզիցն: • Եւ 17
Գործ. 16.39: սկսան աղաչել զնա գնալ ’ի սահմանաց նոցա[3]: • Եւ իբրեւ 18
1.Կոր. 8.14. եմուտ նա ’ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա
[4] Ղու. 8.38. [5] Մատ. 9. 1. իցէ[4]. • Եւ Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. 19
Ղու. 8.40. Երթ ’ի տուն քո առ ընտանիս քո, եւ պատմեա՛ նոցա,
[6] Մատ. 9.18. որ ինչ միանգամ Տէր արար քեզ՝ եւ ողորմեցաւ քեզ: • Եւ 20
Ղու. 8.41: չոգաւ՝ եւ սկսաւ քարոզել ’ի դեկապոլին, զոր ինչ արար նմա
[7] 4.Թագ. 5 11. Մատ. 8.3.15: Յիսուս, եւ ամենեքին զարմանային:

9. 18:19.13. Եւ իբրեւ անց Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ 21
Մար. 1.41: առ նա ժողովուրդ բազում, եւ էր առ ծովեզերբն[5]: •
10. 16:16.18: 7. 32: 8.22: Եւ ահա մի ’ի ժողովրդապետացն գայր, որում անուն էր 22
5.23: 6. 5: Յայրոս. եւ իբրեւ ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա[6]: •
Ղու. 4.41: Աղաչէր զնա յոյժ եւ ասէր, թէ դուստր նորա մերձ է 23
8.41:13.13: 16.15. ’ի մահ, զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն, որպէս զի ապրեսցի
Գործ. 9.17: եւ կեցցէ[7]: • Եւ գնաց ընդ նմա. երթայր եւ ժողովուրդ 24
28. 8. բազում զհետ նորա, եւ նեղէին զնա:

25 Եւ կին մի էր 'ի տեւատեւութեան արեան զերկոտասան [1] Մտ. 9.20.
26 ամ[1]. * Եւ յոյժ վշտացեալ 'ի բազում բժշկաց, և Ղեւ. 15. 2. 25.
ծախեալ զինչ իւր զամենայն՝ և չեր ինչ օգտեալ, այլ ևս Ղու. 8.43.
27 առաւել զայրացեալ: * Իբրև լուաւ զՅիսուսէ՝ եկն
'ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նորա.
28 * քանզի խորհէր 'ի մտի, թէ միայն մերձեցայց 'ի հան-
29 դերձս նորա, փրկեցայց: * Եւ վաղվաղակի ցամաքեցաւ
աղբիւր արեան նորա. և գիտաց 'ի մարմին իւր թէ բժշկեցաւ
30 'ի տանջանացն: * Եւ անդէն վաղվաղակի գիտաց Յիսուս
յանձն իւր զզօրութիւնն որ ել 'ի նմանէ, դարձաւ յամբոխն
31 և ասէ. ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ[2]: * Եւ ասեն [2] Ղու. 6.19: 8.46.
ցնա աշակերտքն. տեսանես՝ զի ամբոխդ նեղէ զքեզ, և
32 ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ: * Եւ շուրջ
33 հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար: * Եւ կինն զարհուր-
եալ և դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար. քանզի գիտէր
զինչ եղև նմա, եկն անկաւ առաջի նորա, և ասաց
34 զամենայն իրսն ստուգութեամբ: * Եւ Յիսուս ասէ
ցնա. դուստր՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ, երթ 'ի խա-
ղաղութիւն, և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց[3]: [3] Դտ. 18. 6: Ա.Թգ. 1.17.
35 Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք 'ի տանէ ժողո- Մտ. 9.22.
վրդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս Մր. 10.52.
36 աշխատ առնես զվարդապետդ[4]: * Իսկ Յիսուս իբրև Ղու. 7.50: 8.48.
լուաւ զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն. մի՛ երկն- Յհ. 4.53.
37 չիր, բայց միայն հաւատա՛: * Եւ ոչ զոք եթող ընդ Գծ. 14. 9.
իւր երթալ, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅով- [4] Ղու. 8.49.
38 հաննէս՝ զեղբայրն Յակոբայ: * Գայ 'ի տուն ժողովրդա-
պետին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս, և աղաղակ
39 յոյժ: * Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. զի՞ խռովեալ
էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ[5]: * [5] Յհ. 11.11.
40 Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա հանեալ արտաքս զամե-
նեսեան, առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և
զնոսա որ ընդ նմայն էին, և մտանէ ուր դնէր մանուկն[6]:
41 * Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տալիթա
կումի, որ թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ արի:
42 * Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի
էր ամաց իբրև երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ [6] Գծ. 9.40.

զարմանալեօք [1]: • Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի 43
մի՛ ոք գիտասցէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել [2]:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ:

Եւ ել անտի, եկն 'ի գաւառ իւր. և երթային զհետ 1
նորա աշակերտքն իւր [3]:

Եւ եղև 'ի շաբաթուն՝ սկսաւ ուսուցանել 'ի ժողո- 2
վրդեանն. և բազումք իբրև լսէին՝ զարմանային ընդ վար-
դապետութիւն նորա, և ասէին. ուստի՞ է սմա այս,
կամ զի՞նչ է իմաստութիւնս որ տուեալ է սմա. զի զօրու-
թիւնք այսպիսիք 'ի ձեռաց սորա լինին [4]: • Ո՞չ սա է 3
մանուկ հիւսանն, և որդին մարեմայ, եղբայր յակոբայ և
յովսեայ և յուդայի և սիմոնի, և չիցե՞ն քորք դորա աստ
առ մեզ. և գայթագղէին 'ի նա [5]: • Եւ ասէ ցնոսա 4
Յիսուս. ոչ է մարգարէ անարգ, բայց եթէ 'ի գաւառի
իւրում և յազգատոհմի և 'ի տան իւրում [6]: • Եւ ոչ 5
կարէր անդ և ոչ մի ինչ զօրութիւն առնել, բայց սակաւ
հիւանդաց ձեռն եդեալ՝ բժշկէր զնոսա [7]: • Եւ զար- 6
մանայր վասն անհաւատութեան նոցա: Եւ շրջէր շուրջ
զգաւառօքն, և ուսուցանէր [8]:

Եւ կոչեաց առ ինքն զերկոտասանսն, և սկսաւ առաքել 7
զնոսա երկուս երկուս. և տայր նոցա իշխանութիւն 'ի վերայ
այսոց պղծոց [9]: • Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի՛ ինչ բարձցեն 8
'ի ճանապարհ, բայց միայն գաւազան. մի՛ պարկ, մի՛ հաց,
մի՛ պղինձ 'ի գօտիս [10]: • Այլ ագանել հողաթափս, 9
և մի՛ զգենուցուք՝ ասէ երկուս պարեգօտս [11]: • Եւ ասէր 10
ցնոսա. յոր տուն մտանիցէք, անդէն օթևանս կալջիք՝
մինչև ելանիցէք անտի [12]: • Եւ որ ոչ ընկալցին զձեզ, 11
և ոչ լուիցեն ձեզ, յորժամ ելանիցէք անտի՝ թօթափեսջիք
զփոշի ոտից ձերոց 'ի վկայութիւն նոցա [13]: • Եւ ելեալ 12
քարոզէին զի ապաշխարեսցեն: • Եւ դևս բազումս 13
հանէին. և օծանէին իւղով զբազում հիւանդս՝ և բժշկէին
զնոսա [14]:

Եւ լուաւ արքայ հերովդէս. քանզի յայտնի եղև անունն 14
նորա. և ասէր, թէ յովհաննէս մկրտիչ յարեաւ 'ի մեռելոց,

[1] Մտ. 22.23. Մր. 7.37.
[2] Մտ. 8.4: 9.30: 12.16: 17.9. Մր. 3.12: 8.26. Ղկ. 5.14.
[3] Մտ. 13.54. Ղկ. 4.16.
[4] Յհ. 6.42. Մտ. 12.23: 13.54: 7.28. Մր. 1.22: 11.18.
[5] Մտ. 12.46. Մր. 3.31. Ղկ. 3.23: 8.19. Յհ. 6.42. Գծ. 1.19. Մտ. 11.6.
[6] Եբր. 11.21: 12.6. Մտ. 13.57. Ղկ. 4.24. Յհ. 4.44.
[7] Ծն. 19.22: 32.25. Մտ. 13.58: 19.13. Մր. 5.23.
[8] Ես. 59.16. Մտ. 9.35. Ղկ. 13.22.
[9] Մտ. 10.1. Մր. 3.13. 14. Ղկ. 9.1.
[10] Մտ. 10.9. Ղկ. 9.3.
[11] Գծ. 12.8.
[12] Մտ. 10.11. Ղկ. 9.4: 10.7.8.
[13] Մտ. 10.14. Ղկ. 9.5: 10.10.11. Գծ. 13.51: 18.6.
[14] Յկ. 5.14.

15 և վասն այնորիկ զօրութիւն լինին նովաւ [1]: • Այլք
ասէին թէ Եղիա է, իսկ այլքն՝ թէ մարգարէ է · կամ
16 թէ իբրև զմի 'ի մարգարէից [2]: • Իբրև լուաւ Հերովդէս,
ասէ · զորոյ ես զգլուխն հատի զՅովհաննու, սա է նա,
յարեաւ 'ի մեռելոց [3]:
17 Զի ինքն Հերովդէս առաքեաց կալաւ զՅովհաննէս, և
կապեաց զնա և եդ 'ի բանտի վասն Հերովդիայ կնոջ
18 Փիլիպպոսի եղբօր նորա, զի նա կին արար զնա [4]: • Քանզի
ասէր Յովհաննէս ցՀերովդէս՝ թէ ոչ է օրէն քեզ ունել
19 զկին եղբօր քո [5]: • Եւ Հերովդիա ոխացեալ էր ընդ
20 նմա, և կամէր սպանանել զնա, և ոչ կարէր: • Զի
Հերովդէս կրկնչէր 'ի Յովհաննէ · քանզի գիտէր զնա այր
արդար և սուրբ · և սպասէր նմա, և լուեալ 'ի նմանէ՝
բազում ինչ առնէր, և քաղցրութեամբ լսէր նմա [6]: •
21 Իբրև օր մի լինէր պարապոյ, յորժամ ընթրիս տայր Հե-
րովդէս յաւուր ծննդոց իւրոց՝ նախարարաց իւրոց և հա-
22 զարապետաց և մեծամեծաց գալիլեացւոց [7]. • Եւ 'ի մտանել
դստերն Հերովդիայ՝ և 'ի կաքաւել, հաճոյ եղև Հերովդի
և բազմականացն: Ասէ թագաւորն ցաղջիկն · խնդրեա
23 յինէն զոր ինչ կամիս, և տաց քեզ: • Եւ երդուաւ նմա
բազում անգամ, թէ զոր ինչ և խնդրեսցես դու յինէն,
24 տաց քեզ, մինչև ցկէս թագաւորութեան իմոյ [8]: • Նա
ելեալ ասէ ցմայր իւր · զի՞նչ խնդրեցից · և նա ասէ,
25 զգլուխն Յովհաննու մկրտչի: • Եւ մտեալ անդրէն
փութանակի առ թագաւորն՝ ասէ · կամիմ զի այժմ տացես
ինձ վաղվաղակի 'ի վերայ սկտեղ զգլուխն Յովհաննու մկր-
26 տչի [9]: • Եւ տրտմեցաւ յոյժ թագաւորն · այլ վասն
երդմանցն և կոչնականացն՝ ոչ կամեցաւ անարգել զնա [10]. •
27 Եւ առաքեաց վաղվաղակի թագաւորն դահիճ, և հրամայ-
եաց բերել զգլուխն նորա · և չոգաւ գլխատեաց զնա 'ի բան-
28 տին · • Եւ եբեր զգլուխն նորա սկտեղբ՝ և ետ
29 ցաղջիկն · և աղջիկն տարաւ ետ մօր իւրում: • Իբրև
լուան աշակերտքն նորա, եկին բարձին զմարմինն՝ և եդին
'ի գերեզմանի:
30 Ժողովեցան առաքեալքն առ Յիսուս, և պատմեցին նմա
31 զամենայն ինչ զոր արարին և զոր ուսուցին [11]: • Եւ ասէ

[1] Մատ. 14. 1. Ղուկ. 9. 7: 13.32.
[2] Մատ. 16.14. Մրկ. 8.28.
[3] Մատ. 14. 2. Ղուկ. 3.20.
[4] Ամ ծննդեան Քրիստոսի.33 Ամ Տեառն Հաւատոյ. 30. Մատ. 4.12. Մրկ. 1.14. Ղուկ. 3.20.
[5] Ղևտ. 18.16: 20.21.
[6] Եզ. 11. 3. Եզ.2.5—7. Մատ. 14. 5: 21.26.
[7] Ծն. 40.20: 3.Թագ. 3.15: 8.65. Եսթ. 1. 3. Դան. 5. 1. Մատ. 14. 6.
[8] Ղևտ. 5. 4. Ծն.2.12.19. Եսթ.15.19: Կոչ. 5.3. 6: 7. 2. Առակաց Օրինակն տես. Եսթ. 12.16:15. 2. Դան. 5. 7. Մատ. 14. 7.
[9] Առա. 1.16. Եզ. 39. 7. Հռ. 3.15.
[10] Մատ. 14. 9.
[11] Ղուկ. 9.10.

[1] Մտ. 14.13. ցնոսա Յիսուս. եկայք դուք առանձինն յանապատ տեղի,
Մր. 3.20. և հանգիջիք սակաւ մի. զի էին բազումք որ երթային և
Ղկ. 9.10. Յհ. 4.31. գային, և հաց անգամ չժամանէին ուտել[1]: • Եւ գնացին 32
32—34: նաւաւ յանապատ տեղի առանձինն: • Եւ տեսին զնոսա 33
[2] 3.Թգ. 22.17. զի երթային, և զգացին բազումք. և հետի յամենայն քաղա-
Մտ. 9.36. Ղկ. 9.11. քաց խուռն ընթանային անդր, և մերձենային առ նոսա:
[3] Մտ. 14.15. • Եւ ելեալ ետես ամբոխ բազում, և գթացաւ 'ի նոսա, 34
Ղկ. 9.12. զի էին իբրև ոչխարք' որոց ոչ իցէ հովիւ. և սկսաւ
Յհ. 6.5. [4] Մտ. 14.16. ուսուցանել զնոսա յոյժ[2]:

Թւ. 11.13. Եւ իբրև բազում ժամ եղև, մատուցեալ աշակերտքն 35
22: ասէին. տեղիս անապատ է, մինչև աւուր կայ[3], • Ար- 36
4.Թգ. 4.43. ձակեա զժողովուրդդ, զի երթեալ շուրջ յագարակս և
[5] Մտ. 14.17: 15.34. 'ի գեօղս' գնեսցեն իւրեանց զինչ ուտիցեն, զի աստ ուտել
Մր. 8.5. ինչ ոչ ունին: • Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. 37
Ղկ. 9.13. դուք տուք դոցա ուտել. ասեն ցնա' երթիցուք գնեսցուք
Յհ. 6.9: [6] 1.Թգ. 9.13. երկերիւր դահեկանի հաց, և տացուք դոցա ուտել[4]: •
Մտ. 26.26. Ասէ ցնոսա. քանի նկանակ ունիք' երթայք տեսէք. իբրև 38
Մր. 14.22. գիտացին, ասեն ցնա' հինգ' և երկուս ձկունս[5]: • Եւ 39
Ղկ. 24.30: [7] 2.Օր. 8.3. հրամայեաց նոցա բազմել երախանս երախանս 'ի վերայ դալար
[8] Մտ. 14.20: խոտոյ: • Եւ բազմեցան դասք դասք' ուր հարիւր և 40
3.Թգ. 17.12. ուր յիսուն: • Եւ առեալ զհինգ նկանակն և զերկուս 41
16: ձկունսն, հայեցաւ յերկինս, օրհնեաց' մանրեաց զնկանակսն'
4.Թգ. 4.1. 2—7. և ետ ցաշակերտսն զի արկցեն նոցա, և զերկուս ձկունսն
և.42—44: բաշխեաց ամենեցուն[6]: • Կերան և յագեցան[7], • Եւ 42
2.Մն. 31.10. բարձին զնշխարսն երկոտասան սակառի լի, և 'ի ձկանց անտի[8]: 43
Ղկ. 9.17. Յհ. 6.13. • Եւ էին որ կերանն' իբրև արք հինգ հազար: 44

[9] Մտ. 14.22 Եւ նոյն ժամայն ձեպեաց զաշակերտսն մտանել 'ի նաւ, 45
Յհ. 6.17. և յառաջագոյն քան զնա երթալ յայնկոյս 'ի բեթսայիդա,
[10] Մտ. 6.6. մինչ ինքն զժողովուրդսն արձակիցէ[9]: • Եւ հրաժարեալ 46
Մր. 1.35. Ղկ. 6.12. 'ի նոցանէ' ել 'ի լեառն կալ յաղօթս[10]: • Եւ իբրև 47
[11] Մտ. 14.23. երեկոյ եղև, էր նաւն 'ի մէջ ծովուն, և ինքն 'ի ցամաքի[11]:
Յհ. 6.17. • Եւ ետես զնոսա հողմակոծեալս 'ի վարելն, զի էր հողմն 48
[12] Ծն. 19.2: 42.7. ընդդէմ նոցա. և զչորրորդ պահու գիշերոյն գայ առ
Մտ. 14.25. նոսա գնալով 'ի վերայ ծովուն. և կամէր զանց առնել առ
Ղկ. 24.28. նոքօք[12]: • Նոքա իբրև տեսին զի գնայր 'ի վերայ 49
Յհ. 6.19. ծովուն, համարեցան թէ առ աչօք ինչ լինիցի, և զաղաղակ

50 բարձին [1]: • Քանզի ամենեքեան տեսին զնա՝ և խռովեցան . [1] Մատ. 14.26.
և նա անդէն վաղվաղակի խօսեցաւ ընդ նոսա և ասէ . քաջալե- Ղուկ. 24.37.
51 րեցարուք , ես եմ . մի՛ երկնչիք [2]: • Եւ ել 'ի նաւն [2] Ծն. 45. 3.
առ նոսա , և դադարեաց հողմն : Եւ առաւել ևս յիմարեալ Մատ. 14.27.
52 էին 'ի միտս իւրեանց , և զարմանային յոյժ . • Քանզի
և 'ի վերայ հացին ոչ իմացան , զի էր սիրտ նոցա թմբրեալ [3]: [3] Մատ. 28.17.
53 Եւ իբրև անցին յայնկոյս , եկին յերկիրն գեննեսարէթ [4]: Մար. 3. 5:
8.17.18:
54 • Եւ իբրև ելին 'ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծանեան 16.14.
55 զնա արք տեղւոյն այնորիկ . • Եւ ընթացեալ այսր անդր Ղուկ. 24.11.
ընդ ամենայն գաւառն , սկսան մահճօք բերել զհիւանդս , Յովհ. 20.25.
[4] Մատ. 14.34.
56 ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ [5]: • Եւ ուր և մտանէր 'ի գեօղս [5] Մատ. 4.24.
կամ 'ի քաղաքս կամ յագարակս , 'ի հրապարակս դնէին
զախտաժէտս , և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ 'ի քղանցս հան-
դերձից նորա մերձենայցեն . և որ միանգամ մերձեցանն՝
փրկեցան [6]. [6] Մատ. 9.20:
8.15: 14.36.

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ :

Մար. 5.27.
28: 3.10.

1 Եւ ժողովեցան առ նա փարիսեցիքն՝ և ոմանք 'ի դպրացն՝ Ղուկ. 13.13.
2 որ եկեալ էին յերուսաղէմէ [7]: • Եւ տեսեալ զոմանս Գործ. 19.12.
յաշակերտացն անտի , զի խառնակ ձեռօք , այսինքն է՝ ան- [7] Մատ. 15. 1.
3 լուայ ուտէին հաց , բամբասեցին : • Զի փարիսեցիքն
և ամենայն հրեայք՝ եթէ ոչ բռնալիր լուանան զձեռս ,
հաց ոչ ուտեն . քանզի ունին զաւանդութիւն ծերոցն [8]. [8] Գաղ. 1.14.
4 • Եւ 'ի հրապարակէ մտեալ՝ եթէ ոչ նախ մկրտիցին , Կող. 2. 8.
ոչ ուտեն . և այլ ինչ բազում է՝ զոր ընկալան ունել , Եզ. 22.23.
մկրտութիւնս բաժակաց և ստամանաց և պղնձեաց և մահ-
5 ճաց : • Ապա հարցանեն զնա փարիսեցիքն և դպիրք՝
թէ ընդէ՞ր աշակերտքն քո ոչ գնան ըստ աւանդութեան
6 ծերոցն . այլ խառնակ ձեռօք հաց ուտեն [9]: • Նա պատ- [9] Մատ. 15. 2.
ասխանի ետ և ասէ ցնոսա՝ թէ բարւոք մարգարէացաւ
եսայի վասն ձեր կեղծաւորաց , որպէս ասաց . Ժողովուրդս
այս շրթամբք մեծարէ զիս , և սիրտք նոցա հեռացեալ
7 'ի բացեայ են յինէն [10]: • Զուր պաշտեն զիս . ուսու- [10] Եսա. 29.13.
ցանեն վարդապետութիւնս զմարդկան պատուիրանս : • Երե. 12. 2.
8 Թողեալ զպատուիրանն Աստուծոյ , ունիք զմարդկան աւան- Մատ. 15. 6:
դութիւն . մկրտութիւնս ստամանաց և բաժակաց , և այլոց 2.Տիմ. 3. 5.
Տիտ. 1.16.

[1] Ել. 20.12: Նմանեաց սոյին առնէք բազում ։ • Եւ ասէ ցնոսա ․ 9
2.Օրէ. 5.16. բարւոք խոտէք զպատուիրանն Աստուծոյ, զի զձեր աւան-
Մատ.15.4.5. Ել. 21.17. դութիւնն հաստատիցէք ։ • Զի Մովսէս ասէ ․ պատուեա 10
Ղևտ.20. 9. զհայր քո, և զմայր, և որ չարախօսեսցէ զհօրէ կամ զմօրէ,
Առ.20.20. մահու վախճանեսցի [1] ։ • Եւ դուք ասէք ․ եթէ ասիցէ 11
ոք ցհայր կամ ցմայր՝ կորբան, որ է պատարագ, զոր
[2] Մատ. 15. 5: յինէն օգտեսցիս [2] ․ • Եւ ոչ ևս տայք թոյլ նմա առնել 12
23.18. ինչ հօրն, կամ մօր ։ • Եւ անարգէք զբանն Աստուծոյ 13
ձերով աւանդութեամբն, զոր աւանդեցիք ․ և բազում ինչ
այլ որ այսմ նման է՝ առնէք ։

Եւ կոչեալ առ ինքն զամենայն ժողովուրդն, ասէ ցնոսա ․ 14
[3] Առ. 6. 5. Լուարուք ինձ ամենեքեան՝ և 'ի միտ առէք [3] ։ • Ո՛չ 15
Մատ. 15.10. ինչ արտաքուստ 'ի մարդ մտեալ՝ եթէ կարիցէ պղծել
զնա, այլ որ ելանէ 'ի նմանէ՝ այն է որ պղծէ զմարդն ։ •
[4] Մատ. 11.15. Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ [4] ։ 16
Ղուկ. 8. 8. Եւ իբրև եմուտ 'ի տուն յամբոխէ անտի, հարցանէին 17
[5] Մատ. 15.15. զնա աշակերտքն վասն առակին [5] ։ • Եւ ասէ ցնոսա ․ 18
այդպէս և դուք անմիտ էք, ոչ իմանայք՝ եթէ ամենայն
որ արտաքուստ 'ի ներքս մտանէ 'ի մարդ, ոչ կարէ զնա
պղծել ․ • Զի ոչ եթէ 'ի սիրտ նորա մտանէ, այլ 19
[6] 1.Կոր. 6.13. յորովայն՝ և արտաքս ելանէ ․ և սրբէ զամենայն կերակուրս [6] ։
• Եւ ասէր, թէ որ ինչ 'ի մարդոյն ելանէ՝ այն պղծէ 20
զմարդ ։ • Զի 'ի ներքուստ 'ի սրտէ մարդկան խոր- 21
[7] Ծնն. 6. 5: հուրդք չարութեան ելանեն ․ շնութիւնք, պոռնկութիւնք [7],
8.21. • Գողութիւնք, սպանութիւնք, ագահութիւնք, չա- 22
Մատ. 15.19. րութիւնք, նենգութիւնք, գիջութիւնք, չարակնութիւն,
հայհոյութիւն, ամբարտաւանութիւն, անզգամութիւն ։ •
Այս ամենայն չարիք 'ի ներքուստ ելանեն, և պղծեն 23
Ղևտ.18.24. զմարդ [8] ։

Մատ. 12.35: 15.11.10.20. Եւ անտի յարուցեալ եկն 'ի սահմանս տիւրոսի և սի- 24
դոնի ․ և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և
[9] Մատ. 15.21. ոչ կարաց ծածկել [9] ։ • Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ 25
դուստր իւր նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ ․ եկն անկաւ առաջի
նորա [10] ։ • Եւ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ ասորի յազգէ ․ 26
և աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա ։ • Եւ 27
[10] Մատ. 15.22. Յիսուս ասէ ցնա ․ Թո՛յլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք ․

զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և արկանել շանց ։ [1] Մատ. 15.29.
28 Նա պատասխանի ետ և ասէ . Տէր՝ և շունք 'ի փշրանաց
29 սեղանոյ մանկանցն կերակրին ։ • Եւ ասէ ցնա · վասն
30 այդր բանի Երթ , ել դեւն 'ի դստերէ քումմէ ։ • Գնաց
'ի տուն իւր , և եգիտ ելեալ զդեւն · և զդուստրն , զի
անկեալ դնէր 'ի մահիճս ։

31 Եւ ելեալ միւսանգամ 'ի սահմանացն տիւրոսի և սիդոնի ,
և եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց 'ի մէջ սահմանացն 'ի դե-
32 կապօլիս [1] ։ • Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր · և
33 աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ 'ի վերայ նորա [2] ։ • Եւ առեալ զնա [2] Մատ. 9.32.
մեկուսի յամբոխէ անտի , արկ զմատունս իւր ընդ ականջս Ղուկ. 11.14.
նորա՝ և ելթուք անդր · և կալաւ զլեզուէ նորա [3] . • [3] Մար. 8.23.
Յոհ. 9. 6.
34 Հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան՝ և ասէ . Եփփաթայ՝ որ
35 է բացիր [4] ։ • Եւ նոյն ժամայն բացան լսելիք նորա , [4] Մար. 6.41.
Յոհ. 11.33.
36 և լուծան կապանք լեզուի նորա · և խօսէր ուղիղ [5] ։ • Եւ 38.41:17. 1.
պատուիրեաց նոցա՝ զի մի՛ ումեք ասիցեն · և որչափ նա [5] Ես. 35.5. 6.
37 պատուիրէր նոցա , նոքա ևս առաւել քարոզէին [6] . • Եւ Մատ. 11. 5.
ևս քան զևս զարմանային և ասէին · զամենայն ինչ բարւոք [6] Մար. 5.43.
գործեաց սա , զի խլից լսել տայ՝ և համերից խօսել [7] ։ [7] Ծնն. 1.31.
Մատ. 7.28: 9.
8.33: 22.23.

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ։

Մար. 1.22:
1 Յաւուրսն յայնոսիկ դարձեալ ժողովուրդ բազում էր · 6.2: 11.18.
և ինչ ոչ ունէին ուտել · կոչեաց զաշակերտսն իւր՝ և ասէ Ղուկ. 4.32.
2 ցնոսա [8] ։ • Գթամ ես 'ի վերայ ժողովրդեանդ · զի արդ Մար. 5.42:
10. 24.26.
երեք աւուրք են՝ մինչ առ իս են , և ոչ ունին զինչ Ղուկ. 2.47:
3 ուտիցեն ։ • Եւ եթէ արձակեմ զդոսա նօթիս 'ի տունս 5. 9: 8.57:
24.22.
իւրեանց՝ նքթիցեն 'ի ճանապարհի · զի ոմանք 'ի դոցանէ Գոր. 6. 6:
4 'ի հեռաստանէ եկեալ են ։ • Պատասխանի ետուն նմա 10. 45:13.
աշակերտքն նորա · ուստի՞ կարէս յագեցուցանել զդոսա 12: 14.11.
5 հացիւ յանապատի աստ [9] ։ • Եւ հարցանէր զնոսա · քանի՞ [8] Մատ. 15.32.
6 նկանակ հաց ունիք · և նոքա ասեն՝ եօթն [10] ։ • Եւ [9] Թու. 11,22.
հրամայեաց ժողովրդեանն բազմել 'ի վերայ երկրի · և
առեալ զեօթն նկանակն՝ գոհացաւ՝ եբեկ , և տայր ցաշա-
կերտսն զի արկցեն · և արկին առաջի ժողովրդեանն ։ • [10] Մատ. 15.34.
Մար. 6.38.
7 Եւ ձկունս սակաւ ունէին · և զայն ևս օրհնեաց , և հրա- [11] Մատ. 14.19.
8 մայեաց արկանել [11] ։ • Կերան և յագեցան , և բարձին Մար. 6.41.

[1] Մտթ. 14.20. զնշխարս կոտորոցն եօթն զամբիղ[1]: * Եւ էին որ կերանն 9
Մրկ. 6.42. իբրեւ չորք հազարք. եւ արձակեաց զնոսա:
Եւ նոյն ժամայն մտեալ 'ի նաւ հանդերձ աշակերտօքն 10
[2] Մտթ. 15.39. եկն 'ի կողմանս Դաղմանունեայ[2]: * Ելին փարիսեցիքն եւ 11
սկսան վիճել ընդ նմա, եւ խնդրէին 'ի նմանէ նշան յեր-
[3] Մտթ. 12.38: կնից՝ փորձելով զնա[3]: * Եւ զայրացաւ յոգի իւր՝ եւ 12
16. 1. ասէ. զի՞ է՝ զի ազգս այս նշան խնդրէ. ամէն ասեմ ձեզ,
Ղկ. 11.16.
Յհ. 6.30. թէ տացի նշան ազգիս այսմիկ: * Եթող զնոսա. դար- 13
ձեալ եմուտ 'ի նաւ՝ եւ գնաց յայնկոյս:
Եւ մոռացան հաց բառնալ. բայց միայն մի նկանակ 14
[4] Մտթ. 16. 5. ունէին ընդ ինքեանս 'ի նաւին[4]: * Եւ պատուիրէր նոցա 15
եւ ասէր. զգոյշ եղերուք 'ի խմորոյ անտի փարիսեցւոց եւ
[5] Մտթ. 16. 6. 'ի խմորոյ Հերովդիանոսաց[5]: * Եւ խորհէին ընդ միմեանս 16
Ղկ. 12. 1: եւ ասէին, թէ զի հացս ոչ ունիմք[6]: * Գիտաց Յիսուս՝ 17
1.Կր. 5. 6.
7. 8. եւ ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք 'ի միտս ձեր թերահաւատք՝
[6] Մտթ. 16. 7. թէ հաց ոչ ունիք. տակաւին ո՞չ իմանայք եւ ո՞չ յիշէք.
[7] Մրկ. 6.52: ապշութիւն ունի զսիրտս ձեր[7]. * Աչք գոն՝ եւ ոչ 18
3. 5: 16.14. տեսանէք, ականջք են՝ եւ ոչ լսէք, եւ ոչ իմանայք տա-
կաւին, եւ ոչ յիշէք: * Յորժամ զհինգ նկանակն 'ի հինգ 19
հազարսն, եւ քանի՞ սակառի լի բարձիք զկոտորոցն: եւ ասեն,
[8] Մտթ 14.20. երկոտասան[8]: * Եւ յորժամ զեօթն նկանակն 'ի չորս 20
Մրկ. 6.43. հազարսն, քանի՞ զամբիղ լի բարձիք զկոտորոցն. եւ նոքա ասեն,
Ղկ. 9.17.
Յհ. 6.13. եօթն[9]: * Եւ ասէ ցնոսա. իսկ զիա՞րդ ոչ իմանայք[10]: 21
[9] Մտթ. 15.37. Գան 'ի Բեթսայիդա. եւ ածեն առաջի նորա կոյր մի, եւ 22
Հռմ. 8. աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա[11]: * Եւ առեալ 23
[10] Մրկ. 6.52.
Հռմ. 17. զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նորա,
[11] Մտթ.8.3.15. եւ ձեռն եդ 'ի վերայ նորա. եւ հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ
Մրկ. 5.23. ինչ[12]: * Բացաւ՝ եւ ասէր. տեսանեմ զմարդիկ՝ զի 24
[12] Մրկ. 7.33.
[13] Գրծ. 9.36. շրջին իբրեւ զծառս[13]: * Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վերայ 25
Ես. 29.18: աչաց նորա՝ եբաց, եւ տեսանէր. ողջացաւ՝ եւ տեսանէր
1.Կր.13. 9. համարձակ զամենայն: * Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ 26
10—12. եւ ասէ. 'ի շէնդ մի՛ մտանիցես, այլ երթ 'ի տուն քո.
[14] Մտթ. 8. 4. եւ յորժամ 'ի շէնն մտանիցես՝ մի՛ ումեք ասիցես 'ի շինին[14]:
Մրկ. 5.43. Եւ ել Յիսուս աշակերտօքն հանդերձ 'ի շէնս Կեսարեայ 27
[15] Մտթ. 16.13. Փիլիպպեայ. եւ 'ի ճանապարհին հարցանէր ցաշակերտսն եւ
Ղկ. 9.18. ասէր. զո՞ ասեն զինէն մարդիկ՝ թէ իցեմ[15]: *

28 Նոքա ետուն պատասխանի՝ և ասեն. զՅովհաննէս մկրտիչ,
և այլք՝ զԵղիա, և այլք՝ զմի ոք 'ի մարգարէից անտի[1]: •
29 Ասէ ցնոսա. իսկ դուք զո՞ ոք ասէք զինէն թէ իցեմ.
պատասխանի ետ պետրոս, և ասէ ցնա. դու ես Քրիստոսն[2]:
30 • Եւ սաստեաց 'ի նոսա՝ զի մի՛ ումեք ասիցեն զնմանէ[3]:
31 Եւ սկսաւ ուսուցանել զնոսա, թէ պարտ է որդւոյ
մարդոյ բազում չարչարանս ընդունել, և անարգել յերիցանց
և 'ի քահանայապետաց և 'ի դպրաց, և մեռանել. և յերիր
32 աւուր յառնել[4]: • Եւ համարձակ զբանն խօսէր. և
առեալ զնա մեկուսի պետրոսի՝ սկսաւ սաստել նմա: •
33 Եւ նա դարձաւ ետես զաշակերտսն, սաստեաց պետրոսի և
ասէ. երթ յետս իմ սատանայ. զի ոչ խորհիս դու զԱստու-
ծոյն՝ այլ զմարդկան[5]:
34 Եւ կոչեցեալ առ ինքն զժողովուրդն աշակերտօքն հանդերձ՝
ասէ ցնոսա. եթէ ոք կամի գալ զկնի իմ՝ ուրասցի զանձն
35 իւր, և բարձցէ զխաչ իւր՝ և եկեսցէ զկնի իմ[6]: • Զի
որ կամիցի ապրեցուցանել զանձն իւր՝ կորուսցէ զնա. և որ
կորուսցէ զանձն իւր վասն աւետարանին, ապրեցուսցէ զնա[7].
36 • Զի՞նչ օգուտ է մարդոյ՝ եթէ զաշխարհս ամենայն
37 շահեսցի, և զանձն իւր տուժեսցէ: • Քանզի զի՞նչ տացէ
38 մարդ՝ փոխանակ անձին իւրոյ: • Զի որ ոք ամօթ հա-
մարեսցի զիս և զբանս իմ 'ի շնացող և 'ի մեղաւոր ազգիս
այսմիկ, և որդի մարդոյ յամօթ արասցէ զնա՝ յորժամ
եկեսցէ փառօք հօր իւրոյ և հրեշտակաց սրբոց[8]:
39 Եւ ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ. զի են ոմանք 'ի
սոյանէ որ աստ կան, որք մի՛ ճաշակեսցեն զմահ՝ մինչև
տեսցեն զարքայութիւն Աստուծոյ եկեալ զօրութեամբ[9]:

Գլուխ իններորդ:

1 Եւ յետ վեց աւուր առնու ընդ իւր Յիսուս զպետ-
րոս և զյակովբոս և զյովհաննէս, և հանէ զնոսա 'ի
լեառն մի բարձր առանձինն. և յայլակերպս եղև առաջի
2 նոցա[10]: • Եւ ձորձք նորա եղեն փայլուն սպիտակ յոյժ,
որպէս թափիչք երկրի ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցա-
3 նել[11]: • Եւ երևեցաւ նոցա եղիա մովսէսիւ հանդերձ,
4 և խօսէին ընդ Յիսուսի: • Պատասխանի ետ պետրոս՝ և

[1] Մտթ. 14. 2. Ղկ. 9.19.
[2] Մտթ. 16.16. Յհ. 6.70: 11,27.
[3] Մտթ. 16.20.
[4] Մտթ. 16.21: 17.22. Մտթ. 9.30. Ղկ. 9.22.
[5] Առակ. 3.12. Եբր. 12. 6. Յայտ. 3.19.
[6] Մտթ. 10.38: 16.24. Ղկ. 9.23: 14.27.
[7] Ղկ. 17.33. Յհ. 12.25.
[8] Մտթ. 10.33. Ղկ. 9.26: 12. 9. Հռ. 1.16: 2.Տիմ. 1. 8: 2.12.
[9] Մտթ. 16.28. Ղկ. 9.27. Մտթ. 24.30: 25.31. Ղկ. 22.18.
[10] Մտթ. 17. 1. Ղկ. 9.28.
[11] Դան. 7. 9. Մտթ. 28. 3.

Մտ. 3.17: ասէ ցՅիսուս · ռաբբի՛ բարւոք է մեզ աստ լինել · և
17. 5. արասցուք երիս տաղաւարս՝ մի քեզ և մի մովսեսի և մի
Մր. 1.11. Ղւ. 9.35. եղիայի ։ • Քանզի ոչ գիտէր զի՞նչ խօսէր, զի զարհուր- 5
եալ էին ։ • Եւ եղև ամպ մի հովանի 'ի վերայ նոցա · ձայն 6
եղև յամպոյ անտի՝ և ասէ · դա է որդի իմ սիրելի,
դմա լուարուք[1] ։ • Եւ յանկարծակի հայեցեալ այսր 7
անդր՝ ոչ ևս զոք ուրեք տեսին, բայց միայն զՅիսուս ընդ
ինքեանս ։ • Եւ մինչդեռ իջանէին 'ի լեռնէ անտի, 8
պատուիրեաց նոցա զի մի՛ ումեք պատմեսցեն զոր տեսինն,
[2] Մտ. 17. 9. բայց յորժամ որդի մարդոյ 'ի մեռելոց յարիցէ[2] ։ • Եւ 9
նոքա զբանն 'ի մտի ունէին, և խնդրէին ընդ միմեանս՝ թէ
[3] Հռմ. 31. զի՞նչ իցէ 'ի մեռելոցն յառնել[3] ։ • Հարցին ցնա և 10
Գծ. 17.18. ասեն · զի՞նչ է այն զոր դպիրքն ասեն՝ եթէ նախ եղիայի
[4] Մղ. 4. 5. պարտ է գալ[4] ։ • Նա պատասխանի ետ նոցա և ասէ · 11
Մտ. 17.10. եղիա նախ եկեալ յարդարեսցէ զամենայն · իսկ զիա՞րդ գրեալ
է զորդւոյ մարդոյ, զի բազում ինչ չարչարեսցի և ան-
[5] Սղ. 21. 7. գոսնեսցի[5] ։ • Այլ ես ասեմ ձեզ, եթէ եղիա եկն, և 12
Ես. 53. 3. արարին ընդ նմա զինչ և կամեցան · որպէս և գրեալ է
Զաք. 13. 7. Ղւ. 23.11. վասն նորա[6] ։

Փլպ. 2. 8. Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխ շուրջ զնոքօք, 13
[6] Մտ. 11. 14: և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա[7] ։ • Եւ վաղվաղակի 14
17.12. ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդ-
Ղւ. 1.17. առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա ։ • Եւ եհարց 15
[7] Մտ. 17.14. Ղւ. 9.37. ցնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա ։ • Պատասխանի 16
[8] Մտ. 17.14. ետ մի ոմն 'ի ժողովրդենէն և ասէ · վարդապետ՝ ածի
Ղւ. 9.38. զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր[8] · • Եւ ուր 17
հասանէ՝ զարկուցանէ զնա · և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունս
իւր և ցամաքի · և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և
ոչ կարացին հանել զնա ։ • Պատասխանի ետ նոցա և 18
ասէ · ո՞վ ազգ անհաւատ՝ մինչև յե՞րբ իցեմ առ ձեզ ·
[9] 2.Օրէ.32.20. մինչև ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ · ածէ՛ք զնա առ իս[9] ։ •
Սղ. 77. 8. Եւ ածին զնա առ նա · իբրև ետես զնա այսն, վաղվաղակի 19
Եբր. 3.10. շարժլեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրեայր[10] ։
• Եհարց ցհայր նորա և ասէ · քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ 20
[10] Մր. 1.26. հետէ այդ եղև դմա · և նա ասէ · 'ի մանկութենէ · •
Ղւ. 9.42. Բազում անգամ 'ի հուր արկանէ զդա և 'ի ջուր՝ զի 21

կորուսցէ . արդ՝ եթէ կարող ինչ ես , օգնեա՛ մեզ Տէր՝ [1] 2.Մն. 20.20
22 գթացեալ 'ի վերայ մեր : • Եւ Յիսուս ասէ ցնա . Մտ. 17.19:
ասացեր՝ թէ կարող ես . ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ , 21.21.
23 որ հաւատայն [1]: • Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր ման- Մր. 11.23.
կանն՝ և ասէ . հաւատամ , օգնեա՛ անհաւատութեանս իմ- Ղկ. 17. 6.
24 ում : • Իբրև ետես Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն Յհ. 11.40.
'ի վերայ , սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ . համր և խուլ Գծ. 14. 8.
այս՝ ես տամ քեզ հրաման , ել 'ի դմանէ , և այլ եւս
25 մի՛ մտանիցես 'ի դա : • Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ
ելլկեաց զնա , և ել . և եղև պատանեակն իբրև զմեռեալ ,
26 մինչև բազմաց խօսել թէ մեռաւ : • Եւ Յիսուս
կալեալ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա , և կանգնեցաւ :
27 Եւ իբրև եմուտ նա 'ի տուն , աշակերտքն առանձինն
հարցին ցնա . մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա [2]: • [2] Մտ. 17.18:
28 Եւ ասէ ցնոսա . այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ , եթէ ոչ [3] 2.Թգ. 24.14.
պահովք և աղօթիւք : Մտ. 17.21.
29 Եւ անտի ելեալ անցանէին առ գալիլեացւովք . և ոչ 22.
30 կամէր եթէ ոք գիտասցէ : • Քանզի ուսուցանէր զա- Ղկ. 9.22.
շակերտսն իւր՝ և ասէր ցնոսա , թէ որդի մարդոյ մատնելոց 44.
է 'ի ձեռս մարդկան , և սպանցեն զնա . և իբրև սպանցի՝ յերիր [4] Յհ. 16.19.
31 աւուր յարիցէ [3]: • Եւ նոքա ոչ գիտէին զբանն , և Մտ. 7.18:
երկնչէին հարցանել ցնա [4]: 8.17.18
32 Եկն 'ի Կափառնաում . և իբրև եմուտ 'ի տուն , հարցանէր Ղկ. 2.50:
ցնոսա . զի՞նչ վիճէիք զճանապարհայն ընդ միմեանս ; • 9.45: 18.34:
33 Եւ նոքա լուռ լինէին . քանզի ընդ միմեանս վիճէին 24.25.
34 'ի ճանապարհին թէ ո՛վ մեծ իցէ [5]: • Եւ իբրև նստաւ՝ Յհ. 10. 6.
կոչեաց զերկոտասանսն և ասէ ցնոսա . եթէ ոք կամի առաջին Հռմ. 9.
լինել՝ եղիցի ամենեցուն կրտսեր՝ և ամենեցուն պաշտօնեայ [6]: [5] Մտ. 18. 1.
35 • Եւ առեալ մանուկ մի կացոյց 'ի մէջ նոցա . և ընկալ- Ղկ. 9.46:
36 եալ զնա 'ի գիրկս իւր , ասէ ցնոսա [7]: • Որ միանգամ 22.24.
յայսպիսի մանկանց ընկալցի յանուն իմ , զիս ընդունի . [6] Մտ. 20.25.
և որ զիս ընդունիցի , ոչ զիս ընդունի՝ այլ զայն որ առա- 26.27.
քեացն զիս [8]: Մր. 10.42.
37 Պատասխանի ետ նմա Յովհաննէս և ասէ . վարդապետ՝ 43.44.
տեսաք զոմն , զի յանուն քո դևս հանէր՝ և զմեր կնի ոչ [7] Մտ. 18. 2.
38 շրջէր , և արգելաք զնա [9]: • Եւ նա ասէ . մի՛ արգելուք Մտ. 10.16.

[8] Մտ. 10.40.
Ղկ. 9.48.
[9] Թւ. 11.25.
26—30.
Ղկ. 9.49.
Գծ. 19.13.

[1] 1.Կոր.12. 3. զնա · զի ոչ ոք է՝ որ առնէ զօրութիւնս յանուն իմ,
և կարիցէ հայհոյել զիս [1] : * Զի որ ոչն է ընդ մեզ 39
[2] Մատ. 12.30. հակառակ, 'ի մեր կոյս է [2] : * Եւ որ ոք արբուսցէ ձեզ 40
Ղուկ. 11.23: ջուր բաժակաւ յանուանս յայս՝ թէ դուք Քրիստոսի էք,
9.50. Փիլ. 1.16. ամէն ասեմ ձեզ՝ մի՛ կորուսցէ զվարձս իւր [3] : * Եւ 41
[3] Մատ. 10.42: որ ոք գայթագղեցուսցէ զմի 'ի փոքրկանցս՝ որ հաւատան
25.40. յիս, լաւ էր նմա առաւել՝ եթէ արկեալ էր ընդ
[4] Մատ. 18. 6. պարանոց նորա երկան իշոյ, և ընկեցեալ 'ի ծով [4] : * Եւ 42
Ղուկ. 17. 1. եթէ գայթագղեցուսցէ զքեզ ձեռն քո, հա՛տ՝ ընկեա՛
'ի քէն · զի լաւ իցէ քեզ խեղ մտանել 'ի կեանսն յաւիտենից,
քան երկուս ձեռս ունել՝ և երթալ 'ի գեհեն 'ի հուրն
[5] 2.Օրէ.13. 6. անշէջ [5] : * Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի՝ և հուրն ոչ շիջանի [6] : 43
7—11. * Եւ եթէ ոտն քո գայթագղեցուսցէ զքեզ, հա՛տ՝ 44
Մատ. 5.30: 18. 8. ընկեա՛ զնա 'ի քէն · լաւ իցէ քեզ կաղ մտանել 'ի կեանսն
Հմր. 44. յաւիտենից, քան երկուս ոտս ունել՝ և անկանել 'ի գեհեն
46. 'ի հուրն անշէջ : * Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի՝ և հուրն 45
[6] Եսա. 66.24. ոչ շիջանի : * Եւ եթէ ակն քո գայթագղեցուսցէ զքեզ, 46
Եզէ. 7.20. Յոբ. 14.11. հա՛ն զնա 'ի բաց · լաւ իցէ քեզ միով ակամբ մտանել
յարքայութիւն Աստուծոյ, քան երկուս աչս ունել՝ և անկա-
նել 'ի գեհեն : * Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի՝ և հուրն 47
ոչ շիջանի : * Զի ամենայն ինչ հրով յաղեսցի, և 48
[7] Ղևտ. 2.13. ամենայն ողջակէզ աղիւ յաղեսցի [7] : * Բարւոք է աղ · 49
Եզէ. 43.24. և եթէ աղն անհամեսցի, իւ համեմեսցի · արդ՝ դուք կա-
[8] Մատ. 5.13. Ղուկ. 14.34. լերուք յանձինս ձեր զաղն, և խաղաղութիւն արարէք ընդ
Հռո. 12.18: 14.17.19: միմեանս [8] :

2.Կոր.13.11. Եփէ. 4.29.

Գլուխ Տասներորդ :

Կող 4. 6. Եւ անտի յարուցեալ գայ 'ի սահմանս Հրէաստանի 1
Եբր. 12.14. յայնկոյս յորդանանու · և երթայր դարձեալ խռնեալ ժո-
Սաղ 33.15: 132. 1. ղովուրդն առ նա, և որպէս սովոր էր՝ միւսանգամ ուսու-
[9] Մատ. 19. 1. ցանէր զնոսա [9] : * Իսկ փարիսեցիքն մատուցեալ փոր- 2
Յով. 10.40: ձելով հարցանէին զնա՝ և ասէին, եթէ արժա՞ն իցէ առն
11. 7. զկին իւր արձակել [10] : * Նա պատասխանի ետ նոցա 3
[10] Մատ. 19. 3. և ասէ · զի՞նչ պատուիրեաց ձեզ Մովսէս : * Եւ նոքա 4
[11] Մատ. 5.31: 19. 7: ասեն · Մովսէս հրաման ետ գիր մեկնելոյ գրել, և արձա-
2.Օրէ.24. 1. կել [11] : * Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա · վասն 5

խստասրտութեան ձերոյ գրեաց ձեզ զպատուիրանն զայն : * [1] Ծն. 1.27:
6 Այլ 'ի սկզբանէ արարածոց, արու և էգ արար զնոսա Աստ- 5. 2.
7 ուած, և ասէ[1]: * Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր իւր և
8 զմայր, և երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ[2]: * Եւ եղիցին երկոքին [2] Ծն. 2.24.
'ի մարմին մի. և այնուհետև ոչ են երկու՝ այլ մարմին մի: Մտ. 19. 5:
9 * Արդ՝ զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի՛ մեկնեսցէ: 1.Կր. 6.16.
10 Եւ 'ի տան դարձեալ աշակերտքն զնոյն հարցին ցնա: Եփ. 5.31.
11 * Եւ ասէ ցնոսա. եթէ այր արձակեսցէ զկին իւր՝ և
12 արասցէ այլ, շնայ[3]: * Եւ կին եթէ ելցէ յառնէ իւրմէ՝
և եղիցի առն այլում, շնայ: [3] Մտ. 5.32:
13 Եւ մատուցանէին առ նա մանկտի՝ զի ձեռն դիցէ նոցա. 19. 9.
իսկ աշակերտքն սաստէին այնոցիկ՝ որ մատուցանէինն[4]: * Ղւ. 16.18. Հռ. 7. 3:
14 Իբրև ետես Յիսուս, բարկացեալ սաստեաց նոցա և ասէ. 1.Կր. 7.10.
Թո՛յլ տուք մանկտւոյդ գալ առ իս, և մի՛ արգելուք Ն. 11.
զդոսա. զի այդպիսեացդ է արքայութիւն Աստուծոյ[5]: * [4] Մտ. 19.13. Մր. 5.23.
15 Ամէն ասեմ ձեզ. որ ոչ ընկալցի զարքայութիւն Աստուծոյ Ղւ. 18.15.
16 իբրև զմանուկ՝ ոչ մտցէ 'ի նա[6]: * Եւ առեալ զնոսա [5] Եփ. 4.26:
'ի գիրկս՝ ձեռն եդ 'ի վերայ և օրհնեաց զնոսա: 1.Պետ. 2. 2: 1.Կր. 14.20.
17 Եւ ընդ ելանելն նորա անտի 'ի ճանապարհ, ահաւասիկ [6] Մտ. 18. 3.
ոմն մեծատուն ընթացեալ 'ի ծունր իջանէր, հարցանէր
ցնա և ասէր. Վարդապետ բարի՝ զի՞նչ արարից՝ զի զկեանսն
18 յաւիտենականս ժառանգեցից[7]: * Եւ Յիսուս ասէ ցնա. [7] Մտ. 19.16.
զի՞ ասես զիս բարի. չիք ոք բարի՝ բայց մի Աստուած: Ղւ. 18.18.
19 * Զպատուիրանս գիտես. մի՛ շնար, մի՛ սպանաներ,
մի՛ գողանար, մի՛ սուտ վկայեր, պատուեա՛ զհայր քո և
20 զմայր[8]: * Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնա. Վա՛րդապետ՝ [8] Ել. 20.13.
զայդ ամենայն արարի 'ի մանկութենէ իմմէ, արդ՝ զի՞նչ Ղե. 19.11.
21 ևս պակաս իցեմ: * Եւ Յիսուս հայեցեալ 'ի նա՝ սիրեաց Հռ. 13. 9.
զնա, և ասէ ցնա. մի ինչ պակաս է 'ի քէն. եթէ կամիս
կատարեալ լինել, երթ, զոր ինչ ունիս վաճառեա՛ և տո՛ւր
աղքատաց, և ունիցիս գանձս յերկինս, և ա՛ռ զխաչն՝ [9] Մտ. 19.21:
22 և եկ զկնի իմ[9]: * Եւ նա խոժոռեալ ընդ բանն՝ գնաց 6.19.20.
տրտում. զի ունէր ինչս բազումս: Ղւ. 12.33:
23 Եւ հայեցեալ յայսկոյս յայնկոյս Յիսուս՝ ասէ ցաշա- 16.9: 19. 8.
կերտսն. զի՞արդ դժուարին է՝ որ զինչս ունին, մտանել [10] Մտ. 19.23. Ղւ. 12.15:
24 յարքայութիւն Աստուծոյ[10]: * Եւ աշակերտքն զարմացեալ 18.24.

էին ՚ի վերայ բանիցն նորա: Իսկ Յիսուս դարձեալ
պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որդեակք՝ ո՞րչափ դժուարին
է յուսացելոց յինչս՝ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ[1]:
• Դիւրին է մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել՝ քան 25
մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել[2]: • Եւ 26
նոքա առաւել ևս զարմանային՝ և ասէին ընդ միմեանս.
Իսկ ո՞ կարասցէ ապրել: • Հայեցեալ ընդ նոսա Յիսուս՝ 27
ասէ. առ ՚ի մարդկանէ այդ անհնարին է, այլ ոչ առ
՚ի յԱստուծոյ[3]:
Սկսաւ ասել ցնա պետրոս, ահաւասիկ մեք թողաք զա- 28
մենայն, և եկաք զկնի քո[4]: • Պատասխանի ետ Յիսուս 29
և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ ոչ ոք է որ եթող զտուն կամ
զեղբարս կամ զքորս կամ զհայր կամ զմայր կամ զորդիս
կամ զագարակս վասն իմ կամ վասն աւետարանին. •
Եթէ ոչ առնուցու հարիւրապատիկ այժմ յայսմ ժամանակի 30
տունս և եղբարս և քորս և մարս և որդիս՝ և ագարակս
հալածանօք հանդերձ, և յաշխարհին որ գալոց է զկեանսն՝
յաւիտենականս[5]: • Զի բազումք եղիցին առաջինք յետ- 31
ինք՝ և յետինք առաջինք[6]:
Եւ էին ՚ի ճանապարհի մինչդեռ ելանէին յերուսաղէմ. 32
և երթայր Յիսուս առաջի քան զնոսա, և զարմացեալ էին որ
զհետն երթային և երկնչէին: Եւ առեալ միւսանգամ զերկո-
տասանսն առանձինն, սկսաւ ասել նոցա զինչ անցք անցանելոց
իցեն ընդ նա[7]: • Թէ ահաւասիկ ելանեմք յերուսաղէմ. 33
և որդի մարդոյ մատնեսցի քահանայապետից և դպրաց. և
դատեսցեն զնա ՚ի մահ, և մատնեսցեն զնա հեթանոսաց.
• Եւ կատակեսցեն զնովաւ. և հարկանիցեն զնա, և 34
թքանիցեն ՚ի նա, և սպանցեն. և յերիր աւուր յարիցէ:
Եւ երթային առ նովաւ յակովբոս և յովհաննէս՝ որդիքն 35
զեբեդեայ. և ասեն ցնա. վարդապետ կամիմք զի զոր ինչ
խնդրեսցուք ՚ի քէն՝ արասցես մեզ[8]: • Եւ նա ասէ ցնոսա, 36
զի՞նչ կամիք յինէն՝ զի արարից ձեզ: • Եւ նոքա ասեն 37
ցնա. տուր մեզ զի նստցուք մի յաջմէ քումմէ և մի
յահեկէ ՚ի փառսն քում[9]: • Պատասխանի ետ Յիսուս և 38
ասէ ցնոսա. ոչ գիտէք զինչ խնդրէք. կարէ՞ք ըմպել

[1] Յոբ. 31.24. Սաղ. 51. 9: 61.11. Առակ. 11.28: 1.Տիմ. 6.10. 17.
[2] Մատթ. 19.24. Ղուկ. 18.25.
[3] Ծննդ. 18.14. Յոբ. 42. 2. Մատթ. 19.26. Մարկ. 14.36: Ղուկ. 18.27: 1.37.
[4] Մատթ. 19.27. Մարկ. 1.18. Ղուկ. 18.28: 5.11.
[5] Յոբ. 42.10. Սաղ. 36.16. Եսայ. 61. 7: 2.Մնաց. 25.9. Մատթ. 6.33. Ղուկ. 18.30: 1.Տիմ. 4. 8: 6.6.17.
[6] Մատթ. 19.30: 21.28—32: 8.11.12: 20.16. Ղուկ. 13.30: 7.29.30.
[7] Մատթ. 17.21: 20.17. Մարկ. 8.31: 9.30. Ղուկ. 18.31: 9. 22.44: 24. 6. 7: 1.Կոր. 15. 3. Եբ. 4.
[8] Մատթ. 20.20:
[9] 2.Թագ. 14.19: 3.Թագ. 22.19. Սաղ. 44.10. Առակ. 3.16:
4 27. Մատթ. 20.21: 25.34.

զբաժակն զոր ես ըմպելոց եմ, կամ զմկրտութիւնն մկրտիլ [1] Մտթ. 20.22.
39 զոր ես մկրտելոցն եմ [1]; • Եւ նոքա ասեն ցնա, կարող Յհ. 4. 3.
եմք: Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. զբաժակն զոր ես ըմպելոց եմ՝
ըմպիցէք, և զմկրտութիւնն՝ զոր ես մկրտելոց եմ՝ մկրտի-
40 ցիք [2]· • Այլ նստուցանել ընդ աջմէ իմմէ և ընդ [2] Գործ. 12. 2.
ահեկէ՝ ոչ է իմ տալ, այլ որոց պատրաստեալ իցէ [3]: Հռ. 8,17:
2. Կր. 1. 7.
41 Եւ լուեալ զայն տասանցն, սկսան բարկանալ յակով- Յյ. 1. 9.
42 բայ և յովհաննու [4]: • Եւ Յիսուս կոչեաց զնոսա առ [3] Մտթ. 25.34.
ինքն, և ասէ ցնոսա. գիտէք՝ զի որ յանուան իշխանքն [4] Մտթ. 20.24.
են հեթանոսաց, տիրեն նոցա. և մեծամեծք նոցա իշխեն
43 նոցա [5]: • Ո՛չ նոյնպէս իցէ և ՚ի ձերում միջի. այլ [5] Ղուկ. 22.25.
որ կամիցի ՚ի ձէնջ մեծ լինել՝ եղիցի ձեր պաշտօնեայ [6]. [6] Մրկ. 9.34.
44 • Եւ որ կամիցի ՚ի ձէնջ առաջին լինել, եղիցի ամենեցուն Մտթ. 20.26.
Ն. 28.
45 ծառայ [7]: • Քանզի և որդի մարդոյ ոչ եկն առնուլ Ղուկ. 9.48:
պաշտօն՝ այլ պաշտել, և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ [7] 1.Պետ. 5. 2. 3.
բազմաց [8]: [8] Մտթ. 20.28.
46 Եւ գան յերիքով. և ընդ ելանելն նորա յերիքովէ աշա- Յհ. 13.14.
կերտօքն՝ և բազում ժողովրդովն, որդի տիմեայ բարտիմէոս Գաղ. 3.13.
47 կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի [9]: • Իբրև լուաւ՝ Փիլ. 2. 7:
թէ Յիսուս նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել. 1.Տիմ. 2. 6.
Տիտ. 2.14.
48 որդի դաւթի Յիսուս՝ ողորմեա՛ց ինձ: • Եւ սաստէին Եբր. 9.28.
նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. [9] Մտթ. 20.29. 30.
49 որդի դաւթի ողորմեա՛ց ինձ: • Զտեղի առ Յիսուս՝ Ղուկ. 18.35.
և հրամայեաց կոչել զնա: կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա.
50 քաջալերեա՛ց արի՝ կոչէ զքեզ: • Եւ նորա ընկեցեալ
51 զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս: • Պատաս-
խանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ կամիս՝ թէ արարից
52 քեզ: ասէ ցնա կոյրն. ռաբբունի՝ զի բացայց: Եւ Յիսուս
ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղ-
վաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նորա ՚ի ճանապարհին [10]: [10] Մտթ. 9.22. Մրկ. 5.34.

Գլուխ Մետասաներորդ :

1 Եւ յորժամ մերձ եղեն յերուսաղէմ ՚ի բեթփագէ և
՚ի բեթանիա մօտ ՚ի լեառն ձիթենեաց, առաքէ երկուս յաշա- [11] Մտթ. 21. 1.
2 կերտաց անտի [11]. • Եւ ասէ ցնոսա. երթա՛յք դուք Ղուկ. 19.29.
՚ի գեօղդ՝ որ ընդդէմ ձեր կայ. և նոյն ժամայն իբրև մտանէք Յհ. 12.14.

[1] Դտ. 10. 4: ’ի նա, գտանէք յաւանակ մի կապեալ. յորոյ վերայ ոչ ոք
12.14. ’ի մարդկանէ նստաւ, լուծէք զնա և ածէք: • Եւ 3
Զք. 9. 9. Յհ. 12.14. եթէ ոք ասասցէ ձեզ՝ եթէ զի՞ լուծանէք զյաւանակդ,
ասասջիք՝ եթէ Տեառն իւրում պիտոյ է. և վաղվաղակի
առաքեսցէ զնա այսր: • Չոգան, և գտին զյաւանակն 4
կապեալ առ դուրս արտաքոյ ’ի փողոցի անդ, և լուծին
զնա: • Եւ ոմանք յորոց անդն կային, ասեն ցնոսա. 5
զի՞ գործէք, զի՞ լուծանէք զյաւանակդ: • Եւ 6
նոքա ասեն ցնոսա, որպէս ասացն Յիսուս. և թոյլ ետուն
նոցա: • Ածեն զյաւանակն առ Յիսուս. և արկանեն 7
’ի վերայ նորա հանդերձս, և նստաւ ’ի վերայ նորա [1]: •
Եւ բազումք զհանդերձս իւրեանց տարածանէին ’ի վերայ 8
ճանապարհին, և այլք ոստս ’ի ծառոց հատանէին՝ և արկա-
[2] Մտ. 21. 8. նէին զճանապարհաւն [2]: • Եւ որ առաջին և զկնի 9
[3] Սղ.117.26. Մտ. 21. 9. երթային, աղաղակէին, և ասէին. ովսաննայ բարձրելոյն [3]:
Ղկ. 19.38. • Օրհնեալ որ գալդ յանուն Տեառն. օրհնեալ թագա- 10
Եփ. 8. 9. ւորութիւնդ եկեալ հօր մերոյ դաւթի. խաղաղութիւն
Սփն. 1.12. յերկինս՝ և փառք ’ի բարձունս [4]: • Եւ եմուտ Յիսուս 11
[4] Սղ.147. 1. յերուսաղէմ ’ի տաճարն, և հայեցաւ շուրջ զամենեքումբք.
և զի էր երեկոյացեալ ժամն, ել ’ի բեթանիա երկոտասանիւքն
[5] Մտ. 21.12. հանդերձ [5]:

Եւ ’ի վաղիւ անդր մինչ դեռ ելանէին ’ի բեթանիայ, 12
[6] Մտ. 21.18. քաղցեաւ [6]: • Եւ ետես թզենի մի ’ի բացուստ տերևալից. 13
և եկն՝ թէ գտանիցէ ինչ ’ի նմա. և իբրև եկն ’ի նա՝ ոչ
ինչ եգիտ, բայց միայն տերև. զի ոչ իսկ էր ժամանակ
[7] Մտ. 21.19. թզոյ [7]: • Պատասխանի ետ և ասէ ցնա. մի՛ ևս ոք յաւի- 14
Ղկ. 13. 7. տեան ’ի քէն պտուղ կերիցէ. և լսէին աշակերտքն նորա:

Գան յերուսաղէմ. և մտեալ ’ի տաճարն՝ սկսաւ հանել 15
զվաճառականսն և զգնողս՝ որ էին ’ի տաճարին. և զսեղանս
[8] Մտ. 21.12. հատավաճառացն ցրուեաց, և զաթոռս աղաւնեվաճառացն
Ղկ. 19.45. Յհ. 2.14. կործանեաց [8]. • Եւ ոչ թողոյր՝ եթէ ոք անօթ ինչ 16
15.16: անցուցանիցէ ընդ տաճարն: • Եւ ուսուցանէր և 17
[9] 3.Թգ. 8.29. ասէր ցնոսա. գրեալ է. տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի
Եւ.41—45. ամենայն հեթանոսաց, և դուք արարէք զդա այր աւազա-
Ես. 56. 7. Եր. 7.11. կաց [9]: • Լուան քահանայապետքն և դպիրք. և խնդրէին՝ 18
Ղկ. 19.46. թէ ո՞րպէս կորուսցեն զնա, բայց երկնչէին ’ի նմանէ. զի

ամենայն ժողովուրդն զարմացեալ էր ընդ ուսումն նորա [1]: • [1] Մատ. 21.45. 46: 7.28:
19 Եւ իբրեւ երեկոյ լինէր՝ արտաքոյ քան զքաղաքն ելանէին : Մար. 1.22.
20 Եւ մինչդեռ այգուցն առ նովաւ անցանէին , տեսին Ղու. 4.32:
21 զթզենին ցամաքեալ յարմատոց [2]: • Յիշեաց պետրոս՝ եւ 19.47.
ասէ ցնա . ռաբբի՝ ահաւասիկ թզենին զոր անիծեր , [2] Մատ. 21.19.
22 ցամաքեցաւ : • Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա .
23 եթէ ունիցիք զհաւատսն Աստուծոյ [3], • Ամէն ասեմ [3] Մատ. 21.21.
ձեզ . որ ոք ասիցէ լերինս այսմիկ՝ բարձիր եւ անկիր 'ի ծով , Հռ. 4.20.
եւ ոչ երկմտիցէ 'ի սրտի իւրում , այլ հաւատայցէ՝ թէ
24 զոր ասէն լինի , եղիցի նմա զոր ինչ եւ ասիցէ [4]. • Վասն [4] Մատ. 17.19:
այսորիկ ասեմ ձեզ . զամենայն ինչ վասն որոյ աղօթս 21.21.
արարեալ խնդրիցէք , եւ հաւատայցէք թէ առնուցուք , Մար. 9.22. Ղու. 17. 6.
25 եղիցի ձեզ [5]: • Եւ յորժամ յաղօթս կայցէք , թողու- [5] Մատ. 7. 7.
ցուք , եթէ ունիցիք ինչ զումեքէ . զի եւ հայրն ձեր՝ որ Ղու. 11. 9.
26 յերկինս է , թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր [6]: • Զի եթէ Յհ. 14.13: 15.7: 16.24.
դուք ոչ թողուցուք , եւ ոչ հայրն ձեր որ յերկինս է՝ թողցէ Յկ. 1. 5. 6.
ձեզ զյանցանս ձեր [7]: [6] Մատ. 6.14: 18.35.
27 Գան միւսանգամ յերուսաղէմ . եւ մինչդեռ 'ի տաճարի Կող. 3.13.
անդ զգնայր , գան առ նա քահանայապետքն եւ դպիրք եւ [7] Մատ. 18.35.
28 ծերք [8], • Եւ ասեն ցնա . որո՞վ իշխանութեամբ առնես [8] Մատ. 21.23.
29 զայդ , եւ ո՞վ ետ քեզ զիշխանութիւնդ զայդ : • Պա- Ղու. 20. 2.
տասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա . հարցից եւ ես զձեզ
բան մի , տուք ինձ պատասխանի . եւ ես ասացից ձեզ՝ որով
30 իշխանութեամբ առնեմ զայս : • Մկրտութիւնն յով-
հաննու յերկնի՞ց էր՝ եթէ 'ի մարդկանէ , տուք ինձ պատ-
31 ասխանի : • Խորհէին ընդ միմեանս՝ եւ ասէին . եթէ ասեմք՝
եթէ յերկնից , ասէ ցմեզ . իսկ ընդէ՞ր ոչ հաւատացէք
32 նմա : • Այլ եթէ ասեմք՝ 'ի մարդկանէ , երկնչիմք
'ի ժողովրդենէն . զի ամենեքին գիտէին զյովհաննէս՝ թէ
33 մարգարէ էր [9]: • Պատասխանի ետուն եւ ասեն ցՅիսուս .
չգիտեմք : Եւ Յիսուս ետ նոցա պատասխանի եւ ասէ .
եւ ոչ ես ասեմ ձեզ , որով իշխանութեամբ առնեմ զայս :

Գլուխ Երկոտասաներորդ :

1 Եւ սկսաւ խօսել ընդ նոսա առակօք՝ եւ ասել : Այր մի [9] Մատ. 3. 5: 14. 5.
տնկեաց այգի , եւ եած շուրջ զնովաւ ցանգ , եւ գուբ հնձան Մատ. 6.20.

[1] Մատ. 21.33. փորեաց, և շինեաց աշտարակ. և ետ զնա ցմշակս, և
Ղուկ. 20. 9. և գնաց 'ի տար աշխարհ[1]: • Եւ առաքեաց առ մշակսն 2
Եսա. 5. 2. Երեմ. 2.21. 'ի ժամանակի ծառայ մի, զի 'ի մշակաց անտի առցէ 'ի պտղոյ
[2] Ղուկ. 12.48. այգւոյն[2]: • Եւ նոցա կալեալ գան հարին զնա, և 3
արձակեցին ունայն: • Դարձեալ առաքեաց առ նոսա 4
այլ ծառայ, և զնա կառափնատեցին՝ և արձակեցին անար-
գեալ: • Եւ դարձեալ այլ առաքեաց, և զնա սպանին. 5
և զբազումս այլս՝ զոմանս հարկանէին և զոմանս սպանանէին:
• Ապա որդի մի էր իւր սիրելի, զնա առաքեաց առ նոսա 6
յետոյ, և ասէ. Թերևս ամաչեսցեն յորդւոյ աստի իմմէ:
• Իսկ մշակքն իբրև տեսին զնա թէ գայ՝ ասեն ցմիմեանս. 7
սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա, և մեր լիցի
[3] Մատ. 21.38. ժառանգութիւնն[3]: • Եւ կալեալ զնա սպանին, և հանին 8
Ղուկ. 20.14. արտաքոյ այգւոյն: • Արդ՝ զի՞նչ արասցէ տէր այգ- 9
ւոյն: եկեսցէ և կորուսցէ զմշակսն, և տացէ զայգին
[4] Մատ. 21.40. 'ի ձեռս այլոց[4]: • Եւ ո՞չ զգիրն զայն լուէք ընթերցեալ 10
Ղուկ. 20.15. ձեր, թէ զվէմն զոր անարգեցին շինողքն, նա եղև գլուխ
Ա[illegible]. 1.24. [illegible].25—31. անկեան[5]: • 'Ի Տեառնէ եղև այս, և է սքանչելի յաչս 11
Եսա. 5.1—7. մեր[6]: • Եւ խնդրէին զնա ունել, և երկեան 'ի ժողովր- 12
Ղուկ. 19.27. դենէ անտի, զի գիտացին թէ առ նոսա ասաց զառակն.
[5] Սաղ. 117.22. Եսա. 28.16. և թողին զնա և գնացին[7]:

Մատ. 21.41. Եւ առաքեն առ նա զոմանս 'ի փարիսեցւոց անտի՝ և 13
[6] Ծն. 24.50. 'ի հերովդիանոսաց, զի զնա որսասցեն բանիւ[8]: • Եւ 14
[7] Մատ. 21.45. 46. նոքա եկեալ հարցանէին զնա նենգութեամբ՝ և ասէին.
Մատ. 11.18. վարդապետ՝ գիտեմք զի ճշմարիտ ես, և ոչ ինչ փոյթ է
Ղուկ. 20.19. քեզ զումեքէ. զի ոչ հայիս յերեսս մարդկան, այլ ճշմար-
Յհ. 7.25. Ի. 30.44. տութեամբ զճանապարհն Աստուծոյ ուսուցանես. արդ՝ ասա
[8] Մատ. 22.15. մեզ, արժա՞ն է հարկս տալ կայսեր՝ թէ ոչ. տացո՞ւք՝
Ղուկ. 20.20. եթէ ոչ տացուք: • Եւ Յիսուս գիտաց զկեղծաւորու- 15
թիւն նոցա, ասէ ցնոսա. զի՞ փորձէք զիս կեղծաւորք.
բերէք ինձ դահեկան մի՝ զի տեսից: • Եւ նոքա բերին. 16
և ասէ ցնոսա. ո՞յր է պատկերս այս՝ կամ գիր: և նոքա ասեն
[9] Մատ. 17.24. ցնա. կայսեր: • Պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա. 17
25.26:22. 21. երթայք տուք զկայսերն՝ կայսեր, և զԱստուծոյն՝ Աստու-
Հռ. 13. 7: ծոյ. և զարմացան ընդ նա[9]:
1.Պետ.2.17. Գան առ նա սադուկեցիքն որ ասեն՝ թէ չիք յարութիւն. 18

19 հարցանէին զնա և ասէին [1]: • Վարդապետ՝ Մովսէս
գրեաց մեզ. եթէ ուրուք եղբայր մեռանիցի և թողուցու-
ցէ կին՝ և որդի ոչ թողուցու. զի առցէ եղբայր նորա զկին
20 նորա, և յարուսցէ զաւակ եղբօր իւրում [2]: • Արդ՝
եղբարք եօթն էին առ մեզ. առաջինն առ կին՝ և մեռաւ,
21 և ոչ եթող զաւակ: • Եւ երկրորդն առ զնոյնն՝ և
մեռաւ, և ոչ նա եթող զաւակ. նոյնպէս և երրորդն առ
22 զնոյն [3]: • Եւ եօթնեքեան իսկ՝ և ոչ թողին զաւակ.
23 յետ ամենեցուն մեռաւ և կինն: • Արդ՝ 'ի յարութեանն
յորժամ յառնիցեն, ո՞յր 'ի նոցանէ լինիցի կինն. զի
24 եօթնեքեան կալան զնա կին: • Պատասխանի ետ Յիսուս
և ասէ ցնոսա. ո՞չ վասն այդորիկ իսկ մոլորեալ էք՝ զի
25 ոչ գիտէք զգիրս՝ և ոչ զզօրութիւնն Աստուծոյ: • Զի
յորժամ 'ի մեռելոց յարիցեն, ոչ արք կանայս առնեն,
և ոչ կանայք արանց լինին. այլ իբրև զհրեշտակս իցեն՝
26 որ յերկինս են [4]: • Այլ վասն յարութեան մեռելոց
զի յառնեն, ո՞չ իցէ ընթերցեալ ձեր 'ի գիրսն Մովսէսի
'ի մորենւոջն. որպէս ասաց ցնա Աստուած. ես եմ ասէ՝
Աստուած աբրահամու, Աստուած իսահակայ, և Աստուած
27 յակոբայ [5]: • Եւ ոչ է Աստուած մեռելոց՝ այլ կեն-
դանեաց՝ և արդ՝ դուք յոյժ մոլորեալ էք:
28 Եւ մատուցեալ մի ոմն 'ի դպրացն՝ լսէր նոցա մինչ վի-
ճէինն. իբրև ետես եթէ բարւոք ետ նոցա զպատասխանին,
29 եհարց զնա և ասէ. ո՞ր պատուիրան է առաջին [6]: • Եւ
Յիսուս ասէ ցնա. առաջին քան զամենայն՝ լո՛ւր իսրայէլ՝
30 Տէր Աստուած մեր՝ Տէր մի է [7]. • Եւ սիրեսցես զՏէր
Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ, և յամենայն անձնէ
քումմէ, և յամենայն մտաց քոց, և յամենայն զօրութենէ
31 քումմէ. այս է առաջին պատուիրան [8]: • Եւ երկրորդն
նման սմին. սիրեսցես զընկեր քո՝ իբրև զանձն քո: մեծ
32 քան զսոսա այլ պատուիրան ոչ գոյ [9]: • Եւ ասէ ցնա
դպիրն. բարւոք է վարդապետ. ճշմարտութեամբ ասացեր՝
թէ մի է Աստուած, և ոչ գոյ այլ բաց 'ի նմանէ [10]: •
33 Եւ սիրել զնա յամենայն սրտէ և յամենայն զօրութենէ
և յամենայն մտաց, և սիրել զընկերն իբրև զանձն, առա-
34 ւել է քան զողջակէզս և զզոհս [11]: • Եւ տեսեալ

[1] Մտ. 22.23. Ղկ. 20.27. Գրծ. 23. 8.
[2] Ղևտ. 18.16: 2.Օրէ. 25.5. 6—10. Ծն. 19.31. Ե. 32:38.8. Հռութ. 1.12. Ե. 13.
[3] Մտ. 22.25.
[4] 1.Կր. 15.42. Ե. 49.52.
[5] Ծն. 28.13. Ելք. 3. 6. Մտ. 22.32. Ղկ. 20.37.
[6] Մտ. 22.35:
[7] 2.Օրէ. 6. 4. Մղ. 2.10: 1.Տիմ. 2. 5.
[8] Մտ. 22.37. Ղկ. 10.27. Յհ. 17. 3.
[9] Ղևտ. 19.18. Մտ. 22.39. Հռ. 13. 9. Գաղ. 5.14. Յկ. 2. 8:
[10] 2.Օրէ. 4.39: Եսայ. 45. 6. 14:46. 9:
[11] 1.Թագ. 15.22. Ովս. 6. 6. Միք. 6. 6. 7. 8.

[1] Մտթ. 22.46. Յիսուսի թէ իմաստութեամբ ետ զպատասխանին՝ ասէ ցնա.
չես հեռի յարքայութենէ Աստուծոյ: Եւ ոչ եւս ոք իշխէր
ինչ հարցանել ցնա [1]:

Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ, մինչ ուսուցանէր 35
'ի տաճարին. զիա՞րդ ասեն դպիրքն, եթէ Քրիստոսն որդի
[2] Մտթ. 22.42. դաւթի է [2]: • Եւ ինքն դաւիթ հոգւովն սրբով ասէ. 36
Ղուկ. 20.41. ասաց Տէր ցտէր իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ՝ մինչեւ եդից
[3] 2.Թագ. 23.2. զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց [3]: • Արդ՝ եթէ 37
Սաղ. 109.1. ինքն իսկ դաւիթ զնա Տէր կոչէ՝ զիա՞րդ իցէ որդի նորա.
Եւ բազում ժողովուրդ լսէր նմա քաղցրութեամբ:

Եւ ասէր ուսուցանելով 'ի վարդապետութեան իւրում. 38
զգո՛յշ լերուք 'ի դպրաց անտի, որ կամին 'ի հանդերձս երկա-
[4] Մտթ. 23.5. յնս շրջիլ՝ զնախողջոյնս խնդրել 'ի հրապարակս [4], •
Մար. 4.2. Եւ զնախաթոռս 'ի ժողովուրդս, եւ զգահաւորակս յընթրիս: 39
Ղուկ. 11.43: 20.46. • Որ ուտեն զտունս այրեաց, պատճառանօք յերկարել 40
[5] Մտթ. 23.14. զաղօթս, զի աւելի եւս դատաստանս ընկալցին [5]:

Կայր Յիսուս ընդդէմ գանձանակին, տեսանէր թէ զիա՞րդ 41
ժողովուրդն արկանէր պղինձ 'ի գանձանակն. եւ բազում
[6] 4.Թագ. 12.9. մեծատունք արկին բազում ինչ [6]: • Եկն այրի մի եւ 42
Ղուկ. 21.1. արկ երկուս լումայս, որ է նաքարակիտ մի: • Եւ 43
Մտթ. 10.9. կոչեցեալ առ ինքն զաշակերտսն, ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ
ձեզ՝ զի այրին այն տառապեալ շատ արկ քան զամենեսեան՝
[7] 2.Կոր. 8.2. որ արկին 'ի գանձանակն [7]: • Քանզի ամենեքին յաւե- 44
Եւ.12: լորդաց իւրեանց արկին. այլ նա 'ի չքաւորութենէ իւրմէ՝
[8] 2.Օրէ. 24.6: 1.Մն. 29.3. զամենայն ինչ՝ զոր ունէր՝ արկ գոյիւ չափ զկեանս իւր [8]:

Եւ.17: 2.Մն. 24.10: 1.Յհ. 3.17.

Գլուխ Երեքտասաներորդ:

Եւ յելանելն նորա 'ի տաճարէ անտի, ասէ ցնա մի 1
յաշակերտացն նորա. վարդապետ, տե՛ս ո՞րպիսի են քարինքս,
եւ ո՞րպիսի շինուածք: • Պատասխանի ետ նմա Յիսուս 2
եւ ասէ. տեսանե՞ս զայդ ամենայն շինուածս, ամէն ասեմ
ձեզ՝ եթէ ոչ թողցի այդր քար 'ի քարի վերայ՝ որ ոչ
քակտեսցի [9]:

[9] Մտթ. 24.2. Եւ մինչ նստէր նա 'ի լերինն ձիթենեաց յանդիման 3
Ղուկ. 19.44: տաճարին, հարցանէին ցնա առանձինն՝ պետրոս եւ յակով-
21.5. բոս եւ յովհաննէս եւ անդրէաս: • Ասա մեզ՝ ե՞րբ 4

լինիցի այդ · և զի՞նչ նշան է՝ յորժամ կատարելոց իցէ [1] Մատ. 24. 3.
5 այդ ամենայն [1]: • Պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա · Ղուկ. 21. 7.
6 Զգո՛յշ կացէք, մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ [2]: • Զի բազումք [2] Մատ. 24. 4.
եկեսցեն յանուն իմ, և ասիցեն՝ թէ ես եմ Քրիստոսն · Եփե. 5. 6.
7 և զբազումս մոլորեցուսցեն: • Այլ յորժամ լսիցէք Կող. 2. 8:
պատերազմունս և համբաւս պատերազմաց՝ մի՛ խռովիցիք, 1.Թես.2. 3:
զի պարտ է լինել · բայց չև՛ է կատարածն [3]: 2.Թես.2. 3.
8 Զի յարիցէ ազգ յազգի վերայ, և թագաւորութիւն [3] Սաղ. 26. 3:
'ի թագաւորութեան վերայ · և եղիցին շարժմունք 'ի տեղիս 45.2. 3.
տեղիս, սովք և սրածութիւնք և խռովութիւնք · այլ այն Յով.14.1,27.
9 ամենայն սկիզբն է երկանց [4]: • Եւ զձեզ իսկ մատնեսցեն [4] Մատ. 24. 7.
յատեանս, և 'ի ժողովուրդս տանջիցիք, և առաջի դատա- [5] Մատ. 10.17.
ւորաց և թագաւորաց կայցէք վասն իմ 'ի վկայութիւն նոցա [5], 18:24. 9.
10 • Եւ ամենայն հեթանոսաց: բայց նախ պա՛րտ է աւետա- Յայտ. 2.10.
11 րանին քարոզել [6]: • Այլ յորժամ տանիցեն զձեզ [6] Մատ.24.14.
մատնել, մի՛ յառաջագոյն հոգայցէք, և մի՛ զմտաւ ածիցէք՝ Յայտ. 14. 6.
թէ զի՞նչ խօսիցիք · այլ որ ինչ տացի ձեզ 'ի ժամուն [7] Եբր. 4.12.
յայնմիկ՝ զայն խօսիցիք · զի ո՛չ դուք էք որ խօսիցիքն՝ այլ Մատ. 10.19.
12 Հոգին սուրբ [7]: • Մատնեսցէ եղբայր զեղբայր 'ի մահ՝ և Ղուկ. 12.12:
հայր զորդի · և յարիցեն որդիք 'ի վերայ հարց, և սպանանիցեն 21.14,15.
13 զնոսա [8]: • Եւ եղիջիք ատելեալք յամենեցունց վասն Գործ. 2. 4:
անուան իմոյ · այլ որ համբերեսցէ իսպառ՝ նա կեցցէ [9]: 4.8,31.
14 Եւ յորժամ տեսանիցէք զպղծութիւն աւերածին, զի Գործ. 6.10.
կայցէ 'ի տեղւոջ ուր չիցէ արժան, որ ընթեռնուն 'ի միտ [8] Ելք. 38.21.
առցէ: Յայնժամ որ 'ի Հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն 'ի լե- Միք. 7. 6.
15 րինս [10]. • Եւ որ 'ի վերայ տանեայն իցէ՝ մի՛ իջցէ Մատ.10.21:
'ի տուն, և մի՛ մտցէ բառնալ ինչ 'ի տանէ իւրմէ · • 24.10,12.
16 Եւ որ յագարակին իցէ՝ մի՛ դարձցի յետս առնուլ զձորձս Ղուկ. 21,16:
17 իւր: • Բայց վա՜յ իցէ յղեաց և ստնտուաց յաւուրսն 12,53.
18 յայնոսիկ [11]: • Յաղօ՛թս կացէք՝ զի մի՛ ձմերանի լինիցի [9] Մատ. 24. 9.
19 այն: • Եղիցին աւուրքն այնոքիկ նեղութեանց՝ որպիսի Ղուկ. 6.22:
ո՛չ եղեն երբեք այնպիսիք 'ի սկզբանէ արարածոց մինչև 21.17.
20 ցայժմ, և մի՛ այլ լիցի [12]: • Եւ եթէ ո՛չ էր կարճեալ Յով. 17.14.
Աստուծոյ զաւուրսն զայնոսիկ վասն ընտրելոց իւրոց, ո՛չ Դան. 12.12.
ապրէր ամենայն մարմին · այլ վասն ընտրելոցն՝ զորս ընտրեաց՝ Մատ. 10.22:
կարճեաց զաւուրսն զայնոսիկ: 24.13.

Յայտ. 2.10.
[10] Դան. 9.27.
Մատ. 24.15.
Ղուկ. 21.20, 21.
[11] Ղուկ. 21.23: 23.29.
[12] Մատ. 24.21.
Դան. 9.26: 12. 1.
Յովէլ. 2. 2.

Յայնժամ եթէ ոք ասիցէ ձեզ, եթէ ահաւասիկ է Քրիս- 21
տոս՝ կամ աւանիկ, մի՛ հաւատայցէք[1]: • Զի յարիցեն 22
սուտ քրիստոսք եւ սուտ մարգարէք, եւ տացեն նշանս եւ
արուեստս առ 'ի մոլորեցուցանելոյ եթէ հնար ինչ իցէ եւ
զընտրեալսն[2]: • Բայց դուք զգո՛յշ լերուք՝ ահաւասիկ 23
յառաջագոյն ասացի ձեզ զամենայն[3]:

Այլ յաւուրսն յայնոսիկ յետ նեղութեանն այնորիկ 24
արեգակն խաւարեսցի, եւ լուսին ոչ տացէ զլոյս իւր[4]: •
Եւ աստեղք յերկնից թօթափեսցին, եւ զօրութիւնք յերկինս 25
շարժեսցին: • Եւ յայնժամ տեսցեն զորդի մարդոյ եկեալ 26
ամպովք՝ զօրութեամբ եւ փառօք բազմօք[5]: • Եւ յայնժամ 27
առաքեսցէ զհրեշտակս իւր եւ ժողովեսցէ զընտրեալս իւր
'ի չորից հողմոց՝ 'ի ծագաց երկրի մինչեւ 'ի ծագս երկնից[6]:

Բայց դուք 'ի թզենւոյ անտի ուսջի՛ք զառակն. յորժամ 28
ոստք նորա կակղանայցեն եւ տերեւ արձակիցի 'ի նմա,
գիտէք թէ մերձ է ամառն[7]. • Նոյնպէս եւ դուք՝ 29
յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն եղեալ, գիտասջի՛ք թէ
մերձ է առ դուրս: • Ամէն ասեմ ձեզ, թէ ոչ անցցէ 30
ազգս այս՝ մինչեւ այս ամենայն եղիցի: • Երկինք եւ երկիր 31
անցցեն, եւ բանք իմ ոչ անցանիցեն[8]:

Այլ վասն աւուրն այնորիկ եւ ժամու՝ ոչ ոք գիտէ՝ ոչ 32
հրեշտակք յերկինս՝ եւ ոչ որդի, բայց հայր միայն:
• Զգո՛յշ եղերուք. սկեցէ՛ք եւ կացէք յաղօթս. զի ոչ 33
գիտէք ե՛րբ ժամանակն իցէ[9]: • Որպէս այր մի գնացեալ 34
'ի տար աշխարհ՝ թողուցու զտուն իւր. եւ տայցէ ծառայից
իւրոց իշխանութիւն, եւ իւրաքանչիւր զգործս իւր. եւ
դռնապանին պատուէր տայցէ, զի արթուն լինիցի[10]: •
Արդ՝ արթո՛ւն կացէք, զի ոչ գիտէք ե՛րբ տէր տանն գայցէ՝ 35
յերեկորեայ եթէ 'ի մէջ գիշերի՝ եթէ 'ի հաւախօսի՝ եթէ
ընդ առաւօտս[11]: • Գուցէ եկեալ յանկարծակի՝ գտանիցէ 36
զձեզ 'ի քուն[12]: • Բայց զոր ձեզդ ասեմ, ամենեցուն 37
ասեմ՝ արթո՛ւն կացէք[13]:

Գլուխ Չորեքտասաներորդ:

Եւ էր զատիկն եւ բաղարջակերք յետ երկուց աւուրց. 1

[1] Մատ. 24.23. Ղուկ. 17.23: 21. 8: [2] 1.Թագ. 19.22: 3.Թագ. 18.19. Եսա. 9.15. Երե. 27.15: 14. 14.15: 23. 5.15: 23. 16.32. Մատ. 7.15: 24. 11.24: Ղուկ. 21. 8: 2.Պետ. 2. 1: [3] 2.Պետ. 3.17. [4] Եսա. 13.10. Եզե. 32. 7. Դան. 7.10. Յովէլ. 2.10. Սոփ. 1.15. Մատ. 24.29. Ղուկ. 21.25: 2.Պետ. 3.10. Յայտ. 6.12. 13:13.14. [5] Դան. 7.13. Մատ. 16.27: 24.30. Մար. 14.62. Գործ. 1.11: 1.Թես. 4.16: 2.Թես. 1. 7. 10. Յայտ. 1. 7. [6] Մատ. 24.31. [7] Մատ. 24.32. Ղուկ. 21.29. [8] Եսա. 40. 8. Մատ. 24.35. Ղուկ. 21.33. [9] Մատ. 24.42: 25.13. Ղուկ. 12.40: 21.34. Հռոմ. 13.11: 1.Թես. 5. 6.

[10] Մատ. 24.45: 25.14: [11] Մատ. 24.42.44. [12] Մատ. 25. 5. [13] Հռոմ. 33.35.

խնդրէին քահանայապետքն և դպիրք՝ եթէ զիա՞րդ զնա նենգաւ
2 կալեալ սպանանիցեն [1]: • Բայց ասէին. թէ մի՛ ՚ի տօնի
աստ, զի մի՛ խռովութիւն լինիցի ՚ի ժողովրդեանն:
3 Եւ մինչ էր ՚ի Բեթանիայ՝ ՚ի տան Սիմոնի բորոտի բազ-
մեալ, եկն կին մի՝ որ ունէր շիշ իւղոյ նարդեան ազնուի
մեծագնոյ, և բեկեալ զշիշն՝ եհեղ ՚ի վերայ գլխոյ նորա [2]:
4 • Եւ աշակերտքն զչարէին և ասէին. ընդէ՞ր եղև
5 կորուստ իւղոյդ այդորիկ: • Մարթ էր զայդ իւղ
վաճառել աւելի քան երեք հարիւր դահեկանի, և տալ
6 աղքատաց. և զայրանային նմա յոյժ [3]: • Եւ Յիսուս
ասէ ցնոսա. թո՛յլ տուք դմա՝ զի՞ աշխատ առնէք, զի
7 գործ մի բարի գործեաց դա յիս: • Յամենայն ժամ
զաղքատս ընդ ձեզ ունիք, և յորժամ կամիք՝ կարող էք
առնել նոցա բարիս. այլ զիս ոչ յամենայն ժամ ընդ ձեզ
8 ունիք [4]: • Դա զոր ունէրդ՝ արար. յառաջագոյն խնկեաց
9 զմարմին իմ ՚ի նշան պատանաց [5]: • Ամէն ասեմ ձեզ.
ուր և քարոզեսցի աւետարանս այս ընդ ամենայն աշխարհ,
և զոր արար դա՝ խօսեսցի վասն յիշատակի դորին:
10 Եւ Յուդա Իսկարիովտացի մի յերկոտասանից անտի, գնաց
11 առ քահանայապետսն՝ զի մատնեսցէ զնա նոցա [6]: • Նոքա
իբրև լուան՝ խնդացին, և խոստացան տալ նմա արծաթ. և
խնդրէր՝ թէ զիա՞րդ պարապով մատնեսցէ զնա [7]:
12 Եւ յառաջնում աւուր բաղարջակերացն՝ յորժամ զզա-
տիկն զենուին, ասեն ցնա աշակերտքն. ո՞ւր կամիս՝ երթիցուք
13 պատրաստեսցուք՝ զի կերիցես զզատիկն [8]: • Եւ առաքէ
երկուս յաշակերտաց անտի՝ և ասէ ցնոսա. երթա՛յք
՚ի քաղաք, և իբրև մտանիցէք ՚ի քաղաքն՝ պատահեսցէ ձեզ
այր մի որ սափոր ջրոյ յուս ունիցի, երթա՛յք զհետ նորա [9]:
14 • Եւ յո՛ր տուն մտանիցէ, ասասջիք ցտանուտէրն.
վարդապետ ասէ՝ ո՞ւր են իջավանքն, ուր աշակերտօքս
15 ուտիցեմ զզատիկն [10]: • Եւ նա ցուսցէ ձեզ վերնատուն
16 մի մեծ զարդարեալ. անդ պատրաստեսջիք մեզ: • Եւ
գնացին պատրաստել աշակերտքն նորա. եկին ՚ի քաղաքն՝
և գտին որպէս ասացն նոցա. և պատրաստեցին զզատիկն:
17 Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ գայ երկոտասանիւքն հանդերձ [11]:
18 • Եւ իբրև բազմեցան և գեռ ուտէին, ասէ Յիսուս.

[1] Մտ. 26. 2. Ղկ. 22. 1. Ծն. 37.20: 1.Թգ. 19. 1. Սղ. 30.14: 36.14: 93.21. Մտ. 26. 4: 27. 1. Յհ. 11.53: 13. 1. Գծ. 23.12.
[2] Մտ. 26. 6. Ղկ. 7.37. Յհ. 12.1.3.
[3] Մտ. 18.28.
[4] Մտ. 26.11: 2.Օրէ. 15.11.
[5] Մտ. 26.12. Մր. 16. 1. Ղկ. 24. 1. Յհ. 19.39. Ն. 40. Ծն. 50. 2. 26: 2 Մն. 16.14.
[6] Սղ. 40. 10. Մտ. 26.14. Ղկ. 22. 3. Ն. 4.
[7] Ել. 23. 8: 2.Օրէ. 16.19: 1.Տիմ. 6.10.
[8] Ել. 12. 8. Մտ. 26.17. Ղկ. 22. 7.
[9] Ծն. 24.10. 11—20.
[10] Ել. 12.21.
[11] Մտ. 26.20. Ղկ. 22.14.

[1] Յօհ. 13.21. ամէն ասեմ ձեզ՝ զի մի ոմն 'ի ձէնջ մատնելոց է զիս ,
որ ուտէ իսկ ընդ իս [1]: • Եւ նոքա սկսան տրտմել՝ 19
և ասել մի ըստ միոջէ · միթէ ես իցեմ , և միւսն՝ միթէ
ես իցեմ: • Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա · մի յեր- 20
կոտասանից այտի , որ մխեաց ընդ իս 'ի սկաւառակդ : • Այլ 21
որդի մարդոյ երթայ՝ որպէս և գրեալ է վասն նորա · բայց վայ
իցէ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռն որդի մարդոյ մատնեսցի · լաւ
[2] Սաղ. 40.10. էր նմա՝ թէ չէր իսկ ծնեալ մարդն այն [2]:
Մատ. 26.24.
Ղուկ. 22.22. Եւ մինչդեռ ուտէին , առեալ Յիսուսի հաց՝ օրհնեաց 22
Գործ. 1.16. և եբեկ ետ նոցա , և ասէ · առէք՝ այդ է մարմին իմ [3]:
Մատ. 18. 7. • Եւ առեալ բաժակ՝ գոհացաւ և ետ նոցա , և արբին 23
[3] Մատ. 26.26. Ղուկ. 22.19: 'ի նմանէ ամենեքեան : • Եւ ասէ ցնոսա · այս է արիւն 24
1.Կոր. 11.24. իմ նորոյ ուխտի , որ փոխանակ բազմաց հեղանի [4]: • Ամէն 25
[4] Ղեւ. 17.11. ասեմ ձեզ · թէ ոչ ևս յաւելից ըմպել 'ի բերոյ որթոյ մինչև
Մատ. 26.28: 1.Կոր. 10.16. ցօրն ցայն՝ յորժամ արբից զնա նոր յարքայութեան Աստու-
[5] Մատ. 26.30. ծոյ: • Եւ գոհացեալ՝ ելին 'ի լեառն ձիթենեաց [5]: 26
Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս · ամենեքին գայթագղելոց էք 27
յինէն յայսմ գիշերի · զի գրեալ է , թէ հարից
[6] Մատ. 26.31. զհովիւն՝ և ոչխարքն ցրուեսցին [6]: • Այլ յետ յարու- 28
Յօհ. 16.32. Զաք. 13. 7. թեան իմոյ՝ յառաջագոյն երթայց քան զձեզ 'ի գալիլեա [7]:
[7] Մատ. 26.32. • Պատասխանի ետ պետրոս և ասէ ցնա · թէպէտ և 29
Մար. 16. 7. ամենեքին գայթագղեսցին , այլ ես ոչ [8]: • Եւ ասէ ցնա 30
[8] Մատ. 26.33. 34. Յիսուս · ամէն ասեմ քեզ · թէ դու իսկ յայսմ գիշերի
Ղուկ. 22.33. մինչչև հաւու խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրասցիս զիս : •
34. իսկ պետրոս առաւել ևս պնդէր և ասէր · եթէ մեռանել 31
Յօհ. 13.37. 38. ևս հասանիցէ ընդ քեզ , զքեզ ոչ ուրացայց · նոյնպէս և
[9] Մատ. 26.35. ամենեքեան ասէին [9]:
Յօհ. 11.16: Գան 'ի գեօղն՝ որում անուն էր գեթսեմանի · և ասէ 32
13.38. ցաշակերտսն · նստարո՛ւք աստ՝ մինչև ես յաղօթս կացից [10]:
Հռ.-Բ.1.16. Եւ. 17. • Եւ առնու ընդ իւր զպետրոս և զյակովբոս և զյովհան- 33
[10] Մատ. 26.36. նէս , և սկսաւ տխրել և հոգալ: • Յայնժամ ասէ ցնոսա · 34
Ղուկ. 22.39. տրտում է անձն իմ մինչև 'ի մահ , մնացէք աստ՝ և արթուն
Յօհ. 16. 1. կացէք [11]: • Եւ մատուցեալ սակաւիկ մի յառաջ , անկաւ 35
'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր · և կայր յաղօթս , զի եթէ
հնար ինչ է՝ անցցէ 'ի նմանէ ժամն : • Եւ ասէ · աբբա՛ 36
[11] Յօհ. 12.27. հայր՝ ամենայն ինչ քեզ հնարաւոր է , անցո՛ զբաժակս զայս

յինէն, բայց ոչ որպէս ես կամիմ՝ այլ որպէս դու կամիս[1]:
37 • Եւ գայ՝ գտանէ զնոսա զի ննջէին, և ասէ ցպետրոս.
Սիմոն ննջե՞ս. ո՞չ կարացեր ժամ մի արթուն կալ: •
38 Արթուն կացէք և յաղօթս կացէք, զի մի՛ մտջիք 'ի փոր_
39 ձութիւն. ոգիս յօժար է՝ բայց մարմինս տկար[2]: • Եւ
դարձեալ չոգաւ եկաց յաղօթս, և զնոյն բանս ասաց:
40 • Դարձաւ միւսանգամ անդրէն, և եգիտ զնոսա 'ի քուն.
քանզի էին աչք նոցա ծանրացեալ, և ոչ գիտէին թէ
41 զինչ պատասխանի տայցեն նմա: • Գայ երրորդ ան_
գամ, և ասէ ցնոսա. ննջեցէք այսուհետև և հանգերուք, զի
հասեալ է վախճան, եկն ժամ՝ և ահա մատնի որդի մարդոյ
42 'ի ձեռս մեղաւորաց[3]: • Ո՛ն արիք գնասցուք. զի ահա_
ւասիկ մերձեցաւ՝ որ մատնելոցն է զիս[4]:
43 Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր՝ գայ Յուդա իսկարիովտացի՝
մի յերկոտասանից անտի, և ընդ նմա ամբոխ սուսերօք և
բրօք՝ 'ի քահանայապետից և 'ի դպրաց և 'ի ծերոց[5]: •
44 Տուեալ էր նշան մատնչին՝ և ասէր. ընդ որում ես
համբուրեցից՝ նա է. կալջիք զնա՝ և տարջիք զգուշու_
45 թեամբ: • Եւ մատուցեալ վաղվաղակի՝ ասէ ցնա.
46 ռաբբի ռաբբի. և համբուրեաց զնա: • Եւ նոքա արկին
47 'ի նա ձեռս՝ և կալան զնա: • Եւ մի ոմն յայնցանէ
որ զնովաւն կային՝ ձգեաց սուր, և եհար զծառայ քահա_
48 նայապետին, և 'ի բաց եհան զունկն նորա[6]: • Պատաս_
խանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. իբրև 'ի վերայ աւազակի
49 ելիք սուսերօք և բրօք ունել զիս[7]: • Հանապազ առ
ձեզ էի՝ և ուսուցանէի 'ի տաճարին, և ոչ կալայք զիս.
50 այլ զի լցցին գիրք մարգարէից[8]: • Յայնժամ թողին
զնա աշակերտքն ամենեքին՝ և փախեան[9]:
51 Եւ ոմն երիտասարդ զհետ երթայր նորա՝ արկեալ զիւրև
52 կտաւ մի 'ի մերկուց. ունէին զնա երիտասարդքն: • Եւ
նորա թողեալ զկտաւն՝ փախեաւ մերկ 'ի նոցանէ:
53 Եւ տարան զՅիսուս առ քահանայապետն կայիափա. և
գային ընդ նմա ամենայն քահանայապետքն՝ և դպիրք և
54 ծերք[10]: • Եւ պետրոս երթայր 'ի հեռաստանէ զհետ նորա
մինչև 'ի ներքս իսկ 'ի գաւիթ քահանայապետին, և նստէր
ընդ սպասաւորսն՝ և ջեռնոյր առ լուսովն:

[1] Հռ. 8.15. Գաղ. 4. 6. Եբր. 5. 7. Մտ. 26.39. Ղկ. 22.42. Յհ. 5.30: 6.38.
[2] Գաղ. 5.17. Հռ. 7.18. Ն. 23.
[3] Յհ. 7.30: 8.20: 13. 1.
[4] Մտ. 26.46. Յհ. 18.1. 2.
[5] Մտ. 26.47. Ղկ. 22.47. Յհ. 18. 3.
[6] Մտ. 26.51. Ղկ. 22.50. Յհ. 18.10.
[7] Մտ. 26.55. Ղկ. 22.52.
[8] Սղ. 21. 7. Ես. 53. 7. Ղկ. 22.37: 24.44.
[9] Մտ. 26.56. Սղ. 87. 9. Վեր. 27.
[10] Մտ. 26.57. Ղկ. 22.54. Յհ. 18.13.

[1] Մատ. 26.59. Իսկ քահանայապետքն՝ և ամենայն ատեանն խնդրէին հա- 55
կառակ Յիսուսի վկայութիւն ինչ, զի սպանանիցեն զնա․
և ոչ գտանէին [1]։ * Զի բազումք սուտ վկայութիւն 56
[2] Սաղ. 34.11: վկայէին զնմանէ, և նման միմեանց ոչ էին վկայութիւնքն [2]։
[3] 3.Թագ.21.13. * Այլք յարուցեալ վկայէին սուտ զնմանէ, և ասէին [3]։ 57
* Թէ մեք լուաք 'ի դմանէ՝ զի ասէր․ ես քակեցից զտա- 58
ճարդ զայդ ձեռագործ, և զերիս աւուրս շինեցից այլ
[4] Մար.15.29. առանց ձեռագործի [4]։ * Սակայն և այնպէս չէր նման վկայու- 59
Յովհ. 2.19. թիւնն նոցա։ * Ապա յարուցեալ քահանայապետն 'ի մէջ 60
հարցանէր զՅիսուս, և ասէր․ ոչ ի՞նչ տաս պատասխանի,
[5] Մատ. 26.62. զի՞նչ դոքա զքէն վկայեն [5]։ * Եւ նա լուռ ևեթ կայր՝ 61
և չտայր ինչ պատասխանի։ Դարձեալ քահանայապետն հար-
ցանէր զնա կրկին անգամ և ասէր․ դո՞ւ ես Քրիստոս
[6] Եսա. 53. 7. որդի Աստուծոյ օրհնելոյն [6]։ * Պատասխանի ետ Յիսուս 62
Մատ. 26.63. և ասէ ցնա․ դու ասացեր՝ թէ ես եմ․ բայց տեսանիցէք
զորդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրութեանն, և եկեալ
[7] Մատ. 24.30: ընդ ամպս երկնից [7]։ * Եւ քահանայապետն պատառեաց 63
26.64. փաղփաղուկի զպատմուճանս իւր՝ և ասէ․ զի՞նչ ևս պիտոյ
Ղուկ. 22.69. են մեզ վկայք։ * Ահա լուայք ամենեքին զհայհոյու- 64
թիւն 'ի բերանոյ դորա՝ զի՞արդ թուի ձեզ․ և ամենեքեան
դատապարտեցին զնա՝ թէ մահապարտ է։ * Եւ ոմանք 65
սկսան թքանել ընդ երեսս նորա, ձորձ զգլխով արկանել
կոփել և ասել, մարգարէա՛ց մեզ Քրիստոսդ՝ ո՞վ է այն
[8] Եր. 20. 2: որ եհար զքեզ․ և սպասաւորքն ապտակս հանէին նմա [8]։
2.Մն. 18. 23. Եւ Պետրոս մինչդեռ էր 'ի խոնարհ 'ի գաւթին, գայ 66
Մատ. 26.67. աղախին մի քահանայապետին [9], * Եւ տեսանէ զնա՝ զի 67
Գործ. 23. 2. ջեռնոյր․ հայեցաւ ընդ նա՝ և ասէ․ և դու ընդ Յիսուսի
[9] Մատ. 26.58. Նազովրեցւոյ էիր։ * Նա ուրացաւ և ասէ․ ոչ ճանաչեմ 68
69. Ղուկ. 22.56. և ոչ գիտեմ զի՞նչ դուդ ասես՝ և իբրև ել յարտաքին
Յովհ. 18.17. գաւիթն, և հաւ խօսեցաւ։ * Դարձեալ եսես զնա 69
[10] Մատ. 26.71. աղախինն, և սկսաւ ասել ցայնոսիկ որ շուրջն կային,
Ղուկ. 22.58. թէ և սա 'ի նոցանէ է [10]։ * Եւ նա դարձեալ ուրացաւ։ 70
Յովհ. 18.25. և յետ սակաւ միոյ՝ դարձեալ որ շուրջն կային, ասեն
[11] Մատ. 26.73. ցՊետրոս․ արդարև և դու 'ի նոցանէ ես, քանզի գալիլեացի
Ղուկ. 22.59. ես՝ և խօսքդ իսկ քո նման են [11]։ * Եւ նա սկսաւ նզովել 71
Յովհ. 18.26. Գործ. 2. 7. երդնուլ և ասել, թէ ոչ գիտեմ զայրն՝ զորմէ դուքդ

72 ասէր : ● Եւ նոյն ժամայն կրկին հաւ խօսեցաւ . և յի-
շեաց պետրոս զբանն՝ զոր ասաց ցնա Յիսուս , թէ չև՛ իցէ
հաւու երկիցս խօսեալ՝ զի դու երիցս ուրասցիս զիս . և
սկսաւ լալ[1]:

Գլուխ հնգետասաներորդ :

1 Եւ վաղվաղակի ընդ առաւօտն խորհուրդ արարեալ
քահանայապետացն հանդերձ ծերովքն և դպրօք՝ և ամենայն
ատեանն , կապեցին զՅիսուս՝ և տարան մատնեցին պիղատոսի[2]:
2 Եհարց զնա պիղատոս և ասէ . դո՞ւ ես թագաւորն հրէից :
3 Նա պատասխանի ետ նմա և ասէ՝ դու ասես[3]: ● Եւ
չարախօսէին զնմանէ յոյժ քահանայապետքն , և նա ոչ ինչ
4 տայր պատասխանի : ● Իսկ պիղատոս դարձեալ հարցանէր
զնա . ոչի՞նչ տաս պատասխանի , տե՛ս՝ քանի՞ ամբաստանեն
5 զքէն[4]: ● Եւ Յիսուս այնուհետև ոչ ինչ ետ պատասխանի ,
մինչև զարմանալ յոյժ պիղատոսի[5]:
6 Բայց ըստ տօնի արձակէր նոցա զմի ոք զկապեալ , զոր
7 ինքեանք խնդրէին[6]: ● Եւ էր որում անուն էր բարաբ-
բաս՝ կապեալ ընդ խռովիչսն , որոց 'ի խռովելն՝ այր մի
8 սպանեալ էր : ● 'Ի ձայն բարձր սկսաւ աղաղակել ամբոխն
և խնդրել՝ որպէս սովոր էր , զի արձակեսցէ նոցա զբարաբ-
9 բայն : ● Պատասխանի ետ պիղատոս և ասէ ցնոսա .
10 կամի՞ք՝ զի արձակեցից ձեզ զարքայն հրէից : ● Քանզի
գիտէր թէ առ նախանձու մատնեցին զնա քահանայա-
11 պետքն : ● Այլ և զամբոխն հաւանեցուցին՝ զի արձակեսցէ
12 նոցա զբարաբբայն[7]: ● Դարձեալ պատասխանի ետ պիղա-
տոս և ասէ ցնոսա . իսկ զի՞նչ կամիք թէ արարից զար-
13 քայն հրէից[8]: ● Եւ նոքա դարձեալ աղաղակէին՝ յու-
14 զեալք 'ի քահանայապետացն , 'ի խաչ հան զդա[9]: ● Ասէ
ցնոսա պիղատոս . զի՞նչ ինչ չար արարեալ իցէ դորա : և
նոքա առաւել ևս աղաղակէին և ասէին , 'ի խաչ հան զդա :
15 ● Իսկ պիղատոս իբրև զմիտս կամեցաւ հաճել զամ-
բոխին , արձակեաց նոցա զբարաբբայն . և զՅիսուս զան
հարեալ ետ 'ի ձեռս , զի 'ի խաչ ելանիցէ[10]:
16 Եւ զինուորքն տարան զնա 'ի ներքս 'ի գաւիթն՝ ուր
հրապարակն էր . և կոչեն միանգամայն զամենայն զգունդն[11],

[1] Մտ. 14.30: 26.75. Համ. 30. Ղկ. 22.34. 61. Յհ. 13.38: 18.27: 2.Կր. 7.10.
[2] Սղ. 2. 2. Մտ. 27. 1. Ղկ. 23. 1: 22.66. Յհ. 18.28. Գծ. 3.13: 4.26.
[3] Մտ. 27.11.
[4] Մտ. 27.13.
[5] Ես. 53. 7. Յհ. 19. 9.
[6] Մտ. 27.15. Ղկ. 23.17. Յհ. 18.39.
[7] Մտ. 27.20. Ղկ. 23.18. Գծ. 3.14.
[8] Մտ. 27.22. Ղկ. 23.14.
[9] Յհ. 18.40
[10] Մտ. 27.26. Ղկ. 23.24. Յհ. 19.1.16. Գծ. 3.13. 14.15:24.27.
[11] Մտ. 27.27.

[1] Մատ. 27.29. • Եւ զգեցուցանեն նմա քղամիդ կարմիր և ծիրանիս, և 17
Յոհ. 19. 2. եդին 'ի գլուխ նորա պսակ արարեալ 'ի փշոց [1]: • Եւ 18
սկսան ողջոյն տալ նմա՝ և ասել. ո՜ղջ եր արքայդ հրէից:
• Եւ ծեծէին զգլուխն եղեգամբ, և թքանէին ընդ 19
երեսս, և 'ի ծունր իջեալ երկիրպագանէին նմա: • Եւ 20
իբրև կատակեցին զնա՝ մերկացուցին զքղամիդն և զծիրանիս,
և զգեցուցին նմա զիւր հանդերձն, և ածին արտաքս,
զի 'ի խաչ հանցեն զնա:

Եւ ունէին պահակ զսիմոն կիւրենացի՝ որ ընդ այն 21
անցանէր՝ եկեալ յագարակէ, զհայրն աղեքսանդրի և ռուփայ.
[2] Մատ. 27.32. զի բարձցէ զխաչափայտն նորա [2]: • Եւ ածեն զնա 22
Ղուկ. 23.26. 'ի գողգոթա՝ տեղի մի, որ թարգմանի՝ տեղի կառափելոյ [3]:
[3] Մատ. 27.33. Ղուկ. 23.33. • Եւ տային նմա գինի զմուռեալ, և նա ոչ առ. և հանին 23
Յոհ. 19.17. զնա 'ի խաչ [4]: • Եւ բաժանեցին զհանդերձս նորա, 24
[4] Մատ. 27.34. արկեալ վիճակս 'ի վերայ՝ թէ ո՛ զինչ առնուցու [5]: • Էր 25
[5] Սաղ. 21.19. Մատ. 27.35. ժամ երրորդ՝ և հանին զնա 'ի խաչ [6]: • Եւ էր գիր 26
Ղուկ. 23.34. վնասու նորա գրեալ՝ թէ թագաւոր է հրէից [7]: • Եւ ընդ 27
Յոհ. 19.24. նմա հանին 'ի խաչ երկուս աւազակս. մի ընդ աջմէ, և մի
[6] Մատ. 27.45. Ղուկ. 23.44. ընդ ահեկէ նորա [8]: • Եւ լցաւ գիրն որ ասէ, թէ 28
Յոհ. 19.14. ընդ անօրէնս համարեցաւ [9]:
[7] Մատ. 27.37. Եւ որք անցանէինն՝ հայհոյէին զնա շարժեալ զգլուխս 29
Յոհ. 19.19. [8] Մատ. 27.38. իւրեանց և ասէին. վա՜հ որ քակէիր զտաճարն՝ և զերիս
[9] Եսա. 53.12. աւուրս շինէիր [10]. • Ապրեցո՛ զանձն քո և էջ 'ի խաչէդ: 30
Ղուկ. 22.37. • Նոյնպէս և քահանայապետքն այպն արարեալ ընդ 31
[10] Սաղ. 21. 8. Մատ. 27.39. միմեանս հանդերձ դպրօքն՝ ասէին. զայլս ապրեցոյց՝
Մար. 14.58. զանձն ոչ կարէ ապրեցուցանել: • Քրիստոսդ արքայդ 32
Յոհ. 2.19. իսրայէլի, իջցէ այժմ 'ի խաչէ այտի, զի տեսցուք և
հաւատասցուք դմա. և որ ընդ նմա 'ի խաչին ելեալ էին՝
[11] Մատ. 27.44. նախատէին զնա [11]:

Ղուկ. 23.39. Եւ իբրև վեց ժամ եղև՝ խաւար կալաւ զամենայն երկիր 33
[12] Մատ. 27.45. մինչև ցիննն ժամ [12]: • Եւ յիններորդ ժամուն աղաղակեաց 34
Ղուկ. 23.44. Յիսուս 'ի ձայն մեծ, և ասէ. էլի՛ էլի՛ լա՛մա սաբաքթանի.
որ թարգմանի. Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէ՞ր
թողեր զիս [13]: • Եւ ոմանք 'ի նոցանէ որ շուրջն կային 35
[13] Սաղ. 21. 2. զնովաւ՝ իբրև լուան, ասէին թէ զեղիա կարդայ: •
Մատ. 27.46. Եւ ընթացեալ մի ոմն՝ ելից սպունգ մի քացախով, և 36

հարեալ յեղեգան՝ տայր ըմպել նմա, և ասէ. Թո՛յլ տուր
տեսցուք՝ գա՞յ եղիա իջուցանել զդա [1]:
37 Եւ Յիսուս արձակեաց ձայն մեծ՝ և եհան զոգի [2]: *
38 Եւ վարագոյր տաճարին պատառեցաւ յերկուս՝ 'ի վերուստ
39 մինչև 'ի խոնարհ [3]: * Եւ տեսեալ հարիւրապետին որ կայր
անդ, եթէ աղաղակեաց և եհան զոգի, ասէ. արդարև այր
այս որդի Աստուծոյ էր [4]:
40 Էին և կանայք՝ որ հայէին 'ի հեռաստանէ. յորս էր
մարիամ մագդաղենացի, և մարիամ յակովբու փոքրկան, և
41 յովսեայ մայրն, և սողոմէ [5]. * Որք յորժամ էրն 'ի գա-
լիլեա՝ զհետ շրջէին նորա և պաշտէին զնա. և այլ բազում
կանայք որ ընդ նմա իսկ ելեալ էին յերուսաղէմ [6]:
42 Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ քանզի ուրբաթ էր որ 'ի շաբաթն
43 մտանէր [7], * Եկեալ յովսէփ որ յարիմաթեայն էր՝ այր
պարկեշտ նախարար, որ և ինքն իսկ ակնունէր արքայու-
թեանն Աստուծոյ. համարձակեցաւ՝ եմուտ առ պիղատոս,
44 և խնդրեաց զմարմինն Յիսուսի [8]: * Եւ պիղատոս զարմա-
ցաւ՝ թէ այնչափ վաղ մեռաւ. և կոչեցեալ առ ինքն
զհարիւրապետն, եհարց զնա և ասէ՝ թէ արդարև այնչափ
45 վա՞ղ մեռաւ: * Եւ իբրև ստուգեաց 'ի հարիւրապետէ
46 անտի, շնորհեաց զմարմինն յովսեփայ: * Եւ յովսէփ
գնեաց կտաւ՝ և իջուցեալ զնա պատեաց կտաւովն, և եդ
'ի գերեզմանի, զոր էր փորեալ 'ի վիմէ. և թաւալեցոյց
47 վէմ մի 'ի դուռն գերեզմանին [9]: * Իսկ մարիամ մագ-
դաղենացի՝ և մարիամ յակովբայ՝ և յովսեայ, տեսին զտեղին
ուր եդաւ [10]:

Գլուխ Վեշտասներորդ:

1 Եւ իբրև անց շաբաթն, մարիամ մագդաղենացի՝ և
մարիամ յակովբայ և սողոմէ՝ չոքան պատրաստեցին խունկս,
2 զի եկեսցեն օծցեն զնա [11]: * Եւ ընդ առաւօտս միաշաբա-
3 թուն գան 'ի գերեզմանն ընդ արևագալն [12], * Եւ ասէին
ցմիմեանս, ո՞վ թաւալեսցուսցէ մեզ զվէմն 'ի դրանց գերեզ-
4 մանին: * Եւ հայեցեալ տեսին՝ զի թաւալեցուցեալ էր
5 զվէմն 'ի գերեզմանէն. քանզի էր մեծ յոյժ: * Եւ
մտեալ 'ի ներքս 'ի գերեզմանն՝ տեսին երիտասարդ մի զի

[1] Սաղ. 68.22. Մատ. 27.48. Յով. 19.29.
[2] Մատ. 27.50. Ղուկ. 23.46. Յով. 19.30. Ամք ծննդեան Փրկչին. 33. Ամք Տեառն Հաշուոյ. 30.
[3] Մատ. 27.51. Ղուկ. 23.45.
[4] Մատ. 27.54. Ղուկ. 23.47.
[5] Սաղ. 37.12. Մատ. 27.55. Ղուկ. 23.49.
[6] Ղուկ. 8. 2. 3.
[7] Մատ. 27.57. Ղուկ. 23.50. Յով. 19.38.
[8] Մատ. 27.57. Ղուկ. 2.25. 38. Յով. 19.38.
[9] 3.Թագ. 13.30. Մատ. 27.59. 60. Ղուկ. 23.53. Յով. 19.41.
[10] Մատ. 27.61.
[11] 2.Մն. 16. 14. Մատ. 28. 1. Մար. 14. 8. Ղուկ. 21. 4: 23. 55.56: 24. 1. Յով. 20. 1.
[12] Ղուկ. 24. 1. Յով. 20. 1.

[1] Ղուկ. 24. 3. նստէր ընդ աջմէ կողմանէ զգեցեալ պատմուճան սպիտակ,
Յովհ. 20.11. 12. և զարհուրեցան [1]: * Եւ նա ասէ ցնոսա. մի՛ երկնչիք, 6
[2] Մատթ. 28. 5. զՅիսուս խնդրէք զՆազովրեցի զխաչելեալն, յարեաւ՝ չէ
6. 7. աստ. ահաւասիկ տեղին՝ ուր եդին զնա [2]: * Այլ երթայք 7
[3] Մատթ. 26.32. ասացէք ցաշակերտս նորա՝ և ցՊետրոս, եթէ ահա յառաջագոյն
Մատթ. 14.28. Ղուկ. 24. 9. երթայ քան զձեզ 'ի Գալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա՝ որպէս
[4] Մատթ. 28. 8. ասացն ձեզ [3]: * Եւ իբրև լուան՝ ելին և փախեան 'ի գե- 8
Ղուկ. 24. 9. րեզմանէն, քանզի զահի հարեալ էին. և ոչ ումեք ինչ
[5] Ղուկ. 8. 2. Յովհ. 20.14. ասացին, զի երկնչէին [4]:

[6] Ղուկ. 24.10. Յարուցեալ Յիսուս առաւօտուն առաջնոյն միաշաբաթուն՝ 9
Յովհ. 20.18. երևեցաւ Մարիամու Մագդաղենացւոյ, յորմէ հանեալ էր
[7] Ղուկ. 24.11. զեօթն դևն [5]: * Եւ նա երթեալ պատմեաց այնոցիկ՝ որ ընդ 10
[8] Ղուկ. 24.13: [9] 24.25—45. նմայն էին, մինչդեռ սգային և լային [6]: * Նոքա իբրև 11
Յովհ. 20.19: լուան թէ կենդանի է՝ և երևեցաւ նմա, ոչ հաւատացին [7]:

1.Կոր.15. 5. Յետոյ երևեցաւ այլով կերպարանաւ՝ որք երթային յան- 12
[10] Սաղ. 18. 5. Մատթ. 28.19. դաստան [8]: * Նոքա չոքան պատմեցին այլոց, և ոչ նոցա 13
Յովհ. 15.16: հաւատացին:

20.21. Յետոյ մինչդեռ բազմեալ էին մետասանքն երևեցաւ 14
Հռով. 10.18. Կող. 1.23. նոցա, և թշնամանեաց զանհաւատութիւն նոցա, և զխըս-
[11] Յովհ. 3.18. տասրտութիւն. զի որ երևեցաւ նոցա յարուցեալ 'ի մեռելոց՝
Ն. 36. և նոքա ոչ հաւատացին [9]: * Եւ ասէ ցնոսա, երթայք 15
Գործ. 2.38: 16. 30.32. յաշխարհ ամենայն, և քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն
Հռով. 10. 9: արարածոց [10]: * Որ հաւատայ և մկրտեսցի՝ կեցցէ, և որ ոչն 16
1.Պետ 3.21. հաւատայ՝ դատապարտեսցի [11]: * Նշանք այսոքիկ՝ որ հաւա- 17
Յովհ. 12.48: 1.Թես. 2.12. տանն, երթիցեն զհետ այնոցիկ. յանուն իմ դևս հանցեն,
[12] Ղուկ. 10.17. լեզուս խօսեսցին [12], * 'ի ձեռս իւրեանց օձս բարձցեն, և 18
Գործ. 3. 6: եթէ մահացու ինչ դեղ արբցեն՝ նոցա ինչ ոչ վնասեսցէ.
4.10: 5.16: 'ի վերայ հիւանդաց ձեռս դիցեն՝ և բժշկեսցին [13]:

6. 7; 16.18; 19.6.12;2.4. Եւ ինքն Տէր Յիսուս յետ խօսելոյն ընդ նոսա՝ համբարձաւ 19
Գործ. 10.46: յերկինս, և նստաւ ընդ աջմէ Հօր [14]: * Եւ նոքա ելեալ 20
1.Կոր.12.10. 28. քարոզեցին ընդ ամենայն երկիր՝ Տեառն գործակցութեամբ.
[13] Ղուկ. 10.19. և զբանն հաստատէին ամենայն նշանօք՝ որ երթայր զհետ նոցա [15]:

Գործ.28.5:5.15.16: 9.17: 28. 8. Յովհ.5.14.15. [14] Գործ.1.2—9. Ղուկ.24.51. Սաղ.109.1. Մատթ. 22.44. Գործ.7.55: 1.Պետ.3.22. [15] Գործ.5.12: 14.3: 1.Կոր.2.4.5. Եբր.2.4.

ՍՈՒՐԲ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ

Գլուխ Առաջին։

1 Քանզի բազումք յօժարեցին վերստին կարգել զպատ- [1] Եբր. 2. 3:
2 մութիւնն վասն իրացն հաստատելոց 'ի մեզ. • Որպէս 1.Պետ. 5. 1: 2.Պետ. 1.16:
աւանդեցին մեզ՝ որ 'ի սկզբանէ ականատեսք և սպասաւորք 1.Յով. 1. 1.
3 եղեն բանին [1]։ • Կամ եղև և ինձ, որ 'ի սկզբանէ Մար. 1. 1.
զհետ երթեալ էի ամենայնի՝ ճշմարտութեամբ կարգաւ Յով. 15.27. Հռ. 15.16.
4 գրել քեզ՝ քաջդ Թէոփիլէ [2]. • Զի ծանիցես զբանիցն՝ Եփե. 3. 7:
որոց աշակերտեցար, զճշմարտութիւն [3]։ 4. 11.12.
5 Եւ եղև յաւուրս Հերովդի արքայի Հրէաստանի, քահանայ [2] Գործ. 15.19. Եւ. 25.28:
ոմն անուն Զաքարիա 'ի դասակարգէ Աբիայ. և կին նորա 1.Կոր. 7.40.
6 'ի դստերաց Ահարոնի, և անուն նորա Եղիսաբեթ [4]։ • Եւ Գործ. 11. 4:
էին արդարք երկոքին առաջի Աստուծոյ, գնային յամե- 1. 1. [3] Յով. 20.31.
7 նայն պատուիրանս և յիրաւունս Տեառն անարատք [5]։ • Եւ [4] Մատ. 2. 1:
ոչ գոյր նոցա որդեակ, քանզի Եղիսաբեթ ամուլ էր. և եր- 1.Մն. 24.
8 կոքեան անցեալ էին զաւուրբք իւրեանց։ • Եւ եղև 10.19. Նեէ. 12. 4.
'ի քահանայանալն նորա ըստ կարգի աւուրցն հասանելոյ առաջի 17.
9 Աստուծոյ [6], • Ըստ օրինի քահանայութեանն՝ ել նմա Համր. 8.
10 խունկ արկանել մտեալ 'ի տաճարն Տեառն [7]. • Եւ ամենայն [5] Ծնն. 7. 1: 17.1:
բազմութիւն ժողովրդեանն կային յաղօթս արտաքոյ՝ 'ի ժամ 3.Թագ. 3. 6:
11 խնկոցն [8]։ • Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակ Տեառն. զի կայր ընդ 9. 4:
12 աջմէ սեղանոյ խնկոցն [9]։ • Եւ խռովեցաւ Զաքարիա՝ իբրև 4.Թագ. 20. 3. Յոբ. 1. 1.
13 ետես, և անկաւ ահ 'ի վերայ նորա [10]։ • Ասէ ցնա հրեշտակն Գործ. 23. 1:
Տեառն. մի՛ երկնչիր Զաքարիա՝ զի լուեալ եղեն աղօթք քո, և 24.16:
կին քո Եղիսաբեթ ծնցի քեզ որդի՝ և կոչեսցես զանուն նորա 1.Կոր. 11. 2. Փիլ. 3. 6:

[6] 1.Մն. 24.19: 2.Մն. 8.14: 31. 2: [7] Ելք. 30.7.8: 1.Թագ. 2.28: 1.Մն. 23.13: 2.Մն. 29.11. [8] Ղեւ. 16.17. Յայտ. 8.3.4. [9] Ելք. 30.1. [10] Դատ. 6.22: 13.22. Դան. 10.8. Համր. 29. Ղուկ. 2.9. Գործ. 10.4. Յայտ. 1.17.

Յովհաննէս [1]: * Եւ եղիցի քեզ ուրախութիւն և ցնծու- 14
թիւն · և բազումք 'ի ծննդեան նորա խնդասցեն [2]. * Զի 15
եղիցի մեծ առաջի Տեառն · և գինի և օղի մի' արբցէ ·
և հոգւով սրբով լցցի անդստին յորովայնէ մօր իւրոյ [3]: *
Եւ զբազումս յորդւոցն Իսրայէլի դարձուսցէ 'ի Տէր Աստ- 16
ուած իւրեանց [4]: * Եւ ինքն եկեսցէ առաջի նորա հոգւով 17
զօրութեամբ Եղիայի, դարձուցանել զսիրտս հարց յոր-
դիս, և զանհաւանս յիմաստութիւն արդարոց · պատրաստել
Տեառն ժողովուրդ կազմեալ [5]: * Եւ ասէ զաքարիա ցը- 18
հրեշտակն · և յի՞ւ գիտացից զայդ · զի ես ծեր եմ, և կին
իմ անցեալ զաւուրբք իւրովք [6]: * Պատասխանի ետ հրեշ- 19
տակն և ասէ ցնա · ես եմ Գաբրիէլ՝ որ կամ առաջի
Աստուծոյ, և առաքեցայ խօսել ընդ քեզ՝ և աւետա-
րանել քեզ զայդ [7]: * Եւ ահա եղիցիս համր, և մի՛ կարասցես 20
խօսել մինչև ցօրն՝ յորում այդ լինիցի · փոխանակ զի ոչ
հաւատացեր բանից իմոց՝ որք լցցին 'ի ժամանակի իւրեանց [8]:
* Եւ ժողովուրդն ակն ունէր զզաքարիայ, և զարմանային 21
ընդ յամելն նորա 'ի տաճարին : * Եւ իբրև ել՝ ոչ կարէր 22
խօսել ընդ նոսա · և իմացան՝ թէ տեսիլ ետես 'ի տաճարին :
և նա նշանացի խօսէր ընդ նոսա, և կայր պապանձեալ [9]: *
Եւ եղև իբրև լցան աւուրք պաշտաման նորա, գնաց 'ի տուն 23
իւր [10]. * Եւ յետ աւուրցն այնոցիկ յղացաւ Եղիսաբեթ կինն 24
նորա, և թաքուցանէր զանձն ամիսս հինգ, և ասէր. *
Զի՞նչ գործ գործեաց ընդ իս Տէր յաւուրս՝ յորս հայեցաւ 25
յիս բառնալ զնախատինս իմ 'ի մարդկանէ [11]:
Եւ յամսեանն վեցերորդի առաքեցաւ Գաբրիէլ հրեշտակ 26
յԱստուծոյ 'ի քաղաք մի Գալիլեացւոց, որում անուն էր
Նազարեթ, * Առ կոյս խօսեցեալ առն, որում անուն 27
էր Յովսէփ՝ 'ի տանէ Դաւթի · և անուն կուսին Մարիամ [12]: *
Եւ եկեալ առ նա՝ ասէ · ուրախ լեր բերկրեալդ Տէր ընդ 28
քեզ [13]: * Եւ նա ընդ բանսն խռովեցաւ, և խորհէր 29
ընդ միտս՝ թէ ո՞րպիսի ինչ իցէ ողջոյնս այս [14]: * Եւ ասէ 30
ցնա հրեշտակն · մի՛ երկնչիր Մարիամ, զի գտեր շնորհս
յԱստուծոյ [15]: * Եւ ահա յղասջիր՝ և ծնցես որդի · և 31
կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս [16]: * Նա եղիցի մեծ, և 32

[1] Ծն. 15. 2: 17.19: 18. 10—15. Դատ. 13. 3. Հմր. 60. 63.
[2] Հմր. 58.
[3] Թագ. 6. 3. Դատ. 13. 4. Ղու. 7.28. 33. Եբր. 1. 5. Մատ. 11.16. Մար. 1. 6.
[4] Մաղ. 4. 5. 6.
[5] Մաղ. 4. 6. Մատ. 11.14. Մար. 9.12.
[6] Ծն. 15. 8: 17.17: 18.11.
[7] Դան. 8.16: 9.21. 22.23. Մատ. 18.10. Եբր. 1.14.
[8] Եզ. 3.26: 24.27. Ծն. 18.13. Թագ. 20.12.
[9] Թագ. 12.10. Գոր. 9. 8:
[10] 4.Թագ.11. 5: 1.Մն.9.25.
[11] Ծն. 30.23. Ես. 4. 1: 54.1. 4.
[12] Մատ. 1.18. Ղու.2.4. 5.
[13] Դան. 9.23: 10.19. Հմր. 30. Դատ. 6.12.
[14] Հմր. 12.
[15] Ծն. 6. 8.
[16] Ծն. 3.15. Դատ. 13. 3. Ես. 7.14: 9.6. Մատ.1.21. Ղու.2.21. Յհ.1.14. Գաղ.4.4.

որդի Բարձրելոյ կոչեսցի · և տացէ նմա Տէր Աստուած
զաթոռն Դաւթի հօր նորա · և թագաւորեսցէ 'ի վերայ տանն
33 յակոբայ 'ի յաւիտեանս[1]. • Եւ թագաւորութեան նորա
34 վախճան մի՛ լիցի[2]: • Եւ ասէ մարիամ ցհրեշտակն ·
35 զիա՞րդ լինիցի ինձ այդ, քանզի զայր ոչ գիտեմ: • Պա-
տասխանի ետ հրեշտակն և ասէ ցնա · հոգի սուրբ եկեսցէ
'ի քեզ, և զօրութիւն բարձրելոյն հովանի լիցի 'ի վերայ
քո · քանզի և որ ծնանելոցն է 'ի քէն՝ սուրբ է, և որդի
36 Աստուծոյ կոչեսցի[3]: • Եւ ահա եղիսաբեթ ազգական
քո՝ և նա յղի է 'ի ծերութեան իւրում · և այս վեցերորդ
37 ամիս է նորա՝ որ ամուլն կոչեցեալ էր · • Զի ոչ
38 տկարասցի առ յԱստուծոյ ամենայն բան[4]: • Եւ ասէ
մարիամ · ահաւասիկ կամ աղախին Տեառն, եղիցի ինձ
ըստ բանի քում · և գնաց 'ի նմանէ հրեշտակն[5].

39 Յարուցեալ մարիամ յաւուրսն յայնոսիկ, գնաց 'ի լեռնա-
40 կողմն փութապէս 'ի քաղաքն յուդայ[6]: • Եւ եմուտ
41 'ի տուն զաքարիայ, և ետ ողջոյն եղիսաբեթի: • Եւ եղև
իբրև լուաւ զողջոյնն մարիամու եղիսաբեթ, խաղաց մանուկն
42 յորովայնի նորա · և լցաւ եղիսաբեթ հոգւովն սրբով · • Եւ
և 'ի ձայն բարձր աղաղակեաց և ասէ · օրհնեալ ես դու
43 'ի կանայս, և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո[7]: • Եւ ուստի՞ է
44 ինձ այս, զի եկեսցէ մայր Տեառն իմոյ առ իս[8]: • Զի ահաւասիկ
իբրև եղև ձայն ողջունի քո յականջս իմ, խաղաց ցնծալով
45 մանուկս յորովայնի իմում: • Եւ երանի՛ որ հաւատայցէ՝
եթէ եղիցի կատարումն ասացելոցս նմա 'ի Տեառնէ:

46 Եւ ասէ մարիամ · մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր[9]. •
47 Եւ ցնծասցէ հոգի իմ յԱստուած փրկիչ իմ: • Զի
48 հայեցաւ 'ի խոնարհութիւն աղախնոյ իւրոյ · զի ահա յայսմ
49 հետէ երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք[10]: • Զի արար ինձ
50 մեծամեծս հզօրն, և սուրբ է անուն նորա[11]: • Եւ ողոր-
մութիւն նորա ազգաց յազգս երկիւղածաց իւրոց[12]: •
51 Արար զօրութիւն բազկաւ իւրով · ցրուեաց զամբարտաւանս
52 մտօք սրտից իւրեանց[13]: • Քակեաց զհզօրս յաթոռոց, և

[1] Մատ. 28.18. Մար. 5. 7: 2.Թագ. 7.11. Ես.. 12. Եսա.9. 6. 7: 16. 5. Երե. 23. 5. Սաղ 131.12. Յով. 3. 7.
[2] Ծնն. 49.10. Սաղ. 88.37. Դան. 7.14. Ես.27: 2.44. Աբդ. 21. Միք. 4. 7. Յովհ. 12.34. Եբր.1.2—8.
[3] Մատ. 1.20: 14. 33:26. 63.64. Մար. 1.1. Յովհ. 1. 34: 20.31. Գործ. 8.37. Հռոմ. 1. 4.
[4] Ծնն. 18.14. Երե. 32.17. Զաք. 8. 6. Մատ. 19.26. Մար. 10.27. Ղուկ. 18.27. Հռոմ. 4.21.
[5] Սաղ. 115.16.
[6] Յես. 21. 9. 10.11.
[7] Հմր. 28. Դատ. 5.24.
[8] Մատ. 3.14. Ղուկ. 7. 7. Յովհ. 13.14: 20.28:
[9] 1.Թագ. 2. 1. Սաղ.33.2.3: 34. 9: 102.1. Ամբ.3.18.
[10] Ծնն.30.13: 1.Թագ.1.11. Սաղ.71.17: 135.23: 137.6. Մաղ. 3.12. Ղուկ.11.27.
[11] Սաղ. 70.19: 125.1.2.3: 110.9.
[12] Ծնն.17.7. Ել.20.6. Սաղ.103.17.18.
[13] Ել.12.51. Սաղ.97.1.2: 117.15.16. Ես.40.10: 51.9: 52.10. Դան.4.34: 1.Պետ.5.5:

բարձրացոյց զխոնարհս [1]: • Զքաղցեալս լցոյց բարու- 53
թեամբ, եւ զմեծատունս արձակեաց ունայնս [2]: • Պաշ- 54
տպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրում՝ յիշել զողորմութիւնս [3]:
• Որպէս խօսեցաւ առ հարս մեր՝ Աբրահամու եւ զաւակի 55
նորա յաւիտեան [4]: • Եկաց Մարիամ առ նմա իբրեւ ամիսս 56
երիս, եւ դարձաւ 'ի տուն իւր:
Եւ Եղիսաբեթի լցան ժամանակք ծնանելոյ, եւ ծնաւ 57
որդի [5]: • Եւ լուան որ շուրջ զնովաւ էին՝ եւ ազգատոհմ 58
նորա, զի մեծ արար Տէր զողորմութիւն իւր ընդ նմա.
եւ խնդային ընդ նմա [6]: • Եւ եղեւ յաւուրն ութերորդի՝ 59
եկին թլփատել զմանուկն, եւ կոչէին զնա յանուն հօր
իւրոյ Զաքարիա [7]: • Պատասխանի ետ մայր նորա եւ ասէ. 60
ո՛չ՝ այլ կոչեսցի Յովհաննէս [8]: • Եւ ասեն ցնա. քանզի 61
ո՛չ ոք է յազգի քում, որոյ կոչի անուն Յովհաննէս: •
Ակնարկէին հօրն նորա՝ թէ զի՞նչ կամիցի կոչել զնա [9]: 62
• Եւ խնդրեաց տախտակ, գրեաց եւ ասէ. Յովհաննէս 63
է անուն դորա. եւ զարմացան ամենեքին [10]: • Եւ բացաւ 64
բերան նորա վաղվաղակի՝ եւ լեզու նորա, եւ խօսէր՝ եւ օրհ-
նէր զԱստուած [11]: • Եւ եղեւ ահ 'ի վերայ ամենեցուն 65
որ լսէին զայս, եւ որ շուրջ բնակեալ էին զնոքօք. եւ ընդ
ամենայն լեռնակողմն Հրէաստանի պատմէին ամենայն բանքս
այսոքիկ [12]: • Եւ եդին ամենեքեան որ լսէինն՝ 'ի սիրտս 66
իւրեանց, եւ ասէին. զի՞նչ լինիցի մանուկս այս: եւ ձեռն
Տեառն էր ընդ նմա [13]:
Եւ Զաքարիա հայր նորա լցաւ Հոգւով սրբով, մար- 67
գարէացաւ եւ ասէ [14]: • Օրհնեալ Տէր Աստուած Իս- 68
րայէլի, զի յայց եղ մեզ, եւ արար փրկութիւն ժողովրդեան
իւրում [15]: • Եւ յարոյց եղջիւր փրկութեան մեզ 'ի տանէ 69
Դաւթի ծառայի իւրոյ [16]: • Որպէս խօսեցաւ բերանով 70
սրբոց՝ որ յաւիտենից մարգարէքն նորա էին [17]: • Փրկու- 71
թիւն 'ի թշնամեաց մերոց, եւ 'ի ձեռաց ամենայն ատելեաց
մերոց: • Առնել ողորմութիւն ընդ հարս մեր, եւ յիշել 72
զուխտն իւր սուրբ [18]: • Զերդումն զոր երդուաւ Աբրա- 73
համու հօր մերում՝ տալ մեզ [19], • Առանց երկիւղի, 74

[1] 1.Թագ.2.6.8. Յոբ. 5.11. Սաղ. 112. 4. 5—7. Ղուկ. 18.14: [2] 1.Թագ. 2. 5. Սաղ. 33.11. [3] Սաղ. 97. 3. Երե. 31. 3. 20. [4] Ծնն. 17.19: 22.16.18. Սաղ. 131.11. Ես. 41. 8. Հռ. 11.28. Գաղ. 3.16: [5] 1.Թագ. 2.21. [6] Ծնն. 21. 6. Համր. 14. [7] Ծնն. 17.12. Ղեւ.12. 3. [8] Համր. 13. [9] Համր. 22. [10] Համր. 13. [11] Համր. 20. [12] Համր. 39. [13] Ղուկ. 2.19. 51. Ծնն. 39. 2. Սաղ. 79.18: 88.22. Գործ. 11.21. [14] Յովէլ.2.28. [15] Հռութ.1.6: 3.Թագ. 1.48. Սաղ.40.14: 71.18: 105.48. Եզ. 3. 16:4.31. Սաղ. 110. 9. Ղուկ. 7.16. [16] Սաղ. 131.17. [17] Երե. 23. 6: 30. 10. Դան. 9. 24. Գործ. 3.21. Հռ. 1.2. [18] Ղեւ. 26.42. Սաղ. 97.3: 104.8.9: 105.45. Եզե. 16.60. Համր. 54. [19] Ծնն.12.3:17.4; 22.16.17: Եբր.6. 13.17.

'ի ձեռաց թշնամեաց մերոց փրկելոյ, պաշտել զնա [1], •
75 Սրբութեամբ և արդարութեամբ առաջի նորա զամենայն
76 աւուրս կենաց մերոց [2]: • Եւ դու մանուկ՝ մարգարէ բարձ-
րելոյ կոչեսջիր. զի երթիցես առաջի երեսաց Տեառն պատ-
77 րաստել զճանապարհս նորա [3]: • Տալ գիտութիւն փրկու-
թեան ժողովրդեան նորա, 'ի թողութիւն մեղաց նոցա [4]:
78 • Վասն գթութեանց ողորմութեան Աստուծոյ մերոյ, որ-
79 ովք այց արասցէ մեզ արեգակն 'ի բարձանց [5]: • Երևել
որոց 'ի խաւարի և 'ի ստուերս մահու նստէին, ուղղել
զոտս մեր 'ի ճանապարհս խաղաղութեան [6]:
80 Եւ մանուկն աճէր՝ և զօրանայր հոգւով. և էր յանապատս
մինչև յօր երևելոյ նորա իսրայէլի [7]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

1 Եւ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել հրաման յօգոստոս
կայսերէ՝ աշխարհագիր առնել ընդ ամենայն տիեզերս: •
2 Այս առաջին աշխարհագիր եղև 'ի դատաւորութեան
3 ասորւոց կիւրենեայ [8]: • Եւ երթային ամենեքեան մտանել
4 յաշխարհագիր յիւրաքանչիւր քաղաքի: • Ել և յովսէփ
'ի գալիլեէ 'ի քաղաքէ նազարեթէ՝ 'ի հրէաստան 'ի քաղաք
դաւթի, որ կոչի բեթղեհէմ. վասն լինելոյ նորա 'ի տանէ
5 և յազգէ դաւթի [9], • Մտանել յաշխարհագիր մարեմաւ
6 հանդերձ՝ զոր խօսեալն էր նմա, և էր յղի [10]: • Եւ
եղև 'ի հասանելն նոցա անդր, լցան աւուրք ծնանելոյ նորա:
7 • Եւ ծնաւ զորդին իւր զանդրանիկ, և պատեաց 'ի խան-
ձարուրս՝ և եդ զնա 'ի մսուր. զի ոչ գոյր նոցա տեղի
յիջևանին [11]:
8 Եւ հովիւք էին 'ի տեղւոջն յայնմիկ բացօթեայք, որ
պահէին զպահպանութիւնս գիշերւոյ հօտից իւրեանց: •
9 Եւ հրեշտակ Տեառն երևեցաւ նոցա, և փառք Տեառն
10 ծագեցին առ նոսա. և երկեան երկիւղ մեծ [12]: • Եւ ասէ
ցնոսա հրեշտակն. մի՛ երկնչիք՝ զի ահաւասիկ աւետարանեմ
ձեզ ուրախութիւն մեծ, որ եղիցի ամենայն ժողովր-
11 դեանն [13]. • Զի ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ, որ է օծեալ Տէր
12 'ի քաղաքի դաւթի [14]. • Եւ այս նշանակ ձեզ. գտանիցէք

[1] Հռ. 6.18. 22. Եբր. 9. 14.
[2] Երե. 32.39. 40. Եփե. 4. 24: 2. Թես. 2. 13: 2. Տիմ. 1.9. Տիտ. 2. 12: 1. Պետ. 1.15: 2. Պետ. 1. 4.
[3] Եսա. 40. 3. Մաղ. 3. 1. 4. 5. Մատ. 11.10. Հաւատ. 17.
[4] Մար. 1. 4. Ղուկ. 3. 3.
[5] Թուոց. 24.17. Եսա. 11. 1. Զաք. 3. 8: 6.12. Մաղ. 4. 2.
[6] Եսա 9. 2: 42.7: 49.9. Մատ. 4.16. Գործ. 26.18.
[7] Ղուկ. 2.40. Մատ. 3. 1: 11. 7.
[8] Գործ. 5.37:
[9] 1. Թագ. 16.1.4. Յովհ. 7.42. Մատ. 1.16. Ղուկ. 1.27.
[10] Մատ. 1.18. Ղուկ. 1.27.
[11] Մատ. 1.25.
[12] Ղուկ. 1.12.
[13] Ծն. 12. 3. Մատ. 28.19. Մար. 1.15. Հաւատ. 31. 32. Ղուկ. 24.47. Կող. 1.23.

[14] Եսա. 9.6. Մատ. 1.16.21: 16.16. Ղուկ. 1.43. Գործ. 2.36: 10.36. Փիլ. 2.11.

մանուկ պատեալ 'ի խանձարուրս, եւ եդեալ 'ի մսուր։ •
Եւ յանկարծակի եղեւ ընդ հրեշտակին ընդ այնմիկ բազմու- 13
թիւն զօրաց երկնաւորաց, որ օրհնէին զԱստուած՝ եւ
ասէին[1]. • Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր 14
խաղաղութիւն, 'ի մարդիկ հաճութիւն[2]։
Եւ եղեւ իբրեւ վերացան 'ի նոցանէ հրեշտակքն յերկինս, 15
ասեն ցմիմեանս հովիւքն. եկայք երթիցուք մինչեւ ցԲեթղե-
հէմ, եւ տեսցուք զի՞նչ է բանս այս՝ որ եղեւ, զոր Տէր
եցոյց մեզ։ • Եւ եկին փութանակի. եւ գտին զՄարիամ 16
եւ զՅովսէփ եւ զմանուկն եդեալ 'ի մսուր։ • Եւ ծանեան 17
վասն բանին՝ որ ասացաւ նոցա զմանկանէն։ • Եւ ամե- 18
նեքեան որ լսէին, զարմանային վասն բանիցն՝ զոր խօսեցան
ընդ նոսա հովիւքն։ • Եւ Մարիամ զամենայն զբանս 19
զայսոսիկ պահէր, եւ խելամուտ լինէր 'ի սրտի իւրում[3]։ •
Եւ դարձան հովիւքն, փառաւոր առնէին եւ օրհնէին 20
զԱստուած վասն ամենայնի՝ զոր լուան եւ տեսին. որպէս
պատմեցաւ նոցա։

Եւ իբրեւ լցան աւուրք ութ թլփատել զնա, եւ կոչեցաւ 21
անուն նորա Յիսուս՝ որ կոչեցեալն էր 'ի հրեշտակէն, մինչչեւ
յղացեալ էր զնա յորովայնի[4]։

Եւ իբրեւ լցան աւուրք սրբութեան նորա ըստ օրինացն 22
Մովսէսի, ածին զնա յԵրուսաղէմ յանդիման առնել Տեառն[5]։
• Որպէս եւ գրեալ է յօրէնս Տեառն, թէ ամենայն 23
արու որ բանայ զարգանդ՝ սուրբ Տեառն կոչեսցի[6]։ •
Եւ տալ պատարագս՝ ըստ ասացելոյն յօրէնս Տեառն, 24
զոյգս տատրակաց, կամ երկուս ձագս աղաւնեաց[7]։

Եւ ահա այր մի էր յԵրուսաղէմ, որոյ անուն էր Սիմէոն. 25
եւ էր այրն այն արդար եւ երկիւղած, եւ ակն ունէր մխիթա-
րութեանն Իսրայէլի, եւ հոգի սուրբ էր 'ի նմա[8]։ •
Եւ էր նորա հրաման առեալ 'ի հոգւոյն սրբոյ՝ մի՛ տեսանել 26
զմահ, մինչեւ տեսցէ զօծեալն Տեառն[9]։ • Եւ եկն 27
հոգւովն 'ի տաճարն. եւ իբրեւ ածին ծնողքն զմանուկն
Յիսուս՝ առնել նոցա ըստ սովորութեան օրինացն 'ի վերայ
նորա[10]. • Եւ նա առընկալաւ զնա 'ի գիրկս իւր, եւ օրհնեաց 28

[1] Ծնն. 28.12: 32.1. 2. Սղ. 102. 21:148. 2. Դան. 7.10. Եփ. 1.14. Յայտ. 5.11. [2] Ղկ. 19.38. Եփ. 1. 6: 3.10.21. Յայտ. 5.13. Եսա. 57.19. Ղկ. 1.79. Հռ. 5. 1. Եփ. 2.17. Կղ. 1.20. Յհ. 3.16. Եփ. 2.4. 7: 2.Թես. 2.16: 1.Յհ. 4. 9. 10. [3] Ծնն. 37.11. Ղկ. 1.66. Հռմր. 51. [4] Ամ աշխարհի ըստ ծննդոցն Քրիստ. 4004. Ամ ծննդեան Քրիստոսի. 4. Ամ Տեառն Հռոմայ. 1. Ծնն. 17.12. Ղևտ. 12. 3. Ղկ. 1.59. Մտ. 1.21. 25. Ղկ. 1.31. [5] Ղևտ. 12. 2. 3.4. 6. [6] Ել. 13. 2: 22.29:34.19. Ղևտ. 27.26. Թւ. 3.13:8. 16.17:18.15: 2.Օր. 15.19.

[7] Ղևտ. 12.2.6.8:1.14. [8] Եսա. 40. 1. Մրկ. 15.43. Հռմր. 38. [9] Սղ. 88.49. Եբր. 11. 5.
[10] Մտ. 4. 1.

29 զԱստուած, և ասէ. * Արդ՝ արձակես զծառայս քո
30 Տէր ըստ բանի քում 'ի խաղաղութիւն[1]. * Զի տեսին
31 աչք իմ զփրկութիւն քո[2]. * Զոր պատրաստեցեր առաջի
32 ամենայն ժողովրդոց: * Լոյս 'ի յայտնութիւն հեթանոսաց,
33 և փառս ժողովրդեան քում Իսրայէլի[3]: * Եւ էին հայրն
և մայրն նորա զարմացեալ 'ի վերայ բանիցն, որ խօսէին
34 զնմանէ: * Եւ օրհնեաց զնոսա Սիմէոն, և ասէ ցՄա-
րիամ մայր նորա. ահա սա կայ 'ի գլորումն և 'ի կանգնումն
բազմաց 'ի մէջ Իսրայէլի, և 'ի նշան հակառակութեան[4]:
35 * Եւ ընդ քո իսկ անձն անցցէ սուր. զի յայտնեսցին
'ի բազում սրտից խորհուրդք[5]:
36 Եւ անդ էր Աննա մարգարէ՝ դուստր Փանուէլի յազգէ
Ասերայ. սա ինքն անցեալ էր զաւուրբք բազմօք՝ կեցեալ
37 ընդ առն ամս եօթն 'ի կուսութենէ իւրմէ: * Եւ էր
այրի ամաց իբրև ութսուն և չորից. որ ոչ մեկնէր 'ի տա-
ճարէն, այլ պահօք և աղօթիւք պաշտէր զցայգ և զցերեկ[6]:
38 * Եւ սա 'ի նմին ժամու յարուցեալ գոհանայր զՏեառնէ,
և խօսէր զնմանէ ընդ ամենեսին՝ որ ակն ունէին փրկու-
39 թեանն Երուսաղէմի[7]: * Եւ իբրև կատարեցին զամենայն
ըստ օրինացն Տեառն, դարձան անդրէն 'ի Գալիլեա 'ի քա-
ղաքն իւրեանց Նազարէթ:
40 Եւ մանուկն աճէր և զօրանայր լի իմաստութեամբ.
և շնորհք Աստուծոյ էին 'ի վերայ նորա[8]:
41 Եւ երթային ծնողք նորա ամի ամի յԵրուսաղէմ 'ի տօնի
42 զատկին[9]: * Եւ իբրև եղեն նորա ամք երկոտասան,
յելանել նոցա յԵրուսաղէմ ըստ սովորութեան տօնին[10], *
43 Եւ կատարել զաւուրսն՝ և դառնալ անդրէն, մնաց Յիսուս
մանուկն յԵրուսաղէմ. և ոչ գիտացին ծնողքն նորա: *
44 Կարծէին զնմանէ՝ թէ ընդ ուղեկիցսն իցէ. եկին իբրև
աւուր միոյ ճանապարհ՝ և խնդրէին զնա ընդ դրացիս և
45 ընդ ծանօթս: * Եւ իբրև ոչ գտին, դարձան անդրէն
46 յԵրուսաղէմ խնդրել զնա: * Եւ եղև յետ երից աւուրց՝
գտին զնա 'ի տաճարին, զի նստէր ընդ վարդապետսն. լսէր
47 'ի նոցանէ, և հարցանէր զնոսա: * Զարմանային ամե-
նեքեան որ լսէին 'ի նմանէ՝ ընդ իմաստութիւնն և ընդ
48 պատասխանիս նորա[11]: * Եւ իբրև տեսին զնա՝ ապշեցան.

[1] Ծն. 46.30. Փլ. 1.23.
[2] Ես. 52.10. Ղկ. 3. 6.
[3] Ես. 9. 2: 42. 6: 49. 6: 60. 1. 2. 3. Մտ. 4.16. Գր. 13.47: 28.28.
[4] Ես. 8.14. Ռմ. 14. 9. Մտ. 21.44. Հռ. 9.32. 33: 1.Կր. 1.23. 24: 2.Կր. 2.16: 1.Պտ. 2. 7. 8.
[5] Գր. 25.22. Սղ. 41.11. Յհ. 19.25.
[6] Գր. 26. 7: 1.Տմ. 5. 5.
[7] Մր. 15.43. Ղկ. 24.21.
[8] Համր. 25. Համր. 52. Ղկ. 1.80.
[9] Ել. 23.15. 17: 34.23: 2.Օր.16. 1. 16: 1.Թգ. 1. 3.
[10] [illegible] 40.12. [illegible] 12.
[11] Մտ. 7.28. Մր. 1.22. Ղկ. 4.22. 32. Յհ. 7.15. 46.

եւ ասէ ցնա մայրն իւր. որդեակ՝ զի՞նչ գործ գործեցեր
դու ընդ մեզ. ահաւասիկ հայր քո եւ ես տառապեալք խնդ-
րէաք զքեզ[1]։ * Եւ ասէ ցնոսա. զի՞ խնդրէիք զիս, 49
ո՞չ գիտէիք՝ եթէ 'ի տան հօր իմոյ պարտ է ինձ լինել[1]։
* Եւ նոքա ոչ իմացան զբանն՝ զոր խօսեցաւ ընդ նոսա[2]։ 50
Եւ էջ ընդ նոսա, եւ գնաց 'ի Նազարէթ. եւ էր նոցա 51
հնազանդ. եւ մայր նորա պահէր զամենայն զբանսն 'ի սրտի
իւրում[3]։ * Եւ Յիսուս զարգանայր իմաստութեամբ եւ 52
հասակաւ, եւ շնորհօք յԱստուծոյ եւ 'ի մարդկանէ[4]։

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ։

'Ի հնգետասաներորդի ամի տէրութեանն Տիբերեայ կայ- 1
սեր, 'ի դատաւորութեան հեգեմոնի Պիղատոսի Պոնտացւոյ,
եւ 'ի չորրորդապետութեան Գալիլեացւոց Հերովդի, եւ 'ի Փի-
լիպպոսի եղբօր նորա չորրորդապետութեան Իտուրեացւոց եւ
Տրաքոնացւոց աշխարհին, եւ 'ի չորրորդապետութեան Լիւսա-
նեայ Աբիլենացւոյ, * Եւ 'ի քահանայապետութեան 2
Աննայի եւ Կայիափայ. եղեւ բան Աստուծոյ 'ի վերայ Յով-
հաննու որդւոյ Զաքարիայ՝ յանապատի անդ[5]։ * Եւ եկն 3
յամենայն կողմն Յորդանանու քարոզել մկրտութիւն ապ-
աշխարութեան 'ի թողութիւն մեղաց[6]։ * Որպէս եւ գրեալ 4
է 'ի գիրս պատգամաց Եսայեայ մարգարէի. ձայն բարբառոյ
յանապատի. պատրաստ արարէք զճանապարհ Տեառն,
ուղիղ արարէք զշաւիղս նորա[7]։ * Ամենայն ձորք լց- 5
ցին, եւ ամենայն լերինք եւ բլուրք խոնարհեսցին։ եւ եղիցին
դժուարինքն 'ի դիւրինս, եւ առապարքն 'ի հարթ ճանա-
պարհս. * Եւ տեսցէ ամենայն մարմին զփրկութիւն 6
Աստուծոյ[8]։ * Եւ ասէ ցժողովուրդսն ելեալս մկրտել 7
'ի նմանէ. ծնունդք իժից՝ ո՞ եցոյց ձեզ փախչել 'ի բար-
կութենէն՝ որ գալոց է[9]։ * Արարէք այսուհետեւ պտուղս 8
արժանի ապաշխարութեան. եւ մի՛ սկսանիցիք ասել՝ եթէ
ունիմք հայր զԱբրահամ. զի ասեմ ձեզ, եթէ կարող է
Աստուած 'ի քարանցս յայսցանէ յարուցանել որդիս Աբրա-
համու։ * Բայց ահաւասիկ տապար առ արմին ծառոց 9
կայ. ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ զպտուղ բարւոք, հատանի
եւ 'ի հուր արկանի[10]։

[1] Յոհ. 2.16.
[2] Ղուկ. 9.45: 18.34.
[3] Սաղ. 118.11. Դան. 7.28. [illegible] 19:
[4] 1.Թագ. 2.26. [illegible] 40.
[5] Յոհ. 11.49. 51: 18.13. Գործ. 4. 6.
[6] Մտթ. 3. 1. Մրկ. 1. 4. Ղուկ. 1.77. [illegible] 29.
[7] Ես. 40. 3. Մտթ. 3. 3. Մրկ. 1. 3. Յոհ. 1.23.
[8] Սաղ. 97. 2. Ես. 52.10. Ղուկ. 2.10.
[9] Մտթ. 3. 7.
[10] Մտթ. 7.19: 3.10. Ղուկ. 13. 9.

10 Հարցանէին զնա ժողովուրդքն և ասէին. իսկ արդ՝ զի՞նչ
11 գործեսցուք[1]: * Պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. Որ
իցեն երկու հանդերձք՝ տացէ զմին այնմ որ ոչն գուցէ.
12 և որ կայցէ կերակուր՝ նոյնպէս արասցէ[2]: * Եկին և
մաքսաւորք մկրտիլ, և ասեն ցնա. վարդապետ՝ զի՞նչ գոր-
13 ծեսցուք[3]: * Եւ նա ասէ ցնոսա. մի՛ ինչ աւելի քան
14 զհրամայեալն ձեզ առնիցէք[4]: * Հարցանէին զնա և զին-
ուորքն և ասէին. և մեք զի՞նչ գործեսցուք: ասէ ցնոսա.
մի՛ զոք խուիցէք՝ և մի՛ զոք զրպարտիցէք, շատ լիցին ձեզ
թոշակքն ձեր[5]:
15 Մինչ ակն ունէր ժողովուրդն՝ և խորհէին ամենեքեան
'ի սիրտս իւրեանց վասն Յովհաննու՝ մի՛ թէ սա իցէ Քրիս-
16 տոսն: * Պատասխանի ետ ամենեցուն և ասէ. ես մկրտեմ
զձեզ ջրով. բայց գայ զօրագոյն քան զիս, զորոյ չեմ
բաւական բառնալ զկօշիկս. նա մկրտեսցէ զձեզ հոգւով
17 սրբով և հրով[6]: * Որոյ հեծանոցն 'ի ձեռին իւրում
սրբել զկալ իւր՝ և ժողովել զցորեանն 'ի շտեմարանս
18 իւր, և զյարդն այրեսցէ անշէջ հրով[7]: * Բազում և այլ
ինչ մխիթարութեամբ աւետարանէր ժողովրդեանն:
19 Բայց Հերովդէս չորրորդապետ յանդիմանեալ 'ի նմանէ
վասն Հերովդիայ կնոջ եղբօր իւրոյ՝ և վասն ամենայն չար-
20 եացն զոր գործեաց Հերովդէս[8], * Յաւել և զայն ևս
'ի վերայ ամենայնի. և եդ 'ի բանտի զՅովհաննէս:
21 Եւ եղև 'ի մկրտել ամենայն ժողովրդեանն, և ընդ
Յիսուսի մկրտելն՝ և կալ յաղօթս, բանալ երկնից[9], *
22 Եւ իջանել հոգւոյն սրբոյ մարմնաւոր տեսլեամբ իբրև
զաղաւնի 'ի վերայ նորա. և գալ ձայն յերկնից՝ որ ասէր.
դու ես որդի իմ սիրելի՝ ընդ քեզ հաճեցայ:
23 Եւ ինքն Յիսուս էր ամաց իբրև երեսնից՝ սկսեալ՝ որոց
որպէս կարծէր՝ որդի Յովսեփայ: Որ Յակովբայ. որ
24 Հեղեայ. որ Մատաթեայ[10]: * Որ Ղևեայ. որ Մեղքեայ.
25 որ Յաննեայ. որ Յովսեփայ: * Որ Մաթաթեայ. որ
Ամովսայ. որ Նաւումայ. որ Եսղեայ. որ Նանգեայ: *
26 Որ Մահաթայ. որ Մատաթայ. որ Սեմեայ. որ Յովսեք-
27 եայ. որ Յովդայ: * Որ Յովնանայ. որ Ռեսայ.
որ Զօրաբաբելին. որ Սաղաթիէլին. որ Ներեայ: *

[1] Գոր. 2.37.
[2] Ղուկ. 11.41: 2.Կոր. 8.14. Յակ. 2.15. 16: 1.Յոհ. 3.17: 4.20.
[3] Մատ. 21.32. Ղուկ. 7.29.
[4] Ղուկ. 19. 8: 1.Կոր. 6.10.
[5] Ելք. 23. 1. Ն. 7. Ղևտ. 19.11: 1.Տիմ. 6. 8.
[6] Մատ. 3.11. Մար. 1. 8. Յոհ. 1.26. Գոր. 1. 5.
[7] Միք. 4.12. Մատ. 3.12: 13.30.
[8] Մատ. 14. 3. Մար. 6.17. [illegible] 30.
[9] [illegible] 30. [illegible] 27. Մատ. 3.13. Մար. 1. 9. Յոհ. 1.32.
[10] Թու. 4. 3. 35.39.43.47. Մատ. 13.55. Յոհ. 6.42.

Որ մեղքեայն . որ ադդեայն . որ կովսամայն . որ եղմովդադայն . 28
որ էրայն : * Որ յեսուայն . որ եղիազարայն . որ յովրա- 29
մայն . որ մատաթայն . որ ղեւեայն : * Որ սիմէոնեին . որ 30
յուդային . որ յովսեփայն . որ յովնանայն . որ եղիակիմայն :
* Որ մեղեայն . որ մեննայն . որ մատաթայն . որ 31
որ նաթանայն . որ դաւթին[1] : * Որ յեսսեայն . որ ովբեդայն . 32
որ բոոսայն . որ սաղմոնեայն . որ նաասովնին[2] : * Որ 33
ամինադաբայն . որ արամայն . որ ադմեայն . որ առնեայն .
որ եսրովմայն . որ փարեսին . որ յուդային : * Որ 34
յակովբայն . որ իսահակայն . որ աբրահամուն . որ թարային .
որ նաքովրայն[3] : * Որ սերուքայն . որ ռագաւայն . որ 35
փաղեկայն . որ եբերայն . որ սաղային : * Որ կայնանայն . 36
որ արփաքսադայն . որ սեմայն . որ նոյին . որ ղամեքայն[4] : *
Որ մաթուսաղային . որ ենովքայն . որ յարեդին . որ 37
մաղաղիելին . որ կայնանայն : * Որ ենովսայն . որ 38
սեթայն . որ ադամայն . որ Աստուծոյն[5] :

Գլուխ Չորրորդ :

Եւ Յիսուս լի հոգւով սրբով դարձաւ 'ի յորդանանէ . 1
և վարէր հոգւովն յանապատ[6], * Յաւուրս քառասուն 2
փորձեալ 'ի սատանայէ . և ոչ եկեր և ոչ արբ յաւուրսն
յայնոսիկ . և 'ի կատարելն նոցա քաղցեաւ[7]: * Եւ ասէ 3
ցնա սատանայ . եթէ որդի ես Աստուծոյ , ասա քարիդ
այդմիկ' զի հաց լիցի : * Պատասխանի ետ նմա Յիսուս 4
և ասէ . գրեալ է , եթէ ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ ,
այլ ամենայն բանիւ Աստուծոյ[8]: * Եւ հանեալ զնա 5
'ի լեառն մի բարձր' եցոյց նմա զամենայն թագաւորութիւնս
աշխարհի 'ի վայրկեան ժամանակի: * Եւ ասէ ցնա 6
սատանայ . քեզ տաց զայս ամենայն իշխանութիւն և զփառս
սոցա , զի ինձ տուեալ է' և ում կամիմ' տամ զսա[9]: *
Արդ' դու եթէ անկեալ երկիրպագանիցես առաջի իմ, 7
քեզ եղիցի ամենայն : * Պատասխանի ետ նմա Յիսուս 8
և ասէ . գրեալ է , երկիրպագցես Տեառն Աստուծոյ
քում, և զնա միայն պաշտեսցես[10]: * Եւ ած զնա յերու- 9
սաղէմ, և կացոյց 'ի վերայ աշտարակի տաճարին , և ասէ
ցնա . եթէ որդի ես Աստուծոյ , արկ զքեզ աստի 'ի վայր[11]:

[1] Զաք. 12.13: 2.Թագ. 5.14: 1.Մն. 3. 5.
[2] Հռութ. 4.16: 1.Մն. 2.10.
[3] Ծն. 11.24. 26.
[4] Ծն. 11.12: 5.6: 11.10.
[5] Ծն. 5. 1. 2.
[6] Հռով. 14. Մատ. 4. 1. Մար. 1.12. Ղուկ. 2.27. Գործ. 8.39.
[7] Ելք. 34.28: 3.Թագ. 19. 8. Մատ. 4. 2:
[8] 2.Օրէն. 8. 3. Մատ. 4. 4.
[9] Յով. 12.31: 14.30. Յայտ. 13. 2. 7.
[10] 2.Օրէն. 6.13: 10.20: 1.Թագ. 7. 3.
[11] Մատ. 4. 5.

10 • Զի գրեալ է՝ եթէ հրեշտակաց իւր պատուիրեալ
11 է վասն քո՝ պահել զքեզ[1]: • Զի 'ի վերայ ձեռաց
բարձցեն զքեզ, մի՛ երբէք հարցես զքարի զոտն քո: •
12 Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ասացեալ է, թէ
13 ոչ փորձեսցես զՏէր Աստուած քո[2]: • Եւ կատարեալ
զամենայն փորձութիւնն սատանայի, 'ի բաց եկաց 'ի նմանէ
առ ժամանակ մի[3]:
14 Եւ դարձաւ Յիսուս զօրութեամբ հոգւոյն 'ի գալիլեա.
և ել համբաւ զնմանէ ընդ ամենայն կողմանս գաւառին[4]:
15 • Եւ նա ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա փառաւորեալ
յամենեցունց:
16 Եւ եկն 'ի Նազարեթ՝ ուր սնեալն էր. և եմուտ ըստ
սովորութեան իւրում յաւուրն շաբաթուց 'ի ժողովուրդն[5]:
17 • Եւ ետուն նմա գիրս զեսայեայ մարգարէի, և յարեաւ
ընթեռնուլ. և իբրև եբաց զգիրսն՝ եգիտ զայն տեղի՝
18 յորում գրեալն էր: • Հոգի Տեառն 'ի վերայ իմ,
վասն որոյ և օծ իսկ զիս. աւետարանել աղքատաց առաքեաց
19 զիս, բժշկել զբեկեալս սրտիւք[6]. • Քարոզել գերեաց
զթողութիւն, և կուրաց տեսանել. արձակել զկիրաւորս
'ի թողութիւն, քարոզել զտարեկան Տեառն ընդունելի[7]:
20 • Եւ խփեալ զգիրսն՝ ետ ցպաշտօնեայն. և նստաւ. և
ամենեցուն որ 'ի ժողովրդեանն էին աչք 'ի նա հայէին:
21 • Եւ սկսաւ ասել ցնոսա. այսօր լցան գիրքս այս յականջս
22 ձեր: • Եւ ամենքին վկայէին նմա, և զարմանային
ընդ բանս շնորհացն՝ որ ելանէին 'ի բերանոյ նորա. և
23 ասէին, ո՞չ սա է որդին յովսեփայ[8]: • Եւ ասէ ցնոսա.
ապաքէն ասիցէք առ իս զառակս զայս. բժիշկ՝ բժշկեա՛
զանձն քո. որչափ լուաք զոր արարեր 'ի կափառնաում,
24 արա՛ և աստ 'ի քում գաւառի[9]: • Եւ ասէ. ամէն
ասեմ ձեզ՝ թէ չէ մարգարէ ընդունելի 'ի քաղաքի իւրում[10]:
25 • Արդարև ասեմ ձեզ. զի բազում այրիք էին յաւուրս
եղիայի 'ի մէջ իսրայէլի՝ յորժամ փակեցան երկինք զերիս
ամս և զվեց ամիս. և եղև սով մեծ ընդ ամենայն
26 երկիր[11]: • Եւ ոչ առ մի 'ի նոցանէ առաքեցաւ եղիա,
բայց միայն 'ի սարեփթայ սիդովնացւոց՝ առ կին մի այրի[12]:
27 • Եւ բազում բորոտք էին յիսրայէլի առ եղիսէիւ

[1] Սղ. 90.11.
[2] 2.Օրէ. 6.16.
[3] Համր. 1. Յհ. 14.30. Եբր. 4.15.
[4] Համր. 1. Մտ. 4.12. Մր. 1.14. Յհ. 4.43. Գր. 10.37.
[5] Մտ. 2.23: 13.54. Մր. 6.1. Յհ. 18.20. Գր. 13.14: 17.2: 18.4.
[6] Սղ. 146.3. Ես. 61.1.
[7] Ղևտ. 25.10.
[8] Համր. 32. Սղ. 44.2. Մտ. 13.54. Մր. 6.2. Ղկ. 2.47. Յհ. 6.42.
[9] Մտ. 4.13: 11.23: 13.54. Մր. 6.1.
[10] Մտ. 13.57. Մր. 6.4. Յհ. 4.44:
[11] 3.Թգ. 17.9: 18.1. Յկ. 5.17:
[12] 3.Թգ. 17.9

[1] 4.Թա. 5.14. մարգարէիւ. և ոչ ոք 'ի նոցանէ սրբեցաւ, բայց միայն Նէեման
Ե.Բ. 33.25. ասորի[1]: * Եւ լցան ամենեքին բարկութեամբ 'ի ժողովր- 28
դեանն՝ իբրև լուեին զայս: * Եւ յարուցեալ հանին զնա 29
արտաքոյ քաղաքին, և ածին զնա մինչև յարաւան լերինն՝
յորոյ վերայ քաղաքն նոցա շինեալ էր՝ գահավէժ առնել
[2] Յհ. 8.59: զնա: * Եւ նա անցեալ ընդ մէջ նոցա՝ գնայր[2]: 30
10.39. Եւ էջ 'ի Կափառնաում 'ի քաղաքն Գալիլեացւոց, և 31
[3] Մատ. 4.13. ուսուցանէր զնոսա 'ի շաբաթուն[3]: * Եւ զարմանային 32
Մար. 1.21. ընդ վարդապետութիւն նորա, զի իշխանութեամբ էր
[4] Մատ. 7.28. բան նորա[4]:
29. Եւ էր 'ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի պղծ- 33
Մար. 1.22: 11.18. ծոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ[5], * Ասէ. Թուլացո՛ զի՞ 34
Հռմր. 22. կայ մեր և քո՝ Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ.
Յհ. 7.46. գիտեմ զքեզ՝ ով ես սուրբդ Աստուծոյ[6]: * Սաստեաց 35
Տիտ. 2.15. 'ի նա Յիսուս և ասէ. պապանձեա՛ց և ել 'ի դմանէ:
[5] Մար. 1.23. զգեանեաց զնա դևն 'ի մէջ անդ՝ և ել 'ի նմանէ, և ինչ
[6] Հռմր. 42. ոչ վնասեաց նմա: * Եւ եղեն զարմանալիք 'ի վերայ 36
Սաղ. 15.10. Դան. 9.24. ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է
Ղու. 1.35. Յէ. 2.19. բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց
պղծոց՝ և ելանեն: * Եւ ելանէր հռչակ զնմանէ ընդ 37
ամենայն տեղիս շուրջ գաւառաւն:

Եւ յարուցեալ 'ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ 'ի տուն 38
սիմովնի: * Զոքանչ սիմովնի տագնապէր ջերմամբ 39
[7] Մատ. 8.14. մեծաւ, և աղաչեցին զնա վասն նորա[7]: * Եկաց առ 40
Մար. 1.30. նմա՝ սաստեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի
յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա:

Եւ ընդ արևուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք 41
'ի պէսպէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա: Եւ նա իւրաքան-
[8] Մատ. 8.15: 9.25:14.36. չիւր ումեք 'ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա[8]: *
Մար. 1.31. Ելանէին դևք 'ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին. եթէ դու 42
Մար. 5.23. ես որդի Աստուծոյ. և նա սաստէր՝ և ոչ տայր նոցա
թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է[9]: *
[9] Հռմր. 34. Եւ իբրև տիւ եղև՝ ել գնաց յանապատ տեղի. և ժողովուրդ- 43
35. Մար. 1.25. քըն խնդրէին զնա. եկին մինչև առ նա՝ և արգելուին զնա,
34: 3.12. զի մի՛ գնասցէ 'ի նոցանէ[10]: * Եւ նա ասէ ցնոսա. և 44
[10] Մար. 1.35. այլոց քաղաքաց պարտ է ինձ աւետարանել զարքայութիւնն

45 Աստուծոյ, զի յայն իսկ առաքեցայ[1]: • Եւ քարոզէր
'ի ժողովուրդսն Գալիլեացւոց[2]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

1 Եւ եղեւ 'ի խռնել զնովաւ ժողովրդեանն և լսել զբանն
Աստուծոյ, և ինքն կայր առ ծովակին գեննեսարեթայ[3]: •
2 Եւ ետես երկուս նաւս՝ զի կային առ ծովակին, և ձկնորսքն
3 ելեալ 'ի նոցանէ՝ լուանային զգործիսն: • Եւ նա 'ի մի
նաւացն՝ որ էր Սիմովնի, և աղաչեաց զնա սակաւիկ մի ածել
'ի ներքս 'ի ցամաքէն. նստաւ՝ և ուսուցանէր 'ի նաւէ անտի
զժողովուրդսն:
4 Եւ իբրև լռեաց 'ի խօսիցն, ասէ ցՍիմովն. խաղացո՛
5 'ի խորն, և արկէք զգործիս ձեր յորս[4]: • Պատասխանի
ետ Սիմովն և ասէ ցնա. վարդապետ՝ զամենայն գիշերս
աշխատ եղեաք՝ և ոչ ինչ կալաք, բայց վասն քո բանիդ
6 արկցուք զգործիսս: • Զայս իբրև արարին՝ փակեցին
'ի ներքս բազմութիւն ձկանց յոյժ, մինչև պատառէին
7 ուռկանքն նոցա: • Եւ ակնարկէին որսակցացն 'ի միւս
նաւն՝ գալ օգնել նոցա. և եկին և լցին երկոքին նաւքն՝
8 մինչև մերձ ընկղմել նոցա: • Իբրև ետես Սիմովն
պետրոս՝ անկաւ առ ծունկսն Յիսուսի և ասէ. 'ի բա՛ց գնա
9 յինէն Տէր, զի այր մեղաւոր եմ ես[5]: • Քանզի ահ
պատեաց զնա և զամենեսեան որ ընդ նմայն էին՝ վասն որսոյ
10 ձկանցն զոր ըմբռնեցին. • Նոյնպէս և զՅակովբոս և
զՅովհաննէս զորդիսն զեբեդեայ, որ էին որսակիցք Սիմովնի:
Եւ ասէ ցՍիմովն Յիսուս. մի՛ երկնչիր յայսմ հետէ զմարդիկ
11 որսայցես 'ի կեանս[6]: • Եւ հանեալ զնաւսն 'ի ցամաք,
թողին զամենայն, և գնացին զհետ նորա[7]:
12 Եւ եղեւ 'ի հասանելն նորա 'ի մի քաղաքացն, ահա այր
մի լի բորոտութեամբ իբրև ետես զՅիսուս՝ անկեալ 'ի վերայ
երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. Տէր՝ եթէ կամիս, կարող
13 ես զիս սրբել[8]: • Ձգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց 'ի նա՝
և ասէ, կամիմ՝ սրբեա՛ց. և վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ
14 բորոտութիւնն[9]: • Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛
ումեք ասել, այլ թէ երթ ցո՛յց զանձն քո քահանային.
և մատո՛ պատարագ վասն սրբութեան քո՝ որպէս և հրամայեաց

[1] Մր. 1.39. Գոր. 10.38.
[2] Մր. 1.39.
[3] Մտ. 4.18. Մր. 1.16.
[4] Յոհ. 21. 6.
[5] Ելք. 20.19. Նո. 19. Դտ. 13.22: 2.Թգ. 6. 7. Նո. 9: 3.Թգ. 17.18. Մտ. 8.34.
[6] Մտ. 4.19. Մր. 1.17.
[7] Մտ. 4.20. 22: 19.27. Մր. 1.18: 10.28. Ղու. 18.28.
[8] Մտ. 8. 2. Մր. 1.40. Ղու. 17.12:
[9] 4.Թգ. 5.11. Նո. 14. Մտ. 5.23.

[1] Ղևտ.14. 4. Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա[1]: • Եւ յորդէր առաւել 15
10. 21.22. Մատ. 8. 4. բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և
[2] Մատ. 4.25. բժշկել 'ի հիւանդութենէ իւրեանց[2]: • Եւ նա խոյս 16
Մար. 3. 7. տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս[3]:
Յով. 6. 2. [3] Մատ.14.23. Եւ եղև 'ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և փարիսե- 17
Մար. 6.46. ցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին. որ ժողովեալ էին
Յով. 6.15. յամենայն քաղաքաց Գալիլեացւոց՝ և Հրէաստանի և Երուսա-
ղեմի. և զօրութիւն Տեառն էր 'ի բժշկել զնոսա: • Եւ 18
ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր անդամալոյծ, և
[4] Մատ. 9. 2. Մար. 2. 3. խնդրէին զնա մուծանել 'ի ներքս՝ և դնել առաջի նորա[4]:
• Եւ իբրև ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն զնա 19
'ի ներքս վասն ամբոխին, ելին 'ի տանիս և 'ի ցուոյն կախեցին
զնա, և իջուցին մահճօքն հանդերձ 'ի մէջ առաջի Յիսուսի:
• Եւ տեսեալ զհաւատսն նոցա՝ ասէ ցնա. Այր դու՝ 20
թողեալ լիցին քեզ մեղք քո: • Սկսան խորհել դպիրքն 21
և փարիսեցիքն, և ասեն. Ո՞վ է սա՝ որ խօսի զհայհոյու-
[5] Սաղ. 31. 5. թիւնս, ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս՝ բայց միայն Աստուած[5]:
Ես. 43.25. Մատ. 9. 3. • Իբրև գիտաց Յիսուս զխորհուրդս նոցա, պատասխանի 22
Մար.2.6. 7. ետ և ասէ ցնոսա. Զի՞ խորհիք 'ի սիրտս ձեր: • Զի՞նչ 23
Ղու. 7.48. դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ
ասել՝ արի և գնա: • Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանու- 24
թիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. ասէ
ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝ արի առ զմահիճս քո՝ և երթ
[6] Մատ. 9. 6. 'ի տուն քո[6]: • Եւ առժամայն յարուցեալ առաջի 25
Մար. 2.11. ամենեցուն՝ առ զի վերայ որոյ անկեալ դնէր, գնաց
'ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զԱստուած: • Զար- 26
մանք կալան զամենեսեան, և փառաւոր առնէին զԱստուած.
լի եղեն ահիւ, և ասեն, եթէ տեսաք այսօր նոր նշան:
Եւ յետ այնորիկ ել անտի՝ և ետես մաքսաւոր մի՝ որում 27
անուն էր Ղևի, զի նստէր 'ի մաքսաւորութեան. և ասէ
[7] Մատ. 9. 9. ցնա, Եկ զկնի իմ[7]: • Եւ թողեալ զամենայն՝ յարեաւ 28
Մար. 2.13. 14. գնաց զկնի նորա: • Եւ արար ընդունելութիւն մեծ 29
նմա Ղևի 'ի տան իւրում. և էր ժողովուրդ բազում
[8] Մատ. 9.10. մաքսաւորաց և այլոց՝ որ էին բազմեալ ընդ նոսա[8]: • Եւ 30
Մար. 2.15. տրտնջէին փարիսեցիքն և դպիրքն նոցա զնմանէ առ աշակերտ-
Ղու. 15. 1. սն նորա՝ և ասէին. Ընդէ՞ր ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս

31 ուտէք և ըմպէք[1]: * Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա, [1] Մր. 2,16.
32 ոչ ինչ են պիտոյ բժիշկք ողջոց, այլ հիւանդաց: * Եւ ոչ
եկի կոչել զարդարս, այլ զմեղաւորս յապաշխարութիւն[2]: [2] Առ. 30.12.
33 Եւ նոքա ասեն ցնա. ընդէ՞ր աշակերտքն յովհաննու Հռ. 10. 3.
պահեն ստէպ՝ և խնդրուածս առնեն, նոյնպէս և փարիսեց- Մտ. 9.13. Մր. 2.17:
34 ւոյն. և քոյդ ուտեն և ըմպեն[3]: * Եւ նա ասէ ցնոսա. 1.Տիմ. 1.15.
միթէ կարո՞ղ էք մանկանց առագաստի, մինչ փեսայն ընդ [3] Մտ. 9.14.
35 նոսա իցէ, հրաման տալ պահել: * Եկեսցեն աւուրք՝ Մր. 2.18. Ղկ. 7.33.
յորժամ բարձցի 'ի նոցանէ փեսայն, ապա պահեսցեն յաւուրսն
36 յայնոսիկ: * Ասաց և առակ մի առ նոսա, թէ ոչ ոք
արկանէ 'ի նոր հանդերձէ 'ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. ապա
թէ ոչ՝ և զնորն պատառէ, և ընդ հնոյն չմիաբանի կարկատն
37 որ 'ի նորոյն[4]: * Եւ ոչ ոք արկանէ գինի նոր 'ի տիկս [4] Մտ. 9.16.
հինս. ապա թէ ոչ՝ պայթուցանէ գինին նոր զտիկսն հինս. 17.
38 ինքն հեղու, և տիկքն կորնչին: * Այլ գինի նոր Մր. 2.21. 22.
39 'ի տիկս նորս արկանելի է, և երկոքին պահին: * Եւ
ոչ ոք ըմպէ զհինն՝ և կամիցի զնորն. քանզի ասէ՝ թէ
հինն քաղցրագոյն է:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ:

1 Եւ եղև 'ի շաբաթու յերկրորդում առաջնոյն՝ անցանել
նմա ընդ արտորայս. և աշակերտքն նորա կորզէին հասկ՝
2 շփէին ընդ ափ, և ուտէին[5]: * Եւ ոմանք 'ի փարիսեցւոյն [5] Մտ. 12. 1.
ասեն ցնոսա. զի՞նչ գործէք՝ զոր չէ օրէն 'ի շաբաթու[6]: Մր. 2.23:
3 * Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. չիցէ՞ ըն- 2.Օրէ. 23.24. և 25.
թերցեալ ձեր՝ զոր արար Դաւիթ, յորժամ քաղցեաւ [6] Ել. 20.10.
4 ինքն՝ և որ ընդ նմայն էին[7]: * Զիա՞րդ եմուտ նա [7] Մտ. 12. 4:
'ի տունն Աստուծոյ, և զհացն զառաջաւորութեան եկեր՝ 1.Թագ. 21. 6.
և ետ այնոցիկ որ ընդ նմայն էին. զոր ոչ էր օրէն ումեք
5 ուտել, բայց միայն քահանայապետիցն[8]: * Եւ ասէ ցնոսա. [8] Ել. 29.32.
Տէր է որդի մարդոյ և շաբաթու: Ղևտ. 24. 9.
6 Եւ եղև 'ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա 'ի ժողովուրդն՝
և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն իւր աջ [9] Մտ. 12.10.
7 գօսացեալ էր[9]: * Եւ սպասէին նմա դպիրքն և փարի- Մր. 3. 1.
սեցիք՝ թէ 'ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չա- Ղկ. 13.14: 14. 3.
8 րախօսութիւն զնմանէ: * Եւ նա գիտէր զխորհուրդս Յհ. 9.16.

նոցա, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսացեալ էր. արի՛ ա՛նց
՚ի մէջ: Եւ նա յարուցեալ եկաց: * Ասէ ցնոսա Յիսուս. 9
հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է ՚ի շաբաթու, բարի՞
ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի մի ապրեցուցանել՝ թէ
կորուսանել: * Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքումբք 10
զայրագին՝ ասէ ցնա. ձգեա՛ զձեռն քո. եւ նա ձգեաց, եւ
հաստատեցաւ ձեռն նորա իբրեւ զմիւսն: * Նոքա 11
լցան յիմարութեամբ, եւ խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զի՞նչ
առնիցեն Յիսուսի:

Եւ եղեւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել ՚ի լեառն կալ 12
յաղօթս, եւ հանէր զգիշերն ՚ի գլուխ յաղօթսն Աստուծոյ[1]:
* Եւ իբրեւ այգ եղեւ՝ կոչեաց զաշակերտսն իւր, եւ ընտրեաց 13
՚ի նոցանէ երկոտասանս. զորս եւ առաքեալս անուանեաց[2]:
* Զսիմովն՝ զոր եւ պետրոս անուանեաց, եւ զանդրէաս 14
զեղբայր նորին, եւ զյակովբոս եւ զյովհաննէս, եւ զփիլիպպոս
եւ զբարթողիմէոս[3], * Եւ զմատթէոս եւ զթովմաս, եւ 15
զյակովբոս ալփեայ, եւ զսիմովն զկոչեցեալն նախանձայոյզ,
* Եւ զյուդա յակովբայ, եւ զյուդա իսկարիովտացի՝ որ 16
եղեւ իսկ մատնիչ[4]:

Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ ՚ի տեղի մի տափարակ. եւ 17
ժողով աշակերտացն նորա՝ եւ բազմութիւն յոյժ ժողովր-
դեանն, յամենայն հրէաստանէ եւ յերուսաղէմէ՝ եւ յայնմ
կողմանէ՝ եւ ՚ի ծովեզերէն տիւրոսի եւ սիդոնի[5]. * Որ 18
եկին լսել ՚ի նմանէ եւ բժշկել ՚ի հիւանդութենէ իւրեանց.
եւ նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին: * Եւ ամենայն 19
ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ՚ի նա, զի զօրութիւն բա-
զում ելանէր ՚ի նմանէ՝ եւ բժշկէր զամենեսին[6]:

Եւ նա ամբարձ զաչս իւր յաշակերտսն իւր՝ եւ ասէ: 20
Երանի՛ աղքատաց հոգւով, զի ձեր է արքայութիւնն
Աստուծոյ[7]: * Երանի՝ որ քաղցեալ են այժմ, զի 21
յագեսցին: Երանի՝ որ լան այժմ, զի ծիծաղեսցին[8]: *
Երանի է ձեզ յորժամ նախատիցեն զձեզ մարդիկ, եւ 22
յորժամ որոշիցեն զձեզ եւ նախատիցեն, եւ հանիցեն անուն
չար զձէնջ վասն որդւոյ մարդոյ[9]: * Ուրախ լերո՛ւք 23
յաւուր յայնմիկ եւ ցնծասջի՛ք, զի ահա վարձք ձեր բա-
զում են յերկինս. ըստ դմին օրինակի առնէին մարգարէիցն

[1] Մատ. 6. 6: 14.23. Մար. 6.46. Ղու. 18. 1.
[2] Մատ. 10. 1. Մար. 3.13.
[3] Յով. 1.42.
[4] Յուդայ. 1.
[5] Մատ. 4.25. Մար. 3. 7.
[6] Մատ. 14.36: 8.15. Մար. 5.30. Ղու. 8.46: 13.13.
[7] Մատ. 5. 3: 11. 5. Յակ. 2. 5.
[8] Եսա. 55. 1: 65.13. Մատ. 5. 6. Եսա. 61. 3. Մատ. 5. 4.
[9] Մատ. 5.11: 1.Պետ.2.19: 3.14: 4.14. Յով. 16. 2: 9.22. 34.35.

24 հարք իւրեանց[1]: * Բայց վա՜յ ձեզ մեծատանցդ՝ զի
25 ընկալայք զմխիթարութիւն ձեր[2]: * Վա՜յ ձեզ որ յագ-
եալդ էք այժմ՝ զի քաղցիցէք · վա՜յ ձեզ որ ծիծաղիքդ
26 այժմ, զի սգայցէք և լայցէք[3]: * Վա՜յ ձեզ յորժամ
բարի ասիցեն զձէնջ ամենայն մարդիկ, զի այդպէս առնէին
սուտ մարգարէիցն հարք նոցա[4]:
27 Այլ ձեզ ասեմ որ լսէքդ · սիրեցէ՛ք զթշնամիս ձեր,
28 բարի՛ արարէք ատելեաց ձերոց[5]: * Օրհնեցէ՛ք զանիծիչս
29 ձեր · աղօ՛թս արարէք ՚ի վերայ նեղչաց ձերոց[6]: * Որ
հարկանէ զծնօտ քո՝ մատո՛ նմա և զմիւսն · և որ հանէ ՚ի քէն
զբաճկոն քո՝ մի՛ արգելուր ՚ի նմանէ և զշապիկս[7]: *
30 Ամենայնի՝ որ խնդրէ ՚ի քէն՝ տո՛ւր, և զոր ինչ հանէ ոք
31 ՚ի քէն՝ մի՛ պահանջեր[8]: * Եւ որպէս կամիք թէ արաս-
ցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արասջի՛ք և դուք նոցա[9]: *
32 Եւ եթէ սիրէք դուք զսիրելիս ձեր՝ զի՞նչ շնորհ է ձեր,
33 զի և մեղաւորք սիրեն զսիրելիս իւրեանց[10]: * Եւ եթէ
բարի առնէք բարերարաց ձերոց՝ ո՞ր շնորհ է ձեր, զի
34 և մեղաւորք զնոյն գործեն: * Եւ եթէ տայք փոխ
այնոցիկ՝ յորոց ակն ունիցիք առնուլ՝ ո՞ր շնորհ է ձեր ·
քանզի և մեղաւորք մեղաւորաց փոխ տան, զի առցեն
35 անդրէն զկշիռն[11]: * Բայց սիրեցէ՛ք զթշնամիս ձեր, և
բարի արարէ՛ք ատելեաց ձերոց · և տո՛ւք փոխ՝ ուստի ո՛չ
ակն ունիցիք առնուլ · և եղիցին վարձք ձեր բազում, և
եղիջիք որդիք բարձրելոյ · զի նա քաղցր է ՚ի վերայ
36 չարաց և ապաշնորհաց[12]: * Եղերո՛ւք գթածք՝ որպէս և
հայրն ձեր գթած է[13]:
37 Մի՛ դատէք՝ և ո՛չ դատիցիք · մի՛ պատժէք՝ և ո՛չ պատժի-
38 ցիք, արձակեցէ՛ք և արձակիցիք[14]: * Տո՛ւք՝ և տացի ձեզ ·
չափ բարւոք՝ թաթաղուն շարժուն զեղուն՝ տացեն ՚ի գոգս
ձեր · նովի՛ն չափով որով չափէք՝ չափեսցի ձեզ[15]:
39 Ասաց և առակ մի առ նոսա · միթէ կարիցէ՞ կոյր կուրի
առաջնորդել, ո՞չ ապաքէն երկոքին ՚ի խորխորատ անկա-
40 նիցին[16]. * Ո՛չ է աշակերտ լաւ քան զվարդապետ իւր ·
ամենայն կատարեալն եղիցի իբրև զվարդապետ իւր[17]: *

[1] Մտթ. 5.12. Գոր. 5.42: 7.52. Կող. 1.24. Յակ. 1. 2.
[2] Ամ-վ. 6. 1. Ղուկ. 12.21. Յակ. 5. 1: 1.Տիմ. 6. 9. Մտթ. 6. 2. Եփ. 5.16. Ղուկ. 16.25.
[3] Առակ. 14.13. Եսայ. 65.13.
[4] Յովհ. 15.19: 1.Յովհ. 4. 5.
[5] Հմմր. 35. Ելք. 23. 4. Առակ. 25.21. Մտթ. 5.44. Հռօ. 12.20.
[6] Ղուկ. 23.34. Գոր. 16.24. 25—33: 7.59.
[7] Մտթ. 5.39: 1.Կոր. 6. 7:
[8] 2.Օրէ. 15. 7. 8.10. Առակ. 21.26: 19.17. Մտթ. 5.42.
[9] Մտթ. 7.12.
[10] Մտթ. 5.46:
[11] 2.Օրէ. 15. 8. Մտթ. 5.42.
[12] Հմմր. 27. Ղևտ. 25.35. Հմմր. 30. Մտթ. 5.45: 2.Օրէ. 15.8: 23.19. Սաղ. 1.1.5: 36.26.
[13] Մտթ. 5.48.

[14] Մտթ. 7.1. [15] Հմմր. 30. Սաղ. 78.12. Առակ. 19.17. Մտթ. 7.2: 10.42. Մրկ. 4.24. Յակ. 2.13.
[16] Մտթ. 15.14: 13.18.34. [17] Մտթ. 10.24. Յովհ. 13.16: 15.20.

Զի՞ տեսանես զշիւղ յական եղբօր քո, և 'ի քում ական 4
զգերանդ ոչ նշմարես[1]: * Կամ զիա՞րդ կարես ասել
ցեղբայր քո, եղբայր՝ թո՛ղ հանից զշիւղդ յականէ քումմէ,
և դու 'ի քում ական զգերանդ ոչ տեսանես. կեղծաւոր՝
հա՛ն նախ զգերանդ յականէ քումմէ, և ապա հայեսջիր
հանել զշիւղ յականէ եղբօր քո[2]: * Զի ոչ է ծառ 43
բարի՝ որ առնէ պտուղ չար, և ոչ դարձեալ ծառ չար՝
որ առնէ պտուղ բարի[3]. * Զի իւրաքանչիւր ծառ 44
'ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի: Զի ոչ եթէ 'ի փշոց քաղեն
թուզ, և ոչ 'ի մորենւոյ կթեն խաղող[4]: * Մարդ բարի՝ 45
'ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ բղխէ զբարի, և մարդ չար՝
'ի չարէն բղխէ զչար. քանզի 'ի յաւելուածոյ սրտին խօսի
բերան նորա[5]:

Զի՞ կոչէք զիս՝ Տէ՛ր՝ Տէր, և զոր ասեմն ոչ առնէք[6]: 46
* Ամենայն որ գայ առ իս, և լսէ զբանս իմ՝ և առնէ 47
զնոսա, ցուցից ձեզ ում նման է[7]: * Նման է առն, 48
որ շինիցէ տուն. որ փորեաց և խորեաց, և եդ հիմն
'ի վերայ վիմի. 'ի յառնել հեղեղաց՝ բաղխեաց գետ ըզ-
տունն, և ոչ կարաց շարժել զնա. զի հաստատեալ էր
հիմն 'ի վերայ վիմի: * Իսկ որ լսէ զբանս իմ՝ և ոչ 49
առնէ, նման է առն՝ որ շինիցէ տուն 'ի վերայ հողոյ առանց
հիման. զոր բաղխեաց գետ, և վաղվաղակի անկաւ. և եղև
կործանումն տանն այնորիկ մեծ:

Գլուխ Եօթներորդ:

Եւ իբրև կատարեաց զամենայն զբանս իւր 'ի լսելիս 1
ժողովրդեանն, եմուտ 'ի կափառնաում[8]: * Հարիւրապետի 2
ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր 'ի վախ-
ճանել, որ էր նմա պատուական: * Իբրև լուաւ զՅի- 3
սուսէ, առաքեաց զծերսն 'ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ
ապրեցուսցէ զծառայն նորա: * Եւ նոքա եկեալ առ 4
Յիսուս՝ աղաչէին զնա սպէպ՝ և ասէին, թէ արժանի է՝
որում զշնորհս զայս առնես: * Զի սիրէ զազգս մեր, 5
և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ[9]: * Եւ Յիսուս գնաց 6
ընդ նոսա. իբրև ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն, յղեաց
առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա. Տէ՛ր՝ մի՛

[1] Ողբ. 3.40. Մատթ. 7. 3.
[2] 2.Օրէ. 1.17. Առակ. 18.17. Մատթ. 7. 5. Յովհ. 7.24: 8. 7. Հռոմ. 2. 1. Նո. 21: 1.Կոր.11.28. 31: 2.Կոր.13. 5. Գաղ. 6. 4.
[3] Մատթ. 7.16. 17: 12.33.
[4] Մատթ. 12.33. Յակ. 3.15.
[5] Սաղ. 36.30. Նո. 31. Առակ. 24. 8. 9. Մաղ. 1. 6. Մատթ. 12.34. 35.
[6] Մատթ. 7.21: 25.11. Ղուկ. 13.25. Հռոմ. 2.13. Յակ. 1.32
[7] Մատթ. 7.24.
[8] Մատթ. 8. 5.
[9] 3.Թագ. 5. 1. Գաղ. 5. 6: 1.Յովհ. 3.14: 5. 1. 2.

ինչ աշխատ լինիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ [1] Մտթ. 8. 8.
7 իմով մտանիցես[1]: * Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ
արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա՛ բանիւ՝ և բժշկեսցի մա֊
8 նուկս իմ. * Քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ
իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինև զինուորս, և ասեմ սմա՝
Երթ, և երթայ. և այլում թէ Եկ, և գայ. և ծառայի
9 իմում թէ արա՛ զայս, և առնէ[2]: * Եւ իբրև լուաւ [2] Մտթ. 8. 9.
զայս Յիսուս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ Գծ. 10.7. 8:
երթային զհետ նորա՝ և ասէ, ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ 22. 24.29: 23. 17.23.
10 յԻսրայէլի այսչափ հաւատս գտի: * Եւ դարձան անդ֊
րէն պատգամաւորքն 'ի տուն, և գտին զծառայն հիւանդ՝
բժշկեալ:

11 Եւ եղև 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում անուն էր
Նային, երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա և ժողովուրդք
12 բազումք: * Իբրև մերձ եղև 'ի դուռն քաղաքին, և ահա՛
ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, և նա էր
այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին՝ էր ընդ նմա: *
13 Իբրև ետես զնա Տէր՝ գթացաւ 'ի նա և ասէ. մի՛ լար[3]: [3] Ղկ. 8.52.
14 * Եւ մատուցեալ մերձեցաւ 'ի դագաղն. և որք բար֊ Յհ. 11.35.
ձեալն տանէին՝ զտեղի առին. և ասէ, պատանի՛ դու՝ քեզ
15 ասեմ՝ արի՛[4]: * Կանգնեցաւ և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ [4] Ղկ. 8.55.
16 խօսել. և ետ զնա ցմայր իւր[5]: * Եւ ահ կալաւ զա֊ Յհ. 11.43.
մենեսին, և փառաւոր առնէին զԱստուած՝ և ասէին, թէ Գծ. 9.40. Հռ. 4.17:
մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է 'ի միջի մերում, և թէ [5] 4.Թգ. 4.32.
այց արար Աստուած ժողովրդեան իւրում 'ի բարութիւն[6]: 33—38: 13.21.
17 * Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամենայն Հրէաստան վասն նորա. Յհ. 11.44.
և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին: [6] Ղկ. 1.65:

18 Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամե֊ 2.Օրէ.18.15.
19 նայնի այսորիկ[7]: * Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս Ղկ. 1.65: 24.19.
յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ Տէր և Յհ. 4.19:
ասէ. դո՞ւ ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք: 6.14: 9.17.
20 * Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, Յովհաննէս մկրտիչ առա֊ Ղկ. 1.68. Գծ. 7.37.
քեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դո՞ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ
21 այլում ակն կալցուք: * Եւ 'ի նմին ժամու բժշկեաց
զբազումս 'ի հիւանդութեանց և 'ի հարուածոց և յայսոց
չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել: * [7] Մտթ. 11. 2.

[1] Եսա. 35. 5. Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. երթա՛յք պատմեցէք 22
Մատ. 11. 5: 4. 18. յովհաննու՝ զոր տեսիքդ և լուայք. զի կոյրք տեսանեն, և
Եսա. 35. 5. կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք
Ղուկ. 4. 18. յառնեն, աղքատք աւետարանին [1]. • Եւ երանի իցէ՝ որ 23
ոչ գայթագղեսցի յիս:

Եւ իբրև գնացին հրեշտակքն յովհաննու, սկսաւ խօսել 24
ընդ ժողովուրդսն վասն յովհաննու. զի՞ ելէք յանապատ
[2] Մատ. 11. 7. տեսանել, եղէ՞գն շարժուն 'ի հողմոյ [2]: • Այլ զի՞նչ 25
Յոհ. 1.46. ելէք տեսանել, ա՞յր 'ի հանդերձս փափկութեան զարդար-
եալ. ահաւանիկ որք 'ի հանդերձս երևելիս և 'ի փափկու-
թեան են՝ յարքունիս են: • Այլ զի՞նչ ելէք տեսա- 26
նել, մարգարէ՞. այո, ասեմ ձեզ՝ առաւել ևս քան զմար-
գարէ: • Զի սա է՝ վասն որոյ գրեալն է, թէ ահա 27
առաքեմ զհրեշտակ իմ առաջի քո՝ որ յարդարեսցէ զճա-
[3] Ել. 23.20. նապարհս քո առաջի քո [3]: • Ամէն ասեմ ձեզ. մեծ 28
Մաղ. 3. 1: 4. 6. 'ի ծնունդս կանանց մարգարէ քան զյովհաննէս ոչ ոք է.
Մատ. 11.14 բայց փոքրիկն յարքայութեան Աստուծոյ մեծ է քան զնա [4]:
Մատ. 9.12. • Եւ ամենայն ժողովուրդն իբրև լուաւ՝ և մաքսաւորքն, 29
Ղուկ. 1.17. արդարացուցին զԱստուած. զի մկրտեցան 'ի մկրտութիւնն
[4] Մատ. 11.11. Յոհ. 3.26. յովհաննու [5]: • Իսկ փարիսեցիքն և օրինականք զխոր- 30
[5] Մատ. 3. 5. հուրդն Աստուծոյ անարգեցին յանձինս իւրեանց, զի ոչ
Ղուկ. 3.12. մկրտեցան 'ի նմանէ [6]:
[6] Սաղ. 106.11. Առա. 1.25. Արդ՝ ո՞ւմ նմանեցուցից զմարդիկ ազգիս այսորիկ. և 31
Գործ. 20.27. ո՞ւմ իցեն նմանողք [7]: • Նման են մանկտւոյ՝ որ 'ի հրա- 32
[7] Մատ. 11.16. պարակս նստիցին, կարդայցեն զմիմեանս և ասիցեն. փողս
[8] Մատ. 3. 4: 11. 18. հարաք ձեզ՝ և ոչ կաքաւեցիք, ողբացաք՝ և ոչ լացիք: •
Մար. 1. 6. Եկն յովհաննէս մկրտիչ՝ ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր, և ասէիք. դև 33
Ղուկ. 1.15. գոյ 'ի նմա [8]. • Եկն որդի մարդոյ՝ ուտէ և ըմպէ, և ասէք. 34
ահա այր կերող և արբեցող՝ բարեկամ մաքսաւորաց և մեղա-
[9] Մատ. 11.19. [10] Մատ. 26. 6. ւորաց: • Եւ արդարացաւ իմաստութիւն յորդւոց իւրոց [9]: 35
Մար. 14. 3. Աղաչէր զնա ոմն 'ի փարիսեցւոցն՝ զի կերիցէ հաց ընդ 36
Յոհ. 11. 2. նմա. և մտեալ 'ի տուն փարիսեցւոյն՝ բազմեցաւ [10]: • Եւ 37
կին մի էր 'ի քաղաքին մեղաւոր. իբրև գիտաց թէ բազ-
[11] Ձ[illegible]. 34. Ղուկ. 5.32. մեալ է 'ի տան փարիսեցւոյն, բերեալ շիշ մի իւղոյ
Յոհ. 12. 3: ազնուի [11]. • Կայր յետոյ առ ոտս նորա, լայր. և արտասու- 38
1.Տիմ. 1. 15. ւօքն սկսաւ թանալ զոտս նորա, և հերով գլխոյ իւրոյ

ջնջէր, և համբուրէր զոտս նորա, և օծանէր իւղովն[1]: ● [1] Ջաւ. 46.
39 Եւ տեսեալ փարիսեցւոյն՝ որ կոչեացն զնա, ասէր ընդ միտս Մր. 6.17.
իւր. սա թէ մարգարէ ոք էր, ապա գիտէր թէ ո՛վ և Մր. 14. 3. 4—6.
որպիսի ոք կին մերձենայ 'ի սա. զի մեղաւոր է[2]: ● [2] Ղու. 15. 2.
40 Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա, Սիմոն՝ ունիմ ինչ
ասել քեզ. և նա ասէ. ասա՛ վարդապետ. և ասէ: ●
41 Երկու պարտապանք էին ուրումն փոխատուի. միոյն պարտէր
42 հինգ հարիւր դահեկան, և միւսն յիսուն[3]: ● Եւ իբրև [3] Մտ. 18.28.
ոչ գոյր նոցա հատուցանել, երկոցունցն շնորհեաց. արդ
43 ասա՝ ո՞վ առաւել սիրեսցէ զնա: ● Ասէ Սիմոն. ինձ
այսպէս թուի՝ եթէ որում զբազումն շնորհեաց: Եւ նա
44 ասէ ցնա. ուղիղ դատեցար: ● Եւ դարձեալ 'ի կինն
կողմն, ասէ ցՍիմոն. տեսանե՞ս զայս կին, մտի 'ի տուն
քո՝ ջուր ոտից իմոց ոչ ետուր, իսկ սա արտասուօք իւրովք
45 եթաց զոտս իմ, և հերովք իւրովք ջնջեաց: ● Համբոյր
մի դու ոչ ետուր ինձ, սա ուստի յորմէ հետէ մտեալ
46 եմ՝ ոչ դադարեաց 'ի համբուրելոյ զոտս իմ: ● Իւղով
47 զգլուխ իմ ոչ օծեր, սա իւղով անուշիւ օծ[4]: ● Վասն [4] Սղ. 22. 5.
որոյ ասեմ քեզ. թողեալ լիցին սմա մեղք իւր բազում,
զի յոյժ սիրեաց. զի որում շատ թողուցու՝ շատ սիրէ,
48 և որում սակաւ՝ սակաւ[5]: ● Եւ ասէ ցնա. թողեալ [5] 1.Տիմ. 1.14.
49 լիցին քեզ մեղք քո[6]: ● Եւ սկսան՝ որ բազմեալն էին [6] Մտ. 9. 2.
ընդ նմա, ասել ընդ միտս իւրեանց. ո՞վ է սա՝ որ զմեղս Մր. 2. 5.
50 թողու[7]: ● Եւ նա ասէ ցկինն. հաւատք քո կեցուցին Ղու. 5.20.
զքեզ՝ երթ 'ի խաղաղութիւն[8]: [7] Մտ. 9. 3. Մր. 2. 7. [8] Մտ. 9.22. Մր. 5.34: 10.52. Ղու. 8.48: 18.42. Եփե. 2. 8.

Գլուխ Ութերորդ:

1 Եւ եղև յետ այնորիկ՝ և ինքն շրջէր ընդ քաղաքս և
ընդ գեօղս, քարոզէր և աւետարանէր զարքայութիւն Աս-
2 տուծոյ. և երկոտասանքն ընդ նմա: ● Եւ կանայք ոմանք՝
որ բժշկեալ էին յայսոց չարաց և 'ի հիւանդութեանց. Մա-
րիամ՝ որ կոչէր Մագդաղենացի, յորմէ եօթն դևն ելեալ
3 էր[9]. ● Եւ Յովհաննա կին Քուզայ՝ հազարապետին Հեր-
ովդի, և Շուշան՝ և այլք բազումք. որք պաշտէին զնա [9] Մտ. 27.55. 56.
յընչից իւրեանց:
4 Եւ 'ի ժողովել բազում ժողովրդոց, և ըստ քաղաքաց Մր. 16. 9.

[1] Մտթ. 13.34. քաղաքաց եկելոց առ նա, ասէ առակաւ[1]: * Ել սերմա- 5
Մրկ. 4.33. Մտթ. 13. 3. նացան սերմանել զսերմանիս իւր. և 'ի սերմանելն իւրում՝
Մրկ. 4. 2. էր որ անկաւ առ ճանապարհաւ՝ և եղև կոխան, և թռչունք
[2] Մտթ. 13. 4. երկնից կերան զնա[2]: * Եւ այլն անկաւ յապառաժի. և 6
Մրկ. 4. 3. [3] Եբր. 5. 3. ընդ բուսանելն՝ չորացաւ, առ 'ի չգոյէ հիւթոյ[3]: * Եւ 7
[4] Ծն. 26.12. այլն անկաւ 'ի մէջ փշոց, և ընդ նմին բուսեալ փշոցն՝
Եբր. 13.15: հեղձուցին զնա: * Եւ այլն անկաւ յերկիր բարի 8
24. 4. և պարարտ, և բուսեալ՝ արար պտուղ հարիւրապատիկ:
Մտթ. 11.15. Մրկ. 7.16. զայս իբրև խօսեցաւ, ասէ. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝
[5] Մտթ. 13.10. լուիցէ[4]:
Մրկ. 4.10. Հարցանէին զնա աշակերտքն, թէ զի՞նչ իցէ առակն[5]: 9
[6] Եսայ. 6. 9. Մտթ. 13.14. * Եւ նա ասէ. ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս 10
Մրկ. 4.12. արքայութեան Աստուծոյ, բայց այլոցն առակօք: զի տեսցեն՝
[7] Առ. 4. 5. և մի՛ տեսցեն, և լուիցեն՝ և մի՛ իմասցին[6]:
Մտթ. 13.18. Մրկ. 4.14. Բայց առակն այս ինչ է: սերմն բանն Աստուծոյ է[7]: 11
Յակ.1.23.24: * Եւ որք առ ճանապարհաւն, այնոքիկ են որ լսենն. և 12
1.Պետ.1.23. ապա գայ սատանայ՝ հանէ զբանն 'ի սրտից նոցա, զի մի
[8] Սղ. 105.12. Եւ. 13. հաւատասցեն՝ և ապրեսցին: * Եւ որք յապառաժին, 13
Եսայ. 58. 2. որք յորժամ լսիցեն խնդութեամբ ընդունին զբանն, և
Եզէ. 33.31. արմատս ոչ ունիցին. որք առ ժամանակ մի հաւատան, և
Գաղ. 3. 1. 4: 4.15: 'ի ժամանակի փորձութեան հեռանան[8]: * Իսկ որ 'ի մէջ 14
2.Տիմ.1.15. փշոցն անկաւ՝ նոքա են, որ իբրև լսեն զբանն՝ և 'ի հոգս և
Առ.12. 3. 'ի մեծութիւն և 'ի ցանկութիւն աշխարհիս զբաղեալ հեղձ-
Ովսէ.6. 4: [9] 1.Յհ. 2.14. նուն՝ և անպտուղ լինին[9]: * Իսկ որ յերկիրն պարարտ, 15
15—17. որոց բարուք և զուարթագին սրտիւ լուեալ զբանն՝ ընդունին,
Մտթ. 13.22. և տան պտուղ համբերութեամբ:
Յհ. 15. 6. [10] Մտթ. 5.15. Ո՛չ ոք լուցանէ ճրագ և թաքուցանէ ընդ կարասաւ՝ կամ 16
Մրկ. 4.21. դնէ ընդ մահճօք. այլ 'ի վերայ աշտանակի դնէ, զի որ
Ղկ. 11.33. մտանեն՝ զլոյս տեսցեն[10]: * Զի՛ք ինչ ծածուկ՝ որ ոչ 17
[11] Մտթ. 10.26. յայտ լիցի. և ոչ գաղտնի որ ոչ ծանիցի, և եկեսցէ 'ի
Մրկ. 4.22. Ղկ. 12. 2. յայտ[11]: * Տեսէք այսուհետև զիա՛րդ լսէքդ. զի որ 18
[12] Մտթ. 13.12: գոյցէ՝ տացի նմա, և որ ոչն գոյցէ՝ և զոր կարծէն թէ
25.29. ունիցի՝ բարձցի 'ի նմանէ[12]:
Մրկ. 4.25. Ղկ. 19.26. Եկին առ նա մայրն և եղբարք իւր, և ոչ կարէին 19
[13] Մտթ. 12.46. հասանել 'ի նա վասն բազմութեանն[13]: * Ազդ եղև նմա 20
Մրկ. 3.31. և ասեն. մայր քո և եղբարք քո կան արտաքոյ՝ և կամին

21 զքեզ տեսանել։ * Եւ ասէ ցնոսա . մայր իմ և եղբարք [1] Մտթ. 12.50.
իմ սոքա են, որ զբանն Աստուծոյ լսեն և առնեն [1]։ Ղուկ. 11.28.
22 Եւ եղև 'ի միում աւուրց ինքն ել 'ի նաւ՝ և աշակերտքն
նորա, և ասէ ցնոսա . եկա՛յք անցցո՛ւք յայնկոյս ծովակիս .
23 և գնացին [2]։ * Եւ մինչդեռ նաւէին՝ 'ի քուն եմուտ . [2] Մրկ. 35. 4.
և էջ մրրիկ հողմոյ 'ի ծովակն՝ և ուռնոյր, և տագնապէին : * Մտթ. 8.23.
24 Մատուցեալ զարթուցին զնա և ասեն . վա՛րդապետ վա՛րդապետ՝
կորնչիմք աւասիկ : և նա յարուցեալ սաստեաց հողմոյն և
խռովութեան ջուրցն՝ և հանդարտեցին, և եղև խաղաղու-
25 թիւն : * Ասէ ցնոսա . ո՞ւր են հաւատք ձեր . և զահի
հարեալ զարմացան, և ասէին ցմիմեանս . ո՞վ արդեօք իցէ
սա՝ զի և հողմոց և ջրոց հրաման տայ, և հնազանդին սմա :
26 Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն գերգեսացւոց . որ է յայն-
27 կոյս հանդէպ գալիլեայ [3]։ * Եւ ընդ ելանելն նորա [3] Մտթ. 8.28.
'ի ցամաք, պատահեաց այր մի 'ի քաղաքէն՝ յորում էին դևք . Մրկ. 5. 1.
և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ և ոչ 'ի տան
28 բնակեալ, այլ 'ի գերեզմանս : * Եւ տեսեալ զՅիսուս,
աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն . զի՞
կայ իմ և քո Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձրելոյ, աղաչեմ
29 զքեզ մի՛ տանջեր զիս։ * Քանզի հրաման տայր այսոյն
պղծոյ ելանել 'ի մարդոյ անտի . զի բազում ժամանակս յափշ-
տակեալ էր զնա, և կապէր 'ի շղթայս, և պահէր յեր-
կաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր 'ի դիւէն յանապատս [4]։ [4] Ղուկ. 9.39. 42.
30 * Եհարց ցնա Յիսուս և ասէ . զի՞նչ անուն է քեզ . Մրկ. 9.19 25:
և նա ասէ, լեգէոն . զի դևք բազումք մտեալ էին 'ի նա [5]։
31 Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի՛ հրաման տացէ նոցա երթալ 1.Տիմ. 2.26.
32 յանդունդս : * Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց [5] Հռոմ. 2. Ղուկ. 11.26.
արօտական 'ի լերինն, և աղաչէին զնա զի հրաման տացէ Յայտ. 20. 2. 3.
33 նոցա մտանել 'ի նոսա . և հրամայեաց նոցա : * Եւ ելեալ
դևքն յառնէն՝ մտին 'ի խոզսն . և դիմեաց երամակն
34 'ի գահէ անտի 'ի ծովակն՝ և հեղձաւ : * Իբրև տեսին
խոզարածքն զիրսն որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին 'ի քա-
35 ղաքին և յագարակսն : * Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն,
և եկին առ Յիսուս, և գտին զայրն՝ ուստի դևքն ելեալ [6] 4.Թագ. 4.38.
էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտս Յիսուսի, Ղուկ. 2.46: 10.39.
36 և երկեան [6]։ * Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝ թէ Գործ. 22. 3.

[1] Յոբ. 28: զիա՛րդ փրկեցաւ դիւահարն : * Եւ աղաչէր զնա ամե֊ 37
1.Թգ. 6.20. նայն բազմութիւնն շուրջ զկողմամբքն Գերգեսացւոց՝ գնալ
Մտթ. 8.34. Մրկ. 5.17. ՚ի սահմանաց նոցա , քանզի ահիւ մեծաւ տագնապէին . և
Ղւկ. 5. 8. նա մտեալ ՚ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն[1] : * Աղաչէր զնա 38
Գրծ. 16.39. այրն՝ ուստի դևքն ելեալ էին շրջել ընդ նմա . արձակեաց
[2] Մրկ. 5.18. զնա՝ և ասէ[2] . * Դարձի՛ր ՚ի տուն քո , և պատմեա՛ զոր 39
միանգամ արար քեզ Աստուած . գնաց ՚ի քաղաքն՝ և քա֊
[3] Ել. 12.25. րոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս[3] :
Ես. 26.27: 13. 8. 9. Եւ իբրև դարձաւ անդրէն Յիսուս , ընկալաւ զնա 40
Ես.14.15.16: ժողովուրդն : քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա :
1.Տիմ. 5. 8. Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր Յայրոս , և նա 41
էր իշխան ժողովրդեանն . անկեալ առ ոտն Յիսուսի՝
[4] Մտթ. 9.18. աղաչէր զնա մտանել ՚ի տուն նորա[4] . * Զի դուստր միա֊ 42
Մրկ. 5.22. մօր էր նորա՝ ամաց իբրև երկոտասանից , և էր մերձ ՚ի մահ .
և ընդ երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա : * Եւ 43
կին մի էր ՚ի տեռատեսութեան արեան ամաց երկոտասանից ,
որ ՚ի բժիշկս ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր . որում ոչ
[5] Ղևտ.15. 2. էր լեալ հնար յումեքէ բժշկիլ[5] . * Մատուցեալ յետոյ 44
Թւ. 5. 2. Մտթ. 9.20. մերձեցաւ ՚ի քղանցս հանդերձի նորա . և նոյն ժամայն եկաց
Մրկ. 5.25. բղխումն արեան նորա : * Եւ ասէ Յիսուս . ո՞վ է՝ 45
որ մերձեցաւն յիս : իբրև ամենեքեան ուրանային , ասէ
Պետրոս՝ և որ ընդ նմա էին . վարդապետ՝ ժողովուրդք պնդեն
և նեղեն զքեզ : * Եւ ասէ Յիսուս . ոմն մերձեցաւ յիս , 46
[6] Մրկ. 5.30. քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութիւն ել յինէն[6] : * Իբրև 47
Ղւկ. 6.19. ետես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ ՚ի նմանէ , եկն դողալով՝ և
անկաւ առաջի նորա , եթէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ ՚ի նա՝
պատմեաց առաջի ամենայն ժողովրդեանն . և եթէ ո՞րպէս
բժշկեցաւ առժամայն . * Եւ ասէ . քաջալերեա՛յ դուստր՝ 48
հաւատք քո կեցուցին զքեզ , երթ ՚ի խաղաղութիւն :
Եւ մինչդեռ նա խօսէր , գայ ոմն ՚ի տանէ ժողովըր֊ 49
դապետին՝ և ասէ ցնա . մեռաւ դուստրն քո , մի՛ ինչ աշխատ
առներ զդա[7] : * Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ , պատասխանի 50
ետ նմա՝ և ասէ . մի՛ երկնչիր , միայն հաւատա՛ և կեցցէ :
* Եւ մտեալ ՚ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել , բայց 51
միայն զՊետրոս և զՅակովբոս և զՅովհաննէս , և զհայր
[7] Մրկ. 4.35. մանկանն և զմայր նորա : * Լային ամենեքեան՝ և կոծէին 52

զնա : և նա ասէ · մի՛ լայք՝ զի չէ՛ մեռեալ՝ այլ ննջէ [1]:
53 Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ [2]:
54 Եւ նորա հանեալ զամենեսին արտաքս [3], Կալեալ
55 զձեռանէ նորա՝ բարբառեցաւ և ասէ · արի՛ կաց մանուկ
56 դու : Եւ դարձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվաղակի ·
57 և հրամայեաց տալ նմա ուտել : Եւ զարմացան ծնողքն
նորա : և նա պատուիրէր մի՛ ումեք ասել՝ որ ինչ եղեն [4]:

Գլուխ իններորդ :

1 Եւ կոչեցեալ զերկոտասան առաքեալսն, ետ նոցա զօրու-
թիւն և իշխանութիւն 'ի վերայ ամենայն դիւաց, և բժշկել
2 զհիւանդութիւնս [5]: Եւ առաքեաց զնոսա քարոզել
զարքայութիւնն Աստուծոյ, և բժշկել զախտաժէտս [6]:
3 Եւ ասէ ցնոսա · մի՛ ինչ բառնայք 'ի ճանապարհ · մի՛
գաւազան և մի՛ մախաղ, մի՛ հաց և մի՛ արծաթ, մի՛ երկուս
4 հանդերձս ունիցիք [7]: Եւ յոր տուն մտանիցէք՝ անդ
5 ագջի՛ք · և անտի գնայցէք [8]: Եւ որք ո՛չ ընդունիցին
զձեզ, յորժամ ելանիցէք 'ի քաղաքէն յայնմանէ, զփոշի
6 ոտից ձերոց թօթափեսջի՛ք 'ի վկայութիւն նոցա [9]: Եւ
ելեալ շրջէին ընդ քաղաքս և ընդ գեօղս՝ աւետարանէին,
և բժշկէին ընդ ամենայն տեղիս [10]:
7 Լուաւ Հերովդէս չորրորդապետ զգործսն ամենայն · և
8 զարմանայր վասն ասելոյն յոմանց [11], Թէ Յովհաննէս
յարեաւ 'ի մեռելոց, և յոմանց՝ թէ Եղիա յայտնեցաւ, և
9 յայլոց՝ թէ մարգարէ ոմն յառաջնոցն յարեաւ : Ասէ
Հերովդէս · զՅովհաննէս ես գլխատեցի · իսկ սա ո՞վ իցէ՝
զորմէ զայսպիսի իրս լսեմ : և խնդրէր տեսանել զնա [12]:
10 Դարձան առաքեալքն, և պատմեցին նմա զամենայն զոր
արարին : և առեալ զնոսա՝ խուսեաց առանձինն 'ի տեղի
անապատ քաղաքի միոյ, որում անուն էր Բեթսայիդա [13]:
11 Եւ ժողովուրդքն իբրև գիտացին, գնացին զհետ նորա · և
ընկալեալ զնոսա՝ խօսէր ընդ նոսա վասն արքայութեան
Աստուծոյ, և որոց պէտք էին բժշկութեան՝ բժշկէր [14]:
12 Եւ օրն սկսաւ տարաժամել · մատեան երկոտասանքն և
ասեն ցնա · արձակեա՛ զժողովուրդդ, զի երթեալ շուրջ
'ի գիւղսն և յագարակս՝ հանգիցեն, և գտցեն կերակուր ·

[1] Յհ. 11.1. 13.
[2] Սղ. 21. 8. Ղկ. 16.14.
[3] Ղկ. 7.14. Յհ. 11.43.
[4] Մտ. 8. 4: 9.30. Մր. 5.43.
[5] Մտ. 10. 1. Մր. 3,13: 6. 7.
[6] Մտ. 10. 7. 8. Մր. 6.12. Ղկ. 10. 1. 9.
[7] Մտ. 10. 9. Մր. 6. 8. Ղկ. 10. 4: 22.35.
[8] Մտ. 10.11. Մր. 6.10.
[9] Մտ. 10.14. Գր. 13.51.
[10] Մտ. 4.23: 9.35. Մր. 6.12. 13: 1.39.
[11] Մտ. 14. 1. Մր. 6.14.
[12] Ղկ. 23. 8.
[13] Մր. 6.30. Մտ. 14.13.
[14] Հռ. 10.14. 17. Յհ. 6.37. Գր. 26.31. 32. Ղկ. 1.53: 5.31. Եբր. 4. 2.

[1] Մտթ. 14.15. զի աստ յանապատ տեղւոջ եմք [1]: * Ասէ ցնոսա. դուք 13
Մրկ. 6.36. տուք դոցա ուտել: Եւ նոքա ասեն. ոչ գոյ մեր աւելի քան
Յհ. 6.1. 5: զհինգ նկանակ և զերկուս ձկունս, բայց եթէ երթի-
[2] 4. Թգ. 4.43. ցուք գնեսցուք բաւական ժողովրդեանդ կերակուր [2]: *
Յհ. 6. 9. Քանզի էին արք իբրև հինգ հազար: Ասէ ցաշակերտսն. 14
բազմեցուցէք զդոսա դաս դաս՝ յիսուն յիսուն: * Եւ 15
[3] Մտթ. 15.36: արարին այնպէս, և բազմեցուցին զամենեսեան: * Եւ 16
[4] 3. Թգ. 17.14. 16: առեալ զհինգ նկանակն և զերկուս ձկունսն՝ հայեցաւ յերկինս,
4. Թգ. 4. 1. օրհնեաց և եբեկ՝ և տայր ցաշակերտսն արկանել ժողովըր-
2—7. դեանն [3]: * Կերան և յագեցան ամենեքեան. և բարձին 17
41—44. զնշխարս կոտորոցն՝ երկոտասան սակառի [4]:

Մրկ. 6.43. Եւ եղև 'ի կալն նորա յաղօթս առանձինն, էին ընդ նմա 18
Ղւկ. 1.53. 12.31. և աշակերտքն նորա. եհարց զնոսա և ասէ. զո՞ ոք ասեն
Յհ. 6.13. զինէն ժողովուրդքն՝ թէ իցեմ [5]: * Եւ նոցա պատասխանի 19
[5] Մտթ. 16.13. տուեալ ասեն. զյովհաննէս մկրտիչ, և այլք զեղիա, իսկ
Մրկ. 8.27. [6] Հաւր. 7. 8. այլք թէ մարգարէ ոք յառաջնոցն յարեաւ [6]: * Ասէ 20
Մտթ. 14. 2. ցնոսա. դուք զո՞վ ոք ասէք զինէն, թէ իցեմ. պատասխանի
[7] Մտթ. 16.16. ետ Պետրոս և ասէ. զՔրիստոսն Աստուծոյ [7]: * Նա սաստեաց 21
Յհ. 6.70. [8] Մտթ. 16.20: 'ի նոսա, և պատուիրեաց մի' ումեք ասել զայն [8]. * Եւ 22
8. 4. ասէ, թէ պարտ է որդւոյ մարդոյ բազում չարչարիլ և
[9] Մտթ. 17.22: անարգիլ 'ի քահանայապետից և 'ի ծերոց և 'ի դպրաց, և
16.21. Մրկ. 8.31. սպանանիլ՝ և յերիր աւուր յառնել [9]:

[10] Մտթ. 10.38: Եւ ասէր առ ամենեսին. եթէ ոք կամի զհետ իմ գալ, 23
16.24. ուրասցի զանձն՝ և առցէ զխաչ իւր հանապազ՝ և եկեսցէ
Մրկ. 8.34. Ղւկ. 14.27. զհետ իմ [10]: * Զի որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել՝ 24
Հռ. 8.13. կորուսցէ զնա, և որ կորուսցէ զանձն իւր վասն իմ՝ կեցուսցէ
Կղ. 3. 5. զնա [11]: * Զի՞նչ օգուտ է մարդոյ եթէ զաշխարհ շահեսցի, 25
[11] Մրկ. 8.35. Ղւկ. 17.33. և զանձն իւր կորուսցէ կամ տուժեսցի [12]: * Զի որ ամօթ 26
Յհ. 12.25. համարեսցի զիս և զբանս իմ, զնա և որդի մարդոյ յամօթ
[12] Մտթ. 16.26. արասցէ՝ յորժամ գայցէ փառօք իւրովք՝ և հօր՝ և հրեշ-
Մրկ. 8.36. [13] Մտթ. 10.33. տակաց սրբոց [13]: * Բայց արդարև ասեմ ձեզ, եթէ են 27
Մրկ. 8.38: ոմանք 'ի դոյանէ որ այդր կան, որք մի' ճաշակեսցեն զմահ,
2.Տիմ. 2.12. մինչև տեսցեն զարքայութիւն Աստուծոյ [14]:

[14] Մտթ. 16.28. Մրկ. 8.39. Եւ եղև յետ այսց բանից իբրև աւուրք ութ, առ- 28
[15] Մտթ. 17. 1. եալ զպետրոս և զյակովբոս և զյովհաննէս՝ ել 'ի լեառն
Մրկ. 9. 1. կալ յաղօթս [15]: * Եւ 'ի կալ նմա յաղօթս՝ եղև տեսիլ 29

երեսաց նորա այլակերպ. և փոխեցաւ հանդերձ նորա՝ և
30 եղև սպիտակ փայլուն[1]: * Եւ ահա արք երկու խօսէին
31 ընդ նմա. որ էին Մովսէս և Եղիա, * Երևեալ փառօք.
և ասէին զելիցն նորա՝ զոր կատարելոց էր յԵրուսաղէմ: *
32 Իսկ Պետրոս՝ և որ ընդ նմայն էին՝ ծանրացեալք ՚ի քնոյ՝
զարթեան, տեսին զփառսն նորա՝ և զերկուս արսն որ
33 կային առ նմա[2]: * Եւ եղև ՚ի մեկնելն նոցա ՚ի նմանէ,
ասէ Պետրոս ցՅիսուս. Վարդապետ՝ բարւոք է մեզ աստ
լինել, և արասցուք երիս տաղաւարս, մի քեզ և մի
34 Մովսէսի՝ և մի Եղիայի. և ոչ գիտէր զինչ խօսէր: * Եւ
իբրև զայս ասաց, եկն ամպ և հովանի եղև ՚ի վերայ նոցա.
35 և երկեան ՚ի մտանելն նոցա ընդ ամպովն: * Ձայն եղև
յամպոյն և ասէ. դա է որդի իմ ընտրեալ, դմա լուարուք[3]:
36 * Եւ ընդ լինել բարբառոյն՝ գտաւ Յիսուս միայն. և
նոքեանք լռեցին, և ոչ ումեք պատմեցին յաւուրսն յայնոսիկ
և ոչ ինչ՝ յորոց տեսինն[4]:
37 Եւ եղև ՚ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա ՚ի լեռնէ անտի,
38 ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում: * Եւ ահա
այր մի ՚ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ. Վարդապետ
աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի միամօր է ինձ[5]: *
39 Եւ ահա այս հարկանէ ՚ի նմա, և յանկարծ գոչէ՝ և
զարկուցանէ զնա և թաւալեցուցանէ և փրփրեցուցանէ, և
40 հազիւ մեկնի ՚ի նմանէ խորտակեալ զնա[6]. * Եւ աղաչեցի
զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ոչ կարացին: *
41 Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՜վ ազգ անհաւատ և
թիւր, մինչև յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անսայցեմ ձեզ.
42 մատո այսր զորդին քո: * Եւ մինչդեռ մատչէր,
43 զարկոյց զնա դևն՝ և չարչարեաց: * Սաստեաց Յիսուս
այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն. և ետ զնա ցհայր
44 իւր: * Եւ զարմանային ամենեքեան ՚ի վերայ մեծամե-
ծացն Աստուծոյ. և ՚ի զարմանալն ամենեցուն ՚ի վերայ
ամենայնի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. դիք դուք
՚ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ. զի որդի մարդոյ մատնելոց
45 է ՚ի ձեռս մարդկան[7]: * Եւ նոքա ոչ գիտէին զբանն,
և էր ծածկեալ ՚ի նոցանէ՝ զի մի՛ գիտասցեն. և երկնչէին
հարցանել ցնա վասն բանին այնորիկ[8]:

[1] Դատ. 13. 6. Մատ. 17. 2. Ել. 34.29. 30—35.
[2] Դան. 8.16: 10. 8. 9.
[3] Ել.3. 4. 6. Մատ. 3.17. Գոր. 3.22: 2.Պետ. 1.17.
[4] Մատ. 17. 9.
[5] Մատ. 17.14. Մար. 9.14. 15—17.
[6] Մար. 9.18.
[7] Մատ. 17.21. 22: 20.19. Մար. 9.30. [illegible]. 22.
[8] Մար. 9.31. Ղու. 2.50: 18.34.

[1] Մտ. 18. 1. Եմուտ խորհուրդ 'ի նոսա՝ թէ ո՞ արդեօք մեծ իցէ 'ի նո- 46
Մր. 9.33. ցանէ [1]։ • Յիսուս իբրեւ ծանեաւ զխորհուրդս սրտից 47
նոցա, առ մանուկ մի՝ կացոյց 'ի մէջ նոցա առ իւր, •
Եւ ասէ ցնոսա. որոք ընկալցի զմանուկս զայս յա- 48
նուն իմ՝ զիս ընդունի, եւ որ զիս ընդունիցի՝ ընդունի
զառաքիչն իմ. զի որ փոքրիկն է յամենեսին 'ի ձեզ՝ նա
[2] Մտ. 10.40: եղիցի մեծ [2]։
16. 5. Մր. 9.36. Պատասխանի ետ Յովհաննէս եւ ասէ. վարդապետ՝ տեսաք 49
Յհ. 12.44: զոմն որ յանուն քո դեւս հանէր՝ եւ արգելաք զնա, զի
13.20. ոչ շրջի ընդ մեզ [3]։ • Ասէ ցնոսա Յիսուս. մի՛ 50
Ես. 57.15: 66. 2. արգելուք զի որ ոչն է ձեր թշնամի՝ 'ի ձեր կողմն է [4]։
Մտ. 23.11. Եւ եղեւ 'ի կատարել աւուրց վերանալոյ նորա՝ եւ ինքն 51
12. զերեսս հաստատեաց երթալ յԵրուսաղէմ [5]։ • Եւ առաքեաց 52
[3] Թւ. 11.28. Մտ. 12.27. հրեշտակս առաջի երեսաց իւրոց. եւ իբրեւ չոգան՝ մտին
Մր. 9.37. 'ի գիւղ մի Սամարացւոց պատրաստել ինչ նմա։ • Եւ 53
Ղկ. 10.17. ոչ ընկալան զնա, զի դէմ եդեալ էր նորա երթալ յԵրու-
Գր. 19.13. [4] Մտ. 12.30. սաղէմ [6]։ • Իբրեւ տեսին աշակերտքն Յակովբոս եւ Յով- 54
Ղկ. 11.23. հաննէս, ասեն. Տէր՝ կամի՞ս զի ասասցուք, եւ իջցէ հուր
[5] Մտ. 16.19. յերկնից՝ եւ սատակեսցէ զնոսա [7]։ • Դարձաւ սաստեաց 55
Գր. 1. 2. 'ի նոսա՝ եւ ասէ. ոչ գիտէք՝ որոյ հոգւոյ էք դուք։ •
[6] Յհ. 4. 4. 5—9. Զի որդի մարդոյ ոչ եկն զոգիս մարդկան կորուսանել՝ այլ 56
[7] 4.Թգ. 1.10. կեցուցանել։ Եւ գնացին յայլ գեւղ [8]։
12. Եւ մինչդեռ երթային նոքա 'ի ճանապարհի, ասէ ոմն 57
[8] Յհ. 3.17: 12.47. ցնա. եկից զկնի քո՝ յոր վայր եւ երթիցես։ • Ասէ 58
ցնա Յիսուս. աղուեսուց որջք գոն, եւ թռչնոց երկնից
[9] Մտ. 8.20. դադարք. եւ որդւոյ մարդոյ ոչ գոյ՝ ուր դիցէ զգլուխ [9]։
Ասէ ցմիւս եւս. եկ զկնի իմ։ Եւ նա ասէ. Տէր՝ հրաման 59
[10] Մտ. 8.21. տուր ինձ՝ երթալ նախ թաղել զհայր իմ [10]։ • Ասէ ցնա 60
Յիսուս. թող զմեռեալսն թաղել զմեռեալս իւրեանց, եւ
դու երթ պատմեա զարքայութիւն Աստուծոյ։
Ասէ եւ այլ ոմն. եկից զկնի քո Տէր, բայց նախ հրաման 61
տուր ինձ հրաժարել 'ի տանէ իմմէ [11]։ • Ասէ ցնա 62
Յիսուս. ոչ ոք արկանէ ձեռն զմաճով՝ եւ հայիցի յետս,
[11] 3.Թգ. 19.20. եթէ յարմարեալ իցէ արքայութեան Աստուծոյ։

Գլուխ Տասներորդ :

1 Յետ այսորիկ երևեցոյց Տէր և այլ ևս եօթանասուն և
երկուս · և առաքեաց զնոսա երկուս երկուս առաջի իւր յա-
մենայն քաղաքս և 'ի տեղիս, ուր ինքն երթալոց էր[1]: •
2 Եւ ասէ ցնոսա · հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ · արդ՝
աղաչեցէք զՏէր հնձոց, զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր[2]:
3 Երթայք, ահա առաքեմ զձեզ իբրև զգառինս 'ի մէջ
4 գայլուց[3]: • Մի՛ բառնայք քսակ, մի՛ մախաղ, մի՛ կօշիկս,
5 և 'ի ճանապարհի ումեք ողջոյն մի՛ տայցէք[4]: • Յոր
տուն մտանիցէք նախ ասասջիք թէ ողջոյն տանս այսմիկ[5]·
6 Եւ եթէ իցէ անդ որդի ողջունի, հանգիցէ 'ի վերայ նորա
7 ողջոյնն ձեր · ապա թէ ոչ՝ 'ի ձեզ դարձցի[6]: • Եւ
'ի նմին տան ագանիջիք, ուտիջիք և ըմպիջիք 'ի նոցանէ ·
զի արժանի է մշակն վարձու իւրոյ: մի՛ փոխիցիք տանէ
8 'ի տուն[7]: • Յոր քաղաք մտանիցէք՝ և ընդունիցին զձեզ,
9 ուտիջիք զինչ առաջի դնիցեն ձեր[8]: • Եւ բժշկեսջիք
որ 'ի նմա հիւանդք իցեն · և ասասջիք նոցա, մերձեալ է 'ի
10 վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ[9]: • Իսկ որ քաղաք մտա-
նիցէք՝ և ոչ ընդունիցին զձեզ, իբրև ելանիցէք 'ի հրապարակս
11 նորա, ասասջիք: • Եւ զփոշին որ կցեալ է 'ի քաղաքէ
ձերմէ յոտս մեր՝ թօթափեսցուք 'ի ձեզ · բայց զայս գիտաս-
12 ջիք զի մերձեալ է արքայութիւն Աստուծոյ[10]: • Ասեմ
ձեզ, զի սոդոմացւոց ընդարձակագոյն լիցի յաւուրն յայն-
միկ՝ քան քաղաքին այնմիկ[11]:
13 Վա՜յ քեզ Քորազին · վա՜յ քեզ Բեթսայիդա · զի եթէ
'ի Տիւրոս և 'ի Սիդոնի եղեալ էին զօրութիւնքն՝ որ եղեն
'ի ձեզ, վաղուց ևս արդեօք 'ի խորգ և 'ի մոխիր նստեալ
14 ապաշխարեալ էր[12]: • Բայց Տիւրոսի և Սիդոնի ընդ-
15 արձակագոյն լիցի 'ի դատաստանի՝ քան ձեզ[13]: • Եւ դու
Կափառնաում, որ մինչև յերկինս բարձրացեալ ես · մինչև
16 'ի դժոխս իջցես[14]: • Որ ձեզ լսէ՝ ինձ լսէ, և որ զձեզ
անարգէ՝ զիս անարգէ · և որ զիս անարգէ՝ զառաքիչն իմ
անարգէ · և որ ինձ լսէ՝ լսէ այնմիկ, որ զիսն առաքեաց[15]:

[1] Մտ. 10. 1. Մր. 6. 7.
[2] Մտ. 9. 37. 38. Յհ. 4. 35: 2.Թես. 3. 1.
[3] Մտ. 10. 16.
[4] Մտ. 10. 9. 10. Մր. 6. 8. Ղկ. 9. 3: 4.Թգ. 4. 29:
[5] 1.Թգ. 25. 6. Մտ. 10. 12.
[6] Սղ. 34. 13.
[7] Մտ. 10. 10. 11: 1.Կր. 9. 4. 5—14: 10. 27: 1.Տմ. 5. 18.
[8] Հռմ. 36. Ծն. 19. 2: 24. 32: 43. 24. Դտ. 19. 21: 4.Թգ. 4. 8. Եւ. 9—11:
[9] 4.Թգ. 5. 14. Մտ. 10. 8. Ղկ. 9. 2. Գր. 8. 20. Հռմ. 11. Մտ. 10. 7: 3. 2: 4. 17.
[10] Մտ. 10. 14. Մր. 6. 11. Ղկ. 9. 5. Գր. 13. 51: 18. 6.
[11] Մտ. 10. 15. Մր. 6. 11.
[12] Եզ. 3. 6. 7. Մտ. 11. 21.
[13] Ղկ. 12. 47. Յկ. 4. 17.
[14] Ծն. 11. 4: 2.Օրէ. 1. 28. Ես. 14. 13. Երմ. 51. 53. Եզ. 26. 20: 32. 18. Մտ. 11. 23.
[15] Եղ. 16. 6: 1.Թգ. 8. 7. Մտ. 10. 40. Մր. 9. 37. Յհ. 5. 23: 13. 20. Հռ. 13. 2: 1.Թես. 4. 8.

Դարձան եօթանասունն և երկուքն խնդութեամբ և ասեն. 17
Տէր՝ և դևք հնազանդին մեզ յանուն քո[1]: * Եւ ասէ 18
ցնոսա. տեսանէի զսատանայ անկեալ յերկնից իբրև զփայ-
լակն[2]: * Ահա ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զօձս և 19
զկարիճս և զամենայն զօրութիւն թշնամւոյն, և ձեզ ոչ
ինչ մեղանչիցէ[3]: * Բայց ընդ այն մի՛ խնդայք՝ եթէ 20
այսք հնազանդին ձեզ, այլ խնդացէք զի անուանք ձեր
գրեալ են յերկինս[4]:

'Ի նմին ժամու ցնծացաւ Յիսուս հոգւովն սրբով և ասէ. 21
գոհանամ զքէն հայր՝ Տէր երկնից և երկրի, զի ծածկեցեր
զայս յիմաստնոց և 'ի գիտնոց՝ և յայտնեցեր զայս տղայոց.
այո՛ հայր, զի այսպէս հաճոյ եղև առաջի քո[5]: * Ամե- 22
նայն ինչ տուաւ ինձ 'ի հօրէ իմմէ. և ոչ ոք գիտէ թէ
ո՞վ է որդի, եթէ ոչ՝ հայր, և ո՞ է հայր՝ եթէ ոչ՝ որդի,
և ում կամիցի որդին յայտնել[6]:

Եւ դարձեալ առանձինն առ աշակերտսն ասէ. երանի 23
աչաց՝ որ տեսանիցեն զոր տեսանէքդ[7]: * Ասեմ ձեզ. 24
զի բազում մարգարէք և թագաւորք կամեցան տեսանել
զոր դուքդ տեսանէք, և ոչ տեսին. և լսել զոր լսէքդ,
և ոչ լուան[8]:

Եւ ահա յարեաւ ոմն օրինական՝ փորձէր զնա և ասէր. 25
վարդապետ՝ զի՞նչ գործեցից՝ զի զկեանս յաւիտենականս
ժառանգեցից[9]: * Եւ նա ասէ ցնա. յօրէնս զի՞նչ գրեալ 26
է, ո՞րպէս ընթեռնուս: * Նա պատասխանի ետ և 27
ասէ. սիրեսցես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ,
և յամենայն անձնէ քումմէ, և յամենայն զօրութենէ
քումմէ. և յամենայն մտաց քոց. և զընկեր քո իբրև
զանձն քո[10]: * Եւ ասէ ցնա. ուղիղ ետուր զպատաս- 28
խանին, զայդ արա՛ և կեցցես[11]: * Նա իբրև կամեցաւ 29
զանձն արդարացուցանել՝ ասէ ցՅիսուս. և ո՞վ է իմ ըն-
կեր[12]: * Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. այր մի իջանէր 30
յերուսաղէմէ յերիքով, և անկաւ 'ի ձեռս աւազակաց, որք
մերկացուցին զնա՝ և վէրս 'ի վերայ եդին, թողին կիսամահ
և գնացին: * Դէպ եղև քահանայի միոջ իջանել ընդ նոյն 31
ճանապարհ, և տեսեալ զնա՝ զանց արար[13]: * Նոյնպէս և 32

---

[1] Հռով. 1. Մտթ. 12.27. Եփ. 8.18. Մրկ. 9.37. Ղուկ. 9.49. Յոհ. 16.20. [2] Եփ. 7.11. 12: 8.18. Յոհ. 12.31: 16.11: 2.Տիմ. 3. 8. Յայտ. 9. 1: 12. 7. 8. 9. [3] Մրկ. 16.18. Գործ. 28. 5. [4] Ել. 32.32. Սաղ. 68.29. Եփ. 4. 3. Դան. 12. 1. Փիլ. 4. 3. Եբր. 12.23. Յայտ. 13. 8: 20.12: 21.27. [5] Մտթ 11.25. [6] Մտթ. 28.18. Յոհ. 3.35: 5.27: 17. 2. Յոհ. 1.18: 6. 44.46. [7] Մտթ. 13.16: [8] 1.Պետ. 1.10. [9] Մտթ. 19.16: 22.35. Մրկ. 10.17. Ղուկ. 18.18. [10] Ղևտ. 19.18: 2.Օրէ. 6. 5. Մտթ. 22.37. Յոհ. 13.34. [11] Ղևտ. 18. 5. Նեեմ. 9. 29 Եզեկ. 20.11. Հռ. 13.21. Ղուկ. 11.28. Հռով. 10. 5. Գաղ. 3.12. [12] Ղուկ. 16.15. [13] Սաղ. 37.12.

ղեւտացի մի եկեալ ընդ նոյն տեղի՝ եւես եւ զանց արար : • [1] Յհ. 4. 9.
33 Սամարացի ոմն ճանապարհորդեալ եկն ընդ նոյն առ նովաւ ,
34 և տեսեալ զնա՝ գթացաւ [1] : • Եւ մատուցեալ պատեաց
զվէրս նորա , արկեալ 'ի վերայ ձէթ և գինի . և եդեալ
'ի վերայ գրաստու իւրոյ՝ ած զնա 'ի պանդոկի մի , և դար-
35 մանեաց զնա : • Եւ 'ի վաղիւ անդր իբրև ելանէր անտի ,
հանեալ ետ ցպանդոկապետն երկուս դահեկանս՝ և ասէ . դար-
մանն տար դմա , և զոր ինչ ծախեսցես 'ի դա՝ 'ի միւսանգամ
36 գալստեան իմում հատուցից քեզ [2] : • Արդ՝ ո՞ յերեցունց [2] Մտթ. 20. 2:
'ի նոցանէ թուի քեզ մերձաւոր լեալ անկելոյն 'ի ձեռս աւա- 25.35.
37 զակաց : • Եւ նա ասէ . որ արար զողորմութիւնն 'ի վերայ Ղւկ. 14.14.
նորա , ասէ ցնա Յիսուս . Երթ և դու արա նոյնպէս [3] : [3] Մտթ. 23.23.
38 Եւ եղև 'ի գնալն նոցա , և ինքն եմուտ 'ի գեօղ մի .
և կին ոմն անուն Մարթա ընկալաւ զնա 'ի տան իւրում [4] : [4] Յովհ. 6.
39 • Եւ նորա էր քոյր մի , որում անուն էր Մարիամ . Մտթ. 26.18.
որ և եկն նստաւ առ ոտս Տեառն , և լսէր զբանս նորա [5] : Մրկ. 14.14.
40 • Եւ Մարթա զբաղեալ էր 'ի բազում սպասու . եկն եկաց Ղւկ. 22.11.
առ նմա և ասէ . Տէր՝ ոչ ինչ է փոյթ քեզ , զի քոյրդ Յհ. 11. 1: 12. 2. 3.
իմ միայն եթող զիս 'ի սպասու . արդ՝ ասա դմա զի Գր. 16.15. Փիլիմ. 22.
41 օգնեսցէ ինձ : • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ . [5] Ղւկ. 8.35.
Մարթա Մարթա՝ դու հոգաս և զբաղում իւիք զբաղեալ Գր. 22. 3: 1.Կր. 7.32.
42 ես . • Բայց սակաւ ինչ պիտոյ է . Մարիամ մասն [6] Մտթ. 6.33.
բարի ընտրեաց , որ ոչ բարձցի 'ի նմանէ [6] : Մրկ. 8.36. Ղւկ. 18.22: 1.Կր.13. 2. 3.

Գլուխ Մետասաներորդ :

1 Եւ եղև 'ի տեղւոջ ուրեք կալ յաղօթս . և իբրև
դադարեաց՝ ասէ ցնա ոմն յաշակերտացն իւրոց . Տէ՞ր՝ ուսո՛
մեզ յաղօթս կալ . որպէս և Յովհաննէս ուսոյց աշակերտաց
2 իւրոց : • Ասէ ցնոսա , յորժամ կայցէք յաղօթս ,
ասասջիք . Հայր մեր՝ (որ յերկինս ես ,) սուրբ եղիցի
անուն քո . եկեսցէ արքայութիւն քո . (եղիցին կամք քո
3 որպէս յերկինս և յերկրի) [7] : • Զհաց մեր հանապազորդ [7] Մտթ. 6. 9.
4 տուր մեզ զօրըստօրէն : • Եւ թող մեզ զմեղս մեր , զի Յհ. 12.28.
և մեք թողումք ամենայնի՝ որ պարտիցի մեզ . և մի՛ տանիր [8] Մտթ. 18.35.
զմեզ 'ի փորձութիւն : (այլ փրկեա՛ զմեզ 'ի չարէ [8] .) • Մրկ. 11.25. 26.
5 Եւ ասէ ցնոսա . ո՞վ է 'ի ձէնջ որոյ իցէ բարեկամ , և Ղւկ. 17. 4.

[1] Ղու. 18. 1. երթիցէ առ նա 'ի մէջ գիշերի, և ասիցէ ցնա. բարեկամ՝
տուր ինձ փոխ երիս նկանակս. • Զի բարեկամ իմ եկն 6
առ իս յուղւոյ, և ոչ ինչ ունիմ դնել առաջի նորա: •
Եւ նա 'ի ներքուստ տայցէ պատասխանի և ասիցէ. մի՛ աշխատ 7
առներ զիս, զի դուրքդ փակեալ են, և մանկունքս ընդ
ինև կան յանկողնի. ոչ կարեմ յառնել և տալ քեզ: •
Ասեմ ձեզ, եթէ ոչ յարուցեալ տայցէ նմա վասն բարե- 8
կամութեանն, սակայն վասն ժտութեանն յարուցեալ տայցէ
նմա՝ զինչ և պիտոյ իցէ[1]: • Եւ ես ասեմ ձեզ, 9
խնդրեցէք՝ և տացի ձեզ, հայցեցէք՝ և գտջիք, բաղխեցէք՝
[2] 1.Թագ. 1.27: և բացցի ձեզ[2]: • Զի ամենայն՝ որ խնդրէ՝ առնու, 10
2.Մնաց.15.2. Սղ. 33. 5. և որ հայցէ՝ գտանէ, և որ բաղխէ՝ բացցի նմա: • Ո՞ 11
Մատ. 7. 7: ոք 'ի ձէնջ հայր՝ խնդրիցէ որդի իւր ձուկն, մի թէ
21.22. փոխանակ ձկանն օ՞ձ տայցէ նմա[3]: • Եւ կամ խնդրիցէ 12
Մար. 11.24. Յով. 15. 7. ձու, մի թէ կարի՞ճ տայցէ նմա: • Իսկ եթէ դուք 13
Յակ. 1. 6: որ չարքդ էք՝ գիտէք պարգևս բարիս տալ որդւոց ձերոց,
1.Յով. 3.22. ո՞րչափ ևս առաւել Հայր ձեր յերկնից տացէ բարիս այնոցիկ,
[3] Մատ. 7. 9. որ խնդրենն 'ի նմանէ:

[4] Մատ. 9.32: Եւ հանէր դև մի համր. և եղև յելանել դիւին խօսեցաւ 14
12.22. համրն, և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն[4]: • Եւ 15
[5] Մատ. 9.34: ոմանք 'ի նոցանէ ասէին. բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց
12.24. Մար. 3.22. հանէ դա զդևս[5]: • Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկ- 16
Հռմ.16.19. նից խնդրէին 'ի նմանէ[6]: • Իսկ նորա գիտացեալ զխ 17
[6] Մատ. 12.38: խորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. ամենայն թագաւորութիւն
16. 1. Մար. 8.11. բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝
[7] Մատ. 12.25: կործանի[7]: • Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յան- 18
Մար. 3.24. ձնէ, զիա՞րդ կայցէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք
Յով. 2.25. [8] Մատ. 12.27: զինէն եթէ բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա
19.28. զդևս: • Եթէ ես բէեղզեբուղաւ հանեմ զդևս, որ- 19
Մար. 9.37. դիքն ձեր ի՞ւ հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր
Ղու. 9.49. Հռմ. 17. դատաւորք[8]: • Իսկ եթէ մատամբ Աստուծոյ հանեմ 20
Գոր. 16.18: զդևս, ապա հասեալ է 'ի վերայ ձեր արքայութիւն Աս-
19. 12.13. տուծոյ[9]: • Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, 21
[9] Ել. 8.19: 'ի խաղաղութեան են ինչքն նորա: • Բայց եթէ հզօր- 22
31.18: 32.16: 2.Օրէ. 9.10. ագոյն քան զնա 'ի վերայ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառա-
Մատ. 12.28. զինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նորա

23 բաշխեսցէ [1]: • Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, եւ
որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցրուէ [2]:
24 Յորժամ այսն ելանիցէ 'ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին
տեղիս, խնդրէ հանգիստ. եւ իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ.
25 դարձայց անդրէն 'ի տուն իմ ուստի ելի [3]: • Եւ դայ
26 գտանէ մաքրեալ եւ յարդարեալ: • Յայնժամ երթայ
եւ առնու եօթն այլ այսս չար եւս քան զինքն եւ մտանէ
բնակէ անդ, եւ լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան
զառաջինն [4]:
27 Եւ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի
'ի ժողովրդենէ անտի եւ ասէ. երանի է որովայնին՝ որ կրեաց
28 զքեզ, եւ ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ [5]: • Եւ նա
ասէ. նա՛ երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն Աստուծոյ,
եւ պահեն [6]:
29 Եւ 'ի դիզանել 'ի վերայ նորա ժողովրդոցն. սկսաւ
ասել. ազգս այս ազգ չար է. նշան խնդրէ, եւ նշան
30 յերկնից ոչ տացի սմա՝ բայց նշանն յովնանու [7]: • Զի
որպէս եղեւ յովնան նշան նինուէացւոց, այնպէս եղիցի եւ
31 որդի մարդոյ ազգիս այսմիկ [8]: • Դշխոյն հարաւոյ յարիցէ
'ի դատաստանի ընդ արս ազգիս այսորիկ՝ եւ դատապարտեսցէ
զնոսա, զի եկն 'ի ծագաց երկրի լսել զիմաստութիւնն սողո-
32 մոնի. եւ ահա աւասիկ քան զսողոմոն է աստ [9]: • Արք
նինուէացիք յարիցեն 'ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ այսմիկ՝
եւ դատապարտեսցեն զսա, զի ապաշխարեցին 'ի քարոզու-
թեանն յովնանու. եւ ահա աւասիկ քան զյովնան է աստ [10]:
33 Ոչ ումեք լուցեալ ճրագ՝ դնէ 'ի թաքստեան, եւ
ոչ ընդ գրուանաւ. այլ 'ի վերայ աշտանակի, զի որ մը-
34 տանեն՝ լոյս տեսանիցեն [11]: • Ճրագ մարմնոյ ակն է.
յորժամ ակնն առատ է, ամենայն մարմինն լուսաւոր եղիցի.
35 եւ երբ ակն չար է, եւ մարմինն խաւարին եղիցի [12]: • Արդ
զգոյշ լեր՝ գուցէ լոյսդ որ 'ի քեզ է՝ խաւարիցէ: •
36 Եթէ մարմինդ քո ամենայն լուսաւոր է՝ եւ չգուցէ մասն ինչ
խաւարին, եղիցի լուսաւոր ամենայն. որպէս յորժամ ճրագն
նշուլիւք լուսաւորեսցէ զքեզ:
37 Եւ մինչդեռ խօսէր զայս, աղաչէր զնա ոմն փարիսեցի՝
զի ճաշ կերիցէ առ նմա. եւ նա մտեալ բազմեցաւ: •

[1] Ել. 15. 9. Ես. 53.12. Մտթ. 12.29. Մր. 3.27. Յհ. 12.31. Յյ. 12. 7. 8—10.
[2] Մտթ. 12.30. Ղկ. 9.50.
[3] Մտթ. 12.43.
[4] Մտթ. 12.45. Յհ. 5.14. Եբր. 6. 4. 6:10. 26.27: 2.Պետ. 2.20. Ղկ. 8.30: 1.Յհ. 5.16.
[5] Ղկ. 1.28. 48.
[6] Սղ. 1. 2: 118. 1. 2. Առ. 8.32: 19.16. Մտթ. 7.21: 12.50. Մր. 3.35. Ղկ. 8.21. Յկ. 1.25.
[7] Մտթ. 12.38. 39: 1.Կր. 1.22.
[8] Յովն. 2. 1. 11:
[9] 3.Թգ. 10. 1. Մտթ. 12.42.
[10] Յովն. 3. 5. 10.
[11] Մտթ. 5.15. Մր. 4.21. Ղկ. 8.16.
[12] Առ. 28.22. Մտթ. 6.22. Մր. 7.21.

[1] Մար. 7. 2. Իբրեւ ետես փարիսեցին՝ զարմացաւ, զի նախ ոչ մկրտեցաւ 38
յառաջ քան զճաշն[1]: * Ասէ ցնա Տէր. այժմ դուք 39
փարիսեցիք զարտաքին բաժակին եւ զպնակին սրբէք. եւ
[2] Մատ. 23.25. ներքինն ձեր լի է յափշտակութեամբ եւ չարութեամբ[2]:
Տիտ. 1.15. * Անմիտք՝ ո՞չ ապաքէն որ զարտաքինն արար՝ եւ զներ- 40
[3] Եսա. 58. 7. քինն նոյն արար: * Բայց ազէ՞ զարժանն իսկ՝ տուք 41
Դան. 4.24. ողորմութիւն, եւ ահա ամենայն սուրբ է ձեր[3]: * Այլ 42
Մատ. 19.21: 6.20. վա՜յ ձեզ փարիսեցւոց. զի տասանորդէք զանանուխ եւ
Մատ. 10.21. զփեգենայ եւ զամենայն բանջար, եւ անցանէք զիրաւամբք
Ղուկ. 12.33: 16.22:19. 8. եւ զսիրովն Աստուծոյ. զայս արժան էր առնել՝ եւ զայնու
[4] Մատ. 23.23. ոչ անցանել[4]: * Վա՜յ ձեզ փարիսեցւոց. զի սիրէք 43
զբարձրագահս 'ի ժողովուրդս, եւ զողջոյնս 'ի հրապա-
[5] Մատ. 23. 6. րակս[5]: * Վա՜յ ձեզ՝ զի էք դուք իբրեւ զգերեզմանս 44
Մար. 12.38. 39. անյայտս, եւ մարդիկ գնան 'ի վերայ՝ եւ ոչ գիտեն[6]:
Ղուկ. 20.46. Պատասխանի ետ ոմն յօրինականացն՝ եւ ասէ ցնա. վար- 45
[6] Սաղ. 5.11. դապետ՝ զայս բանս ասելով եւ զմեզ թշնամանես: * Եւ 46
Մատ. 23.27. նա ասէ. եւ ձեզ վա՜յ օրինականացդ. զի բառնայք մարդ-
կան բեռինս դժուարակիրս, եւ դուք մատամբ միով 'ի բեռ-
[7] Եսա. 58.6. ինսն ոչ մերձենայք[7]:
Մատ. 23.4. Վա՜յ ձեզ, զի շինէք զշիրիմս մարգարէիցն եւ հարքն 47
[8] Մատ. 23.29. ձեր սպանին զնոսա[8]: * Ապա ուրեմն վկայէք՝ եթէ 48
կամակից էք գործոց հարցն ձերոց. զի նոքա կոտորեցին
զնոսա, եւ դուք զգերեզմանս նոցա շինէք: * Վասն 49
այնորիկ իմաստութիւնն Աստուծոյ ասաց. առաքեցից 'ի նոսա
մարգարէս եւ առաքեալս, եւ 'ի նոցանէ սպանանիցեն եւ հալա-
[9] 2.Մնա. 36. ծիցեն[9]: * Զի խնդրեսցի արիւն ամենայն մարգարէից՝ 50
15.16. հեղեալ 'ի սկզբանէ աշխարհի՝ յազգէ յայսմանէ[10], *
Մատ. 23.34. Յարենէն աբելի մինչեւ յարիւնն զաքարիայ կորուսելոյ ընդ 51
[10] Ծնն. 9. 5: սեղանն եւ ընդ տաճարն. այո՞ ասեմ ձեզ՝ խնդրեսցի յազգէ
2.Մնա. 24. 21.22: յայսմանէ[11]: * Վա՜յ ձեզ օրինականացդ. զի թագուցանէք 52
Մատ. 23.35. զփականս գիտութեանն. դուք ոչ մտանէք, եւ որ մտանելոցն
Յայ. 18.24. են՝ արգելուք[12]: * Եւ 'ի խօսելն զայս ամենայն առ նոսա 53
[11] Ծնն. 4. 8. առաջի ամենայն ժողովրդեանն, զամօթի հարկանէին. եւ
Համր. 50. սկսան դպիրքն եւ փարիսեցիք զչարել եւ գրգռել ընդ նմա
[12] Մատ. 23.13. վասն բազում իրաց. * Եւ սպասել որսալ ինչ բանս 54
Գոր. 4.17. 18: 5.40. 'ի բերանոյ նորա, զի չարախօսեսցեն զնմանէ[13]:
[13] Մար. 12.13.

Գլուխ Երկոտասաներորդ :

1 Որովք 'ի կուտել բիւրաւորաց ժողովրդեանն՝ մինչև
կոխել զմիմեանս , սկսաւ ասել ցաշակերտսն իւր . Նախ՝
զգո՛յշ լերուք անձանց 'ի խմորոյ փարիսեցւոցն , որ է կեղ-
2 ծաւորութիւն[1]: * Զի ո՛չ ինչ է 'ի ծածուկ՝ որ ո՛չ
3 յայտնեսցի , և գաղտնի՝ որ ո՛չ ծանիցի[2]: * Վասն զի
զոր ինչ ասիցէք 'ի խաւարի , լուելի լիցի 'ի լոյս .
և զոր յունկանէն խօսեցարուք 'ի շտեմարանս , քարոզեսցի
4 'ի վերայ տանեաց : * Բայց ձեզ ասեմ սիրելեաց իմոց .
մի՛ զարհուրիցիք յայնցանէ՝ որ սպանանեն զմարմին , և
5 յետ այնորիկ աւելի ինչ ո՛չ ունիցին առնել[3]: * Այլ
ցուցից ձեզ յումմէ երկնչիցիք . երկնչի՛ջիք յայնմանէ՝
որ յետ սպանանելոյ ունի իշխանութիւն արկանել 'ի գեհեն .
6 այո՛ ասեմ ձեզ՝ յայնմանէ երկնչի՛ջիք[4]: * Ո՞չ ապաքէն
հինգ ճագք երկուց դանգաց վաճառին , և մի՛ 'ի նոցանէ
7 ո՛չ է մոռացեալ առաջի Աստուծոյ[5]: * Այլ ձեր և
ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է . մի՛ երկնչիք՝ զի
8 քան զբազում ճագս լաւ էք դուք : * Ասեմ ձեզ .
զի ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան ,
և որդի մարդոյ խոստովանեսցի զնմանէ առաջի հրեշտակաց
9 Աստուծոյ[6]: * Եւ որ ուրասցի զիս առաջի մարդկան ,
ուրացեալ լիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ : *
10 Եւ ամենայն որ ասէ բան զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի նմա .
բայց որ զհոգին սուրբ հայհոյիցէ , մի՛ թողցի նմա[7]: *
11 Այլ յորժամ տանիցին զձեզ 'ի ժողովուրդս և 'ի պետու-
թիւնս և յիշխանութիւնս , մի՛ հոգայցէք՝ որպէս թէ
12 զի՛նչ պատասխանի տայցէք . կամ զի՛նչ ասիցէք[8]: * Զի
հոգին սուրբ ուսուսցէ ձեզ 'ի նմին ժամու՝ զի՛նչ պարտ
իցէ խօսել[9]: [10] Յոհ.18.36:6.15: 8.11: 12.47:
13 Ասէ ոմն 'ի ժողովրդենէն ցնա . վարդապետ՝ ասա՛
ցեղբայր իմ բաժանել ընդ իս զժառանգութիւնն : *
14 Եւ նա ասէ ցնա . այր դու՝ ո՞ կացոյց զիս դատաւոր
15 կամ բաժանարար 'ի վերայ ձեր[10]: * Եւ ասէ ցնոսա .
տեսէ՛ք և զգո՛յշ լերուք յամենայն ագահութենէ , զի ո՛չ
եթէ 'ի մթերից ընչից ուրուք իցեն կեանք նորա[11]: *

[1] Ղեւտ. 2.11. Մտթ. 16. 6. 12. Մրկ. 8.15.
[2] Յոբ. 12.22. Մտթ. 10.26. Մրկ. 4.22. Ղուկ. 8.17: 1.Կոր. 4. 5.
[3] Եսայ. 51. 7. 8—12. Մտթ. 10.28. Յոհ.15.14.15.
[4] Եսայ. 8.13;
[5] 2.Օրէ.32.39: 1.Թագ. 2. 6. Մտթ. 10.29.
[6] Մտթ. 10.32. Մրկ. 8.38: 2.Տիմ. 2.12: 1.Յոհ. 2.23.
[7] Մտթ. 12.31. 32. Մրկ. 3.28: 1.Յոհ. 5.16.
[8] Ելք.4.12.14. Մտթ. 10.19. Մրկ. 13.11. Ղուկ. 21.15. Գործ. 6.10.
[9] Թուոց. 23. 5. 16.
[11] Ելք. 20.17. Յեսու.7.20.21. Սաղ.118.36. Առակ. 21. 6: 28.16. Եսայ. 57.17. Միք.2.2. 3. Մրկ. 7.22: 1.Կոր. 6.10: 1.Տիմ. 6. 7. 10. Եբր. 13. 5.

[1] Ժող. 11, 9: Խօսեցաւ առ նոսա առակ մի՝ և ասէ. առն ուրումն մեծա- 16
1.Կոր.15,32. տան եռուն անդք առհմականս. * Եւ խորհէր 'ի միտս 17
Յակ. 5. 5. իւր՝ և ասէր. զի՞ գործեցից՝ զի ոչ գոյ տեղի ուր ժողովեցից
զարդիւնս իմ: * Եւ ասէ. գիտեմ զինչ արարից. 18
քակեցից զշտեմարանս իմ, և ևս մեծամեծս շինեցից. և
անդր ժողովեցից զցորեան և զամենայն բարութիւնս իմ.
* Եւ ասացից ցանձն իմ. անձն՝ ունիս բազում բարու- 19
թիւնս համբարեալ ամաց բազմաց. հանգի՛ր՝ կեր. արբ՝ և
ուրախ լեր [1]: * Ասէ ցնա Աստուած. անմիտ՝ յայսմ 20
գիշերի զոգիդ 'ի քէն 'ի բաց պահանջեսցեն, իսկ զոր պատ-
[2] Յոբ. 20,22: րաստեցերն՝ ո՞ւմ լինիցի [2]: * Նոյնպէս և որ գանձէ 21
27. 8. Սաղ. 38. 7: անձին, և ոչ յԱստուած մեծանայցէ [3]:
51. 9. Ասէ ցաշակերտսն իւր. վասն այդորիկ ասեմ ձեզ. մի 22
Առա. 10. 2. հոգայք ընդ ոգւոյ՝ թէ զի՞նչ ուտիցէք, և մի՛ ընդ մարմնոյ՝
Երե. 17.11. Դան. 4.31. թէ զինչ զգենուցուք [4]: * Զի ոգի առաւել է քան 23
Յակ. 4.14. զկերակուր՝ և մարմին քան զհանդերձ: * Հայեցարո՛ւք 24
[5] Համր. 33. ընդ ագռաւս, զի ոչ սերմանեն և ոչ հնձեն, որոց ոչ գոն
Առա.11.28. Մատ. 6.20: շտեմարանք՝ և ոչ համբարանոցք, և Աստուած կերակրէ
1.Տիմ. 6.18. զնոսա. ո՞րչափ ևս առաւել զձեզ՝ որ լաւ էք քան
19. զթռչունս [1]: * Ո՞վ 'ի ձէնջ առ հոգալ՝ կարիցէ 25
ԱԹ. 2. 9. յաւելուլ 'ի հասակ իւր կանգուն մի: * Իսկ արդ՝ եթէ 26
Յակ. 2. 5. [6] Սաղ. 36. 5: 'ի փոքուն չէք բաւական՝ վասն այլոյն զի՞ հոգայցէք. *
54.23. Հայեցարո՛ւք ընդ շուշանն՝ ո՞րպէս աճէ, ոչ ջանայ՝ և ոչ 27
Առա. 16. 3. նիւթէ. ասեմ ձեզ՝ և ոչ Սողոմոն յամենայն 'ի փառսն իւր՝
Մատ. 6.25. Փիլ. 4. 6: զգեցաւ իբրև զմի 'ի նոցանէ: * Իսկ եթէ զխոտն՝ որ 28
1.Տիմ. 6. 6. այսօր 'ի բացի է՝ և վաղիւ 'ի հնոց արկանելի, Աստուած
7. 8: այնպէս զգեցուցանէ. ո՞րչափ ևս առաւել զձեզ՝ թերա-
1.Պետ. 5. 7. [5] Յոբ. 38.41. հաւատք [6]: * Եւ դուք մի՛ խնդրէք՝ զինչ ուտիցէք 29
Սաղ.146. 9. կամ զինչ ըմպիցէք, և մի՛ զբաղնուք. * Զի զայն 30
Մատ. 6.26. ամենայն հեթանոսք աշխարհի խնդրեն. այլ ձեր հայր
[8] Եսա 5. 7.11. Մատ. 6.30. գիտէ՝ զի պիտոյ է այն ամենայն: * Բայց խնդրե- 31
[7] Յսն. 45. 7. ցէք զարքայութիւն Աստուծոյ. և այն ամենայն յաւելցի
8—11. ձեզ [7]:
Մատ. 6.33. Ղու. 9.17. Մի՛ երկնչիր հօտ փոքրիկ. զի հաճեցաւ հայր ձեր տալ 32
[9] Մատ. 11.25. 26: 25.34. ձեզ զարքայութիւն [8]: * Վաճառեցէք զինչս ձեր, 33
և տուք ողորմութիւն. և արարէք ձեզ քսակս առանց

հնանալոյ, գանձ անպակաս յերկինս. ուր ոչ գող մերձենայ, [1] Մատ. 19.21.
34 և ոչ ցեց ապականէ[1]: • Զի ուր գանձն ձեր է, անդ Գոր. 2.45: 4. 35.35:
և սիրտք ձեր եղիցին: Մատ. 6.20.
35 Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս՝ և ճրագունք Ղու. 16. 9:
36 լուցեալք[2]: • Եւ դուք նմանողք մարդկան՝ որ ակն 1.Տիմ. 6.19. [2] Ես. 11. 5.
ունիցին տեառն իւրեանց՝ թէ երբ դառնայցէ 'ի հարսանեաց. Եր. 1.17.
զի յորժամ գայցէ և բաղխիցէ, վաղվաղակի բանայցեն Մատ. 25. 1.
37 նմա[3]: • Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ՝ զորս եկեալ Եփե. 6.14: 1.Պետ. 1.13.
տէրն գտցէ արթունս. ամէն ասեմ ձեզ՝ զի գօտի ընդ Յայ. 3.20.
մէջ ածցէ՝ և բազմեցուսցէ զնոսա, և անցեալ պաշտիցէ [3] Եբր. 5. 2.
38 զնոսա[4]: • Եւ եթէ յերկրորդ՝ կամ յերրորդ պահու Մատ. 24.42. [4] Մատ. 24.46.
եկեսցէ՝ և գտցէ այնպէս, երանելի են ծառայքն այնոքիկ:
39 • Բայց զայն գիտասջի՛ք, եթէ գիտէր տանուտէրն յորում
ժամու գող գայ՝ հսկէր, և չտայր թոյլ ական հատանել [5] Ծն. 9.12.
40 'ի տան իւրում[5]: • Եւ դուք եղերո՛ւք պատրաստք՝ զի Մատ. 24.43: 1.Թես. 5. 2.
յորում ժամու ոչ կարծիցէք, գայ որդի մարդոյ[6]: 2.Պետ. 3.10.
41 Ասէ պետրոս. Տէ՛ր՝ առ մե՞զ ասացեր զառակդ զայդ՝ Յայ. 3. 3: 16.15.
42 եթէ առ ամենեսեան: • Եւ ասէ Տէր. ո՞վ իցէ հաւա- [6] Մատ. 24.44:
տարիմ տնտես և իմաստուն, զոր կացուսցէ տէր իւր 'ի վերայ 25.13.
գերդաստանի իւրոյ տալ 'ի ժամու զկերակուրս[7]: • Մար. 13.33.
43 Երանի իցէ ծառային այնմիկ՝ զոր եկեալ տէր իւր գտանիցէ Ղու. 21.34. 36:
44 արարեալ այնպէս: • Արդարև ասեմ ձեզ՝ զի 'ի վերայ 1.Թես. 5. 6:
45 ամենայն ընչից իւրոց կացուսցէ զնա[8]: • Ապա եթէ 2.Պետ. 3.12.
ասիցէ ծառայն այն 'ի սրտի իւրում. յամէ տէր իմ 'ի գալ. Յայ. 16.15. [7] Առ. 31.15.
և սկսանիցի հարկանել զծառայսն և զաղախնայս, ուտել Մատ. 24.45:
46 և ըմպել և արբենալ[9]: • Եկեսցէ տէր ծառային այնորիկ՝ 25.21:
յաւուր յորում ակն ոչ ունիցի, և 'ի ժամու յորում ոչ 1.Կոր. 4. 2.
գիտիցէ. ընդ մէջ կտրեսցէ զնա, և զմասն նորա ընդ [8] Մատ. 24.47. [9] Մատ. 24.48.
47 անհաւատս դիցէ[10]: • Եւ ծառայ՝ որ գիտիցէ զկամս [10] Մատ. 24.51.
տեառն իւրոյ՝ և ոչ պատրաստեսցէ ըստ կամաց նորա, արբցէ [11] Թու. 15.30:
48 գան բազում[11]: • Եւ որ ո՛չն գիտիցէ՝ և արժանի գանի 2.Օրէ.25.2. Յով. 9.41:
ինչ գործիցէ, արբցէ գան սակաւ: Ամենայնի՝ որում շատ 15.22.
տուաւ, շատ խնդրեսցի 'ի նմանէ. և որում բազում Գոր. 17.30.
աւանդեցաւ, առաւել ևս պահանջեսցեն 'ի նմանէ[12]: Յակ. 4.17.
49 Հո՛ւր եկի արկանել յերկիր. և զի՞նչ կամիմ թէ արդէն [12] Ղևտ. 5.17: 1.Տիմ. 1.13.
50 իսկ բորբոքէր[13]: • Եւ մկրտութիւն մի ունիմ մկրտիլ, [13] Հռով. 51

[1] Մտթ. 20.22. և զիարդ փութամ մինչև կատարեսցի[1]: • Համարի՞ք 51
Մտթ. 10.36. եթէ խաղաղութիւն եկի տալ յերկիր, ո՛չ ասեմ ձեզ,
[2] Միք. 7. 6. այլ բաժինս[2]: • Զի եղիցին յայսմ հետէ հինգ 'ի տան 52
Մտթ. 10.34. միում բաժանեալք, երեքն յերկուց, և երկուքն յերից[3]:
Ծնդ. 49. Յհ. 7.43: • Բաժանեսցի հայր յորդւոյ՝ և որդի 'ի հօրէ, մայր 53
9.16: 10.19. 'ի դստերէ՝ և դուստրն 'ի մօրէ, սկեսուր 'ի հարսնէ՝ և հարսն
21. 'ի սկեսրէ իւրմէ:
[3] Մտթ. 10.35.

Ասաց և ժողովրդեանն. յորժամ տեսանիցէք ամպ ծա- 54
գեալ յարեւմտից, խկոյն ասէք՝ թէ անձրև գայ, և լինի
[4] Մտթ. 16. 2. այնպէս[4]. • Եւ յորժամ հարաւ շնչեալ, ասէք՝ թէ 55
խորշակ լինի, և լինի այնպէս: • Կեղծաւորք՝ զերեսս 56
երկնի և երկրի գիտէք փորձել, իսկ զժամանակս զայս զի՞արդ
ոչ փորձէք: • Ընդէ՞ր և յանձանց իսկ ոչ ընտրէք 57
զարժանն:

Յորժամ երթայցես ընդ ոսոխի քում առ իշխան, 'ի ճա- 58
նապարհի տո՛ւր զհաշիւն զերծանել 'ի նմանէ. զի գուցէ
քարշիցէ զքեզ առ դատաւորն, և դատաւորն մատնիցէ
[5] 1.Թգ.25.18, դահճի, և դահիճն արկանիցէ 'ի բանտ[5]: • Ասեմ քեզ, 59
19—35. ոչ ելանիցես անտի՝ մինչև հատուցանիցես զյետին բնիոնն[6]:
Սղ. 31. 6.
Առ. 25. 8:

Գլուխ Երեք Տասներորդ:

6.3—9.
Ես.55.6. 7. Եկին ոմանք 'ի նմին ժամանակի, և պատմեցին նմա 1
Մտթ. 5.25: վասն գալիլեացւոցն, որոց զարիւնն պիղատոս խառնեաց ընդ
18.30. Ղւ. 14.31. զոհս նոցա: • Պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. համարի՞ք 2
32: եթէ այն գալիլեացիք եղեն մեղաւոր քան զամենայն գալի-
2.Կր. 6. 2. լեացիս, զի զայնպիսի անցս կրեցին[7]: • Ո՛չ, ասեմ 3
[6] Մտթ. 12.42. [7] Գր. 28. 4. ձեզ. այլ եթէ ոչ ապաշխարիցէք՝ ամենեքին նոյնպէս կորնչի-
ջիք: • Կամ նոքա ութուտասանքն, յորոց վերայ 4
աշտարակն անկաւ 'ի Սելովամ, և սպան զնոսա. համարի՞ք եթէ
նոքա պարտապանք եղեն քան զամենայն մարդիկ՝ որ բնակեալ
[8] Մտթ. 16.24. են յԵրուսաղէմ[8]: • Ո՛չ, ասեմ ձեզ. այլ եթէ ոչ 5
Ղւ. 11. 4. ապաշխարիցէք՝ ամենեքեան նոյնպէս կորնչիջիք:

Ասաց և զառակս զայս: Թզենի մի էր ուրուք տնկեալ 6
[9] Ես. 5. 2. յայգւոջ իւրում. և եկն խնդրել պտուղ 'ի նմանէ՝ և
Մտթ. 21.19. ոչ եգիտ[9]: • Ասէ ցայգեգործն. ահա երեք ամք են՝ 7
Մտթ. 11.13. յորմէ հետէ գամ խնդրել պտուղ 'ի թզենւոջդ՝ և ոչ

պատանեմ. արդ՝ կոտեա զդա, ընդէ՞ր և զերկիրդ խափանէ: [1] Մտթ. 3.10.
8 • Նա պատասխանի ետ և ասէ տէր՝ թող զդա յայս Ղկ. 3. 9.
ամ ևս, մինչև շուրջ զդովաւ բրեցից՝ և արկից աղբ.
9 • Թերևս արասցէ պտուղ. ապա թէ ոչ՝ յամէ ևս
հատցես զդա[1]:
10 Եւ ուսուցանէր 'ի միում 'ի ժողովրդանոցացն 'ի շաբաթու:
11 • Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս
ութուտասն. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենևին 'ի վեր
12 հայել: • Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն՝
և ասէ ցնա. կին դու՝ արձակեալ ես 'ի հիւանդութենէն
13 քումմէ: • Եւ եդ 'ի վերայ նորա ձեռն, և առ ժամայն
14 ուղղեցաւ, և փառաւոր առնէր զԱստուած[2]: • Պատաս- [2] Սղ. 145. 8.
խանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէ՞ր 'ի շաբաթու Մտթ. 8.15.
բժշկեաց Յիսուս, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս Մրկ. 5.23: 6.56: 16.18.
արժան է գործել, յայնս եկեայք բժշկեցարուք, և մի՝ Ղկ. 4.41.
15 յաւուր շաբաթու[3]: • Պատասխանի ետ նմա Տէր՝ և Գրծ. 9.17. 18.
ասէ. կեղծաւորք՝ իւրաքանչիւր ոք 'ի ձեռնջ 'ի շաբաթու [3] Ելք. 20. 9:
ո՞չ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ 'ի մսրոյ՝ և տանի տայ 23.12.
16 ջուր[4]: • Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր. զոր կապեաց Ղևտ. 23. 3.
սատանայ ահաւասիկ ութուտասն ամ, ո՞չ էր արժան արձակել Երեմ. 17.24.
17 'ի կապանաց անտի 'ի շաբաթու[5]: • Եւ զայս իբրև ասէր, Մտթ. 12.10. Մրկ. 3. 2.
յամօթ լինէին ամենեքին՝ որ հակառակն կային նմա. և Ղկ. 6. 7: 14. 3.
ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի վերայ ամենայն Յհ. 5.10.
փառաւորութեանցն, որ գործէին 'ի նմանէ: [4] Ղկ. 14. 5.
18 Եւ ասէր. ո՞ւմ նման է արքայութիւն Աստուծոյ, և [5] Ղկ. 19. 9.
19 ո՞րում նմանութեան նմանեցուցից զնա[6]: • Նման է [6] Մտթ. 13.31. Մրկ. 4.30.
հատոյ մանանխոյ, զոր առեալ մարդոյ՝ արկ 'ի պարտէզ իւր.
աճեաց և եղև ծառ, և թռչունք երկնից բնակեալ էին
20 յոստս նորա: • Եւ դարձեալ ասէ. ո՞ւմ նմանեցուցից
21 զարքայութիւն Աստուծոյ. • Նման է խմորոյ՝ զոր
առեալ կնոջ թաքոյց յալեր երից գրուաց՝ մինչև խմոր-
եցաւ ամենայն[7]: [7] Մտթ. 13.33.
22 Եւ շրջէր ընդ քաղաքս և ընդ գեօղս՝ ուսուցանէր. և
23 ճանապարհ արարեալ յԵրուսաղէմ[8], • Ասէ ոմն ցնա. [8] Մտթ. 9.35.
Տէր՝ եթէ սակաւի՞ք իցեն, որ ապրելոց իցեն: և նա ասէ Մրկ. 6. 6.
24 ցնոսա: • Ջանացարո՞ւք մտանել ընդ դուռն նեղ. ասեմ Ղկ. 8. 1.

ձեզ՝ զի բազումք խնդրեսցեն մտանել և ոչ կարասցեն [1]:
* Յորմէ հետէ մտցէ տանուտէրն և փակեսցէ զդրու- 25
ռն, և սկսանիցիք կալ արտաքոյ՝ և բաղխել զդուռնն,
և ասել. Տէր Տէր՝ բաց մեզ. և պատասխանի տուեալ
ասիցէ ձեզ. ոչ գիտեմ զձեզ ուստի էք [2]: * Յայնժամ 26
սկսանիջիք ասել. կերաք առաջի քո և արբաք, և 'ի հրապա-
րակս մեր ուսուցեր: * Եւ ասիցէ. ասեմ ձեզ, ոչ 27
գիտեմ զձեզ ուստի էք. 'ի բաց կացէք յինէն ամենայն
մշակքդ անիրաւութեան [3]: * Անդ եղիցի լալ և կրճ- 28
ճել ատամանց, յորժամ տեսանիցէք զԱբրահամ և զԻսա-
հակ և զՅակոբ՝ և զամենայն մարգարէս յարքայութեան
Աստուծոյ, և զձեզ հանեալ արտաքս [4]: * Եւ եկես- 29
ցեն յարևելից և յարևմտից և 'ի հիւսիսոյ և 'ի հարաւոյ,
և բազմեսցին յարքայութեան Աստուծոյ [5]: * Եւ ահա 30
իցեն յետինք՝ որ եղիցին առաջինք, և իցեն առաջինք՝ որ
լինիցին յետինք [6]:

'Ի նմին աւուր մատեան ոմանք փարիսեցիք, և ասեն ցնա. 31
Ել և գնա աստի, զի Հերովդէս կամի սպանանել զքեզ [7]:
* Եւ ասէ ցնոսա. Երթայք՝ ասացէք աղուեսուն այնմիկ. 32
ահաւասիկ հանեմ դևս, և բժշկութիւնս կատարեմ այսօր
և վաղիւ. և յերիր աւուր կատարիմ: * Բայց պարտ 33
է այսօր և վաղիւ և 'ի միւսում աւուր գնալ. զի ոչ
է մարթ մարգարէի կորնչել արտաքոյ քան զԵրուսաղէմ: *
Ե՛րուսաղէմ Երուսաղէմ՝ որ կոտորէիր զմարգարէս, և 34
քարկոծ առնէիր զառաքեալսն առ քեզ. քանի՞ցս անգամ
կամեցայ ժողովել զորդիս քո, որպէս հաւ զձագս իւր ընդ
թևովք, և ոչ կամեցարուք [8]: * Ահա թողեալ լիցի ձեզ 35
տուն ձեր: Բայց ասեմ ձեզ, եթէ ոչ ևս տեսանիցէք զիս,
մինչև ասիցէք՝ օրհնեալ եկեալն յանուն Տեառն [9]:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐԵՔՏԱՍՆԵՐՈՐԴ:

Եւ եղև 'ի մտանելն նորա 'ի տուն ուրումն իշխանաց 1
փարիսեցւոց 'ի շաբաթու ուտել հաց, և նոքա սպասէին
նմա: * Եւ ահա այր մի էր անդ ջրգողեալ առաջի 2
նորա: * Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցօրինականսն 3

[1] Մատ. 7.13. Յով. 7.34: 8.21: 13.33. Հռո. 9.31.
[2] Համար. 27. Սաղ. 31. 6. Եսա. 55. 6. Մատ. 25.10. Ղուկ. 6.46. Մատ. 7.23: 25.12.
[3] Մատ. 7.23: 25.41. Համար. 25. Սաղ. 6. 9.
[4] Սաղ. 111.10. Մատ. 8.11. 12:13.42:22. 13: 24.51.
[5] Ծնն. 12. 3. Մատ. 8.11. Յայտ. 7. 9.
[6] Մատ. 19.30: 20.16. Մար. 10.31. Գործ. 13.46. Գաղ. 5. 7. Եբր. 4. 1.
[7] Սոփոն. 3. 3. Մար. 6.14. 26. 27.28. Ղուկ. 9. 7. Յով. 17. 4: 10.39:11. 8. Եբր. 2.10.
[8] Մատ. 23.37: 21.35. Գործ. 7. 58. Եբր. 11.37: 2.Կոր. 11.25. Յայտ. 6. 9.
[9] Ղևտ. 26.31. 32. Սաղ. 68.26. Եսա. 1. 7. Դան. 9.27. Մաղ.3.12. Սաղ.117.26. Մատ.21.9. Մար.11.10. Ղուկ.19.38. Յով.12.13.

և ցփարիսեցիս. եթէ արժա՞ն իցէ 'ի շաբաթու բժշկել[1]:
4 * Եւ նոքա լուռ եղեն: և բուռն հարեալ զնմանէ՝ բը-
5 ժշկեաց զնա, և արձակեաց[2]: * Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր
ուրուք 'ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և ո՛չ
6 վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու[3]: * Եւ ո՛չ
կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն[4]:
7 Ասաց և առ կոչնականսն առակ մի, հայեցեալ թէ զիա՛րդ
8 բարձրնտիր լինէին, ասէ ցնոսա[5]: * Յորժամ կոչիցէ
ոք զքեզ 'ի հարսանիս՝ կամ 'ի կոչունս, մի՛ բազմիցիս յառաջին
բարձին. գուցէ պատուականագոյն ևս քան զքեզ իցէ
9 կոչեցեալ 'ի նմանէ. * Եւ եկեալ՝ որ զքեզն և զնա
կոչեաց՝ ասիցէ ցքեզ՝ տո՛ւր սմա տեղի. և ապա սկսանիցիս
10 ամօթով զյետին տեղին ունել: * Այլ յորժամ կոչիցիս,
երթիջիր՝ բազմեսջիր 'ի յետին տեղւոջ. զի յորժամ
գայցէ՝ որ կոչեացն զքեզ, ասիցէ ցքեզ. բա՛րեկամ 'ի վե՛ր
մատիր. յայնժամ եղիցին քեզ փառք առաջի բարձակցացն
11 քոց[6]: * Զի ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն, խոնար-
հեսցի. և որ խոնարհեցուցանէ զանձն, բարձրասցի[7]:
12 Ասէ և ցկոչնատէրն. յորժամ առնիցես ճաշ կամ
ընթրիս, մի՛ կոչեր զբարեկամս քո, և մի՛ զեղբարս քո,
և մի՛ զազգականս քո, և մի՛ զդրացիս քո, և մի՛ զմեծամե-
ծըս. զի մի՛ և նոքա փոխարէն կոչեսցեն զքեզ, և լինիցի
13 քեզ հատուցումն: * Այլ յորժամ առնիցես ընդունելու-
թիւն, կոչեա՛ զաղքատս և զխեղս և զկաղս և զկոյրս[8]: *
14 Եւ երանելի լինիցիս. զի ո՛չ ունին փոխարէն հատուցանելոյ
քեզ. և հատուսցի քեզ փոխարէն 'ի յարութեան արդարոց[9]:
15 Իբրև լուաւ զայս ոմն 'ի բազմականացն՝ ասէ ցնա. երանի՞
16 է որ կերիցէ ճաշ յարքայութեան Աստուծոյ[10]: * Եւ նա
ասէ. այր ոմն գործեաց ընթրիս, և հրաւիրեաց զբազումս[11]:
17 * Եւ առաքեաց զծառայ իւր 'ի ժամու ընթրեացն կոչել
զհրաւիրեալսն՝ թէ եկայք, զի ահաւասիկ պատրաստ է
18 ամենայն ինչ[12]: * Եւ սկսան մի ըստ միոջէ ամենեքեան
հրաժարել: առաջինն ասէ. ագարակ գնեցի, և հարկ է
ելանել տեսանել զնա, աղաչեմ զքեզ՝ կա՛լ զիս հրաժարեալ[13]:
19 * Եւ միւսն ասէ. լուծս հինգ եզանց գնեցի, և երթամ
փորձել զնոսա, աղաչեմ զքեզ՝ կա՛լ զիս հրաժարեալ: *

[1] Մտթ. 12.10.
[2] Մտթ. 8.15. Մրկ. 5.23. Ղուկ. 4.41: 6.19: 8.46.
[3] Ելք.23.4. 5: 2.Օրէ.22. 4. Մտթ. 12.11. Ղուկ. 13.15.
[4] Ղուկ. 13.17.
[5] Մտթ. 23. 6. Մրկ. 12.39. Ղուկ. 11.43.
[6] Առակ.25.6.7.
[7] Յոբ. 22.29. Սաղ. 17.28. Առակ. 3.34: 29.23. Մտթ. 23.12. Ղուկ. 18.14. Յակ. 4. 6: 1.Պետ. 5. 5.
[8] Հմմր. 21. Նեէ. 8.10. 12. Մտթ. 22.10. Գոր. 2.45: 4. 34—37: 9.39:
[9] Մտթ. 10.42: 25.34—40: 6.4: 16.27. Ղուկ. 10. 8. Յօհ. 5.29.
[10] Ղուկ. 22.30. Յայտ. 19. 9.
[11] Եսայ. 25.67. Մտթ. 22. 2.
[12] Առակ.9.2. 5.
[13] Մտթ. 22. 3. Յօհ. 1.11: 5.40. Մտթ. 13.22. Ղուկ. 8.14.

Եւ միւսն ասէ. կին առի, և վասն այնորիկ ոչ կարեմ 20
գալ[1]: • Եւ եկեալ ծառայն պատմեաց զայն տեառն 21
իւրում: Յայնժամ բարկացեալ տանուտէրն՝ ասէ ցծա-
ռայն իւր. Ել վաղվաղակի 'ի հրապարակս և 'ի փողոցս
քաղաքիդ, և զաղքատս և զխեղս և զկաղս և զկոյրս մոյծ
այսր[2]: • Եւ ասէ ծառայն. տէր՝ եղև զոր հրամայեցերն, 22
և կայ և ստեղի: • Եւ ասէ տէրն ցծառայն, Ել 23
'ի ճանապարհս և 'ի ցանգս, և արա այսր մտանել, զի
լցցի տուն իմ[3]: • Ասեմ ձեզ, զի ոչ ոք յայնց կոչեցե- 24
լոց ճաշակեսցէ յընթրեաց իմոց[4]:

Եւ երթային ընդ նմա ժողովուրդք բազումք. դար- 25
ձաւ և ասէ ցնոսա: • Եթէ ոք գայ առ իս՝ և ոչ 26
ատեայ զհայր իւր և զմայր և զկին և զորդիս և զեղբարս
և զքորս, նա և զանձն ևս իւր, ոչ կարէ իմ աշակերտ
լինիլ[5]: • Զի որ ոչ բառնայ զխաչ իւր՝ և գայ զկնի 27
իմ, ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել[6]: • Ո՞վ ոք 'ի ձէնջ 28
կամիցի շինել աշտարակ, և ոչ նախ նստեալ համարիցի զծախ-
սըն՝ եթէ ունիցի բաւական 'ի կատարումն[7]: • Զի գուցէ 29
իբրև արկանիցէ հիմն՝ և ոչ կարիցէ կատարել, ամենեքին
որ տեսանիցեն, սկսանիցին ծաղր առնել զնա, • Եւ 30
ասել. Թէ այս այր սկսաւ շինել, և ոչ կարաց կատարել: •
Կամ ո՞ր թագաւոր երթեալ տայցէ պատերազմ ընդ այլում 31
թագաւորի. և ոչ նստեալ նախ խորհիցի, եթէ կարող իցէ
տասն հազարաւ զդէմ ունել զայնորիկ՝ որ գայցէ 'ի վերայ
նորա քսան հազարաւ[8]: • Ապա թէ ոչ՝ մինչդեռ հեռա- 32
գոյն իցէ, հրեշտակութիւն առաքեալ՝ աղաչեսցէ 'ի խաղա-
ղութիւն: • Արդ՝ այսպէս ամենայն ոք 'ի ձէնջ որ ոչ հրա- 33
ժարեսցէ յամենայն ընչից իւրոց, ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել[9]:
Բարւոք է աղ. ապա թէ աղն անհամեսցի, ի՞ւ համեմեսցի[10]: 34
• Ո՛չ յերկիր՝ և ոչ յաղբ է պիտանացու, այլ ընկենուլ 35
զնա արտաքս. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ[11]:

ԳԼՈՒԽ ՀՆԳԵՏԱՍՆԵՐՈՐԴ:

Եւ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք և մեղաւորք՝ 1
լսել 'ի նմանէ[12]: • Տրտնջէին փարիսեցիքն և դպիրք՝ և 2
ասէին. ընդէ՞ր սա զմեղաւորս ընդունի՝ և ուտէ ընդ նոսա[13].

[1] Հռով. 26: 1.Կոր. 7.33.
[2] Սող. 2.12. Յոբ 22.17: 1.Թագ. 2.8. Սաղ. 112.7:
[3] 1.Թագ. 28.23. Ղուկ. 24.29. Գործ. 20.31: 2.Կոր. 5.11. 20: 2.Տիմ. 4.2.
[4] Առ. 1.24. Մատ. 21.43: 22.8. Յայտ. 1.12. Գործ. 13.46:
[5] 2.Օրէ. 13.6: 33.9. Ծնն. 3.8. Մատ. 10.37. Գործ. 20.24. Հռոմ. 9.13. Յոբ. 12.11.
[6] Մատ. 16.24. Մարկ. 8.34. Ղուկ. 9.23: 2.Տիմ. 3.12.
[7] Առ. 24.27.
[8] Առ. 20.18.
[9] Փիլ. 3.7. Եբ. 8.
[10] Մատ. 5.13. Մարկ. 9.49.
[11] Յոհ. 15.6.
[12] Մատ. 9.10.
[13] Մատ. 9.11. Ղուկ. 7.39: 5.30. Յոհ. 6.37. Գործ. 11.3: 1.Կոր. 5.9. Գաղ. 2.12.

3 Ասաց առ նոսա զառակս զայս[1]: • Ո՞վ ոք իցէ 'ի ձէնջ
4 մարդ՝ որոյ իցէ հարիւր ոչխար, և կորուսանիցէ մի 'ի նոցանէ.
ո՞չ թողուցու զիննսուն և զինն յանապատի, և երթայցէ
5 զհետ կորուսելոյն՝ մինչև գտանիցէ զնա[2]: • Եւ իբրև
գտանէ, դնէ զնա 'ի վերայ ուսոց իւրոց խնդալով[3], •
6 Եւ երթայ 'ի տուն. կոչէ զբարեկամս և զդրացիս, և ասէ
ցնոսա. ուրախ եղերուք ընդ իս, զի գտի զոչխարն իմ
7 զկորուսեալ[4]: • Ասեմ ձեզ. զի այսպէս է ուրախութիւն
յերկինս վասն միոյ մեղաւորի որ ապաշխարիցէ՝ քան վասն
իննսուն և ինն արդարոց՝ որոց չիցէ պիտոյ ապաշխարութիւն[5]:
8 Կամ ո՞վ իցէ կին, որոյ իցեն դրամք տասն. և եթէ
կորուսանիցէ դրամ մի, ո՞չ լուցանիցէ ճրագ, և ածիցէ
աւել 'ի տուն և խնդրիցէ ստէպ՝ մինչև գտանիցէ: •
9 Եւ իբրև գտանէ, կոչէ զբարեկամս և զդրացիս՝ և ասէ.
ուրախ լերուք ընդ իս, զի գտի զդրամն իմ զոր կոր-
10 ուսի: • Այնպէս՝ ասեմ ձեզ, ուրախութիւն եղիցի
առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ 'ի վերայ միոյ մեղաւորի՝ որ
ապաշխարիցէ[6]:
11 Եւ ասէ. Առն միոջ էին երկու որդիք. • Ասէ
12 կրտսերն 'ի նոցանէ ցհայրն. հա՛յր՝ տո՛ւր ինձ բաժին, որ
անկանի յընչիցդ. և նա բաժանեաց նոցա զկեանսն[7]: •
13 Եւ յետ ոչ բազում աւուրց՝ ժողովեալ զամենայն կրտսեր
որդւոյն՝ գնաց յաշխարհ հեռի. և անդ վատնեաց զինչս
14 իւր, զի կեայր անառակութեամբ: • Եւ իբրև սպառ-
եաց զամենայն, եղև սով սաստիկ յաշխարհին յայնմիկ,
15 և սկսաւ ինքն չքաւորել[8]: • Եւ գնացեալ յարեցաւ
'ի մի ոմն 'ի քաղաքացւոց աշխարհին այնորիկ. և յղեաց
16 զնա յագարակ իւր արածել խոզս: • Եւ ցանկայր
լնուլ զորովայն իւր յեղջերեւն զոր խոզքն ուտէին, և
17 ոչ ոք տայր նմա: • Եւ եկեալ 'ի միտս իւր՝ ասէ.
քանի՞ վարձկանք իցեն 'ի տան հօր իմոյ հացալիցք, և ես
18 աստ սովամահ կորնչիմ, • Յարուցեալ գնացից առ
հայր իմ, և ասացից ցնա. հա՛յր՝ մեղայ յերկինս, և առաջի
19 քո[9], • Եւ ոչ ևս եմ արժանի կոչիլ որդի քո,
20 արա զիս իբրև զմի 'ի վարձկանաց քոց: • Եւ յար-
ուցեալ եկն առ հայր իւր. և մինչ դեռ հեռագոյն էր,

[1] Մտթ. 13. 2. 34. Մրկ. 4. 2. 34. Ղուկ. 8. 4: 15. 3.
[2] Մտթ. 18.12. Սղմ. 118.176.
[3] Եզեկ. 34. 4. 16.
[4] 1.Պետ. 2.10. 25.
[5] Ղուկ. 5.32.
[6] Եզեկ. 18.23. 32: 33.11. Գործ. 11.18. Փիլիպ. 15: 16
[7] Մրկ. 12.44.
[8] Առակ. 8.11. 12.
[9] Ղեւ. 26.40: 5. 5. Թուոց. 5. 7. Եսու. 7 19: 3.Թագ. 8.33. Եզ. 33 47.48 Սղմ. 31. 5: 118.59.

[1] Ծն. 33. 4: 45.15: ետես զնա հայրն՝ և գթացաւ, յարեաւ և ընթացաւ ընդ-
2.Թագ.14.33. առաջ, անկաւ զպարանոցաւն նորա, և համբուրեաց զնա [1]:
Եր. 49.15. Եւ ասէ ցնա որդին. հայր՝ մեղայ յերկինս՝ և առա- 21
Գործ. 2.39. ջի քո, ոչ ևս եմ արժանի կոչել որդի քո [2]: Ասէ 22
Եփե. 2.13. 17. հայրն ցծառայս իւր. վաղվաղակի հանէք զպատմուճանն
[2] Գործ. 10.15: առաջին, և ագուցէք նմա, և տուք զմատանին 'ի ձեռն
1.Թագ.15.24: նորա [3], և կօշիկս յոտս նորա. Եւ ածէք զեզն 23
2.Թագ.12.13: Յոբ. 33.27. պարարակ՝ զենէք, կերիցուք և ուրախ լիցուք, Զի 24
Սաղ. 50. 6. այս որդի իմ մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր՝ և
[3] Ծն. 41.42. գտաւ. և սկսան ուրախ լինել [4]: Եւ էր երէց որդին 25
2 Օրէ.33.35. Եսթեր. 3.10. նորա յագարակի. և մինչդեռ գայր՝ և մերձ եղև 'ի տունն,
12:8.2.8.10. լուաւ զձայն երգոց և զպարուց [5]. Եւ կոչեցեալ առ 26
Եզեկ. 7. 1. ինքն զմի 'ի ծառայիցն՝ հարցանէր թէ զինչ իցէ այն:
Եր. 16.10. Եզե. 16.11. Եւ նա ասէ ցնա. զի եղբայր քո եկեալ է, և եզեն 27
Դան. 5.29. հայր քո զեզն պարարակ, զի ողջամբ ընկալաւ զնա:
Զաք.3.4. 5. Բարկացաւ՝ և ոչ կամէր մտանել: և հայրն ելեալ արտաքս՝ 28
Յով. 2. 2. աղաչէր զնա: Պատասխանի ետ և ասէ ցհայրն. այս 29
Յայ.3. 5.18. [4] Հռով. 32. քանի՞ ամք են՝ զի ծառայեմ քեզ, և երբէք զպատուի-
Մատ. 8.22. րանաւ քով ոչ անցի. ուլ մի երբէք ոչ ետուր ինձ՝
Ղուկ. 9.60. Յով. 5.25. զի ուրախ եղէց ընդ բարեկամս իմ: Յորժամ եկն 30
Հռով. 6. 4. որդիդ քո այդ՝ որ եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս, զենէր
Ես. 5. դմա զեզն պարարակ: Եւ ասէ ցնա. որդեակ՝ դու 31
Գաղ. 2.19. հանապազ ընդ իս ես, և ամենայն որ ինչ իմ է՝ քո է.
Եփե. 2. 1. 5: 5.14. Այլ ուրախ լինել և խնդալ պարտ էր, զի եղբայր 32
Կող. 2.12: 3. 1. 3: քո այս մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր՝ և գտաւ [6]:

1.Տիմ. 5. 6. Յայ. 3. 1.

Գլուխ Վեշտասաներորդ:

[5] Սաղ 29.12: Եւ ասէր առ աշակերտսն. այր մի էր մեծատուն, 1
125. 2. որոյ էր տնտես. և եղև զնմանէ ամբաստանութիւն որպէս
[6] Հռով. 24. թէ վատնիցէ զինչս նորա: Կոչեաց, և ասէ ցնա. 2
զինչ է այս զոր լսեմ զքէն, տուր զհամար տնտեսու-
[7] Մատ. 25.19: թեան քո. զի ոչ ևս կարես լինել տնտես [7]: Ասէ 3
18.23:24.46. ընդ միտս իւր տնտեսն. զինչ գործեցից, զի տէր իմ
Ղուկ. 12.43. Հռով. 14.12: հանէ զտնտեսութիւնս. գործել ոչ կարեմ՝ մուրանալ
1.Պետ. 4. 5. ամաչեմ: Գիտեմ զինչ արարից. զի յորժամ 4
Յայտ. 20.12. 'ի բաց լինիցիմ 'ի տնտեսութենէս՝ ընկալցին զիս 'ի տունս

5 իւրեանց : * Եւ կոչեցեալ առ ինքն մի ըստ միոջէ 'ի պար-
տապանաց տեառն իւրոյ, ասէ ցառաջինն. քանի՞ ինչ
6 պարտիս տեառն իմում: * Եւ նա ասէ. հարիւր մար
ձիթոյ: ասէ ցնա. կա՛ զգիր քո, և նիստ գրեա՛ վաղ-
7 վաղակի յիսուն: * Դարձեալ ասէ ցմիւսն. դու քանի՞
ինչ պարտիս: և նա ասէ. հարիւր քոռ ցորենոյ: և ասէ
8 ցնա. կա՛ զգիր քո՝ և նիստ գրեա՛ ութսուն: * Եւ
գովեաց տէրն զտնտեսն անիրաւութեան, զի իմաստու-
թեամբ արար. զի որդիք աշխարհիս այսորիկ իմաստնա-
9 գոյն են քան զորդիս լուսոյ յազգս իւրեանց[1]: * Եւ
ես ձեզ ասեմ. արարէք ձեզ բարեկամս 'ի մամոնայէ անի-
րաւութեան. զի յորժամ պակասիցէ այն՝ ընկալցին զձեզ
'ի յարկսն յաւիտենականս[2]:
10 Որ 'ի փոքուն հաւատարիմ է, և 'ի բազմին հաւատարիմ
է. և որ 'ի փոքուն անիրաւ է, և 'ի բազմին անիրաւ է[3]:
11 * Իսկ արդ՝ եթէ յանիրաւ մամոնային չեղէք հաւատա-
12 րիմք, զճշմարիտն ձեզ ո՞ հաւատասցէ: * Եւ եթէ
յօտարին չեղէք հաւատարիմք, զձերն ո՞ տացէ ձեզ:
13 Ո՛չ ոք ծառայ կարէ երկուց տերանց ծառայել. զի
եթէ զմին ատիցէ, և զմիւսն սիրիցէ. կամ զմին մեծար-
իցէ, և զմիւսն արհամարհիցէ. ոչ կարէք Աստուծոյ ծա-
ռայել և մամոնայի[4]:
14 Իբրև լսէին զայս ամենայն փարիսեցիքն՝ քանզի արծա-
15 թասէրք էին, և անգոսնէին զնա[5]: * Եւ ասէ ցնոսա.
դուք էք՝ որ արդարացուցանէք զանձինս առաջի մարդ-
կան, սակայն Աստուած գիտէ զսիրտս ձեր. զի որ
առաջի մարդկան բարձր է, պիղծ է առաջի Աստուծոյ[6]:
16 Օրէնքն և մարգարէք մինչև ցՅովհաննէս. յայնմ հետէ
արքայութիւն Աստուծոյ աւետարանի, և ամենայն ոք զնա
17 բռնաբարէ[7]: * Դիւրին իցէ երկնից և երկրի անցանել,
18 քան յօրինացն միոյ նշանախեցի անկանել[8]: * Ամենայն
որ արձակէ զկին իւր՝ և առնէ այլ, շնայ. և որ զար-
ձակեալն առնէ, շնայ[9]:
19 Այր ոմն էր մեծատուն, և ագանէր բեհեզս և ծիրանիս, և
20 ուրախ լինէր հանապազ առատապէս: * Եւ աղքատ ոմն
անուն Ղազարոս անկեալ դնէր առ դրան նորա վիրաւորեալ.

[1] Յհ. 12.36. Եփ. 5. 8: 1.Թես. 5. 5.
[2] Ժող. 11. 1. Դան. 4.24. Մտթ. 6.19: 19.21. Ղուկ. 11.41: 19. 8. Գործ. 10. 4: 1.Տիմ. 6.17. 18.19.
[3] Մտթ. 25.21. Ղուկ. 19.17.
[4] Յես. 24.15. 16. Մտթ. 6.24.
[5] Եզ. 33.31. Մտթ. 13.22: 23.14:
[6] 1.Թագ. 16. 7. Սաղ. 7.10. Առակ. 21. 2. Երեմ. 17.10. Ղուկ. 10.29.
[7] Մտթ. 11.12. 13:3.5:4.17. Ղուկ. 7.29: 3.12.
[8] Յես. 23.14. Սաղ. 101.26. 27.28. Եսա. 40. 8: 51. 6. Մտթ. 5.18: 1.Պետ. 1.25.
[9] Մտթ. 5.32: 19. 9. Մար. 10.11: 1.Կոր. 7.10. 11.

[1] Մտ. 8.11. Եւ ցանկայր յագել ՚ի փշրանացն՝ որ անկանէին 21
՚ի սեղանոյ մեծատանն. այլ և շունք ևս գային, և լիզուին
զվէրս նորա։ Եւ եղև մեռանել աղքատին. և տանել 22
հրեշտակաց զնա ՚ի գոգն Աբրահամու. մեռաւ և մեծա-
տունն՝ և թաղեցաւ[1]։ Եւ ՚ի դժոխսն ամբարձ զաչս 23
[2] Առ. 14.32. Յոբ. 14.10. իւր մինչ ՚ի տանջանսն էր. ետես զԱբրահամ ՚ի հեռաս-
[3] Ես. 66.24. տանէ, և զՂազարոս ՚ի գոգ նորա հանգուցեալ[2]։ Եւ 24
Զաք. 14.12. նա աղաղակեաց և ասէ. հայր Աբրահամ՝ ողորմեա ինձ,
Մր. 9.44. և առաքեա զՂազարոս, զի թացցէ զծագ մատին իւրոյ
[4] Յոբ. 21.13. Սղ. 72.21. ՚ի ջուր, և զովացուսցէ զլեզու իմ. զի պապակիմ ՚ի տապոյ
Ն. 19.20. աստի[3]։ Եւ ասէ ցնա Աբրահամ. որդեակ՝ յիշեա 25
Ղու. 6.24. զի ընկալար անդրէն զբարիս քո ՚ի կեանսն քում, և Ղա-
Ես. 57. 2. Յոբ. 14.13. զարոս նոյնպէս զչարչարանս. արդ՝ սա աստ մխիթարի, և
[5] Ես. 8.20; դու այդր պապակիս[4]։ Եւ ՚ի վերայ այսր ամենայնի՝ վիհ 26
34.16. մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ. եթէ կամիցին աստի առ
Յհ. 5.39, 45. ձեզ անցանել՝ ոչ կարեն, և ոչ այտի ոք առ մեզ անցանել։
Գոր. 15.21; Եւ ասէ. արդ աղաչեմ զքեզ հայր, զի արձա- 27
17.11. կեսցես զդա ՚ի տուն հօր իմոյ. Են իմ անդ եղբարք 28
[6] Յհ. 12.10, 11; հինգ, որպէս զի տացէ նոցա վկայութիւն. զի մի՛ և
[7] 2.Օրէ.13. 3. նոքա գայցեն յայս տեղի տանջանաց։ Եւ ասէ Աբրա- 29
Մտ.18.6.7. համ. ունին զՄովսէս և զմարգարէս, նոցա լուիցեն[5]։
Մր. 9.41. Յհ. 21.15. Եւ նա ասէ. ոչ՝ հայր Աբրահամ, բայց եթէ ՚ի մեռելոց 30
Գոր. 20.30; ոք երթիցէ առ նոսա, և ապաշխարեսցեն։ Եւ ասէ 31
1.Կոր.11.19; ցնա. եթէ Մովսէսի և մարգարէիցն ոչ լսեն, և ոչ թէ
1.Տիմ. 4. 1. ՚ի մեռելոց ոք յառնիցէ՝ հաւատասցեն[6]։
[8] Ծն. 45. 3, 4—15; 50. 15—21.

Գլուխ Եօթն և Տասներորդ։

Ղևտ. 19.17. Առ. 17.10; Ասաց և առ աշակերտսն իւր. ոչ է մարթ չգալ 1
25.10. գայթագղութեան. բայց վա՛յ այնմիկ է՝ յորոյ ձեռն գայցէ[7]։
Մտ. 18.15. Լաւ էր նմա՝ թէ վէմ երկանաքար կախէր զպարա- 2
21. նոցէ նորա՝ և անկանէր ՚ի ծով, քան թէ գայթագղեցու-
Յկ. 5.19. 20. ցանէ զմի ոք ՚ի փոքրկանցս յայսցանէ։
[9] Մտ. 6.12. Զգո՛յշ կացէք անձանց։ եթէ մեղիցէ եղբայր քո, սաս- 3
13.14. 15; տեա՛ նմա. և եթէ ապաշխարիցէ, թո՛ղ նմա[8]։ Եւ 4
18. 16—24. 25.35; եթէ եօթն անգամ մեղիցէ քեզ, և եօթն անգամ դարձ-
1.Յհ. 2. 9. ցի ՚ի քեզ՝ և ասիցէ, ապաշխարեմ, թողցես նմա[9]։

5 Եւ ասեն առաքեալքն ցՏէր․ յաւել մեզ հաւատս։ * [1] Մտթ. 17.19:
6 Եւ ասէ Տէր․ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, 21.21.
և ասիցէք թթենւոյդ այդմիկ․ խլեա՛ց և տնկեա՛ց ՚ի ծովու, Մրկ. 9.23:
և հնազանդեսցի ձեզ[1]։ 11.23: 1.Կր. 13. 2.
7 Իսկ ո՞վ ոք ՚ի ձէնջ, որ ունիցի ծառայ հողագործ կամ
հովիւ, որ իբրև մտանիցէ յագարակէ՝ ասիցէ ցնա վաղ- [2] Ղուկ. 12.37.
8 վաղակի․ թէ անց բազմեա՛ց։ * Այլ ո՛չ ասիցէ ցնա․ [3] Յբ. 22. 3:
թէ պատրաստեա՛ զինչ ընթրեցից իցեմ, և գօտի ածեալ 35. 7.
պաշտեա՛ զիս՝ մինչև կերայց և արբից, և ապա կերիցես Ես. 64. 6.
9 և արբցես դու[2]։ * Միթէ շնո՞րհ ինչ ունիցի ծառային Մտթ. 25.30.
10 այնմիկ, զի արար զամենայն հրամանսն։ * Նոյնպէս և Հռ. 3.12: 11.35:
դուք՝ յորժամ առնիցէք զամենայն հրամայեալսն ձեզ, 1.Կր. 9.16.
ասասջի՛ք թէ ծառայք անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն 17—19. Փիլիմ. 11.
առնել, արարաք[3]։ [4] Ղուկ. 9.51.
11 Եւ եղև մինչև երթայր նա յԵրուսաղէմ, և ինքն անցանէր 53.
12 ընդ մէջ սամարիայ և գալիլեացւոց[4]։ * Եւ մինչդեռ մտա- Յհ. 4. 4. [5] Թւ. 5. 2:
նէր ՚ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորոտ՝ որք 17. 9—15.
13 կային ՚ի հեռաստանէ[5], * Բարձին զձայնս՝ և ասեն․ Յիսուս Ղևտ.13.45.
14 վարդապետ՝ ողորմեա՛ց մեզ։ * Եւ իբրև ետես զնոսա, ասէ 46: 4.Թգ. 7. 3:
ցնոսա․ երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն․ և եղև իբրև 15. 5:
15 գնացին, առժամայն սրբեցան[6]։ * Մի ոմն ՚ի նոցանէ 2.Մն. 26.
իբրև ետես՝ եթէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ ՚ի ձայն 20.21: [6] 4.Թգ. 5.14.
16 մեծ փառաւոր առնէր զԱստուած․ * Անկաւ ՚ի վերայ Ղևտ.13. 2:
երեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ․ և ինքն 14. 2.
17 էր սամարացի[7]։ * Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ․ Մտթ. 8. 4. Ղուկ. 5.14.
ո՞չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինունքն ո՞ւր են[8]։ [7] Յհ. 4.39.
18 * Զի ոչ գտան դառնալ տալ փառս Աստուծոյ, բայց 40—42.
19 միայն այլազգիս այս։ * Եւ ասէ ցնա․ արի՛ գնա՛․ զի [8] Սղ.105.13. [9] Մտթ. 9.22.
հաւատք քո կեցուցին զքեզ[9]։ Մրկ. 5.34:
20 Իբրև հարցաւ ՚ի փարիսեցւոցն՝ թէ ե՞րբ գայցէ արքայու- 10.52.
թիւն Աստուծոյ․ պատասխանի ետ նոցա և ասէ․ ոչ գայ Ղուկ. 7.50: 8.48: 18.42.
21 արքայութիւն Աստուծոյ խտրանօք․ * Եւ չասիցեն, Յհ.4.50.53.
թէ ահաւասիկ աստ է՝ կամ անդ․ զի ահա՛ արքայութիւն [10] Հ.Իմ. 23.
Աստուծոյ ՚ի ներքս ՚ի ձեզ է[10]։ Յհ. 1.26.
22 Ասաց և առ աշակերտսն․ եկեսցեն աւուրք ցանկանալոյ Հռ. 14.17. [11] Մտթ. 9.15.
ձեզ մի յաւուրցն որդւոյ մարդոյ տեսանել՝ և ոչ տեսանիցէք[11]։ Յհ. 17.12.

Եւ եթէ ասիցեն ձեզ՝ եթէ աստանօր է՝ կամ անդ, 23
մի՛ երթայցէք զհետ[1]: Զի որպէս փայլակն փայլա- 24
տակեալ 'ի ներքոյ երկնից՝ ընդ երկնիւք ծագիցէ, նոյնպէս
և որդի մարդոյ յաւուրն իւրում[2]: Բայց նախ պարտ 25
է նմա բազում չարչարիլ՝ և խոտիլ յազգէս յայսմանէ[3]:
Եւ որպէս եղև յաւուրսն Նոյի, նոյնպէս եղիցի և 26
յաւուրս որդւոյ մարդոյ[4]: Ուտէին՝ ըմպէին՝ կանայս 27
առնէին՝ և արանց լինէին՝ մինչև յօրն՝ յորում եմուտ
Նոյ 'ի տապանն, և եկն ջրհեղեղն՝ և կորոյս զամենեսին[5]:
Նոյնպէս և որպէս յաւուրսն Ղովտայ եղև, ուտէին ըմպէին 28
գնէին վաճառէին, տնկէին շինէին[6]. Եւ յորում 29
աւուր ել Ղովտ 'ի Սոդոմայ, տեղաց հուր և ծծումբ յերկնից՝
և կորոյս զամենեսին[7]: Ըստ նմին օրինակի եղիցի և յաւ- 30
ուրն, յորում որդի մարդոյ յայտնելոց է[8]: Յայնմ աւուր 31
որ կայցէ 'ի տանիս՝ և կարասի իւր 'ի տան, մի՛ իջցէ առնուլ
զայն. և որ յանդի իցէ, նոյնպէս մի՛ դարձցի յետս[9]:
Յիշեցէք զկինն Ղովտայ[10]: Որ խնդրիցէ զանձն իւր 32
ապրեցուցանել, կորուսցէ զնա. և որ կորուսցէ, ապրե- 33
ցուսցէ զնա[11]: Ասեմ ձեզ. յայնմ գիշերի թէ եղիցին 34
երկու 'ի մի մահիճս, մին առցի՝ և միւսն թողցի[12]:
Եւ եթէ եղիցին երկու՝ աղալ 'ի միասին, մին առցի՝ և 35
միւսն թողցի. և եթէ իցեն երկու յանդի, մին առցի՝ և 36
միւսն թողցի: Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա. 37
յո՞ Տէր: Եւ նա ասէ ցնոսա. ուր մարմին է, անդր
և արծուիք ժողովեսցին[13]:

Գլուխ Ութն և Տասներորդ:

Ասաց և առակ մի նոցա՝ առ այն, թէ պարտ է յամենայն 1
ժամ կալ նոցա յաղօթս և մի՛ ձանձրանալ[14]. Ասէ. 2
դատաւոր մի էր 'ի քաղաքի ուրեմն, յԱստուծոյ ոչ երկնչէր՝
և 'ի մարդկանէ ոչ ամաչէր: Եւ այրի մի էր 'ի նմին 3
քաղաքի, գայր առ նա և ասէր. դատ արա ինձ յոսոխէ
իմմէ: Եւ ոչ կամէր 'ի բազում ժամանակս: յետ 4
այնորիկ ասէ 'ի միտս իւրում, եթէ և յԱստուծոյ ոչ երկըն-
չիմ, և 'ի մարդկանէ ոչ ամաչեմ, Գոնէ վասն 5

[1] Մատթ. 24.23. Մար. 13.21. Ղուկ. 21. 8.
[2] Մատթ. 24.27.
[3] Մատթ. 16.21: 17.21: 20.18. Մար. 10.33: 9.30: 8.31. Ղուկ. 9.22.
[4] Ծն. 7.11.23. Մատթ. 24.37.
[5] Ծն. 7.21.
[6] Ծն. ԺԹ.
[7] Ծն. 19.16. 24: 2.Օրէ.29.23. Եսայ. 13.19. Երե. 50.40. Եզե. 16.49. Ամով. 4.11. Սոփոն. 2. 9: 2.Պետ. 2. 6. Յուդ. 6. 7:
[8] 2.Թես. 1. 7.
[9] Մատթ. 24.17. Մար. 13.15.
[10] Ծն. 19.26: 2.Օրէ.24. 9.
[11] Մատթ. 10.39: 16.25. Մար. 8.35. Ղուկ. 9.24. Յով. 12.25.
[12] Մատթ. 24.40. 41: 1.Թես. 4.17.
[13] Յոբ. 39.30. Մատթ. 24.28.
[14] Ծն. 18.27. Սաղ. 54.17. Մատթ. 7. 7. Ղուկ. 11. 5: 21.36. Գործ. 6. 4. Հռով. 12.12. Եփե. 6. 18. Կող. 4, 2: 1.Թես. 5. 17.

աշխատ առնելոյ զիս այրւոյն՝ արարից նմա դատ, զի մի՛
6 իսպառ եկեալ թախանձիցէ զիս[1]: * Եւ ասէ Տէր.
7 լուարո՛ւք զինչ դատաւորն անիրաւութեան ասէր: * Իսկ
Աստուած ո՞չ առնիցէ վրէժխնդրութիւն ծառայից իւրոց,
որ աղաղակեն առ նա 'ի տուէ և 'ի գիշերի. և երկայնամիտ
8 միայն լինիցի առ նոսա[2]: * Ասեմ ձեզ. զի արասցէ
վրէժխնդրութիւն նոցա վաղվաղակի: Իսկ որդի մարդոյ
եկեալ գտանիցէ՞ արդեօք հաւատս յերկրի[3]:

9 Ասաց և առ ոմանս պանծացեալս յանձինս, թէ արդարք
10 իցեն՝ և խոտիցե՛ն զբազումս, զառակս զայս[4]: * Արք
երկու ելին 'ի տաճարն կալ յաղօթս, մին փարիսեցի՝ և
11 միւսն մաքսաւոր: * փարիսեցին կայր մեկուսի, և զայս
առանձինն աղօթս մատուցանէր. Աստուած իմ՝ գոհանամ
զքէն, զի ո՛չ եմ իբրև զայլս 'ի մարդկանէ, զյափշտակօղս՝
և զանիրաւս՝ և զշունս, կամ իբրև զայս մաքսաւոր[5]: *
12 Այլ պահեմ երկիցս 'ի շաբաթու, և տամ տասանորդս
13 յամենայն ստացուածոց իմոց[6]: * Եւ մաքսաւորն կայր
մեկուսի, և ո՛չ կամէր և ո՛չ զաչսն ընդ երկինս ամբառնալ.
այլ կոծէր զկուրծս իւր՝ և ասէր. Ա՛ստուած՝ քաւեա՛ զիս
14 զմեղաւորս: * Ասեմ ձեզ. էջ սա արդարացեալ 'ի տուն
իւր քան զնա: զի ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն իւր,
խոնարհեսցի. և որ խոնարհեցուցանէ զանձն, բարձրասցի[7]:
15 Մատուցանէին առ նա և մանկտի՝ զի մերձենայցէ 'ի նոսա.
16 իբրև տեսին աշակերտքն՝ սաստէին նոցա[8]: * Իսկ Յիսուս
կոչեցեալ զնոսա առինքն՝ ասէ. Թո՛յլ տուք մանկտւոյդ գալ
առ իս, և մի՛ արգելուք զդոսա. զի այդպիսեացդ է արքայու-
17 թիւն Աստուծոյ[9]: * Ամէն ասեմ ձեզ. որ ո՛չ ընդունիցի
զարքայութիւն Աստուծոյ իբրև զմանուկ, ո՛չ մտցէ 'ի նա[10]:
18 Եւ եհարց զնա ոմն իշխան և ասէ. վարդապետ բարի՝
զի՞նչ գործեցից, զի զկեանսն յաւիտենականս ժառան-
19 գեցից[11]. * Ասէ ցնա Յիսուս. զի՞ ասես զիս բարի.
20 չի՛ք ոք բարի՝ բայց մի Աստուած: * Զպատուիրանս
գիտես. մի՛ շնար, մի՛ սպանաներ, մի՛ գողանար, մի՛ սուտ
21 վկայեր, պատուեա՛ զհայր քո և զմայր[12]: * Եւ նա ասէ.
22 զայդ ամենայն պահեցի 'ի մանկութենէ իմմէ: * Իբրև

[1] Ղու. 11. 8.
[2] Եմ. 22,23: 2.23: 4,31: 3. 9. Թու. 20.16: 1.Թա.26.10. Սաղ. 87. 2. Գոր. 9.5. 6. Յայ. 6.10.
[3] Սաղ. 45. 6. Մատ. 24.10. Եբր. 10.37: 2.Պետ.3. 9.
[4] Ղու. 10.29: 16.15.
[5] Սաղ. 134. 2. Առա. 12.15: 27. 2. Եսա. 65. 5: 1.15: 58. 3. Յայ. 3.17:
[6] 2.Մնա. 31. 12.
[7] Ծն. 19.16. Յոբ. 22.29. Մատ. 23.12. Ղու. 14.11. Յակ. 4. 6: 1.Պետ.5.5.6.
[8] Մատ. 19.13. Մար. 5.23: 10.13.
[9] Սաղ.130. 2: 1.Կոր. 14.20: 1.Պետ. 2. 2.
[10] Մար. 10.15.
[11] Մատ. 19.16. Մար. 10.17. Ղու. 10.25.
[12] Ել. 20.12. 16: 2.Օրէ.5.16. 17—20. Մատ. 15. 4. 5: 19.18. Մար. 10.19 Հռո.13. 9. Եփե.6. 2. Կող.3.20.

[1] Առ. 23. 4. լուաւ զայն Յիսուս՝ ասէ ցնա. միւս ևս պակաս է քեզ.
Մտթ. 6.19. 20: 13,22: զամենայն ինչ զոր ունիս, վաճառեա և տուր աղքատաց,
19.21. և ունիցիս գանձս յերկինս. և եկ զկնի իմ: * Նա 23
Ղու. 16. 9. իբրև լուաւ զայս՝ տրտմեցաւ. քանզի էր մեծատուն
Եւ. 22. Գրծ.2.45:4. յոյժ[1]: * Իբրև ետես զնա Յիսուս տրտմեալ, ասէ. 24
34.35: 10.4: Ո՛րպէս դժուարաւ որ ինչս ունիցին՝ մտանիցեն յարքայու-
1.Տիմ. 6.19. [2] Առ. 11,28. թիւն Աստուծոյ[2]: * Դիւրագոյն իցէ մալխոյ ընդ ծակ 25
Մտթ. 13.22: ասղան անցանել, քան մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ
19.23. մտանել[3]: * Եւ որ լուանն՝ ասէին. և ո՞ կարիցէ ապրել: 26
Մրկ. 10.24. * Եւ նա ասէ. անհնարինք առ 'ի մարդկանէ, հնարաւորք 27
[3] Մտթ. 19.26. Մրկ. 10.27. են յԱստուծոյ[4]: * Եւ ասէ Պետրոս. ահաւասիկ մեք 28
Ղու. 1.77. թողաք զամենայն ինչ զմեր, և եկաք զկնի քո[5]: * Եւ 29
[4] Մտթ. 19.26. նա ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ ոք է՝ որ
Մրկ. 10.27. Ղու. 1.37. եթող զտուն կամ զծնողս կամ զեղբարս կամ զկին կամ
[5] Մտթ. 19.27: զորդիս՝ վասն արքայութեան Աստուծոյ[6], * Եթէ ոչ 30
4. 20.22. առնուցու բազմապատիկ 'ի ժամանակի յայսմիկ. և յաշխարհին
Մրկ. 1.16: 10.28. որ գալոցն է՝ զկեանս յաւիտենականս ժառանգեսցէ[7]:
Ղու. 5.11: Եւ առեալ զերկոտասանսն առանձինն՝ ասէ ցնոսա. 31
[6] 2.Օրէ.33. 9. ահաւասիկ ելանեմք յԵրուսաղէմ. և կատարեսցին ամենայն
[7] Ցծ. 42.10. 11—13. գրեալքն մարգարէիւք վասն որդւոյ մարդոյ[8]: * Զի 32
[8] Սղ. ԻԱ. մատնեսցի հեթանոսաց և կատակեսցի[9]. * Եւ հարկանիցեն 33
Եա. ԾԳ. և սպանանիցեն զնա, և յերիր աւուր յարիցէ. * Եւ 34
Մտթ. 20.17: 17.21:16.21. նոքա ոչինչ իմացան յայնցանէ, այլ էր բանն ծածկեալ
22. 'ի նոցանէ, և ոչ գիտէին զասացեալսն[10]:
Մրկ. 10.32. Եւ եղև 'ի մօտելն նորա յԵրիքով, կոյր ոմն նստէր առ 35
Ղու. 9.22: ճանապարհաւն մուրացիկ[11]: * Իբրև լուաւ զանցանել 36
24.6. 26.46: 1.Կր.15.3.4. ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ իցէ այն: * Եւ 37
[9] Մտթ. 27. 2. պատմեցին նմա, թէ Յիսուս Նազովրեցի անցանէ: *
Մրկ. 15. 1. Աղաղակեաց և ասէ. Յիսուս որդի Դաւթի՝ ողորմեա՛ ինձ: 38
Ղու.23.1. 2. * Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. 39
Յհ. 18.28. Գրծ. 3.10. և նա ևս առաւել աղաղակէր, որդի Դաւթի ողորմեա՛
14—18. ինձ: * Զտեղի առ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա 40
[10] Մտթ. 9.31. առ ինքն. և իբրև մերձ եղև առ նա, եհարց զնա և ասէ.
Ղու. 2.50: 9.45. * Զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարից քեզ: և նա ասէ. 41
Յհ. 10. 6: Տէր՝ զի բացցին աչք իմ՝ և տեսից: * Եւ Յիսուս 42
12.16. [11] Մտթ.9.27: 20.30. Մրկ.10.46.

43 ասէ ցնա. Հայեա՛ց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ[1]։ * Եւ
առժամայն ետես, երթայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր
զԱստուած. և ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր
օրհնութիւն Աստուծոյ[2]։

Գլուխ Ինն և Տասներորդ։

1 Եւ մտեալ շրջէր ընդ Երիքով[3]։ * Եւ ահա այր մի
2 անուն կոչեցեալ Զաքէոս, և նա էր մաքսապետ, և ինքն
3 մեծատուն. * Եւ խնդրէր տեսանել՝ եթէ ո՞վ իցէ
Յիսուս, և ոչ կարէր ՚ի բազմութենէն, զի կարճ էր
4 հասակաւ։ * Եւ ընթացեալ յառաջ, ել ՚ի ժանտա-
թզենին՝ զի տեսանիցէ զնա. քանզի ընդ այն իսկ անցանելոց
5 էր։ * Իբրև եկն ՚ի տեղին, հայեցաւ ՚ի վեր Յիսուս՝
և ասէ ցնա. Զաքէ՛, փութա՛ էջ այտի, զի այսօր ՚ի տան
6 քում արժան է ինձ ագանել։ * Փութացաւ և էջ և
7 ընկալաւ զնա ուրախութեամբ։ * Իբրև տեսին ամենեքին,
տրտնջէին և ասէին՝ թէ առ առն մեղաւորի եմուտ լուծա-
8 նել[4]։ * Եկն եկաց Զաքէոս՝ և ասէ ցՏէր, Տէ՛ր՝ ահա զկէս
ընչից իմոց տաց աղքատաց. և եթէ զոք զրկեցի, հատուցից
9 չորեքկին[5]։ * Եւ ասէ ցնա Յիսուս. այսօր եղև փրկու-
թիւն տանս այսմիկ. քանզի և սա որդի Աբրահամու է[6]։
10 * Զի եկն Որդի մարդոյ խնդրել և կեցուցանել զկորու-
սեալն[7],
11 Եւ մինչդեռ նոքա զայն լսէին, յաւել առակ մի և
ասէ, վասն մերձենալոյ նորա յԵրուսաղէմ, և համարելոյ
նոցա եթէ առժամայն յայտնելոց է արքայութիւն Աս-
12 տուծոյ[8]։ * Ասէ. այր ոմն ազնուական գնաց յաշ-
խարհ հեռի՝ առնուլ իւր թագաւորութիւն, և դառնալ[9]։
13 * Եւ կոչեցեալ զծառայս իւր՝ ետ նոցա տասն մնաս, և
14 ասէ ցնոսա. յարդիւնս արկէք զայդ՝ մինչև եկից։ * Եւ
քաղաքացիքն նորա ատէին զնա, առաքեցին հրեշտակս
զկնի նորա և ասեն, թէ ոչ կամիմք թագաւորել դմա
15 ՚ի վերայ մեր[10]։ * Եւ եղև դառնալ նմա՝ առեալ զթա-
գաւորութիւնն, և կոչել զծառայսն՝ որոց տուեալ էր
զարծաթն, զի գիտասցէ թէ ո՞ զինչ շահեցաւ[11]։ *
16 Եկն առաջինն և ասէ. Տէր մնասն քո՝ տասն մնաս արար։

[1] Ղուկ. 17.19.
[2] Ղուկ. 5.26. Գործ. 4.21: 11.18.
[3] Յես. 6.26: 3.Թագ.16.34.
[4] Մատթ. 9.11. Մար. 2.16. Ղուկ. 5.30.
[5] Ելք. 20.15: 22. 1. Ղևտ. 6. 5: 1.Թագ. 12.3: 2.Թագ. 12.6. Մատթ. 3. 8. Ղուկ. 3.14.
[6] Ղուկ. 13.16. Հռ. 4.11. Ե. 12.16. Գաղ. 3. 7.
[7] Մատթ. 18.11: 10.6: 15.24. Հռ. 5. 6. Եզեկ. 34.16.
[8] Գործ. 1. 6: 2.Թես. 2. 2, 3.
[9] Մատթ. 25.14. Մար. 13.34. Ղուկ. 20. 9. Գործ. 1.11. Եբր. 9.28.
[10] Ելք. 16. 8: 1.Թագ. 10.19: 8.7: 12.17.19. Սաղ. 2. 3. Ովս. 13.10. Յոհ. 1.11: 15.18.
[11] [illegible] 23. Ղուկ. 16. 2.

[1] Մտ. 25.21. Եւ ասէ ցնա. ազնիւ ծառայ եւ բարի, զի ՚ի փոքուդ 17
Ղու. 16.10. հաւատարիմ եղեր, լիջիր իշխանութիւն ունել ՚ի վերայ
տասն քաղաքի [1]: Եկն երկրորդն եւ ասէ. Մնասն քո 18
[2] Մր. 4.20. արար հինգ մնաս [2]: Ասէ եւ ցնա. եւ դու լիջիր ՚ի վերայ 19
հինգ քաղաքաց: Եկն միւսն եւ ասէ. տէր՝ ահա 20
[3] Մտ. 25.18. մնասն քո՝ զոր ունէի ծրարեալ ՚ի վարշամակի [3].
Երկնչէի ՚ի քէն, զի այր ստամբակ ես. բառնաս՝ զոր 21
[4] Մտ. 25.24. ոչ եդիր, եւ հնձես՝ զոր ոչ սերմանեցեր [4]: Եւ ասէ 22
ցնա. ՚ի բերանոյ քումմէ դատեցայց զքեզ ծառայ ան-
հաւատ. գիտէիր թէ ես այր մի ստամբակ եմ, բառնամ՝
[5] 2.Թս. 1.16. զոր ոչ եդի, եւ հնձեմ՝ ուր ոչ սերմանեցի [5]: Եւ 23
Յհ. 15. 6. Մտ. 12.37: ընդէ՞ր ոչ ետուր զարծաթն իմ ՚ի սեղանաւորս, եւ եկեալ
22.12:25.26. ես տոկոսեօք պահանջէի: Եւ ասէ ցպաշտօնեայսն. առէք 24
՚ի դմանէ զմնասն, եւ տարայք տուք այնմ՝ որ ունիցի զտասն
մնասն: Եւ ասեն ցնա. տէր՝ ունի տասն մնաս: 25
Ասեմ ձեզ, եթէ ամենայնի որ ունիցի, տացի. եւ 26
յայնմանէ որ ոչն ունիցի, եւ զոր ունիցին՝ բարձցի ՚ի նմա-
[6] Մտ. 25.29: նէ [6]: Բայց զթշնամիսն իմ զայնոսիկ, որ ոչն կամէին 27
13.12. զիս թագաւորել ՚ի վերայ նոցա, ածէք այսր եւ սպանէք
Մր. 4.25. Ղու. 8.18: առաջի իմ [7]:

[7] 1.Թգ. 11.12. Եւ իբրեւ զայս ասաց, գնաց յառաջ ելանել յերու- 28
Մտ. 22. 7: սաղէմ [8]: Եւ եղեւ իբրեւ մերձեցաւ ՚ի բեթփագէ եւ 29
21. 37—41: 23.34—36. ՚ի բեթանիա մօտ ՚ի լեառն՝ որ կոչի ձիթենեաց, առաքեաց
[8] Մր. 10.32. երկուս յաշակերտացն իւրոց՝ եւ ասէ [9]: Երթայք դուք 30
[9] Մտ. 21. 1. ՚ի գեօղն՝ որ հանդէպ մեր կայ, յոր իբրեւ մտանիցէք՝ գտանի-
Մր. 11. 1. ցէք յաւանակ կապեալ, յորում ոք ՚ի մարդկանէ երբէք ոչ
նստաւ. լուծէք զնա եւ ածէք: Եւ եթէ ոք հարցանիցէ 31
զձեզ թէ ընդէ՞ր լուծանէք, այսպէս ասասջիք ցնա, թէ
Տեառն իւրում պիտոյ է: Իբրեւ չոգան որ առաքեցանն, 32
գտին որպէս ասացն ցնոսա, կայր յաւանակն: Եւ 33
[10] Փլ. 5.10: մինչդեռ լուծանէին զյաւանակն, ասեն տեարքն նորա
10.4: 12.14: ցնոսա. զի՞ լուծանէք զյաւանակդ: Եւ նոքա ասեն. 34
4.Թգ. 9.13. Տեառն իւրում պիտոյ է: Եւ ածին զնա առ 35
Մտ. 21. 7. Յիսուս. եւ արկին զնովաւ հանդերձս, եւ հեծուցին զՅի-
Մր. 11. 7. Յհ. 12.14. սուս [10]: Եւ մինչդեռ երթայր, զհանդերձս իւրեանց 36
[11] Մտ. 21. 8. տարածանէին զճանապարհաւն [11]: Եւ իբրեւ այն ինչ 37

մերձ եղեւ 'ի զառ 'ի վայր լերինն Ձիթենեաց, սկսաւ ամենայն
բազմութիւն աշակերտացն ուրախութեամբ օրհնել զԱստ-
ուած 'ի ձայն մեծ վասն ամենայն եղելոց զօրութեանցն՝
38 զոր տեսին. * Եւ ասէին. օրհնեալ որ գայ թագա-
ւորդ յանուն տեառն. խաղաղութիւն յերկինս, եւ փառք
39 'ի բարձունս[1]: * Եւ ոմանք 'ի փարիսեցւոցն յամբոխէ
անտի ասեն ցնա. վարդապետ՝ սաստեա աշակերտացդ քոց:
40 * Պատասխանի ետ եւ ասէ. ասեմ ձեզ՝ զի եթէ դոքա
լռեսցեն, քարինքդ աղաղակեսցեն[2]:
41 Եւ իբրեւ մերձեցաւ, տեսեալ զքաղաքն՝ ելաց 'ի վերայ
42 նորա, եւ ասէ[3]: *՝ Եթէ գիտէիր դու գոնէ յաւուրս
յայսմիկ զխաղաղութիւնն քո. բայց այժմ ծածկեցաւ
43 յերեսաց քոց: * Զի եկեսցեն աւուրք 'ի վերայ քո,
եւ պատեսցեն զքեւ թշնամիք քո պատնէշ. եւ պաշարեսցեն
44 զքեզ, եւ նեղեսցեն զքեզ յամենայն կողմանց[4]. * Եւ
յատակեսցեն զքեզ, եւ զորդիս քո 'ի քեզ. եւ ոչ թողու-
ցուն քար 'ի քարի վերայ յամենայնի 'ի քեզ. փոխանակ
զի ոչ ծաներ զժամանակ այցելութեան քո[5]:
45 Եւ մտեալ 'ի տաճարն սկսաւ հանել զաղաւնեվաճառսն,
46 եւ զգնօղս. եւ զսեղանս հատավաճառացն ցրուեաց[6]: * Եւ
ասէ ցնոսա. գրեալ է՝ եւ եղիցի տուն իմ տուն աղօթից,
եւ դուք արարէք զդա այրս աւազակաց[7]:
47 Եւ ուսուցանէր զնոսա հանապազ 'ի տաճարին. իսկ քա-
հանայապետքն եւ դպիրք եւ գլխաւորք ժողովրդեանն խնդ-
48 րէին զնա կորուսանել[8], * Եւ ոչ գտանէին՝ թէ
զինչ արասցեն. զի ժողովուրդն ամենայն կախեալ կային
զնմանէ 'ի լսել[9]:

Գլուխ քսաներորդ:

1 Եւ եղեւ 'ի միում աւուրցն յայնցանէ, մինչդեռ ու-
սուցանէր զժողովուրդն 'ի տաճարի անդ՝ եւ աւետարանէր,
հասին 'ի վերայ քահանայապետքն եւ դպիրք ծերովքն հան-
2 դերձ[10], * Եւ ասեն ցնա. ասա մեզ՝ որո՞վ իշխանու-
թեամբ գործես դու զայդ, կամ ո՞վ է՝ որ ետ քեզ զայդ
3 իշխանութիւն[11]: * Պատասխանի ետ եւ ասէ ցնոսա.
հարցից եւ ես ցձեզ բան մի, եւ ասացէք ինձ: *

[1] Սաղ. 117.26. Ղուկ. 13.35: 2.14. Եփե. 2.14.
[2] Ամբ. 2.11. Մատ. 3.9.
[3] Յոհ. 11.35. Երե. 9.1: 13.17. Սաղ. 118.136:
[4] 2.Օրի. 28. 49.52—60. Եսա. 29.3. Եզ. 4—6. Երե. 6.3. Եզ. 4—9. Դան. 9.26. Ղուկ. 21.20:
[5] 3.Թագ. 9.7.9. Եսա. 10.3. Երե. 26.18. Միք. 3.12. Մատ. 24.2. Մար. 13.2. Ղուկ. 21.6: 1. 68.77: 1.Պետ. 2.12.
[6] Մատ. 21.12. Մար. 11.11. 15. Յոհ. 2.14. 15.
[7] Եսա. 56.7. Երե. 7.11. Մար. 11.17. Յոհ. 2.15. 16.
[8] Մար. 11.18. Յոհ. 18.20: 7.19: 8.37.
[9] Նեե. 8.3. Գոր. 16.4.
[10] Մատ. 21.23. Մար. 11.28.
[11] Գոր. 4.7: 7.27.

[1] Մտ. 11. 9: Մկրտութիւնն Յովհաննու յերկնի՞ց էր՝ եթէ 'ի մարդկանէ ։ 4
14. 5: 21. 26. * Եւ նոքա խորհեցան 'ի միտս իւրեանց և ասեն ։ * 5
Մր. 6. 20. Ղւ. 1. 76: Եթէ ասեմք յերկնից, ասէ. իսկ ընդէ՞ր ոչ հաւատացէք 6
7. 26. 29. նմա. և եթէ ասեմք 'ի մարդկանէ, ամենայն ժողովուրդն
քարկոծ առնեն զմեզ. զի հաստատեալ է 'ի միտս զՅով-
հաննէ, թէ մարգարէ է [1]։ * Եւ պատասխանի ետուն 7
չգիտել թէ ուստի իցէ ։ * Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. 8
և ոչ ես ասեմ ձեզ, որով իշխանութեամբ առնեմ զայս ։

Սկսաւ ասել առ ժողովուրդն՝ զառակս զայս. այր 9
մի տնկեաց այգի, և ետ զնա մշակաց. և ինքն գնաց
[2] Ես. 5. 1. 'ի ճանապարհ ժամանակս բազումս [2]։ * Եւ 'ի ժամու՝ 10
Երմ. 2. 21. առաքեաց առ մշակսն ծառայ, զի 'ի պտղոյ այգւոյն տացեն
Մտ. 21. 33. Մր. 12. 1. նմա. և մշակքն գան հարին զնա, և արձակեցին ունայն ։
* Եւ յաւել միւս ևս ծառայ յղել. նոքա և զնա ևս 11
[3] Մտ. 21. 38. Մր. 12. 7: գան հարին՝ անարգեցին, և առաքեցին ունայն ։ * Եւ 12
[4] 3. Թգ. 21. 3. յաւել զերրորդն առաքել. նոքա և զնա վիրաւորեցին, և
Եւ. 4—19: հանին արտաքս ։ * Ասէ տէր այգւոյն. զի՞նչ արարից, 13
22. 37. 38. Մտ. 21. 40. առաքեցից զորդի իմ սիրելի, թերևս 'ի սմանէ պատկա-
Մր. 12. 8. ռեսցեն ։ * Իբրև տեսին զնա մշակքն, խորհեցան ընդ 14
[5] Սղ. 117. 22. միմեանս և ասեն. սա է ժառանգն. սպանցուք զսա, զի
Ես. 28. 16: 8. 14. 15. մեր լինիցի ժառանգութիւնն [3]։ * Եւ հանին զնա արտաքս 15
Դնլ. 2. 34. քան զայգին և սպանին. արդ՝ զի՞նչ արասցէ ընդ նոսա
Եւ. 35. տէր այգւոյն [4]. * Ո՞չ ապաքէն գայցէ և կորուսանիցէ 16
Մտ. 21. 42. Եւ. 44. զմշակսն զայնոսիկ, և տացէ զայգին այլոց ։ Իբրև լուան՝
Ղւ. 2. 34: ասեն. քաւ մի՛ լիցի ։ * Եւ նա հայեցեալ ընդ նոսա՝ 17
Հռմ. 18. ասէ. իսկ զի՞նչ իցէ այն՝ որ գրեալն է. թէ զվէմն
Հռ. 9. 32: զոր անարգեցին շինողքն, նա եղև գլուխ անկեան [5]։ *
1. Կր. 1. 23. Եփ. 2. 20. Ամենայն՝ որ ընդ հարցի ընդ վէմս ընդ այս՝ խորտակեսցի. 18
[6] Դնլ. 2. 34. և յորոյ վերայ անկցի՝ հոսեսցէ զնա [6]։

35. Եւ խնդրէին դպիրքն և քահանայապետք արկանել 'ի նա 19
Մտ. 21. 44. ձեռս 'ի նմին ժամու, և երկեան 'ի ժողովրդենէն. զի
[7] Ղւ. 19. 47. Մտ. 21. 45. գիտացին՝ թէ առ նոսա ասաց զառակն զայն [7]։ * Եւ 20
Մր. 4. 34. ապա սպասեցին, և առաքեցին դաւաճանս կեղծաւորեալս
Գր. 7. 54. զանձինս առ արդարս ունել. զի ըմբռնեսցեն զնա բա-
[8] Մտ. 22. 15. Եւ. 23. նիւք, առ 'ի մատնել զնա պետութեան և իշխանութեան
Մր. 12. 13 դատաւորի [8]։ * Հարցին ցնա և ասեն. վարդապետ՝ 21

գիտեմք եթէ ուղիղ խօսիս և ուսուցանես, և ոչ առնուս [1] Մտթ. 22.16.
ակն՝ այլ ճշմարտութեամբ զճանապարհն Աստուծոյ ու- Մրկ. 12.14.
22 սուցանես[1]: • Արժա՞ն է մեզ կայսեր հարկս տալ՝ թէ
23 ոչ: • Եւ նայեցեալ ընդ խորամանկութիւն նոցա՝ ասէ
24 ցնոսա. • Ցուցէք ինձ զդահեկանն. և նոքա ցուցին:
և ասէ. զո՞յր պատկեր և զգիր ունի: պատասխանի ետուն
25 և ասեն՝ զկայսեր †: • Եւ նա ասէ ցնոսա. արդ եր- † Մտթ. 16.26.
թայք տուք զկայսերն կայսեր, և զԱստուծոյն Աստուծոյ[2]: [2] Մտթ. 22.21. Հռմ. 13. 7.
26 • Եւ ոչ կարացին զնա ըմբռնել բանիւք առաջի
ժողովրդեանն. և զարմացեալ ընդ պատասխանին նորա՝
լռեցին:
27 Մատուցեալ ոմանք 'ի սադուկեցւոցն՝ որք հակառա-
28 կէին չլինել յարութեան, հարցին զնա[3]: • Եւ ասեն. [3] Մտթ. 22.23.
վարդապետ՝ Մովսէս գրեաց մեզ, եթէ ուրուք եղբայր մեռա- Մրկ. 12. 18.
նիցի, որոյ իցէ կին և անորդի իցէ, զի առնուցու Գրծ. 23. 6. Նո. 8.
եղբայր նորա զկինն, և յարուսցէ զաւակ եղբօր իւրում[4]: [4] 2.Օրէ.25. 5.
29 • Արդ՝ եօթն եղբարք էին. և առաջինն առեալ կին՝
30 մեռաւ անորդի: • Առ զնա և երկրորդն, մեռաւ
31 և նա անորդի: • Առ զնա և երրորդն. նոյնպէս և
32 եօթանեքին. և ոչ թողին որդիս: • Մեռաւ և կինն:
33 • Արդ՝ 'ի յարութեան ո՞ւմ 'ի նոցանէ լինիցի կին.
34 զի եօթանեքին կալան զնա կին: • Պատասխանի ետ
նոցա Յիսուս և ասէ. որդիք աշխարհիս այսորիկ կանայս
35 առնեն՝ և արանց լինին: • Իսկ որ արժանի լինիցին
այնմ աշխարհի հասանել՝ և յարութեանն որ 'ի մեռելոց, [5] Մտթ. 22.30.
36 ոչ կանայս առնեն, և ոչ արանց լինին[5]: • Քանզի և Մրկ. 12.25. Ղուկ.21.36.
ոչ մեռանել ևս կարեն, զի հաւասար հրեշտակաց են՝ և Կղ. 1.12:
որդիք Աստուծոյ. քանզի յարութեան որդիք են[6]: • 2.Թես.1. 5: 1.Յհ. 3. 3.
37 Այլ զի յառնեն մեռեալք, և Մովսէս գուշակեաց 'ի մո- Յայ. 3. 4:
րենւոջն, որպէս ասէ զՏեառնէ Աստուծոյ Աբրահամու և [6] 1.Կր.15.42. 43—54:
38 զԱստուծոյ Իսահակայ և զԱստուծոյ Յակոբայ[7]: • Եւ 1.Յհ. 3. 2.
Աստուած չէ մեռելոց՝ այլ կենդանեաց, զի ամենեքին Հռմ. 8.23.
39 նմա կենդանի են[8]: • Պատասխանի ետուն ոմանք 'ի դպր- [7] Ելք. 3. 6.
40 պացն և ասեն. վարդապետ՝ բարւոք ասացեր: • Եւ ոչ 16.
ևս ոք իշխէր հարցանել զնա՝ և ոչ ինչ: Մտթ. 22.32. [8] Հռմ. 6.10. 11.
41 Ասէ և առ նոսա. զիա՞րդ ասեն զՔրիստոս՝ թէ որդի

է Դաւթի[1]. • Զի ինքն Դաւիթ ասէ 'ի գիրս սաղմոսաց . 42
Ասաց Տէր ցՏէր իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ[2], • Մինչև 43
եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց : • Իսկ 44
արդ՝ եթէ Դաւիթ զնա Տէր կոչէ, զիա՞րդ որդի
նորա իցէ :

Եւ լու 'ի լու ամենայն ժողովրդեանն ասէ ցաշակերտսն[3]: 45
• Զգո՛յշ լերուք 'ի դպրացն, որ կամին պատմուճանօք 46
շրջել, և սիրեն ողջոյնս 'ի հրապարակս և զնախաթոռս
'ի ժողովուրդս և զբարձերէցս յընթրիս[4]: • Որ ուտեն 47
զտունս այրեաց, և պատճառանօք յերկարեն զաղօթս, նոքա
ընկալցին աւելի դատաստանս[5]:

Գլուխ քսան և Միերորդ :

Եւ հայեցեալ տեսանէր զմեծատունսն՝ որ արկանէին ըզ- 1
տուրս իւրեանց 'ի գանձանակն[6]: • Ետես և զկին մի 2
այրի աղքատ, որ արկ անդր երկուս լումայս[7]: • Եւ 3
ասէ . արդարև ասեմ ձեզ . զի այրին այն աղքատ՝ աւելի
արկ քան զամենեսին[8]: • Ամենեքին նոքա 'ի մթերից 4
իւրեանց արկին յընծայսն Աստուծոյ . բայց նա 'ի կարօտու-
թենէ իւրմէ զամենայն զկեանս իւր զոր ունէր՝ արկ :

Եւ յասելն ոմանց զտաճարէն, թէ գեղեցիկ վիմօք 5
և աշտարակօք զարդարեալ է, ասէ : • Զայդ ամենայն 6
զոր տեսանէք, եկեսցեն աւուրք՝ յորս ոչ թողցի այդր
քար 'ի քարի վերայ, որ ոչ քակտեսցի[9]: • Հարցին 7
ցնա և ասեն . վարդապետ՝ ե՞րբ լինիցի այդ, և զի՞նչ
նշան իցէ՝ յորժամ այդ լինելոց իցէ : • Եւ նա ասէ . 8
զգո՛յշ կացէք, մի՛ խաբիցիք . զի բազումք գայցեն յանուն
իմ և ասիցեն՝ թէ ես եմ . և մերձեցաւ ժամանակ, մի՛
երթայցէք զկնի նոցա[10]: • Եւ յորժամ լուիցէք պա- 9
տերազմունս և խռովութիւնս՝ մի՛ զարհուրիցիք . զի պարտ
է նախ այդմ լինել . այլ ոչ ևս ժամայն կատարած :

Յայնժամ ասէ ցնոսա . յարիցէ ազգ յազգի վերայ, և 10
թագաւորութիւն 'ի թագաւորութեան վերայ[11], • Եւ 11
շարժմունք մեծամեծք . և 'ի տեղիս տեղիս սովք և սրա-
ծութիւնք, եղիցին արհաւիրք և նշանք մեծամեծք յեր-
կնից : • Բայց յառաջ քան զայս ամենայն, ձգեսցեն 12

[1] Մատ. 22.42. Մար. 12.35.
[2] Սաղ. 109. 1. Մատ. 22.44. Գործ. 2.34. Կղ. 3. 1.
[3] Մատ. 23. 1. Մար. 12.38: 1.Տմ. 5.20.
[4] Մատ. 23. 6. Մար. 12.38. Ղուկ. 11.43.
[5] Եսա. 10. 2. Մատ. 23.14.
[6] Մար. 12.41.
[7] Մար. 12.42.
[8] 2.Կր. 8.12.
[9] Մատ. 24. 2. Մար. 13. 2. Ղուկ. 19.44.
[10] Մատ. 24. 4. Մար. 13. 5. Եփե. 5. 6: 2.Թես. 2. 3: Մատ. 3. 2: 4,17: 2.Յհ. 1. 7.
[11] Մատ. 24. 7.

զձեռս իւրեանց 'ի ձեզ՝ և հալածեսցեն . մատնեսցեն 'ի ժողո-
վուրդս և 'ի բանտս , և տանիցին առաջի դատաւորաց և
13 թագաւորաց վասն անուան իմոյ[1]. • Եւ լինիցի ձեզ
14 այն 'ի վկայութիւն[2]: • Արդ՝ դիք 'ի սիրտս ձեր՝ մի՝
15 յառաջագոյն կրթել տալոյ պատասխանի[3]: • Զի ես
տաց ձեզ բերան և իմաստութիւն , որում ոչ կարիցեն
կալ հակառակ՝ կամ տալ պատասխանի ամենայն հակառա-
16 կորդքն ձեր[4]: • Մատնեսջիք և 'ի ծնողաց և յեղբարց
և յազգականաց և 'ի բարեկամաց , և սպանանիցեն 'ի ձէնջ[5].
17 • Եւ եղիջիք ատեցեալք յամենեցունց վասն անուան
18 իմոյ[6]: • Եւ մազ մի 'ի գլխոյ ձերմէ ոչ կորիցէ[7]. •
19 Եւ համբերութեամբ ձերով ստասջիք զոգիս ձեր[8]:
20 Այլ յորժամ տեսանիցէք շուրջ պատեալ զօրօք զԵրու-
սաղէմ , յայնժամ գիտասջիք թէ մերձ է աւեր նորա[9]:
21 • Յայնժամ որ 'ի Հրէաստանի իցեն , փախիցեն 'ի լերինս ,
և որ 'ի միջի նորա իցեն՝ խուսեսցեն , և որ 'ի գաւառս
22 իցեն՝ մի՝ մտցեն 'ի նա . • Զի աւուրք վրէժխնդրու-
թեան են այնոքիկ՝ առ 'ի կատարելոյ ամենայն գրելոց :[10] •
23 Բայց վայ իցէ յղեաց և ստնտուաց յաւուրսն յայնոսիկ .
զի եղիցի տագնապ մեծ 'ի վերայ երկրի , և բարկութիւն
24 ժողովրդեանն այնմիկ[11]: • Եւ անկցին 'ի սուր սուսերի ,
և գերեսցին յամենայն հեթանոս . և Երուսաղէմ եղիցի
կոխան յազգաց՝ մինչև կատարեսցին ժամանակք հեթանոսաց[12]:
25 Եւ եղիցին նշանք յարեգական և 'ի լուսին և յաստեղս .
և յերկրի տագնապ հեթանոսաց՝ յահեղ բարբառոյ իբրև
26 ծովու և խռովութեան[13], • Ցելանելոյ ոգւոց մարդկան
յերկիւղէ և 'ի կարծեաց եկելոց 'ի վերայ տիեզերաց . զի
27 զօրութիւնք երկնից շարժեսցին[14]: • Եւ յայնժամ տեսցեն
զՈրդի մարդոյ եկեալ՝ ամպովք զօրութեամբ և փառօք
28 բազմօք[15]: • Եւ յորժամ սկսանիցի այս լինել , ամբարձ-
ջիք և բարձրացուցջիք զգլուխս ձեր . զի մերձ է փրկու-
թիւն ձեր[16]:

[1] Մտթ. 24. 9. Մրկ. 13. 9. Յով. 2.10. Գործ. 4. 3: 5. 18:12.4: 16. 24: 25.23: 1.Պետ. 2.13. [2] Փիլ. 1.28: 2.Թես. 1. 5. [3] Մտթ. 10.19. Մրկ. 13.11. Ղուկ. 12.11. [4] Ել. 4.15. Թուոց. 23.16: 2.Օրէ.18.18: 3.Թագ.14. 5: 2.Թագ.23. 2. Մտթ. 10.20. Գործ. 4. 8: 6.10. [5] Եբր. 9. 4. Միք. 7. 6. Մտթ. 10.21. Մրկ. 13.12. Ղուկ. 21.16. Յով. 16. 2. Գործ. 7.58: 12.2: 26.10. Յով. 2.13: 6.9: 12.11. [6] Մտթ. 10.22. Մրկ. 13.13. Յով. 17.14: 1.Պետ.4.16: [7] 2.Թագ.14.11: 3.Թագ. 1.52. Մտթ. 10.30. Ղուկ. 12. 7. Գործ. 27.34. [8] Հռով. 5. 3. Եբր. 10.36. Յակ. 1. 4.

[9] Մտթ.24.15.Մրկ.13.14: [10] 2.Օրէ.28.25.48.Դան.9.26.27.Զաք.11.1.6:14.1.2. [11] Ովս.4.10. Մտթ.24.19. Ղուկ. 23.29. [12] Դան.9.27: 12.7. Հռով.11.25. Յայտ.11.2. [13] Մտթ.24.29. Մրկ.13.24.Ղուկ.21.25: 2.Պետ.3.12. [14] Մտթ.24.29. [15] Մտթ.25.31:24.30. Մրկ.8.38.Գործ.1.11: 1.Թես.1.10: 2.Թես.1.7. Յայտ.1.7:14.14. [16] Հռով.8.19.23.

Եւ ասաց առակ մի նոցա . տեսէք զթզենի և զամենայն 29
ծառ [1]. * Յորժամ ցուցանիցեն զպտուղ իւրեանց , 30
տեսանէք՝ և 'ի նոյանէ ծանուչէք եթէ մերձ է ամառն :
* Նոյնպէս և դուք՝ յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն 31
եղեալ՝ գիտասջիք թէ մերձ է արքայութիւնն Աստուծոյ :
* Ամէն ասեմ ձեզ . թէ ոչ անցցէ ազգս այս , մինչև 32
այս ամենայն լինիցի : * Երկինք և երկիր անցցեն , և 33
բանք իմ ոչ անցանիցեն [2]:

Զգոյշ լերուք անձանց , գուցէ ծանրանայցեն սիրտք 34
ձեր շուայտութեամբ և արբեցութեամբ և հոգովք աշ-
խարհականօք , և յանկարծակի հասանիցէ 'ի վերայ ձեր օրն
այն [3]. * Զի իբրև զորոգայթ հասանիցէ 'ի վերայ ամենե- 35
ցուն , որ բնակեալ են ընդ ամենայն երեսս երկրի [4]: *
Արթուն կացէք այսուհետև , յամենայն ժամ աղօթս արա- 36
րէք . զի արժանի լինիջիք զերծանել յայսմ յամենայնէ
որ լինելոց է , և կալ առաջի որդւոյ մարդոյ [5]:

Եւ 'ի տուէ 'ի տաճարին ուսուցանէր , և զգիշերս ելեալ 37
ագանէր 'ի լերինն՝ որ կոչէր ձիթենեաց [6]: * Եւ ամենայն 38
ժողովուրդն կանխէր ընդ առաւօտս առ նա 'ի տաճարն
լսել 'ի նմանէ :

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ :

Մերձեցաւ տօն բաղարջակերացն՝ որ կոչէր պասքա [7]. 1
* Եւ խնդրէին քահանայապետքն և դպիրք՝ թէ որպէս 2
սպանանիցեն զնա . բայց երկնչէին 'ի ժողովրդենէ անտի [8]:

Արդ եմուտ սատանայ 'ի յուդա 'ի կոչեցեալն իսկա- 3
րիովտացի , որ էր 'ի թուոյ երկոտասանիցն [9]: * Չոգաւ 4
եդ բանս ընդ քահանայապետսն՝ և ընդ դպիրս՝ և ընդ
իշխանս ժողովրդեանն , զի մատնեսցէ զնա նոցա : *
Եւ խնդացին , և խոստացան տալ նմա արծաթ [10]: * Եւ 5
յանձն առ , և խնդրէր պարապ մատնել զնա նոցա՝ մեկուսի 6
յամբոխէն :

Եկն օր բաղարջակերացն , յորում օրէն էր զենուլ 7
զպասեքն [11]: * Եւ առաքեաց զպետրոս , և զյովհաննէս՝ և 8
ասէ . երթայք պատրաստեսջիք մեզ զպասեքն՝ զի կերիցուք :
* Եւ նոքա ասեն . ուր կամիս զի պատրաստեսցուք : 9

[1] Մատ. 24.32. Մար. 13.28.
[2] Յես. 23.14. Մատ. 24.35. Մար. 13.31. Ղուկ. 16.17:
[3] Առակ. 23.20. Եսայ. 28. 1. Հռով. 13.12: Ա.Կոր. 6.10. Գաղ. 5.21: Ա.Թես. 5. 6. 7—10: Ա.Պետ. 4. 3.7.
[4] Մատ. 24.43: Ա.Թես. 5. 2: Բ.Պետ. 3.10. Յայտ. 3. 3: 16.15.
[5] Մատ. 24.42: 25.13. Մար. 13.33. Ղուկ. 12.40: 18. 1. Սաղ. 1. 5. Եփես. 6.13.
[6] Յով. 8.1. 2. Ղուկ. 22.39.
[7] Մատ. 26. 2. Մար. 14. 1.
[8] Սաղ. 2. 2. Մատ. 26. 4. Յով. 11.47. Գործ. 4.27.
[9] Մատ. 26.14. Մար. 14.10. Յով. 13. 2. 27.
[10] Ծնն. 37.28. Զաք. 11.13. Մար. 14.11. Գործ. 1.18.
[11] Մատ. 26.17. Մար. 14.12.

10 • Եւ ասէ ցնոսա. ահա իբրեւ մտանիցէք 'ի քաղաքն,
պատահեսցէ ձեզ այր մի բարձեալ սափոր ջրոյ. երթիջիք
11 զհետ նորա 'ի տունն, յոր մտանիցէ[1]. • Եւ ասասջիք
ցտանուտէր տանն. վարդապետ ասէ քեզ. ո՞ւր են վանքն
իմ, յորում զպասեքն ուտիցեմ աշակերտօքս հանդերձ: •
12 Եւ նա ցուցցէ ձեզ վերնատուն մի մեծ զարդարեալ,
13 և անդ պատրաստեսջիք: • Եւ գնացեալ գտին որպէս
և ասացն նոցա. և պատրաստեցին զպասեքն:
14 Եւ իբրեւ ժամ եղեւ՝ բազմեցաւ, և երկոտասան առա-
15 քեալքն ընդ նմա: • Եւ ասէ ցնոսա. ցանկանալով
ցանկացայ զայս պասեք ուտել ընդ ձեզ՝ մինչչև չարչար-
16 եալ իցեմ: • Բայց ասեմ ձեզ, թէ ոչ ևս կերայց
'ի սմանէ՝ մինչև լցցի յարքայութեան Աստուծոյ[3]: •
17 Եւ ընկալեալ բաժակ՝ գոհացաւ և ասէ. առէք զայդ՝
18 և բաժանեցէք 'ի ձեզ: • Ասեմ ձեզ՝ թէ յայսմհետէ
ոչ արբից 'ի բերոյ որթոյ՝ մինչև եկեսցէ արքայութիւն
19 Աստուծոյ[4]: • Եւ առեալ հաց գոհացաւ՝ եբեկ և ետ
նոցա՝ և ասէ. այս է մարմին իմ, որ վասն բազմաց
20 տուեալ. զայս արասջիք առ իմոյ յիշատակի[5]: • Նոյնպէս
և զբաժակն յետ ընթրեացն առ՝ և ասէ. այս բաժակ է
նոր ուխտ իմով արեամբ վասն ձեր հեղլոյ[6]:
21 Բայց ահաւասիկ ձեռն մատնչի իմոյ ընդ իս 'ի սեղանս[7]:
22 • Եւ որդի մարդոյ ըստ սահմանելոյն երթայ, բայց վա՜յ
23 մարդոյն այնմիկ՝ յորոյ ձեռն մատնիցի[8]: • Եւ նոքա
սկսան խնդրել ընդ միմեանս, թէ ո՞վ է 'ի նոցանէ՝ որ
զայն գործելոց իցէ[9]:
24 Եւ եղեւ հակառակութիւն 'ի մէջ նոցա. թէ ո՞ 'ի նոցանէ
25 համարիցի մեծ[10]: • Եւ նա ասէ ցնոսա. թագաւորք
ազգաց տիրեն նոցա, և որ իշխենն նոցա՝ բարերարք կոչին[11].
26 • Այլ դուք ոչ այնպէս. այլ որ մեծն է 'ի ձեզ՝ եղիցի
իբրեւ զկրտսերն, և առաջնորդն իբրեւ զսպասաւորն[12]: •
27 Ո՞վ է մեծ, բազմակա՞նն՝ եթէ սպասաւորն. ո՞չ ապաքէն
բազմականն. բայց ես եմ 'ի միջի ձերում իբրեւ սպասաւոր[13]:
28 • Եւ դուք էք՝ որ ցանդ կայիք ընդ իս 'ի փորձութիւնս
29 իմ[14]. • Եւ ես ուխտեմ ձեզ՝ որպէս և հայր իմ ուխտեաց

[1] Ծն. 24.11. 12—20. Մր. 14.13. Յով. 4.7.28.
[2] Մտ. 26.20. Մր. 14.17.
[3] Ղուկ. 14.15. Յով. 6.27. 50—58. Գոր. 10.41: 1.Կոր.5.7.8. Յայտ. 19.9.
[4] Մտ. 26.29. Մր. 14.25.
[5] Մտ. 26.26. Մր. 14.22: 1.Կոր.11.24. Ծն. 4.7. Ել. 12.14:
[6] 1.Կոր.10.16.
[7] Սաղ. 40.10. Մտ. 26.21. 23. Մր. 14.18. Յով. 13.18. 21.26.
[8] Մտ. 26.24. Մր. 14.21. Ղուկ. 24.44. Գոր. 2.23: 3.18: 4.28: 5.30.
[9] Մտ. 26.22. Յով. 13.22. 25.
[10] Մր. 9.33. Ղուկ. 9.46.
[11] Մտ. 20.25. Մր. 10.42.
[12] Մտ. 20.26: 23.11. Ղուկ. 9.48: 1.Կոր.3.4.5: 2.Կոր. 4. 5: 1.23: 1.Պետ.5. 3.
[13] Մտ. 20,26. Յով.13,13,14. Ղուկ.12,37. Հռով.15,3. Փիլ.2,7. [14] Եբր.4,15.

ինձ զարքայութիւն[1]. • Զի ուտիցէք և ըմպիցէք 'ի սեղան 30
իմ յարքայութեանն իմում, և նստջիք յերկոտասան աթոռ՝
դատել զերկոտասան ազգ Իսրայէլի[2]:
Եւ ասէ Տէր. սիմոն սիմոն՝ ահա սատանայ խնդրեաց 31
զձեզ խարբալել իբրև զցորեան[3]. • Այլ ես աղաչեցի 32
վասն քո՝ զի մի՛ պակասեսցեն հաւատք քո. և դու երբեմն
դարձցիս՝ և հաստատեսցես զեղբարս քո[4]: • Եւ նա ասէ 33
ցնա. Տէր՝ ընդ քեզ պատրաստ եմ և 'ի բանտ և 'ի մահ
երթալ: • Եւ նա ասէ ցնա. ասեմ քեզ պետրէ, չիցէ 34
այսօր հաւու խօսեալ՝ մինչև երիցս ուրասցիս զիս չգիտել[5]:
Եւ ասէ ցնոսա. յորժամ առաքեցի զձեզ առանց քսակի 35
և մախաղի և կօշկաց, միթէ կարօտացարո՞ք ինչ[6]: • Եւ 36
նոքա ասեն. և ոչ ինչ: ապա ասէ. այլ այժմ որ ունիցի
քսակ՝ բարձցէ, նոյնպէս և մախաղ. և որ ոչն ունիցի,
վաճառեսցէ զձորձս իւր՝ և գնեսցէ իւր սուսեր: • Բայց 37
ասեմ ձեզ. զի այս ևս որ գրեալ է՝ պարտ է զի կատարեսցի
յիս, թէ ընդ անօրէնս համարեցաւ. զի որ վասն իմ ինչ է՝
վճարեալ է[7]: • Եւ նոքա ասեն. Տէր՝ ահաւասիկ են 38
աստ երկու սուրք: և նա ասէ ցնոսա. բաւական են:
Եւ ելեալ գնաց ըստ սովորութեանն 'ի լեառն ձիթե- 39
նեաց. գնացին զհետ նորա և աշակերտքն[8]: • Իբրև եհաս 40
'ի տեղին՝ ասէ ցնոսա. յաղօ՛թս կացէք չմտանել 'ի փորձու-
թիւն[9]: • Եւ ինքն մեկնեցաւ 'ի նոցանէ իբրև քարընկէց 41
մի, եդ ծունր՝ կայր յաղօթս[10], • Եւ ասէր. Հայր՝ 42
եթէ կամիս՝ անցո՛ զբաժակս զայս յինէն. բայց ոչ իմ
կամք՝ այլ քոյդ լիցին[11]: • Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակ 43
յերկնից՝ և զօրացուցանէր զնա. և էր 'ի տագնապի, և
մտադիւրութեամբ ևս կայր յաղօթս[12], • Եւ հոսէին 44
'ի նմանէ քրտունք իբրև զկայլակս արեան՝ ոլոռն ոլոռն
հեղեալ յերկիր[13], • Եւ յարուցեալ յաղօթիցն՝ եկն առ 45
աշակերտսն, եգիտ զնոսա 'ի քուն 'ի տրտմութենէն. •
Եւ ասէ ցնոսա. զի՞ ննջէք, արիք կացէք յաղօթս՝ զի մի՛ 46
մտանիցէք 'ի փորձութիւն[14]:
Եւ մինչդեռ խօսէր, ահաւասիկ ամբոխ. և որ կոչէրն 47
յուդա՝ մի յերկոտասանիցն՝ առաջնորդէր նոցա: Իբրև

[1] Մատ. 24.47. Ղու. 12.32: 2.Կոր. 1. 7: 2.Տիմ. 2.12: 1.Պետ. 5. 4.
[2] Մատ. 8.11. Ղու. 14.15. Յայտ. 19. 9. Սաղ. 45.15. Մատ. 19.28: 1.Կոր. 6. 2: Յայտ. 3.21.
[3] Յոբ. 1. 6. 7—11: 2. 3—6. Ամով. 9. 9: 1.Պետ. 5.8.
[4] Սաղ. 50.15.
Մատ. 16.18. Յով. 17. 9. Ել. 10—20: 21.15.16.17.
[5] Մատ. 26.34. Մարկ. 14.30. Յով. 13.38.
[6] Մատ. 10. 9. Ղու. 9. 3: 10. 4.
[7] Եսա. 53.12. Մարկ. 15.28.
[8] Մատ. 26.36. Մարկ. 14.32. Ղու. 21.37. Յով. 18. 1.
[9] Հռով. 45. Մատ. 6.13: 26.41. Մարկ. 14.38.
[10] Մատ. 26.39. Մարկ. 14.35.
[11] Յով. 5.30: 6.38.
[12] Յոբ. 1. 6. Սաղ. 33. 8: 90.11. Դան. 8.16: 9.21—23. Մատ. 4.11; 16.10. Ղու. 1.19; 2.10. Եբր. 1.7. Յայտ. 8.2. [13] Յով. 12.27. Եբր. 5.7. [14] Հռով. 40.

մերձեցաւ առ Յիսուս՝ համբուրեաց զնա. քանզի զայն
նշան տուեալ էր նոցա, թէ ընդ որում ես համբուրեցից,
48 նա է՝ զնա ունիցիք[1]: • Ասէ ցնա Յիսուս. Յուդա՝
49 համբուրելո՞վ մատնես զՈրդի մարդոյ: • Իբրև
տեսին որ զնովաւն էին՝ որ ինչ եղեն, ասեն ցնա. Տէր՝
50 հարցուք զնոսա սրով: • Եւ եհար մի ոմն 'ի նոցանէ
զքահանայապետին ծառայ, և 'ի բաց եհան զաջոյ ունկն
51 նորա[2]: • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. Թոյլ տուք
մինչև ցայդ վայր. և մատուցեալ յունկնն՝ բժշկեաց զնա:
52 • Եւ ասէ ցեկեալսն 'ի վերայ նորա՝ ցքահանայապետսն
և ցիշխանս տաճարին և ցծերս. իբրև 'ի վերայ աւազակի
53 ելիք սուսերօք և բրօք[3]: • Հանապազ ընդ ձեզ էի
'ի տաճարին, և ոչ ձգեցիք ձեռս յիս. այլ այս է ձեր
ժամ, և իշխանութիւն խաւարի[4]:
54 Եւ կալեալ զնա՝ ածին և մուծին 'ի տուն քահանայա-
55 պետին. և պետրոս երթայր զհետ նորա հեռագոյն[5]: • Իբրև
լուցին կրակ 'ի մէջ գաւթին՝ և նստան շուրջ, նստաւ և
56 պետրոս 'ի մէջ նոցա[6]: • Ետես զնա աղախին ոմն՝ զի
նստէր առ լոյսն. հայեցաւ ընդ նա և ասէ. և սա ընդ
57 նոսա էր՝ որ ընդ նմայն էին: • Իսկ պետրոս ուրացաւ
58 և ասէ. ոչ գիտեմ զնա կին դու: • Եւ յետ սակաւ
միոյ այլ ոմն ետես զնա, և ասէ. և դու 'ի նոցանէ ես:
59 և պետրոս ասէ. այր դու՝ չեմ 'ի նոցանէ[7]: • Եւ
իբրև ժամ մի անց 'ի վերայ, այլ ոմն վիճէր և ասէր.
60 ստոյգ և սա ընդ նմա էր, քանզի գալիլեացի է[8]: • Ասէ
պետրոս. այր դու՝ չգիտեմ զինչ խօսիդ: և առ ժամայն
61 մինչդեռ նա զայն ասէր, խօսեցաւ հաւ: • Դարձաւ
Տէր՝ և հայեցաւ 'ի պետրոս. և յիշեաց պետրոս զբանն
Տեառն՝ զոր ասաց ցնա. մինչչև հաւու խօսեալ իցէ,
62 երիցս ուրասցիս՝ չգիտել զիս[9]: • Եւ ելեալ արտաքս՝
ելաց դառնապէս:
63 Եւ արքն, որ պահէին զնա, այպն առնէին զնովաւ,
64 և հարկանէին[10]: • Ծածկէին զերեսս նորա և տանջէին.
և հարցանէին ցնա և ասէին. մարգարէաց՝ ո՞վ է որ
65 եհարն զքեզ: • Եւ այլ բազում ինչ հայհոյութեամբ
խօսէին 'ի նա:

[1] Մտ. 26.47. Նո. 49. Մր. 14.43. Յհ. 18. 3: 13.18. Գր. 1.16: 1.Թես. 5.26.
[2] Մտ. 26.51. Մր. 14.47. Յհ. 18.10.
[3] Մտ. 26.55. Մր. 14.48.
[4] Հմր. 44. Յհ. 12.27.
[5] Մտ. 26.57. 58. Մր. 14.54. Յհ. 18.15.
[6] Հմր. 54. Մտ. 26.69. Մր. 14.66. Յհ. 18.17. 18.
[7] Մտ. 26.71. Մր. 14.69. Յհ. 18.25.
[8] Մտ. 26.73. Մր. 14.70. Յհ. 18.26.
[9] Մտ. 26.75. Մր. 14.72. Մտ. 26.34. 75. Յհ. 13.38.
[10] Մտ. 26.67. 68. Մր. 14.65.

Եւ իբրև այգ եղև, ժողովեցաւ ծերակոյտ ժողովր- 66
դեանն՝ քահանայապետքն և դպիրք, և հանին ածին զնա
յատեանն իւրեանց՝ և ասեն, եթէ դու ես Քրիստոսն,
ասա մեզ[1]: * Ասէ ցնոսա. եթէ ասացից ձեզ, սակայն 67
ոչ հաւատայք[2]. * Եւ եթէ հարցից ինչ զձեզ, չտայք 68
ինձ պատասխանի՝ կամ արձակիցէք: * Բայց յայսմհետէ 69
նստցի որդի մարդոյ ընդ աջմէ զօրութեանն Աստուծոյ[3]:
* Եւ ասեն ամենեքեան. ուրեմն դու ես որդին Աստու- 70
ծոյ: Եւ նա ասէ ցնոսա. դուք ասէք, թէ ես եմ[4]: *
Եւ նոքա ասեն. զի՞նչ ևս պիտոյ է մեզ վկայութիւն, 71
զի մեզէն իսկ լուաք 'ի բերանոյ դորա[5]:

Գլուխ քսան և երեքերորդ:

Եւ յարուցեալ ամենայն բազմութիւնն նոցա, ածին 1
զնա առ պիղատոս[6]: * Եւ սկսան չարախօս լինել զնմանէ 2
և ասել. գտաք զսա՝ զի թիւրէր զազգս մեր, և արգե-
լոյր 'ի տալոյ հարկս կայսեր, և ասէր զանձնէ՝ եթէ
Քրիստոսն իցէ թագաւոր[7]: * Իսկ պիղատոս եհարց զնա 3
և ասէ. դո՞ւ ես թագաւորն հրէից: Նա պատասխանի ետ
նմա և ասէ. դու ասացեր[8]: * Ասէ պիղատոս ցքահա- 4
նայապետսն և ցժողովուրդսն. չգտանեմ ինչ վնաս յառնս
յայսմիկ[9]: * Եւ նոքա պնդէին և ասէին, եթէ խռովէ 5
զժողովուրդս, ուսուցանէ ընդ ամենայն հրէաստան՝ սկսեալ
'ի գալիլեէ մինչև ցայսր[10]: * Իսկ պիղատոս իբրև լուաւ 6
զգալիլեէ, եհարց եթէ գալիլեացի իցէ այրն: * Եւ 7
իբրև գիտաց թէ յիշխանութենէ հերովդի է, ետ տանել
զնա առ հերովդէս. քանզի և նա յերուսաղէմ էր յա-
ւուրսն յայնոսիկ[11]:

Եւ հերովդէս իբրև ետես զՅիսուս, ուրախ եղև յոյժ. 8
զի ցանկայր 'ի բազում ժամանակաց տեսանել զնա. քանզի
լուեր բազում անգամ զնմանէ, և ակն ունէր նշան ինչ
լեալ՝ տեսանել 'ի նմանէ[12]: * Հարցանէր զնա բանիւք 9
բազմօք. և նա ոչ ինչ ետ նմա պատասխանի: * Կային 10
քահանայապետքն և դպիրք՝ և պնդագոյնս չարախօսէին զն-
մանէ: * Արհամարհեաց զնա և հերովդէս հանդերձ 11
իւրովք զօրականօքն. և այպն արարեալ, արկ զնովաւ

[1] Մտթ. 27. 1. Մրկ. 15. 1. Յհ. 18.28. Գրծ. 4.26: 22. 5.
[2] Մտթ. 26.63. Մրկ. 14.61.
[3] Մտթ. 22.44: 26.64. Մրկ. 14.62. Եբր. 12. 2: 1.3.13:8. 1.
[4] Մտթ. 26.64. Մրկ. 14.62.
[5] Մտթ. 26.65. Մրկ. 14.63.
[6] Մտթ. 27. 2. Մրկ. 15. 1. Յհ. 18.28.
[7] Հռմ. 5. Մտթ. 17.26: 22.21. Մրկ. 12.17. Յհ. 19.12:18.36. Գրծ. 17.6. 7: 16. 20.21.
[8] Մտթ. 27.11. Մրկ. 15. 2. Յհ. 18.33: 1.Տիմ. 6.13.
[9] Հռմ. 14. Սղ. 34. 7. Մտթ. 27.18. Գրծ. 26.31: 1.Պետ. 2.22.
[10] Հռմ. 2.23. Ա.Կ. 7.10.
[11] Ղկ. 3. 1.
[12] Մտթ. 14. 1. Մրկ. 6.14. Ղկ. 9.7. 9: Փլպ. 5.11.

հանդերձս սպիտակս, և ետ տանել անդրէն առ Պիղատոս [1]: [1] Եսա. 49. 7: 53. 3.
12 • Եւ եղեն բարեկամք Պիղատոս և Հերովդէս յաւուր Յոհ. 19. 5.
յայնմիկ. քանզի յառաջ թշնամիք էին միմեանց [2]: [2] Գործ. 4.27.
13 Կոչեաց Պիղատոս զքահանայապետսն և զիշխանս և
14 զժողովուրդն [3], • Եւ ասէ ցնոսա. ածիք մատուցիք ինձ [3] Մատ. 27.23.
զայրս զայս իբրև զխոտորեցուցիչ ժողովրդեանն. և ահաւա- Մար. 15.14. 15.
սիկ առաջի ձեր դատեցայ, և վնաս ինչ ոչ գտի յառնս Յոհ. 18.38: 19. 4.
15 յայսմիկ՝ զորոյ դուք չարախօսէքդ զդմանէ [4]: • Այլ [4] Համոք. 1. Եւ.
և ոչ Հերովդէս, քանզի ետու տանել զդա առ նա. և 2. Եւ. 4.
արդ՝ ոչինչ մահու արժանի է գործեալ դորա. •
16 Խրատեցից զդա, և արձակեցից [5]: • Զի հարկ էր մի [5] Համոք. 22.
17 մի ըստ տօնի արձակել նոցա [6]: • Եւ նոքա աղաղակէին Մատ. 27.26.
18 ամենայն բազմութեամբն՝ և ասէին. բարձ զդա՝ և արձակեա Յոհ. 19. 1.
19 մեզ զԲարաբբա [7]. • Որ էր վասն խռովութեան իրիք [6] Մատ. 27.15.
եղելոյ 'ի քաղաքին և սպանութեան մտեալ 'ի բանտ: • Մար. 15. 6. Յոհ. 18.39.
20 Դարձեալ Պիղատոս սկսաւ խօսել. քանզի կամէր արձակել [7] Յոհ. 19.15.
21 զՅիսուս: • Եւ նոքա անդրէն աղաղակէին և ասէին. Գործ. 21.36: 3.14: 22.22.
22 'ի խաչ հան զդա: • Եւ նա երիցս ասէ ցնոսա. զի՞նչ
չար արար սա. ոչ ինչ վնաս մահու գտի 'ի սմա. խր-
23 ատեցից զսա և արձակեցից [8]: • Եւ նոքա սաստիկ էին [8] Համոք. 14: 16:20:
մեծաձայն՝ և խնդրէին զնա 'ի խաչ հանել. և զօրանային 1.Թա. 20.32.
24 բարբառք նոցա և քահանայապետիցն: • Եւ Պիղատոս Մատ. 27.23.
25 հաւանեցաւ առնել զհայցուածս նոցա [9]: • Արձակեաց Մար. 15.14.
նոցա զԲարաբբայն՝ զոր վասն խռովութեան և սպանութեան [9] Ելք. 23. 2:
արկեալ էր 'ի բանտ, զոր և խնդրէինն իսկ. և զՅիսուս 3.Թա. 22.13. 14.
մատնեաց կամաց նոցա: Մատ. 27.26.
26 Իբրև տարին զնա, ըմբռնեցին զՍիմոն ոմն Կիւ- Մար. 15.15.
րենացի՝ որ գայր յանդէ. եդին 'ի վերայ նորա զխաչն Յոհ. 19.16.
27 բերել զկնի Յիսուսի [10]: • Եւ երթայր զհետ նորա բազ- [10] Մատ. 27.32.
մութիւն ժողովրդեանն, և կանանց՝ որ կոծէին և ողբային Մար. 15.21.
28 զնա: • Դարձաւ Յիսուս և ասէ ցնոսա. դստերք Յոհ. 19.17.
Երուսաղէմի՝ մի՛ լայք 'ի վերայ իմ, այլ լացէք 'ի վերայ
29 անձանց և 'ի վերայ որդւոց ձերոց: • Զի եկեսցեն
աւուրք, յորս ասիցեն՝ թէ երանի՜ ամլոց և որովայնից՝ որ
30 ոչ ծնան, և ստեանց՝ որ ոչ դիեցուցին [11]: • Յայնժամ [11] Մատ. 24.19.
սկսանիցին ասել լերանց՝ թէ անկերուք 'ի վերայ մեր, և Ղու. 21.23.

բլրոց՝ թէ ծածկեցէք զմեզ[1]: • Զի եթէ ընդ փայտ 31
դալար զայս առնեն, ընդ չորն զի՞նչ լինիցի[2]: • Ածին 32
և այլ երկուս չարագործս՝ սպանանել ընդ նմա[3]:
Իբրև չոգան 'ի տեղին՝ կոչեցեալ գագաթն, անդ հանին 33
զնա 'ի խաչ . և զչարագործսն զմին ընդ աջմէ՝ և զմին
ընդ ձախմէ խաչեցին[4]: • Եւ Յիսուս ասէ . հա՛յր՝ թո՛ղ 34
դոցա, զի ո՛չ գիտեն՝ զինչ գործեն: Եւ 'ի բաժանել
զհանդերձս նորա, արկին վիճակս[5]: • Եւ կայր ժողո- 35
վուրդն հայեցեալ: անգոսնէին զնա իշխանքն հանդերձ նոքօք՝
և ասէին . զայլս ապրեցոյց, ապրեցուսցէ և զանձն՝ եթէ
դա է Քրիստոս որդի Աստուծոյ ընտրեալն[6]: • Այպն 36
առնէին զնա և զինուորքն, եկեալ առաջի մատուցանէին
նմա քացախ . • Եւ ասէին . եթէ դու ես թագաւորն 37
հրէից՝ փրկեա՛ զանձն քո : • Եւ էր գիր գրեալ 38
'ի վերայ նորա՝ յունարէն և դաղմատերէն և եբրայեցերէն
գրով, եթէ սա է արքայն հրէից[7]:
Իսկ մի ոմն 'ի կախելոց չարագործացն հայհոյէր զնա, 39
և ասէր . ո՞չ դու ես Քրիստոսն՝ փրկեա՛ զանձն քո և զմեզ[8]:
• Պատասխանի ետ ընկերն սաստելով նմա և ասէ . չերկնչի՞ս 40
դու յԱստուծոյ՝ զի 'ի նմին պատժի կաս: • Եւ մեք 41
յիրաւի, զի արժանի՝ որոց գործեցաքն՝ առնումք զհատու-
ցումն . և սա ապիրատ ինչ ո՛չ գործեաց : • Եւ ասէ 42
ցՅիսուս . յիշեա՛ զիս Տէր՝ յորժամ գայցես արքայութեամբ
քով[9]: • Եւ ասէ ցնա Յիսուս . ամէն ասեմ քեզ . 43
այսօր ընդ իս էցես 'ի դրախտին[10]:
Եւ էր իբրև վեցերորդ ժամ . և խաւար եղև 'ի վերայ 44
ամենայն երկրի մինչև ցիններորդ ժամ . խաւարեցաւ արե-
գակն[11]: • Եւ հերձաւ վարագոյր տաճարին ընդ մէջ[12]: 45
• Եւ կարդաց Յիսուս 'ի ձայն մեծ . և ասէ . հա՛յր՝ 'ի ձեռս 46
քո աւանդեմ զհոգի իմ: զայս իբրև ասաց, եհան զոգի[13]: •
Եւ տեսեալ հարիւրապետին՝ զոր ինչ եղևն, փառաւոր 47
արար զԱստուած . և ասէ . արդարև այրս այս արդար էր[14]:
• Եւ ամենայն ժողովուրդքն որ եկեալ էին, և տեսանէին 48
զտեսիլն զայն՝ և զգործ, բախէին զկուրծս՝ և դառնային :

[1] Յ.ք. 3.21. Եր. 2.19. Ովս. 10.8. Յով. 6.15. 16: 9.6.
[2] Ա.. 11.31. Եբ. 25.29: 49.12. Եփ. 20.47: 21.3.4: 1.Պետ. 4.17.
[3] Ես. 53.12. Մտթ. 27.38.
[4] Մտթ. 27.33. Մրկ. 15.22. Յոհ. 19.17. 18.
[5] Մտթ. 5.44. Գործ. 7.60: 1.Կոր. 4.12. Գործ. 3.17. Մտթ. 27.35. Մրկ. 15.24. Յոհ. 19.23.
[6] Սղ. 21.18. Զաք. 12.10. Մտթ. 27.39. Մրկ. 15.29.
[7] Մտթ. 27.37. Մրկ. 15.26. Յոհ. 19.19.
[8] Մտթ. 27.44. Մրկ. 15.32. Ղեւ. 17.34. 35.36.
[9] Հռ. 10.9. 10: 1.Կոր. 6.10. 11.
[10] Յոհ. 12.26: 2.Կոր. 12.4. Յով. 2.7.
[11] Մտթ. 27.45. Մրկ. 15.33.
[12] Մտթ. 27.51. Մրկ. 15.38. [13] Ա/ք ծննդեան Քրիստոսի .33. Ա/ք Տեառն Հասակի .30. Սղ. 30.6: 1.Պետ. 2.23. Մտթ. 27.50. Մրկ. 15.37. Յոհ. 19.30. [14] Մտթ. 27.54. Մրկ. 15.39.

49 Կային և ամենայն ծանօթք նորա 'ի հեռաստանէ. և
կանայք որ եկեալ էին զհետ նորա 'ի Գալիլեէ՝ տեսանէին
զայն[1]:
50 Եւ ահա այր մի անուն Յովսէփ, որ էր Նախարար՝ այր
51 բարեգործ և արդար[2]. • Սա չէր միաբանեալ ընդ
խորհուրդս և ընդ գործս նոցա. յԱրիմաթեայ քաղաքէ
Հրէից, որ և ինքն իսկ ակն ունէր արքայութեան Աստուծոյ[3]:
52 • Սա մատուցեալ առ Պիղատոս՝ խնդրեաց զմարմինն
53 Յիսուսի. • Եւ իջուցեալ զնա՝ պատեաց պատանաւ-
կտաւ, և եդ 'ի կառածոյ գերեզմանին. ուր չէր բնաւ զոք
54 եդեալ[4]: • Եւ օրն էր ուրբաթ, և շաբաթ լուսանայր[5]:
55 • Եւ երթային զհետ նորա կանայքն՝ որ եկեալ էին ընդ
նմա 'ի Գալիլեէ. տեսին զգերեզմանն, և որպէս եդաւ
56 մարմին նորա[6]: • Դարձան, և պատրաստեցին խունկս և
իւղս. և 'ի շաբաթուն հանգարտեցին վասն պատուիրանին[7]:

Գլուխ քսան և չորեքերորդ:

1 Բայց 'ի միաշաբաթուն վաղ քաջ ընդ առաւօտն եկին
'ի գերեզմանն. բերին զխունկսն՝ զոր պատրաստեցին. և
2 այլ կանայք ընդ նոսա[8]. • Եւ գտին զվէմն թաւալեցու-
3 ցեալ 'ի գերեզմանէ անտի[9]: • Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ոչ
4 գտին զմարմինն Տեառն Յիսուսի[10]: • Եւ եղև ընդ հիանալն
նոցա վասն այնորիկ, և ահա արք երկու հասին առ նոսա
5 'ի հանդերձս լուսաւորս[11]: • Եւ իբրև զահի հարան. և
խոնարհեցուցին զերեսս իւրեանց յերկիր, ասեն ցնոսա.
6 զի՞ խնդրէք զկենդանին ընդ մեռեալս: • Չէ աստ՝ այլ
յարեաւ. յիշեցէք՝ որպէս խօսեցաւ ընդ ձեզ մինչ էրն
7 'ի Գալիլեայ[12], • Եւ ասէր՝ թէ պարտ է Որդւոյ մարդոյ
մատնիլ 'ի ձեռս մարդկան մեղաւորաց, և 'ի խաչ ելանել՝
8 և յերրորդ աւուր յառնել: • Եւ յիշեցին զբանսն նորա[13]:
9 Եւ դարձան պատմեցին զայս ամենայն մետասանիցն, և
10 այլոցն ամենեցուն[14]: • Եւ էին Մարիամ Մագդաղենացի և
Յոհաննա և Մարիամ Յակովբայ, և այլք ընդ նոսա՝ որ
11 պատմեցին զայս առաքելոցն[15]: • Եւ երևեցան առաջի
նոցա շաղփաղփութիւն բանքն նոցա՝ և չհաւատային նոցա[16]: •

[1] Սաղ. 37.12. Մատ. 27.55. Մար. 15.40. Յոհ. 19.25.
[2] Մատ. 27.57. Մար. 15.43. Յոհ. 19.38.
[3] Եսա. 25. 9. Մար. 15.43. Ղուկ. 24.21: 2. 25,38.
[4] Եսա. 53. 9. Մատ. 27.60. Մար. 15.46.
[5] Մատ. 27.62.
[6] Համբ. 49. Ղուկ. 8. 2. Մար. 15.47.
[7] Ելք. 20.10. Մար. 16. 1.
[8] Մատ. 28. 1. Մար. 16. 1. Յոհ. 20. 2. Ղուկ. 23.56.
[9] Մատ. 28. 2. Մար. 16. 4.
[10] Համբ. 23. Մար. 16. 6.
[11] Յոհ. 20.12. Գործ. 1.10
[12] Մատ. 16.21: 17.21: 20.19. Մար. 8.31: 9.30. Ղուկ. 18.33: 9.22: 1. Կոր. 15. 3. 4—7.
[13] Յոհ. 2.22.
[14] Մատ. 28. 8. Մար. 16.10.
[15] Ղուկ. 8. 3.
[16] Համբ. 25. Ծնն. 19.14: 45.26: 4. Թագ. 7. 2. 16.17. Յոհ. 9.16. Մար. 16.11. Գործ. 12.9.15.

Բայց Պետրոս յարուցեալ ընթացաւ 'ի գերեզմանն, և 12
հայեցեալ տեսանէ զկտաւսն լոկ՝ զի կային. և գնաց՝ ընդ
միտս զարմացեալ, թէ զինչ եղև [1]:
Եւ ահա երկուք 'ի նոցանէ երթային 'ի նմին աւուր 'ի գեօղ 13
մի, որ հեռի էր յերուսաղէմէ հարիւր և վաթսուն ասպա-
րիսաւ, և էր անուն նորա Էմմաուս [2]: • Եւ նոքա խօսէին 14
ընդ միմեանս վասն ամենայն անցիցն անցելոց: • Եւ եղև ընդ 15
խօսելն նոցա և ընդ վիճելն՝ և ինքն իսկ Յիսուս մերձեցաւ՝
և երթայր ընդ նոսա [3]. • Եւ նոցա աչք կալեալ էին 16
առ 'ի չծանաչելոյ զնա [4]: • Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ են 17
բանքդ՝ վասն որոց վիճիքդ ընդ միմեանս՝ մինչ դեռ գնայքդ,
և տրտմեալ էք: • Պատասխանի ետ մի ոմն 'ի նոցանէ, 18
որում անուն էր Կղէոպաս, և ասէ ցնա. դո՞ւ միայն կաս յեր-
ուսաղէմ, որ ոչ գիտացեր զինչ գործեցաւ 'ի նմա յաւուրս
յայսոսիկ [5]: • Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ: և նոքա ասեն. 19
զՅիսուսէ Նազովրեցւոյ, որ եղև այր մարգարէ՝ հզօր
արդեամբք և բանիւք առաջի Աստուծոյ, և ամենայն ժողո-
վրդեանն [6]: • Որպէս մատնեցին զնա քահանայապետքն՝ 20
և իշխանքն մեր 'ի դատաստան մահու՝ և հանին զնա 'ի խաչ [7]:
• Մեք ակն ունէաք՝ թէ նա է՝ որ փրկելոցն իցէ զԻսրայէլ: 21
այլև համդերձ այսու ամենայնիւ, այս երրորդ օր է՝ յորմէ
հետէ այն գործեցաւ: • Այլև կանայք ոմանք 'ի մէնջ 22
զարմացուցին զմեզ. որք կանխեալ ընդ առաւօտս չոգան
'ի գերեզմանն [9], • Եւ ոչ գտին զմարմինն նորա. եկին 23
և ասեն, թէ և տեսիլ ևս հրեշտակաց տեսին, որք ասէին
զնմանէ՝ թէ կենդանի է: • Եւ գնային ոմանք 24
'ի մէնջ 'ի գերեզմանն, և գտին նոյնպէս որպէս և կանայքն
ասացին. բայց զնա ոչ տեսին [10]: • Եւ նա ասէ ցնոսա. 25
ով անմիտք և հեղգամիտք 'ի հաւատալ յամենայնի, զոր
խօսեցան մարգարէքն: • Ո՞չ զնոյն պարտ էր չարչարիլ 26
Քրիստոսի, և մտանել 'ի փառս իւր [11]: • Եւ սկսեալ 27
'ի Մովսիսէ՝ և յամենայն մարգարէից, մեկնէր նոցա՝ որ ինչ
յամենայն գիրս գրեալ է զնմանէ [12]: • Իբրև մերձեցան 28
'ի գեօղն յոր երթային, և նա պատճառէր հեռագոյն ևս

[1] Յովհ. 20. 3. 6.
[2] Մրկ. 16.12.
[3] Համր. 36.
Մրկ. 16.20.
[4] Համր. 31.
Յովհ. 20.14: 21. 4.
[5] Յովհ. 19.25.
[6] Մտթ. 21.11.
Ղուկ. 7.16.
Յովհ. 3.2: 4. 19: 6.14: 9.17.
Գործ. 10.38. 2.22: 7.22.
[7] Ղուկ. 23. 1.
Գործ. 13.27. 28.
[8] Ղուկ. 1.68: 2.38.
Գործ. 1. 6.
[9] Մտթ. 28. 8.
Մրկ. 16.10.
Համր. 9.10.
Յովհ. 20.18.
[10] Համր. 12.
[11] Համր. 46.
Գործ. 17. 3:
1.Պետ. 1.11.
[12] Համր. 45.
Ծնն. 22.18. 3.15: 26. 4: 49.10.
Թուոց. 21.9: 2.Օրէ.18.15:
2.Թագ. 7.12.
Սաղ. 15. 9. 10. ԻԱ.131. 11.
Եսա. 40.10. 11:50. 6: 7. 14: 9. 6: Ծ.Գ.
Երե. 23. 5: 33.14—16. Եզ.34.23: 37.25. Դան.9.24. Միք.7.20. Մաղ.3.1:4.2. Յովհ.1.45. Գործ.10.43: 3.22: 26.22: 28.23.

29 ուրեք երթալ[1]: • Եւ բռնադատեցին զնա՝ և ասեն.
առ մեզ ագիր, զի ընդ երեկս է՝ և տարաժամեալ է
30 օրս, և եմուտ ագանել անդ ընդ նոսա[2]: • Եւ եղև
31 'ի բազմելն նորա ընդ նոսա, առեալ զհացն՝ օրհնեաց,
եբեկ և ետ նոցա[3]: • Եւ նոցա բացան աչք՝ և ծանեան
32 զնա. և նա եղև 'ի նոցանէ աներևոյթ[4]: • Եւ ասեն
ցմիմեանս. ո՞չ իսկ և սիրտք մեր ճմլէին 'ի մեզ՝ մինչ
խօսէրն ընդ մեզ զճանապարհայն. և ո՞րպէս բանայր մեզ
զգիրս:
33 Եւ յարուցեալ նոյնժամայն՝ դարձան յԵրուսաղէմ, և գտին
34 ժողովեալ զմետասանսն՝ և զորս ընդ նոսայն էին: • Եւ
ասէին՝ թէ արդարև յարեաւ Տէր՝ և երևեցաւ Սիմովնի[5]: •
35 Եւ նոքա պատմէին զայն որ զճանապարհայնն, և թէ
զիարդ ետ ծանօթս նոցա 'ի բեկանել հացին:
36 Մինչդեռ զայն խօսէին, ինքն իսկ Յիսուս եկաց 'ի մէջ
նոցա՝ և ասէ ցնոսա. խաղաղութիւն ընդ ձեզ. ես եմ,
37 մի՛ երկնչիք[6]: • Եւ զահի հարեալ երկնչէին. և
38 համարէին ոգի ինչ տեսանել[7]: • Եւ ասէ ցնոսա. զի՞
խռովեալ էք՝ և ընդէ՞ր խորհուրդք ելանեն 'ի սիրտս ձեր:
39 • Տեսէք զձեռս իմ և զոտս, զի ես նոյն եմ. շօշա-
փեցէք զիս և տեսէք. զի ոգի՝ մարմին և ոսկերս ոչ ունի,
40 որպէս զիս տեսանէք զի ունիմ[8]: • Եւ զայս ասա-
41 ցեալ՝ եցոյց նոցա զձեռսն և զոտս: • Եւ մինչդեռ տա-
կաւին չհաւատային 'ի խնդութենէն՝ և զարմացեալ էին,
42 ասէ ցնոսա. ունի՞ք ինչ կերակուր աստ[9]: • Եւ նոքա
ետուն նմա ձկան խորովելոյ մասն, և խորիսխ մեղու:
43 • Եւ առ՝ եկեր առաջի նոցա, և զմնացորդսն ետ նոցա[10]:
44 • Եւ ասէ ցնոսա. այս բանք են՝ զոր խօսեցայ ընդ
ձեզ, մինչ առ ձեզն էի, թէ պարտ է լնուլ ամենայն
գրելոցն յօրէնսն Մովսէսի և 'ի մարգարէս և 'ի սաղմոսսն
45 վասն իմ[11]: • Յայնժամ եբաց զմիտս նոցա իմանալ
46 զգիրս[12]: • Եւ ասէ ցնոսա, թէ այսպէս պարտ էր
չարչարիլ Քրիստոսի, և յառնել 'ի մեռելոց յաւուր
47 երրորդի[13]. • Եւ քարոզել յանուն նորա ապաշխար-
ութիւն և թողութիւն մեղաց յամենայն ազգս՝ սկսեալ

[1] Ծնն. 32.26: 42.7. Մրկ. 6.48.
[2] Ծնն. 19. 3: 33.11. Դտ. 19.21: 4.Թգ. 4. 8. Մտթ. 26.18. Ղկ. 10.38: 22.11. Գծ. 16.15. Եբր. 13. 2.
[3] Մտթ. 14.19.
[4] Ծնն. 21.19: 19.11. Թգ. 22.31: 4.Թգ. 6.20. Ղկ. 4.30. Յհ. 8.59:
[5] 1.Կր. 15. 5.
[6] Մրկ. 16.14. Յհ. 20.19: 21. 1: 1.Կր 15. 5:
[7] 1.Թգ. 28.13. Յհ. 4.14. 16—18. Մտթ. 14.26. Մրկ. 6.49. Ղկ. 16.30. Գծ. 12.15.
[8] Յհ. 20.20. 27. 1.Յհ. 1. 1:
[9] Ծնն. 45.26. Յհ. 21. 5. 10.
[10] Գծ. 10.41.
[11] Հմր. 6. Մտթ. 16.21: 17.22:20.18. Մրկ. 8.31. Ղկ. 9.22: 18.31.
[12] Գծ. 16.14. 1.Յհ. 5.20
[13] Հմր.25. Սղմ. ԻԲ. Եսյ.50.6: 53.2. Գծ.17.3.

[1] Մտ. 4.17. յԵրուսաղէմէ[1]: • Եւ դուք էք վկայք այսոցիկ[2]: • Եւ 48
Ծն. 12.3. ահա ես առաքեմ զաւետիս Հօր իմոյ ՚ի ձեզ. եւ դուք 49
Սղ. 2.8: 21.28. նստարուք ՚ի քաղաքիդ յԵրուսաղէմ, մինչեւ զգենուցուք
Ես. 2.3: զօրութիւն ՚ի բարձանց[3]:
49. 6.22. Եհան զնոսա մինչեւ ՚ի Բեթանիա, եւ ամբարձեալ զձեռս 50
Եր. 31.34. Դն. 9.24. իւր՝ օրհնեաց զնոսա[4]: • Եւ եղեւ յօրհնելն նորա զնոսա, 51
Ովս. 2.23. մեկնեցաւ ՚ի նոցանէ, եւ վերանայր յերկինս[5]: • Եւ նոցա 52
Ղւ. 24. երկիրպագեալ նմա՝ դարձան յԵրուսաղէմ ուրախութեամբ
Մի. 4.2. Մղ. 1.11. մեծաւ[6]: • Եւ էին հանապազ ՚ի տաճարին, գովէին 53
Գր. 3.26: եւ օրհնէին զԱստուած[7]:
13. 38.46

5.31. Գղ. 3.28: 1.Յհ.2.12. [2] Յհ.15.27. Գր.13.31: 1.8.22: 2.32: 3.15: 10,39: 5.32: 1.Պետ.5.1: 2.Պետ.1.16. [3] Ես.44.3. Եր.31.33. Եզ.36.26: Յվէլ 2.28. Յհ.14.16.26: 15.26: 16.7: Գր.1.4: 2.1.33. [4] Ծն.14.18: 27.4: 48.9: 49.28: Թւ.6.23. 24—26. Ղևտ.9.22. Յես.22.6. Մտ.10.16. Գր. 1.12: [5] 4.Թգ.2.11. Մր.16.19. Յհ.20.17. Գր.1.9. Եփ.4.8. Եբր.4.14. [6] Մտ.28.9.17. [7] Գր.2.46: 5.42.

ՍՈՒՐԲ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ։

Գլուխ Առաջին ։

1 Ի սկզբանէ էր Բանն. եւ Բանն էր առ Աստուած. [1] Յհ. 1. 1. Առ. 8.22.
2 եւ Աստուած էր Բանն[1]։ Նա էր ՚ի սկզբանէ առ 21—25.
3 Աստուած[2]։ Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ, եւ առանց Կղ. 1.16.17:
4 նորա եղեւ եւ ոչ ինչ՝ որ ինչ եղեւն[3]։ Նովաւ կեանք 1.Յհ. 1. 1.
5 էր, եւ կեանքն էր լոյս մարդկան[4]. Եւ լոյսն ՚ի խա- Յա. 1. 2: 19.13.
ւարի անդ լուսաւորէ, եւ խաւար նմա ոչ եղեւ հասու[5]։ Առ. 8.30.
6 Եղեւ այր մի առաքեալ յԱստուծոյ. անուն նմա Յով- Յհ. 17. 5: 1.Յհ. 1. 2.
7 հաննէս[6]։ Սա եկն ՚ի վկայութիւն՝ զի վկայեսցէ Փիլ. 2. 6:
8 վասն լուսոյն. զի ամենեքին հաւատասցեն նովաւ[7]։ Ո՛չ 1.Յհ. 5. 7. Մտ. 1.23.
9 էր նա լոյսն. այլ զի վկայեսցէ վասն լուսոյն[8]։ Էր Յհ. 5.18:
լոյսն ճշմարիտ, որ լուսաւոր առնէ զամենայն մարդ՝ որ Ես. 33.36.
10 գալոց է յաշխարհ[9]։ Յաշխարհի էր, եւ աշխարհ Հռ. 9. 5.
11 նովաւ եղեւ. եւ աշխարհ զնա ոչ ծանեաւ[10]։ Յիւրսն Փիլ. 2. 6: 1.Տմ. 3.16.
12 եկն, եւ իւրքն զնա ոչ ընկալան[11]։ Իսկ որք ընկալան Եբր. 1.8. 9:
զնա, ետ նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինել՝ որոց 1.Յհ. 5. 7. [2] Յհ. 1. 1.
13 հաւատացեն յանուն նորա[12]. Ոյք ոչ յարենէ եւ [3] Սղմ. 10.
ոչ ՚ի կամաց մարմնոյ եւ ոչ ՚ի կամաց առն. այլ յԱստուա- Սղ. 32. 6:
ծոյ ծնան[13]։ 1.Կր. 8. 6. Եփ. 3. 9.
14 Եւ Բանն մարմին եղեւ՝ եւ բնակեաց ՚ի մեզ. եւ տեսաք Կղ. 1.16.
զփառս նորա՝ զփառս իբրեւ զմիածնի առ ՚ի Հօրէ, լի Եբր. 1. 2:
15 շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ[14]։ Յովհաննէս վկայէ վասն 2.Պտ. 3. 5.
նորա, աղաղակէր եւ ասէ. սա է՝ զորմէ ասէի, որ զկնի իմ, Յա. 4.11. Յհ. 5.26:

1.Յհ.5.11. Յհ.8.12: 9.5: 12.35.46. [5] Սղմ.4. Յհ.3.19. Եփ.5.8: 1.Կր.2.14. [6] Մխ. ծննդեան քրիստոսի.29. Մխ Տեառն Հաշուոյն.26. Սղմ.33. Մղ.3. 1.Մտ.3.1. Մտ.1.4. Ղկ. 3.2.3. [7] Գծ.19.4. [8] Սղմ. 20. Յհ.3.28. [9] Սղմ.4. Ես.49.6: 1. Յհ. 2.8. [10] Սղմ.3. Եբր.1.2: 11.3. [11] Ղկ.19.14. Գծ.3.26: 13.46. [12] Ես.56.5. Հռ.8.15. Գղ.3. 26:2.Պտ.1.4:1.Յհ.3.1. [13] Յհ.3.5:13.8;1.Կր.6.11. Տիտ.3.5. Յկ.1.18:1. Պտ.1.23. [14] Մտ.1. 16.20. Ղկ.2.7:1.31.35. Հռ.1.3. Գղ.4.4: 1.Տմ.3.16. Եբր.2.11.14.16.17. Ես.40.5. Մտ.17.2 Յհ.2.11: 11.40: 2.Պտ.1.17: 1.Յհ.1.1.2: Կղ.1.19: 2.3.9:

¹ Համր. 32. գալոցն էր՝ առաջի իմ եղև. զի նախ քան զիս էր[1]: •
Յովհ. 3.32. Զի 'ի լրութենէ անտի նորա՝ մեք ամենեքին առաք շնորհս 16
5.33. Մատ. 3.11. փոխանակ շնորհաց[2]: • Զի օրէնքն 'ի ձեռն Մովսէսի 17
Մրկ. 1. 7. տուան. շնորհքն և ճշմարտութիւն 'ի ձեռն Յիսուսի
Ղուկ. 3.16. Քրիստոսի եղեն[3]: • Զաստուած ոչ ոք ետես երբէք, 18
Համր.27.30. Յովհ 3.31. բայց միածինն որդի որ է 'ի ծոց հօր, նա պատմեաց[4]:
Յովհ. 8.58. Եւ այս է վկայութիւնն Յովհաննու, յորժամ առա- 19
Կող. 1.17. քեցին առ նա Հրէայքն յԵրուսաղեմէ քահանայս և ղևտացիս,
² Յովհ. 3.34: 15. 5. զի հարցցեն ցնա՝ թէ դու ո՞ ես[5]: • Եւ խոստովան 20
Եփե. 1.5. 6 եղև, և ոչ ուրացաւ. խոստովան եղև, եթէ ես ոչ եմ
7. 8. Քրիստոսն[6]: • Եւ հարցին ցնա. Իսկ ո՞վ ես դու, 21
Կող. 1.19: 2. 9.10. Եղիա՞ ես. և ասէ. ոչ եմ: Իսկ մարգարէ՞ն ես դու:
³ Ելք. 19.20: պատասխանի ետ՝ թէ ոչ[7]: • Իսկ ասա մեզ՝ դու ո՞վ 22
20. 1—17: ես, զի պատասխանի տարցուք՝ որոց առաքեցինն զմեզ.
2.Օրէ. 5. 1. 2—6:4.44: զի՞ ասես վասն քո: • Ասէ. ես՝ ձայն բարբառոյ 23
33. 4. յանապատի. ուղղեցէք զճանապարհս Տեառն, որ-
Գործ. 7.35: պէս ասաց Եսայի մարգարէ[8]: • Եւ որք առաքեցանն՝ 24
13.38:28.23. Սաղ. 84.11. 'ի փարիսեցւոց անտի էին: • Հարցին ցնա՝ և ասեն. 25
Յովհ. 8.32: Իսկ զի՞ մկրտես՝ եթէ դու չես Քրիստոսն, և ոչ Եղիա,
14. 6. և ոչ մարգարէն: • Պատասխանի ետ նոցա Յովհաննէս՝ 26
Հռո. 3.24: 5.21: 6.14. և ասէ. ես մկրտեմ զձեզ ջրով. 'ի միջի ձերում կայ,
⁴ Ելք. 33.20: զոր դուքն ոչ գիտէք[9]: • Որ զկնի իմ գալոցն է, 27
2.Օրէ. 4.12. որում չեմ արժանի՝ եթէ լուծից զխրացս կօշկաց նորա[10]:
Մատ. 11.27. Ղուկ. 10.22. • Այս 'ի Բեթաբրայ եղև յայնկոյս Յորդանանու, ուր 28
Յովհ. 6.46: էրն Յովհաննէս՝ և մկրտէր[11]:
1.Տիմ. 1.17: 'ի վաղիւ անդր տեսանէ զՅիսուս՝ զի գայր առ նա, և 29
6.16: 1.Յովհ. 4. 9. ասէ. ահաւասիկ գառնն Աստուծոյ՝ որ բառնայ զմեղս աշ-
12.20. խարհի[12]: • Սա է՝ վասն որոյ ես ասէի, զկնի իմ գայ 30
Համր. 14. այր՝ որ առաջի իմ եղև, զի յառաջ իսկ էր քան զիս[13]: •
Յովհ.3.16.18: Եւ ես ոչ գիտէի զնա. այլ զի յայտնի լիցի Իսրայէլի, 31
1.Յովհ. 4.9. ⁵ Համր. 15. վասն այնորիկ եկի ես ջրով մկրտել[14]: • Վկայեաց Յովհաննէս 32
Յովհ. 5.33.

⁶ Ղուկ.3.15.16. Յովհ.3.28. Գործ.13.15. ⁷ Մաղ.4.5: 2.Օրէ.18.15.18. Մատ.17.10. ⁸ Եսա.40.3. Մատ.3.3. Մրկ.1.3. Ղուկ.3.4. Յովհ 3.28. ⁹ Մաղ.3.1. Մատ.3.11. ¹⁰ Համր.15.30. Գործ.19.4. ¹¹ Դատ.7.24. Յովհ.10.40. ¹² Ելք.12.3. Եսա 53.7. Համր.36. Գործ.8.32: 1.Պետ.1.19. Յայտ.5.6. Եսա.53.11: 1.Կոր.15.3. Գաղ.1.4. Եբր.1.3: 2.17: 9 26: 1.Պետ.2.24:3.18: 1.Յովհ.2.2: 3.5:4.10. Յայտ.1.5. ¹³ Համր.15.27. ¹⁴ Մաղ.3.1. Մատ.3.6. Ղուկ.1.17.76: 3.3.4.

և ասէ, թէ տեսանէի զհոգին՝ զի իջանէր իբրև զաղաւնի
33 յերկնից. և հանգչէր 'ի վերայ նորա[1]: * Եւ ես ոչ
գիտէի զնա. այլ որ առաքեացն զիս մկրտել ջրով՝
նա ասաց ցիս. յոր վերայ տեսանիցես զհոգին, զի իջա
նիցէ և հանգչիցի 'ի վերայ նորա, նա է՝ որ մկրտէ
34 հոգւովն սրբով[2]: * Եւ ես տեսի և վկայեցի՝ եթէ սա է
որդին Աստուծոյ:
35 'Ի վաղիւ անդր կայր յովհաննէս, և յաշակերտաց անտի
36 նորա երկու: * Եւ նայեցեալ ընդ Յիսուսի՝ զի գնայր,
37 ասէ. ահաւասիկ գառն Աստուծոյ[3]: * Լուան
'ի նմանէ երկու աշակերտքն՝ զի խօսէր, և գնացին զհետ
38 Յիսուսի: * Իբրև դարձաւ Յիսուս՝ և ետես զնոսա՝
զի երթային զհետ նորա, ասէ ցնոսա. զի՞նչ խնդրէք:
Նոքա ասեն ցնա. ռաբբի, որ թարգմանեալ կոչի վարդա-
39 պետ, ո՞ւր են օթեվանք քո: * Ասէ ցնոսա. եկայք և
տեսէք: Եկին և տեսին՝ ուր էին օթեվանք նորա. և առ
նմա ագան այն օր, զի ժամ էր իբրև տասներորդ: *
40 Էր անդրէաս եղբայր սիմոնի վիմի, մի յերկուց անտի,
41 որ լուանն 'ի յովհաննէ՝ և գնացին զկնի նորա[4]: * Գտանէ
սա նախ զեղբայր իւր զսիմոն, և ասէ ցնա. գտաք զՄեսիայ՝
42 որ թարգմանի Քրիստոս: * Սա ած զնա առ Յիսուս.
Հայեցեալ ընդ նա Յիսուսի՝ ասէ. դու ես սիմոն որդի յով-
նանու, դու կոչեսցիս կեփաս, որ թարգմանի պետրոս[5]:
43 'Ի վաղիւ անդր կամեցաւ ելանել 'ի գալիլեա. գտանէ
44 զփիլիպպոս, և ասէ ցնա Յիսուս. եկ զկնի իմ: * Եւ
էր փիլիպպոս 'ի բեթսայիդայ, 'ի քաղաքէ անդրեայ և
45 պետրոսի[6]: * Գտանէ փիլիպպոս զնաթանայէլ, և ասէ
ցնա. զորմէ գրեաց մովսէս յօրէնսն՝ և մարգարէքն. գտաք
46 զՅիսուս զորդի յովսեփայ 'ի Նազարեթէ[7]: * Ասէ ցնա
նաթանայէլ, թէ 'ի Նազարեթէ մարթ ի՞նչ իցէ բարւոյ
47 իմիք լինել: ասէ ցնա փիլիպպոս. եկ և տես[8]: * Իբրև
ետես Յիսուս զնաթանայէլ զի գայր առ նա, ասէ վասն
նորա. ահա արդարև իսրայէլացի՝ յորում նենգութիւն ոչ
48 գոյ[9]: * Ասէ ցնա նաթանայէլ. ուստի՞ ճանաչես զիս:
պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. մինչ չև էր փիլիպպոսի
կոչեցեալ զքեզ՝ զի էիր 'ի ներքոյ թզենւոյ, տեսի զքեզ:

[1] Մատ. 3.16.
Մար. 1.10.
Ղուկ. 3.22.
Յոհ. 5.32.
[2] Մատ. 3.11.
Գործ.1.5:2.4:
10.44;19. 6.
[3] Հռոմ. 29.
[4] Մատ. 4.18.
[5] Մատ. 16.18.
[6] Յոհ. 12.21.
[7] Յոհ. 21. 2.
Ես. 55.
Ծն. 3.15.
49.10:
2.Օրէ.18.16.
Ղուկ.24.27.
Ես. 4. 2:
7. 14: 9. 6:
53. 2:
Միք. 5. 2.
Զաք. 6.12:
9. 9.
Ղուկ. 24.27:
Մատ. 2.23.
Ղուկ. 2. 4.
[8] Յոհ. 7.41.
Ես. 42.52.
[9] Սաղ. 31. 2.
72. 1.
Սոփ. 3.13.
Յոհ. 8.39.
Հռոմ. 2.26.
29: 9. 5.
Յայտ. 14. 5.

Պատասխանի ետ նմա Նաթանայէլ և ասէ. ռաբբի՝ 49
դու ես որդի Աստուծոյ, դու ես թագաւորն Իսրայէլի[1]:
Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. փոխանակ զի 50
ասացի քեզ՝ թէ տեսի 'ի ներքոյ թզենւոյն, հաւատաս,
մեծամեծս ևս քան զայս տեսցես: Եւ ասէ ցնա. 51
ամէն ամէն ասեմ ձեզ. տեսանիցէք զերկինս բացեալ և
զհրեշտակս Աստուծոյ՝ զի ելանիցեն և իջանիցեն 'ի վերայ
որդւոյ մարդոյ[2]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին 'ի կանա գալիլեա- 1
ցւոց. և անդ էր մայրն Յիսուսի[3]: Կոչեցաւ և Յիսուս 2
և աշակերտքն նորա 'ի հարսանիսն: Եւ 'ի պակասել 3
գինւոյն, ասէ մայրն ցՅիսուս. գինի ոչ ունին: Եւ ասէ 4
ցնա Յիսուս. զի՞ կայ իմ և քո՝ կին դու, չև՛ է հասեալ
ժամանակ իմ[4]: Ասէ մայրն նորա ցսպասաւորսն. որ 5
ինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք[5]: Անդ էին թակոյկք 6
կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեան հրէից. տանէին մի մի
'ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս[6]: Ասէ ցնոսա Յի- 7
սուս. լցէք զթակոյկսդ ջրով. և լցին զնոսա մինչև 'ի վեր:
Եւ ասէ ցնոսա. արդ՝ արկէք և բերէք ճարտարապետիս: 8
և նոքա բերին: Եւ իբրև ճաշակեաց ճարտարապետն 9
զջուրն գինի եղեալ, և ոչ գիտէր ուստի իցէ. բայց
սպասաւորքն գիտէին՝ որք արկին զջուրն: Խօսի ընդ փեսային
ճարտարապետն[7], Եւ ասէ. ամենայն մարդ զանոյշ 10
գինին յառաջագոյն պաշտէ. և յորժամ արբենան, յայնժամ
զյոռին. դու պահեցեր զանոյշ գինիդ մինչև ցայժմ:
Զայս արար սկիզբն նշանաց Յիսուս 'ի կանա գալիլեացւոց, 11
և յայտնեաց զփառս իւր. և հաւատացին 'ի նա աշակերտքն
նորա[8]:

Յետ այսորիկ էջ Յիսուս 'ի կափառնաում, ինքն և մայր 12
իւր և եղբարք իւր. և անդ լինէր ոչ բազում ինչ աւուրս[9]:

Եւ էր մերձ զատիկն հրէից, և ել Յիսուս յերուսաղէմ[10]. 13
Եւ եգիտ 'ի տաճարին՝ զի վաճառէին զարջառս և 14
զոչխարս և զաղաւնիս, և զլումայափոխսն՝ որ նստէին[11]:
Եւ արար խարազան չուանեայ, և եհան զամենեսին 15

[1] Մտ. 14.33: 21.5: 27.11. Ես. 42. Յհ. 16.37: 19.3.
[2] Ծն. 28.12. Եզ. 1.1. Մտ. 4.11. Ղկ. 22.43: 2.9.13: 24.4. Գծ. 1.10.
[3] Յհ. 19.28.
[4] Յհ. 22.24. Դտ. 11.12: 2.Թգ. 16.10: 19.22: 4.Թգ. 3.3.13. Յհ. 19.26: 7.6.
[5] Ղկ. 5.5.6.
[6] Մտ. 15.2. Մր. 7.3.
[7] Յհ. 4.46.
[8] Եք. 14.31. Յհ. 1.14.
[9] Մտ. 12.46.
[10] Հռմ. 23. Ել. 12.14. 18: 23.17: 2.Օր. 16.1. Ես. 7.16. Յհ. 11.55: 5.1: 6.4.
[11] Մտ. 21.12. Մր. 11.15. Ղկ. 19.45.

'ի տաճարէն, զոչխարսն և զարջառս, և զպղինձս հատավաճա- [1] Ղուկ. 2.49.
16 ռացն ցրուեաց, և զսեղանսն կործանեաց: • Եւ որ զաղաւ-
նիսն վաճառէին՝ ասէ ցնոսա. առէք զայդ աստի, և մի՛ առնէք
17 զտուն Հօր իմոյ՝ տուն վաճառի[1]: • Ապա յիշեցին աշակերտքն
նորա, թէ գրեալ է. Նախանձ տան քո կերիցէ զիս[2]: [2] Սաղ. 68.10.
18 Պատասխանի ետուն Հրեայքն և ասեն ցնա՝ զի՞նչ նշան [3] Ել. 7.9.
19 ցուցանես դու մեզ՝ զի զայդ առնես[3]: • Պատասխանի Մատ. 12.38.
ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա. Քակեցէք զտաճարդ զայդ, և Ղուկ. 11.29.
20 զերիս աւուրս կանգնեցից զդա[4]: • Ասեն ցնա Հրեայքն. Յով. 6.30:
Զքառասուն և զվեց ամ շինեցաւ տաճարս, և դու զերիս [4] Մատ. 26.61: 27.40.
21 աւուրս կանգնե՞ս զդա: • Բայց նա ասէր վասն տաճարի Մար. 14.58:
22 մարմնոյն իւրոյ[5]: • Իսկ յորժամ յարեաւ 'ի մեռելոց, 15.29:
յիշեցին աշակերտքն նորա, թէ այս է՝ զոր ասացն. և [5] 1.Կոր. 3.16: 6.19:
հաւատացին գրոյն, և բանին՝ զոր ասաց Յիսուս[6]: 2.Կոր. 6.16.
23 Եւ իբրև էր յԵրուսաղէմ 'ի զատկին 'ի տօնի, բազումք Կող. 2.9.
հաւատացին յանուն նորա. զի տեսանէին զնշանսն՝ զոր առնէր: Եբր. 8.2.
24 • Բայց ինքն Յիսուս ոչ հաւատայր զանձն նոցա. քանզի [6] Ղուկ. 24.8: [7] 1.Թագ. 16.7:
25 ինքն գիտէր զամենայն. • Եւ զի ոչ էր պիտոյ՝ եթէ 1.Մն. 28.9.
ոք վկայեսցէ վասն մարդոյ. զի ինքն իսկ գիտէր՝ զինչ Մատ. 9.4.
կայր 'ի մարդն[7]: Մար. 2.8. Յով. 6.65: 16.30.

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

Գործ. 1.24:
1 Եւ էր այր մի 'ի փարիսեցւոց անտի՝ Նիկոդեմոս անուն Յայտ. 2.23.
2 նորա՝ իշխան Հրէից: • Սա եկն առ նա գիշերի՝ և ասէ [8] Յով. 7.50:
ցնա. Ռաբբի՝ գիտեմք եթէ յԱստուծոյ եկեալ ես վար- 19.39: 9.16. 33. Գործ. 2.
դապետ. զի ոչ ոք կարէ զայդ նշանս առնել՝ զոր դուդ 22: 10.38.
3 առնես, եթէ ոչ Աստուած իցէ ընդ նմա[8]. • Պատասխանի [9] Յով. 1.13:
ետ Յիսուս և ասէ ցնա. ամէն ամէն ասեմ քեզ, եթէ 2.Կոր. 5.17.
ոչ ոք ծնցի վերստին՝ ոչ կարէ տեսանել զարքայութիւն Գաղ. 6.15. Տիտ. 3.5.
4 Աստուծոյ[9]: • Ասէ ցնա Նիկոդեմոս. զիարդ կարէ Յակ. 1.18:
մարդ ծնանիլ՝ որ ծերն իցէ. մի թէ մարթ ի՞նչ իցէ անդրէն 1.Պետ. 1.23: 1.Յով. 3.9.
5 յորովայն մօր իւրոյ կրկին մտանել՝ և ծնանիլ: • Պատաս- [10] Մար. 16.16.
խանի ետ Յիսուս և ասէ. ամէն ամէն ասեմ քեզ, եթէ Գործ. 2.38.
ոչ ոք ծնցի 'ի ջրոյ և 'ի Հոգւոյ, ոչ կարէ մտանել յարքայու- [11] Հռով. 8.5: 1.Կոր. 2.14:
6 թիւնն Աստուծոյ[10]: • Զի ծնեալն 'ի մարմնոյ՝ մարմին է, 15.47.49:
7 և ծնեալն 'ի Հոգւոյ՝ հոգի է[11]: • Դու մի՛ զարմանար, թէ 2.Կոր. 5.17.

ասացի քեզ՝ պարտ է ձեզ ծնանիլ վերստին։ • Զի հողմ 8
ուր կամի՝ շնչէ. և զձայն նորա լսես. այլ ոչ գիտես՝ ուստի՞
գայ, կամ յո՞ երթայ. նոյնպէս և ամենայն ծնեալն 'ի հոգւոյն[1]։
• Պատասխանի ետ Նիկոդեմոս և ասէ ցնա. զիա՞րդ 9
մարթի այդմ լինել[2]։ • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ 10
ցնա. դու ես վարդապետ Իսրայէլի՝ և զայդ ո՞չ գիտես։
• Ամէն ամէն ասեմ քեզ. զի զոր ինչ գիտեմք՝ խօսիմք, 11
և զոր տեսաք՝ վկայեմք. և զվկայութիւն մեր ոչ ընդունիք[3]։
• Իսկ արդ՝ եթէ զերկրաւորս ասացի ձեզ՝ և ոչ հաւատայք. 12
զիա՞րդ եթէ զերկնաւորսն ասացից՝ հաւատայցէք։ • Եւ 13
ոչ ոք ել յերկինս, եթէ ոչ որ էջն յերկնից՝ որդին մարդոյ,
որ էն յերկինս[4]։

Եւ որպէս Մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, նոյնպէս 14
բարձրանալ պարտ է որդւոյ մարդոյ[5]։ • Զի ամենայն 15
որ հաւատայ 'ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն
յաւիտենականս[6]։ • Զի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշ- 16
խարհ՝ մինչև զորդին իւր միածին ետ. զի ամենայն որ
հաւատայ 'ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտե-
նականս[7]։ • Զի ոչ առաքեաց Աստուած զորդի իւր 17
յաշխարհ՝ թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի
աշխարհ նովաւ[8]։

Որ հաւատայ 'ի նա, ոչ դատապարտեսցի. և որ ոչ հաւատայ 18
'ի նա՝ արդէն իսկ դատապարտեալ է. զի ոչ հաւատաց
յանուն միածնի որդւոյն Աստուծոյ[9]։ • Եւ այս իսկ է 19
դատաստան. զի լոյս եկն յաշխարհ՝ և սիրեցին մարդիկ
զխաւար առաւել քան զլոյս. զի էին գործք իւրեանց
չարութեան[10]։ • Զի ամենայն որ զչար գործէ՝ ատեայ 20
զլոյս. և ոչ գայ առ լոյսն, զի մի՛ յանդիմանեսցին գործք
նորա[11]։ • Իսկ որ առնէ զճշմարտութիւն՝ գայ առ լոյսն, 21
զի յայտնի լիցին գործք նորա, թէ Աստուծով գործեցան[12]։

Յետ այսորիկ եկն Յիսուս և աշակերտքն նորա յերկիրն 22
Հրէաստանի։ և անդ շրջէր նոքօք հանդերձ և մկրտէր[13]։ •
Մկրտէր և Յովհաննէս 'ի յայենովն մերձ առ Սաղիմ, զի 23
ջուրք բազում էին անդ. և գային և մկրտէին[14]։ • Զի 24
չև և ևս էր արկեալ Յովհաննէս 'ի բանտ[15]։

Եւ եղև խնդիր յաշակերտացն Յովհաննու ընդ Հրէից 25

[1] Սղ. 134. 7. Ժող. 11. 5: 1. Կոր. 2. 11.
[2] Յհ. 6. 53. Եւ. 61.
[3] Հաւր. 32. Մտթ. 11. 27. Յհ. 1. 18: 7. 16: 8. 26: 12. 49: 14. 24
[4] Առ. 30. 4. Յհ. 6. 33. 38. 51. 52. 63: 16. 28. Գծ. 2. 34: 1. Կոր. 15. 47. Եփե. 4. 9. 10.
[5] Թւ. 21. 9. Յհ. 8. 28: 12. 32.
[6] Հաւր. 36. Յհ. 6. 47.
[7] Հռ. 5. 8: 8. 32: 2. 2: 1. Յհ. 4. 9.
[8] Ղկ. 9. 56. Յհ. 5. 45: 8. 15: 12. 47: 1. Յհ. 4. 14.
[9] Յհ. 5. 24: 6. 40. 47: 20. 31.
[10] Յհ. 8. 12: 1. 4—11.
[11] Յբ. 24. 13. Եւ. 17. Եփե. 5. 13:
[12] 1. Յհ. 1. 6.
[13] Յհ. 4. 2:
[14] 1. Թգ. 9. 4. Մտթ. 3. 5. 6. Մրկ. 1. 5.
[15] Մտթ. 14. 3.

26 վասն սրբութեան։ • Եկին առ Յովհաննէս և ասեն
ցնա. Ռաբբի՛ որ էրն ընդ քեզ յայնկոյս Յորդանանու,
որում դու վկայեցեր, ահաւասիկ նա մկրտէ՝ և ամենեքին
27 գան առ նա[1]։ • Պատասխանի ետ Յովհաննէս՝ և ասէ.
ոչ կարէ մարդ առնուլ յանձնէ և ոչինչ՝ եթէ ոչ իցէ
28 տուեալ նմա յերկնից 'ի վերուստ[2]։ • Դուք ձեզէն
վկայէք ինձ, զի ասացի ձեզ՝ թէ չեմ ես Քրիստոսն, այլ
29 թէ առաքեալ եմ առաջի նորա[3]։ • Որ ունի հարսն՝
նա է փեսայ. իսկ բարեկամ փեսայի՛ն՝ որ կայ և լսէ նմա,
ուրախութեամբ ուրախ լինի վասն ձայնի փեսային. արդ՝
30 այս ուրախութիւն որ իմս է, լցեալ է[4]։ • Նմա պարտ
31 է աճել, և ինձ մեզմանալ[5]։ • Որ 'ի վերուստն գայ՝
'ի վերոյ է քան զամենայն. որ յերկրէ աստի է, յերկրէ է՝
32 և յերկրէ խօսի[6]։ • Որ յերկնիցն գայ, զոր ինչ ետես
և զոր լուաւ՝ վկայէ. և զվկայութիւն նորա ոչ ոք ընդունի[7]։
33 • Որ ընդունի զվկայութիւն նորա՝ կնքեաց, թէ Աստուած
34 ճշմարիտ է[8]։ • Զի զոր Աստուածն առաքեաց՝ զբանս
Աստուծոյ խօսի. զի ոչ եթէ չափով տայ Աստուած զհո-
35 գին[9]։ • Հայր սիրէ զորդի, և զամենայն ինչ ետ 'ի ձեռս
36 նորա[10]։ • Որ հաւատայ յորդի, ընդունի զկեանսն յաւիտե-
նականս. և որ ոչ հնազանդի որդւոյ, ոչ տեսցէ զկեանս,
այլ բարկութիւն Աստուծոյ մնայ 'ի վերայ նորա[11]։

Գլուխ Չորրորդ։

1 Իբրև գիտաց Յիսուս՝ եթէ լուան փարիսեցիքն՝ եթէ
Յիսուս բազում աշակերտս առնէ և մկրտէ քան զՅով-
2 հաննէս[12]. • Քանզի ոչ եթէ Յիսուս ինքնին մկրտէր՝
3 այլ աշակերտքն նորա, • Եթող զհրէաստան երկիր. և
4 եկն միւսանգամ 'ի գալիլեա։ • Եւ էր նմա անցանել
5 ընդ սամարիա։ • Գայ նա 'ի քաղաք մի սամարացւոց՝
որում անուն էր սիւքար. մերձ 'ի գեօղն զոր ետ յա-
6 կովբ որդւոյ իւրում յովսեփայ[13]։ • Եւ անդ էր աղբիւր
մի յակոբայ. և Յիսուս վաստակեալ 'ի ճանապարհէն,
նստէր 'ի վերայ աղբերն. և էր ժամ իբրև վեցերորդ։
7 • Գայ կին մի 'ի սամարեայ հանել ջուր։ ասէ ցնա

[1] Յհ. 1.7.15. Ես. 19.27.34:
[2] 1.Կր. 4. 7. Եբր. 5. 4. Յկ. 1.17.
[3] Յհ. 1. 20. 27. Մղ. 3. 1. Մր. 1. 2. Ղկ. 1.17.
[4] Մտ. 22. 2: 2.Կր. 11. 2. Եփս. 5.25. Ես. 27. Յայ. 21. 9.
[5] Եսա. 9. 7. Դան. 2.35.
[6] Հռմ. 13. Մտ. 28.18. Յհ. 8.23: 1. 15.27: 6.33. Հռ. 9. 5: 1.Կր. 15.47. Եփս. 1.21. Փլպ. 2. 9.
[7] Հռմ. 11. Յհ. 8. 26: 1.11: 15.15: 5.20.
[8] Հռ. 3. 4: 1.Յհ. 5.10.
[9] Յհ. 7.16: 1.16:
[10] Մտ. 11.27: 28.18. Ղկ. 10.22. Յհ. 13. 3: 5. 20.22. 17. 2. Եբր. 2. 8.
[11] Հռմ. 15.16. Յհ. 1.12: 6.47: 20.31. Գր. 3.15: 16.31. Ղկ. 9.56.
Հռ. 1.17: 1.Յհ. 5.10. [12] Յհ. 3.22.26: 4. Խռ. 5.10.14. [13] Ծն. 33.19: 48.22. Յե. 24.32.

[1] Հռոմ. 28. Յիսուս. տո՛ւր ինձ ըմպել[1]: • Զի աշակերտքն նորա 8
Ծնն. 24,43: երթեալ էին 'ի քաղաք անդր' զի կերակուրս գնեսցեն:
2.Թագ.23.15. 16: • Ասէ ցնա կինն սամարացի. դու որ հրէայդ ես, 9
3.Թագ.17.10. զիա՞րդ յինէն ըմպել խնդրես 'ի կնոջէ սամարացւոյ. զի
Մատ. 14.13. ոչ երբէք խառնակին հրէայք ընդ սամարացիս[2]: • Պա- 10
Ղուկ. 22.10: [2] 4.Թագ 17.24. տասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. եթէ գիտէիր դու
Ղուկ. 9.52. զպարգևսն Աստուծոյ, և ո՞վ է' որ ասէդ ցքեզ' թէ
53. տուր ինձ ըմպել, դու արդեօք խնդրէիր 'ի նմանէ' և
Յովհ. 18.28. Գործ. 10.28: տայր քեզ ջուր կենդանի[3]: • Ասէ ցնա կինն. Տէր' 11
[3] Ես. 12. 3: դու քանզի և դոյլ իսկ ոչ ունիս, և ջրհորս խոր է.
41. 17.18: իսկ արդ' ուստի՞ ունիցիս զջուրն կենդանի. • Միթէ 12
44.3. Երեմ. 2.13. դու մեծ ինչ ո՞ք իցես' քան զհայրն մեր յակովբ' որ
Զաք. 13.1: զայս ջրհոր ետ մեզ. և ինքն աստի արբ, և որդիք նորա,
14.8. և խաշինք նորա: • Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և 13
Յայտ. 22. 1. Ես. 17. ասէ. ամենայն որ ըմպէ 'ի ջրոյ յայդմանէ' միւսանգամ
ծարաւի. բայց որ ըմպէ 'ի ջրոյն, զոր ես տաց նմա'
մի՛ ծարաւեսցէ յաւիտեան: • Այլ ջուրն զոր ես 14
[4] Յովհ. 6.35. տաց նմա, եղիցի նմա աղբիւր ջրոյ բղխելոյ 'ի կեանսն
59: 7.38: 17. 2. 3. յաւիտենականս[4]: • Ասէ ցնա կինն. Տէր' տո՛ւր ինձ 15
Հռոմ. 6.23. զջուրն զայն, զի մի՛ ծարաւեցից. և մի՛ եկից աստ' հանել
[5] Յովհ. 6.34: ջուր[5]: • Ասէ ցնա Յիսուս. Երթ կոչեա՛ զայր քո' 16
17. 2. 3. և եկ աստ: • Պատասխանի ետ նմա կինն և ասէ. 17
Հռոմ. 6.23: 1.Յովհ. 5.20. չիք իմ այր: ասէ ցնա Յիսուս. բարւոք ասացեր' թէ
[6] Ղուկ. 7.16: չիք իմ այր. • Զի հինգ այր փոխեալ է քո, և զոր 18
24.19. այժմ ունիս' չէ քո այր. զայդ արդար ասացեր: • Ասէ 19
Յովհ. 1. 48: 6.14: 7.40. ցնա կինն. Տէր' թուի ինձ, թէ մարգարէ իցես դու[6]: 20
[7] Գործ. 9. 7: • Հարքն մեր 'ի լերինս յայսմիկ երկիրպագին. և դուք
2.Օրէ.12. 5. ասէք' եթէ յԵրուսաղէմ է տեղի, ուր արժան իցէ
Ես. 11: 3.Թագ. 9.3: երկիրպագանել[7]: • Ասէ ցնա Յիսուս. կի՛ն դու' հա- 21
2.Մնաց.7.12. ւատա՛ ինձ, զի եկեսցէ ժամանակ' յորժամ ոչ 'ի լերինս
[8] Մաղ. 1.11. յայսմիկ և ոչ յԵրուսաղէմ երկիրպագանիցեն հօր[8]: •
Մատ. 18.20: 1.Տիմ. 2. 8: Դուք երկիրպագանէք' որում ոչն գիտէք, մեք երկիր- 22
[9] 4.Թագ.17.29. պագանեմք որում գիտեմքն. զի փրկութիւն 'ի հրէից
41. է[9]: • Այլ եկեսցէ ժամանակ' և այժմ իսկ է. յոր- 23
Ես. 2. 3. Ղուկ. 24.47. ժամ ճշմարիտքն երկրպագուք երկիրպագանիցեն հօր հոգւով
Հռոմ.9.4. 5. և ճշմարտութեամբ. քանզի և հայր այնպիսի երկրպագուս

24 իւր խնդրէ[1]: • Հոգի է Աստուած, եւ երկրպագուաց
նորա՝ հոգւով եւ ճշմարտութեամբ պարտ է երկիրպագանել[2]:
25 • Ասէ ցնա կինն, գիտեմք զի Մեսիայ գայ՝ անուանեալն
Քրիստոս. յորժամ եկեսցէ նա, պատմեսցէ մեզ
26 զամենայն[3]: • Ասէ ցնա Յիսուս. ես եմ՝ որ խօսիմս
ընդ քեզ[4]:
27 Եւ յայն բան եկին աշակերտքն նորա, եւ զարմանային՝
զի ընդ կնոջն խօսէր. բայց ոչ ոք ասաց 'ի նոցանէ, թէ
զի՞նչ խնդրես, կամ զի՞նչ խօսիս ընդ դմա: •
28 Եթող կինն զսափորն իւր՝ եւ չոգաւ 'ի քաղաքն, եւ ասէ
29 ցմարդիկն[5]: • Եկայք տեսէք զայր մի, որ ասաց ինձ
զամենայն՝ որ ինչ իմ գործեալ է. մի թէ նա՞ իցէ Քրիս-
30 տոսն[6]: • Ելին 'ի քաղաքէն՝ եւ գային առ նա:
31 Եւ մինչչեւ եկեալ էին նոքա, աղաչէին զնա աշակերտքն
32 եւ ասէին. ռաբբի՝ հաց կեր: • Նա ասէ ցնոսա. ես
կերակուր ունիմ ուտել, զոր դուքն ոչ գիտէք[7]: •
33 Ասէին աշակերտքն ընդ միմեանս. մի թէ եբե՞ր ինչ ոք
34 դմա ուտել[8]: • Ասէ ցնոսա Յիսուս. իմ կերակուր
այն է՝ զի արարից զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս,
35 եւ կատարեցից զգործն նորա[9]: • Ո՞չ դուք ասէք՝ եթէ
այլ եւս չորք ամիսք են, եւ հունձք գան. ահաւասիկ ես
ասեմ ձեզ. ամբարձէք զաչս ձեր, եւ տեսէք զարտորայսն,
36 զի սպիտակացեալ են՝ եւ 'ի հունձս հասեալ[10]: • Եւ որ
հնձէն՝ վարձս առնու, եւ ժողովէ զպտուղ 'ի կեանսն
յաւիտենականս. զի որ սերմանէն՝ եւ որ հնձէ՝ հաւասարակ
37 ցնծասցեն[11]: • Յայսմ իսկ է բանն ճշմարիտ. զի այլ
38 է որ սերմանէ, եւ այլ է որ հնձէ: • Ես առաքեցի
զձեզ հնձել՝ զոր ոչ դուք վաստակեցէք. այլք վաս-
տակեցին, եւ դուք 'ի վաստակս նոցա մտէք[12]:
39 Եւ 'ի քաղաքէն յայնմանէ սամարացւոց՝ բազումք հաւա-
տացին 'ի նա, վասն բանի կնոջն վկայելոյ՝ եթէ ասաց ինձ
40 զամենայն, որ ինչ իմ գործեալ էր[13]: • Իսկ իբրեւ եկին
առ նա սամարացիքն, աղաչէին զնա լինել առ նոսա. եւ
41 եկաց անդ աւուրս երկուս[14]: • Եւ եւս բազումք հաւա-
42 տացին 'ի նա վասն բանին նորա: • Եւ ասէին ցկինն,
թէ ոչ այսուհետեւ վասն քո խօսիցդ հաւատամք, զի

[1] Փիլ. 3. 3. Յոհ. 1.17.
[2] Դ-ր. 10.16. Մտթ. 4.10: 15. 8. Հռ. 1. 9. 2.Կր. 1. 12: 2.17: 3.17.
[3] Համր. 29. 39: 2.Օրէ.18.18:
[4] Յոհ. 9.37. Մտթ. 26. 63.64. Մրկ. 14.61. Նւ. 62.
[5] Համր. 7.
[6] Համր. 25.
[7] Համր. 34. Սղ. 18.11. Մտթ. 4. 4. Եբր. 13. 9:
[8] 3.Թագ.17. 6: 19. 4—9. Մտթ. 16.11. Ղուկ. 9.45.
[9] Ծնն. 24.33. Սղ. 39. 9. Յոբ. 23.12. Յոհ. 6.38: 17.4: 19.30.
[10] Մտթ. 9.37. Ղուկ. 10. 2.
[11] Դան. 12. 3. Հռ. 6.22: 1.Կր. 3. 8. Եբր. 11.40:
[12] 1.Պետ. 1.12. Մտթ. 3.1, 2. 3—6: 4.23
[13] Համր. 29. Նւ. 42.
[14] Ծնն. 32.26. Ղուկ. 8.37. 38. Մտթ. 8.34. Գործ. 16.39.

[1] Յով. 17. 6: մեզէն իսկ լուաք 'ի դմանէ . և գիտեմք եթէ դա է
1.Յով. 4.14. ճշմարտիւ փրկիչ աշխարհաց[1]:
Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի և գնաց 'ի Գալիլեա : 43
• Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւր- 44
ում գաւառի պատիւ ոչ ունի[2]: • Այլ յորժամ 45
[2] Մատ. 13.57: եկն նա 'ի Գալիլեա, ընկալան զնա Գալիլեացիքն . զի տե-
11. 6. Մրկ. 6. 4. սեալ էր զամենայն նշանսն, զոր արար յերուսաղէմ
Ղուկ. 4.24. 'ի տօնին . քանզի և նոքա եկեալ էին 'ի տօնն[3]:
[3] Յով. 2.23: Եկն դարձեալ 'ի Կանա Գալիլեացւոց ուր արար զջուրն 46
3. 2: 2.Օրէ.16.16. գինի . և անդ էր Թագաւորազն մի, որոյ որդի նորա
[4] Յով. 2. 1.11. հիւանդ կայր 'ի Կափառնայում[4]: • Նա իբրև լուաւ 47
եթէ Յիսուս եկեալ է 'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեա, եկն
առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա .
քանզի մերձ էր 'ի մեռանել : • Ասէ ցնա . եթէ ոչ 48
[5] Մատ. 12.38. նշանս ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք[5]: •
Մրկ. 8.11. Ասէ ցնա Թագաւորազն . Տէր՝ էջ մինչչև մեռեալ իցէ 49
Ղուկ. 11.16. մանուկն իմ : • Ասէ ցնա Յիսուս, երթ՝ որդին քո 50
Ե. 29: 1.Կոր. 1.22. կենդանի է : և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յի-
[6] Հռմ. 53. սուս, և գնաց[6]: • Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ 51
Մատ. 8.13. եղեն նմա ծառայքն նորա . աւետիս ետուն և ասեն, թէ
Մրկ. 7.29. մանուկն նորա կենդանի է : • Հարցանէր ցնոսա վասն 52
Ղուկ. 17.14. ժամուն՝ յորում ապաքինեաց : և ասեն ցնա . երէկ յեօթն-
երորդ ժամու եթող զնա ջերմն : • Գիտաց հայրն 53
նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝
թէ որդին քո կենդանի է . և հաւատաց ինքն և ամենայն
[7] Գծ. 16.15. տուն իւր[7]: • Զայս դարձեալ երկրորդ նշանս արար 54
33: 18. 8. Յիսուս եկեալ 'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեա :
Հռով. 10.17.

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ :

[8] Ել. 34.23. Յետ այսորիկ տօն էր Հրէից . և ել Յիսուս յերուսաղէմ[8]: 1
Ղևտ.23. 2: • Եւ էր յերուսաղէմ 'ի պրոբատիկէ աւազանին . որ 2
2.Օրէ.16. 1. կոչէր եբրայեցերէն Բեթհեզդա, հինգ սրահ[9]: • Յորս 3
Յով. 2.13. անկեալ դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց,
կաղաց, գօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ : •
[9] Նէե. 3. 1: Եւ հրեշտակ Տեառն իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և 4
12.39. յուզէր զջուրն . և որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջանէր՝

5 բժշկէր՝ ոչ ունելով նշան հիւանդութեան: • Եւ
անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր 'ի հիւանդու-
6 թեան իւրում[1]: • Զնա իբրև ետես Յիսուս՝ զի անկեալ
դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետև,
7 ասէ ցնա. կամի՞ս ողջ լինել: • Պատասխանի ետ նմա
հիւանդն. Տէ՛ր՝ ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն
յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես դանդաղիմ,
8 այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ: • Ասէ ցնա
9 Յիսուս. արի՛ ա՛ռ զմահիճս քո՝ և գնա՛[2]: • Եւ ողջացաւ
այրն, և յարեաւ՝ առ զմահիճս իւր՝ և շրջէր. և էր
10 շաբաթ յաւուրն յայնմիկ[3]: • Ասեն հրէայքն ցբժշկ-
եալն: շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո[4]:
11 • Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա
12 ասաց ցիս. ա՛ռ զմահիճս քո՝ և գնա՛: • Հարցին ցնա
և ասեն. ո՞վ է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, ա՛ռ զմահիճս քո՝ և
13 շրջեա՛ց: • Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի
Յիսուս խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի:
14 Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յիսուս 'ի տաճարին, և ասէ
ցնա. ահաւասիկ ողջացար, մի՛ ևս մեղանչեր՝ զի մի՛ չար
15 ևս ինչ լինիցի քեզ[5]: • Գնաց այրն՝ և պատմեաց
16 հրէիցն, եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զիս: • Եւ
վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրէայքն, զի զայն
17 առնէր 'ի շաբաթու: • Եւ Յիսուս պատասխանի ետ
նոցա. հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ, և ես գործեմ[6]: •
18 Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա.
զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս. այլ և հայր իւր կոչէր
զԱստուած, և հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ[7]: •
19 Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ամէն ամէն ասեմ
ձեզ. ոչ կարէ որդի մարդոյ առնել յանձնէ և ոչ ինչ,
եթէ ոչ տեսանիցէ զհայրն զի առնէ. զի զոր նայն
20 առնէ, զնոյն և որդին նմին նման գործէ[8]: • Զի
հայր սիրէ զորդի, և զամենայն ինչ ցուցանէ նմա՝
զոր ինքն առնէ. և մեծամեծս ևս քան զսոյնս ցուցանէ
21 նմա գործս, ընդ որ դուք զարմանայք[9]: • Զի
որպէս հայր յարուցանէ զմեռեալս և կենդանի առնէ,
22 նոյնպէս և որդի՝ զորս կամի՝ կենդանի առնէ[10]: • Եւ

[1] Ղու. 8.43. 44: 13.16.
[2] Մտ. 9. 6. Մր. 2.11. Ղու. 5.24.
[3] Յհ. 9.14.
[4] Ել. 20.10. Նէէ. 13.19. Եր. 17.21. 24. Մտ. 12. 2. Մր. 2.24: 3. 4. Ղու. 6. 2: 13.14.
[5] Ղևտ. 26.21. Մտ. 12.45. Յհ. 8.11.
[6] Յհ. 9. 4: 14.10.
[7] Յհ. 7.19: 10. 30.33. Փլ. 2. 6.
[8] Հմր. 30. Յհ. 5.28. 38: 9.4:12. 49: 14.10.
[9] Մտ. 3.17. Յհ. 3.35: 2.Պետ. 1.17.
[10] Ղու. 7.14. 15:8.55.56. Յհ. 11.25. 43.44.

ոչ եթէ Հայր դատի զոք՝ այլ զամենայն դատաստան ետ
Որդւոյ իւրոյ [1]. • Զի ամենեքեան պատուեսցեն զՈրդի 23
որպէս պատուեն զՀայր. որ ոչ պատուէ զՈրդին, ոչ պատ-
ուէ զՀայր զառաքիչն նորա [2]: • Ամէն ամէն ասեմ 24
ձեզ. զի որ զբանն իմ լսէ, եւ հաւատայ այնմ՝ որ առա-
քեացն զիս, ընդունի զկեանսն յաւիտենականս. եւ ՚ի դա-
տաստան ոչ մտանէ, այլ փոխեցաւ ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս [3].
• Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի գայ ժամանակ՝ եւ արդէն 25
իսկ է, յորժամ մեռեալք լուիցեն ձայնի Որդւոյն Աստու-
ծոյ. եւ որք լուիցենն՝ կեցցեն [4]: • Զի որպէս Հայր ունի 26
կեանս յանձին իւրում, նոյնպէս ետ եւ Որդւոյ ունել
կեանս յանձին իւրում. • Եւ իշխանութիւն ետ նմա 27
դատաստան առնել. եւ զի Որդի մարդոյ է [5]. • Ընդ 28
այն զի՞ զարմանայք. զի եկեսցէ ժամանակ՝ յորում ամե-
նեքին որ ՚ի գերեզմանս կայցեն, լուիցեն ձայնի նորա, •
Եւ եկեսցեն արտաքս. որոց բարիս գործեալ իցէ՝ ՚ի յարու- 29
թիւն կենաց. եւ որոց զչար արարեալ՝ ՚ի յարութիւն
դատաստանաց [6]:

Ո՛չ կարեմ ես յանձնէ առնել եւ ոչինչ. այլ որպէս 30
լսեմ՝ դատեմ, եւ դատաստանն իմ արդար է. զի ոչ խնդրեմ
զկամս իմ, այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս [7].

Եթէ ես վկայեմ վասն իմ, վկայութիւնն իմ չէ ճշմարիտ [8]: 31
Այլ է՝ որ վկայէ վասն իմ. եւ դուք գիտէք, եթէ 32
ճշմարիտ է վկայութիւնն՝ զոր վկայեաց վասն իմ [9]: •
Դուք առաքեցիք առ Յովհաննէս՝ եւ վկայեաց ճշմարտու- 33
թեան [10]: • Այլ ես ոչ եթէ ՚ի մարդկանէ առնում 34
վկայութիւն. այլ զայս ասեմ՝ զի դուք ապրեսջիք: •
Նա էր ճրագն՝ որ լուցեալ էր եւ ծագէր. եւ դուք 35
կամեցարուք ցնծալ առ ժամանակ մի ՚ի լոյս նորա [11]: •
Այլ ես ունիմ վկայութիւն մեծ եւս քան զՅովհաննու. 36
զգործս՝ զորս ետ ցիս Հայր՝ զի կատարեցից զնոսա. նոքին իսկ
գործքն՝ զոր գործեմ, վկայեն վասն իմ, եթէ Հայր առաքեաց
զիս [12]. • Եւ որ առաքեացն զիս Հայր՝ նա վկայեաց վասն 37
իմ: դուք՝ ոչ զձայն նորա երբեք լուարուք. եւ ոչ զտեսիլ

* Ճառք. 27. Մատ. 11.27: 28.18. Յոհ. 3.35: 17. 2. Գործ. 17.31: 2.Կոր. 5.10: 1.Պետ.4. 5: * 1.Յոհ. 2.23. * Յոհ. 3.16. 18:6. 40.47: 8.51: 20.31: 1.Յոհ.3.14. * Ճառք. 28. Մատ. 7.24: 8.22. Ղուկ. 9.60: 15.32. Եփես. 2.1.5.6:5.14. Կող.2.12: 3.1. 3 Յայտ. 3. 1. * Ճառք. 22. Դան.7.13.14 Գործ. 10.42: 17.31. * Ես. 26.19. Դան. 12. 2. Մատ. 16.27: 25.32.33.46 Հռով.14.12: 1.Կոր 15.52: 2.Կոր. 5.10: 1.Թես. 4.15. Յայտ. 20.13. * Ճառք. 19. Սաղ 39. 7. 8. 9. Մատ. 26.39. Յոհ. 4.34: 6.38. * Յոհ. 8.14. Յայտ. 3.14. * Մատ. 3.17: 17. 5.

Յոհ.1.15.33: 8.18: 1.Յոհ.5.6.7.8. [10] Ճառք.32. Յոհ.1.15.19.27.32. [11] Մատ.13.20: 21.26. Մար.6.20: 2.Պետ.1.19. [12] 1.Յոհ.5.9. Յոհ. 3.2: 10.25: 15.24:17.4: Գործ.2.22.

38 նորա տեսէք[1]: • Եւ ոչ զբան նորա ունիք ՚ի ձեզ
բնակեալ. զի զոր նա առաքեաց՝ դուք նմա ոչ հաւատայք[2]:
39 Քննեցէք զԳիրս. զի դուք համարիք նոքօք ունել
զկեանսն յաւիտենականս. և նոքին իսկ են՝ որ վկայեն
40 վասն իմ, որովք համարիք ունել կեանս[3]. • Եւ դուք
41 ոչ կամիք գալ առ իս՝ զի զկեանսն ունիցիք[4]: • Ես
42 փառս ՚ի մարդկանէ ոչ առնում[5]: • Այլ գիտեմ զձեզ՝
43 թէ զսէրն Աստուծոյ ոչ ունիք յանձինս: • Ես եկի
յանուն Հօր իմոյ՝ և ոչ ընդունիք զիս. եթէ այլ ոք
44 եկեսցէ յիւր անուն, զնա ընդունիցիք: • Զիա՞րդ
կարէք դուք հաւատալ. զի փառս ՚ի միմեանց առնուք, և
45 զփառս զառ ՚ի միոյն Աստուծոյ ոչ խնդրէք[6]: • Մի
համարիք՝ եթէ ես չարախօս իցեմ զձէնջ առ Հօր. գոյ
որ չարախօս կայ զձէնջ Մովսէս, յոր դուքն յուսացեալ էք[7]:
46 • Զի եթէ հաւատայիք դուք Մովսէսի, հաւատայիք արդեօք
47 և ինձ. զի նա վասն իմ իսկ գրեաց[8]: • Զի եթէ նորա
գրոցն ոչ հաւատայք, զիա՞րդ իմոց բանիցս հաւատայցէք[9]:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Յետ այսորիկ գնաց Յիսուս յայնկոյս ծովուն Գալիլեացւոց
2 Տիբերեայ[10]. • Եւ զհետ երթայր նորա ժողովուրդ բազում.
զի տեսանէին զնշանսն՝ զոր առնէր ՚ի վերայ հիւանդաց: •
3 Ել ՚ի լեառն Յիսուս, և անդ նստէր աշակերտօքն հանդերձ:
4 Եւ էր մերձ զատիկ տօնն հրէից[11]: • Բարձ ՚ի վեր
5 զաչս իւր Յիսուս՝ և ետես, զի ժողովուրդ բազում գայր
առ նա. ասէ ցՓիլիպպոս. ուստի՞ գնեսցուք հաց՝ զի
6 կերիցեն դոքա[12]: • Զայս ասէր փորձելով զնա. այլ
7 ինքն գիտէր զինչ առնելոցն էր[13]: • Պատասխանի
ետ նմա Փիլիպպոս. երկերիւր դահեկանի հաց չէ դոցա
բաւական, թէպէտ և իւրաքանչիւրոք սակաւ ինչ առնու-
8 ցու[14]: • Ասէ ցնա մի յաշակերտացն նորա Անդրէաս՝
9 եղբայր Սիմովնի Վիմի. • Է՛ աստ պատանեակ մի, որ
ունի հինգ նկանակ գարեղէն և երկուս ձկունս. այլ այն
10 զի՞նչ է առ այսչափ մարդիկ[15]: • Ասէ Յիսուս.

[1] Մտթ. 3.17: 17. 5. Յոհ. 6.27: 6.16: 9.32: 12.28: 2.Օրէ. 4.12. Յոհ. 1.18: 1.Տիմ. 1.17: 1.Յոհ. 4.12:
[2] 1.Յոհ. 2.14.
[3] Ես. 8.20: 34.16. Ղուկ. 16.29. Հռոմ. 46. Գործ. 17.11. 2.Օրէ. 18. 15.18. Ղուկ. 24.27. Յոհ. 1.45.
[4] Յոհ. 1.11: 3.19.
[5] Հռոմ. 34: 1.Թես. 2. 6.
[6] Յոհ. 12.43. Հռոմ. 2.29. Գաղ. 5.26. Փիլ. 2. 3.
[7] Հռոմ. 2.12.
[8] Ծնն. 3.15: 12.3: 18. 18:22. 18: 49.10: 2.Օրէ. 18.15. 18. Ղուկ. 24.27. Յոհ. 1.45. Գործ. 26.22.
[9] Ղուկ. 16.31.
[10] Մտթ. 14.13. Մրկ. 6.35. Ղուկ. 9.10.12
[11] Ղևտ. 23. 5. 7: 2.Օրէ. 16. 1. Յոհ. 2.13: 5. 1: 11.55.
[12] Մտթ. 14.15. Մրկ. 6.35. Ղուկ. 9.12. [13] Ծնն. 22.1. [14] Թագ. 11.21.22: 4.Թագ. 7.2.17. Մրկ. 6.36.
[15] 4.Թագ. 4.43. Ղուկ. 9.13.

[1] Սաղ. 145. 7. բազմեցուցէք զմարդիկդ . և էր խոտ յոյժ 'ի տեղւոջն .
Մատ. 14.19. և բազմեցան մարդիկն թուով իբրև հինգ հազար : •
Եւ առ զհացն Յիսուս և գոհացաւ' և բաշխեաց բազմա- 11
կանացն . նոյնպէս և 'ի ձկանցն որչափ և կամեցան [1] : • Եւ 12
իբրև յագեցան , ասէ ցաշակերտսն . ժողովեցէք զնշխար-
եալ կոտորոտ' զի մի ինչ կորիցէ : • Ժողովեցին , և 13
լցին երկոտասան սակառի զկոտորոցն 'ի հինգ գարեգէն
[2] Մատ. 15.37: 14.20. նկանակէ անտի , որ յաւելաւ 'ի կերողացն [2] : • Իսկ 14
Մար. 6.43. մարդիկն իբրև տեսին զնշանսն զոր արար' ասէին , եթէ
Ղուկ. 9. 17: սա է ճշմարիտ մարգարէն , որ գալոց էր յաշխարհ [3] : •
3. Թագ. 17.15. 16. Յիսուս իբրև գիտաց եթէ գալոց են յափշտակել զնա , զի 15
[3] Ծն. 49.10: արասցեն զնա թագաւոր , գնաց դարձեալ 'ի լեառն միայն :
2. Օրէ. 18.15. 18. Եւ իբրև երեկոյ եղև , իջին աշակերտքն նորա 'ի ծով. 16
եզրն [4] : • Եւ մտեալ 'ի նաւ' գային յայնկոյս ծովուն 17
Մատ. 11. 3. 'ի Կափառնայում . և իբրև նսեմացաւ , և չև ևս եկեալ
Յով. 1. 21: 4. 19.25: 7.40. էր առ նոսա Յիսուս : • Եւ ծովն 'ի սաստիկ հողմոյ 18
Գործ. 7.37. յուզէր : • Եւ վարեալ իբրև ասպարէզս քսան 19
[4] Մատ. 14.23. և հինգ' կամ երեսուն , տեսանէին զՅիսուս' զի գնայր
Մար. 6.46. 'ի վերայ ծովուն' և մերձ էր 'ի նաւն , զարհուրեցան յոյժ [5] :
• Նա ասէ ցնոսա . ես եմ' մի երկնչիք : • Եւ 20
կամէին ընդունել զնա 'ի նաւն . և վաղվաղակի եհաս նաւն 21
յերկիրն' յոր երթային :

Ի վաղիւ անդր ժողովուրդն որ կայր յայնկոյս ծովուն , 22
տեսանէր թէ այլ նաւ ոչ գոյր անդ' բայց միայն 'ի միոյն ,
յոր մտին աշակերտքն Յիսուսի . և զի չէր մտեալ Յիսուս
ընդ աշակերտսն իւր 'ի նաւն . բայց միայն աշակերտքն
նորա գնացին : • Իբրև այլ նաւք գային 'ի Տիբերիայ 23
մօտ յայն տեղին' ուր զհացն կերան : • Իսկ իբրև ետես 24
ժողովուրդն եթէ Յիսուս ոչ է անդ' և ոչ աշակերտքն նորա ,
առին նոքա զնաւսն , և եկին 'ի Կափառնայում խնդրել
զՅիսուս : • Եւ իբրև գտին զնա յայնկոյս ծովուն , 25
ասեն ցնա . ռաբբի' երբ եկիր այսր : • Պատասխանի 26
ետ նոցա Յիսուս և ասէ . ամէն ամէն ասեմ ձեզ . խնդրէք
զիս , ոչ եթէ զի նշանս ինչ տեսէք . այլ զի կերայք
[5] Յոբ. 9. 8. 'ի հացէ անտի' և յագեցարուք : • Երթայք գործեցէք 27
Մատ. 14.25. Մար. 6.48. մի զկորստական կերակուրն , այլ զկերակուրն' որ մնայ

'ի կեանսն յաւիտենականս, զոր որդին մարդոյ տացէ ձեզ. [1] Հմր.55.59.
28 քանզի զնա հայր կնքեաց Աստուած[1]: • Ասեն ցնա. Յհ.4.13.32.
զի՞նչ առնիցեմք՝ զի զգործսն Աստուծոյ գործեսցուք: • Մտ. 3.17:
29 Պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա. այս է գործն 17. 5.
Աստուծոյ, զի հաւատասջիք յայն՝ զոր առաքեացն նա[2]: Մր. 1.11:
30 Ասեն ցնա. զի՞նչ նշան առնիցես՝ զի տեսցուք և հաւատաս- 9. 6: Ղկ.
31 ցուք, զի՞նչ գործիցես[3]: • Հարքն մեր կերան զմանանայն 3.22: 9.35.
յանապատի անդ՝ որպէս և գրեալ է. հաց յերկնից ետ Յհ. 1.33:
32 նոցա ուտել[4]: • Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ 5.37: 8.18.
ձեզ. եթէ ոչ Մովսէս ետ ձեզ զհացն յերկնից, այլ հայրն Գծ. 2.22:
33 իմ տայ ձեզ զհացն յերկնից զճշմարիտ: • Զի հաց 2.Պետ. 1.17:
յԱստուծոյ է, որ իջանէ յերկնից՝ և կեանս տայ աշխարհի: [2] 1.Յհ. 3.23.
34 Ասեն ցնա. Տէր՝ յամենայն ժամ տուր մեզ զհացն զայն[5]: [3] Մտ. 12.38:
35 • Ասէ ցնոսա Յիսուս. ես եմ հացն կենաց. որ գայ առ 16. 1.
իս՝ ոչ քաղցիցէ, և որ հաւատայ յիս՝ ոչ երբեք ծարաւեսցի[6]: Մր. 8.11:
36 • Այլ ասացի ձեզ՝ թէ տեսէք զիս, և ոչ հաւատայք[7]: 1.Կր. 1.22.
37 • Զամենայն՝ զոր տայ ինձ հայր, առ իս եկեսցէ. և Յհ. 4.48.
38 որ գայ առ իս, ոչ հանից արտաքս[8]: • Զի իջի ես [4] Ել. 16.14.
յերկնից՝ ոչ զի զկամս իմ արարից, այլ զկամս այնորիկ՝ Ես. 15.35.
39 որ առաքեացն զիս[9]: • Այս են կամք հօր իմոյ, որ Թւ. 11. 7.
առաքեացն զիս. զի զամենայն զոր ետ ցիս հայր՝ ոչ Նէէ. 9.15.
կորուսից 'ի նմանէ, այլ յարուցից զնա յաւուրն յետ- Սղ. 77.24:
40 նում[10]: • Այս են կամք հօր իմոյ. զի ամենայն 1.Կր.10. 3.
որ տեսանիցէ զորդի՝ և հաւատայցէ 'ի նա, ընկալցի [5] Յհ. 4.15.
զկեանսն յաւիտենականս. և ես յարուցից զնա յաւուրն [6] Հմր. 48.
յետնում[11]: Ես. 55. Յհ.
41 Տրտնջէին զնմանէ հրէայքն, զի ասաց թէ ես եմ 4.13: 7.37.
42 հացն իջեալ յերկնից. • Եւ ասէին, ո՞չ սա է Յիսուս Յհ. 7.16.
որդին Յովսեփու, զորոյ մեք գիտեմք զհայրն և զմայր. [7] Հմր. 26.
43 իսկ արդ՝ զիա՞րդ ասէ՝ թէ ես յերկնից իջի[12]: • Պա- 65.
տասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա. մի՛ քրթմնջէք Յհ. 12.37.
44 ընդ միմեանս. • Ո՛չ ոք կարէ գալ առ իս, եթէ [8] Հմր. 45.
ոչ հայրն՝ որ զիս առաքեաց՝ ձգեսցէ զնա. և ես յար- Մտ. 18.14:
45 ուցից զնա յաւուրն յետնում[13]: • Գրեալ է 'ի մար- 24.24.
գարէս, և եղիցին ամենեքեան ուսեալք յԱստուծոյ: Յհ. 10.28. 29: 2.Տիմ. 2.19: 1.Յհ. 2.19. [9] Թւ. 16.28. Մտ. 26.39. Յհ. 4.34: 5.30. [10] Հմր. 37. Յհ. 17.12: 10.28: 18. 9. [11] Հմր. 27.

47.55. Յհ.3.15.16: 4.14: 11.25. [12] Մտ. 13.55. Մր. 6.3. Ղկ. 4.16.22. [13] Հմր.66. Եր. 1.4.

[1] Ջմր. 37. ամենայն որ լուաւ 'ի Հօրէ՝ եւ ուսանի, գայ առ իս[1]: • Իբրեւ 46
Ես. 54.13. Եր. 31.34. ոչ եթէ զՀայր ուրուք տեսեալ իցէ. եթէ ոչ որ էն
Միք. 4. 2. յԱստուծոյ, նա եւեթ զՀայր[2]: • Ամէն ամէն ասեմ 47
Եբր. 8.10: ձեզ. զի որ հաւատայ յիս՝ ընդունի զկեանսն յաւիտենականս[3]:
10.16: 1.Յհ. • Ես եմ հացն կենաց[4]: • Հարքն ձեր կերան զմանանայն 48
2. 20.27. [2] Յհ. 1.18: յանապատին՝ եւ մեռան[5]: • Այս է հացն, որ յերկնից 49
5.37. իջեալ է. զի որ ուտիցէ ոք 'ի սմանէ՝ մի՛ մեռանիցի[6]. 50
Մտ. 11.27. • Ես եմ հացն կենդանի, որ յերկնից իջեալ[7]: • 51
Ղկ. 10.22. Յհ. 1.18: Եթէ ոք ուտիցէ 'ի հացէ յայսմանէ՝ կեցցէ 'ի յաւիտեան. 52
7.29: 8.19. եւ հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է, զոր ես տաց վասն
[3] Ջմր. 40. կենաց աշխարհի[8]:
Յհ. 3.16. Ել. 16.35. Մարտնչէին ընդ միմեանս հրէայքն եւ ասէին. զիա՞րդ 53
[4] Ջմր. 33. կարէ սա տալ մեզ զմարմինն իւր յուտել[9]: • Ասէ 54
35. ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ կերիջիք
[5] Ջմր. 31. Ել. 16.15. զմարմին որդւոյ մարդոյ՝ եւ արբջիք զարիւն նորա, ոչ ու-
Ժող. 1. 5. նիք կեանս յանձինս[10]: • Որ ուտէ զմարմին իմ՝ եւ ըմպէ 55
[6] Ջմր. 51. զարիւն իմ, ունի զկեանսն յաւիտենականս. եւ ես յարուցից
59. զնա յաւուրն յետնում[11]: • Զի մարմին իմ ճշմարիտ 56
[7] Յհ. 3.13.16. [8] Եբր. 10.5.10. կերակուր է, եւ արիւն իմ ճշմարիտ ըմպելի է: • Որ 57
[9] Յհ. 7.42: ուտէ զմարմին իմ եւ ըմպէ զարիւն իմ, յիս բնակեսցէ,
9.16: 10.19: եւ ես 'ի նմա[12]: • Որպէս առաքեաց զիս կենդանին Հայր, 58
3. 9. եւ ես կենդանի եմ վասն Հօր, եւ որ ուտէն զիս, եւ նա
[10] Մտ. 26.26. 28. կեցցէ վասն իմ[13]: • Այս է հացն՝ որ յերկնից իջեալ. 59
[11] Ջմր. 27. ոչ որպէս կերան հարքն ձեր զմանանայն՝ եւ մեռան. որ
Ել. 40.64. ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ յաւիտեան[14]: • Զայս ասաց 60
Յհ. 4.14. [12] Յհ. 14.20: 'ի ժողովրդեանն՝ յուսուցանելն 'ի կափառնայում:
17.22: Եւ բազումք յաշակերտացն իբրեւ լուան՝ ասեն. 61
1.Կր. 11.27. խիստ է բանդ այդ, ո՞ կարէ լսել դմա[15]: • Իբրեւ գի- 62
Եփ. 3.17: տաց Յիսուս յանձն իւր՝ եթէ տրտնջեն վասն այնորիկ
1.Յհ. 3.24: 4.13. 15.16. աշակերտքն, ասէ ցնոսա. ա՞յդ գայթակղեցուցանէ զձեզ:
[13] Յհ. 5.26: • Իսկ արդ՝ եթէ տեսանիցէք զորդի մարդոյ, զի ելանիցէ 63
1.Կր. 15.22. [14] Ջմր. 49. ուր էր զառաջինն[16]: • Հոգին է կենդանարար, մարմին 64
50. 51.52. ինչ ոչ օգնէ. զբանն զոր ես խօսեցայ ընդ ձեզ՝ հոգի
[15] Ջմր. 53.67. է եւ կեանք[17]: • Այլ են ոմանք 'ի ձէնջ որ ոչ 65
Մտ. 11. 6. [16] Յհ. 3.13. հաւատան, քանզի գիտէր Յիսուս 'ի սկզբանէ, ո՞վ են
Մտ. 16.19. Գր. 1.9. Եփ. 4.8: [17] 2.Կր. 3.6.

այնոքիկ՝ որ ոչն հաւատան, և ո՛վ է այն՝ որ մատնելոց
66 է զնա: և ասէր [1]. • Վասն այնորիկ ասացի ձեզ՝ թէ
ոչ ոք կարէ գալ առ իս, եթէ ոչ իցէ տուեալ նմա
'ի հօրէ իմմէ [2]:
67 Յայսմանէ բազումք յաշակերտացն նորա չոգան յետս,
68 և ոչ եւս շրջէին ընդ նմա [3]: • Ասէ Յիսուս ցերկոտա-
սանն աշակերտսն . միթէ և դո՞ւք կամիք երթալ: •
69 Պատասխանի ետ նմա սիմոն պետրոս . Տէ՛ր՝ առ ո՞վ երթի-
70 ցուք . բանս կենաց յաւիտենականաց ունիս [4]: • Եւ
մեք հաւատացաք՝ և ծանեաք՝ եթէ դու ես Քրիստոսն որդի
71 Աստուծոյ [5]: • Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս . ո՞չ ես
զձեզ զերկոտասանսդ ընտրեցի, և մի դ 'ի ձէնջ սատանայ
72 է [6]: • Եւ ասէր զսիմովնեան յուդայէ սկարիովտացւոյ .
զի նա իսկ մատնելոց էր զնա . և մի էր յերկոտասանիցն :

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ :

1 Եւ յետ այսորիկ շրջէր Յիսուս 'ի գալիլեա . քանզի
ոչ կամէր 'ի հրէաստանի շրջել, զի խնդրէին զնա հրէ-
2 այքն սպանանել [7]: • Եւ էր մերձ տօնն հրէից տաղա-
3 ւարահարաց [8]. • Ասեն ցնա եղբարքն նորա . գնա՛
աստի և երթ 'ի հրէաստան, զի և աշակերտքն քո տեսցեն
4 զգործսդ քո՝ զոր գործես [9]: • Զի ոչ ոք է՝ որ
'ի ծածուկ ինչ գործէ՝ և խնդրէ ինքն համարձակ լինել .
եթէ զայդ գործես, յայտնեա՛ զանձն քո աշխարհի : •
5 Քանզի և եղբարքն իսկ չէին հաւատացեալ 'ի նա [10]: •
6 Ասէ ցնոսա Յիսուս . ժամանակ իմ չև՛ է հասեալ . բայց
7 ձեր ժամանակ յամենայն ժամու պատրաստ է [11]: • Ո՛չ
կարէ աշխարհս ատել զձեզ . բայց զիս ատեայ, զի ես
վկայեմ վասն նորա՝ եթէ գործքն իւր չարութեան են [12]:
8 • Դուք երթա՛յք 'ի տօնն յայն, ես ոչ երթամ 'ի տօնն
9 յայն . զի իմ ժամանակ չև՛ է լցեալ [13]: • Զայս իբրև
ասաց՝ ինքն մնաց անդէն 'ի գալիլեա :
10 Իբրև ելին եղբարքն նորա, ապա և ինքն ել 'ի տօնն .
11 ոչ յայտնի, այլ իբրև 'ի ծածուկ: • Եւ հրէայքն
խնդրէին զնա 'ի տօնի անդ՝ և ասէին, ո՞ւր իցէ նա [14]: •
12 Եւ քրթմնջիւն էր զնմանէ 'ի ժողովուրդսն . կէսքն ասէին

[1] Հռոմ. 38
Ե. 71.
Յ.հ. 2.24.
25: 13.11.
[2] Հռոմ. 44.
Ե. 45.
[3] Հռոմ. 61.
Ղ.. 9.62.
Եբր. 10.38.
[4] Գ.ր. 5.20.
[5] Մ.տ. 16.16.
Մ.ր. 8.29.
Ղ.. 9.20.
Յ.հ. 1.49:
11.27.
[6] Ղ.. 6.13.
Յ.հ. 13.27:
8.44.
[7] Մ.տ. 10.23:
21.38.
Ղ.. 13.31.
Յ.հ. 5.16.
Ե. 18.
[8] Ղեւ.23.34.
[9] Մ.տ. 12.46.
Մ.ր. 3.31.
Գ.ր. 1.14.
[10] Մ.ր. 3.21.
[11] Հռոմ. 8.30.
Յ.հ. 2. 4:
8.20.
[12] Յ.հ. 15.19:
3. 19.
[13] Հռոմ. 6.
Յ.հ. 8. 30.
[14] Յ.հ. 11.56.

թէ բարւոք է. այլք ասէին, ոչ՝ այլ մոլորեցուցանէ
զժողովուրդն[1]: • Եւ ոչ ոք համարձակ խօսէր զնմանէ՝ 13
վասն երկիւղին հրէից[2]:
Իբրեւ տօնն ընդմիջեցաւ, ել Յիսուս 'ի տաճարն՝ եւ ուսու- 14
ցանէր: • Զարմանային հրէայքն եւ ասէին. զիա՞րդ 15
զգիրս գիտէ սա, զի ուսեալ բնաւ չէ՞[3]: • Պատասխանի 16
ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ. իմ վարդապետութիւնս չէ՛ իմ.
այլ այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս[4]: • Եթէ ոք կամի զկամս 17
նորա առնել՝ գիտասցէ վասն վարդապետութեանս, յԱստու-
ծոյ իցէ արդեօք՝ եթէ ես ինչ յանձնէ իմմէ խօսիմ[5]: •
Որ յանձնէ իւրմէ խօսի՝ զփառս անձին իւրում խնդրէ. իսկ 18
որ խնդրէ զփառս այնորիկ որ առաքեացն զնա՝ նա ճշմարիտ
է, եւ անիրաւութիւն ոչ գոյ 'ի նմա[6]: • Ո՞չ Մովսէս 19
ետ ձեզ զօրէնսն, եւ ոչ ոք 'ի ձէնջ առնէ զօրէնսն[7]: •
Զի՞ խնդրէք զիս սպանանել: պատասխանի ետ ժողովուր- 20
դըն եւ ասէ. դեւ գոյ 'ի քեզ. ո՞վ խնդրէ զքեզ սպանանել[8]:
• Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ. գործ մի գոր- 21
ծեցի, եւ ամենեքին զարմացեալ էք: • Վասն այնորիկ 22
Մովսէս ետ ձեզ թլփատութիւն. զի ոչ եթէ 'ի Մովսիսէ
էր, այլ 'ի հարց անտի. եւ 'ի շաբաթու թլփատէք զմարդ[9]:
• Իսկ արդ՝ եթէ թլփատութիւն առնու մարդ 'ի շաբա- 23
թու, զի մի՛ օրէնքն Մովսէսի լուծցին. ընդ իս ցասուցեալ
էք՝ զի ողջոյն իսկ մարդ բժշկեցի 'ի շաբաթու[10]: • Մի՛ 24
ըստ աչս դատէք, այլ ուղիղ դատաստան արարէք[11]:
Ասէին ոմանք յերուսաղեմացւոց անտի. ո՞չ նա է սա՝ 25
զոր խնդրէին սպանանել. • Եւ ահաւասիկ յայտնապէս 26
խօսի, եւ չասեն ինչ ընդ դմա. գուցէ արդեօք եւ իշխանքն
գիտացին՝ թէ սա իցէ Քրիստոսն[12]: • Այլ զսա գիտեմք 27
ուստի է. իսկ Քրիստոսն յորժամ գայցէ, ոչ ոք գիտէ
ուստի է[13]: • Աղաղակեաց Յիսուս 'ի տաճարին, ուսուցա- 28
նէր՝ եւ ասէր. եւ զիս գիտէք, եւ ուստի եմ գիտէք. եւ
յանձնէ իմմէ ոչ եմ եկեալ, այլ է ճշմարիտ որ առաքեացն
զիս՝ զոր դուքն ոչ գիտէք[14]: • Ես գիտեմ զնա, զի 29
'ի նմանէ իսկ եմ, եւ նա առաքեաց զիս[15]: • Խնդրէին 30
զնա ունել՝ եւ ել 'ի ձեռաց նոցա. եւ ոչ ոք արկ 'ի նա ձեռն,

[1] Հմր. 40. Յհ. 9.16: 10.19.20.21: Մտթ. 21.46. Ղկ. 7.16. Յհ. 6.14. [2] Յհ. 9.22: 12.42:19.38. [3] Մտթ. 13.54. Մրկ. 6. 2. Ղկ. 4.22. Գրծ. 2. 7. [4] Յհ. 3. 11: 8.28: 12.49: 14. 10.24. [5] Յհ. 8.43. [6] 5.41: 8.50. [7] Ելք. 24. 3: 2.Օրէ.33. 4. Յհ. 1.17. Գրծ. 7.38. [8] Մտթ. 12.14. Մրկ. 3. 6. Յհ. 10.31. 39:5. 16.18: 11. 53: 8. 48.52. Մտթ. 9.34. Յհ. 10.20. [9] Ղեւ. 12. 3. Ծն. 17.11. [10] Յհ. 5. 8. 9.16. [11] Ղեւ. 19.15: 2.Օրէ. 1.16. Ես. 17:16.19. Առկ. 24.23: 28.21. Մտթ. 22.16. Յհ. 8.15. Յկ. 2.1. 9. Յովբ. 16. [12] Հմր. 45. [13] Մտթ. 13.55. Մրկ. 6. 3. Ղկ. 4.22. Յհ. 6.42: [14] 5.32.43:8.14. 26.42: Հռմ. 3.4. Յհ. 1.18:3.5?. [15] Մտթ. 11.27. Յհ. 10.15.

31 զի չև՛ էր հասեալ ժամ նորա[1]: • Եւ բազումք 'ի ժողո-
վրդենէն հաւատացին 'ի նա, և ասէին. Քրիստոսն յորժամ
գայցէ՝ միթէ աւելի՞ ինչ նշանս առնիցէ՝ քան զոր սա
առնէ[2]: [3] 1.Թագ. 19.20. Համր.12. Յոհ.11.47.
32 Եւ լուան փարիսեցիքն զտրտունջ ժողովրդեանն զնմանէ.
և առաքեցին քահանայապետքն և փարիսեցիք սպասաւորս՝ զի
33 կալցին զնա[3]: • Ասէ Յիսուս. փոքր մի ևս ժամանակ
ընդ ձեզ եմ. և երթամ առ այն՝ որ առաքեացն զիս[4]: •
34 Խնդրիցէք զիս՝ և ոչ գտանիցէք. և ուր եմն երթամ, դուք
35 ոչ կարէք գալ[5]: • Ասեն հրեայքն ընդ միմեանս. Իսկ
յո՞ երթայցէ դա՝ զի մեք ոչ գտանիցեմք զդա. միթէ 'ի
սփիւռս հեթանոսա՞ց երթայցէ՝ և ուսուցանիցէ զհեթանոսս[6]:
36 • Զի՞նչ է բանն այն՝ զոր ասաց. խնդրիցէք զիս՝ և ոչ
գտանիցէք. և ուր եմն երթամ, դուք ոչ կարէք գալ:
37 'Ի վերջնում աւուր մեծի տօնին կայր Յիսուս՝ աղաղակէր
և ասէր. եթէ ոք ծարաւի իցէ՝ եկեսցէ առ իս, և արբցէ[7]:
38 • Որ հաւատայ յիս՝ որպէս և ասեն գիրք, գետք յորովայնէ
39 նորա բղխեսցեն ջրոյ կենդանութեան[8]: • Զայս ասէր
վասն հոգւոյն՝ զոր ընդունելոց էին որ հաւատային 'ի նա.
զի չև՛ էր հոգի, քանզի Յիսուս չև՛ էր փառաւորեալ[9]: •
40 • Ոմանք 'ի ժողովրդենէն իբրև լուէին զբանս զայս, ասէին.
41 սա է ճշմարիտ մարգարէն[10]: • Այլքն ասէին՝ սա է
Քրիստոսն. Իսկ կէսքն ասէին՝ մի՞ թէ 'ի Գալիլեէ գալոց իցէ
42 Քրիստոսն[11]: • Ո՛չ գիրք ասեն, եթէ 'ի զաւակէ Դաւթի,
և 'ի Բեթղեհեմ գեղջէ՝ ուր Դաւիթն էր, գալոց է Քրիս-
43 տոս[12]: • Եւ եղև հերձուած 'ի մէջ ժողովրդեանն
44 վասն նորա[13]: • Եւ ոմանք 'ի նոցանէ կամէին ունել
զնա. այլ ոչ ոք մխեաց 'ի նա ձեռս[14]:
45 Եւ եկին անդրէն սպասաւորքն առ քահանայապետսն և
փարիսեցիս, և ասեն նոքա ցնոսա. ընդէ՞ր ոչ ածէք զնա
46 այսր: • Պատասխանի ետուն սպասաւորքն՝ և ասեն. ոչ
47 երբէք այնպէս խօսեցաւ մարդ՝ որպէս այրն այն[15]: •
Պատասխանի ետուն փարիսեցիքն՝ և ասեն. միթէ և դո՞ւք
48 մոլորեցարուք: • Միթէ ոք յիշխանացն հաւատա՞ց 'ի նա՝ կամ

[1] Համր.19.44. Մրկ. 11.18. Ղուկ. 19.47: 20.19. Յոհ.8.20.37.
[2] Մտթ. 12.23. Յոհ. 3. 2: 6.30: 4.25. 39: 20.30.
[4] Յոհ. 13.33: 16.16.
[5] Ովս. 5. 6. Յոհ. 8.21: 13.32:
Յոհ. 9.31:
[6] 2.Օրէ. 32.26. Ես. 11.12. Յակ. 1. 1: 1.Պետ. 1. 1.
[7] Ղևտ. 23.36. Թուոց. 29.35. Ես. 55. 1. Յոհ. 4.10. 14: 6.35. Յայտ. 21. 6: 22.17.
[8] 2.Օրէ. 18.15. Համր. 40. Առակ. 18. 4. Ես. 12. 3: 44.3: 58.11. Յոհ. 4.14.
[9] Յովէլ. 2.28. Յոհ. 12.16: 16. 7. Գործ. 2.17. 33.38: 4.31: 8.17: 10.44: 19. 6.
[10] Ծն. 49.10: 2 Օրէ. 18.15. 18. Մտթ. 11. 3. Յոհ. 1.21: 4. 19.25: 6.14.
[11] Համր. 52. Յոհ. 4.42: 6.70: 1.46: [12] Սաղ. 131.11. Երե. 23.5. Միք. 5.2. Մտթ. 2.6. Ղուկ. 2.4: 1.Թագ. 16.1.4. [13] Համր. 12. Յոհ. 9.16: 10.19. [14] Համր. 30. [15] Մտթ. 7.28. Ղուկ. 4.22,32.

[1] Յով. 12.42. 'ի փարիսեցւոց[1]. • Այլ այն խուժադուժ ամբոխ, որ ոչ գիտէ 49
Գործ. 6. 7: զօրէնս և նզովեալ են: • Ասէ Նիկոդեմոս ցնոսա՝ որ եկեալն 50
1.Կոր. 1.20. 26: 2. 8. էր առ նա գիշերի յառաջագոյն՝ և մի էր 'ի նոցանէ[2]: •
[2] Յով. 3. 2: Միթէ օրէնքն մեր դատի՞ն զմարդ՝ եթէ ոչ լսեն ինչ նախ 51
[3] 2.Օրէ. 1.16. 17:17. 8:19. 'ի նմանէ. կամ գիտեն զինչ գործէ[3]: • Պատասխանի 52
15. ետուն նմա և ասեն. միթէ և դու ես 'ի գալիլեէ՞ իցես.
Առա. 16.13. քննեա՝ և տես. զի մարգարէ 'ի գալիլեէ ոչ յառնէ[4]: •
[4] Հմա. 41. Եւ գնացին իւրաքանչիւրոք 'ի տեղի իւր: 53
Եսա. 9.1. 2.
Մատ. 4.15.
Յով. 1.46.

Գլուխ ՈՒԹԵՐՈՐԴ:

Իսկ Յիսուս գնաց 'ի լեառն ձիթենեաց. • Եւ 1
ընդ առաւօտն դարձեալ եկն 'ի տաճարն. և գայր առ նա 2
ամենայն ժողովուրդն. և նստեալ ուսուցանէր զնոսա: •
Ածին առ նա դպիրքն և քահանայապետքն և փարիսեցիք՝ 3
կին մի ըմբռնեալ 'ի շնութեան. և կացուցեալ զնա առաջի,
• Ասեն ցնա. վարդապետ, կինս այս ըմբռնեալ ինքն 4
յայտնապէս շնացեալ է: • Եւ յօրէնս մովսէս մեզ 5
պատուիրեաց զայսպիսիս քարկոծել. արդ՝ դու զի՞նչ
[5] Ղևտ. 20.10: ասես վասն դորա[5]: • Զայս ասէին փորձելով զնա՝ 6
2.Օրէ.22.22. զի ունիցին ամբաստանութիւն զնմանէ: Իսկ Յիսուս 'ի խո-
Մատ. 5.27. նարհ նայելով գրէր մատամբն յերկրի. • Իսկ իբրև 7
ստիպեցին հարցանելով ցնա, հայեցեալ 'ի վեր՝ ասէ ցնոսա.
[6] 2.Օրէ.17. 7. անմեղն 'ի ձէնջ նախ նա ընկեսցէ քար 'ի վերայ դորա[6]:
Հռո. 2. 1. • Եւ դարձեալ 'ի խոնարհ նայելով գրէր յերկրի: • 8
Եւ լուեալ ելանէին մի ըստ միոջէ՝ սկսեալ յառաջնոցն 9
մինչև 'ի վերջինս. և մնաց միայն Յիսուս, և կինն կայր
[7] Հռո. 2.22. առաջի նորա[7]: • Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնա. 10
կի՞ն դու՝ ո՞ւր են, ոչ ոք զքեզ դատապարտեաց: •
[8] Ղուկ. 9.56: 12.14. Եւ ասէ. ոչ ոք տէր: և ասէ Յիսուս. և ոչ ես դատապար- 11
Յով. 3.17: տեմ զքեզ. երթ՝ յայսմ հետէ մի՛ մեղանչեր[8]:
5.14. Դարձեալ խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս, և ասէ. ես եմ 12
[9] Ղուկ. 2.32. Յով.1.3.5.9: լոյս աշխարհի. որ գայ զկնի իմ, ընդ խաւար մի՛ գնասցէ.
3.19: 9. 5: այլ ընկալցի զլոյսն կենաց[9]: • Ասեն ցնա փարիսե- 13
12.35.36.46: ցիքն. դու վասն անձին քո վկայես՝ և վկայութիւն քո
1.Յով. 1. 5: 2. 8. չէ ճշմարիտ[10]: • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ 14
[10] Յով. 5.31. ցնոսա. թէպէտ և ես վկայեմ վասն անձին իմոյ՝ վկայութիւն

իմ ճշմարիտ է՝ զի գիտեմ ուստի եկի և յո՛ երթամ. [1] Յհ. 7.28:
9.29.
բայց դուք ոչ գիտէք ուստի գամ՝ կամ յո՛ երթամ[1]: • [2] Յհ. 7.24:
15 Դուք ըստ մարմնոյ դատիք. ես ոչ դատիմ և ոչ զոք[2]. 3.17: 12.47:
16 • Թէպէտ և դատիմ ես զոք՝ դատաստանն իմ ճշմարիտ 18.36:
է. զի չեմ միայն, այլ ես՝ և որ առաքեացն զիս Հայր[3]. 2.Օրէ. 1.17.
[3] Հմր. 29:
17 • Եւ յօրէնսն իսկ ձեր գրեալ է՝ թէ երկուց մարդոյ 1.Թգ. 16.7.
18 վկայութիւն ճշմարիտ է[4]: • Ես եմ որ վկայեմ վասն Սղ.7.1. 2.
իմ, և վկայէ վասն իմ՝ որ առաքեացն զիս Հայր[5]: • Յհ. 16.32:
[4] 2.Օրէ.17. 6:
19 Ասէին ցնա. ո՞ւր է Հայր քո: պատասխանի ետ Յիսուս 19.15.
և ասէ ցնոսա. ոչ զիս գիտէք՝ և ոչ զՀայրն իմ. եթէ Մր. 18.16:
20 զիս գիտէիք, և զՀայրն իմ թերևս գիտէիք[6]: • Զայս 2.Կր.13. 1.
Եբր. 10.28.
բան խօսեցաւ ՚ի տան գանձին՝ յորժամ ուսուցանէր ՚ի տա- [5] Մր. 3.17.
ճարի անդ. և ոչ ոք կալաւ զնա, զի չև և՛ս հասեալ էր Յհ. 5.37:
ժամ նորա[7]: 6.27: 12.28.
[6] Հմր. 55.
21 Ասէ դարձեալ ցնոսա Յիսուս. ես երթամ և խնդրի- Յհ. 16. 3:
ցէք զիս. և ՚ի մեղս ձեր մեռանիցիք. զի ուր եսն 14. 7.
22 երթամ, դուք ոչ կարէք գալ[8]: • Ասէին Հրեայքն. [7] Մր. 12.41.
միթէ զինքնի՞ն երթայցէ, զի ասէ՝ թէ ուր եսն Յհ.7.8.30.
[8] Հմր. 24.
23 երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ: • Եւ ասէ ցնոսա. Յհ. 7.34:
դուք ՚ի ներքուստ աստի էք, և ես ՚ի վերուստ անտի եմ. 13.33.
դուք յաշխարհէ աստի էք, ես չեմ յայսմ աշխարհէ[9]: [9] Յհ. 3.31:
15.19:17.16:
24 • Բայց ասացի ձեզ՝ թէ ՚ի մեղս ձեր մեռանիցիք. զի 1.Յհ. 4. 5.
թէ ոչ հաւատայցէք թէ ես եմ, մեռանիցիք ՚ի մեղս ձեր[10]: [10] Հմր. 21.
25 • Ասեն ցնա. դու ո՞վ ես, ասէ ցնոսա Յիսուս. Նախ Մր. 16.16.
26 զի և խօսիմս իսկ ընդ ձեզ: • Բազում ինչ ունիմ [11] Յհ. 7.28:
վասն ձեր խօսել և դատել. այլ որ առաքեացն զիս՝ 3.32: 15.15.
ճշմարիտ է. և ես զոր լուայ ՚ի նմանէ, զայն խօսիմ յաշ- Հռ. 3. 4:
[12] 2.Օրէ.18.18.
27 խարհի[11]: • Եւ ոչ գիտացին՝ թէ զՀօրէ ասէր ցնոսա: Յհ. 3.11.
28 • Ասէ ցնոսա Յիսուս. յորժամ բարձրացուցանիցէք 14.32:12.32:
զՈրդի մարդոյ՝ յայնժամ գիտասջի՛ք թէ ես եմ. և յանձնէ 5. 19.30:
Հռ. 1. 4.
իմմէ ինչ ոչ առնեմ, այլ որպէս ուսոյց զիս Հայրն իմ, [13] Հմր. 16.
29 զայն խօսիմ[12]: • Եւ որ առաքեացն զիս՝ ընդ իս է. ոչ Յհ. 14.10.
եթող զիս միայն, զի ես զհաճոյս նորա առնեմ հանապազ[13]: — 11. 24:16.
32:4. 34: 5.
30 Իբրև զայս խօսեցաւ՝ բազումք հաւատացին ՚ի նա[14]: • 30: 6.38:
31 Եւ ասէր Յիսուս առ Հրեայսն հաւատացեալս. եթէ դուք [14] 7.31: 10.42:
կայջիք ՚ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք. • 11.45.

Եւ ծանիջիք զճշմարտութիւնն, և ճշմարտութիւնն 32
ազատեսցէ զձեզ[1]: • Պատասխանի ետուն նմա և ասեն. 33
զաւակ աբրահամու եմք, և ոչ ումեք երբեք ծառայեցաք.
զիա՞րդ ասես թէ ազատք լինիջիք[2]: • Պատասխանի ետ 34
նոցա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ամենայն որ
առնէ զմեղս, ծառայ է մեղաց[3]: • Եւ ծառայն ոչ 35
յաւիտեան կայ ՚ի տան, իսկ որդին յաւիտեան կայ[4]: •
Իսկ արդ՝ եթէ որդին զձեզ ազատեսցուսցէ, ճշմարիտ 36
ազատք լինիջիք[5]: • Գիտեմ զի զաւակ աբրահամու 37
էք. այլ խնդրէք սպանանել զիս, զի բանին իմոյ չիք
տեղի ՚ի ձեզ[6]: • Ես՝ զոր տեսի առ հօր իմում, խօսիմ. 38
և դուք՝ զոր լուարուք ՚ի հօրէն ձերմէ՝ առնէք[7]: • Պա- 39
տասխանի ետուն նմա և ասեն. հայր մեր աբրահամ է. ասէ
ցնոսա Յիսուս. եթէ որդիք աբրահամու էիք՝ զգործս
աբրահամու գործէիք[8]: • Այլ այժմիկ խնդրէք սպանա- 40
նել զիս՝ զայր մի, որ ձեզ զճշմարտութիւն խօսեցայ՝
զոր լուայ ՚ի հօրէ իմմէ. զայդ աբրահամ ոչ արար[9]: •
Դուք առնէք զգործս հօրն ձերոյ: Ասեն ցնա. մեք ՚ի պոռ- 41
նկութենէ չեմք ծնեալ. մի է հայր մեր Աստուած[10]: •
Ասէ ցնոսա Յիսուս. եթէ Աստուած էր հայր ձեր, սիրէիք 42
արդեօք զիս. զի ես յԱստուծոյ ելի՝ և եկի. և ոչ եթէ
յանձնէ ինչ եկի, այլ նա առաքեաց զիս[11]: • Ընդէ՞ր 43
զխօսս իմ ոչ գիտէք դուք. վասն զի՝ ոչ կարէք լսել զբանն
իմ[12]: • Դուք ՚ի հօրէ ՚ի սատանայէ էք. և զցանկու- 44
թիւնս հօրն ձերոյ կամիք առնել. զի նա մարդասպան էր
՚ի սկզբանէ, և ՚ի ճշմարտութեան ոչ եկաց, զի ոչ գոյ
ճշմարտութիւն ՚ի նմա. յորժամ խօսիցի սուտ՝ յիւրոց
անտի խօսի. զի սուտ է և հայր նորա[13]: • Իսկ ես զի 45
զճշմարտութիւն խօսիմ, ոչ հաւատայք ինձ: • Ո՞ ՚ի 46
ձէնջ յանդիմանէ զիս վասն մեղաց. եթէ զճշմարիտն
ասեմ ձեզ, ընդէ՞ր ոչ հաւատայք ինձ: • Որ է՛ն յԱս- 47
տուծոյ՝ զբանս Աստուծոյ լսէ. և դուք վասն այնորիկ
ոչ լսէք, զի չէ՛ք յԱստուծոյ[14]:

Պատասխանի ետուն հրէայքն՝ և ասեն ցնա. ոչ բարւոք 48
ասեմք մեք՝ եթէ սամարացի ես դու, և դև գոյ ՚ի քեզ[15]:

Հռ. 6.14. 18. 22:8. 2. Յակ. 1. 25: 2.12.
Եղ. 20. 2. Ղևտ. 25.42. Մատ. 3. 9. Համր. 39.
Մատ. 6.24. Հռ. 6.16. 20: 2.Պետ. 2.19.
Յհ. 21.14. Գաղ. 4.30.
Համր. 32. Սղ. 118.45. Յոհ. 17.17. Հռ. 8. 2. Գաղ. 5. 1: 1.Պետ. 2.16.
Համր. 40. Յոհ. 7.19.
Յոհ. 3.32: 5.19. 30:14. 10.24.
Մատ. 3. 9. Համր. 33. Հռ. 2.28. Գաղ. 3.7.29.
Համր. 37. 26.
Ես. 63.16: 64.8. Մաղ. 1. 6:
1.Յոհ. 5. 1. Յոհ. 16.27: 17.8. 25: 5. 43:7. 28.29.
Յոհ. 7.17.
Յհ. 3.4.5. Մատ. 13.38: 1.Յոհ. 3. 8. Յայտ. 6.
Յոհ. 10.26. Ես. 27: 1.Յոհ. 4. 6.
Համր. 52. Յոհ. 7.20: 10.20.

49 • Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. յիս դեւ ոչ գոյ՝ այլ
50 պատուեմ զհայր իմ, եւ դուք անարգէք զիս։ • Եւ ոչ
51 խնդրեմ զփառս իմ. է որ խնդրէն՝ եւ դատի [1]։ • Ամէն
ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոք զբանն իմ պահեսցէ՝ զմահ մի՛
52 տեսցէ ՚ի յաւիտեան [2]։ • Ասեն ցնա հրէայքն. արդ գիտացաք թէ դեւ գոյ ՚ի քեզ. Աբրահամ մեռաւ՝ եւ մարգարէքն.
եւ դու ասես՝ եթէ ոք զբանն իմ պահեսցէ, մի՛ ճաշա
53 կեսցէ զմահ ՚ի յաւիտեան [3]։ • Միթէ դու մեծ ինչ ո՞ք
իցես քան զհայր մեր Աբրահամ, որ մեռաւ, եւ մարգարէքն
54 մեռան. արդ՝ դու զո՞ առնես զքեզ։ • Պատասխանի
ետ Յիսուս. եթէ ես փառաւորեմ զանձն իմ, փառք իմ ոչ
ինչ են. է Հայր՝ որ փառաւորէ զիս, զորմէ դուքն ասէք՝ թէ
55 Աստուած մեր է [4]։ • Եւ ո՛չ ճանաչէք զնա. բայց ես
գիտեմ զնա. եւ թէ ասեմ, թէ ո՛չ գիտեմ զնա՝ ձեզ
նման սուտ լինիմ. այլ գիտեմ զնա, եւ զբան նորա պահեմ [5]։
56 • Աբրահամ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զօր իմ,
57 ետես եւ ուրախ եղեւ [6]։ • Ասեն ցնա հրէայքն. յիսուն
58 ամ չեւ՛ եւս է քո, եւ զԱբրահա՞մ տեսեր։ • Ասէ ցնոսա
Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ քան զլինելն
59 Աբրահամու եմ ես [7]։ • Վէմս առին, զի արկցեն ՚ի վերայ
նորա. եւ Յիսուս խոյս ետ, եւ ել գնաց ՚ի տաճարէ անտի [8]։

Գլուխ իններորդ։

1 Եւ մինչ դեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր ՚ի ծնէ։ •
2 Եւ հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ եւ ասեն. ռաբբի՝ ո՞յր
մեղաւ է, սորա՞ թէ հօր եւ մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի [9]։ •
3 Պատասխանի ետ Յիսուս. ո՛չ դորա մեղաւ է, եւ ո՛չ հօր եւ
մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն Աստուծոյ
4 ՚ի դմա [10]։ • Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝
որ առաքեացն զիս, մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ
5 ո՛չ ոք կարէ գործել [11]։ • Մինչդեռ յաշխարհի եմ,
6 լոյս եմ աշխարհի [12]։ • Զայս իբրեւ ասաց, եթուք ՚ի գետին՝
եւ արար կաւ ՚ի թքոյն, եւ ծեփեաց զկաւն ՚ի վերայ աչաց
7 կուրին [13]։ • Եւ ասէ ցնա. երթ՝ լուա՛ յաւազանին
Սիլովամայ. որ թարգմանի առաքեալ. չոգաւ լուացաւ, եկն
եւ տեսանէր [14]։

1 Յոհ. 5.41. 44: 7.18.
2 Ծնն. 2.17. Մտթ. 7.24. Յոհ. 5.24: 6.40: 11.26:
3 Զաք. 1. 5. Եբր. 11.13.
4 Յոհ.5.31.41: 16.14:17. 1. Գծ. 3.13.
5 Հռմր. 42. Յոհ. 7.28. 29.
6 Ղկ. 10.24. Եբր. 11.13.
7 Ելք. 3.14: 6. 3. Ես. 43.13. Յոհ.17.5.24. Կղ. 1.17. Յայ. 1. 8.
8 Ելք. 17. 4. Յոհ. 10.31. 39: 11. 8. Ղկ. 4.30.
9 Հռմր. 34. Ղկ. 13. 2. Իս. 3.4. 5. Գծ. 28. 4.
10 Յոհ. 11. 4.
11 Յոհ. 4.34: 5.19. 36:11. 9. 12.35: 17. 4.
12 Յոհ. 1.5. 9: 3.19: 8.12: 12.35. 46:
13 4.Թգ. 2.21. 22. Մրկ. 7.33: 8.23. Յոբ. 3.18.
14 Նէէ. 3.15: 4.Թգ. 5.14. Սղմ. 145. 7.

[1] Հմմտ. 6. 7. Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալն էր զնա յառաջագոյն՝ 8
թէ մուրացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն և մուրա-
նայր: կէսքն ասէին. նա է: • Այլքն ասէին. ոչ՝ 9
այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ: • Ասեն 10
ցնա. իսկ զիա՞րդ բացան աչք քո: • Նա ետ պատաս- 11
խանի. այր մի՝ որում Յիսուս ասեն, կաւ արար՝ և ծեփեաց
զաչս իմ, և ասէ ցիս. երթ ՚ի սելովամ, և լուա. չոգայ
լուացայ՝ և տեսանեմ[1]: • Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ 12
ցնոսա. ոչ գիտեմ:

Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր: • 13
Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար Յիսուս. և եբաց 14
զաչս կուրին: • Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, 15
թէ զիա՞րդ տեսանես: և նա ասէ ցնոսա. կաւ եդ ՚ի վերայ
աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ: • Ասեն ոմանք 16
՚ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն յԱստուծոյ, զի զշաբաթս
ոչ պահէ: կէսքն ասէին. իսկ զիա՞րդ կարէ մարդ մեղաւոր
[2] Հմմտ. 31. 33. այսպիսի նշանս առնել: և էին հերձուածք ՚ի մէջ նոցա[2]: •
Ղու. 24. 19. Յօհ. 3. 2: 7. Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի՞ ասես վասն նորա՝ զի 17
12. 43: 10. 19. եբաց զաչս քո: և նա ասէ՝ թէ մարգարէ է[3]:

[3] Յօհ. 4. 19: 6. 14. Եւ ոչ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝ թէ կոյր էր՝ և 18
բացաւ. մինչև կոչեցին զծնողս բացելոյն. • Հարցին 19
ցնոսա և ասեն՝ սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք,
եթէ կոյր ծնաւ. արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ: • Պատասխանի 20
ետուն նոցա ծնողքն նորա՝ և ասեն. գիտեմք զի սա է որդին
մեր, և զի կոյր ծնաւ. • Բայց զիա՞րդ այժմ տեսանէ՝ 21
ոչ գիտեմք. կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս դորա՝ մեք ոչ գիտեմք.
ցդա իսկ հարցէք, ինքնին ՚ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ
խօսեսցի վասն իւր: • Զայս ասացին ծնողքն նորա. 22
զի երկնչէին ՚ի հրէիցն. քանզի ուխտ եդեալ էր հրէից,
[4] Հմմտ. 34. եթէ ով խոստովանեսցի զնա Քրիստոս՝ ՚ի բաց կացցէ
Յօհ. 7. 13: 12. 42: 19. 38. ՚ի ժողովրդենէն[4]: • Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, 23
Գոր. 5. 13. թէ ինքնին ՚ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք,

Յօհ. 16. 2. Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և 24
[5] Յես. 7. 19: ասեն ցնա. տո՛ւր փառս Աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն
1. Թագ. 6. 5. Հմմտ. 16. այն մեղաւոր է[5]: • Եւ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես 25
Ղու. 15. 2. ոչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ:

26 * Դարձեալ ասեն ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիա՞րդ
27 եբաց զաչս քո: * Պատասխանի ետ նոցա. այժմ ասացի
ձեզ՝ և ոչ լուարուք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ
28 և դո՞ւք կամիք աշակերտել նմա: * Նոքա հայհոյեցին
զնա՝ և ասէին. դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսիսի
29 աշակերտք եմք: * Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսիսի
խօսեցաւ Աստուած. զսա ոչ գիտեմք ուստի՞ իցէ[1]: *
30 Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնոսա. այդ իսկ են զքանչելիք.
զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի՞ իցէ, և զիմ զաչս եբաց[2]: *
31 Գիտեմք՝ զի Աստուած մեղաւորաց ոչ լսէ. բայց եթէ
աստուածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամս նորա առնիցէ, նմա լսէ[3]:
32 * 'Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի
33 'ի ծնէ կոյր ծնելոյ: * Եթէ ոչ յԱստուծոյ էր այրն
34 այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ[4]: * Պատասխանի ետուն և
ասեն ցնա. 'ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենևին, և դու վար-
դապե՞տ լինիս մեր: և հանին զնա արտաքս[5]:
35 Լուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրև եգիտ
36 զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատա՞ս յորդի Աստուծոյ[6]: * Նա
պատասխանի ետ և ասէ. Տէ՛ր ո՞վ է՝ զի հաւատացից 'ի նա:
37 * Ասէ ցնա Յիսուս. և տեսեր զնա, և որ խօսի ընդ քեզ՝ նա
38 է[7]: * Եւ նա ասէ. հաւատամ Տէր, և երկիր եպագ նմա:
39 Եւ ասէ Յիսուս. 'ի դատաստան եկի յաշխարհս յայս, զի
որ ոչն տեսանեն՝ տեսցեն, և որք տեսանենն՝ կուրասցին[8]: *
40 Լուան ոմանք 'ի փարիսեցւոցն՝ որք ընդ նմա էին, և ասեն
41 ցնա. միթէ և մեք կո՞յրք իցեմք[9]: * Ասէ ցնոսա Յիսուս.
եթէ կոյրք էիք՝ ոչ էր ձեր մեղ. բայց արդ ասէք՝ եթէ
տեսանեմք, և մեղքն ձեր 'ի ձեզ հաստատեալ են[10]:

Գլուխ Տասներորդ:

1 Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. որ ոչ մտանէ ընդ դուռն
'ի գաւիթ ոչխարաց, այլ ընդ այլ ելանէ՝ նա գող է, և
2 աւազակ: * Իսկ որ մտանէ ընդ դուռն, հովիւ է
3 ոչխարաց: * Նմա դռնապանն բանայ, և ոչխարքն
ձայնի նորա լսեն. և զիւր ոչխարսն կոչէ յանուանէ, և
4 հանէ զնոսա[11]: * Եւ յորժամ զիւրսն զամենայն հանիցէ,
առաջի նոցա երթայ՝ և ոչխարքն զհետ նորա երթան, զի

[1] Սաղ. 102. 7. Յով. 8.14. Ելք. 3. 5.
[2] Յով. 3.10.
[3] Յոբ. 27. 9: 35.12. Սաղ. 17.42: 33. 16;65. 18: 144.16. Առակ. 1.28: 15. 8.29; 28. 9. Եսայ. 1.15. Երեմ. 11.11: 14.12. Եզեկ. 8.18. Միք. 3. 4. Զաք. 7.13: 1.Պետ.3.12: 1.Յով. 3.22.
[4] [illegible] 16.
[5] [illegible] 2.22.
[6] Մատ. 14.33: 16.16. Մար. 1. 1. Յով. 10.36: 1.Յով. 5.13.
[7] Յով. 4.26.
[8] Մատ. 13.13. Յով.5.22.27: 3.17. 19:12. 47.
[9] Եսայ. 23. 6: 2.Օրէ.16.19. Մատ. 15.14. Հռով. 2.19: 11. 7.25: 2.Կոր. 3.14: 2.Պետ. 1. 9: 1.Յով.2.9.11. Յայտ. 3.17.
[10] Յով. 15.22. Նո. 24: 1.Յով.1.8.9.
[11] Յայտ. 3.20.

ճանաչեն զձայն նորա[1]: * Զօտարի զհետ ոչ երթիցեն. 5
այլ փախիցեն 'ի նմանէ, զի ոչ ճանաչեն զձայն օտարաց[2]:
Զայս առակ ասաց նոցա Յիսուս, և նոքա ոչ գիտէին 6
եթէ զինչ էր՝ որ խօսէրն ընդ նոսա: * Դարձեալ
ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ես 7
եմ դուռն ոչխարաց: * Ամենեքեան՝ որ յառաջ քան 8
զիս եկին, գողք էին և աւազակք †. այլ ոչ լուան
նոցա ոչխարքն: * Ես եմ դուռն. ընդ իս եթէ ոք 9
մտանիցէ, կեցցէ՝ մտցէ և ելցէ, և ճարակ գտցէ[3]: *
Գող ոչ գայ՝ եթէ ոչ զի գողասցի և սպանցէ և կորուսցէ. 10
Ես եկի զի զկեանս ունիցին, և առաւել ևս ունիցին:
Ես եմ հովիւն քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ 11
'ի վերայ ոչխարաց[4]: * Իսկ վարձկանն՝ որ ոչ է հովիւ, 12
որոյ ոչ իւր են ոչխարքն. իբրև տեսանէ զգայլն զի գայ՝
թողու զոչխարսն և փախչի. և գայլն յափշտակէ զնոսա
և ցրուէ[5]. * Քանզի վարձկան է, և չէ փոյթ նմա վասն 13
ոչխարացն: * Ես եմ հովիւն քաջ, և ճանաչեմ զիմսն՝ 14
և ճանաչիմ յիմոցն[6]: * Որպէս գիտէ զիս հայր, գիտեմ 15
և ես զհայր. և զանձն իմ դնեմ 'ի վերայ ոչխարաց[7]: *
Նաև՝ այլ ևս ոչխարք են իմ, որ ոչ են յայսմ գաւթէ. 16
և զայն ևս պարտ է ինձ ածել այսր. և ձայնի իմում
լուիցեն, և եղիցին մի հօտ՝ և մի հովիւ[8]. * Վասն այնորիկ 17
սիրէ զիս հայր իմ, զի ես դնեմ զանձն իմ. զի միւսանգամ
առից զնա[9]: * Ոչ ոք հանէ զնա յինէն. այլ ես դնեմ 18
զնա անձամբ իմով. իշխանութիւն ունիմ դնել զնա, և
իշխանութիւն ունիմ միւսանգամ առնուլ զնա. զայս
պատուէր առի 'ի հօրէ իմմէ[10]:
Դարձեալ հերձուած լինէր 'ի մէջ հրէից վասն բանիցս 19
այսոցիկ[11]: * Եւ ասէին բազումք 'ի նոցանէ. դև գոյ 20
'ի նմա և մոլեգնի. զի՞ բնաւ լսէք նմա[12]: * Կէսքն ասէին. 21
այսպիսի բանք ոչ դիւահարի են. միթէ դև կարէ՞ զաչս
կուրի բանալ[13]:
Եղեն յայնժամ նաւակատիքն յԵրուսաղէմ, և ձմեռն 22
էր: * Եւ շրջէր Յիսուս 'ի տաճարին՝ 'ի սրահին սողո- 23
մոնի[14]: * Շուրջ եկին զնովաւ հրէայքն և ասեն. մինչև 24

[1] Մատ. 11.29: [2] 2.Տիմ. 3.5; 3.Թագ. 22.7: [3] 2.Օրէ. 5.5. Սաղ. 22.1.2. Յոհ. 14.6: 1.Տիմ. 2.5. Եփե. 2.18. † Գործ. 5.36. 37. [4] Եսա. 40.11. Եզե. 34.12. 23: 37.24. Եբր. 13.20: 1.Պետ. 2.25: 5.4. [5] Զաք. 11.16. 17. Եզե. 34.1.7. Գործ. 20.29. Փիլ. 2.21. [6] Ջամբ. 27. Եզե. 34.11: 2.Տիմ. 2.19. [7] Մատ. 11.27. Ղուկ. 10.22. Յոհ. 15.13. [8] Եսա. 56.8. Եզե. 37.22. Եփե. 2.14: 1.Պետ. 2.25 [9] Եսա. 53.7.8. 12. Եբր. 2.9. [10] Սաղ. 39.8. Յոհ. 2.19: 6.38: 15.10. Գործ. 2.24. 32. [11] Յոհ. 7.12. 43: 9.16. [12] Մատ. 9.34. Յոհ. 7.20: 8. 48.52. [13] Ելք. 4.11.12. Սաղ. 93.9: 145.8. Յոհ. 9.6. 7. Ել. 32.33. [14] Գործ. 3.11: 5.12.

յե՞րբ թափես զոգիս մեր, եթէ դու ես Քրիստոսն՝ ասա
25 մեզ համարձակ: • Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ.
ասացի ձեզ՝ և ոչ հաւատայք ինձ. զգործսն զոր ես գործեմ
26 յանուն Հօր իմոյ՝ նոքին իսկ վկայեն վասն իմ[1]: • Այլ
դուք ոչ հաւատայք, զի չէք յոչխարաց անտի իմոց[2]: •
27 Ոչխարք իմ ձայնի իմում լսեն, և ես ճանաչեմ զնոսա, և
28 զկնի իմ գան[3]. • Եւ ես տամ նոցա զկեանսն յաւիտե-
նականս. և մի՛ կորիցեն յաւիտեան. և մի՛ ոք յափշտակեսցէ
29 զնոսա 'ի ձեռաց իմոց[4]: • Հայրն իմ՝ որ ետ ինձ զնոսա,
մեծ է քան զամենայն, և ոչ ոք կարէ յափշտակել 'ի ձեռաց
30 Հօր իմոյ[5]: • Ես և Հայր իմ մի եմք[6]:
31 Վերստին առին Հրեայքն՝ զի քարկոծ արասցեն զնա[7]. •
32 Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. բազում գործս բարիս
ցուցի ձեզ 'ի Հօրէ իմմէ. վասն որո՞յ գործոյ 'ի նոցանէ
33 քարկոծ առնէք զիս: • Պատասխանի ետուն նմա Հրե-
այքն. վասն բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ,
այլ վասն հայհոյութեան. և զի դու մարդ ես, և զանձն քո
34 Աստուած առնես[8]: • Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ո՞չ
յօրէնս ձեր գրեալ է. ես ասացի թէ աստուածք էք[9]: •
35 իսկ եթէ զնոսա աստուածս ասէ, առ որս բանն Աստուծոյ
36 եղև. և չէ մարթ եղծանել գրոյն[10]. • իսկ զոր Հայր սրբեաց՝
և առաքեաց յաշխարհ, դուք ասէք՝ թէ հայհոյես. զի ասացի՝
37 թէ Որդի Աստուծոյ եմ[11]: • Եթէ ոչ գործեմ զգործս
38 Հօր իմոյ, մի՛ հաւատայք ինձ[12]: • Ապա թէ գործեմ,
թէ և ինձ ոչ հաւատայք, սակայն գործոցն հաւատացէք.
զի գիտասջիք և ծանիջիք՝ եթէ Հայր յիս է և ես 'ի Հայր[13]:
39 Դարձեալ խնդրէին զնա ունել, և ել 'ի ձեռաց նոցա[14]:
40 • Եւ գնաց միւսանգամ յայնկոյս Յորդանանու՝ 'ի տեղին,
ուր էր Յովհաննէս զառաջինն՝ և մկրտէր. և անդ լինէր[15]:
41 • Եկին բազումք առ նա՝ և ասէին. զի Յովհաննէս նշան ինչ
42 ոչ արար[16]: • Բայց զամենայն, զոր ասաց Յովհաննէս վասն
նորա, ճշմարիտ էր. և բազումք հաւատացին 'ի նա անդ[17]:

Գլուխ Մետասաներորդ:

1 Եւ էր ոմն հիւանդ՝ Ղազարոս 'ի Բեթանիա, 'ի գեղջէ
2 Մարեմայ, և Մարթայի քեռ նորա[18]: • Այս այն Մարիամ

[1] Հռով. 38. Յհ. 3.2: 5. 36.
[2] Յհ. 8.47: 1.Յհ. 4. 6.
[3] Հռով. 3. 4. 14.
[4] Մտթ. 16.18. Յհ. 6.37: 17. 11.12: 18. 9:
[5] Յհ. 14.28:
[6] 2.Օրէ. 33. 3. Մտթ. 11.27. Յհ. 17. 2. 6—9: 17. 11.22.
[7] Եղ. 17. 4. Յհ. 8.59.
[8] Յհ. 5.18.
[9] Սղ. 81. 6: 1.Կոր. 8. 5.
[10] Հռ. 13. 1.
[11] Հռով. 30. Յհ. 6.27: 3.17: 5.36. 37: 8.42: 5. 17.18. Ղուկ. 1.35. Յհ. 9.35. 37.
[12] Յհ. 15.24.
[13] 5.35: 14.10. 11: 17.21. Հռով. 36.
[14] Յհ. 7.30. 44: 8.59
[15] Յհ. 1.28.
[16] Յհ. 3.30.
[17] Յհ. 8.30: 11.45.
[18] Ղուկ. 10.38. 39.

[1] Մտթ. 26. 7. էր՝ որ օծ զՏէրն իւղով և ջնջեաց զոտս նորա հերով իւրով.
Մրկ. 14. 3. որոյ եղբայրն ղազարոս հիւանդ էր[1]: * Առաքեցին առ 3
Յհ. 12. 3. նա քորքն նորա՝ և ասեն. Տէր՝ ահաւասիկ զոր դուն սիրեիր՝
հիւանդացեալ է: * Իբրև լուաւ Յիսուս, ասէ. այն 4
հիւանդութիւն չէ 'ի մահ, այլ վասն փառացն Աստուծոյ.
[2] Հռմ. 40. զի փառաւոր լիցի որդի Աստուծոյ այնուիկ[2]: * Եւ 5
Եփ. 16. 7. սիրէր Յիսուս զմարթա և զքոյրն նորա զմարիամ, և զղազար:
Յհ. 5.23: * Իբրև լուաւ թէ հիւանդացեալ է, զտեղի կալաւ 6
9. 3.
[3] Յհ. 10.40. անդէն ուր էրն՝ աւուրս երկուս[3]:
Ապա յետ այնորիկ ասէ ցնոսա, եկայք երթիցուք 7
միւսանգամ 'ի հրէաստան: * Ասեն ցնա աշակերտքն. 8
ռաբբի՝ այժմ և՛ս խնդրէին զքեզ հրեայքն քարկոծ առնել.
[4] Յհ. 10.31. և դարձեա՞լ երթաս անդրէն[4]: * Պատասխանի ետ 9
Գոր. 20.24. Յիսուս. ո՞չ երկոտասան ժամ է աւուր. եթէ ոք գնայ
'ի տուընջեան՝ ո՛չ գայթագղի, զի զլոյս աշխարհիս այսորիկ
[5] Յհ. 9. 4. տեսանէ[5]: * Ապա թէ ոք գնայ գիշերի՝ գայթագղի, 10
[6] Յհ. 12.35. զի լոյս ո՛չ գոյ ընդ նմա[6]: * Զայս իբրև ասաց, յետ 11
այսորիկ ասէ՝ ցնոսա. ղազարոս բարեկամ մեր ննջեաց, այլ
[7] 2.Օրէ.31,16. երթամ զի զարթուցից զնա[7]: * Ասեն ցնա աշակերտքն. 12
Դան. 12. 2. Տէր՝ եթէ ննջեաց՝ ապա ապրի: * Այլ Յիսուս վասն 13
Մտթ. 9.24. մահուան նորա ասէր. նոցա այսպէս թուեցաւ՝ թէ վասն
Գոր. 7.59: ննջելոյ քնոյն ասէ: * Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս 14
1.Կոր. 15.18.
Ղո. 51. յայտնապէս. ղազարոս մեռաւ. * Եւ ես ուրախ եմ 15
վասն ձեր, զի դուք հաւատասջիք ինձ, զի ես չէի անդ.
բայց արդ՝ եկայք երթիցուք առ նա: * Ասէ թովմաս՝ 16
անուանեալն երկուորեակ՝ ցաշակերտակիցսն. ո՛ն՝ եկայք և
մեք՝ զի ընդ նմա մեռցուք:
Եկն Յիսուս՝ եգիտ զնա չորեքօրեայ 'ի գերեզմանի: * Եւ 17
էր բեթանիա մերձ յերուսաղէմ. իբրև ասպարիզօք հնգետա- 18
սան: * Բազումք 'ի հրէից անտի եկեալ էին առ մարթա և 19
[8] 1.Մնա.7.22. մարիամ, զի մխիթարեսցեն զնոսա վասն եղբօրն[8]: * Մարթա 20
Յոբ. 2.11: իբրև լուաւ՝ թէ Յիսուս գայ, ընդառաջ գնաց նորա. բայց
42.11.
մարիամ նստէր անդէն 'ի տան: * Ասէ մարթա ցՅիսուս. 21
Հռո. 12.15:
1.Թես. 4.17. Տէր՝ եթէ աստ լեալ էիր, եղբայրն իմ չէր մեռեալ. *
Այլ և արդ գիտեմ, եթէ զոր ինչ խնդրեսցես յԱստուծոյ՝ 22
[9] Յհ. 9.31. տացէ քեզ Աստուած[9]: * Ասէ ցնա Յիսուս. յարիցէ 23

24 եղբայրն քո ։ * Ասէ ցնա Մարթա . գիտեմ զի յարիցէ 'ի
25 յարութեան՝ յաւուրն յետնում [1]։ * Ասէ ցնա Յիսուս .
ես իսկ եմ յարութիւն և կեանք . որ հաւատայ յիս , թէպէտ
26 և մեռանիցի՝ կեցցէ [2]. * Եւ ամենայն որ կենդանի է՝ և
հաւատայ յիս , մի՛ մեռցի 'ի յաւիտեան . հաւատա՞ս այսմիկ ։
27 * Ասէ ցնա . այո՛ Տէր՝ ես հաւատացի՝ եթէ դու ես
Քրիստոսն որդի Աստուծոյ , որ յաշխարհ գալոց էիր [3]։ *
28 * Եւ զայս իբրև ասաց , գնաց և կոչեաց զՄարիամ զքոյր
իւր լռելեայն՝ և ասէ . վարդապետ եկեալ է և կոչէ զքեզ ։
29 * Նա իբրև լուաւ՝ յարեաւ վաղվաղակի , և եկն առ նա ։
30 * Զի և ևս էր եկեալ Յիսուս 'ի գեօղն . այլ էր անդէն
31 'ի տեղւոջն՝ ուր ընդ առաջ եղև նմա Մարթա ։ * Իսկ
հրէայքն՝ որ էին ընդ նմա 'ի տան անդ՝ և մխիթարէին զնա ,
իբրև տեսին զՄարիամ՝ թէ յարեաւ վաղվաղակի և գնաց ,
գնացին և նոքա զհետ նորա . համարէին թէ 'ի գերեզմանն
32 երթայ՝ զի լացցէ անդ [4]։ * Իսկ Մարիամ իբրև եկն ուր էրն
Յիսուս՝ և ետես զնա , անկաւ առ ոտս նորա և ասէ . Տէր՝
33 եթէ աստ էիր դիպեալ՝ ոչ էր մեռեալ եղբայրն իմ [5]։ * Յի-
սուս իբրև ետես զնա զի լայր , և որ ընդ նմա էին հրէայքն
34 լային , խռովեցաւ հոգի իւր իբրև զայրացեալ , * Եւ
ասէ . ո՞ւր եդիք զնա . ասեն ցնա . Տէր՝ եկ և տես [6]։ *
35 Եւ արտասուեաց Յիսուս [7]։ * Ասէին հրէայքն . տեսէք
36 որչափ սիրէր զնա ։ * Կէսքն 'ի նոցանէ ասէին . ո՞չ կարէր
37 սա , որ եբաց զաչս կուրին , առնել՝ զի և սա մի՛ մեռցի [8]։
38 * Յիսուս դարձեալ զայրացեալ ընդ միտս իւր , գայ
'ի գերեզմանն . և էր այր մի , և վէմ մի եդեալ 'ի վերայ
39 նորա ։ * Եւ ասէ Յիսուս . 'ի բաց արարէք զվէմդ ։
ասէ ցնա Մարթա՝ քոյր մեռելոյն . Տէր արդ հոտեալ իցէ ,
40 քանզի չորեքօրեայ է [9]։ * Ասէ ցնա Յիսուս , ո՞չ ասացի
քեզ՝ եթէ հաւատասցես , տեսցես զփառսն Աստուծոյ [10]։ *
41 Եւ իբրև 'ի վեր առին զվէմն , Յիսուս ամբարձ զաչս իւր
'ի վեր , և ասէ . հա՛յր՝ գոհանամ զքէն , զի լուար ինձ ։ *
42 Եւ ես գիտէի՝ զի յամենայն ժամ լսես ինձ . այլ վասն
ժողովրդեանս որ շուրջ կան՝ ասեմ , զի հաւատասցեն՝
43 թէ դու առաքեցեր զիս [11]։ * Զայս իբրև ասաց . 'ի ձայն
մեծ աղաղակեաց և ասէ . ղազարէ՝ արի եկ արտաքս ։ *

[1] Ղուկ. 14.14. Յովհ. 5.28. 29: 6.39.40. 44: 1.Թես. 4.13:
[2] 2.Օրէ. 30.20. Ես. 26.19. Հռոմ. 4.17: 1.Կոր. 15.22. Յովհ. 5.21: 6.39. 40.44: 1.4: 6.35: 14. 6. Կող. 3. 4: 1.Յովհ. 1.1.2: 5.11. Յովհ. 3.36: 1.Յովհ. 5.10.
[3] Մատ. 16.16. Յովհ. 4.42: 6. 14.70.
[4] Հռոմ. 19.
[5] Հռոմ. 21.37. Յովհ. 4.49.
[6] Ծն. 3.9: 4. 9: 11.5: 18.21. Յոբ. 2. 2.
[7] Ղուկ. 19.41. Եբր. 2.16.17.
[8] Յովհ. 9. 6.
[9] Մար. 16. 3.
[10] Հռոմ. 4.23. Մատ. 13.58. Մար. 6. 6. Ղուկ. 1.20.
[11] Յովհ. 12.28. Ես. 30.

Եւ ել մեռեալն ոտիւք կապելովք, և ձեռօքն երիզապըն- 44
դօք և երեսօքն վարշամակապատօք: և ասէ ցնոսա Յիսուս.
Լուծէք զդա՝ և թողէք երթալ[1]: ✱ Բազումք 'ի Հրէիցն՝ 45
որ եկեալ էին առ Մարեմանս, իբրև տեսին զոր արարն՝
հաւատացին 'ի նա[2]: ✱ Եւ ոմանք 'ի նոցանէ գնացին առ 46
փարիսեցիսն, պատմեցին նոցա՝ զոր արարն Յիսուս:
Ժողովեցին քահանայապետքն և փարիսեցիքն ատեան, և 47
ասեն. զի՞նչ արասցուք, զի այրն այն բազում նշանս առնէ[3]:
✱ Եթէ թողումք զնա այնպէս, ամենեքին հաւատան 48
'ի նա. և գայցեն Հռոմք՝ և բառնայցեն զազգս մեր և
զտեղի[4]: ✱ Մի ոմն 'ի նոցանէ՝ անուն Կայիափա, որ քահա- 49
նայապետ էր տարւոյն այնորիկ, ասէ ցնոսա. դուք ոչինչ
գիտէք[5], ✱ Եւ ոչ բնաւ խորհիլ իսկ, թէ լաւ է մեզ՝ 50
զի այր մի մեռանիցի 'ի վերայ ժողովրդեանս, և մի՛ ամենայն
ազգս կորիցէ[6]: ✱ Զայս ոչ յանձնէ ինչ ասաց. այլ 51
զի քահանայապետ էր տարւոյն այնորիկ, մարգարէացաւ՝
եթէ մեռանելոց էր Յիսուս 'ի վերայ ազգին. ✱ Եւ 52
ոչ 'ի վերայ ազգին միայն, այլ զի և զորդիսն Աստուծոյ
զցրուեալսն ժողովեսցէ 'ի մի[7]: ✱ Ապա յայնմ օրէ խոր- 53
հուրդ արարին՝ զի սպանցեն զնա[8]: ✱ Եւ Յիսուս այնու- 54
հետև ոչ եթէ համարձակ շրջէր 'ի մէջ Հրէիցն. այլ գնաց
անտի յերկիր մի՝ որ մերձ էր յանապատ, 'ի քաղաք մի՝
որում անուն էր Եփրայիմ, և անդ լինէր աշակերտօքն
հանդերձ[9]:

Եւ էր մերձ զատիկն Հրէից, և բազումք ելին յԵրուսա- 55
ղէմ 'ի գաւառէ անտի յառաջագոյն քան զզատիկն զի
սրբեսցեն զանձինս իւրեանց[10]: ✱ Խնդրէին զՅիսուս, և 56
ասէին ընդ միմեանս մինչ կային 'ի տաճարին. զի՞արդ թուի
ձեզ՝ եթէ ո՞չ գայցէ 'ի տօն այսր: պատուէր տուեալ էր
քահանայապետիցն և փարիսեցւոց, զի թէ ոք գիտասցէ
թէ ուր է, գուշակեսցէ զնմանէ՝ զի կալցին զնա[11]:

Գլուխ Երկոտասաներորդ:

Իսկ Յիսուս վեց աւուրբ յառաջ քան զզատիկն եկն 1
'ի Բեթանիա, ուր էր Ղազար մեռեալն, զոր յարոյց
'ի մեռելոց[12]: ✱ Եւ արարին անդ նմա ընթրիս. և 2

[1] 3.Թա. 17.22: 4.Թա. 4.34. 35. Ղու. 7.14. 15. Յ.հ. 20. 7. Գ.ր. 20. 9. 10—12.
[2] Ել. 14.31. Յ.հ. 2.23: 10.42: 12. 11.18.
[3] Սղ. 2. 2. Մտ. 26. 3. Մր. 14. 1. Ղու. 22. 2. Յ.հ. 12.19. Գ.ր. 4.16. 27.
[4] Յ.հ. 12.19.
[5] Ղու. 3. 2. Յ.հ. 18.14. Գ.ր. 4. 6.
[6] Յ.հ. 18.14.
[7] Ես. 49. 6: 1.Յ.հ. 2. 2. Յ.հ. 10.16. Եփե. 2.14. 15. 16.17.
[8] Ծն. 37.18. —20.
[9] Յ.հ. 4.1. 3: 7. 1: 2.Մն. 13.19.
[10] Յ.հ. 2.13: 5.1: 6. 4.
[11] [illegible] 6. Յ.հ. 5.16. 18: 7.11.
[12] Յ.հ. 11.1.43. 44.

՚ի սպասու կայր Մարթա, և Ղազար մի էր ՚ի բազմելոց
3 ընդ նմա [1]: • Իսկ Մարիամ առեալ լիտր մի իւղոյ նար-
դեան ազնուի մեծագնոյ, օծ զոտսն Յիսուսի, և հերովն իւրով
մաքրէր զոտս նորա. և տունն լի եղև ՚ի հոտոյ իւղոյն [2]: •
4 Ասէ մի ոմն յաշակերտացն նորա՝ Յուդա Իսկարիովտացի,
5 որ մատնելոցն էր զնա: • Ընդէ՞ր ոչ իւղդ այդ վաճառե-
ցաւ երեք հարիւր դենարի, և տուաւ աղքատաց: •
6 Զայս ասաց՝ ոչ զի զաղքատաց ինչ փոյթ էր նմա. այլ զի
գող էր՝ և զարկղն ինքն ունէր. և որ ինչ անկանէր՝ նա
7 կրէր [3]: • Ասէ Յիսուս. Թո՛յլ տուր դմա, զի յօրն
8 պատանաց իմոց պահեսցէ զայդ [4]: • Զաղքատս յամենայն
ժամ ընդ ձեզ ունիք. զիս ոչ հանապազ ընդ ձեզ ունիք [5]:
9 Իբրև գիտաց ժողովուրդ բազում ՚ի հրէիցն թէ անդ
է՝ եկին, ոչ միայն վասն Յիսուսի, այլ զի և զՂազար տեսցեն,
10 զոր յարոյց ՚ի մեռելոց [6]: • Խորհուրդ արարին քահա-
11 նայապետքն՝ զի և զՂազար սպանցեն [7]. • Քանզի բազումք
՚ի հրէից երթային և հաւատային ՚ի Յիսուս [8].
12 ՚Ի վաղիւ անդր ժողովուրդ բազում՝ որ եկեալ էր ՚ի տօնն,
13 իբրև լուան թէ գայ Յիսուս յԵրուսաղէմ, • Առին
ոստս արմաւենեաց՝ և ելին ընդառաջ նորա՝ աղաղակէին և
ասէին. ովսաննայ, օրհնեալ որ գաս յանուն Տեառն՝
14 Թագաւորդ Իսրայէլի [9]: • Եւ գտեալ Յիսուսի էշ մի,
15 նստաւ ՚ի վերայ նորա. որպէս և գրեալ է [10]: • Մի՛
երկնչիր դուստր Սիովնի՝ ահաւասիկ Թագաւոր քո գայ
16 նստեալ ՚ի վերայ յաւանակի իշոյ: • Եւ զայն ինչ ոչ
գիտացին աշակերտքն նորա զառաջինն, այլ յորժամ փա-
ռաւորեցաւ Յիսուս, յայնժամ յիշեցին, եթէ այն էր՝ որ
17 գրեալն էր վասն նորա, և զայն արարին նմա [11]: • Եւ
ժողովուրդն վկայէր՝ որ էր ընդ նմա, թէ զՂազար կոչեաց
և եհան ՚ի գերեզմանէն, և յարոյց զնա ՚ի մեռելոց: •
18 Եւ վասն այնորիկ ընդառաջ եղև նմա ժողովուրդն, զի
19 լուան եթէ զայն նշան արարեալ էր նորա [12]: • Իսկ
փարիսեցիքն ասէին ընդ միմեանս. տեսանէ՞ք՝ զի ոչ ինչ
օգտիք. ահաւասիկ աշխարհ ամենայն զհետ նորա գնաց [13]:
20 Էին անդ ոմանք և հեթանոսք յելելոցն անդր, զի
21 երկիրպագանիցեն ՚ի տօնին [14]: • Նոքա մատեան առ

[1] Մատ. 26. 6. Մարկ. 14. 3. Ղուկ. 10.37. 38—42.
[2] Մատ. 26. 7: 6.17. Մարկ. 14. 3. Ղուկ. 7.38 Յովհ. 11. 2:
[3] 4.Թագ. 5.20 Եւ. 21.27. Մատ. 26.15: 27. 5. Յովհ. 13.29. Գործ. 1.18: 1.Տիմ. 6.10.
[4] Ծն. 50. 2:
[5] 2.Օրէ.15.11. Մատ. 18.20: 26.11:28.20. Մարկ. 14. 7. Գործ. 3.21. Յովհ. 13.33: 14.19:17.11: 16. 5. 7.28.
[6] Յովհ. 11.43. 44.
[7] Ղուկ. 16.31.
[8] Հռովմ. 18. Յովհ. 11.45.
[9] Սաղ.117.26. Ղեւ.23.40. Մատ. 21. 8. Մարկ. 11. 8. Ղուկ. 19.36.
[10] Մատ. 21. 7.
[11] Զաք. 9. 9. Ղուկ. 16.34. Յովհ. 7.39: 14.26.
[12] Հռովմ. 11.
[13] Յովհ. 11.47. Եւ. 48:
[14] 3.Թագ. 8.41, 43.44. Գործ. 8.27: 17. 4. Հռով. 1.16.

փիլիպպոս՝ որ 'ի բեթսայիդա գալիլեացւոյն էր, աղաչէին զնա
և ասէին. տէր՝ կամիմք զՅիսուս տեսանել[1]: • Գայ 22
փիլիպպոս և ասէ ցանդրէաս: անդրէաս և փիլիպպոս ասեն
ցՅիսուս: • Եւ Յիսուս պատասխանի ետ նոցա և ասէ. 23
եհաս ժամ զի փառաւորեսցի որդի մարդոյ[2]: • Ամէն 24
ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր
մեռանիցի[3], • Ինքն միայն կայ. ապա եթէ մեռանիցի՝ 25
բազում արդիւնս առնէ: որ սիրէ զանձն իւր՝ արձակէ զնա.
և որ ատեայ զանձն իւր յաշխարհիս յայսմիկ, 'ի կեանսն
յաւիտենականս պահեսցէ զնա[4]: • Եթէ ոք զիս պաշտիցէ, 26
զկնի իմ եկեսցէ. և ուր եմն ես, անդ և պաշտօնեայն իմ
եղիցի. եթէ ոք զիս պաշտիցէ, պատուեսցէ զնա հայրն իմ[5]:
Բայց այժմ անձն իմ խռովեալ է. և զի՞նչ ասացից, 27
եթէ հա՛յր՝ ապրեցո՛ զիս 'ի ժամէ աստի. յայսմանէ. այլ
վասն այնորիկ եկի 'ի ժամս յայս[6]: • Հա՛յր՝ փառաւորեա՛ 28
զանուն քո: եկն բարբառ յերկնից. և փառաւոր արարի,
և դարձեալ փառաւոր արարից[7]: • Եւ ժողովուրդն 29
որ կայր և լսէր՝ ասէին, որոտումն լինել. կէսքն ասէին.
հրեշտակ խօսեցաւ ընդ նմա[8]: • Պատասխանի ետ Յիսուս՝ 30
և ասէ. ոչ վասն իմ ինչ եկն բարբառս այս, այլ վասն
ձեր[9]: • Այժմիկ դատաստան է աշխարհիս այսորիկ. 31
այժմիկ իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս[10]: •
Եւ ես յորժամ բարձրացայց յերկրէ, զամենեսին ձգե- 32
ցից առ իս[11]: • Զայս ասէր, նշանակեալ՝ թէ որով 33
մահու մեռանելոց իցէ[12]: • Պատասխանի ետ նմա ժողո- 34
վուրդն. մեք լուաք յօրինաց՝ եթէ Քրիստոսն յաւիտեան
կայ, և դու զիա՞րդ ասես՝ թէ պարտ է բարձրանալ որդւոյ
մարդոյ. ո՞վ է այն որդին մարդոյ[13]: • Ասէ ցնոսա 35
Յիսուս. փոքր մի ևս ժամանակ լոյս ընդ ձեզ է. գնացէք
մինչդեռ զլոյսն ունիք, զի մի՛ խաւար ձեզ հասցէ. զի
որ գնայ 'ի խաւարի, ոչ գիտէ յո՞ երթայ[14]: • Մինչդեռ 36
զլոյսն ընդ ձեզ ունիք՝ հաւատացէք 'ի լոյսն, զի որդիք
լուսոյ եղիջիք: զայս խօսեցաւ Յիսուս, և չոգաւ՝ թա-
քեաւ 'ի նոցանէ[15]:

[1] Յհ. 1.44: [2] 13.32: 17. 1: [3] 1.Կր. 15.36. [4] Եբր. 4.13. 14.16: Մտ. 10.39: 16.25. Մր. 8.35. Ղկ. 9.24: 17.33. [5] Ղկ. 6.46: 23.43. Յհ. 14. 3. 15: 17.24: 1.Թես. 4.16. [6] Մտ. 26.38. Մր. 39. Ղկ. 12.50: 22.53. Յհ. 13.21: 18.37. [7] Մտ. 3.17. [8] Ել. 19. 9. [9] Յհ. 11.42. [10] Ծն. 3.15. Սղ. 67.19. Ես. 53.12. Մտ. 12.29. Ղկ. 10.18. Յհ. 14.30: 16.11. [11] Գծ. 26.18: 1.Կր. 2.12: 2.Կր. 4. 4. Եփ. 2. 2: 4. 8: 6.12. [12] Յհ. 3.14: 8.28. Հռ. 5.18. Եբր. 2. 9. [13] Յհ. 18.32: [14] 2.Թգ. 7.13. Սղ. 109. 4. Ես. 9. 7: 53. 8. Եզ. 37.25. Դն. 2.44:
7.14.27. Միք.4.7. [14] Յհ.1.9: 8.12: 9.5. Հռմր.46. Եբէ.13.16. Եփ.5.8. Յհ.11.10:
1.Յհ.2.11. [15] Ղկ.16.8. Եփ.5.8: 1.Թես.5.5: 1.Յհ.2.9.10.11. Յհ.6.59: 11.54.

37 Եւ այնչափ նշանս արարեալ էր առաջի նոցա. և նոքա
38 ոչ հաւատային 'ի նա. • Զի լցցի բանն Եսայեայ մար-
գարէի՝ զոր ասացն. Տէր ո՞ հաւատաց 'ի լուր մեր, և
39 բազուկ Տեառն ո՞ւմ յայտնեցաւ [1]: • Վասն այնորիկ ոչ
40 կարէին հաւատալ, զի միւսանգամ ասէ Եսայի. • Թէ
կուրացոյց զաչս նոցա, և ապշեցոյց զսիրտս նոցա. զի մի՛
տեսցեն աչօք, և իմասցին սրտիւք, և դարձցին՝ և բժշ-
41 կեցից զնոսա [2]: • Զայս ասաց Եսայի՝ զի ետես զփառս
42 նորա, և խօսեցաւ վասն նորա [3]: • Բայց սակայն և յիշ-
խանաց անտի բազումք հաւատացին 'ի նա. այլ վասն փարի-
սեցւոցն ոչ յայտնէին, զի մի՛ 'ի ժողովրդենէն ելանի-
43 ցեն [4]: • Քանզի սիրեցին զփառս մարդկան՝ առաւել քան
զփառսն Աստուծոյ [5]:
44 Եւ Յիսուս աղաղակէր՝ և ասէր. որ հաւատայ յիս՝ ոչ
45 հաւատայ յիս, այլ յայն՝ որ առաքեացն զիս [6]: • Եւ
որ տեսանէ զիս՝ զայն տեսանէ՝ որ առաքեացն զիս [7]: •
46 Ես լոյս յաշխարհ եկի, զի ամենայն որ հաւատայ յիս՝
47 'ի խաւարի մի՛ մնասցէ [8]: • Եւ եթէ ոք լուիցէ բանից
իմոց, և ոչ պահեսցէ, ես ոչ դատիմ զնա. քանզի ոչ
եկի՝ թէ դատեցայց զաշխարհ, այլ զի փրկեցից զաշխարհ [9]:
48 • Որ անարգէ զիս, և ոչ ընդունի զբանս իմ, գոյ՝ որ
դատի զնա. բանն զոր ես խօսեցայ, նա դատի զնա յաւուրն
49 յետնում [10]: • Զի ես յանձնէ իմմէ ոչ խօսեցայ. այլ
որ առաքեացն զիս հայր, նա ետ ինձ պատուէր՝ զինչ
50 ասացից՝ և զինչ խօսեցայց [11]: • Եւ գիտեմ՝ եթէ պա-
տուէրն այն կեանք են յաւիտենականք: արդ՝ զոր ես
խօսիմ, որպէս ասաց ինձ հայրն՝ այնպէս խօսիմ:

Գլուխ Երեքտասներորդ:

1 Յառաջագոյն քան զտօնն զատկի, գիտաց Յիսուս, թէ
հասեալ է ժամ նորա՝ զի փոխեսցի յաշխարհէ աստի առ
հայր, սիրեաց զիւրսն՝ որ յաշխարհի աստ էին. իսպառ
2 սիրեաց զնոսա [12]: • Եւ 'ի լինել ընթրեացն, սատանայի
իսկ արկեալ էր 'ի սիրտ՝ զի մատնեսցէ զնա Յուդա սիմովնի
3 իսկարիովտացւոյ [13]. • Գիտաց Յիսուս՝ զի զամենայն ինչ ետ
հայր 'ի ձեռս նորա, և թէ յԱստուծոյ ել՝ և առ Աստուած

[1] Եսա. 53. 1. Հռով. 10.16.
[2] Եսա. 6.9.10. Մատ. 13.14.
[3] Եսա. 6. 1.
[4] Յով. 7.13: 9. 22.
[5] Յով. 5.41. 44.
[6] Մար. 9.36: 1.Պետ. 1.21.
[7] Յով. 14. 9.
[8] Հռով. 35. 36. Յով. 3.19: 8.12: 9. 5. 39.
[9] Մատ. 16.27. Ղուկ. 9.26. 56. Յով. 5.45: 6. 15.26: 3.17: 1.Տիմ. 1.15: 2.Պետ. 3. 9:
[10] 2.Օրէ. 18.19. Մար. 16.16. Ղուկ. 9.26: 10.16:
[11] 2.Օրէ. 18.19. Յով. 7.16.40: 8.38: 14.10.
[12] Մատ. 26. 2. Մար. 14. 1. Յով. 12.23: 17. 1.11.
[13] Հռով. 27. Ղուկ. 22. 3. Յով. 6.71.

երթայ[1], • Յառնէ յընթրեաց անտի, և դնէ զհանդերձն, և 4
առեալ զենջակ մի՛ ածածաւ[2]: • Եւ ապա առեալ ջուր՝ 5
արկ 'ի կոնք. և սկսաւ լուանալ զոտս աշակերտացն, և
օրբէր զենջակաւն՝ զոր ածածեալ էր[3]: • Գայ առ Սիմոնի 6
պետրոս. և նա ասէ ցնա. Տէր՝ դո՞ւ զիմ զոտս լուանաս[4]:
• Պատասխանի ետ նմա Յիսուս՝ և ասէ. զոր ինչ ես 7
գործեմ, դու այժմ ոչ գիտես. բայց ապա գիտասջիր[5]:
• Ասէ ցնա պետրոս. ոչ լուասցես զոտս իմ յաւիտեան: 8
պատասխանի ետ նմա Յիսուս. եթէ ոչ լուացից զքեզ՝ ոչ
ունիս ընդ իս մասն[6]. • Ասէ ցնա Սիմոն պետրոս. Տէր՝ 9
մի՛ միայն զոտս իմ, այլ և զձեռս և զգլուխս: • Ասէ ցնա 10
Յիսուս. լուացելոյն չէ՛ ինչ պիտոյ՝ բայց զի զոտսն լուա-
նայցէ, քանզի ամենևին սուրբ է. և դուք սուրբ էք,
այլ ոչ ամենեքին[7]: • Զի գիտէր զայն որ մատնելոցն 11
էր զնա. վասն այնորիկ ասաց՝ թէ ոչ ամենեքին սուրբ էք[8]:

Եւ յորժամ լուաց զոտս նոցա, առ զհանդերձն իւր՝ 12
և դարձեալ բազմեցաւ, և ասէ ցնոսա. գիտէ՞ք զինչ արա-
րի ձեզ[9]: • Դուք կոչէք զիս Վարդապետ և Տէր. 13
և բարւոք ասէք, քանզի եմ իսկ[10]: • Իսկ արդ՝ եթէ 14
ես լուացի զոտս ձեր՝ Տէրս և Վարդապետս, և դուք պար-
տիք զմիմեանց ոտս լուանալ[11]: • Զի օրինակ մի ետու 15
ձեզ, զի որպէս ես ձեզ արարի, և դուք առնիջիք[12]: •
Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր. 16
և ոչ առաքեալ՝ մեծ քան զայն՝ որ առաքեացն զնա[13]: •
Եթէ զայս գիտէք, երանելի եք էք՝ եթէ առնիցէք զայս[14]: 17

Ո՛չ վասն ամենեցուն ձեր ասեմ. զի ես գիտեմ, զորս 18
ընտրեցի. այլ զի Լցցի գիրն, թէ որ ուտէր ընդ իս
հաց՝ արար ինձ խաբէութիւն[15]: • Յայսմ հետէ իսկ 19
ասեմ ձեզ մինչչև եղեալ, զի յորժամ լինիցի՝ հաւատասջիք
թէ ես եմ[16]: • Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. որ ընդունի 20
զոր ոք ես առաքեցից, զիս ընդունի. և որ զիս ընդունի,
ընդունի զայն՝ որ առաքեացն զիս[17]:

[1] Մտթ. 11.27: 28.18. Յոհ. 3.35: 17. 2. 11: 8.42: 16.28. Գծ. 2.36: 1. Կր. 15.27. Եբր. 2. 8. [2] Ղկ. 17. 8; 22.27. Փիլ. 2.7. 8. [3] Հռմ. 12. Ես. 14. [4] Մտթ. 3.14: 8.34. Ղկ. 5. 8. [5] Հռմ. 12. [6] Յոհ. 3. 5: 1. Կր. 6.11. Եփս. 5.26. Տիտ. 3. 5. Եբր. 10.22. [7] Ել. 30.20. Ղևտ. 16. 2. Յոհ. 15. 3. [8] Հռմ. 18.21. Յոհ. 6.65. [9] Հռմ. 14. Ես. 6. [10] Մտթ. 23. 8. 10: Ղկ. 6. 46: 1. Կր. 8. 6: 12. 3. Փիլ. 2.11. [11] Ծն. 18. 4: 19.2: 24.32: 43.24. Ել. 30.19. 21. Գծ. 19.21. Ղկ. 22.27. Հռմ. 12.10. Գաղ. 6.1. 2: 1. Պետ. 5.5. [12] Եփս. 6.16. Մտթ. 11.29: 12.19: 21.5. Ղկ. 6.40. Փիլ. 2.5: 1. Պետ. 2.21: 1. Յոհ. 2, 6. [13] Մտթ. 10.24. Ղկ. 6.40. Յոհ. 15.20. [14] Յակ. 1.25: 4.17. [15] Հռմ. 11.21. Սղ. 40.10. Մտթ. 26.23. [16] Յոհ. 14.29: 16.4. Մտթ. 11.3. [17] Մտթ. 10.40: 18.5: 25.40.45: 1. Թես. 4.9.11. Ղկ. 9.48: 10.16: 2. Կր. 5.20. Գաղ. 4.14.

21 Զայս իբրև ասաց Յիսուս, խռովեցաւ յոգի իւր՝ վկայեաց
և ասէ. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի մի ոմն 'ի ձէնջ
22 մատնելոց է զիս[1]: * Հայէին ընդ միմեանս աշակերտքն
23 տարակուսեալք, թէ զումմէ՞ ասիցէ: * Եւ էր մի ոմն
յաշակերտացն բազմեալ առ Յիսուսիւ, զոր սիրէրն Յի-
24 սուս[2]: * Ակնարկէ նմա սիմովն պետրոս՝ հարցանել՝ ո՞վ
25 իցէ, վասն որոյ ասէն: * Եւ նա անկեալ զլանջօքն
26 Յիսուսի, ասէ ցնա. Տէ՛ր՝ ո՞վ է: * Պատասխանի ետ
Յիսուս և ասէ. այն է՝ որում ես թացից զպատառն՝ և
տաց, և թացեալ զպատառն տայ յուդայի սկարիովտացւոյ:
27 * Եւ յետ պատառոյն՝ ապա եմուտ 'ի նա սատանայ,
և ասէ ցնա Յիսուս. արդ՝ զոր ինչ առնելոց ես՝ արա
28 վաղվաղակի[3]: * Եւ զայս ոչ ոք իմացաւ 'ի բազմա-
29 կանացն անտի, թէ առ ի՞նչ ասաց ցնա: * Զի ոմանք
համարէին, թէ՝ զի զարկղն ունէր յուդա, ասաց նմա Յի-
սուս, գնեա՛ ինչ որ պիտոյ իցէ մեզ 'ի տօնիս. և կամ՝
30 զի աղքատաց ինչ տացէ[4]: * Իսկ նորա առեալ զպա-
տառն՝ ել արտաքս վաղվաղակի. և էր գիշեր:
31 Եւ իբրև ել, ասէ Յիսուս. այժմ փառաւորեցաւ որդի
32 մարդոյ. և Աստուած փառաւորեցաւ 'ի նմա[5]: * Զի
եթէ Աստուած փառաւորեցաւ 'ի նմա, և Աստուած փառա-
ւորեսցէ զնա յանձն իւր. և վաղվաղակի փառաւորեսցէ
33 զնա[6]: * Որդեակք իմ՝ փոքր ինչ ժամանակ ընդ ձեզ
եմ. խնդրիցէք զիս. և որպէս ասացի ցհրէայսն, եթէ ուր
ես երթամ, դուք ոչ կարէք գալ. և արդ ձեզ ասեմ[7]:
34 * Պատուիրան նոր տամ ձեզ, զի սիրիցէք զմիմեանս.
որպէս սիրեցի ես զձեզ, զի և դուք սիրեսջիք զմիմեանս[8]:
35 * Յայսմ գիտասցեն ամենեքեան՝ եթէ իմ աշակերտք էք,
եթէ սիրիցէք զմիմեանս[9]:
36 Ասէ ցնա սիմոն պետրոս. Տէ՛ր յո՞վ երթաս: պատասխանի
ետ Յիսուս, ուր ես երթամ՝ դու ոչ կարես այժմ գալ զկնի
37 իմ, բայց ապա եկեսցես զկնի իմ[10]: * Ասէ ցնա պետրոս.
Տէ՛ր՝ ընդէ՞ր ոչ կարիցեմ գալ այժմ զկնի քո. արդէն
38 զանձն իմ իսկ եդից 'ի վերայ քո[11]: * Պատասխանի
ետ Յիսուս. զանձն քո դիցես 'ի վերայ իմ. ամէն ամէն

[1] Մտթ. 26.21. Մրկ. 14.18. Ղկ. 22.21. Մրկ. 3. 5. Ղկ. 12.50. Յհ. 12.27. Գրծ. 1.17: 1.Յհ. 2.19.
[2] Յհ. 19.26: 20.2: 21. 7. Ես. 20.24.
[3] Հռմ. 2. Ղկ. 22. 3. Յհ. 6.70.
[4] Յհ. 12. 6.
[5] Յհ. 12.23. 28: 14.13. Եփ. 5. 5: 1.Պետ. 4.11:
[6] 1.Թես. 2.30. Յհ. 17.1. 4. 5.6; 12.23.
[7] Յհ. 7.34: 8.21: 16.16.
[8] Ղևտ. 19.18. 34. Մտթ. 19.19: 22.37—40. Ղկ. 10.27. Մրկ. 12.29. 30.31. Յհ. 15.12. 17. Եփ. 5. 2. 1.Թես. 4. 9. Յհ. 2. 8: 1.Պետ. 1.22: 1.Յհ. 2. 8. 9—11: 3. 11.23: 4.21:
[9] 1.Յհ. 2. 5: 4. 20.21. Հռմ. 34.
[10] Յհ. 21.18. Գրծ. 12.3. 4: 2.Պետ. 1.14.
[11] Մտթ.26.33.34.35. Մրկ.14.29.30.31. Ղկ.22.33.34.

ասեմ քեզ. չէ՛ իցէ հաւու խօսել, մինչ դու երիցս
ուրասցիս զիս:

Գլուխ Չորեքտասաներորդ:

Մի՛ խռովեսցին սիրտք ձեր. այլ հաւատացէք յԱստ- 1
ուած, և յիս հաւատացէք [1]: • 'Ի տան Հօր իմոյ օթեվանք 2
բազում են. ապա թէ ոչ՝ ասացեալ էր իմ ձեզ, թէ
երթամ պատրաստեմ ձեզ տեղի [2]: • Եւ եթէ երթամ 3
և պատրաստեմ ձեզ տեղի, դարձեալ գամ, և առնում
զձեզ առ իս. զի ուր եմն իցեմ, և դուք անդ իցէք [3]:
• Եւ ուր երթամն՝ գիտիցէք, և զճանապարհն գիտիցէք [4]: 4
• Ասէ ցնա Թովմաս. Տէ՛ր՝ ոչ գիտեմք յո՞ երթաս, և 5
զիա՞րդ զճանապարհն կարասցուք գիտել: • Ասէ ցնա 6
Յիսուս. ես եմ ճանապարհ և ճշմարտութիւն և կեանք. ոչ
ոք գայ առ Հայր՝ եթէ ոչ ինև [5]: • Եթէ զիս գիտէիք՝ ապա 7
և զՀայրն իմ գիտէիք, և այսուհետև գիտասջիք զնա [6]:
Ասէ ցնա Փիլիպպոս. Տէ՛ր՝ ցո՛յց մեզ զՀայր՝ և շատ 8
է մեզ: • Ասէ ցնա Յիսուս. այսչափ ժամանակս ընդ 9
ձեզ եմ, և ո՞չ ծանեար զիս Փիլիպպէ. որ ետեսն զիս՝
ետես զՀայրն. և դու զիա՞րդ ասես՝ եթէ ցո՛յց մեզ զՀայր [7]:
• Ո՞չ հաւատաս՝ եթէ ես 'ի Հայր, և Հայր յիս է. 10
զբանս զոր ես խօսիմ ընդ ձեզ, ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիմ,
այլ Հայրն՝ որ յիս բնակեալ է, նա գործէ զգործսն [8]:
• Հաւատա՛յք ինձ, եթէ ես 'ի Հայր՝ և Հայր յիս [9]: 11
• Ապա թէ ոչ՝ գոնէ վասն գործոցն հաւատացէք 12
ինձ: ամէն ամէն ասեմ ձեզ, թէ որ հաւատայն յիս,
զգործսն զոր ես գործեմ՝ և նա գործեսցէ, և մեծամեծս
ևս քան զնոյնս գործեսցէ. զի ես առ Հայր երթամ [10]: •
Եւ զոր ինչ խնդրիցէք յանուն իմ, արարից զայն [11]. • 13
Զի փառաւորեսցի Հայր յՈրդի: 14
Եթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեսջիք [12]: • 15
Եւ ես աղաչեցից զՀայր՝ և այլ մխիթարիչ տացէ ձեզ. 16
զի ընդ ձեզ բնակեսցէ 'ի յաւիտեան [13]. • ԶՀոգին ճշ- 17
մարտութեան, զոր աշխարհս ոչ կարէ ընդունել. զի ոչ

[1] Հռմ.27.28. Եսա.43.1. 2. Յհ.16.3.22. Գոր. 5.37. Եսա.12.2. 3: Եփե.1.12.13: 1.Պետ.1.21. [2] Յհ. 13.33. 35: 16.16: [3] 12.26:17.24. Գոր. 1.11: 1.Թես.4.17. Հռմ.18.28. [4] Գոր. 14.21. [5] Եսա.35.8. 9. Յհ. 10. 9. Գոր. 4.12. Եբր. 9. 8: 10. 19.20. Յհ. 1.17: 8.32:1.4: 3. 16:6.33: 10. 26: 11.25: 1.Տիմ.2.5.6. [6] Յհ. 8.19. [7] Յհ. 12.45: 2.Կոր. 4. 4. Կող. 1.15. Եբր. 1. 3. [8] Հռմ. 20. Յհ.3.2: 5. 19:7. 16: 8. 28: 10.38: 17.21.23.26: 12.49. [9] Հռմ. 10. Յհ. 5.36: 10.38. [10] Մտ. 21.21. Մր. 16.17. Ղկ. 10.17. [11] Մտ. 7. 7. 8: 21.22. Մր. 11.24. Ղկ. 11. 9.
Յհ.15.7.16: 16.23.24: Յակ.1.5: 1.Յհ.3.22: 5.14. [12] Հռմ.21.23. Յհ.15. 10.14: 1.Յհ. 2.3.5:3.24: 5.3: 2.Յհ.6. [13] Յհ.15.26: 16.7. Հռ.8.15.26.

տեսանէ զնա, և ոչ ճանաչէ զնա. բայց դուք ճանաչէք
զնա, զի առ ձեզ բնակեսցէ՝ և ընդ ձեզ եղիցի[1]: •
18 Ո՛չ թողից զձեզ որբս. գամ առ ձեզ[2]: • Փոքր միւս ևս՝
19 և աշխարհս ոչ ևս տեսանէ զիս, բայց դուք տեսանիցէք
զիս. զի ես կենդանի եմ, և դուք կենդանի լինելոց էք[3]:
20 • Յայնմ աւուր գիտասջիք դուք, զի ես ՚ի Հօր իմում՝
21 և դուք յիս՝ և ես ՚ի ձեզ[4]: • Որ ունի զպատուիրանս իմ՝
և պահէ զնոսա, նա է որ սիրէ զիս. և որ սիրէն զիս՝
սիրեսցի ՚ի Հօրէ իմմէ. և ես սիրեցից զնա, և երևեցուցից
22 նմա զիս[5]: • Ասէ ցնա Յուդա ոչ Սկարիովտացին.
Տէ՛ր՝ զի՞ եղև՝ զի մեզ յայտնելոց ես զքեզ՝ և ոչ
23 աշխարհի[6]: • Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. եթէ
ոք սիրէ զիս՝ զբանն իմ պահեսցէ, և Հայր իմ սիրեսցէ զնա.
և առ նա եկեսցուք՝ և օթևանս առ նմա արասցուք[7]. •
24 Եւ որ ո՛չն սիրէ զիս՝ զբանս իմ ոչ պահէ. և բանն իմ
զոր լսէք՝ ոչ է իմ, այլ Հօրն՝ որ առաքեացն զիս[8]:
25 Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզս եմ: • Իսկ
26 Մխիթարիչն Հոգին սուրբ՝ զոր առաքեսցէ Հայր յանուն իմ,
նա ուսուսցէ ձեզ զամենայն, և յիշեցուսցէ զամենայն՝
27 որ ինչ ասացի ձեզ[9]: • Խաղաղութիւն թողում ձեզ,
զխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ. ոչ որպէս աշխարհս տայ՝
տամ ես ձեզ. մի՛ խռովեսցին սիրտք ձեր, և մի՛ զան-
28 գիտեսցեն[10]: • Լուայք, զի ասացի ես ձեզ՝ թէ երթամ,
և գամ առ ձեզ. եթէ սիրէիք զիս՝ ապա ուրախ լեալ էր
ձեր՝ թէ ես առ Հայր երթամ, զի Հայր իմ մեծ է քան
29 զիս[11]: • Եւ այժմ ասացի ձեզ մինչչև եղեալ. զի
30 յորժամ լինիցի՝ հաւատասջիք[12]: • Ո՛չ ևս այլ շատ
խօսեցայց ընդ ձեզ. գայ իշխան աշխարհիս այսորիկ՝ և յիս
31 ինչ ոչ գտանէ[13]: • Այլ զի ծանիցէ աշխարհ. եթէ
սիրեմ զՀայր. և որպէս պատուիրեաց ինձ Հայր՝ այնպէս
առնեմ. ո՛ն արի՛ք՝ գնասցո՛ւք աստի[14]:

ԳԼՈՒԽ ՀՆԳԵՏԱՍՆԵՐՈՐԴ:

1 Ես եմ որթն ճշմարիտ, և Հայր իմ մշակ է[15]: •

[1] Յ.Հ. 15.26: 16.13: 1.Յ.Հ. 4.6: 1.Կոր. 2.14: 3.16: 1.Յ.Հ. 2.27:
[2] Հռոմ. 3.28. Մատ. 28.20.
[3] Յ.Հ. 16.16: 11.25: 1.Կոր.15.20: 1 Թես. 4.13.
[4] Հռոմ. 10. Յ.Հ. 10.38: 17.21.23.26.
[5] Հռոմ.15.23: 1.Յ.Հ. 2.5: 5.3.
[6] Ղուկ. 6.16.
[7] Հռոմ. 15.21: 1.Յ.Հ .2.24. Յայտ. 3.20.
[8] Հռոմ. 10. Յ.Հ. 5.19. 38:7. 16:8. 28: 12.49.
[9] Հռոմ. 16. Թու. 11.17. Նէե. 9.20. Եսա. 63.11. Ղուկ. 24.49. Յ.Հ. 15.26: 16.7: 2.22: 12.16:16.13: 1.Յ.Հ. 2.20. 27.
[10] Հռոմ. 1. Թու. 6.26. Յ.Հ. 16.33. Փիլ. 4.7. Կող. 3.15.
[11] Հռոմ.3.12. 18. Յ.Հ. 16.16: 20.17: 5.18: 10.30. Ղուկ.24.51. Փիլ.2.9.
[12] Յ.Հ.13.19: 16.4.
[13] Յ.Հ.12.31: 16.11.
[14] Յ.Հ.10.18. Գործ.2.23. Փիլ.2.8. Եբր 5.8.
[15] Մատ.21.33: 1.Կոր.3.6.9.

Զամենայն ուռ որ յիս է՝ և ոչ բերէ պտուղ՝ կտրէ 2
զնա. և զամենայն՝ որ բերէ պտուղ՝ սրբէ զնա, զի առաւել
ևս պտղաբեր լիցի [1]. * Դուք արդէն իսկ սուրբ էք վասն 3
բանին՝ զոր խօսեցայ ընդ ձեզ [2]: * Կացէք յիս՝ և ես 4
'ի ձեզ. որպէս ուռն ոչ կարէ պտուղ բերել յանձնէ իւրմէ,
եթէ ոչ իցէ հաստատեալ յորթն, նոյնպէս և դուք՝ եթէ
ոչ յիս հաստատեալ իցէք [3]: * Ես եմ որթ՝ և դուք 5
ուռ. որ հաստատեալ է յիս՝ և ես 'ի նա, նա բերէ
պտուղ յոյժ. զի առանց իմ ոչ ինչ կարէք առնել [4]: *
Եթէ ոք ոչ է հաստատեալ յիս, ել նա արտաքս իբրև 6
զուռն՝ և ցամաքեցաւ, և ժողովեն զնա և 'ի հուր արկա-
նեն՝ և այրի [5]: * Եթէ կայցէք յիս՝ և բանք իմ 'ի ձեզ 7
կայցեն, որ ինչ կամիցիք խնդրեսջիք և լինիցի ձեզ [6]:
Յայսմիկ փառաւորեցաւ հայր իմ, զի պտուղ յոյժ բերի- 8
ցէք. և եղիջիք իմ աշակերտք [7]: * Որպէս սիրեաց 9
զիս հայր, և ես սիրեցի զձեզ. հաստատուն կացէք 'ի սէր
իմ: * Եթէ պահիցէք զպատուիրանս իմ, կացջիք 'ի սէր 10
իմ. որպէս ես զպատուիրանս հօր իմոյ պահեցի, և կամ
'ի սէր նորա [8]: * Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ, զի ուրախու- 11
թիւնն իմ 'ի ձեզ իցէ, և ձեր ուրախութիւն լցեալ եղիցի [9]:
Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսջիք զմիմեանս, որպէս 12
և ես զձեզ սիրեցի [10]: * Մեծ ևս քան զայս սէր ոչ ոք 13
ունի, եթէ զանձն իւր դիցէ 'ի վերայ բարեկամաց իւրոց [11]:
* Դուք բարեկամք էք իմ, եթէ առնիցէք՝ զոր ես 14
պատուիրեմ ձեզ [12]: * Ո՛չ ևս կոչեմ զձեզ ծառայս, զի 15
ծառայն ոչ գիտէ զինչ գործէ տէրն նորա. այլ զձեզ
կոչեցի բարեկամս, զի զամենայն, զոր լուայ 'ի հօրէ իմմէ՝
ծանուցի ձեզ [13]: * Ո՛չ եթէ դուք ընտրեցիք զիս. այլ 16
ես ընտրեցի զձեզ, և եդի զձեզ. զի դուք երթայցէք՝ և
պտղաբերք լինիցիք. և պտուղն ձեր կայցէ: և զոր ինչ
խնդրիցէք 'ի հօրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ [14]:
Զայս պատուիրեմ, զի սիրեսջիք զմիմեանս [15]: * Եթէ 17
աշխարհ զձեզ ատեայ. գիտասջիք զի նախ զիս ատեայ [16]: 18

[1] Մտ. 15.13. Հռ. 11.20. Գղ. 5.22. Եփ. 5. 9: Մտ. 13.41. Ղկ. 13. 7. Եբ. 12.15. Յհ. 3. 19.
[2] Յհ. 13.10: 17.17. Եփ. 5.26: 1.Պետ. 1.22,
[3] Կղ. 1.23: 1.Յհ. 2. 6.
[4] Ոէ. 14. 9. Գղ. 2.20. Փլ. 1.11: 4.13. Գծ. 4.12.
[5] Մտ. 3.10: 7.19. Ղկ. 3. 9.
[6] Սղ. 117. 5: 9.17: 144.19. Մտ. 7.7. 8. Ղկ. 18. 1. Հռմ. 16. Յհ. 14.13. 14: 16.23:
[7] 8.31: 13.35. Մտ. 5.16. Փլ. 1.11.
[8] Յհ. 14. 15—23.
[9] Յհ. 16.24: 17.13: 1.Յհ. 1. 4.
[10] Յհ. 13.34: 1.Թես. 4. 9: 1.Պետ. 4. 8: 1.Յհ. 3.11: 4.21.
[11] Յհ. 10.11. 15.
Հռ. 5.7.8. Եփ. 5. 2: 1.Յհ. 3.16. [12] Յհ. 14.15.23. Մտ. 12.50. [13] Ծն. 18.17. Յհ. 17.26. Գծ. 20.27. [14] Յհ. 6.71: 13.18: 1.Յհ. 4.10.19. Մտ. 28.19. Մր. 16.15. Կղ. 1.6. Հռմ. 7. Յհ. 14.13. [15] Հռմ. 12. Յհ. 13.34. [16] Մտ. 10.25: 1.Յհ. 3.13.

19 • Եթէ յաշխարհէ աստի էիք՝ աշխարհ զիւրն սիրէր
արդեօք · բայց զի չէք յաշխարհէ · այլ ես ընտրեցի զձեզ
յաշխարհէ , վասն այնորիկ ատեայ զձեզ աշխարհ [1]: •
20 Յիշեցէք զբանն զոր ասացի ձեզ , թէ ոչ է ծառայ մեծ
քան զտէր իւր · եթէ զիս հալածեցին , ապա և զձեզ
հալածեսցեն · եթէ զբանն իմ պահեցին , ապա և զձերն
21 պահեսցեն [2]: • Այլ զնոյն արասցեն ընդ ձեզ վասն
անուան իմոյ · զի ոչ գիտեն զայն՝ որ առաքեացն զիս [3]:
22 • Իմ եթէ չէր եկեալ՝ և խօսեցեալ ընդ նոսա , մեղ
ինչ ոչ գոյր նոցա · բայց արդ չիք պատճառք վասն
23 մեղաց իւրեանց [4]: • Որ զիս ատեայ և զհայրն իմ ատեայ [5]:
24 • Եթէ զգործսն չէր գործեալ 'ի նոսա , զոր ոչ այլ
ոք գործեաց , մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա , բայց արդ տեսին՝
25 և ատեցին՝ և զիս և զհայր իմ [6]: • Այլ զի լցցի բանն ,
որ յօրէնս նոցա գրեալ է , թէ ատեցին զիս տարապար-
26 տուց [7]: • Բայց յորժամ եկեսցէ մխիթարիչն՝ զոր ես
առաքեցից ձեզ 'ի հօրէ՝ զհոգին ճշմարտութեան , որ 'ի հօ-
27 րէ ելանէ , նա վկայեսցէ վասն իմ [8]: • Եւ դուք վկայէք՝
զի 'ի սկզբանէ ընդ իս էք [9]:

Գլուխ Վեշտասաներորդ :

1 Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ զի մի՛ գայթագղիջիք [10]: •
2 'Ի ժողովրդոց իւրեանց հանիցեն զձեզ · այլ եկեսցէ
ժամանակ՝ զի ամենայն որ սպանանիցէ զձեզ , համարիցի
3 պաշտօն մատուցանել Աստուծոյ [11]: • Եւ զայն արասցեն
4 ընդ ձեզ · քանզի ոչ ծանեան զհայր՝ և ոչ զիս [12]: • Այլ
և զայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ զի յորժամ եկեսցէ ժամանակ՝
5 յիշիցէք՝ թէ ես ասացի ձեզ [13]: • Զայս 'ի սկզբանէ
ոչ ասացի ձեզ , քանզի ընդ ձեզ էի : բայց արդ եր-
թամ ես առ առաքիչն իմ · և ոչ ոք 'ի ձէնջ հարցանէ
6 ցիս , թէ յո՞ երթաս [14]: • Այլ զի զայս խօսեցայ
7 ընդ ձեզ , տրտմութիւն ելից զսիրտս ձեր [15]: • Այլ
ես զճշմարիտն ասեմ ձեզ · լաւ է ձեզ՝ եթէ ես եր-
թամ · զի եթէ ես ոչ երթայց , մխիթարիչն ոչ եկեսցէ

[1] Յով. 17.14: 1.Յով. 4. 5. [2] Եփ. 3. 7. Մտթ. 10.24. Ղուկ. 6.40. Յով. 13.16. [3] Մտթ. 5.11: 10.22: 24.9. Յով. 16. 3. [4] Մտթ. 7.28. 29. Յով. 7.46: 9.41. Ղուկ. 12.47. Գործ. 17.30. Հռով. 1.20. 21.32: 2.17. 18.23. Յով. 4.17: [5] 1.Յով. 2.23. [6] Յով. 3. 2: 7.31: 9.32. [7] Սաղ. 24.19: 34.19:68. 5. [8] Ղուկ. 24.49. Յով. 14.17. 26:16. 7.13. Գործ. 2.33: 1.Յով. 5. 6. [9] Ղուկ. 24.48. Գործ. 1.8.21. 22:2. 32: 3. 15: 4.20.33. 5.32: 10.39: 13.31: 1.Պետ. 5. 1: 2.Պետ. 1.16. Ղուկ. 1.2: 1.Յով. 1.1.2. [10] Մտթ. 11. 6: 24.10:26.31. [11] Յով. 9.22. 34: 12.42. Գործ. 8.1: 9. 1: 23.14: 26.9.11. [12] Յով.15.21. Հռով.10.2:1.Կոր.2. 8:1.Տիմ. 1.13. [13] Մտթ.9.15.Յով.13,19:14.29. [14] Հալր.10.16. Յով.7.33;13.3; 14.28. [15] Հալր.22.Յով.14.1.

առ ձեզ. ապա եթէ երթամ, առաքեցից զնա առ ձեզ[1]: *
Եւ նա եկեալ յանդիմանեսցէ զաշխարհ վասն մեղաց՝ և 8
վասն արդարութեան՝ և վասն դատաստանի: * Վասն 9
մեղաց՝ զի ոչ հաւատան յիս[2]. * Վասն արդարութեան՝ 10
զի առ հայր իմ երթամ, և ոչ ևս տեսանէք զիս[3]. *
Վասն դատաստանի՝ զի իշխան աշխարհիս այսորիկ դա- 11
տապարտեալ է[4]:
Եւս բազում ինչ ունիմ ասել ձեզ՝ այլ ոչ կարէք 12
հանդարտել այժմիկ[5]: * Յորժամ եկեսցէ նա հոգին 13
ճշմարտութեան, առաջնորդեսցէ ձեզ ամենայն ճշմարտու-
թեամբ. զի ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիցի, այլ զոր լուիցէ՝
խօսիցի, և զգալոցն պատմեսցէ ձեզ[6]: * Նա զիս փա- 14
ռաւորեսցէ, զի յիմմէ անտի առնուցու՝ և պատմեսցէ ձեզ:
* Զամենայն ինչ զոր ունի հայր՝ իմ է. վասն այնորիկ 15
ասացի ձեզ, թէ յիմմէ անտի առնուցու՝ և պատմեսցէ ձեզ[7]:
Փոքր մի, և ոչ ևս տեսանէք զիս, և ապա սակաւիկ 16
մի՝ և տեսանիցէք զիս. և ես երթամ առ հայր[8]: *
Ասէին ոմանք յաշակերտաց անտի ցմիմեանս. զի՞նչ է այս՝ 17
զոր ասէ ցմեզ, թէ փոքր մի՝ և ոչ տեսանէք զիս, և դար-
ձեալ սակաւիկ մի՝ և տեսանիցէք զիս. և թէ ես առ հայր
երթամ: * Եւ ասէին, զի՞նչ իցէ այն փոքր միւս 18
ևս, չգիտեմք զի՞նչ խօսի: * Գիտաց Յիսուս եթէ 19
կամէին զնա հարցանել, և ասէ ցնոսա. վասն այդորիկ
խնդրէք ընդ միմեանս՝ զի ասացի թէ փոքր մի՝ և ոչ
տեսանէք զիս, և դարձեալ սակաւիկ միւս ևս, և տեսա-
նիցէք զիս: * Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի լացջիք՝ և 20
ողբասջիք դուք, և աշխարհ խնդասցէ. դուք տրտմեսջիք,
այլ տրտմութիւնն ձեր յուրախութիւն եղիցի[9]: * Կին 21
յորժամ ծնանիցի՝ տրտմութիւն է նմա, զի հասեալ է
ժամ նորա. այլ յորժամ ծնցի զմանուկն, ոչ ևս յիշէ
զնեղութիւնն վասն խնդութեանն. զի ծնաւ մարդ յաշխարհ[10]:
* Եւ դուք այժմ տրտմութիւն ունիք. այլ դարձեալ 22
տեսից զձեզ, և ուրախ լիցին սիրտք ձեր. և զուրախու-
թիւնն ձեր ոչ ոք հանիցէ 'ի ձէնջ[11]: * Եւ յայնմ 23
աւուր զիս ինչ ոչ հարցանիցէք: Ամէն ամէն ասեմ

[1] Ղու. 24.49. Յոհ. 7.39: 14. 16.26: 15.26. Գործ. 2.33. Եփե. 4. 8.
[2] Գործ.2.22.37:
[3] 2.32: Յոհ. 3.14: 5.32.
[4] Գործ. 26.18. Ղու. 10.18. Յոհ. 12.31. Եփե. 2. 2. Կող. 2.15. Եբր. 2.14.
[5] Մարկ. 4.33: 1.Կոր. 3. 2. Եբր. 5.12.
[6] Յոհ. 14.17. 26: 15.26: 2.Մն. 20. 14.15. Գործ. 11. 28: 13.1:20. 23: 21.11: 1.Տիմ. 4. 1: 1.Յոհ. 2.20. 27.
[7] Մատ. 11.27: 28.18. Յոհ.3. 35: 13.3: 17.10.
[8] Հռոմ. 10. 28. Յոհ. 7.33: 13.3. 33:14. 19.
[9] Ղու. 23.27: 24.17. Գործ. 2.46: 5.41: 13.52: 1.Թես. 4.17. 18.
[10] Ծն. 3.16: 21. 6. Եսա. 26.17.
[11] Հռոմ.6. Ղու.24.41.52. Յոհ.14.1.27: 20.20. Գործ.2.46: 13.52; 1.Պետ.1.8.

ձեզ՝ զի զոր ինչ խնդրիցէք ՚ի հօրէ իմմէ յանուն իմ,
24 տացէ ձեզ[1]: * Մինչև ցայժմ ոչ ինչ խնդրեցիք յանուն
իմ. խնդրեցէք, և առնուցուք. զի ուրախութիւնն ձեր
լցեալ իցէ[2]:
25 Զայս առակօք խօսեցայ ընդ ձեզ. եկեսցէ ժամանակ՝
յորժամ ոչ ևս առակօք խօսեցայց ընդ ձեզ. այլ յայտնապէս
26 զհօրէ պատմեցից ձեզ: * Յայնմ աւուր խնդրեսջիք յա-
նուն իմ. և ոչ ասեմ ձեզ, եթէ ես աղաչեցից զհայր վասն
27 ձեր[3]. * Զի ինքն իսկ հայր սիրէ զձեզ՝ զի դուք զիս սիրե-
28 ցիք, և հաւատացիք եթէ ես յԱստուծոյ ելի[4]: * Ելի ՚ի հօրէ՝
և եկի յաշխարհ. դարձեալ թողում զաշխարհ, և երթամ
29 առ հայր[5]: * Ասեն ցնա աշակերտքն. ահա արդ յայտնու-
30 թեամբ խօսիս. և առակ և ոչ մի ինչ ասես: * Այժմիկ
գիտեմք՝ եթէ գիտես զամենայն. և ոչ ինչ պիտոյ է՝ եթէ
ոք հարցանիցէ զքեզ, յայսմիկ հաւատամք՝ եթէ յԱստու-
31 ծոյ ելեր[6]: * Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս, և ասէ.
32 այժմ հաւատայք: * Ահա եկեսցէ ժամ, և եկեալ իսկ
է, զի ցրուեսջիք յիւրաքանչիւր տեղիս, և զիս միայն
33 թողուցուք. և չեմ միայն, զի հայր ընդ իս է[7]: * Զայս
խօսեցայ ընդ ձեզ, զի ընդ իս խաղաղութիւն ունիցիք.
յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք, այլ քաջալերե-
ցարուք, զի ես յաղթեցի աշխարհի[8]:

Գլուխ Եօթն Ետասներորդ :

1 Զայս իբրև խօսեցաւ Յիսուս, ամբարձ զաչս իւր
յերկինս և ասէ. հա՛յր՝ հասեալ է ժամ, փառաւորեա՛ զորդի
2 քո, զի և որդի քո փառաւորեսցէ զքեզ[9]: * Որպէս
ետուր նմա իշխանութիւն ամենայն մարմնոյ. զի ամենայնի,
զոր ետուր նմա, տացէ զկեանս յաւիտենականս[10]: *
3 Այս են յաւիտենական կեանք, զի ծանիցեն զքեզ միայն
ճշմարիտ Աստուած՝ և զոր առաքեցեր զՅիսուս Քրիստոս[11]:
4 * Ես զքեզ փառաւորեցի յերկրի. զգործն կատարեցի,
5 զոր ետուր ցիս՝ զի արարից[12]. * Եւ այժմ փառաւորեա՛

[1] Առ. 15.29. Ես. 30.19. Մտ. 7. 7. Մր. 11.24. Ղկ. 11. 9. Յհ. 14.13: 15.16. [2] Յհ. 15.11: 1.Յհ. 1. 4. [3] Հռմ. 23. [4] Հռմ. 30. Յհ. 3.13:14. 21.23:17. 8. [5] Յհ. 13. 3. [6] Հռմ. 27. Յհ. 21.17: 17. 8. [7] Մտ. 26.31. Մր. 14.27. Յհ. 6.29: 20. 10:14. 10.11. [8] Ես. 2.4: 9: 7. Ղկ. 1.79: 2.14: 19.38. Գծ. 10.36. Յհ. 14.1.27: 15. 19—21: Հռ. 5.1: 8. 37. Եփ. 2.14. Կղ. 1.20: 2.Տմ. 3.12: 1.Յհ. 4. 4: 5. 4. [9] Յհ. 12.23: 13.32. [10] Հռմ. 6. 9. 24. Դն. 7.14. Մտ. 11.27: 28.18. Յհ. 3.35: 5.27: 6.37. 1.Կր.15.25.27. Փլ.2.10. Եբ.2.8. [11] Ես.53.11. Եր.9.24: 1.Կր.8.4: 1.Թս.1.9. Մտ. 9.36. Ղկ.4.18.43. Յհ.3.34:5.36.37:6.29.58:7.29: 8.42: 10.36:11.42. [12] 13.31:14.31: 15.10: 11.4.40; 4.34; 5.36; 9.3; 19.30. Մտ.9.8;15.31.Մր.2.12. Ղկ.5.26; 18.43.

զիս Հայր՝ առ ՚ի քեն փառօքն՝ զոր ունէի յառաջ քան
զլինելն աշխարհի առ ՚ի քեն [1]:

Յայտնեցի զանուն քո մարդկան՝ զորս ետուր ինձ յաշ- 6
խարհէ. քո էին, և ինձ ետուր զնոսա. և զբանն քո
պահեցին [2]: * Արդ գիտացին՝ եթէ զամենայն ինչ զոր 7
ետուր ինձ, առ ՚ի քեն են: * Զի զբանն՝ զոր 8
ետուր ինձ, ետու նոցա. և նոքա ընկալան, և ծանեան
ճշմարտութեամբ՝ թէ առ ՚ի քեն ելի. և հաւատացին՝ եթէ
դու առաքեցեր զիս [3]: * Արդ ես վասն նոցա աղաչեմ, 9
և ոչ վասն աշխարհի աղաչեմ. այլ վասն նոցա՝ զորս ետուրն
ինձ, զի քո են [4]: * Եւ որ ինչ իմ է, ամենայն քո 10
է. և որ ինչ քո է, այն իմ է. և փառաւորեալ եմ
՚ի նոսա [5]: * Եւ ես ոչ ևս եմ յաշխարհի, և նոքա 11
յաշխարհի են, և ես առ քեզ գամ. Հայր սուրբ՝ պահեա
զնոսա յանուն քո, որով ետուրն ինձ զի եղիցին մի,
որպէս և մեք մի եմք [6]: * Մինչ էի յաշխարհի ընդ 12
նոսա, ես պահէի զնոսա յանուն քո, որով ետուրն ինձ,
և պահեցի. և ոչ ոք ՚ի նոցանէ կորեաւ, բայց որդին կո-
րստեան, զի գիրն լցցի [7]: * Բայց արդ՝ առ քեզ գամ. 13
և զայս խօսիմ յաշխարհի, զի ունիցին զուրախութիւնն իմ
լիով յանձինս իւրեանց: * Ես ետու նոցա զբանն քո. 14
և աշխարհս ատեաց զնոսա, զի չեն յաշխարհէ, որպէս
և ես չեմ յաշխարհէ [8]:

Ո՛չ զայս աղաչեմ, զի բարձցես զնոսա յաշխարհէ. 15
այլ զի պահեսցես զնոսա ՚ի չարէ [9]: * Յաշխարհէ աստի 16
չեն, որպէս և ես չեմ յաշխարհէ [10]: * Սուրբ արա 17
զնոսա ճշմարտութեամբ քով. զի քո բանդ ճշմարտու-
թիւն է [11]: * Որպէս զիս առաքեցեր յաշխարհ. և ես 18
առաքեցի զնոսա յաշխարհ [12]: * Եւ ՚ի վերայ նոցա ես 19
սուրբ առնեմ զանձն իմ, զի եղիցին և նոքա սրբեալք
ճշմարտութեամբ [13]:

Այլ ոչ վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ և վասն ամենայն 20
հաւատացելոց բանիւն նոցա յիս: * Զի ամենեքին մի 21
իցեն, որպէս դու Հայր յիս՝ և ես ՚ի քեզ, զի և նոքա
՚ի մեզ իցեն. զի և աշխարհ հաւատասցէ՝ եթէ դու

[1] Յովհ. 1.1. 2: 10.30: 14. 9. Փիլ. 2. 6. Կող. 1.15.17. Եբր. 1.3.10.
[2] Հռովմ. 2. 9. 11.26. Սաղ. 21.23. Յովհ. 6.39: 10.29: 15.19:
[3] 6.69: 7.16: 8.28: 12.49: 14.10: 15.15: 16. 27.30: 2.Օրէ. 18.18. Հռովմ. 25:
[4] 1.Յովհ. 5.19.
[5] Յովհ. 16.15.
[6] Յովհ. 13. 1: 16.28: 1.Պետ. 1. 5. Յուդայ. 1. Հռովմ. 21. Յովհ. 10.30. Գործ. 4.32.
[7] Յովհ. 6.39. 71: 13.18. 10.28: 18. 9. Գործ. 1.20. Եբր. 2.13:
[8] Հռովմ. 8.16. Յովհ. 15.18. 19: 1.Յովհ. 3.13. Յովհ. 8.23.
[9] Մատ. 6.13. Գաղ. 1. 4: 2.Թես. 3. 3: 1.Յովհ. 5.18.
[10] Հռովմ. 14:
[11] 2.Թագ. 7.28. Սաղ. 118. 142. 151. Յովհ. 15. 3: 8.40. Գործ. 15. 9. Եփե. 5.26: 1.Պետ. 1.22.
[12] Յովհ. 20.21: 2.Կոր. 5.20:
[13] 1.Կոր. 1.2.30: 1.Թես. 4.7. Եբր. 10.10.

22 առաքեցեր զիս[1]։ • Եւ ես՝ զփառսն զոր ետուր ինձ՝ ետու
23 նոցա, զի իցեն մի՝ որպէս և մեք մի եմք[2]. • Ես 'ի նոսա՝
և դու յիս, զի եղիցին կատարեալք 'ի մի. և գիտասցէ
աշխարհս՝ եթէ դու առաքեցեր զիս. և սիրեցի զնոսա որպէս
24 դու զիս սիրեցեր[3]։ • Հայր՝ զորս ետուրն ինձ, կամիմ.
զի ուր եսն եմ, և նոքա իցեն ընդ իս. զի տեսանիցեն
զփառսն իմ, զոր ետուրն ցիս. զի սիրեցեր զիս յառաջ
25 քան զլինելն աշխարհի[4]։ • Հայր արդար՝ և աշխարհ
զքեզ ոչ ծանեաւ. այլ ես զքեզ ծանեայ, և նոքա ծա-
26 նեան՝ եթէ դու առաքեցեր զիս[5]։ • Եւ ծանուցի
նոցա զանուն քո. և ծանուցից. զի սէրն՝ զոր սիրեցեր
զիս 'ի նոսա իցէ, և ես 'ի նոսա[6]։

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ։

1 Զայս իբրեւ ասաց Յիսուս. ել աշակերտօքն հանդերձ
յայնկոյս ձորոյն Կեդրոնի, ուր էր պարտէզ. յոր եմուտ
2 ինքն և աշակերտքն իւր[7]։ • Գիտէր և Յուդա, որ զնա
մատնելոց էր՝ զտեղին. զի բազում անգամ ժողովեալ
3 էր անդր Յիսուսի աշակերտօքն հանդերձ[8]։ • Եւ Յու-
դայի առեալ ընդ իւր զգունդն, և 'ի քահանայապետից
և 'ի փարիսեցւոց սպասաւորս, գայ անդր ջահիւք և լապ-
4 տերօք և զինուք[9]։ • Իսկ Յիսուս իբրեւ ետես զայն
ամենայն եկեալ 'ի վերայ նորա, ել և ասէ ցնոսա. զո՞
5 խնդրէք[10]։ • Պատասխանի ետուն նմա. զՅիսուս Նազով-
րեցի։ Ասէ ցնոսա Յիսուս. Ես եմ. կայր ընդ նոսա և Յուդա՝
6 որ մատնէրն զնա։ • Իբրեւ ասաց՝ թէ Ես եմ, յետս
7 յետս չոգան՝ և զարկան զգետնի[11]։ • Դարձեալ եհարց
զնոսա. զո՞ խնդրէք։ Եւ նոքա ասեն, զՅիսուս Նազովրեցի։
8 • Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ասացի ձեզ թէ ես
եմ. արդ՝ եթէ զիս խնդրէք՝ թոյլ տուք դոցա երթալ։
9 • Զի լցցի բանն՝ զոր ասաց. թէ զոր ետուրն ցիս՝
ոչ կորուսի 'ի նոցանէ՝ և ոչ զոք[12]։
10 Իսկ Սիմոնի Պետրոսի՝ քանզի ունէր սուր, ձգեաց զնա՝
և եհար զքահանայապետին ծառայ, և 'ի բաց առ զունկն
11 նորա զաջոյ. և էր անուն ծառային Մաղքոս[13]։ • Ասէ

[1] Հմր. 11.22. 23. Հռ. 12.5. Գաղ. 3.28. Յհ. 10.16. 38: 14.11.
[2] 2.11; 11.40: 14. 12.20. Մտթ. 10. 1. Հռ. 6. 4: 2.Կր. 3.18: 1.Յհ. 1. 3: 3.24.
Հմր. 11.
[3] Կղ. 3.14.
[4] Հմր. 5. Յհ. 12.26: 14. 3: 1.Թես. 4.17.
[5] Յհ. 15.21: 16.3: 7.29: 8.55: 10.15: 16.27. Հմր. 8.
[6] Հմր. 6. Յհ.15.9.15:
[7] 2.Թգ.15.23. Մտթ. 26.36. Մր. 14.32. Ղկ. 22.39.
[8] Ղկ. 21.37: 22.39.
[9] Մտթ. 26.47. Մր. 14.43. Ղկ. 22.47. Գր. 1.16.
[10] Յհ. 10.17. 18. Գր. 2.24.
[11] Սղ. 26. 2.
[12] Յհ. 10.28: 17.12.
[13] Մտթ. 26.51. Մր. 14.47. Ղկ. 22.49. 50.

[1] Մտթ. 20.22: Յիսուս ցպետրոս. մուծ զսուրդ անդրէն 'ի պատեանս իւր.
26. 39.42, զբաժակն զոր ետ ինձ հայր՝ ո՞չ ըմպիցեմ զնա[1]:
Իսկ գունդն և հազարապետն և սպասաւորք հրէից 12
[2] Ծն. 22. 9. կալան զՅիսուս՝ և կապեցին[2]. • Եւ ածին զնա նախ 13
առ Աննա՝ որ էր աներ Կայիափայի, որ քահանայապետն
[3] Համր. 24. էր տարւոյն այնորիկ[3]: • Այս այն Կայիափա էր՝ որ 14
Մտթ. 26.57. Ղուկ. 3. 2. խրատ ետ հրէից, եթէ լաւ է առն միում մեռանել
[4] Յհ. 11.50. 'ի վերայ ժողովրդեանն[4]:

Եւ երթայր զհետ Յիսուսի սիմոն պետրոս՝ և միւս 15
աշակերտն: Եւ աշակերտն այն քանզի ծանօթ էր քահանայա-
[5] Մտթ. 26.58. պետին՝ եմուտ ընդ Յիսուսի 'ի գաւիթ քահանայապետին[5]:
Մրկ. 14.54. Ղուկ. 22.54. • Եւ պետրոս կայր առ դրանն արտաքոյ: Ել միւս 16
աշակերտն՝ որ էր ծանօթ քահանայապետին՝ և ասաց ցդռ-
[6] Մտթ. 26.69. նապանն՝ և եմոյծ 'ի ներքս զպետրոս[6]: • Ասէ աղջիկն 17
Մրկ. 14.54. 66.67. որ դռնապանն էր՝ ցպետրոս. միթէ և դո՞ւ յաշակերտաց
Ղուկ. 22.54. առնն այնորիկ իցես: և նա ասէ՝ ոչ եմ: • Կային 18
անդ ծառայքն և սպասաւորքն խարոյկ արկեալ՝ քանզի
ցուրտ էր՝ և ջեռնուին. կայր ընդ նոսա և պետրոսն՝ և
ջեռնոյր:

Եւ քահանայապետն եհարց զՅիսուս վասն աշակերտացն՝ 19
[7] Մտթ. 26.55. և վասն վարդապետութեան նորա: • Պատասխանի ետ 20
Ղուկ. 2.46: 4.15. նմա Յիսուս. ես յայտնապէս խօսեցայ յաշխարհի. ես յա-
Յհ. 8. 2: մենայն ժամ ուսուցի 'ի ժողովրդեանն, և 'ի տաճարի անդ՝
7.14. 26.28. ուր ամենայն հրէայք ժողովեալ էին, և 'ի ծածուկ ինչ
Գրծ. 26.26. [8] Մտթ. 7.28. ոչ խօսեցայ[7]: • Զի՞ հարցանես զիս. հա՛րց զայնոսիկ՝ 21
Ղուկ. 4.22. որ լուանն, թէ զինչ խօսեցայ ընդ նոսա. ահաւանիկ նոքա
32. գիտեն զինչ ասացի ես[8]: • Իբրև նա զայն ասաց, մի 22
Յհ. 7.46: [9] 3.Թգ. 22.24: ոմն 'ի սպասաւորացն որ անդ կայր, ած ապտակ Յիսուսի՝
2.Մն. 18. և ասէ. այդպէ՞ս պատասխանի տաս քահանայապետին[9]: •
23. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. եթէ չար ինչ խօսեցայ՝ վկայեա 23
Ելք. 20. 2. Մտթ. 26.67. վասն չարին, իսկ եթէ բարի, ընդէ՞ր հարկանես զիս:
Մրկ. 14.65. Եւ առաքեաց զնա Աննա կապեալ առ Կայիափա քահանայ- 24
Գրծ. 23.2.3. ապետ[10]: • Եւ սիմոն պետրոս կայր անդ՝ և ջեռնոյր. 25
[10] Մտթ. 26.57: [11] 26. 69.71. ասեն ցնա. միթէ և դո՞ւ յաշակերտաց նորա իցես:
Մրկ. 14.69. Նա ուրացաւ և ասէ՝ թէ չեմ[11]: • Եւ ասէ մի ոմն 26
Ղուկ. 22.56. 'ի ծառայից քահանայապետին՝ ազգական այնորիկ, զորոյ

զունկն եհատ պետրոս . ո՞չ ես իսկ տեսի զքեզ 'ի պար-
27 տիզ ի անդ ընդ նմա : • Դարձեալ ուրացաւ պետրոս : և
վաղվաղակի հաւ խօսեցաւ [1]:

28 Եւ ածին զՅիսուս 'ի կայիափայ յապարանս
դատաւորին . և էր այգուց : և նոքա ոչ մտին յապարանսն ,
29 զի մի՛ պղծեսցին , այլ զի ուտիցեն զզատիկն [2]: • Ել
առ նոսա պիղատոս արտաքս՝ և ասէ . զի՞նչ չարախօսու-
30 թիւն մատուցանէք զառնէն զայնմանէ : • Պատասխանի
ետուն և ասեն ցնա . եթէ չէր չարագործ այրն այն , ապա
31 ոչ մատնէաք զնա քեզ : • Ասէ ցնոսա պիղատոս . առէք
զնա դուք , և ըստ ձերոց օրինացն դատեցարո՛ւք : ասեն
ցնա հրէայքն . մեզ ոչ է արժան սպանանել զոք : •
32 Զի լցցի բանն Յիսուսի զոր ասաց , նշանակեալ՝ թէ որով
մահու մեռանելոց իցէ [3]:

33 Եմուտ միւսանգամ յապարանսն պիղատոս, կոչեաց զՅիսուս՝
34 և ասէ ցնա . դո՞ւ ես թագաւորն հրէից [4]: • Պատասխանի
ետ Յիսուս . 'ի քէ՞ն ասես զայդ՝ եթէ այլք ասացին քեզ
35 զինէն : • Պատասխանի ետ պիղատոս . միթէ և ես
հրէա՞յ իցեմ . ազգն քո և քահանայապետք մատնեցին զքեզ
36 ինձ , զի՞նչ գործ գործեալ է քո : • Պատասխանի
ետ Յիսուս , իմ արքայութիւն չէ յայսմ աշխարհէ . եթէ
յաշխարհէ աստի էր արքայութիւնն իմ , սպասաւորքն իմ
մարտնչէին արդեօք՝ զի մի՛ մատնեցայց հրէից . բայց արդ՝
37 թագաւորութիւնն իմ չէ աստի [5]: • Ասէ ցնա պիղատոս .
ապա թէ այդպէս իցէ , թագաւոր ո՞ւ ես դու : պատասխա-
նի ետ Յիսուս . դու ասես՝ թէ թագաւոր իցեմ . բայց
ես յայդ իսկ ծնեալ եմ, և 'ի դոյն իսկ եկեալ եմ
յաշխարհ , զի վկայեսցեմ ճշմարտութեանն . ամենայն որ
38 'ի ճշմարտութենէ է՝ լսէ բարբառոյ իմոյ [6]: • Ասէ ցնա
պիղատոս : զի՞նչ է ճշմարտութիւն : զայս իբրև ասաց ,
դարձեալ ել առ հրէայսն և ասէ ցնոսա , ես՝ և ոչ մի ինչ
39 պատճառս գտանեմ 'ի նմա [7]: • Բայց է ձեր սովորու-
թիւն , զի զմի ոք արձակեցից ձեզ 'ի զատկիս . արդ՝ կամի՞ք
40 զի արձակեցից ձեզ զթագաւորն հրէից [8]: • Աղաղակեցին
ամենեքեան՝ և ասէին . մի՛ զդա , այլ զբարաբբա : և էր
բարաբբայն այն աւազակ [9]:

[1] Մտ. 26.74. Մր. 14.72. Ղւ. 22.60. Յհ. 13.38.
[2] Թւ. 9.6. Մտ. 27.2. Մր. 15.1. Ղւ. 23.1. Գծ. 3.13: Յհ. 4.9. Մտ. 27.27. Գծ. 10.28: 11.3.
[3] Մտ. 20.19. Ղւ. 18.32, 33. Յհ. 12.32, 33.
[4] Մտ. 27.11. Մր. 15.2. Ղւ. 23.3.
[5] 1.Տիմ. 6.13. Դն. 2.44: 7.14. Ղւ. 12.14. Յհ. 6.15: 8.15. Կղ. 1.13.
[6] Յհ. 8.47: 1.Յհ. 3.19: 4.6.
[7] Մտ. 27.24. Ղւ. 23.4. Յհ. 19.4.6.
[8] Մտ. 27.15. Մր. 15.6. Ղւ. 23.17.
[9] Ղւ. 23.19. Գծ. 3.14.

Գլուխ Իննեւտասներորդ։

[1] Մտթ. 20.19: Յայնժամ առ պիղատոս զՅիսուս՝ և գան եհար[1]։ • Եւ 1
27.26. զինուորացն արարեալ պսակ 'ի փշոց, եդին 'ի գլուխ 2
Մրկ. 10.34: 15.15. նորա, և զգեցուցին նմա հանդերձ ծիրանի. • Եւ 3
Ղկ. 18.33. գային առ նա, և ասէին. ողջ եր արքայ հրէից. և
հանէին նմա ապտակս։ • Եւ դարձեալ պիղատոս 4
արտաքս և ասէ ցնոսա. ահա ածեմ զնա արտաքս առ
ձեզ, զի գիտասջիք թէ ես վնաս ինչ 'ի նմա ոչ գտա-
[2] Հռմ. 6. նեմ[2]։ • Եւ Յիսուս արտաքս և ունէր պսակ 'ի փշոց՝ 5
Յհ. 18.38. և հանդերձ ծիրանի. և ասէ ցնոսա. ահա այրդ ցձեզ։
• Իբրև տեսին զնա քահանայապետքն և սպասաւորք, 6
զաղաղակ բարձին՝ և ասեն. 'ի խաչ հան՝ 'ի խաչ հան զդա։
ասէ ցնոսա պիղատոս. առէք զդա 'ի ձեզ, և ձեզէն հա-
[3] Մտթ. 27.23. նէք 'ի խաչ. զի ես 'ի դմա վնաս ինչ ոչ գտանեմ[3]։ •
Մրկ. 15.13. Պատասխանի ետուն նմա հրէայքն. մեք օրէնս ունիմք. 7
Ղկ. 23.21. Հռմ. 4. և ըստ օրինաց մերոց պարտի մեռանել. զի զանձն իւր
Գործ. 3.13. որդի Աստուծոյ արար[4]։
[4] Ղևտ. 24.16. Իբրև լուաւ զբանս զայս պիղատոս, առաւել ևս երկեաւ։ 8
Մտթ. 26.65. Յհ. 5.18: • Եմուտ դարձեալ անդրէն յապարանսն, և ասէ ցՅի- 9
10. 33.35. սուս. ուստի՞ ես դու. և Յիսուս ոչ ետ նմա պատասխանի[5]։
[5] Սղ. 37.14. • Ասէ ցնա պիղատոս. ընդ իս ո՞չ խօսիս, ո՞չ գիտես 10
Ես. 53. 7. եթէ իշխանութիւն ունիմ հանել զքեզ 'ի խաչ, և
Մտթ. 27.12. 13.14. իշխանութիւն ունիմ արձակել զքեզ։ • Պատասխանի 11
ետ Յիսուս. ոչ ունէիր դու իշխանութիւն 'ի վերայ իմ
և ոչ մի, եթէ ոչ էր տուեալ քեզ 'ի վերուստ. վասն
[6] Ղկ. 22.53. այսորիկ որ մատնեացն զիս քեզ, նորա մեծ մեղք են[6]։ •
Յհ. 7.30. Հռ. 13. 1. Եւ յայնմանէ պիղատոս խնդրէր արձակել զնա. և հրէայքն 12
աղաղակէին և ասէին. եթէ զդա արձակես՝ չես բարեկամ
կայսեր. ամենայն ոք որ թագաւոր կոչէ զանձն իւր,
[7] Ղկ. 23. 2. հակառակ է կայսեր[7]։
Գործ. 17. 7. Իսկ պիղատոս իբրև լուաւ զբանս զայսոսիկ, ած զՅիսուս 13
արտաքս. և նստաւ 'ի վերայ բեմին, 'ի տեղւոջն որ կոչէր
քարայատակ, և եբրայեցերէն կապպաթա։ • Էր ուր- 14
բաթն զատկի՝ և էր ժամ իբրև վեցերորդ, և ասէ ցհրէայսն.
[8] Մտթ. 27.62. ահա թագաւորդ ձեր ցձեզ[8]։ • Եւ նոքա աղաղակէին, 15

բարձ 'ի մէնջ բարձ 'ի մէնջ և հան զդա 'ի խաչ: Ասէ
ցնոսա Պիղատոս. ես զԹագաւորդ ձեր 'ի խա՞չ հանիցեմ:
պատասխանի ետուն քահանայապետքն. չիք մեր Թագաւոր
16 բայց 'ի կայսերէ[1]: • Յայնժամ ետ զնա 'ի ձեռս նոցա,
զի 'ի խաչ ելանիցէ[2]:
17 Եւ նոքա առեալ տանէին զնա. և բարձեալ էր ինքնին
զխաչափայտն. և ելանէր 'ի տեղին՝ որ անուանեալ էր
18 գագաթան, և կոչէր եբրայեցերէն գողգոթա[3]: • Ուր և
'ի խաչն իսկ հանին զնա. և ընդ նմա երկուս ևս այլս աստի
19 և անտի, և 'ի միջի զՅիսուս: • Գրեաց և տախտակ մի
Պիղատոս, և եդ 'ի վերայ խաչին. և էր գրեալ: ՅԻՍՈՒՍ
20 ՆԱԶՈՎՐԵՑԻ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀՐԷԻՑ[4]: • Զայն
տախտակ ընթերցան բազումք 'ի հրէից, զի մօտ էր 'ի
քաղաքն անդր տեղին՝ ուր խաչեցաւն Յիսուս. և էր գրեալ
21 եբրայեցերէն, դաղմատերէն և յունարէն: • Ասեն
ցՊիղատոս քահանայապետքն հրէից. մի՛ գրեր Թագաւոր
22 հրէից, այլ Թէ նա ասաց՝ Թագաւոր եմ հրէից: •
Պատասխանի ետ Պիղատոս. զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի:
23 Իսկ զինուորքն իբրև հանին 'ի խաչ զՅիսուս, առին
զհանդերձս նորա՝ և արարին չորս մասունս, իւրաքանչիւր
զինուորի մասն: Իսկ զպատմուճանն՝ քանզի էր առանց
24 կարանի՝ 'ի վերուստ փորանկեալ ամենևին[5]. • Ասեն
ցմիմեանս. մի՛ պատառեսցուք զդա, այլ արկցուք վիճակս
'ի վերայ դորա՝ ում և ելցէ: զի լցցի գիրն՝ որ ասէ.
բաժանեցին զհանդերձս իմ յիւրեանս, և 'ի վերայ պատ-
մուճանի իմոյ վիճակս արկին: Զինուորքն զայս ինչ գոր-
ծեցին[6]:
25 Եւ կային առ խաչին Յիսուսի մայրն նորա, և քոյր
մօր նորա Մարիամ կղէովպայ, և Մարիամ Մագդաղենացի[7]:
26 • Յիսուս իբրև ետես զմայրն և զաշակերտն՝ զոր սիրէր,
զի կայր մօտ. ասէ ցմայրն, կի՛ն դու՝ ահա որդի քո[8]:
27 • Ապա ասէ ցաշակերտն. ահա մայր քո: Եւ յայնմ
ժամանակէ առ աշակերտն զնա առ իւր[9]:
28 Յետ այսորիկ իբրև գիտաց Յիսուս, եթէ ահա ամենայն
ինչ կատարեալ է, զի կատարեսցի գիրն, ասէ. ծարաւի
29 եմ[10]: • Եւ անդ կայր աման ինչ լի քացախով. և նոցա

[1] Ծն. 49.10. Ղկ. 23.16.
[2] Մտ. 27.26. 31. Մր. 15.15. Ղկ. 23.24.
[3] Ծն. 22. 6. Թւ. 15.36: 3.Թգ. 21.13. Մտ. 27.31. 33. Մր. 15.21. 22. Ղկ. 23.26. 33. Եբր. 13.12.
[4] Մտ. 27.37. Մր. 15.26. Ղկ. 23.38.
[5] Մտ. 27.35. Մր. 15.24. Ղկ. 23.34.
[6] Սղ. 21.19. Մտ. 27.35.
[7] Մտ. 27.55. Մր. 15.40. Ղկ. 23.49: 24.18.
[8] Յհ. 2. 4: 13.23: 20.2: 21.7. 20.24.
[9] Ծն. 45. 8: 47.12. Մտ. 12.48. 49.50: 25.40. Մր. 3.34. 35. Յհ. 1.11: 16.32: 1.Տմ. 5. 2. 3:1. Յհ. 15. 19.
[10] Սղ. 68.22.

սպունգ լցեալ քացախով ընդ եղեւոյ՝ շուրջ եդեալ զմշտկա-
զոպայի՝ մատուցին 'ի բերան նորա[1]: • Իբրեւ առ Յիսուս 30
զքացախն հանդերձ լեղւովն՝ ասէ. ամենայն ինչ կատա-
րեալ է: Եւ խոնարհեցուցեալ զգլուխն՝ աւանդեաց զոգին[2]:

Իսկ Հրեայքն՝ քանզի ուրբաթ էր, զի մի՛ անդէն 31
'ի խաչին ագանիցին մարմինքն մինչեւ ցշաբաթն, զի էր
որ մեծ շաբաթուն այնորիկ, աղաչեցին զպիղատոս՝ զի
խորտակեսցեն զբարձս նոցա՝ եւ բարձցին[3]: • Եկին զին- 32
ուորքն, եւ զառաջնոյն խորտակեցին զբարձս, նոյնպէս եւ
զմիւսոյն՝ որ ընդ նմա 'ի խաչին ելեալ էր: • Բայց 33
իբրեւ եկին առ Յիսուս՝ եւ տեսին զի այն ինչ մեռեալ
էր, ոչ խորտակեցին զբարձս նորա. • Այլ մի ոմն 34
'ի զինուորացն տիգաւ խոցեաց զկողս նորա. եւ ել վաղվաղակի
արիւն եւ ջուր[4]: • Եւ որ տեսն՝ վկայեաց, եւ ճշմարիտ 35
է վկայութիւն նորա. եւ նա գիտէ թէ ճշմարիտ ասէ,
զի եւ դուք հաւատասջիք[5]: • Այս եղեւ՝ զի լցցի 36
գիրն, թէ ոսկր նորա մի՛ փշրեսցի[6]: • Եւ դարձեալ 37
միւս գիր ասէ, թէ հայեսցին 'ի նա՝ յոր խոցեցինն[7]:

Յետ այսորիկ աղաչեաց զպիղատոս յովսէփ, որ յարիմա- 38
թեայ էր աշակերտ Յիսուսի 'ի ծածուկ՝ վասն ահին Հրէից,
զի բարձցէ զմարմինն Յիսուսի: Եւ հրամայեաց պիղատոս.
եկն եւ եբարձ զնա[8]: • Եկն եւ Նիկոդեմոս՝ որ եկեալն էր 39
առ Յիսուս 'ի գիշերի զառաջինն. եւ եբեր զմուռս խառն
ընդ հալուէ՝ իբրեւ լտերս հարիւր[9]: • Առին զմարմինն 40
Յիսուսի, եւ պատեցին կտաւովք խնկովք հանդերձ, որպէս
օրէն էր Հրէից պատել[10]: • Եւ էր 'ի տեղւոջն յորում 41
խաչեցաւ՝ պարտէզ. եւ 'ի պարտիզի անդ գերեզման նոր,
յորում ոչ ոք երբեք էր եդեալ[11]: • Անդ վասն ուրբա- 42
թուն Հրէից՝ զի մօտ էր գերեզմանն՝ եդին զՅիսուս[12]:

Գլուխ Քսաներորդ:

Եւ 'ի միաշաբաթոջն Մարիամ Մագդաղենացի գայ առա- 1
ւօտուն ընդ արշալուսն 'ի գերեզման անդր, եւ տեսանէ
զվէմն բարձեալ 'ի դրանց գերեզմանին[13]: • Ապա ընթա- 2
նայ՝ եւ գայ առ Սիմովն Պետրոս եւ առ միւս աշակերտն՝ զոր

[1] Մտթ. 27.48.
[2] Մտթ. 27.50. Յհ. 17. 4. Ա՚ծ Ծննդեան Փիլ. է.33. Ա՚ծ Տեառն Հռովմ. 30.
[3] Ձմեր. 42: 2.Օրէ.21.23. Մրկ. 15.42:
[4] 1.Յհ.5.6.8:
[5] 1.Յհ.1.1-5.
[6] Ելք. 12.46. Թուոց. 9.12. Սաղ. 33.20.
[7] Սաղ. 21.18. Զաք. 12.10. Յայտ. 1. 7.
[8] Մտթ. 27.57. Մրկ. 15.43. Ղուկ. 23.50. Յհ. 7.13: 9.22: 12.42.
[9] Յհ. 3. 1. 2: 7.50.
[10] Ծնն. 50. 2. Անդ. 26. Մտթ. 27.59. Մրկ. 15.46. Գործ. 5. 6. Անդ. 15:
[11] 3.Թագ.13.30: 4.Թագ.21.18. 26: 23.30. Եսայ. 22.16. Մտթ. 27.60. 64—66. Ղուկ. 23.53.
[12] Ձմեր.14.31. Սաղ. 21.16. Եսայ. 53. 9. Մտթ. 12.40. Մրկ. 15.46. Գործ. 13.29: 1.Կոր.15. 4. Կող. 2.12.
[13] Մտթ.28.1: 27.60.66. Մրկ.15.46: 16.1. Ղուկ.24.1,2.

սիրէրն Յիսուս, և ասէ ցնոսա. բարձին զՏէր ՚ի գե-
3 րեզմանէ անտի, և ոչ գիտեմ՝ ո՞ւր եդին զնա[1]: * Ել
պետրոս և միւս աշակերտն՝ և գային ՚ի գերեզմանն[2]: *
4 Ընթանային երկոքեան ՚ի միասին. և միւս աշակերտն յա-
ռաջեաց ընթացաւ վաղվաղակի քան զպետրոս՝ և եկն նախ
5 ՚ի գերեզմանն: * Եւ խոնարհեալ տեսանէ՝ զի կային
6 անդ կտաւքն, բայց ՚ի ներքս ոչ եմուտ[3]: * Եկն և
սիմոն պետրոս՝ որ գայրն զկնի նորա. և եմուտ ՚ի գե-
7 րեզմանն, և տեսանէ զկտաւսն՝ զի կային անդ. * Եւ
վարշամակն որ էր ՚ի գլուխ նորա՝ ոչ ընդ այլ կտաւսն
8 կայր, այլ ուրոյն ծալեալ ՚ի մի կողմն[4]: * Յայնժամ
եմուտ և միւս աշակերտն, որ եկեալն էր յառաջագոյն
9 ՚ի գերեզմանն, ետես և հաւատաց. * Զի չև ևս գիտէին
10 զգիրս՝ թէ պարտ է նմա ՚ի մեռելոց յառնել[5]: * Չոգան
դարձեալ առ միմեանս աշակերտքն:
11 Բայց մարիամ կայր արտաքոյ գերեզմանին՝ և լայր. և մինչ-
12 դեռ լայր՝ խոնարհեցաւ ՚ի գերեզմանն[6], * Եւ տեսանէ եր-
կուս հրեշտակս ՚ի սպիտակս, զի նստէին մի ՚ի սնարից և մի
13 յանոտից՝ ուր կայր մարմինն Յիսուսի: * Եւ նոքա ասեն
ցնա. կի՛ն դու՝ զի՞ լաս: ասէ ցնոսա. զի բարձին զՏէրն
իմ ՚ի գերեզմանէ անտի, և ոչ գիտեմ՝ ուր եդին զնա:
14 * Զայս իբրև ասաց, դարձաւ ՚ի թիկունս կոյս, և տեսա-
նէ զՅիսուս զի կայր. և ոչ գիտէր թէ Յիսուս իցէ[7]:
15 * Ասէ ցնա Յիսուս. կի՛ն դու՝ զի՞ լաս, զո՞ խնդրես:
նմա այսպէս թուեցաւ՝ թէ պարտիզպանն իցէ, ասէ ցնա.
Տէր եթէ դու բարձեր զնա, ասա ինձ՝ ուր եդիր զնա,
16 զի ես առից զնա: * Ասէ ցնա Յիսուս. մարիամ:
և նա դարձաւ, և ասէ ցնա եբրայեցերէն. րաբունի,
17 որ թարգմանի՝ վարդապետ: * Ասէ ցնա Յիսուս. մի՛
մերձենար յիս, զի չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ. այլ
երթ դու առ եղբարսն իմ, և ասա ցնոսա. ելանեմ ես
առ հայրն իմ՝ և առ հայր ձեր, և Աստուածն իմ՝ և Աստ-
18 ուած ձեր[8]: * Գայ մարիամ մագդաղենացի՝ և պատմէ
աշակերտացն, եթէ ետես նա զՏէր, և զայս ինչ ասաց ցնա[9]:
19 Եւ էր երեկոյ ՚ի միաշաբաթուջ աւուրն. և դրունք փա-
կեալ՝ ուր էին աշակերտքն ժողովեալ վասն ահին հրէից,

[1] Յոհ. 13.23: 19. 26:21. 7. 20.24.
[2] Ղու. 24.12.
[3] Յոհ. 19.40.
[4] Յոհ. 11.44.
[5] Սաղ. 15.10. Գոր. 2.25. 26— 31:13. 35.35.
[6] Մատ. 28. 1. Մար. 16. 5. Ղու. 24. 4.
[7] Մատ. 28. 9. Մար. 16. 9. Նո. 12. Ղու. 24.16. Նո. 31. Յոհ. 21. 4.
[8] Սաղ. 21.23. Մատ. 25.40: 28.10. Հռո. 8.29. Եբր. 2.11. Յոհ. 16.28. Եփե. 1.3.17: 2.Կոր. 6.18. Գաղ. 4.6.7.
[9] Մատ. 28.10. Ղու. 24.10.

[1] Մրկ. 16.14. եկն Յիսուս՝ և եկաց ՚ի մէջ նոցա, և ասէ ցնոսա. ողջո՜յն
Ղուկ. 24.34. ընդ ձեզ[1]: • Իբրև զայս ասաց՝ եցոյց նոցա զձեռսն և 20
Նո. 36: 1.Կոր. 15. 5. զկողն իւր. և խնդացին աշակերտքն իբրև տեսին զՏէր[2]:
[2] Հմր. 27. • Ասէ ցնոսա դարձեալ. ողջո՜յն ընդ ձեզ, որպէս առա- 21
Յհ. 16.22. քեաց զիս Հայր իմ, և ես առաքեմ զձեզ[3]: • Եւ զայս 22
[3] Մտ. 28.18. 19. իբրև ասաց՝ փչեաց ՚ի նոսա և ասէ. առէք Հոգի սուրբ[4].
Մրկ. 16.15. • Եթէ ումեք թողուցուք զմեղս՝ թողեալ լիցի նոցա. 23
Յհ. 17.18. եթէ զուրուք ունիցիք՝ կալեալ լիցի[5]:
19. Գոր. 10. 41.42: Իսկ Թովմաս մի յերկոտասանիցն՝ անուանեալն Երկուո- 24
1.Տիմ. 2. 7: րեակ, ոչ էր ընդ նոսա՝ յորժամ եկն Յիսուս[6]: •
2.Տիմ. 2. 2. Ասէին ցնա այլ աշակերտքն, եթէ տեսաք զՏէր: և նա 25
Եբր. 3. 1. ասէ ցնոսա. եթէ ոչ տեսից ՚ի ձեռս նորա զնշան բևեռացն,
[4] Գոր. 2.4.38. [5] Մտ. 16.19: և արկից զմատունս իմ ՚ի տեղիս բևեռացն, և մխեցից
18. 17.18. զձեռս իմ ՚ի կողս նորա, ոչ հաւատամ[7]:
[6] Յհ. 11.16. Եւ յետ ութ աւուր դարձեալ էին ՚ի ներքս աշակերտքն, 26
[7] Հմր. 2.13. Նո. 18. և Թովմաս ընդ նոսա. գայ Յիսուս դրացն փակելովք. և
Յհ. 21. 7. եկաց ՚ի մէջ, և ասէ. ողջո՜յն ընդ ձեզ: • Ապա ասէ 27
ցԹովմաս. բե՛ր զմատունս քո և մե՛րձ այսր, և տե՛ս զձեռս
իմ, և բե՛ր զձեռն քո՝ և մխեա՛ ՚ի կողս իմ, և մի՛ լինիր
[8] Հմր. 20. անհաւատ՝ այլ հաւատացեալ[8]: • Պատասխանի ետ Թով- 28
Ղուկ. 24.39: մաս՝ և ասէ ցնա. Տէր իմ՝ և Աստուած իմ: • Ասէ 29
1.Յհ. 1. 1. ցնա Յիսուս. այդ զի տեսեր զիս՝ և հաւատացեր, երանի
[9] Հռ. 8.23. որոց ոչ իցէ տեսեալ՝ և հաւատասցեն[9]:
Նո. 24.25: Բազում և այլ նշանս արար Յիսուս առաջի աշակերտաց 30
1.Կոր. 13.12. իւրոց որ ոչ է գրեալ ՚ի գիրս յայսմիկ[10]: • Այլ այս 31
Նո. 13: այնչափ ինչ գրեցաւ՝ զի հաւատայցէք, եթէ Յիսուս Քրիս-
2.Կոր. 5. 7. տոս է որդի Աստուծոյ. և զի հաւատայցէք, և զկեանս
Եբր. 11.1.27: 1.Պետ. 1. 8. յաւիտենականս ընդունիցիք յանուն նորա[11]:
[10] Յհ. 21.25.
[11] Ղուկ. 1. 4.

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋԻՆ:

Յհ. 3.15.16: 5.24: 10.10: Յետ այսորիկ դարձեալ յայտնեաց զանձն իւր Յիսուս 1
1.Պետ. 1. 9. աշակերտացն իւրոց առ ծովեզերբն Տիբերեայ. և յայտնեաց
այսպէս: • Էին ՚ի միասին Սիմովն Պետրոս, և Թով- 2
մաս անուանեալն Երկուորեակ, և Նաթանայէլ՝ որ ՚ի Կանայ
[12] Մտ. 4.21. Գալիլեացւոց, և որդիքն Զեբեդեայ, և այլք յաշակերտաց
Յհ. 1.45. անտի երկու[12]: • Ասէ ցնոսա Սիմովն Պետրոս. երթամ 3

ձուկն որսալ: ասեն ցնա . գամք և մեք ընդ քեզ . գնացին [1] Յ.հ. 20.14.
և մտին 'ի նաւ , և յայնմ գիշերի կալան և ոչ ինչ: *
4 Իբրև այգ եղև՝ կայր Յիսուս յեզր ծովուն , բայց ոչ
5 ծանեան աշակերտքն թէ Յիսուս իցէ[1]: * Ասէ ցնոսա
Յիսուս . մանկունք՝ միթէ ունի՞ք ինչ ուտելոյ: պա-
6 տասխանի ետուն և ասեն ցնա , ոչ[2]: * Ասէ ցնոսա . [2] Ղւ. 24.41.
արկէք յաջակողմն նաւին զուռկանդ , և գտանիցէք: արկին ,
և ոչ կարէին ձգել 'ի բազմութենէն անտի ձկանցն[3]: * [3] Ղւ. 5. 4. 5—8
7 Ասէ աշակերտն այն , զոր սիրէր Յիսուս՝ ցպետրոս . Տէր
է այն: Սիմոն պետրոս իբրև լուաւ թէ Տէր է , արկա-
նէր զիւրև զարածանելին՝ քանզի մերկ էր , և ընկէց զինքն
8 'ի ծովն[4]: * Եւ այլ աշակերտքն նաւաւն իսկ գային , [4] Յ.հ. 13.23: 19.26:20. 2.
քանզի չէին հեռի 'ի ցամաքէն: այլ իբրև երկերիւր կան-
9 գնաւ , քարշէին զգործին հանդերձ ձկամբն: * Իբրև
ելին 'ի ցամաք , տեսանեն կրակետղ կայծականց , և ձուկն
10 մի 'ի վերայ , և հաց: * Ասէ ցնոսա Յիսուս . բերէք
11 'ի ձկանց այտի՝ զոր դուքդ կալարուք այժմիկ: * Ելաւ
Սիմովն պետրոս , և ձգեր զգործին 'ի ցամաք՝ լի մեծամեծ
ձկամբք , հարիւր յիսուն և երիւք: և այնչափ ինչ կայր ,
և ոչ պատառեցաւ գործին:
12 Ասէ ցնոսա Յիսուս . եկայք ճաշեցէք: և ոչ ոք յաշա-
կերտացն իշխէր հարցանել՝ թէ դու ո՞վ ես , զի գիտէին
13 թէ Տէրն է[5]: * Գայ Յիսուս՝ և առնու զհացն՝ և տայ [5] Գ.ր. 10.41.
14 նոցա , նոյնպէս և զձուկնն: * Զայս երիցս անգամ
երևեցաւ Յիսուս աշակերտացն յարուցեալ 'ի մեռելոց[6]: [6] Յ.հ. 20.19. Ե.. 26.
15 Եւ իբրև ճաշեցին , ասէ ցսիմոն պետրոս Յիսուս:
Սիմոն յովնանու սիրե՞ս զիս առաւել քան զդոսա: ասէ
ցնա . այո՛ Տէր և դու գիտես զի սիրեմ զքեզ: ասէ ցնա՝
16 արածեա՛ զգառինս իմ[7]: * Դարձեալ ասէ ցնա , սիմովն [7] Յ.հ. 10.11.
յովնանու սիրե՞ս զիս: ասէ ցնա . այո՛ Տէր և դու գիտես՝
զի սիրեմ զքեզ: ասէ ցնա՝ արածեա՛ զոչխարս իմ[8]: * [8] Գ.ր. 20.28. Եբ. 13.20:
17 Ասէ ցնա երիցս անգամ . սիմոն յովնանու սիրե՞ս զիս . 1.Պետ. 2.25:
տրտմեցաւ պետրոս , զի ասացն ցնա երիցս՝ թէ սիրես զիս . 5. 2. 4.
և ասէ ցնա . Տէր՝ դու զամենայն գիտես . և դու իսկ զա-
մենայն ճանաչես , և եթէ սիրեմ զքեզ: ասէ ցնա Յի- [9] Յ.հ. 2.24.
18 սուս . արածեա՛ զոչխարս իմ[9]: * Ամէն ամէն ասեմ քեզ- 25; 16.30.

[1] Յ-հ. 13.36. զի մինչ մանուկն էիր, անձամբ անձին գօտի ածէիր՝
Գ-ր.12.3. 4. և երթայիր յո և կամէիր. և յորժամ ծերասցիս, ձեռս
՚ի վեր կալցես. և այլք ածցեն քեզ գօտի, և տարցին՝
ուր ո՛չն կամիցիս [1]: • Զայս ասաց՝ նշանակեալ թէ որով 19
մահու փառաւոր առնիցէ զԱստուած: և զայս իբրև ասաց,
[2] 2.Պետ. 1.14. ասէ ցնա. Եկ զկնի իմ [2]:
Դարձաւ պետրոս՝ և տեսանէ զաշակերտն՝ զոր սիրէր 20
Յիսուս, զի երթայր զկնի, որ և անկաւ զլանջօքն Նորա՝
[3] Յ-հ. 13.23. և ասէ, Տէր ո՞վ է՝ որ մատնելոցն է զքեզ [3]: • Զնա 21
25: 20. 2. տեսեալ պետրոսի, ասէ ցՅիսուս: Տէր՝ իսկ սա զի՞: •
Ասէ ցնա Յիսուս. եթէ կամիմ, զի կացցէ դա՝ մինչև 22
[4] Հ-մոր 19. ես գամ. քեզ զի՞ փոյթ է՝ դու Եկ զկնի իմ [4]: • Ել 23
Մ-տ.25.31: ել բանս այս յեղբարս՝ և համարեցան թէ աշակերտն այն
16. 27.28. ո՛չ մեռանիցի. և ո՛չ ասաց Նմա Յիսուս եթէ ո՛չ մեռանիցի.
Գ-ր. 1.11:
1.Կ-ր. 4. 5: այլ թէ կամիմ ես՝ թէ կացցէ դա՝ մինչև ես գամ:
11.26. Այս աշակերտ է՝ որ վկայէ վասն այսոցիկ. որ և գրեաց 24
Յ-յ.2.25: 3. իսկ զայսոսիկ. և գիտեմք. եթէ ճշմարիտ է վկայութիւն
11:22. 7.20.
[5] Յ-հ. 19.35: Նորա [5]: • Բայց է և այլ ինչ բազում զոր արար 25
3.Յ-հ. 12. Յիսուս, զոր եթէ գրեալ էր մի ըստ միոջէ, կարծեմ
թէ և ո՛չ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն՝ որ
[6] Ծ-նն. 11. 4. թէ գրեալ էին [6]:
Թ-ւ. 13.33:
22.18: 24.13: 2.Օր̃.1.28: 9.1. Սաղ.39.6: 118.136. Ժ-ղ.12.12. Ողբ.1.10. Ա̃-Ել.7.10.Մ-տ.11.
5.23:19.24. Յ-հ.12.19: 20.30. Գ-ր.10.38: 20.35. Եբր.11.12: 1.Կ-ր.8.13.

ԳՈՐԾՔ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

Գլուխ Առաջին։

1 Զբանն առաջին՝ զոր արարի վասն ամենայնի ո Թէոփի-
2 լէ · զոր սկսաւ Յիսուս առնել և ուսուցանել[1], • Մինչև
յօրն պատուիրելոյ առաքելոցն ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ ·
3 զորս ընտրեաց, և վերացաւ[2]։ • Որոց յանդիման կացոյց
զինքն կենդանի յետ չարչարանացն իւրոց ՚ի բազում
արուեստս՝ յաւուրս քառասուն երևել նոցա՝ և խօսել վասն
4 արքայութեանն Աստուծոյ[3]։ • Եւ ՚ի հաղորդել ընդ
նոսա հացիւ, պատուէր տայր նոցա՝ յԵրուսաղեմէ մի՛ մեկ-
նել, այլ սպասել աւետեացն Հօր՝ զոր լուարուքն յինէն[4]։
5 • Զի Յովհաննէս մկրտեաց ՚ի ջուր · այլ դուք մկրտիցիք
՚ի հոգին սուրբ, ոչ յետ բազում ինչ աւուրց այսոցիկ[5]։ •
6 Եւ նոքա մատուցեալ հարցանէին զնա՝ և ասէին · Տէ՛ր՝ եթէ
՚ի ժամանակի աստ յայսմիկ հաստուցանելո՞ց իցես զարքայութիւն
7 Իսրայէլի[6]։ • Ասէ ցնոսա · ոչ է ձեզ գիտել զժամս և զժա-
8 մանակս, զոր Հայր եդ յիւրում իշխանութեան[7]. • Այլ
առջիք զօրութիւն ՚ի հասանել հոգւոյն սրբոյ ՚ի վերայ ձեր · և
եղիջիք ինձ վկայք յԵրուսաղէմ և յամենայն Հրէաստանի
9 և ՚ի Սամարիա, մինչև ՚ի ծագս երկրի[8]։ • Եւ զայս
իբրև ասաց՝ մինչդեռ հայէին նոքա՝ վերացաւ · և ամպն
10 կալաւ զնա յաչաց նոցա[9]։ • Եւ մինչդեռ պշուցեալ
էին ընդ երկինս երթալոյ նորա, և ահաւասիկ այր երկու
11 երևեցան նոցա ՚ի հանդերձս սպիտակս[10], • Որք և ասացին ·
արք գալիլեացիք՝ զի՞ կայք հայեցեալ ընդ երկինս ։ այս
Յիսուս՝ որ վերացաւն ՚ի ձէնջ յերկինս, սոյնպէս եկեսցէ՝
զոր օրինակ տեսիք զնա երթալ յերկինս[11]։

[1] Ղուկ. 1. 3.
[2] Մար. 16.19. Ղուկ. 9.51: 24.51. Սաղմ. 9: 1.Տիմ. 3.16. Մատ. 28.19. Մար. 16.15. Յովհ. 20.21. Գործ. 10.41. 42.
[3] Մար. 16.14. Ղուկ. 24.34. 35.36. Յովհ. 20.19. 26: 21.1.14: 1.Կոր. 15. 5.
[4] Ղուկ. 24.43. 49. Յովհ. 14. 16.26.27: 15. 26: 16. 7. Գործ. 2.33.34
[5] Մատ. 3.11. Յովէլ. 3.19. Գործ. 2. 4: 11. 15.16: 19. 4. 6.
[6] Ես. 1.26. Դան. 7.27. Ամով. 9.11. Մատ. 20.21: 24. 3.
[7] Մատ. 24.36. Մար.13.32: 1 Թես. 5.1.
[8] Գործ. 2.1—4.32. Ղուկ.24.48.49. Յովհ.15.27. Սաղմ.22. Գործ.2.32.
[9] Սաղմ.2. Ղուկ. 24.51. Յովհ.6.63.
[10] Մատ. 17.2: 28.3. Մար.16.5. Ղուկ.24.4. Յովհ.20.12. Գործ.10.3.30.
[11] Գործ.2.7: 13.30: Դան.7.13. Մատ.16.27: 24.30: 25.31: 26.64: Մար.8.38: 13.26. 36:14.62. Ղուկ.21.27. Յովհ.1.51:14.3: 1.Թես.1.10: 4.16:2.Թես. 1.7.10. Յայտ.1.7.

Ապա դարձան յերուսաղէմ յանուանեալ լեռնէն Ձիթե- 12
նեաց․ որ է մերձ յերուսաղէմ ըստ շաբաթու ճանապար-
հի[1]։ ◆ Եւ իբրեւ մտին, ելին 'ի վերնատունն՝ ուր 13
վանքն իսկ էին․ պետրոս և յակոբոս՝ յովհաննէս և անդ-
րէաս՝ փիլիպպոս և թովմաս՝ բարթողիմէոս և մատթէոս՝
յակոբոս ալփեան և շմաւոն նախանձայոյզ՝ և յուդա
յակոբեան[2]։ ◆ Սոքա ամենեքեան էին հանապազորդեալ 14
միաբան յաղօթս հանդերձ կանամբք, և մարեմաւ մարբն
Յիսուսի՝ և եղբարբք նորա[3]։

Եւ յաւուրսն յայնոսիկ յարուցեալ պետրոս 'ի մէջ 15
եղբարցն՝ ասէ․ և էր անդ բազմութիւն անուանց իբրեւ
հարիւր և քսանից[4]։ ◆ Ա՛րք եղբարք՝ պարտ էր կատարել 16
գրոյն․ զոր յառաջագոյն ասաց հոգին սուրբ 'ի բերանոյ
դաւթի՝ վասն յուդայի․ որ եղեւ առաջնորդ ունելեացն
Յիսուսի[5]․ ◆ Զի 'ի թիւս մեր էր՝ ընդ մեզ․ և հասեալ 17
էր նմա վիճակ պաշտամանս այսորիկ[6]։ ◆ Սա ստացաւ 18
գեօղ 'ի վարձուց անիրաւութեան․ և ուռուցեալ հերձաւ
ընդ մէջ՝ և հեղաւ ամենայն փոր նորա[7]։ ◆ Եւ յայտնի 19
եղեւ ամենեցուն՝ որ բնակեալ են յերուսաղէմ․ մինչեւ
կոչել գեղջն այնմիկ բարբառովն իւրեանց ակեղդամայ․
այսինքն է՝ գեօղ արեան։ ◆ Զի գրեալ է 'ի գիրս 20
սաղմոսաց․ եղիցի բնակութիւն նորա աւերակ, և մի՛ ոք
իցէ որ բնակիցէ 'ի նմա․ և զկարգ նորա առցէ այլ[8]։ ◆
Արդ՝ պարտ է յարանցս յայսցանէ՝ եկելոցս ընդ մեզ 21
յամենայն ժամանակի, յորում մուտ և ել առ մեզ Տէր
Յիսուս։ ◆ Սկսեալ 'ի մկրտութենէն յովհաննու մինչեւ 22
յօրն՝ յորում վերացաւ 'ի մէնջ․ վկայ յարութեան նորա
ընդ մեզ լինել միում 'ի սոցանէ[9]։ ◆ Եւ կացուցին 23
երկուս․ զյովսէփ՝ որում բարսաբայն կոչէին, որ անուա-
նեցաւ յուստոս․ և զմատաթիա[10]։ ◆ Եւ կացեալ 24
յաղօթս․ ասեն․ դու Տէր սրտագէտ ամենայնի՝ յայտնեա զմի
ոք՝ զոր ընտրեցեր 'ի սոցանէ յերկոցունց[11]․ ◆ Առնուլ 25
զվիճակ պաշտամանս այսորիկ՝ և զառաքելութեան, յորմէ
անկաւ յուդաս՝ գնալ 'ի տեղի իւր[12]։ ◆ Եւ ետուն վիճակս 26

[1] Ղուկ. 24.52: [2] 3.Թագ. 17.19: 4.Թագ. 4.10. Ղուկ. 22.12. Գործ 9.37. 39: 20. 8. Մարկ. 10. 2. 3. 4. Ղուկ. 6.14. Յուդայ. 1. [3] Գործ. 2. 1. 46. Ղուկ. 23.49. 55: 24.10. Մատթ. 12.46: 13.55: 27. 55.56. Գործ. 7.25. [4] Յով. 3. 4. Սաղ. 40.10. Յովհ. 13.18. Ղուկ. 22.47. Յովհ. 18. 3. Մատթ. 26.23. 47. [6] Մատթ. 10. 4. Ղուկ. 6.16. Հռոմ. 25. Գործ. 12.25: 20.24: 21.19. [7] Մատթ. 27. 5. 7.8: 26.15: 2.Պետ. 2.15. [8] Սաղ. 68.29: 108. 8. [9] Հռոմ. 9. Մարկ. 1. 1. Յովհ. 15.27. Հռոմ. 6. Գործ. 4.33. [10] Գործ. 15.22. [11] 1.Թագ. 16. 7: 2.Օրէ. 31.21: 1.Մնաց. 28.9: 29.17. Սաղ. 7.10: 43.22: 93.11. Առակ. 15.11. Երեմ. 11.20: 17.10: 20.12. Մատթ. 9.4: 25.45. Մարկ. 12.15: 14.42. Ղուկ. 5.22: 6.8: 11.17. Յովհ. 2.24.25: 6.65. Գործ. 15.8. Հռոմ. 8.27. Յայտ. 2.23. [12] Հռոմ. 17.

նոցա, եւ ելանէր վիճակն Մատաթեայ. եւ համարեցաւ ընդ մետասան առաքեալսն[1]։

Գլուխ Երկրորդ

1 Եւ ի կատարել աւուրն պենտեկոստէից՝ էին ամենե-
2 քեան միաբան ի միասին[2]։ Եւ եղեւ յանկարծակի
հնչիւն յերկնից՝ եկեալ իբրեւ սաստիկ հողմոյ. եւ ելից
3 զամենայն տունն յորում նստէին[3]։ Եւ երեւեցան նոցա
բաժանեալ լեզուք իբրեւ ի հրոյ. եւ նստաւ իւրաքանչիւր
4 ի վերայ նոցա։ Եւ լցան ամենեքեան Հոգւովն սրբով,
եւ սկսան խօսել յայլեայլ լեզուս՝ որպէս եւ Հոգին տայր
բարբառել նոցա[4]։
5 Եւ էին յԵրուսաղէմ բնակեալ Հրեայք՝ արք երկիւղածք
6 յամենայն ազգաց՝ որ ի ներքոյ երկնից։ Եւ իբրեւ
եղեւ բարբառս այս՝ եկն միաբան բազմութիւնն՝ եւ խռնեցաւ.
7 զի լսէին յիւրաքանչիւր լեզուս խօսել նոցա։ Աքան-
չանային ամենեքեան, եւ զարմանային՝ եւ ասէին ընդ միմեանս.
ո՞չ ահաւասիկ ամենեքին սոքա որք խօսին՝ Գալիլեացիք են[5].
8 Եւ զիա՞րդ լսեմք մեք յիւրաքանչիւր բարբառս մեր՝
9 յորում ծնեալ եմք։ Պարթեւք եւ Մարք եւ Իլամացիք՝
եւ որ բնակեալ են ի Միջագետս ի Հրէաստանի եւ ի Գա-
10 միրս ի Պոնտոս եւ յԱսիա. ի Փռիւգիա եւ ի Պամ-
փիլիա՝ յԵգիպտոս եւ ի կողմանս Լիբեացւոց, որ ընդ Կիւրե-
11 նացւոց, եւ որ եկք Հռովմայեցիք։ Հրեայք՝ եւ եկք
նորեկք, Կրետացիք եւ Արաբացիք՝ լսեմք խօսից նոցա ի մեր
12 լեզուս զմեծամեծս Աստուծոյ։ Աքանչանային ամենե-
քեան զարմանային, եւ ասէին ցմիմեանս. զի՞նչ կամիցի
13 այս լինել[6]։ Եւ կէսքն ընդ խաղ արկեալ ասէին,
թէ քաղցուալից են։
14 Յարուցեալ Պետրոս համբերձ մետասանիւքն՝ ամբարձ
զձայն իւր՝ եւ խօսեցաւ ընդ նոսա. Արք Հրէաստանեայք՝ եւ
որ բնակեալ էք յԵրուսաղէմ ամենեքին, այս ձեզ յայտնի
15 լիցի՝ եւ ունկն դիք բանից իմոց։ Մի՛ որպէս դուքդ կար-
ծէք՝ թէ սոքա արբեալ իցեն. զի դեռ երեք ժամք են ա-
16 ւուրս[7]։ Այլ այս է՝ որ ասացաւ ի ձեռն մարգարէին
17 Յովելեայ։ Եւ եղիցի յետ այսորիկ յաւուրս յետինս՝

[1] Ղուկ. 16. 8. Յհ. 13. 6. Գործ. 20. 9։ 1.Թագ. 14.41։ 1.Մն. 24. 5. Նեէ. 10. 34։
[2] 2.Օրէ. 16. 9. Ղուկ. 23.15. 16։ Գործ. 20. 16։ 1. 13. 14։
[3] Գործ. 4. 31։ 5. 32.
[4] Գործ. 1. 5. Մրկ. 16. 17. Յհ. 7. 39. Գործ. 10. 46։ 19. 6։ 1.Կր. 12. 10. 28. 30։ 13. 1։ 14. 2.
[5] Գործ. 1. 1
[6] Գործ. 17. 20.
[7] 1.Թես. 5. 7.

ասէ Աստուած, հեղից յոգւոյ իմմէ 'ի վերայ ամենայն մար-
մնոյ · և մարգարէասցին ուստերք ձեր, և դստերք ձեր. և
երիտասարդք ձեր տեսիլս տեսցեն, և ծերք ձեր երազովք
երազեսցին [1]: • Եւ 'ի վերայ ծառայից իմոց' և 'ի վերայ աղախ- 18
նեայց իմոց' յաւուրս յայնոսիկ հեղից յոգւոյ իմմէ, և մար-
գարէասցին [2]: • Եւ տաց նշանս յերկինս 'ի վեր' և նշանս 19
յերկիր 'ի խոնարհ, արիւն և հուր և մրրիկ ծխոյ [3]: •
Արեգակն դարձցի 'ի խաւար, և լուսին յարիւն' մինչչև 20
եկեալ իցէ օր Տեառն մեծ և երևելի [4]: • Եւ եղիցի 21
ամենայն որ կարդասցէ զանուն Տեառն' կեցցէ [5]: • Արք 22
Իսրայէլացիք, լուարուք զբանս զայսոսիկ · զՅիսուս Նազով-
րեցի, զայր ցուցեալ յԱստուծոյ 'ի ձեզ զօրութեամբ և
նշանօք և արուեստիւք, զոր արար նովաւ Աստուած 'ի միջի
ձերում · որպէս և դուք իսկ գիտէք [6]: • Զնա նկատեալ 23
խորհրդովն և կանխագիտութեամբն Աստուծոյ' մատնեալ
'ի ձեռս անօրինաց' բևեռեալ 'ի փայտի սպանէք [7]· • Զոր 24
Աստուած յարոյց' լուծեալ զերկունս մահու · քանզի ոչ
էր հնար ըմբռնել նմա 'ի նմանէ [8]: • Դաւիթ իսկ ասէ 25
զնմանէ · յառաջագոյն տեսանէի զՏէր առաջի իմ յամե-
նայն ժամ, զի ընդ աջմէ իմմէ է, զի մի՛ սասանեցայց [9]·
• Վասն այսորիկ ուրախ եղև սիրտ իմ, և ցնծացաւ 26
լեզու իմ · ևս և մարմին իմ բնակեսցէ յուսով: • Զի 27
ոչ թողցես զանձն իմ 'ի դժոխս' և ոչ տացես սրբոյ
քում տեսանել զապականութիւն: • Ծանուցեր ինձ 28
զճանապարհս կենաց · լցուցեր զիս ուրախութեամբ յերե-
սաց քոց 'ի քաղցրութենէ: • Արք եղբարք' պարտ է 29
համարձակութեամբ ասել վասն նահապետին Դաւթի · զի
մեռաւ և թաղեցաւ · և գերեզման նորա կայ 'ի միջի ձեր-
ում մինչև ցայսօր [10]: • Զի մարգարէ էր, և գիտէր' 30
եթէ երդմամբ երդուաւ նմա Աստուած 'ի պտղոյ յորո-
վայնէ նորա նստուցանել յաթոռ նորա [11]: • Յառա- 31
ջագոյն ծանուցեալ խօսեցաւ վասն յարութեանն Քրիստոսի
զի ոչ թողաւ ոգի նորա 'ի դժոխս' և ոչ մարմին նորա

[1] Եսա. 44. 3. Եզ. 11.19: 36.27. Զաք. 12.10. Յով.7.38.39. Գործ. 10.45: 11.28: 21. 4. 9.10.
[2] Մրկ. 16.17. Գործ.21.4. 9. 10:1. Կոր.14. 1:12. 10.28.
[3] Յուէլ. 2.30. 31.
[4] Մտթ. 24.29. Մրկ. 13.24. Ղուկ. 21.25.
[5] Հռով. 10.13.
[6] Յով. 11.4.5. Յով. 3.2:10. 25.37.38:14. 10.11: 15.24. Գործ. 10.38. Հռով. 1. 4. Եբր. 2. 4.
[7] Մտթ. 26.24. Մրկ. 14.21. Ղուկ. 22.22: 24.44. Գործ. 3.18: 4.28: 5.30.
[8] Համր. 32. Յով. 2.19.21: 10. 17.18. Գործ.3.15: 4. 10.33: 5.30: 10. 40:13. 30.34:17.31. Հռով.4.24:6. 4.5.8: 8.11: 1.Կոր. 6.14: 15.15: 2.Կոր. 4.14. Գաղ. 1. 1. Եփե.1.20. Կող.2.12: 1.Թես.1.10. Եբր.13.20: 1.Պետ.1.21: 3.18.
[9] Սաղ.15.8.
[10] 3.Թագ.2.10. Գործ.13.36:
[11] 2.Թագ.7.12.13: 23.2: 1.Մնաց.22.10. Սաղ.131.11. Եսա.9.7: 11.1. Մտթ.1.6. Ղուկ. 1.32.33.69. Հռով.1,3: 2.Տիմ.2.8.

32 ետես զապականութիւն[1]։ • Զայս Յիսուս յարոյց Աստ-
33 ուած՝ որում ամենեքին մեք վկայեմք[2]։ • Աջովն
Աստուծոյ բարձրացեալ, զաւետիս հոգւոյն սրբոյ ընկա-
լեալ 'ի Հօրէ՝ սփռեաց զայս, զոր դուք իսկ տեսանէք՝ և
34 լսէք[3]։ • Զի ոչ եթէ Դաւիթ ել յերկինս. ասէ իսկ
ինքն՝ ասաց Տէր ցՏէր իմ, Նիստ ընդ աջմէ իմմէ[4]. •
35 Մինչև եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց։
36 • Արդ՝ ճշմարտիւ գիտասցէ ամենայն տունն Իսրայէլի,
զի և Տէր զնա՝ և օծեալ Աստուած արար. զայն Յիսուս՝
զոր դուք խաչեցէք[5]։
37 Եւ լուեալ զայս՝ զղջացան 'ի սիրտս իւրեանց. և ասեն
ցպետրոս՝ և ցայլ առաքեալսն. զի՞նչ գործեսցուք մեք
38 եղբարք[6]։ • Ասէ ցնոսա պետրոս. ապաշխարեցէք՝ և
մկրտեսցի իւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ յանուն Տեառն Յիսուսի
Քրիստոսի 'ի թողութիւն մեղաց, և ընկալջիք զաւետիս
39 հոգւոյն սրբոյ[7]։ • Զի ձեզ են աւետիքս՝ և որդւոց
ձերոց, և ամենայն հեռաւորաց՝ զորս կոչեսցէ Տէր Աստ-
40 ուած մեր[8]։ • Եւ այլովք բանիւք բազմօք վկայութիւն
դնէր, և մխիթարէր զնոսա՝ և ասէր. ապրեցարո՛ւք յազգէ
աստի խոտորելոյ յայսմանէ։
41 Ոմանց յօժարութեամբ ընկալեալ զբան նորա մկրտեցան.
և յաւելան յաւուր յայնմիկ ոգիք իբրև երեք հազարք[9]։
42 • Եւ էին հանապազորդեալք վարդապետութեան առա-
քելոցն, և հաղորդութեան՝ և բեկանելոյ հացին, և աղօթից[10]։
43 • Եւ լինէր ամենայն անձին՝ ահ և երկիւղ. բազում
նշանք և արուեստք 'ի ձեռս առաքելոցն գործէին[11]։ •
44 Ամենայն հաւատացեալքն էին 'ի միասին, և ունէին զամե-
45 նայն ինչ հասարակաց[12]։ • Եւ զստացուածս և զինչս վա-
ճառէին, և բաշխէին զայն ամենեցուն՝ ում զիարդ պիտոյ
46 ինչ լինէր[13]։ • Հանապազօր կանխեալ միաբանութեամբ
'ի տաճարն, և տանէին՝ բեկանէին զհացն, և առնուին
կերակուր ուրախութեամբ և միամտութեամբ սրտի[14]. •

[1] Սղ. 15.10. Յով. 20. 9. Գործ. 13.35. [2] Համր. 24. Ղու. 24.48. Գործ. 1. 8. [3] Ղու. 24.49. Գործ. 5.31: 10.40—45. Փիլ. 2. 9. Եբր. 10.12. Յով. 14.26: 15. 26:16. 7. 13. Գործ. 1.4; 10.45. Եփե. 4. 8. [4] Սղ. 109. 1. Մատ. 22.44: 1.Կոր.15.25. Մար. 14.62. Եփե. 1.20. Եբր. 1.13: 8.1: 12. 2: 1.Պետ. 3.22. [5] Համր. 33. Զաք. 13. 1. Յով. 6.27. Գործ. 10.42: 5.31. [6] Զաք. 12.10. Ղու. 3.10. Գործ. 9. 6: 16.30: [7] 3.Թագ. 8.47. Եզե. 18.31. Մատ.3.2, 8: 4.17: 12.41: Մար. 1.15: 2.17: 6.12: Ղու. 11.32: 12.41: 13.3: 15.7: 24.47. Գործ. 17.30: 3.19: 20.21: 26.20: 2.Կոր.7.10: 2.Պետ.3.9. [8] Յովէլ.2. 28. Գործ.3.25: 10.45: 11.15,18: 14.26: 15.3.8,14:22.21. Եփե.2.13.17: [9] 3.Թագ.19.18. Գործ.1.15:4.4:5.14:11.24. [10] Համր.46 Գործ.1.14. Հռո.12.12. Եփե.6.18. Կող.4.2.12. Եբր.10.25. [11] Մար.16.17. Գործ.4.33: 5.12. [12] Գործ.4.32. 35. [13] Ես.58.7: 2.Կոր.9.1.9: 1.Յով.3.17. [14] Համր.42. Գործ.1.14. Ղու.24.53. Գործ.5.42:20.7.

[1] Հռմր. 41. Օրհնէին զԱստուած՝ և ունէին շնորհս առ ամենայն ժողովուր- 47
Ղու. 2.52. դըն · և Տէր յաւելոյր 'ի փրկելոցն հանապազօր 'ի նոյն [1]:
Գոր. 4.33.
Հռո. 14.18.
Գոր. 5.14:

Գլուխ Երրորդ:

11.24: Պետրոս և յովհաննէս ելանէին 'ի տաճար անդր յիններորդ 1
ժամու աղօթիցն [2]: • Եւ էր այր մի կաղ յորովայնէ 2
[2] Սաղ. 54.18.
Դան. 6.10. մօր իւրոյ՝ զոր բարձեալ դնէին հանապազ առ դրան տաճա-
Գոր. 2.46. րին, որ կոչէր գեղեցիկ · խնդրել ողորմութիւն յայնցանէ՝
[3] Յով. 9. 8. որ մտանէին 'ի տաճարն [3]: • Սա տեսեալ զպետրոս և 3
Գոր. 14. 8. զյովհաննէս՝ զի մտանէին 'ի տաճարն, աղաչէր ողորմութիւն
առնուլ: • Հայեցաւ 'ի նա պետրոս յովհաննու հանդերձ, 4
և ասէ · հայեաց 'ի մեզ: • Նա դարձաւ 'ի նոսա, և 5
ակն ունէր առնուլ ինչ 'ի նոցանէ: • Եւ ասէ պետրոս · 6
արծաթ և ոսկի ոչ ունիմ · բայց զոր ունիմս՝ զայս տամ
քեզ · յանուն Յիսուսի Քրիստոսի նազովրեցւոյ արի և
[4] Մատ. 10. 9. գնա [4]: • Եւ կալեալ զաջոյ ձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա · 7
Գոր. 4.10: և անդէն հաստատեցան բարձք նորա՝ և սրունք: • 'Ի վեր 8
1.Պետ. 4.10.
[5] Եսա. 35. 6. վազեաց և եկաց գնալ, և եմուտ ընդ նոսա 'ի տաճարն ·
[6] Գոր.4.16.21. գնայր և վազվազէր՝ և օրհնէր զԱստուած [5]: • Եւ ետես 9
[7] Հռմր. 2. ամենայն ժողովուրդն զնա, զի գնայր՝ և օրհնէր զԱստուած [6].
Յով. 9. 2.
[8] Յով. 10.23. • Եւ գիտէին զնա՝ զի սա էր, որ նստէր վասն ողորմու- 10
Գոր. 5.12. թեան առ գեղեցիկ դրան տաճարին, և լցան զարմանալեօք
[9] Գոր. 5.30. 'ի վերայ նշանին՝ որ եղև [7]: • Եւ մինչ նա ունէր զպետրոս 11
Յով. 7.39: և զյովհաննէս, ընթացաւ ամենայն ժողովուրդն առ նոսա
12.16:17. 1.
Մատ. 27. 2: 'ի սրահն՝ որ կոչէր սողոմոնի՝ զարմացեալք [8]:
27.20. Իբրև ետես պետրոս, պատասխանի ետ ժողովրդեանն · 12
Մար. 15.11. արք իսրայելացիք՝ զի՞ զարմացեալ էք 'ի վերայ այսորիկ՝
Ղու. 23.18.
20.21. կամ ընդ մեզ՝ զի՞ էք պշուցեալ, իբրու թէ անձին զօրու-
Յով. 18.40: թեամբ ինչ՝ կամ քաջութեամբ արարեալ իցէ գնալդ
19.15. դմա: • Աստուած աբրահամու՝ և Աստուած սահակայ՝ 13
Գոր. 13.28.
և Աստուած յակովբայ, Աստուած հարցն մերոց փառաւորեաց
[10] Ել. 15.10. զորդի իւր զՅիսուս՝ զոր դուքն մատնեցիք՝ և ուրացայք
Մար. 1.24. առաջի պիղատոսի, 'ի դատել նորա արձակել [9]: • Եւ 14
Ղու. 1.35. դուք զսուրբն և զարդարն ուրացայք, և խնդրեցիք այր
Գոր. 2.27:
4.27: 7.52: մի մարդասպան շնորհել ձեզ [10]: • Եւ զառաջնորդ կենացն 15
22.14. սպանիք, զոր Աստուած յարոյց 'ի մեռելոց · որում մեք

16 խօս վկայ եմք[1]: • Եւ հաւատովք անուան նորա զսա՝
զոր տեսանէքդ եւ գիտէք, հաստատեաց անուն նորա. եւ
հաւատքն որ նովաւ, ետուն դմա զառողջութիւնս զայս՝
17 յանդիման ձեր ամենեցուն[2]: • Եւ արդ եղբարք՝ գիտեմ
զի անգիտութեամբ արարիք՝ որպէս եւ իշխանքն ձեր[3]: •
18 Այլ Աստուած՝ որպէս յառաջագոյն պատմեաց 'ի բերանոյ
ամենայն մարգարէից զչարչարիլն Քրիստոսի իւրոյ՝ նոյնպէս
19 եւ կատարեաց[4]: • Արդ՝ ապաշխարեցէք եւ դարձարուք 'ի ջըն-
20 ջել զմեղս ձեր[5]. • Որպէս զի եկեսցեն ժամանակք
հանգստեան յերեսաց Տեառն. եւ առաքեսցէ զյառաջագոյն
21 նկատեալն ձեզ՝ զՅիսուս Քրիստոս: • Զոր պարտ է
երկնից ընդունել մինչեւ 'ի ժամանակս ամենեցուն հաստա-
տելոյ. զորոց խօսեցաւ Աստուած 'ի բերանոյ սրբոց մարգա-
22 րէից[6]: • Մովսէս ասաց ցհարսն մեր, թէ մարգարէ
յարուցէ ձեզ Տէր Աստուած ձեր յեղբարց ձերոց. իբրեւ
զիս, նմա լուիջիք՝ ըստ ամենայնի՝ որ զինչ եւ խօսեսցի առ
23 ձեզ[7]: • Եւ եղիցի ամենայն անձն՝ որ ոչ լուիցէ մարգա-
24 րէին այնմիկ, սատակեսցի 'ի ժողովրդենէն: • Եւ ամե-
նայն մարգարէք՝ որ 'ի Սամուելէ եւ այսր խօսեցան, եւ
25 պատմեցին զաւուրս զայսոսիկ: • Դուք էք որդիք
մարգարէիցն՝ եւ ուխտին, զոր ուխտեաց Աստուած ընդ հարս
ձեր, եւ ասէ ցԱբրահամ. 'ի զաւակի քում օրհնեսցին
26 ամենայն ազգք երկրի[8]: • Ձեզ նախ յարոյց Աստուած
զորդի իւր, եւ առաքեաց զնա օրհնել զձեզ՝ 'ի դառնալ
ձեզ իւրաքանչիւր 'ի չարեաց ձերոց[9]:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ:

1 Եւ մինչդեռ խօսէին նոքա ընդ ժողովրդեանն՝ հասին
'ի վերայ նոցա քահանայապետքն եւ իշխանք տաճարին՝ եւ
2 սադուկեցիքն[10], • Զայրագնեալք՝ վասն ուսուցանելոյ նոցա
զժողովուրդն՝ եւ պատմելոյ Յիսուսիւ զյարութիւն մեռելոց[11]:
3 • Արկին 'ի նոսա զձեռս իւրեանց. եւ եդին զնոսա
4 'ի բանտի՝ մինչեւ 'ի վաղիւն, զի էր ընդ երեկս: • Իսկ

[1] Եբր. 2.10: 5.9: 1.Յոհ. 5.11. Յոհ. 1.4: 3.36: 5.21.24: 26: 6.40: 11.25: 14.6: Կող. 3.4: 1.Յոհ. 2.25: 4.9: 5.11. Գործ. 2.24. 32. Ղուկ. 24.48.
[2] Մատ. 9.22. Գործ. 4.10: 14.9.
[3] Ղուկ. 23.34. Յոհ. 16.3: 7. 26.48. Գործ. 13.27: 1.Կոր. 2.8: 2.Կոր. 3.14: 1.Տիմ. 1.13.
[4] Ս.Ն.Ի.Ա.Ես. 50.6: 53.5. Դան. 9.26. Ղուկ. 24.44. Գործ. 26.22: 1.Պետ. 1.10.
[5] Սղ. 50.11. Ես. 1.16.17. 18: 43.25: 44.22. Եզե. 4.5. Յովէլ. 2.13. Մատ. 4.7. Գործ. 2.38.
[6] Մատ. 17.11. Ղուկ. 1.70. Գործ. 1.11: 2.Պետ. 3.13:
[7] 2.Օրէ. 18.15. 18.19. Յոհ. 7.37.40. Մատ. 17.5 Գործ. 7.37.
[8] Գործ. 2.39. Հռով. 9.4 7.8: 15.8. Գաղ. 3.8.26. Ծն. 12.3. 17:18. 18:21. 12: 22.18: 26.4: 28.14. Եբր. 11.18.
[9] Հռմր. 22. Մատ. 1.21: 10.6: 15.24. Ղուկ. 24.47. Գործ. 13.32. 33.46.
[10] Ղուկ. 22.4. Գործ. 5.24.
[11] Մատ. 22.23. Գործ. 23.8.

Գր. 2.41. բազումք ’ի լսողաց բանին՝ հաւատացին. և եղև թիւ մարդկան
իբրև հազարաց հնգից[1]:
Եւ եղև ’ի վաղիւ անդր՝ ժողովել նոցա զիշխանս 5
և զերիցունս և զդպիրսն յԵրուսաղէմ, • Եւ զԱննա 6
քահանայապետ՝ և զԿայիափա, և զՅովհաննէս և զԱղեքսան-
[2] Ղու. 3. 2. դրոս, և որք միանգամ էին յազգէ քահանայութեանն[2].
Յոհ. 11.49: 18.13. • Եւ կացուցեալ զնոսա ’ի մէջ հարցանէին. որո՞վ զօրու- 7
[3] Ել. 2.14. թեամբ կամ որո՞վ անուամբ արարէք դուք զայս[3]: •
Մտ. 21.23. Յայնժամ պետրոս լցեալ հոգւով սրբով՝ ասէ ցնոսա. իշ- 8
Մր. 11.28. խանք ժողովրդեանն՝ և երիցունք իսրայէլի[4]. • Եթէ 9
Ղու. 19.14. 27: 20. 2. արժա՞ն ինչ իցէ դատել զմեզ այսօր վասն երախտեաց
Գր. 7.27. առն միոյ տկարի, որով սա բժշկեցաւ: • Յայտնի լիցի 10
[4] Ղու. 12.11. ամենեցուն ձեզ՝ և ամենայն ժողովրդեանդ իսրայէլի. զի
12. յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Նազովրեցւոյ՝ զոր դուքն խաչե-
ցէք՝ զոր Աստուած յարոյց ’ի մեռելոց, նովաւ սա կայ
[5] Գր. 2.23. աւասիկ առաջի ձեր ողջացեալ[5]: • Նա է վէմն՝ անար- 11
24:3. 6.16. գեալ ’ի ձէնջ շինողացդ, որ եղև գլուխ անկեան[6]. •
[6] Սղ. 117.22. Եւ չիք այլով ուիք փրկութիւն. զի և ոչ անուն այլ 12
Ես. 28.16. Մտ. 21.42. գոյ ’ի ներքոյ երկնից տուեալ ’ի մարդիկ՝ որով արժան իցէ
Ղու. 2.34. կեալ մեզ[7]:
[7] Մտ. 1.21. Հայեցեալ ’ի համարձակութիւնն պետրոսի և յովհաննու, 13
Գր. 10.43: 1.Տմ. 2.5.6. և ’ի վերայ հասեալ՝ թէ արք տգէտք՝ և առանց դպրութեան
են, զարմանային. զի ճանաչէին զնոսա՝ թէ ընդ Յիսուսի
[8] Մտ. 11.25: էին[8]. • Եւ զայրն ևս տեսանէին զբժշկեալն՝ զի կայր 14
1.Կր. 1.27. ընդ նոսա. և ոչ ինչ կարէին տալ պատասխանի[9]: •
[9] Գր. 3.11. Եւ հրամայեալ նոցա արտաքս քան զատեանն ելանել, խոր- 15
հէցան ընդ միմեանս: • Եւ ասեն. զի՞նչ արասցուք 16
առանցս այսոցիկ՝ զի երևելի նշան եղև ’ի ձեռն սոցա. ամե-
նայն իսկ բնակչաց Երուսաղէմի յայտ է, և ոչ կարեմք
[10] Յոհ. 11.47. ուրանալ[10]: • Այլ զի մի՛ առաւել ճարակեսցի ’ի ժո- 17
Գր. 3.9.10. ղովուրդն, սպառնասցուք նոցա՝ մի՛ ևս խօսել յանունն յայն՝
մի՛ ումեք ’ի մարդկանէ: • Եւ կոչեցեալ զնոսա պատուի- 18
րեցին ամենևին մի՛ խօսել՝ և մի՛ ուսուցանել յանուն
Յիսուսի[11]: • Իսկ պետրոս և յովհաննէս պատասխանի 19
[11] Գր. 5.28. Նո. 40. ետուն՝ և ասեն ցնոսա, եթէ արժա՞ն իցէ առաջի Աս-
[12] Գր. 5.29. տուծոյ՝ ձեզ լսել առաւել քան Աստուծոյ, ընտրեցէք[12]:

20 • Այլ մեք ոչ կարեմք՝ զոր տեսաքն և լուաք՝
21 չխօսել[1]: • Նոքա սպառնացեալ արձակեցին զնոսա, և
ոչ ինչ գտեալ՝ թէ որպէս պատուհասեսցեն զնոսա՝ վասն
ժողովրդեանն . զի ամենեքեան փառաւոր առնէին զԱստ-
22 ուած՝ վասն իրացն եղելոց[2]: • Զի ամաց էր այրն՝ աւելի
քան զքառասուն, յորոյ վերայ եղև նշանս այս բժշկութեան:
23 Եւ նոքա արձակեալ՝ եկին առ իւրեանսն, և պատմեցին՝
որչափ ինչ ասացին ցնոսա քահանայապետքն և երիցունքն[3]:
24 • Եւ նոքա լուեալ միաբանին զձայնս իւրեանց առ
Աստուած. և ասեն. դու Տէր Աստուած՝ որ արարեր զերկինս
25 և զերկիր՝ զծով և զամենայն որ ՚ի նոսա[4]. • Որ ՚ի բե-
րանոյ հօր մերոյ դաւթի ծառայի քո՝ ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ
ասացեր . զմ՞ խռովեցան հեթանոսք՝ և ժողովուրդք խոր-
26 հեցան ՚ի սնոտիս[5]. • Յանդիման եղեն թագաւորք երկրի,
և իշխանք ժողովեցան ՚ի միասին վասն Տեառն և վասն օծելոյ
27 նորա: • Ժողովեցան արդարև ՚ի քաղաքիս յայսմիկ ՚ի վերայ
սրբոյ որդւոյ քո Յիսուսի՝ զոր օծերն՝ հերովդէս և պոնտոս
28 պիղատոս՝ ազգօք և ժողովրդովք իսրայէլի[6], • Առնել՝
որչափ ձեռն քո և կամք յառաջագոյն սահմանեցին լինել[7]:
29 • Եւ արդ Տէր՝ հայեաց ՚ի սպառնալիս նոցա, և տուր
ծառայից քոց ամենայն համարձակութեամբ խօսել զբանն
30 քո[8]: • ՚Ի ձգել զձեռն քո ՚ի բժշկութիւն, և նշանս
և արուեստս՝ լինել անուամբն սրբոյ որդւոյ քո Յիսուսի[9]:
31 • Եւ մինչ կային նոքա յաղօթս՝ շարժեցաւ տեղին՝
յորում էին ժողովեալ, և լցան ամենեքին հոգւով սրբով.
և խօսէին զբանն Աստուծոյ համարձակութեամբ[10]:
32 Եւ բազմութեան հաւատացելոցն էր սիրտ և անձն մի.
և ոչ ոք ՚ի նոցանէ ասէր զընչից իւրոց թէ իւր իցէ.
33 այլ էր նոցա ամենայն ինչ հասարակաց[11]: • Եւ զօրու-
թեամբ բազմաւ տային վկայութիւն առաքեալքն զյարու-
թեանն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի . և շնորհք մեծամեծք
34 էին ՚ի վերայ ամենեցուն նոցա[12]: • Եւ ոչ ոք կարօտէր
՚ի նոսա . զի որ միանգամ տեարքն էին գեղից կամ
ապարանից՝ վաճառէին և բերէին զգինս վաճառելոցն[13], •

[1] Երէ. 20. 9. Գործ. 1. 8: 2. 32:22. 14. Ես.15: 1.Յհ.1.1. 3.
[2] Մատ. 21.26. Ղուկ. 20. 6. 19: 22. 2. Գործ.3.7. 8: 5. 26.
[3] Գործ. 12.12:
[4] 4.Թագ.19.15.
[5] Սաղ. 2. 1.
[6] Մատ. 26. 3. Ղուկ. 22. 2: 23. 1.8: 1. 35: 4.18. Յհ. 10.36. Գործ. 3.14.
[7] Գործ. 2.23: 3.18.
[8] Հռոմ. 13. 31. Եփե. 2. 6. Ղուկ. 21.15. Գործ. 9.27: 13.46: 14.3: 19.8:26.26: 28.31: 2.Կոր. 3.12. Եփե. 6.19.
[9] Հռոմ 27. Մատ. 10. 8. Ղուկ. 10.17. Գործ. 2.43: 5.12:3.6.16.
[10] Հռոմ. 29. Գործ.2.2. 4: 5.32: 16.26.
[11] Գործ. 5.12. Հռո.15.5.6: 2.Կոր.13.11. Փիլ.1.27: 2. 2: 1.Պետ. 3. 8. Յհ.17.11. Գործ.2.44:
[12] Ղուկ.24.48. Յհ.1.16. Գործ.1.8.22: 2.47.
[13] Գործ.2.45. Յոհ. 2.16: 1.Յհ. 3.17.

Դնէին առ ոտս առաքելոցն. և բաշխէին իւրաքանչիւր՝ 35
որպէս ումեք պիտոյ ինչ լինէր[1]: • Յովսէփ՝ որ կոչեցաւն 36
Բառնաբաս յառաքելոց անտի, որ թարգմանի՝ որդի մխիթա-
րութեան. ղևտացի՝ յազգէ կիպրացի. • Էր նորա գիւղ, 37
վաճառեաց՝ և եբեր զգինսն՝ եդ առ ոտս առաքելոցն[2]:

Գլուխ Հինգերորդ:

Իսկ այր ոմն Անանիա անուն, համդերձ կնաւ իւրով 1
Սափիրաւ վաճառեաց ագարակ, • Եւ խորեաց ՚ի գնոց 2
անտի՝ գիտելով և կնոջն. և եբեր մասն ինչ՝ եդ առ ոտս
առաքելոցն[3]. • Ասէ Պետրոս. Անանիա՝ ընդէ՞ր ելից 3
սատանայ զսիրտ քո՝ ստել քեզ Հոգւոյն Սրբոյ, և խորել
՚ի գնոց գեղջն[4]: • Ո՞չ ապաքէն մինչ կայրն՝ քո էր, 4
և ՚ի վաճառելն՝ ընդ քո իշխանութեամբ էր. զի՞ է՝ զի
եդիր ՚ի սրտի քում զիրս զայս. ոչ ստեցեր մարդկան,
այլ Աստուծոյ: • Եւ լուեալ Անանիայ զբանս զայսոսիկ՝ 5
անկաւ՝ և եհան զոգի, և եղև ահ մեծ ՚ի վերայ ամենեցուն՝
որ լուանն զայն[5]: • Յոտն կացին երիտասարդքն և 6
ամփոփեցին զնա, և տարան թաղեցին[6]: • Եւ եղև իբրև 7
ժամք երեք անցին, և կին նորա ոչ գիտէր զինչ եղեալն
էր, եմուտ ՚ի ներքս: • Պատասխանի ետ նմա Պետրոս 8
և ասէ. ասա դու ինձ՝ թէ ա՞յնչափի գնոց զգեօղն վա-
ճառեցիք. և նա ասէ. այո՛ այնչափի: • Եւ ասէ ցնա 9
Պետրոս. զի՞ է՝ զի միաբանեցայք դուք փորձել զՀոգին
Տեառն. ահա ոտքն՝ որ թաղեցին զայրն քո ՚ի դրան՝ հան-
ցեն և զքեզ[7]: • Եւ անկաւ անդէն առ ոտս նորա՝ 10
և եհան զոգի. մտին երիտասարդքն՝ գտին զնա մեռեալ,
և հանին թաղեցին առ առն իւրում[8]: • Եւ եղև երկիւղ 11
մեծ ՚ի վերայ ամենայն եկեղեցւոյն, և ՚ի վերայ ամենեցուն՝
որ լուան զայն[9]:

Եւ ՚ի ձեռս առաքելոց լինէին նշանք և արուեստք բա- 12
զումք ՚ի ժողովրդեանն. և էին միաբան ամենեքեան ՚ի սրահին
Սողոմոնի[10]: • Եւ յայլոց անտի ոչ ոք իշխէր մերձենալ 13
առ նոսա. այլ յարգէր զնոսա ժողովուրդն[11]: • Եւ 14
առաւել ևս յաւելուին հաւատացեալքն ՚ի Տէր, բազմու-
թիւն արանց և կանանց[12]. • Մինչև ՚ի հրապարակն 15

[1] Հռոմ. 34.37. Գործ. 2.45: 5.2: 6.1.
[2] Հռոմ. 34. 35. Գործ. 5.1. 2.
[3] Գործ. 4.37.
[4] Յես. 7.1.21. Թու. 30.1. —17: 2.Օրէ. 23.21. Ժող. 5.3.4. Ղև. 22.3. Հռոմ. 9. Սաղ. 93.7. Ես. 29.15.
[5] Հռոմ. 10.11. Թու. 16.31. 32. Յես. 7.25: 4.Թագ. 5.27. Յոբ. 31.24: 1.Տիմ. 6.10. 17. 2.Տիմ. 2.20. Սաղ. 118. 120. Գործ. 2.43: 19.17.
[6] Յհ. 19.40.
[7] Հռոմ. 3. Սաղ. 49.18. 19—22. Մտթ. 4.7.
[8] Հռոմ. 5.
[9] Հռոմ. 5. Գործ. 2.43: 19.17.
[10] Գործ. 2.43: 14.3: 19.11. Հռ. 15.19: 2.Կոր. 12.12. Եբր. 2.4. Գործ. 3.11: 4.32.
[11] Յհ. 7.13: 9.22: 12.42: 19.38. Գործ. 2.47: 4.21.
[12] Գործ. 2.41. Գործ. 3.28.

հանել զհիւանդս, և դնել պատգարակօք և մահճօք իւրեանց.
զի ընդ անցանելն Պետրոսի՝ գոնէ հովանի նորա հասցէ ումեք
16 'ի նոցանէ [1]: ● Եւ ժողովէր բազմութիւն շուրջ 'ի քաղա-
քաց անտի յԵրուսաղէմ, բերէին զհիւանդս և զնեղեալս
յայսոց պղծոց. որք և բժշկէին ամենեքեան [2]:
17 Յարուցեալ քահանայապետն, և ամենեքին որ ընդ նմա՝
18 և աղանդ սադուկեցւոց՝ լցան նախանձու [3]: ● Եւ արկին
զձեռս յառաքեալսն, և եդին զնոսա հրապարակաւ 'ի բանտի [4]:
19 ● Այլ հրեշտակ Տեառն գիշերի եբաց զդուրս բանտին,
20 և հանեալ զնոսա՝ ասէ [5]. ● Գնացէք կացէք 'ի տաճարին,
և խօսեցարուք ընդ ժողովրդեանն զամենայն պատգամս կենացս
21 այսորիկ [6]: ● Եւ իբրև լուան, մտին ընդ առաւօտն 'ի տա-
ճարն՝ և ուսուցանէին: Եկն քահանայապետն՝ և որ ընդ
նմա, կոչեցին միաբան զատեանն՝ և զամենայն ծերակոյտ
որդւոյն Իսրայելի, և առաքեցին 'ի բանտն ածել զնոսա [7]:
22 ● Եւ իբրև եկին սպասաւորքն՝ ոչ գտին զնոսա 'ի բանտին.
23 դարձեալ անդրէն պատմեցին, ● Եւ ասեն. Թէ
զբանտն գտաք փակեալ ամենայն զգուշութեամբ, և զպա-
հապանսն՝ զի կային առ դրանն. բացաք՝ և 'ի ներքս զոք
24 ոչ եւս գտաք: ● Իբրև լուան զբանս զայս իշխանք
տաճարին՝ և քահանայապետքն՝ հիանային վասն նոցա, թէ
25 զինչ արդեօք լինիցի այն [8]: ● Եւ եկն ոմն պատմեաց
նոցա՝ թէ ահա արքն՝ զորս եդիք 'ի բանտի՝ կան 'ի տաճարին,
26 և ուսուցանեն զժողովուրդն: ● Յայնժամ երթեալ իշ-
խանն սպասաւորօքն հանդերձ՝ ած զնոսա ոչ բռնութեամբ.
քանզի երկնչէին 'ի ժողովրդենէն՝ զի մի՛ քարկոծեսցին [9]:
27 ● Եւ ածեալ զնոսա կացուցին յատենի. եհարց ցնոսա
28 քահանայապետն, ● Եւ ասէ. ո՞չ պատուիրելով պատ-
ուիրեցաք ձեզ՝ մի՛ ուսուցանել յանունն յայն. և արդ՝
ահաւասիկ լցէք զԵրուսաղէմ ուսմամբ ձերով, և կամիք
29 ածել 'ի վերայ մեր զարիւն զառն զայնորիկ [10]: ● Պա-
տասխանի ետ Պետրոս և այլ առաքեալքն և ասեն. Հնա-
զանդել պարտ է Աստուծոյ առաւել՝ քան մարդկան [11]:
30 ● Աստուած հարցն մերոց յարոյց զՅիսուս՝ զոր դուք
31 սպանիք կախեալ զփայտէ [12]: ● Զնա Աստուած
առաջնորդ և փրկիչ բարձրացոյց աջով իւրով տալ

[1] Մատ. 9.21: 14.36. Յոհ. 14.12. Գործ. 19.12: 2.43.
[2] Մար. 16.17. 18. Յոհ. 14.12.
[3] Գործ. 4.1.2.6.
[4] Երե. 38. 6. Ղուկ. 21.12:
[5] 3.Թագ. 19. 7: 4.Թագ. 1.15. Սաղ. 33. 8: 106.16: 145. 7. Եսա. 45. 2. Գործ. 12. 7. —16:6.26.
[6] Եզ. 24. 3. Յոհ. 6.64. 69: 12.50: 17. 3. 8: 1.Յոհ. 5.11.
[7] Գործ. 4.5. 6.
[8] Ղուկ. 22. 4. Գործ. 4. 1.
[9] Մատ. 21.26. Գործ. 4.21.
[10] Գործ. 4.18: 2.23.36: 3. 15: 7.52: 2.Թագ. 14. 9. Մատ. 23.35: 27.25.
[11] Գործ. 4.19.
[12] Հռոմ. 28. Գործ. 3.13. 15: 22.14: 2.24: 10.39: 13.29. Գաղ. 3 13: 1.Պետ. 2.24.

[1] Գոր. 2,33. ապաշխարութիւն Իսրայէլի՝ և թողութիւն մեղաց[1]: •
36. Փիլ. 2, 9. Եւ մեք եմք վկայք բանիցս այսոցիկ, և հոգին սուրբ՝ 32
Եբր. 2,10: զոր ետ Աստուած հնազանդելոց իւրոց[2]:
12. 2. Եւ նոքա իբրև լուան · առատամնային՝ և խորհէին սպա- 33
Գոր. 3.15. նանել զնոսա[3]: • Յարուցեալ ոմն 'ի մէջ ատենին փարի- 34
Մտթ. 1.21. Ղուկ.24.47. սեցի՝ որում անուն էր Գամաղիէլ · օրէնսուսոյց՝ պատուական
Գոր. 3.26: ամենայն ժողովրդեանն · հրամայեաց տակաւին մի զարսն
13.38. Եփե. 1. 7. արտաքս տանել[4], • Եւ ասէ ցնոսա · արք Իսրայելացիք՝ 35
Կող. 1.14. հայեցարուք 'ի ձեզ վասն արանցս այսոցիկ՝ զինչ արժան իցէ
[2] Ղուկ.24.48. գործել: • Յառաջ քան զաւուրս զայսոսիկ յարեաւ 36
Յով. 15 26. Թևդաս՝ ասել զանձնէ, թէ իցէ ոմն · յոր անկան արք թուով
27. Գոր.2.2. 4. իբրև չորեքհարիւր · որ սպանաւ՝ և ամենեքեան որ միաբան
38:4. 31: 7. էին ընդ նմա, քակտեցան՝ և եղեն յոչինչ[5]: • Յետ 37
55: 8. նորա յարեաւ Յուդա Գալիլեացի՝ յաւուրս աշխարհագրին ·
15.16.17: 9. 17:10.44:11. և ապստամբեցոյց ժողովուրդ բազում զհետ իւր · և նա
15.17.24:13. կորեաւ՝ և ամենեքեան որ նմայն հաւանեալ էին, ցրու-
52: 15. 8. եցան: • Եւ զարդ ասեմ ձեզ · 'ի բաց կացէք 38
[3] Գոր. 2.37: 7.54. յարանցդ յայդցանէ՝ և թոյլ տուք դոցա · զի թէ 'ի մարդ-
[4] Գոր. 22. 3. կանէ իցէ խորհուրդդ այդ՝ կամ գործդ, քակտեսցի[6]. •
[5] Առ Եզեկ:3: Ապա թէ յԱստուծոյ է՝ ոչ կարէք քակել զդոսա · 39
[illegible] Տեառն գուցէ և աստուածամարտք գտանիցիք[7]: • Հաւանեցան 40
Յով. 10. 8. նմա · և կոչեցեալ զառաքեալսն՝ գան հարին, և պատուի-
[6] Առա.21.30. րեցին՝ մի՛ ևս խօսել յանուն Յիսուսի · և արձակեցին
Եփ. 6.10. Մտթ. 15.13. զնոսա[8]: • Եւ նոքա գնային խնդալով յերեսաց ատենին, 41
[7] Յոբ. 34.29. զի վասն անուան Տեառն արժանի եղեն անարգելոյ[9]: •
Ղուկ. 21.15: Եւ զամենայն օր 'ի տաճարին և ատունին ոչ դադարէին 42
1.Կոր. 1.25. ուսուցանել՝ և աւետարանել զՅիսուս Քրիստոս[10]:
Գոր. 7.51:9. 5: 23. 9: 1.Կոր.10.22.

Գլուխ Վեցերորդ ·

Յոբ. 17.14. [8] Մտթ. 10.17: Եւ յաւուրսն յայնոսիկ 'ի բազմանալ աշակերտացն, 1
23.34. եղև տրտունջ յունաց առ հեբրայեցիսն · զի արհամարհեալ
Մտթ. 13. 9. լինէին 'ի պաշտաման հանապազորդ այրիք նոցա[11]: •
Ղուկ. 11.49. Գոր. 4.18. Կոչեցին երկոտասանքն զբազմութիւն աշակերտացն՝ և ասեն · ոչ 2

[9] Մտթ.5.11.12. Գոր.16.25. Հռոմ.5.3: 2.Կոր.6.10: 7.4: 8.2: 12.10. Փիլ.2.17. Կող.1.24. Եբր.10.34. Յակ.1.2: 1.Պետ.1,6: 4.13.16. Փիլ.1.29. [10] Գոր. 2.42 46: 4.20.29: 2.Տիմ. 4.2. [11] Գոր.2.41: 4.4: 5.14. Հռոմ.7. Գոր.9.29: 11.20: 4.35.

է հաճոյ մեզ թողուլ զբանն Աստուծոյ և պաշտել զսեղանս[1]: [1] Ելք. 18.17.
18. . . . 26.
3 • Ընտրեցէք եղբարք վկայեալս 'ի ձէնջ արս եօթն,
(լի հոգւով սրբով և իմաստութեամբ.) զորս կացուսցուք
4 'ի վերայ պիտոյից այսոցիկ[2]: • Եւ մեք աղօթից և պաշ- [2] 2.Օրէ. 1.13.
տաման և բանին հպատակ լիցուք[3]: Գոր. 1.21:
16. 2:
5 Եւ հաճոյ թուեցաւ բանն առաջի ամենայն բազմութեանն. 1.Տիմ. 3. 7.
և ընտրեցին զստեփաննոս՝ այր լի հաւատովք և հոգւով 8.10.
սրբով, և զփիլիպպոս և զպրոքորոն և զնիկանովրա և զտի- [3] Գոր. 2.42:
մովնա և զպարմենա, և զնիկողայոս զեկն անտիոքացի[4]: • 1.Տիմ. 4.15.
[4] Գոր. 11.24:
6 Զորս կացուցին առաջի առաքելոցն. և աղօթս արարեալ 8.5.26:21.8.
եդին 'ի վերայ նոցա զձեռս[5]: Յայտ. 2.6.15.
[5] Թու. 8.10:
7 Եւ բանն Աստուծոյ աճէր. և բազմանայր թիւ աշակեր- 27. 18.23:
տացն յոյժ յԵրուսաղէմ: և բազում ժողովք 'ի քահանայիցն 2.Օրէ.34. 9.
անսային հաւատոցն[6]: Գոր. 1.24:
8. 17: 9. 17:
8 Ստեփաննոս՝ այր լի շնորհօք և զօրութեամբ, առնէր 13. 3:
արուեստս և նշանս մեծամեծս 'ի ժողովրդեանն: 1.Տիմ. 4.14:
5.22:
9 Յարեան ոմանք 'ի ժողովրդենէն, որ կոչէր լիբերտացւոց՝ 2.Տիմ. 1. 6.
և կիւրենացւոց՝ և աղեքսանդրացւոց՝ և որ 'ի կիւլիկեցւոց՝ և Ղու. 24.50.
10 յասիայ, վիճել ընդ ստեփաննոսի. • Եւ ոչ կարէին [6] Ես. 55.11.
զդէմ ունել իմաստութեան և հոգւոյն, որով խօսէր[7]: • Յով. 12.42.
Գոր. 12.24:
11 Յայնժամ հրապուրեցին արս ոմանս ասել. թէ լուաք զդորա 13.49:19.20.
խօսել բանս հայհոյութեան 'ի մովսէս և յԱստուած[8]: • Կղ. 1. 6.
12 • Եւ խռովեցին զժողովուրդն և զերիցունս և զդպիրսն. [7] Մտ. 10.20.
և հասեալ 'ի վերայ՝ յափշտակեցին զնա՝ և ածին յատեան[9]: Ղու. 21.15.
Գոր. 5.39.
13 • Եւ կացուցին վկայս սուտս՝ որ ասէին, այրս այս ոչ Ելք. 4.12.
դադարէ խօսել բանս հայհոյութեան զտեղւոյն սրբոյ՝ և Ես. 54.17:
[8] 3.Թգ.21.10.
14 զօրինացն[10]: • Լուաք 'ի դմանէ, զի ասէր՝ թէ Յիսուս 13.
նազովրեցի՝ նա քակեսցէ զտեղիս զայս, և փոխեսցէ զօրէնս՝ Մտ. 26.59.
15 զոր ետ մեզ մովսէս[11]: • Եւ հայեցեալ 'ի նա ամենե- 60.
ցուն՝ որ նստէին յատենին, տեսին զերեսս նորա իբրև [9] Գոր. 13.50.
[10] Մտ. 26.59:
զերեսս հրեշտակի[12]: 10,25.

Գլուխ Եօթներորդ: [11] Դան. 9.26.

Գոր. 25. 6.
1 Ասէ քահանայապետն՝ թէ արդարև այդ այդպէս իցէ: [12] Ելք. 34.30.
2 • Եւ նա ասէ. արք եղբարք և հարք՝ լուարուք ինձ: 35.
Աստուած փառաց երևեցաւ հօր մերում աբրահամու մինչ- Մտ. 28. 3.

[1] Գոր. 22. 1. դեռ 'ի Միջագետս էր, մինչչև բնակեցուցեալ էր զնա
[2] Ծն. 12. 1. —4: 15. 7. 'ի Խառան. և ասէ ցնա[1]. * Ե՛լ յերկրէ քումմէ և 3
Նէե. 9. 7. յազգէ քումմէ, և եկ յերկիր' զոր ցուցից քեզ[2]: *
[3] Ծն. 11,31: Յայնժամ ելեալ յերկրէն Քաղդեացւոց բնակեաւ 'ի Խա- 4
12. 4. 5. ռան: և անտի յետ մեռանելոյ հօր նորա' փոխեաց, և
[4] Ծն. 12. 7: 13.15: պանդխտեցոյց զնա յերկրիս յայսմիկ, յորում դուք այժմ
15.3. 18:17. բնակեալ էք[3]: * Եւ ոչ ետ նմա ժառանգութիւն 'ի սմա, 5
8: 26. 3. և ոչ քայլ մի ոտին. և խոստացաւ տալ նմա զսա 'ի բնա-
[5] Ծն. 15.13. 16. կութիւն, և զաւակի նորա յետ նորա, մինչ ոչ գոյր նորա
Ել. 12.40. որդի[4]: * Խօսեցաւ Աստուած այսպէս. թէ եղիցի զաւակ 6
Գաղ 3.17. նորա պանդուխտ յօտար երկրի. և ծառայեցուսցեն զնա' և
[6] Ել. 3,12. [7] Ծն.17 9.10. չարչարեսցեն ամս չորեքհարիւր[5]: * Եւ զազգն' որում 7
11:21.2.3.4: ծառայեսցեն' դատեցայց ես, ասէ Աստուած. և յետ այսո-
25. 26:29. րիկ ելցեն' և պաշտեսցեն զիս 'ի տեղւոջս յայսմիկ[6]: *
31: 30.5:35. 18.23. Եւ ետ նմա ուխտ թլփատութեան: և ապա ծնաւ զԻսա- 8
[8] Ծն. 37. 4. հակ, և թլփատեաց զնա յաւուր ութերորդի. և Իսահակ
11.28. զՅակոբ. և Յակոբ զերկոտասան նահապետսն[7]:

Սաղ.104.17. Ծն. 39. 2. Եւ նահապետքն նախանձեալ ընդ Յովսեփայ' վաճառեցին 9
21.23. յԵգիպտոս. և էր Աստուած ընդ նմա[8]: * Եւ փրկեաց 10
[9] Ծն. 41.37. զնա յամենայն նեղութեանց նորա. և ետ նմա շնորհս և
40.55:42.6: իմաստութիւն առաջի Փարաւոնի արքային Եգիպտացւոց.
1.Թագ.17.37. Սաղ.104.21: և կացոյց զնա իշխան Եգիպտացւոցն' և ամենայն տան նորա[9]:
33.20. * Եւ եկն սով յամենայն երկիրն Եգիպտոսի, և 'ի Քանան 11
Առ.24.16: նեղութիւն մեծ. և ոչ գտանէին կերակուր հարքն մեր[10]:
2.Կոր. 1.10: 2.Տիմ. 3.11. * Եւ լուեալ Յակոբայ թէ գտանի կերակուր յԵգիպտոս' 12
[10] Ծն. 41.54. առաքեաց զհարսն մեր յառաջագոյն[11]: * Եւ յերկրոր- 13
Սաղ.104.16. դումն ետ ծանօթս Յովսէփ եղբարց իւրոց. և յայտնի եղև
[11] Ծն.42.1.2. [12] Ծն. 45. 3. ազգն նորա Փարաւոնի[12]: * Առաքեաց Յովսէփ' և կո- 14
4.16. չեաց զՅակոբ զհայր իւր, և զամենայն ազգատոհմն' ոգիս
[13] Ծն. 45. 9. եօթանասուն և հինգ[13]: * Եւ էջ Յակոբ յԵգիպտոս' և 15
27: 46.27: 2.Օրէ.10.22. վախճանեցաւ ինքն և հարքն մեր[14]: * Եւ փոխեցան 16
[14] Ծն. 46. 5: 'ի Սիւքեմ, և եդան յայրին, զոր ստացաւ Աբրահամ գնոց
49. 32.33. արծաթոյ յորդւոցն Եմովրայ' 'ի Սիւքեմ[15]:

Ել. 1. 6. [15] Ծն. 23.16: Իբրև մերձեցաւ ժամանակ աւետեացն' զոր խոստացաւ Աստ- 17
35.19:47.30: ուած Աբրահամու, աճեաց ժողովուրդն' և բազմացաւ
49.29:50.13. Ել.13.19. Յես.24.32.

18 յեգիպտոս[1]. • Մինչև յարեաւ այլ թագաւոր յեգիպտոս՝ [1] Ձուէր. Թ.
19 որ ո՛չ ճանաչէր զՅովսէփ: • Նա հնարեցաւ ազգին մե- Ծն. 15.13.
ում, և չարչարեաց զհարսն մեր առնել ընկեցիկ զմանկունս Ել. 1. 7. 8—20.
20 նոցա՝ զի մի՛ ապրեսցին[2]: • Յորում ժամանակի ծնաւ Սղ. 103.24.
և Մովսէս՝ և էր կայտառ առաջի Աստուծոյ. որ և սնաւ [2] Ել. 1.16.22.
21 'ի տան հօր իւրոյ ամիսս երիս[3]: • Եւ յընկեցիկն առնել Մտ. 2.16.
զնա՝ եբարձ զնա դուստր փարաւոնի, և սնոյց զնա իւր [3] Ել. 2. 2. Եբր. 11.23.
22 յորդեգիրս[4]: • Եւ վարժեցաւ Մովսէս ամենայն իմաստու- [4] Ել. 2. 3.
թեամբ եգիպտացւոց. և էր զօրաւոր բանիւք և գործովք 4—10:
23 իւրովք[5]: • Իբրև լցաւ նորա քառասնամեայ ժամանակ, [5] 3.Թգ. 4.30. Ղկ. 24.19.
անկաւ 'ի սիրտ նորա շրջել զեղբարբքն իւրովք՝ զորդ-
24 ւովք իսրայէլի[6]: • Եւ տեսեալ զմի զրկեալ՝ զչարե- [6] Ել. 2.11.
ցաւ, և խնդրեաց զվրէժ զրկելոյն՝ սպանեալ զեգիպ- 12.
25 տացին: • Զմտաւ ածէր թէ իմասցին եղբարք նորա,
զի Աստուած 'ի ձեռն նորա տալոց էր զփրկութիւն նոցա.
26 և նոքա ոչ իմացան: • Եւ 'ի վաղիւ անդր երևեցաւ
նոցա մինչդեռ մարտնչէին՝ և վարեաց զնոսա 'ի խաղաղու-
թիւն, ասէ. արք՝ եղբարք էք, ընդէ՞ր զրկէք զմիմեանս[7]: [7] Ծն. 13. 8.
27 • Իսկ որ զրկէր զընկերն, մերժեաց զնա՝ և ասէ. ո՞ Ել. 2 13.
28 կացոյց զքեզ իշխան և դատաւոր 'ի վերայ մեր[8]: • Մի [8] Մտ. 21 23.
թէ սպանանե՞լ կամիցիս զիս՝ զո՛ր օրինակ սպաներ երէկ զեգիպ- Ղկ. 12 14.
29 տացին: • Եւ փախեաւ Մովսէս 'ի բանիցս յայսցանէ, Գծ. 4. 7.
և եղև պանդուխտ յերկրին մադիամու. ուր ծնաւ երկուս
30 որդիս[9]: • Եւ 'ի կատարել ամացն քառասնից, երևեցաւ [9] Ել. 2.15.
նմա յանապատի լերինն սինայ հրեշտակ Տեառն 'ի բոց հրոյ 22:4. 20: 8: 2.3.4.
31 մորենւոյն[10]: • Եւ Մովսէսի տեսեալ՝ զարմացաւ ընդ տեսիլն, [10] Ել. 3. 2.
32 և 'ի մատչելն նորա նշմարել՝ եղև ձայն Տեառն. • Ես
եմ Աստուած հարց քոց, Աստուած աբրահամու՝ և սահակայ՝
և յակովբայ: և զահի հարեալ Մովսէս՝ ոչ իշխէր հայել[11]: [11] Մտ. 22.32.
33 • Եւ ասէ ցնա Տէր. լո՛յծ զկօշիկս ոտից քոց, զի Եբր. 11.16.
34 տեղիդ՝ յորում դուդ կացեր՝ երկիր սուրբ է[12]: • Տեսա- [12] Ել. 3. 5.
նելով տեսի զչարչարանս ժողովրդեան իմոյ՝ որ յեգիպտոս, և Յե. 5.15:
լուայ հեծութեան նոցա՝ և իջի փրկել զնոսա. և արդ՝ եկ 2.Պե. 1.18.
35 առաքեցից զքեզ յեգիպտոս[13]: • Զայն Մովսէս՝ զոր ու- [13] Ել. 3. 7.
րացանն և ասեն. ո՞ կացոյց զքեզ իշխան և դատաւոր
'ի վերայ մեր, զնա Աստուած իշխան և փրկիչ առաքեաց

[1] Ել. 14.19: 'ի ձեռն հրեշտակին, որ երևեցաւ նմա 'ի մորենւոջն [1]: •
3.10: 23.20. Նա եհան զնոսա՝ արարեալ նշանս և արուեստս յերկրին 36
Թւ. 20.16 Եգիպտացւոց՝ և 'ի կարմիր ծովուն, և յանապատին՝ ամս
Ես. 63. 9. քառասուն [2]:
[2] Ել. Է—Ժ. ԺԱ ԺԴ. Այս է Մովսէս, որ ասաց ցորդիսն Իսրայէլի · Մարգարէ 37
12.41:33. 1: յարուսցէ ձեզ Տէր Աստուած ձեր յեղբարց ձերոց իբրև
Սղ. 104.27. զիս, նմա լուիջիք [3]: • Սա է՝ որ եղև յեկեղեցւոջն 38
Ել. 14.21. 27. 26.29: յանապատին ընդ հրեշտակին, որ խօսեցաւ ընդ նմա 'ի լերինն
16. 1.35. Թւ. 14.33: Սինայ՝ և ընդ հարսն մեր · որ ընկալաւ զպատգամս կենդանիս՝
32.13: տալ մեզ [4]: • Որում ոչ կամեցան հնազանդ լինել հարքն 39
[3] 2.Օրէ. 18.15. 18. մեր · այլ մերժեցին՝ և դարձան սրտիւք իւրեանց յԵգիպտոս:
Գծ. 3.22. • Եւ ասեն ցԱհարոն · Արա մեզ աստուածս, որ երթիցեն 40
Յհ. 7.40. առաջի մեր · զի Մովսէսն այն՝ որ եհան զմեզ յերկրէն
Մտ. 17. 5. Եգիպտացւոց, ոչ գիտեմք զի՞ եղև նմա [5]: • Եւ արարին 41
[4] Ել. 19. 3. 17. յաւուրսն յայնոսիկ որթ, և մատուցին զոհս կռոց և ուրախ
Ես. 63. 9. լինէին 'ի գործս ձեռաց իւրեանց [6]: • Դարձոյց Աստուած՝ 42
Գղ. 3. 19. և մատնեաց զնոսա 'ի պաշտօն զօրութեան երկնից · որպէս
Եբր. 2. 2. և գրեալ է 'ի գիրս մարգարէից · Միթէ զոհս և պատարագս
Ել. 21. 1: 2.Օրէ. 5.27. մատուցէ՞ք ինձ զամս քառասուն յանապատին՝ տունդ Իսրայ-
31: 33. 4. էլի [7]: • Եւ առիք զխորանն Մողոքայ, և զաստղն աստուծոյն 43
Յհ. 1.17. Հռ. 3. 2. Հռեմփայ, զպատկերսն՝ զոր արարիք երկիրպագանել նոցա ·
[5] Ել. 32. 1: և փոխեցից զձեզ յայն կողմն Բաբելոնացւոց: • Խորանն 44
[6] 2.Օրէ. 9.16. վկայութեան էր ընդ հարսն մեր յանապատին · որպէս
Սղ. 105. 19.20. հրաման ետ՝ որ խօսէրն ընդ Մովսէսի, առնել զայն ըստ
[7] Սղ. 80.12. օրինակին՝ զոր ետես [8]: • Զոր և ընկալեալ բերին հարքն 45
13. Եզ. 20. 25.39. մեր հանդերձ Յեսուաւ 'ի վիճակ ազգացն, զորս մերժեաց
Հռ. 1.24: Աստուած յերեսաց հարցն մերոց · մինչև յաւուրս Դաւթի [9],
2.Թես. 2.11: • Որ եգիտ շնորհս առաջի Աստուծոյ, և խնդրեաց գտանել 46
2.Օրէ. 4.19: զյարկս Աստուծոյ Յակովբայ [10]: • Իսկ Սողոմոն շինեաց 47
17.3: 4.Թգ. 17.16:21. 3. նմա տուն [11]: • Այլ ոչ եթէ բարձրեալն 'ի ձեռագործ 48
Երե. 19.13. տաճարս բնակէ · այլ որպէս մարգարէն ասէ [12]. • Երկինք 49
Ամ. 5.25. 26. աթոռ իմ են, և երկիր պատուանդան ոտից իմոց · Ո՞րպիսի

[8] Ել. 25.40:26.30. Եբր. 8.5. [9] Ել. 34.24: 2.Օրէ. 4.38:7.22. Յես. 3.14. Նեե. 9.24. Սղ. 43.2: 77.54: Գծ. 13.19. [10] 1.Թգ. 16.1.12: 2.Թգ. 7.1: Սղ. 77.70.71: 88.20: Գծ. 13.22: 3.Թգ. 8.17: 1.Մն. 22.7. Սղ. 131.4.5: [11] 3.Թգ. 6.1:8.20: 1.Մն. 17.12: 2.Մն. 3.1. [12] Հռմր. 47: 3.Թգ. 8.27: 2.Մն. 2.6: 6.18. Գծ. 17.24.

տուն շինեցիք ինձ ասէ Տէր. կամ զի՞նչ տեղի հանգստեան [1]
50 իմոյ[1]. • Ո՞չ ձեռն իմ արար զայս ամենայն։
51 Խստապարանոցք և անթլփատք սրտիւք և ականջօք. [2]
դուք հանապազ Հոգւոյն սրբոյ հակառակ կայք. որպէս
52 հարքն ձեր և դուք[2]։ • Զո՞ 'ի մարգարէիցն ոչ հալա-
ծեցին հարքն ձեր. և սպանին զայնոսիկ՝ որ յառաջագոյն
պատմեցին վասն գալստեան արդարոյն, որոյ դուք այժմ
53 մատնիչք և սպանողք եղէք[3]. • Որք առիք զօրէնս
'ի հրամանս հրեշտակաց, և ոչ պահեցիք[4]։
54 Եւ լուեալ զայս՝ զայրանային 'ի սիրտս իւրեանց, և կրճտէ-
55 ին զատամունս 'ի վերայ նորա[5]։ • Եւ նա էր լի Հոգւով
սրբով. հայեցաւ յերկինս՝ և ետես զփառս Աստուծոյ, և
զՅիսուս՝ զի կայր ընդ աջմէ Աստուծոյ[6]. և ասէ՝ ահա
տեսանեմ զերկինս բացեալ՝ և զՈրդի մարդոյ զի կայ ընդ
56 աջմէ Աստուծոյ[7]։ • Աղաղակեալ 'ի ձայն մեծ՝ խցին
զականջս իւրեանց, և դիմեցին առ հասարակ 'ի վերայ նորա։
57 • Եւ հանեալ արտաքոյ քաղաքին՝ քարկոծէին. և վկայքն
դնէին զձորձս իւրեանց առ ոտս երիտասարդի միոջ որ կոչէր
58 Սաւուղ[8]։ • Եւ քարկոծ առնէին զՍտեփաննոս, որ կար-
59 դայր և ասէր. Տէր Յիսուս՝ ընկալ զոգի իմ[9]։ • Եդ
ծունր՝ աղաղակեաց 'ի ձայն բարձր[10]. Տէ՛ր՝ մի՛ համարիր դոցա
զայս մեղս. և զայս իբրև ասաց՝ ննջեաց. և Սաւուղ էր կամակից
սպանման նորա[11]։

Գլուխ Ութերորդ։

1 Եւ եղև յաւուր յայնմիկ հալածումն մեծ 'ի վերայ
եկեղեցւոյն յԵրուսաղէմ. և ամենեքեան ցրուեցան 'ի գաւառս
2 Հրէաստանի՝ և 'ի Սամարիա՝ բաց յառաքելոցն[12]։ • Եւ
բարձին զՍտեփաննոս արք երկիւղածք՝ և արարին կոծ մեծ
3 'ի վերայ նորա[13]։ • Բայց Սաւուղ վնասակար էր եկեղեցւոյն.
'ի տունս տունս մտանէր քարշէր զարս և զկանայս՝ մատնէր
4 'ի բանտ[14]։ • Եւ սփռեալքն՝ շրջէին աւետարանէին

[1] Եսա.66.1.2. Մատ. 5.34. 35: 23.22. [2] Ելք. 32.9: 33.3. Եսա. 43.4. Ղևտ.26.41. 42: 2.Օրէ. 10.16. Երե. 4.4: 6.10: 9.26. Եզե. 44.9. Հռո. 2.28. Հրէ.9.25. 27. 35.39. 40.41: [3] 2.Մն. 36. 16.17. Մատ. 21.35: 23. 34.37: 1.Թես. 2.15. Գոր. 3.14. [4] Ելք. 20.1. Գաղ. 3.19. Եբր. 2.2. [5] Գոր. 5.33. [6] Գոր. 6.5. [7] Եզե. 1.1. Դան. 7.13. Մատ. 3.16. Գոր. 10.11. Յայտ. 19.11: [8] 3.Թագ.21.13. Ղուկ. 4.29. Եբր. 13.12. Ղևտ.24.16: 2.Օրէ.13.9. 10: 17.7: Գոր. 8.1: 22.20. [9] Գոր. 9.14. 21: 22.16. Սաղ. 30.6. Ղուկ. 23.46. [10] Ամ Ծննդեան վերջոյն.34. Ամ Տեառն Հարցման. 31: 2.Եզր.9.5: 3.Թագ.8.54. Սաղ. 94. 6. Դան.6.10. Մատ.5.44. Ղուկ. 22.41: 6.28: 23.34. Գոր. 9.40: 20.36: 21.5: [11] 7.57: 22.20. [12] Գոր. 11.19. [13] Ծնն. 23. 2: 50.10: 2.Թագ. 3.31. [14] Գոր.7.57: 9. 1.13.21: 22.5. 19: 26.10.11: 1.Կոր. 15.9. Գաղ. 1.13. Փիլ. 3.6: 1.Տիմ. 1.13.

[1] Հռով. 1. զբանն[1]։ • Իսկ Փիլիպպոս իջեալ 'ի քաղաքն Սամարացւոց՝ 5
Մտթ. 10.23. Գործ. 11.19: քարոզէր նոցա զՔրիստոս[2]։ • Ունկն դնէին ժողովուրդ- 6
[2] Գործ. 6. 5. քն բանիցն Փիլիպպոսի միաբան՝ 'ի լսել նոցա և 'ի տեսանել
զնշանսն, զոր առնէր, • Քանզի բազումք որ ունէին 7
[3] Մրկ. 16.17 զայսս պիղծս՝ աղաղակէին 'ի ձայն մեծ, և ելանէին[3]։ •
Եւ բազում անդամալոյծք և կաղք բժշկէին։ 8
Եւ եղև ուրախութիւն մեծ 'ի քաղաքին յայնմիկ։ 9
Այր ոմն անուն Սիմոն՝ յառաջագոյն էր 'ի քաղաքին. մոգ
էր, և ապշեցուցանէր զազգն Սամարացւոց. ասել զանձնէ՝
[4] Գործ. 13. 6: թէ իցէ մեծ ոմն[4]. • Յոր հայէին ամենեքին 'ի փոքուէ 10
5.36: 2.Տիմ.3.2.5. մինչև 'ի մեծամեծս. և ասէին, սա է զօրութիւն Աստուծոյ,
որ կոչի մեծ։ • Հայէին 'ի նա վասն բազում ժամանակաց 11
մոգութեամբքն ապշեցուցանելոյ զնոսա։ • Բայց յորժամ 12
հաւատացին Փիլիպպոսի, որ աւետարանէր վասն արքայութեանն
Աստուծոյ, և անուանն Յիսուսի Քրիստոսի, մկրտէին ամե-
[5] Հռով. 37. նեքեան արք և կանայք[5]։ • Այլ և ինքն Սիմոն հաւատաց, 13
Գործ. 2.41: 1. 3 և մկրտեալ կանխէր առ Փիլիպպոս։ տեսեալ զնշանսն և
զմեծամեծ զօրութիւնսն՝ որք լինէին, զարմանայր։

Իբրև լուան՝ որ յԵրուսաղէմ առաքեալքն էին, թէ և 14
[6] Գործ. 2.38: 'ի Սամարիա ընկալան զբանն Աստուծոյ, առաքեցին առ նոսա
5.32. զՊետրոս և զՅովհաննէս։ • Որք իջեալ կացին յաղօթս 15
[7] Գործ. 19. 2. 'ի վերայ նոցա, որպէս զի առցեն զՀոգին սուրբ[6]. • Զի 16
Մտթ. 28.19. ցայնժամ չև ևս էր և ոչ 'ի վերայ միոյ նոցա հասեալ. բայց
Գործ. 2.38; 10.48: միայն մկրտեալք էին յանուն Տեառն Յիսուսի[7]։ • Յայն- 17
19. 5. 6: 1.Կոր. 1.13. ժամ եդին զձեռս 'ի վերայ նոցա՝ և առնուին Հոգի սուրբ[8]։

[8] Թւ. 8.10: Տեսեալ Սիմոնի՝ թէ ձեռն 'ի վերայ դնելով առաքելոցն՝ 18
27. 18.23: տուեալ լինի Հոգին սուրբ, մատոյց նոցա ինչս՝ և ասէ. •
2.Օրէ.34. 9 Գործ. 6. 6: Տուք և ինձ զիշխանութիւնս զայս, զի յոր վերայ դնիցեմ 19
19. 6. զձեռս՝ առցէ Հոգի սուրբ։ և Պետրոս ասէ ցնա. • Ար- 20
Եբր. 6. 2. ծաթ քո ընդ քեզ լիցի 'ի կորուստ, զի զպարգևսն Աստուծոյ
[9] Հռով. 16: 4.Թագ. 5.16. համարեցար ընչիւք ստանալ[9]։ • Ո՛չ գոյ քեզ մասն և 21
20: 5. 9. վիճակ 'ի բանիդ յայդմիկ. քանզի սիրտ քո ոչ է ուղիղ
Մտթ. 10. 8. առաջի Աստուծոյ։ • Ապաշխարեա՛ դու 'ի չարեացդ քոց 22
Գործ. 2.38: 10.45:11.17. յայդցանէ, և աղաչեա՛ զՏէր. թերևս թողութիւն լիցի
[10] Դան. 4.24: քեզ 'ի մեղմեխ խորհրդոց սրտի քո[10]։ • Քանզի 'ի դառ- 23
2.Տիմ. 2.25. նութիւն մաղձի, և 'ի կնճիռս անիրաւութեան տեսանեմ

24 զքեզ[1]: • Պատասխանի ետ սիմոն և ասէ. աղաչեցէք
դուք վասն իմ զՏէր, զի մի՛ ինչ եկեսցէ 'ի վերայ իմ.
25 յորոց դուքդ ասացիք[2]: • Եւ նոքա եդեալ զվկայութիւն՝
խօսեցան զբանն Աստուծոյ, և դարձան յերուսաղէմ. և
'ի բազում գեօղս սամարացւոցն աւետարանէին:
26 Հրեշտակ Տեառն խօսեցաւ առ փիլիպպոս՝ և ասէ. արի՛
և գնա՛ դու 'ի կողմն հարաւոյ՝ ընդ ճանապարհ որ իջանէ
27 յերուսաղեմէ 'ի գազայ. զի այս է անապատ: • Եւ
յարեաւ գնաց. և ահաւասիկ այր մի եթեովպացի, ներ-
քինի հզօր՝ կանդակայ տիկնոջ եթեովպացւոյ. որ էր 'ի վերայ
ամենայն գանձուց նորա. որ եկեալ էր երկիրպագանել
28 յերուսաղէմ[3]. • Եւ էր անդրէն դարձեալ. և նստեալ
29 'ի կառս իւրում, ընթեռնոյր զմարգարէն զեսայի. • Ասէ հո-
գին ցփիլիպպոս[4]. մատի՛ր՝ և յարեա՛ց 'ի կառսդ յայդոսիկ: •
30 • Եւ ընթացեալ փիլիպպոս՝ լուեր զի ընթեռնոյր զեսայի
մարգարէ, և ասէ. գիտիցե՞ս արդեօք՝ զոր ընթեռնու-
31 ցուդ: • Եւ նա ասէ՝ զիա՞րդ կարիցեմ, թէ ոք ոչ
առաջնորդեսցէ ինձ: և աղաչեաց զփիլիպպոս ելանել նստել
32 ընդ նմա: • Եւ գլուխ գրոյն՝ զոր ընթեռնոյր՝ էր
այս. իբրև զոչխար 'ի սպանդ վարեցաւ, և իբրև զորոջ առաջի
կտրչի իւրոյ անմռունչ, այնպէս ոչ բանայ զբերան իւր[5]: •
33 'ի խոնարհութեան նորա դատաստան նորա բարձաւ, և զազ-
գատոհմն նորա ո՞ պատմեսցէ. զի բառնին յերկրէ կեանք
34 նորա: • Պատասխանի ետ ներքինին փիլիպպոսի, և
ասէ. աղաչեմ զքեզ՝ վասն ո՞յր ասէ մարգարէն զայս. վասն
35 իւ՞ր, եթէ վասն այլոյ ուրուք: • Եբաց փիլիպպոս
զբերան իւր, և սկսեալ 'ի գրոցս յայսցանէ՝ աւետարանեաց
36 նմա զՅիսուս[6]: • Իբրև երթային զճանապարհայն՝ եկին
'ի ջուր ինչ. և ասէ ներքինին, ահաւասիկ ջուր՝ զի՞նչ
37 արգելու զիս 'ի մկրտելոյ[7]: • Եւ ասէ ցնա. եթէ հաւա-
տաս բոլորով սրտիւ քով՝ մարթ է. պատասխանի ետ և
ասէ. հաւատամ՝ եթէ Յիսուս Քրիստոս է որդի Աստու-
38 ծոյ[8]: • Եւ հրամայեաց կացուցանել զկառսն. և իջին
երկոքեան 'ի ջուրն՝ փիլիպպոս և ներքինին. և մկրտեաց զնա:
39 • Եւ իբրև ելին 'ի ջրոյ անտի՝ հոգին սուրբ եկն 'ի վերայ
ներքինւոյն. և հրեշտակ Տեառն յափշտակեաց զփիլիպպոս,

[1] 2.Օրէ. 29. 18: 32.32. Եւթ. 4.18. Եփ. 3.12: 12.15.
[2] Ծն. 20. 7. 17. Ել. 8. 8. Թագ. 21. 7: 3 Թագ.13. 6. Ցբ. 42. 8. Ցւ. 5.16.
[3] 2.Մն.6.32. Ն. 33. Սոփ. 3.10. Ցհ. 12.20. Գոր.13.2.4: 11.12:10.19: Ցհ. 14.25: 16.23. Գոր.2.1—4: 15.26.
[5] Եսա. 53. 7. Ն. 8. Մատ.26.63. Ն. 63. Մար. 14.61.
[6] Ղու. 24.27. Գոր. 18.28.
[7] Գոր. 10.47.
[8] Հռով. 12. Մատ. 28.19. Մար. 16.16. Մար. 16.16. Ցհ.6.70: 9. 35.38:11.27. Գոր. 9.20: 1.Ցհ. 4.15: 5. 5.13.

[1] 3 Թագ. 18,12: և ոչ ևս ետես զնա ներքինին. և գնայր զճանապարհ իւր
4 Թագ. 2,16. Եզ. 3,12,14. ուրախութեամբ [1]: • Բայց Փիլիպպոս գտաւ յԱզովտոս. 40
Մատ. 3,16: և շրջեալ աւետարանէր ամենայն քաղաքացն մինչև 'ի գալ
4, 1. նորա 'ի Կեսարիա:

Գլուխ իններորդ:

Իսկ Սօղոս տակաւին լցեալ սպառնալեօք և սպանմամբ 1
[2] [illegible] աշակերտացն Տեառն, մատուցեալ առ քահանայապետն [2]. •
[illegible] 35. [illegible] խնդրեաց 'ի նմանէ թուղթս 'ի Դամասկոս առ ժողովրդ- 2
[illegible] 32. ոցն. որպէս թէ զոք գտցէ զայնր ճանապարհի՝ արս կամ
Գործ. 8, 3. կանայս, կապեալ ածցէ յԵրուսաղէմ [3]: • Եւ ընդ երթալ 3
Գաղ. 1,13: 1 Տիմ. 1,13. նորա՝ եղև մերձենալ 'ի Դամասկոս. յանկարծակի շուրջ
[3] Գործ. 19, 9. զնովաւ փայլատակեաց լոյս յերկնից [4]: • Եւ անկեալ 4
23. յերկիր, լուաւ բարբառ՝ որ ասէր ցնա. Սաւուղ Սաւուղ
[4] Գործ. 22, 6: 26,12: զի՞ հալածես զիս [5]: • Եւ ասէ՝ ո՞վ ես Տէր: և նա 5
1 Կոր. 15, 8. ասէ. ես եմ Յիսուս՝ զոր դու հալածես. խիստ է քեզ ընդ-
[5] Ես. 63, 9. դէմ խթանի աքացել [6]: • Եւ զարհուրեալ՝ և անշշունջ 6
Մատ. 25,40: 1 Կոր. 12,12. լեալ ասաց. Տէր՝ զի՞նչ կամիս առնել [7]: • Եւ ասէ 7
[6] Գործ. 5,39. ցնա Տէր: արի յոտն կաց՝ և մուտ 'ի քաղաքդ, և պատ-
[7] Ղուկ. 3,10. մեսցի քեզ՝ զի՛նչ պարտ իցէ առնել: Իսկ արքն՝ որ ընդ
Գործ. 2,37: 16,30. նմայն երթային, կային անշշունջ. զձայնն միայն լսէին,
[8] Դան. 10, 7. բայց տեսանէին և ոչ ինչ [8]: • Յարեաւ Սօղոս յերկրէ 8
Գործ. 22, 9: անտի, և աչօք բացօք ոչ զոք տեսանէր. զձեռանէ ա-
26,14. ռեալ նորա՝ մուծին 'ի Դամասկոս: • Եւ էր անդ 9
[9] Գործ. 22,12. աւուրս երիս և ոչ տեսանէր, և ոչ եկեր և ոչ արբ:
[10] Գործ. 21,39: Եւ էր ոմն աշակերտ 'ի Դամասկոս՝ Անանիա անուն. 10
22, 3: ասէ ցնա Տէր 'ի տեսլեան, Անանիա: և նա ասէ, աւասիկ
2 Կոր. 11,22. [illegible] 22,27. եմ Տէր [9]: • Եւ ասէ ցնա Տէր. յոտն կաց՝ և գնա 11
Սաղ. 49,15: ընդ փողոցն՝ որ կոչի Ուղիղ, և խնդրեսցես յապարանսն
90,15. Յուդայ՝ Սօղոս անուն զՏարսոնացի՝ զի կայ դեռ յաղօթս [10]:
Դան. 9,20. [11] [illegible] 1. • Եւ ետես 'ի տեսլեան այր մի Անանիա անուն՝ մտեալ 12
Գործ. 8, 3. և եդեալ 'ի վերայ նորա ձեռն, որպէս զի տեսցէ: •
[12] [illegible] 21. Պատասխանի ետ Անանիա. Տէր՝ լուայ 'ի բազմաց վասն 13
Գործ. 7,58: 22,16: առնն այնորիկ՝ որչափ արար չարիս սրբոց քոց յԵրուսաղէմ [11].
1 Կոր. 1, 2: • Եւ աստ ունի իշխանութիւն 'ի քահանայապետից կա- 14
2 Տիմ. 2,22. պել զամենեսեան, որ կարդան զանուն քո [12]: • Ասէ 15

ցնա Տէր. Երթ դու՝ զի անօթ ընտրութեան է ինձ
նա, կրել զանուն իմ առաջի հեթանոսաց՝ և թագաւորաց՝
16 և որդւոյն Իսրայէլի[1]: • Քանզի ես իսկ ցուցից նմա՝
որչափ պարտ իցէ նմա չարչարիլ վասն անուան իմոյ[2]: •
17 Եւ գնաց Անանիա՝ և եմուտ յապարանսն. և եդեալ 'ի վերայ
նորա ձեռս, ասէ. Սաւուղ եղբայր՝ 'ի վեր հայեաց, Տէր
առաքեաց զիս, Յիսուս՝ որ երևեցաւն քեզ 'ի ճանապարհին՝
յորում գայիրն. որպէս զի տեսցես՝ և լցցիս հոգւով
18 սրբով[3]: • Եւ վաղվաղակի անկան յաչաց նորա իբրև
19 կեղևոք. ետես՝ և յարեաւ մկրտեցաւ: • Եւ առեալ
կերակուր՝ զօրացաւ. և եղև 'ի դամասկոս ընդ աշակերտսն
աւուրս ինչ[4]:
20 Եւ վաղվաղակի 'ի ժողովուրդսն քարոզեաց զՅիսուս, թէ
21 նա է որդին Աստուծոյ[5]: • Զարմացեալ էին ամե-
նեքեան, որ լսէինն, և ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ աւար
հարկանէր յԵրուսաղէմ զայնոսիկ, որ կարդային զանուն
Յիսուսի. և այսր նմին իրի եկեալ է, զի կապեալս զնոսա
22 տարցի առ քահանայապետսն[6]: • Այլ Սաւուղ առաւել
ևս զօրանայր՝ և յաղթահարէր զհրէայսն, որ բնակեալ էին
'ի դամասկոս. և խելամտեցուցանէր թէ սա է Քրիստոսն[7]:
23 Իբրև կատարէին աւուրք բազումք, խորհեցան հրէայքն
24 սպանանել զնա[8]: • Յայտնեցաւ Սաւղոսի նենգութիւն
նոցա, քանզի պահէին զդրունսն 'ի տուէ և 'ի գիշերի՝
25 որպէս զի սպանցեն զնա[9]: • Եւ առեալ զնա աշակերտացն
'ի գիշերի՝ ընդ պարիսպն կախեալ իջուցին վանդակաւ[10]:
26 Իբրև եկն Սաւղոս յԵրուսաղէմ, ընդելանէր յարել յա-
շակերտսն. և ամենեքեան երկնչէին 'ի նմանէ, չհաւատայ-
27 ին թէ իցէ աշակերտ[11]: • Բայց Բառնաբաս առեալ
զնա՝ած առ առաքեալսն. և պատմեաց նոցա՝ որպէս
'ի ճանապարհին ետես զՏէր, և զի խօսեցաւ ընդ նմա. և
զի 'ի դամասկոս համարձակեցաւ յանուն Յիսուսի[12]: •
28 Եւ էր ընդ նոսա՝ 'ի մտանել և ելանել յԵրուսաղէմ,
29 համարձակեալ յանուն Տեառն[13]: • Խօսէր՝ և վիճէր

[1] Պօղոս Քրիստոսի Առաքեալ Ընտրեալ, Գոր. 13. 2. 46.47:18. 6: 22.21:23.11: 26. 16.17. 18: 28.28. Հռոմ. 1.5:11. 13:15.16.19: 1.Կոր.15.10. Գաղ 1.1.12. 15. 16: 2. 2—7. 8. 9. Եփե.3.2-8: 1.Տիմ.2. 7: 2.Տիմ.1.11: 4.17. Գոր. 25.22. 23: 26. 1.
[2] Գոր. 20.23: 21. 11.33: 24. 27:26. 29:28.17.20: 2.Կոր.6.4.5: 11.23. Եփե.3.1: 4. 1: 6.20. Փիլ.1.7.13. 14.16. Կող.4. 3.18: 2.Տիմ. 1. 8. 16: 2. 9. Փիլմ.1. 9. 10.
[3] Գոր. 22.12. 13: 8.17: 2. 4:4.31:8.17: 13.52.
[4] Գոր. 26.20. Գաղ. 1.17.
[5] Մար. 16.16. Յոհ. 9.35. —37.

Գոր.8.37. [6] Հռոմ.1. Գոր.8.3 Գաղ.1.13.23. [7] Գոր.18.28. [8] Գոր. 23.12: 25.3: 2.Կոր. 11.26. [9] 2.Կոր.11.32. [10] Յես.2.15: 1.Թագ.19.12. [11] Գոր.22.17. Գաղ.1.17.18. [12] Հռոմ.20. 22. Գոր.4.36.37: 13.2. [13] Հռոմ.26. Գաղ.1.18.

[1] Հռով. 23. ընդ յոյնսն. և նոքա խորհէին սպանանել զնա[1]: • Եւ 30
Գործ. 6. 1: իմացեալ եղբարց՝ իջուցին զնա 'ի Կեսարիա, և առաքեցին
11.20:
2.Կոր.11.26. զնա 'ի Տարսոն:

Բայց եկեղեցին ընդ ամենայն Հրէաստան՝ և 'ի Սամարիա 31
և 'ի Գալիլիա ունէր խաղաղութիւն, շինեալ և երթեալ
զհետ երկիւղի Տեառն. և մխիթարութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ
[2] Գործ. 8. 1. բազմանայր[2]:

Եւ եղև 'ի շրջելն Պետրոսի առ ամենեքումբք, իջանել 32
[3] Գործ. 8.14. նմա և առ սուրբսն՝ որ բնակեալ էին 'ի Լիւդիայ[3]: •
Եւ եգիտ անդ այր մի, որում անուն էր Ենեա, ութ_ 33
ամեան դնէր 'ի մահիճս անդամալոյծ: • Եւ ասէ ցնա 34
Պետրոս. Ենեա՝ բժշկէ զքեզ Տէր Յիսուս Քրիստոս,
արի՝ և քեզէն թօթափեա զանկողինս քո: և վաղվաղակի
[4] Գործ 3.6.16: յարեաւ[4]: • Եւ տեսին զնա ամենեքեան, որ բնակեալ 35
4. 10. էին 'ի Լիւդիայ և 'ի Սարոնեայ, որք և դարձան իսկ
[5] 1.Մն.5.16. 'ի Տէր[5]:

Գործ. 11.21: Եւ 'ի Յոպպէ էր կին մի աշակերտեալ՝ անուն Տաբիթա, 36
2.Կոր. 3.16. որ թարգմանեալ կոչի Այծեմնիկ. սա էր լի գործովք
[6] Գործ. 10.4: բարեաց և ողորմութեամբք զոր առնէր[6]: • Եւ եղև 37
1.Տիմ. 2.10. յաւուրսն յայնոսիկ հիւանդանալ նմա և մեռանել. լուա_
Տիտ.2.7:3.8.
[7] Գործ. 1.13. ցին զնա՝ և եդին 'ի դստիկոնի անդ[7]: • Եւ մերձ 38
էր Լիդիա 'ի Յոպպէ. աշակերտացն լուեալ եթէ Պետրոս
անդ է, առաքեցին երկուս արս առ նա՝ աղաչել, զի մի՛
դանդաղեսցի գալ առ նոսա: • Եւ յարուցեալ Պետ_ 39
րոս՝ եկն ընդ նոսա. զոր՝ իբրև եկն՝ հանին 'ի վերնատունն.
և կացին շուրջ զնովաւ այրիքն ամենայն. լային և ցու_
ցանէին զճորձս և զհանդերձս, որչափ առնէր նոցա Այծ_
եմնիկն: • Եւ հանեալ արտաքս զամենեսեան Պետրոսի, 40
[8] 4.Թագ. 4.33. եդ ծունր՝ եկաց յաղօթս. և դարձաւ 'ի մարմինն և ասէ.
Մատ. 9.25. Տաբիթա՝ արի կաց յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի.
Գործ. 7.59.
Մարկ. 5.41. և նա եբաց զաչս իւր. և տեսեալ զՊետրոս՝ նստաւ կան_
42. գուն[8]: • Ձեռն ետ նմա՝ և յարոյց զնա. կոչեաց զսուրբս 41
Յովհ. 11.43: և զայրիս, առաջի կացոյց զնա կենդանի[9]: • Եւ յայտ_ 42
[9] 3.Թագ.17.23.
[10] Յովհ. 11.45: նի եղև ընդ ամենայն Յոպպէ. և հաւատային բազումք
12. 10.11. 'ի Տէր[10]: • Եւ եղև աւուրս բազումս լինել նմա 43
[11] Գործ. 10. 6. 'ի Յոպպէ՝ առ ումեմն Սիմոնի խաղախորդի[11]:

Գլուխ Տասներորդ:

1 Այր մի էր 'ի կեսարիա՝ անուն կոռնելիոս հարիւրա-
2 պետ, 'ի գնդէ՝ որ կոչէր իտալացի. • Բարեպաշտօն՝ և
երկիւղած յԱստուծոյ ամենայն տամբ իւրով. առնէր
ողորմութիւնս բազումս 'ի ժողովրդեանն. և յաղօթս կայր
3 առ Աստուած յամենայն ժամ[1]: • Ետես 'ի տեսլեան
յայտնապէս զիններորդ ժամու աւուրն զհրեշտակ Աստուծոյ,
4 զի մտանէր առ նա՝ և ասէր ցնա. կոռնելիէ[2]: • Եւ
նա հայեցեալ ընդ նա՝ զարհուրեցաւ, և ասէ. զի՞ է՝ Տէր:
և ասէ ցնա. աղօթք քո՝ և ողորմութիւնք քո ելին յիշատա-
5 կաւ առաջի Աստուծոյ: • Եւ արդ յղեա արս 'ի յոպ-
6 պէ՝ և կոչեա զսիմոն զոմն՝ որ կոչի պետրոս. • Նա
մտեալ է առ սիմոնի ուրումն խաղախորդի, որոյ է տունն
7 մերձ 'ի ծով[3]: • Եւ իբրև գնաց հրեշտակն՝ որ խօսէր
ընդ նմա, կոչեաց երկուս 'ի ծառայից իւրոց՝ և զինուոր մի
8 բարեպաշտօն 'ի սպասաւորացն իւրոց, • Եւ պատմեալ
նոցա զամենայն՝ առաքեաց զնոսա 'ի յոպպէ:
9 Եւ 'ի վաղիւ անդր 'ի ճանապարհ անկանել նոցա՝ և մօտ
'ի քաղաքն լինել, ել պետրոս 'ի տանիսն կալ յաղօթս զվեց-
10 երորդ ժամուն[4]: • Քաղցեաւ՝ և կամէր ճաշակել. և 'ի
11 պատրաստելն նոցա՝ եղև 'ի վերայ նորա զարմացումն: • Եւ
տեսանէր զերկինս բացեալ. և զչորեցունց ծագաց կապեալ
անօթ ինչ իբրև զկտաւ մեծի, իջեալ նստեալ 'ի վերայ
12 երկրի[5]. • Յորում էին ամենայն չորքոտանիք և սողունք
13 երկրի՝ և թռչունք երկնից: • Եւ եղև ձայն առ նա.
14 արի՛ պետրոս, զե՛ն՝ և կե՛ր: • Եւ պետրոս ասէ. քա՛ւ
լիցի՝ Տէր, զի ո՛չ երբէք կերայ խառնակ ինչ և անսուրբ[6]:
15 • Ձայն եղև կրկին անգամ առ նա. զոր Աստուած սրբեաց՝
16 դու մի՛ պղծեր[7]: • Այս եղև երիցս և վերացաւ անօթն
յերկինս:
17 Եւ մինչդեռ զարմացեալ էր ընդ միտս պետրոս՝ թէ
զինչ իցէ տեսիլն՝ զոր ետես. ահա արքն առաքեալք 'ի կոռ-
նելեայ՝ հարցին զապարանիցն սիմոնի, կային առ դրանն[8].
18 • Կոչեցին՝ և հարցանէին, եթէ սիմոն՝ որ կոչին պետրոս՝
19 աստ մտեա՞լ իցէ. • Եւ մինչդեռ պետրոս զմտաւ

[1] Հմմտ. 22. 35. Գործ. 2. 5: 8.2: 13.16. 43: 17. 4: 22.12
[2] Հմմտ. 30 Ծնն. 18. 2: 19. 1: 3.Թգ. 3. 5: 22.19: 2.Մն. 32. 21. Մտթ. 1.20. Ղկ. 1.19. Գործ. 11.13. Եբր. 1.14.
[3] Հմմտ. 22. 32. Գործ. 9.43: 11.14.
[4] Գործ. 11. 5.
[5] Մտթ. 3.16. Ղկ. 13.29. Գործ. 7.55. Յայտ. 19.11.
[6] Ղևտ. 11. 4. 10: 20.25: 2.Օրէ. 14. 3. 7.19. Եզկ. 4.14.
[7] Հմմտ. 28. Մտթ. 15.11. Հռմ. 14.14. 17.20: 1.Կոր. 10.25: 1.Տիմ. 4. 4. Տիտ. 1.15.
[8] Գործ. 9.43.

[1] Գոր. 11.12: ածէր վասն տեսլեանն, ասէ հոգին ցնա. ահաւասիկ արք
6.29; 13. 2. ոմանք խնդրեն զքեզ[1]: • Այլ արի էջ և երթ ընդ 20
4: 15.28. Ց.Հ. 14.26: նոսա առանց իրիք խղճելոյ, զի ես առաքեցի զնոսա[2]: • 21
16.13. Եւ իբրև էջ պետրոս առ նոսա, ասէ. ահաւասիկ ես եմ՝
Գոր. 2.1—4. զոր խնդրէքդ. զի՞նչ իրք են՝ վասն որոյ եկիքդ: • Եւ 22
[2] Գոր. 15. 7. նոքա ասեն, կուռնելիոս հարիւրապետ՝ այր արդար և երկիւ-
ղած յԱստուծոյ, վկայեալ յամենայն ազգէն հրէից.
հրաման առ ՚ի հրեշտակէ սրբոյ՝ կոչել զքեզ ՚ի տուն իւր
[3] Հռմր. 1. 2. և լսել բանս ՚ի քէն[3]: • Կոչեաց զնոսա ՚ի ներքս՝ և առ 23
Գոր. 22.12. իւր ագոյց. և ՚ի վաղիւ անդր յարուցեալ պետրոս՝ գնաց
ընդ նոսա. և ոմանք յեղբարց անտի՝ որ ՚ի յոպպէ էին՝
[4] Հռմր. 45. եկին ընդ նմա[4]:
Գոր. 11.12. Եւ ՚ի վաղիւ անդր մտին ՚ի կեսարիա. և կուռնելիոս 24
մնայր նոցա, կոչեցեալ զազգատոհմն իւր՝ և զկարևոր բարե-
կամսն: • Եւ եղև ՚ի մտանելն պետրոսի՝ ընդ առաջ 25
եղև նմա կուռնելիոս, անկեալ առ ոտսն՝ երկիրպագանէր,
• Եւ պետրոս կանգնեաց զնա՝ և ասէ. յոտն կաց՝ և 26
[5] Գոր. 14.12. ես ինքն մարդ եմ[5]: • Եւ խօսելով ընդ նմա եմուտ 27
13—15. ՚ի ներքս. և գտանէր անդ ժողովեալ բազումս: • Եւ 28
Ցոյ 19.10: 22. 9. ասէ ցնոսա. դուք ինքնին գիտէք՝ որպէս անմարթ է առն
հրէի հպել կամ մերձենալ առ այլազգի. և ինձ Աստուած
[6] Ց.Հ. 4. 9: եցոյց մի՛ զոք խառնակ կամ անսուրբ ասել ՚ի մարդկանէ[6].
18.28. Գոր. 11. 3. • Վասն այսորիկ և առանց ընդ բանս ինչ ածելոյ եկի 29
Գաղ. 2.12. կոչեցեալ. բայց արդ հարցանեմ, յի՞նչ պէտս կոչեցիք զիս:
14. • Եւ կուռնելիոս ասէ. յառաջ քան զչորս աւուրս մինչ 30
Գոր. 15. 8. Եբր. 3. 6. ցայս ժամ կայի յաղօթս յիննի ժամու ՚ի տան իմում, և
ահա այր մի եկն՝ եկաց առաջի իմ ՚ի հանդերձս սպիտակս,
[7] Գոր. 1.10. և ասէ[7]. • Կուռնելիէ՝ լսելի եղեն աղօթք քո. և 31
Մտթ. 28. 3. ողորմութիւնք քո յիշեցան առաջի Աստուծոյ[8]: • Եւ 32
Մրկ. 16. 5. Ղկ. 24. 4. արդ՝ յղեա ՚ի յոպպէ՝ և կոչեա զսիմովն, որ կոչեցեալն է
[8] Հռմր. 4. պետրոս. սա մտեալ է ՚ի տուն սիմոնի ուրումն խաղախորդի
Պետ. 10.12. մերձ ՚ի ծով. որ եկեսցէ, և խօսեսցի բանս ընդ քեզ: •
Եբր. 6.10. Եւ ես իսկ և իսկ յղեցի առ քեզ. դու բարւոք արարեր՝ զի 33
եկիր. արդ՝ ամենեքին մեք առաջի Աստուծոյ կամք լսել
զամենայն, զոր հրամայեալ է քեզ ՚ի Տեառնէ[9]:
[9] 2.Օրէ. 5.27. Եբաց պետրոս զբերան իւր՝ և ասէ. ճշմարտութեամբ 34

հասեալ եմ, զի ո՛չ գոյ ակնառութիւն առ 'ի յԱստուծոյ[1].
35 • Այլ յամենայն ազգս՝ որ երկնչին 'ի նմանէ՝ և գործէ
36 զարդարութիւն, ընդունելի է նմա[2]: • Զբանն առաքեաց
որդւոցն Իսրայէլի՝ աւետարանել զխաղաղութիւն 'ի ձեռն
37 Յիսուսի Քրիստոսի. սա է ամենայնի Տէր[3]: • Դուք
ինքնին գիտէք զբանն, որ եղև ընդ ամենայն Հրէաստան
սկսեալ 'ի Գալիլեէ յետ մկրտութեանն՝ զոր քարոզեաց
38 Յովհաննէս[4]: • Զյիսուս որ 'ի Նազարեթէ՝ զոր օծ
Աստուած Հոգւով սրբով և զօրութեամբ. որ շրջեցաւ
բարի առնել՝ և բժշկել զամենայն ըմբռնեալս 'ի սատանայէ.
39 զի Աստուած էր ընդ նմա[5]: • Եւ մեք վկայ եմք
ամենայնի՝ զոր արար յերկրին Հրէաստանի և յԵրուսաղէմ.
40 զոր և սպանին կախեալ զփայտէ[6]: • Զնա Աստուած
յարոյց յերրորդ աւուր. և ետ նմա յայտնի լինել[7]. •
41 Ո՛չ ամենայն ժողովրդեանն, այլ մեզ վկայիցս յառաջագոյն
ընտրելոցս յԱստուծոյ. որ և կերաք՝ և արբաք ընդ նմա՝
42 յետ յարութեան նորա 'ի մեռելոց[8]: • Եւ պատուիրեաց
մեզ քարոզել ժողովրդեանն և վկայութիւն դնել, թէ նա
է սահմանեալն յԱստուծոյ՝ դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց[9]:
43 • Նմա ամենայն մարգարէք վկայեն, թողութիւն մեղաց
առնուլ անուամբ նորա՝ ամենայն հաւատացելոց 'ի նա[10]:
44 Եւ մինչդեռ խօսէր պետրոս զբանս զայս, հանգեաւ հոգին
45 սուրբ 'ի վերայ ամենեցուն՝ որ լսէին զբանն[11]: • Զար-
մացան՝ որք 'ի թլփատութենէ անտի հաւատացեալք եկեալ
էին ընդ պետրոսի. զի և 'ի հեթանոսս պարգևք հոգւոյն սրբոյ
46 զեղուին[12]: • Քանզի լսէին 'ի նոցանէ խօսել լեզուս՝ և
47 մեծացուցանել զԱստուած: • Յայնժամ պատասխանի ետ
պետրոս. մինթէ զջուր ոք արգելուլ կարէ՞ առ 'ի չմկրտելոյ
զսոսա. որք և զհոգին սուրբ ընկալան՝ որպէս և մեք[13]. •
48 Եւ հրամայեաց նոցա մկրտիլ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի:
յայնժամ աղաչեցին զնա լինել անդ աւուրս ինչ[14]:

[1] 2.Օրէ.10.17: 2.Մնա.19.7. Յոբ. 34.19. Հռո. 2.11. Գաղ. 2.6. Եփե. 6.9. Կող. 3.25: 1.Պետ.1.17.
[2] Գործ. 15.9. Հռո. 2.13. 27:3.22.29: 10. 12.13: 1.Կոր.12.13. Գաղ. 3.28. Եփե. 2.13. 18: 3.6.
[3] Եսա. 57.19. Եփե. 2.14. 16.17. Կող. 1.20. Մատ. 28.18. Հռո. 10.12: 1.Կոր.15.27. Եփե. 1.20. 22: 1.Պետ. 3.22. Յայ. 17.14; 19.16.
[4] Մատ. 4.23. Ղուկ. 4.14.
[5] Մատ. 12.15. Ղուկ. 4.18. Յոհ.3.2.34: 10. 37.38. Գործ. 2.22: 4.27. Կող. 2.9. Եբր. 1.9.
[6] Ղուկ. 24.48. Գործ. 2.32: 4.27: 5.30.
[7] Գործ. 2.24.

[8] Յոհ 14.17.22. Գործ.13.31. Ղուկ.24.30. 42.43 Յոհ.21.13. [9] Մատ.28.19.20.Գործ.1.8.Յոհ.5.22. 27. Գործ.17.31. Հռո.14.9.19:2.Կոր.5.10:2.Տիմ.4.1:1.Պետ.4.5. [10] Եսա.53.11: 59.20.Երե.31.34. Միք.7.18. Զաք.13.1.2. Մատ.26.28. Ղուկ.24.27.44. Յոհ.5.39: 3.14—17. Գործ.15.9: 26.18.22. Հռո.10.11. Գաղ.3.22. [11] Գործ.4.31: 5.32: 8.15.16.17: 11.15. [12] Հայմր.23. Գործ.11.3.18. Գաղ.3.14. [13] Գործ.2.4: 11.17:15.8.9. Հռո.10.12. [14] Այս Ծննդեան Քրիստոսի.38. Այս Տեառն Հասարակ.35: 1.Կոր.1.17. Գործ.2.38;8.16.

Գլուխ Մետասաներորդ:

[1] Գործ. 10,45: Լուան առաքեալքն և եղբարքն՝ որ էին 'ի կողմանս Հրէաս- 1
15. 1. տանի, զի և 'ի հեթանոսս ընկալան զբանն Աստուծոյ: •
Գաղ. 2,12. Բայց յորժամ ել պետրոս յերուսաղէմ, խղճէին 'ի նմանէ՝ 2
որ 'ի թլփատութենէ անտի հաւատացեալքն [1]. • Եւ 3
[2] Գործ. 10,28. ասէին, թէ եմուտ առ արս անթլփատս և եկեր ընդ նոսա [2]:
Գաղ. 2,12. • Եւ սկսաւ պետրոս պատմել նոցա կարգաւ՝ և ասէ [3]: 4
[3] Ղուկ. 1, 3. • Ես էի 'ի քաղաքին 'ի յոպպէ յաղօթս՝ և տեսանէի 5
'ի զարմացման տեսիլ. իջանել անօթ ինչ իբրև կտաւոյ
մեծի զչորեցունց ծագաց կախեալ յերկնից՝ և եհաս մինչև
[4] Գործ. 10, 9. առ իս [4]: • Յոր պշուցեալ հայէի և տեսի զչորքոտա- 6
նիս երկրի, և զգազանս՝ և զսողունս և զթռչունս երկնից:
• Եւ լուայ բարբառ՝ որ ասէր ցիս. արի՛ պետրոս՝ զե՛ն 7
և կե՛ր: • Եւ ասեմ. քա՛ւ լիցի Տէր, զի խառնակ 8
ինչ և անսուրբ ոչ երբեք եմուտ 'ի բերան իմ. •
† Գործ.13.2.4: Պատասխանի ետ ինձ երկիցս անգամ բարբառն յերկնից. 9
15.28: 8.29. զոր Աստուած սրբեաց՝ դու մի՛ խառնակ համարիր: • Այս 10
Յոհ. 16.13: 14.26. եղև երիցս, և վերացաւ ամենայն դարձեալ յերկինս: •
Գործ.2.1—4. Եւ ահա անդրէն երեք արք եկին կացին առ ապարանիցն 11
[5] Գործ. 10.19. ուր եսն էի, առաքեալքն 'ի կեսարիայ առ իս: • Եւ 12
23: 15. 7: 10.23. ասէ ցիս հոգին † երթալ ընդ նոսա՝ և մի՛ ինչ խղճել:
[6] Գործ. 10.30. եկին ընդ իս և սոքա վեցեքին եղբարքս, և մտաք 'ի տուն
[7] Սղ.18.8.12. առնն այնորիկ [5]. • Եւ պատմեաց մեզ՝ որպէս ետես 13
Ղուկ. 19. 9. Յոհ. 4.53. զհրեշտակն 'ի տան իւրում, զի կայր և ասէր ցնա. առա-
Գործ. 16.31. քեա՛ 'ի յոպպէ, և կոչեա՛ զսիմոն զկոչեցեալն պետրոս [6]: •
34: 18. 8. Որ խօսեսցի բանս ընդ քեզ, որովք կեցցես դու՝ և ամենայն 14
[8] Գործ. 2. 4. [9] Մատ. 3.11. տուն քո [7]: • Եւ իբրև սկսայ խօսել՝ եկն հոգին սուրբ 15
Յոհ. 1.26. 'ի վերայ նոցա. որպէս և 'ի վերայ մեր 'ի սկզբանն [8]: •
33.Գործ.1.5: Յիշեցի զբանն Տեառն՝ զոր ասէրն. յովհաննէս մկրտեաց 16
19.4. Ես. 44. 3. 'ի ջուր. բայց դուք մկրտեցիք 'ի հոգին սուրբ [9]: • Իսկ արդ՝ 17
Յովէլ.2.28: եթէ զհաւասարակաց պարգևն ետ Աստուած և նոցա՝ որպէս
3.18. և մեզ՝ 'ի հաւատալն 'ի Տէր Յիսուս Քրիստոս. ես զի՞նչ
[10] Գործ.15.8. 9: 10.47. կարօղ էի արգելուլ զԱստուած [10]: • Եւ լուեալ զայս, 18
[11] Հռով. 10.12. լռեցին և փառաւոր առնէին զԱստուած՝ և ասէին. ուրեմն
13:15.9.16. և 'ի հեթանոսս ետ Աստուած զապաշխարութիւն կենաց [11]:

19 Եւ ցրուեալքն 'ի նեղութենէն որ եղև 'ի վերայ ստե-
փաննոսի՝ հասին մինչև 'ի փիւնիկէ և 'ի կիպրոս և յանտի-
ոքիայ. ոչ ումեք խօսէին զբանն, բայց միայն հրէից[1]:
20 • Եւ էին ոմանք 'ի նոցանէ արք կիպրացիք և կիւրենացիք՝
որք մտեալ յանտիոք՝ խօսէին ընդ յոյնս աւետարանեալ
21 զՏէր Յիսուս[2]: • Եւ էր ձեռն Տեառն ընդ նոսա.
22 և բազմութիւն հաւատացելոց դարձաւ 'ի Տէր[3]: • Լու
եղև բանս այս յականջս եկեղեցւոյն, որ էր յերուսաղէմ,
վասն նոցա. և առաքեցին զբառնաբաս մինչև յանտիոք[4]. •
23 Որ իբրև եկն և ետես զշնորհսն Աստուծոյ՝ ուրախ եղև,
և մխիթարէր զամենեսին՝ յօժարութեամբ սրտի կալ նոցա
24 'ի Տէր[5]: • Զի էր այր զուարթամիտ՝ և լի հոգւով
սրբով և հաւատովք. և յաւելաւ ժողովուրդ բազում
Տեառն[6]:

25 Եւ ել 'ի տարսոն խնդրել զսօղոս, և գտեալ զնա՝ ած
26 յանտիոք[7]: • Եւ եղև նոցա զամն ողջոյն ժողովել յեկե-
ղեցին՝ և ուսուցանել ժողովուրդ բազում, և անուանել
նախ յանտիոք զաշակերտսն քրիստոնեայս[8]:

27 Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ իջին յերուսաղէմէ մարգարէք՝
28 յանտիոք[9]: • Յարուցեալ մի ոմն 'ի նոցանէ անուն ագաբոս
նշանակեաց հոգւովն սով մեծ լինել ընդ ամենայն աշխարհ՝
29 որ եղև առ կղոդեաւ[10]: • Բայց յաշակերտաց անտի,
որպէս զիարդ կարող ոք էր՝ իւրաքանչիւրոք 'ի նոցանէ
որոշեցին առաքել 'ի պէտս եղբարցն որ բնակեալ էին
30 'ի հրէաստանի[11]. • Զոր և արարին իսկ՝ առաքեալ առ
երիցունսն 'ի ձեռն բառնաբայ և սօղոսի[12]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ:

1 Ընդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ արկ հերովդէս արքայ
2 ձեռն՝ չարչարել զոմանս յեկեղեցւոյն: • Եւ սպան
3 զյակոբոս զեղբայրն յովհաննու սրով[13]: • Եւ տես եթէ
հաճոյ է հրէիցն, յաւել ևս ունել զպետրոս. և էին
4 աւուրքն բաղարջակերաց[14]: • Զոր իբրև կալաւ եդ 'ի բան-
տի, մատնեաց չորից չորրորդաց զինուորաց պահել զնա.
և կամէր յետ զատկին ածել զնա ժողովրդեանն[15]: •
5 Եւ պետրոս 'ի պահեստի էր 'ի բանտին. և աղօթք սաստիկ

[1] Մատ. 10. 6. Գործ. 8. 1: 10.28.
[2] Գործ. 6. 1: 9.29: 10.42.
[3] Ղուկ. 1.66. Գործ. 2.47: 9.35: 15. 9: 1.Թես. 1. 9.
[4] Գործ. 9.27.
[5] Գործ. 13.43: 14.22: 3.Յով. 1. 4.
[6] Հռոմ. 21. Գործ. 6. 5: 5.14.
[7] Գործ. 9.30.
[8] Ամ ծննդեան քրիստոսի 42. Ամ Տեառն [illegible].39. Մատ. 28.19.
[9] Գործ. 2.17: 13. 1: 15.32: 21. 9: 1.Կոր.12.28. Եփես. 4.11.
[10] Գործ. 21.10.
[11] Հռ. 15.26: 1.Կոր.16. 2: 2.Կոր. 9. 1: 1.Պետ.4.11.
[12] Գործ. 12.25: 1 Տիմ. 5. 1.
[13] Մատ. 4.21: 20.23. Ամ ծննդեան քրիստոսի 45. Ամ Տեառն [illegible].42.
[14] Ելք. 12.14. 15: 23.15. Գործ. 24.27.
[15] Մատ. 26. 5. Յով. 13.36: 21.18.

[1] Ղու. 18. 1: լինէին յեկեղեցւոյն վասն նորա առ Աստուած[1]: • Իբրեւ 6
2.Կր. 1.11. կամեցաւ զնա ածել Հերովդէս. 'ի գիշերին յայնմիկ էր
Եփ. 6.18: պետրոս 'ի քուն 'ի մէջ երկուց զինուորաց՝ կապեալ կրկին
1.Թես.5.17. շղթայիւք. եւ պահապանքն առաջի դրանն պահէին զբանտն[2]:
[2] Սղ. 8.6.7. • Եւ ահա հրեշտակ Տեառն եկն եկաց 'ի վերայ՝ եւ լոյս 7
ծագեաց 'ի տանն, եւ խթեաց զկողն պետրոսի՝ յարոյց զնա՝
եւ ասէ. արի վաղվաղակի. եւ անկան շղթայքն 'ի ձեռաց
[3] 3.Թա.19. 7. նորա[3]: • Եւ ասէ հրեշտակն ցնա. ած զգօտի քո, եւ 8
Դան. 3.49. արկ զհողաթափս յոտս քո. եւ արար այնպէս: եւ ասէ ցնա,
Եւ. 91.92. արկ զձորձս քո՝ եւ եկ զկնի իմ: • Եւ ելեալ երթայր 9
Գր. 5.19: զհետ, եւ ոչ գիտէր՝ թէ ճշմարիտ իցէ որ ինչ եղեւն 'ի հրեշ-
16,26. տակէն. զի համարէր երազ տեսանել[4]: • Եւ իբրեւ անցին 10
[4] Ծն. 45.26. նոքա ըստ մի պահ եւ ըստ երկուս, եկին մինչեւ 'ի դուռն
Սղ.125. 1. երկաթի՝ որ հանէր 'ի քաղաքն. որ ինքնին բացաւ նոցա. եւ
Ղու. 24.11. մտեալ անցին ընդ փողոց մի. եւ վաղվաղակի 'ի բաց եկաց
Գր. 10. 3. 17: 11. 5.
[5] Եսա. 45. 1. 'ի նմանէ հրեշտակն[5]: • Եւ պետրոս իբրեւ 'ի միտս եկն, 11
Գր. 16.26: ասէ. արդ գիտեմ ճշմարիտ եթէ առաքեաց Տէր զհրեշտակ
5.19. իւր. եւ փրկեաց զիս 'ի ձեռաց Հերովդի, եւ յամենայն ակնկա-
Սղ. 106.16:
[6] 2.Մն.16.9. լութենէն ժողովրդեանն հրէից[6]:
Եզ. 5.19. Եւ լեալ 'ի միտս՝ եկն 'ի տուն մարեմու մօր յովհաննու, 12
Սղ. 32.19. որ կոչեցաւն մարկոս. ուր էին բազումք ժողովեալ՝ եւ աղօթս
20:33. 8.24:
40.3:106.14 առնէին[7]: • Եւ 'ի բախել զդուրս դրանն, մատեաւ 13
Դան. 3.28: աղախին մի՝ ունկն դնել, որում անուն էր Հռովդէ: •
6.22: Եւ ծանուցեալ զձայնն պետրոսի՝ 'ի խնդալոյն ոչ եբաց 14
2.Կր. 1.10.
Եբր. 1.14: զդուռն. 'ի ներքս ընթացեալ պատմեաց, թէ պետրոս առ
2.Պետ.2. 9. դրանն կայ: • Նոքա ասեն ցնա մոլիս: եւ նա եւս պնդէր՝ 15
[7] Յակ. 5. թէ այսպէս է. եւ նոքա ասէին՝ հրեշտակ նորա իցէ[8]: •
Գր. 4.23:
15.37. Եւ պետրոս աստէպ բաղխէր: իբրեւ բացին, տեսին զնա՝ եւ 16
[8] Ծն. 48.16 զարմացան: • Եւ նա ձեռամբ ցուցանէր նոցա լռել. եւ 17
Մտ. 18.10. պատմեաց՝ որպէս Տէր եհան զնա 'ի բանտէն. եւ ասէ՝
պատմեցէք յակոբայ եւ եղբարց զայս: եւ ել գնաց յայլ
տեղի[9]: • Եւ իբրեւ այգ եղեւ՝ էր խռովութիւն մեծ 18
'ի մէջ զինուորացն, զի՞ արդեօք պետրոսն եղեւ: • Իսկ 19
Հերովդէս իբրեւ խնդրեաց զնա՝ եւ ոչ եգիտ, հարցեալ
[9] Գր. 13.16: զպահապանսն՝ հրամայեաց տանել: եւ իջեալ 'ի Հրէաստանէ
19.33:21.40. 'ի կեսարիա՝ անդ լինէր:

20 Եւ էր հերովդէս ցասմամբ ընդ տիւրացիս և ընդ սիդոնա-
ցիս․ և նոքա առ հասարակ եկին առ նա և ՚ի բանի արարեալ
զբղաստոս սենեկապետն արքայի, խնդրէին զխաղաղութիւն
21 վասն կերակրելոյ երկրին նոցա յարքունուստ[1]։ • Յա-
ւուր միում յերեւելւոջ հերովդէս զգեցեալ էր զհանդերձ
թագաւորութեան՝ և նստէր յատենի, և խօսէր ընդ նոսա
22 հրապարակաւ։ • Եւ ամբոխն աղաղակէր՝ թէ Աստուծոյ
23 բարբառ է, և ոչ մարդոյ։ • Եւ անդէն եհար զնա հրեշ-
տակ Տեառն, փոխանակ զի ոչ ետ փառս Աստուծոյ․ և
24 եղեալ որդնալից՝ սատակեցաւ[2]։ • Եւ բանն Աստուծոյ
25 աճէր և բազմանայր[3]։ • Բառնաբաս և սօղոս դարձան
յերուսաղեմէ՝ իբրև կատարեցին զպաշտօնն․ առեալ էր ընդ
իւրեանս և զյովհաննէս՝ որ կոչեցեալն էր մարկոս[4]։

Գլուխ Երեքտասաներորդ.

1 Էին ոմանք յանտիոք ըստ եկեղեցւոյն մարգարէք և վար-
դապետք, բառնաբաս՝ և շմաւոն կոչեցեալն նիգէր, և
ղուկիոս կիւրենացի, և մանայէն դայեակորդի հերովդի չոր-
2 րորդապետի, և սօղոս[5]։ • Մինչդեռ ՚ի պաշտաման Տեառն
կային՝ և պահէին, ասէ հոգին սուրբ †․ որոշեցէք ինձ
զբառնաբաս և զսօղոս ՚ի գործ՝ յոր կոչեցեալ է իմ զդոսա[6]։
3 • Յայնժամ պահեալ և աղօթս արարեալ եդին ձեռն
՚ի վերայ նոցա՝ և արձակեցին[7]։
4 Եւ նոքա առաքեալք ՚ի հոգւոյն սրբոյ՝ իջին ՚ի սելևկիա,
5 և անտի նաւեցին ՚ի կիպրոս[8]։ • Եւ հասեալ ՚ի սաղա-
մինա՝ պատմէին զբանն Աստուծոյ ՚ի ժողովուրդս հրէիցն.
6 ունէին և զյովհաննէս պաշտօնեայ[9]։ • Շրջեալ ընդ
ամենայն կղզին մինչև ՚ի պափոս, գտին անդ զայր ոմն
մոգ սուտ մարգարէ՝ հրեայ, որում անուն էր բարե-
7 յեսու[10]։ • Որ էր ընդ փոխանակի բդեշխին սեր-
գեայ պօղոսի՝ առն իմաստնոյ։ նորա աղաչեալ զբառնաբաս
8 և զսօղոս՝ խնդրէր լսել զբանն Աստուծոյ․ • Ընդդէմ
եկաց նոցա եղիմաս մոգ․ քանզի այսպէս թարգմանի անուն
նորա․ խնդրէր շրջել զփոխանակ բդեշխին ՚ի հաւատոյ[11]։

[1] 3.Թագ.5.9.11 Եզեկ. 27.17։ [2] 1.Թագ.25.38։ 2.Թագ.24.17. Սաղ. 113 Եփեսաց. Հռոմ. 1. [3] Եսա. 55.11. Գործ. 6. 7։ 19.20. Կող. 1. 6. [4] Հռոմ. 12. Գործ. 11.29. 30։ 13.5.13։ 15.37. [5] Գործ. 11.27։ 14.26։ 15.35։ 11. 22—26. Հռո. 16.21. † Գործ. 10.19։ 11.12։ 16. 6։ Հռոմ. 4. Ղու. 12.12. Գործ. 20.28։ 21.11։ 28.25։ Եբր. 3. 7. Գործ. 15.28. Յով. 14.26։ 16.13. Գործ.2.1—4. [6] Թու. 8.14։ 2.Մն.20.14. 15։ 24.20. Գործ. 10.19։ 9.15։ 22.21. Հռո. 1. 1. Գաղ. 1.15։ 2. 9. Մար. 9.38. Գործ. 14.26. Հռո. 10.15. Եփե. 3.7. 8։ 1.Տիմ. 2. 7։ 2.Տիմ. 1.11. Եբր. 5. 4.

[7] Գործ.6.6. [8] Հռոմ.2. Գործ.4.36. [9] Հռոմ.46. Գործ.12.25։ 15.37. [10] Գործ.5.9։ 2.Պետ.2.1։ 1.Յով.4. 1.Յով.19.20. [11] Հռոմ.6. Եւ.7.11. Ելք.25.1.10—17։ 2.Տիմ. 3.8.

• Իսկ Սաւղոս, որ և Պօղոսն՝ լցեալ Հոգւովն սրբով հայ- 9
եցաւ 'ի նա [1], • Եւ ասէ. ով լի ամենայն նենգու- 10
թեամբ և խորամանկութեամբ՝ որդի սատանայի՝ թշնամի
ամենայն արդարութեան, ո՞չ լռես 'ի թիւրելոյ զճանապարհս
Տեառն զուղիղս [2], • Եւ արդ՝ ահա ձեռն Տեառն 11
'ի վերայ քո, և եղիցիս կոյր չտեսանել զարև մինչև 'ի ժա-
մանակ մի, և անդէն անկաւ 'ի վերայ նորա մէգ և խաւար:
և շրջեալ խնդրէր առաջնորդս [3]: • Յայնժամ տեսեալ 12
փոխանակն բդեշխին զիրսն՝ որ եղեն՝ հաւատաց, զարմացեալ
ընդ վարդապետութիւնն Տեառն [4]:

Եւ ամբարձեալ 'ի պափեայ պօղոսեանց՝ եկին 'ի պերգէ պամ- 13
փիւլեայ. յովհաննէս մեկնեալ 'ի նոցանէ՝ դարձաւ յերուսա-
ղէմ [5]: • Եւ նոքա գնացեալ 'ի պերգեայ՝ եկին յանտիոք 14
պիսիդեայ. և մտեալ 'ի ժողովուրդն յաւուր շաբաթուց՝
նստան [6]: • Եւ յետ ընթեռնլոյ զօրէնսն և զմարգարէս, 15
առաքեցին առ նոսա ժողովրդապետքն և ասեն. արք եղբարք.
եթէ իցէ 'ի ձեզ բանք մխիթարութեան առ ժողովուրդդ՝
խօսեցարուք [7]: • Յոտն եկաց պօղոս՝ շարժեաց զձեռն և 16
ասէ. արք իսրայելացիք՝ և որք երկնչիք յԱստուծոյ՝ լուա-
րուք [8]: • Աստուած ժողովրդեանս այսորիկ իսրայէլի 17
ընտրեաց զհարսն մեր. և զժողովուրդն բարձրացոյց 'ի պան-
դխտութեան յերկրին եգիպտացւոց. և 'ի բազուկ բարձր եհան
զնոսա անտի [9]: • Եւ իբրև քառասնամեայ ժամանակ 18
կերակրեաց զնոսա յանապատի [10]: • Եւ քակեալ ազգս 19
եւթն յերկրին քանանու՝ ժառանգեցոյց նոցա զերկիր նոցա [11].
• Իբրև ամս չորեքհարիւր և յիսուն: և յետ այսորիկ 20
ետ նոցա դատաւորս մինչև 'ի սամուէլ մարգարէ [12]: •
Եւ անտի յառաջ խնդրեցին թագաւոր: և ետ նոցա Աստ- 21
ուած զսաւուղ որդի կիսեայ՝ այր յազգէ բենիամենի,
ամս քառասուն [13]: • Եւ իբրև փոխեաց զնա, յարոյց 22
նոցա զդաւիթ թագաւոր, որում և ասաց վկայութեամբ.
գտի զդաւիթ որդի յեսսեայ այր ըստ սրտի իմում. որ
արասցէ զամենայն զկամս իմ [14]: • 'Ի սորա զաւակէ 23
Աստուած ըստ աւետեացն յարոյց իսրայէլի զփրկիչն

[1] Գործ. 4.8. [2] Մատ. 13.38. Յով. 8.44: 1.Յով. 3.8. [3] Ծն. 19.11. Ել. 9.3: 1.Թագ. 5.6: 4.Թագ. 6.16. [4] Գործ. 9.35. [5] Գործ. 15.38. [6] Մատ. 13.54: 12.23: 7.28. Մար. 6.2. Ղուկ. 4.16. Գործ. 16.13: 17.2: 18.4. [7] Հռով.27.43 Ղուկ. 4.16. 17. Գործ. 17.2: 28.23: Եբր. 13.22. [8] Հռով.26.42. 43. Գործ. 10.35: 12.17: [9] 2.Օրէ.7.6.7. Ել. 1.1. Սաղ.104.23. Գործ. 7.17. Ել. 6.6: 13. 14.16. [10] Ել.16.3.35. Թւ. 14.22. 33.34. Սաղ. 94.10. Գործ. 7.36: 2.Օրէ. 1.31: [11] 2.Օրէ. 7.1. Թւ. 26.54. 56. Յես. 14. 1. Սաղ.77.54. [12] Դատ. 2.16: 3.9: 1.Թագ. 3.20:

[13] 1.Թագ.8.5: 9.16: 10. 1. Ովս.13.11: [14] 1.Թագ.15.23.26.28: 16.1: 31.6. Ովս.13.11: 2.Թագ.2.4: 5.3. Սաղ.88.21: 1.Թագ.13.14: Գործ.7.46.

24 Յիսուսի[1]: * Ըստ յառաջագոյն քարոզութեանն յովհաննու. առաջի երեսաց մտին նորա մկրտութիւն ապաշխարութեան՝
25 ամենայն ժողովրդեանն իսրայէլի[2]: * Եւ իբրեւ լնոյր յովհաննէս զընթացսն, ասէր. զո՞ դուք կարծէք զինէն՝ թէ իցեմ. չեմ ես այն. այլ ահա գայ զկնի իմ, որում չեմ արժանի զկօշիկս ոտիցն լուծանել[3]:
26 Արք եղբարք՝ որդիք աբրահամեան տոհմին, եւ որ 'ի ձեզ երկիւղածք իցեն յԱստուծոյ. ձեզ բանս այս փրկութեան
27 առաքեցաւ[4], * Բայց որ բնակեալ են յերուսաղէմ, եւ իշխանք նոցա՝ անծանօթ եղեն 'ի նմանէ. եւ ըստ բարբառոյ մարգարէիցն, որ զամենայն շաբաթս ընթեռնուին՝ դատեալ
28 կատարեցին[5]. * Եւ ոչ մի ինչ պատճառս մահու գտեալ՝
29 խնդրեցին 'ի պիղատոսէ սպանանել զնա[6]: * Եւ իբրեւ կատարեցին զամենայն՝ որ վասն նորա գրեալ էր, իջուցեալ
30 'ի փայտէն՝ եդին 'ի գերեզմանի[7]: * Այլ Աստուած յարոյց զնա 'ի մեռելոց. որ երեւեցաւ աւուրս բազումս այնոցիկ[8].
31 * Որ ելեալ էին ընդ նմա 'ի գալիլեէ յերուսաղէմ. որք
32 եւ արդ իսկ վկայք են նորա առ ժողովուրդն[9]: * Եւ մեք ձեզ աւետարանեմք զխոստումն՝ որ առ հարսն եղեալ էր[10]:
33 * Զի զնոյն Աստուած կատարեաց առ մեզ որդիս նոցա՝ յարուցեալ զՅիսուս. որպէս եւ 'ի սաղմոսին գրեալ է յերկրորդում. որդի իմ ես դու. եւ ես այսօր ծնայ զքեզ[11]:
34 * Եւ զի յարոյց զնա 'ի մեռելոց, եւ ոչ եւս դառնալոց է յապականութիւն. այսպէս ասէ, եթէ տաց ձեզ զսրբու-
35 թիւնսն դաւթի զհաւատարիմս[12]: * Վասնզի եւ 'ի միւսումն ասէ. ոչ տացես սրբոյ քում տեսանել զապականութիւն[13]:
36 * Այլ դաւիթ յազգի անդ իւրում պաշտեաց. եւ 'ի կամս Աստուծոյ ննջեաց, եւ յաւելաւ առ հարս իւր՝ եւ ետես
37 զապականութիւն[14]: * Բայց՝ զոր Աստուածն յարոյց՝ ոչ
38 ետես զապականութիւն: * Յայտնի լիցի ձեզ արք եղբարք, զի սովաւ ձեզ թողութիւն մեղաց աւետարանի: եւ յամենայնէ՝ յորմէ ոչ կարացիք օրինօքն մովսէսի արդարանալ[15]:

[1] Ես. 11. 1. Ղկ. 1.32. 69. Գր. 2.30. Հռ. 1. 3: 2.Թգ. 7.12. Սղ. 131.11. Մտ. 1.21. Հռ. 11.26.
[2] Մտ. 3.1. 2. Ղկ. 3. 3.
[3] Մտ. 3.11. Մր. 1. 7. Ղկ. 3.16. Յհ. 1.20. 26.27.
[4] Հռմք. 46. Մտ. 10.6. Ղկ. 24.47. Գր. 3.26.
[5] Ղկ. 23.34. Գր. 3.17: 1.Կր. 2. 8. Հռմք. 14.15. Գր. 13.21. Ղկ. 24.20. 44. Գր. 26.22: 28.23.
[6] Մտ. 27.22. Մր. 15.13. 14. Ղկ. 23.21. 22. Յհ. 19.6.15. Գր. 3.13. 14.
[7] Ղկ. 18.31: 24.44. Յհ. 19.28. 30. 38.37. Մտ. 27.59. Մր. 15.46. Ղկ. 23.53. Յհ. 19.38. [8] Մտ. 28.6. Գր. 2.24: 3.13.15.26: 5.30. [9] Մտ. 28.16. Գր. 1.3: 1.Կր. 15.5.6.7. Գր. 1.11: 1.8: 2.32: 3.15: 5.32: [10] Ծն. 3.15: 12.3: 22.18. Գր. 26.6. Հռ. 4.13. Գղ. 3.16. [11] Սղ. 2.7. Եբր. 1.5: 5.5. [12] Ես. 55.3. [13] Սղ. 15.10. Գր. 2.31. [14] Հռմք. 22. Սղ. 77.72: 1.Թգ. 2.10. Գր. 2.29. [15] Ես. 53.12. Երմ. 31.34. Դան. 9.24. Ղկ. 24.47. Գր. 2.38: 4.12: 5.31: 10.43: 2.Կր. 5.19: 1.Տիմ. 2.5: 1.Յհ. 2.12.

• Սովաւ ամենայն որ հաւատայ՝ արդարանայ[1]։ • Զգոյշ 39
կացէք՝ գուցէ եկեսցէ 'ի վերայ ձեր ասացեալն 'ի մարգար 40
էս[2]։ • Տեսէք արհամարհողք՝ և զարմացարուք և եղծա- 41
րուք. զի գործ մի գործեմ ես յաւուրս ձեր գործ, որում ոչ
հաւատայցէք՝ եթէ ոք պատմեսցէ ձեզ[3]։

Եւ իբրև ելին անտի, աղաչէին 'ի միւսում շաբաթու 42
խօսել նոցա զնոյն բանս։ • Իբրև արձակեցաւ ժողովուր- 43
դըն, չոգան երկոքին բազումք 'ի հրէից անտի և 'ի պաշտօնէից
եկամտից՝ զպօղոսի և զբառնաբայ. որք խօսէին ընդ նոսա,
և հաւանեցուցանէին զնոսա կալ մնալ 'ի շնորհսն Աստուծոյ[4]։

Եւ 'ի գալ միւսոյ շաբաթուն, գրեթէ ամենայն քաղաքն 44
ժողովեցաւ՝ լսել զբանն Աստուծոյ։ • Իբրև տեսին 45
հրեայքն զամբոխն՝ լցան նախանձու. և ընդդէմ դար-
ձեալ ասացելոցն 'ի պօղոսէ հայհոյէին[5]։ • Համարձակեցեալ 46
պօղոսի և բառնաբայ՝ ասէին. առ ձեզ նախ պարտ էր
խօսել զբանն Աստուծոյ. և քանզի դուք մերժեցէք զնա,
և ոչ արժանի համարիք զձեզ կենացն յաւիտենականաց,
ահաւասիկ դառնամք 'ի հեթանոսս[6]։ • Զի այսպէս պատ- 47
ուիրեաց մեզ Տէր. եդի զքեզ 'ի լոյս հեթանոսաց՝ լինել
քեզ 'ի փրկութիւն մինչև 'ի ծագս երկրի[7]։ • Զայս 48
լուեալ հեթանոսացն՝ ուրախ լինէին, և փառաւոր առնէին
զբանն Տեառն. և հաւատացին՝ որք էին կարգեալ 'ի կեանսն
յաւիտենականս[8]։ • Եւ շրջէր բանն Աստուծոյ ընդ 49
ամենայն գաւառն։ • Բայց հրեայքն գրգռեցին զպաշ- 50
տօնեայ կանայս զգաստս՝ և զգլխաւորս քաղաքին, և յարու-
ցեալ հալածանս 'ի վերայ պօղոսի և բառնաբայ՝ հանին զնոսա
'ի սահմանացն իւրեանց[9]։ • Եւ նոցա թօթափեալ զփոշին 51
յոտից 'ի վերայ նոցա, եկին յիկոնիոն[10]։ • Եւ աշակերտքն 52
լնուին խնդութեամբ՝ և հոգւովն սրբով[11]։

Գլուխ Չորեքտասաներորդ։

Եւ եղև յիկոնիոն 'ի միասին մտանել նոցա 'ի ժողո- 1
վուրդ հրէիցն, և խօսել նոյնպէս. մինչև հաւատալ հրէից՝
և յունաց բազմաց յոյժ։ • Բայց անհաւան հրեայքն 2
յարուցին և չարացուցին զանձինս հեթանոսացն 'ի վերայ

[1] Հռմ. 3.26. Ես. 53.11. Հռ. 3.20. 24.28; 4. 2; 8. 3; 10. 4; 1.Կր. 4. 4. Գղ. 2.16; 3. 11.24. Եբր.2.8. 9. Եբր.7.18.19.
[2] Ես. 29.14.
[3] Ամբ. 1. 5. Ղկ. 10.16.
[4] Գր. 11.23; 13.15;14 22; 15. 32.41; 16.5; 18.23; 20.24. Տիտ. 2.11. Եբր.6.11.12; 12.15;13.22; 1.Պետ. 5.12.
[5] Գր. 18. 6; 1.Պետ. 4. 4. Յուդայ.10. Հռմ. 30.
[6] Մտ. 10. 6. Գր. 3.26. Հռմ. 26. Հռ. 1.16. Եզ. 32.10; 2.Օրէ.32.21. Ես. 55. 5. Մտ. 21.43. Հռ. 10.19. Գր. 18. 6; 28.28.
[7] Ես. 42. 6; 49. 6. Ղկ. 2.32.
[8] Գր. 2.47.
[9] Հռմ. 45; 2.Տիմ. 3.11.
[10] Մտ. 10.14. Մր. 6.11. Ղկ. 9. 5. Գր. 18. 6.
[11] Մտ.5.12. Յհ.16.22. Գր.2.46; 1.Թես.1.6.

3 եղբարց[1]։ • Բազում ժամանակս շրջէին համարձակեալք
Տեառն վկայութեամբ, բանիւ շնորհաց իւրոց. և տալ
4 նշանս և արուեստս լինել 'ի ձեռս նոցա[2]։ • Եւ եղեն
հերձուածք 'ի բազմութեան քաղաքին. ոմանք էին 'ի հրէ-
5 այսն, և ոմանք յառաքելոյն[3]։ • Իբրև եղև դիմել
հեթանոսացն և հրէից իշխանօքն իւրեանց, 'ի թշնամանել
6 և 'ի քարկոծել զնոսա[4], • Ազդ եղեալ նոցա՝ փախեան
'ի քաղաքս Լիկայոնացւոց 'ի Լիւստրա և 'ի Դերբէ՝ և շուրջ
զգաւառաւն, և անդ աւետարանէին[5]։
7 Եւ այր մի Լիւստրացի տկար յոտից նստէր՝ կաղ յորո-
8 վայնէ մօր իւրոյ, որոյ երբէք չէր գնացեալ[6]։ • Սա
լուաւ զխօսն Պօղոսի. որոյ հայեցեալ 'ի նա, և տեսեալ՝
9 թէ ունի հաւատս փրկութեան[7], • Ասէ մեծաձայն.
քեզ ասեմ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.
յոտն կաց 'ի վերայ ոտից քոց ուղիղ. և վաղվաղէր՝ և
10 գնայր[8]։ • Եւ ժողովրդոցն տեսեալ զոր արարն Պօղոս,
բարձին զձայնս իւրեանց Լիկայոնարէն, և ասեն. աստուածք
11 նմանեալք մարդկան իջին առ մեզ[9]։ • Եւ կոչէին
զԲառնաբաս Դիոս, և զՊօղոս Հերմէս, քանզի նա էր առաջ-
12 նորդ բանին։ • Իսկ քուրմն Դիայ՝ որ կայր առաջի
քաղաքին, ցուլս և պսակս հասուցեալ 'ի դուռնն՝ հան-
13 դերձ բազմութեամբքն՝ կամէր զոհել[10]։ • Եւ լուեալ
առաքելոցն Բառնաբայ և Պօղոսի, պատառեալ զհանդերձս
իւրեանց՝ արտաքս վազէին յամբոխէն. աղաղակէին[11]։ •
14 Եւ ասէին. արք՝ զի՞նչ գործէք զայդ. մեք ձեզ նմա-
նողք կարեօք մարդիկ եմք. աւետարանել ձեզ յայդպիսի
ունայնութեանց դառնալ յԱստուած կենդանի. որ արար
զերկինս և զերկիր և զծով՝ և զամենայն որ 'ի նոսա[12]։ •
15 Որ յանցեալ ազգսն՝ թոյլ ետ ամենայն հեթանոսաց գնալ
16 'ի ճանապարհս իւրեանց[13]։ • Եւ սակայն ոչ եթէ առանց
վկայութեան զինքն եթող բարերարութեամբքն տալ յերկնից
ձեզ անձրևս՝ և ժամանակս պտղաբերս, լնուլ կերակրովք
17 և ուրախութեամբ զսիրտս ձեր[14]։ • Եւ զայս ասացեալ՝
հազիւ լռեցուցանէին զժողովուրդսն 'ի չզոհելոյ նոցա.
այլ գնալ յիւրաքանչիւր տեղիս։

[1] Գր. 13.45. Եբր. 2.11. Ա.Կ. 7.10. [2] Մր. 16.20. Գր. 2.43: 4.29: 19.11. Եբր. 2. 4. [3] Գր. 28.24: [4] 2.Տմ. 3.11. Գր. 13.45: 19.29. [5] Մտ. 10.23. Գր. 8. 4: 11.19. Փլ. 1.12. [6] Գր. 3. 2. [7] Մտ. 8.10: 9.28. 29.30. [8] Գր. 3. 8. Ես. 35. 6. [9] Գր. 8.10: 28. 6. [10] Դն. 2.46: [11] 4.Թգ. 5. 7. Մտ. 26.65. [12] Գր. 10.26. Յհ. 5.17. Յյ. 19.10: 1.Թգ.12.21: 3.Թգ.16.13. Եբր. 14.22. Ա.Կ. 2. 4: 1.Կր. 8. 4: 1.Թս. 1. 9. Ծն. 1. 1: 30. 2. Սղ. 32. 6: 145. 6. Յյ. 14. 7. [13] Սղ. 80.13. Գր. 17.30: 1.Պտ. 4. 3. [14] Գր. 17.27. Հռ. 1.20. Ղև. 26. 4: 2.Օր. 11.14: 28.12. Յր. 5.10. Սղ. 64.10: 67.10: 146.8. Եբր. 14.22. Մտ. 5.45.

Եւ 'ի շրջելն նոցա և յուսուցանել՝ եկին հասին յանտիոքէ 18
և յիկոնիէ հրէայք և 'ի վիճել նոցա համարձակութեամբ՝
պատրեցին զժողովուրդսն՝ 'ի բաց կալ 'ի նոցանէ, և ասէին՝ թէ
ոչ ինչ ճշմարտութիւն ասեն, այլ զամենայն ստեն. և քարկո-
ծեալ զպօղոս՝ քարշեցին արտաքս քան զքաղաքն, և համարէին
զնա մեռեալ[1]: • Եւ 'ի պատել զնովաւ աշակերտացն՝ 19
յարեաւ եմուտ 'ի քաղաքն. և 'ի վաղիւ անդր ել բառնաբաւ
հանդերձ 'ի դերբէ: • Աւետարանեալ 'ի քաղաքին յայնմիկ՝ 20
և աշակերտեալ զբազումս, դարձան 'ի լիւստրայ՝ և յիկոնիոն՝
և յանտիոքիայ[2]. • Հաստատել զանձինս աշակերտելոցն՝ 21
և մխիթարել կալ հաստատուն 'ի հաւատսն. և թէ բազում
նեղութեամբք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւնն Աս-
տուծոյ[3]: • Ձեռնադրեցին նոցա ըստ Եկեղեցւոյ՝ երի- 22
ցունս. աղօթս արարեալ հանդերձ պահօք, յանձն արարին
զնոսա Տեառն՝ յոր հաւատացեալն էին[4]: • Եւ շրջեալ 23
ընդ պիսիդայ՝ եկին 'ի պամփիւլեայ: • Եւ խօսեցեալ 24
'ի պերգէ զբանն Տեառն, իջին յատալիայ: • Եւ անտի 25
նաւարկեալ՝ գնացին յանտիոք, ուստի էին յանձն արա-
րեալ շնորհացն Աստուծոյ 'ի գործն զոր կատարեցին[5]: •
Եկեալ և ժողովեալ զեկեղեցին՝ պատմեցին որչափ արար 26
Աստուած ընդ նոսա. և զի եբաց հեթանոսաց դուռն հաւա-
տոյ[6]: • Շրջէին ժամանակս ոչ սակաւ ընդ աշակերտսն: 27

Գլուխ Հնգետասաներորդ.

Եւ ոմանք իջեալ 'ի հրէաստանէ՝ ուսուցանէին զեղ- 1
բարս. եթէ ոչ թլփատիք ըստ օրինացն մովսէսի ոչ կար-
էք ապրել[7]: • Եւ 'ի լինել ոչ սակաւ հակառակութեան 2
և խնդրոյ՝ պօղոսի և բառնաբայ ընդ նոսա, եդին ելանել
պօղոսի և բառնաբայ և ոմանց 'ի նոցանէ՝ առ առաքեալսն և
երիցունս յերուսաղէմ վասն խնդրոյն այնորիկ[8]: • Նոքա 3
յուղարկեալք յեկեղեցւոյն, շրջէյան ընդ փիւնիկէ. և
ընդ սամարիայ պատմէին զդարձն հեթանոսաց, և առնէին
ուրախութիւն մեծ ամենայն եղբարց[9]: • Եւ հասեալ 4
յերուսաղէմ ընկալեալք յեկեղեցւոյն և յառաքելոցն և յերի-
ցանց՝ պատմեցին որչափ ինչ արար ընդ նոսա Աստուած[10]:
Յարեան ոմանք 'ի հերձուածոյն փարիսեցւոց հաւատացեալք, 5

[1] Գործ. 13.45: 2.Կոր. 11 25: 2 Տիմ. 3.11:
[2] Մատ. 28.19.
[3] Գործ. 11.23: 13.43. Մատ. 10.38:16.24: Ղուկ. 22.28. 29. Հռով. 8.17: 2.Տիմ. 2.11. 12: 3.12.
[4] Տիտ. 1. 5: Գործ. 6. 6: 13.3: 20.32.
[5] Գործ. 12.25: 13. 1—4. Հռով. 15.19: 1.Կոր. 9.16. Կող.1.25:4. 17: 2.Տիմ. 4. 5.17. Հռոմ. 22.
[6] Գործ. 15. 4. 12: 21.19: 1.Կոր.16. 9: 2.Կոր. 2.12. Կող. 4. 3. Յայ. 3. 8.
[7] Գաղ. 2.12. Յով. 7.22. Հռոմ. 5. Գաղ. 5. 2. Փիլ. 3. 2. Կող. 2. 8. 11.16 Ծն. 17.10. Ղեւտ.12. 3.
[8] Գաղ. 2. 1.
[9] Հռով. 15.24: 1.Կոր. 16. 6. 11: 3.Յով. 6.
[10] Գործ. 14.27. Հռոմ. 12. Գործ. 14.27: 21.19.

և ասեն՝ թէ պարտ է թլփատել զնոսա, և պատուիրել
պահել զօրէնսն Մովսիսի[1]:
6 Եւ ժողովեցան առաքեալքն և երիցունք տեսանել վասն
7 բանիս այսորիկ[2]: • Եւ յետ բազում խնդիր լինելոյն՝
յարեաւ Պետրոս՝ և ասէ ցնոսա. Արք եղբարք՝ դուք
ինքնին գիտէք, զի յաւուրցն առաջնոց 'ի միջի ձերում
ընտրեաց Աստուած բերանով իմով լսել հեթանոսաց բանին
8 աւետարանի, և հաւատալ[3]: • Եւ սրտագէտն Աստուած
վկայեաց նոցա, տալով նոցա զՀոգին սուրբ որպէս և մեզ[4].
9 • Եւ ոչ ինչ խտրութիւն արար 'ի մէջ նոցա և մեր,
10 հաւատովք սրբեալ զսիրտս նոցա[5]: • Արդ՝ ընդէ՞ր
փորձէք զԱստուած, դնել լուծ 'ի վերայ պարանոցի աշա-
կերտացն, զոր ոչ հարքն մեր՝ և ոչ մեք կարացաք բառ-
11 նալ[6]: • Այլ շնորհօքն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի հաւա-
տամք ապրել. զոր օրինակ և նոքա[7]:
12 Լռեաց ամենայն ժողովուրդն, և լսէին Բառնաբայ և
Պօղոսի պատմելոյն. որչափ արար Աստուած նշանս և ար-
13 ուեստս 'ի հեթանոսս 'ի ձեռն նոցա[8]: • Եւ յետ լռելոյն
նոցա՝ պատասխանի ետ Յակոբոս՝ և ասէ. Արք եղբարք
14 լուարո՛ւք ինձ[9]: • Շմաւոն պատմեաց՝ որպէս յառա-
ջագոյն Աստուած այց արար առնուլ ժողովուրդ 'ի հեթա-
15 նոսաց՝ անուան իւրոյ[10]: • Եւ այնմ միաբանին բանք մար-
16 գարէիցն, որպէս և գրեալ է. • Յետ այսորիկ դար-
ձայց՝ և շինեցից զյարկն Դաւթի զանկեալն՝ և զկործանեալն
17 նորա վերստին շինեցից՝ և կանգնեցից զնա[11]. • Որպէս
զի խնդրեսցեն մնացորդք մարդկան զՏէր. և ամենայն
հեթանոսք՝ յորոց վերայ կոչեցեալ է անուն իմ, ասէ Տէր.
18 որ առնէ զայս ամենայն: • Յայտնի է 'ի յաւիտեանցն
19 (Տեառն գործ իւր): • Վասն որոյ և ես իրաւունս
համարիմ, մի՛ նեղել զայնոսիկ՝ որք 'ի հեթանոսացն դառնան
20 առ Աստուած[12], • Այլ տալ թուղթ առ նոսա,
խորշել 'ի կերակրոց կռոց՝ և 'ի պոռնկութենէ և 'ի մե-
21 ռելոտեաց՝ և յարենէ[13]: • Զի Մովսէս յազգացն առաջնոց

[1] Ծն. 17. Ղևտ. 12. 3. Յով. 7. 22. Գաղ. 2. 12: 5. 2. Փիլ. 3. 2. Կող. 2. 8. 11. 16. Հռոմ. 1.
[2] Մտ. 18. 20.
[3] Մտ. 16. 18. 19. Գործ. 10. 20: 11. 12:
[4] 1. Մն. 28. 9. Գործ. 1. 24: 5. 32: 10. 44.
[5] Հռ. 10. 11. Գործ. 10. 15. 28. 43: 1. Կոր. 1. 2: 1. Պետ. 1. 22.
[6] Մտ. 23. 4. Գաղ. 2. 4: 5. 1.
[7] Հռ. 3. 24. Եփե. 2. 8: 2. Տիմ. 1. 9. Տիտ. 2. 11: 3. 4. 5.
[8] Գործ. 14. 26.
[9] Գործ. 12. 17.
[10] Հռոմ. 7. Ղու. 2. 31. 32: 1. Պետ. 1. 1.
[11] Ամ. 9. 11. 22.
[12] Հռոմ. 28: 1. Թես. 1. 9.
[13] Ծն. 35. 2. Ել. 20. 3. 23: 34. 15. Եզ. 20. 30. Դան. 1. 8. Գործ. 21. 25: 1. Կոր. 8. 1. 9: 10. 19. 20. Յայտ. 2. 14. 20: 9. 20: 1. Կոր. 6. 9. 18. Գաղ. 5. 19. Եփե. 5. 3. Կող. 3. 5: 1. Թես. 4. 3: 1. Պետ. 4. 3. Ծն. 9. 4. Ղևտ. 3. 17: 1. Թագ. 14. 32. Ղևտ. 7. 26: 17. 10. 11. 14: 19. 26: 2. Օրէ. 12. 16. 23: 15. 23.

¹ Գործ. 13.14. ըստ քաղաքաց զքարոզիչսն իւր ունի՝ 'ի ժողովսն ըստ ամենայն
15.27. շաբաթուց ընթերցեալ[1]:
Յայնժամ հաճոյ թուեցաւ առաքելոցն և երիցանցն ամե- 22
նայն եկեղեցեաւն, արս ընտրեալս 'ի նոցանէ առաքել
յանտիոք ընդ պօղոսի և ընդ բառնաբայ, զյուդա՝ զկոչե-
[2] Գործ. 1.23. ցեալն բարսաբայ, և զշիղա՝ արս զլխաւորս[2]: • Գրեալ 23
առ եղբարս 'ի ձեռն նոցա զայս ինչ. առաքեալքն և երի-
ցունք և եղբարք, յանտիոք և 'ի ասորիս և 'ի կիւլիկիայ եղ-
[3] Հռոմ. 1. բարցդ՝ որ 'ի հեթանոսացդ էք, ողջոյն. • Քանզի 24
Գաղ. 2. 4: լուաք՝ թէ ոմանք իբրև 'ի մէնջ խռովեցուցին զձեզ բանիւք,
5. 4.12.
Տիտ.1.10.11. խախտել զանձինս ձեր. ասեն թլփատել և պահել զօ-
րէնսն՝ որոց ոչ հրամայեցաք[3]: • Հաճոյ թուեցաւ մեզ 25
[4] Գործ. 13.50: միաբան ժողովելոցս, արս ընտրեալս յղել առ ձեզ ընդ
14.19: սիրելիս մեր՝ ընդ բառնաբայ և ընդ պօղոսի: • Արք՝ 26
1.Կոր.15.30:
2.Կոր.11.23. որք մատնեցին զանձինս իւրեանց վասն անուան Տեառն
26. մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[4]: • Արդ՝ առաքեցաք զյուդա 27
[5] Գործ. 13. 2: և զշիղա. և նոքա 'ի բանից զնոյն պատմել: • Զի 28
8.23: 10.19:
11.12: 16. 6. հաճոյ թուեցաւ հոգւոյն սրբոյ[5] և մեզ, մի ինչ աւելի բեռն
Յով. 14.26: դնել ձեզ. բայց միայն 'ի կարևորացս յայսցանէ. • 'Ի բաց 29
16.13. կալ 'ի զոհելոյ կռոց՝ և յարենէ՝ և 'ի հեղձուցելոյ՝ և
Գործ.2.1—4.
[6] Հռոմ. 20. 'ի պոռնկութենէ. յորոց պահեալ զանձինս բարւոք գոր-
Գործ. 21.25. ծեք. ողջ լերուք[6]:
Յայ.2.14.20. Եւ նոքա արձակեալք՝ իջին յանտիոք, և ժողովեալ 30
Ղեւ.17.14.
[7] Գործ. 14.21: զժողովուրդն՝ ետուն զթուղթն: • Եւ ընթերցեալ՝ ու- 31
15.23: րախ եղեն 'ի վերայ մխիթարութեանն: • Յուդա և շիղա՝ 32
[8] 1.Կոր.16.11. զի և նոքա մարգարէք էին՝ բանիւք բազմօք մխիթարեցին
Եբր. 11.31. զեղբարս՝ և հաստատեցին[7]: • Եւ եղեալ անդ ժամանակ՝ 33
[9] Գործ. 13. 1.
[10] Հռոմ. 1.11: արձակեցան խաղաղութեամբ յեղբարց առ առաքեալսն[8]: •
2.Կոր.11.26. Եւ հաճոյ թուեցաւ շիղայի մնալ անդէն: • Բայց 34
Գործ.13.4.13. պօղոս և բառնաբաս շրջէին յանտիոք, ուսուցանել և աւե- 35
14.51: 14. 1.
6.21. 24.25. տարանել՝ և այլովք բազմօք՝ զբանն Տեառն[9]:
[11] Գործ. 12.12. Իսկ յետ աւուրց ինչ ասէ պօղոս ցբառնաբաս, դարձցուք 36
25: 13. 5. և շրջեսցուք զեղբարբք՝ ըստ ամենայն քաղաքաց՝ յորս
Կող. 4. 10:
2.Տիմ. 4.11. քարոզեցաք զբանն Տեառն՝ թէ որպէս ունիցին[10]: • Բառ- 37
Փիլիմ. 24: նաբաս կամէր առնուլ և զյովհաննէս՝ զկոչեցեալն մարկոս[11].
1.Պետ. 5.13. • Բայց պօղոս աղաչէր՝ թէ զմեկնեալն 'ի նոցանէ 38

'ի պամփիւլիայ, և չէկեալն ընդ նոսա 'ի գործն, մի՛ առնուլ
39 ընդ ինքեանս[1]: • Եւ եղև գժտութիւն՝ մինչև մեկնել
նոցա 'ի միմեանց, բառնաբայ առնուլ զմարկոս՝ նաւել
40 'ի կիպրոս. • Եւ պօղոսի ընտրեալ, զշիղա՛ ել, յանձն
41 արարեալ շնորհացն Աստուծոյ՝ յեղբարցն անտի[2]: • Եւ
շրջէր 'ի կողմանս ասորւոց և կիւլիկեցւոց, և հաստատէր
զեկեղեցիսն[3]:

Գլուխ Վեշտասաներորդ:

1 Եկն եհաս 'ի դերբէ և 'ի լիւստրա. և ահա աշակերտ
ոմն էր անդ՝ անուն տիմոթէոս, որդի կնոջ հրէի հաւատացելոյ՝
2 և հօր հեթանոսի[4], • Որ վկայեալ էր 'ի լիւստրացւոց
3 և յիկոնացւոց եղբարց[5]: • Զսա կամեցաւ պօղոս ընդ
իւր տանել. և առեալ թլփատեաց զնա վասն հրէիցն, որ
էին 'ի տեղիսն յայնոսիկ. քանզի գիտէին ամենեքին զհայր
4 նորա՝ թէ հեթանոս էր[6]: • Իբրև անցանէին ընդ քաղաքսն՝
աւանդէին նոցա պահել զհրամանսն պատուիրեալս յառա-
5 քելոցն և յերիցանցն՝ որք յերուսաղէմ[7]: • Եւ եկեղեցիքն
հաստատէին 'ի հաւատս, և յաւելուին 'ի թիւն համապազօր[8]:
6 Եւ շրջեցան ընդ փռիւգիա և ընդ կողմանս գաղատացւոց,
արգելեալք 'ի հոգւոյն սրբոյ[9] խօսել զբանն յասիայ: •
7 Բայց եկեալ առ միւսիաւ՝ թևակոխէին երթալ 'ի բիւթա-
8 նիա, և ոչ համարձակեաց նոցա հոգին Յիսուսի: • Եւ
9 անցեալ ըստ միւսիա՝ իջին 'ի տրովադա[10]: • Եւ տեսիլ
երևեցաւ 'ի գիշերի պօղոսի. այր ոմն մակեդոնացի կայր,
աղաչէր զնա՝ և ասէր. անցեալ 'ի մակեդոնիա՝ օգնեսցես
10 մեզ[11]: • Եւ իբրև զտեսիլն ետես, վաղվաղակի խնդրեցաք
ելանել 'ի մակեդոնիա. տեղեկացեալք՝ թէ հրաւիրեաց զմեզ
Տէր աւետարանել նոցա[12]:
11 Եւ ելեալ 'ի տրովադայ՝ դէպ ուղիղ գնացաք 'ի սամոթ-
12 րակէ, և 'ի վաղիւ անդր 'ի նոր քաղաքն՝ • Եւ անտի
'ի փիլիպպուս, որ է առաջին վիճակ՝ մակեդոնացւոց քաղաք՝
կողոնիա. և անդ 'ի քաղաքին դադարեալ մեր աւուրս ինչ[13],
13 • Յաւուրն շաբաթու ելաք արտաքոյ քաղաքին առ գետափն՝
ուր համարէաք աղօթս մատուցանել. և նստեալ խօսէաք ընդ
14 ժողովեալ կանայսն[14]: • Եւ կին ոմն անուն լիդիա

[1] Գործ. 13.13.
[2] Հռոմ. 22.32 Գործ. 14.26: 20.32.
[3] Գործ. 16. 5: 13.43.
[4] Գործ. 14. 6: 17.14:19.22: 20. 4. Հռո. 16.21: 1.Կոր. 4.17. Փիլ. 2.19. Նո. 20.22: 1.Թես. 3. 2: 1.Տիմ. 1. 2: 2.Տիմ. 1. 2.
Նո. 5.
[5] Գործ. 6. 3: 1.Տիմ. 5.10. Եբր. 11. 2:
[6] 1.Կոր. 9.20. Գաղ. 2. 3: 5. 2.
[7] Գործ. 15.28. Նո. 29.
[8] Գործ. 15.41:
[9] Գաղ. 1. 2. 1.Պետ. 1. 1. Գործ. 8.29: 10.19:11.12. 13.2.4: 20. 28: 21.11: 15.28:28.25. Յով. 14.26: 16.13. Ղու. 12.12. Եբր. 3. 7:
[10] 2.Կոր. 2.12: 2.Տիմ. 4.13.
[11] Գործ. 10.30.
[12] Սաղ.118.60. Մատ. 4.20. Գործ. 10.28. 29: 26.19: 2.Կոր. 2.13.
[13] Փիլ. 1. 1.
[14] Գործ. 21. 5.

ծիրանավաճառ՝ ՚ի Թիւատիր քաղաքէ՝ երկիւղած յԱստուծոյ՝
լուաւ. զորոյ Տէր իսկ եբաց զսիրտ անսալ խօսիցն Պօղոսի [1]:
• Եւ իբրև մկրտեցաւ ինքն և տուն իւր [2], աղաչէր և 15
ասէր. եթէ համարիջիք զիս հաւատացեալ Տեառն, մտեալ
՚ի տուն իմ ագերուք. և բռնադատեաց տարաւ զմեզ [3]:
Եւ եղև մինչ երթայաք մեք յաղօթս, պատահեաց 16
մեզ աղախին մի՝ զոր ունէր այս հարցուկ. որ շահս
բազումս տայր տերանց իւրոց մոլեգնելովն [4]: • Նա զհետ 17
եղեալ Պօղոսի և մեր՝ աղաղակէր և ասէր. արքս այս՝ ծառայք
Աստուծոյ բարձրելոյ են, որ պատմեն ձեզ զճանապարհս փրկու-
թեան: • Եւ զայս առնէր ՚ի բազում աւուրս: զայրացեալ
Պօղոս՝ դարձաւ և ասէ ցայսն. պատուիրեմ քեզ յանուն 18
Յիսուսի Քրիստոսի, ել ՚ի դմանէ. և ել ՚ի նմին ժամու [5]:
• Իբրև տեսին տեարքն նորա՝ եթէ հատաւ յոյս շահի նոցա, 19
առեալ զՊօղոս և զՇիղա՝ ձգեցին ՚ի հրապարակ առ իշխանսն [6]:
• Եւ ածեալ զնոսա առ զօրագլուխսն՝ ասէին. արքս այս 20
խռովեցուցանեն զքաղաքս մեր. ինքեանք Հրեայք են [7], •
Եւ պատմեն մեզ օրէնս՝ զոր ոչ է արժան մեզ ընդունել, 21
և ոչ առնել. զի Հռովմայեցիք եմք, • Եւ կուտեցաւ 22
ամբոխն ՚ի վերայ նոցա. և զօրագլուխքն պատառեցին
զհանդերձս իւրեանց. հրամայեցին գան հարկանել [8]. • Եւ 23
բազում վէրս եդեալ ՚ի վերայ նոցա՝ արկին ՚ի բանտ.
պատուիրեցին բանտապետին զգուշութեամբ պահել զնոսա,
• Որոյ առեալ զայսպիսի պատուէր՝ արկ զնոսա ՚ի ներքին 24
բանտն. և զոտս նոցա պնդեաց ՚ի կոճեղս [9]:
Եւ ՚ի մէջ գիշերոյն Պօղոս և Շիղա կային յաղօթս՝ և 25
օրհնէին զԱստուած. և ունկն դնէին նոցա կալանաւորքն [10]:
• Եւ եղև յանկարծակի շարժումն մեծ՝ մինչև ՚ի շարժել 26
հիմանց բանտին. և բացան անդէն դրունքն ամենայն, և
ամենեցուն կապանք լուծան [11]: • Իբրև զարթեաւ բան- 27
տապետն՝ և ետես բացեալ զդուրս բանտին, ձգեաց զսուսեր՝
և կամէր երթալ զիւրովին. կարծէր փախուցեալ զկապեալ-
սն: • Եւ գոչեաց ՚ի ձայն մեծ Պօղոս՝ և ասէ. մի 28
ինչ գործեր ընդ անձն քո չար, քանզի ամենեքին աստ
եմք: • Խնդրեաց լոյս՝ և դիմեաց ՚ի ներքս. և զահի 29
հարեալ անկաւ առաջի Պօղոսի և Շիղայի. • Եւ ածեալ 30

1 Ղուկ. 24.45.
2 Հռովմ. 32.34. 1.Թագ. 1.21. Նո. 22. Յոհ. 4.53. Գործ. 8.12. 36.37: 18. 8.
3 Ծնն. 19. 3: 33.11. Դատ. 19.21: 4.Թագ. 4. 9. 10.11. Ղուկ. 10.38: 24.29. Եբր. 13. 2.
4 Ղեւտ. 19.26. 31:20. 6.27: 2.Օրէ. 18.10: 1.Թագ. 28. 7. Ես. 8.19. Գործ. 19.24.
5 Մարկ. 1.25. 34: 16.17.
6 Մատթ. 10.18. Գործ. 19.25. Նո. 26: 2.Կոր. 6. 5:
7 3.Թագ. 18.17. Գործ. 17. 6: 24. 5.
8 Հռովմ. 19: 2.Կոր. 6. 5: 11.23. 25: 1.Թես. 2. 2.
9 Փիլ. 1.13.
10 Սաղ. 33. 1. Յակ. 5.13. Գործ. 5.41.
11 Սաղ. 67.7.9 Մատթ. 28. 2. Գործ. 4.31: 5.19: 12. 7. 10. Յով. 6.12: 11.13.

զնոսա արտաքս՝ ասէ . տեա՛րք՝ զի՞նչ պարտ է ինձ առնել՝
31 զի ապրեցայց [1] ։ Եւ նոքա ասեն . հաւատա՛ 'ի Տէր
Յիսուս Քրիստոս , և ապրեսցիս դու՝ և ամենայն տուն
32 քո [2] ։ Եւ խօսեցան ընդ նմա զբանն Տեառն՝ և ամենեցուն՝
33 որ էին 'ի տան նորա [3] ։ Եւ առեալ զնոսա 'ի նմին ժամու
գիշերոյն՝ լուաց 'ի վիրաց անտի . և մկրտեցաւ ինքն և
34 իւրքն ամենեքեան անդէն վաղվաղակի [4] ։ Եւ ածեալ
զնոսա 'ի տուն իւր , եդ առաջի նոցա սեղան . և ուրախ
եղև ամենայն տամբն հաւատացեալ յԱստուած [5] ։
35 Եւ իբրև այգ եղև՝ առաքեցին զօրագլուխքն զնուիրակսն՝
36 և ասեն . արձակեա՛ զարսդ զայդոսիկ ։ Եւ պատմեաց
բանտապետն զբանսն՝ Պօղոսի , եթէ առաքեցին զօրագլուխքն
զի արձակիցիք . արդ ելէք և երթայք խաղաղութեամբ ։
37 Իսկ Պօղոս ասէ . գան հարեալ զմեզ հրապարակաւ՝
որս անմեղս հռովմայեցիս արկին 'ի բանտ , և արդ լռելեա՞յն
հանեն զմեզ . ո՛չ այդպէս , այլ եկեսցեն՝ ինքեանք իսկ հանցեն
38 զմեզ [6] ։ Եւ պատմեցին զօրագլխացն նուիրակքն
զբանսն . զահի հարան իբրև լուան՝ թէ հռովմայեցիք են .
39 և եկեալ աղաչեցին զնոսա [7] ։ Եւ իբրև հանին , աղա-
40 չէին գնալ 'ի քաղաքէն [8] ։ Եւ ելեալ 'ի բանտէն՝
մտին առ Լիդիա . և տեսեալ զեղբարսն՝ մխիթարեցին զնոսա ,
և գնացին [9] ։

Գլուխ եօթն և տասներորդ ։

1 Եւ շրջեալ ընդ Ամփիպոլիս և ընդ Ապողոնիա , եկին
2 'ի Թեսաղոնիկէ , ուր էր ժողովուրդ Հրէից ։ Եւ ըստ
սովորութեանն Պօղոս եմուտ առ նոսա , և 'ի շաբաթս երիս
3 խօսեցաւ ընդ նոսա 'ի գրոց [10] ։ Բանայր՝ և դնէր առա-
ջի , եթէ պարտ էր Քրիստոսի չարչարիլ և յառնել 'ի մեռե-
լոց · և թէ նա է Քրիստոսն Յիսուս՝ զոր ես պատմեմ
4 ձեզ [11] ։ Եւ ոմանք 'ի նոցանէ հաւանեցան , և վիճակեցան
Պօղոսի և Շիղայի · բայց պաշտօնէիցն հեթանոսաց էր բազմու-
թիւն յոյժ , և 'ի կանանց գլխաւորաց ոչ սակաւք [12] ։
5 Եւ նախանձեցան Հրէայքն , և առեալ արս ոմանս գռ-
եհիկս անօրէնս՝ ամբոխ արարեալ խռովէին զքաղաքն . և
կուտեալ առ յապարանսն Յասոնի , խնդրէին զնոսա ածել

[1] Ղուկ. 3.10. Գործ. 2.37: 9. 6.
[2] Յովհ. 3.16. 36: 6.47. Գործ. 2.39: 13.39: 1.Յովհ. 5.10.
[3] Հռովմ.15.33: Հռո.1.14.16.
[4] Հռովմ. 34. Գործ. 18. 8.
[5] Ղուկ. 5.29: 19. 6.9:24. 24.29. Հռո. 5.11. Հռովմ. 33: 2.Օրէ.14.26. Գործ. 18. 8.
[6] Հռովմ. 20. 24. Մատ. 23. 1. Գաղ. 3.93. Մատ. 10.16. Գործ. 22.25.
[7] Գործ. 22.29.
[8] Մատ. 8.34. Ղուկ. 5. 8: 8.37.
[9] Հռովմ. 14: 15. 1.Թես.3.2.3
[10] Հռովմ.10.17. Ղուկ. 4.16. Գործ. 9.20: 13.5. 14:14. 1: 16.13:16. 4.19: 19. 8.
[11] Ղուկ. 24.26. Ե. 46. Գործ. 18.28. Գաղ. 3. 1.
[12] Գործ. 28.24: 15.22.27.32. 40: 2.Կոր. 8. 5. Գործ. 15.40.

[1] Գոր. 13.45. 'ի հրապարակ[1]: * Եւ իբրեւ ոչ գտին զնոսա՝ քարշէին զյա- 6
Հռո. 26.21. սոնն եւ զոմանս եղբարս առ քաղաքապետսն. բողոք բարձեալ՝
[2] Գոր. 16.20. թէ որք զաշխարհս խռովեցին՝ սոքա եւ այսր հասին[2]. * Զորս 7
ընկալեալ է յասոնի. եւ սոքա ամենեքեան հակառակ հրա-
[3] Ղու. 23 2. մանացն կայսեր գործեն. թագաւոր զոմն ասեն զՅիսուս[3]: *
Յով. 19.12: Եւ խռովեցուցին զժողովուրդսն եւ զքաղաքապետսն, որ 8
1.Պետ. 2. 15.
[4] Մատ. 2. 3. լսէին զայս[4]: * Եւ առեալ երաշխաւորութիւն առ 9
Յով. 11. 48. 'ի յասոնէ եւ յայլոցն՝ արձակեցին զնոսա:

Բայց եղբարքն վաղվաղակի գիշերայն յուղարկեցին զպօղոս 10
[5] Հռոմ. 14. եւ զշիղայ 'ի բերիա. որք իբրեւ հասին անդր՝ 'ի ժողովուրդն
Գոր. 9.25. հրէից գնացին[5]: * Զի սոքա էին ազնուականագոյնք՝ քան 11
[6] Սաղ. 118.98. որ 'ի թեսաղոնիկն էին. որք ընկալան զբանն ամենայն յօժա-
Նոյն. 99.
Եսա. 34.16. րութեամբ. հանապազ քննէին զգիրս, եթէ իցէ այս՝ այ-
Ղու. 16.29. պէս[6]: * Եւ բազումք 'ի նոցանէ հաւատացին. եւ 12
Յով. 5.39. 'ի յունաց կանանց զգաստից՝ եւ յարանց՝ ոչ սակաւք: *
Յոհ. 1.21:
1.Պետ. 2. 2. Բայց իբրեւ գիտացին՝ որ 'ի թեսաղոնիկէ հրէայքն էին, 13
[7] Հռոմ. 5: եթէ եւ 'ի բերիայ պատմեցաւ 'ի պօղոսէ բանն Աստուծոյ,
3.Թագ. 21.25. եկին եւ անդր՝ շարժել եւ խռովեցուցանել զժողովուրդսն[7]:
Մատ. 23.13.
Ղու. 12.51. * Յայնժամ վաղվաղակի զպօղոս առաքեցին եղբարքն գնալ 14
Յով. 9.22. մինչեւ 'ի ծովեզր. եւ մնացին շիղա եւ տիմոթէոս անդէն[8]:
Գոր. 6.12: * Եւ որք տանէին զպօղոս, ածին զնա մինչեւ յաթէնս. 15
14. 2.
[8] Հռոմ. 10. եւ առեալ պատուէր 'ի նմանէ առ շիղա եւ տիմոթէոս, զի
Մատ. 10.23. վաղվաղակի եկեսցեն առ նա, եւ գնացին[9]:
[9] Գոր. 18. 5. Եւ յաթէնս 'ի մնալ նոցա պօղոսի, զայրանայր հոգի նորա 16
[10] Ել. 32.19. 'ի նմա. զի տեսանէր 'ի կռապաշտութեան զքաղաքն[10]: *
Սաղ. 118.136.
139.158. Եւ խօսէր 'ի ժողովրդեանն ընդ հրէայս եւ ընդ պաշտօնեայսն՝ 17
Եփ. 9. 4: եւ 'ի հրապարակսն զամենայն օր՝ որոց եւ պատահէին[11]: *
2.Պետ. 2.7.8. Ոմանք յեպիկուրեանցն, եւ 'ի ստոյիկեանց փիլիսոփայից հակա- 18
[11] Հռոմ. 2. 4.
Գոր. 10.2:13. ռակէին ընդ նմա. եւ ոմանք ասէին, զի՞նչ կամիցի սերմա-
16:14.1—4. նաքաղս այս խօսել. իսկ այլք, թէ օտարոտի դից
Առ. 8 1. թուի պատմիչ լինել. քանզի զՅիսուս եւ զյարութիւնն
—4.34.
Եբր. 6.10. աւետարանէր[12]: * Եւ առեալ զնա ածին յարիսպա- 19
Մատ. 5.1. 2. գոսն, եւ ասէին. կարասցուք իմանալ՝ թէ զի՞նչ է նոր
Մար. 16.15. վարդապետութիւնդ՝ որ 'ի քէն պատմի: * Օտարա- 20
Ղու. 8. 1.
[12] Կող. 2. 8. ցուցիչս ինչ բերես 'ի լսելիս մեր. կամիմք գիտել՝ թէ զի՞նչ
[13] Ովէ. 8.12. կամիցի այս լինել[13]: * Զի աթենացիք ամենեքին՝ եւ եկքն 21

օտարք ոչ յայլ ինչ պարապէին, բայց ասել ինչ կամ
լսել նորագոյնս։
22 Եկաց Պօղոս ՚ի մէջ արիսպագին՝ եւ ասէ. Արք աթենացիք,
ըստ ամենայնի իբրեւ պաշտօնասէրս տեսանեմ զձեզ[1], *
23 Քանզի շրջեալ եւ տեսեալ զպաշտամունս ձեր, գտի բա-
գին մի՝ յորում գրեալ էր, Անծանօթի Աստուծոյ.
զոր դուքն յանծանօթս պաշտէք, ես զնոյն պատմեմ ձեզ[2]։
24 * Աստուած՝ որ արար զաշխարհս եւ զամենայն՝ որ
՚ի նմա, նա երկնից եւ երկրի է Տէր. ոչ ՚ի ձեռագործ
25 տաճարս բնակէ[3], * Եւ ոչ ՚ի ձեռաց մարդկան պաշտի
իբրեւ կարօտ իմիք. նա տայ ամենայնի կեանս եւ շունչ եւ
26 զամենայն ինչ[4]։ * Արար ՚ի միոջէ արենէ զամենայն
ազգս մարդկան՝ բնակել ՚ի վերայ ամենայն երեսաց երկրի.
հաստատեալ կարգեալ ժամանակս եւ սահմանադրութիւնս
27 բնակութեան նոցա՝ խնդրել զԱստուած[5]. * Զի թերեւս
զննիցեն զնա՝ եւ գտանիցեն. նաեւ ոչ հեռի իսկ է յիւրա-
28 քանչիւր ումեքէ ՚ի մէնջ[6]։ * Զի նովաւ կեամք եւ
շարժիմք եւ եմք, որպէս եւ ոմանք ՚ի ձերոց ճարտարաց
29 ասացին, Թէ նորա եւ ազգ իսկ եմք[7]։ * Եւ արդ՝
որովհետեւ ազգք եմք Աստուծոյ, ոչ պարտիմք համարել
ոսկւոյ կամ արծաթոյ կամ քարի, որ ՚ի ճարտարութենէ
եւ ՚ի մտաց մարդոյ քանդակեալ իցէ, զաստուածականն
30 լինել նմանող[8]։ * Բայց զժամանակս անգիտութեանն
անտես արարեալ Աստուծոյ, արդ զայս պատուիրէ մարդ-
31 կան՝ ամենայն ումեք ապաշխարել[9]։ * Քանզի հաս-
տատեաց օր՝ յորում պարտ է դատել զաշխարհս արդարու-
թեամբ. ՚ի ձեռն առն՝ որով սահմանեաց տալ հաւատս
32 ամենեցուն՝ յարուցեալ զնա ՚ի մեռելոց[10]։ * Իբրեւ լուան
յարութիւն մեռելոց, ոմանք ծաղր առնէին. կէսքն ասէին՝
33 լուիցուք ՚ի քէն վասն այդորիկ միւսանգամ։ * Եւ ապա
34 Պօղոս ել գնաց ՚ի միջոյ նոցա։ * Եւ ոմանք արք անկեալք
՚ի նա, հաւատացին. ընդ որս էր եւ Դիոնէսիոս արիսպագացի,
եւ կին մի անուն Դամարիս՝ եւ այլք ընդ նոսա[11]։

Գլուխ ՈԸՆ եւ [illegible]։

1 Յետ այսորիկ մեկնեալ Պօղոսի յաթենացւոց անտի եկն

[1] Երե. 50.38։ [2] 2.Թես.2.4. [3] Գոր. 14.14. Մատ. 11.25. Գոր. 7.48. [4] Սաղ. 49.8. Ծն. 2.7. Թուո. 16.22. Յոբ. 12.10։ 27.3։ 33.4. Եսա. 42.5։ 57.16. Զաք. 12.1։ [5] 2.Օրէ.32.8. Մատ. 2.10. [6] Գոր. 14.16. Հռո. 1.20. [7] Կող. 1.17. Եբր. 1.3. Տիտ. 1.12. [8] Եսա. 40.18. [9] Մար. 1.14։ 3.Թագ. 8.47. 48.49. Յոբ. 42.6. Եզե. 18. 30.31. Մատ. 3.2. 8։ 4.17։ 9.13։ 10.7։ 12.41. Մար. 1.14. 15։2.17։6.12 Ղուկ.3.8։ 5.32։11.32։13.3։15.7։24.47. Գոր. 2.38։ 3.19։ 17.30։ 20.21։26.20։ 2.Կոր. 7.10։ 1.Պետ. 1.14։ 2.Պետ. 3.9 Յայտ. 2.5. 16.21։ 3.19. Մատ. 4.17. Գոր. 14.15. [10] Մատ. 16.27։ 25. 32.33. Ղուկ.14.14. Յով.5.29. Հռո.2.6.16։ 14.10. Գոր.2.24։10.42։24.25։26.8. Յայտ.20.13. [11] Հռոմ.4.19.

'ի կորնթոս. * Եւ եգիտ հրէայ զոմն անուն ակիւղաս 2
յազգէ պոնտացի, այն ինչ եկեալ յիտալիայ. և զպրիս-
կիղա կին նորա, վասն հրամանին կղօդեայ՝ որոշել զամենայն
հրէայս 'ի հռովմայ. և յարեցաւ 'ի նոսա[1]: * Եւ վասն 3
զի համարուեստ էր, եղև առ նոսա՝ և գործէր. քանզի
էին խորանակարք արուեստիւ[2]: * Եւ խօսէր 'ի ժողո- 4
վրդեանն ըստ ամենայն շաբաթուց, և հաւանեցուցանէր
զհրէայս և զհեթանոսս[3]: * Իբրև իջին 'ի մակեդոնիա՝ 5
շիղա և տիմոթէոս, ստիպէր հոգւովն պօղոս դնել վկայու-
թիւն հրէիցն՝ թէ Յիսուս է Քրիստոսն[4]: * Եւ յընդդէմ 6
դառնալ նոցա՝ և 'ի հայհոյել[5], թօթափեաց զձորձս՝ և ասէ
ցնոսա[6]. արիւն ձեր 'ի գլուխս ձեր[7], քաւեալ եմ ես[8].
յայսմ հետէ 'ի հեթանոսս երթամ[9]:

Եւ գնացեալ անտի՝ եմուտ 'ի տուն ուրումն, որում 7
անուն էր տիտոս յուստոս՝ պաշտօնեայ Աստուծոյ. որոյ
ապարանքն էին մերձ 'ի ժողովատեղն: * Կրիսպոս ժո- 8
ղովրդապետ հաւատաց 'ի Տէր ամենայն տամբ իւրով. և
բազմաց 'ի կորնթացւոցն լուեալ՝ հաւատային և մկրտեցան[10]:
Եւ ասէ Տէր 'ի գիշերին տեսլեամբ ցպօղոս. մի՛ 9
երկնչիր՝ այլ խօսեա՛ց և մի՛ լռեր[11]: * Քանզի ես ընդ 10
քեզ եմ, և ո՛չ ոք ընդդէմ դարձցի քո՝ 'ի չարչարել
զքեզ. քանզի ժողովուրդ է իմ բազում 'ի քաղաքիս յայս-
միկ[12]: * Եւ նստաւ անդ տարի մի և ամիսս վեց՝ 11
ուսուցանել նոցա զբանն Աստուծոյ:

Առ գաղիովնաւ փոխանակաւ բդեշխին աքայեցւոց, 12
յարեան միաբան հրէայք 'ի վերայ պօղոսի, և ածին զնա
յատեան[13]. * Եւ ասէին, եթէ արտաքոյ օրինաց պատրէ 13
սա զմարդիկ՝ պաշտել զԱստուած: * Եւ իբրև մերձ 14
էր պօղոս բանալ զբերան իւր, ասէ գաղիովն ցհրէայսն.
եթէ էր ինչ անիրաւութիւն կամ խարդախութիւն չա-
րեաց՝ ո՜վ հրէայք, 'ի դէպ էր ինձ անսալ ձեզ[14]: * Ապա 15
եթէ խնդիրք ինչ են վասն բանի և անուանց և օրինաց
ձերոց՝ տեսջիք ձեզէն. քանզի դատաւոր այդպիսի իրաց
չկամիմ լինել: * Եւ մերժեաց զնոսա յատենէ անտի[15]: * 16
Եւ առեալ ամենեցուն յունացն զսոսթենէս ժողովրդապետ 17

[1] Հռմր. 26. Հռո. 16. 3: 1.Կոր.16.19: 2.Տիմ. 4.19.
[2] Գոր. 20.34: 1.Կոր. 4.12: 2.Կոր.11. 9: 12. 13.14: 1.Թես. 2. 9: 2.Թես.3.8.9.
[3] Գոր. 17. 2.
[4] Հռմր. 28. Յոհ. 32.18. Գոր. 9.22: 17.3. 14.15.
[5] Գոր. 13.45: 2.Տիմ. 2.25: 1.Պետ. 4. 4.
[6] Նեե. 5.13. Մատ. 10.14. Գոր. 13.51.
[7] Ղևտ. 20. 9. 11.12: 2.Թագ. 1.16. Եզե. 18.13: 33. 4.
[8] Եզե. 3.18. 19: 33. 9. Գոր. 20.26:
[9] 13.46: 28.28.
[10] Յոհ. 4.53. Գոր. 16.15. 33.34. Հռո. 10.17: 1.Կոր. 1.14. Հռո. 16. 5: 1.Կոր.16.19.
Կող. 4.15. Փիլիմոն. 2.
[11] Գոր. 23.11. Երե.1.17.18. Եզե. 2. 6.
[12] Թուո. 14. 9: 4.Թագ. 6.16. Սաղ.117. 6. Մատ. 28.20.
Հռո.8.31.Յոհ.10.16. [13] Յակ.2.6. [14] Գոր.23.29:25.11.19.Հռո.13.3: [15] Յոհ.18.31:Գոր.23.29.

հարկանէին առաջի ատենին · և ոչ ինչ զայնմանէ գաղիոնի [1] 1.Կր. 1. 1.
փոյթ լինէր[1]:
18 Բայց պօղոսի տակաւին մնացեալ աւուրս բազումս, յեղբարցն
հրաժարեալ՝ նաւէր յասորիս · և ընդ նմա պրիսկիղա և
ակիւղա, փոքրեալ զգլուխ ՚ի կենքրայ · քանզի ուխտադիր
19 էր[2]: * Եւ հասեալ յեփեսոս՝ զնոսա եթող անդ, և [2] Թւ. 6.18.
20 ինքն մտեալ ՚ի ժողովուրդն խօսէր ընդ հրէայսն[3]: * Եւ Գր. 21.24.
աղաչէին զնա՝ բազում ժամանակս լինել անդ · և ոչ առ Հռ. 16. 1.
21 յանձն: * Այլ հրաժարեաց ՚ի նոցանէ, և ասէ · [3] Հռմր. 4.
դարձեալ շրջեցայց առ ձեզ Աստուծոյ կամօք · ամբարձաւ
22 յեփեսեայ[4], * Եւ իջեալ ՚ի կեսարիայ՝ ել և ետ ողջոյն [4] Գր. 19.21:
23 եկեղեցւոյն · էջ յանտիոք: * Եւ եղեալ անդ ժամանակ 20.16:
ինչ, ել շրջել կարգաւ ընդ գաղատացւոց աշխարհն և ընդ Հռ. 1.10:
փռիւգիա, հաստատել զամենայն աշակերտեալսն[5]: 15.32:
24 Հրէայ ոմն ապողոս անուն՝ աղեքսանդրացի յազգէ, այր 1.Կր. 4.19:
ճարտարաբան եկն եհաս յեփեսոս · զօրաւոր էր գրովք[6]: 16. 7.
25 * Սա էր տեղեկացեալ ճանապարհին Տեառն, և եռայր Փիլ. 2.24.
հոգւով · խօսէր՝ և ուսուցանէր ճշմարտութեամբ վասն Յի- Եբր. 6. 3.
26 սուսի · գիտէր միայն զմկրտութիւնն յովհաննու[7]: * Սա Յակ. 4.15.
սկսաւ համարձակել ՚ի ժողովրդեանն · և լուեալ ՚ի նմանէ [5] Գող. 1.2: 4. 14. Գր. 14. 21:15.32.41.
ակիւղայ և պրիսկիղայ, առին զնա առ իւրեանս, և ճշմար- [6] Հռ. 16.10:
27 տագոյնս պատմեցին նմա զճանապարհն Աստուծոյ · * Իբրև 1.Կր. 1.12: 3.5.6: 4. 6.
կամեցաւ նա գնալ յաքայիա, յօժարեալ եղբարք՝ գրեցին առ Կղ. 3.16.
աշակերտսն ընդունել զնա · որ իբրև եհաս անդր՝ բազում Տիտ. 3.13.
28 նպաստ լինէր հաւատացելոցն ՚ի ձեռն շնորհացն[8]: * Քանզի [7] Հռ. 12.11. Գր. 19. 3.
պնդագոյն զհրէայսն յանդիմանէր հրապարակաւ · ցուցանել [8] 1.Կր. 3. 6.
գրովք՝ եթէ քրիստոս է Յիսուս[9]: [9] Հմր. 5. Գր. 9.22: 17. 3.

Գլուխ իննևտասներորդ:

1 Եւ եղև մինչդեռ ապողոս ՚ի կորնթոս էր, պօղոսի
շրջեալ զվերին կողմամբքն՝ և իջեալ յեփեսոս, և գտեալ
2 զոմանս զաշակերտս[10], * Ասէ ցնոսա · եթէ հոգի սուրբ [10] Գր. 18.24:
ընկալարո՞ւք ՚ի հաւատալն · նոքա ասեն ցնա · այլ և ոչ հոգի 1.Կր. 1.12: 3. 4. 6.
3 սուրբ գուցէ՝ լուեալ է մեր[11]: * Եւ ասէ, իսկ յի՞նչ [11] Գր. 8.16:
մկրտեցարուք · նոքա ասեն · ՚ի յովհաննու մկրտութիւնն[12]: 1.Թս. 3. 7.
4 * Եւ ասէ պօղոս · յովհաննէս մկրտեաց մկրտութիւն [12] Գր. 18.25.

[1] Մտթ. 3.11. ապաշխարութեան ամենայն ժողովրդեանն. և ասէր,
Յոհ.1.15.27. զի որ գալոցն է յետ նորա՝ 'ի նա հաւատասցեն. այսինքն
և. 30. Գործ. 1.5: 11.16: է՝ 'ի Յիսուս Քրիստոս[1]: • Եւ իբրև լուան, մկր- 5
13. 24.25. տեցան յանուն Տեառն Յիսուսի[2]: • Եւ 'ի դնել 'ի վերայ 6
[2] Գործ. 8.16: նոցա պօղոսի զձեռն, եկն հոգին սուրբ 'ի վերայ նոցա.
1.Կոր. 1.13. [3] Մրկ. 16.17. խօսէին լեզուս՝ և մարգարէանային[3]: • Եւ էին ամե- 7
Գործ. 6. 6: նեքեան արք իբրև երկոտասան:
8. 17:2. 4: Եւ մտեալ 'ի ժողովուրդն՝ համարձակէր ամիսս երիս. 8
10.46: 1.Կոր.14. 1. խօսէր՝ և հաւանեցուցանէր վասն արքայութեանն Աստու-
[4] Գործ. 17. 2: ծոյ[4]: • Իբրև ոմանք խստանային՝ և ընդդէմ դառնային 9
18. 4:1. 3: բամբասել զճանապարհն առաջի բազմութեանն, մեկնեալ
28.23. 'ի նոցանէ՝ որոշեաց զաշակերտսն. հանապազօր խօսէր 'ի դիւա-
[5] 2.Տիմ. 1.15. նին տիւրաննեայ ուրումն[5]: • Եւ այս եղև զերկեամ մի, 10
Եբր. 3.13: մինչև ամենայն բնակչացն Ասիացւոց լսել զբանն Տեառն՝ հրէից
2.Պետ.2. 2. Յայտն.10. և հեթանոսաց[6]: • Եւ զօրութիւնս ոչ սակաւս առնէր 11
Հռով. 23. Աստուած 'ի ձեռն պօղոսի[7]. • Մինչ զի և 'ի հիւանդս 12
Գործ. 9. 2: տանել 'ի քրտանէ նորա թաշկինակս կամ վարշամակս, և
22.4:24.14. [6] Գործ. 20.31. մերժել 'ի նոցանէ ախտիցն, և այսոց չարաց ելանել[8]:
[7] Մրկ. 16.20. Յանդգնեցան ոմանք և 'ի շրջող հրէիցն՝ որ երդմնե- 13
Գործ. 2.43: ցուցիչքն էին, անուանել 'ի վերայ այնոցիկ՝ որ ունէին
14.3: 13.11: 14.10:16.18: այսս չարս, զանուն Տեառն Յիսուսի, և ասէին. երդմ-
[8] 4.Թագ. 4.29. նեցուցանեմ զձեզ 'ի Յիսուս՝ զոր պօղոսն քարոզէ[9]:
Գործ. 5.15. • Էին ուրումն սկևեայ հրէի քահանայապետի եօթն 14
[9] Մրկ. 12.27. որդիք, որ զայս առնէին: • Պատասխանի ետ այսն չար 15
Մրկ. 9.37. Ղուկ. 9.49. և ասէ ցնոսա. զՅիսուս գիտեմ և զպօղոս ճանաչեմ, բայց
[10] Մտթ. 8.29. դուք ո՞վ էք[10]: • Եւ վազեաց այրն՝ յորում էր այսն 16
Գործ. 16.17. չար՝ ընկենել զերկոսեան յաղթահարեաց զնոսա, մինչև
մերկս և վիրաւորս փախչել 'ի տանէ անտի: • Եւ 17
յայտնի եղև ամենայն հրէից և հեթանոսաց՝ որ և բնակեալ
էին յեփեսոս. և անկաւ երկիւղ յամենեսեան 'ի նոսա. և
[11] Ղուկ.1.65:7. մեծանայր անուն Տեառն Յիսուսի[11]: • Եւ (այլ) բա- 18
16. Գործ. 2. զումք 'ի հաւատացելոցն գային, և խոստովան լինէին՝ և
43: 5.5.11. պատմէին զգործս իւրեանց[12]: • Եւ բազումք 'ի կախար- 19
[12] Մտթ. 3. 6. Հռով. 10.10. դասացն բերէին զգիրսն, այրէին առաջի ամենեցուն. և
[13] Գործ. 6. 7: համարեցան զգինս նոցա՝ և գտանէին արծաթոյ բիւրս հինգ:
12.24. • Եւ այսպէս բանն Աստուծոյ աճէր՝ և զօրանայր[13]: 20

21 Եւ իբրեւ կատարեցաւ այս, եդ պօղոս 'ի մտի շրջել [1] Հռ. 15.25.
ընդ մակեդոնիա եւ ընդ աքայիա՝ եւ գալ յերուսաղէմ. Գաղ. 2. 1.
ասէ. եթէ յետ երթալոյն իմ անդր, պարտ է ինձ եւ Գործ. 20.22:
22 զհռովմ տեսանել[1]: • Առաքեաց 'ի մակեդոնիա երկուս 18.21:23.11: 28.16.
'ի պաշտօնէիցն իւրոց զտիմոթէոս եւ զերաստոս, եւ ինքն Հռ. 15.24.
23 մնաց ժամանակ ինչ յասիա[2]: • Եւ եղեւ 'ի ժամանակին [2] Գործ. 13. 5. Հռ. 16.23:
յայնմիկ խռովութիւն ոչ սակաւ վասն ճանապարհին[3]: • 2.Տիմ. 4.20.
24 Իսկ դեմետրիոս ոմն անուն՝ արծաթագործ, գործէր մեհեանս [3] Համր. 9:
արծաթիս արտեմի դից. եւ տայր ճարտարացն լինել ոչ 1.Կոր. 15.32: 2.Կոր. 1. 8:
25 սակաւ շահ[4]. • Զոր ժողովեաց իսկ զձեռագէտս արուեստին, 6. 9.
եւ ասէ. Արք՝ դուք ձեզէն իսկ գիտէք, զի յայսմ գործոյ Գործ. 9. 2.
26 է շահ մեզ[5]: • Եւ տեսանէք եւ լսէք՝ եթէ ոչ միայն [4] Գործ. 16.16. 19.
զեփեսացւոց, այլ գրեթէ զամենայն իսկ ասիացւոց՝ պօղոս [5] Յով. 18.11.
այս հաւանեցուցեալ շրջեաց բազում ժողով՝ ասել, թէ
27 ոչ են աստուածք ձեռագործք[6]. • Եւ ոչ միայն այս [6] Սաղ. 113. Եր-
ճգնէ զմեր կողմն գալ 'ի յանդիմանութիւն, այլ եւ զմեծին կրորդ Օր.
Աստուծոյ արտեմեայ զմեհեանն յոչինչ համարել, նաեւ Համր. 5.
քակելոց եւ իջէ մեծութիւն նորա, զոր ամենայն ասիա՝ Եսա. 44.10. 11—20.
28 եւ տիեզերք պաշտեն[7]. • Եւ զայս իբրեւ լուան, լի եղեն Երե. 10. 3.
բարկութեամբ. աղաղակէին եւ ասէին, մեծ է արտեմիս [7] Եսա. 44. 9. 10—20.
29 եփեսացւոց: • Եւ լցաւ քաղաքն խռովութեամբ. դիմե- Մ.Ք. 2.11:
ցին առ հասարակ 'ի թէատրոնն. յափշտակէին զգայիոս 1.Յոհ. 5.19. Յով. 13. 8.
30 եւ զարիստարքոս մակեդոնացի զուղեկիցն պօղոսի[8]: • Բայց [8] Հռ. 16.23:
պօղոս իբրեւ կամեցաւ մտանել յամբոխն, ոչ թողին զնա 1.Կոր. 1.14.
31 աշակերտքն: • Ոմանք եւ յասիապետացն՝ որ էին նորա Գործ. 20. 4: 27. 2.
բարեկամք, յղէին առ նա՝ եւ աղաչէին, մի՛ տալ զանձն Կող. 4.10.
32 'ի թէատրոնն[9]: • Այլք այլ ինչ աղաղակէին. զի էր Փիլիմ. 24.
ժողովն նոցա խռովեալ. եւ բազումք 'ի նոցանէ ոչ գիտէին, [9] Գործ. 21.17.
33 թէ վասն որոյ ժողովեալ իցեն[10]: • Եւ յամբոխէն բազ- [10] Գործ. 21.34.
մութենէ յառաջ կալան զաղեքսանդրոս. եւ իբրեւ ածին զնա
հրէայքն յառաջ, աղեքսանդրոս շարժեաց զձեռն՝ եւ կամէր
34 պատասխանի տանել ամբոխին[11]: • Իբրեւ գիտացին՝ եթէ [11] 1.Տիմ. 1.19. 20:
այրն հրեայ է, միաբարբառ եղեալ յամենեցունց՝ իբրեւ 2.Տիմ. 4.14.
ժամս երկուս աղաղակել, եթէ մեծ է արտեմիս եփեսա- Գործ. 12.17.
35 ցւոց: • Լռեցոյց դպրապետն զամբոխն՝ եւ ասէ. Արք
եփեսացիք՝ իսկ ո՞ է 'ի մարդկանէ՝ որ ոչ գիտէ զեփեսացւոց

քաղաքս մեհենազարդ՝ մեծին արտեմեայ դիցն, եւ դիոպե-
տեայ[1]: • Եւ զի այդ այդպէս է անշուշտ՝ ձեզ պարտ 36
է հանդարտել, եւ մի՛ ինչ յանդգնութեամբ գործել[2]: •
Ածիք զարս զայդոսիկ այսր, ոչ մեհենակապուտս՝ եւ ոչ 37
հայհոյիչս աստուծոյ մերոյ[3]: • Զի եթէ դեմետրիոս եւ 38
որք ընդ նմա ճարտարքդ՝ ունիցին ինչ ընդ ումեք բանս,
յատեան երթիցեն, եւ դատաւորք գոն, եւ ամբաստան լիցին
զմիմեանց: • Ապա եթէ վասն այլ իրիք խնդիր իցէ՝ 39
յօրինաւոր ժողովն վճարեսցեն: • Քանզի եւ մեզ վիշտ 40
վտանգի է ընդ կուռոյս այսր աւուր՝ առանց իրիք յան-
ցանաց լինելոյ, զորմէ ոչ կարասցուք պատասխանի տալ վասն
ժողովոյս այսորիկ, եւ զայս ասացեալ՝ արձակեաց զժողովն:

Գլուխ քսաներորդ:

Եւ յետ դադարելոյ ամբոխին՝ կոչեաց պօղոս զաշակերտսն, 1
եւ մխիթարեաց. ողջոյն ետ՝ եւ ել գնաց 'ի մակեդոնիա[4]:
• Եւ շրջեալ ընդ կողմանսն ընդ այնոսիկ՝ եւ մխիթարեալ 2
զնոսա բանիւք բազմօք, եկն յելլադա[5]: • Իբրեւ արար 3
անդ ամիս երիս, եղեւ նմա դաւ 'ի հրէիցն, մինչդեռ
կամէր ելանել յասորիս. խորհուրդ կալաւ դառնալ ընդ
մակեդոնիայ[6]: • Եւ երթայր ընդ նմա մինչեւ յասիայ՝ 4
սոփատրոս պիւռոս բերիացի, եւ 'ի թեսաղոնիկեցւոց՝ արիս-
տարքոս եւ սեկունդոս՝ եւ գայիոս դերբեցի եւ տիմոթէոս,
եւ ասիացիք՝ տիւքիկոս եւ տրոփիմոս[7]: • Սոքա յառաջ 5
երթեալ մնային մեզ 'ի տրովադայ: • Եւ մեք նաւե- 6
ցաք յետ աւուրցն բաղարջակերաց 'ի փիլիպպեայ՝ եւ եկաք
առ նոսա 'ի տրովադա՝ մինչեւ յաւուրս հինգ. անդ դադարե-
ցաք աւուրս եօթն[8]:

Եւ յաւուրն շաբաթուց՝ մինչդեռ ժողովեալ էաք 7
բեկանել զհացն, պօղոս խօսէր ընդ նոսա՝ զի գնալոց էր
'ի վաղիւ անդր. եւ երկայնեաց զբանն մինչեւ 'ի մէջ գիշերոյն[9]:
• Էին լապտերք բազումք 'ի վերնատանն, ուր էաքն 8
ժողովեալ[10]: • Եւ նստէր ոմն երիտասարդ՝ անուն եւտի- 9
քոս՝ 'ի վերայ պատուհանին, նիրհէր 'ի քուն թանձրութեան՝
'ի խօսելն պօղոսի յաճախ, ընկղմեալ 'ի քնոյ անտի՝ անկա-
յերրորդ դստիկոնէն 'ի վայր, եւ բարձաւ մեռեալ: •

[1] Եփ. 2.12.
[2] Առ. 14.29: 25. 8.
[3] Գոր. 25. 8: 1.Կոր. 10.32. 2.Կոր. 6. 3.
[4] Գոր. 19.40: 1.Կոր. 16. 5: 1.Տիմ. 1. 3:
[5] 1.Թես. 2. 3. 11. Գոր. 13.43.
[6] Հռով. 19. Գոր. 9.23: 23.12: 25. 3: 2.Կոր. 11.26.
[7] Գոր. 19.29: 16. 1: 27. 2. Եփ. 6.21. 22. Կող. 4.7.10: 2.Տիմ. 4.12. Տիտ. 3.12. Գոր. 21.29: 2.Տիմ. 4.20.
[8] Ել. 12.14. 15: 23.15. Գոր. 16. 8: 2.Կոր. 2.12: 2.Տիմ. 4.13.
[9] Յօհ. 20.26: 1.Կոր. 16. 2. Յայտ. 1.10. Գոր. 2.42. 46: 1. Կոր. 10.16: 11.20: 2.Տիմ. 4. 2.
[10] Գոր. 1.13.

10 Եւ իջեալ Պօղոսի անկանէր զնովաւ. առնոյր զնա ընդ
գիրկս՝ եւ ասէր. մի՛ խռովիք, քանզի հոգի սորա ՚ի սմին
11 է [1]: • Եւ ել եբեկ զհացն՝ եւ ճաշակեաց. եւ բազում
ես խօսեցաւ մինչեւ յառաւօտ, եւ ապա ել գնաց: •
12 Եւ ածին զպատանին կենդանի, եւ մխիթարեցան ոչ սակաւ:
13 Եւ մեք մտեալ ՚ի նաւն՝ ամբարձաք յԱսոն. անտի
ակն ունէաք միաբանգամ առնուլ զՊօղոս. զի այնպէս
պատուիրեալ էր՝ մինչ ինքն զցամաքաւն երթալոց էր: •
14 Եւ իբրեւ դիպեցաւ մեզ ՚ի յԱսոն, առեալ զնա եկաք
15 ՚ի Մետիլինէ: • Եւ անտի նաւեալ՝ ՚ի վաղիւ անդր
հասաք հանդէպ Քիոյ. եւ ՚ի միւս օրն հասաք ՚ի Սամոս.
16 եւ ՚ի վաղիւ անդր եկաք ՚ի Միլիտոն: • Զի ՚ի մտի
եդեալ էր Պօղոսի նաւել առ Եփեսոսաւ՝ որպէս զի մի՛
լիցի նմա ժամանակ ինչ յամել յԱսիայ. քանզի փութայր
եթէ հնար ինչ իցէ նմա՝ զօրն պենտեկոստէից երթալ
յԵրուսաղէմ [2]:
17 Եւ ՚ի Միլիտոնէ յղեալ յԵփեսոս՝ կոչեաց զերիցունս
18 եկեղեցւոյն: • Եւ իբրեւ եկին առ նա, ասէ ցնոսա.
դուք ձեզէն գիտէք յօրէ յառաջնմէ՝ յորմէ եկի յԱսիայ.
19 որպէս ընդ ձեզ զամենայն ժամանակսն եղէ [3]: • Ծառայել
Տեառն ամենայն խոնարհութեամբ եւ բազում արտասուօք
եւ փորձութեամբք՝ որ դիպեցան ինձ ՚ի նենգութեանց
20 Հրէից [4]: • Որպէս ոչ ինչ զանգիտեցի յօգտակարացն
չպատմել ձեզ՝ եւ ուսուցանել զձեզ հրապարակաւ եւ ՚ի տունս [5]:
21 • Տալ վկայութիւն Հրէից եւ հեթանոսաց զապաշխարու-
թեանն՝ որ առ Աստուած, եւ զհաւատոցն՝ որ ՚ի Տէր մեր
22 Յիսուս Քրիստոս [6]: • Եւ արդ՝ ահաւասիկ ես կապեալ
հոգւով երթամ յԵրուսաղէմ. եւ որ ինչ անդ ընդ իս անցա-
23 նելոց իցէ՝ չգիտեմ [7]: • Բայց զի Հոգին սուրբ ըստ
քաղաքաց վկայէ ինձ՝ եւ ասէ, եթէ կապանք եւ նեղութիւնք
24 մնան քեզ [8]: • Այլ ոչ ինչ համարիմ զանձն իմ պատ-
ուական՝ որպէս զկատարել զընթացս իմ ուրախութեամբ,
եւ զպաշտօնն զոր առի ՚ի Տեառնէ Յիսուսէ՝ վկայ լինել
25 աւետարանի շնորհացն Աստուծոյ [9]: • Եւ արդ՝ ահաւասիկ
գիտեմ ես, թէ ոչ եւս տեսանելոց էք զերեսս իմ դուք
ամենեքեան, յորս շրջեցայ քարոզել զարքայութիւնն [10]: •

[1] 3.Թագ. 17.21: 4.Թագ. 4.34. Մատ. 9.24.
[2] Գործ. 18.21: 19. 21:21. 4.12: 24.17: 2. 1: 1.Կոր. 16. 8.
[3] Գործ. 18.19: 19. 1.10: 1.Թես. 1.5.9: 2. 1.10: 2.Տիմ. 4. 2.
[4] Հռովմ. 3: 1.Կոր. 15. 9. 10.Փիլ. 3.16: 2.Կոր. 4. 8—11.
[5] Հռովմ. 27: 2.Տիմ. 4. 2.
[6] Գործ. 18. 5. Մատ. 1.15. Ղուկ. 24.47. Գործ. 2.38.
[7] Գործ. 19.21. Յակ. 4.14.
[8] Գործ. 9.16: 21. 4.11: 1.Թես. 3. 3.
[9] Գործ. 21.13. Հռով. 8.35. 37: 2.Կոր. 4.16. Փիլ. 4.12. Յովհ. 17. 4: 2.Տիմ. 4. 7: Գործ. 1.17: 2.Կոր. 4. 1. Կող. 1.23. Գաղ. 1. 1. Տիտ. 1. 3.
[10] Հռովմ. 38. Հռով. 15.23.

Վասն որոյ վկայութիւն դնեմ ձեզ յաւուր յայսմիկ՝ 26
զի սուրբ եմ յարենէ ամենեցուն [1]: • Քանզի ոչ խորշե- 27
ցայ 'ի չպատմելոյ ձեզ զամենայն կամս Աստուծոյ [2]:
Զգոյշ կայէք անձանց և ամենայն հօտին, յորում եդ 28
զձեզ Հոգին սուրբ տեսուչս՝ հովուել զժողովուրդ Տեառն,
զոր ապրեցոյց արեամբ իւրով [3]: • Քանզի գիտեմ ես 29
եթէ յետ իմոյ մեկնելոյ՝ գայցեն գայլք յափշտակողք
'ի ձեզ, որ ոչ խնայեսցեն հօտին [4]: • Եւ 'ի ձէնջ յարիցեն 30
արք՝ որք խօսիցին թիւրս, ձգել զաշակերտսն զկնի իւրեանց [5]:
• Վասն այսորիկ արթուն կայէք. և յիշեցէք զի զերկեամ 31
մի զցայգ և զցերեկ՝ ոչ դադարեցի արտասուօք խրատել
զմի մի իւրաքանչիւր [6]: • Եւ արդ՝ յանձն առնեմ 32
զձեզ Աստուծոյ՝ և բանի շնորհաց նորա, որ կարօղն է
շինել՝ և տալ ձեզ ժառանգութիւն ընդ սուրբսն ամենայն [7]:
• Արծաթոյ՝ կամ ոսկւոյ՝ կամ հանդերձից ոչ ուրուք 33
'ի ձէնջ ցանկացայ [8]. • Դուք ինքնին գիտէք՝ զի զպէտսն 34
և որոց ընդ իս էին՝ պաշտեցին ձեռքս այս [9]: • Եւ զամե- 35
նայն ինչ ցուցի ձեզ. զի այսպէս պարտ է վաստակել, և
դարմանել զտկարս. և յիշել զբանն Տեառն Յիսուսի,
զոր ինքնին իսկ ասաց. երանելի է մանաւանդ տալ՝ քան
առնուլ [10]:
Եւ զայս իբրև ասաց, եդեալ ծունր ամենեքումբք. 36
եկաց յաղօթս [11]: • Բազում լալիւն եղև ամենեցուն. և 37
անկեալ զպարանոցաւն Պօղոսի՝ համբուրէին զնա [12]. • Մոր- 38
մոքէին մանաւանդ 'ի վերայ բանին՝ զոր ասէր, թէ
ոչ ևս տեսանելոց են զերեսս նորա. և յուղարկեցին զնա
'ի նաւ անդր [13]:

Գլուխ Քսաներորդ առաջին:

Եւ իբրև եղև ելանել մեզ և մեկնել 'ի նոցանէ, 1
հանդէպ գնացեալ եկաք 'ի Կով. և 'ի վաղիւ անդր 'ի Հռոդոս,
և անտի և 'ի Պատարայ: • Եւ գտեալ նաւ մի՝ զի եր- 2
թայր 'ի Փիւնիկէ, և ելեալ 'ի նա գնացաք: • Եւ յայտ 3

[1] 2.Թագ. 3.28. Եզե. 3.18: 33. 6. Յոհ. 8.21. 24. Գործ. 18. 6: 2.Կոր. 7. 2. Համար. 20. Ղուկ. 7.30. Յոհ. 15.15. Եփե. 1.11. Կող. 4.17: 1.Տիմ. 4.16: 1.Պետ. 5. 2: 1.Կոր. 9.27. Գործ. 13. 2: 1.Կոր. 12.28: 1.Տիմ.3.1.2. Փիլ. 1. 1. Եբր. 13.17. Առ. 10.21. Եզե. 3.15. Յոհ. 21.15: 1.Պետ.5.2.3. Ես. 53.10: 1.Կոր. 6.20: 7.23. Եփե.1.7.14. Կող. 1.14. Եբր. 9.12. 14: 10.29. 1.Պետ. 1.18. 19: 1.Յոհ. 1. 7. Յայտ. 1. 5: 5.9: 14. 4. Մատ. 7.15: 2.Պետ.2. 1: 1.Տիմ. 1.20: 1.Յոհ. 2.19. Գործ. 19.10. Եբր. 13. 9. Յոհ. 17.17.

Գործ. 9.31: 26.18. Հռով.8.17. Եփե.1.11.18. Կող.1.12: 3.24. Եբր.9.15: 1.Պետ.1.4: 2.Պետ.1.3: [8] 1.Թագ.12.3. Մատ.10.8: 1.Կոր.9.12: 2.Կոր.7.2: 11.9: 12.13.17. [9] Գործ.18.3: 1.Կոր.4.12: 1.Թես.2.9: 2 Թես.3.8. [10] Համար.33. Ղուկ.14.12.13.14. Հռով.15.1: 1.Կոր.9.12: 2.Կոր.11.9.12: 12.13. Եփե.4.28: 1.Թես.4.11: 5.14: 2.Թես.3.8. [11] Գործ.7.59: 21.5. [12] Ծն.45.14: 46.29. [13] Համար.25.

եղեալ կիւպրեայ՝ թողաք զնա 'ի ձախակողմն , նաւեցաք
յասորիս , և իջաք 'ի տիւրոս . քանզի անդ էր նաւն թափելոց
4 զբեռինս ։ • Եւ գտեալ զաշակերտսն՝ կացաք անդ
աւուրս եօթն . որք ասէին ցպօղոս 'ի ձեռն հոգւոյն՝ մի՛
5 ելանել յերուսաղէմ[1]։ • Եւ իբրև եղև մեզ կատարել
զաւուրսն՝ ելեալ գնայաք , յուղարկեալ զմեզ ամենեցուն
հանդերձ կանամբք և որդւովք մինչև արտաքոյ քաղաքին .
6 և եդեալ ծունր առ ծովեզերբն՝ կացաք յաղօթս[2]։ • Եւ
հրաժարեցաք 'ի միմեանց՝ և ելաք 'ի նաւն . և նոքա դարձան
յիւրեանց տեղիս ։
7 Եւ մեր զնաւն աւարտեալ 'ի տիւրոսէ՝ հասաք 'ի պտողէ-
մայիդա . և ողջոյն տուեալ եղբարցն՝ եղաք օր մի առ նոսա ։
8 • Եւ 'ի վաղիւ անդր ելեալ անտի՝ եկաք 'ի կեսարիա .
և մտեալ յապարանսն փիլիպպոսի աւետարանչի , որ էր
9 յեւթանց անտի , ագաք առ նմա[3]։ • Նորա էին դստերք
չորք՝ կոյսք մարգարէք[4]։
10 Եւ 'ի լինելն մեր անդ աւուրս բազումս , էջ ոմն 'ի հրէ-
11 աստանէ մարգարէ՝ անուն ագաբոս[5]։ • Եւ եկեալ առ
մեզ , առեալ զգօտին պօղոսի՝ կապեաց զոտս և զձեռս
իւր , և ասէ . այսպէս ասէ հոգին սուրբ . զայրն որոյ գօտիս
այս է՝ այսպէս կապեսցեն յերուսաղէմ հրէայք , և մատնես-
ցեն 'ի ձեռս հեթանոսաց[6]։
12 Եւ իբրև լուաք զայն՝ աղաչէաք մեք , և որ 'ի տեղւոջն
13 էին՝ չելանել նմա յերուսաղէմ[7]։ • Յայնժամ պատաս-
խանի ետ պօղոս . զի՞նչ գործէք , զի՞ լայք և ճմլեցու-
ցանէք զսիրտ իմ . քանզի ես ոչ միայն կապելոյ՝ այլև մեռանե-
լոյ յերուսաղէմ պատրաստ եմ վասն անուանն Տեառն
14 Յիսուսի Քրիստոսի[8]։ • Եւ 'ի չանսալն նորա՝ լռեցաք ,
15 ասեմք . Տեառն կամք լիցին[9]։ • Եւ յետ աւուրցն
16 այնոցիկ՝ հանդերձեալ ելանէաք յերուսաղէմ։ • Եկին
ընդ մեզ և յաշակերտաց անտի կեսարացւոց , և տանէին
զմեզ առ որում վանս ունելոց էաք՝ մնասոնի ումեմն կիպ-
րացւոյ՝ առաջին աշակերտի[10]։
17 Եւ 'ի մտանելն մեր յերուսաղէմ , խնդութեամբ ընկալան
18 զմեզ եղբարքն[11]։ • 'Ի վաղիւ անդր եմուտ պօղոս ընդ մեզ
19 առ յակովբոս . և եկին ամենայն երիցունքն[12]։ • Եւ ողջոյն

[1] Հռոմ. 11. Գոր. 20.23.
[2] Գոր. 7.59: 20.36.
[3] Եփե. 4.11: 2.Տիմ. 4. 5. Գոր. 6. 5: 8. 26.40.
[4] Յովէ. 2.28. Գոր. 2.17: 11.27. Եսա. 15.20. Դատ. 4. 4.
[5] Գոր. 11.28.
[6] Հռոմ. 33. Գոր. 9.16: 13.2: 20.23.
[7] Մատ. 16.22. Իս. 23.
[8] Գոր. 20.24:
[9] 1.Թագ. 3.18. Սաղ. 38.10. Մատ. 6.10: 26.42. Ղուկ. 11. 2: 22.42.
[10] Առակ. 16.31.
[11] Գոր. 15. 4.
[12] Գոր. 15.13. Գաղ. 1.19: 2. 9.

[1] Գոր. 15. 4. տուեալ նոցա՝ պատմէր մի ըստ միոջէ՝ զոր արար Աստուած
12. 'ի հեթանոսս 'ի ձեռն պաշտաման նորա[1]: • Իսկ նոցա լուեալ՝ 20
Հռ. 15.18. 19: 16.19. փառաւոր առնէին զԱստուած: և ասեն ցնա. տեսանե՞ս
Գոր. 1.17: եղբայր՝ քանի՞ բիւրք են հաւատացելոցն հրէից, և ամենե-
20.24: քեան նախանձաւոր օրինացն են[2]: • Բայց իրազեկ եղեն 21
2.Կոր.12.12. [2] Գոր. 15. 1: վասն քո՝ թէ ապստամբութիւն ուսուցանես 'ի Մովսէսէ՝ որոց
22. 3. 'ի հեթանոսս ամենայն հրէայք են. ասես՝ մի՛ թլփատել
Հռ. 9.31: զորդիս նոցա, և մի՛ ըստ կրօնիցն գնալ[3]: • Արդ՝ զի՞նչ 22
10. 2. Գող. 1.14: լինիցի՝ ապաքէն լուեն, եթէ եկեալ ես[4]: • Արդ զայս 23
4.17. արա զոր ասեմք քեզ. են 'ի մեզ արք չորք ուխտադիրք
[3] Գող. 5. 3. յանձինս իւրեանց. • Զնոսա առեալ՝ սրբեսջիր ընդ 24
[4] Գոր. 19.32. նոսա. և ծախեա՛ ինչ 'ի նոսա՝ զի գերծցեն զգլուխս, և
գիտասցեն ամենեքին, թէ զորոց իրազեկն եղեն զքէն՝ ոչ
[5] Թես. 6. 2. ինչ է. այլ միաբանիս և դու պահել զօրէնս[5]: • Բայց 25
Ես. 13.18. վասն հաւատացելոցն հեթանոսաց, մեք առաքեցաք՝ որպէս
Գոր. 18.18. ընտրեցաք, մի՛ ինչ այնպիսի պահել նոցա. բայց միայն
զգուշանալ 'ի կռոց զոհելոյ, և յարենէ, և 'ի հեղձուցելոյ,
[6] Գոր. 15.20. և 'ի պոռնկութենէ[6]: • Յայնժամ Պօղոս առեալ զարսն· 26
Ես. 29. 'ի վաղիւ անդր ընդ նոսա սրբեալ եմուտ 'ի տաճարն. յայտ
առնել զկատարումն աւուրցն սրբութեան, մինչև մատեաւ
[7] Համր. 24. 'ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք 'ի նոցանէ պատարագ[7].
Գոր. 24.18: Եւ իբրև մերձ էին եօթն աւուրքն 'ի կատարել, տե- 27
1.Կոր. 9.20. սեալ զնա 'ի տաճարին ասիացւոց հրէիցն՝ զեղուին զնովաւ զամե-
Թես. 6. 1. 2—13. նայն զամբոխն. և արկեալ 'ի նա ձեռս՝ աղաղակէին[8]. •
[8] Համր. 6. Արք իսրայելացիք՝ օգնեցէք. այս այր է՝ որ հակառակ 28
Գոր. 24.16: 26.21. ժողովրդեանն և օրինաց և տեղւոյս այսորիկ՝ ամենեցուն ամե-
նայն ուրեք ուսուցանէ. մինչև հեթանոսս ևս եմոյծ 'ի տաճարն
[9] Գոր. 6.13. և պղծեաց զսուրբ տեղիս[9]: • Քանզի էր յառաջագոյն 29
14: 24.5. 6. տեսեալ զտրոփիմոս զեփեսացի 'ի քաղաքին ընդ նմա. զոր
[10] Գոր. 20. 4 կարծէին, եթէ 'ի տաճար անդր եմոյծ պօղոս[10]: • Շար- 30
ժեցաւ քաղաքն ամենայն, և կուտեցաւ ժողովուրդն. և
առեալ զպօղոս՝ ձգէին արտաքոյ տաճարին. և վաղվաղակի
[11] Համր. 27. փակեցան դրունքն[11]: • Եւ խնդրէին զնա սպանանել. 31
Գոր. 26 21. եհաս զրոյց 'ի հազարապետ գնդին, եթէ խռովեալ է
[12] 2.Կոր.11.23. ամենայն երուսաղէմ[12]: • Որոյ անդէն առեալ զօրականս 32
և հարիւրապետս՝ դիմեաց 'ի վերայ նոցա. և նոքա տեսեալ

զհազարապետն և զզօրականսն, դադարեցին 'ի հարկանելոյ [1] Գոր. 23.27:
33 զպօղոս[1]: • Յայնժամ մատուցեալ հազարապետն կալաւ 24. 7.
զնա, և հրամայեաց կապել կրկին շղթայիւք՝ և հարցանէր՝
34 թէ ո՞ իցէ, և զի՞նչ իցէ արարեալ[2]: • Այլք այլ [2] Հռով. 11.
ինչ աղաղակէին զնմանէ յամբոխին. իբրև ոչ կարաց գիտել Գոր. 9.16:
20.23.
զստոյգն վասն ամբոխին, հրամայեաց ածել զնա 'ի բանակն[3]: [3] Գոր. 23.10.
35 • Եւ իբրև եհաս յաստիճանսն, դէպ եղև բառնալ 16—22.
բերել զնա 'ի զօրականացն՝ վասն բռնութեան ամբոխին: •
36 Քանզի զհետ երթայր բազմութիւն ժողովրդեանն, և
ասէին՝ բա՛րձ զդա[4]: [4] Ղու. 23.18.
Յով. 19.15.
37 Մինչ դեռ մտանելոց էր պօղոս 'ի բանակն, ասէ ցհա- Գոր. 22.22.
զարապետն՝ եթէ արժան իցէ ինձ խօսել ընդ քեզ. և
38 նա ասէ. յունարէն գիտե՞ս: • Մի՞ արդեօք դու
իցես եգիպտացին, որ յառաջ քան զայս աւուրս ապստամբե-
ցուցեր՝ և հաներ յանապատ չորս հազարս արս սիկա-
39 րեանս[5]: • Եւ ասէ պօղոս, ես եմ այր հրէայ 'ի տարսոնէ [5] Գոր. 5. 36.
կիլիկեցւոց. ոչ անծանօթ քաղաքի քաղաքացի. աղաչեմ զքեզ
40 հրամայեա ինձ խօսել առ ժողովուրդդ[6]: • Եւ 'ի հրա- [6] Գոր. 9.11:
մայելն նորա, պօղոս կացեալ 'ի վերայ աստիճանացն՝ շարժեաց 22. 3.25.
զձեռն ժողովրդեանն. իբրև բազում լռութիւն լինէր,
սկսաւ բարբառել հեբրայեցւոց բարբառովն՝ և ասէ[7]. [7] Գոր. 12.17.
[8] Գոր. 7. 2:
1.Պետ. 3.15.

Գլուխ քսաներորդ երկրորդ:

[9] Գոր. 21.39:
1 Արք եղբարք և հարք՝ լուարո՛ւք ինձ այժմ առ ձեզ 2.Կոր.11.22.
Փիլ. 3. 5:
2 պատասխանատուութեանս[8]: • Իբրև լուան՝ եթէ հեբ- 2.Օրէ.33. 3:
րայեցւոց լեզուաւն բարբառեցաւ նոցա՝ առաւել ևս դադարե- 4.Թագ. 4.38.
3 ցին 'ի լռութիւն: • Եւ ասէ. ես եմ այր հրէայ Ղու. 10.39.
ծնեալ 'ի տարսոն կիլիկեցւոց՝ սնեալ 'ի քաղաքիս յայսմիկ Գոր. 5.34:
առ ոտս գամաղիելի, խրատեալ ըստ ճշմարտութեան 9. 11:26.
հայրենի օրինաց. նախանձայոյզ էի Աստուծոյ՝ որպէս ամե- 5: 21.20.39.
Գաղ. 1.14.
4 նեքին դուք այսօր[9]: • Որ զայն ճանապարհ վարեցի Հռով. 10. 2.
[10] Գոր. 8. 3:
մինչև 'ի մահ, կապել և մատնել 'ի բանտս արս և կա- 19.9:26.9.10.
5 նայս[10]. • Որպէս և քահանայապետն վկայէ ինձ, և Փիլ. 3. 6:
ամենայն ծերակոյտ՝ յորոց և թուղթս առեալ առ եղ- 1.Տիմ. 1.13.
[11] Ղու. 22.66.
բարս 'ի դամասկոս երթայի, ածել և անտի կապեալս յե- Գոր.4. 5: 9.
6 րուսաղէմ, զի պատժեսցին[11]: • Եւ եղև ինձ 'ի գնալն 2:26. 10.12.

և 'ի մերձենալ 'ի Դամասկոս, զմիջաւուրբն յանկարծակի
յերկնից փայլատակեաց լոյս սաստիկ զինև[1]. • Եւ անկայ 7
յերկիր, և լուայ բարբառ՝ որ ասէր ցիս. Սաւուղ Սա-
ւուղ՝ զի՞ հալածես զիս: • Եւ ես ետու պատասխանի՝ 8
թէ ո՞վ ես Տէր. և ասէ ցիս, Ես եմ Յիսուս Նազովրեցի՝
զոր դու հալածես: • Բայց որ ընդ իս էին՝ զլոյսն 9
տեսանէին. այլ զձայնն ոչ լսէին՝ որ խօսէր ընդ իս[2]:
• Եւ ասեմ, զինչ արարից Տէր: և ասէ ցիս Տէր. 10
յարուցեալ երթիցես 'ի Դամասկոս, և անդ պատմեսցի քեզ
վասն ամենայնի որ հրաման է քեզ առնել: • Իբրև 11
ոչ տեսանէի 'ի փառաց լուսոյն այնորիկ, ձեռնանէ ձգեալ
'ի նոցանէ՝ որ ընդ իս էին, մտի 'ի Դամասկոս: • Անա- 12
նիա ումն այր երկիւղած ըստ օրինաց, վկայեալ յամենայն
բնակչաց՝ որ 'ի Դամասկոս հրէայքն էին[3]. • Եկն եկաց 13
առ իս՝ և ասէ. Սաւուղ եղբայր՝ 'ի վեր հայեաց: • Եւ 14
ես նոյն ժամայն 'ի վեր հայեցայ 'ի նա. և նա ասէ ցիս.
Աստուած հարցն մերոց յառաջագոյն ընտրեաց զքեզ ծա-
նաչել զկամս նորա, և տեսանել զարդարն, և լսել բարբառ
'ի բերանոյ նորա[4]. • Զի եղիցիս վկայ նորա առ ամե- 15
նայն մարդիկ որոց տեսերն և լուար[5]: • Եւ արդ զի՞ 16
հեղգաս, արի՛ մկրտեաց և լուա՛ զմեղս քո 'ի կարդալ
զանուն նորա[6]: • Եւ եղև ինձ 'ի դառնալն յերուսա- 17
ղէմ՝ և կալ յաղօթս 'ի տաճարին, լինել 'ի զարմացման[7]:
• Եւ տեսանել զնա. զի ասէր ցիս. փութա՛ ել յե- 18
րուսաղէմէ վաղվաղակի, քանզի չեն ընդունելոց զքո վկա-
յութիւնդ վասն իմ[8]: • Եւ ես ասեմ. Տէր՝ ինքեանք 19
իսկ գիտեն՝ զի ես էի որ 'ի բանտս տայի, և գան հար-
կանէի ըստ ժողովրդոց զհաւատացեալս 'ի քեզ[9]: • Եւ 20
յորժամ հեղոյր արիւնն ստեփաննոսի վկայի քո, ես ինքն
էի՝ որ 'ի վերայ կայի, և կամակից լինէի սպանման նորա,
և պահէի զհանդերձս սպանողացն նորա[10]: • Եւ ասէ ցիս. 21
գնա՛ զի ես 'ի հեթանոսս հեռաւորս առաքեցից զքեզ[11]:

Եւ ունկն դնէին նմա մինչև ցայս բան. ապա բարձին 22
զձայնս իւրեանց՝ և ասեն. բարձ յերկրէ զայդպիսիդ՝ զի
չէ պարտ այդպիսւոյդ կեալ[12]: • Եւ յաղաղակելն նոցա՝ 23

[1] Գործ. 9. 3: 26. 12.13.
[2] Դան. 10. 7. Գործ. 9. 7:
[3] 9.17: 10.22: 1.Տիմ. 3. 7. Եբր. 11. 2.
[4] Գործ 3.13. 14: 5.30: 7. 52:9.4.15.17: 26.16: 1.Կոր. 9. 1: 1 .23:15. 8. Գաղ. 1.12. 1.Յովհ.1.2.3
[5] Հռոմ. 14. Գործ. 23.11: 4.20:26.16.
[6] Գործ. 2.38. Եբր. 10.22: 1.Պետ.3.21. Մատ. 3.11 Գործ. 9.14. Հռ. 10.13 Գործ. 7.58. Գործ 9.26: 2.Կոր.12. 2.
[7] Գործ 9.26. 28: 2.Կոր.12. 2.
[8] Հռոմ. 14 Մատ. 10.14.
[9] Հռոմ. 4. Գործ. 8. 3. Մատ. 10.17: 24. 9.
[10] Գործ. 7.57. Ղուկ. 11.48. Գործ 8. 1. Հռ. 1.32.
[11] Գործ. 9.15: 13.2. 46.47: 18.6: 26.17. Հռ.1. 5:11. 13: 15.16. Գաղ. 1.15. 16: 2.7. 8. Եփ. 3.7.8: 1.Տիմ. 2. 7: 2.Տիմ.1.11.
[12] Ղուկ. 23.18: Գործ.21.36:22,24.

և ընկենուլ զհանդերձս՝ և զփոշին ցանել յօդս ,
24 Հրամայեաց հազարապետն մուծանել զնա 'ի բանակն . ասէր՝
գանիւ հարցանել զնա , զի գիտասցէ վասն որոյ յանցման
25 այնպէս աղաղակէին զնմանէ : Եւ իբրև պրկեցին զնա
փոկովք , ասէ Պօղոս ցհարիւրապետն որ 'ի վերայ կայր՝
եթէ զայր հռովմայեցի և անպարտ պա՞րտ իցէ ձեզ գան
26 հարկանել[1]: Իբրև լուաւ հարիւրապետն , մատուցեալ
առ հազարապետն պատմեաց՝ և ասէ . զի՞նչ կամիս առնել՝
27 քանզի այրս այս հռովմայեցի է : Եւ մատուցեալ հա-
զարապետն , ասէ ցնա . ասա՛ դու ցիս՝ հռովմայեցի՞ ես .
28 և նա ասէ , այո՛ : Պատասխանի ետ հազարապետն .
ես բազում գլխոց զզինուորութիւնս զայս ստացայ : ասէ
29 Պօղոս . ես ծնեալ իսկ 'ի դմին եմ : Եւ վաղվաղակի
'ի բաց կացին 'ի նմանէ՝ որ հարկանելոցն էին զնա . և
հազարապետն իսկ երկեաւ , իբրև գիտաց եթէ հռովմայ-
եցի է . և զի կապեալն ևս էր զնա[2]:
30 Եւ 'ի վաղիւ անդր կամէր գիտել զճշմարիտն , թէ
զի՞նչ չարախօսութիւն իցէ հրէիցն . արձակեաց զնա՝ և
հրամայեաց կոչել զքահանայապետսն և զամենայն ատեանն .
և իջուցեալ զՊօղոս կացոյց 'ի մէջ նոցա[3]:

Գլուխ քսաներորդ երրորդ :

1 Եւ հայեցեալ Պօղոսի յատեանն՝ ասէ . արք եղբարք՝ ես
ամենայն ուղիղ մտօք գնացեալ եմ առաջի Աստուծոյ մինչև
2 ցայսօր[4]: Եւ քահանայապետն Անանիա հրամայեաց
3 սպասաւորացն հարկանել զբերան նորա[5]: Յայնժամ
Պօղոս ասէ ցնա . հարկանելոց է զքեզ Աստուած՝ որմ
բռեալ . և դու նստիս դատել զիս ըստ օրինաց , և առանց
4 օրինաց հրամայես զիս հարկանել[6]: Եւ որ շուրջն կային՝
5 ասեն . զքահանայապե՞տ Աստուծոյ հայհոյես : Եւ ասէ
Պօղոս . ոչ գիտէի՝ եղբարք , եթէ իցէ քահանայապետ .
գրեալ իսկ է՝ զիշխան ժողովրդեան քո ոչ հայհոյեսցես[7]:
6 Իբրև գիտաց Պօղոս՝ եթէ մի կողմն սադուկեցւոց է՝ և
միւսն փարիսեցւոց , աղաղակէր 'ի մէջ ատենին . արք եղբարք՝
ես փարիսեցի եմ , որդի փարիսեցւոյ . վասն յուսոյ և յարու-
7 թեան մեռելոց՝ ես աստէն դատիմ[8]: Եւ զայս իբրև

[1] Գոր. 16.37: 23.16.
[2] Գոր. 16.38.
[3] Գոր. 23.28.
[4] Գոր. 24.16. Հռ. 2.15: 13. 5: 1 Կոր. 4. 4: 2.Կոր. 1.12: 4. 2: 2.Տիմ. 1. 3. Եբր. 13. 18: 1.Պետ 2.19:
[5] 3.Թագ.22.24: 2.Մնաց.18.23. Երե. 20. 2. Յովհ. 18.22.
[6] Ղևտ.19.35: 2.Օրէ.25. 1. Եւ. 2. Մատ. 23.27. Յովհ. 7.51. Գոր. 24.17. Ելք. 22.28. Ժող. 10.20: 2.Պետ. 2.10. Յուդայ. 8.
[8] Գոր. 26. 5. Փիլ. 3. 5. Գոր. 24.15. 21:26. 5. 6. 6: 28.20. Եբր. 11.35.

[1] Մտթ. 22.23. ասաց՝ եղեն հերձուածք փարիսեցւոցն և սադուկեցւոց, և
Մրկ. 12.18. պատառեցաւ բազմութիւնն։ • Քանզի սադուկեցիքն 8
Ղկ. 20.27. ասեն, չիք յարութիւն, ոչ հրեշտակ՝ և ոչ հոգի. բայց
փարիսեցիքն խոստովանին զերկոսեան [1]։ • Եւ եղև աղաղակ 9
մեծ. յոտն կացին ոմանք 'ի դպրաց անտի 'ի կողմանէ
փարիսեցւոց, հակառակէին և ասէին. ոչ ինչ չարութիւն
գտանեմք յառնս յայսմիկ, բայց թէ հոգի խօսեցաւ 'ի դմա՝
[2] Գրծ. 25.25: կամ հրեշտակ [2]։
26.31:22. 7.
17.18: 5.39. Եւ 'ի բազմանալ ամբոխին՝ երկուցեալ հազարապետն՝ 10
թէ գուցէ ճեղքիցի պօղոս 'ի նոցանէ, հրամայեաց զօրականին
իջանել յափշտակել զնա 'ի միջոյ նոցա, և ածել 'ի բանակն։
• Եւ 'ի վաղուեան գիշերին եկաց առ նմա Տէր, և ասէ. 11
քաջալերեա՛ց պօղէ, զի որպէս վկայեցեր վասն իմ յերու-
[3] Գրծ. 18. 9: սաղէմ, նոյնպէս պարտ է քեզ և 'ի հռոմ վկայել [3]։
27.23. Եւ իբրև այգ եղև՝ արարեալ ժողով հրէիցն նզովեցին 12
24: 19.21: զանձինս, ոչ ուտել և ոչ ըմպել՝ մինչև սպանցեն զպօղոս [4]։
28. 30.31.
Հռմ. 1.15. • Եւ էին աւելի քան զքառասուն՝ որոց զայս ընդ 13
[4] Հռմ. 21.30. միմեանս երդմունս արարեալ էր։ • Որք մատեան առ 14
Գրծ. 25.2. 3. քահանայապետսն և երիցունս՝ և ասեն. նզովիւք նզովեցաք
Եփ. 8.9.10. զանձինս՝ ոչ ինչ ճաշակել մինչև սպանցուք զպօղոս [5]։ •
Մտթ. 26.74.
[5] Ովս. 4. 9. Բայց դուք զգուշացէք հազարապետին հանդերձ ատենիւ, 15
զի իջուսցէ զնա առ ձեզ, որպէս թէ կամիցիք ճշմարտագոյն
ինչ գիտել զնմանէ. և մեք յառաջ քան զմօտել նորա՝
[6] Սղ. 20.12: պատրաստ եմք 'ի սպանանել զնա [6]։
36. 32.33. Եւ լուեալ քեռորդւոյն պօղոսի զդաւաճանութիւնն, 16
[7] 2.Թգ. 17.17. եկն եմուտ 'ի բանակ անդր՝ պատմեաց պօղոսի [7]։ • Եւ 17
կոչեցեալ պօղոսի առ իւր զմի 'ի հարիւրապետաց անտի՝
ասէ. զպատանիս զայս տա՛ր առ հազարապետն, զի ունի
[8] Յոբ. 22. 3. ինչ պատմել նմա [8]։ • Եւ նորա առեալ զնա տարաւ 18
Մրկ. 10.16. առ հազարապետն՝ և ասէ. կապեալն պօղոս կոչեաց զիս. և
աղաչեաց զպատանիս զայս ածել առ քեզ, ունի ինչ խօսել
[9] Գրծ. 28.17. ընդ քեզ [9]։ • Առեալ զձեռանէ նորա հազարապետին՝ 19
Եփս. 3. 1: գնաց մեկուսի, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ ունիս խօսել ընդ իս։
4. 1.
Փիլիմ. 9. • Եւ նա ասէ. հրէայք միաբանեցին աղաչել զքեզ, 20
զի 'ի վաղիւ զպօղոս իջուսցես յատեան, իբրև թէ կամիցին
[10] Հռմ. 12. ինչ ճշմարտագոյն հարցանել վասն նորա [10]։ • Արդ՝ դու 21

մի՛ անսայցես նոցա · քանզի դարան գործեալ է նմա 'ի նոցանէ [1] Հռմբ.12.13.
արանց աւելի քան զքառասուն, որ նզովեցին զանձինս՝ Իս. 14.
ոչ ուտել և ոչ ըմպել՝ մինչև սպանցեն զնա · արդ պատրաստ Եփ. 23. 2.
22 են՝ և սպասեն քում հրամանի [1]: • Ապա հազարապետն
արձակեաց զպատանին՝ պատուիրեալ մի՛ ումեք ասել, թէ
23 զայս զգացուցեր ինձ: • Եւ կոչեաց երկուս 'ի հարիւրա-
պետացն՝ և ասէ. պատրաստեցէք զօրականս երկերիւր, որպէս
զի երթիցեն մինչև 'ի Կեսարիա · և հեծեալս եօթանասուն՝
և տիգաւորս երկերիւր · 'ի յերից ժամու գիշերոյն [2]: • [2] Մթ. 14.25.
24 Եւ գրաստ պատրաստական՝ որպէս զի իջուցեալ զՊօղոս Մր. 6.48. Ղկ. 12.38.
25 ապրեցուսցեն առ Փելիքս դատաւոր · • Գրեալ թուղթ,
26 որ ունէր օրինակ զայս: • Կղօդիոս Լիւսիաս առ քաջ
27 դատաւորդ Փելիքս՝ ողջոյն: • Զայրս զայս կալեալ
'ի Հրէից՝ և մերձ 'ի սպանանել 'ի նոցանէ · հասեալ 'ի վերայ
զօրականաւ ապրեցուցի, իմացեալ թէ Հռովմայեցի է [3]: • [3] Գր. 21.33: 24. 7.
28 Կամեցայ գիտել զվնասն՝ վասն որոյ ամբաստանէին զդմա-
29 նէ, իջուցի զդա յատեան նոցա [4]: • Զոր գտի ամբաս- [4] Գր. 22.30.
տանեալ վասն խնդրոյ իրիք իւրեանց օրինաց · և ոչ ինչ
30 արժանի մահու կամ կապանաց ունէր վնաս [5]: • Իբրև [5] Գր. 18.15: 25.19: 26.31.
ազդ եղև նենգութեան յայրդ լինելոյ 'ի նոցանէ՝ յղեցի
առ քեզ · հրաման տուեալ և չարախօսացն խօսել զդմանէ
առաջի քո · ողջ լեր [6]: [6] Հռմբ.20.21. Գր. 24. 8: 25. 6.
31 Եւ զօրականացն ըստ հրամանի նորա առեալ զՊօղոս՝
32 ածին գիշերայն յԱնտիպատրիս: • Եւ 'ի վաղիւ անդր
արձակեալ զհեծեալս ընդ նմա երթեալ՝ դարձան 'ի բանակն:
33 • Որք մտին 'ի Կեսարիա · և տուեալ ցդատաւորն
34 զթուղթն, առաջի կացուցին նորա և զՊօղոս [7]: • Իբրև [7] Հռմբ.25.30. 27. 28—30.
ընթերցաւ՝ եհարց թէ յորմէ՞ նահանգէ իցէ · և ստուգեալ [8] Գր. 21.39.
35 եթէ 'ի Կիւլիկեայ է [8]: • Լուայց քեզ ասէ՝ յորժամ
և չարախօսքն քո եկեսցեն · և հրամայեաց յապարանս Հե-
րովդի պահել զնա [9]: [9] Գր. 24. 1. 10: 23.16. Մթ. 27.27.

Գլուխ քսաներորդ չորրորդ:

1 Եւ յետ հինգ աւուր էջ քահանայապետն Անանիա հան- [10] Սղ. 10. 3. Գր. 21.27:
դերձ ծերովք ոմամբք · և ճարտարախօսաւ տերտուղեաւ 23.2. 30.35:
ոմամբ · որք և զգացուցին դատաւորին վասն Պօղոսի [10]: • 25. 2.

Եւ 'ի կոչելն զնա՝ սկսաւ տերտուղոս ամբաստան լինել 2
և ասել. բազում խաղաղութիւն գտեալ է 'ի քէն՝ և
իրաց ուղղութիւն ազգիս այսորիկ քով խնամովդ[1]. • 3
Ամենայնիւ և ամենայն ուրեք շնորհակալ եմք՝ քաջդ փի-
լիքս՝ ամենայն գոհութեամբ: • Բայց զի մի՛ առաւել 4
ևս աշխատ արարից զքեզ, աղաչեմ լսել մեզ կարճ
'ի կարճոյ՝ քոյին հեզութեամբդ: • Քանզի գտաք 5
զայրս զայս ապականիչ և խռովիչ ամենայն հրէից՝ որք են
ընդ աշխարհս, և առաջնորդ Նազովրեցւոց հերձուածոյն[2]:
• Որ և զտաճարն իսկ կամեցաւ պղծել. զոր և կալաք, 6
և ըստ մերոց օրինաց դատել կամեցաք[3]: • Եկեալ Լիւսիաս 7
հազարապետ՝ մեծաւ բռնութեամբ 'ի ձեռաց մերոց եհան[4]:
• Հրամայեաց և չարախօսացն նորա գալ առ քեզ. յորմէ 8
դու իսկ բաւական լինիցիս վերստին դատել, ամենայնի հաւա-
տ լինել՝ զորոց մեքս ամբաստանեմք զդմանէ[5]: • Միաբանե- 9
ցին և հրեայքն, ասեն՝ այդ այդպէս է:

Պատասխանի ետ պօղոս, յակնարկել նմա դատաւորին 10
խօսել. 'ի բազում ամաց լինել քեզ դատաւոր ազգիս
այսորիկ գիտեմ. յօժարութեամբ վասն իմոց իրաց պատաս-
խանի առնեմ[6]: • Քանզի կարող ես գիտել, զի ոչ 11
ինչ աւելի է իմ քան զաւուրս երկոտասան՝ յորմէ հետէ
ելի երկիրպագանել յԵրուսաղէմ[7]: • Եւ ոչ 'ի տաճարի 12
անդ գտին զիս ընդ ումեք խօսեցեալ, և կամ ժողով
արարեալ բազմաց, ոչ 'ի ժողովուրդս[8]: • Եւ ոչ 'ի քա- 13
ղաքի. և ոչ յանդիման առնել կարեն քեզ՝ վասն որոյ
այժմդ չարախօսեն զինէն[9]: • Բայց զայս խոստանամ 14
քեզ, եթէ ըստ ճանապարհին զոր սոքա հերձուած, այնպէս
պաշտեմ զհայրենի Աստուածն. հաւատացեալ ամենայնի՝
որ ինչ յօրէնս և 'ի մարգարէս գրեալ է[10]: • Ունիմ 15
յոյս առ Աստուած. որում և դոքա իսկ ակնունին՝ թէ
յարութիւն լինելոց է արդարոց և մեղաւորաց[11]: • Յոր- 16
ում և ես իսկ ճգնիմ, անխիղճ միտս ունել առ Աստուած
և առ մարդիկ յամենայն ժամ[12]: • 'Ի բազում ամաց 17
ողորմութիւնս եկի առնել յազգդ իմ. և ետու պատա-
րագս[13], • Որովք գտին զիս սրբեալ 'ի տաճարին՝ ոչ 18
բազմօք և ոչ ամբոխիւ[14]: • Ոմանք յասիացւոց անտի 19

[1] Մղ. 11. 3.
[2] Ղկ. 23. 2. Գործ. 6.13: 16.20: 17. 6: 21.18: 1.Պետ. 2.12. Ղկ. 15.19.
[3] Գործ. 21.28. Յովհ. 18.31: 19. 7.
[4] Գործ. 21.33.
[5] Գործ. 23.30. 35:
[6] 1.Պետ. 3.15.
[7] Հռոմ. 17. Գործ. 21.15. 26.
[8] Գործ. 6.13: 25.8: 28.17:
[9] 1.Պետ. 3.16.
[10] Ամովս. 8.14. Միք. 4. 5: 2.Տիմ. 1. 3. Մտթ. 22.32. Ղկ. 40. Ղկ. 16.16: 24.27. Յովհ. 1.45. Գործ. 9. 2: 13. 15:26. 22: 28.23. Հռ. 3.21.
[11] Գործ. 23. 6: 26. 6.7: 28. 20. Յայտ. 19.25. Դան. 12. 2. Յովհ. 5.28.29. Յայտ. 20.6.13.
[12] Գործ. 23. 1.
[13] Գործ. 11.29. 30: 20.16. Հռ. 15.25: 2.Կոր. 8. 4. Գաղ. 2.10.
[14] Գործ. 21.26. 27: 26.21:

հրէայք՝ որոց պարտ էր գալ առաջի քո՝ և ամբաստան [1] Գործ. 23.30:
25.16.
20 լինել, եթէ ունիցին ինչ զինէն[1]: • Եւ կամ ինքեանք
սոքա ասասցեն, զինչ գտին յիս անիրաւութիւն՝ մինչդեռ
21 կայի յատենին: • Բայց միայն վասն միոյ բարբառոյ
այսորիկ՝ զոր աղաղակեցի մինչ կայի 'ի մէջ նոցա. եթէ վասն [2] Գործ. 23. 6:
28.20.
յարութեան մեռելոց դատիմ ես այսօր 'ի ձէնջ[2]: [3] Ժողով. 7.
22 Եւ յապաղեաց զնոսա Փեղիքս, զի ստուգագոյնս գիտէր [4] Գործ. 27. 3:
28.16
վասն ճանապարհին, ասէ. յորժամ Լիւսիաս հազարապետ [5] Առակ. 16.12.
23 իջցէ այսր, տեղեկացայց վասն ձեր[3]: • Հրամայեաց հա- Եզէ. 22.15.
րիւրապետին պահել զնա. և ունել յընդարձակի, և մի՛ Նո. 16.17.
զոք յիւրոց անտի արգելուլ 'ի պաշտելոյ զնա[4]: Դան. 4.24.
Յոհ. 16. 8.
24 Եւ յետ աւուրց ինչ եկն Փեղիքս հանդերձ Դրուսեղեա [6] Առակ. 31.
կնաւ իւրով, որ էր հրէայ. կոչեաց զՊօղոս և լուաւ 'ի նմանէ Նո. 5. 6.
25 վասն որ 'ի Յիսուս Քրիստոս հաւատոյն: • Եւ 'ի խօ- Դան. 5.1—4.
սելն նորա վասն արդարութեան[5] և ժուժկալութեան[6] և հան- Ովս. 7. 5:
1.Պետ. 4. 4.
դերձեալ դատաստանին[7], զահի հարեալ Փեղիքս, ետ պատաս- [7] Սաղ. 49.3. 4.
խանի[8]. դու առ այժմ երթ՝ և յորժամ ժամ լիցի[9], կո- Դան. 12. 2.
Մատ. 25.31:
26 չեցից զքեզ: • Միանգամայն և ակն ունէր՝ թէ տացի 2.Կոր. 5.10.
ինչ նմա 'ի Պօղոսէ. վասն որոյ ստէպ կոչեցեալ զնա՝ խօսէր Յայտ. 20.12.
27 ընդ նմա[10]: • Եւ 'ի կատարել երկուց ամաց՝ եկն փոխանակ [8] Սաղ. 98. 1.
Փեղիքսի՝ Փեստոս Պորկիոս: Իբրև կամեցաւ շնորհս առնել Եսա. 32.11.
հրէիցն Փեղիքս, եթող զՊօղոս կապեալ[11]: Դան. 5. 6.
Ամբ. 3.16.
Եբր. 4.1.12.

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

[9] Առակ. 1.24.
Նո. 25—32.
1 Փեստոս իբրև եհաս յիշխանութիւնն, յետ երից աւուրց Մատ. 22. 5:
2 ել յԵրուսաղէմ 'ի Կեսարիայ: • Եւ ցուցին նմա 25. 1—10.
3 քահանայապետքն և գլխաւորք հրէիցն զՊօղոսէ[12]: • Եւ [10] Ելք. 23. 8.
Յոբ. 15.34.
աղաչէին խնդրել շնորհս 'ի նմանէ. զի կոչեսցէ զնա յԵ- Սաղ. 25.10:
րուսաղէմ. դարան գործեալ սպանանել զնա 'ի ճանապարհի[13]: 1.Տիմ. 6.10.
4 • Իսկ Փեստոս արար պատասխանի՝ պահել զնա 'ի Կե- [11] Ելք. 23. 2.
Գործ. 12. 3:
սարիայ. թէ ինքն իսկ ընդ հուպ անդր երթալոց է: • 25. 9.14.
5 Եւ որ 'ի ձէնջ կարողք իցեն՝ ասէ, ընդ իս իջցեն, և [12] Ժողով. 15.
եթէ իցէ ինչ յառնն վնաս՝ ամբաստան լիցին զնմանէ[14]: Գործ. 24. 1.
[13] Գործ. 23.12.
6 • Եւ լեալ անդ աւուրս՝ ոչ աւելի քան զութ կամ Նո. 15.
զտասն, եկն էջ 'ի Կեսարիա. և 'ի վաղիւ անդ նստեալ [14] Ժողով. 18.
7 յատենի, հրամայեաց ածել զՊօղոս: • Եւ իբրև եկն Գործ. 18.14.

[1] Սաղ. 34.11. կացին շուրջ զնովաւ՝ որ յԵրուսաղեմէ իջեալ էին Հրէ-
Մատ. 5.11. այք. բազում և ծանր վնասս դնէին՝ զոր ոչ կարէին ցու-
Նո. 12. Մար. 15. 3. ցանել[1]: • Քանզի առնէր պատասխանի Պօղոս, եթէ 8
Ղու. 23. 2. ոչ յօրէնս Հրէից՝ և ոչ 'ի տաճարին՝ և ոչ 'ի կայսր ինչ
Նո. 10. վնասակար եմ[2]: • Բայց Փեստոս կամեցեալ Հրէիցն շնորհս 9
Գոր. 24. 5. Նո. 13 առնել՝ պատասխանի ետ Պօղոսի՝ և ասէ. կամի՞ս յԵրուսաղէմ
[2] Գոր. 6.13: ելանել՝ և անդ վասն դոցին իրաց դատել առաջի իմ[3]: •
24.12:28.17. Եւ ասէ Պօղոս. յատենի կայսեր կացեալ կամ, ուր պարտ 10
[3] Հռով. 20. Գոր. 24.27. է ինձ դատել. Հրէից ինչ չեմ վնասակար, որպէս և դու իսկ
քաջ գիտես: • Ապա թէ վնասակար իցեմ՝ և արժանի 11
մահու ինչ գործեցի, ոչ զանգիտեմ 'ի մեռանելոյ. իսկ
եթէ ոչ ինչ իցէ՝ զորոց դոքա ամբաստան լինին զինէն,
[4] Հռով. 5.25. ոչ ոք կարէ զիս դոցա շնորհել. 'ի կայսր բողոքեմ[4]: •
Գոր. 18.14: Յայնժամ Փեստոս խօսեցեալ ընդ խորհրդակցին՝ արար պա- 12
23.29:26.31: տասխանի, 'ի կայսր բողոքեցեր՝ առ կայսր երթիջիր:
26.32:28.19.
Իբրև անցին աւուրք ինչ՝ Ագրիպպաս արքայ և Բերենիկէ 13
եկին 'ի Կեսարիա՝ յողջոյն Փեստոսի: • Եւ իբրև աւուրս 14
բազումս հանէին անդր, Փեստոս ընկեց արքային զՊօղոսէ՝
[5] Գոր. 24.27. և ասէ. այր մի է աստ մնացեալ կապեալ 'ի Փելիքսէ[5]: •
Վասն որոյ իբրև չոգայ յԵրուսաղէմ, զգացուցին ինձ քա- 15
հանայապետքն և գլխաւորք Հրէիցն. խնդրէին յինէն առնել
[6] Հռով. 2. 3. նմա պատուհաս[6]: • Որոց ետու պատասխանի, եթէ 16
չէ օրէն Հռովմայեցւոց շնորհել ումեք զոք, մինչչև ամ-
բաստանեալն յանդիման ունիցի զդատախազսն՝ և տեղի պա-
[7] Հռով. 4. 5. տասխանւոյ առնուցու վասն ամբաստանութեան[7]: • Եւ 17
իբրև եկին այսր՝ ոչ ինչ յապաղեցի, այլ 'ի վաղիւ նստեալ
[8] Հռով. 6. յատենի՝ հրամայեցի ածել զայրն[8]: • Վասն որոյ մատու- 18
ցեալ ամբաստանքն և ոչ մի ինչ վնաս չարութեան 'ի մէջ
բերէին՝ զորոց ես կարծէի. • Բայց խնդիրս ինչ՝ 19
վասն իւրեանց պաշտաման ունէին ընդ նմա. և վասն Յի-
սուսի ուրումն մեռելոյ, զորմէ ասէր Պօղոս թէ կենդանի
[9] Գոր. 18.15: է[9]: • Իբրև յանհնարս մտի վասն այնպիսի իրաց քննու- 20
23.29. թեան՝ ասեմ, եթէ կամիցի երթալ յԵրուսաղէմ, և անդ
դատել վասն նոցին իրաց: • Բայց 'ի Պօղոսի բողո- 21
քելն՝ զի պահիցի 'ի քաջի արանցն յանդիմանութիւն,
հրամայեցի պահել զնա՝ մինչև տաց տանել առ կայսր:

22 • Ագրիպպաս ցփեստոս ասէ. կամէի և ես լսել առնն։ [1] Գոր. 9.15.
և նա ասէ՝ վաղիւ լուիցես[1]։
23 Եւ 'ի վաղիւ անդր իբրև եկն ագրիպպաս և բերենիկէ՝
բազում երևելի ապարաւք, և մտին յատեանն հանդերձ [2] Հռմր. 22.
հազարապետօքն և արամբք պատուականօք քաղաքին. և հրա- Եղէ. 7. 24.
24 մայեալ փեստոսի՝ ածին զպօղոս[2]։ • Եւ ասէ փեստոս, ար- [3] Հռմր. 2.3.7. Գոր. 22.22:
քայ ագրիպպա՝ և ամենայն արք որք ընդ մեզ էք. տեսանէք 24. 5.
զսա, վասն որոյ ամենայն ժողովք հրէից ամբաստան եղեն [4] Հռմր. 11.12. Գոր. 23. 9.
ինձ յերուսաղէմ և աստ. աղաղակէին՝ թէ չէ պարտ դմա 29: 26.31.
25 կեալ[3]։ • Բայց ես 'ի վերայ հասի թէ ոչ ինչ է դորա [5] Գոր. 26. 3.
արժանի մահու գործեալ. և դորա ինքնին բողոք կոչեալ [6] Առա. 18.13. Յով. 7.51.
26 առ քաջ արանցն, խորհեցայ յղել[4]։ • Վասն որոյ ստու- [7] Գոր. 24. 4:
գութեամբ ինչ գրել տեառն իմում ոչ ունիմ. վասն [8] 2.Տիմ. 3.10.
այնորիկ ածի զդա առաջի ձեր՝ և մանաւանդ առաջի [9] Գոր. 22. 3:
քո՝ արքայ ագրիպպա. որպէս վերստին քննեալ՝ մարթացից 23.6: 24.15.
27 ինչ գրել[5]։ • Քանզի անպատեհ իմն թուի ինձ՝ տալ Նո. 22. Փիլ. 3. 5.
տանել կապեալ մի, և ոչ ինչ վնաս զնմանէ նշանակել[6]։ [10] Գոր. 23. 6. [11] Ծնն. 3.15:

Գլուխ քսաներորդ վեցերորդ։ 22.16:26, 4: 49.10:

1 Եւ ագրիպպաս ասէ ցպօղոս. հրամայեալ է քեզ՝ վասն 2.Օրէ.18.15:
քո խօսել։ յայնժամ պօղոսի ձգեալ զձեռն՝ առնէր պա- 2.Թագ. 7.12. Սաղ. 131.11.
2 տասխանի։ • Վասն ամենայն ամբաստանութեան հրէից Եսա. 4. 2.
զինէն՝ արքայ ագրիպպա՝ համարիմ զանձն երանելի. զի քո 7.14: 9. 6:
3 առաջի այսօր տալոց եմ պատասխանի։ • Մանաւանդ զի 40.10. Երե. 23. 5:
գիտակ ես իսկ ամենայն կրօնից և խնդրոց հրէից. վասն որոյ 33.14.15.16.
4 աղաչեմ երկայնմտութեամբ լսել ինձ[7]։ • Քանզի զկենաց Եզե. 34.23: 37.24.
իմոց՝ որ 'ի մանկութենէ, 'ի սկզբանէ լեալ յազգի իմում Դան. 9.24.
5 յերուսաղէմ, տեղեակ են ամենայն հրէայք[8]։ • Յառաջա- Միք. 7.20.
գոյն գիտեն 'ի վաղուց հետէ, եթէ կամիցին վկայել. զի ըստ Գոր. 13.32.
ճշմարտագոյն կրօնից օրինացն մերոց կեցեալ եմ փարիսեցի[9]։ Հռո. 15. 8. Տիտ. 2.13.
6 • Եւ արդ վասն յուսոյն՝ առ հարսն[10] եղելոյ աւետեացն [12] Յով. 1. 1.
7 Աստուծոյ դատեալ կամ յատենի[11]։ • Յոր երկոտասան Ղու. 2.37:
ազգատոհմս մերոյ անպակաս զցայգ և զցերեկ պաշտեալ 1.Տիմ. 5. 5:
ակն ունին հասանել. վասն որոյ յուսոյ ամբաստանիմ՝ 1.Թես. 3.10. Փիլ. 3.11:
8 արքայ, 'ի հրէից[12]։ • Զի՞նչ անհաւատ թուի ձեզ՝ [13] 1.Կոր. 15.12.
9 եթէ Աստուած զմեռեալս յարուցանէ[13]։ • Ես իսկ ինքնին Նո. 20.

պատշաճ համարէի՝ զբազում ինչ հակառակ անուանն Յիսուսի
Նազովրեցւոյ գործել[1]: • Զոր և արարի իսկ յԵրուսաղէմ. 10
և զբազումս 'ի սրբոցն ես բանտարգել առնէի, 'ի քահանայ-
ապետիցն առեալ իշխանութիւն. և զսպանելոյն նոցա բերէի
համար[2]: • Եւ ընդ ամենայն ժողովրդոցն՝ բազում 11
անգամ պատժեալ զնոսա բռնադատէի հայհոյել. առաւել
ևս մոլեալ 'ի վերայ նոցա՝ հալածէի մինչև յարտաքին քա-
ղաքսն[3]: • Որովք գնացեալ 'ի Դամասկոս՝ իշխանութեամբ 12
և հրամանօք քահանայապետիցն[4], • Զմիջաւուրբն 'ի ճա- 13
նապարհի տեսի՝ արքայ՝ յերկնից առաւել քան զլուսաւորու-
թիւն արեգական ծագեալ զինև լոյս, և զնոքօք՝ որ ընդ-
իս երթային: • Եւ ամենեցուն մեր անկանել յերկիր, 14
լուայ ձայն որ ասէր ցիս՝ հեբրայեցւոց բարբառովն. Սաւուղ
Սաւուղ՝ զի՞ հալածես զիս. խիստ է քեզ ընդդէմ խթանի
աքացել: • Եւ ես ասեմ, ո՞ ես Տէր: և Տէր ասէ. ես 15
եմ Յիսուս՝ զոր դու հալածես: • Այլ արի և կաց 16
'ի վերայ ոտից քոց. զի վասն այսորիկ երևեցայ քեզ՝ առնուլ
զքեզ 'ի ձեռն պաշտօնեայ և վկայ՝ որոց տեսեր զիս, և
որոց երևեցայց քեզ[5]. • Փրկել զքեզ 'ի ժողովրդենէդ՝ 17
և 'ի հեթանոսաց, յորս ես առաքեցից զքեզ[6]: • Բանալ 18
զաչս նոցա, դարձուցանել 'ի խաւարէ 'ի լոյս, և յիշխանու-
թենէ սատանայի յԱստուած. առնուլ նոցա զթողութիւն
մեղաց, և վիճակ ընդ սուրբս՝ հաւատովքն՝ որ յիս[7]: •
Ուստի արքայ Ագրիպպա՝ ոչ եղէ անհաւան երկնաւոր 19
տեսլեանն[8]: • Այլ նախ որոց 'ի Դամասկոս և յԵրուսա- 20
ղէմ էին, և ընդ ամենայն գաւառս Հրէաստանի և 'ի հեթա-
նոսս, պատմեցի զզջանալ՝ և դառնալ յԱստուած կենդանի.
արժանի ապաշխարութեան գործս գործել[9]: • Վասն 21
այսորիկ Հրէից կալեալ զիս 'ի տաճարին, կամէին սպանանել[10]:
• Օգնութիւն հասեալ առ յԱստուծոյ՝ մինչև ցայսօր 22
կայի վկայեալ փոքու և մեծի. ոչ ինչ արտաքոյ ասել՝
քան զոր մարգարէքն և Մովսէս խօսեցան զհանդերձելոցն
լինելոյ[11]. • Եթէ չարչարելոց է Քրիստոս, եթէ առաջին 23

[1] Յհ. 16. 2: 1.Տիմ. 1.13.
[2] Գոր. 8. 3. Գաղ. 1.13. Գոր. 9.14. 21: 22. 5.
[3] Գոր. 8. 3: 22.19.
[4] Գոր. 9. 3: 22. 6.
[5] Գոր. 22.15. 16: 23.11. Եփե. 3. 7. Կղ. 1.23. Ես. 25:
[6] 2.Տիմ. 4.17. Ես. 18. Գոր. 22.21. Հռո. 11.13.
[7] Եզե. 35. 5: 42. 6. 7. Ղուկ. 1.79: 4.18. Յհ. 8.12: 9.5: 12.46: 2.Կոր.4.4.6. Եփե. 1.18: 1.Թես.5. 5: 2.Տիմ. 1.10: 2.Կոր. 6.14. Եփե. 4.18: 5. 8. Կղ. 1.13: 1.Պետ. 2. 9. Ես. 25. Ղուկ. 1.77. Եփե.1. 7.11. Կղ.1.12.14. Գոր. 20.32. Յհ. 17.17: 1.Կոր. 1.30. Յայ. 21.27. Եփե. 2. 8.
[8] Գաղ. 1.15. Ես.16.
[9] Մատ.4.17. Գոր.9.19.20.22.29: 11.26: 13.4: 22.17.21. Գլուխ. ծգ. ծդ. ծե. մի՛ւ. Իա. Մատ.3.8.
[10] Գոր. 21.30.31.
[11] Ղուկ.24.27. Ես.44. Գոր.24.14: 28.23. Հռո. 3.21. Յհ.5.46.

'ի յարութենէ մեռելոց՝ լոյս պատմելոց է ժողովրդեանն՝ [1] Սղ. 21.18.
և հեթանոսաց[1]: Ես. ԾԳ. 3—10.
24 Եւ նորա զայս պատասխանի տուեալ, Փեստոս 'ի ձայն մեծ Դան. 9.26.
ասէ. Մոլիս Պօղէ, բազում դպրութիւնքդ զքեզ 'ի մոլու- Զաք. 12.10.
25 թիւն դարձուցանեն[2]: Իսկ Պօղոս ասէ, ոչ մոլիմ՝ Ղու. 2.32: 24. 26.46:
քաջդ Փեստոս, այլ զցածութեան և զճշմարտութեան բանս 1.Պետ. 1.11:
26 բարբառիմ: Գիտակ իսկ է այսորիկ արքայ, ընդ 2.24.
որում և համարձակեալդ խօսիմ. քանզի ծածկել 'ի քէն Հռ. 8.29: 1.Կոր. 15.20.
իմիք 'ի սոցանէ չհաւանիմ յանձն. զի ոչ եթէ յանկեան Կող. 1.18.
27 ուրեք գործեալ իցէ այս. Հաւատա՞ս արքայ Ագրիպ- Յայ. 1.5:
պա, մարգարէից. գիտեմ զի հաւատաս: Եւ ասէ [2] 4.Թագ. 9.11. Յով. 10.20.
28 Ագրիպպաս ցՊօղոս, փոքու իմն հաւանեցուցանես զիս լինել Գոր. 17.18:
29 քրիստոնեայ[3]: Եւ Պօղոս ասէ. խնդրէի յԱստուծոյ՝ 1.Կոր. 1.23:
և փոքու և մեծաւ՝ ոչ միայն զքեզ՝ այլ զամենեսեան որ 2. 13.14: 4.10.
լսեն ինձ այսօր՝ լինել այսպիսի որպէս և ես եմ, բաց [3] Յով. 1.23. 24:
'ի կապանացս աստի[4]:
30 Յոտն եկաց արքայն և դատաւորն և Բերենիկէ, և որ ընդ [4] 1.Կոր. 7.7.
31 նոսայն նստէին: Եւ իբրև գնացին, խօսէին ընդ միմեանս
և ասէին. թէ ոչ ինչ արժանի մահու կամ կապանաց գործէ
32 այրս այս[5]: Իսկ Ագրիպպաս ցՓեստոս ասէ. արձակել [5] Գոր. 23.9. 29: 25.25.
մարթ էր զայրս զայս՝ եթէ ոչ էր բողոքեալ 'ի կայսր[6]: [6] Գոր. 25.11.

Գլուխ քսաներորդ եօթներորդ:

1 Իբրև հրամայեցաւ մեզ նաւել յԻտալիա, տային զՊօ-
ղոս՝ և զայլս ոմանս կապեալս ցհարիւրապետ մի, որում անուն
2 էր Յուլիոս սեբաստեան գնդին[7]: Եւ ելեալ 'ի նաւ [7] Գոր. 25.12. 25.
մի Ադրամիտնացի, որ երթալոց էր 'ի կողմանս Ասիացւոց՝
գնացաք. էր ընդ մեզ և Արիստարքոս՝ Մակեդոնն Թեսաղոնի-
3 կեցի[8]: Եւ 'ի վաղիւ անդր իջաք 'ի Սիդոն. և [8] Գոր. 19.29.
մարդասիրութիւն ցուցեալ Յուլիոս առ Պօղոս, հրամայեաց
4 առ բարեկամսն երթալ՝ և դարման գտանել[9]: Եւ անտի [9] Գոր. 24.23: 28.16.
ելեալ խոնարհագոյն նաւեցաք 'ի Կիպրոս՝ վասն հողմոյն ընդդէմ
5 լինելոյ: Յայնժամ ընդ մէջ ծովուն Կիւլիկեայ և
6 Պամփիլեայ նաւեալ՝ իջաք 'ի Միւռայ Լիկացւոց: Եւ անդ
գտեալ հարիւրապետին զնաւ մի Աղեքսանդրացի՝ որ եր-
թայր յԻտալիա, եմոյծ զմեզ անդր:

[1] Ղուկ. 23.27. Եւ 'ի բազում աւուրս ծանրանաւեալք՝ հազիւ հասաք 7
Եւ. 29. առ Կնիդաւ · և 'ի չթողացուցանել մեզ հողմոյն, նաւեցաք
խոնարհագոյն 'ի կրետէ առ սաղմոնեաւ ։ • Հազիւ ան- 8
ցեալ առ նովաւ՝ եկաք 'ի տեղի ինչ՝ որ կոչէր գեղեցիկ նաւա-
հանգիստ · յոր հուպ էր քաղաքն ղասեայ ։ • Եւ իբրև 9
բազում ժամանակք անցանէին, և սխալ եւս լինէր նաւելոյն ·
և վասն այն ինչ եւս պահոյն անցանելոյ, տայր խրատ պօղոս [1],
• Եւ ասէ ցնոսա · արք՝ տեսանեմ զի թշնամանօք և 10
բազում վնասու՝ ոչ միայն բեռինդ և նաւիդ, այլ և անձանց
մերոց լինելոց է նաւարկութիւնս ։ • Իսկ հարիւրապետն 11
նաւապետին և նաւավարին առաւել անսայր՝ քան բանիցն
պօղոսի ։ • Իբրև դժպատեհ իսկ թուէր նաւահանգիստն 12
առ 'ի ձմերել, բազումք խորհեցան գնալ անտի · թերևս
կարասցեն հասանել 'ի փիւնիկէ՝ ձմերել 'ի նաւահանգստին
[2] Հաւր. 7. կրետացւոց, որ հայէր ընդ հարաւակողմն և ընդ աշխարհն [2] ։
• Եւ 'ի շնչել հարաւոյն, համարեցան ըստ գիտելոյն էին 13
[3] Հաւր. 21. հասանել · և արկեալ՝ մօտ անցանէին զկրետէիւ [3] ։ • Եւ 14
ոչ յետ բազում ժամուց՝ անկաւ զնովաւ հողմ տաղուցիկ,
[4] Սղ.106.25. որ կոչի եւրակիկլոն [4] ։ • Ընդ յափշտակել նաւին՝ և 15
'ի չհանդուրժել ընդդէմ հողմոյն, թոյլ տուեալ երթայաք
և գայաք ։ • 'Ի կղզի ինչ դիմեալ՝ որ կոչէր կղօդեա՝ 16
հազիւ կարացաք ըմբռնել զմակոյկն ։ • Զոր առեալ՝ 17
յօգնականութիւն կապէին ընդ նաւն, երկուցեալ թէ գուցէ
[5] Հաւր. 41. [6] Սղ.106.27. 'ի յորձանուտն անկանիցին · իջուցեալ զառագաստն՝ այնպէս
[7] Յ.Ի. 2. 4. երթային և գային [5] ։ • Եւ 'ի սաստկագոյն վշտանալոյն 18
Յ.Ն. 1. 5. մերոյ՝ 'ի վաղիւ անդր զկարասին ընկեցին առնէին [6] ։ •
[8] Հաւր.10.13. [9] Յ.Ի. 22.29. Եւ յերրիր աւուր ընդ իւրեանց ձեռն՝ զգործին նաւին 19
Սղ. 111.7: ընկեցին [7] ։ • Իբրև ոչ արև՝ և ոչ աստեղք երևէին 'ի բա- 20
2.Կոր 4.8.9. զում աւուրս, և ձմեռն ոչ սակաւ կայր 'ի վերայ, ապա
[10] Յհն. 19. 1: 20. 3. բառնայր ամենայն յոյս փրկութեան մերոյ ։
Թես. 22. 9. Եւ զի բազում աւուրս նօթի էին, յայնժամ պօղոս 21
20,32: կացեալ 'ի մէջ նոցա՝ ասէ · պարտ էր ձեզ ով արք, անսալ
3,Թես. 3. 5: ինձ, և ոչ ելանել 'ի կրետէայ՝ և շահել զվիշտս զայս՝ և
Սօր. 1.20. Գոր. 23.11: զվնաս [8] ։ • Եւ արդ՝ խրատեմ զձեզ քաջալերել · զի 22
9.10: 12. 7. վնաս անձին՝ և ոչ միում 'ի ձէնջ լինիցի, բայց 'ի նաւէդ [9]
Եբր. 1.14. • Քանզի երևեցաւ ինձ յայսմ գիշերի հրեշտակ Աստուծոյ [10] 23

24 որոյ եմն եմ[1], և պաշտեմ զնա[2]. • Եւ ասէ. մի՛ երկնչիր
պօ՛ղէ, կայսեր և պարտ է քեզ յանդիման լինել. և ահա
շնորհեալ է քեզ Աստուծոյ զամենեսեան, որ են ընդ քեզ
25 'ի նաւիդ[3]: • Վասն այսորիկ քաջալերեցարո՛ւք՝ արք,
զի հաւատամ յԱստուած, թէ այսպէս լինի՝ զորօրինակ
26 խօսեցաւ ընդ իս[4]: • Բայց 'ի կղզի ինչ հասանէ մեզ
անկանել[5]:

27 Իբրև չորեքտասաներորդ գիշեր լինէր՝ մինչդեռ ծփէաք
'ի հանդրին անդունդս, 'ի մէջ գիշերին կարծէին նաւա-
28 վարքն եթէ հասեալ իցեն յաշխարհ ուրեք: • Եւ
ընկեցեալ զգունդն՝ գտին գիրկս քսան. և սակաւ ինչ
գնացեալ՝ դարձեալ ընկեցին՝ և գտին գիրկս հնգետասան:
29 • Զահի հարեալ թէ գուցէ 'ի խիստ ինչ տեղիս անկանի-
ցին, յետուստ կողմանէ ընկեցին խարիսխ չորս. ըղձանային
30 այգուն լինելոյ[6]: • Բայց նաւավարքն խնդրէին փախչել
'ի նաւէ անտի. և իջուցեալ զկուրն 'ի ծով անդր պատ-
ճառանօք՝ որպէս թէ առաջոյ կողմանէ խարիսխ ձգելոց
31 իցեն: • Ասէ պօղոս ցհարիւրապետն և ցզօրականսն.
եթէ ոչ դոքա մնան 'ի նաւիս՝ դուք ապրել ոչ կա-
32 րէք: • Յայնժամ զօրականքն հատին զլարս կրին՝ և
'ի բաց ընկեցին:

33 Եւ մինչդեռ այգն կամէր լինել, աղաչէր պօղոս զամենե-
սեան առնուլ կերակուր, ասէ. այս չորեքտասաներորդ օր է՝
որում ակն ունիք նօթիս կատարել, և չէ ինչ ճաշակեալ:
34 • Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ՝ ճաշակել կերակուր, զի
այն իսկ վասն ձերոյ փրկութեան է. զի ոչ ուրուք 'ի ձէնջ
35 մազ մի 'ի գլխոյ կորիցէ[7]: • Եւ իբրև ասաց զայս,
առեալ հաց՝ գոհացաւ զԱստուծոյ առաջի ամենեցուն.
36 եբեկ՝ և սկսաւ ուտել[8]: • Եւ քաջալերեցան ամենեքին,
37 և նոքա առին կերակուր: • Եւ էաք ամենայն հոգիք
'ի նաւին՝ երկերիւր եօթանասուն և վեց[9]: • Իբրև
38 յագեցան կերակրովն, և թեթևացուցին զնաւն՝ թափեալ
զցորեանն 'ի ծովն:

39 Եւ իբրև այգ եղև՝ զերկիրն ոչ ճանաչէին, բայց զգոգ
մի նշմարէին՝ թէ ափն ծովուն իցէ. յոր խորհէին թէ
40 հնար ինչ իցէ՝ զերծուցանել զնաւն: • Եւ զխարիսխսն

[1] 2.Օրէ.32.9. Սղ.134.4. Եսա.44.5. Մղ.3.17. Յհ.17.9. Նո.10: 1.Կր.6.20: 1.Պետ.2.9.10.
[2] Սղ.115.16. Եսա.44.21. Դան.3.17: 6.16. Հռ.1.9: 2.Տիմ.1.3.
[3] Ծն.18.26: 19.21.22: 30.27; 39.5. Յոբ.42.8.
[4] Ղկ.1.45. Յհ.4.50. Հռ.4.20. Նո.21: 2.Տիմ.1.12.
[5] Գծ.28.1.
[6] Սղ.129.6: 2.Օրէ.28.67:
[7] 1.Թգ.14.45: 2.Թգ.14.11: 3.Թգ.1.52. Մտ.10.30: 15.32. Ղկ.12.7: 21.18: 1.Տիմ.5.23:
[8] 1.Թգ.9.13. Մտ.15.36. Մր.8.6. Յհ.6.11: 1.Տիմ.4.3.4.
[9] Գծ.2.41: 7.14. Հռ.13.1: 1.Պետ.3.20.

[1] 2.Կոր.11.25. հատեալ՝ ընկեցին 'ի ծովն, թողացուցին զխառնելիս թևոցն,
և 'ի բաց առին զառագաստն. և ետուն հողմոյն յափն
կոյս ծովուն: • Անկեալ 'ի տեղի մի երկծովք թիւրեցին 41
զնաւն. և առաջին կողմն նաւին խրեալ՝ անշարժ մնայր,
և յետին կողմն քակէր 'ի բռնութենէն[1]: • Եւ զօրակա- 42
նացն խորհուրդ արարեալ՝ զի զկապեալսն սպանցեն, և մի'
ոք լողիցէ և փախիցէ: • Եւ հարիւրապետն քանզի 43
կամեցաւ ապրեցուցանել զՊօղոս՝ արգել զնոսա 'ի խորհրդոյն.
հրամայեաց զի որ կարողն իցեն լողել՝ անկանիցին նախ, և
[2] Գործ. 23.10. 'ի ցամաք ելանիցեն[2]: • Եւ զայլսն՝ զոմն 'ի տախտակս, 44
և զոմն յայլ ինչ կահ 'ի նաւէ անտի. և այսպէս եղև ամենե-
[3] Հռով. 22. ցուն փրծանել յերկիր[3]:
Սաղ.106.26.
Նո. 27—31.

Գլուխ քսաներորդ ութերորդ:

Եւ ապրեալք՝ յայնժամ գիտացաք թէ Մելիտինէ էր 1
անուն կղզւոյն. բայց բարբարոսքն ցնորհեցին ոչ սակաւ
[4] Գործ. 27.26. մարդասիրութիւն մեզ[4]: • Քանզի լուցին խարոյկ և 2
ընկալան զամենեսին զմեզ վասն անձրևին որ տեղայր և
[5] Հռով. 1.14: վասն ցրտոյն[5]: • Եւ 'ի ժողովել Պօղոսի խուռն ինչ 3
1.Կոր. 14.11. Կղ. 3. 11. բազում. և դնել 'ի վերայ խարուկին, իժ մի 'ի ջերմու-
Մրկ. 10.42. թենէն ելեալ՝ կալաւ զձեռանէ նորա: • Եւ իբրև 4
Եբր.13.2. 3. տեսին բարբարոսքն կախեալ զգազանն զձեռանէ նորա,
առէին ցմիմեանս. ուրեմն սպանող է այրս այս՝ որ թէպէտ
[6] Յոհ. 7.24. և ապրեցաւ 'ի ծովէն, իրաւունքն չետուն կեալ[6]: • Եւ 5
[7] Մրկ. 16.18. Ղու. 10.19: նորա թօթափեալ զգազանն 'ի հուրն, եղև նմա չար և ոչ
13. 2. 3. ինչ[7]: • Եւ նոքա ակն ունէին նմա այտնլոյ՝ կամ անկա- 6
[8] Գործ. 14.11: նելոյ՝ և յանկարծակի մեռանելոյ: իբրև շատ ակն կալեալ՝
[9] 3.Թագ.17.21. Յակ. 5.13. և տեսանէին թէ ոչ ինչ վնաս եղև նմա՝ դարձեալ դար-
Նո. 14.15. ձուցեալ զբանսն՝ ասէին թէ աստուած ոմն է[8]:
Մրկ. 9.18. Եւ շուրջ զտեղեաւն զայնուիկ էին գիւղք գլխաւորի 7
25: 14.36. Մտթ. 6. 5: կղզւոյն՝ որում անուն էր Պոպլիոս. որ առ զմեզ յե-
7.32: 16.16. րաշխիս զերիս աւուրս՝ և սիրով ընկալաւ: • Եւ եղև 8
Ղու. 4.40. հօրն Պոպլեայ 'ի ջերմն և յախտ թանչից հիւանդանալ՝
Գործ. 19.11. Նո. 12: դնել. առ որ մտեալ Պօղոս՝ և կացեալ յաղօթս՝ եդ զձեռն
1.Կոր.12. 9. և բժշկեաց զնա[9]: • Եւ իբրև այս եղև, այլ հիւանդքն, 9
Նո. 28. որ էին 'ի կղզւոջն՝ գային և բժշկէին: • Որք և բազում 10

պատուովք պատուեցին զմեզ. և իբրև գնացաք, ետուն որ
ինչ պէտք էին [1]:
11 Եւ յետ երից ամսոց ելաք ՚ի նաւ մի աղեքսանդրացի՝
որ ձմերեալ էր ՚ի կղզւոջն նշանաւորաւ դիոսկուրացւոց:
12 • Եւ իջեալ ՚ի սիրակուսա՝ եղաք աւուրս երիս: •
13 Ուստի գնացեալ հասաք ՚ի Հռեգիոն. և յետ աւուր միոյ
՚ի շնչել հարաւոյն, երկօրեայք եկաք ՚ի պուտիողոս: •
14 Ուր և գտաք եղբարս՝ աղաչեցեալք ՚ի նոցանէ լինել աւուրս
15 եօթն. և ապա ելաք ՚ի Հռոմ: • Եւ անտի լուեալ
եղբարց զմէնջ՝ ելին ընդ առաջ մեր մինչև յօրգոստայն
ապփեայ՝ և երիցն կրպակաց. զոր տեսեալ Պօղոսի՝ գոհացաւ
զԱստուծոյ՝ և քաջալերեցաւ [2]:
16 Եւ իբրև մտաք ՚ի Հռոմ, հրամայեցաւ Պօղոսի լինել
առանձինն հանդերձ զինուորաւն՝ պահապանաւ իւրով [3]: •
17 Եւ եղև յետ երից աւուրց՝ կոչել նմա զհրէիցն գլխա-
ւորս. և իբրև եկին, ասէ ցնոսա. Ես՝ արք եղբարք,
ոչ ինչ հակառակ գործեալ ժողովրդեանն՝ կամ կրօնիցն
հայրենեաց, կապեալ յԵրուսաղէմէ՝ մատնեցայ ՚ի ձեռս Հռով-
18 մայեցւոց [4]: • Որք իբրև դատեցան զիս՝ կամեցան արձակել՝
վասն և ոչ մի ինչ վնաս մահու գտանելոյ յիս [5]: •
19 ՚ի հակառակել հրէիցն, հարկ եղև բողոքել ՚ի կայսր. իբր
20 ոչ եթէ զազգէն իմմէ ունէի ինչ չարախօսել [6]: • Վասն
այսր պատճառանաց աղաչեցի զձեզ՝ տեսանել և խօսել,
քանզի վասն յուսոյն իսրայէլի կամ ՚ի շղթայս յայսոսիկ [7]:
21 • Եւ նոքա ասեն ցնա. մեք ոչ թուղթս ինչ վասն
քո ընկալաք ՚ի հրէաստանէ, և ոչ եկեալ ոք յեղբարց պատ-
22 մեաց կամ խօսեցաւ ինչ վասն քո չարութիւն: • Բայց
աղաչեմք ՚ի քէն լսել՝ թէ զինչ խորհիցիս. զի վասն հերձ-
ուածոյդ այդորիկ յայտ իսկ է մեզ, զի ամենայն ուրեք
հակառակութիւն կրէ [8]:
23 Ժամ եդեալ նմա օր մի, եկին ՚ի վանսն առ նա բա-
զումք. որոց պատմէր վկայութեամբ զարքայութիւն Աս-
տուծոյ. և հաւանեցուցանէր զնոսա վասն Յիսուսի, յօրինացն
Մովսէսի և ՚ի մարգարէից՝ յայգուէ մինչև ցերեկոյ [9]: •
24 Եւ ոմանք հաւանէին բանիցն, և կէսքն չհաւատային [10]: •
25 Եւ անմիաբանք լեալ միմեանց՝ արձակէին, յասելն Պօղոսի բան

[1] Մտ. 15. 5. Նո. 6: 1.Թե.2. 6: 1.Տմ. 5.17. Մտ. 6.31. 34: 10. 8. 9.10: 2.Կր. 9. 5. 6—15. Փլ.4.11.12.
[2] Գր. 21. 5. Եբ. 13. 3: 3.Յհ.6. 8: 1.Կր.12.21. Յէ.1.6.7.9: 1.Թգ.30. 6. Ծն. 26.14.
[3] Գր. 24.23. 25: 27. 3.
[4] Գր. 24.12. 13: 25.8: 21.33.
[5] Գր. 22.24: 24.10.13:25. 8: 26.31.
[6] Գր. 25.11.
[7] Գր. 9.16: 26.6. 7.29. Եփ.3.1: 4. 1: 6.20: 2.Տմ. 1.16: 2.9.Փլմն. 10. Նո. 13.
[8] Ղկ. 2.34. Գր. 24. 5. Նո. 14. Եբ. 12. 3: 1.Պետ.2.12: 4.14.
[9] Ղկ. 24.27. Յհ. 1.45. Գր. 17. 3: 19.8: 26. 6. 22. Փլմն. 2.
[10] Գր. 14. 4: 17.4: 19. 9

մի. Թէ բարւոք խօսեցաւ Հոգին սուրբ 'ի ձեռն Եսայեայ
մարգարէի առ հարսն մեր. • Եւ ասէ. Երթ առ 26
ժողովուրդն, և ասասջիր. Լսելով լուիջիք՝ և մի՛ իմասջիք՝
և տեսանելով տեսջիք՝ և մի՛ տեսջիք[1]: • Զի թանձրա- 27
ցաւ սիրտ ժողովրդեանս այսորիկ, և ականջօք իւրեանց
ծանր լուան. և զաչս իւրեանց կափուցին, զի մի՛ երբեք
տեսցեն աչօք և ականջօք լուիցեն և սրտիւք իմասցին՝ և դարձ-
ցին. և բժշկեցից զնոսա: • Եւ արդ՝ յայտնի լիցի 28
ձեզ, զի հեթանոսաց առաքեցաւ փրկութիւն Աստուծոյ՝
նոքին և լուիցեն[2]: • Եւ իբրև զայս ասաց՝ արտաքս 29
գնացին 'ի նմանէ Հրէայքն. որք ունէին 'ի մէջ իւրեանց
զբազում խնդիրս: • Եւ եկաց զերկեամ մի՝ բովանդակ 30
իւրով վարձու[3]: • Եւ ընդունէր զամենեսեան որ մտա- 31
նէին առ նա: • Քարոզէր զարքայութիւն Աստուծոյ, 32
և ուսուցանէր վասն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի, անխափան՝
ամենայն համարձակութեամբ[4]:

[1] Սաղ. 80.12. Եր. 6. 9. Եզկ. 5.21. Եզե. 3.6. 7: 12. 2. Մատ. 13.14. 15. Մար. 4.12. Ղուկ. 8.10. Յոհ. 12.40. Հռով. 11.6.11.
[2] Մատ. 21.41. Ու. 43. Գործ. 9.15: 13. 46.47: 18.6: 22.21: 26. 17.18. Հռով. 11.11.
[3] Աւարտ Գրե ԿԱԼՄԷԻ
Ամ Ծննդեան Քրիստոսի.68. Ամ Տեառն Հռովմայ. A.D. 65. [4] Գործ. 4.29.31. Եփե. 6.19.

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ
ԱՌ
ՀՌՈՎՄԱՅԵՑԻՍ

Գլուխ Առաջին

1 Պօղոս՝ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի, կոչեցեալ առաքեալ, [1]
2 որոշեալ յաւետարանն Աստուծոյ[1]. * Որ յառաջ խոստա-
ցաւ 'ի ձեռն մարգարէից իւրոց գրովք սրբովք[2]. *
3 Վասն որդւոյ իւրոյ եղելոյ 'ի զաւակէ դաւթի ըստ մարմնոյ[3].
4 * Սահմանելոյ որդւոյն Աստուծոյ զօրութեամբ ըստ հոգւոյն
սրբութեան. 'ի յարութենէ մեռելոց Յիսուսի Քրիստոսի
5 Տեառն մերոյ[4]. * Որով ընկալաք շնորհս և առաքելու-
թիւն՝ 'ի հնազանդութիւն հաւատոց յամենայն հեթանոս [2]
6 վասն անուանն նորա[5]. * Յորս և դուք էք կոչեցեալ
7 Յիսուսի Քրիստոսի: * Ամենեցուն որոց էք 'ի Հռովմ,
սիրելեաց Աստուծոյ՝ կոչեցելոց սրբոց, շնորհք ընդ ձեզ
և խաղաղութիւն յԱստուծոյ հօրէ մերմէ՝ և 'ի Տեառնէ
Յիսուսէ Քրիստոսէ[6]:
8 Նախ՝ գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիս- [3]
տոսի վասն ձեր ամենեցուն. զի հաւատք ձեր պատմեալ են ընդ
9 ամենայն աշխարհ[7]: * Վկայ է ինձ Աստուած, զոր պաշտեմն
10 հոգւովս իմով յաւետարանի որդւոյ նորա[8]. * Թէ որպէս
զյիշատակ ձեր առնեմ յամենայն ժամ յաղօթս իմ աղաչելով՝
զի թերևս երբէք յաջողեսցի ինձ կամօքն Աստուծոյ գալ առ [4]

[1] Գրծ. 22.21: 1.Կր. 1. 1. Գղ. 1. 1: 1.Տիմ. 1.11: 2. 7: 2.Տիմ. 1.11. Գրծ. 9.15: 13. 2.
[2] Գղ. 1.15. Ղկ. 24.27. Յհ. 1.45. Գրծ. 26. 6. Հռ. 3.21: 16.26. Գղ. 3. 8. Տտ. 1. 2: 1.Պտ. 1.10.
[3] Մրկ. 1.6.16. Ղկ. 1.32. Գրծ. 2.30: 2.Տիմ. 2. 8. Յհ. 1.14. Գղ. 4. 4.
[4] Գրծ. 2.22: 13.32—34.

Եբր.9.14: 1.Պտ.3.18. Յայտ.1.18. [5] Հռ.12.3: 15.15: 1.Կր.3.10: 15.10: Գղ.1.15: 2.9: Եփ.3.2.7.8. Գրծ.6.7. Հռ.16.26. Գրծ.9.15. [6] Հռ.9.24: 1.Կր.1.2. Փլ.3.14: 1.Թս.4.7: 2.Թս.1.11: 2.Տիմ.1.9. Եբր.3.1: 1.Կր.1.3: 2.Կր.1.2. Գղ.1.3. Եփ.1.2. Փլ.1.2. Կղ.1.2: 1.Թս.1.1: 2.Թս.1.2: 1.Տիմ.1.2: 2.Տիմ.1.2. Տտ.1.5: 1.Պտ.1.2: 2.Պտ.1.2: 2.Յհ.3. Յուդ.2. Ղկ.10.5. Յհ.14.27: 20.19: 1.Պտ.5.10. [7] Ղևտ.7.12. Սղ.33.2: 1.Կր 1.4. Եփ.1.16. Փլ.1.3.4: 4.6. Կղ.1.3.4: 3.17: 1.Թս.1.2.8: 5.18: 2.Թս.1.3: 2.13: 2.Տիմ.1.3. Փլմ.4. Եփ.5.20. Եբր.13.15: 1.Պտ.2.5: 4.11. Հռ.16.19: 1.Թս.1.8. [8] Յհ.16.20. Հռ.9.1: 2.Կր.1.23: 11.31. Գղ.1.20. Փլ.1.8: 1.Թս.2.5.10: 5.27: 1.Տիմ.5.21: 6.13: 2.Տիմ.2.14: 4.1. Յհ.4.23.24. Գրծ.27.23. Փլ.3.3: 2.Տիմ.1.3. Հռմր. 8: 1.Թս.12.23; 1.Թս.3.10.

ձեզ[1]: • Քանզի անձկացեալ եմ տեսանել զձեզ, զի փոխեցից 11
'ի ձեզ շնորհս ինչ հոգեւորս՝ առ 'ի հաստատել զձեզ[2].
• Այսինքն է, մխիթարակից լինել ձեզ վասն ընդ մի- 12
մեանց իմոյ և ձերդ հաւատոց[3]: • Ո՛չ կամիմ եթէ 13
տգէտ իցէք եղբարք. զի բազում անգամ յօժարեցի գալ
առ ձեզ, և արգելայ մինչև ցայժմ. զի և 'ի ձեզ գտից
պտուղ ինչ որպէս և յայլ հեթանոսս[4]:

Քանզի յունաց և բարբարոսաց՝ իմաստնոց և անմտից պար- 14
տապան եմ[5], • Այնպէս՝ որչափ իմովսանն, յօժարութեամբ 15
և ձեզ՝ որ 'ի Հռովմդ էք՝ աւետարանել: • Զի ոչ եթէ 16
ամօթ ինչ համարիմ զաւետարանն[6]. քանզի զօրութիւն
Աստուծոյ է[7] 'ի փրկութիւն ամենայն հաւատացելոց[8]. Նախ
Հրէի՝ և ապա հեթանոսի[9]: • Զի արդարութիւնն Ա- 17
ստուծոյ նովաւ յայտնի 'ի հաւատոց 'ի հաւատս. որպէս և
գրեալ է, թէ արդարն 'ի հաւատոց կեցցէ[10]:

Քանզի յայտնելոց է բարկութիւնն Աստուծոյ յերկնից 18
'ի վերայ ամենայն ամբարշտութեան և անիրաւութեան մարդ-
կան. որք զճշմարտութիւնն անիրաւութեամբ ունին[11].
• Վասն զի գիտութիւնն Աստուծոյ յայտնի է 'ի նոսա. 19
քանզի Աստուած իսկ յայտնեաց նոցա[12]: • Զի անե- 20
րևոյթք նորա 'ի սկզբանէ աշխարհի, արարածովքս իմաց-
եալ տեսանին. այսինքն է՝ մշտնջենաւորութիւն և զօրու-
թիւն և Աստուածութիւն նորա. զի ոչ գտանիցեն ամե-
նևին տալ պատասխանի[13]: • Զի ծանեան զԱստուած, 21
և ոչ իբրև զԱստուած փառաւորեցին՝ կամ գոհացան,
այլ նանրացան 'ի խորհուրդս իւրեանց. և խաւարեցան
անմտութեամբ սիրտք նոցա[14]: • Զանձինս առ իմաս- 22
տունս ունէին՝ յիմարեցան[15]: • Եւ փոխեցին զփառս 23
անեղծին Աստուծոյ՝ 'ի նմանութիւն պատկերի եղծանելի
մարդոյ և թռչնոց և չորքոտանեաց և սողնոց[16]: • Վասն 24
որոյ մատնեաց զնոսա[17] Աստուած 'ի ցանկութիւն սրտից նոցա
'ի պղծութիւն[18], անարգել զմարմինս իւրեանց յանձինս[19].

[1] Գոր. 16.21. Հռ. 15.23. 32: 1.Թես. 3.10. Յով. 4.15. [2] Հռ. 15.29. Եփե. 4.12. 13: 1.Թես. 3. 2: [3] 2.Կոր. 4.13. Տիտ. 1. 4: 2.Պետ. 1. 1. [4] Հռոմ. 11. Հռ. 15.22. Գոր. 16. 7: 1.Թես. 2.18. Փիլ. 4.17. [5] Գոր. 9.15: 1.Կոր. 1.22: 9.16: 2.Կոր.11.28. [6] Սաղ. 39.10. Մար. 10.33. Մար. 8.38. Ղու. 9.26: 1.Յով. 2.23: 2.Տիմ. 1. 8. [7] Երե. 23.29: 1.Կոր. 1.18. Ես.21:15. 2: 2.Կոր.10.4.5 [8] Մար. 16.16. [9] Մար. 10. 6. Ղու. 24.47: 2. 30—33. Գոր. 3.25: 13. 26.46. Հռ. 2. 9. [10] Գոր. 15.11. Հռ. 3.21. 22.25: 4. 3. 13:8.3:10.3: 2.Կոր.5.21. Գաղ.2.16: Ամբ.2.4. Յով.3.36. Գաղ.3.11. Փիլ.3.9. Եբր.10.38:11.4.7: [11] Գոր.17.30. Եփե.5.6. Կող.3.6. Եփե.2.2. Յայ.22.15. [12] Գոր.14.17: 1.Յով.1.9. [13] Սաղ.18.2. Գոր.14.17: 17.27: [14] 4.Թագ.17.15.16.29. Երե.2.5. Գոր.14.15. Եփե.4.17 18. [15] Երե.8.8.9:10.14. [16] 2.Օրի. 4.16. Սաղ.105.20. Ես.40.18.26. Երե.2.11. Եզե.8.10. Գոր.17.29. [17] Սաղ.80.13. Գոր.7.42. Եփե. 4.18.19: 2.Թես.2.11.12. [18] 1.Կոր 6.18: 1.Թես.4.4: 1.Պետ.4.3. [19] Ղևտ.18.22.23:1.Կոր.6.9.10.

25 Որք փոխանակեցին զճշմարտութիւն Աստուծոյ ընդ
ստութեան. հնազանդեցան՝ և պաշտեցին զարարածս, և ոչ
26 զարարիչն. որ է օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն[1]: * Վասն
այնորիկ մատնեաց զնոսա Աստուած 'ի կիրս անարգութեան.
զի էգք նոցա փոխանակեցին զպէտս բնականս 'ի պէտս
27 անբնականս[2]: * Նոյնպէս և արուացն թողեալ զբնական
պէտս իգութեանն, բորբոքեցան ցանկութեամբք իւրեանց
'ի միմեանս. արուք ընդ արուս զխայտառակութիւն գոր-
ծէին, և զդարձ փոխարինին՝ որ պարտ էր մոլորութեան
28 նոցա՝ յանձինս իւրեանց ընդունէին: * Եւ որպէս՝
զի ոչ ընտրեցին զԱստուած ունել 'ի գիտութեան,
մատնեաց զնոսա Աստուած 'ի միտս անարգութեան՝ գործել
29 զանարժանս. * Լցեալքն ամենայն անիրաւութեամբ,
պոռնկութեամբ, անզգամութեամբ, ագահութեամբ, չա-
րութեամբ, լի նախանձու, սպանութեամբ, հեռիւ, նեն-
30 գութեամբ, չարաբարութեամբ, չոգմոգք, * Զա-
րախօսք, աստուածատեացք, թշնամանօղք, ամբարտաւանք,
ամբարհաւաճք, գտիչք չարեաց, զծնօղս անարգուք[3]. *
31 Անմիտք, ուխտադրուժք, անագորոյնք, աննուէրք, անո-
32 ղորմք: * Որք հասեալ էին յԱստուծոյ իրաւանցն վերայ,
եթէ ոյք զայսպիսիսն գործեն՝ արժանի են մահու. և ոչ միայն
որ զայն առնեն, այլ և որ կամակիցն լինին գործելեացն[4]:

Գլուխ Երկրորդ:

1 Վասն որոյ առանց պատասխանի տալոյ ես՝ ով մարդ, որ
դատիդ. զի որով դատիս զընկերն, զանձն քո դատապար-
տես, զի դու զնոյն գործես՝ որով դատիսն[5]: * Քանզի
2 գիտեմք, եթէ Աստուծոյ դատաստանն ճշմարտութեամբ
3 է 'ի վերայ այնոցիկ՝ որ զայնպիսիսն գործեն: * Իսկ արդ՝
խորհիցի՞ս զայս ով մարդ, որ դատիս զայնոսիկ՝ որ զայնպիսիսն
գործեն՝ և դու զնոյնն գործես, եթէ դու ապրելոց իցես 'ի դա-
4 տաստանաց անտի Աստուծոյ: * Եթէ զմեծութեամբ քաղց-
րութեան նորա, և զներելովն և զերկայնմտութեամբն արհամար-
հիցես. չգիտիցե՞ս՝ զի քաղցրութիւնն Աստուծոյ զքեզ
5 յապաշխարութիւն ածէ[6]: * Այլ ըստ խստութեան քում,
և ըստ անզեղջ սրտի՝ գանձես անձին քում բարկութիւն՝

[1] Ամով. 2. 4: 1.Թես. 1. 9: 1.Յով. 5.20. Ես. 28.15: 44.20. Երմ. 10.14: 13.25.
[2] Համր. 24. Ղևտ.18.22. 23. Եփս. 5.12. Յուդայ.10.
[3] Եփս. 5. 4: 2.Կոր.12.20.
[4] Սաղ. 49.18. Հռ. 2. 2: 6.21. Ովս. 7. 3.
[5] Հռ. 1.20: 2.Թագ.12. 5. Ես. 6. 7. Մտթ.7.1. 2. Յով. 8. 9.
[6] Ելք. 34. 6. Ես. 30.18. Յովն. 4. 2. Մտթ. 4.17. Հռ. 3.25: 9.23: 10.12 Եփս. 1. 7: 2.4.7: 3.8.16. Փլպ. 4.19. Կող. 1.27: 1.Պետ. 3.20: 2.Պետ. 3. 9. 15.

[1] Գրծ. 7.51: յաւուր բարկութեան և յայտնութեան արդար դատաստանու-
2.Օրէ.32.34. Ամվ. 3.10. թեանն Աստուծոյ[1]: • Որ հատուցանէ իւրաքանչիւր 6
Յհ. 5. 3. ըստ գործս իւրեանց[2], • Որ համբերութեամբ են 'ի գործս 7
[2] Սղ. 61.13. բարութեան՝ զփառս և զպատիւ և զանեղծութիւն խնդրեն,
Առ.24.12. Երմ. 17.10: զկեանսն յաւիտենից[3]: • Իսկ որ 'ի հակառակութենէ 8
32.19. անտի են՝ և ապստամբք 'ի ճշմարտութենէն՝ և զհետ երթեալ
Մտթ. 16.27. զանիրաւութեան, բարկութիւն և սրտմտութիւն[4]. • Նե- 9
Հռ. 14.12: 1.Կր. 3. 8: ղութիւն և անձկութիւն 'ի վերայ ամենայն մարդոյ՝ որ
2.Կր. 5.10. գործէ զչար. նախ Հրէի՝ և ապա հեթանոսի[5]: • Փառք, 10
Յյտ. 2.23: պատիւ և խաղաղութիւն ամենայնի՝ որ գործէ զբարի. նախ
20.12:22.12. Հրէի՝ և ապա հեթանոսի[6]:

[3] Մտթ. 24.13. [4] Յոբ. 24.13. Զի ոչ է ակնառութիւն առաջի Աստուծոյ[7]: • Որք 11
Հռ. 1.16: միանգամ արտաքոյ օրինացն մեղան, արտաքոյ օրինացն կոր- 12
2.Թես. 1. 8: ճին. և որք ընդ օրինօքն մեղան, օրինօքն և դատեսցին[8]: •
1.Տիմ.6.3.4: 2.Տիմ. 3. 8. Զի ոչ եթէ որ լսելիք օրինացն են՝ արդարացեալ են առաջի 13
[5] Եսյ. 16. 4. Աստուծոյ, այլ առնելիք օրինացն արդարասցին[9]: • Այլ 14
Ամվ. 3. 2. յորժամ հեթանոսք՝ որ զօրէնս ոչ ունին, բնութեամբ
Ղկ. 12.47. 48: զօրինացն գործիցեն, նոքա՝ որ զօրէնսն ոչ ունին՝ անձանց
1.Պետ. 4.17. իւրեանց իսկ են օրէնք: • Որք ցուցանեն զգործս օրինացն 15
[6] Սղ. 36.37: գրեալ 'ի սիրտս իւրեանց՝ վկայութեամբ մտաց իւրեանց,
1.Պետ. 1. 7. և յանդիմանել զմիմեանս 'ի խորհրդոց իւրեանց, կամ թէ
[7] 2.Օրէ.10.17: 2.Մն.19.7. պատասխանի իսկ տալ[10], • Յաւուրն՝ յորում դատիցի 16
Յոբ. 34.19. Աստուած զգաղտնիս մարդկան՝ ըստ աւետարանիս իմոյ,
Գրծ. 10.34. 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի[11]:

Գղ. 2. 6. Եփս. 6. 9. Ապա եթէ դու Հրեայ անուանեալ ես, և յեցեալ ես 17
Կղ. 3.25: յօրէնսն՝ և պարծիս յԱստուած[12], • Եւ գիտես զկամս 18
1.Պետ. 1.17. նորա, և ընտրես զլաւն, և խրատեալ ես յօրինացն[13], •
[8] Հմր. 9. Հռ. 3. 2. Վստահ ես յանձն քո առաջնորդ լինել կուրաց՝ լոյս 19
Ղկ. 12.47. խաւարելոց[14]. • Խրատիչ անզգամաց՝ վարդապետ տղայոց. 20
Յհ. 5.45. ունել զկերպարանս գիտութեան և ճշմարտութեան օրինացն[15]:
[9] Մտթ. 7.21. 24. • Իսկ արդ՝ որ ուսուցանես զընկերն, զանձն քո ոչ 21

Յհ.1,22,23,25: 1.Յհ.3.7.[10] Ծն.20.5. Դտ.1.7. [11] Ժող.12.14. Մտթ.16.27:25.31. Ղկ.9.26. Յհ.12.48. Հռ.3.6: 1.Կր.4.5. Յյտ.20.12. Յհ.5.22.23—26. Գրծ.10.42: 17.31: 2.Տիմ. 4.1.8: 1.Պետ.4.5. Ղկ.8.17. Հռ.16.25: 1.Տիմ.1.11: 2.Տիմ.2.8. Հռ.14.10—14. [12] Մտթ.3.9. Յհ.8.33. Հռ.9.6.7: 2.Կր.11.22. Միք.3.11. Հռ.9.4. Ես.45.25: 48.2. Յհ.8.41: [13] 2.Օրէ.4.8. Սղ.147.19. Փիլ.1.9.10. [14] Մտթ.15.14: 23.16—24. Յհ.9.34. 40.41.[15] Հռ.6.17: 2.Տիմ.1.13:3.5.

22 ուսուցանես . որ քարոզես չգողանալ՝ գողանաս [1]. * Որ ասես
չշնալ՝ շնաս . որ գարշիս 'ի մեհենաց՝ զսեղանս կողոպտես [2].
23 * Որ օրինօքն պարծիս՝ յանցանել ըստ օրէնսն զԱստուած
24 անարգես [3]: * Զի անուն Աստուծոյ վասն ձեր հայհոյի
'ի մէջ հեթանոսաց՝ որպէս և գրեալ է [4]:
25 Թլփատութիւն օգնէ՝ եթէ զօրէնսն պահիցես . ապա
եթէ յանցաւոր օրինացն իցես , թլփատութիւն քո անթլ-
26 փատութիւն եղև [5]: * Իսկ եթէ անթլփատութիւնն զիրա-
ւունս օրինացն պահիցէ . ո՞չ ապաքէն անթլփատութիւն
27 նորա 'ի թլփատութիւն համարեսցի [6]. * Եւ դատիցի՝ որ
'ի բնէ անթլփատութիւն՝ զօրէնսն կատարելով՝ զքեզ , որ
գրովն և թլփատութեամբն յանցաւոր օրինացն իցես [7]: *
28 Զի ոչ եթէ՝ որ յայտնի հրեայն է , և ոչ որ յայտնի մարմնով
29 թլփատութիւն [8]. * Այլ որ 'ի ծածուկ հրեայն է ,
և թլփատութիւն սրտի հոգւով՝ և ոչ գրով . որոյ գովու-
թիւնն ոչ 'ի մարդկանէ է , այլ յԱստուծոյ [9]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

1 Իսկ արդ՝ զի՞նչ աւելի է հրէին , կամ զինչ օգուտ
2 'ի թլփատութենէ անտի : * Բազում ինչ ամենայն իրօք .
նախ այն իսկ՝ զի հաւատարիմ եղեն պատգամքն Աստուծոյ [10]:
3 * Իսկ արդ՝ եթէ չէր հաւատացեալ ոմանց՝ մի թէ անհա-
ւատութիւն նոցա զԱստուծոյ հաւատսն խափանիցէ՞ր . քա՛ւ
4 լիցի [11]: * Արդ՝ եղիցի Աստուած ճշմարիտ՝ և ամենայն
մարդ սուտ . որպէս և գրեալ է . որպէս արդար եղիցիս
5 'ի բանս քո , և յաղթեսցես 'ի դատել քեզ [12]: * Իսկ
արդ՝ եթէ ապիրատութիւն մեր զԱստուծոյ արդարութիւն
յանդիման կացուցանէ՝ զինչ ասեմք [13]. մի թէ անիրաւ ի՞նչ
6 է Աստուած՝ որ ածէ զբարկութիւն . * Ըստ մարդ-
կութեան ասեմ . քա՛ւ լիցի . ապա թէ ոչ զիա՞րդ դատի
7 Աստուած զաշխարհ [14]: * Զի եթէ ճշմարտութիւնն
Աստուծոյ յիմում ստութեանն առաւելաւ 'ի փառս
8 նորա , զի՞ ևս ես իբրև զմեղաւոր դատիմ: * Եւ
կամ թէ՝ որպէս հայհոյիմքն , և որպէս ասեն զմէնջ ոմանք

[1] Սղ. 49.16. Մտ. 23. 3: 1.Կոր. 9.27.
[2] Մղ. 3. 8.
[3] Հռ. 17:
[4] 2.Թագ. 12.14. Եսայ. 52. 5. Եզկ. 36.20. 23: 1.Տիմ. 6. 1.
[5] Գաղ. 5. 3.
[6] Գործ. 10.34. 35.
[7] Մտ. 12.41. 42.
[8] Մտ. 3. 9. Յոհ. 8.39. Հռ. 9.6. 7: 14.17. Գաղ. 6. 15. 16. Յայտ. 2. 9.
[9] Ել. 6.12.30. Ղևտ. 26.41: 2.Օրէ. 10.16: 30. 6. Եր. 5.5. 7. Եր. 6.10: 32.39. Եզ. 11.19: 36.26. Գործ. 7.51. Հռ. 7. 6: 1.Կոր. 4. 5: 2.Կոր. 3. 6: 10.18. Փիլ. 3. 3. Կղ. 2.11: 1.Թես. 2. 4: 1.Պետ. 3. 4:
[10] 2.Օրէ. 4.7.8. Սղ. 77. 5: 147. 19.20. Հռ. 2.18: 9. 4.

[11] Հռ.10.16. Եբր.4.2. Թու.23.19. Հռ.9.6:11.29: 2.Տիմ.2.13. [12] Յոբ.40.6. Յոհ.3.33. Սղ.61.10;115.11;50.5. [13] Հռ.6.19. Գաղ.3.15. [14] Ծն.18.25. Յոբ.8.3; 34.17.

ասել, թէ արասցուք զչար՝ զի եկեսցէ բարի. որոց դա-
տաստանքն յիրաւի են[1]։
Եւ արդ՝ ի՞ւ իւիք առաւել եմք. ապաքէն և ոչ 9
իւիք. քանզի յառաջագոյն իսկ մեղադիր եղեաք հրէից և
հեթանոսաց՝ ամենեցուն ընդ մեղօք լինելոյ[2]։ • Որպէս 10
և գրեալ է. թէ ոչ ոք է արդար՝ և ոչ մի[3]. • Եւ 11
ոչ գոյ՝ որ իմանայ, և ոչ ոք է՝ որ խնդրէ զԱստուած։ •
Ամենեքեան խոտորեցան, ՚ի միասին անպիտանացան. ոչ 12
ոք է՝ որ առնէ զքաղցրութիւն, և ոչ ոք է մինչև ՚ի
մի։ • Գերեզման բաց է կոկորդ նոցա. լեզուօք 13
իւրեանց նենգաւորք եղեն, թոյնք իժից ՚ի ներքոյ շրթանց
նոցա[4]։ • Որոց բերանք անիծիւք և դառնութեամբ 14
լի են[5]։ • Երագ են ոտք նոցա հեղուլ զարիւն[6]։ • 15
Բեկումն և թշուառութիւն ՚ի ճանապարհս նոցա. • 16
Եւ զճանապարհն խաղաղութեան ոչ ծանեան։ • Ո՛չ 17
է երկիւղ Աստուծոյ առաջի աչաց նոցա[7]։ • Բայց 18
գիտեմք՝ որ ինչ միանգամ օրէնքն ասեն այնոցիկ՝ որ ընդ 19
օրինօքն են ասեն. զի ամենայն բերան խցցի, և դատապարտ
լիցի ամենայն աշխարհ Աստուծոյ[8]։ • Զի ՚ի գործոց 20
օրինաց ոչ արդարասցի ամենայն մարմին առաջի նորա.
քանզի օրինօքն է գիտութիւն մեղաց[9]։
Բայց արդ՝ առանց օրինացն իսկ արդարութիւնն Աստուծոյ 21
յայտնեալ է՝ վկայեալ յօրինաց անտի և ՚ի մարգարէից[10]։
• Քանզի արդարութիւնն Աստուծոյ ՚ի հաւատոց անտի 22
Յիսուսի Քրիստոսի յամենայն հաւատացեալս. և ոչ ինչ
է խտիր[11]։ • Քանզի ամենեքեան մեղան. և նուաղեալ 23
են ՚ի փառաց անտի Աստուծոյ[12]։ • Եւ արդարանան ձրի 24
նորին շնորհօք ՚ի ձեռն փրկութեան որ ՚ի Քրիստոս Յիսուս[13].
• Զոր յառաջն եդ Աստուած ՚ի քաւութիւն ՚ի ձեռն 25
հաւատոց արեամբն նորա, ՚ի հանդէս արդարութեան նորա
վասն թողութեան յառաջագոյն մեղացն գործելոց[14], •
՚ի ներելն Աստուծոյ ՚ի հանդէս արդարութեան նորա 26

[1] Հռ. 5.20: 6. 1.15. [2] Հռ. 1.28: 2. 1. Հմր. 23. Գաղ. 3.22. [3] Սղ. 13.1.2. 3: 52.1—4. [4] Սղ. 5.11. Եսայ. 5.16. Սղ. 139. 4. Յակ. 3. 8. [5] Սղ. 10.7. [illegible] 1605. [illegible] Սղ. 9. [illegible] [6] Եսայ. 59.7. 8. [illegible] 7. [7] Սղ. 35. 2. Առ. 1.16. [8] Յհ. 10.34: 15.25. Յհ. 5.16. Սղ. 106.42. Եզ. 16.63. Հռ. 1.20. Հմր. 9.23. Հռ. 2.1. 2. [9] Սղ. 142. 2. Գործ. 13.39. Գաղ. 2.16: 3.11. Եփ. 2.8. 9. Տիտ. 3. 5. Հռ. 7. 7. [10] Գործ. 15.11. Հռ. 1.17. Փիլ. 3. 9. Եբր. 11. 4. Յհ. 5.46. Գործ. 26.22. Հռ. 1.2: 1.Պետ. 1.10. [11] Գործ. 10.35. Հռ. 10.12. [illegible] Գաղ. 3.28. Կող. 3.11. [12] Հմր. 9.19. [illegible] 7.20. Հռ. 11.32. Գաղ. 3.22. [13] Եսայ. 55.1. Յհ. 3.16: 1.Տիմ. 2. 6. Հռ. 4.16. Եփ. 2.8. Տիտ. 2.11: 3.5.7. Մատ. 20.28. Եփ. 1.7. Կող. 1.14: 1.Տիմ. 2.6. Եբր. 9.12: 1.Պետ. 1.18.19. [14] Ղևտ. 16.15: 1.Յհ. 2.2: 4.10. Կող. 1.20. Գործ. 13.38.39: 1.Տիմ. 1.15. Գործ. 17.30. Եբր. 9.15.

'ի ժամանակի յայսմիկ. զի եղիցի նա արդար, և արդարացուցէ [1] Գոր. 13.28.
27 զայն՝ որ 'ի հաւատոյն Յիսուսի[1]: • Իսկ արդ՝ ո՞ւր են 39. [2] Հռո. 2.17.
պարծանքն. արգելան. յորո՞ց օրինաց, 'ի գործո՞ց անտի. 23: 4. 2:
28 ոչ, այլ 'ի հաւատոյն օրինաց[2]: • Քանզի համարիմք 1.Կոր. 1.29.
հաւատովք արդարանալ մարդոյ՝ առանց գործոց օրինացն[3]: 31. Եփե. 2. 9.
29 • Եթէ հրէի՞ց միայն իցէ Աստուած՝ և հեթանոսաց ո՞չ. [3] Հռով. 20.
30 այո՛ և հեթանոսաց[4]: • Զի եթէ մի է Աստուած՝ որ 21.22.
արդարացուցանէ զթլփատութիւնն 'ի հաւատոյ, ապա և Գոր. 13.39.
31 զանթլփատութիւնն նովին հաւատովք[5]: • Արդ՝ զօ- 39. Հռո. 8. 3.
րէնսն ի՞նչ խափանե՞մք հաւատովքս, քաւ լիցի. այլ զօ- Գաղ. 2.16.
րէնսն հաստատեմք[6]: [4] Գոր. 10.35.

[5] Գոր. 10.35.

Գլուխ Չորրորդ:

Հռո. 10.12. 13. Գաղ.
1 Իսկ արդ՝ զի՞նչ ասիցեմք զգտանելն Աբրահամու նա- 3.8. 20.28.
2 հապետին մերոյ ըստ մարմնոյ[7]: • Զի եթէ Աբրա- [6] Եբր. 10.16.
համու գործովք էր արդարացեալ՝ ունել ունէր պարծանս՝ [7] Եսա. 51. 2.
3 այլ ո՛չ առ Աստուած[8]: • Իսկ զի՞նչ ասիցէ գիր. Մատ. 3. 9. Յով. 8.33.
հաւատաց Աբրահամ յԱստուած՝ և համարեցաւ նմա յար- 39:
4 դարութիւն[9]. • Բայց այնմ որ գործիցէն, ոչ համարին 2.Կոր.11.22. [8] Հռո. 3.20.
5 վարձքն ըստ շնորհաց՝ այլ ըստ պարտեաց[10]: • Իսկ այնմ 27.28.
որ ո՛չն գործիցէ՝ բայց հաւատայցէ յայն, որ արդարա- [9] Ծնն. 15.6.
ցուցանէ զամբարիշտն, համարին հաւատք նորա յարդա- Գաղ. 3. 6.
6 րութիւն[11]: • Որպէս և Դաւիթ ասէ զերանութիւն Յակ. 2.23. [10] Հռո. 11. 6.
մարդոյ՝ որում Աստուած համարի արդարութիւն առանց [11] Յե. 24. 2.
7 գործոց: • Երանի՜ որոց թողան անօրէնութիւնք, և Ամ. 2. 4.
8 որոց ծածկեցան մեղք իւրեանց[12]: • Երանեալ է այր՝ [12] Սաղ. 31.1. 2.
որում ոչ համարեսցի Տէր զմեղս նորա:

9 Արդ՝ երանութիւնս այս 'ի վերայ թլփատութեա՞ն է,
եթէ 'ի վերայ անթլփատութեան. քանզի ասեմք՝ եթէ
համարեցաւ Աբրահամու հաւատքն յարդարութիւն: •
10 Արդ զիա՞րդ համարեցաւ. մինչդեռ 'ի թլփատութեա՞ն
էր՝ եթէ յանթլփատութեան: ոչ 'ի թլփատութեանն,
11 այլ յանթլփատութեան: • Եւ նշանակ առ զթլ- [13] Ծնն. 17.10.
փատութիւնն, կնիք արդարութեան հաւատոյն՝ որ յանթլ- 11.
12 փատութենէ անտի[13]. • Զի եղիցի նա հայր ամենայն Ղու. 19. 9.
հաւատացելոց, որ յանթլփատութենէ անտի իցեն, առ Հռով.12.16. Գաղ. 3. 7.

'ի համարելոյ եւ նոցա արդարութիւն՝ եւ հայր թլփատութեան
որոց ոչ 'ի թլփատութենէ անտի եւ եթ, այլ եւ որոց երթայ-
ցեն ընդ հետս անթլփատութեան հաւատոց հօր մերոյ
Աբրահամու: • Զի ոչ եթէ օրինօքն են աւետիքն 13
Աբրահամու՝ եւ զաւակի նորա ժառանգ լինել աշխարհի,
այլ 'ի հաւատոցն արդարութենէ[1]: • Զի եթէ որք 14
յօրինացն են, ժառանգ իցեն. ապա ընդունայն են հա-
ւատքն՝ եւ դատարկ աւետիքն[2]: • Քանզի օրէնքն զբար- 15
կութիւն գործեն. բայց ուր ոչ են օրէնք՝ եւ ոչ յանցանք
ինչ[3]: • Վասն այնորիկ 'ի հաւատոց անտի, զի ըստ 16
շնորհացն իցէ. առ 'ի լինելոյ հաստատուն աւետեացն ամենայն
զաւակին. ոչ այնմ միայն՝ որ յօրինացն անտի, այլ եւ այնմ
որ 'ի հաւատոցն Աբրահամու, որ է հայր մեր ամենեցուն[4].
• Որպէս եւ գրեալ է, թէ հայր ազգաց բազմաց արարի 17
զքեզ առաջի Աստուծոյ. որում հաւատաց՝ եթէ կենդանի
առնէ զմեռեալս, եւ կոչէ զչգոյն իբրեւ զգոյ[5]:
Որ յանյոյսն յուսով հաւատաց լինել նմա հայր ազգաց 18
բազմաց. որպէս եւ ասացաւն, թէ այնպէս եղիցի զաւակ
քո[6]: • Եւ նա ոչ երկմտեաց 'ի հաւատոցն. թէպէտ եւ 19
հայեցաւ 'ի մարմին իւր այնուհետեւ իբրեւ 'ի մեռեալ. քանզի
զհարիւրամենիւք ուրեմն էր. եւ 'ի մեռելութիւն յարգանդին
Սառայի[7]: • Բայց յաւետեացն Աստուծոյ ոչ երկմտեաց 20
անհաւատութեամբ. այլ զօրացաւ հաւատովք, ետ փառս
Աստուծոյ. • Եւ հաստատեցաւ 'ի միտս իւր, եթէ 21
որ խոստացաւն՝ կարօղ է առնել[8]: • Վասն որոյ համա- 22
րեցաւ նմա յարդարութիւն: • Արդ՝ զի գրեցաւն, ոչ 23
եթէ վասն նորա միայն՝ եթէ համարեցաւ նմա[9]. • Այլ 24
եւ վասն մեր՝ որոց համարելոց է. որք հաւատամք յայն՝ որ
յարոյցն զՅիսուս զՏէր մեր 'ի մեռելոց[10]: • Որ մատ- 25
նեցաւ վասն յանցանաց մերոց. եւ յարեաւ վասն զմեզ
արդարացուցանելոյ[11]:

Գլուխ Հինգերորդ:

Այսուհետեւ արդարացեալք 'ի հաւատոց անտի, 1

[1] Ծն. 17. 4. Գաղ. 3.29. Գործ. 3.25. [2] Գաղ. 2.21: 3.18. [3] Յհ. 15.22. Հռ. 3.20: 5.13. 20: 7. 8. 10.11: 1. Կր. 15.56: 2. Կր. 3.7. 9. Գաղ. 3.10. 19.23: 1. Յհ. 3. 4: 5.17. [4] Հռ. 3.24. Գաղ. 3.22. Ես. 51. 2. Հռ. 9. 8. [5] Ծն. 17. 5. Հռ. 8.11. Եփ. 2.1. 5. Հռ. 9.26: 1. Կր. 1.28: 1. Պետ. 2.10. [6] Ծն. 15. 5. [7] Ծն. 17.17: 18.11. Եբր. 11. 11.12. [8] Ծն. 18.14. Սղ. 113. Եր. ... 3. Ղկ. 1.37.45 Եբր. 11.19. [9] Հռ. 15. 4: 1. Կր. 9.10: 10. 6.11: 2. Տմ. 3.16: [10] Գործ. 2.24. 39: 13.30. [11] Ես. 53.5. 6. Մտ. 20.28. Հռ. 3.25: 5.6: 8.32: 1. Կր. 15.17: 2. Կր. 5.21. Գաղ. 1.4: 2.20: 5.2. Եփ. 5.2: 1. Տմ. 2.6. Տտ. 2.14. Եբր. 9.14.28: 1. Պետ. 1.21: 2.24: 3.18. Յայտ. 1.5.

խաղաղութիւն կալցուք առ Աստուած ՚ի ձեռն Տեառն մերոյ [1]
2 Յիսուսի Քրիստոսի[1]: • Որով և զընծայութիւն ընկալաք
հաւատովք ՚ի շնորհս յայսոսիկ՝ յորում կամք. և պարծիմք
3 յուսով փառացն Աստուծոյ[2]: • Եւ ոչ այսչափ միայն,
այլ և պարծիմք ևս ՚ի նեղութիւնս մեր. քանզի գիտեմք,
4 եթէ նեղութիւնք զհամբերութիւն գործեն[3]: • Համբե- [2]
5 րութիւն՝ զհանդէս, հանդէս զյոյս[4]: • Յոյս՝ ոչ երբէք
ամաչեցուցանէ. զի սէրն Աստուծոյ սփռեալ է ՚ի սիրտս
6 մեր, ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ՝ որ տուաւ մեզ[5]: • Զի
մինչդեռ տկարքն էաք՝ Քրիստոս վասն մեր ՚ի ժամանակի
7 ՚ի վերայ ամբարշտաց մեռաւ[6]: • Զի վասն արդարոյ [3]
հազիւ ոք մեռանիցի. այլ վասն բարւոյ թերևս համար-
8 ձակիցի ոք մեռանել: • Յայտնեաց Աստուած զսէրն իւր
9 ՚ի մեզ. զի մինչդեռ մեղաւորքն էաք[7], • Քրիստոս վասն
մեր մեռաւ. ո՞րչափ ևս առաւել յարդարանալս մերում
այժմիկ արեամբն նորա՝ ապրեսցուք նովաւ ՚ի բարկութենէ [4]
10 անտի[8]: • Զի եթէ մինչ թշնամիքն էաք՝ հաշտեցաք
ընդ Աստուծոյ մահուամբ որդւոյ նորա. ո՞րչափ ևս առա- [5]
ւել ՚ի հաշտելս մերում՝ ապրեսցուք կենօքն նորա[9]: •
11 Եւ ոչ այսչափ միայն, այլև պարծիմք ևս յԱստուած
՚ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որով և զհաշ-
տութիւնն իսկ ընկալաք[10]:

12 Զի որպէս ՚ի միոջէ մարդոյ մեղք յաշխարհ մտին՝ և ՚ի [6]
մեղաց անտի մահ. և այնպէս յամենայն մարդիկ տարածեցաւ
13 մահ՝ որով ամենեքին մեղան[11]: • Քանզի մինչև յօրէնսն [7]
մեղք էին յաշխարհի. բայց մեղք ոչ համարին, ուր օրէնք
14 ոչ իցեն[12]: • Այլ թագաւորեաց մահ յԱդամայ մինչև
ցՄովսէս՝ և ՚ի վերայ չյանցուցելոցն, ըստ նմանութեան [8]
յանցուածոցն Ադամայ. որ է օրինակ հանդերձելոցն[13]. •
15 Այլ ոչ որպէս յանցանքն՝ նոյնպէս և շնորհքն. զի եթէ
միոյն յանցանօք բազումք մեռան, ո՞րչափ ևս առաւել
շնորհքն Աստուծոյ և պարգևքն՝ շնորհօք միոյն մարդոյ

[1] Եսա. 32.17. Յոհ. 16.33. Գործ. 13.39. Հռով. 3.28. 30. Եփե. 2.14. Կող. 1.20. [2] Յոհ. 10. 9: 14.6. Եփե. 2.18: 3.12. Եբր. 3.6: 4.16: 10.19.22: 1.Կոր. 15. 1. [3] Մատ. 5.11. 12. Փետ. 5.41: 2.Կոր. 12.10. Փիլ. 2.17. Յակ. 1.2.12: 1.Պետ. 3.14. Յակ. 1. 3: [4] 2.Կոր. 1. 5: 2.Տիմ. 4.17. Յակ. 1.12. [5] Սաղ. 21. 5. Փիլ. 1.20. Հռով. 8.16: 2.Կոր. 1.22. Գաղ. 4.4. 6. Եփե. 1.13.14. [6] Հռով. 8. Եփե. 2. 1. Եբր. 7.18. [7] Յոհ. 15.13: 1.Պետ. 3.18: 1.Յոհ. 3.16: 4. 9.10. [8] Հռով. 3.25. Եփե. 2.13. Եբր. 9.14.22: 1.Յոհ. 1. 7. Հռով. 1.18: 1.Թես. 1.10. Մատ. 3. 7.

[9] Հռով. 8.32: 2.Կոր. 5.18.19. Եփե. 2.16. Կող. 1.20.21: 1.Յոհ. 2.2: 4.10. Յոհ. 5.26: 14.19: 2.Կոր. 4.10.11. [10] Հռով. 10. Մրկ. 3.18. Հռով. 2.17: 3.29.30. Գաղ. 4.9: 2.Կոր. 5.18.19. [11] Ծնն. 3.6: 1.Կոր. 15.21. Ծնն. 2.17. Հռով. 1.32: 6.21.23: 1.Կոր. 15.21. Գաղ. 6.8. Յակ. 1.15. [12] Հռով. 4.15: 1.Յոհ. 3.4. [13] Եբր. 9.27: 1.Կոր. 15.21.22.45.

Յիսուսի Քրիստոսի 'ի բազումս առաւելաւ[1]: • Եւ ոչ 16
որպէս 'ի միոջէ յանցուցելոյն պարգեւքս. զի դատաստանն
'ի միոջէ յանցուածոյ անտի 'ի դատապարտութիւն. այլ
շնորհքն 'ի բազմաց յանցուածոցն յարդարութիւն: •
Զի եթէ 'ի միոյն յանցանաց մահ թագաւորեաց միով, 17
ո՞րչափ եւս առաւել՝ որք զառաւելութիւն շնորհաց եւ զպար-
գեւաց արդարութեանն առնուցուն, կենօք թագաւորեսցեն
'ի ձեռն միոյն Յիսուսի Քրիստոսի[2]: • Ապա ուրեմն՝ 18
որպէս միոյն յանցանօք յամենայն մարդիկ դատապարտութիւն,
նոյնպէս եւ միոյն արդարութեամբ՝ յամենայն մարդիկ արդա-
րութիւն կենաց[3]: • Զի որպէս անհնազանդութեամբ 19
միոյն մարդոյ՝ մեղաւորք բազումք եղեն. նոյնպէս եւ հնազան-
դութեամբ միոյն, արդարք բազումք եղիցին: • Բայց 20
օրէնք 'ի ներքս անկան, զի յանցանքն բազմասցին. զի ուր
առաւել եղեն մեղքն, առաւել եւս յաւելան շնորհքն[4]:
• Զի որպէս թագաւորեցին մեղքն 'ի մահու անդ՝ նոյնպէս 21
եւ շնորհքն թագաւորեսցեն արդարութեամբ 'ի կեանսն յաւի-
տենից 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ[5]:

Գլուխ Վեցերորդ:

Իսկ արդ՝ զի՞նչ ասիցեմք, յամախեսցո՞ւք 'ի մեղսն՝ 1
զի շնորհքն բազմասցին[6]: • Քաւ լիցի, որք մեռաք 2
մեղացն, զիա՞րդ տակաւին 'ի նմին կեցցեմք[7]: • Եթէ 3
ո՞չ գիտէք՝ զի որ միանգամ մկրտեցաք 'ի Քրիստոս Յիսուս՝
'ի մահ անդր նորա մկրտեցաք[8]. • Թաղեցաք ընդ նմին 4
մկրտութեամբն 'ի մահ, զի որպէս յարեաւ Քրիստոս
'ի մեռելոց փառօք հօր. նոյնպէս եւ մեք 'ի նորոգութիւն
կենաց շրջեսցուք[9]: • Զի եթէ անկակից եղեաք նմանու- 5
թեան մահու նորա. այլ եւ յարութեան նորա լինիցիմք[10]:
• Զայս գիտասջի՞ք՝ զի հին մարդն մեր խաչակից եղեւ 6
նորա, զի խափանեսցի մարմին մեղացն, մի՛ եւս ծառայել
մեղ մեղացն[11]: • Զի որ մեռանին՝ արդարացեալ է 7
'ի մեղաց անտի[12]: • Իսկ եթէ մեռաք ընդ Քրիստոսի, 8

[1] Ես. 53.11. Մտթ. 20.28: 26.28. Եփ. 2.8.
[2] Յհ. 10.10. Հռ. 6.23: 8.17: 1.Կր. 4.8: 2.Տմ. 2.12. Յյտ. 5.10: 20.4.
[3] Յհ. 12.32. Եբր. 2.9.
[4] Հմմտ. 17. Յհ. 15.22. Հռ. 3.20: 4.15: 7.8. Գղ. 3.19.23. Ղկ. 7.47: 1.Տմ. 1.14.
[5] Յհ. 1.17.
[6] Հմմտ. 15. Հռ. 3.8. Տտ. 2.11.12.
[7] Հմմտ. 6.11. 14. Հռ. 7.4. 6: 8.2. Գղ. 2.19.20: 5.18. 24: 6.14. Կղ. 2.20: 3.3: 1.Պտ. 2.24:
[8] 1.Կր. 15.29. Գղ. 3.27. Կղ. 3.3: 1.Պտ. 2.24.
[9] Կղ. 2.12: 1.Պտ. 3.21. Հռ. 6.11: 1.Կր. 6.14: 2.Կր. 13.4. Փլ. 3.10.11. Յհ. 2.11: 11.40. Հռ. 12.2. Գղ. 6.15. Եփ. 4.22. Ես. 23.24. Կղ. 3.8.10. Եբր. 12.1.2. Յկ. 1.21: 1.Պտ. 2.1.2: 4.1.2: 1.Յհ. 2.6.
[10] Փլ. 3.10.11.
[11] Հմմտ. 2.4. Գղ. 2.20: 5.24: 6.14. Եփ. 4.22. Կղ. 2.11: 3.5.9:
[12] 1.Պտ. 4.1.

9 հաւատամք՝ թէ և կեցցուք ընդ նմա[1]: • Գիտեմք՝
եթէ Քրիստոս յարուցեալ է ՚ի մեռելոց. այսուհետև
10 ոչ մեռանի, և մահ նմա ոչ ևս տիրէ[2]: • Զի որ
մեռաւն՝ մեղացն մեռաւ միանգամ, և որ կենդանին է՝
11 կենդանի է Աստուծոյ[3]: • Նոյնպէս և դուք համարեսջիք
զանձինս մեռեալս մեղացն, և կենդանիս Աստուծոյ ՚ի Քրի-
ստոս Յիսուս ՚ի Տէր մեր[4]:
12 Մի այսուհետև թագաւորեսցէն մեղք ՚ի մահկանացու
13 մարմինս ձեր՝ հնազանդել ցանկութեանց նորա[5]: • Եւ
մի՛ պատրաստէք զանդամս ձեր զէն անիրաւութեան
մեղացն. այլ պատրաստեցէք զանձինս ձեր Աստուծոյ՝ որպէս
՚ի մեռելոց ՚ի կենդանիս. և զանդամս ձեր զէն արդարու-
14 թեանն Աստուծոյ[6]: • Զի մեղք ձեզ ոչ տիրեսցեն.
15 քանզի ոչ էք ընդ օրինօք՝ այլ ընդ շնորհօք[7]: • Իսկ
արդ՝ զի՞նչ. մեղիցո՞ւք՝ զի չեմք ընդ օրինօք՝ այլ ընդ
16 շնորհօք. քաւ լիցի[8]: • Ո՞չ գիտէք՝ թէ որում պատրաս-
տէք զանձինս ձեր ծառայս ՚ի հնազանդութիւն, ծառայ
էք՝ որում հնազանդիքն, եթէ մեղաց՝ ՚ի մահ, և եթէ
17 ՚ի հնազանդութիւն արդարութեան՝ ՚ի կեանս[9]: • Այլ
շնորհք Աստուծոյ. զի էիք ծառայք մեղաց՝ հնազանդեցայք
՚ի սրտէ՝ որում աւանդեցայք յաւակ վարդապետութեան[10]:
18 • Արդ՝ ազատեցեալք ՚ի մեղաց՝ ծառայեցէք արդարու-
19 թեան[11]: • Մարդկօրէն ասեմ վասն տկարութեան մարմնոյ
ձերոյ. զի որպէս պատրաստեցիք զանդամս ձեր ծառայս
պղծութեան և անօրէնութեան յանօրէնութիւն. նոյնպէս և
այժմ պատրաստեցէք զանդամս ձեր ծառայս արդարութեան
20 ՚ի սրբութիւն: • Զի մինչ ծառայքն էիք մեղաց՝ ազա-
21 տեցեալ էիք յարդարութենէն[12]: • Իսկ արդ՝ զի՞նչ
պտուղ ունէիք յայնժամ, որովք այժմդ զամօթի հարեալ
22 էք. զի վախճան նոցա մահ է[13]: • Բայց արդ ազատեցեալք
՚ի մեղացն՝ և ծառայեալք Աստուծոյ՝ ունիք զպտուղ ձեր
՚ի սրբութիւն, և վախճան նորա կեանք յաւիտենից[14]: •
23 Զի թոշակն մեղաց մահ է. այլ շնորհքն Աստուծոյ, կեանք
յաւիտենից ՚ի Քրիստոս Յիսուս ՚ի Տէր մեր[15]:

[1] 2.Տիմ. 2.11. [2] Յայտ. 1.18: 4.9: 5.14. [3] Եբր. 9.26.27.28: 7.27. Ղուկ. 20.38. Եբր. 10.12. [4] Համառ. 2. Հռ. 14.7. 8.9: 1.Կոր. 6.19.20: 2.Կոր. 5.15. Գաղ. 2.19.20: 1.Թես. 5.10: 1.Պետ. 4.2. [5] Համառ. 16. Սաղ. 18.14: 118.133. [6] Համառ. 11. Հռ. 7.5. Կող. 3.5. Յակ. 4.1. Ղուկ. 1.74. Հռ. 7.4: 12.1. 1.Պետ. 2.24: 4.2. [7] Հռ. 7.4.6: 8.2. Գաղ. 5.18: [8] 1.Կոր. 9.21: 1.Պետ. 2.16. Յուդայ. 4. [9] Մատ. 6.24. Յով. 8.34: 2.Պետ. 2.19. [10] Հռ. 2.20: 2.Տիմ. 1.13. [11] Յով. 8.32.36: 1.Կոր. 7.22. Գաղ. 5.1: 1.Պետ. 2.16.

[12] Համառ. 16. Յով. 8.34. [13] Հռ. 7.5: 1.32: 5.12. [14] Համառ. 16. Յով. 8.22. [15] Ծն. 2.17. Հռ. 5.12. Յակ. 1.15. Հռ. 2.7: 5.17.21: 1.Պետ. 1.4.

Գլուխ Եօթներորդ:

Եթէ ո՞չ գիտէք եղբարք, զի ընդ գիտունս օրինաց 1
խօսիմ. զի օրէնք տիրեն մարդոյ՝ որչափ ժամանակս կենդանի
իցէ: • Քանզի կին առնակին ՚ի կենդանի այր իւր կապեալ 2
կայ օրինօք. իսկ եթէ մեռցի այրն, արձակեալ է յօրինաց
առն [1]: • Ապա ուրեմն մինչ կենդանի է այրն, շուն 3
կոչի՝ եթէ լինիցի առն այլում: և եթէ մեռցի այրն՝ ազատ
է յօրինացն, չհամարեալ շուն՝ եթէ լինիցի առն այլում [2]:
• Այսուհետև և դուք՝ եղբարք. մեռայք օրինացն մարմ- 4
նովն Քրիստոսի, լինել այլում որ ՚ի մեռելոցն յարուցեալ
է, զի պտղաբեր լիցուք Աստուծոյ [3]: • Քանզի մինչ 5
էաքն մարմնով, կիրք մեղաց՝ որ օրինօքն էին՝ զօրանային
յանդամս մեր, առ ՚ի պտղաբեր առնելոյ զմեզ մահու [4]:
• Բայց այժմ դատարկացաք յօրինաց անտի. քանզի մեռաք 6
այնմիկ՝ որով ըմբռնեալն էաք, առ ՚ի ծառայել մեզ նորո-
գութեամբ հոգւոյն՝ և ոչ հնութեամբ գրոյն [5]:

Իսկ արդ զի՞նչ ասեմք. օրէնքն մե՞ղք իցեն. քաւ լիցի. 7
այլ զմեղս ոչ գիտէի, եթէ ոչ օրինօք. և զցանկութիւն
ոչ ճանաչէի, եթէ ոչ օրինաց էր ասացեալ՝ մի՛ ցանկանայ-
ցես [6]: • Պատճառս առին մեղքն պատուիրանաւն, և 8
գործեցին յիս զամենայն ցանկութիւն. զի առանց օրինացն
մեղք մեռեալ էին [7]: • Եւ ես առանց օրինացն երբեմն էի 9
կենդանի. այլ իբրև հաս յիս պատուիրանն, մեղքն կենդա-
նացան: • Եւ ես մեռայ, և գտաւ ինձ պատուիրանն՝ 10
որ ՚ի կեանս էր, նոյն ՚ի մահ [8]: • Զի մեղացն պատճառս 11
առեալ պատուիրանաւն՝ խաբեցին զիս, նովին սպանին:
• Այսուհետև օրէնք սուրբ են՝ և պատուիրանն սուրբ և 12
արդար և բարերար [9]:

Իսկ արդ՝ ինձ բարին մա՞հ եղև. քաւ լիցի. այլ 13
մեղքն. զի երևեսցին մեղքն բարեաւն գործել ինձ զմահ.
զի եղիցին ըստ առաւելութեան մեղքն մեղաւոր ՚ի ձեռն
պատուիրանին: • Գիտեմք՝ զի օրէնքն հոգևոր են. այլ ես 14
մարմնաւոր եմ, ընդ մեղօք վաճառեալ [10]: • Զի զոր գործեմն 15
ոչ գիտեմ, ոչ եթէ զոր կամիմն՝ զայն առնեմ, այլ զոր
ատեամն՝ զայն գործեմ [11]: • Ապա թէ զոր ո՛չն կամիմ՝ զայն 16

[1] Ադ. 6.29: 1.Կոր. 7.39. [2] Մտ. 5.32. [3] Յհ. 15.8. Հռ. 8.2. Գղ. 2.19: Ե. 16.22. Եփ. 2.15. Կղ. 2.14. Գղ. 5.22. [4] Հռ. 5.12: 6. 13.21: 6.6. 9. Գղ. 5.19. Յկ. 1.15. [5] Հռմ. 4. Հռ. 6.2: 2.29: 3.20: 2.Կոր. 3.6. [6] Հռ. 3.20. Ել. 20.17: 2.Օր. 5.21. Գր. 20.33. Հռ. 13.9. [7] Հռ. 4.15: 5.20: 1.Կոր. 15.26. Ե. 56. [8] Ղև. 18.5. Նեէ. 9.29. Սղ. 118.114. Ե. 144. Եզ. 20.11. 13.21. Ղկ. 10.28: [9] 2.Կոր. 3.7. Սղ. 18.8: 118. 38.137: 1.Տիմ. 1.8: [10] 3.Թգ. 21.20. Ե. 25: 4.Թգ. 17.17. [11] Սղ. 1.6. Մտ. 7.23. Գղ. 5.16.17.

17 առնեմ, վկայեմ օրինացն՝ եթէ բարւոք են: * Այլ արդ՝
ոչ եթէ ես գործեմ զայն, այլ բնակեալ յիս մեղքն: *
18 Գիտեմ զի ոչ բնակեալ է յիս, այսինքն 'ի մարմնի իմում,
բարի ինչ. զի կամքն առաջի կան ինձ. և առնել զբարին
19 ոչ [1]: * Զի ոչ եթէ՝ զոր կամիմ զբարին՝ առնեմ, այլ
20 զոր ոչն կամիմ զչարն, զայն գործեմ: * Ապա եթէ
զոր ոչն կամիմ՝ զայն առնեմ, ոչ ևս ես առնեմ զայն՝ այլ
21 բնակեալ յիս մեղքն: * Եւ արդ՝ գտանեմ զօրէնս
այնորիկ՝ որ կամիցին առնել յիս զբարին. և ինձ չարն
22 առաջի կայ: * Հաճեալ եմ ընդ օրէնսն Աստուծոյ
23 ըստ ներքին մարդոյն [2]. * Բայց տեսանեմ այլ օրէնս
յանդամս իմ, զինեալ հակառակ օրինաց մտաց իմոց. և
գերեալ զիս օրինօքն մեղաց՝ որ են յանդամս իմ [3]. *
24 Այր մի տառապեալ եմ ես՝ ո՞վ ապրեցուցէ զիս 'ի մարմնոյ
25 աստի մահու: * Այլ շնորհքն Աստուծոյ 'ի ձեռն
Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ: Ապա ուրեմն ես ինքնին
մտօք իմովք ծառայեմ օրինացն Աստուծոյ. և մարմնով
օրինացն մեղաց [4]:

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ:

1 Թէ այդպէս իցէ՝ ոչ ինչ դատապարտութիւն է այնո-
2 ցիկ՝ որ 'ի Քրիստոս Յիսուս [5]: * Զի օրէնք հոգւոյն
կենաց 'ի Քրիստոս Յիսուս ազատեցին զիս յօրինաց մեղացն
3 և մահու [6]: * Զի որ անհնարին էր օրինացն՝ որով
տկարանայր մարմնով. Աստուած զորդին իւր առաքեաց
'ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց՝ և վասն մեղաց, և դատա-
4 պարտեաց զմեղս 'ի մարմնի անդ [7]. * Զի արդարութիւն
օրինացն կատարեսցի 'ի մեզ, որք ոչ ըստ մարմնոյ գնայցեմք՝
5 այլ ըստ հոգւոյն [8]: * Զի որք ըստ մարմնոյն՝ զմարմնոյն
6 խորհին, և որք ըստ հոգւոյն. զհոգւոյն [9]: * Զի խոր-
հուրդ մարմնոյ՝ մահ է. և խորհուրդ հոգւոյն, կեանք և
7 խաղաղութիւն [10]: * Քանզի խորհուրդ մարմնոյ թշնա-
մութիւն է յԱստուած՝ զի օրինացն Աստուծոյ ոչ հնազանդի,
8 նա և կարէ իսկ ոչ [11]: * Զի որ մարմնովքն են, Աստու-
9 ծոյ հաճոյ լինել ոչ կարեն: * Բայց դուք ոչ էք
մարմնով՝ այլ հոգւով, եթէ իցէ հոգին Աստուծոյ 'ի ձեզ

1 Յհ. 6. 5: 8.21. Մտ. 15.19.
2 Սղ. 1. 2. Հռ. 2.29: 2.Կր. 4.16. Եփ. 3.16. Կղ 3.9.10: 1.Պետ.3.3.4.
3 Հռմ. 15. Գղ. 5.17. Հռ.6.13.19. Սղ. 141. 6:
4 1.Կր. 15.57.
5 Հռմ. 4. Յհ. 3.18. Գղ.5.15.25.
6 Յհ. 8.36. Հռ. 6.18. 22: 7.24.25. Գղ. 2.19: 5. 1: 1.Կր.15.45: 2.Կր. 3. 6.
7 Սղ.105.20. Յհ. 3.16. Գր. 13.39. Հռ. 3.20. Եբր.7.18.19: 10. 1.2. 4. 10.14. Գղ. 3.13: 2.Կր. 5.21.
8 Հռմ. 1.
9 Յհ. 3. 6: 1.Կր. 2.14. Գղ. 5.22. Ն. 25.
10 Հռմ. 7.13. Հռ. 6.21: Գղ. 6. 8. Հռ. 5.12:
11 1.Կր. 2.14. Յկ. 4. 4:

բնակեալ. ապա եթէ ոք զհոգի Քրիստոսի ոչ ունի, նա
չէ նորա[1]: * Իսկ եթէ Քրիստոս 'ի ձեզ է՝ ապա մարմին 10
մեռեալ է վասն մեղաց. և հոգին կենդանի է վասն արդա-
րութեան: * Եթէ հոգի այնորիկ՝ որ յարոյց զՅիսուս 'ի 11
մեռելոց՝ բնակեալ է 'ի ձեզ, ապա և որ յարոյց զՅիսուս
Քրիստոս 'ի մեռելոց՝ կենդանացուսցէ զմահկանացու մարմինս
ձեր բնակեալ հոգւովն իւրով 'ի ձեզ[2]:

Այսուհետև եղբարք՝ պարտապան եմք ոչ մարմնոյ՝ ըստ 12
մարմնոյ կեալ[3]: * Զի թէ ըստ մարմնոյ կեցէք՝ մեռանելոց 13
էք. իսկ եթէ հոգւով զգործս մարմնոյ սպանանիցէք՝ կեցջիք[4]:
* Զի որ հոգւովն Աստուծոյ վարին, նոքա են որդիք 14
Աստուծոյ[5]: * Զի ոչ առիք զհոգին ծառայութեան 15
միւս անգամ յերկիւղ, այլ առիք զհոգին որդեգրութեան.
որով աղաղակեմք աբբայ. հայր[6]: * Նոյն ինքն հոգին 16
վկայէ հոգւոյս մերում, եթէ եմք որդիք Աստուծոյ[7]: *
Եւ եթէ որդիք, ապա և ժառանգք. ժառանգք Աստուծոյ՝ 17
և ժառանգակիցք Քրիստոսի. եթէ չարչարանացն կցորդ
լինիմք, և փառացն հաղորդ լինելոց եմք[8]: * Ինձ 18
այսպէս թուի եթէ ոչ են արժանի չարչարանք ժամանակիս
հանդերձելոց փառացն՝ որ յայտնելոց են 'ի մեզ[9]: *
Զի ակնկալութիւն արարածոց՝ յայտնութեան որդւոյն Աս- 19
տուծոյ սպասէ[10]: * Զի ընդունայնութեան արարածք 20
հնազանդեցան, ոչ իւրեանց կամաւ՝ այլ վասն այնորիկ՝ որ
հնազանդեցոյցն յուսով[11]. * Զի և ինքեանք իսկ արա- 21
րածքն ազատեսցին 'ի ծառայութենէ ապականութեան՝ յազա-
տութիւն փառաց որդւոյն Աստուծոյ: * Քանզի գի- 22
տեմք, եթէ ամենայն արարածք հեծեն և երկնեն մինչև
ցայժմ[12]: * Եւ ոչ այսչափ միայն. այլ և մեք իսկ՝ որ 23
զպտուղ հոգւոյն ունիմք, անձամբ յանձինս մեր հեծեմք՝
որդեգրութեան ակն կալեալ փրկութեան մարմնոյ մերոյ[13]: *
Զի յուսով ապրեցաք. այլ յոյս տեսանելի չէ յոյս. զի զոր 24
տեսանէ ոք՝ զի՞ ևս յուսայ[14]: * Ապա թէ զոր ոչն տեսանեմք 25

[1] 1.Կոր. 3.16. 17: 6.19: 2.Կոր. 6.16. Եփե. 2.21. 22. Փիլ. 1.19: 1.Տիմ. 3.15. Եբր. 3. 6: 1.Պետ. 1.11: 2.5: 1.Յով. 3.24: 4.13. Յով. 3.34. Գաղ. 4. 6.
[2] Գործ. 2.24. Հռո. 6.4. 5: 1.Կոր. 6.14: 2.Կոր. 4.14. Եփե. 2. 5.
[3] Սաղ. 115.16. Հռո. 6.7.14.
[4] Հռովմ. 6. Գաղ. 6. 8. Եփե. 4.22. Կող. 3. 5: 1.Պետ. 1.22.
[5] Գաղ. 5 18:
[6] 1.Կոր. 2.12. Գաղ. 3.26: 4. 5. 6. Եփե. 1. 5: Եբր. 2.15: 2.Տիմ. 1. 7: 1.Յով. 3.1. 2: 4.18. Եսա. 56. 5. Երե. 3.19. Մար. 14.36. Ղուկ. 12.32. Յով. 1.12:
[7] 2.Կոր. 1.22: 5. 5. Եփե. 1.13. 14: 4.30: 1.Յով. 4.13.
[8] Ղուկ.24.26. Գործ.26.18. Գաղ.4.7. Գործ.14.22. Փիլ.1.29: 2.Տիմ.2.11.12.
[9] Մատ.5 11: 2.Կոր.4.17: 1.Պետ.1.6.7: 4.13: 5.10: 1.Յով.3.2.
[10] Հռովմ.18. Եսա.65.17: 66.22. Գործ.3.21: 2.Պետ.3.13: 1.Յով.3.2. Յայտ.21.1.27.
[11] Հռովմ.22. Ծնն.3.17.19 Եսա. 24.5.6.
[12] Երե.12.11. Մար.16.15. Կող.1.23.
[13] Հռովմ.16: 2.Կոր.5.5: 5.2.4. Ղուկ.20.36: 21.28. Եփե.1.14: 4.30.
[14] Յով.20.29: 2.Կոր.5.7. Եբր.11.1.

26 յուսամք, համբերութեամբ ակն ունիմք: * Նոյնպէս
և հոգին 'ի թիկունս հասանէ տկարութեան մերում. զի
զոր կամքն յաղօթս՝ որպէս արժան իցէ՝ ոչ գիտեմք. այլ
ինքնին հոգին բարեխօս լինի 'ի հեծութիւնս անմռունչս[1]:
27 * Բայց որ քննէն զսիրտս՝ գիտէ զինչ խորհուրդ է
հոգւոյն. զի ըստ Աստուծոյ բարեխօսէ վասն սրբոց[2]: *
28 Բայց գիտեմք՝ եթէ որոց սիրեն զԱստուած՝ յամենայնի
գործակից լինի 'ի բարիս՝ որք հրաւիրանաւն կոչեցան[3]: *
29 Զի զորս յառաջն ճանաչէր՝[4] յառաջագոյն և հրաւիրեաց[5]
կերպարանակից լինել պատկերի որդւոյն իւրոյ[6]. զի եղիցի
30 նա անդրանիկ 'ի մէջ եղբարց բազմաց[7]: * Եւ զորս
յառաջագոյնն հրաւիրեաց՝ զնոսին և կոչեաց[8]. և զորս կո-
չեացն, զնոսին և արդարացոյց[9]. և զորս արդարացոյցն,
զնոսին և փառաւորս արար[10]:
31 Իսկ արդ զի՞նչ ասեմք առ այս. եթէ Աստուած 'ի մեր
32 կոյս է, ո՞վ իցէ մեր հակառակ[11]: * Որ յիւր որդին ոչ
խնայեաց՝ այլ վասն մեր ամենեցուն մատնեաց զնա. զիա՞րդ
33 ոչ նովաւ հանդերձ զամենայն շնորհիցէ մեզ[12]: * Ո՞վ իցէ
որ մեղադիր լինիցի ընտրելոց Աստուծոյ. Աստուած է որ
34 արդարացուցանէ[13]. * Իսկ արդ՝ ո՞վ է որ դատապարտ առ-
նիցէ: Քրիստոս Յիսուս՝ որ մեռաւն մանաւանդ թէ յարու-
ցեալ իսկ է. և է ընդ աջմէ Աստուծոյ, որ և բարեխօս
35 իսկ է վասն մեր[14]: * Արդ՝ ո՞վ մեկնեսցէ զմեզ 'ի սիրոյն
Քրիստոսի, նեղութի՞ւն, թէ անձկութիւն, թէ հալածանք,
թէ սով, թէ մերկութիւն, թէ վիշտք, թէ սուր. *
36 Որպէս և գրեալ է. վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ,
37 համարեցաք իբրև զոչխար 'ի սպանդ[15]: * Այլ յայսմ
ամենայնի, առաւել յաղթեմք նովաւ՝ որ սիրեացն զմեզ[16]:
38 * Քանզի հաստատեալ եմ, եթէ՝ ոչ մահ և ոչ կեանք
և ոչ հրեշտակ և ոչ իշխանութիւնք. և ոչ որ կանս և
39 ոչ հանդերձեալքն և ոչ զօրութիւնք[17], * Եւ ոչ

[1] Զաք. 12.10. Մատ. 20.22. Եփե. 6.18. Յակ. 4. 3. Յուդայ. 20:
[2] 1.Մնա. 28.9. Սաղ. 7. 9. Առա. 17. 3. Երե. 11.20: 17.10: 20.12. Մատ. 9. 4. Յով. 2.25. Գոր. 1.24: 1.Թես. 2. 4: 1.Յով. 5.14. Յայ. 2.23.
[3] Ծնն. 50.20. Սաղ. 118.71. Երե. 24. 5. Եբր. 12. 5. 6. 10.11. Հռո. 9.11. Ես. 23 24: 2.Տիմ. 1. 9.
[4] Ել. 33.12. Ես. 17. Սաղ. 1. 6. Երե. 1. 5. Մատ. 7.23. Հռո. 11. 2: 2.Տիմ. 2.19: 1.Պետ. 1. 2.
[5] Եփե. 1.5.11.
[6] Յով. 17.22: 1.Կոր. 15.49: 2.Կոր. 3.18: 4.11. Փիլ. 3.21. Կող. 3.4.10: 1.Յով. 3. 2: 2.Պետ. 1. 4.

[7] Սաղ. 88.28. Գոր. 26.23: 1.Կոր. 15.20. Կող. 1.15.18. Եբր. 1.6. Յայ. 1.5: 3.14. [8] Հռո. 1.6: 9.24. Եփե. 4.4. Եբր. 9.15: 1.Պետ. 2.9: [9] 1.Կոր. 6.11. [10] Յով. 17.22. Եփե. 2.6. [11] Թուո. 14.9. Սաղ. 117.6. Գոր. 18.10. [12] Հռո. 4.25: 5.6.10. [13] Եսա. 50.8.9. Յայ. 12.10.11. [14] Յոբ. 34.29. Մատ. 22.44. Մար. 16.19. Կող. 3.1: 1.Տիմ. 2.5. Եբր. 1.3: 7.25: 8.1: 9.24: 12.1: 1.Պետ. 3.22: 1.Յով. 2.1. [15] Սաղ. 43.22: 1.Կոր. 4.9: 15.30.32: 2.Կոր. 1.5.9.10: 4.10.11: 6.9: 11.23. [16] 1.Կոր. 15.57 2.Կոր. 2.14: 1.Յով. 4.4: 5.4.5. Յայ. 12.11. [17] Եփե. 1.20. 21: 6.12. Կող. 1.16: 2.15: 1.Պետ. 3.22.

[1] Յհ. 10.28. բարձրութիւն և ոչ խորութիւն, և ոչ այլ ինչ արարած
29. կարէ մեկնել զմեզ 'ի սիրոյ անտի Աստուծոյ. որ 'ի Քրիս-
[2] Հռ. 1. 9: տոս Յիսուս 'ի Տէր մեր[1]:
2.Կր. 1.23:
11.31:12.19:

Գլուխ իններորդ:

Գղ. 1.20.
Փլ. 1 8: Ստուգութեամբ ասեմ 'ի Քրիստոս և ոչ ստեմ, վկ- 1
1.Տմ. 2. 7. կայէ ինձ միտք իմ 'ի հոգի սուրբ[2]. * Զի տրտմու- 2
[3] Հռ. 10. 1.
[4] Ել. 32.32: թիւն է ինձ յոյժ՝ և անպակաս ցաւք սրտի իմոյ[3]: *
[5] 2.Օրէ. 7. 6. Զի ուխտիւք խնդրէի ես իսկ ինքնին նզով լինել 3
Ել. 4.22: 'ի Քրիստոսէ, վասն եղբարց իմոց և ազգականաց ըստ մարմ-
2.Օրէ.14. 1.
Երե. 31. 9: նոյ[4]: * Որ են Իսրայէլացիք. որոց որդեգրութիւնն և փառքն 4
1.Թգ. 4.21: և կտակարանքն և օրէնսդրութիւնն և պաշտօնն և աւե-
3.Թգ. 8.11. տիքն[5], * Որոց հարքն, յորոց և Քրիստոս ըստ մարմնոյն, 5
Սղ. 62. 3.
Ես. 60.19. որ է 'ի վերայ ամենեցուն Աստուած օրհնեալ յաւիտեանս.
Ծն. 17. 2: ամէն[6]:
2.Օրէ. 29. Ո՛չ ինչ է մարթ՝ եթէ անկած լինիցի բանն Աստուծոյ. 6
14.15. Երե.
31. 9.33. զի ոչ ամենեքեան՝ որ յԻսրայէլէ են, նոքա Իսրայէլեանք
Գր. 3.25. իցեն[7]. * Եւ ոչ որ զաւակն Աբրահամու են՝ ամենեքեան 7
Եբր. 8. 8. որդիք իցեն. այլ Իսահակաւ կոչեսցի քեզ զաւակ[8]: *
9.10. Այլ որդիքն ոչ եթէ որ որդիք մարմնոյն են, են որդիք Աստու- 8
Սղ. 13. 7.
Հռ. 3. 2. ծոյ. այլ որդիք աւետեացն համարին 'ի զաւակ[9]: * Քանզի 9
Ել. 12.25. աւետեաց իսկ է բանս այս, եթէ 'ի ժամանակի յայսմիկ
Սղ.147.19. եկից՝ և եղիցի որդի Սառայի[10]: * Եւ ոչ այնչափ միայն՝ այլ 10
Եբր. 9. 1.
Գր. 13.32. և 'ի Հռեբեկայ 'ի միոջէ անկողնոյ Իսահակայ հօր մերոյ[11]: *
Հռ. 3. 2. Զի մինչև ծնեալ էին, և մինչև բարի ինչ կամ չար 11
Եփ. 2.12: գործեալ էին. զի ըստ ընտրութեանն առաջադրութիւնն
[6] 2.Օրէ.10.15.
Հռ. 11.28. Աստուծոյ հաստատեսցի[12]. * Ո՛չ 'ի գործոց՝ այլ 12
Մտ. 1. 1. յայնմանէ՝ որ կոչեացն՝ ասացաւ նմա. * Թէ երէցն 13
Ղկ. 3.23. կրտսերոյն ծառայեսցէ որպէս և գրեալ է. Թէ զՅա-
Յհ. 1.14.
Հռ. 1. 3. կոբ սիրեցի, և զԵսաւ ատեցի[13]:
Երե. 23. 6. Իսկ արդ՝ զի՞նչ ասեմք. մի թէ անիրաւութի՞ւն իցէ 14
Յհ. 1. 1. Աստուծոյ. քա՛ւ լիցի[14]: * Զի Մովսեսի ասէ. 15
Գր. 10.36:

20.28. Հռ.10 12.13. Եբր.1.6: 1.Յհ.5.20. [7] Թւ. 23.19. Ես.55.11. Յհ.8.39. Հռ.2.28. 29: 3.3: 4.12.16: 12.16. Գղ.6.16. [8] Ծն.21.10.12. Յհ.8.37.39. Գղ.4.23. Եբր.11.18. [9] Գղ.4.28. [10] Ծն.18.10.14. [11] Ծն.25.21. [12] Հռ.4.17:8.28. [13] Ծն.25.23: 2.Օրէ. 2.Թգ.8.14: 21.15. Ամ.,13 24. Մղ.1.2.3. Մտ.10.37. Ղկ.14.26. Յհ.12.25: [14] 2.Օրէ.32.4: 2.Մն.19.7. Յբ.8.3: 34.10. Սղ.91.16.

ողորմեցայց՝ որում ողորմեցայցն, և գթացայց՝ յորս գթա- [1] Ել. 33.19
16 ցայցն[1]: • Ապա ոչ ըստ այնմ ինչ է՝ որ կամիցին, և
ոչ ըստ այնմ, որ ընթանայցէ. այլ ըստ Աստուծոյ՝ որ
17 ողորմին: • Քանզի ասէ գիր ցՓարաւոն. Թէ վասն
այնորիկ զարթուցի զքեզ, զի 'ի քեզ ցուցից զզօրութիւն
18 իմ, և պատմեսցի անուն իմ ընդ ամենայն երկիր[2]: • Ապա [2] Ել. 9.16.
ուրեմն՝ ում կամի ողորմի, և ում կամի՝ խստանայ: Գաղ.3.8.22.
19 Իսկ արդ ասիցես, թէ մեզ ևս զի՞ դնէ՝ զի կամաց
20 նորա ոչ ոք կայ հակառակ[3]: • Իսկ արդ՝ դու ո՞վ ես [3] 2.Մն.20.6.
մարդ, որ պատասխանի տաս Աստուծոյ. միթէ ասիցէ՞ ստեղծ- Յոբ. 9.12:
ուածն ցստեղծիչն՝ թէ ընդէ՞ր այդպէս արարեր զիս[4]: 23.13: 33.13. Դան. 4.35.
21 • Եթէ ո՞չ ունիցի իշխանութիւն բրուտն կաւոյն, [4] Յոբ. 33.13.
'ի նմին զանգուածոյ առնել անօթ՝ զոմն 'ի պատիւ և զոմն Ես. 29.16: 45.9: 64.8.
22 յանարգանս[5]: • Ապա եթէ կամէր Աստուած ցու- [5] Առ. 16.4.
ցանել զբարկութիւն, և յայտնի առնել զզօրութիւն Երե. 18.6:
իւր. որ համբերեն բազում երկայնմտութեամբ անօթոցն 2.Տիմ. 2.20.
23 բարկութեան՝ պատրաստելոցն 'ի կորուստ[6]: • Զի յայտնի [6] 1.Թես. 1.10: 5.9:
արասցէ զմեծութիւն փառաց իւրոց 'ի վերայ անօթոցն ողոր- 1.Պետ. 2.8.
24 մութեան, զոր պատրաստեաց 'ի փառս[7]: • Զորս և Յուդ. 4.
կոչեաց զմեզ, ոչ միայն 'ի Հրէից՝ այլ և 'ի հեթանոսաց[8]. [7] Հռ. 2.4: 8.28—30.
25 • Որպէս և յՈվսէէ ասէ. կոչեցից՝ զոր ոչ ժողովուրդն Եփ. 1.7.
իմ, ժողովուրդ իմ. և զչսիրեցեալն՝ սիրեցեալ, և զչողոր- Կղ. 1.27.
26 մեալն՝ ողորմեալ[9]: • Եւ եղիցի 'ի տեղւոջ յորում [8] Հռ. 3.29.
ասացաւ նոցա. թէ ոչ ժողովուրդ իմ դուք, անդ կո- [9] Ով. 2.23: 1.Պետ. 2.10.
27 չեսցին նոքա որդիք Աստուծոյ կենդանւոյ[10]: • Եսայի [10] Ով. 1.10.
աղաղակէ վասն Իսրայէլի. եթէ իցէ թիւ որդւոցն Իս-
րայէլի իբրև զաւազ ծովու՝ սակաւ ինչ մնացորդք մնաս- [11] Ես. 10.22. Ես. 23.
28 ցեն[11]: • Զի բան մի հակիրճ և համառօտ արդարու- Հռ. 11.5.
թեամբ. զբանն հակիրճ արասցէ Տէր 'ի վերայ երկրի[12]: [12] Ես. 28.22.
29 • Եւ որպէս ասէ Եսայի. թէ ոչ Տէրն զօրութեանց [13] Ծն. 19.24.25. Ես. 1.9: 13.19.
թողեալ էր մեզ զաւակ, իբրև զՍոդոմ լինէաք՝ և զԳոմորայ
30 նմանէաք[13]: • Իսկ արդ զի՞նչ ասիցեմք. զի հեթանոսք՝ Երե. 50.40.
որ ոչ երթային զհետ արդարութեան՝ հասին արդարու- Ով. 3.22.
թեան, այնմ արդարութեան՝ որ 'ի հաւատոց անտի[14]: • [14] Հռ. 1.17: 4.11: 10.20:
31 Այլ Իսրայէլ երթայր զհետ օրինացն արդարութեան և յօ- [15] 10.2.3: 11.7.
32 րէնս արդարութեան՝ ոչ ժամանեաց[15]: • Ընդէ՞ր. զի ոչ Գաղ. 5.4.

'ի հաւատոյ՝ այլ իբրեւ 'ի գործոց օրինաց · քանզի գթեցին
նոքա առ վիմին գայթագղութեան[1]. • Որպէս և գր- 33
եալ է · ահաւասիկ դնեմ 'ի Սիոն քար գայթագղութեան
և վէմ գլորման · և ամենայն որ հաւատասցէ 'ի նա՝ մի՛
ամաչեսցէ[2]:

Գլուխ Տասներորդ:

Եղբա՛րք՝ իմ կամք սրտի և աղօթք առ Աստուած, 1
վասն նոցա են 'ի փրկութիւն: • Քանզի վկայեմ նոցա՝ 2
թէ զնախանձ Աստուծոյ ունին, այլ ո՛չ գիտութեամբ[3]:
• Զի անգէտ են Աստուծոյ արդարութեանն, և զիւր- 3
եանցն խնդրեն կացուցանել · զի արդարութեանն Աստուծոյ
ո՛չ հնազանդեցան[4]: • Քանզի կատարած օրինաց Քրի- 4
ստոս է՝ յարդարութիւն ամենայն հաւատացելոց[5]: •
Մովսէս գրէ զարդարութիւնն, որ յօրինաց անտի է · թէ 5
արասցէ զայն մարդ՝ կեցցէ նովին[6]: • Իսկ զհաւատոյն 6
արդարութենէ այսպէս ասէ · մի՛ ասիցես 'ի սրտի քում,
ո՞վ ելանիցէ յերկինս, այսինքն է՝ զՔրիստոս իջուցանել[7]:
• Կամ ո՞վ իջանիցէ յանդունդս, այսինքն է՝ զՔրիստոս 7
հանել 'ի մեռելոց: • Այլ զի՞նչ ասէ գիր · մերձ 8
է բանն 'ի բերան քո՝ և 'ի սրտի քում է · այսինքն է՝
բանն հաւատոյ զոր քարոզեմք[8]: • Զի եթէ խոստո- 9
վանեսցես բերանով քով Տէր զՅիսուս · և հաւատասցես
'ի սրտի քում, թէ Աստուած յարոյց զնա 'ի մեռելոց,
կեցցես[9]: • Զի սրտիւ հաւատայ յարդարութիւն, և 10
բերանով խոստովանի 'ի փրկութիւն: • Քանզի ասէ 11
գիր · ամենայն՝ որ հաւատասցէ 'ի նա, մի՛ ամաչեսցէ[10]: •
Զի ո՛չ գոյ խտիր հրէի և հեթանոսի · քանզի նոյն Տէր է 12
ամենեցուն, բաւական յամենեսին՝ որք կարդան առ նա[11]: •
Զի ամենայն՝ որ կարդասցէ զանուն Տեառն՝ կեցցէ[12]: 13
Իսկ զիա՞րդ կարդասցեն՝ յոր ո՛չն հաւատային · կամ 14
զիա՞րդ հաւատասցեն՝ որում ո՛չ լուան · կամ զիա՞րդ լուի-
ցեն առանց ուրուք քարոզելոյ[13]. • Կամ զիա՞րդ քարո- 15
զեսցեն, եթէ ո՛չ առաքեսցին · որպէս և գրեալ է · իբրեւ
զի գեղեցիկ են ոտք աւետարանչացն խաղաղութեան և

[1] Ղուկ. 2.34: 1.Կոր. 1.23. [2] Սաղ. 117.22. Եսա. 8.14: 28.16. Մատ. 21.42: Հռով. 10.11: 1.Պետ. 2. 6. 7. 8. [3] Գործ. 21.20: 22.3. Հռով. 9.31. Գաղ. 1.14: 4.17. [4] Հռով. 1.17: 9.30. Փիլ. 3. 9. [5] Մատ. 5.17. Գործ. 13.38. 39. Գաղ. 3.24. [6] Ղեւտ. 18. 5. Նէէ. 9.29. Եզկ. 20.11. Ղուկ. 10.28. Գաղ. 3.12: [7] 2.Օրէ.30.12. 13: [8] 2.Օրէ.30.14. [9] Մատ. 10.32. Ղուկ. 12. 8. Գործ. 8.37: 1.Յոհ. 4. 2. [10] Եսա. 28.16: 49.23. Երե. 17. 7. Հռով. 9.33. [11] Գործ. 10.35. 36: 15. 9. Հռով. 3.22. 29. Գաղ. 3.28: 1.Տիմ. 2. 5. Եփե. 1.7: 2. 4. 7. [12] Յովէլ. 2.32. Գործ. 2.21: 7.58. 9.14. [13] Յոհ. 15.22. Տիտ. 1. 3.

16 աւետարանչացն բարութեան[1]: • Այլ ոչ ամենեքեան
հնազանդ եղեն աւետարանին. եսայի ասէ. Տէ՛ր՝ ո՞ հաւա-
17 տաց լրոյ մերում[2]: • Ապա ուրեմն՝ հաւատք 'ի լսելոյ
18 են, և լուր 'ի բանէն Քրիստոսի[3]: • Այլ ասեմ, միթէ
ո՞չ լուան. մանաւանդ զի ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ
19 նոցա, և ընդ ծագս տիեզերաց խօսք նոցա[4]: • Այլ
ասեմ, միթէ Իսրայէլ ո՞չ լուաւ. նախ Մովսէս ասէ, Ես
նախանձեցուցից զձեզ ոչ ինչ ժողովրդեամբ, և ազգաւ
20 անմտաւ զկծեցուցից զձեզ[5]: • Բայց եսայի համարձակի
իսկ՝ և ասէ. գտայ այնոցիկ՝ որ զիս ոչ խնդրէին. յայտնի
21 եղէ այնոցիկ՝ որ զինէն ոչ հարցանէին[6]: • Այլ առ
Իսրայէլ ասէ. զօր ամենայն ձգեցի զձեռս իմ առ ժողովուրդ
անհաւան՝ և հակառակող[7]:

Գլուխ Մետասաներորդ:

1 Իսկ արդ՝ ասեմ, միթէ մերժեա՞ց Աստուած զժողովուրդ
իւր. քա՛ւ լիցի. քանզի և ես Իսրայէլացի եմ, 'ի զաւա-
2 կէ աբրահամու յազգէ բենիամենի[8]: • Ո՛չ մերժեաց
Աստուած զժողովուրդ իւր, զոր յառաջն ծանեաւ,
թէ ո՞չ գիտէք յեղիա զինչ ասէ գիր. ո՞րպէս ամբաս-
3 տան լինի Աստուծոյ զիսրայէլէ[9]: • Տէ՛ր՝ զմարգարէս
քո կոտորեցին, և զսեղանս քո կործանեցին. ես մնացի միայն,
4 և խնդրեն զանձն իմ[10]: • Այլ զի՞նչ ասէ նմա պատաս-
խանին. թողի ինձ՝ ասէ՝ եօթն հազար այր, որ ոչ կրկնեցին
5 ծունր բահաղու[11]: • Նոյնպէս և յայսմ ժամանակի
6 մնացորդք՝ ըստ ընտրութեան շնորհացն եղեն[12]: • Իսկ
եթէ շնորհօք՝ ոչ ես 'ի գործոց. ապա թէ ո՛չ՝ շնորհքն
ոչ ևս շնորհք լինին[13]:
7 Իսկ արդ զոր խնդրէրն Իսրայէլ, այնմ ոչ եհաս. բայց
8 ընտրութեանն եհաս. և այլքն կուրացան[14]. • Որպէս
գրեալ է. ետ նոցա Աստուած հոգի յիմարութեան. աչս
որովք ոչ տեսանիցեն, և ականջս որովք ոչ լսիցեն, մինչև
9 ցայսօր ժամանակի[15]: • Եւ դաւիթ ասէ. եղիցին սեղանք
նոցա յորոգայթ և 'ի յորս և 'ի գայթագղութիւն՝ և

[1] Եսա. 52. 7. Նաւ. 1.15.
[2] Գործ. 28.24. Հռով. 3. 3. Եբր. 4. 2. Եսա. 53. 1. Յոհ. 12.38:
[3] 1.Կոր. 1.21. Եփե. 1.13.
[4] Սաղ. 18. 5. Մտթ. 24.14: 28.19. Մրկ. 16.15. Կող. 1.6.23: 3.Թագ. 18.10. Մտթ. 4, 8:
[5] 2.Օրէ. 4. 6: 32.21. Հռով. 11.11. Տիտ. 3. 3.
[6] Եսա. 65. 1. Հռով. 9.30.
[7] Եսա. 65. 2:
[8] 1.Թագ. 12.22. Սաղ. 93.14. Երե. 31.37. Գործ. 22. 3: 2.Կոր. 11.22. Փիլ. 3. 5.
[9] Հռով. 8.29:
[10] 3.Թագ. 19.10. 14:
[11] 3.Թագ. 19. 8. Գործ. 2.41.
[12] Հռով. 9.27:
[13] 2.Օրէ. 9.4.5. Հռով. 4. 4. 5. Գաղ. 5. 4. Եփե. 2. 8.
[14] Մտթ. 13.14. Հռով. 9.31: 10. 3: 2.Կոր. 3.14:
[15] 2.Օրէ. 29. 4. Եսա. 6. 9: 29.10. Երե. 5.21. Եզե. 12.2. Մտթ. 13.14. Յոհ. 12.40. Գործ. 28.26.27.

'ի հատուցումն նոցին [1]: • Խաւարեսցին աչք նոցա, զի 10
մի՛ տեսցեն. եւ զթիկունս նոցա հանապազ կորացո՛ [2]:

Իսկ արդ ասեմ, միթէ վասն այնորիկ յանցեան՝ զի կործա- 11
նեսցին. քա՛ւ լիցի. այլ նոցա յանցանօքն փրկութիւն
հեթանոսաց. զի նախանձ արկցէ նոցա [3]: • Իսկ եթէ 12
յանցանքն նոցա մեծութիւն աշխարհի, եւ պարտութիւնն
նոցա մեծութիւն հեթանոսաց. ո՛րչափ եւս առաւել լրութիւն
նոցա: • Այլ ձեզ ասեմ հեթանոսաց՝ ցորչափ ժամա- 13
նակս իցեմ հեթանոսաց առաքեալ, զպաշտօնն իմ փառաւոր
առնեմ [4]. • Զի թերեւս նախանձ արկից նոցա մարմնոյ 14
իմոյ եւ ապրեցուցից զոմանս 'ի նոցանէ [5]: • Զի եթէ 15
մերժումն նոցա հաշտութիւն աշխարհի է. իսկ ընդունելու-
թիւնն զի՞նչ իցէ, եթէ ոչ կենդանութիւն 'ի մեռելոց:
• Իսկ եթէ սկիզբն սուրբ է՝ եւ զանգուածն. եւ եթէ 16
արմատն՝ ապա եւ ոստքն [6]: • Եթէ յոստոց անտի ոմանք 17
փշրեցան, եւ դու որ ձիթենւոյ վայրենի էիր, պատուաստե-
ցար 'ի նոսա, եւ բաժանորդ եղեր արմատոյն՝ եւ պարարտու-
թեան ձիթենւոյն [7], • Մի՛ պարծիր առ ոստովքն. ապա 18
եթէ պարծիցիս՝ ոչ եթէ դու զարմատն 'ի վեր ունիս,
այլ արմատն զքեզ [8]: • Իսկ արդ՝ ասիցես, ոստքն 19
փշրեցան՝ զի ես պատուաստեցայց: • Բարւոք է՝ ան- 20
հաւատութեամբն փշրեցան, եւ դու հաւատովք հաստատեցար.
մի՛ հպարտանար՝ այլ երկի՛ր [9]: • Զի թէ Աստուած 21
'ի բուն ոստոն ոչ խնայեաց, գուցէ երբեք եւ 'ի քեզ ոչ
խնայիցէ: • Արդ տե՛ս զքաղցրութիւն, եւ զսաստկու- 22
թիւնն Աստուծոյ. 'ի վերայ կործանելոցն սաստկութիւն,
եւ 'ի վերայ քո քաղցրութիւնն Աստուծոյ, եթէ կացցես
'ի նմին քաղցրութեան. ապա թէ ոչ՝ եւ դու կճոպեսցիս [10]:

Եւ նոքա եթէ ոչ 'ի նմին անհաւատութեան կայցեն, 23
պատուաստեսցին. զի կարող է Աստուած միւսանգամ
պատուաստել զնոսա [11]: • Զի եթէ դու 'ի բուն 'ի 24
վայրենի ձիթենւոյ անտի հատար՝ եւ յանբուն 'ի բարի
ձիթենւոջն պատուաստեցար, ո՛րչափ եւս առաւել նոքա՝
որ բունքն իսկ են պատուաստեսցին յիւրեանց ձիթենւոջն:
• Ո՛չ կամիմ եղբարք եթէ տգէտք իցէք խորհրդոյս այսմիկ, 25
զի մի՛ յանձինս ձեր իցէք իմաստունք. զի կուրութիւն

[1] Սղ. 68.23.
[2] Սղ. 68.24.
[3] Գ·ր. 13.45. 46: 18.6: 22. 18.21: 28.24. Եւ. 28. Հռ. 10.19.
[4] Գ·ր. 9.15: 13.2: 22.21. Հռ. 15.16. Գղ. 1.16: 2.2.7. 8. 9. Եփ. 3. 8: 1.Տիմ. 2. 7: 2.Տիմ. 1.11.
[5] Մտ. 18.15: 1.Կր. 7.16: 9. 19.22: 1.Տիմ. 4.16. Յկ. 5.20: 1.Պետ. 3. 1. Յուդայի.23
[6] Ղկ. 23.10. Թու. 15.18 —21.
[7] Եր. 11.16 Գ·ր. 2.39. Եփ. 2.12. 13: 3. 6:
[8] 1.Կր.10.12.
[9] Օր. 28.14. Ես. 66. 2. Հռ. 12.16: 1.Կր. 10.12. Փիլ. 2.12:
[10] 1.Կր.15. 2. Եբ.3.6,14: 10. 23.38. Յհ. 15. 2:
[11] 2.Կր. 3.16.

փոքր 'ի շատէ եղև Իսրայէլի· մինչև լրումն հեթանոսաց
26 մտցէ[1], • Եւ ապա ամենայն Իսրայէլ կեցցէ· որպէս և
գրեալ է· եկեսցէ 'ի Սիովնէ փրկիչ՝ և դարձուսցէ զամբա-
27 րշտութիւնս 'ի Յակովբայ[2]: • Եւ այս նոցա՝ որ յինէն
28 ուխտ, յորժամ բարձից զմեղս նոցա[3]: • Ըստ աւետարա-
նիս թշնամիք են վասն ձեր, ըստ ընտրութեանն սիրելիք
29 վասն հարցն[4]: • Քանզի անզեղջ են շնորհք և կոչումն
30 Աստուծոյ[5]: • Զի որպէս և դուք երբեմն ապստամբ
էիք յԱստուծոյ՝ և արդ ողորմութիւն գտէք առ նոցա
31 ապստամբութեամբն[6]. • Նոյնպէս և նոքա այժմ ապստամբ
եղեն առ ձերում ողորմութեամբդ· զի և նոքա ողորմութիւն
32 գտցեն: • Քանզի արգել Աստուած զամենեսին յանհաւա-
նութեան, զի ամենեցուն ողորմեսցի[7]:
33 Ո՜վ խորք մեծութեան և իմաստութեան և գիտութեանն
Աստուծոյ· որպէ՜ս զի անանց քննելոյ են դատաստանք
34 նորա, և անանց զննելոյ են ճանապարհք նորա[8]: • Զի
ո՞վ գիտաց զմիտս Տեառն, կամ ո՞վ խորհրդակից եղև նմա[9]:
35 • Կամ ո՞վ ետ նմա փոխ, և առնուցու զփոխարէն
36 'ի նմանէ[10]: • Զի 'ի նմանէ՝ և նովաւ՝ և 'ի նոյն ամենայն·
նմա փառք յաւիտեանս· ամէն[11]:

Գլուխ Երկոտասներորդ:

1 Աղաչեմ զձեզ եղբարք գթութեամբքն Աստուծոյ՝
պատրաստել զմարմինս ձեր պատարագ կենդանի սուրբ՝
2 հաճոյ Աստուծոյ զխոսուն պաշտօնդ ձեր[12]. • Եւ մի՛
կերպարանիք կերպարանօք աշխարհիս այսորիկ՝ այլ նորոգեցա-
րուք 'ի նորոգութիւն մտաց ձերոց, առ 'ի քննել ձեզ
զլաւն, և եթէ զինչ են կամք Աստուծոյ՝ բարին և հաճոյն
3 և կատարեալն[13]: • Զայս ասեմ շնորհօքն Աստուծոյ՝ որ
տուեալ են ինձ, ամենայնի որ է 'ի ձեզ· մի՛ առաւել ինչ
խորհել քան զարժանն խորհելոյ· այլ խորհել 'ի զգաստանալ
իւրաքանչիւր որպէս և բաժանեաց Աստուած չափ հաւատոց[14]:

[1] Հռովմ. 7.20. Հռ. 12.16: 2.Կր. 3.14. Ղկ. 21.24. Յով. 7.9.
[2] Սղ. 13.7. Ես. 59.20.
[3] Ես. 27.9. Եր. 31.31. Եբր. 8.8: 10.16:
[4] 2.Օր. 7.8: 9.5: 10.15.
[5] Թւ. 23.19. Հռ. 3.3.
[6] Եփ. 2.2. Կղ. 3.7.
[7] Հռ. 3.9.23. Գղ. 3.22.
[8] Յոբ. 5.9: 9.10: 11.7. Սղ. 35.7: 91.6: 103.24: 106.8.
[9] Յոբ. 15.8: Ես. 40.13. Եր. 23.18: 1.Կր. 2.16. Յոբ. 36.22.
[10] Յոբ. 35.7: 41.11.
[11] Յհ. 1.3: 1.Կր. 8.6. Կղ. 1.16. Գղ. 1.5: 1.Տմ. 1.17: 2.Տմ. 4.18. Եբր. 13.21: 1.Պետ. 5.11: 2.Պետ. 3.18. Յուդ. 25. Յայտ. 1.6.

[12] Սղ.49.13.14: 50.19. Հռ.6.13.16.19: 1.Կր.6.13.20: 2.Կր.10.1: 1.Պետ.2.5. Եբր.10.20.
[13] Ել.23.2: 1.Պետ 1.14: 1.Յհ. 2.15. Եփ.1.18: 4. 22—24. Կղ.1.21.22: 3.10. Եփ.5.10. 17: 1.Թես.4.3. [14] Հռովմ.16. Հռ.1.5: 15.15: 1.Կր. 3.10: 15.10. Գղ. 2.9. Եփ.3.2.7.8: Առ. 25.27. Ժող.7.17. Հռ.11.20. Ես.5.22: 1.Կր.12.7.11. Եփ.4.7. Մտ.25.15.

[1] 1.Կոր.12.12. • Որպէս 'ի միում մարմնի անդամս բազումս ունիմք · 4
13. և անդամքն ամենայն ոչ զնոյն գործ ունին [1]: • Նոյնպէս 5
Եփե.4.4.16. և բազումքս մի մարմին եմք 'ի Քրիստոս · այլ իւրաքանչիւր
[2] Համր. 4: միմեանց անդամք եմք [2]: • Բայց ունիմք մեք շնորհս ըստ 6
1.Կոր.6.15: շնորհացն, որ տուեալ են մեզ այլս այլս · եթէ մարգա-
10.17: 11.3: 12. 20.27. րէութիւն՝ ըստ չափուն հաւատոց [3], • Եթէ պաշտօն՝ 7
Եփե. 1.22. ըստ պաշտամանն, եթէ որ ուսուցանիցէ՝ ըստ վարդապետու-
23:2. 16.21: թեան [4]. • Եթէ որ մխիթարիցէ՝ ըստ մխիթարութեանն, 8
4.12.15.16. 25:5.23.30. որ առատն է՝ զուարթութեամբ, որ վերակացուն է՝ փութով.
Կող.1.18.24. որ ողորմին՝ լրջմտութեամբ [5]:
[3] Համր. 3: Սէր առանց կեղծաւորութեան, ատել զչար · զհետ 9
1.Կոր.12.4: 1.Պետ.4.10. երթալ բարեաց [6]. • Ցեղբայրսիրութեան առ միմեանս 10
11. գթածք · 'ի պատիւ զմիմեամբք ելանել [7]: • 'Ի փոյթ 11
Գործ. 11.27: մի՛ վեհերոտք · հոգւով եռացեալք, Տեառն ծառայեցէք, •
1.Կոր.12.10. 28: 13.2: Յուսով խնդացեալք [8], նեղութեան համբերեցէք [9], աղօթից առէ- 12
14.1. 6.29. կացէք [10]. • 'Ի պէտս սրբոց հաղորդեցարուք զհիւրասի- 13
31. րութեան զհետ երթայք [11]: • Օրհնեցէք զհալածիչս ձեր ։ 14
Եփե. 4. 7. օրհնեցէք և մի՛ անիծանէք [12]: • Խնդալ ընդ խնդացողս, 15
Եբր. 2. 4: լալ ընդ լացողս [13]. • Զնոյն միմեանց խորհիջիք · մի՛ 16
[4] Գործ. 13. 1: 20.28: ամբարտաւանէք, այլ ընդ խոնարհս զիջանիցէք · մի՛ լինիք
1.Կոր.12. 5. իմաստունք յանձինս ձեր [14]. • Մի՛ ումեք չարի չար հա- 17
Եփե. 4.11. տուցանէք · խորհեցարուք զբարի առաջի ամենայն մարդկան [15]:
Գործ. 6. 6: 1.Տիմ. 5.17: • Եթէ հնար ինչ իցէ ձեզ՝ ընդ ամենայն մարդկան զխաղա- 18
1.Պետ. 5. 2. ղութիւն կալջիք [16]: • Մի՛ զանձանց վրէժ խնդրէք 19
[5] Գործ. 15.32: սիրելիք, այլ տուք տեղի բարկութեան · քանզի գրեալ
1.Կոր.14. 3. Մատ. 6. է · իմ է վրէժխնդրութիւն, և ես հատուցից, ասէ Տէր [17]:

1—3: 2.Կոր.8. 2.Գործ.20.28: 1.Տիմ.5.17. Եբր.13.7.24: 1.Պետ.5.2: 2.Կոր.9.7. [6] Սաղ. 33.15: 35.5: 36.27: 96.10: 103.3: Ամով.5.15. Յոհ.13.35: 1.Տիմ.1.5: 1.Պետ.1.22. [7] Յոհ. 13.34.35. Մատ.20.26. Ղուկ.14.10. Գործ.20.34. Հռով.13. 7 Եբր.13.1: 1.Պետ.1.22: 2.17: 3.8:2. Պետ.1.7. Փիլ.2.3: 1.Պետ.5.5. [8] Ղուկ.10.20. Հռով.5.2: 15.13. Փիլ.3.1: 4.4: 1.Թես.5.16. Եբր. 3. 6: 1.Պետ.4.13. [9] Ղուկ. 21.19: 1.Տիմ.6.11. Եբր.10.36: 12.1. Յակ.1.3.4: 5.7: 1.Պետ. 2.19.20. [10] Ղուկ.18.1. Գործ.2.42: 12.5. Կող.4.2. Եփե.6.18: 1.Թես. 1.17: [11] 1.Կոր.16.1: 2.Կոր.9.1.12. Եբր. 6.10: 13.16: 1.Յոհ. 3.17: 1.Տիմ.3.2. Տիտ. 1.8. Եբր. 13.2: 1.Պետ.4.9. [12] Համր.20. Մատ.5.44. Ղուկ.6.28: 23.34: Գործ.7.59: 1.Կոր.4.12: 1.Պետ.2.23: 3.9. [13] 1.Կոր.12.26. Գաղ.6.2. Եբր.13.3. [14] Հռով.15.5: 1.Կոր.1.10: Փիլ.2.2: 3.16: 1.Պետ.3.8. Սաղ.130.1.2. Եզե.45.5. Առակ.3.7: 26.12. Եսա.5.21. Հռով.11.25. [15] Առակ. 20.22. Մատ.5.39: 1.Թես.5.15: 1.Պետ.3.9. Հռով.14.16: 2.Կոր.8.21. [16] Մար.9.49. Հռով. 14.19. Եբր.12.14. [17] Համր.17. Ղեւ.19.18. Առակ.24.29: 2.Օրէ.32.35. Մատ. 5.39. Եբր.10.30.

20 ● Այլ եթէ քաղցեալ իցէ թշնամին քո՝ հաց տուր նմա , [1] Ել.23.4. 5.
և եթէ ծարաւի՝ ջուր տուր նմա . զայս արարեալ՝ կայծա- Առ. 25.21. 22.
21 կունս հրոյ կուտեսցես 'ի գլուխ նորա [1]: ● Մի յաղթիր 'ի Մատ. 5.44.
չարէն . այլ յաղթեա բարեաւն չարին [2]: [2] Առ. 16.32.

Գլուխ Երեքտասաներորդ :

[3] Տիտ. 3. 1: 1.Պետ.2.13: 3.Թագ.11.31: 16.2.
1 Ամենայն անձն որ ընդ իշխանութեամբ իցէ՝ 'ի հնազան- Առ. 8.15.
դութեան կացցէ . քանզի ոչ ուստեք է իշխանութիւն , եթէ 16.
ոչ յԱստուծոյ . և որ են , յԱստուծոյ կարգեալ են [3]: ● Եսայ. 45. 1.
2 Այսուհետև որ հակառակ կայ իշխանութեան , Աստուծոյ հրա- Դան. 2.21:
մանին հակառակ կայ . և որք հակառակն կան , անձանց դա- 4. 25.32. Յով. 19.11.
3 տաստանս ընդունին [4]: ● Զի իշխանքն ոչ են յերկիւղ [4] Հռով. 1.
բարեաց գործոց՝ այլ չարաց . կամի՞ս չերկնչել յիշխանութենէ Տիտ. 3. 1:
անտի, զբարիս գործեա, և ընկալցիս զգովութիւն 'ի նմա- [5] 2.Թագ.23. 3.
4 նէ [5]: ● Զի Աստուծոյ պաշտօնեայ է քեզ 'ի բարիս : Ապա Առ. 14.35: 16.13:
եթէ չար գործիցես , երկիր . զի ոչ եթէ վայրապար ածեալ է 1.Պետ.2.14: 3.13:
սուսեր ընդ մէջ , Աստուծոյ սպասաւոր է՝ վրէժխնդիր 'ի [6] 1.Թագ.24. 5:
5 բարկութիւն այնմ՝ որ զչարն գործիցէ : ● Վասն որոյ 3.Թագ.10. 9:
հարկ է հնազանդ լինել՝ ոչ միայն վասն բարկութեանն , այլև Ժող. 8. 2:
6 վասն մտացն խղճի [6]: ● Վասն այնորիկ և հարկս հարկանէք, 1.Պետ.2.19.
7 զի Աստուծոյ սպասաւորք են 'ի նոյն կանխեալք : ● Արդ [7] Մատ. 22.21. Մար. 12.17.
հատուցէք իւրաքանչիւր զպարտս . ուրում զհարկ՝ զհարկն , Ղուկ. 20.25.
որում զմաքս՝ զմաքսն , որում զերկիւղ՝ զերկիւղն , որում [8] Հռով. 10.
զպատիւ՝ զպատիւն [7]: Յով. 13.34. Գաղ. 5.14.
8 Եւ մի՛ ումեք պարտապան գտանիցիք , բայց զմիմեանս Կող. 3.14:
սիրել . զի որ սիրէ զընկերն , զօրէնսն կատարէ [8]: ● 1.Տիմ. 1. 5. Յակ. 2. 8.
9 Զի մի՛ շնայցես , և մի՛ սպանանիցես , և մի՛ գողանայցես , և [9] Մատ. 5.27.
մի՛ սուտ վկայիցես, և մի՛ ցանկանայցես , և եթէ այլ ինչ Ծն. 4.10: 9. 6.
պատուիրան է՝ յայն բան բովանդակի , եթէ սիրեսցես զընկեր Ել. 20.13:
10 քո իբրև զանձն քո [9]: ● Սէր ընկերի իւրում չար ոչ 2.Օրէ. 5.17.
առնէ . լրումն օրինացն սէր է [10]: Թուոց. 35.31. 33:
11 Եւ զայս գիտասջիք վասն ժամանակիս . զի մերձ ժամ 4.Թագ.24. 4.
իսկ է մեզ 'ի քնոյ զարթնուլ . զի այժմ մերձ է մեզ Մար. 19.18.
12 փրկութիւն : քանզի յորժամ հաւատացաքն [11], ● Գիշերն Ղուկ.19.18.

Մատ.22.39. Մար.12.31. Գաղ.5.14. Յակ.2.8. Յով.13.34. [10] Հռով.8. Մատ.22.40: [11] 1.Կոր.15.34. Եփե.5.14: 1.Թես.5.5.6:

մերժեցաւ՝ և տիւն մերձեցաւ. 'ի բաց արասցուք այսուհետև
զգործս խաւարի, և զգեցցուք զզէնս լուսոյ[1]: • Իբրև 13
'ի տունջեան զգաստացեալք շրջեսցուք. մի՛ անառակու-
թեամբք՝ և արբեցութեամբք, և մի՛ խառն անկողնովք՝ և
պղծութեամբք, և մի՛ նախանձու և հակառակութեամբ[2].
• Այլ զգեցարուք զՏէր Յիսուս Քրիստոս. և մարմ- 14
նոյ խնամ մի՛ տանիք 'ի ցանկութիւնս[3]:

Գլուխ Չորեքտասաներորդ:

Այլ զտկարացեալն 'ի հաւատս ընկալարուք՝ մի՛ խղճիւ 1
երկմտութեանց[4]: • Ոմն հաւատայ ուտել զամենայն. և 2
որ հիւանդն է, բանջար կերիցէ[5]: • Որ ուտէն, զայն՝ 3
որ ոչն ուտէ՝ մի՛ անգոսնեսցէ. և որ ոչն ուտէ, զայն՝ որ
ուտէն, մի՛ դատեսցի. քանզի Աստուած զնա ընկալաւ[6]:
• Դու ո՞վ ես՝ որ դատիս զայլոյ ծառայ. իւրում տեառն 4
կայ՝ կամ անկանի. բայց կացցէ՝ զի կարող է Տէր հաստատել
զնա[7]: • Ոմն պահէ օր ըստ օրէ՝ և ոմն պահէ զօրհանա- 5
պազ. իւրաքանչիւրոք զիւր միտս հաճեսցէ[8]: • Որ 6
խորհի զօրն՝ Տեառն խորհի. և որ ոչն խորհի զօրն, Տեառն
չխորհի. և որ ուտէ, Տեառն ուտէ, և գոհանայ զԱստու-
ծոյ. և որ ոչն ուտէ, Տեառն չուտէ, և գոհանայ զԱստու-
ծոյ[9]: • Զի ոչ ոք 'ի մէնջ անձամբ կեայ, և ոչ 7
անձամբ մեռանի[10]: • Եթէ կեամք՝ Տեառն կեամք, և 8
եթէ մեռանիմք՝ Տեառն մեռանիմք. և արդ՝ եթէ կեամք և
եթէ մեռանիմք՝ Տեառն եմք: • Քանզի 'ի նոյն իսկ և 9
Քրիստոս մեռաւ և եկեաց, զի մեռելոց և կենդանեաց առ-
հասարակ տիրեսցէ[11]: • Դու զի՞ դատիս զեղբայր քո. կամ 10
ընդէ՞ր անգոսնես զեղբայր քո: Քանզի ամենեքին կալոց եմք
առաջի ատենին Քրիստոսի[12]: • Զի գրեալ է. կենդանի եմ 11
ես՝ ասէ Տէր, զի ինձ կրկնեսցի ամենայն ծունր և ամենայն
լեզու խոստովան լիցի Աստուծոյ[13]: • Ապա ուրեմն՝ իւրա- 12
քանչիւրոք 'ի մէնջ ընդ անձին համարս տացէ Աստուծոյ[14]:

[1] Եփե. 5.11. Կղ. 3. 8: Եփե. 6.13: 1.Թես. 5. 8. Փիլ. 4. 8: [2] Հռով. 12.17. Ղուկ. 21.34: 2.Օրէ. 21.20. 21: 1.Թագ. 25.36: 3.Թագ. 16. 9. Եսթեր. 1. 8. Սաղ. 106.27. Առակ. 20. 1: 23.21.29.30. Եսայ. 5.11. 22: 28. 1. 7. Ովսէ. 4.11. Ղուկ. 21.34: 1.Կոր. 6.10. Եփե. 5.18: 1.Կոր. 6. 9. Եփե. 5. 5. Յակ. 5. 2. Առակ. 14.30: 1.Կոր. 3. 3. Գաղ. 5.19.—21. Յակ. 3.14. 16. [3] Գաղ. 3.27. Եփե. 4.24. Կղ. 3.10. Գաղ. 5.16: 1.Պետ. 2.11. [4] Մատթ. 12.20. Հռով. 15.1. 7: 1.Կոր. 8. 9. 11:9. 19.22: 10,24.33:13. 5:2.Կոր. 11. 29. Գաղ. 6.1. 2. Փիլ. 2.4.5: 1.Թես. 5.14. [5] Հռով. 14: 1.Կոր. 10.25: 1.Տիմ. 4.4. Տիտ. 1.15. [6] Կղ. 2.16. [7] Յակ. 4.12. Մատթ. 7.1. Եսայ. 40.29. [8] Գաղ. 4.10. Կղ. 2.16. Հռով. 3. [9] Գաղ. 4.10: 1.Կոր. 10.31: 1.Տիմ. 4.3: [10] 1.Կոր. 6.19.20. Գաղ. 2.20: 1.Թես. 5.10: 1.Պետ. 4.2. Հռով. 6.11: [11] 2.Կոր. 5.15. Գործ. 10.36. [12] Մատթ. 25.31.32. Գործ. 10.42: 17.31: 2.Կոր. 5.10. Յուդայ. 14.15. [13] Եսայ. 45.23. Յոհ. 5.23. Փիլ. 2.9.—11. Յայտ. 5.13. [14] Մատթ. 12.36: 16.27: 25.36: 16.27: 25.36. Յոհ. 5.29. Հռով. 2.6.7: 2.Կոր. 5.10. Գաղ. 6.5: 1.Պետ. 4.5.

13 Այսուհետեւ՝ մի՛ զմիմեանս դատեսցուք. այլ առաւել
զայս դիք 'ի մտի՝ չդնել գայթագղութիւն եղբօրն [1]: •
14 Զայս գիտեմ, եւ հաստատեալ եմ 'ի Քրիստոս Յիսուս,
զի ոչ ինչ է պիղծ նովաւ. բայց այնմ, որ համարիցի ոք
15 ինչ պիղծ՝ նմա է պիղծ [2]: • Զի եթէ վասն կերակրոյ
եղբայրն քո տրտմի, ոչ եւս սիրով գնայցես. մի՛ կերակրովք
քով զնա կորուսաներ, վասն որոյ Քրիստոսն մեռաւ [3]: •
16 Մի՛ հայհոյեսցի բարին ձեր [4]: • Զի ոչ է արքայութիւնն
17 Աստուծոյ կերակուր եւ ըմպելի, այլ արդարութիւն եւ խնդու-
18 թիւն եւ խաղաղութիւն 'ի հոգին սուրբ [5]: • Զի որ յայսմ
ծառայէ Քրիստոսի, հաճոյ է Աստուծոյ՝ եւ ընտիր մարդ-
19 կան [6]: • Արդ այսուհետեւ զհետ երթիցուք զխաղաղութեան,
20 եւ զշինութեան՝ որ առ միմեանս [7]: • Մի՛ վասն կերակրոյ
քակեր զգործ Աստուծոյ: ամենայն ինչ սուրբ է. այլ չար
21 այնմ մարդոյ է՝ որ խղճիւն ուտիցէ [8]: • Լաւ է ոչ ուտել
միս, եւ ոչ ըմպել գինի. եւ ոչ որով եղբայրն քո գայթագղի
22 կամ գլթէ կամ տկարանայ [9]: • Դու ապաքէն հաւատս
ունիս, կա՛լ առանձինն առաջի Աստուծոյ. երանի որ ոչ
23 դատիցի զանձն, որով զընկերն փորձիցէ [10]: • Բայց որ
խղճէն, թէպէտ եւ ուտիցէ՝ դատապարտեալ է՝ զի ոչ
ըստ հաւատոց, զի ամենայն ինչ որ ոչ 'ի հաւատոց է՝ մեղք
են: Այլ այնմ, որ կարողն է հաստատել զձեզ ըստ աւետարա-
նիս իմում եւ ըստ քարոզութեանն Յիսուսի Քրիստոսի, ըստ
յայտնութեան խորհրդոյն ժամանակօքն յաւիտենից լռեցե-
լոյ, եւ յայտնելոյ այժմիկ 'ի ձեռն գրոց մարգարէականաց՝
ըստ հրամանի մշտնջենաւորին Աստուծոյ, 'ի հնազանդու-
թիւն հաւատոց, յամենայն հեթանոսս ծանուցելոյ՝ միայնոյ
իմաստնոյն Աստուծոյ, 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. որում
փառք յաւիտեանս. ամէն [11]:

ԳԼՈՒԽ ՀՆԳԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ:

1 Պարտ է մեզ՝ որ կարողս եմք՝ զտկարութիւն տկարացն
2 բառնալ. եւ մի՛ անձանց եւ եթ հաճոյ լինել [12]: • Այլ
իւրաքանչիւրոք 'ի մէնջ ընկերին հաճոյ լիցի 'ի բարիս՝
3 վասն շինութեան [13]: • Քանզի եւ Քրիստոս ոչ եթէ

[1] Մտ. 18. 7: 1.Կր. 8. 9. 13:10.32: 2.Կր. 6. 3.
[2] Հռմ. 2.20. Գր. 10.15: 1.Կր.10.25: 1.Տմ. 4. 4. Տտ. 1.15: 1.Կր.8.7.10:
[3] 1.Կր. 8.11.
[4] Հռ. 12.17.
[5] Մտ. 6.33: 1.Կր. 8. 8. Եբ. 13. 9. Մտ.5.6.20: Յհ. 16.33. Հռ. 12.12: 15.13:
[6] 2.Կր. 8.21.
[7] Սղ. 33.14. Մր. 9.49. Հռ. 12.18: 15. 2: 1.Կր. 14.12. 26: 2.Կր.12.19. Եփ. 4.11. 12.29: 1.Թս. 5.11: 1.Տմ. 1. 4. Յ--դր.ի.20.
[8] Հռմ.14.15. Մտ. 15.11. Գր. 10 15: 1.Կր. 6. 9. —12. Տտ. 1.15:
[9] 1.Կր. 8.13:
[10] 1.Յհ. 3.21.
[11] Տտ. 1.15. Եբ. 11. 6.
[12] Գղ. 6. 1. Հռ. 14. 1.
[13] 1.Կր. 9.19. 22:10.24.33:

13. 5. Փիլ.2.4. 5. Հռ. 14.19

անձին հաճոյ եղեւ, այլ որպէս և գրեալ է. Նախատինք
նախատողաց քոց անկան 'ի վերայ իմ[1]: * Բայց որ ինչ 4
գրեցաւն՝ 'ի մեր վարդապետութիւն գրեցաւ. զի համբեր-
ութեամբն և մխիթարութեամբ գրոց. զյոյսն ընկալցուք[2]:
* Այլ Աստուած համբերութեան և ամենայն մխիթարու- 5
թեան, տացէ ձեզ զնոյն խորհել ընդ միմեանս ըստ Յի-
սուսի Քրիստոսի[3]. * Զի միաբանութեամբ 'ի մի բերան 6
փառաւոր առնիցէք զԱստուած, և զՀայր Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի[4]: * Վասն որոյ ընկալարուք զմիմեանս. 7
որպէս և Քրիստոս ընկալաւ զձեզ 'ի փառս Աստուծոյ[5]:
Ասեմ, թէ Քրիստոսի սպասաւոր թլփատութեանն 8
լինել՝ վասն ճշմարտութեանն Աստուծոյ էր. առ 'ի հաս-
տատուն առնելոյ զաւետիս հարցն[6]: * Այլ հեթանոսք 9
վասն ողորմութեան փառաւոր առնեն զԱստուած, որպէս
և գրեալ է. վասն այսորիկ գոհացայց զքէն 'ի հեթանոսս,
և անուան քում սաղմոս ասացից[7]: * Եւ դարձեալ 10
ասէ. ուրախ լերուք հեթանոսք ընդ ժողովրդեան նորա[8]:
* Եւ դարձեալ թէ, օրհնեցէք ամենայն հեթանոսք 11
զՏէր, և գովեցէք զնա ամենայն ժողովուրդք[9]: * Եւ 12
դարձեալ Եսայի ասէ. եղիցի արմատն Յեսսեայ. և որ
կանգնելոցն է՝ իշխան հեթանոսաց, 'ի նա հեթանոսք յու-
սասցին[10]: * Այլ Աստուած յուսոյ լի արասցէ զձեզ 13
ամենայն խնդութեամբ և խաղաղութեամբ, առաւելուլ
ձեզ յուսով զօրութեամբ Հոգւոյն սրբոյ[11]:
Հաստատեալ եմ և ես ինքնին եղբարք իմ՝ վասն ձեր, 14
զի և դուք լի էք բարութեամբ, լի էք ամենայն գիտու-
թեամբ, կարող էք և զմիմեանս խրատել[12]: * Այլ համար- 15
ձակագոյնս գրեցի առ ձեզ եղբարք իմ՝ փոքր 'ի շատէ,
իբրև յիշեցուցանելով ձեզ վասն շնորհացն՝ որ տուեալ են ինձ
յԱստուծոյ[13]. * Լինել ինձ սպասաւոր Յիսուսի Քրիստոսի 16
'ի հեթանոսս. ըղձակերտս առնել զաւետարանն Աստուծոյ,
զի եղիցի պատարագն հեթանոսաց ընդունելի՝ սրբեալ Հոգւովն
սրբով[14]: * Ունիմ այսուհետեւ պարծանս 'ի Քրիստոս Յիսուս 17
առ Աստուած[15]: * Քանզի ոչ իշխեմ խօսել ինչ՝ զոր 18
ոչ գործեաց Քրիստոս ինև 'ի հնազանդութիւն հեթանոսաց՝

[1] Մտթ. 26.39. Յհ. 5.30: 6.38. Սաղ. 68.10.
[2] Հռ. 4.23. 24: 1.Կր. 9. 9. 10: 10.11: 2.Տիմ. 3.16. 17.
[3] Հռ. 12.16: 1.Կր. 1.10. Փիլ. 3.16. Յհ. 17.11.
[4] Գր. 4.24. 32.
[5] Հռ. 14. 1. 3: 5. 2:
[6] Մտթ. 15.24. Յհ. 1.11. Գր. 3.25. 26: 13.46. Հռ. 3. 3: 2.Կր. 1.20.
[7] Յհ. 10.16. Հռ. 9.23. Սաղ. 17.50:
[8] 2.Օրէ.32.43.
[9] Սաղ. 116. 1.
[10] Ծն. 49.10. Ես. 11. 1. 10.Յայ.5. 5: 22.16.
[11] Հռ. 12.12: 14.17:
[12] 2.Պետ.1.12: 1.Յհ. 2.21: 1.Կր.8. 1. 7. Ես. 10.
[13] Հռ. 1. 5: 12. 3. Գաղ. 1.15. Եփէ. 3.7. 8.
[14] Հռ. 11.13. Գող2.7.8.9: 1.Տիմ. 2. 7: 2.Տիմ. 1.11. Ես.66.20. Փիլ.2.17.
[15] Եբր.5.1.

19 բանիւք և արդեամբք[1], • Զօրութեամբ նշանաց և
արուեստից, զօրութեամբ Հոգւոյն սրբոյ. որպէս ինձ յե-
րուսաղէմէ և շուրջ մինչև 'ի կողմանս Իլիւրիկեցւոց լնուլ
20 զաւետարանն Քրիստոսի[2]: • Այնպէս առատացեալ յաւե-
տարանել, ոչ ուր անուանեցաւ Քրիստոս, զի մի՛ իբրև
յայլոյ հիման վերայ շինիցեմ, այլ որպէս և գրեալ է[3],
21 • Թէ որոց ոչ պատմեցաւ վասն նորա՝ տեսցեն, և
22 որոց ոչ իցէ լուեալ՝ 'ի միտ առցեն[4]: • Վասն որոյ
23 շատ խափանեցայ գալ առ ձեզ[5]: • Բայց արդ՝ ոչ ևս
գոյ ինձ տեղի 'ի կողմանս յայսոսիկ. և անձուկ յոյժ ունիմ
24 'ի բազում ամաց գալ առ ձեզ[6]: • Յորժամ անցանիցեմ
'ի Սպանիա, ակն ունիմ յանցանելն առ նոսա՝ տեսանել զձեզ.
և 'ի ձէնջ յուղարկիլ անդր, եթէ նախ իսկ փոքր 'ի շատէ
25 ձեօք լցայց[7]: • Բայց այժմ երթամ յԵրուսաղէմ
26 պաշտել զսուրբսն[8]: • Քանզի հաճոյ թուեցաւ Մակե-
դոնացւոցն և Աքայեցւոցն հաղորդութիւն ինչ առնել ընդ
27 աղքատս սրբոցն՝ որ են յԵրուսաղէմ[9]: • Հաճոյ թուե-
ցաւ, քանզի և պարտապան իսկ էին նոցա. զի եթէ
հոգևորացն նոցա հաղորդ եղեն հեթանոսք, պարտին և մար-
27 մնաւորացն կցորդ լինել նոցա[10]: • Արդ զայս կատարեալ՝
և կնքեալ զպտուղ նոցա, անցից առ ձեօք 'ի Սպանիա[11]: •
29 • Զայս գիտեմ, զի 'ի գալն առ ձեզ, լրութեամբ օրհ-
նութեան աւետարանին Քրիստոսի եկից[12]:
30 Աղաչեմ զձեզ եղբարք 'ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի և սիրով Հոգւոյն, պատերազմակից լինել ինձ
31 յաղօթս վասն իմ առ Աստուած[13]. • Զի ապրեցայց
յապստամբացն, որ 'ի Հրէաստանի են. և պաշտօնն իմ որ
32 յԵրուսաղէմ, ընդունելի լիցի սրբոցն[14]. • Զի խնդու-
թեամբ եկեալ առ ձեզ 'ի կամս Աստուծոյ, հանգեայց
33 ընդ ձեզ[15]: • Եւ Աստուած խաղաղութեան եղիցի ընդ
ձեզ ամենեսին. ամէն[16]:

Գլուխ Վեշտասաներորդ.

1 Յանձն առնեմ ձեզ զՓիբէ զքոյր մեր, որ է սպասաւոր
2 եկեղեցւոյն Կենքրեացւոց[17]. • Զի զնա ընկալջիք 'ի Տէր՝

[1] Գոր. 21.19. Գաղ. 2. 8. Հռ. 1. 5: 16.26.
[2] Գոր. 19.11: 2.Կոր.12.12:
[3] 10.13.15.16.
[4] Ես. 52.15.
[5] Հռ. 1.13: 1.Թես. 2.17. 18.
[6] Հռով. 32. Գոր. 19.21. Հռ. 1.11.
[7] Գոր. 15. 3. Հռով. 32.
[8] Գոր. 19.21: 20.22:24.17:
[9] 1.Կոր.16.1.2: 2.Կոր. 8. 1: 9. 2.12.
[10] Հռ. 11.17: 1.Կոր. 9.11. Գաղ. 6. 6.
[11] Փիլ. 4.17.
[12] Հռ. 1.11.
[13] Փիլ. 2. 1: 2.Կոր. 1.11. Կող. 4.12:
[14] 2.Թես.3. 2: 2.Կոր. 8. 4.
[15] Գոր. 18.21. Հռ. 1.10: 1.Կոր. 4.19: Յակ. 4.15: 1.Կոր.16.18: 2.Կոր. 7.13: 2.Տիմ. 1.16. Փիլիմ. 7. Եբ. 20.
[16] Հռ. 16.20: 1.Կոր.14.33: 2.Կոր.13.11. Փիլ. 4. 9: 1.Թես.5.23: 2.Թես.3.16. Եբր. 13.20.
[17] Գոր. 18.18.

արժանի սրբոց, և վերակացու լինիջիք նմա՝ յոր պէտս իրաց
և կոչեսցէ զձեզ. քանզի և նա վերակացու եղև բազմաց,
և ինձ իսկ գլխովին[1]: • Ողջոյն տաջիք պրիսկեայ և ակուի- 3
ղեայ՝ գործակցաց իմոց 'ի Քրիստոս Յիսուս[2]. • Որք ընդ 4
անձին իմոյ զիւրեանց պարանոցս մատուցին. զորոց ոչ ես
միայն գոհանամ, այլ և ամենայն եկեղեցիք հեթանոսաց: •
Եւ առ տնին եկեղեցւոյն նոցա: ողջոյն տաջիք եպենետեայ 5
սիրելւոյ իմոյ՝ որ է պտուղ ասիացւոց 'ի Քրիստոս[3]: •
Ողջոյն տաջիք մարեայ՝ որ բազում վաստակս վաստակեաց 6
'ի ձեզ: • Ողջոյն տաջիք անդրոնիկեայ և յունեայ 7
ազգականաց իմոց՝ և գերեկցաց, որք երևելիքն իսկ են
յառաքեալս. որք և յառաջ իսկ քան զիս եղեն 'ի Քրիստոս[4]:
• Ողջոյն տաջիք ամպղեայ սիրելւոյ իմոյ 'ի Տէր: • 8
Ողջոյն տաջիք ուրբանեայ գործակցի իմոյ 'ի Տէր, և 9
ստաքեայ սիրելւոյ իմոյ: • Ողջոյն տաջիք ապեղեայ՝ որ 10
ընտիրն է 'ի Տէր: • Ողջոյն տաջիք նոցա, որ յարիստա- 11
բուղեայ տանէ անտի են. ողջոյն տաջիք հերովդիոնեայ
ազգականի իմոյ. ողջոյն տաջիք այնոցիկ՝ որք 'ի նարկիսեայ
տանէն իցեն 'ի Տէր: • Ողջոյն տաջիք տրիփանեայ և 12
տրիփոսեայ վաստակաւորաց 'ի Տէր. ողջոյն տաջիք պերսի-
դեայ սիրելւոյ, որ բազում վաստակս վաստակեաց 'ի Տէր:
• Ողջոյն տաջիք ռուփեայ ընտրելոյ 'ի Տէր, և մօր 13
նորա և իմոյ[5]: • Ողջոյն տաջիք ասինկրիտեայ՝ փղեգոն- 14
տեայ՝ երմեայ՝ պատրոբայ՝ երմայ, և որ ընդ նոսա եղբարք
իցեն: • Ողջոյն տաջիք փիղողոգեայ՝ յուղեայ՝ ներեայ՝ և 15
քեռ նորա. և ողոմպեայ, և որ ընդ նոսա սուրբք ամենեքին
իցեն: • Ողջոյն տաջիք միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան: 16
ողջոյն տան ձեզ ամենայն եկեղեցիք Քրիստոսի[6]:
Աղաչեմ զձեզ եղբարք՝ գիտել զայնպիսիսն, որ հերձ- 17
ուածս և գայթակղութիւնս առնիցեն արտաքոյ վարդապետու-
թեանն՝ զոր դուքն ուսայք. և խորշեցարուք 'ի նոցանէ[7]:
• Զի այնպիսիքն Տեառն մերում Քրիստոսի ոչ ծառայեն, 18
այլ իւրեանց որովայնի. և քաղցրաբանութեամբ և օրհնու-
թեամբ պատրեն զսիրտս անմեղաց[8]: • Զի ձեր հնազան- 19
դութիւնն առ ամենեսեան համբաւ է. և արդ՝ 'ի ձեզ
ուրախ եմ. բայց կամիմ զձեզ իմաստունս լինել 'ի բարիս՝

[1] Փիլ. 2.29: 3.Յով. 5. Եւ. 6.
[2] Գործ. 18. 2. Եւ. 18.26: 2.Տիմ. 4.19.
[3] 1.Կոր. 16.19 Կող. 4.15. Փիլիմ. 2: 1.Կոր.16.15.
[4] Գաղ. 1.22.
[5] 2.Յով. 1:
[6] 1.Կոր.16.20: 2.Կոր.13.12: 1.Թես.5.26: 1.Պետ.5.14.
[7] Գործ. 15. 1. Եւ. 5.24: 1.Տիմ. 6. 3: 1.Կոր. 5. 9. 11: 2 Թես. 3. 6.14: 2.Տիմ. 3. 5. Տիտ. 3.10: 2.Յով. 10.
[8] Փիլ. 3.19: 1.Տիմ. 6. 5. Կող. 2. 4: 2.Տիմ.3. 6. Տիտ. 1.10: 2.Պետ.2. 3.

20 և անմեղս ՚ի չարիս [1]: • Եւ Աստուած խաղաղութեան
խորտակեսցէ զսատանայ ընդ ոտիւք ձերովք մերձ ընդ մերձ.
Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ձեզ [2]:
21 Ողջոյն տայ ձեզ Տիմոթէոս եղբայր և գործակից իմ, և
Ղուկիոս, և Յասոն, և Սոսիպատրոս ազգականք իմ [3]: •
22 Ողջոյն տամ ձեզ՝ և ես Տերտիոս, որ զԹուղթս գրեցի
23 ՚ի Տէր: • Ողջոյն տայ ձեզ Գայիոս ասպնջական իմ, և
ամենայն եկեղեցւոյն: ողջոյն տայ ձեզ Երաստոս շահապ
24 քաղաքիս, և Կուարտոս եղբայր [4]: • Շնորհք Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ձեզ ընդ ամենեսին. ամէն [5]:
25 Այլ այնմ, որ կարողն է հաստատել զձեզ ըստ աւետարա-
նիս իմում, և ըստ քարոզութեանն Յիսուսի Քրիստոսի,
ըստ յայտնութեան խորհրդոյ այսորիկ՝ ժամանակօք յաւի-
26 տենից լռեցելոյ [6], • Եւ յայտնելոյ այժմիկ ՚ի ձեռն
գրոց մարգարէականաց՝ ըստ հրամանի մշտնջենաւորին Աս-
տուծոյ, ՚ի հնազանդութիւն հաւատոյ. յամենայն հե-
27 թանոսս ծանուցելոյ [7], • Միայնոյ իմաստնոյն Աստուծոյ
՚ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. նմա պատիւ և փառք յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն [8]:

[1] Հռ. 1. 8. Մտ. 10.16: 1.Կր.14.20.
[2] Հռմր. 24. Ծն. 3.15. Հռ. 15.33: 1.Կր.16.23: 2.Կր.13.14. Փլ. 4.23: 1.Թե.5.28: 2.Թե.3.18. Յայ. 22.21.
[3] Գր. 16. 1. Փլ. 2.19. Կղ. 1. 1: 1.Թե.3. 2: 1.Տմ. 1. 2. Եբր. 13.23. Գր. 13. 1: 17.5: 20. 4.
[4] Գր. 19.22: 1.Կր. 1.14: 2.Տմ. 4.20.
[5] Հռմր. 20: 1.Թե. 5.28.

[6] Եփ.3.20: 1.Թե.3.13: 2.Թե.2.17:3.3. Յուդայ.24. Հռ.2.16. Եփ.1.9:3.3.4.5: Կղ.1.27: 1.Կր.2.7. Եփ.3.5.9. Կղ.1.26. [7] Եփ.1.9: 2.Տմ.1.10. Տտ.1.2.3: 1.Պտ.1.20. Գր.6.7. Հռ.1.5:15.18. [8] 1.Տմ.1.17: 6.16. Յուդայի.25.

Առ Հռովմայեցիս գրեցաւ ՚ի Կորնթոսէ ՚ի ձեռն Փիբեայ սարկաւագի:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԿՈՐՆԹԱՑԻՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Գլուխ Առաջին .

[1] Հռով. 1. 1: Պօղոս կոչեցեալ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամօքն 1
2.Կոր. 1. 1. Եփե. 1. 1. Աստուծոյ , և Սոսթենէս եղբայր[1]. • Եկեղեցւոյդ Աս- 2
Կող. 1. 1. տուծոյ որ է 'ի Կորնթոս՝ սրբելոց 'ի Քրիստոս Յիսուս ,
Գործ. 18. 17. կոչեցելոց սրբոց՝ ամենեքումբք հանդերձ , որք կարդան
[2] Յուդայ. 1. Յով. 17. 19. զանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի յամենայն տեղիս
Գործ. 15. 9. նոցա՝ և մեր[2]: • Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն 3
Հռով. 1. 7: յԱստուծոյ հօրէ մերմէ՝ և 'ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրի-
2.Տիմ. 1. 9. Գործ. 9. 14. ստոսէ[3]:

21: 22. 16: Գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ յամենայն ժամ վասն ձեր՝ 4
2.Տիմ. 2. 22: 'ի վերայ շնորհացն Աստուծոյ՝ որ տուեալ են ձեզ 'ի Քրի-
1.Կոր. 8. 6. Հռով. 3. 22: ստոս Յիսուս[4]: • Զի յամենայնի մեծացարուք դուք 5
10. 12. նովաւ՝ ամենայն բանիւ և ամենայն գիտութեամբ[5]. •
[3] Հռով. 1. 7: Որպէս վկայութիւնն իսկ Աստուծոյ հաստատեցաւ 'ի ձեզ[6]. 6
2.Կոր. 1. 2. Եփե. 1. 2: • Զի դուք մի՛ նուազիցիք՝ և մի՛ իւիք շնորհօք , ակն- 7
1.Պետ. 1. 2. կալեալ յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[7].
[4] Հռով. 1. 8: • Որ և հաստատեսցէ զձեզ մինչև 'ի կատարած՝ անարատս՝ 8
[5] 1.Կոր. 12. 8: 2.Կոր. 8. 7: յօր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[8]: • Հաւատարիմ 9
[6] 1.Կոր. 2. 1: է Աստուած , որով կոչեցարուք 'ի հաղորդութիւն որդւոյ
2.Տիմ. 1. 8. նորա Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ[9]:
Յով. 1. 2. Աղաչեմ զձեզ եղբարք անուամբն Տեառն մերոյ Յի- 10
[7] Փիլ. 3. 30. Տիտ. 2. 13: սուսի Քրիստոսի . զի զնոյն բան ունիցիք ամենեքեան ,
2.Պետ. 3. 12. և մի՛ իցեն 'ի ձեզ հերձուածք , քանզի էիք հաստատեալք

Կղ.3.4. [8] 1.Թես.3, 13.Կղ.1.22: 1.Թես.5.23: [9] Եսա.49 7: 1.Կոր.10.13: 1.Թես.5.24: 2.Թես. 3.3. Եբր.10.23. Յով.15.4: 17.21: 1.Յով.1.3: 4.13.

11 'ի նոյն միտս և 'ի նոյն հանճար[1]: • Ազդ եղև ինձ
վասն ձեր եղբարք՝ 'ի Քղուացւոց անտի, թէ հակառակու-
12 թիւնք են 'ի ձեզ: • Եւ արդ ասեմ իսկ, եթէ իւրա-
քանչիւրոք 'ի ձէնջ ասէ. ես Պօղոսեան եմ, և միւսն՝
եթէ ես Ապօղոսեան, և միւսն՝ եթէ ես Կեփայեան. և
13 միւսն՝ եթէ ես Քրիստոսեան[2]: • Իսկ արդ՝ բաժանեալ
ի՞նչ իցէ Քրիստոս, մինթէ Պօղո՞ս 'ի խաչ ելեալ իցէ
14 վասն ձեր, կամ յանուն Պօղոսի՞ մկրտեցարուք[3]: • Գո-
հանամ զԱստուծոյ իմոյ՝ զի ոչ զոք 'ի ձէնջ մկրտեցի՝
բայց միայն զԿրիսպոս՝ և զԳայիոս. զի մի՛ ոք ասիցէ[4],
15 • Թէ յիմ անուն մկրտեցարուք: • Տալ եւս
16 կնիք և տանն Ստեփանեայ. և զայլ ոք ոչ գիտեմ ամե-
նևին՝ թէ մկրտեցի[5]:
17 Զի ոչ առաքեաց զիս Քրիստոս մկրտել՝ այլ աւետա-
րանել. ոչ ճարտարութեամբ բանից, զի մի՛ ընդունայն լիցի
18 խաչն Քրիստոսի[6]: • Զի ճառ խաչին, կորուսելոցն
յիմարութիւն է. այլ փրկելոցս մեզ՝ զօրութիւն Աստու-
19 ծոյ[7]: • Զի գրեալ է. կորուսից զիմաստութիւն
իմաստնոց. և զխորհուրդս խորհրդականաց արհամարհեցից[8]:
20 • Ո՞ւր իմաստուն, ո՞ւր դպիր, ո՞ւր քննիչ աշխարհի-
ս այսորիկ. ո՞չ ապաքէն յիմարեցոյց Աստուած զիմաստու-
21 թիւն աշխարհիս այսորիկ[9]: • Քանզի իմաստութեամբն
Աստուծոյ ոչ ծանեաւ աշխարհ իմաստութեամբն զԱստուած.
հաճեցաւ Աստուած յիմարութեամբ քարոզութեանն՝ ապրե-
22 ցուցանել զհաւատացեալս[10]: • Իսկ որովհետև Հրեայք
նշան հայցեն, և հեթանոսք զիմաստութիւն խնդրեն[11]. •
23 Մեք քարոզեմք զխաչելեալն Քրիստոս, Հրէից գայթագ-
24 ղութիւն, և հեթանոսաց յիմարութիւն[12]. • Բայց
նոցին իսկ կոչեցելոցն Հրէից և հեթանոսաց, զՔրիստոս՝ Աս-
25 տուծոյ զօրութիւն՝ և Աստուծոյ իմաստութիւն[13]: • Զի
յիմարն Աստուծոյ իմաստնագոյն է քան զմարդիկ. և տկարն
Աստուծոյ զօրագոյն է քան զմարդիկ:
26 Թէպէտ և զձեր իսկ կոչումն տեսէք եղբարք, զի
ոչ բազում իմաստունք ըստ մարմնոյ, և ոչ բազում

[1] Հռ. 12.16: 15. 5: 2.Կր.13.11. Փլ. 2. 2: 3.16: 1.Պետ. 3. 8: 1.Կր.11.18:
[2] 1.Կր. 3. 4. Գր. 18.24: 19. 1: 1.Կր.16.12. Յհ. 1.42:
[3] 2.Կր.11. 4. Եփ. 4. 5.
[4] Գր. 18. 8. Հռ. 16.23.
[5] Գր. 16.15: 1.Կր. 16.15. 17:
[6] 1.Կր. 2. 1. 4.13: 2.Պետ. 1.16:
[7] 2.Կր. 2.15. Գր. 17.18: 1.Կր 2.14: 15. 2. Հռ. 1.16. Հռմր. 24.
[8] Յբ. 5.12. 13. Ես. 29.14. Եր. 8. 9.
[9] Ես. 33.18. Յբ. 12.17. 20.24. Ես. 44.25. Հռ. 1.22.
[10] Հռ. 1.20. 21.28. Մտ. 11.25. Ղկ. 10.21.
[11] Մտ.12.38: 16. 1. Մր. 8.11. Ղկ. 11.16. Յհ.4.48.
[12] Ես.8.14. Մտ.11.6: 13.57. Ղկ.2.34. Յհ.6.61,67. Հռ.9.32. Գղ.5.11: 1.Պետ. 2.8. Հռմր.16: 1.Կր.2.14.
[13] Հռ. 1.4.16. Հռմր.18. Կղ.2.3.

[1] Յ-հ. 7.48. [2] Մ-տ. 11.25. Յ-կ. 2. 5. Ս-ղ. 8. 3. [3] Հ-ռ. 4.17: 1.Կ-ր. 2. 6. [4] Հ-ռ. 3.27. Եփ. 2. 9. [5] Հ-ւմ. 24. Երե. 23.5.6. Հ-ռ. 4.25: 2.Կ-ր. 5.21. Փիլ. 3. 9. Յ-հ. 17.19. Եփ. 1. 7. [6] Երե. 9.23. 24: 2.Կ-ր. 10.17. [7] Հ-ւմ. 4.13: 1.Կ-ր. 1.17: 2.Կ-ր. 10.10: 11. 6: 1.Կ-ր. 1. 6. [8] Գ-ղ. 6.14. Փիլ. 3. 8. [9] Գ-ր. 18. 1. 6.12 2.Կ-ր. 4. 7: 10. 1.10:11. 30: 12.5. 9. Գ-ղ. 4.13. [10] Հ-ւմ. 1: 1.Կ-ր. 1.17: 2.Պետ. 1.16: Հ-ռ. 15.19: 1.Թե. 1. 5: [11] 2.Կ-ր. 4. 7: 6. 7: [12] 1.Կ-ր. 14.20: Եփ. 4.13. Փիլ. 3.15: Եբր. 5.14: 1.Կ-ր. 1.20:

հզօրք, և ոչ բազում ազնուականք[1]. • Այլ զյիմարս 27
աշխարհիս ընտրեաց Աստուած՝ զի յամօթ արասցէ զի-
մաստունս. և զտկարս աշխարհիս ընտրեաց Աստուած՝ զի
յամօթ արասցէ զհզօրս[2]. • Եւ զանարգս աշխարհի 28
և զարհամարհեալս ընտրեաց Աստուած, և զոչ ինչսն, զի
զէսն ինչ խափանեսցէ[3]. • Որպէս զի մի՛ պարծեսցի 29
ամենայն մարմին առաջի Աստուծոյ[4]: • Զի 'ի նմանէ 30
դուք էք 'ի Քրիստոս Յիսուս. որ եղև մեզ իմաստու-
թիւն յԱստուծոյ, արդարութիւն և սրբութիւն և փրկու-
թիւն[5]. • Զի որպէս և գրեալ է. որ պարծին՝ 31
'ի Տէր պարծեսցի[6]:.

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ :

Եւ ես թէպէտ և եկի առ ձեզ՝ եղբարք՝ ոչ ըստ 1
առաւելութեան ինչ բանից իմաստութեան պատմել ձեզ
զվկայութիւն Աստուծոյ[7]: • Զի ոչ եթէ 'ի մտի 2
եդի գիտել ինչ 'ի ձեզ՝ բայց միայն զՅիսուս Քրիստոս՝
և զնոյն 'ի խաչ ելեալ[8]: • Եւ ես տկարութեամբ՝ 3
և երկիւղիւ և դողութեամբ բազմաւ եղէ առ ձեզ[9]. •
Եւ բանն իմ և քարոզութիւն, ոչ պատիր բանիւք իմաս- 4
տութեան՝ այլ արդեամբք հոգւոյն և զօրութեամբ[10]. •
Զի հաւատք ձեր մի՛ իցեն իմաստութեամբ մարդկան, 5
այլ զօրութեամբ Աստուծոյ[11]:

Զիմաստութիւն խօսիմք ընդ կատարեալս. զիմաստու- 6
թիւն՝ ոչ զաշխարհիս այսորիկ, և ոչ զիշխանաց աշ-
խարհիս այսորիկ զխափանելեացս[12]. • Այլ խօսիմք զԱս- 7
տուծոյ իմաստութիւնն ծածուկ խորհրդով, զոր յառաջ
քան զյաւիտեանս սահմանեաց Աստուած 'ի փառս մեր[13].
• Զոր ոչ ոք յիշխանաց աշխարհիս այսորիկ ծանեաւ. 8
զի եթէ էր ծանուցեալ՝ ոչ արդեօք զՏէրն փառաց
'ի խաչ հանէին[14]: • Այլ որպէս և գրեալ է. զոր 9
ակն ոչ ետես, և ունկն ոչ լուաւ, և 'ի սիրտ մարդոյ
ոչ անկաւ, պատրաստեաց Աստուած սիրելեաց իւրոց[15]: •

3.19: Հ-ւմ. 1:13: 2.Կ-ր. 1.12. Յ-կ. 3.15: 1.Կ-ր. 1.28. [13] Հ-ռ. 16.25.26. Եփ. 3.5. 9. Կ-ղ. 1. 26: 2.Տիմ. 1. 9. [14] Մ-տ. 11.25. Յ-հ. 7.48. Գ-ր. 13.27: 2.Կ-ր. 3.14. Ղ-կ. 23.34. Գ-ր. 3.17. Յ-հ. 16.3. [15] Ե-ս. 64.4.

10 Այլ մեզ յայտնեաց Աստուած հոգւովն իւրով. զի Հոգին
11 զամենայն քննէ՝ և զխորս Աստուծոյ[1]: • Զի ո՞ ոք
'ի մարդկանէ գիտէ ինչ զմարդոյն, եթէ ոչ հոգի մարդոյն
որ 'ի նմա. նոյնպէս և ոչ զԱստուծոյսն ոք գիտէ՝ եթէ
12 ոչ Հոգին Աստուծոյ[2]: • Այլ մեք ոչ եթէ զհոգի
աշխարհիս առաք՝ այլ զՀոգին որ յԱստուծոյ. զի ծանի-
13 ցուք զայն՝ որ յԱստուծոյն շնորհեցաւ մեզ[3]: • Եւ
զոր խօսիմքս՝ ոչ եթէ մարդկեղէն ուսմամբ ճարտարու-
թեամբ բանից, այլ վարդապետութեամբն Հոգւոյն ընդ
14 հոգևորս զհոգևորսն համեմատեմք[4]: • Քանզի շնչաւոր
մարդ ոչ ընդունի զՀոգւոյն Աստուծոյ՝ զի յիմարութիւն
է նմա. և ոչ կարէ գիտել՝ եթէ հոգեպէս քննիցի[5]: •
15 իսկ հոգևորն քննէ զամենայն, և ինքն յումեքէ ոչ քննի[6]:
16 • իսկ արդ՝ ո՞վ գիտաց զմիտս Տեառն, որ և խրատատու-
լինիցի նմա. այլ մեք զմիտս Քրիստոսի ունիմք[7]:

Գլուխ Երրորդ:

1 Եւ ես եղբարք, ոչ կարացի խօսել ընդ ձեզ իբրև
2 ընդ հոգևորս՝ այլ իբրև ընդ մարմնաւորս[8]: • Իբրև
տղայոց 'ի Քրիստոս, կաթն ջամբեցի ձեզ՝ և ոչ կերակուր,
զի ոչ ևս կարէիք. նաև արդ իսկ ոչ կարէք. քանզի
3 դեռ մարմնաւոր էք[9]: • Ուր և արդ են իսկ 'ի ձեզ
հեռ և նախանձ. ո՞չ ապաքէն մարմնաւոր էք՝ և ըստ
4 մարդկան գնայք[10]: • Յորժամ ասէ ոք 'ի ձէնջ՝ ես
պօղոսեան եմ, և միւսն՝ թէ ես ապողոսեան, ո՞չ մարդիկ
էք. իսկ արդ՝ ո՞վ է պօղոս, կամ ո՞վ է ապողոս[11]: •
5 Պաշտօնեայք, որովք հաւատացէքն, և իւրաքանչիւր որ-
6 պէս և Տէր ետ[12]: • Ես տնկեցի, ապողոս ջուր ետ,
7 այլ Աստուած աճեցոյց[13]: • Այսուհետև՝ ոչ այն ոք
ինչ է՝ որ տնկեացն, և ոչ այն՝ որ ջուրն ետ. այլ
8 որ աճեցոյցն Աստուած[14]: • Որ տնկեացն և որ զջուրն ետ՝
մի են. բայց իւրաքանչիւրոք զիւր վարձս առնուցու ըստ
9 իւրում վաստակոց[15]: • Զի Աստուծոյ գործակից եմք,

[1] Մատ. 13.11: 16.17. Յով. 14.26: 16.13: 1.Յով. 2.27. [2] Առա. 20.27: 27.19. Երե. 17. 9. Հռո. 11.33. 34. [3] Հռո. 8.15: [4] 2.Պետ. 1.16: 1.Կոր. 1.17. Հռմր. 4. [5] Մատ. 16.23: 1.Կոր. 1.18. 23. Հռո. 8.5—7. Յուդայ.19. [6] Առա. 28. 5: 1.Թես. 5.21: 1.Յով. 4. 1. [7] Յոբ. 15. 8. Եսա. 40 13. Երե. 23.18. Հռո. 11.34. Յով. 15.15: [8] 1.Կոր. 2.15: 2.14. Եբր. 5.13. [9] Եբր. 5.12: 1.Պետ. 2. 2. Յով. 16.12: [10] 1.Կոր. 1.11: 11.18. Գաղ. 5.20. 21. Յակ. 3.16: [11] 1.Կոր. 1.12. [12] 1.Կոր. 4. 1: 2.Կոր. 3. 3. Հռո. 12.3.6: 1.Պետ. 4.11. [13] Գործ. 18. 4. 8.11: 1.Կոր. 4.15: 9.1: 15.1: 2.Կոր. 10.14.15. Գործ. 18.24.27: 19.1: 1.Կոր. 1.30: 15.10: 2.Կոր. 3.5: [14] 2.Կոր. 12.11. Գաղ. 6.3. [15] Սաղ. 61.13. Հռո. 2.6: 1.Կոր. 4.5. Գաղ. 6.4.5. Յայտ. 2.23: 22.12. Մատ. 16.27.

Աստուծոյ՝ արդիւն էք, Աստուծոյ շինած էք[1]: * Ըստ 10
շնորհացն Աստուծոյ՝ որ տուեալ են ինձ, իբրև իմաստուն
ճարտարապետ հիմն եդի. բայց այլ է՝ որ շինէն. այլ
իւրաքանչիւրոք զգոյշ լիցի՝ թէ որպէս շինիցէ[2]: * Զի 11
հիմն այլ ոք ո՛չ կարէ դնել քան զեդեալն՝ որ է Յիսուս
Քրիստոս[3]: * Եթէ ոք շինէ 'ի վերայ հիմանս այսորիկ՝ 12
ոսկի արծաթ՝ ականս պատուականս՝ փայտ խոտ եղէգն,
* իւրաքանչիւր գործն յայտնելոց է. զի օրն ընտ- 13
րեսցէ. զի հրով յայտնելոց է[4]. * Եւ զիւրաքանչիւր գործն 14
զիա՛րդ և իցէ՝ հուրն փորձեսցէ[5]: * Եթէ ուրուք գործն 15
զոր շինեաց՝ կացցէ, վարձս առցէ. և եթէ ուրուք գործն
այրեսցի՝ տուժեսցի, բայց ինքն կեցցէ. այլ այնպէս՝ որ-
պէս թէ 'ի հուր[6].

Ո՛չ գիտէք՝ եթէ տաճար էք Աստուծոյ՝ և հոգի Աս- 16
տուծոյ բնակեալ է 'ի ձեզ[7]: * Եթէ ոք զտաճար Աս- 17
տուծոյ ապականէ, ապականեսցէ զնա Աստուած. զի տաճար
Աստուծոյ սուրբ է, որ էք դուք: * Մի՛ ոք զանձն 18
խաբեսցէ. եթէ ոք կամեսցի 'ի ձէնջ՝ իմաստուն լինել
յաշխարհիս յայսմիկ. յիմար լիցի՝ զի եղիցի իմաստուն[8]:
* Զի իմաստութիւն աշխարհիս այսորիկ՝ յիմարութիւն 19
է առաջի Աստուծոյ. քանզի գրեալ է՝ թէ որ ըմբռնէ
զիմաստունս 'ի խորագիտութեան իւրեանց[9]: * Եւ դար- 20
ձեալ՝ թէ Տէր ճանաչէ զխորհուրդս իմաստնոց՝ զի են
ընդունայն[10]: * Այսուհետև մի՛ ոք պարծեսցի 'ի մարդ- 21
կանէ[11]: * Զի ամենայն ինչ ձեր է. եթէ պօղոս, եթէ 22
ապողոս, եթէ կեփաս, եթէ աշխարհ, եթէ կեանք, եթէ
մահ, եթէ որկանս, եթէ հանդերձեալքն. ամենայն ինչ ձեր
է. * Դուք Քրիստոսի, Քրիստոս Աստուծոյ[12]: 23

Գլուխ Չորրորդ:

Այսպէս համարեսցին զմեզ մարդիկ, իբրև զպաշտօնեայս 1
Քրիստոսի՝ և հազարապետս խորհրդոցն Աստուծոյ[13]: *
Արդ՝ խնդիր է 'ի մէջ հազարապետաց՝ եթէ ոք հաւատարիմ 2
գտցի: * Այլ ինձ և այս անարգանք են, եթէ 'ի ձէնջ 3

Գոր. 15. 4: 2.Կոր. 6. 1. Եփե. 2.20. Կող. 2. 7. Եբր.3.3. 4: 1.Պետ. 2. 5.
[2] Հռոմ. 6. Հռո. 1. 5: 12. 3:15.20: 1.Կոր. 4.15. Յայ. 21.14: 1.Պետ. 4.11.
[3] Եսա. 28.16. Մատ. 16.18: 2.Կոր.11. 4. Գաղ 1.7. 8. Եփե. 2.20:
[4] 1.Կոր. 4. 5: 1.Պետ. 1. 7: 4.12. Ղուկ. 2.35. Մատ. 16.27:
[5] 1.Կոր. 4. 5.
[6] Յուդայ.23:
[7] 1.Կոր. 6.19: 2.Կոր. 6.16. Եփե. 2.21. 22. Եբր. 3. 6: 1.Պետ.2. 5.
[8] Առակ. 5. 7. Եսա. 5.21:
[9] 1.Կոր. 1.20: 2. 6. Յոբ. 5.13.
[10] Մատ. 9. 4. Սաղ.93.11.
[11] 1.Կոր. 1.12: 4. 6. Հռոմ. 4. —6: 2.Կոր. 4. 5. 15.
[12] Հռո. 14. 8: 1.Կոր. 11.3: 2.Կոր.10.7. Գաղ.3.29.
[13] Մատ. 24.45: 1.Կոր.3.5: 9.17: 2.Կոր.6.4. Կող.1.25. Ղուկ. 12.42. Տիտ.1.7: 1.Պետ. 4.10.

դատեցայց՝ կամ ընաւ իսկ ՚ի մարդկանէ. նաև զանձն իմ
4 ոչ քննեմ[1]: * Զի ոչ ինչ գիտեմ զանձին իմոյ. այլ
ոչ եթէ այսու արդարանամ, զի որ քննէն զիս՝ Տէր է[2]:
5 * Այսուհետև մի՛ յառաջ քան զժամանակն դատիք. մինչև
եկեսցէ Տէր, որ լուսաւոր առնիցէ զգաղտնիս խաւարի, և
յայտնիցէ զխորհուրդս սրտից. և ապա իւրաքանչիւր գովու-
թիւն եղիցի յԱստուծոյ[3]:
6 Զայս եղբարք՝ առակեցի յանձն իմ և յապողոս վասն
ձեր. զի ՚ի մէնջ ուսջիք՝ մի՛ ինչ առաւել քան զգը-
րեալսն իմանալ. զի մի՛ այր քան զընկեր հպարտանայցէք
7 ՚ի վերայ ընկերին[4]: * Իսկ արդ ո՞վ է. որ քննիցէ
զքեզ. զի՞նչ ունիս՝ զոր ոչ իցէ առեալ. և եթէ առեր՝
8 զի՞ պարծիս իբրև զչառեալ[5]: * Արդէն իսկ յագեալ
իցէք՝ և արդէն մեծացարուք, առանց մեր թագաւորե-
ցիք. և երանի՛ թէ թագաւորէիք՝ զի և մեք ընդ
9 ձեզ թագաւորեաք[6]: * Ինձ այսպէս թուի՝ եթէ
զմեզ զառաքեալս յետինս արար Աստուած՝ իբրև զմա-
հապարտս. զի տեսիլ եղեաք աշխարհի, և հրեշտակաց և
10 մարդկան[7]: * Մեք յիմարք վասն Քրիստոսի, և դուք
իմաստունք ՚ի Քրիստոս. մեք տկարք՝ և դուք հզօրք. դուք
11 փառաւորեալք՝ և մեք անարգք[8]: * Մինչև ցայսօր
ժամանակի՝ և քաղցեաք և ծարաւեցաք և մերկ գնացաք և
12 կփահարեցաք և անհանգիստ եղեաք[9]. * Եւ աշխատեցաք
ձեռօք մերովք. բամբասէին զմեզ՝ օրհնէաք. հալածէին՝
13 յանձն առնուաք[10]. * Հայհոյէին՝ աղաչէաք. իբրև աւակ
նշաւակի եղեաք ամենայն աշխարհի. ամենեցուն փարելի
լինել մինչև ցայժմ[11]:
14 Ո՛չ եթէ ամօթ ինչ առնելով զձեզ՝ գրեմ զայս, այլ
15 իբրև զորդիս սիրելիս խրատեմ[12]: * Թէպէտ և բիւր
դաստիարակս ունիցիք ՚ի Քրիստոս՝ այլ ոչ եթէ բազում
հարս. զի ՚ի Քրիստոս Յիսուս աւետարանաւն ես ծնայ զձեզ[13]:
16 * Արդ՝ աղաչեմ զձեզ՝ նմանօղք ինձ եղիջիք՝ որպէս և
17 ես Քրիստոսի[14]: * Վասն այնորիկ առաքեցի առ ձեզ

[1] 1.Կոր. 3.13.
[2] Յոբ. 9. 2. Սաղ. 129.3. Առա. 21. 2. Հռո. 3.20: 4. 2.
[3] Մատ. 7. 1. Հռո. 2.1.16: 14.4. 10.13. Յայ. 20.12: 1.Կոր. 3.13. Հռո. 2.29: 2.Կոր. 5.10:
[4] 1.Կոր. 1.12: 3. 4. Հռո. 12. 3: 1.Կոր. 3.21: 5. 2. 6.
[5] Առա. 2. 6. Յօհ. 3.27. Հռո. 12. 6. Յակ. 1.17: 1.Պետ. 4.10.
[6] Յայ. 3.17.
[7] Սաղ. 43.22. Հռո. 8.36: 1.Կոր.15.30. 31:2.Կոր. 4. 11: 6. 9. Եբր. 10.33:
[8] 1.Կոր. 2. 3. Գոր. 17.18: 26.24: 1.Կոր. 1.18: 2.14: 3.18: 4.Թագ. 9.11: 2.Կոր.13. 9.
[9] 2.Կոր. 4. 8: 11. 23—27. Փիլ. 4.12. Յօբ. 22. 6. Հռո. 8.35. Գոր. 23. 2.
[10] Գոր. 18. 3: 20.34: 1.Թես.2.9: 2.Թես.3.8: 1.Տիմ.4.10. Մատ.5.44. Ղու.6.28:23.34. Գոր.7.60. Հռո.12.14. 20:1.Պետ.2.23:3.9. [11] Ողբ.3.45: [12] 1.Թես.2.11. [13] Գոր.18.11. Հռո.15.20: 1.Կոր.3.6. Գաղ. 4.19. Փիլիմոն.10. Յակ.1.18: [14] 1.Կոր.11. 1.Փիլ.3.17: 1.Թես.1.6: 2.Թես.3.9.

զտիմոթէոս, որ է իմ որդի սիրելի՝ և հաւատարիմ ՚ի Տէր.
որ յիշեցուսցէ ձեզ զճանապարհս իմ, որ ՚ի Քրիստոս Յիսուս.
որպէս և ամենայն ուրեք՝ յամենայն եկեղեցիս ուսուցանեմ[1]:
Որպէս թէ ես չիցեմ գալոց առ ձեզ՝ ոմանք հպարտացան[2]: 18
• Այլ եկից հաւալ ընդ հաւալ՝ եթէ Տէր կամեսցի. և 19
՚ի միտ առից ոչ զբանս հպարտացելոցն, այլ զզօրութիւն[3]:
• Զի ոչ եթէ բանիւք է արքայութիւնն Աստուծոյ, 20
այլ զօրութեամբ[4]: • Արդ՝ ո՞րպէս կամիք՝ գաւազանա՞ւ 21
եկից առ ձեզ, եթէ սիրով հոգւովն՝ հեզութեան և արդարութեան և խոնարհութեան[5]:

Գլուխ Հինգերորդ:

Բնաւ և անուանի իսկ ՚ի ձեզ ընդէ՞ր պոռնկութիւն, 1
և այնպիսի պոռնկութիւն՝ որ ոչ և ՚ի հեթանոսս, որպէս
թէ զկին հօր իւրոյ ունել[6]: • Եւ դուք հպարտացեալ 2
էք. և ոչ առաւել սգացարուք. զի բարձցի ՚ի միջոյ ձերմէ՝
որ զգործն զայն գործեաց[7]: • Զի ես թէպէտ մարմնով 3
մեկուսի եմ, սակայն հոգւով մերձ եմ. բայց արդէն իսկ
իբրև ՚ի մօտոյ ընտրեցի. զայն՝ որ այնպէսն գործեաց[8]. •
Յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ժողովել ձեզ 4
՚ի միասին՝ և իմով հոգւովս՝ զօրութեամբն հանդերձ Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[9], • Մատնել զայնպիսին սատա- 5
նայի ՚ի սատակումն մարմնոյ. զի ոգին ապրեսցի յաւուրն
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[10]:
Ո՛չ բարւոք են պարծանքդ ձեր. ո՞չ գիտէք՝ եթէ փոքր 6
մի խմոր զամենայն զանգուածն խմորէ[11]: • Սրբեցէք 7
՚ի բաց զհին խմորն՝ զի եղիջիք նոր զանգուած, որպէս
էքդ անխմորք. քանզի զատիկ մեր զենաւ Քրիստոս[12], •
Այսուհետև տօնեսցուք առնս. մի՛ ՚ի խմորն հին, և մի՛ 8
՚ի խմորն չարութեան և անզգամութեան. այլ յանխմորս
ստուգութեան և ճշմարտութեան[13]:
Գրեցի ձեզ ՚ի թղթի այդր չխառնակել ընդ պոռնիկս[14], 9
• Եւ ոչ եթէ ընդ պոռնիկս աշխարհիս այսորիկ՝ կամ 10

[1] Գործ. 19.22: 1.Կոր.16.10. Փիլ. 2.19: 1.Թես.3. 2: 1.Տիմ. 1. 2: 2.Տիմ. 1. 2: 1.Կոր.11. 2: 7.17: 14.33: [2] 1.Կոր. 5. 2. [3] Գործ. 19.21: 1.Կոր.16. 5: 2.Կոր. 1.15: 23. Գործ. 18.21. Հռով. 15.32. Եբր. 6. 3. Յակ. 4.15: [4] 1.Կոր. 2. 4: 1.Թես. 1. 5: [5] 2.Կոր.10. 2: 13.10. [6] Եփե. 5. 3. Ղևտ. 18.8: 2.Օրէ. 22. 30: 27.20: 2.Կոր. 7.12: [7] 1.Կոր. 4.18: 2.Կոր. 7. 7. 10. [8] Կող. 2. 5. [9] Մատ. 16.19: 18.18. Յովհ. 20.23: 2.Կոր. 2.10: 13. 3.10. [10] Յոբ. 2. 6. Սաղ. 108. 6: 1.Տիմ. 1.20. Գործ. 26.18. [11] Հռոմ 2: 1.Կոր. 3.21: 4.19: Յակ. 4.16: 1.Կոր. 15.33. Գաղ.5.9: 2.Տիմ.2.17. [12] Եսա.53.7. Յովհ.1.29: 1.Կոր.15.3: 1.Պետ.1.19. Յայտ.5.6.12. Յովհ.19.14. [13] Ելք.12.25: 13.6: 2.Օրէ.16.3. Մատ.16.6.12. Մար.8.15. Ղուկ.12.1. [14] Հռոմ.2.7:2.Կոր. 6.14. Եփե.5.11: 2.Թես.3.14.

ընդ ագահս և ընդ յափշտակօղս՝ կամ ընդ կռապաշտս.
ապա թէ ոչ՝ պարտէիք և յաշխարհէ իսկ ելանել[1]:
11 Բայց արդ՝ գրեցի ձեզ չխառնակել. եթէ ոք եղբայր
անուանեալ, կամ պոռնիկ իցէ կամ կռապաշտ՝ կամ ագահ՝
կամ բամբասօղ՝ կամ արբեցօղ՝ կամ յափշտակօղ, ընդ
12 այնպիսւոյն և հաց մի՛ ուտել[2]: Զի՞ կայ իմ և զարտա-
քինսն դատել. ո՞չ ապաքէն դուք զներքինսդ դատիցիք[3].
13 Եւ զարտաքինսն Աստուած դատեսցի. բարձէք զչարն
'ի միջոյ ձերմէ[4]:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Իշխէ ոք 'ի ձէնջ եթէ իրք ինչ իցեն ընդ ընկերի
իւրում, դատել առաջի անիրաւաց՝ և ոչ առաջի սրբոց:
2 Եթէ ո՞չ գիտէք՝ զի սուրբք զաշխարհ դատին. և
եթէ ձեւք դատի աշխարհ՝ ապա ոչ էք արժանի անարգ
3 ատենից[5]: Ո՞չ գիտէք եթէ զհրեշտակս դատիմք, թող
4 թէ զերկրաւորս[6]: Զերկրաւոր ատեանս եթէ յանձն
առնուցուք, զանարգսն եկեղեցւոյ դատաւորս նստուցէք[7]:
5 Առ ամօթոյ ձերոյ ասեմ. այնչափ ոչ գոյ ոք իմաստուն
'ի ձեզ, որ կարիցէ իրաւունս ընտրել 'ի մէջ եղբօր իւրոյ:
6 Այլ եղբայր ընդ եղբօր դատի, և զայն՝ 'ի մէջ անհաւա-
7 տից: Եւ արդ՝ ամենեւին իսկ վատթարութիւն է
'ի ձեզ, զի դատաստանս իսկ գոն 'ի միջի ձերում. ընդէ՞ր
8 ոչ դուք զրկիք, և ոչ դուք առաւել նեղիք[8]: Այլ
դուք զրկէք և նեղէք, և այդ զեղբարս ևս[9]:
9 Եթէ ո՞չ գիտէք՝ զի անիրաւք զարքայութիւնն Աստուծոյ
ոչ ժառանգեն. մի՛ խաբիք՝ ոչ պոռնիկք, ոչ կռապաշտք,
10 ոչ շունք[10], Ո՛չ իգացեալք, ոչ արուագէտք, ոչ
գողք, ոչ ագահք, ոչ արբեցօղք, ոչ բամբասօղք և ոչ
յափշտակօղք՝ զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն:
11 Եւ դուք այնպիսիք ոմանք էիք. այլ լուացարուք՝ այլ
սրբեցարուք՝ այլ արդարացարուք յանուն Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի, և 'ի հոգին Աստուծոյ մերոյ[11]:
12 Ամենայն ինչ ինձ մարթ է՝ այլ ոչ ամենայն ինչ
օգուտ է. ամենայն ինչ ինձ մարթ է, այլ ոչ եթէ ես ընդ

[1] 1.Կր.10.27: 1.20
Յ.Հ. 17.15: 1.Յ.Հ. 5.19.
[2] Մտ. 18.17. Հռ. 16.17: 2.Թե.3. 6. 14:
[3] 2.Յ.Հ. 10. Գղ. 2.12.
[4] Մր. 4.11. Կղ. 4. 5: 1.Թե.4 12: 1.Տէ. 3. 7: 1.Կր. 6. 1. 2.3. 4:
[5] 2.Օրէ.13. 5: 17. 7: 21. 21:22. 21—24.
[5] Սղ. 48.15. Գծ. 7.22. Մտ. 19.28. Ղկ. 22.30. Յայ. 2.26: 3.21: 20. 4:
[6] 2.Պե.2. 4. Յուդ.յ. 6:
[7] 1.Կր. 5.12.
[8] Առ. 20.22. Մտ. 5 39. 40. Ղկ. 6.29. Հռ. 12. 17.19: 1.Թե. 5 15:
[9] 1.Թե. 4. 6:
[10] 1.Կր.15.50. Գղ. 5.21. Եփ. 5. 5: 1.Տէ. 1. 9. Եբ. 12.14: 13. 4.
[11] Յայ. 22.15: 1 Կր. 12. 2. Եփ. 2. 2: 4.22: 5.8. Կղ.3.7. Տիտ.3.3: 1.Կր.1.30. Եբ.10.22:

իշխանութեամբ ուրուք լինիցիմ[1]: * Կերակուր որովայնի, 13
և որովայն կերակրոյ. այլ Աստուած զսա և զնոսա խափանեսցէ.
բայց մարմին ոչ պոռնկութեան՝ այլ Տեառն, և Տէր մարմնոյ[2]:
* Այլ Աստուած՝ որ և զՏէրն յարոյց, և զմեզ յարու- 14
ցէ զօրութեամբ իւրով[3]: * Ո՞չ գիտէք՝ եթէ մարմինք 15
ձեր անդամք են Քրիստոսի. արդ՝ առեալ զանդամս Քրի-
ստոսի, առնիցեմք անդամս պոռնկի՞. քա՛ւ լիցի[4]: *
Եթէ ո՞չ գիտէք՝ զի որ մերձենայ 'ի պոռնիկ՝ մի մար- 16
մին է. ասէ, երկոքին 'ի մարմին մի[5]: * Եւ 17
որ մերձենայ 'ի Տէր՝ մի հոգի է[6]: * Փախերո՛ւք 'ի պոռ- 18
նկութենէ: Զամենայն մեղս՝ զոր և գործէ մարդ՝ արտաքոյ
մարմնոյ իւրոյ է. իսկ որ պոռնկին՝ յիւր մարմինն մեղ-
անչէ[7]: * Եթէ ո՞չ գիտէք՝ զի մարմինք ձեր տաճար 19
են հոգւոյն սրբոյ՝ որ է 'ի ձեզ՝ զոր ունիք յԱստուծոյ.
և չէք անձանց տէր[8]: * Քանզի գնոց գնեցայք. փա- 20
ռաւո՛ր արարէք զԱստուած 'ի մարմինս ձեր և յոգիս, որ
է յԱստուծոյ[9]:

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ:

Այլ վասն որոյ գրեցէք առ իս, բարւո՛ք է մարդոյ՝ 1
'ի կին մարդ չմերձենալ[10]: * Բայց վասն պոռնկութեան 2
իւրաքանչիւրոք զիւր կին կալցի. և իւրաքանչիւրոք
կին զիւր այր կալցի: * Կնոջ այր իւր զպարտսն 3
հատուսցէ. նոյնպէս և կինն՝ առն իւրում[11]: * Զի կին 4
մարմնոյ իւրում ո՛չ իշխէ՝ այլ այրն. նոյնպէս և այրն
իւրում մարմնոյ ո՛չ իշխէ՝ այլ կինն: * Մի՛ զրկէք 5
զմիմեանս. բայց եթէ ինչ 'ի միաբանութենէ առ ժա-
մանակ մի, զի ուխտիցն պարապիցէք. և դարձեալ 'ի նոյն
դարձջիք, զի մի՛ փորձեսցէ զձեզ սատանայ վասն անխառ-
նութեան ձերոյ[12]: * Զայս ասեմ ներելով՝ և ո՛չ հրա- 6
մանաւ տալով[13]: * Քանզի կամիմ եթէ ամենայն մարդ 7
լինէր իբրև զիս. այլ իւրաքանչիւրոք զիւր շնորհս ունի
յԱստուծոյ՝ ո՛մն այսպէս և ո՛մն այնպէս[14]:

Բայց ամուրեացն և այրեացն ասեմ, լաւ է նոցա՝ եթէ 8

[1] 1.Կոր.10.23. [2] Հռով. 15. 19.20. Մտթ. 15.17. Հռ. 14.17 Կող.2.22.23: 1.Թես.4.3.7. Եփ. 5. 23. [3] Հռ. 6. 5. 8: 8.11: 2.Կոր. 4.14. Եփ.1.19.20. [4] Հռ. 12. 5: 1.Կոր.12.27. Եփ. 4.12. 15.16: 5.30. [5] Ծն. 2.24. Մտթ. 19. 5. Եփ. 5.31. [6] Յով. 17.21. 22.23. Եփ. 4.4: 5.30. [7] Հռ. 6.12. 13. Եբր. 13. 4. Հռ. 1.24: 1.Թես. 4. 4: [8] 1.Կոր. 3.16: 2.Կոր. 6.16. Հռ.14.7.8. [9] Գործ. 20.28: 1.Կոր. 7.23. Գաղ. 3.13. Եբր. 9.12: 1.Պետ. 1.18. 19: 2.Պետ.2. 1. Յայտ. 5. 9. [10] Հռով. 8.26. [11] Ել. 21.10: 1.Պետ. 3. 7. [12] Յովէլ. 2.16. Զաք. 7. 3. Ել. 19.15: 1.Թագ.21. 4. 5: 1.Թես. 3.5. [13] Հռով.12.25: 2.Կոր.8.8: 11.17. [14] Գործ.26.29: 1.Կոր.9.5. Մտթ.19.11. 12: 1.Կոր.12.11:

9 կայցեն իբրեւ զիս[1]: • Ապա թէ ոչ ունիցին ժուժ՝
ամուսնասցին. զի լաւ է ամուսնանալ՝ քան զջեռանալ[2]: •
10 Այլ կանամբեացն պատուիրեմ, ոչ ես՝ այլ Տէր. կնոջ
11 յառնէ մի՛ մեկնել[3]: • Ապա եթէ մեկնեսցի, անայր մնասցէ՝
կամ անդրէն ընդ առն իւրում հաշտեսցի. և այր՝ զկին
իւր մի՛ թողուլ:
12 Բայց այլոց ես պատուիրեմ, ոչ եթէ Տէր. եթէ ոք
եղբայր կին ունիցի անհաւատ, և նմա հաճոյ իցէ բնակել
13 ընդ նմա՝ մի՛ թողցէ զնա[4]: • Եւ կին, որ ունիցի զայր
անհաւատ՝ և նմա կամ իցէ բնակել ընդ նմա՝ մի՛ թողցէ
14 զայրն. • Զի սուրբ է այրն անհաւատ կնաւն, և սուրբ
է կինն անհաւատ արամբն. ապա թէ ոչ՝ որդիքն ձեր
15 պիղծ էին, բայց արդ սուրբ են[5]: • Ապա եթէ
անհաւատն մեկնեսցի, մեկնեսցի. զի ոչ ինչ հարկ 'ի վերայ
կայ եղբօրն կամ քեռն՝ յայնպիսի իրս. քանզի 'ի խաղա-
16 ղութիւն կոչեաց զմեզ Աստուած[6]: • Զի՞ գիտես
կին դու՝ եթէ զայրն քո ապրեցուցես. կամ զի գիտես
այր դու՝ եթէ զկին քո ապրեցուցես[7]:
17 Եթէ ոչ իւրաքանչիւր ումեք որպէս և բաժանեաց Տէր,
զիւրաքանչիւրոք որպէս և կոչեաց Աստուած՝ այնպէս գնա-
սցէ. և այնպէս ընդ ամենայն եկեղեցիս պատուէր տամ[8]:
18 • Թլփատեալ ոք կոչեցաւ՝ մի՛ ցանկասցի անթլփատու-
թեան. յանթլփատութենէ ոք կոչեցաւ՝ մի՛ թլփատեսցի[9].
19 • Զի թլփատութիւն ոչ ինչ է՝ և անթլփատութիւն
ոչ ինչ. այլ պահպանութիւն Աստուծոյ պատուիրանացն[10]:
20 • Բայց իւրաքանչիւրոք յոր կոչումն կոչեցաւ՝ 'ի նմին
21 կացցէ: • Ծառա՞յ կոչեցար՝ մի՛ փոյթ լիցի քեզ.
այլ թէ և կարիցես ազատ լինել՝ քեզ այնպէս լաւ իցէ:
22 • Զի որ 'ի Տէր կոչեցեալ է ծառայն՝ ազատ տեառն
է. նոյնպէս և որ ազատն կոչեցեալ է՝ ծառայ Քրիստոսի
23 է[11]: • Գնոց գնեցայք՝ մի՛ լինիք ծառայք մարդկան[12]:
24 • Իւրաքանչիւրոք՝ յոր կոչումն կոչեցաւ՝ եղբա՛րք, 'ի նմին
կացցէ առաջի Աստուծոյ[13]:
25 Այլ վասն կուսանաց՝ հրաման ինչ 'ի Տեառնէ ոչ ունիմ[14].
բայց խրատ տամ՝ որպէս ողորմելայ ուրուք 'ի Տեառնէ[15],
26 հաւատարիմ լինել[16]: • Համարիմ՝ թէ այնպէս

[1] Հռոմ. 1.26:
[2] 1.Տիմ. 5.14.
[3] Հռոմ. 12. 23.40. Մաղ. 2.14. 16. Մտթ. 5. 32:19.6. 9. Մրկ. 10.11. Նոյն. 12. Ղուկ. 16.18.
[4] Հռոմ. 6.
[5] Մաղ. 2.15.
[6] Հռ. 12.18: 14.19: 1.Կոր.14.33. Եբր. 12.14:
[7] 1.Պետ. 3. 1:
[8] 1.Կոր. 4.17: 2.Կոր.11.28.
[9] Գործ. 15. 1. 5.19.24.28. Գաղ. 5. 2.
[10] Գաղ. 5. 6: 6.15. Յովհ. 15.14: 1.Յովհ. 2. 3: 3.24.
[11] Յովհ. 8.36. Հռ. 6.18. 22. Փիլիմ. 16: 1.Կոր. 9.21. Գաղ. 5.13. Եփե. 6. 6: 1.Պետ. 2.16:
[12] 1.Կոր. 6.20: 1.Պետ. 1.18. Նոյն. 19. Ղևտ. 25.42.
[13] Հռոմ. 20.
[14] Հռոմ. 6.10. 40: 2.Կոր. 8. 8. 10:
[15] 1.Տիմ. 1.16:
[16] 1.Կոր. 4. 2: 1.Տիմ. 1.12.

[1] Հռով. 1. 8. լուիցէ. բայց վասն վտանգին՝ որ 'ի վերայ կայ՝ բարւոք է
Ղուկ. 21.23. մարդոյ թէ այնպէս իցէ[1]։ • Կապեալ ես 'ի կին, մի՛ 27
խնդրեր արձակել. արձակեալ ես 'ի կնոջէ, մի՛ խնդրեր
կին։ • Զի եթէ ամուսնանայցես՝ ոչ մեղար. և եթէ 28
ամուսնանայցէ կոյսն՝ ոչ մեղաւ, բայց նեղութիւն մարմնոյ
[2] Եբր. 13. 4. ունիցին այնպիսիքն. այլ ես խնայեցի 'ի ձեզ[2]։ • Բայց 29
զայս ասեմ եղբարք՝ եթէ ժամանակս կարճեալ է այսու-
[3] Հռ. 13.11: հետև. զի որ ունիցին կանայս՝ որպէս թէ չունիցին[3].
1.Պետ. 4. 7: 2.Պետ. 3.8.9. • Եւ որ լային՝ որպէս թէ ոչ լային. և որ խըն- 30
դանն՝ որպէս թէ չխնդայցեն. և որ գնենն՝ որպէս թէ
չունիցին. • Եւ որ վարենն զաշխարհս՝ որպէս թէ 31
չվայելիցեն. զի անցեալ է վայելչութիւն աշխարհիս
[4] 1.Կոր. 9.18. այսորիկ[4]։ • Այլ կամիմ զձեզ անհոգս լինել. զի որ 32
Առ. 38. 6. անկինն է՝ հոգայ զՏեառն թէ որպէս հաճոյ լիցի Տեառն[5].
Յոհ. 1.10: 4.14: • Իսկ որ կանամբին է, հոգայ զաշխարհիս՝ թէ որպէս 33
1.Պետ. 1.24: հաճոյ լիցի կնոջ իւրում։ • Եւ ահա մեկնեցան 'ի մի- 34
4. 7: մեանց առնակինն և կոյսն. զի կոյսն հոգայ զՏեառն՝ զի
1.Յով. 2.17. [5] Հռով. 34: իցէ սուրբ հոգւով և մարմնով, և առնակինն հոգայ զաշ-
1.Տիմ. 5. 5. խարհիս՝ թէ որպէս հաճոյ լիցի առն իւրում[6]։ • Այլ
[6] Ղուկ. 10.40. զայս վասն ձերոյ օգտի ասեմ. ոչ եթէ խեղդ ինչ արկանեմ 35
ձեզ, այլ վասն պարկեշտութեան՝ և հպատակութեան Տեառն
առանց զբաղանաց։

Ապա թէ ոք ամօթ համարեսցի վասն կուսին իւրոյ՝ 36
եթէ իցէ ելեալ ըստ չափ, և այնպէս ինչ պարտ իցէ
լինել. զոր կամեսցի արասցէ, ոչ մեղանչէ՝ ամուսնասցի.
• Իսկ որ հաստատեալ է 'ի սրտի իւրում, և վտանգ 37
ինչ ոչ իցէ նմա, իշխանութիւն ունի 'ի վերայ կամաց
իւրոց. և զայն ընտրեաց 'ի սրտի իւրում՝ պահել զկոյսն
իւր, բարւոք առնէ։ • Եւ որ ամուսնացուցանէ զկոյսն 38
իւր՝ բարւոք առնէ. և որ ոչ ամուսնացուցանէ՝ լաւ ևս
[7] Եբր. 13. 4. առնէ[7]։

Կին կապեալ է՝ ցորքան ժամանակս կենդանի է այր 39
նորա. ապա եթէ ննջիցէ այր նորա, ազատ է՝ ում կամիցի
[8] Հռով. 7. 2: ամուսնանալ[8]. այլ միայն Տերամբ[9]։ • Բայց երանելի ևս 40
[9] 2.Կոր. 6.14. [10] Հռով. 25: է՝ թէ այնպէս կացցէ ըստ իմում խրատու. ես այսպէս
1.Թես. 4. 8. համարիմ, եթէ և յիս իցէ հոգի Աստուծոյ[10]։

Գլուխ Ութերորդ :

1 Իսկ վասն զոհից կռոց գիտեմք՝ եթէ ամենեքին գի-
տութիւն ունիմք ։ գիտութիւն հպարտացուցանէ , այլ սէր
2 շինէ [1]: • Եթէ ոք կարծիցի գիտել ինչ , չեւ ևս գիտաց՝
3 որպէս արժանն էր գիտել [2]: • Բայց որ սիրէ զԱստուած ,
4 նա է ծանուցեալ ՚ի նմանէ [3]: • Իսկ վասն կերակրոյն
զոհելոց՝ գիտեմք եթէ ոչ ինչ իսկ կուռք են յաշխարհի ․
5 զի չիք ոք աստուած բայց ՚ի միոյն [4]: • Զի թէպէտ
և իցեն անուանեալ աստուածք՝ եթէ յերկինս և եթէ յեր-
կրի ․ որպէս և են աստուածք բազումք՝ և տեարք բազումք [5] ․
6 • Այլ մեզ մի է Աստուած հայր [6]՝ յորմէ ամենայն ,
և մեք ՚ի նա [7] ․ և մի Տէր Յիսուս Քրիստոս՝ որով ամենայն [8] ,
և մեք նովաւ [9]:
7 Այլ ոչ յամենեսին գիտութիւն է ։ ոմանք առ խղճի
մտաց մինչև ցայժմ զկռոյն իբրև զզոհեալ ուտեն ․ և խիղճ
8 մտացն նոցա՝ քանզի տկար է , պղծի [10]: • Այլ կերակուր
զմեզ առաջի Աստուծոյ ոչ կացուցանէ ․ ոչ եթէ չուտեմք՝
պակասիմք ինչ , և ոչ եթէ ուտեմք՝ առաւելումք ինչ [11]: •
9 Բայց զգոյշ լերուք՝ գուցէ իշխանութիւնդ ձեր այդ՝ գայթագ-
10 ղութիւն լինիցի տկարացն [12]: • Եթէ ոք տեսանիցէ զքեզ՝
որ զգիտութիւնդ ունիս՝ բազմեալ ՚ի մեհենի՝ ո՞չ ապա խիղճ
մտաց նորա , որ տկարութեամբ զգածեալ է՝ անդրէն շինիցի
11 ուտել զզոհեալն [13]: • Եւ կորնչիցի տկար եղբայրն
՚ի քում գիտութեանդ , վասն որոյ Քրիստոս մեռաւ [14]: •
12 Եւ այնպէս յանցուցեալ յեղբարս , և զխիղճ մտաց տկարացն
13 զայրացուցեալ , ՚ի Քրիստոս մեղանչէք [15]: • Վասն որոյ եթէ
կերակուր գայթագղեցուցանէ զեղբայրն իմ , ոչ կերայց միս
յաւիտեան , զի մի՛ զեղբայրն իմ գայթագղեցուցից [16]:

Գլուխ Իններորդ :

1 Ո՞չ ապաքէն ազատ եմ , ո՞չ ապաքէն առաքեալ եմ [17] ,
ո՞չ ապաքէն զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս աչօք իմով տեսի [18] ,

[1] Գործ. 15.20. 29: 1.Կոր.10.19. Հռով. 14.14: 22: 14.3.10.
1.Կոր.13. 8. 9.12. Գաղ. 6. 3: 1.Տիմ.6. 4.
Եմ. 33.12. 17. Նէէ.1. 7. Մատ. 7.23. Գաղ. 4. 9: 2.Տիմ.2.19.
Ես. 41.24: 1.Կոր.10.19: 2.Օրէ.4.31: 6. 4. Ես. 44. 8. Մար. 12.29. Համր. 6. Եփե. 4. 6: 1.Տիմ. 2. 5.
Յով. 10.34. Մաղ. 2.10. Եփե. 4. 6.
Գործ. 17.28. Հռով. 11.36.
Յով. 13.13. Գործ. 2.36: 1.Կոր.12. 3. Եփե. 4. 5. Փիլ. 2.11.
Յով. 1. 3. Կող. 1. 6. Եբր. 1. 2:
[10] 1.Կոր.10.28. 29. Հռով. 14. 14. 23.
[11] Հռով. 14.17.
[12] Գաղ. 5.13 Հռով. 14.13.20: [13] 1.Կոր.10.28.32. [14] Հռով.14.15.20. [15] Մատ.25.40.45. [16] Հռով. 14. 21: 2.Կոր.11.29. [17] Գործ.9.15: 13.2: 26.17: 2.Կոր. 12.12. Գաղ.2.7.8: 1.Տիմ.2.7: 2.Տիմ.1.11.
[18] Գործ.9.3.17: 16.9: 22. 14.18: 23.11: 1.Կոր.15.8.

ո՞չ ապաքէն գործ իմ դուք էք 'ի Տէր[1]: • Թէպէտ 2
և այլոց չիցեմ առաքեալ՝ այլ գէթ ձեզ եմ. զի կնիք
իսկ առաքելութեան իմոյ դուք էք 'ի Տէր[2]: • Իմ 3
պատասխանի՝ առ զիս հարցանիցեն՝ այս է: • Միթէ 4
ո՞չ ունիցիմք իշխանութիւն ուտել և ըմպել[3]: • Միթէ 5
ո՞չ ունիցիմք իշխանութիւն զքորս կանայս շրջեցուցանել
ընդ մեզ. որպէս և այլ առաքեալքն, և եղբարքն Տեառն[4],
և Կեփաս[5]: • Եթէ միայն ես և Բառնաբա՞ս ոչ ունի- 6
ցիմք իշխանութիւն չգործել ինչ[6]: • Ո՞վ երբէք 7
զինուորիցի իւրովք թոշակօք. ո՞վ տնկիցէ այգի և
'ի պտղոյ նորա ոչ ուտիցէ. ո՞վ արածիցէ խաշն՝ և
'ի կաթանէ խաշինն ոչ ուտիցէ[7]: • Միթէ ըստ մարդ- 8
կութեա՞ն խօսիցիմ զայս. կամ թէ և օրէնքն զայն ո՞չ
ասիցեն: • 'Ի Մովսէսի իսկ յօրէնսն գրեալ է. ոչ 9
կապեսցես զցռուկ եզին կալոտւոյ: միթէ զեզա՞նց ինչ
փոյթ էր Աստուծոյ[8]: • Ո՞չ ապաքէն վասն մեր ասէ. 10
քանզի վասն մեր գրեցաւ: զի յուսով պարտի, որ սեր-
մանէն՝ սերմանել. և որ կասուն՝ յուսով վայելել[9]: • 11
Եթէ մեք 'ի ձեզ զհոգևորն սերմանեցաք՝ մեծ ի՞նչ է,
եթէ 'ի ձէնջ զմարմնաւորս հնձիցեմք[10]: • Եթէ այլք 12
ձերով իշխանութեամբք վայելեն, ոչ առաւել ևս մեք:
այլ ոչ 'ի գործ ինչ արկաք զիշխանութիւնս զայս. բայց
ամենայնի համբերեմք. զի մի՛ խափան ինչ լինիցիմք աւետա-
րանին Քրիստոսի[11]: • Ո՞չ գիտէք եթէ որ 'ի տաճարին 13
գործեն, 'ի տաճարէ անտի ուտեն. և որ սեղանոյն պաշ-
տօնեայք են, 'ի սեղանոյ անտի վայելեն[12]: • Նոյնպէս և 14
Տէր հրաման ետ. որոց զաւետարանն աւետարանեն, յաւե-
տարանէ անտի կեալ[13]:

Բայց ես և ոչ զմի ինչ յայսցանէ արկի 'ի գործ, և 15
ոչ գրեցի զայդ՝ զի ինձ այնպէս ինչ լինիցի. լաւ է
ինձ մանաւանդ մեռանել, և ոչ զի զպարծանս իմ ոք
ընդունայն համարիցի[14]: • Զի եթէ աւետարանեմ, ո՛չ 16
ինչ են ինձ պարծանք, քանզի հարկ 'ի վերայ կայ. բայց
վա՜յ է ինձ, եթէ ոչ աւետարանեմ[15]: • Եթէ կամաւ զայն 17
առնեմ, վարձք են ինձ. և եթէ ակամայ՝ տնտեսութիւն

[1] 1.Կոր. 3. 6: 4.15: [2] 2.Կոր. 3. 2: 12.12. [3] Հռովմ. 14: 1.Թես.2. 6: 2.Թես.3. 9. [4] Մատ. 13.55. Մար. 6. 3. Ղուկ. 6.15. Գաղ. 1.19. [5] Մատ. 8.14: [6] 2.Թես.3.8.9: [7] 2.Կոր.10. 4: 1.Տիմ. 1.18: 6.12: 2.Տիմ. 2.3: 4. 7: 2.Օրէ.20. 6. Առակ. 27.18: 1.Կոր. 3. 6. 7. 8. Յով. 21.15: 1.Պետ.5. 2: [8] 2.Օրէ.25. 4: 1.Տիմ. 5.18: [9] 2.Տիմ. 2. 6. [10] Հռով. 15.27. Գաղ. 6. 6. [11] Հռովմ.15.18. Գործ. 20.33: 2.Կոր. 11. 7. 9: 12.13: 1.Թես.2. 6: 2.Կոր.11.12. [12] Ղևտ. 6.16. 26: 7. 6. Թուոց.5. 9.10: 18. 8—20: 2.Օրէ. 10. 9: 18. 1. [13] Մատ. 10.10. Ղուկ. 10. 7. Գաղ. 6. 6: 1.Տիմ. 5.17. [14] Հռովմ. 12. Գործ. 18. 3: 20.34: 1.Կոր.4.12: 1.Թես. 2.9: 2.Թես.3.8: 2.Կոր.11.10. [15] Հռով.1 14.

18 յանձն է ինձ [1]: • Եւ արդ՝ զի՞նչ վարձք իցեն ինձ ,
եթէ յաւետարանելն ձրի առաց զաւետարանն՝ զի մի՛ զեղ-
ծիցիմ ինչ իշխանութեամբս իմով յաւետարանի անդ [2]:
19 Քանզի ազատ էի յամենայնէ՝ և ամենեցուն զանձն
'ի ծառայութիւն կացուցի . զի զբազումս շահեցայց [3]: •
20 Եղէ ընդ հրէայսն իբրև զհրէայ , զի զհրէայսն շահեցայց [4]:
21 • Եղէ ընդ օրինօք իբրև զայնոսիկ՝ որ ընդ օրինօքն
էին . իբր ոչ եթէ ընդ օրինօքն էի , այլ զի որ ընդ
օրինօքն իցեն՝ և զնոսա շահեցայց: ընդ անօրէնս եղէ իբրև
զանօրէն . իբր ոչ եթէ անօրէն ինչ էի Աստուծոյ , այլ
22 ընդ օրինօք Քրիստոսի . զի շահեցայց զանօրէնսն [5]: • Եղէ
ընդ տկարս իբրև զտկար՝ զի զտկարսն շահեցայց: ընդ
ամենայնի ամենայն եղէ , զի թերևս ապրեցուցից զոմանս [6]:
23 • Զայս ամենայն առնեմ վասն աւետարանին , զի կցորդ
եղէց նմա :
24 Ո՞չ գիտէք՝ եթէ որ յասպարիսին ընթանան , ընթանալ
ամենեքին ընթանան . բայց մի ոք առնու զյաղթու-
25 թիւնն . այնպէս ընթացարո՛ւք զի հասանիցէք [7]: • Ամե-
նայն որ պատերազմի՝ ամենայնի ժուժկալ լինի . նոքա
զի զեղծանելի պսակն առնուցուն՝ և մեք զանեղծութեան [8]:
26 • Արդ՝ ես իսկ այնպէս ընթանամ , ոչ որպէս յաներ-
ևոյթս . այնպէս մարտիմ , որպէս ոչ թէ զհողմս ինչ կո-
27 ծելով [9]. • Այլ ճնշեմ զմարմինս իմ և հնազանդե-
ցուցանեմ . զի գուցէ որ այլոցն քարոզեցի՝ ես ինքնին
անպիտան գտանիցիմ [10]:

Գլուխ Տասներորդ :

1 Ո՛չ կամիմ , եթէ ագիտք իցէք եղբարք , զի հարքն
մեր ամենեքին ընդ ամպովն էին [11]. և ամենեքին ընդ ծովն
2 անցին [12]: • Եւ ամենեքին 'ի Մովսէս մկրտեցան յամպն և
3 'ի ծովն . • Եւ ամենեքին զնոյն հոգևոր կերակուրն
4 կերան [13]. • Եւ ամենեքին զնոյն հոգևոր ըմպելին արբին ,
զի ըմպէին 'ի հոգևոր վիմէն՝ որ երթայր զհետ նոցա . և
5 վէմն էր ինքն Քրիստոս [14]: • Այլ ոչ եթէ ընդ բազումս

[1] 1.Կր. 3. 8. 14:4. 1.Թես. 2.7. Փիլ. 1. 17. Կղ.1.25:
[2] 1.Կր.10.33. 2.Կր. 4. 5: 11. 7: 1.Կր. 7.31.
[3] Հռով. 1. Գաղ. 5.13. Թոս. 18.15: 1.Պետ. 3. 1.
[4] Գոր. 16. 3: 18.18:21.23:
[5] Գաղ. 3. 2. Հռո.2.12.14: 1.Կր. 7.22.
[6] Հռո. 15. 1: 2.Կր.11.29: 1.Կր.10.33. Հռո. 11.14: 1.Կր. 7.16.
[7] Գաղ. 2. 2: 5. 7. Փիլ.2.16:3: 14:2.Տիմ. 4. 7.Եբր.12. 1.
[8] Եփե. 6.12: 1.Տիմ. 6.12: 2.Տիմ. 2. 5: 4.7.8. Յակ. 1.12: 1.Պետ. 1.4:5.4.Յայտ. 2.10: 3.11:
[9] 2.Տիմ.2. 5.
[10] Հռո. 8.13: Կղ. 3. 5. Հռո.6.18.19. Եփե. 6.30: 2.Կր.13. 5. 6.
[11] Ել. 13.21: 40.34. Թուո. 9.19: 14.14: 2.Օրէ.1.33. Նեէ.9.12.19. Սաղ.77.14:104.39. [12] Ել.14.22. Թուո.33.8. Յեա.4.23. Սաղ.77.13. [13] Ել.16.15.35. Նեէ.9.15.Յով.20. Սաղ.77.24. [14] Ել.17.6. Թուո.20.11.Սաղ.77.15: 2.Օրէ.9.21. Սաղ.104.41.

[1] Թւ. 14.29. 'ի նոցանէ հաճեցաւ Աստուած. քանզի տապաստ անկան
32. 35:26. յանապատի անդ[1]։
64.65.
Սղ. 105.26. Եւ այն օրինակաւ լինէր վասն մեր. զի մի՛ լիցուք ցանկա- 6
Եբր. 3.17. ցողք չարեաց, որպէս և նոքայն ցանկացան[2]։ • Եւ մի՛ 7
Յուդայ. 5. կռապաշտք լինել՝ որպէս ոմանք 'ի նոցանէ, որպէս և
[2] Թւ. 11.4. 33.34. գրեալ է. Նստաւ ժողովուրդն ուտել և ըմպել՝ և յարեան
Սղ. 105.14. 'ի խաղալ[3]։ • Եւ մի՛ պոռնկեսցուք. որպէս ոմանք 8
[3] Հռմր. 14. 'ի նոցանէ պոռնկեցան, և անկան 'ի միում աւուր քսան և
Ելք. 32. 6:
[4] 1.Կր. 6.18. երեք հազարք[4]։ • Եւ մի՛ փորձեսցուք զՏէր. որպէս 9
Յայ. 2.14. ոմանք 'ի նոցանէ փորձեցին, և յօձից անտի սատակեցան[5]։
Թւ. 25.1.9. • Եւ մի՛ տրտնջեսցուք. որպէս ոմանք 'ի նոցանէ տրտնջե- 10
Սղ. 105.29.
[5] Ելք. 17.2. 7: ցին, և կորեան 'ի սատակչէ անտի[6]։ • Այլ այն ամենայն 11
Թւ. 21. 5: օրինակաւ անցանէր ընդ նոսա. բայց գրեցաւ վասն մերոյ
2.Օր. 6.16 խրատու, յորս վախճան յաւիտենիցն եհաս[7]։
Սղ. 77.18.
56: 94. 9: Այսուհետև որ համարիցի հաստատուն կալ՝ զգոյշ լիցի, 12
105.14. գուցէ անկանիցի[8]։ • Փորձութիւն 'ի ձեր վերայ ոչ 13
Թւ. 21. 6. է եկեալ բայց 'ի մարդկանէ. այլ հաւատարիմ է Աս-
[6] Ելք. 16. 2: տուած՝ որ ոչ արկցէ զձեզ 'ի փորձութիւն առաւել քան
17 2.
Թւ. 14. 2. զկար ձեր. այլ արասցէ ընդ փորձութեանն և զելս՝ զի
29: 16.41. համբերել կարասջիք[9]։
Թւ. 14.37:
16.49. Վասն որոյ սիրելի՛ք իմ, փախերո՛ւք 'ի կռապաշտութենէ[10]։ 14
Ելք. 12.23: • Իբրև ընդ իմաստունս խօսիմ. ընտրեցէ՛ք ձեզէն՝ զոր 15
2.Թգ.24.16: ասեմս[11]։ • Բաժակն օրհնութեան զոր օրհնեմք՝ ո՞չ 16
1.Մն.21.15.
[7] Հռմ. 15. 4: ապաքէն հաղորդութիւն է արեանն Քրիստոսի. հացն զոր
1.Կր. 9.10: բեկանեմք՝ ո՞չ ապաքէն հաղորդութիւն է մարմնոյն Քրիս-
7.29. տոսի[12]։ • Զի մի հաց՝ մի մարմին եմք բազումքս. զի 17
Փիլ. 4. 5. ամենեքին 'ի միոջէ հացէ անտի վայելեմք[13]։ • Տեսէ՛ք 18
Եբր. 10.25.
37: զԻսրայէլ ըստ մարմնոյ. ո՞չ ապաքէն՝ որ ուտեն 'ի զոհիցն՝
1.Յոհ. 2.18. հաղորդ են սեղանոյն[14]։ • Իսկ արդ զինչ. ասեմ, թէ 19
[8] Հռմ. 11.20: զոհեալն իցէ՞ ինչ. և կամ թէ կուռքն իսկ իցէ՞ն ինչ[15]։ •
[9] 1.Կր. 1. 9.
Սղ. 124. 3: Այլ զոր զոհենն հեթանոսք, դիւաց՝ և ոչ Աստուծոյ 20
2.Պտ. 2. 9. զոհեն։ ոչ կամիմ զձեզ հաղորդս դիւաց լինել. քանզի ոչ
Եբր. 29.11: կարէք զբաժակն Տեառն ըմպել՝ և զբաժակն դիւաց[16]։ •
[10] Հռմր. 7:

2.Կր.6.17: 1.Յոհ.5.21: [11] 1.Կր.8.1. [12] Մտ.26.26.27.28. Գր.2.42.46: 1.Կր.11.23. 24. [13] Հռմ.12.5. 1.Կր. 12.27. [14] Հռմ.4.12. Գղ.6.16. Հռմ.4.1: 9.3.5: 2.Կր.11.18. Ղեւ.3.3: 7.15: [15] 1.Կր.8.4. [16] Ղեւ.17.7: 2.Օր.32.17. Սղ.105.37. Յայ.9.20:

21 Եւ ո՛չ կարէք 'ի սեղանոյ տեառն վայելել՝ և 'ի սեղանոյ
22 դիւաց[1]: • Եթէ նախանձ ինչ արկանիցեմք Տեառն.
միթէ զօրագո՞յնք իցեմք քան զնա[2]: Ամենայն ինչ ինձ մարթ
է՝ այլ ո՛չ ամենայն ինչ օգուտ է[3]:
23 Ամենայն ինչ ինձ մարթ է, այլ ո՛չ ամենայն ինչ շինէ:
24 • Մի՛ ոք զանձին և եթ խնդրիցէ՝ այլ և զընկերին[4]: •
25 Ամենայն ինչ որ 'ի սպանդանոցի վաճառի, կերիջիք՝ և
26 մի՛ խտրէք վասն խղճի մտաց[5]: • Զի Տեառն է երկիր
27 լրիւ իւրով[6]: • Եթէ ոք կոչէ զձեզ յանհաւատից՝ և
կամիցիք երթալ. զամենայն ինչ՝ որ առաջի դնիցի, կերիջիք՝
28 և մի՛ խտրէք վասն խղճի մտաց[7]: • Ապա եթէ ոք
ասասցէ ձեզ՝ թէ այդ զոհեալ է, մի՛ ուտիցէք վասն նորա՝
29 որ գուշակն եղև, և վասն խղճի մտացն[8]: • Այլ զխիղճ
մտացն ասեմ ո՛չ զիւրն, այլ զընկերին. իսկ ընդէ՞ր բնաւ
30 ազատութիւնս իմ դատիցի յայլոյ խղճէն մտաց[9]: • Եթէ
ես շնորհօք վայելեմ, ընդէ՞ր հայհոյիցիմ, վասն որոյ ես
31 գոհանամ[10]: • Արդ եթէ ուտիցէք՝ եթէ ըմպիցէք՝ եթէ
զինչ և առնիցէք, զամենայն ինչ 'ի փառս Աստուծոյ
32 արասջիք[11]: • Առանց գայթագղութեան դնելոյ Հրէից և
33 հեթանոսաց լինիջիք՝ և եկեղեցւոյն Աստուծոյ[12]: • Որպէս
և ես ամենևին ամենեցուն հաճոյ լինիմ. ո՛չ խնդրեմ զանձին
օգուտ, այլ զբազմաց՝ զի ապրեսցին[13]:

Գլուխ Մետասաներորդ:

1 Նմանօղք ինձ եղերո՛ւք, որպէս և ես Քրիստոսի[14]: •
2 Գովեմ զձեզ՝ զի զամենայն ինչ զիմ յիշէք. և որպէս
3 աւանդեցի ձեզ՝ զաւանդութիւնսն ունիցիք[15]: • Կամիմ
զի գիտիցէք դուք. եթէ առն ամենայնի գլուխ Քրիստոս է,
և գլուխ կնոջ այր, և գլուխ Քրիստոսի Աստուած[16]: •
4 Ամենայն այր՝ յորժամ յաղօթս կայցէ՝ կամ մարգարէանայցէ՝
և զգլուխն ծածկեալ ունիցի, յամօթ առնէ զգլուխն իւր[17]:
5 • Եւ ամենայն կին՝ յորժամ յաղօթս կայցէ՝ կամ մար-
գարէանայցէ բացու գլխով՝ յամօթ առնէ զգլուխն իւր,
6 զի այնպէս համարի՝ թէ գերծեալ իցէ[18]: • Զի եթէ

[1] 2.Կոր. 6.15. Եւ. 16: 2.Օրէ.32.38:
[2] 2.Օրէ.32.21. Եզ. 22.14:
[3] 1.Կոր. 6.12.
[4] Հռով. 33. Հռո.15.1. 2: 1.Կոր.13. 5. Փիլ.2.4.21:
[5] 1.Տիմ. 4. 4.
[6] Հռով. 28. Եսա. 19. 5: 2.Օրէ.10.14. Սաղ. 23. 1: 49.12.
[7] Ղու. 10. 7.
[8] Հռով. 26: 1.Կոր. 8.10. 12: 2.Օրէ.10.14. Սաղ. 23. 1.
[9] Հռո. 14.16.
[10] Հռո. 14. 6: 1.Տիմ.4.3.4.
[11] Կող. 3.17: 1.Պետ.4.11.
[12] Հռո. 14.13: 1.Կոր. 6.13: 2.Կոր. 6. 3. Գործ. 20.28: 1.Կոր.11.22: 1.Տիմ. 3. 5.
[13] Հռով. 24. Հռո. 15. 2: 1.Կոր. 9.19. 22:
[14] 1.Կոր. 4.16. Եփե. 5. 1. Փիլ. 3.17: 1.Թես.1. 6: 2.Թես.3. 9:
[15] 1.Կոր. 4.17: 7.17: 2.Թես. 2.15: 3. 6:
[16] Եփե.5.23. Ծն.3.16: 1.Տիմ.2.11.12: 1.Պետ.3.1.5.6. Յով.14.28: 1.Կոր.3.23: 15.27.28. Փիլ.2.7.8.9:
[17] 1.Կոր.12.10. 28:14.1.
[18] Գործ.21.9: 2.Օրէ.21.12.

[1] Թւ. 5.18: ոչ քօղեսցի կին, փոքրեսցէ զհերս իւր. ապա եթէ անպատեհ
2.Օրէ.22. 5. է կնոջ փոքրել կամ գերծուլ, քօղեսցի[1]: • Այր 7
մարդոյ չէ պարտ ծածկել զգլուխ իւր. զի պատկեր և
[2] Ծն. 1.26. փառք Աստուծոյ է. իսկ կին փառք առն իւրոյ է[2]: •
27:5.1: 9. 6. [3] Ծն. 2.21.22. Զի ոչ եթէ այր 'ի կնոջէ է, այլ կին յառնէ[3]: • Քանզի 8
[4] Ծն. 2.18. ոչ իսկ հաստատեցաւ այր վասն կնոջ, այլ կին վասն առն[4]: 9
21.23. • Վասն այնորիկ պարտի կինն շուք դնել գլխոյն վասն 10
[5] Ծն. 24.65. հրեշտակաց[5]: • Բայց ոչ կին առանց առն, և ոչ այր 11
Ծն. 5. 6. [6] Գղ. 3.28. առանց կնոջ 'ի Տէր[6]: • Զի որպէս կին յառնէ՝ նոյնպէս 12
[7] Հռ. 11.36. և այր 'ի կնոջէ, բայց ամենայն յԱստուծոյ[7]: • Այլ 13
դուք ձեզէն տուք զիրաւ. արժա՞ն է կնոջ մարդոյ հոլանի
յաղօթս կալ առաջի Աստուծոյ: • Եւ ո՞չ բնութիւնն 14
իսկ ուսուցանէ զձեզ. զի այր եթէ գիսաւոր է՝ անարգանք
են նմա. • Բայց կին եթէ գիսաւոր է՝ փառք են նմա. 15
զի գէսք փոխանակ զգեստու տուեալ են նմա: • Ապա 16
թէ ոք կամի հակառակօղ լինել, մեք չունիմք այնպիսի
[8] 1.Տիմ.6. 4: սովորութիւն, և ոչ եկեղեցիքն Աստուծոյ[8]:

1.Կր. 7.17: Այլ զայս պատուիրեմ, ոչ որպէս թէ գովիցեմ, զի ոչ 17
14.33. 'ի լաւ անդր՝ այլ 'ի վատթարն նկրտիք: • Նախ՝ 18
յորժամ 'ի մի վայր ժողովիցիք յեկեղեցին, լսեմ եթէ հեր-
[9] 1.Կր. 1.10. ձուածք գոն 'ի ձեզ. և սակաւ ինչ հաւատացի[9]: • Բայց 19
11.12: 3. 3. և հերձուածք լինելոց են 'ի ձեզ[10]. զի որ ընտիրքն իցեն 'ի ձեզ՝
[10] Մտ. 18. 7. Ղկ. 17. 1. երևեսցին[11]: • Եւ արդ՝ 'ի ժողովելն ձեզ 'ի միասին՝ ոչ 20
Գր. 20.30: է տօնն Տեառն ձեզ տեղի հաց ուտելոյ: • Զի իւրա- 21
1.Տիմ. 4. 1: քանչիւրոք զիւր ընթրիս յառաջանայ ուտել, և ոմն քաղցեալ՝
2.Պետ.2.1.2. [11] Ղկ. 2.35: և ոմն արբեալ[12]: • Միթէ տունս ո՞չ ունիցիք ուտելոյ 22
1.Յհ. 2.19: կամ ըմպելոյ. եթէ զեկեղեցեա՞ն Աստուծոյ արհամարհիցէք,
2.Օրէ.13. 3: և յամօթ առնէք զչքաւորսն: զի՞նչ ասացից. գովեցի՞ց
[12] 2.Պետ. 2.13. Յուդ. 12: զձեզ, յայդմ ոչ գովեմ[13]:

[13] 1.Կր.10.32. Զի ես ընկալայ 'ի Տեառնէ՝ զոր և ձեզն աւանդեցի[14], 23
Յհ. 2. 6: եթէ Տէր Յիսուս 'ի գիշերին յորում մատնէր, առ հաց[15].
[14] 1.Կր. 15. 3. Գղ. 1. 1. • Գոհացաւ՝ եբեկ և ասէ. առէ՛ք՝ և կերայք. այս է 24
11.12. մարմին իմ, որ վասն ձեր բաշխի. զա՛յս արարէք առ իմոյ
[15] Մտ. 26.26. յիշատակի: • Նոյնպէս և զբաժակն յետ ընթրեացն առ 25
Մր. 14.22. Ղկ. 22.19. և ասէ. այս բաժակ՝ նոր ուխտ է իմով արեամբ. զայս
արարէ՛ք քանիցս անգամ եթէ ըմպիցէք՝ առ իմոյ յիշատակի:

26 * Քանիցս անգամ եթէ ուտիցէք զհացս զայս, և զբաժակս
ըմպիցէք, զմահն Տեառն պատմիցէք, մինչև եկեսցէ նա[1]:
27 * Այսուհետև՝ որ ուտիցէ զհացս, կամ ըմպիցէ զբաժակս
Տեառն անարժանութեամբ, պարտական եղիցի մարմնոյ և
28 արեան Տեառն[2]: * Փորձեսցէ մարդ զանձն իւր, և ապա
29 ՚ի հացէ անտի կերիցէ, և ՚ի բաժակէն արբցէ[3]: * Զի
որ ուտէ և ըմպէ անարժանութեամբ՝ դատաստանս անձին
իւրում ուտէ և ըմպէ. զի ոչ խտրէ զմարմինն Տեառն[4]:
30 * Վասն այնորիկ իսկ են ՚ի ձեզ բազում հիւանդք և
ախտաժէտք. և շատ ևս այն են, որ և ննջեցեալք իսկ
31 իցեն: * Զի եթէ զանձինս քննէաք՝ ապա ոչ դատա-
32 պարտէաք[5]: * Եւ եթէ դատիմք՝ ՚ի Տեառնէ
խրատիմք. զի մի՛ ընդ աշխարհի դատապարտեսցուք[6]:
33 Այսուհետև եղբարք՝ յորժամ ՚ի մի վայր ժողովիցիք
34 ուտել՝ միմեանց մնասջիք: * Ապա թէ ոք քաղցեալ
իցէ՝ ՚ի տան իւրում կերիցէ. զի մի՛ ՚ի դատապար-
տութիւն ժողովիցիք: Բայց զայլ ինչ յորժամ եկից
յայնժամ պատուիրեցից[7]:

Գլուխ Երկոտասաներորդ:

1 Այլ վասն հոգևորացն, եղբարք՝ ոչ կամիմ եթէ տգէտք
2 իցէք[8]: * Գիտէք իսկ՝ զի մինչ հեթանոսքն էիք,
առ կուռսն անմռունչս՝ որպէս երթայիք և գայիք[9]: *
3 Վասն որոյ ցուցանեմ ձեզ. զի ոչ ոք հոգւով Աստուծոյ
խօսի՝ և ասիցէ թէ նզովեալ Յիսուս[10]. և ոչ ոք կարէ ասել
Տէր զՅիսուս, եթէ ոչ հոգւովն սրբով[11]:
4 Թէպէտ և բաժինք շնորհաց են՝ այլ հոգի նոյն է[12]: *
5 Եթէ բաժինք պաշտամանց են, այլ Տէր նոյն է[13]: *
6 Եթէ բաժինք յաջողութեանց են, այլ Աստուած նոյն է.
7 որ յաջողէ զամենայն յամենայնի[14]: * Բայց իւրաքանչիւր
ումեք տուեալ է յայտնութիւն հոգւոյն՝ առ իւրաքանչիւր
8 օգուտ[15]: * Ումեմն ՚ի հոգւոյն տուեալ է բան իմաստու-
թեան. այլում բան գիտութեան ըստ նմին հոգւոյ[16]. *
9 Միւսումն հաւատք նովին հոգւով. այլում շնորհք

[1] Յհ. 14. 3: 21.22. Գծ. 1.11: 1.Կր. 4. 5: 15.23: 1.Թես. 4.16: 2.Թես. 1.10. Յուդայ.14. Յայտ. 1. 7.
[2] Թւ. 9.10.13. Յհ. 6.51.52. 64.65: 13.27: 1.Կր.10.21:
[3] 2.Կր.13. 5. Գաղ. 6. 4.
[4] Հռ. 13. 2.
[5] Սղ. 31. 5: 1.Յհ. 1. 9.
[6] Սղ. 93.12. 13. Եբր.12. 5—11.
[7] Համր.21.22: 1.Կր. 7.17. Տտ. 1. 5. 1.Կր. 4 19:
[8] 1.Կր. 14. 1. 37:
[9] 1.Կր. 6.11. Եփս.2.11.12: 1.Թես. 1. 9. Տտ. 3. 3: 1.Պետ. 4. 3. Սղ.113. Եր. Կրկն օր. Համր. 5.
[10] Մր. 9.39: 1.Յհ.4.2.3.
[11] Մտ. 16.17. Յհ. 15.26: 2.Կր. 3. 5.
[12] Հռ. 12. 4. Եբր. 2. 4: 1.Պետ. 4.10. Եփս. 4. 4.
[13] Հռ. 12. 6: 7.8. Եփս.4.11.
[14] Եփս. 1.23:
[15] Հռ.12.6.7.8: 1.Կր.14.26: Եփս.4.7: 1.Պետ.4.10.11.
[16] 1.Կր.2.6.7: 1.5: 13.2: 2.Կր.8.7.

բժշկութեանց նովին հոգւով[1]. * Այլում յաջողութիւն 10
զօրութեանց[2]. այլում մարգարէութիւն[3] այլում ընտրութիւն
հոգւոց այլում ազգք լեզուաց[4]. այլում թարգմանութիւն
լեզուաց[5]: * Այլ զայս ամենայն յաջողէ մի և նոյն հոգի, 11
և բաժանէ իւրաքանչիւր որպէս և կամի[6]:

Որպէս մարմին մի է, և անդամս բազումս ունի. և 12
ամենայն բազում անդամք մարմնոյն՝ մի մարմին է. նոյնպէս
և Քրիստոս[7]: * Քանզի միով հոգւով մեք ամենեքին 13
՚ի մի մարմին մկրտեցաք. եթէ հրէայք, եթէ հեթա-
նոսք, եթէ ծառայք, եթէ ազատք, ամենեքին զմի հոգի
արբաք[8]. * Քանզի մարմին ոչ մի անդամ է, այլ 14
բազում: * Եթէ ասիցէ ոտն, զի չեմ ձեռն՝ չեմ 15
՚ի մարմնոյ անտի, ո՞չ այնու չիցէ ՚ի մարմնոյ անտի: *
Եւ եթէ ասիցէ ունկն, վասն զի չեմ ակն՝ չեմ 16
՚ի մարմնոյ անտի, ո՞չ այնու չիցէ ՚ի մարմնոյ անտի: *
Եթէ ամենայն մարմին ակն էր՝ ո՞ւր էր ունկն. և եթէ 17
ամենայն լսելիք էր՝ ո՞ւր էին հոտոտելիք: * Բայց արդ՝ 18
Աստուած եդ զանդամսն՝ զմի մի իւրաքանչիւր ՚ի նոցանէ
՚ի մարմնին՝ որպէս և կամեցաւ[9]: * Ապա թէ էր ամենայն 19
մի անդամ, ո՞ւր էր մարմին: * Բայց արդ՝ անդամք 20
բազում են, և մարմին մի: * Ո՛չ կարէ ակն ասել 21
ցձեռն, թէ չես ինձ պիտոյ, և կամ դարձեալ գլուխ
ցոտս՝ թէ չէք ինձ պիտոյ: * Այլ առաւել որ թուին 22
անդամք մարմնոյն թէ տկարագոյնք իցեն. կարևորք են. *
Եւ որ թուինն թէ անարգագոյնք իցեն մարմնոյն, այնց 23
առաւելագոյն պատիւ առնեմք. և ամօթոյքն մեր առաւել
ևս պարկեշտութիւն ունին: * Եւ պարկեշտիքն մեր 24
չէ ինչ պիտոյ. քանզի Աստուած խառնեաց զմարմինն,
և նուաղին առաւել ևս պատիւ ետ: * Զի մի՛ իցեն 25
հերձուածք ՚ի մարմնի անդ, այլ զի նոյնք զմիմեանց հո-
գասցեն անդամքն: * Եթէ վշտանայ ինչ մի անդամն, 26
վշտանան ամենայն անդամքն ընդ նմա. և եթէ փառաւորի
մի անդամն, խնդան ամենայն անդամքն ընդ նմա: *
Այլ դուք մարմին Քրիստոսի էք՝ և անդամք յանդամոց 27
նորա[10]: * Եւ զորս եդ Աստուած յեկեղեցւոջ՝ այս 28
են. նախ՝ զառաքեալս, երկրորդ՝ զմարգարէս, երրորդ՝

[1] Մատ. 17.19. 20: 1.Կոր.13. 2: 2.Կոր. 4.13. Մար. 16.18. Յակ. 5.14.
[2] Համար. 28.29 Մար. 16.17. Գաղ. 3. 5.
[3] Հռո. 12. 6: 1.Կոր.13. 2: 14. 1:
[4] 1.Կոր. 14.29: 1.Յով. 4. 1.
[5] Գոր. 2. 4: 10.46: 1.Կոր. 13. 1.
[6] Հռո. 12. 6: 1.Կոր. 7. 7: 2.Կոր.10.13. Եփե. 4. 7. Յով. 3. 8. Եբր. 2. 4.
[7] Համար. 27. Հռո.12.4.5. Գաղ. 3.16. Եփե.4.4.16.
[8] Հռո. 6. 5. Գաղ. 3.28. Եփե. 2.13. 14.16. Կող. 3.11. Յով. 6.62: 7.37. 38.39.
[9] Համար. 28. Հռո. 12. 3. 1.Կոր 3. 5. Համար. 11.
[10] Հռո. 12. 5. Եփե.1.23:4. 12:5. 23.30. Կող. 1.24.

զվարդապետս, ապա զզօրութիւնս, ապա շնորհս բժշկութեանց,
օգնութիւնս՝ վարիչս, ազգս լեզուաց, թարգմանութիւնս
29 լեզուաց[1]: * Միթէ ամենեքին առաքեա՞լք իցեն. միթէ
ամենեքին մարգարէ՞ք իցեն. միթէ ամենեքին վարդապե՞տք
30 իցեն. միթէ ամենեքին զօրութի՞ւնք իցեն: * Միթէ
ամենեքին շնորհս բժշկութեա՞ն ունիցին. միթէ ամենեքին
՚ի լեզո՞ւս խօսիցին. միթէ ամենեքին թարգմանիցե՞ն: *
31 Բայց նախանձաւո՛ր լերուք շնորհացն, որ լաւն են: Այլ
ես առաւել ևս ճանապարհ ցուցանեմ ձեզ[2]:

Գլուխ Երեքտասաներորդ:

1 Եթէ զլեզուս մարդկան խօսիցիմ և զհրեշտակաց՝ և
սէր ոչ ունիցիմ, եղէ ես իբրև պղինձ, որ հնչէ. կամ
2 իբրև զծնծղայ՝ որ ղօղանջէ: * Եւ եթէ ունիցիմ
մարգարէութիւն, և գիտիցեմ զխորհուրդս ամենայն՝ և
զամենայն գիտութիւն. և եթէ ունիցիմ զամենայն հաւատս՝
մինչև զլերինս փոփոխելոյ, և սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ
3 եմ[3]: * Եւ եթէ ջամբիցեմ զամենայն ինչս իմ աղքատաց,
և մատնիցեմ զմարմինս իմ յայրումն, և սէր ոչ ունիցիմ,
ոչ ինչ օգտիմ[4]:
4 Սէր երկայնամիտ է՝ քաղցրանայ. սէր ոչ նախանձի, ոչ
5 ամբարհաւաճէ, ոչ հպարտանայ[5]. * Ո՛չ յանդգնի,
6 ոչ խնդրէ զիւր, ոչ գրգռի, ոչ խորհի զչար[6]. * Ո՛չ
խնդայ ընդ անիրաւութիւն՝ այլ խնդայ ընդ ճշմարտութիւն[7].
7 * Ամենայնի տանէ. ամենայնի հաւատայ. ամենևին յուսայ.
8 ամենայնի համբերէ[8]: * Սէր ոչ երբէք անկանի. եթէ
մարգարէութիւնք են՝ խափանեսցին: եթէ լեզուք՝ լռեսցեն.
9 եթէ գիտութիւն՝ խափանեսցի: * Քանզի փոքր
՚ի շատէ գիտեմք. և փոքր ՚ի շատէ մարգարէանամք[9]:
10 * Այլ յորժամ եկեսցէ կատարումն, փոքր ՚ի շատէս
խափանեսցի:
11 Մինչ տղայն էի՝ իբրև զտղայ խօսէի, իբրև զտղայ
խորհէի, իբրև զտղայ համարէի. այլ յորժամ եղէ այր՝
12 զտղայութեանն ՚ի բաց խափանեցի: * Այժմ տեսանեմք
իբրև ընդ հայելի օրինակաւ, այլ յայնժամ դէմ յանդիման.
այժմ խելամուտ եմ փոքր ՚ի շատէ, այլ յայնժամ գիտացից

[1] Եփե. 4.11. 2.20: 3. 5. Գոր. 13. 1. Հռո. 12. 6. Հռմր. 10:9. Թես. 11.17. Հռո. 12. 8: 1.Կոր.14. 1. 39: 1.Տիմ. 5.17. Եբր. 13.17. Եւ. 24:
[2] 1.Կոր.14. 1. 39.
[3] 1.Կոր. 12. 8. 9. 10.28: 14. 1. Մատ. 7.22. Մատ. 17.20. Մար. 11.23. Ղուկ. 17. 6.
[4] Մատ. 6. 1. 2.
[5] Առակ. 10.12: 1.Պետ. 4. 8:
[6] 1.Կոր. 10.24. Փիլ. 2. 4.
[7] Սաղ. 10. 3. Հռո. 1.32: 2.Յովհ. 4.
[8] Հռո. 15. 1. Գաղ. 6. 2: 2.Տիմ. 2.24:
[9] 1.Կոր. 8. 2.

[1] 2.Կոր. 3.18: որպէս և նոյն ծանեաւ զիս [1] ։ • Բայց արդ՝ մնան հաւատք՝ 13
5. 7. յոյս, սէր, սոքա երեքեան. և մեծ քան զսոսա սէր է ։
Փիլ. 3.12.
Մտթ. 18.10:
1.Յոհ. 3. 2.

Գլուխ Չորեքտասաներորդ ։

Զհետ երթայք սիրոյ, և նախանձաւոր լերուք հոգև- 1
[2] 1.Կոր. 12.31. որացն առաւել՝ զի և դուք մարգարէանայցէք [2] ։ • Զի 2
Իւդ. 11.25. որ խօսի 'ի լեզուս՝ ոչ ընդ մարդկան խօսի, այլ ընդ
Նո. 29. Աստուծոյ։ զի ոչ ոք է՝ որ լսէ, բայց հոգւով խօսի
[3] Գոր. 2. 4: խորհուրդս [3] ։ • Իսկ որ մարգարէանայն, մարդկան խօսի 3
10.46:22. 9. շինութիւն և մխիթարութիւն և սփոփութիւն ։ • Որ խօսի 4
'ի լեզուս՝ զանձն իւր շինէ. և որ մարգարէանայն՝ զեկեղեցին
շինէ ։ • Կամիմ զի ամենեքին դուք 'ի լեզուս խօսիցիք՝ 5
առաւել զի մարգարէանայցէք. զի լաւ է՝ որ մարգարէա-
նայն քան զայն՝ որ 'ի լեզուս խօսիցի. բայց եթէ թարգմա-
նիցէ՝ զի եկեղեցին շինութիւն առնուցու ։
Բայց այժմ եղբարք՝ եթէ եկից առ ձեզ 'ի լեզուս խօսելով. 6
զինչ օգուտ լինիցիմ ձեզ՝ եթէ ոչ խօսիցիմ, կամ յայտնու-
թեամբ, կամ գիտութեամբ, կամ մարգարէութեամբ,
[4] Հռոմ. 26. կամ վարդապետութեամբ [4] ։ • Այնպէս՝ որպէս անշունչքն 7
ձայն տայցեն, եթէ փող և եթէ քնար. զի եթէ ընտրու-
թիւն ինչ բարբառոյն չտանիցեն, զիա՞րդ ճանաչիցի փողոյն
[5] Ղևտ.25. 9. հարկանել՝ կամ քնարին հնչել [5] ։ • Քանզի եթէ խառ- 8
Թուոց. Ժ: նաձայն արձակիցի փողն, ո՞վ պատրաստեսցի 'ի պատերազմ։
31. 6.
Յես. 6. 4. • Նոյնպէս և դուք՝ եթէ լեզուօք ոչ նշանակիցէք զբանն՝ 9
—20. զիա՞րդ ճանաչիցին խօսքն. զի լինիցիք այնուհետև իբրև
Դատ. 7.16. ընդ օդս խօսեցեալք ։ • Զի այնչափ ազգք ձայնից են 10
—18:
2.Թագ. 2.28: յաշխարհի, և ոչ ինչ անձայն է ։ • Իսկ արդ՝ եթէ ոչ 11
2.Մնա. 13. գիտիցեմ զզօրութիւն ձայնին, լինիցիմ այնմ, որ խօսիցին
14. ընդ իս՝ խուժ, և նա որ խօսիցին ընդ իս՝ դուժ ։ •
Յոբ. 39.25.
Եզ. 27.13. Նոյնպէս և դուք՝ քանզի նախանձորդք էք հոգևորացն, 12
Ամով. 3. 5. վասն շինութեան եկեղեցւոյն խնդրեցէք՝ զի առաւել առիցէք ։
Եփե. 6.11. Վասն որոյ որ խօսին 'ի լեզուս, աղօթս արասցէ՝ զի և 13
—18. թարգմանիցէ ։ • Եթէ կամ յաղօթս լեզուաւ՝ հոգին 14
[6] Եփե. 5.19. իմ կայ յաղօթս. այլ միտք իմ անպտուղ են ։ • Իսկ 15
Կող. 3.16. արդ՝ զինչ իցէ. կացից յաղօթս հոգւով, կացից յաղօթս և
Սաղ. 46. 8. մտօք. սաղմոս ասացից հոգւով, սաղմոս ասացից և մտօք [6] ։ •

16 Ապա թէ ո՛չ՝ եթէ օրհնիցես հոգւով, որ կայցէ 'ի տեղւոջ [1] 1.Կոր.11.24.
տգիտին, զիա՞րդ ասիցէ 'ի քում գոհութեանն՝ զամէնն.
17 քանզի զոր ասեսն՝ նա ո՛չ գիտէ[1]: * Զի դու բարւոք
գոհանաս, այլ ընկերն ո՛չ շինի:
18 Գոհանամ զԱստուծոյ՝ վասն ամենեցուն ձեր՝ առաւել
19 լեզուաւ խօսիմ: * Այլ 'ի մէջ եկեղեցւոյ կամիմ բանս
հինգ մտօք խօսել՝ զի և զայլս խրատիցեմ, քան բազում
բանս լեզուաւ:
20 Ե՛ղբարք մի՛ լինիք տղայք մտօք[2], այլ 'ի չարեաց տղայ- [2] Սաղ.130.2.
21 ացարո՛ւք, և մտօք կատարեա՛լ լինիջիք[3]: * Քանզի և Մատ. 11.25:
յօրէնսն գրեալ է, եթէ յօտար լեզուս՝ և 'ի շրթունս 18.3: 19.14.
օտարոտիս խօսեցայց ընդ ժողովրդեանդ ընդ այդմիկ, սակայն Հռո. 16.19: 1.Կոր. 3. 1.
22 և ո՛չ այնպէս լուիցեն ինձ՝ ասէ Տէր[4]: * Ապա ուրեմն Եփե. 4.14. Եբր.5.12.13.
լեզուք նշանակի վասն են՝ ո՛չ հաւատացելոց՝ այլ անհաւատից. [3] Մատ. 18. 3:
իսկ մարգարէութիւն՝ ո՛չ անհաւատից՝ այլ հաւատացելոց: 1.Պետ. 2. 2:
23 * Ապա եթէ գայցէ եկեղեցին ամենայն 'ի մի վայր, և 1.Կոր. 2. 6.
ամենեքին 'ի լեզուս խօսիցին, և մտանիցեն անդր տգէտք [4] Յօհ. 10.34. Ես. 28.11.
24 կամ անհաւատք. ո՞չ ասիցեն՝ եթէ զի մոլիքդ[5]: * Իսկ 12.
եթէ ամենեքին մարգարէանայցեն, և մտանիցէ ոք անդր [5] Գոր. 2.13.
անհաւատ՝ կամ տգէտ, յանդիմանի յամենեցունց, և քննի
25 յամենեցունց. * Եւ գաղտնիք սրտի նորա յայտնի լինին,
և ապա անկեալ 'ի վերայ երեսաց՝ երկիր պագանիցէ Աստու-
ծոյ, և խոստովան լինիցի՝ թէ արդարև Աստուած է
'ի ձեզ[6]: [6] Ես. 45.14.
26 Եւ արդ՝ զի՞նչ իցէ եղբարք. յորժամ 'ի մի վայր Զաք. 8.23.
ժողովիցիք, իւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ եթէ սաղմոս ունիցի,
թէ վարդապետութիւն ունիցի, եթէ յայտնութիւն ունիցի,
թէ լեզուս ունիցի, եթէ թարգմանութիւն ունիցի,
27 ամենայն 'ի շինած լինիցի[7]: * Եթէ 'ի լեզուս ոք խօսեսցի՝ [7] Հռոմ. 6:
երկուք, և եթէ ևս աւելի՝ երեք, և ապա մի ըստ միոջէ. 1.Կոր. 12. 8. 9.10:
28 և մին թարգմանիցէ: * Ապա եթէ չիցէ ոք՝ որ 1.Կոր.12. 7:
թարգմանիցէ, լո՛ւռ լիցի յեկեղեցւոջն. ընդ միտս իւր. 2.Կոր.12.19.
29 և ընդ Աստուծոյ խօսեսցի: * Բայց մարգարէք երկու Եփե. 4.12.
30 կամ երեք խօսեսցին, և այլքն քննեսցեն[8]: * Ապա եթէ [8] 1.Կոր 12.10.
այլ ումեք՝ որ նստիցին՝ յայտնեսցի, առաջինն լռեսցէ[9]: * [9] 1.Թես. 5.19.
31 Քանզի կարող էք ամենեքին մի ըստ միոջէ մարգարէանալ. 20.

զի ամենեքեան ուսանիցին, և ամենեքեան մխիթարեսցին։
• Քանզի և հոգիք իսկ մարգարէից՝ մարգարէից հնա- 32
զանդ են[1]։ • Զի ոչ եթէ խռովութեան է Աստուած՝ այլ 33
խաղաղութեան. որպէս յամենայն եկեղեցիս սրբոց[2]։
Կանայք՝ յամենայն եկեղեցիս լուռ լիցին[3]. զի ոչ հրամայի 34
նոցա խօսել՝ այլ հնազանդ լինել[4]. որպէս և օրէնքն իսկ
ասեն[5]։ • Ապա եթէ ուսանել ինչ կամիցին, 'ի տան զարս 35
իւրեանց հարցանիցեն. քանզի անպատեհ է կնոջ մարդոյ
յեկեղեցւոջ խօսել։
Եթէ 'ի ձէ՞նջ բանն Աստուծոյ ել. և կամ առ ձե՞զ միայն 36
եհաս։ • Իսկ եթէ ոք համարիցի մարգարէ լինել՝ կամ 37
հոգևոր, գիտասցէ՝ զոր գրեցի՛ առ ձեզ, թէ Տեառն
պատուիրանք են[6]։ • Ապա թէ ոք ոգիտանայցէ, ոգի- 38
տասցի։ • Այսուհետև եղբարք, նախանձեցարո՛ւք մար- 39
գարէանալ՝ և զխօսելն լեզուօք մի՛ արգելուք[7]։ • Եւ 40
ամենայն ինչ ձեր պարկեշտութեամբ և ըստ կարգի լինիցի[8]։

ԳԼՈՒԽ ՀՆԳԵՏԱՍՆԵՐՈՐԴ։

Ցուցանեմ ձեզ եղբարք զաւետարանն իմ, զոր աւետա- 1
րանեցի ձեզ. զոր և ընկալարո՛ւք, յոր և հաստատեալ էք[9].
• Որով ապրեցայք. որով բանիւ աւետարանեցի ձեզ՝ 2
թէ ունիցիք. բայց եթէ 'ի զուր ինչ հաւատացէք[10]։ •
Զի ես ձեզ զայն նախ աւանդեցի[11], զոր և ես ընկալայ[12]. թէ 3
և քրիստոս մեռաւ վասն մեղաց մերոց՝ ըստ գրոց[13], • Եւ 4
զի թաղեցաւ, թէ և յարեաւ յաւուր երրորդի՝ ըստ գրոց[14],
• Եւ թէ երևեցաւ կեփայի[15], և ապա երկոտասանիցն[16]. • 5
Ապա երևեցաւ աւելի ևս քան զհինգ հարիւր եղբարց միան- 6
գամայն. յորոց բազումք կան մինչև ցայժմ, և ոմանք ննջեցին։
• Եւ ապա երևեցաւ յակոբայ, ապա առաքելոցն ամենե- 7
ցուն[17]։ • Հուսկ յետոյ քան զամենեսին իբրև անարգի 8
միոջ երևեցաւ և ինձ[18]։ • Զի ես իսկ եմ տրուպն առա- 9
քելոց. որ չեմ իսկ արժանի թէ կոչեցայց առաքեալ. զի հա-
լածեցի զեկեղեցին Աստուծոյ[19]։ • Այլ շնորհօքն Աստու- 10
ծոյ եմ՝ զինչ և իցեմ. և շնորհք նորա որ յիս՝ ընդունայն ինչ

[1] 1.Յհ. 4. 1: [2] 1.Կր.11.16: [3] 1.Տիմ. 2.11. Եւ. 12: [4] 1.Կր.11. 3. Եփ. 5.22. Կղ. 3.18. Տիտ. 2. 5: 1.Պետ. 3. 1. [5] Ծն. 3.16: [6] 2.Կր.10. 7: 1.Յհ. 4. 6: [7] 1.Կր.12.31: 1.Թես. 5.20. [8] Հռմ. 33. [9] Գաղ. 1.11. Հռ. 5. 2. [10] Հռ. 1.16: 1.Կր. 1.21. Գաղ. 3. 4: [11] 1.Կր. 11. 2. 23. [12] Գաղ. 1.12. [13] Սղ. 21.16. Ես. 53.5. 6. Դն. 9.26. Զաք. 13. 7. Ղկ. 24.26. 46. Գծ. 3.18: 26.23: 1.Պետ. 1.11: 2.24. [14] Սղ. 2. 7: 15.10. Ես. 53.10. Ովս. 6. 2. Ղկ. 24.26. 46. Գծ. 2. 25—31:13. 33, 34.35: 26. 22 23: 1.Պետ. 1.11. [15] Ղկ. 24.34. [16] Մտ. 28.17. Մր.16.14. Ղկ.24.36. Յհ.20.19. Եւ.26. Գծ.10.41. [17] Ղկ.24.50. Գծ.1.3.4. [18] Գծ. 9.4.17: 22.14.18: 1.Կր.9.1. [19] Եփ.3.8. Գծ.8.3: 9.1. Գաղ 1.13. Փիլ.3.6: 1.Տիմ.1.13.

ոչ եղեն. այլ առաւել քան զնոսա ամենեսին վաստակեցի. և
11 ոչ եթէ ես՝ այլ շնորհքն Աստուծոյ՝ որ ընդ իս [1]։ • Արդ՝
եթէ ես և եթէ նոքա այսպէս քարոզեցաք. և դուք այսպէս
հաւատացիք։
12 Ապա եթէ Քրիստոս քարոզի՝ թէ 'ի մեռելոց յարու-
ցեալ է, զիա՞րդ ասեն ոմանք 'ի ձէնջ՝ եթէ յարութիւն
13 մեռելոց չիք։ • Եթէ յարութիւն մեռելոց չիք,
14 ապա և Քրիստոս չէ յարուցեալ [2]։ • Եւ եթէ Քրիստոս
չիցէ յարուցեալ, ընդունայն է քարոզութիւնն մեր. ընդ-
15 ունայն են և հաւատքն ձեր • Եւ գտանիցիմք սուտ
վկայք Աստուծոյ, զի վկայեցաք զԱստուծոյ՝ թէ յարոյց
զՔրիստոս. զոր ոչն արդեօք յարոյց՝ եթէ մեռեալք ոչ յառնի-
16 ցեն [3]։ • Իսկ եթէ մեռեալք ոչ յառնեն՝ ապա և Քրիստոս
17 չէ յարուցեալ։ • Եւ եթէ Քրիստոս չիցէ յարուցեալ,
ընդունայն են հաւատքն ձեր. և տակաւին 'ի նմին մեղս կայ-
18 ցէք [4]։ • Իսկ արդ՝ որ ննջեցինն 'ի Քրիստոս, կորեա՞ն
19 արդեօք։ • Եթէ այսու կենօքս միայն յուսացեալ եմք
'ի Քրիստոս, ողորմելի եմք քան զամենայն մարդիկ [5]։
20 Այլ արդ՝ Քրիստոս յարուցեալ է 'ի մեռելոց՝ առաջին
21 պտուղ ննջեցելոց [6]. • Քանզի մարդով եղև մահ [7]. և
22 մարդով յարութիւն մեռելոց [8]։ • Որպէս Ադամաւն ամե-
նեքին մեռանին. նոյնպէս և Քրիստոսիւ ամենեքեան կեն-
23 դանասցին։ • Իւրաքանչիւր յիւրում կարգի. նախ
Քրիստոս, և ապա Քրիստոսեանք 'ի գալստեան նորա [9]։ •
24 Եւ ապա կատարած, յորժամ տայցէ 'ի ձեռս զթագաւորու-
թիւնն Աստուծոյ՝ և Հօր. յորժամ խափանեսցէ զամենայն
իշխանութիւնս և զամենայն պետութիւն և զզօրութիւն [10]։
25 • Զի պարտ է նմա թագաւորել՝ մինչև դիցէ զամենայն
26 թշնամիս 'ի ներքոյ ոտից իւրոց [11]։ • Յետին թշնամին
խափանի՝ մահ [12]. և զամենայն ինչ հնազանդ արար 'ի ներքոյ
27 ոտից նորա [13]։ • Այլ յորժամ ասիցէ. թէ հնազանդեալ
է նմա ամենայն, յայտ է՝ թէ բաց յայնմանէ՝ որ հնա-
28 զանդեցոյց նմա զամենայն։ • Այլ յորժամ հնազան-
դեսցի նմա ամենայն՝ յայնժամ և ինքն Որդի հնազանդեսցի
այնմ, որ հնազանդեցոյց նմա զամենայն. զի եղիցի Աստ-
ուած ամենայն յամենայնի [14]։

[1] Եփ. 2. 7. 8. 2.Կր. 11.23: 12.11. Մտ. 10.20. Յհ. 15.18. 19: 2.Կր. 3. 5. Գղ. 2. 8. Եփ. 3. 7. Փլ. 2.13:
[2] 1.Թս. 4.14.
[3] Գր. 2.24. 32: 4.10.33: 13.30.
[4] Հռ. 4.25:
[5] 2.Տմ. 3.12:
[6] 1.Պտ. 1. 3. Գր. 26.23. Հմր. 23. Կղ. 1.18. Յյտ. 1. 5.
[7] Հռ. 5.12.17.
[8] Յհ. 11.25. Հռ. 6.23.
[9] Հմր. 20: 1.Թս. 4.15. 16.17.
[10] Դն. 7.14. 27.
[11] Սղ. 109. 1. Գր. 2.34. 35. Եփ. 1.22. Եբ. 1.13: 10.13:
[12] 2.Տմ. 1.10. Յյտ. 20.14.
[13] Սղ. 8. 8. Մտ. 28.18. Եբ. 2. 8: 1.Պտ. 3.22.
[14] Փլ. 3.21: 1.Կր. 3.23: 11. 3.

Ապա թէ ոչ զի՞նչ գործիցեն, որ մկրտիցինն վասն 29
մեռելոց, եթէ արդարև մեռեալք ոչ յառնիցեն. ընդէ՞ր
իսկ բնաւ մկրտին վասն նոցա. * Ընդէ՞ր և մեք ճգնիմք 30
յամենայն ժամ[1], * Եւ հանապազ մեռանիմք: 'ի պար- 31
ծանս ձեր եղբարք՝ զոր ունիմ 'ի Քրիստոս
Յիսուս 'ի Տէր մեր[2]: * Եթէ վասն մարդոյ 'ի գազա- 32
նամարտի լեալ էի յեփեսոս, զի՞նչ օգուտ էր ինձ, եթէ
մեռեալք ոչ յառնեն: կերիցուք արբցուք, քանզի վաղիւ
մեռանիմք[3]: * Մի՛ խաբիք. ապականեն զբարս քաղ- 33
ցունս բանք չարք[4]: * Սթափեցարուք արդարութեամբ՝ 34
և մի՛ մեղանչէք. զի զգիտութիւն Աստուծոյ ոչ ունին
ոմանք. առ ամօթոյ ձերոյ ասեմ[5]:

Այլ ասիցէ ոք. զիա՞րդ յառնեն մեռեալք՝ կամ որո՞վ մար- 35
մնով գայցեն[6]: * Ա՛նմիտ՝ դու զոր սերմանես, ոչ կեն- 36
դանանայ՝ եթէ ոչ մեռանիցի[7]: * Եւ զոր սերմանես, ոչ 37
զնոյն մարմին զոր ծնանելոցն իցէ՝ սերմանես, այլ հատ մերկ.
եթէ ցորենոյ իցէ՝ և եթէ այլոց սերմանեաց: * Եւ 38
Աստուած տայ նմա մարմին՝ որպէս և կամի. և իւրաքան-
չիւր սերմանեացն զիւր մարմին: * Ո՛չ ամենայն մարմին 39
նոյն մարմին է, այլ այլ մարմին է մարդկան, և այլ
մարմին անասնոց, այլ մարմին թռչնոց՝ և այլ մարմին
ձկանց: * Եւ մարմինք երկնաւորք՝ և մարմինք երկրա- 40
ւորք. այլ այլ փառք երկնաւորաց՝ և այլ փառք երկ-
րաւորաց: * Այլ փառք արեգական, և այլ փառք լուսնի, 41
և այլ փառք աստեղաց. և աստղ քան զաստղ առաւել է
փառօք: * Նոյնպէս և յարութիւն մեռելոց. սերմանի 42
ապականութեամբ և յառնէ առանց ապականութեան[8].

Սերմանի անարգութեամբ՝ և յառնէ փառօք. սերմանի 43
տկարութեամբ՝ և յառնէ զօրութեամբ[9]. * Սերմանի մար- 44
մին շնչաւոր՝ և յառնէ մարմին հոգևոր. եթէ գոյ մարմին շըն-
չաւոր, գոյ և հոգևոր: * Որպէս և գրեալ է, եղև մարդն 45
առաջին ադամ 'ի շունչ կենդանի[10]. երկրորդ ադամ[11] 'ի հոգի
կենդանարար[12]: * Բայց ոչ նախ հոգևորն. այլ շնչաւորն, 46
և ապա հոգևորն: * Առաջին մարդն յերկրէ[13], հողեղէն[14]. 47
իսկ երկրորդ մարդն՝ Տէր յերկնից[15]: * Որպէս հողեղէնն, 48
նոյնպէս և հողեղէնքս, և որպէս երկնաւորն՝ նոյնպէս

[1] 2.Կր.11.26. Գող. 5.11.
[2] 1.Թես.2.19. Հռով. 8.36: 1.Կր. 4. 9: 2.Կր. 4.10. 11: 11 23.
[3] Ես. 22.12. 13: 56.12. Իմ. 2.24. Մտթ. 10.16: 23.33. Ղուկ. 12.19. Գործ. 19.29: 2.Կր.1.8.9: 11.23.24.26: 2.Տիմ. 4.17:
[4] 1.Կր. 5. 6.
[5] Հռով. 13.11. Եփես. 5.14: 1.Թես. 4. 5: 1.Կր. 6. 5.
[6] Եզեկ. 37. 3.
[7] Յով. 12.24.
[8] Դան. 12. 3. Մտթ. 13.43.
[9] Փիլ. 3.21
[10] Ծն. 2. 7.
[11] Հռով. 5.14.
[12] Յով. 5.21: 6.33—58. Փիլ. 3.21. Կող. 3. 4.
[13] Յով. 3.31.
[14] Ծն. 2. 7: 3.19.
[15] Յով. 3.13. 31.

49 և երկնաւորքն[1]: • Եւ որպէս զգեցաք զպատկեր հողեղինին[2].
զգեցցուք և զպատկեր երկնաւորին[3]:
50 Բայց զայս ասեմ եղբարք՝ եթէ մարմին և արիւն զարքայու-
թիւն Աստուծոյ ժառանգել ոչ կարեն. և ոչ ապա-
51 կանութիւն զանապականութիւն ժառանգէ[4]: • Արդ
խորհուրդ մի ասեմ ձեզ. ամենեքեան ննջեսցուք, այլ
52 ոչ ամենեքեան նորոգեսցուք[5]: • Յանկարծակի յական
թօթափել 'ի փող յետին. քանզի փող հարկանի, և մե-
ռեալք յարիցեն անանց ապականութեան, և մեք նորոգեսս-
53 ցուք[6]: • Ջի պարտ է ապականութեանս այսմիկ զգենուլ
զանապականութիւն, և մահկանացուիս այսմիկ զգենուլ զան-
54 մահութիւն[7]: • Այլ յորժամ մահկանացուս այս զգեցցի
զանմահութիւն, և ապականութիւնս զանապականութիւն,
յայնժամ եղիցի բանն՝ որ գրեցաւ. եթէ ընկլաւ մահ
55 'ի յաղթութիւն[8]: • Ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո. ո՞ւր
56 դժոխք խայթոց քո[9]: • Խայթոց մահու մեղք են, և զօրու-
57 թիւն մեղաց օրէնքն[10]: • Այլ շնորհք Աստուծոյ՝ որ ետ մեզ
զյաղթութիւն 'ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[11]:
58 Այսուհետև եղբարք իմ սիրելիք, հաստատունք եղե-
րուք, անշարժք կացէք, առաւել լերուք 'ի գործս Տեառն
յամենայն ժամ՝ գիտասջիք՝ զի վաստակքն ձեր ոչ են ընդ-
ունայն առաջի Տեառն[12]:

Գլուխ Վեշտասաներորդ :

1 Այլ վասն հաշուին, որ 'ի սուրբսն է, որպէս պատուէր
ետու եկեղեցեացն Գաղատացւոց. նոյնպէս և դուք արասջիք[13]:
2 • Ըստ իւրաքանչիւր միաշաբաթուցն իւրաքանչիւր ոք
'ի ձէնջ անձին իւրում գանձեսցէ՝ որ ինչ և յաջողեսցի[14]:
3 • Ջի մի՛ յորժամ գայցեմ, յայնժամ հաշիւք լինիցին:
այլ յորժամ եկից՝ զոր միանգամ ընտրեսջիք թղթովք,
զնոսա առաքեցից տանել զշնորհսն ձեր յԵրուսաղէմ[15]: •
4 • Ապա թէ արժան իցէ և ինձ երթալ՝ ընդ իս երթիցեն[16]:
5 • Այլ եկից առ ձեզ յորժամ 'ի Մակեդոնիա անցանի-
6 ցեմ: բայց իբրև շրջեցայց 'ի Մակեդոնիա[17], • Թէ
դէպ լիցի, առ ձեզ մնացից՝ և կամ ձմերեցից. զի և դուք
7 յուղարկիցէք զիս՝ ուր և երթալոցն եմ[18]: • Ջի ոչ կամիմ

[1] Փիլ. 3.20.21.
[2] Ծն. 5. 3.
[3] Հռ. 8.29: 2.Կր. 3.18: 4.11: Փիլ. 3.21: 1.Յհ. 3. 2.
[4] Մտ. 16.17. Յհ. 3. 3. 5:
[5] 1.Թես. 4.15. 16.17. Փիլ. 3.21.
[6] Զաք. 9.14. Մտ. 24.31. Յհ. 5.25: 1.Թես. 4.16:
[7] 2.Կր. 5. 4.
[8] Ես. 25. 8. Եբր. 2.14.15. Յայտ. 20.14.
[9] Ովս. 13.14.
[10] Հռ. 4.15: 5.13: 7.5.13.
[11] Հռ. 7.25: 1.Յհ. 5.4.5.
[12] 2.Պետ. 3.14: 1.Կր. 3. 8.
[13] Գր. 11.29: 24.17. Հռ. 15.26: 2.Կր. 8. 4: 9. 1.12. Գղ. 2.10.
[14] Գր. 20. 7. Յայտ. 1.10:
[15] 2.Կր. 8.19: 8.4. 6.19.
[16] Հռմր. 3.
[17] Գր. 19.21: 2.Կր. 1.16.
[18] Գր. 15. 3: 17.15: 21. 5. Հռ. 15.24: 2.Կր. 1.16.

զձեզ այժմ 'ի հարևանցի տեսանել. այլ ակն ունիմ ժամանակ ինչ
առնել առ ձեզ, եթէ Տէր հրամայեսցէ[1]: • Բայց այժմ 8
լինիմ յԵփեսոս մինչև ցպենտեկոստէ. • Զի դուռն բա- 9
ցեալ է ինձ մեծ և կարևոր, և հակառակորդք բազում են[2]:

Արդ՝ եթէ եկեսցէ Տիմոթէոս՝ տեսջիք զի աներկիւղ 10
լինիցի առ ձեզ. զի զգործ Տեառն գործէ՝ որպէս և ես[3].
• Մի ոք զնա անգոսնեսցէ: և յուղարկեսջիք զնա 11
խաղաղութեամբ՝ զի եկեսցէ առ իս: քանզի ակն ունիմ
նմա եղբարբք հանդերձ[4]:

Այլ վասն Ապողոսի եղբօր՝ յոյժ աղաչեցի զնա՝ զի եկեսցէ 12
առ ձեզ եղբարբք հանդերձ. և արդեօք ոչ էին կամք՝ զի
այժմ եկեսցէ. այլ եկեսցէ յորժամ և պարապեսցէ[5]: •
Հսկեցէք՝ հաստատուն կացէք 'ի հաւատս, ժրացարուք զօրա- 13
ցարուք[6]: • Ամենայն ինչ ձեր սիրով լինիցի[7]: 14

Աղաչեմ զձեզ՝ եղբարք՝ գիտէք զտունն Ստեփանեայ և 15
փորտունատեայ՝ որ են պտուղ աքայեցւոց. և 'ի պաշտօն
սրբոցն կարգեցին զանձինս[8]. • Զի և դուք հնազանդ 16
լինիցիք այնպիսեացն. և ամենայնի՝ որ գործակից իցէ և
վաստակակից[9]: • Ուրախ եմ 'ի գալ Ստեփանեայ և 17
փորտունատեայ և աքայիկոսի, զի զձեր պակասութիւնդ
նոքա լցին[10]. • Քանզի հանգուցին զոգի իմ՝ և զձեր. 18
արդ՝ ծանիջիք զայնպիսիսն[11]:

Ողջոյն տան ձեզ եկեղեցիքն Ասիացւոց: ողջոյն շատ տան 19
ձեզ 'ի Տէր Ակիւղաս, և Պրիսկիղա՝ հանդերձ առտնին
եկեղեցեաւն իւրեանց[12]: • Ողջոյն տան ձեզ եղբարք 20
ամենեքեան: ողջոյն տուք միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան[13]:
• Ողջոյնդ այդ՝ իմոյ ձեռամբն Պօղոսի է[14]: 21

Եթէ ոք ոչ սիրէ զՏէր Յիսուս, եղիցի նզովեալ՝ մար- 22
անաթայ[15]: • Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 23
ընդ ձեզ[16]: • Եւ սէրն իմ ընդ ամենեսին ձեզ 24
'ի Քրիստոս Յիսուս. ամէն:

[1] Գոր. 18.21: 1.Կոր. 4.19. Յակ. 4.15. [2] Մատ. 23.13. Գոր. 14.27: 2.Կոր. 2.12. Կող. 4. 3. Յայտ. 3. 8. Գոր. 19. 9. [3] Գոր. 19.22: 1.Կոր. 4.17. Հռով. 16.21. Փիլ. 2.20.22: 1.Թես. 3. 2: [4] 1.Տիմ. 4.12. Գոր. 15.33: [5] 1.Կոր. 1.12: 3. 5. [6] Մատ. 24.42: 25.13: 1.Թես. 5. 6: 1.Պետ. 5. 8: 1.Կոր. 15. 1. Փիլ. 1.27: 4. 1: 1.Թես. 3. 8: 2.Թես. 2.15. Եփես. 6.10. Կող. 1.11: [7] 1.Կոր. 14. 1: 1.Պետ. 4. 8: [8] 1.Կոր. 1.16. Հռով. 16. 5: 2.Կոր. 8. 4: 9. 1: Եբր. 6. 10: [9] 13.17: 6.10: [10] 2.Կոր. 11. 9. Փիլ. 2.30. Փիլիմ. 13. [11] Կող. 4. 8: 1.Թես. 5.12. Փիլ. 2.29. [12] Հռով. 16. 5.15. Փիլիմ. 2. [13] Հռով. 16.16. [14] Կող. 4.18: 2.Թես. 3.17. [15] Եփես. 6.24. Գաղ. 1.8. 9. Յովհ. Բ. 14: 15. [16] Հռով. 16.20.

Առ Կորնթացիս առաջին թուղթ գրեցաւ 'ի Փիլիպեայ, 'ի ձեռն Ստեփանեայ և Փորտունատեայ և Աքայիկոսի:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԿՈՐՆԹԱՑԻՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին:

1 Պօղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամօքն Աստուծոյ, [1] 1.Կր. 1.1.
և Տիմոթէոս եղբայր. եկեղեցւոյդ Աստուծոյ՝ որ է 'ի Կորն- Եփե. 1. .
թոս՝ սրբովքդ ամենեքումբք՝ որ են յամենայն կողմանս Կղ. 1.1: 1.Տիմ. 1.1:
2 աքայեցւոց [1], • Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն 2.Տիմ. 1.1.
յԱստուծոյ Հօրէ մերմէ՝ և 'ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ [2]: Փիլ. 1.1.
3 Օրհնեալ է Աստուած և Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի [2] Կղ 1.2. Հռ. 1.7:
Քրիստոսի. Հայր գթութեանց, և Աստուած ամենայն 1.Կր. 1.3.
4 մխիթարութեան [3]. • Որ մխիթարէն զմեզ յամենայն Գղ. 1.3.
նեղութիւնս մեր. առ 'ի կարող լինելոյ մեզ մխիթարել Փիլ. 1.2.
զայնոսիկ՝ որ յամենայն նեղութիւնս իցեն, մխիթարութեամբն՝ Կղ. 1.2: 1.Թե. 1.1:
5 որով մեք մխիթարիմք յԱստուծոյ: • Զի որպէս 2.Թե. 1.2.
առաւելուն չարչարանքն Քրիստոսի 'ի մեզ. նոյնպէս և 'ի ձեռն Փիլիմ. 3.
6 Քրիստոսի առաւել լինի և մխիթարութիւնն մեր [4]: • Զի [3] Եփե. 1.3: 1.Պետ. 1.3.
եթէ նեղիմք վասն ձերոյ մխիթարութեան և փրկութեան, [4] Գր. 9.4:
և եթէ մխիթարիմք վասն ձերոյ մխիթարութեան և 2.Կր. 4.10.
փրկութեան, որ յաջողեալն է համբերութեամբ նոյին Կղ. 1.24.
7 չարչարանաց. զոր և մեքն չարչարիմք [5]. • Եւ յոյսն [5] 2.Կր. 4.15.
մեր հաստատուն է վասն ձեր. քանզի գիտեմք՝ եթէ որպէս
կցորդ էք չարչարանացն՝ նոյնպէս և մխիթարութեանն [6]: [6] Հռ. 8.17: 2.Տիմ. 2.12.
8 • Քանզի ոչ կամիմ տգէտս լինել ձեզ եղբարք՝ վասն
նեղութեանն մերոյ եղելոյ յասիա. զի առաւել քան զկար
մեր ծանրացաք, մինչև անյոյս լինելոյ մեզ և 'ի կենաց [7]: [7] Գր. 19.23: 1.Կր. 15.32:
9 • Այլ անձամբ յանձինս զվճիռ մահու ընկալաք. զի 16.9.

մի՛ յանձինս ապաստանիցեմք՝ այլ յԱստուած՝ որ յարու-
ցանէ զմեռեալս[1]. • Որ յայնպիսի մահուանէ փրկեաց 10
զմեզ՝ և փրկեսցէ[2]. • Քանզի յուսացեալ եմք, եթէ 11
տակաւին փրկեսցէ օգնականութեամբ աղօթից ձերոց վասն
մեր: Զի ՚ի բազմադէմ շնորհացն՝ որ ՚ի մեզ, բազմօք յա-
ձախեսցեն գոհութիւնքն վասն մեր[3]:

Քանզի պարծանք մեր այս են. վկայութիւն մտաց մերոց. 12
զի սրբութեամբ և ստուգութեամբ Աստուծոյ, և ոչ մարմ-
նեղէն իմաստութեամբ, այլ շնորհօքն Աստուծոյ շրջեցաք
յաշխարհի. բայց առաւել ևս առ ձեզ[4]: • Քանզի ոչ 13
եթէ այլազգ ինչ գրեմք առ ձեզ, այլ զոր ընթեռնուցուքն՝
և գիտակ լինիցիք. քանզի յուսամ եթէ մինչև ՚ի վախճան
գիտիցէք. • Որպէս և խելամուտ եղէք մեզ փոքր ՚ի շատէ: 14
զի պարծանք ձեր եմք, որպէս և դուք մեր յաւուրն Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[5]:

Եւ յայս ապաստան կամէի նախ առ ձեզ գալ, զի դուք 15
կրկին շնորհս ընդունիցիք[6]. • Եւ ՚ի ձէնջ երթալ ՚ի Մա- 16
կեդովնիա. և դարձեալ ՚ի Մակեդովնիայ գալ առ ձեզ. և
՚ի ձէնջ յուղարկել ՚ի Հրէաստան[7]: • Իսկ եթէ զայս 17
խորհեցայ՝ միթէ թեթևութեամբ ինչ գնացի. և կամ զոր
խորհիմ՝ ըստ մարմնո՞յ ինչ խորհիցիմ, այլ զի եղիցի յինէն
կողմանէ, այոն՝ այո, և ոչն՝ ոչ[8]: • Հաւատարիմ է Աստ- 18
ուած՝ զի բանն մեր որ առ ձեզ եհաս՝ ոչ է այո, և ոչ:
• Քանզի որդին Աստուծոյ Յիսուս Քրիստոս, որ ՚ի ձեզ 19
մեօք քարոզեցաւ, ինև և Սիղուանոսիւ և Տիմոթէիւ. ոչ
եղև այո և ոչ. այլ այոն ՚ի նմին եղև[9]: • Զի որչափ աւե- 20
տիքն Աստուծոյ են՝ ՚ի նմա այոն. վասն որոյ և նովին ամէնն
մեօք ՚ի փառս Աստուծոյ[10]: • Այլ որ հաստատեացն 21
զմեզ ձեօք հանդերձ ՚ի Քրիստոս, և որ օծ զմեզ, Աստուած
է[11]. • Որ և կնքեաց զմեզ, և ետ զառհաւատչեայ 22
հոգւոյն ՚ի սիրտս մեր[12]:

Այլ ես վկայ զԱստուած կոչեմ անձին իմոյ[13]. զի վասն 23
խնայելոյ ՚ի ձեզ՝ ոչ ևս եկի ՚ի Կորնթոս[14]. զի ոչ եթէ
տիրեմք ձեզ հաւատովքս[15], այլ գործակից եմք շնորհացդ
ձերոց, քանզի հաւատովք հաստատեալ կայք[16]:

[1] Երե. 17. 5. 7.
[2] 2. Պետ. 2. 9.
[3] Հռո. 15. 30. Փիլ. 1. 19. Փիլիմ. 22: 2. Կոր. 4. 15:
[4] 2. Կոր. 2. 17: 4. 2: 1. Կոր. 2. 4: 13:
[5] 2. Կոր. 5. 12. Փիլ. 2. 16: 4. 1: 1. Թես. 2. 19. 20:
[6] 1. Կոր. 4. 19. Հռո. 1. 11:
[7] 1. Կոր. 16. 5. 6:
[8] 2. Կոր. 10. 2.
[9] Մար. 1. 1. Ղու. 1. 35. Գոր. 9. 20. Եբր. 13. 8.
[10] Հռո. 15. 8. 9:
[11] 1. Յով. 2. 25. Ն. 27.
[12] Եփե. 1. 13: 4. 30: 2. Տիմ. 2. 19. Յայտ. 2. 17: 2. Կոր. 5. 5. Եփե. 1. 14.
[13] Հռո. 1. 9: 2. Կոր. 11. 31. Գաղ. 1. 20. Փիլ. 1. 8:
[14] 1. Կոր. 4. 21: 2. Կոր. 2. 3: 12. 20: 13. 2. 10:
[15] 1. Կոր. 3. 5: 1. Պետ. 5. 3.
[16] Հռո. 11. 20: 1. Կոր. 15. 1.

Գլուխ Երկրորդ :

1 Բայց զայս ևեթ ընտրեցի՝ զի մի՛ միւսանգամ տրտմու-
2 թեամբ եկից առ ձեզ[1]: • Զի եթէ ես տրտմեցուցանեմ
զձեզ. և ո՞վ է՝ որ ուրախ առնիցէ զիս, եթէ ոչ՝ որ
3 տրտմիցին յինէն: • Եւ զայս զի գրեցի՝ զի մի՛ յորժամ
գայցեմ տրտմութիւն ինչ կրիցեմ, ուստի արժանն իցէ
ինձ ուրախ լինել. յուսացեալ եմ 'ի ձեզ ամենեսին, զի
4 իմ ուրախութիւնս ձեր ամենեցուն է[2]: • Զի 'ի բազում
վշտաց՝ և 'ի նեղութենէ սրտի գրեցի առ ձեզ բազում արտաս-
ուօք. ոչ զի տրտմեսջիք, այլ զի զսէրն իմ գիտասջիք,
5 զոր ունիմ առաւելապէս առ ձեզ[3]: • Ապա եթէ ոք
տրտմեցոյց՝ ոչ եթէ զիս տրտմեցոյց՝ այլ փոքր 'ի շատէ,
6 զի մի՛ ծանրացայց ամենեցուն ձեզ[4]: • Շատ է այնպիսւ-
7 ոյն պատուհասն այն՝ որ 'ի բազմաց անտի է[5]: • Այ-
սուհետև նմին հակառակ՝ մանաւանդ շնորհել ձեզ նմա՝ և
մխիթարել. զի մի՛ յառաւել տրտմութենէն ընկղմեսցի
8 այնպիսին[6]: • Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ հաստատել
9 'ի նա զսէրն: • Վասն այնորիկ իսկ և գրեցի. զի զփորձ
10 առից զձեր՝ եթէ յամենայնի հպատակ իցէք[7]: • Զի
եթէ ումեք շնորհիցէք՝ և ես. քանզի և ես եթէ շնորհիցեմ,
զոր ինչ շնորհիցեմն՝ վասն ձեր 'ի դէմս Քրիստոսի: •
11 Զի մի՛ զրկեսցուք 'ի սատանայէ. քանզի չեմք ինչ ան-
տեղեակ խորհրդոցն նորա:
12 Այլ իբրև հասի ես 'ի Տրովադա յաւետարանն Քրիստոսի,
13 և դուռն բաց էր ինձ 'ի Տէր[8]: • Ո՛չ եղեւ հանգիստ
հոգւոյ իմում. քանզի ոչ գտի ես անդ զՏիտոս զեղբայր իմ.
14 այլ հրաժարեալ 'ի նոցանէ՝ գնացի 'ի Մակեդոնիա[9]: • Այլ
Աստուծոյ շնորհք՝ որ յամենայնի հռչակ հարկանէ զմեզ 'ի
Քրիստոս Յիսուս, և զհոտ գիտութեանն իւրոյ յայտնի առնէ
15 մեօք յամենայն տեղիս[10]: • Զի հոտ անոյշ եմք Քրիստոսի
առ Աստուած՝ 'ի մէջ փրկելոցն և 'ի մէջ կորուսելոցն[11]: •
16 Ոմանց հոտ՝ մահուանէ 'ի մահ, և ոմանց հոտ՝ կենդանութենէ
17 'ի կեանս. և առ այս ո՞ բաւական իցէ[12]: • Քանզի ոչ
եմք իբրև զայլսն, որ վաճառականն լինին բանին Աստուծոյ.
այլ իբրև 'ի հաստատութենէ, այլ իբրև յԱստուծոյ՝
առաջի Աստուծոյ 'ի Քրիստոս խօսիմք[13]:

[1] 2.Կր. 1,23: 12. 20,21: 13,10.
[2] 2.Կր. 12,21: 2.Կր. 7.16: 8.22. Գղ. 5.10:
[3] 2.Կր. 7. 8. 9.12.
[4] 1.Կր. 5. 1. Գղ. 4.12:
[5] 1.Կր.5.4.5: 1.Տմ. 5.20.
[6] Մտ. 27. 5. Գղ. 6. 1:
[7] 2.Կր. 7.15: 10. 6.
[8] Գր. 16. 8: 20. 6: 1.Կր.16. 9:
[9] 2.Կր.7 5. 6.
[10] Եփ. 1. 3:
[11] 1.Կր. 1.18: 2.Կր. 4. 3.
[12] Ղկ. 2.34. Յհ. 9.39: 1.Պտ.2.7.8: 1.Կր.15.10: 2.Կր.3.5.6:
[13] 2.Կր. 4. 2: 11.13: 2.Պտ. 2. 3: 2.Կր. 1.12: 4. 2.

Գլուխ Երրորդ։

[1] 2.Կոր. 5.12: Սկսանիմք այսուհետեւ վերստին զանձինս ընծայեցուցանել. 1
10.8. 12:12. թէպէտ եւ ոչ պիտոյ իցեն մեզ, որպէս ոմանց՝ թուղթք
11. ընծայութեան առ ձեզ, կամ 'ի ձէնջ։ • Այլ թուղթք 2
Գործ. 18.27: [2] 1.Կոր. 9. 2: մեր դուք էք՝ գրեալ 'ի սիրտս մեր, ծանուցեալ՝ եւ ընթեր-
[3] 1.Կոր. 3. 8: ցեալ յամենայն մարդկանէ[2]. • Յայտնեալք՝ զի էք 3
Ելք. 24.12: թուղթք Քրիստոսի, պաշտեցեալ 'ի մէնջ. եւ գրեալ՝ ոչ
34. 1. Առ. 39. 9. մրով, այլ Հոգւովն Աստուծոյ կենդանւոյ. ոչ 'ի տախտակս
Երե. 31.33. քարեղէնս, այլ 'ի տախտակս սրտի մարմնեղէնս[3]։
Եզե. 11.19: Յոյս մի այսպիսի ունիմք 'ի ձեռն Քրիստոսի առ Աստուած. 4
36.26. Եբր. 8.10. • Ոչ եթէ անձամբ բաւական եմք խորհել ինչ իբրեւ 5
[4] Յով. 15. 5: 'ի մէնջ. այլ բաւականութիւնն մեր յԱստուծոյ է[4], •
2.Կոր. 2.16: Որ եւ բաւականս արար զմեզ՝ պաշտօնեայս[5] նորոյ կտակարա- 6
1.Կոր.15.10. Փիլ. 2.13: նաց[6], ոչ գրով[7], այլ հոգւով. զի գիրն սպանանէ[8], այլ
[5] 1.Կոր. 3. 5: հոգին կեցուցանէ[9]։ • Զի եթէ պաշտօնն մահու գրով 7
15.10: դրոշմեալ 'ի տախտակս քարեղէնս՝ եղեւ փառօք, զի մի կա-
2.Կոր. 5.18. Եփե. 3. 7. րացեն հայել որդիքն Իսրայելի յերեսն Մովսէսի՝ վասն փառաց
Կող.1.25.29: երեսաց նորա, որ խափանելոցն էր[10]։ • Ո՞րչափ եւս առաւել 8
1.Տիմ. 1.11. պաշտօն հոգւոյն եղիցի փառօք[11]։ • Զի եթէ պաշտօն 9
12: 2.Տիմ. 1.11. դատապարտութեանն փառօք էր, ո՞րչափ եւս առաւել պաշտօն
[6] Երե. 31.31. արդարութեանն փառօք[12]։ • Քանզի ոչ եթէ փառաւորի 10
Մատ. 26.28. փառաւորեալն յայսմ մասին՝ վասն առաւելութեան փառացն։
Եբր. 8.6. 8. [7] Հռով. 2.27. • Զի եթէ որ խափանելոցն էր՝ այն փառօք էր, ո՞րչափ եւս 11
29: 7. 6: առաւել՝ որ կալոցն է փառօք իցէ։
[8] 3.20: 4.15: Եւ արդ՝ զի ունիմք այսպիսի յոյս, բազում համարձակու- 12
7.9. 10.11. թեամբ վարեցումք[13]։ • Եւ ոչ որպէս Մովսէս արկանէր 13
Գաղ. 3.10. [9] Յով. 6.64. քօղ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, վասն չհայելոյ որդւոցն Իսրայէլի
Հռով. 8. 2. 'ի վախճան խափանելոցն[14]։ • Այլ կուրացան միտք նոցա, 14
[10] Հռով. 7.10. քանզի մինչեւ ցայսօր ժամանակի՝ նոյն քօղ ձգեալ կայ
Համր. 6: 3. Ելք. 34. 1. 'ի վերայ ընթերցուածոց հին կտակարանացն եւ ոչ վերանայ.
28.29.30.35: զի Քրիստոսիւ խափանելոց է[15]։ • Այլ մինչեւ ցայսօր՝ 15
2.Օրէ.10. 1. յորժամ ընթեռնուն զՄովսէս՝ նոյն առագաստ կայ 'ի վերայ
[11] Գաղ. 3. 5. [12] Հռով. 1.17: սրտից նոցա։ • Այլ յորժամ դարձցին առ Տէր՝ 16

3.21: [13] 2.Կոր.7.4. Եփե.6.19. [14] Ելք.34.33.35. Հռով.10.4. Գաղ.3.23. [15] Եսա.6.10. Մատ.13.11.14. Յով.12.40. Գործ.28.26. Հռով. 11. 7.8.25: 2.Կոր. 4. 4.

17 ապա վերանայ առագաստն[1]: • Զի Տէր հոգին է. ուր
18 հոգի Տեառն է, անդ ազատութիւն է[2]: • Բայց մեք
ամենեքեան բացօք երեսօք զփառսն Տեառն իբրև ընդ հայելի
տեսեալ՝ 'ի նոյն պատկեր նորոգիմք փառաց 'ի փառս. որպէս
և 'ի Տեառն հոգւոյ[3]:

Գլուխ Չորրորդ:

1 Վասն այսորիկ ունիմք զպաշտօնս զայս՝ որպէս և գտաք
2 զողորմութիւն, և ոչ ձանձրանամք[4]: • Այլ հրաժա-
րեցաք 'ի գաղտնեաց ամօթոյն. զի մի՛ գնասցուք խորա-
մանկութեամբ, և մի՛ նենգեսցուք զբանն Աստուծոյ. այլ
յայտնութեամբ ճշմարտութեանն ընծայեցուսցուք զանձինս
մեր առ ամենայն միտս մարդկան առաջի Աստուծոյ[5]:
3 • Ապա թէ իցէ և ծածկեալ աւետարանն մեր, 'ի մէջ
4 կորուսելոցն է ծածկեալ[6]. • Որոց Աստուած աշխարհիս
այսորիկ[7] կուրացոյց զմիտս անհաւատիցն[8], զի մի՛ ծագեսցէ
'ի նոսա լուսաւորութիւն աւետարանի փառացն Քրիստոսի[9].
5 որ է պատկեր աներևութին Աստուծոյ[10]: • Զի ոչ
եթէ զանձինս քարոզեմք, այլ զՅիսուս Քրիստոս զՏէր.
6 և զմեզ ծառայս ձեզ վասն Քրիստոսի[11]: • Զի Աստ-
ուած՝ որ ասաց 'ի խաւարէ լոյս ծագել. որ և ծագեաց իսկ
'ի սիրտս մեր 'ի լուսաւորութիւն գիտութեան փառացն
Աստուծոյ 'ի դէմս Յիսուսի Քրիստոսի[12]:
7 Այսուհետև ունիմք զգանձս զայս յամանս խեցեղէնս.
զի առաւելութիւն զօրութեանն իցէ Աստուծոյ, և ոչ
8 'ի մէնջ[13]: • Յամենայնի նեղեալք՝ այլ ոչ նուաղեալք.
9 կարօտեալք՝ այլ ոչ տարակուսեալք[14]. • Հալածեալք՝
այլ ոչ լքեալք. չարչարեալք՝ այլ ոչ սատակեալք[15]. •
10 Յամենայն ժամ զմահն Յիսուսի 'ի մարմինս մեր կրես-
ցուք՝ զի և կենդանին Յիսուսի 'ի մարմինս մեր յայտնեսցի[16]:
11 • Քանզի միշտ մեք՝ որ կենդանիքս եմք, 'ի մահ մատ-
նիմք վասն Յիսուսի. զի և կենդանին Յիսուսի յայտնի լիցին
12 'ի մահկանացու մարմինս մեր[17]: • Այսուհետև մահ
'ի մեզ զօրանայ, և կեանք 'ի ձեզ[18]:

[1] Ելք. 34.34. Հռ. 11.23. 26. Ես. 25. 7.
[2] Յովհ. 6: 1.Կոր.15.45:
[3] 1.Կոր.13.12: 2.Կոր.4.4.6: 1.Տիմ. 1.11: Հռ. 8.29: 1.Կոր. 15.49. Կող. 3.10:
[4] 2.Կոր. 3. 6: 1.Կոր. 7.25: 1.Տիմ. 1.13.
[5] Հռ. 1.16: 6.21: 2.Կոր. 2.17: 1.Թես.2.3.5: 2.Կոր.6.4.7: 7.14: 5.11:
[6] 1.Կոր. 1.18: 2.Կոր. 2.15: 2.Թես. 2.10.
[7] Յով. 12.31: 14.30:16.11. Եփես. 6.12.
[8] Ես. 6.10. Յով. 12.40: 2.Կոր. 3.14.
[9] 3.8.9. 11.18. Յովհ. 6.
[10] Յով. 1.18: 12.45:14. 9. Փիլ. 2. 6. Կող. 1.15. Եբր. 1. 3:
[11] 1.Կոր. 1.13. 23:10.33: 9: 19: 2.Կոր. 1.24.
[12] Ծն. 1. 3: 2.Պետ.1.19. Յովհ. 4: 1.Պետ.2.9.
[13] 2.Կոր.5.1: 1.Կոր.2.5: 2.Կոր.12.9:
[14] 2.Կոր.7.5.
[15] Սաղ.36.24:
[16] 1.Կոր.15.31: 2.Կոր.1.5.9. Գաղ.6.17. Փիլ.3.10: Հռ.8.17. 2.Տիմ.2.11.12: 1.Պետ.4.13.
[17] Սաղ.43.22. Հռ.8.36: 1.Կոր. 15.31.49:
[18] 2.Կոր.13.9.

Արդ՝ ունիմք զնոյն հոգի հաւատոյ. որպէս և գրեալ 13
է. Հաւատացի՝ վասն որոյ և խօսեցայ. և մեք հաւատամք՝
վասն որոյ և խօսիմք իսկ[1]: * Զայս գիտեմք՝ եթէ որ 14
յարոյց զՅիսուս, և զմեզ ընդ Յիսուսի յարուսցէ՝ և
յանդիման կացուսցէ ձեօք հանդերձ[2]. * Քանզի ամենայն 15
ինչ վասն ձեր է. զի շնորհքն յաճախեալք 'ի բազմաց
'ի գոհութենէ անտի՝ առաւելեսցին 'ի փառս Աստուծոյ[3]:
* Վասն որոյ և ոչ ձանձրանամք. այլ թէպէտ և 16
արտաքին մարդս մեր ապականի, այլ ներքին մարդն մեր
նորոգի օր ըստ օրէ[4]: * Զի առժամայն յաճախութիւն 17
թեթև նեղութեանս մերում՝ 'ի յաւիտենականն առաւե-
լութիւն, զմեծութիւն փառացն գործէ 'ի մեզ[5]: *
Քանզի ոչ գիտեմք զերևելիսս՝ այլ զաներևոյթսն. զի 18
երևելիքս առժամանակ մի են, և աներևոյթքն յաւիտե-
նականք[6]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ :

Քանզի գիտեմք՝ եթէ երկրաւոր տաճար շինուածոյս 1
մերոյ քակտեսցի, զշինուած յԱստուծոյ ունիմք՝ տաճար
առանց ձեռագործի, յաւիտենական յերկինս[7]: * Եւ 2
ընդ այս տաղտկամք. քանզի զբնակութիւն երկնից փափա-
գեմք զգենուլ[8]. * Միայն թէ յորժամ զգենուցումքն՝ 3
ոչ մերկ գտանիցիմք[9]: * Քանզի որ եմք ընդ յար- 4
կաւս ընդ այսուիկ՝ տաղտկամք ծանրացեալք. զի ոչ կա-
միմք մերկանալ, այլ զայն 'ի վերայ այսր զգենուլ. զի
ընկղմեսցի մահկանացուս 'ի կենաց անտի[10]: * Այլ որ 5
յաջողեցն մեզ 'ի սոյն՝ Աստուած է. որ ետ մեզ զառ-
հաւատչեայ հոգւոյն[11]:

Արդ՝ համարձակիմք յամենայն ժամ, և գիտեմք՝ եթէ 6
որչափ յամեմք 'ի մարմնի աստ՝ օտարանամք 'ի Տեառնէ:
* Զի հաւատովք գնամք՝ և ոչ կարծեօք[12]: * Այլ 7
համարձակիմք՝ և առաւել ևս հաճեալ եմք ելանել 8
'ի մարմնոյ աստի՝ և մտանել առ Աստուած[13]: * Վասն 9
որոյ և առատանամք. զի եթէ յամիցեմք՝ և եթէ ելանիցեմք՝
հաճոյ և եթ իցեմք նմա: * Քանզի ամենեցուն մեզ 10
յանդիման լինել կայ առաջի ատենին Քրիստոսի. զի ընկալցի

[1] Հռ. 1.12: 2.Պետ. 1. 1. Սաղ. 115.10.
[2] Հռ. 8.11: 1.Կոր. 6.14:
[3] 1.Կոր. 3.21: 2.Կոր. 1. 6: Կող. 1.24: 2.Տիմ. 2.10: 2.Կոր. 1.11: 8.19:9.11.12.
[4] Հռ. 7.22. Եփես. 3.16: Կող. 3.10: 1.Պետ. 3. 4.
[5] Մատ. 5.12. Հռ. 8.18: 1.Պետ. 1. 6: 5.10.
Հռ. 8. 24: 2.Կոր. 5. 7. Եբր. 11. 1.
[7] Յոբ. 4.19: 2.Կոր. 4. 7: 2 Պետ. 1.13. 14.
[8] Հռ. 8.23.
[9] Յայտ. 3.18. 16.15.
[10] 1.Կոր. 15.53 54.
[11] Ես. 29.23. Եփես. 2.10. Հռ. 8.23: 2.Կոր. 1.22. Եփես. 1.14: 4.30.
[12] Հռ. 8.24. 25: 2.Կոր. 4.16: 1.Կոր. 13.12. Եբր. 11. 1.
[13] Փիլ. 1.23.

իւրաքանչիւր իւրով մարմնով՝ զոր ինչ գործեաց յառաջ՝
եթէ բարի, և եթէ չար [1]:
11 Իսկ արդ՝ զահն Տեառն գիտելով չափ, զմարդկան ինչ
միտս հաճեմք. սակայն առաջի Աստուծոյ յայտնեալ եմք.
12 բայց ես յուսամ և 'ի ձեր միտս յայտնի լինել [2]: * Իբր
ոչ եթէ միւսանգամ զանձինս ինչ ընծայեցուցանեմք ձեզ,
այլ պատճառս տամք ձեզ պարծանաց վասն մեր. զի
ունիցիք առ այնոսիկ՝ որ առ աչօն պարծիցին, և ոչ
13 սրտիւք [3]: * Զի եթէ առանցաք ինչ՝ այն Աստուծոյ է.
14 և եթէ զգաստանամք՝ այն ձեր է [4]: * Զի սէրն քրի-
ստոսի ստիպէ զմեզ քննել զայս. զի եթէ մին փոխանակ
ամենեցուն մեռաւ, ապա ուրեմն ամենեքեան մեռեալ
15 էին [5]. * Եւ 'ի վերայ ամենեցուն մեռաւ, զի որ
կենդանիքն իցեն՝ մի՛ անձանց իցեն կենդանիք, այլ այնմ՝
16 որ 'ի վերայ նոցայն մեռաւ, և յարեաւ [6]: * Այսուհետև
մեք ոչ զոք գիտեմք մարմնով. զի թէպէտ և գիտէաք
մարմնով զքրիստոս՝ այլ արդ ոչ ևս նոյնպէս գիտեմք [7]: *
17 Բայց եթէ ինչ 'ի քրիստոս նոր արարած իցէ. զի հինն
18 անց, և արդ նոր եղև ամենայն [8]: * Այլ ամենայն ինչ
յԱստուծոյ՝ որ հաշտեցոյցն զմեզ ընդ իւր 'ի ձեռն քրի-
19 ստոսի. և ետ մեզ զպաշտօնն հաշտութեան [9]: * Եւ
քանզի Աստուած էր՝ քրիստոսիւ զաշխարհս հաշտեցու-
ցանել ընդ իւր, և չհամարել նոցա զմեղս իւրեանց, և
20 եդ 'ի մեզ զբանն հաշտութեան [10]: * Արդ՝ վասն քրիս-
տոսի պատգամաւորիմք՝ որպէս և Աստուծոյ բարեխօսու-
թեամբն մերօք: աղաչեմք վասն քրիստոսի՝ հաշտեցարուք
21 ընդ Աստուծոյ [11]: * Զի զայն՝ որ ոչն գիտէր զմեղս,
վասն մեր մեղս արար. զի մեք եղիցուք նովաւ արդարու-
թիւն Աստուծոյ [12]:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Գործակից եմք ձեր՝ և աղաչեմք. մի՛ ընդունայն զշնորհսն
2 Աստուծոյ ընդունել ձեզ [13]: * Զի 'ի ժամանակի ընդ-
ունելութեան՝ լուայ քեզ, և յաւուր փրկութեան

[1] Մատթ. 25.31. 32. Հռով.14. 10: 2. 6. Գաղ. 6. 7. Եփե. 6. 8. Կող.3.24.25. Յայտ. 22.12.
[2] Յոբ. 31.23. Եբր. 10.31. Յուդայ.23: 2.Կոր. 4. 2:
[3] 2.Կոր. 3. 1: 1.14:
[4] 2.Կոր.11. 1. 16.17: 12. 6. 11.
[5] Հռով. 5.15.
[6] Հռով. 6.11. 12: 14.7. 8: 1.Կոր. 6,19. Գաղ. 2.20: 1.Թես. 5.10: 1.Պետ. 4. 2.
[7] Մատթ. 12.50. Յովհ. 15.14. Գաղ. 5. 6. Փիլ. 3.7. 8. Կող. 3.11. Յովհ. 6.63.
[8] Հռով. 8. 9: 16. 7. Գաղ. 6.15: 5.6: 6.15. Եսա. 43.18. 19: 65.17. Եփե. 2.15. Յայտ. 21. 5.
[9] Հռով. 5.10. Եփե. 2.16. Կող. 1.20: 1.Յովհ. 2. 2: 4.10.
[10] Հռով. 3.24. 25.
[11] Յոբ. 33.23.
Մաղ.2.7: 2.Կոր.3.6: Եփե.6.20: 2.Կոր.6.1.
[12] Եսա.53.6.9.12. Գաղ.3.13: 1.Պետ.2.22.24: 1.Յովհ.3.5. Հռով.1.17: 5.19: 10.3:
[13] 1.Կոր.3.9: 2.Կոր. 5.20. Եբր. 12.15.

օգնեցի քեզ։ Ահաւասիկ ժամանակ ընդունելի․ ահա օր
փրկութեան [1]։ * Մի՛ և մի՛ իւիք տայցեք պատճառս , 3
զի մի՛ արատեսցի պաշտօնն [2]․ * Այլ յամենայնի ընծայե- 4
ցուցէք զանձինս ձեր իբրև զպաշտօնեայս Աստուծոյ՝ համ-
բերութեամբ բազմաւ ՚ի նեղութիւնս , ՚ի վիշտս , ՚ի չար-
չարանս [3], * ՚ի գանս , ՚ի բանտս , ՚ի խռովութիւնս , 5
յաշխատութիւնս , ՚ի հսկմունս , ՚ի պահս [4]․ * ՚ի սրբու- 6
թեան , ՚ի գիտութեան յերկայնմտութեան , ՚ի քաղցրու-
թեան , ՚ի հոգի սուրբ , ՚ի սէր՝ առանց կեղծաւորութեան ,
* ՚ի բանս ճշմարտութեան , ՚ի զօրութեան Աստուծոյ․ 7
վասն զինուն արդարութեան որ ընդ աջմէն և ընդ ահեկէն
է [5]․ * փառօք և անարգութեամբ , գովութեամբ և 8
պարսաւանօք , իբրև մոլարք՝ և ճշմարիտք , * իբրև 9
անծանօթք՝ և ծանուցեալք․ իբրև մահկանացուք՝ և ահա-
ւասիկ կենդանի եմք․ իբրև խրատեալք՝ և ո՛չ մահապար-
տեալք [6]․ * իբրև տրտմեալք՝ և հանապազ ուրախ 10
եմք․ իբրև տնանկք և զբազումս մեծացուցանեմք․ իբրև
ո՛չ ինչ ունիցիմք , և զամենայն ինչ ունիմք [7]։ * Բե- 11
րանք մեր բացեալ են առ ձեզ՝ կորնթացիք․ և սիրտք
մեր ընդարձակեալք [8]։ * Ո՛չ ինչ նեղիք ՚ի մէնջ՝ 12
բայց եթէ ՚ի գութս ձեր նեղիցիք [9]․ * Արդ՝ զնոյն 13
հատուցումն իբրև ընդ որդեակս ունիմ․ ընդարձակեցա-
րո՛ւք և դուք [10]։

Եւ մի՛ լինիք լծակիցք անհաւատից [11]․ քանզի զի՞նչ հա- 14
ղորդութիւն է արդարութեան ընդ անօրէնութեան [12]․ և կամ
զի՞նչ հաւասարութիւն է լուսոյ ընդ խաւարի․ * Եւ 15
կամ զի՞նչ միաբանութիւն է Քրիստոսի ընդ Բելիարայ․
կամ զի՞նչ բաժին կայ հաւատացելոյն ընդ անհաւատին․
* Կամ զի՞նչ նմանութիւն է տաճարի Աստուծոյ 16
մեհենաց ։ Ապաքէն դուք տաճար Աստուծոյ կենդանւոյ էք [13]․
որպէս և ասաց Աստուած , թէ բնակեցայց ՚ի նոսա , և
գնացից ՚ի նոսա․ և եղէց նոցա Աստուած , և նոքա եղիցին
իմ ժողովուրդ [14]։ * Վասն որոյ ելէք ՚ի միջոյ նոցա և 17
մեկնեցարո՛ւք , ասէ Տէր․ և ՚ի պիղծս մի՛ մերձենայք [15]․ *

[1] Եսա. 49. 8. [2] Հռո. 14.13: 1.Կոր. 9.12: 10.32: [3] 2.Կոր. 4. 2: 1.Կոր. 4. 1. Գոր. 9.16: 13. 45: 14. 19: 16.22: 19.23. Հռո. 8.36: 1.Կոր. 4.11: 2.Կոր.11.23. Եբր. 11.36. Յայ. 2.10: [5] 2.Կոր. 4. 2: 7.14: 1.Կոր. 2. 4: 2.Կոր.10. 4. Եփե. 6.11. 13: 2.Տիմ. 4. 7: [6] 2.Կոր. 4. 2: 5.11: 11. 6: 1.Կոր. 4. 9: 2.Կոր. 1. 9: 4. 10.11. Սաղ. 117.18. [7] Գոր. 5.41. Սաղ. 83.13: 2.Կոր. 8. 9: [8] 2.Կոր. 7. 3: [9] 2.Կոր.12.15: [10] 1.Կոր. 4.14: [11] 2.Օրէ.7.2.3: 1.Կոր. 5. 9: 7.39: [12] 1.Թագ.5.2. 3: 3.Թագ.18.21: 1.Կոր. 10.21. Եփե.5.7.11: [13] 1.Կոր. 3.16: 6.19. Եփե. 2.21. 22. Եբր.3.6. [14] Ելք.29.45. Ղևտ.26.12. Երե.31.33:32.38: Եզե.11.20: 36.28: 37.26. Զաք.8.8: 13.9. [15] Եսա.52.11: 2.Կոր.7.1. Յայ.18.4.

18 Եւ ես ընկալայց զձեզ. եւ ես եղէց ձեզ 'ի հայր, եւ [1] Երե. 31. 1.
դուք եղիջիք ինձ յուստերս եւ 'ի դստերս, ասէ Տէր 9.
ամենակալ[1]: Յայ. 21. 7.

Գլուխ Եօթներորդ:

1 Իսկ որովհետեւ զայս աւետիս ունիմք սիրելիք՝ սրբե-
ցուք զանձինս մեր յամենայն պղծութենէ մարմնոյ եւ հոգւոյ,
2 կատարեսցուք զսրբութիւն ահին Աստուծոյ[2]: * Տա- [2] 2.Կոր. 6.17.
րայք մեզ, զի ոչ ումեք մեղաք, եւ ոչ զոք եղծաք, եւ 18:
3 ոչ զոք զրկեցաք[3]: * Ո՛չ եթէ 'ի դատապարտութիւն ինչ 1.Յով. 3. 3.
ասեմ. քանզի յառաջ իսկ ասացի, եթէ 'ի սրտի մերում [3] Գոր. 20.33:
կայք՝ 'ի կեալ եւ 'ի մեռանել ընդ ձեզ[4]: 2.Կոր.12.17:
[4] 2.Կոր. 6.11.
4 Բազում համարձակութիւն է ինձ առ ձեզ. բազում 12
պարծանք են ինձ վասն ձեր. լի եմ մխիթարութեամբ. առա-
ւելեալ եմ ուրախութեամբ յամենայն նեղութիւնս մեր[5]: [5] 2.Կոր. 3.12:
5 Քանզի յորժամ հասաք մեք 'ի Մակեդովնիա, եւ ոչ միով 1.Կոր. 1. 4:
իւիք հանգիստ գտաւ մարմնոյ մերում, այլ յամենայնի 2.Կոր. 1.14:
1. 4.
նեղեալք. քանզի արտաքոյ մարտք՝ եւ 'ի ներքոյ արհա- Փիլ. 2.17.
6 ւիրք[6]: * Այլ որ մխիթարէն զխոնարհս, մխիթարեաց Կող. 1.24:
7 զմեզ Աստուած 'ի գալստեանն Տիտոսի[7]: * Ո՛չ միայն [6] 2.Կոր. 2.13:
4. 6:
'ի գալստեան նորա, այլ եւ 'ի մխիթարութեանն՝ զոր մխի- 2.Օրէ.32.25:
թարեցաւ նա 'ի ձեզ, 'ի պատմել մեզ զանձուկն ձեր՝ [7] 2.Կոր. 1. 4:
զողբումն ձեր՝ զնախանձն ձեր վասն իմ, մինչ առաւել 2.13.
8 ուրախ լինել ինձ: * Զի թէ եւ տրտմեցուցի զձեզ
թղթովն՝ ոչ զղջանամ, թէպէտ եւ զղջացեալ էի. քանզի
տեսանեմ՝ զի թուղթն այն թէ եւ առ ժամանակ մի տրտ-
9 մեցոյց զձեզ[8]. * Արդ՝ ուրախ եմ, ոչ զի տրտմիցիք՝ [8] 2.Կոր. 2. 4.
այլ զի յապաշխարութիւն տրտմեցարուք. քանզի տրտմե-
ցայք դուք ըստ Աստուծոյ. զի մի՛ իւիք զրկիցիք
10 'ի մէնջ: * Զի որ ըստ Աստուծոյ տրտմութիւն է,
ապաշխարութիւն 'ի փրկութիւն առանց զղջանալոյ գոր-
11 ծէ. իսկ աշխարհի տրտմութիւն՝ մահ գործէ[9]: * Արդ՝ [9] 2.Թագ.12.13.
նոյն իսկ որ ըստ Աստուծոյ տրտմեցարուք, ո՜րչափ ինչ Մատ. 26.75:
փոյթ գործեաց 'ի ձեզ, կամ աղերս, կամ սաստ, կամ 27. 5.
երկիւղ, կամ անձուկ, կամ նախանձ, կամ վրէժխնդրու- Առակ. 17.22.
թիւն. քանզի յամենայնի ընծայեցուցիք զանձինս ձեր՝

[1] 2.Կր. 2. 4. սուրբս լինել յիրիդ յայդմիկ: • Ապա ուրեմն՝ թէ 12
և գրեցի ես առ ձեզ, ոչ վասն այնորիկ որ զրկեացն, և
ոչ վասն այնորիկ՝ որ զրկեցաւն. այլ վասն յայտնի լինելոյ
փութոյն ձերոյ՝ որ վասն մեր՝ առ ձեզ առաջի Աստուծոյ[1]:
• Վասն այնորիկ մխիթարեալ եմք 'ի վերայ մխիթարու- 13
թեանն մերոյ. առաւել ևս խնդացաք 'ի վերայ խնդու-
թեանն տիտոսի. քանզի հանգուցեալ էր հոգի նորա 'ի ձէնջ
[2] Հռ. 15.32. ամենեցունց[2]: • Զի զինչ և պարծեցայ առ նմա վասն 14
ձեր՝ ոչ ամաչեցի. այլ որպէս զամենայն ճշմարտութեամբ
խօսեցաք ընդ ձեզ, նոյնպէս և պարծանքն մեր առ տիտոսի
ճշմարիտ եղեն: • Նաև գութք նորա առաւել ևս 15
են 'ի ձեզ. քանզի յիշեցուցանէր մեզ զամենեցուն զձեր
հնազանդութիւն. թէ որպէս ահիւ և դողութեամբ ընկա-
[3] 2.Կր. 6.12: լարուք զնա[3]: • Եւ արդ՝ ուրախ եմ. զի յամենայնի 16
2. 9. համարձակ եմ առ ձեզ[4]:

Փլ. 2. 12:
[4] 2 Թես. 3. 4.
Փիլմն. 8.
Ն. 21.

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ:

Ցուցանեմ ձեզ եղբարք զշնորհսն Աստուծոյ՝ որ 1
տուեալ են եկեղեցեացն Մակեդոնացւոց: • Զի մեծա- 2
հանդիսիւ նեղութեան՝ առաւելութիւն խնդութեանն նոցա,
և ծանր աղքատութիւն նոցա առաւել եղև 'ի մեծու-
[5] Մր. 12.44: թիւն առատութեան նոցա[5]. • Զի ըստ կարի նոցա 3
2.Կր. 9.11. վկայեմ, և աւելի քան զկար[6]: • Ինքնակամ բազում 4
[6] Գր. 11.29. աղաչանօք աղաչէին զշնորհսն, և զհաղորդութիւն պաշ-
[7] Գր. 11.29: տամանն, որ 'ի սուրբսն՝ տալ ցմեզ[7]: • Ոչ որչափ ակն 5
24.17. ունէաք, այլև զանձինս ևս ետուն, նախ Տեառն՝ և ապա
Հռ. 15.25. 26: մեզ կամօքն Աստուծոյ. • Աղաչել զտիտոս՝ զի որպէս 6
1.Կր. 16. 1. սկսաւն յառաջագոյն, նոյնպէս և կատարեսցէ 'ի ձեզ և
3, 4: զայդ ևս շնորհ[8]: • Այլ որպէս յամենայնի առաւել էք 7
2.Կր. 9. 1. հաւատովք՝ և բանիւ և գիտութեամբ և ամենայն փութով,
[8] Յոհ. 17: 2.Կր. 12.16: և որ 'ի մէնջ 'ի ձեզ սէրն է, զի և յայդմ ևս շնորհի
Յոհ. 4:19: առաւել լինիջիք[9]: • Ոչ որպէս հրաման տալով ասեմ, 8
[9] 1.Կր. 1. 5: այլ վասն այլոց փութոյ, և վասն ձերոյ սիրոյ՝ զմտերմու-
12. 8: թիւնդ փորձեմ[10]: • Քանզի գիտէք զշնորհսն Տեառն 9
2.Կր. 9. 6:
[10] 1.Կր. 7. 6. մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. զի վասն ձեր աղքատացաւ՝
որ մեծատունն էր, զի դուք նորա աղքատութեամբն

10 մեծասջիք[1]: Եւ խրատ մի յայսմիկ տամ. զի այն իսկ
օգուտ ձեզ է. որք ոչ միայն զառնելն՝ այլ և զկամելն
11 յառաջագոյն սկսայք 'ի հերուն հետէ[2]: Բայց արդ և
զառնելն իսկ կատարեցէք. զի որպէս յօժարութիւնն 'ի կա-
12 մաց է, նոյնպէս և առնելն ըստ գոյին: Զի եթէ
յօժարութիւնն առաջիկայ, ըստ գոյին ընդունելի է՝ և
13 ոչ եթէ ըստ չգոյին[3]: Զի ոչ եթէ այլոց հանգիստ
14 կամիցիմ, և ձեզ նեղութիւն: Այլ հաւասարու-
թեամբ՝ յայսմու ժամանակիս. ձեր առաւելութիւնդ 'ի նոցա
պակասութեանն. զի և նոցա առաւելութիւնն եղիցի
'ի ձերում պակասութեանդ, զի եղիցի հաւասարութիւն՝
15 որպէս և գրեալ է. Թէ որ բազումն առ՝ ոչ
առաւելաւ. և որ սակաւն՝ ոչ նուազեցաւ[4]:
16 Բայց շնորհք Աստուծոյ՝ որ արկ զնոյն փոյթ վասն ձեր
17 'ի սիրտ տիտոսի. Զի զաղաչանսն ընկալաւ՝ և փութացաւ
18 յօժարագոյնս դիմեաց գալ առ ձեզ[5]: Եւ առաքեցաք
ընդ նմա զեղբայրն՝ որոյ գովութիւնն յաւետարանի անդ
19 է ընդ ամենայն եկեղեցիս[6]: Եւ ոչ այսչափ միայն,
այլ և ձեռնադրեալ յեկեղեցեաց անտի, նժդեհակից մեր
եղև 'ի շնորհս յայսմիկ՝ որ պաշտի 'ի մէնջ, 'ի փառս Տեառն՝
20 և 'ի մեր յօժարութիւն[7]: Բայց զայս խղճեմք իսկ՝
թէ գուցէ արատ ոք ինչ դնիցէ 'ի հաստատութեանս յայսմիկ՝
21 որ պաշտեցաւ 'ի մէնջ: Քանզի խորհիմք զբարիս՝
ոչ միայն առաջի Տեառն, այլ և առաջի մարդկան[8]:
22 Եւ առաքեցաք ընդ նոսա զեղբայրն մեր՝ զոր ընտրեցաք
'ի բազում իրս բազում անգամ պինդ գտեալ. և առաւել
23 ևս այժմ պնդագոյն՝ յուսով մեծաւ 'ի ձեզ: Բայց
եթէ վասն տիտոսի ինչ բանք են, իմ հաւասար է՝ և ձեր
գործակից. և եթէ եղբարք մեր, առաքեալք են եկեղեցւոյ՝
24 և փառք Քրիստոսի[9]: Եւ արդ՝ զհանդէս սիրոյ ձերոյ՝
և զմերոյ պարծանացն վասն ձեր, 'ի դոսա ցուցջիք յան-
դիման ամենայն եկեղեցեաց[10]:

Գլուխ իններորդ :

1 Այլ վասն պաշտամանն՝ որ 'ի սուրբսն է, աւելի է
2 ինձ և գրել առ ձեզ[11]: Զի գիտեմ զյօժարութիւն

[1] Մտ. 8.20. Ղկ. 9.58. Փլ. 2.6.7: Յյ. 3.17.18:
[2] 1.Կր. 7.25. Առ. 19.17. Մտ. 10.42: 1.Տմ. 6.18. 19. Եբր. 13.16: 2.Կր. 9. 2.
[3] Մր. 12.43. Նո. 44. Ղկ. 21. 3.
[4] Ել. 16.18. Ղկ. 22.35.
[5] Հռմ. 6.
[6] 2.Կր.12.18.
[7] 1.Կր.16.3.4. Հռմ. 4.6.7: 2.Կր. 9. 8: 4.15.
[8] Մտ. 5.16. Հռ. 12.17. Փլ. 4. 8. Տտ. 2.5.6: 1.Պտ. 2.12.
[9] Փլ. 2.25.
[10] 2.Կր. 7.14: 9. 2.
[11] Գծ. 11.29. Հռ. 15.26: 1.Կր.16. 1: 2.Կր. 8. 4. Գղ. 2. 10.

[1] 2.Կր. 8.19: ձեր, զոր վասն ձեր պարծեցեալ եմ 'ի մէջ մակեդոնացւոցն,
8.24: 8.10. թէ աքայեցիքն 'ի հերուն հետէ պատրաստ են. և ձեր նա-
խանձն զբազումս յորդորեաց[1]: • Եւ առաքեցաք զեղբարսն՝ 3
զի մի՛ պարծանքն մեր որ վասն ձեր ընդունայն լինիցին
'ի մասինդ յայդմիկ. այլ որպէս ասէի իսկ, պատրաստագոյնք
[2] 2 Կր. 8. 6. գտանիջիք[2]. • Գուցէ յորժամ գայցեն ընդ մեզ մակե- 4
17. 18.22. դոնացիքն՝ և գտանիցեն զձեզ անպատրաստս, և ամաչեսցուք
մեք. զի մի՛ ասասցուք՝ թէ դուք, 'ի մասինդ յայդմիկ
պարծանաց: • Արդ՝ կարևոր համարեցայ աղաչել զեղ- 5
բարս, զի յառաջագոյն իսկ եկեսցեն առ ձեզ, և յառաջագոյն
պատրաստեսցեն զյառաջագոյն խոստացեալ օրհնութիւնն ձեր
'ի պատրաստի ունել. այնպէս իբրև զօրհնութիւն, և մի՛
[3] Ծն. 33.11: իբրև զագահութիւն[3]:
1.Թգ.25.27: 4.Թգ. 5.15. Քանզի որ սերմանէ ճշդելով՝ ճշդելով և հնձեսցէ. և որ 6
[4] Առ. 11.24: սերմանէ առատութեամբ՝ առատութեամբ և հնձեսցէ[4]: •
19.17:22. 9. Իւրաքանչիւր որպէս և յօժարեսցի ըստ սրտի, մի՛ առ հարկի 7
Գաղ.6.7.9. և տրտմութեան. քանզի զտուրս զուարթառատս սիրէ Աստ-
[5] 2.Օր.15. 7. ուած[5]: • Այլ կարող է Աստուած զամենայն շնորհս 8
Ել. 25. 2: առաւելուլ 'ի ձեզ. զի յամենայնի յամենայն ժամ զամենայն
35. 5. Առ. 11.25. բաւականութիւն ընկալեալ՝ առաւելուցուք յամենայն գործս
Հռ. 12. 8: բարութեան[6], • Որպէս և գրեալ է. սփռեաց և ետ տնան- 9
2.Կր. 8.12. կաց. արդարութիւն նորա մնայ յաւիտեան[7]: • Այլ այն 10
[6] Առ. 11.24. 25: 28.27. որ պարգևէ սերմն սերմանահանաց՝ և հաց 'ի կերակուր, պար-
Փլ. 4.19. գևեսցէ և բազմասցուսցէ զսերմանիս ձեր, և աճեցուսցէ զար-
[7] Սղ. 111. 9. դիւնս արդարութեան ձերոյ[8]. • Յամենայնի մեծացեալք 11
[8] Ես. 55.10. Ոզ. 10.12. ամենայն առատութեամբ՝ որ յորինէն մեզ գոհութիւն
Մտ. 6. 1: Աստուծոյ[9]: • Զի պաշտօն հարկիս այսորիկ՝ ոչ միայն 12
[9] 2.Կր. 8 2: առ 'ի լնուլ զպակասութիւն սրբոցն է, այլ և առաւելուլ
1.11: 4.15: [10] 2.Կր. 8.14. բազմօք գոհութիւնս Աստուծոյ[10]. • Հանդիսիւ պաշտա- 13
մանս այսորիկ փառաւորել զԱստուած 'ի վերայ հնազանդու-
թեան խոստովանութեան ձերոյ յաւետարանն Քրիստոսի.
[11] Մտ. 5.16. և առատութեամբ հաղորդութեանն 'ի նոսա՝ և յամենեսին[11].
Եբր. 13.16. և նոցա աղօթք վասն ձեր, քանզի անձկացեալ են առ
[12] 2.Կր. 8. 1. ձեզ վասն առաւել շնորհացն Աստուծոյ՝ որ 'ի ձեզ[12]: •
Այլ շնորհք Աստուծոյ 'ի վերայ անպատում պարգևացն 14
[13] Յհ. 1. 17. նորա[13]:

Գլուխ Տասներորդ :

1 Այլ ես ինքն Պաւղոս աղաչեմ զձեզ հեզութեամբն և [1] Հռով. 12. 1.
հանդարտութեամբն Քրիստոսի, որ յանդիման ձեզ՝ իբրև Հռմ. 10:
տառապեալ մի եմ 'ի միջի ձերում. բայց 'ի հեռուստ 2.Կոր.12. 5. 7. 9:
2 համարձակիմ առ ձեզ[1]: • Աղաչեմ, զի մի' 'ի մօտոյ և
եթ համարձակեցիմ վստահութեամբ. կամ համարիցիմ [2] 1.Կոր. 4.21:
յանդգնել 'ի վերայ ոմանց՝ որ կարծեն զմենջ՝ եթէ ըստ 2.Կոր.13. 2. 10.
3 մարմնոյ գնայցեմք[2]: • Զի թէպէտ և մարմնով գնամք՝ այլ [3] Եփե. 6.13:
4 ոչ եթէ ըստ մարմնոյ զինուորիմք: • Զի զէն զինուորու- 1.Թես. 5. 8:
թեան մերոյ ոչ է մարմնաւոր, այլ զօրաւոր յԱստուծոյ, 1.Տիմ. 1.15: 2.Տիմ. 2. 3.
5 առ 'ի քակելոյ զամուրս. զխորհուրդս քակեմք[3], • Եւ Գոր. 7.22:
զամենայն բարձրութիւն հպարտացեալ 'ի վերայ գիտութեանն 1.Կոր. 2. 5:
Աստուծոյ. և գերեմք զամենայն միտս 'ի հնազանդութիւնն 2.Կոր. 6. 7: 13. 3. 4.
6 Քրիստոսի[4]. • Եւ 'ի պատրաստի ունիմք խնդրել զվրէժ Եփե. 1.10:
ամենայն անհնազանդութեան՝ յորժամ ձեր ես հնազանդու- [4] 1.Կոր. 1.19: 3.19:
թիւնդ կատարեսցի[5]:

7 Ըստ իւրաքանչիւր երեսաց գիտասջի՞ք: եթէ ոք վստահ [5] 2.Կոր.13. 2. 10:2.9: 7.15.
յանձն իցէ Քրիստոսի լինել, զայս խորհեսցի դարձեալ 'ի [6] Յոհ. 7.24:
միտս իւր. թէ որպէս նա Քրիստոսի է՝ նոյնպէս և մեք[6]: 2.Կոր. 5.12: 11.18:
8 • Զի թէ առաւել ևս պարծեցայց վասն իշխանութեանս 1.Կոր. 14.37:
մերոյ՝ զոր ետ մեզ Տէր 'ի շինել՝ և ոչ 'ի քակել զձեզ, ոչ 1.Յոհ. 4. 6:
9 ինչ ամաչեցից[7]: • Զի մի' թուեցայց իբրև ահ ինչ արկանել 1.Կոր. 3.23: 9. 1:
10 ձեզ թղթովքս: • Ասիցե՞ք, թուղթքս ծանունք են և 2.Կոր.11.23:
սաստիկք. բայց տեսիլ մարմնոյ տկար՝ և բանն արհամարհեալ[8]. [7] 2.Կոր.13.10:
11 • Զայս խորհեսցի այնպիսին, զի որպիսի եմք բանիւք թղ- 7.14: 12. 6:
թովք 'ի հեռուստ, նոյնպիսիք և 'ի մօտոյ արդեամբք: • [8] 1.Կոր.2.3. 4.
12 Քանզի ոչ իշխեմք կշռել և հաւասարել զանձինս մեր Հռմ. 1: 2.Կոր.12. 5.
ոմանց, որ զանձինս իւրեանց ձեզ ընծայեցուցանեն. այլ 7. 9.
անձամբ յանձինս՝ զանձինս չափեն, և 'ի կշռել անձամբ Գաղ. 4.13:
13 յանձինս՝ ոչ առնուն 'ի միտ[9]: • Այլ մեք ոչ եթէ 1.Կոր. 1.17: 2. 1. 4:
յանչափս ինչ պարծեսցուք. այլ ըստ չափոյ կանոնին, զոր 2.Կոր.11. 6:
բաժանեաց մեզ Աստուած չափով՝ հասանել մինչև առ ձեզ[10]: [9] 2.Կոր. 3. 1: 5.12.
14 • Իբր ոչ եթէ հասու ինչ չիցեմք 'ի ձեզ, և ձգտեցու- [10] Հռմ. 15:
ցանիցեմք զանձինս. քանզի մինչև առ ձեզ հասաք աւետա- [11] 1.Կոր. 3. 5.
15 րանաւն Քրիստոսի[11]: • Եւ ոչ յանչափս ինչ պարծիմք 10:4 15:9. 1.

օտար վաստակոք։ Բայց յոյս մի ունիմք զաճմանն հաւատոց
ձերոց՝ այդրէն 'ի ձեզ մեծանալոյ՝ ըստ կանոնիս մերոյ յառա-
ւելութիւն [1]. * 'Ի վեր ևս քան զձեզ աւետարանել՝ ոչ 16
օտար կանոնաւ 'ի պատրաստականս ինչ պարծել։ * Զի 17
որ պարծին՝ 'ի Տէր պարծեսցի [2]։

Զի ոչ եթէ որ զանձն իւր ընծայեցուցանէ՝ նա է ընտ- 18
րեալ. այլ զոր Տէրն ընծայեցուցանէ [3]։

Գլուխ Մետասաներորդ։

Լաւ էր եթէ ներէիք փոքր մի և իմում անզգամու- 1
թեանս. այլև անսացէք իսկ [4]։ * Նախանձեցուցանեմ 2
զձեզ 'ի նախանձ Աստուծոյ. զի խօսեցայ զձեզ առն
միում, իբրև զկոյս մի սուրբ յանդիման կացուցանել Քրի-
ստոսի [5]։ * Բայց երկնչիմ գուցէ որպէս օձն խաբեաց 3
զեւայ խորամանկութեամբ իւրով՝ ապականեսցին միտք ձեր
'ի միամտութենէ՝ որ 'ի Քրիստոս [6]։ * Զի եթէ որ 4
գալոցն իցէ՝ այլ Քրիստոս քարոզիցէ՝ զոր մեքն ոչ քա-
րոզեցաք, կամ ոգի օտար առնուցուք՝ զոր ոչ առէք, կամ
աւետարան օտար զոր ոչ ընկալարուք, բարւոք անսայիք
նոցա [7]։ * Բայց ես այսպէս համարիմ, թէ ոչ ինչ իւիք 5
պակաս իցեմ քան զլաւ առաքեալսն [8]. * Թէպէտ և 6
տգէտ ևս իցեմ բանիւ, այլ ոչ եթէ գիտութեամբ.
սակայն յամենայնի յայտնեցաք զանձինս ամենևին առ ձեզ [9]։
* Եւ եթէ վնա՞ս ինչ գործեցի՝ զի զանձն խոնարհեցուցի. 7
և այն՝ զի դուք բարձրասջիք. զի ձրի զաւետարանն Աստու-
ծոյ աւետարանեցի ձեզ [10]։ * Զայլ եկեղեցիս կողոպտեցի 8
առեալ թոշակ 'ի ձեր սպասաւորութիւն։ * Եւ յորժամ 9
եկի առ ձեզ. թէպէտ և պակասեաց ինչ [11], ոչ զոք 'ի ձէնջ
ձանձրացուցի, զի զպակասութիւնն իմ լցին եղբարքն եկեալք
'ի Մակեդոնիացւոց [12]. և յամենայնի առանց ծանրանալոյ ձեզ
զանձն իմ պահեցի՝ և պահեցից [13]։ * Քանզի գոյ յիս 10
ճշմարտութիւնն Քրիստոսի։ Զի պարծանքս այս ոչ արգել-
ցին յինէն 'ի կողմանս աքայեցւոց [14]։ * Ընդէ՞ր. իբրու թէ 11
ո՞չ սիրիցեմ զձեզ. զայն Աստուած գիտէ [15]. * Զոր 12
առնեմս՝ և արարից. զի հատից զպատճառս այնոցիկ՝ որ

[1] Հռ. 15.20. [2] Եփ. 65.16. Երե. 9.24: 1.Կր. 1.31. [3] Առ. 27. 2. Հռ. 2.29: 1.Կր 4. 5. [4] Հմր. 16: 2.Կր. 5.13. [5] Գղ. 4.17. 18. Ովս.2.19.20. 1.Կր. 4.15. Կղ. 1.28. Ղկ.21.13. [6] Ծնն. 3. 4. Յոհ. 8.44. Եփե. 6.24. Կղ. 2.4. 8. 18: 1.Տիմ. 1. 3: 4. 1. Եբր. 13. 9: 2.Պետ. 3.17. [7] Գղ. 1.7. 8: [8] 1.Կր. 15.10: 2.Կր.12.11. Գղ. 2. 6: [9] 1.Կր. 1.17: 2. 1.13: 2.Կր.10.10. Եփե. 3. 4: 2.Կր. 4. 2: 5.11: 12.12. [10] Գր. 18. 3: 1.Կր. 9. 6. 12: 2.Կր. 10. 1. [11] Գր. 20.33: 2.Կր.12.13: 1.Թես.2. 9: 2.Թես. 3. 8. 9. [12] Փիլ. 4.10. 15.16: [13] 2.Կր. 12.14. 16. [14] Հռ.9.1: 1.Կր 9.15: [15] 2.Կր. 6.11: 7.3: 12.15:

զպատճառս կամիցին . զի որով պարծիցինն, և նոքա իբրև
13 զմեզ գտանիցին[1]: * Զի այնպիսիքն սուտ առաքեալք,
մշակք նենգաւորք, կերպարանին 'ի կերպարանս առաքելոց
14 Քրիստոսի[2]: * Եւ չէ՛ն ինչ զարմանք . քանզի և ինքն
15 սատանայ կերպարանի 'ի հրեշտակ լուսոյ[3]: * Եւ ո՛չ ինչ
է մեծ՝ թէ և պաշտօնեայք նորա կերպարանին իբրև պաշ-
տօնեայք արդարութեան . որոց կատարածն եղիցի ըստ գոր-
ծոց իւրեանց[4]:
16 Դարձեալ ասեմ . մի՛ ոք համարեսցի զիս անզգամ .
ապա թէ ո՛չ՝ գոնէ իբրև զանզգամ ընկալարո՛ւք զիս,
17 զի և ես փոքր մի ինչ պարծեցայց[5]: * Եւ զոր խօ-
սիմս՝ ո՛չ եթէ ըստ Տեառն խօսիմ, այլ իբրև անզգամու-
18 թեամբ՝ ըստ կարգի այդց պարծանաց[6]: * Եւ քանզի
բազումք պարծին ըստ մարմնոյ՝ և ես պարծեցայց[7]: *
19 Մտադիւր իմն անսայիք անմտացն ձերովդ իմաստութեամբ[8]:
20 * Քանզի անսայք եթէ ոք խաբէ զձեզ, եթէ ոք
ծառայեցուցանէ, եթէ ոք ուտէ զձեր, եթէ ոք առնու
ինչ, եթէ ոք հպարտանայ, եթէ ոք զձեզ յանդիման
21 հարկանէ[9]: * Ըստ անարգանացդ ասեմ, իբրև թէ մեք
տկարացա՛ք արդեօք . յոր ինչ ոք համարձակիցի, անզգամու-
22 թեամբ ասեմ, համարձակիմ և ես[10]: * Եբրայեցի՞ք իցեն՝
և ես . իսրայելացի՞ք իցեն, և ես . զաւակ աբրահամո՞ւ իցեն,
23 և ես[11]. * Պաշտօնեա՞յք Քրիստոսի իցեն, յանդգնագոյնս
ասացից՝ թէ առաւել ևս ես, եթէ վաստակօք՝ առաւել,
եթէ գանիւք՝ ևս առաւել . եթէ բանտիւ՝ աւելի քան
24 զնոսա, եթէ մահուամբք՝ բազում անգամ[12]: * 'Ի հրէից
25 հնգիցս՝ քառասուն միով պակաս արբի[13]. * Երիցս ձաղկե-
ցայ . մի անգամ քարկոծ եղէ . երիցս նաւակոծ եղէ . զտիւ
26 և զգիշեր յանդունդս տառապեցայ[14]. * 'Ի ճանապարհս
բազում անգամ, վիշտս 'ի գետոց, վիշտս յաւազակաց,
վիշտս յազգէ, վիշտս 'ի հեթանոսաց, վիշտս 'ի քաղաքի,
վիշտս յանապատի, վիշտս 'ի ծովու, վիշտս 'ի սուտ եղբարց[15].
27 * 'Ի ջանս՝ և 'ի վաստակս . 'ի տքնութիւնս բազում անգամ,
'ի քաղց և 'ի ծարաւ . 'ի պահս բազում անգամ . 'ի ցուրտ

[1] 1.Կր. 9.12.
[2] Գր. 15.24. Հռ. 16.18. Գղ. 1. 7: 6.12. Փիլ. 1.15: 2.Պետ. 2. 1: 1.Յովհ. 4. 1. Յայտ. 2. 2: 2.Կր. 2.17. Փիլ. 3. 2. Տիտ. 1.10.11.
[3] Հռովմ. 3: 2.Կր. 2.11. Ծննդ. 3. 1. 2—5, Մատթ. 4. 1. 2—10. Գղ. 1. 8. Յայտ. 12. 9:
[4] 2.Կր. 3. 9. Փիլ. 3.19.
[5] Հռովմ. 1: 2.Կր. 12. 6. 11:
[6] 1.Կր. 7. 6. 12: 2.Կր. 9. 4.
[7] Փիլ. 3.3. 4:
[8] 1.Կր. 4.10.
[9] Գղ. 2. 4: 4. 9:
[10] 2.Կր. 10.10. Փիլ. 3. 4.
[11] Գր. 22. 3. Հռ. 11. 1. Փիլ. 3. 5:
[12] 1.Կր. 15.10. Գր. 9.16: 20.23: 21.11: 2.Կր. 6.4.5: 1.Կր. 15.30. 31.32: 2.Կր. 1. 9: 10: 4.11: 6. 9:
[13] 2.Օրէ. 25.3. [14] Գր. 16.22: 14.19: 27.41. [15] Գր. 9.23: 13.50: 14.5: 17.5: 19.23: 20.3: 21.31: 23.10.11: 25.3.

և 'ի մերկութեան [1]։ • Թող զայլ նեղութիւնսն. և զի 28
հանապազ խուռնանն 'ի վերայ իմ կուտէր՝ և հոգք ամենայն
եկեղեցեացն [2]։ • Ո՞ հիւանդանայ՝ և ոչ ես հիւանդանամ. 29
ո՞ գայթագղի՝ և ոչ ես տապանամ [3]։ • Եթէ պարծել 30
ինչ պա՞րտ իցէ, զտկարութեանն պարծեցայց [4]։ • Աստ- 31
ուած և հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի գիտէ՝ որ
է օրհնեալ յաւիտեանս, զի ոչ ստեմ [5]։ • 'Ի Դամասկոս 32
ազգապետն արետայ արքայի պահէր զքաղաքն Դամասկացւոց
ունել զիս [6]. • Եւ ընդ պատուհանն վանդակաւ կախեցայ 33
ընդ պարիսպն, և փախեայ 'ի ձեռաց նորա։

Գլուխ Երկոտասաներորդ։

Արդ՝ պարծել ինձ պարտ իցէ. այլ օգնէ ինձ ոչ։ 1
Բայց եկից 'ի տեսիլս և 'ի յայտնութիւնս Տեառն։ •
Գիտեմ այր մի 'ի Քրիստոս յառաջ քան զչորեքտասան 2
ամ, եթէ մարմնով՝ ոչ գիտեմ, և եթէ առանց մարմնոյ՝ ոչ
գիտեմ, Աստուած գիտէ. յափշտակեալ զայնպիսին մինչև
յերրորդ երկինս [7]։ • Եւ գիտեմ զայնպիսի այր. եթէ մար- 3
մնով՝ և եթէ առանց մարմնոյ՝ ոչ գիտեմ. Աստուած գիտէ,
• Զի յափշտակեցաւ 'ի դրախտն. և լուաւ բանս անճառս 4
զոր ոչ է պարտ մարդոյ խօսել [8]։ • Վասն այնպիսւոյն պար- 5
ծեցայց. այլ վասն անձին ինչ ոչ պարծեցայց, բայց եթէ
'ի տկարութիւնս [9]։ • Զի եթէ և կամիցիմ պարծել՝ ոչ եղէց 6
անզգամ, քանզի զճշմարիտն ասեմ. այլ անխայեմ գուցէ ոք
համարիցի ինչ յիս աւելի՝ քան զոր տեսանիցէ յիս՝ կամ լուիցէ
յինէն [10]։ • Եւ զի մի՛ առաւելութեամբ յայտնութեանցն 7
հպարտացայց [11], տուաւ ինձ խայթ մարմնոյ հրեշտակ սատանայ՝
կոփել զիս. զի մի՛ հպարտացայց [12]։ • Եւ վասն այնորիկ 8
երիցս անգամ աղաչեցի զՏէր՝ զի 'ի բաց արասցէ յինէն [13]. •
Եւ ասէ ցիս. շատ են քեզ շնորհք իմ, զի զօրութիւն 9
իմ 'ի տկարութեան կատարի։ և արդ՝ լաւ ևս լիցի ինձ
պարծել 'ի տկարութիւնս, զի բնակեսցէ յիս զօրութիւնն
Քրիստոսի [14]։ • Վասն որոյ հաճեալ եմ ընդ տկարու- 10
թիւնս, ընդ թշնամանս, ընդ վիշտս, ընդ հալածանս,

[1] Գործ. 20.31: 2.Կոր. 6. 5: 1.Կոր. 4.11. [2] Գործ. 20.18. Հռով. 1.14: [3] 1.Կոր. 8.13: 9.22: [4] 2.Կոր. 12. 5. 9.10. [5] Հռով. 1. 9: 9. 1: 2.Կոր. 1.23. Գաղ. 1. 20: 1.Թես. 2. 5. Հռով. 9. 5. [6] Գործ. 9.24. 25 [7] Հռով. 16. 7: 2.Կոր. 5.17. Գաղ. 1.22. Գործ. 22.17: 14. 6. [8] Ղուկ. 23.43: [9] 2.Կոր.11.30: [10] 2.Կոր. 10. 8: 11.16. [11] Թուոց. 33.55. Դատ. 2. 3. Ծն. 3.18. Եզեկ. 23.13: 2.Թագ.23. 6. Եսայ. 4. 3: 12.13. Եզեկ. 28.24. Ովսէ. 2. 6. Մատթ. 7.16: 13. 7. Եբր. 6. 8. Գաղ. 4.13. 14. [12] Յոբ. 1: 4: 2.Կոր.10. 5: 11.20: 2.Օրէ. 6.14. —17.20: 2.Մնաց.26.16: 32.25.26.31. Եփ.2.7. Դան.5.20. Մատթ.26.67. Ղուկ.13.16: 1.Կոր.4.11: 5.5. Գաղ.4.13.14: 1.Տիմ. 3.6: [13] 2.Օրէ.3.23.—27 Մատթ. 26.44: [14] 2.Կոր.11.30: 1.Պետ.4.14.

և ընդ նեղութիւնս վասն Քրիստոսի. զի յորժամ տկա-
11 րանամ, յայնժամ զօրանամ [1]: • Եղէ անզգամ, քանզի
դուք ստիպեցիք զիս. զի ինձ պարտ էր 'ի ձէնջ վկայու-
թիւն առնուլ՝ թէ ոչ ինչ պակաս գտայ քան զգե-
12 րագունսն. զի թէպէտ և ես ոչ ինչ եմ [2]. • Սակայն
նշանք առաքելոյ գործեցան 'ի ձեզ՝ ամենայն համբերու-
13 թեամբ, նշանօք և արուեստիւք՝ և զօրութեամբք [3]: • Ե-
արդ զի՞նչ իցէ, որով պակաս գտայք քան զայլ եկեղեցիս.
բայց եթէ այնու՝ զի ես զձեզ ոչ ծանծրացուցի. շնոր-
հեցէք ինձ զանիրաւդ զայդ [4]:

14 Ահաւասիկ այս երրորդ անգամ պատրաստեալ եմ գալ առ
ձեզ. և ձեզ բեռն ինչ ոչ եղէց. զի ոչ խնդրեմ ինչ զձեր՝
այլ զձեզ. քանզի ոչ պարտին որդիք հարց գանձել՝ այլ հարք
15 որդւոց [5]: • Բայց ես մտադիւրութեամբ ծախեցից, և
ծախեցայց վասն անձանց ձերոց. զի թէպէտ և յաւելու
16 սիրոյն զձեզ սակաւ սիրիցեմ [6]: • Այլ գրեթէ ես ոչ
ինչ ծանրացայ ձեզ. այլ քանզի խորագէտ էի, խելօք
17 կալայ զձեզ [7]: • Միթէ որովք առաքեցին առ ձեզ՝ նոքօք
18 ինչ ագահեցի՞ 'ի ձէնջ [8]: • Աղաչեցի զՏիտոս՝ և առաքեցի
ընդ նմա զեղբայրն, միթէ ագահեա՞ց ինչ զձեր Տիտոս: ո՞չ
նովին ոգւով գնացաք. ո՞չ նովին շաւղօք շրջեցաք [9]:

19 Դարձեալ համարիցի՞ք՝ եթէ յողոք անկեա՞լ ինչ ձեզ
աղերսիցե՞մք: առաջի Աստուծոյ 'ի Քրիստոս խօսիմք, զի
ամենայն ինչ սիրելիք վասն ձերոյ շինութեան է [10]: •
20 Այլ երկնչիմ, գուցէ եկեալ՝ ոչ որպէս ես կամիմն գտանի-
ցեմ զձեզ. և ես գտանիցիմ ձեզ՝ որպէս և դուք ոչ կամի-
ցիք: գուցէ դարձեալ՝ հեռ, նախանձ, սրտմտութիւնք,
գրգռութիւնք, չարախօսութիւնք, քսութիւնք, հպարտու-
21 թիւնք, ամբարտաւանութիւնք, խռովութիւնք [11]: • Գու-
ցէ դարձեալ յորժամ գայցեմ՝ նկուն ինչ առնիցէ զիս
Աստուած իմ առ ձեզ. և սուգ առնուցում վասն բազ-
մաց յառաջագոյն մեղուցելոց՝ և ոչ ապաշխարելոց՝ 'ի վերայ
պղծութեան և պոռնկութեան և գիջութեան՝ զոր գործեցին [12]:

Գլուխ Երեքտասաներորդ:

1 Այս երրորդ անգամ գամ առ ձեզ. զի 'ի բերանոյ

[1] Հռ. 5. 3:
2.Կր. 7. 4:
13. 4.
[2] 2.Կր.11. 1.
16.17: 11. 5.
Գաղ.2.6. 7.
8:
1.Կր. 3. 7:
15. 8. 9.
Եփ. 3. 8.
[3] Հռ. 15.18.
19:
1.Կր. 9. 2:
2.Կր. 4. 2:
6.4: 11. 6:
[4] 1.Կր. 1. 7:
9.12:
2.Կր. 11. 9:
11. 7:
[5] 2.Կր.13. 1.
Գոր. 20.33:
1.Կր.10.33:
4. 14.15:
[6] 1 Թես. 2. 8.
Փլ. 2.17.
Յով. 10.11:
2.Կր. 1. 6.
Կղ. 1.24:
2.Տիմ. 2.10:
2.Կր. 6.12.
13:
[7] 2.Կր. 11. 9:
[8] 2.Կր. 7. 2:
[9] 2.Կր. 8. 6.
16.22: 8.18:
[10] 2.Կր. 5.12:
Հռ. 9. 1:
2.Կր.11.31:
1.Կր.10.33:
[11] 1.Կր. 4.21:
2.Կր.10. 2:
13. 2,10:
[12] 2.Կր.2.1.4:
13. 2:
1.Կր. 5. 1.

երկուց և երից վկայից հաստատեսցի ամենայն բան[1]: •
Յառաջ ասացի և դարձեալ կանխաւ ասեմ յանդիման 2
երկիցս անգամ. և այժմ 'ի բացուստ գրեմ յառաջագոյն
յանցուցելոցն' և այլոցն ամենեցուն. զի եթէ եկից դար-
ձեալ' ոչ խնայեցից[2]: • Եթէ զփո՞րձ ինչ խնդրէք 3
զՔրիստոսի, որ ինևս ընդ ձեզ խօսի. որ հզօրացեալն
է 'ի ձեզ, և ոչ տկարացեալ[3]: • Զի թէպէտ և խաչեցաւ 4
'ի մերմէ տկարութենէ, այլ կենդանի է զօրութեամբն Աս-
տուծոյ. և մեք թէպէտ և տկարանայցեմք վասն նորա, այլ
կենդանի լիցուք ընդ նմա զօրութեամբն Աստուծոյ[4]:
փորձեցէք զանձինս ձեր, եթէ կայք 'ի նմին հաւատս. 5
քննեցէ՛ք զանձինս, եթէ ոչ գիտէք զանձինս' զի Քրիս-
տոս Յիսուս 'ի ձեզ է. բայց եթէ անպիտան ինչ իցէք[5]:
• Այլ ակնունիմ թէ գիտիցէք. զի մեք ոչ եմք 6
անպիտանք: • Այլ խնդրեմք յԱստուծոյ' զի մի՛ 7
ինչ արասցէ ձեզ չար: ոչ զի մեք ընտիրք երեւեսցուք,
այլ զի դուք զբարիս գործիցէք' և մեք անպիտանք իցեմք[6]:
• Զի ոչ կարեմք ինչ հակառակ կալ ճշմարտութեանն. 8
այլ վերակացու եմք ճշմարտութեանն: • Խրախ եմք' 9
յորժամ մեք տկարանայցեմք' և դուք զօրաւոր իցէք: զդոյն
իսկ և աղօթս առնեմք զձեր հաստատութիւնդ[7]: • Վասն 10
այնորիկ զայս 'ի հեռաստ գրեմ. զի մի՛ յորժամ եկից'
սաստկութեամբ վարեցայց' ըստ իշխանութեանս, զոր ետ
ինձ Տէր 'ի շինել' և ոչ 'ի քակել[8]: • Այսուհետև 11
Եղբարք, ողջ լերուք' հաստատո՛ւն կայցէք' մխիթարեցարո՛ւք'
միաբա՛ն լերուք' խաղաղութիւն արարէ՛ք. և Աստուած
խաղաղութեան և սիրոյ' եղիցի ընդ ձեզ[9]: • Ողջոյն տուք 12
միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան[10]. ողջոյն տան ձեզ սուրբք
ամենայն: • Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, 13
և սէրն Աստուծոյ, և հաղորդութիւն Հոգւոյն սրբոյ ընդ
ձեզ ամենեսին, ամէն[11]:

[1] 2.Կր.12.14. Թուոց. 35.30: 2.Օրէ.17.6: 19.15. Մտթ.18.16. Յովհ. 8.17. Եբր. 10.28:
[2] 2.Կր.10.2: 12.21: 1.23.
[3] Մտթ.10.20: 1.Կր.5.4: 2.Կր.2.10: 1.Կր.9.2.
[4] Փլպ.2.7.8: 1.Պետ.3.18. Հռ.6.4: 2.Կր.10.3.4:
[5] 1.Կր.11.28. Հռ.8.10. Գաղ.4.19: 1.Կր.9.27:
[6] 2.Կր.6.9:
[7] 1.Կր.4.10: 2.Կր.11.30: 12.5. 9.10: 1.Թես.3.10:
[8] 1.Կր.4.21: 2.Կր.2.3:10. 2: 12.20.21. Տիտ.1.13: 2.Կր.10.8.
[9] Հռ.12.16. 18: 15.5: 1.Կր.1.10. Փլպ.2.2: 3.16: 1.Պետ.3.8. Հռ.15.33.
[10] Հռ.16.16: 1.Կր.16.20: 1.Թես.5.26: 1.Պետ.5.14.
[11] Հռ.16.24. Փլպ.2.1.

Առ Կորնթացիս երկրորդ' գրեցաւ 'ի Փիլիպեայ, 'ի ձեռն Տիտոսի և Ղուկայ:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԳԱՂԱՏԱՑԻՍՆ

Գլուխ Առաջին։

1 Պօղոս առաքեալ ոչ 'ի մարդկանէ և ոչ 'ի ձեռն մար-
դոյ, այլ 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի և Աստուծոյ հօր՝
2 որ յարոյց զնա 'ի մեռելոց[1]. • Եւ որ ընդ իս են
3 եղբարք ամենեքին, եկեղեցեացդ Գաղատացւոց[2]: • Շնոր-
հք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ 'ի հօրէ և
4 'ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ[3]. • Որ ետ
զանձն իւր վասն մեղաց մերոց[4], զի զմեզ փրկեսցէ
յաշխարհէ աստի չարէ՝ ըստ կամացն Աստուծոյ և հօր մերոյ[5].
5 • Որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:
6 Զարմանամ՝ զի այդպէս վաղվաղակի փոխիք յայնմանէ՝
որ կոչեացն զձեզ 'ի շնորհսն Քրիստոսի՝ յայլ աւետարան[6].
7 • Որ ոչ գոյ այլ[7] բայց եթէ իցեն ոմանք որ խռովեցուցա-
նիցեն զձեզ, և կամիցին շրջել զաւետարանն Քրիստոսի[8]:
8 • Այլ թէ մեք, կամ հրեշտակ յերկնից աւետարանեսցէ
ձեզ աւելի քան զոր աւետարանեցաքն ձեզ, նզովեալ
9 լիցի[9]: • Որպէս յառաջագոյնն ասացաք՝ և արդ դարձեալ
ասեմ, եթէ ոք աւետարանեսցէ ձեզ աւելի քան զոր առիքն,
10 նզովեալ լիցի[10]: • Արդ՝ մարդկա՞ն հաճոյ լինիցիմ,
թէ Աստուծոյ. կամ խնդրիցեմ մարդկա՞ն հաճոյ լինել.
եթէ տակաւին մարդկան հաճոյ լինէի, ապա Քրիստոսի
ծառայ ոչ էի[11]:
11 Ցուցանեմ ձեզ եղբարք զաւետարանն, որ աւետարա-
12 նեցաւ յինէն. զի ոչ է ըստ մարդոյ[12]. • Քանզի և ոչ ես 'ի
մարդոյ առի, և ոչ ուսայ յումեքէ. այլ 'ի յայտնութենէն

[1] Հռով.11:12. Գործ. 9. 6: 22.10.15.21: 26.16. Տիտ. 1. 3. Գործ. 2.24.
[2] Փիլ. 2.22: 4.21: 1.Կոր.16. 1.
[3] Հռով. 1. 7: 1.Կոր. 1. 3: 2.Կոր. 1. 2. Եփ. 1. 2. Փիլ. 1. 2. Կող. 1. 2: 1.Թես. 1. 1: 2.Թես. 1. 2: 2.Յովհ. 3.
[4] Մատթ. 20.28. Հռով. 4.25. Գաղ. 2.20. Տիտ. 2.14.
[5] Եսայ. 65.17. Յովհ. 15.19: 17.14. Եբր. 2.5: 6. 5: 1.Յովհ. 5.19.
[6] Գաղ. 5. 6:
[7] 2.Կոր.11. 4.
[8] Գործ.15.1.24: 2.Կոր. 2.17: 11.13. Գաղ.5.10.12:
[9] 1.Կոր.16.22:
[10] 2.Օրէ.4.2: 12.32. Առակ.30.6. Յայտ.22.18.
[11] 1.Թես.2.4: 1.Թագ.24.7. Մատթ.23.14: 1.Յովհ.3.9: 1.Թես.2.4. Յակ.4.4.
[12] 1.Կոր 15.1.

Յիսուսի Քրիստոսի[1]: • Քանզի լուեալ իսկ է ձեր 13
զիմ գնացսն, որ երբեմն 'ի հրէութեան անդ. զի անչափ
հալածէի զեկեղեցին Աստուծոյ, և աւար հարկանէի
զնա[2]: • Եւ յառաջադէմ էի 'ի հրէութեանն՝ քան 14
զբազումս հասակակիցս իմ, որ յազգին իմում էին. առաւել
նախանձախնդիր էի իմոյ հայրենի աւանդութեանցն[3]: •
Այլ յորժամ կամեցաւ Աստուած՝ որոշեաց զիս յորովայնէ 15
մօր իմոյ, և կոչեաց 'ի ձեռն շնորհաց իւրոց[4], • Յայտնել 16
զորդին իւր ինև. զի աւետարանեցից զնա 'ի հեթանոսս.
անդէն վաղվաղակի ոչ ինչ զգացուցի մարմնոյ և արեան[5].
• Եւ ոչ ելի յերուսաղէմ, առ որ յառաջագոյն քան 17
զիս առաքեալքն էին. այլ չոգայ յարաբիա, և դարձեալ
դարձայ 'ի դամասկոս: • Ապա յետ երից ամաց ելի 18
յերուսաղէմ տեսանել զպետրոս. և եղէ առ նմա աւուրս
հնգետասան[6]: • Զայլ ոք յառաքելոց անտի ոչ տեսի, 19
բայց միայն զյակովբոս զեղբայրն Տեառն[7]: • Այլ զոր 20
գրեմ առ ձեզ, ահաւասիկ առաջի Աստուծոյ՝ զի ոչ
ստեմ[8]: • Ապա եկի 'ի կողմանս ասորւոց և կիլիկեցւոց[9]: 21
• Եւ յանծանօթս էի երեսօք եկեղեցեացն՝ որ 'ի Թլփա- 22
տութենէ անտի էին 'ի Քրիստոս[10]: • Բայց զի լսելով 23
լուեալ էր, թէ որ հալածէրն զմեզ յայնժամ, արդ
աւետարանէ զհաւատսն՝ զոր երբեմն խախտէր. • Եւ 24
փառաւոր առնէին ինև զԱստուած:

Գլուխ Երկրորդ:

Ապա յետ ամաց չորեքտասանից միւսանգամ ելի յերու- 1
սաղէմ ընդ բառնաբայ. առեալ ընդ իս և զտիտոս[11]: •
Եւ ելի ըստ յայտնութեանն. և զգացուցի նոցա զաւետա- 2
րանն՝ զոր քարոզէի 'ի հեթանոսս, առանձինն այնոցիկ՝ որ
կարծեալքն էին, գուցէ ընդունայն ինչ ընթացեալ իցեմ՝
կամ ընթանայցեմ[12]: • Այլև ոչ տիտոս՝ որ ընդ իս 'ի 3
հեթանոսաց էր, բռնադատեցաւ թլփատիլ. • Այլ վասն 4
սպրդողաց սուտ եղբարցն[13], որք սպրդեցին մտանել դիտել
զազատութիւնն մեր՝ զոր ունիմք 'ի Քրիստոս Յիսուս[14]. զի
զմեզ ծառայեցուսցեն[15]: • Որոց և ոչ առ ժամանակ մի 5
անսացաք հնազանդութեամբ. զի ճշմարտութիւն աւետարանին

[1] 1.Կր.15.1.3. Հռ. 1. Եփ. 3. 3.
[2] Գր. 9. 1: 22.4: 26.11: 1.Տմ. 1.13. Գր. 8. 3.
[3] Գր. 22. 3: 26. 9. Փլ. 3. 6. Եբր. 9.14. Մտ. 15. 2. Մր. 7. 5.
[4] Եսյ.49.1. 5. Երմ. 1. 5. Գր. 9.15: 13.2: 22.14. 15. Հռ. 1. 1:
[5] 2.Կր. 4. 6. Գր. 9.15: 22.21: 26.17. 18. Հռ. 11.13. Եփ. 3. 8. Մտ. 16.17: 1.Կր.15.50. Եփ. 6.12.
[6] Գր. 9.26:
[7] 1.Կր. 9. 5. Մտ. 13.55. Մր. 6. 3.
[8] Հռ. 9. 1.
[9] Գր. 9.30:
[10] 1.Թե.2 14. Հռ. 16. 7.
[11] Գր. 15. 2.
[12] Գր. 15.12. Փլ. 2.16: 1.Թե. 3. 5.
[13] Գր.15.1.24: 2.Կր.11.26
[14] Գղ. 3.25: 5. 1.13:
[15] 2.Կր. 11.20. Գղ.4.3. 9.

6 հաստատեսցի առ ձեզ[1]: • Բայց ղկարծեցեալսն եթէ
իցեն ինչ, որպիսի ոք երբեմն էին, չէ ինչ ինձ փոյթ.
քանզի Աստուած ակն մարդկան ոչ առնու. զի ինձ կար-
7 ծեցեալքն այնպիսի ինչ ոչ զգացուցին[2]: • Այլ զնորին
հակառակն՝ իբրեւ տեսին թէ հաւատացեալ է ինձ աւետա-
րանն անթլփատութեան. որպէս պետրոսի թլփատութեան[3]. •
8 • Զի որ յաջողեացն պետրոսի յառաքելութիւն թլփատու-
9 թեանն, յաջողեաց եւ ինձ 'ի հեթանոսս[4]. • Իբրեւ գի-
տացին զշնորհսն որ տուեալ էին ինձ, յակովբոս՝ եւ կեփաս՝
եւ յովհաննէս, որ կարծեալք սիւնքն էին, ձեռն ետուն
հաւանութեան ինձ եւ բառնաբայ. զի մեք 'ի հեթանոսս,
10 եւ նոքա 'ի թլփատութիւնն[5]. • Բայց միայն զի զաղքատսն
յիշեսցուք. զոր եւ ես փութացայ զնոյն առնել[6]:
11 Այլ յորժամ եկն կեփաս յանտիոք, ընդդէմ դարձայ
12 նորա. քանզի գոդ իբրեւ ստգտեալ իմն էր[7]: • Քանզի
մինչչեւ եկեալ էին ոմանք առ 'ի յակովբայ, ընդ հեթա-
նոսս ուտէր անխտիր. իսկ իբրեւ եկին, զատանէր եւ
որոշէր զանձն, երկուցեալ յայնցանէ՝ որ 'ի թլփատու-
13 թենէ անտի էին[8]: • Եւ կեղծաւորեցան ընդ նմա եւ
այլ հրեայքն. մինչեւ բառնաբաս անգամ խոնարհեցաւ 'ի նոցա
14 կեղծաւորութիւնն: • Այլ իբրեւ տեսի թէ ոչ ուղիղ
գնան 'ի ճշմարտութիւն աւետարանին, ասեմ ցկեփաս առա-
ջի ամենեցուն, եթէ դու որ հրեայդ ես՝ հեթանոսաբար
եւ ոչ հրէաբար կեաս, զիա՞րդ ստիպես հեթանոսաց լինել
15 հրէաբէն[9]: • Զի մեք բնուն հրեայք եմք, եւ ոչ 'ի հեթա-
16 նոսաց մեղաւորք[10]: • Զայս գիտեմք՝ եթէ ոչ արդարանայ
մարդ 'ի գործոց օրինաց, եթէ ոչ 'ի հաւատոցն Յիսուսի
Քրիստոսի. եւ մեք 'ի Քրիստոս Յիսուս հաւատացաք, զի
արդարասցուք 'ի հաւատոցն Քրիստոսի, եւ ոչ 'ի գործոց
օրինաց. զի 'ի գործոց օրինաց ոչ արդարասցի ամենայն
17 մարմին[11]: • Իսկ եթէ մինչ խնդրիցեմք արդարանալ 'ի Քրի-
ստոս, եւ գտանիցիմք մեղաւորք. ապա ուրեմն՝ Քրիստոս
18 մեղաց պաշտօնեայ եղեւ. քաւ լիցի[12]: • Զի եթէ զոր
քակեցին՝ զնոյն միւսանգամ շինիցեմ. ապա յանցաւոր զանձն

[1] Հռով. 14. Գաղ. 3. 1: 4.16: [2] Գաղ. 6. 3: Գործ. 10.34. Հռով. 2.11: 2.Կոր.12.11. [3] Գործ. 13.46. Հռով. 1. 5: 11—13: 1.Տիմ. 2. 7: 2.Տիմ. 1.11: 1.Թես.2. 4. [4] Գործ. 9.15: 13.2: 22.21: 26. 17.18: 1.Կոր.15.10. Գաղ. 1.16. Կող. 1.29. Գաղ. 3. 5. [5] Մատ. 16.18. Եփե. 2.20. Յայտ. 21.14. Հռով. 1. 5: 12. 3. 6: 15.15: 1.Կոր.15.10. Եփե. 3. 8. [6] Գործ. 11.30: 24.17. Հռով. 15.25: 1.Կոր.16. 1: 2.Կոր. Ը.Թ. գլուխ. [7] Գործ. 15.35. [8] Գործ. 10.28: 11. 3. [9] Հռով. 5: 1.Տիմ. 5.20. Գործ. 10.28: 11. 3. [10] Գործ. 15.10. 11. Մատ. 9.11. Եփե.2.3.12.

[11] Գործ.13.38.39. Հռով.1.17: 3.22.26: 8.3. Գաղ.3.24. Եբր.7.18.19. Սաղ.142.2. Հռով.3.20. Գաղ.3.11: [12] 1.Յովհ.3.8.9.

իմ ես ինձէն երևեցուցանեմ։ • Զի ես օրինօք, օրինացն 19
մեռայ, զի Աստուծոյ կեցից[1], և ընդ Քրիստոսի 'ի խաչ
ելից[2]։ • Եւ կենդանի եմ այսուհետև, ոչ ես՝ այլ 20
կենդանի է յիս Քրիստոս։ Այլ որ այժմս կեամ մարմնով,
հաւատովք՝ որդւոյն Աստուծոյ կեամ. որ սիրեացն զիս,
և մատնեաց զանձն վասն իմ[3]։ • Եւ ես ոչ անարգեմ 21
զշնորհսն Աստուծոյ։ զի եթէ յօրինաց անտի էր արդարու-
թիւն, ապա Քրիստոս զուր մեռաւ[4]։

Գլուխ Երրորդ։

Ո՛վ անմիտ գաղատացիք, ո՞ նախանձ արար զձեզ (ոչ 1
հնազանդել ճշմարտութեան)․ որոց գրեթէ առաջի աչաց
Քրիստոս Յիսուս գրեցաւ 'ի խաչ ելեալ[5]։ • Զայս միայն 2
կամիմ ուսանել 'ի ձէնջ․ 'ի գործո՞ց օրինաց զհոգին ըն-
կալարուք՝ եթէ 'ի լրոյ հաւատոց[6]։ • Այդչափ անմի՞տ 3
էք․ սկսեալ հոգւով՝ և արդ մարմնո՞վ վախճանիք[7]։ •
Եւ այնչափ անցք անցին ընդ ձեզ զուր՝ եթէ իցէ զուր[8]։ 4
• Իսկ արդ՝ որ բաշխեաց 'ի ձեզ զհոգին՝ և յաջողեաց 5
'ի ձեզ զզօրութիւնս․ 'ի գործոց օրինա՞ց է՝ եթէ 'ի լրոյ
հաւատոց[9]։ • Որպէս աբրահամ հաւատաց յԱստուած՝ 6
և համարեցաւ նմա յարդարութիւն[10]։ • Գիտիցէ՞ք ար- 7
դեօք․ զի որք 'ի հաւատոց անտի են, նոքա են որդիք աբրա-
համու[11]։ • Յառաջագոյն գիտէր գիր, եթէ 'ի հաւատոց 8
անտի արդարացուցանէ Աստուած զհեթանոսս, յառաջագոյն
խոստացաւ աբրահամու․ թէ 'ի քեզ օրհնեսցին ամենայն
ազգք[12]։ • Այսուհետև որք 'ի հաւատոց անտի են՝ 9
օրհնին ընդ հաւատացելոյն աբրահամու։ • Զի որ 10
միանգամ 'ի գործոց օրինացն են, ընդ անիծիւք են․ քանզի
գրեալ է․ թէ անիծեալ ամենայն մարդ՝ որ ոչ կացցէ
յամենայն գրեալսն 'ի գիրս օրինաց՝ առնել զամենայն[13]։ •
Զի օրինօքն ոչ ոք արդարանայ առաջի Աստուծոյ, այն յայտ 11
իսկ է․ զի արդարն՝ ասէ, 'ի հաւատոց կեցցէ[14]։
Բայց օրէնքն չեն 'ի հաւատոց[15], այլ որ արասցէ զայն՝ 12

[1] Հռով.8.2: 6. 14: 7. 4. 6: 6.11: 2.Կոր. 5.15: 1.Թես. 5.10. Եբր. 9.14: 1.Պետ. 4. 2.
[2] Հռով. 6. 6. Գաղ. 5.24: 6.14:
[3] 2.Կոր. 5.15: 1.Թես. 5.10: 1.Պետ. 4. 2. Գաղ. 1. 4. Եփե. 5. 2. Տիտ. 2.14.
[4] Գաղ. 3.21. Եբր. 7.11. Հռով. 11. 6. Գաղ. 5. 4.
[5] Գաղ. 5. 7: 2.14: 5. 7.
[6] Գործ. 2.38: 8.15: 10.47: 15. 8. Հռմր. 14. Եփե. 1.13. Եբր. 6. 4. Հռով. 10.16. 17.
[7] Գաղ. 4. 9. Եբր. 7.16: 9.10.
[8] Եբր. 10.35. 36: 2.Յով. 6:
[9] 2.Կոր. 3. 8.
[10] Ծն. 15. 6. Հռով. 4. 3. 9. 21.22. Յակ. 2.23.
[11] Յով. 8.39. Հռով. 4.11. 12.16.
[12] Հռով. 9.17. Հռմր.22. Ծն.12.3: 18.18: 22.18. Գործ.3.25:
[13] 2.Օրէ.27.26. Երե.11.3.
[14] Գաղ.2.16. Ամբ.2.4. Հռով.1.17. Եբր.10.38.
[15] Հռով.4.4. 5:10.5.6:11.6.

13 կեցցէ 'ի նոսին[1]: • Քրիստոս գնեաց զմեզ յանիծից օրինացն,
եղեալ վասն մեր անէծք[2]. զի գրեալ է, Թէ անիծեալ
14 ամենայն, որ կախեալ կայցէ զփայտէ[3]. • Զի 'ի հեթա-
նոսս օրհնութիւն Աբրահամու եղիցի 'ի Քրիստոս Յիսուս[4].
զի մեք զաւետիս հոգւոյն սրբոյ առցուք հաւատովք[5]: •
15 Ըստ մարդկութեան ասեմ, Եղբարք. ապաքէն զմարդկան
հաստատեալ կտակ ոչ ոք կարէ անարգել. և ոչ այլ հրաման
16 'ի վերայ այնր տալ[6]: • Իսկ Աբրահամու խոստացան աւե-
տիքն, և զաւակի նորա. և ոչ ասէ՝ զաւակաց իբրև
զբազմաց, այլ իբրև զմիոյ, Թէ՝ և զաւակի քում, որ
17 է Քրիստոս[7]: • Բայց զայս ասեմ, զկտակն յառաջագոյն
հաստատեալ յԱստուծոյ 'ի Քրիստոս. օրէնքն որ յետ
չորեքհարիւր և երեսուն ամի եղան[8], ոչ կարեն խափանել
18 առ 'ի խափանելոյ զաւետիսն[9]: • Եթէ յօրինաց անտի
է ժառանգութիւնն. ապա ոչ ևս յաւետեացն: Բայց
19 Աբրահամու աւետեօք շնորհեաց Աստուած[10]: • Իսկ
զի՞նչ իցեն օրէնքն: յանցուածոց վասն յաւելան[11], մինչև
եկեսցէ զաւակն[12], որում խոստացեալն էր՝ կարգեալ հրեշ-
20 տակօք 'ի ձեռն միջնորդի[13]: • Իսկ միջնորդ միոյ ուրուք
21 ոչ է՝ բայց Աստուած մի է[14]: • Իսկ արդ՝ օրէնքն
հակառակ ինչ իցեն աւետեացն Աստուծոյ. քա՛ւ լիցի:
զի եթէ տուեալ էին օրէնքն՝ որ կարօղ էին կենդանի
առնել, ապա հաստատ յօրինաց անտի էր արդարութիւն[15]:
22 • Այլ փակեցին գիրք զամենեսին ընդ մեղօք, զի աւե-
տիքն 'ի հաւատոց անտի Յիսուսի Քրիստոսի տացին հաւա-
23 տացելոց[16]: • Մինչչև հաւատքն եկեալ էին՝ ընդ
օրինօքն փակեալ պահէաք 'ի հանդերձեալ հաւատսն, որ
24 յայտնելոց էին 'ի մեզ: • Ապա օրէնքն դաստիարակ
եղեն մեզ 'ի Քրիստոս Յիսուս[17], զի 'ի հաւատոցն արդարա-
25 ցուք[18]: • Այլ իբրև եկին հաւատքն, ոչ ևս ընդ
26 դաստիարակաւ եմք: • Քանզի ամենեքին որդիք Աս-
27 տուծոյ էք հաւատովք 'ի Յիսուս Քրիստոս[19]: • Որք
միանգամ 'ի Քրիստոս մկրտեցարուք, զՔրիստոս զգեցեալ

[1] Ղևտ. 18. 5. Նէե. 9.29. Եզէ. 20.11. Հռ. 10. 5.
[2] Հռ. 8. 3: 2.Կր. 5.21. Գաղ. 4. 5:
[3] 2.Օրէ. 21.23.
[4] Հռ. 4.9.16.
[5] Ես. 32.15: 44. 3. Երե. 31.33: 32.40. Եզէ. 11.19: 36.27. Յովէլ. 2.28. 29. Զաք. 12.10. Յով. 7.39. Գործ. 2.33.
[6] Եբր. 9.17.
[7] Ծնն. 12.3. 7: 17 7: Համր. 8: 1.Կր. 12.12.
[8] Ելք. 12.40. Եւ 41.
[9] Հռ. 4.13. 14: Համր. 21.
[10] Հռ. 8.17: 4.14.
[11] Յով. 15.22. Հռ. 4.15: 5.20 7.8.13: 1.Տիմ. 1. 9.
[12] Համր. 16.
[13] Գործ. 7.53. Եբր. 2. 2. Ելք. 20.19. 21.22: 2.Օրէ. 5. 5. 22.23.27.31. Յով. 1.17. Գործ. 7.38: 1.Տիմ. 2.5:
[14] Հռ. 3.29.30.
[15] Գաղ. 2.21.
[16] Համր. 6. Հռ. 3.9.19.23: 11.32: 4.11.12.16.
[17] Մատ. 5.17. Հռ. 10.4. Կող. 2.17. Եբր. 9.9.10.
[18] Գործ. 13.39. Գաղ. 2.16.
[19] Յով. 1.12. Հռ. 8.15. 15.16. Գաղ. 4.5: 1.Յով. 3.1.2.

էք · չիք խտիր [1], • Ո՛չ հրէի և ոչ հեթանոսի [2], ոչ ծա- 28
ռայի, և ոչ ազատի · ոչ արուի՝ և ոչ իգի · զի ամենեքեան
դուք մի էք 'ի Քրիստոս Յիսուս [3]: • Ապա եթէ դուք 29
Քրիստոսի էք [4], ուրեմն աբրահամու զաւակ էք, ըստ աւե-
տեացն ժառանգք [5]:

Գլուխ Չորրորդ:

Զայս ասեմ. ցորքան ժամանակս ժառանգն տղայ է՝ 1
չէ ինչ առաւել քան զծառայն · թէպէտ և տէր իցէ ամենե-
ցուն · • Այլ ընդ հազարապետօք է՝ և ընդ գա- 2
ւառապետօք · մինչև 'ի ժամանակակէտ հօրն: • Նոյնպէս 3
և մեք՝ մինչ տղայքն էաք՝ ընդ տարերբք աշխարհիս 'ի ծա-
ռայութեան կայաք [6]: • Այլ իբրև եկն լրումն ժամա- 4
նակին · առաքեաց Աստուած զՈրդին իւր [7], որ եղև 'ի կնոջէ [8],
և եմուտ ընդ օրինօք [9] · • Զի զնոսա որ ընդ օրինօքն իցեն, 5
գնեսցէ [10] · զի մեք զորդեգրութիւն ընկալցուք [11]:

Եւ զի էք դուք որդիք, առաքեաց Աստուած զհոգի 6
որդւոյն իւրոյ 'ի սիրտս մեր՝ որ աղաղակէ աբբա՝ հայր [12]:
• Այսուհետև չես ծառայ, այլ որդի · եթէ որդի՝ և 7
ժառանգ Աստուծոյ [13]: • Այլ յայնժամ մինչ ոչն գի- 8
տէիքն զԱստուած՝ ծառայէիք այնոցիկ [14], որ ոչն էին 'ի բնէ
աստուածք [15]: • Այլ այժմիկ ծանեայք զԱստուած, 9
մանաւանդ թէ ծանուցայք իսկ յԱստուծոյ, զիա՞րդ դառ-
նայք միւսանգամ անդրէն 'ի տարերսն՝ 'ի տկարս և յաղ-
քատս, որոց միւսանգամ զանձինս ծառայեցուցանել կա-
միք [16]: • Զաւուրս խորէք՝ և զամիսս՝ և զժամանակս՝ 10
և զտարիս [17]: • Երկնչիմ 'ի ձէնջ, գուցէ թէ 'ի զուր՝ 11
ինչ վաստակեցի 'ի ձեզ [18]:

Եղերուք իբրև զիս, քանզի և ես իբրև զձեզ էի : 12
Եղբարք՝ աղաչեմ զձեզ, չիք ինչ ձեր մեղուցեալ առ
իս [19]: • Գիտէք դուք՝ զի տկարութեամբ մարմնոյ 13
աւետարանեցի ձեզ զառաջինն · և զփորձանսն որ 'ի մարմնի

[1] Հռ. 6. 3: 13.14. [2] Հռ. 10.12: 1.Կոր.12.13. Գաղ. 5. 6. Կող. 3.11. [3] Յհ. 10.16: 17. 20.21. Եփ.2.14.15. 16: 4. 4.15. [4] Ծն. 21.10. 12. Հռ. 9. 7. Եբր. 11.18. [5] Հռ. 8.17. Գաղ.4.7.28. Եփ. 3. 6. [6] Հմր. 9. Գաղ. 2.23: 5. 1. Կող. 2.8.20. Եբր. 9.10. [7] Ծն. 49.10. Դան. 9.24. Մրկ. 1.15. Եփ. 1.10. [8] Յհ. 1.14. Հռ. 1. 3. Փիլ. 2. 7. Եբր. 2.14. Ծն. 3.15. Ես. 7.14. Միք. 5. 3. Մտ. 1.23. Ղկ. 1.31: 2.7. [9] Մտ. 5.17. Ղկ. 2.27. [10] Մտ. 20.28. Գաղ. 3.13. Տիտ. 2.14. Եբր. 9.12: Եփ. 1. 7: 1.Պետ. 1.18. 19. [11] Յհ.1.12. Գաղ.3.26. Եփ.1.5. [12] Հռ.5.5:8.15. [13] Հռ.8.16.17. Գաղ.3.29. [14] Եփ.2.12: 1.Թես.4.5. [15] Հռ.1.25: 1.Կոր.12.2. Եփ.2.11.12: 1.Թես.1.9: [16] 1.Կոր.8.3: 13.12: 2.Տիմ.2.19. Գաղ.3.3. Կող.2.20. Հռ.8.3. Եբր.7.18. Հմր.3. [17] Հռ.14.5. Կող.2.16. [18] Գաղ.2.2: 5.2.4: 1.Թես.3.5: [19] 2.Կոր.2.5.

14 իմում էին[1], • Ո՛չ անարգեցէք՝ և ոչ անգոսնեցէք[2].
այլ իբրև զհրեշտակ Աստուծոյ ընկալայք զիս՝ իբրև զՔրի-
15 ստոս Յիսուս[3]: • Իսկ արդ ո՞ւր է երանութիւնն ձեր.
վկայեմ ձեզ՝ եթէ հնար ինչ էր՝ զաչս ձեր հանէիք և
16 տայիք ինձ: • Արդ՝ զի՞ թշնամի իմն եղէ ձեզ, զի
17 զստոյգն խօսեցայ[4]: • Այլ նախանձեցուցանեմ զձեզ ոչ
'ի բարի. և արգելուլ կամին զձեզ՝ զի նոցա նախանձաւորք
18 լինիցիք[5]: • Բայց լաւ է նախանձաւոր լինել 'ի բարիս
յամենայն ժամ, և ոչ միայն յորժամ 'ի ձերում միջի
19 իցեմ: • Որդեակք իմ, զորս դարձեալ վերստին երկնեմ,
20 մինչև նկարեսցի Քրիստոս 'ի ձեզ[6]: • Կամէի այժմ գալ
առ ձեզ՝ և փոխել զբարբառ իմ. զի տարակուսեալ եմ
ես վասն ձեր,
21 Ասէք ինչ ինձ՝ որ ընդ օրինօքն կամիք լինել, չիցէ՞
22 ընթերցեալ ձեր զօրէնս: • Զի գրեալ է՝ թէ աբրա-
համու երկու որդիք էին, մի յաղախնոյ անտի. և մի
23 յազատէն[7]: • Այլ որ յաղախնոյն էր՝ ըստ մարմնոյ
24 ծնեալ էր, և որ յազատէն՝ ըստ աւետեաց[8]. • Որ է
առակ օրինակի: Զի այս ինքն են երկու կտակարանք, մի
'ի լեռնէ սինեայ 'ի ծառայութիւն ծնեալ՝ որ է հագար[9]:
25 • Քանզի հագարն՝ լեառն սինայ է յարաբիա, հաւասար
է այժմ երուսաղէմի. զի ծառայէ որդւովք իւրովք
26 հանդերձ: • Այլ վերինն երուսաղէմ ազատ է՝ որ
27 մայր մեր ամենեցուն[10]: • Զի գրեալ է. ուրախ լեր
ամուլ՝ որ ոչ ծնանէիր[11], գոչեա և աղաղակեա՝ որ ոչդ
երկնէիր. զի բազում են որդիք անդնկին առաւել քան
28 զարամբւոյն: • Այլ մեք՝ եղբարք, ըստ սահակայ
29 աւետեացն որդիք եմք[12]: • Այլ որպէս յայնժամ, որ ըստ
մարմնոյն ծնեալ էր՝ հալածէր զայն որ ըստ հոգւոյն, նոյն-
30 պէս և այժմ[13]: • Այլ զի՞նչ ասէ գիր. 'ի բաց հան
զաղախինդ և զորդի դորա. զի մի՛ ժառանգեսցէ որդի
31 աղախնոյն՝ ընդ որդւոյն ազատի[14]: • Վասն որոյ եղբարք՝
չեմք որդիք աղախնոյն, այլ ազատին[15]. ազատութեամբն, որով
Քրիստոս զմեզ ազատեաց[16]:

[1] 1.Կոր. 2. 3: 2.Կոր.11.30: 12. 7. 9. Գաղ. 1. 6:
[2] 2.Թագ.19.27: Մաղ. 2. 7. Զաք. 12. 8.
[3] Մատ. 10.40. Ղուկ. 10.16. Յոհ. 13.20: 1.Թես. 2.13.
[4] Գաղ. 2.5.14.
[5] Հռով. 10. 2: 1.Կոր.11. 2:
[6] 1.Կոր. 4.15. Փիլիմ. 10. Յակ. 1.18.
[7] Ծն. 16.15: 21. 2.
[8] Հռով. 9.7. 8. Ծն. 18.10. 14: 21.1. 2. Եբր. 11.11:
[9] 2.Օրէ. 33. 2.
[10] Եսա. 2. 2. Եբր. 12.22. Յայտ. 3.12: 21. 2.10.
[11] Եսա. 54. 1.
[12] Գաղ. 3.25. Հռով. 9. 8. Գաղ. 3.29.
[13] Ծն. 21. 9. Գաղ. 5.11: 6.12.
[14] Գաղ. 3.8.22. Ծն. 21.10. 12. Յոհ. 8.35.
[15] Յոհ. 8.36. Գաղ. 5.1.13.
[16] Յոհ. 8.32. Հռով. 6.18: 1.Պետ. 2.16.

Գլուխ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Պնդ կացէք ազատութեամբ, եւ մի՛ միւսանգամ ընդ 1
լծով ծառայութեան մտանէք[1]։ • Ահաւասիկ ես Պօղոս 2
ասեմ ձեզ. զի եթէ թլփատիք, Քրիստոս ինչ ձեզ ոչ
օգնէ[2]։ • Վկայեմ ամենայն մարդոյ՝ որ թլփատիցի, 3
թէ պարտական է զամենայն օրէնսն կատարել[3]։ • Խա- 4
փանեալ էք ՚ի Քրիստոսէ՝ որ օրինօքն արդարանայք. եւ
անկեալ էք ՚ի շնորհաց անտի[4]։ • Զի մեք հոգւոյն՝ 5
՚ի հաւատոց յուսոյն արդարութեան ակն ունիմք[5]։ • Զի 6
՚ի Քրիստոս Յիսուս՝ ոչ թլփատութիւն ինչ կարօղ է եւ ոչ
անթլփատութիւն[6]. այլ հաւատք սիրով յաջողեալք[7]։ •
Քաջ ընթանայիք. ո՞ կասեցոյց զձեզ ճշմարտութեանն 7
չհաւանել[8]։ • Զի այն հրապոյրք՝ ոչ յայնմանէ են որ 8
կոչեացն զձեզ[9]։ • Փոքր մի խմոր զամենայն զանգուածն 9
խմորէ[10]։ • Այլ ես յուսացեալ եմ ՚ի ձեզ Տերամբ՝ 10
թէ ոչ այլազգ ինչ խորհիցիք։ Եւ որ խռովեցուցանէ զձեզ՝
կրեսցէ զդատաստան՝ ո՛ ոք եւ իցէ[11]։ • Այլ ես եղբարք՝ 11
եթէ թլփատութիւն քարոզէի՝ ընդէ՞ր տակաւին հալածիմ։
ապա ուրեմն խափանեալ իցէ գայթագղութիւն խաչին[12]։
• Երանի՛ թէ մասնատուր իսկ լինէին[13]՝ որ զձեզն խռովե- 12
ցուցանեն[14]։ • Զի դուք յազատութիւն կոչեցեալ էք՝ 13
եղբարք. միայն զի ազատութիւն ձեր ոչ լինիցի ՚ի պատ-
ճառս մարմնոյ[15]. այլ սիրով ծառայեցէք միմեանց[16]։ • Զի 14
ամենայն օրէնք ՚ի մի բան կատարին[17]. ՚ի սիրեսցես զընկեր
քո իբրեւ զանձն քո[18]։ • Ապա եթէ զմիմեանս խա- 15
ծանիցէք՝ եւ ուտիցէք՝ զգո՛յշ լերուք. գուցէ ՚ի միմեանց
սատակիցիք։

Բայց զայս ասեմ. հոգւով գնացէք, եւ զցանկութիւն 16
մարմնոյ մի՛ կատարէք[19]։ • Զի մարմին ցանկայ հակառակ 17
հոգւոյ, եւ հոգի հակառակ մարմնոյ. եւ զի սոքա միմեանց
հակառակ են. մի՛ զոր կամիցիքն՝ զայն առնիցէք[20]։ •
Իսկ եթէ հոգւով վարիք, ապա չէք ընդ օրինօք[21]։ • 18

[1] Գործ. 15.10. Գաղ. 2. 4: 4. 9. [2] Գործ. 15. 1: 16. 3. [3] Գաղ. 3.10. [4] Հռով. 9.31. 32. Գաղ. 2.21. Եբր. 12.15. [5] Հռով. 8.24 25: 2.Տիմ. 4. 6: [6] 1 Կոր. 7.19. Գաղ. 3.28: 6.15. Կող. 3.11: [7] 1.Թես.1. 3. Յակ. 2.18. Ղու. 20.22: [8] 1.Կոր. 9.24. Գաղ. 3. 1. [9] Գաղ. 1. 6: [10] 1.Կոր. 5. 6: 15.33: [11] 2.Կոր. 2. 3: 8.22: Գաղ. 1. 7: 2.Կոր.10. 6. [12] Գաղ. 6.12: 1.Կոր.15.30. Գաղ. 4.29: 6.17: 1.Կոր. 1.23. [13] Յհ. 7.25: 1.Կոր. 5.13. Գաղ. 1.8. 9. [14] Գործ. 15. 1. Ղու. 2.24: [15] 1.Կոր. 8. 9: 1.Պետ.2.16: 2.Պետ.2.19. Յուդ.4: [16] 1.Կոր.9.19. Գաղ.6.2. [17] Մատ.7.12: 22.40. Յակ.2.8. [18] Ղեւ. 19.18. Մատ. 22.39. Հռով.13.8 9. [19] Հռով.6.12: 8.1,4.12: 13.14. Հռմր 25: 1.Պետ.2.11. [20] Հռով.7.23: 8.6.7: 7.15.19. [21] Հռով.6.14: 8.2.

19 Յայտնի են գործք մարմնոյ . այնոքիկ են շնութիւն ,
20 պոռնկութիւն , պղծութիւն , գիջութիւն [1], • կռապաշ-
տութիւն , կախարդութիւն , թշնամութիւն , հեռ ,
նախանձ , բարկութիւն , հակառակութիւնք , երկպառա-
21 կութիւնք , հերձուածք , • Չարակնութիւնք, սպանութիւնք,
արբեցութիւնք , անառակութիւնք , և որ ինչ սոցին
նման են ։ զոր յառաջագոյն իսկ ասեմ ձեզ , որպէս կանխաւն
ասէի , թէ որ զայսպիսիս ինչ գործեն՝ զարքայութիւն
22 Աստուծոյ ոչ ժառանգեն [2]։ • Իսկ պտուղ հոգւոյն այս է .
սէր , խնդութիւն , խաղաղութիւն , երկայնմտութիւն [3], •
23 քաղցրութիւն , բարութիւն , հաւատք , հեզութիւն ,
ժուժկալութիւն . զայսպիսեաց ուրուք օրէնքն չեն հակառակ [4]։
24 • Իսկ որ Քրիստոսեանքն են , զմարմինս իւրեանց 'ի խաչ
25 հանին կարեօքն և ցանկութեամբք հանդերձ [5]։ • Եթէ
26 կեամք հոգւով՝ ընդ հոգւոյն և միաբանեսցուք [6]։ • Եւ
մի՛ լինիցուք սնափառք՝ միմեանց ձայն տալոյ , և ընդ
միմեանս նախանձելոյ [7]։

Գլուխ Վեցերորդ ։

1 Եղբարք՝ եթէ յանկարծ ըմբռնեսցի ոք 'ի ձեռնջ յինչ
և իցէ յանցանս , դուք որ հոգևորքդ էք՝ հաստատեսջիք
զայնպիսին հոգւով հեզութեան . զգոյշ լինիջիք անձանց՝ զի
2 մի՛ և դուք փորձիցիք [8]։ • Զմիմեանց բեռն բարձէք , և
3 այնպէս կատարեսջիք զօրէնսն Քրիստոսի [9]։ • Եթէ համա-
րիցի ոք լինել ինչ և չիցէ , զանձն իւր խաբէ [10]։ •
4 Զգործ իւր կշռեսցէ իւրաքանչիւրոք , և ապա անձին
իւրում միայն պարծանս տացէ , և մի՛ առ ընկերան [11]։
5 • Զի իւրաքանչիւրոք զիւր բեռն բառնալոց է [12]։
6 Հաղորդութիւն արասցէ աշակերտն վարդապետին՝ յամե-
7 նայն բարութիւնս [13]։ • Մի՛ խաբիք . Աստուած ոչ արհա-
8 մարհի [14]։ • Զի զոր ինչ սերմանէ մարդ՝ զնոյն և հնձեսցէ [15].
որ սերմանէ 'ի մարմին իւր , 'ի մարմնոյ անտի հնձեսցէ
զապականութիւն . և որ սերմանէ 'ի հոգին՝ 'ի հոգւոյ անտի

[1] 1.Կոր. 3. 3. Եփե. 5. 3. Կող. 3. 5. Յակ. 3.14. 15:
[2] 1.Կոր. 6. 9. Եփե. 5. 5. Կող. 3. 6. Յայտ. 22.15.
[3] Յով. 15. 2. Եփե. 5. 9. Կող. 3.12. Յակ. 3.17. Հռով. 15.14: 1.Կոր.13. 7:
[4] 1.Տիմ. 1. 9.
[5] Հռով. 6. 6: 13.14. Գաղ. 2.20: 1.Պետ. 2 11.
[6] Հռով. 8. 4. 5. Հռմր. 16.
[7] Փիլ. 2. 3.
[8] Հռով. 14. 1: 15. 1. Եբր. 12.13. Յակ. 5.19: 1.Կոր. 2.15: 3.1: 4.21: 2.Թես. 3.15: 2.Տիմ. 2.25: 1.Կոր. 7.5: 10.12.
[9] Հռով. 15. 1. Գաղ. 5.13: 1.Թես. 5.14. Յով. 13.14. 15.34:15.12. Յակ. 2. 8: 1.Յով. 4.21.
[10] Հռով. 12. 3: 1.Կոր. 8. 2. Գաղ. 2. 6! 2.Կոր. 3. 5: 12.11:
[11] 1.Կոր.11.28: 2.Կոր.13.5. Ղուկ.18.11. [12] Հռով.2.6: 1.Կոր.3.8: [13] Հռով.15.27: 1.Կոր.9.11.14: [14] 1.Կոր.6.9: 15.33. Յոբ.13.9. [15] Ղուկ.16.25. Հռով.2.6: 2.Կոր.9.6.

հնձեսցէ զկեանսն յաւիտենից[1]։ • Այլ զբարիս գործել 9
մի ձանձրասցուք[2], զի 'ի ժամանակի իւրում հնձեսցուք
առանց լքանելոյ[3]։ • Այսուհետեւ մինչդեռ ժամանակս 10
'ի ձեռս է՝ [4] գործեսցուք զբարիս ամենեսեան[5], մանաւանդ առ
ընտանիսն հաւատոյ[6]։

Տեսէք՝ որպիսի գրով գրեցի առ ձեզ իմով ձեռամբ ։ 11
• Զի որ միանգամ կամին բարեմարդիկ լինել մարմնով, 12
նոքա ստիպեն զձեզ թլփատել. միայն զի մի զխաչին
Քրիստոսի զհետ երթայցեն[7]։ • Քանզի որ թլփատեալքն 13
իսկ են, նոքա զօրէնսն ոչ պահեն. այլ կամին՝ զի դուք
թլփատեսջիք, զի ձերով մարմնովդ պարծեսցին ։ • Այլ 14
ինձ քաւ լիցի պարծել՝ բայց միայն 'ի խաչն Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[8], որով ինձ աշխարհ 'ի խաչ
ելեալ է՝ և ես աշխարհի[9]։ • Զի ('ի Քրիստոս Յիսուս), 15
ոչ թլփատութիւն ինչ է՝ և ոչ անթլփատութիւն, այլ
նոր արարածս[10]։ • Եւ որ միանգամ այսմ կանոնի միաբան 16
լինին, խաղաղութիւն 'ի վերայ նոցա և ողորմութիւն՝ և
'ի վերայ Իսրայելին Աստուծոյ[11]։ • Այսուհետեւ աշխատ 17
ոք զիս մի արասցէ. զի ես զչարչարանս Քրիստոսի 'ի մարմնի
իմում կրեմ[12]։ • Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս- 18
տոսի ընդ ոգւոյդ ձերում եղբարք. ամէն[13]։

[1] Յոբ. 4. 8. Առակ. 11.18: 22. 8. Ովս. 8.7: 10.12. Հռով. 8.13. Յակ. 3.18: [2] 2.Թես.3.13: 1.Կոր. 15.58: [3] Մատ. 16.27: 24.13. Եբր. 3.6.14: 10. 36:12. 3. 5. Յով. 2.10. [4] Յով. 9. 4: 12.35: [5] 1.Թես. 5.15: 1.Տիմ. 6.18. Տիտ. 3. 8. [6] Եփես. 2.19. Եբր. 3. 6. [7] Գաղ.2.3.14. Փիլ. 3.18. Գաղ. 5.11. [8] Փիլ.3.3.7.8. [9] Հռով. 6. 6. Գաղ. 2.20: [10] 1.Կոր. 7.19. Գաղ 5.6. Կող.3.11: 2.Կոր.5.17. [11] Սաղ.124.5. Փիլ.3.16. Հռով.2.29: 4.12:9 6.7.8. Գաղ.3.7.9.29. Փիլ.3.3. [12] 2.Կոր.1.5: 4 10: 11.23. Գաղ.5.11. Կող 1.24. [13] 2.Տիմ.4.22. Փիլիմ.25.

Առ Գաղատացիս՝ գրեցաւ 'ի Հռովմէ ։

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԵՓԵՍԱՑԻՍՆ

Գլուխ Առաջին։

1 Պօղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամօքն Աստուծոյ՝
սրբոց որ են յԵփեսոս, և հաւատացելոց ՚ի Քրիստոս Յիսուս [1],
2 • Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ
Հօրէ մերմէ՝ և ՚ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ [2]։
3 Օրհնեալ է Աստուած և Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի, որ օրհնեաց զմեզ ամենայն հոգևոր օրհնութեամբ
4 յերկնաւորս ՚ի Քրիստոս [3]. • Որպէս ընտրեաց զմեզ
նախ քան զլինելն աշխարհի [4], լինել մեզ սուրբս
5 և անարատս առաջի նորա սիրով [5]։ • Յառաջագոյն սահմա-
նեաց զմեզ յորդեգրութիւն ՚ի ձեռն Յիսուսի [6] Քրիստոսի
6 ՚ի նոյն [7]. ըստ հաճութեան կամաց իւրոց [8], • ՚ի գովեստ
փառաց շնորհաց իւրոց. որով զուարճացոյց զմեզ սիրելեաւն [9]։
7 • Որով ունիմք զփրկութիւն ՚ի ձեռն արեան նորա,
զթողութիւն մեղաց՝ ըստ մեծութեան շնորհաց իւրոց [10]. •
8 Որ առաւելաւ ՚ի մեզ ամենայն իմաստութեամբ և գիտու-
9 թեամբ։ • Եցոյց մեզ զխորհուրդս կամաց իւրոց՝ ըստ
հաճութեան իւրում. զոր յառաջագոյն եդ նմա [11], •
10 Ի տնտեսութիւն լրման ժամանակաց, բովանդակել զամենայն
Քրիստոսիւ, որ ինչ յերկինս՝ և որ ինչ յերկրի՝ ՚ի նոյն [12]։
11 • Որով և վիճակեցաք յառաջագոյն հրաւիրեալք՝ ըստ
յառաջադրութեանն Աստուծոյ. որ զամենայն յաջողէ ըստ

[1] 2.Կոր. 1. 1. Հռով. 1. 7: 2.Կոր. 1. 1: 1 Կոր. 4.17. Եփե. 6.21. Կղ 1. 2.
[2] Գաղ. 1. 3. Տիտ. 1. 4:
[3] 2.Կոր. 1. 3: 1.Պետ. 1. 3. Եփե. 6.12.
[4] Հռով. 8.29: 2.Թես. 2.13: 2.Տիմ. 1. 9. Յակ. 2. 5: 1.Պետ. 1. 2. 20: 2. 9.
[5] Ղուկ. 1.75. Եփե. 2 10: 5 27. Կղ 1.22: 1.Թես. 4. 7. Տիտ. 2.12.
[6] Հռոմ. 11. Հռով. 8.29. 30.
[7] Յոհ. 1 12. Հռով. 8 15: 2.Կոր 6.18. Գաղ. 4.5: 1.Յոհ. 3.1. [8] Մատ. 11.26. Ղուկ. 12.32: 1.Կոր. 1.21. Հռոմ. 9. [9] Հռով. 3.24: 5.15. Մատ. 3.17: 17.5. Յոհ. 3.35: 10 17. [10] Գործ. 20.28. Հռով. 3.24. Կղ. 1.14. Եբր. 9.12: 1.Պետ. 1.18.19. Յայտ. 5.9. Հռով. 2.4: 3. 24: 9.23. Եփե. 2.7: 3.8.16. Փիլ. 4.19. [11] Հռով. 16.25. Եփե. 3.4.9 Կղ. 1.26: Եփե. 3.11: 2.Տիմ. 1.9. [12] Գաղ. 4.4. Եբր. 1 2: 9.10: 1.Պետ. 1.20: 1.Կոր. 3.22.23: 11.3. Եփե. 2.15: 3.15: Փիլ. 2.9.10. Կղ. 1.20.

[1] Գործ. 20.32: խորհրդոց կամաց իւրոց [1]. • Լինել մեզ 'ի գովեստ փառաց 12
26.18. նորա յառաջագոյն յուսացելոցս 'ի Քրիստոս [2]: • Որով եւ 13
Հռ. 6.17. դուք իբրեւ լուարուք զբանն ճշմարտութեան, զաւետարանն փր-
Կող. 1.12: կութեան ձերոյ, որով եւ հաւատացեալ կնքեցայք Հոգւոյն սրբոյ
3.24. աւետեաց [3]. • Որ է առհաւատչեայ ժառանգութեան մերոյ, 14
Տիտ. 3. 7. 'ի փրկութիւն նուաճութեան, 'ի գովեստ փառաց նորա [4]:
Յակ. 2. 5: Վասն այնորիկ եւ ես իբրեւ լուայ զհաւատսն զձեր՝ որ 15
1.Պետ. 1. 4. 'ի տէր Յիսուս, եւ զսէրն որ ընդ ամենայն սուրբս [5], • Ո՛չ 16
Հռոմ. 5. դադարեմ 'ի գոհանալոյ վասն ձեր՝ յիշել զձեզ յաղօթս [6].
Ես. 46.10. • Զի Աստուած Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. 17
11. Հայրն փառաց՝ տացէ ձեզ զհոգին իմաստութեան եւ
[2] Հռոմ. 6:14: յայտնութեան՝ գիտութեամբն իւրով [7]. • Լուսաւոր 18
2.Թես. 2.13. առնել զաչս սրտից՝ առ 'ի գիտելոյ մեզ՝ զինչ է յոյս
Յակ. 1.18. կոչման նորա, եւ զինչ մեծութիւն փառաց ժառանգութեան
[3] Յոհ. 1,17: նորա 'ի սուրբս [8]. • Եւ զի՞նչ է առաւելութիւն մեծու- 19
2.Կոր. 6. 7: թեան զօրութեան նորա 'ի մեզ հաւատացեալս, ըստ
1.22. յաջողութեան կարողութեան զօրութեան իւրոյ [9], • Զոր 20
Եփես. 4.30: յաջողեաց 'ի Քրիստոս. զի յարոյց զնա 'ի մեռելոց.
[4] 2.Կոր. 1.22: եւ նստոյց ընդ աջմէ իւրմէ յերկնաւորս [10], • 'Ի վերայ 21
5. 5. ամենայն իշխանութեան՝ եւ պետութեան եւ զօրութեան
Ղուկ. 21.28. եւ տէրութեան՝ եւ ամենայն անուան անուանելոյ, ո՛չ միայն
Հռ. 8.23. յաշխարհիս յայսմիկ՝ այլ եւ 'ի հանդերձելումն [11]: • Եւ 22
Եփես. 4.30. զամենայն ինչ հնազանդ արար 'ի ներքոյ ոտից նորա. եւ զնա
Գործ. 20.28. ետ գլուխ 'ի վերայ ամենայն իրիք եկեղեցւոյ [12], • Որ է 23
Հռոմ. 6:12: մարմին նորա, լրումն որ զամենայն յամենայնի լնու [13]:
1.Պետ. 2. 9.
[5] Կող. 1. 4.
Փիլիմ. 5.
[6] Հռ. 1. 9.
Փիլ. 1.3. 4.
Կող. 1. 3:
1.Թես. 1. 2:
2.Թես. 1. 3.
[7] Յոհ. 20.17.
Կող. 1.9:2.2.

Գլուխ Երկրորդ:

[8] Գործ. 26.18 Եւ զձեզ՝ որ մեռեալն էիք 'ի մեղս ձեր եւ յանցանս [14], 1
Եփես. 2.12:
4. 4. • Յորս երբեմն գնայիք ըստ յաւիտենի աշխարհիս 2
Հռոմ. 11 այսորիկ՝ ըստ իշխանին իշխանութեան օդոյս այսորիկ, որ
[9] Եփես. 3. 7. այժմ ընդմտեալ է յորդիս ապստամբութեան [15]. •
Կող. 1.29:
2.12. Յորս եւ մեք ամենեքեան շրջէաք երբեմն 'ի ցանկութիւնս 3

[10] Մատ. 22.44. Գործ.2.24 33: Սաղ. 109.1. Գործ.7.55. Կող.3.1. Եբր.1.3:10,12. [11] Փիլ.2.9.10. Կող.2.10 Եբր.1.4. Հռ.8.38. Կող.1.16:2.15 [12] Սաղ.8.8. Մատ.11.27:28.18: 1.Կոր.15.27. Եբր.2.8. Եփես.4.15.16 Կող.1.18. Եբր.2.7.8. [13] Հռ.12.5: 1.Կոր.12.12.27. Եփես.4.12: 5.23.30. Կող.1.18.24. Կող.2.10: 1.Կոր.12.6. Եփես.4.10. Կող.3.11. [14] Յոհ.5.24. Կող.2.13. Հռոմ.5. Եփես.4.18: [15] 1.Կոր.6.11. Եփես.4.22. Կող.1.21: 3.7: 1.Յոհ.5.19. Եփես.6.12: 5.6. Կող.3.6.

մարմնոյ մերոյ, և առնէաք զկամս մարմնոյ՝ և զմտաց,
և էաք արդարև որդիք բարկութեան իբրև այլքն[1]: •
4 Այլ Աստուած որ մեծն է ողորմութեամբ վասն բազում
5 սիրոյն իւրոյ՝ զոր սիրեացն զմեզ[2]. • Մինչդեռ մեռեալքն
էաք 'ի մեղս մեր, կենդանիս արար զմեզ 'ի Քրիստոս.
6 քանզի շնորհօք ապրեցայք[3]. • Ընդ նմին յարոյց, և
ընդ նմին նստոյց յերկնաւորս 'ի Քրիստոս Յիսուս[4]: •
7 Զի ցուցցէ 'ի յաւիտեանսն որ գալոցն են զառաւել
մեծութիւն շնորհացն իւրոյ՝ քաղցրութեամբ 'ի մեզ
8 'ի Քրիստոս Յիսուս[5]: • Զի շնորհօք նորա էք փրկեալք
'ի ձեռն հաւատոյն: և այս ոչ 'ի ձէնջ, այլ Աստուծոյ
9 պարգև է[6]. • Ո՛չ 'ի գործոց, զի մի՛ ոք պարծեսցի[7]:
10 • Զի նորա արարածք եմք՝ հաստատեալք Քրիստոսիւ
Յիսուսիւ 'ի գործս բարութեան, յորս յառաջագոյն
պատրաստեաց Աստուած. զի 'ի նոյնս գնասցուք[8]:
11 Վասն որոյ և դուք յիշեցէք՝ զի երբեմն հեթանոսք
էիք մարմնով. որ կոչեցեալքն են անթլփատութիւն՝ յանուա-
նեալ թլփատութենէ անտի մարմնաւոր ձեռագործին[9].
12 • Զի էիք 'ի ժամանակին յայնմիկ առանց Քրիստոսի,
(և օտարացեալ էիք յառաքինութենէն իսրայէլի.) և
օտարադիրք յուխտից աւետեացն, և յոյս ինչ ոչ ունէիք՝
13 և անաստուածք էիք յաշխարհի[10]: • Իսկ այժմիկ 'ի ձեռն
Յիսուսի Քրիստոսի, դուք՝ որ երբեմն հեռաւորքն էիք՝
14 մերձաւորք եղերուք արեամբն Քրիստոսի[11]: • Զի նա
է խաղաղութիւն մեր՝ որ արար զերկոսեան մի. և զմիջնորմ
ցանկոյն քակեաց՝ զթշնամութիւն 'ի մարմնի իւրում[12].
15 • Եւ զօրէնս պատուիրանացն հրամանօքն խափանեաց. զի
զերկոսին հաստատեսցէ ինքեամբ 'ի մի նոր մարդ, և արասցէ
16 խաղաղութիւն[13]. • Եւ հաշտեցուսցէ զերկոսին միով
մարմնով ընդ Աստուծոյ՝ խաչիւն իւրով, քանզի սպան
17 զթշնամութիւն յանձին իւրում[14]: • Եւ եկն աւետարա-
նեաց խաղաղութիւն ձեզ հեռաւորաց և խաղաղութիւն

[1] Տիտ. 3. 3: 1.Պետ. 4. 3. Գաղ. 5.16. Սաղ. 50. 5. Հռով. 5.12. 14.
[2] Հռով. 10.12. Եփե. 1. 7. Հեբր. 7.
[3] Հեբր. 1: 8. Հռով. 5.6. 8. 10: 6.4. 5. Կող. 2.12. 13: 3.1. 3. Գործ. 15.11. Տիտ. 3. 5.
[4] Եփե. 1.20.
[5] Տիտ. 3. 4.
[6] Հեբր. 5. Հռով. 3.24: 2.Տիմ. 1. 9. Հռով. 4.16. Մատ. 16.17. Յով. 6.44. 66. Հռով. 10.14. —17. Եփե. 1.19. Փիլ. 1.29.
[7] Հռով. 3.20. 27. 28: 4.2: 9.11: 11. 6: 1.Կոր. 1.29. 30.31: 2.Տիմ. 1. 9. Տիտ. 3. 5:
[8] 2.Օրէ.32. 6. Սաղ. 99. 3. Ես. 19.25: 29.23:44.21. Յով.3. 3. 5: 1.Կոր. 3. 9: 2.Կոր.5.5.17. Եփե.4.24. Տիտ.2.14. Եփե.1.4:
[9] 1.Կոր.12.2. Եփե.5.8. Կող.1.21: 2.13: Հռով.2.28.29. Կող.2.11.
[10] Եփե.4.18. Կող.1.21. Եբր.13.9. Յով.10.16. Հռով.9.4.8: 1.Թեսղ.4.5.13. Գաղ.4.8: 1.Թեսղ.4.5.
[11] Հեբր.17. Գաղ.3.28. Գործ.2.39.
[12] Միք.5.5.Յով.16.33. Գործ.10.36. Հռով.5.1.Կող.1.20. Յով.10.16. Գաղ.3.28.
[13] Կող.2.14. 20: 1.22: 2.Կոր.5.17. Գաղ.6.15. Եփե.4.24.
[14] Կող.1.20.21.22: Հռով.6.6: 8.3. Կող.2.14.

մերձաւորաց[1]. • Զի նովաւ ունիմք զնուաճութիւն 18
երկոքին՝ միով Հոգւով առ Հայր[2]:

Ապա այսուհետև ոչ էք օտարք և պանդուխտք, այլ 19
քաղաքակիցք սրբոց և ընտանիք Աստուծոյ[3]. • Շինեալք 20
'ի վերայ հիման առաքելոց և մարգարէից. որոյ է գլուխ
անկեանն Քրիստոս Յիսուս[4]. • Յորում ամենայն շին- 21
ուածն յօդեալ և պատշաճեալ՝ աճէ 'ի տաճար սուրբ
Տերամբ[5]: • Յորում և դուք ընդ նմին շինիք 'ի բնակու- 22
թիւն Աստուծոյ Հոգւով[6]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ :

Վասն այսորիկ ես պօղոս կապեալ Յիսուսի Քրիստոսի վասն 1
ձեր հեթանոսաց[7]: • Թէպէտ լուեալ իցէ ձեր զտնտեսութիւն 2
շնորհացն Աստուծոյ, որ տուեալ են ինձ 'ի ձեզ[8]: • Զի ըստ 3
յայտնութեանն ցուցաւ ինձ խորհուրդն. որպէս յառաջագոյն
գրեցի առ ձեզ սակաւուք[9]. • Առ 'ի կարող լինելոյ ընթեռ- 4
նուլ՝ և 'ի միտ առնուլ զիմաստութիւնն զիմ 'ի խորհըր-
դեանն Քրիստոսի[10]: • Զի այլոց ազգաց ոչ ցուցաւ որդւոց 5
մարդկան. որպէս այժմ յայտնեցաւ սրբոց իւրոց առաքելոց
և մարգարէից՝ Հոգւովն[11]. • Լինել հեթանոսաց ժառան- 6
գակիցս՝ և մարմնակիցս, և հաղորդս աւետեացն 'ի Քրիստոս
Յիսուս՝ աւետարանաւն[12], • Որոյ եղէ ես սպասաւոր 7
ըստ պարգևաց շնորհացն Աստուծոյ՝ որ տուան ինձ ըստ
յաջողութեան զօրութեան նորա[13]: • Ինձ, որ տրուպս 8
եմ ամենայն սրբոց՝ տուան շնորհքս այս, 'ի հեթանոսս
աւետարանել զանքննին մեծութիւնն Քրիստոսի[14]. • Եւ 9
լուսաւոր առնել զամենեսին, թէ զինչ է տնտեսութիւն
խորհրդոյն, որ ծածկեալ էր՝ յամենայն յաւիտենից առ
Աստուծոյ՝ որ զամենայն ինչ արար[15]: • Զի յայտնեսցի 10

[1] Հռոմ.13:14. Եսա. 57.19. Զաք. 9.10. Գործ. 2.29: 10.36. Հռո. 5. 1. Սաղ.148.13.
[2] Յոհ. 10. 9: 14. 6. Հռո. 5. 2. Եփե. 3.12. Եբր. 4.16: 10. 19.20: 1.Պետ. 3.18: 1.Կոր.12.13. Եփե. 4. 4.
[3] Փիլ. 3.20. Եբր. 12.22. 23. Գաղ. 6.10. Եփե. 3.15:
[4] 1.Կոր.3.9.10. Եփե. 4.12: 1.Պետ.2.4.5. Մատ. 16.18. Գաղ. 2. 9. Յայտ. 21.14: 1.Կոր.12.28. Եփե. 4.11. Սաղ.117.22. Եսա. 28.16. Մատ.21.42.
[5] Եփե. 4.15. 16:
[6] 1.Կոր. 3.17: 6.19: 2.Կոր. 6.16.
[6] 1.Պետ. 2. 5.

[7] Գործ. 21.33: 28.17.20. Եփե.4.1: 6.20. Փիլ.1.7. 13.14.16. Կող.4.3.18: 2.Տիմ.1.8: 2.9. Փիլիմ.1.և.9. Գաղ.5.11. Կող.1.24: 2.Տիմ.2.10. [8] Հռոմ.8. Հռո.1.5: 11.13: 1.Կոր.4.1. Եփե.4.7. Կող.1.25. Գործ 9.15: 13.2.Հռո.12.3. Գաղ.1.16. [9] Գործ.22.17.21: 26.17.18. Գաղ. 1.12. Հռո.16.25. Կող.1.26.27. Եփե.1.9.10. [10] 1.Կոր.4.1. Եփե.6.19. [11] Հռոմ.9. Գործ.10.28. Հռո.16.25. Եփե.2.20. [12] Գաղ.3.28.29. Եփե.2.14: 2.15.16. Գաղ.3.14. [13] Հռո.15.16. Կող.1.23.25. Հռո.1.5:15.16. Եփե.1.19. Կող.1.29: [14] 1.Կոր.15.9: 1.Տիմ.1.13.15. Գաղ.1.16: 2.8: 1.Տիմ 2.7: 2.Տիմ.1.11. Եփե.1.7. Կող.1.27. [15] Հռոմ.3. Եփե.1.9. Հռո.16.25. Հռոմ. 5: 1.Կոր.2.7. Կող.1.26.Սաղ.32.6. Յոհ.1.3. Կող.1.16. Եբր.1.2.

առդ իշխանութեանց և պետութեանց՝ որ յերկինս են ՚ի ձեռն
եկեղեցւոյ՝ բազմապատիկ իմաստութիւնն Աստուծոյ [1]. *
11 Ըստ յառաջադրութեան յաւիտենիցն՝ զոր արար ՚ի ձեռն
12 Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի [2]: * Որով ունիմք
զհամարձակութիւն և զնուաճութիւն յուսով ՚ի ձեռն հա-
13 ւատոց նորա [3]: * Վասն որոյ աղաչեմ մի՛ ձանձրանալ
՚ի նեղութեանս մերում, որ վասն ձեր է. որ է փառք
14 ձեր [4]: * Վասն այսորիկ դնեմ ծունր առ հայր Տեառն
15 մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. * Ուստի ամենայն նահա-
16 պետութիւն յերկինս և յերկրի անուանի [5]. * Զի
տացէ ձեզ ըստ մեծութեան փառաց իւրոց, հաստատել
զօրութեամբ ՚ի ձեռն հոգւոյն իւրոյ ՚ի ներքին մարդն [6].
17 * Բնակել Քրիստոսի հաւատովք ՚ի սիրտս ձեր. սիրով
18 արմատացեալք և հաստատեալք [7]: * Զի կարող լինիջիք
հասանել ընդ ամենայն սուրբս, զինչ է լայնութիւն և
19 երկայնութիւն և բարձրութիւն և խորութիւն [8]. * Ծանա-
չել զառաւելութիւն գիտութեան սիրոյն Քրիստոսի. զի
լցջիք ամենայն լրութեամբն Աստուծոյ [9]:
20 Այլ այնմ որ կարօղն է առաւել քան զամենայն ինչ
առնել յաճախութեամբ՝ քան զոր խնդրեմքն և իմանամք,
21 ըստ զօրութեանն՝ որ յաջողեալն է ՚ի մեզ [10]: * Նմա
փառք յեկեղեցւոջ, և ՚ի Քրիստոս Յիսուս, յամենայն ազգս
յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն [11]:

Գլուխ Չորրորդ:

1 Արդ՝ աղաչեմ զձեզ ես՝ որ կապեալս եմ ՚ի Տէր,
2 արժանի գնալ կոչմանն՝ յոր կոչեցարուք [12]: * Ամենայն
խոնարհութեամբ և հեզութեամբ և երկայնմտութեամբ՝
3 անսալ միմեանց սիրով [13]. * Փութալ պահել զմիաբանու-
4 թիւն հոգւոյն յօդիւ խաղաղութեան [14]: * Մի մարմին՝ և
մի հոգի՝ որպէս և կոչեցարուք ՚ի մի յոյս կոչման ձերոյ [15]:
5 * Մի է Տէր, մի հաւատք՝ մի մկրտութիւն [16]: *

[1] 1.Պետ. 1.12. Հռ. 8.38. Եփ. 1.21. Կող. 1.16: 1.Պետ. 3.22: 1.Կոր. 2.7: 1.Տիմ. 3.16.
[2] Եփ. 1.9.
[3] Եփ. 2.18. Եբր. 4.16.
[4] Զաքար. 1. Գործ. 14.22. Փիլ. 1.14: 1.Թես. 3.3: 2.Կոր. 1.6.
[5] Եփ. 1.10: Փիլ. 2.9. —11.
[6] Հռ. 9.23. Եփ. 1.7. Փիլ. 4.19. Կող. 1.27. Եփ. 6.10. Կող. 1.11. Հռ. 7.22: 2.Կոր. 4.16.
[7] Յոհ. 14.23. Եփ. 2.22. Կող. 1.23: 2.7:
[8] Եփ. 1.18. Հռ. 10.3. 11.12.
[9] Յոհ. 1.16. Եփ. 1.23. Կող. 2.9.10.
[10] Հռ. 16.25. Յուդայի.24: 1.Կոր. 2.9. Զաքար. 7. Կող. 1.29.
[11] Հռ. 11.36: 16.27. Եբր.13.21.
[12] Եփ.3.1. Փիլիմ.1.9. Փիլ.1.27. Կող.1.10: 1.Թես.2.12.
[13] Գործ. 20.19. Գաղ.5.22.23. Կող.3.12.13.
[14] Կող.3.14.
[15] Հռ.12.5: 1.Կոր.12.12.13. Եփ.2.16: 1.Կոր.12.4.11. Եփ.1.18.
[16] Զաքար.13: 1.Կոր.1.13: 8.6: 12.5: 2.Կոր.11.4. Յուդայի.3. Գաղ.3.27.28. Եբր.6.6.

[1] Մաղ. 2.10: Մի Աստուած, եւ Հայր ամենեցուն՝ որ ՚ի վերայ ամենայնի եւ 6
1.Կոր. 8. 6: 12. 6. ընդ ամենեսին՝ եւ յամենեսին ՚ի մեզ[1]: • Այլ իւրա- 7
Հռո. 11.36. քանչիւր ումեք ՚ի մէնջ տուեալ են շնորհք ըստ չափոյ
[2] Հռո.12.3. 6: պարգեւացն Քրիստոսի[2]: • Վասն որոյ եւ ասէ. Ել 8
1.Կոր.12.11. ՚ի բարձունս՝ գերեաց զգերութիւն. եւ ետ պարգեւս մարդ-
[3] Սաղ. 67.19. Դատ. 5.12. կան[3]: • Որ ելն զի՞նչ է, եթէ ոչ զի էջ նախ 9
Կող. 2.15. ՚ի ստորին կողմն երկրի[4]: • Որ էջն, նոյն է՝ եւ որ ելն 10
[4] Յով. 3.13: 6. 33.63. ՚ի վերայ քան զամենայն երկինս. զի լցցէ զամենայն[5]: •
[5] Գործ.1. 9.11: Եւ նա ետ զոմանս առաքեալս, զոմանս մարգարէս, 11
1.Տիմ. 3.16. զոմանս աւետարանիչս, զոմանս հովիւս եւ վարդապետս[6].
Եբր. 4.14: • ՚ի հաստատութիւն սրբոց, ՚ի գործ պաշտաման, 12
7.26: 8. 1: 9.24. ՚ի շինուած մարմնոյն Քրիստոսի[7]. • Մինչեւ հասցուք 13
Գործ. 2.33: ամենեքեան ՚ի մի միաբանութիւն հաւատոց եւ գիտութեան
[6] 1.Կոր. 12.28. որդւոյն Աստուծոյ. յայր կատարեալ ՚ի չափ հասակի կատար-
Եփե. 2.20. Գործ. 21. 8: մանն Քրիստոսի[8]: • Զի մի՛ յայսմհետէ իցեմք տղայք 14
2.Տիմ. 4. 5. խռովեալք եւ տատանեալք յամենայն հողմոց վարդապետու-
Գործ. 20.28. թեան, խաբէութեամբ մարդկան. խորամանկութեամբ ՚ի
Հռո. 12. 7: խաբէութիւն մոլորութեան[9]: • Այլ ճշմարտեալք 15
[7] 1.Կոր.12. 7: 14.26. սիրով՝ աճեսցուք ՚ի նա զամենայն, որ է գլուխ Քրիստոս[10].
Եփե. 1.23. • Ուստի ամենայն մարմինն յօդեալ եւ պատշաճեալ 16
Կող. 1.24. ամենայն խաղալեօք տարբերութեան՝ ըստ ազդեցութեան՝
[8] Կող. 2. 2: 1.Կոր. 14.20. չափով ըստ իւրաքանչիւր մասին՝ զաճումն մարմնոյ գոր-
Կող. 1.28 ծէ՝ ՚ի շինած անձին իւրոյ սիրով[11]:
[9] Եբ. 28. 9: 1.Կոր. 14.20. Արդ՝ զայս ասեմ, եւ ուխտեմ ՚ի Տէր. մի՛ եւս ձեզ 17
Եբր. 13. 9. զնոյն օրինակ գնալ՝ որպէս եւ այլ հեթանոսք գնան՝ ունայն-
Մատ. 11. 7. ութեամբ մտաց իւրեանց[12]. • Որոց խաւարեալ են 18
Հռո. 16.18: մտօք իւրեանց, եւ օտարացեալ են ՚ի կենաց անտի Աստուծոյ՝
2.Կոր. 2.17. [10] Զաք. 6.16: վասն ագիտութեանն՝ որ է՛՛ ՚ի նոսա, վասն կուրութեան սր-
2.Կոր.4. 2. տից իւրեանց[13]: • Որք զանձանց իւրեանց զյոյսն հատին, 19
Հռոմ. 25: եւ մատնեցին զանձինս գիջութեան, ՚ի գործս ամենայն պղ-
1.Յով. 3.16. Եփե. 1.22: ծութեան ագահութեամբ[14]: • Այլ դուք ո՛չ այսպէս 20
2.21. ուսարուք զՔրիստոս. • Թէպէտ եւ լուարուք զնմանէ, 21
Կող 1.18. եւ նովաւ ուսայք՝ որպէս է ճշմարտութիւնն Յիսուսի[15]. •
[11] Կող 2.19. [12] Եփե 2. 1. ՚ի բաց մերկանալ ՚ի ձէնջ ըստ առաջին գնացիցն զմարդն 22

2,3. Հռով.22. Կող.3.7: 1.Պետ.4.3. Հռո.1.21. [13] Գործ.26 18. Եփե.2.12. Գաղ.4.8: 1.Թես. 4.5. Հռո.1.21: [14] 1 Տիմ.4.2. Հռո.1.24.26: 1.Պետ 4.3. [15] Եփե.1.13.

հին՝ զապականեալն ցանկութեամբք խաբէութեանն[1]։ •
23 Եւ նորոգել հոգւովն մտաց ձերոց[2]. • Եւ զգենուլ
24 զնոր մարդն՝ որ ըստ Աստուծոյն հաստատեալ է՝ արդարու-
թեամբ և սրբութեամբ ճշմարտութեանն[3]։
25 Վասն որոյ ՚ի բաց ընկեցէք զստութիւն. խօսեցարո՛ւք
զճշմարտութիւն իւրաքանչիւր ընդ ընկերի իւրում։ զի
26 եմք միմեանց անդամք[4]։ • Բարկանայ՛ք՝ և մի՛ մեղանչէք.
27 արեգակն ՚ի վերայ բարկութեան ձերոյ մի՛ մտցէ[5]։ • Եւ
28 մի՛ տայք տեղի սատանայի[6]։ • Որ գողանայրն՝ մի՛ ևս
գողասցի, այլ մանաւանդ վաստակեսցէ գործել ձեռօք
իւրովք զբարիս. զի բաւական իցէ տալ՝ ում պիտոյ իցէ[7]։
29 • Ամենայն բան տգեղ ՚ի բերանոյ ձերմէ մի՛ ելցէ.
այլ որ ինչ բարին է ՚ի շինած պիտոյից, զի տացէ շնորհս
30 այնոցիկ՝ որ լսենն[8]։ • Եւ մի՛ տրտմեցուցանէք զհոգին
սուրբ Աստուծոյ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան[9]։
31 • Ամենայն դառնութիւն և բարկութիւն՝ և սրտմտու-
թիւն՝ և աղաղակ՝ և հայհոյութիւն բարձցի ՚ի ձէնջ ամենայն
32 չարութեամբքն հանդերձ[10]։ • Լերո՛ւք ընդ միմեանս
քաղցունք՝ գթածք. շնորհել միմեանց, որպէս և Աստուած
Քրիստոսիւն շնորհեաց մեզ[11]։

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

1 Եղերո՛ւք նմանողք Աստուծոյ, իբրև որդիք սիրելիք[12].
2 • Եւ գնացէք[13] սիրով՝ որպէս և Քրիստոս սիրեաց զմեզ[14],
և մատնեաց զանձն իւր վասն մեր՝ պատարագ և զենումն
3 Աստուծոյ ՚ի հոտ անուշից[15]։ • Այլ պոռնկութիւն և
ամենայն պղծութիւն, կամ ագահութիւն՝ և անուանեսցի
4 մի՛ ՚ի միջի ձերում, որպէս և վայել է սրբոց[16], • Եւ
զազրութիւն՝ կամ խօսք յիմարութեան կամ խեղկատակու-
թիւն՝ որ ոչ վայել է. այլ մանաւանդ գոհութիւն[17]։ •
5 Զայս տեղեկացեալ գիտասջիք. թէ ամենայն պոռնիկ,

[1] Կող. 2.11։ 3. 8. 9. Եբր. 12. 1։ 1.Պետ. 2. 1։ Եփե. 2.2. 3. Հռմ. 17. Կող. 3. 7։ 1.Պետ. 4. 3. Հռմ. 6. 6. [2] Հռմ. 12. 2. Կող. 3.10. [3] Հռմ. 6. 4։ 2.Կոր. 5.17. Գաղ. 6.15. Եփե. 6.11. Կող. 3.10. Եփե. 2.10. [4] Զաք. 8.16. Հռմ. 15. Կող. 3. 9. Հռմ. 12. 5. [5] Սաղ. 4. 4։ 36. 8։ [6] 2.Կոր. 2.10. 11.Յակ.4. 7։ 1.Պետ. 5. 9. [7] Գործ. 20.35։ 1.Թես. 4.11. 2.Թես.3. 8. 11.12. Ղուկ. 3.11. [8] Մատ. 12.36. Եփե. 5. 4. Կող. 3.8։4. 6։ 1.Թես.5.11. Կող. 3.16. [9] Եսա. 7.13։ 53.10. Եզե. 16.43։ 1.Թես. 5.19. Եփե. 1.13. Ղուկ. 21.28. Հռմ.8.23. Եփե. 1.14. [10] Կող. 3.8.19. Տիտ. 3.2. Յակ.4.11։ 1.Պետ. 2.1. Տիտ. 3.3։ [11] 2.Կոր.2.10. Կող.3.12.13. Մատ.6.14. Մար.11.25. [12] Մատ.5.45.48. Ղուկ.6.36. Եփե. 4.32. [13] Յով. 13.34։15.12։ 1.Թես.4.9։ 1.Յով.3.11.23։ 4.21. [14] Գաղ.1.4։2.20. Եբր.7.27։ 9.14.26։ 10.10.12։ 1.Յով.3.16. [15] Ծն.8.21. Ղևտ.1.9։ 2.Կոր.2.15. [16] Հռմ.6.13։ 1.Կոր.6.18։2.Կոր. 12.21. Եփե. 4.19.20. Կող.3.5։ 1.Թես.4.3։ 1.Կոր.5.1. [17] Մատ.12.35, Եփե.4.29. Հռմ.1.28.

[1] 1.Կոր. 6. 9. կամ պիղծ, կամ ագահ, որ է կռապաշտ՝ ոչ ունի ժա-
Գաղ.5.19.21. ռանգութիւն յարքայութեան Քրիստոսի և Աստուծոյ[1]:
Կող. 3. 5: 1.Տիմ. 6.17. • Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ բանիւք ունայնովք. զի վասն 6
Գաղ. 5.21. այսորիկ իսկ գայ բարկութիւն Աստուծոյ ՚ի վերայ որդւոցն
Յայտ. 22.15. անհաւանութեան[2]: • Մի՛ այսուհետեւ լինիք բաժանորդք 7
[2] Եզե. 29. 8 Մատ. 24. 4. նոցա: • Զի թէպէտ և երբեմն էիք խաւար[3], 8
Կող. 2.4. 8. արդ լոյս էք ՚ի Տէր[4]. իբրև զորդիս լուսոյ գնացէք[5].
18: • Զի պտուղ լուսոյ ամենայն բարութեամբ է՝ և արդարու- 9
2.Թես.2. 3. թեամբ և ճշմարտութեամբ[6]: • փորձեցէք զինչ է 10
Հռ. 1.16. Եփ. 2. 2. հաճոյ Տեառն[7]. • Եւ մի՛ կցորդ լինիք անպտղութեան 11
Կող. 3. 6. գործոյն խաւարի[8]. այլ մանաւանդ յանդիմանեցէք[9]: •
[3] Ես. 9. 2. Զի որ ՚ի ծածուկ ինչ գործի ՚ի նոսա՝ զայն և խօսել աղտեղի 12
Մատ. 4.16. է[10]: • Այլ ամենայն ինչ յանդիմանեալ ՚ի լուսոյ՝ յայտնի 13
Գործ. 26.18. Հռ. 1.21. լինի. զի ամենայն ինչ որ յայտնի է՝ լոյս է[11]: • Վասն 14
Եփ. 2.11. որոյ և ասէ. արի՛ որ ննջեսդ, և կանգնեա՛ց ՚ի մեռելոց[12], և
12: 4.18. լուսատու լիցի քեզ Քրիստոս[13]:
Տիտ. 3. 3: 1.Պետ. 2. 9. Տեսջիք՝ որպէս ճշմարտիւ գնայցէք. մի՛ իբրև անիմաստք[14], 15
[4] Յոհ. 8.12: • Այլ իբրև իմաստունք. գնեցէք զժամանակս[15], զի աւուր- 16
12.46: քըս չարութեան են[16]: • Վասն այնորիկ մի՛ լինիք անմիտք, 17
2.Կոր. 3.16: այլ իմացարո՛ւք զինչ կամք են Տեառն[17]: • Եւ մի՛ 18
4. 6: 1.Թես. 5. 5: արբենայք գինեաւ, յորում զեղխութիւն է. այլ մանա-
1.Յոհ. 2. 9. ւանդ լցարո՛ւք հոգւով[18]. • Խօսել ՚ի սիրտս ձեր սաղմո- 19
[5] Ղուկ. 16. 8. սիւք, և օրհնութեամբք և երգովք հոգևորօք. երգել և
Յոհ. 12.36. սաղմոս ասել ՚ի սիրտս ձեր Տեառն[19]: • Գոհացարո՛ւք 20
[6] Գաղ. 5.22. [7] Հռ. 12. 2. յամենայն ժամ ՚ի վերայ ամենայնի, յանուն Տեառն մերոյ
Փիլ. 1.10: Յիսուսի Քրիստոսի՝ Հօրն և Աստուծոյ[20]:
1.Թես. 5,21: Հնազանդ լերո՛ւք միմեանց երկիւղիւն Քրիստոսի[21]: • 21
1.Տիմ. 2. 3: [8] 1.Կոր. 5. 9. Կանայք իւրեանց արանց հնազանդ լիցին իբրև Տեառն[22]: • 22
11: 10.20: Զի այր է գլուխ կնոջ՝ որպէս և Քրիստոս գլուխ է 23
2.Կոր. 6.14:

.Թես.3.6.14. Հռ.6.21: 13.12. Գաղ.6.8. [9] Ղևտ.19.17: 1.Տիմ.5.20. [10] Հռ.1.24.26. Հռմր.3: [11] Յոհ.3.20.21. Եբր.4.13. [12] Ես.60.1. Հռ.13.11.12: 1.Կոր.15.34: 1.Թես.5.6. [13] Յոհ.5.25. Հռ.6.4.5. Եփ.2.5. Կող.3.1. [14] Կող.4.5. [15] Կող.4.5. Գաղ.6.10. [16] Ժող.11.2: 12.1: Յոհ.12. 35. Եփ.6.15. [17] Կող.4.5. Հռ.12.2: 1.Թես.4.3: 5.18. [18] Առակ. 20.1: 23.29.30. Ես.5.11.22. Ղուկ.21.34. [19] Գործ.16.25: 1.Կոր.14.26. Կող.3.16. Յակ. 5.13. [20] Սաղ.33.1. Ես.63.7. Կող.3.17: 1.Թես.5.18: 2.Թես.1.3. Եբր.13.15: 1.Պետ. 2.5: 4.11. [21] Փիլ.2.3: 1.Պետ.5.5. [22] Ծն.3.16: 1.Կոր.14.34. Կող.3.18. Տիտ.2.5: 1.Պետ.3.1. Եփ.6.5.

24 եկեղեցւոյ · և ինքն է փրկիչ մարմնոյ[1]: • Այլ որպէս
եկեղեցին հնազանդ լինի Քրիստոսի, նոյնպէս և կանայք
25 իւրեանց արանց յամենայնի[2]: • Արք՝ սիրեցէք զկանայս ձեր ·
որպէս և Քրիստոս սիրեաց զեկեղեցի[3], և զանձն իւր մատ-
26 նեաց վասն նորա[4]. • Զի զնա սրբեսցէ սրբութեամբ
27 աւազանին բանիւ[5]. • Զի կացուսցէ ինքն իւր յանդիման
փառաւոր զեկեղեցի, զի մի՛ ունիցի ինչ արատ՝ կամ
աղտեղութիւն, կամ այլ ինչ յայնպիսեաց · այլ զի իցէ
28 սուրբ և անարատ[6]: • Նոյնպէս պարտին արք սիրել
զիւրեանց կանայս՝ իբրև զիւրեանց մարմինս: որ սիրէ զկին
29 իւր՝ զանձն իւր սիրէ: • Զի ոչ ոք երբէք ատեաց
զանձն իւր, այլ սնուցանէ և դարմանէ զնա · որպէս և
30 Քրիստոս զեկեղեցի · • Զի անդամք եմք մարմնոյ նորա,
31 'ի մարմնոյ նորա և յոսկերաց նորա[7]: • Վասն այսորիկ թողցէ
այր զհայր և զմայր իւր, և երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ[8], և եղի-
32 ցին երկոքին 'ի մարմին մի[9]: • Խորհուրդս այս մեծ է՝
33 բայց ես ասեմ 'ի Քրիստոս և յեկեղեցի: • Այլ և դուք
նոյնպէս մի ըստ միոջէ · զի իւրաքանչիւրոք զիւր կին
այնպէս սիրեսցէ՝ իբրև զիւր անձն · և կին երկնչիցի
յառնէ իւրմէ[10]:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Որդիք՝ հնազանդ լերուք ծնողաց ձերոց 'ի Տէր · զի
2 այն է արժան[11]: • Պատուեա՛ զհայր քո և զմայր · որ է
3 առաջին պատուիրան յաւետիսն[12]: • Զի քեզ բարի
եղիցի, և երկայնակեաց լինիցիս 'ի վերայ երկրի: •
4 Հա՛րք՝ մի՛ զայրացուցանէք զորդիս ձեր, այլ սնուցանիջիք
զնոսա խրատու և ուսմամբ Տեառն[13]:
5 Ծառայք[14]՝ հնազանդ լերուք տերանց ձերոց մարմնաւորաց՝
ահիւ և դողութեամբ[15] և միամտութեամբ սրտից ձերոց՝ որպէս
6 և Քրիստոսի[16]: • Մի առ ականէ ծառայել իբրև
մարդահաճոյք · այլ իբրև ծառայք Քրիստոսի առնել զկամս
7 Աստուծոյ[17]. • Սրտի մտօք ծառայել՝ իբրև Տեառն, և

[1] 1.Կոր.11.3. Եփե. 1.22: 4.15. Կող. 1.18. Եփե. 1.23.
[2] Կող.3.20.22. Տիտ. 2.9.
[3] Կող. 3.19: 1.Պետ.3.7.
[4] Գործ. 20.28. Գաղ. 1.4: 2.20. Հ.մ.ր. 2.
[5] Յով. 3.5: Տիտ. 3.5. Եբր. 10.22: 1.Յով. 5.6. Յով. 15.3: 17.17:
[6] 2.Կոր.11.2. Կող. 1.22. Երգ. 4.7. Եփե. 1.4.
[7] Ծն. 2.23. Հռո. 12.5: 1.Կոր. 6.15: 12.27.
[8] Ծն. 2.24. Մտթ. 19.5. Մրկ.10.7.8:
[9] 1.Կոր. 6.16.
[10] Հ.մ.ր. 25. Կող. 3.19: 1.Պետ. 3.6.
[11] Առակ. 23.22. Կող. 3.20.
[12] Ել. 20.12: 2.Օրէ. 5.16: 27.16. Երե. 35.18. Եզե. 22.7. Մաղ. 1.6. Մտթ. 15.4. Մրկ. 7.10.

[13] Կող.3.21. Ծն.18.19: 2.Օրէ.4.9: 6.7.20: 11.19. Սաղ.77.4. Առակ.19.18: 22.6: 29.17. [14] Կող.3.22: 1.Տիմ.6.1. Տիտ.2.9: 1.Պետ.2.18: [15] 2.Կոր.7.15. Փիլ.2.12: [16] 1.Մնաց.29.17. Կող.3.23. [17] Կող.3.22.23.

մի՛ իբրև մարդկան։ • Գիտասջի՛ք՝ թէ իւրաքանչիւրոք 8
որ զինչ առնէ զբարին, զնոյն ընդունի և 'ի Տեառնէ՝
եթէ ծառայ և եթէ ազատ[1]։ • Եւ դուք տեա՛րք՝ 9
զնոյն առնիջի՛ք առ նոսա. ներելով առնել զսպառնուհան.
գիտասջի՛ք թէ և նոցա և ձեր Տէր գոյ յերկինս. և ակնա-
ռութիւն ոչ գոյ առաջի նորա[2]։

Այսուհետև զօրացարո՛ւք Տերամբ, և կարողութեամբ 10
զօրութեան նորա[3]։ • Եւ զգեցարո՛ւք զսպառազինութիւնն 11
Աստուծոյ. զի կարող լինիջի՛ք կալ ընդդէմ հնարից սատա-
նայի[4]։ • Զի ոչ է մեզ պատերազմ ընդ մարմնոյ և 12
ընդ արեան[5]. այլ ընդ իշխանութիւնս[6], և ընդ պետութիւնս,
և ընդ աշխարհակալս խաւարիս այսորիկ՝ ընդ այս չարու-
թեան՝ որ 'ի ներքոյ երկնից[7]։

Վասն այսորիկ առէ՛ք զսպառազինութիւնն Աստուծոյ, 13
զի կարող լինիցի՛ք 'ի դիմի հարկանել չարին՝ յաւուրն
չարութեան[8]։ • Եւ իբրև զամենայն ինչ կատարի- 14
ցէք, հաստատո՛ւն կացէք. զտեղի՛ կալջի՛ք պնդեալ
զմէջս ձեր ճշմարտութեամբ[9], և զգեցեալ զզրահսն արդա-
րութեան[10], • Եւ ագուցեալ զոտս պատրաստու- 15
թեամբ աւետարանին խաղաղութեան[11]։ • Եւ 'ի վերայ 16
ամենայնի առէ՛ք զվահանն հաւատոց. որով կարող լինի-
ջի՛ք զամենայն նետս մուխս չարին շիջուցանել[12]։ • Եւ 17
առէ՛ք զսաղաւարտն փրկութեան, և զսուսեր հոգւոյն՝ որ
է բանն Աստուծոյ[13]. • Ամենայն աղօթիւք և խնդրը- 18
ւածովք՝ աղօթս առնել յամենայն ժամանակի հոգւովն[14]։ և
'ի նոյն տքնիջի՛ք ամենայն ժուժկալութեամբ, և խնդրուա-
ծովք՝ վասն ամենայն սրբոց[15], • Եւ վասն իմ. զի ինձ 19
տացի բան 'ի բանալ բերանոյ իմոյ, համարձակութեամբ
ցուցանել զխորհուրդ աւետարանին[16]. • Վասն որոյ պատ- 20
գամաւորիմ կապանօքս. զի նովին համարձակեցայց, որպէս
և պարտ իցէ ինձ խօսել[17]։

Բայց զի գիտիցէ՛ք և դուք զինէն, զինչ գործիցեմ. 21
զամենայն ինչ ցուցցէ ձեզ տիւքիկոս սիրելի եղբայր՝ և

[1] Հռ. 2. 6: 2.Կր. 5.10. Կղ. 3.24. Գղ. 3.28. Կղ. 3.11. [2] Կղ 4. 1. Ղև.25.43. Յհ. 13.13: 1.Կր. 7.22. Հռ. 2.11. Կղ 3.25. [3] Եփ. 1.19: 3.16. Կղ 1.11. [4] Հռ. 13.12: 2.Կր. 6. 7: Հմր. 13: 1.Թե. 5. 8. [5] Մտ. 16.17: 1.Կր. 15.50. [6] Հռ. 8.38. Եփ. 1.21. Կղ. 2.15. [7] Ղկ. 22.53. Յհ. 12.31: 14.30. Եփ. 2. 2. Կղ. 1.13: [8] 2.Կր. 10. 4. Հմր. 11. Եփ. 5.16. [9] Ես. 11. 5. Ղկ. 12.35: 1.Պտ. 1.13. [10] Ես. 59.17: 2.Կր. 6. 7: 1.Թե. 5. 8. [11] Ես. 52. 7. Հռ. 10.15: [12] 1.Յհ. 5. 4. [13] Ես. 59.17: 1.Թե. 5. 8. Եբր. 4.12. Յայ. 1.16:
2.16: 19.15. [14] Ղկ.18.1. Հռ.12.12. Կղ.4.2: 1.Թե.5.17. [15] Մտ.26.41. Մր.13.33. Եփ.1.16. Փլ.1.4: 1.Տմ.2.1. [16] Գր.4.29. Կղ.4.3: 2.Թե.3.1: 2.Կր.3.12: [17] 2.Կր.5.20. Գր.26.29:28. 20 Եփ.3.1. Փլ.1.7.13.14: 2.Տմ.1.16: 2.9.Փլմ.10. Գր.28.31. Փլ.1.20: 1.Թե.2.2.

22 հաւատարիմ պաշտօնեայ 'ի Տէր[1]. • Զոր առաքեցի առ [1] Կող. 4. 7.
ձեզ զսմին իրի, զի գիտասջիք դուք զմէնջ. և մխիթարեսցէ Գործ. 20. 4: 2.Տիմ. 4.12.
23 զսիրտս ձեր[2]։ • Խաղաղութիւն ընդ եղբարս. և սէր Տիտ. 3.12.
հաւատովք հանդերձ յԱստուծոյ 'ի Հօրէ' և 'ի Տեառնէ [2] Կող. 4. 8.
24 Յիսուսէ Քրիստոսէ[3]։ • Շնորհք ընդ ամենեսին որք [3] 1.Պետ.5.14.
սիրեն զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս անեղծութեամբ.
ամէն[4]։ [4] Տիտ. 2. 7.

Առ Եփեսացիս գրեցաւ 'ի Հռովմէ 'ի ձեռն Տիւքիկեայ։

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ՓԻԼԻՊԵՑԻՍՆ

Գլուխ Առաջին։

[1] 1.Կոր. 1. 2. [2] Հռո. 1. 7: Պօղոս եւ Տիմոթէոս ծառայք Յիսուսի Քրիստոսի՝ 1
2.Կոր. 1. 2: ամենայն սրբոց 'ի Քրիստոս Յիսուս, որ են 'ի կողմանս
1.Պետ. 1. 2. փիլիպեցւոց, եպիսկոպոսակցօք եւ սարկաւագօք [1]: • Շնորհք 2
[3] Հռո. 1. 8. 9: 1.Կոր. 1. 4. ընդ ձեզ եւ խաղաղութիւն յԱստուծոյ հօրէ մերմէ՝ եւ
Եփե. 1. 15. 16. 'ի Տեառնէ՝ Յիսուսէ Քրիստոսէ [2]:
Կող. 1. 3: Գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ 'ի վերայ ամենայն յիշատակաց 3
1.Թես. 1. 2: 2.Թես. 1. 3. ձերոց [3], • Յամենայն ժամ յամենայն խնդրուածս իմ՝ 4
[4] Հռո. 12. 13: վասն ձեր ամենեցուն առնել աղօթս խնդութեամբ. •
15. 26: Վասն հաղորդութեան ձերոյ ընդ աւետարանին, յօրէ 5
2.Կոր. 8. 1. յառաջնմէ մինչեւ ցայժմ [4]: • Վստահ եմ յայդ, թէ 6
Փիլ. 4. 14. 15. [5] Յով. 6. 29: որ սկսաւն 'ի ձեզ զգործս բարեաց՝ կատարեսցէ մինչեւ
1.Թես. 1. 3. յօրն Յիսուսի Քրիստոսի [5]. • Որպէս իրաւ իսկ թուի 7
Հեբր. 10: ինձ խորհել զայս վասն ձեր ամենեցուն. վասն ունելոյ
[6] 2.Կոր. 3. 2: 7. 3. ինձ զձեզ 'ի սրտի 'ի կապանս իմում, եւ 'ի պատասխանա-
Եփե. 3. 1: տուութեան իմում, եւ 'ի հաստատութեան աւետարանին.
6. 20: կցորդս ինձ շնորհաց զձեզ ամենեսին լինել [6]: • Վկայ 8
Կող. 4. 3. 18: է ինձ Աստուած, որպէս անձկացեալ եմ առ ձեզ
2.Տիմ. 1. 8. [7] Հեբր. 17. ամենեսին գթովքն Քրիստոսի Յիսուսի [7]: • Եւ զայն 9
Փիլ. 4. 14. աղօթս առնեմ, զի սէրն ձեր եւս քան զեւս առաւել
[8] Հռո. 1. 9: լիցի 'ի գիտութեան եւ յամենայն իմաստութեան [8]. •
9. 1. Գաղ. 1. 20: Ընտրել ձեզ զլաւն՝ զի իցէք հաստատունք եւ առանց 10
1.Թես. 2. 5. գայթակղութեան 'ի յաւուրն Քրիստոսի [9]. • Լցեալ 11
Փիլ. 2. 26: պտղովք արդարութեան 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի
4. 1: 1.Թես. 3. 12. 'ի փառս եւ 'ի գովեստ Աստուծոյ [10]:

Փիլիմոն. 6.
[9] Հռո. 2. 18: 12. 2. Եփե. 5. 10. Գործ. 24. 16: 1.Թես. 3. 13: 5. 23: 1.Կոր. 1. 8.
[10] Յով. 15. 4. 5. Եփե. 2. 10. Կող. 1. 6. Յով. 15. 8. Եփե. 1. 12. 14.

12 Կամիմ թէ գիտիցէք եղբարք, զի որ ինչ վասն իմ [1] Փիլ. 4.22.
էր, ևս քան զևս 'ի յառաջադիմութիւն աւետարանին
13 եկն. • Մինչև կապանաց իմոց յայտնի լինել 'ի Քրիստոս
14 յամենայն հրապարակիս, և առ այլս ամենեսին[1]. • Եւ
առ բազում եղբարս 'ի Տէր, որ վստահ են կապանօքս
իմովք՝ առաւել ևս համարձակել՝ առանց երկիւղի զբանն
15 Աստուծոյ խօսել: • Ոմանք առ նախանձու և հակառա-
կութեան, և ոմանք մտադիւրութեամբ իսկ զՔրիստոս
16 քարոզեն[2]. • Եւ ոմանք 'ի սիրոյ, քանզի գիտեն՝ եթէ [2] Փիլ. 2. 3.
17 'ի պատասխանատուութիւն աւետարանին կամ. • Եւ
ոմանք առ հեստութեան զՔրիստոս պատմեն, այլ ոչ
սրբութեամբ. քանզի համարին նեղութիւնս յարուցանել
18 'ի վերայ կապանաց իմոց[3]: • Բայց այս զինչ է. որով [3] Հռով. 7.
օրինակաւ և իցէ, եթէ պատճառանօք՝ և եթէ ճշմարտու-
թեամբ՝ Քրիստոս պատմի. և ընդ այս խնդամ՝ այլև
19 ուրախ ևս եղէց: • Զի գիտեմ, եթէ այս պահի ինձ
'ի փրկութիւն 'ի ձերոց խնդրուածոց՝ և 'ի պարգևաց
20 հոգւոյն Յիսուսի Քրիստոսի[4], • Ըստ ակնկալութեան [4] 2.Կոր. 1.11.
և յուսոյն իմոյ. զի մի՛ ինչ յամօթ եղէց, այլ ամենայն Հռ. 8. 9.
համարձակութեամբ՝ որպէս և յամենայն ժամ և այժմ
մեծասցի Քրիստոս 'ի մարմնի իմում, եթէ կենօք՝ և
21 եթէ մահու[5]: • Զի ինձ կեանք Քրիստոս է, և մեռա- [5] Հռ. 8.19:
22 նել՝ շահ: • Ապա եթէ կեանքս մարմնոյ՝ այս ինձ 5. 5.
պտուղ գործոյ է. և զինչ ընտրեցից՝ զայն ոչ գիտեմ: Եփե. 6.19. 20.
23 • Նեղեալ եմ յերկոցունց՝ զցանկալն, ելանել և
24 ընդ Քրիստոսի լինել՝ առաւել լաւ համարիմ[6]. • Եւ [6] 2.Կոր. 5. 8:
կալ մնալ աստէն 'ի մարմնի, կարևոր ևս վասն ձեր: 2.Տիմ. 4. 6.
25 • Եւ զայս յուսացեալ գիտեմ, եթէ կացից՝ և մնացից
ամենեցուն ձեզ, 'ի ձեր զարգանալ և խրախ լինել [7] Փիլ. 2.24:
26 'ի հաւատս[7]. • Զի պարծանք ձեր առաւել լիցին [8] 2.Կոր. 1.14: 5.12.
'ի Քրիստոս Յիսուս ինև 'ի միւսանգամ գալստեան իմում
առ ձեզ[8]: [9] Եփե. 4. 1. Կող. 1.10:
27 Միայն թէ արժանի աւետարանին Քրիստոսի գնայցէք: 1.Թես. 2.12: 4. 1.
զի եթէ գայցեմ, և տեսանիցեմ զձեզ. և եթէ հեռի Փիլ. 4. 1:
իցեմ, և լսիցեմ զձէնջ. զի հաստատուն կայցէք 'ի մի 1.Կոր. 1.10.
հոգի, և միով շնչով նահատակիցիք 'ի հաւատս աւետարանին[9]. Յուդայ. 3:

* Եւ մի՛ զանգիտիցէք՝ և մի՛ խիթք ՚ի հակառակորդաց 28
անտի․ որ է նոցա հանդէս կորստեան, և ձերոյ փրկու-
թեան [1]: * Եւ այդ յԱստուծոյ է՝ որ ձեզ շնորհեցաւ 29
վասն Քրիստոսի․ ոչ միայն ՚ի նա հաւատալ՝ այլ և վասն
նորա չարչարիլ [2]․ * Զնոյն պատերազմ ունել՝ զոր 30
յիս տեսէք՝ և այժմ լսէք յինէն [3]:

Գլուխ Երկրորդ:

Արդ՝ եթէ մխիթարութիւն ինչ իցէ ՚ի Քրիստոս, 1
եթէ սփոփութիւն սիրոյ՝ եթէ հաղորդութիւն հոգւոյ,
եթէ գթութիւն և ողորմութիւն [4]․ * Լցէք զխնդու- 2
թիւնս իմ․ զնոյն խորհիջիք, զնոյն սէր յանձին ունիջիք,
համաշունչք, միախորհուրդք [5]․ * Մի՛ ինչ ըստ գրգռու- 3
թեան, և մի՛ ինչ ըստ սնապարծութեան [6]․ այլ խոնարհու-
թեամբ զմիմեանս լաւ համարել առաւել քան զանձինս [7]․
* Մի՛ զանձանց և եթ գիտել՝ այլ իւրաքանչիւրոք 4
զընկերին [8]:

Զայն խորհեսցի իւրաքանչիւրոք ՚ի ձեզ, որ և ՚ի Քրիստոս 5
Յիսուս [9]․ * Որ ՚ի կերպարանս Աստուծոյ է [10], ոչ ինչ 6
յափշտակութիւն համարեցաւ զլինելն հաւասար Աստուծոյ [11]․
* Այլ զանձն ունայնացոյց [12]՝ զկերպարանս ծառայի 7
առեալ [13], ՚ի նմանութիւն մարդկան եղեալ՝ և կերպարանօք
գտեալ իբրև զմարդ [14]: * Խոնարհեցոյց զանձն, լեալ 8
հնազանդ մահու չափ՝ և մահու խաչի [15]: * Վասն որոյ 9
և Աստուած զնա առաւել բարձրացոյց․ և շնորհեաց նմա
անուն որ ՚ի վեր է քան զամենայն անուն [16], * Զի 10
յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի՝
երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց [17]․ *
Եւ ամենայն լեզու խոստովան լիցի, թէ Տէր է Յիսուս 11
Քրիստոս ՚ի փառս Աստուծոյ հօր [18]:

Այսուհետև սիրելիք իմ, որպէս յամենայնի հնազանդե- 12
ցարուք, մի՛ միայն ՚ի գալստեան իմում, այլ առաւել ևս

[1] 2.Թես. 1. 5. Հռ. 8.17: 2.Տիմ. 2.11. [2] Գոր. 5.41. Հռ. 5. 3. Եփ. 2. 8. [3] Կող. 2. 1. Գոր. 16.19: 1.Թես. 2. 2: [4] 2.Կոր.13.14. Կող. 3.12. [5] Յոհ. 3.29. Հռ. 12.16: 15. 5: 1.Կոր. 1.10: 2.Կոր.13.11. Փիլ. 1.27: 3.16: 4. 2: 1.Պետ. 3. 8. [6] Գաղ. 5.26. Փիլ.1.15.16. Յակ. 3.14. [7] Հռ. 12.10. Եփ. 5.21: 1.Պետ.5. 5: [8] 1.Կոր.10.24. 33: 13. 5. [9] Մատ. 11.29. Յոհ. 13.15: 1.Պետ.2.21: 1.Յոհ. 2. 6. [10] Յոհ. 1.1. 2: 17. 5: 2.Կոր. 4.4. Կող. 1.15. Եբր. 1. 3. [11] Յոհ. 5.18: 10.33. [12] Սաղ.21. 7. Ես. 53. 3. Դան. 9.26. Մար. 9.12. Հռ. 15. 3.

[13] Ես.42.1: 49.3,6: 52.13: 53.11. Եզ.34.23.24. Զաք.3.8. Մատ.20.28. Ղուկ.22.27. [14] Յոհ.1.14. Հռ.1.3: 8.3. Գաղ.4.4. Եբր.2.17. [15] Մատ.26.39.42. Յոհ.10.18. Եբր.5.8: 12.2. [16] Յոհ.17.1.2.5. Գոր.2.33. Եբր.2.9. Եփ.1.20.21. Եբր.1.4. [17] Ես.45.23. Մատ.28.18. Հռ.14.11. Յայտ.5.13. [18] Յոհ.13.13. Գոր.2.36. Հռ.14.9: 1.Կոր.8.6: 12.3.

այժմ յորժամ հեռի եմ 'ի ձէնջ, ահիւ և դողութեամբ
13 զանձանց փրկութիւն գործեցէք[1]: ● Զի Աստուած
է՝ որ յաջողէ 'ի ձեզ զկամելն և զառնելն վասն հաճութեան[2]:
14 ● Զամենայն ինչ գործեցէք առանց տրտնջելոյ և
15 քրթմնջելոյ[3]. ● Զի եղիջիք անբիծք և անարատք[4].
որդիք Աստուծոյ[5], անմեղք 'ի մէջ կամակոր և խեղաթիւր
ազգին. յորոց միջի երևիջիք իբրև լուսաւորք յաշխարհի[6].
16 ● Զբանն կենաց ունել յանձինս 'ի պարծանս ինձ
յաւուրն Քրիստոսի. զի ոչ ընդունայն ինչ ընթացայ՝ և
ոչ ընդունայն վաստակեցի[7]:
17 Այլ թէպէտ և նուիրիմ 'ի վերայ պատարագի և
պաշտաման հաւատոց ձերոց, խնդամ և ուրախակից եմ
18 ամենեցուն ձեր[8]. ● Նոյնպէս և դուք խնդացէք՝ և ուրա-
19 խակից եղերուք ինձ: ● Բայց յուսամ 'ի Տէր Յիսուս
զտիմոթէոս վաղվաղակի արձակել առ ձեզ. զի և ինձ
սրտի դիւր լինիցի, յորժամ գիտիցեմ ինչ զձէնջ[9]: ●
20 Զի ոչ զոք ունիմ համաշունչ՝ եթէ ընտանեբար հոգայցէ
21 վասն ձեր[10]: ● Զի ամենեքին զանձանց խնդրեն, և ոչ
22 զՅիսուսի Քրիստոսի[11]: ● Բայց զփորձ նորա գիտէք և
դուք, զի իբրև որդի հօր ծառայեաց ընդ իս յաւետարանին[12]:
23 ● Արդ՝ զսա ակնունիմ արձակել՝ որպէս նոյն հետայն
24 զանձնէ ստուգեցից: ● Այլ յուսացեալ եմ 'ի Տէր՝
25 թէ և ես իսկ ընդ հուպ եկից[13]: ● Բայց լաւ համարեցայ
զեպափրոդիտոս զեղբայր՝ և զգործակից և զզինուորակից
իմ, զձեր առաքեալ, և զպաշտօնեայ իմոց պիտոյից՝ առա-
26 քել առ ձեզ[14]: ● Քանզի և ինքն իսկ յոյժ անձկացեալ
է տեսանել զամենեսին զձեզ. և հոգայր՝ զի ձեր լուեալ
27 էր թէ խօթացաւ[15]: ● Եւ արդարև խօթացաւ մերձ
'ի մահ. այլ Աստուած ողորմեցաւ նմա. ոչ նմա միայն, այլ
և ինձ՝ զի մի՛ տրտմութիւն 'ի վերայ տրտմութեան կրիցեմ:
28 ● Արդ փութապէս յղեցի զնա, զի տեսեալ զնա միւսանգամ
ուրախ լինիցիք. և ես առանց տրտմութեան եղէց: ●
29 Ընկալջիք զնա 'ի Տէր ամենայն խնդութեամբ, և զայնպի-
30 սիսն առ պատուականս ունիջիք[16]. ● Զի վասն գործոյ Տեառն
մինչև 'ի մահ մերձեցաւ, գուն գործեալ ոգւովք չափ,
զի լցցէ զձեր պակասութիւն իմոյ սպասաւորութեան[17]:

[1] Փիլ. 1. . Եփե. 6. 5.
[2] Ղու. 21.15: 2.Կոր. 3. 5. Եբր. 13.21:
[3] 1.Կոր. 10.10: 1.Պետ. 4. 9. Յով. 14. 1.
[4] Մատ. 5.45. Եփե. 5. 1:
[5] 1.Պետ. 2.12: 2.Օրէ. 32. 5.
[6] Մատ. 5.14. 16. Եփե. 5. 8:
[7] 2.Կոր. 1.14: 1.Թես. 2.19: Գաղ. 2. 2: 1.Թես. 3. 5:
[8] 2.Տիմ. 4. 6. Յով. 15.16: 2.Կոր. 7. 4. Կող. 1.24.
[9] Յով. 16.21: 1.Թես. 3. 2.
[10] Սաղ. 54.14:
[11] 1.Կոր. 10.24. 33: 13. 5: 2.Տիմ. 4.10. 16:
[12] 1.Կոր. 4.17: 1.Տիմ. 1. 2: 2.Տիմ. 1. 2.
[13] Փիլ. 1.25. Փիլիմ. 22.
[14] Փիլ. 4.18. Փիլիմ. 2: 2.Կոր. 8.23: 11. 9. Փիլ. 4.18.
[15] Փիլ. 1. 3:
[16] 1.Կոր. 16.18: 1.Թես. 5.12: 1.Տիմ. 5.17:
[17] 1.Կոր. 16.17: Փիլ. 4.10.

Գլուխ Երրորդ :

Այսուհետեւ՝ եղբարք իմ, ուրախ լերուք 'ի Տէր · զնոյն 1
գրել առ ձեզ՝ ինձ ոչ ինչ դանդաղելի է, և ձեզ կարի
զգուշալի [1]: • Զգոյշ եղերուք 'ի շանց անտի · զգոյշ 2
եղերուք 'ի չար մշակաց անտի · զգոյշ եղերուք 'ի կրճատու-
թենէ անտի [2]: • Զի թլփատութիւն մեք եմք, որ 3
հոգւովն Աստուծոյ պաշտեմք, և պարծիմք 'ի Քրիստոս
Յիսուս, և ոչ 'ի մարմին պանծացեալ եմք [3]: • Թէպէտ 4
և ես իսկ զնոյն վստահութիւն ունիմ 'ի մարմնի, եթէ
ոք համարիցի այլոք վստահ լինել 'ի մարմին, առաւել
ևս ես [4]. • Թլփատութեամբ ութօրեայ · յազգէ Իսրայէլի 5
'ի ցեղէ Բենիամենի · Եբրայեցի յԵբրայեցւոց · ըստ օրինացն
փարիսեցի [5]. • Ըստ նախանձայոյզն լինելոյ հալածէի զեկե- 6
ղեցին · ըստ արդարութեան օրինացն եղեալ անարատ [6]:

Այլ որ ինչ ինձ շահն էր՝ զայն վնաս համարիմ վասն 7
Քրիստոսի [7]: • Այլ և համարիմ իսկ զամենայն վնաս՝ 8
վասն առաւել գիտութեանն Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն
մերոյ · վասն որոյ զամենայնն զրկեցայ՝ և համարիմ կղկղանս [8],
զի զՔրիստոս շահեցայց, • Եւ գտայց 'ի նմա · իբրև 9
ոչ եթէ զիմ ինչ արդարութիւն՝ որ յօրինաց անտի է՝
ունիցիմ, այլ զհաւատոյն Քրիստոսի, որ յԱստուծոյ արդա-
րութիւնն է [9]. • Հաւատովք ճանաչել զնա՝ և զզօրու- 10
թիւն յարութեան նորա՝ և զհաղորդութիւն չարչարանաց
նորա, կերպարանակից լինել մահու նորա [10], • Թէ 11
որպէս հասից 'ի մեռելոցն յարութիւն [11]: • Իբր ոչ 12
եթէ արդէն առեալ իցէ, կամ արդէն կատարեալ իցեմ.
զհետ մտեալ եմ թէ հասից, մանաւանդ թէ ըմբռնեալ
իսկ իցեմ 'ի Քրիստոսէ Յիսուսէ [12]: • Եղբարք՝ ես ոչ 13
համարիմ զանձն իմ թէ հասեալ իցեմ. բայց մի ինչ է՝ զի
զառ 'ի յետոյսն մոռացեալ է, և 'ի յառաջադէմսն նկրտեալ
եմ [13]. • Ուշ եդեալ՝ ընթանամ 'ի կէտ կոչմանն Աստուծոյ 14
'ի Քրիստոս Յիսուս [14]: • Այսուհետեւ որ միանգամ 15

[1] 2.Կր.13.11. Փիլ. 4. 4: 1.Թես.5.16. [2] Ես. 56.10. Գաղ. 5.15: 2.Կր.11.13. Հռ. 2.28. Գաղ. 5. 2: [3] 2.Օրէ.10.16: 30. 6. Երէ. 4. 4. Հռ. 2.29: 4. 11.12. Կղ. 2.11. Յհ. 4.23. 24. Հռ. 7. 6. Գաղ. 6.14: [4] 2.Կր. 11.18. Եւ. 21. [5] Գծ. 17.12: 2.Կր.11.22. Հռ. 11. 1: 2.Կր.11.22. Գր. 23. 6: 26. 4. 5. [6] Գր. 22. 3. Գաղ. 1.13. 14. Գր. 8. 3: 9. 1. Հռ. 10. 5. Ղկ. 1. 6. [7] Մտ. 13.44. [8] Ես. 53.11. Երէ. 9.23. 24. Յհ. 17. 3: 1.Կր. 2. 2. Կղ. 2. 2. [9] Հռ. 10.3.5:
1.17: 3.21.22: 9.30:10.3.6.Գաղ.2.16. [10] Հռ.6.3.4.5:8.17: 2.Կր.4.10.11: 2.Տմ.2.11.12:
1.Պետ.4.13. [11] Գր.26.7: [12] 1.Տմ.6.12. Եբր.12.23. [13] Սղ.44.11. Ղկ.9.62: 2.Կր.5.16:
1.Կր.9.24.26. Եբր.6.1: [14] 2.Տմ.4.7.8. Եբր.12.1: 3.1.

կատարեալքդ էք՝ զայս խորհեսցարուք. և եթէ այլ ազգ ինչ
խորհիցիք՝ սակայն և զայն Աստուած ձեզ յայտնեսցէ[1]: •
16 Բայց յոր ժամանեցաք՝ զնոյն խորհել՝ և նմին կանոնի միաբան
լինել[2]:
17 Նմանօղք ինձ եղիջիք եղբարք՝ և դիտասջիք զայնպիսիսն,
որ այնպէսն գնայցեն, որպէս ունիքդ զմեզ ձեզ օրինակ[3]:
18 • Զի բազումք գնան՝ զորոց բազում անգամ ասէի
ձեզ. բայց արդ և լալով իսկ ասեմ, զթշնամեաց խաչին
19 Քրիստոսի[4]. • Որոց կատարածն կորուստ է. որոց Աստ-
ուած որովայնն իւրեանց է. և փառք ամօթն իւրեանց,
20 որք զերկրաւորս և եթ խորհին[5]: • Այլ մեր առաքինու-
թիւն յերկինս է, ուստի և փրկչին ակն ունիմք Տեառն
21 Յիսուսի Քրիստոսի[6]. • Որ նորոգեսցէ զմարմին խոնար-
հութեան մերոյ կերպարանակից լինել մարմնոյ փառաց իւրոց,
ըստ զօրութեանն՝ առ 'ի կարող լինելոյ հնազանդեցուցանել
ընդ իւրև զամենայն[7]:

Գլ-խ Դ:

1 Այսուհետև եղբարք իմ սիրելիք և անձկալիք, ուրա-
խութիւն իմ և պսակ. այսպէս հաստատուն կացէք 'ի Տէր՝
2 սիրելիք[8]: • Զեւոդիա աղաչեմ և զսինտիքէ, աղաչեմ
3 զնոյն խորհել 'ի Տէր[9]: • Այո՛ աղաչեմ և զքեզ՝
մշտերիմ իմ և լծակից[10], և դու օգնական լինիջիր նոցա՝
որք յաւետարանին նահատակեցան ընդ իս կղեմաւ հանդերձ՝
և այլովք գործակցօք իմովք. որոց անուանքն են 'ի դպրու-
թեան կենաց[11]:
4 Ուրախ լերուք 'ի Տէր յամենայն ժամ. դարձեալ ասեմ՝
5 ուրախ լերուք[12]: • Հեզութիւն ձեր յայտնի լիցի ամե-
6 նայն մարդկան. Տէր մերձ է[13]: • Մի՛ ինչ հոգայք. այլ
ամենայն աղօթիւք և խնդրուածովք, գոհութեամբ խնդրը-
7 ուածք ձեր յայտնի լիցին առ Աստուած[14]: • Եւ խաղաղու-
թիւնն Աստուծոյ՝ որ 'ի վեր է քան զամենայն միտս, պահեսցէ

[1] 1.Կոր. 2. 6: 14.20. Գաղ. 5.10.
[2] Հռով. 12.16: 15.5. Գաղ.6. 16. Փիլ.2. 2:
[3] 1.Կոր. 4.16: 11. 1: Փիլ. 4. 9: 1.Թես. 1. 6: 1.Պետ. 5. 3.
[4] Գաղ. 1.7: 2: 21: 6.12: Փիլ.1.15.16:
[5] 2.Կոր.11.15: 2.Պետ. 2. 1. Հռով. 16. 18: 1.Տիմ. 6. 5: Տիտ. 1.11. Որ. 4, 7: 2.Կոր.11.12. Գաղ. 6.13. Հռով. 8. 5.
[6] Եփես.2.6.19. Կող. 3.1. 3. Գործ. 1.11: 1.Կոր. 1. 7: 1.Թես. 1.10. Տիտ. 2.13:
[7] 1.Կոր.15.43. 48.49. Կող. 3. 4: 1.Յով. 3. 2. Եփես. 1.19: 1.Կոր.15.26. 27.
[8] Փիլ. 1. 8: 2.Կոր. 1.14. Փիլ. 2.16: 1.Թես.2.19. 20. Փիլ. 1.27.
[9] Փիլ. 2. 2: 3.16.

[10] Հռով.16.3. Փիլ.1.21. [11] Ելք.32.32. Սաղ.68.28. Դան.12.1. Ղուկ.10.20. Յայտ.3.5: 13.8: 20.12: 21.27. [12] Հռով.12.12. Փիլ.3.1: 1.Թես.5.16: 1.Պետ.4.13. [13] Եբր.10.25: Յակ.5.8.9: 1.Պետ.4.7: 2.Պետ.3.8.9:12. Թես.2.2. [14] Սաղ.54.23. Առակ.16.3. Մատ.6.25. Ղուկ.12.22: 1.Պետ.5.7.

[1] Յհ. 14.27. զսիրտս ձեր և զմիտս ՚ի Քրիստոս Յիսուս[1]: • Այսուհետ- 8
Հռ. 5. 1. տեւ՝ եղբարք, որ ինչ ճշմարտութեամբ է, որ ինչ պարկեշ-
Կղ. 3.15. տութեամբ, որ ինչ արդարութեամբ՝ որ ինչ սրբութեամբ,
որ ինչ սիրով, որ ինչ համբաւ բարեաց, որ ինչ քաջու-
[2] 1.Թե. 5.22. թեամբ, որ ինչ գովութեամբ, զայն խորհիջիք[2]: • Զոր 9
[3] Փլ. 3.17. ուսարուքն և ընկալարուք և լուայք և տեսէք յիս[3], զայն
[4] Հռ. 15.33: արարէք · և Աստուած խաղաղութեան եղիցի ընդ ձեզ[4]:

16.20: Ուրախ եղէ ես ՚ի Տէր յոյժ · զի և դուք զմտաւ ածիք 10
1.Կր.14.33: 2.Կր.13.11: հոգալ ինչ վասն իմ, որպէս և հոգայիքն · բայց բարբա-
1.Թե. 5.23 րեկք իմն է[5]: • Իբր ոչ առ կարօտութեան ինչ ասեմ. 11
Եբ. 13.20: զի ես ուսայ՝ որովք կարեմ բաւական լինել[6]: • Գի- 12
[5] 2.Կր.11. 9: տեմ նուաղել, գիտեմ առաւելուլ · յամենայնի ամենեւին
[6] 1.Տմ.6.6.8. խելամուտ եմ, և յագել՝ և քաղցենալ, և առաւելուլ՝
[7] 1.Կր. 4.11. և նուաղել[7]: • Յամենայնի կարող եմ այնու՝ որ զօրա- 13
2.Կր. 6.10: ցուցն զիս[8]: • Բայց բարւոք արարէք՝ զի կցորդ 14
11.27. [8] Յհ. 15. 5: եղերուք ինձ ՚ի նեղութեանս[9]: • Գիտէք և դուք փիլի- 15
2.Կր.12. 9. պեցիք, զի ՚ի սկզբան աւետարանին իբրև ելի ես ՚ի Մա-
[9] Փլ. 1. 7: կեդոնիա, և ոչ մի եկեղեցի հաղորդեաց ինձ յաղագս տալոյ
[10] 2.Կր.11. 8. և առնլոյ, բայց միայն դուք[10]. • Զի և ՚ի Թեսաղոնիկ 16
9. միանգամ և երկիցս զպէտս իմ ետուք բերել: • Իբր 17
ոչ եթէ խնդրեմ զտուրսն, այլ խնդրեմ զպտուղն, որ
[11] Հռ. 15.28. յաճախէ ՚ի բան ձեր[11]: • Այլ իմ առեալ զամենայն, 18
Տտ. 3.14. և առաւելեալ եմ. ընկալայ՝ և լի եմ ՚ի ձեռն Եպափրոդի-
տեայ, որ ՚ի ձէնջ հոտ անուշից՝ պատարագ ընդունելի՝
[12] Փլ. 2.25. հաճոյ Աստուծոյ[12]: • Եւ Աստուած իմ լի արասցէ 19
Եբ. 13.16: 2.Կր. 9.12. զամենայն պէտս ձեր ըստ իւրում մեծութեանն՝ փառօք
[13] Սղ. 22. 1: ՚ի Քրիստոս Յիսուս[13]: • Այլ Աստուծոյ և Հօր մե- 20
2.Կր. 9. 8. րում փառք յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն[14]: • Ողջոյն 21
Եփ. 1. 7: 3.16. տաջիք ամենայն սրբոց՝ ՚ի Քրիստոս Յիսուս[15]: • Ողջոյն 22
[14] Հռ. 16.27. տան ձեզ՝ որ ընդ իս են եղբարք · • Ողջոյն տան 23
Գղ. 1. 5. ձեզ ամենայն սուրբք · մանաւանդ որ ՚ի տանէ կայսեր
[15] Գղ. 1. 2. [16] Փլ. 1.13. են[16]: • Շնորհք Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ոգ- 24
[17] Հռ. 16.24. ւոյդ ձերում · ամէն[17]:

Առ Փիլիպպեցիս՝ գրեցաւ ՚ի Հռովմէ ՚ի ձեռն Եպափրոդիտեայ :

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԿՈՂՈՍԱՑԻՍՆ

Գլուխ Առաջին։

1 Պօղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամօքն Աստուծոյ,
2 և տիմոթէոս եղբայր[1]. • Առ կողոսացիս սուրբս և հա-
ւատացեալս եղբարս ՚ի Քրիստոս[2]։
3 Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ
մերմէ՝ (և ՚ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ)։ Գոհանամք
զԱստուծոյ և զՀօրէ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի,
4 յամենայն ժամ վասն ձեր աղօթս առնեմ[3]; • Իբրև
լուաք զհաւատոն ձեր՝ որ ՚ի Քրիստոս Յիսուս Տէր մեր,
5 և զսէրն որ ընդ ամենայն սուրբս ունիք[4]. • Վասն
յուսոյն՝ որ պահի ձեզ յերկինս. զորմէ լուարուք բա-
6 նիւն ճշմարտութեան աւետարանին[5], • Որ եհաս առ
ձեզ. որպէս ընդ ամենայն աշխարհ առնէ՝ և պտղաբերէ.
որպէս և ՚ի ձերում միջի. յօրէ յորմէ լուարուք՝ և ծա-
7 նեայք զշնորհսն Աստուծոյ ճշմարտութեամբ[6]. • Որպէս
և ուսարուք յԵպափրեայ սիրելւոյ ծառայակցէ մերմէ, որ է
8 հաւատարիմ վասն ձեր՝ պաշտօնեայ Յիսուսի[7]. • Որ և
պատմեաց մեզ զձեր սէրն հոգւով[8]։
9 Վասն այնորիկ և մեք յօրէ յորմէ լուաք՝ ոչ դադարեմք
վասն ձեր աղօթս առնել՝ և խնդրուածս մատուցանել. զի
լնուցուք զգիտութիւն կամացն նորա, ամենայն իմաստու-
10 թեամբ և հոգևոր հանճարով[9]. • Գնալ ձեզ արժանի
Տեառն յամենայն հաճոյութեան, յամենայն գործս բարու-
թեան պտղաբերք և աճեցունք գիտութեամբն Աստուծոյ[10].
11 • Ամենայն զօրութեամբ զօրացեալք ըստ զօրութեան

[1] Եփ. 1. 1: [2] 1.Կր. 4.17. Եփ. 6.21. Գող. 1. 3: [3] 1.Կր. 1. 4. Եփ. 1.16. Փլ. 1. 3: 4. 6. [4] Հռմր. 9. Եփ. 1.15. Փիլիմ. 5. Եբր. 6.10: [5] 2 Տիմ. 4. 8: 1.Պետ. 1. 4. [6] Հռմր. 23. Մտ. 24.14. Մր. 16.15. Հռ. 10.18. Մր. 4. 8. Յհ. 15.16. Փլ. 1.11: 2.Կր. 6. 1. Եփ. 3. 2. Տիտ. 2 11: 1.Պետ. 5.12. [7] Կղ. 4.12. Փիլիմ. 23: 2.Կր.11.23: 1.Տիմ. 4. 6. [8] Հռ. 15.30. [9] Հռմր. 3: 4. Եփ. 1.15. 16: 1.Կր.1.5. Հռ.12.2. Եփ.5.10.17: 1.8. [10] Եփ.4.1. Փլ.1.27: 1.Թե.2.12: 4.1. Յհ. 15.16: 2.Կր 9.8. Փլ.1.11. Տի.3.1 Եբ.13.21.

փառաց նորա · յամենայն համբերութիւն և երկայնմտութիւն
ուրախութեամբ [1]: • Գոհանալ զԱստուծոյ հօրէ՝ որ 12
կոչեաց զձեզ 'ի մասն վիճակի սրբոցն 'ի լոյս [2]. • Որ 13
փրկեաց զմեզ յիշխանութենէ խաւարի [3], և փոխեաց զմեզ
յարքայութիւն որդւոյն իւրոյ սիրելւոյ [4]: • Որով ունիմք 14
զփրկութիւն արեամբն նորա, և զթողութիւն մեղաց՝
մարմնովն նորա [5]. • Որ է պատկեր աներևութին Աստու- 15
ծոյ, անդրանիկ ամենայն արարածոց [6]: • Զի նովաւ 16
հաստատեցաւ ամենայն, որ ինչ յերկինս՝ և որ ինչ յերկրի,
որ երևին՝ և որ ոչն երևին. եթէ աթոռք, եթէ
տէրութիւնք, եթէ պետութիւնք, եթէ իշխանութիւնք.
ամենայն ինչ նովաւ՝ և 'ի նոյն հաստատեցաւ [7]: • Եւ նա 17
է յառաջ քան զամենայն, և ամենայն ինչ նովաւ եկաց
բովանդակ [8]: • Եւ նա է գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ, որ- 18
է սկիզբն. անդրանիկ 'ի մեռելոց. զի եղիցի ինքն յամենայ-
նի յառաջնցեալ [9]: • Զի 'ի նմա հաճեցաւ ամենայն 19
լրումն աստուածութեանն բնակել [10]. • Եւ նովաւ հաշտե- 20
ցուցանել զամենայն 'ի նոյն. արար խաղաղութիւն արեամբ
խաչին իւրոյ [11], որ ինչ յերկրի՝ և որ ինչ յերկինս [12]: •
Եւ զձեզ՝ որ երբեմն օտարացեալն էիք, և թշնամիք խորհր- 21
դովք 'ի գործս չարութեան [13]. • Այժմ աւադիկ հաշ- 22
տեցոյց անդամովք մարմնոյ իւրոյ 'ի ձեռն մահուն իւրոյ,
յանդիման կացուցանել զձեզ սուրբս՝ և ամբիծս՝ և անա-
րատս առաջի նորա [14]. • Եթէ կայցէք 'ի հաւատսն արմա- 23
տացեալք և հաստատեալք. և անշարժք 'ի յուսոյ աւետա-
րանին՝ զոր լուարուք, քարոզելոյ ընդ ամենայն արարած
'ի ներքոյ երկնից. որոյ եղէ ես պօղոս պաշտօնեայ [15]:
Եւ արդ՝ ուրախ եմ 'ի չարչարանս իմ վասն ձեր. և 24
լնում զպակասութիւն նեղութեանցն Քրիստոսի 'ի մարմնի
իմում վասն մարմնոյ նորա՝ որ է եկեղեցի [16]. • Որոյ 25
եղէ ես պօղոս պաշտօնեայ՝ ըստ տնտեսութեանն Աստուծոյ,
որ տուեալ է ինձ 'ի ձեզ կատարել զբանն Աստուծոյ [17].

[1] Եփե. 3.16: 6.10. 4.2. Գործ. 5.41. Հռով. 5.3. [2] Եփե. 5.20. Կող. 3.15. Գործ. 26.18. Եփե. 1.11. [3] Եփե. 6.12. Եբր. 2.14: 1.Պետ. 2.9: [4] 1.Թես. 2.12: 2.Պետ. 1.11. Մատ. 3.17. Եփե. 1.6. [5] Եփե. 1.7: [6] 2.Կոր. 4.4. Եբր. 1.3. Յայտ. 3.14. [7] Յովհ. 1.3: 1.Կոր. 8.6. Եփե. 3.9. Եբր. 1.2. Հռով. 8.38. Եփե. 1.21. Կող. 2.10. 15: 1.Պետ. 3.22. Հռով. 11.36. Եբր. 2.10. [8] Յովհ. 1.1.3: 17.5: 1.Կոր. 8.6. [9] Եփե. 1.10. 22: 4.15: 5.23: 1.Կոր. 11.3. Գործ. 26.23: 1.Կոր. 15.20. 23. Յայտ. 1.5. [10] Յովհ. 1.16: 3.34. Կող. 2.9: 3.11. [11] Եփե. 2.14.15.16. [12] 2.Կոր. 5.16: Եփե. 1.10. [13] Եփե. 2.1.2.12.19: 4.18. Տիտ. 1.15.16. [14] Եփե. 2.15.16: Ղուկ. 1.75. Եփե. 1.4: 5.27: 1.Թես. 4.7 Տիտ. 2.14. Յուդայ. 24. [15] Մար. 16.15. Եփե. 3.17 Կող. 2.7. Յովհ. 15.6. Հռով. 10.18. Հռով. 6. Գործ. 1.17: 2.Կոր. 3.6: 4.1: 5.18. Եփե. 3.7. Հռով. 25: 1.Տիմ. 2.7. [16] Հռով. 5.3: 2.Կոր. 7.4. Եփե. 3.1.13: 2.Կոր. 1.5. Փիլ. 3.10: 2.Տիմ. 1.8: 2.10. Եփե. 1.23. [17] Հռով. 23: 1.Կոր. 9.17. Գաղ. 2.7. Եփե. 3.2. Հռով. 15.19.

26 • Զխորհուրդն՝ որ ծածկեալն էր 'ի յաւիտենից և
27 յազգաց. որ այժմ յայտնեցաւ սրբոց իւրոց[1]։ • Որոց
կամեցաւ Աստուած ցուցանել, թէ զինչ է մեծութիւն
փառաց խորհրդոյ նորա 'ի հեթանոսս, որ է Քրիստոս
28 'ի ձեզ՝ յոյսն փառաց[2]. • Զոր մեքն քարոզեմք. և
խրատեմք զամենայն մարդ և ուսուցանեմք զամենայն մարդ
ամենայն հոգևոր իմաստութեամբ. զի կացուսցուք զամենայն
29 մարդ կատարեալ 'ի Քրիստոս Յիսուս[3]. • Յոր և աշխա-
տիմ պատերազմեալ ըստ յաջողութեան նորա՝ որ յաջողեալ
է յիս զօրութեամբ[4]։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

1 Կամիմ զի գիտիցէք դուք՝ որպիսի ճգնութիւն ունիմ
յանձին վասն ձեր՝ և վասն Լաւոդիկեցւոցն, և որոց չիցէ
2 տեսեալ զերեսս իմ մարմնով[5]։ • Զի մխիթարեսցին
սիրտք նոցա տեղեկացեալք սիրով. և յամենայն մեծութիւն
լրութեան իմաստութեան՝ 'ի գիտութիւն խորհրդոյն Աստու-
3 ծոյ հօր 'ի Քրիստոս Յիսուս[6]. • Յորում ամենայն
գանձք իմաստութեան և գիտութեան ծածկեալ կան[7]։ •
4 Այլ զայս ասեմ, զի մի՛ ոք զձեզ զառանցուսցէ պատիր
5 բանիւք[8]։ • Զի թէպէտ և մարմնով հեռի եմ, այլ
հոգւով ընդ ձեզ եմ. խնդամ՝ իբրև տեսանեմ զկարգն
ձեր՝ և զհաստատութիւն հաւատոցն ձերոց որ 'ի Քրիստոս
6 Յիսուս[9], • Արդ՝ որպէս ընկալարուք զՔրիստոս Յիսուս
7 զՏէր. նովին գնասջիք[10]. • Արմատացեալք և շինեալք
'ի նա, և հաստատեալք 'ի հաւատս, որպէս ուսարուքն՝
8 առաւելեալք 'ի նմին գոհութեամբ[11]։ • Զգո՛յշ լերուք՝
մի՛ ոք իցէ՝ որ զձեզ կողոպտիցէ ճարտարմտութեամբ՝ և
սնոտի խաբէութեամբ, որք ըստ մարդկան աւանդութեան՝
և ըստ տարերց աշխարհիս՝ և ո՛չ ըստ Յիսուսի Քրիստոսի[12].
9 Զի 'ի նմա բնակէ ամենայն լրումն աստուածութեանն
10 մարմնապէս[13]։ • Եւ էք դուք նովաւ լցեալք, որ է
11 գլուխ ամենայն իշխանութեան և պետութեան[14], • Որով

[1] Հռ. 16.25: 1.Կոր. 2. 7: Եփես. 3. 9. Մտթ. 13.11: 2.Տիմ. 1.10:
[2] 2.Կոր. 2.14. Հռ. 9.23. Եփես. 1. 7: 3. 8: 1.Տիմ. 1. 1.
[3] Համր. 22. Գործ. 20.20. 27.31: 2.Կոր. 11. 2. Եփես. 5.27:
[4] 1.Կոր. 15.10. Կող. 2. 1. Եփես. 1.19: 3. 7.20.
[5] Կող. 1.29. Փիլ. 1.30: 1.Թես. 2. 2:
[6] 2.Կոր. 1. 6. Կող. 3.14. Փիլ. 3. 8. Կող. 1. 9:
[7] 1.Կոր. 1.24: 2. 6. 7. Եփես. 1. 8. Կող. 1. 9.
[8] Հռ. 16.18: 2.Կոր. 11.13. Եփես. 4.14: 5. 6. Համր. 8:15:
[9] 1.Կոր. 5. 3: 1.Թես. 2.17: 1.Կոր. 14.40: 1.Պետ. 5. 9:
[10] 1.Թես. 4. 1. Յուդայէ. 3.
[11] Եփես. 2.21. 22: 3.17. Կող. 1.23.
[12] Երեմ. 29. 8. Հռ. 16.17. Եփես. 5.6. Համր. 18. Եբր. 13 9. Մտթ. 15.2. Գաղ. 1.14. Համր. 22. Գաղ. 4.3.9. Համր. 20.
[13] Յովհ. 1.14. Կող. 1.19.
[14] Յովհ. 1.16. Եփես. 1.20.21: 1.Պետ. 3.22. Կող. 1.16.

Թլփատեցարուք հաւատովք զանձեռագործ Թլփատութիւնն[1]·
'ի մերկանալ զանդամս մարմնոյ Թլփատութեամբն Քրիստոսի[2]:
• Թաղեցայք ընդ նմին 'ի մկրտութեանն, որով և ընդ 12
նմին յարեայք հաւատովք Աստուծոյ ազդեցութեանն,
որ յարոյց զնա 'ի մեռելոց[3]: • Եւ զձեզ՝ որ երբեմն 13
մեռեալքն էիք 'ի մեղս և յանթլփատութեան մարմնոյ ձերոյ,
կենդանացոյց յանձին իւրում. շնորհեաց մեզ զամենայն
յանցանս մեր[4]. • Եւ ջնջեաց զձեռագիր մերոյ հակա- 14
ռակութեանն հրամանօքն իւրովք. որ կայր մեզ հակառակ՝
եբարձ զայն 'ի միջոյ՝ և բևեռեաց ընդ խաչափայտին[5]: •
Մերկեաց զիշխանութիւնս և զպետութիւնս. յայտ յան- 15
դիման խայտառակեաց նշաւակեալ զնոսա յանձին իւրում
'ի յաղթութեան իւրում[6]:

Մի ոք այսուհետև զձեզ դատեսցի՝ ուտելով կամ 16
ըմպելով, կամ մասամբք տօնից կամ ամսամտից կամ
շաբաթուց[7]. • Որ են ստուերք հանդերձելոցն. այլ 17
մարմին Քրիստոս է[8]: • Մի ոք զձեզ խաբեսցէ, որ 18
կամիցի խոնարհութեամբ և կրօնիւք հրեշտակաց, զոր չիցէ
տեսեալ զրահետ վարել՝ տարապարտ հպարտացեալ 'ի մտաց
մարմնոյ իւրոյ[9]. • Եւ ոչ ունիցի զգլուխն Քրիստոս, 19
ուստի ամենայն մարմինն յօդիւք և խաղալեօք տարաբե-
րեալ և խառնեալ՝ աճէ զաճումն Աստուծոյ[10]: • Եթէ 20
մեռարուք ընդ Քրիստոսի 'ի տարերց աշխարհիս՝ զի՞ ևս
իբրև զկենդանիս ստէքն յաշխարհի կրօնաւորիք[11]: •
Մի մերձենար, մի՛ ճաշակեր, մի՛ հուպ լինիր[12]. • Որ 21
է ամենայն ինչ 'ի պէտս ապականութեան, ըստ պատուի- 22
րանաց և վարդապետութեան մարդկան[13]. • Որ յի- 23
մաստութիւն իմն համարի, ինքնակամ կրօնիւք և խոնար-
հութեամբ՝ և անխնայութեամբ մարմնոյ. և ոչ 'ի պատիւ-
ինչ լրութեան մարմնոյ[14]:

Գլուխ Երրորդ:

Եթէ յարերուք ընդ Քրիստոսի, ապա զվերինն խնդրե- 1
ցէք, ուր Քրիստոսն նստի ընդ աջմէ Աստուծոյ[15]. •

[1] 2.Օրէ. 10.16: 30.6. Եբր. 4.4. Հռով. 2.29. Փիլ. 3.3.
[2] Հռով. 6.6. Եփե. 4.22. Կող 3.8.9.
[3] Հռով. 6.4. Կող 3.1. Եփե. 1.19: 3.7. Գոր. 2.24.
[4] Եփե. 2.1.5. 6.11:
[5] Եփե. 2.15.16.
[6] Յհ. 3.15. Սաղ. 67.19. Եսա. 53.12. Մատ. 12.29. Ղուկ. 10.18: 11.22. Յհ. 12.31: 16.11. Եփե. 4.8. Եբր. 2.14. Եփե. 6.12.
[7] Հռով. 14.3. 10.13. Հռով. 14.2.17: 1.Կոր. 8.8. Հռով. 14.5. Գաղ. 4.10.
[8] Եբր. 8.5: 9.9: 10.1.
[9] Հ[illegible]. 4:23. Եբ. 13.3: 1.Տիմ. 1.7.
[10] Եփե. 4.15.16.
[11] Հռով. 6.3.5: 7.4.6. Գաղ. 2.19. Եփե. 2.15. Հ[illegible]. 8. Գաղ. 4.3.9:
[12] 1.Տիմ. 4.3. Եփե. 2.6.
[13] Եսա. 29.13. Մատ. 15.9. Տիտ. 1.14:
[14] 1.Տիմ. 4.8. Հաւր. 6.
[15] Հռով. 6.5. Կող 2.12. Հռով. 8.34. Եփե. 1.20.

2 Զվերինն խորհեցարո՛ւք, մի՛ զայս՝ որ յերկրի աստ է: •
3 Քանզի մեռարուք՝ և կեանքն ձեր ծածկեալ են ընդ Քրի-
4 ստոսի յԱստուած[1]: • Իսկ յորժամ Քրիստոս յայտ-
նեսցի՝ կեանքն ձեր, յայնժամ և դուք ընդ նմա յայտնես-
ջիք փառօք[2]:
5 Սպանէք այսուհետև զանդամս ձեր զերկրաւորս. 'ի բա՛ց
ընկեցէք զպոռնկութիւն, զպղծութիւն, զբիծ, զցանկու-
թիւն չարեաց, և զագահութիւն՝ որ է կռապաշտութիւն[3].
6 • Վասն որոյ գայ բարկութիւն Աստուծոյ 'ի վերայ
7 որդւոցն անհաւանութեան[4], • Որովք և դուք երբեմն
8 գնայիք՝ մինչ կենդանիք էիք 'ի նոսա[5]: • Արդ՝ 'ի բա՛ց
թօթափեցէք և դուք զայն ամենայն, զբարկութիւն,
զսրտմտութիւն, զչարութիւն, զհայհոյութիւն, զխեղկա-
9 տակութիւն 'ի բերանոց ձերոց[6]: • Մի՛ ստէք միմեանց.
10 մերկացարո՛ւք զհին մարդն գործովքն իւրովք[7]. • Եւ
զգեցարո՛ւք զնորն նորոգեալ 'ի գիտութիւն ըստ պատկերի
11 արարչին իւրոյ[8]. • Ուր ո՛չ է հրեայ՝ և ո՛չ հեթանոս,
թլփատութիւն, և անթլփատութիւն՝ խուժ՝ դուժ՝ սկիւ-
թացի՝ ծառայ՝ ազատ. այլ ամենայն և յամենայնի Քրի-
12 ստոս[9]: • Զգեցարո՛ւք այսուհետև իբրև ընտրեալք
Աստուծոյ՝ սուրբք և սիրեցեալք՝ զգութ, զողորմութիւն,
զքաղցրութիւն, զխոնարհութիւն, զհեզութիւն, զեր-
13 կայնմտութիւն[10], • Ներել միմեանց, շնորհել իրերաց,
եթէ ուրուք զումեքէ տրտունջ ինչ իցէ, որպէս Աստ-
ուած Քրիստոսիւ շնորհեաց ձեզ՝ նոյնպէս և դուք[11]: •
14 Եւ 'ի վերայ այսր ամենայնի զսէրն, որ է զօդ կատար-
15 մանն[12]. • Եւ խաղաղութիւնն Քրիստոսի հաստատեսցի
'ի սիրտս ձեր, յոր և կոչեցարուքն միով մարմնով[13]:
16 Եւ գոհացո՛ղք լինիջիք. զի բանն Քրիստոսի բնակեսցէ
'ի ձեզ առատապէս. ամենայն իմաստութեամբ ուսուցանել
և խրատել զմիմեանս. սաղմոսիւք և օրհնութեամբք և
երգովք հոգևորօք՝ և շնորհօք օրհնել 'ի սիրտս ձեր

[1] Հռ. 6. 2. Գաղ. 2.20. Կող. 2.20: 2.Կոր. 5. 7. Կող. 1. 5:
[2] 1.Յոհ. 3. 2. Յոհ. 11.25: 14. 6: 1.Կոր.15.43. Փիլ. 3.21.
[3] Հռ. 8.13. Գաղ. 5.24. Հռ. 6.13. Եփե. 5. 3: 1.Թես. 4. 5. Եփե. 5. 5.
[4] Հռ. 1.18. Եփե. 5. 6. Յայտ. 22.15. Եփե. 2. 2.
[5] Հռ. 6.19. 20: 7. 5: 1.Կոր. 6.11. Եփե. 2. 2. Տիտ. 3. 3.
[6] Եփե. 4.22: 1.Պետ. 2. 1. Եբր. 12. 1. Յակ. 1.21. Եփե. 4.29: 5. 4.
[7] Ղևտ. 19.11. Եփե. 4.25: 4. 22.24.
[8] Հռ. 12. 2. Եփե. 4.23. 24: 2.10.
[9] Հռ. 10.12: 1.Կոր.12.13. Գաղ. 3.28: 5. 6. Եփե. 6. 8: 1.23.

[10] Եփե.4.24: 1.Թես.1.4: 1.Պետ.1.2: 2.Պետ.1.10. Գաղ.5.22. Փիլ.2.1. Եփե.4.2,32. [11] Մար. 11.25. Եփե.4.2.32: [12] 1.Պետ.4.8. Յոհ.13.34. Հռ.13.8: 1.Կոր. 13.13. Եփե.5. 2. Կող.2.2: 1.Թես.4. 9: 1.Տիմ.1.5: 1 Յոհ.3.23: 4.21. Եփե.4.3. [13] Հռմր.17. Հռ.14,17. Փիլ.4. 7: 1.Կոր. 7.15. Եփե.2.16.17: 4.4. Կող.2.7:

զԱստուած [1]։ • Եւ զամենայն զոր և առնիցէք բանիւ և 17
արդեամբք, զամենայնյանուն Տեառն Յիսուսի արասջիք․
գոհացօղք լինիջիք զԱստուծոյ և զհօրէ նովաւ [2]։
Կանայք՝ հնազանդ լերուք արանց ձերոց, որպէս և 18
վայել է 'ի Տէր [3]։ • Արք՝ սիրեցէք զկանայս ձեր, և 19
մի՛ դառնացուցանէք զնոսա [4]։ • Որդիք՝ հնազանդ լե- 20
րուք ծնողաց ձերոց յամենայնի՝ զի այն է հաճոյ առաջի
Տեառն [5]։ • Հարք՝ մի՛ զայրացուցանէք զորդիս ձեր․ 21
զի մի՛ տրտմեսցին [6]։ • Ծառայք՝ հնազանդ լերուք 22
տերանց ձերոց յամենայնի․ մի՛ առ ականէ ծառայութեամբ
իբրև մարդահաճոյ․ այլ միամտութեամբ սրտի երկնչել
'ի Տեառնէ [7]։ • Զոր ինչ առնիցէք՝ սրտի մտօք գոր- 23
ծեսջիք իբրև Տեառն, և ոչ իբրև մարդկան [8]։ • Գի- 24
տասջիք՝ զի 'ի Տեառնէ առնուցուք զհատուցումն ժա-
ռանգութեան ձերոյ․ քանզի Տեառն Քրիստոսի ծառայէք [9]։
• Իսկ ապիրատն ընկալցի ըստ իւրում ապիրատութեանն․ 25
զի չիք ակնառութիւն առաջի Աստուծոյ [10]։

Գլուխ Չորրորդ։

Տեարք՝ զիրաւունս և զհաւասարութիւն ծառայից ձերոց 1
շնորհեցէք․ գիտասջիք՝ զի և ձեր Տէր գոյ յերկինս [11]։
• Աղօթից առէք կացէք․ տքնել 'ի նմին գոհութեամբ [12]։ 2
• Աղօ՛թս արարէք միանգամայն և վասն մեր․ զի Աստ- 3
ուած բացցէ մեզ դուռն բանին, խօսել զխորհուրդն
Քրիստոսի, վասն որոյ և կապեալս կամ [13]․ • Զի յայտնի 4
արարից զնա որպէս արժան իցէ ինձ խօսել։ • Իմաստու- 5
թեամբ գնասջիք առ արտաքինսն, գնոյ առեալ զժամանակս [14]։
• Եւ բանն ձեր յամենայն ժամ լի շնորհօք Տեառն 6
իբրև աղիւ համեմեալ լիցի, գիտել որպէս արժան իցէ
ձեզ իւրաքանչիւր ումեք տալ պատասխանի [15]։
Այլ որ ինչ զինէն իցէ՝ ցուցցէ ձեզ զամենայն Տիւքիկոս 7
սիրելի եղբայր՝ և հաւատարիմ պաշտօնեայ՝ և ծառայակից
'ի Տէր [16]․ • Զոր առաքեցի առ ձեզ զայն իրի, զի գի- 8
տասջիք վասն մեր․ և մխիթարեսցէ զսիրտս ձեր [17]․ •

[1] 1.Կոր.14.26. Եփե. 5.19. Կող 4. 6: [2] 1.Կոր.10.31. Հռո. 1. 8. Եփե. 5.20. Կող 1.12: 2. 7: 1.Թեղ. 5.18. Եբր. 13.15. [3] Եփե. 5.22. Տիտ. 2. 5: 1.Պետ.3. 1. Եփե. 5. 3. [4] Եփե. 5.25. 28.33: 1.Պետ. 3. 7. Եփե. 4.31. [5] Եփե. 6. 1: 5.24. Տիտ. 2.9. [6] Եփե. 6. 4. [7] Եփե. 6. 5: 1.Տիմ. 6. 1. Տիտ. 2. 9: 1.Պետ. 2.18. Հռով. 20. Փիլիմ. 16. [8] Եփե.6.6. 7. [9] Եփե. 6. 8: 1.Կոր 7.22. [10] Հռո. 2.11. Եփե. 6. 9: 1.Պետ. 1.17: 2.Օրէ.10.17. [11] Եփե. 6. 9 [12] Ղուկ. 18. 1. Հռո. 12.12. Եփե. 6.18: 1.Թեղ. 5.17. 18. Կող2.7:3.15. [13] Եփե. 6.19: 2.Թեղ.3. 1: 1.Կոր.16. 9: 2.Կոր.2.12. Մատ.13.11: 1.Կոր.4.1. Եփե.6.19.Կող.1.26:2.2.Եփե.6.20.Փիլ.1.7. [14] Եփե.5.15: 1.Թեղ.4.12 Եփե.5.16. [15] Ժող 10.12: Կող 3.16.Մար.9.49: 1.Պետ.3.15. [16] Եփե.6.21. [17] Եփե.6.22.

9 Ոնեսիմաւ հանդերձ եղբարբ հաւատարմաւ և սիրելեաւ՝ որ է
'ի ձէնջ. զամենայն ինչ ցուցցեն ձեզ՝ որ ինչ աստ է [1]: •
10 Ողջոյն տայ ձեզ Արիստարքոս գերեկից իմ [2], և Մարկոս
եղբօրորդի Բառնաբայ. վասն որոյ առէք պատուէր՝ եթէ
11 եկեսցէ առ ձեզ, ընկալջիք զնա [3]. • Եւ Յիսուս՝ որ
անուանեալն է Յուստոս, որք են 'ի թլփատութենէ անտի:
զի դոքա միայն գործակից եղեն ինձ յարքայութեանն Աստու-
12 ծոյ, որք և եղեն իսկ ինձ մխիթարութիւն: • Ող-
ջոյն տայ ձեզ Եպափրաս՝ որ 'ի ձէնջ ծառայ Քրիստոսի
Յիսուսի է [4]. յամենայն ժամ պատերազմեալ վասն ձեր
յաղօթս [5], զի կայցէք կատարեալք և լցեալք յամենայն
13 կամս Աստուծոյ [6]: • Վկայեմ նմա, զի բազում աշխա-
տութիւն ունի վասն ձեր, և վասն Լաւոդիկեցւոցն, և
14 վասն այնոցիկ՝ որ յԵրապօլիսն են: • Ողջոյն տայ ձեզ
15 Ղուկաս բժիշկ և սիրելի, և Դեմաս [7]: • Ողջոյն տաջիք
եղբարցդ՝ որ են 'ի Լաւոդիկիայ և Նիմփիայ, և որ առտնին
16 եկեղեցին է նորա [8]: • Եւ յորժամ ընթեռնուցու առ
ձեզ թուղթդ՝ արասջիք զի և 'ի Լաւոդիկեցւոց եկեղեցւոջն
ընթերցցի՝ և զառ 'ի Լաւոդիկեցւոյն՝ զի և դուք ընթեռ-
17 նուցուք [9]: • Եւ ասասջիք Արքիպպոս. զգոյշ լեր
պաշտօնութեանդ՝ զոր ընկալար 'ի Տէր, զի զայդ կատա-
18 րեսցես [10]: • Ողջոյնդ ձեռին իմոյ Պօղոսի է: Յուշ լիցին
ձեզ կապանքս իմ: Շնորհք ընդ ձեզ, ամէն [11]:

[1] Փիլիմ.10.
[2] Գործ. 19.29: 20.4: 27. 2. Փիլիմ.24.
[3] Գործ. 15.37: 2.Տիմ. 4.11.
[4] Կող. 1. 7. Փիլիմ.23.
[5] Հռով. 15.30.
[6] Մատ. 5.48: 1.Կոր.2.6:14. 20.Փիլ.3.15 Եբր. 5.14:
[7] 2.Տիմ. 4.11: 4.10. Փիլիմ.24.
[8] Հռով. 16. 5: 1.Կոր. 16.19: Յով. 4.53.
[9] 1.Թես. 5.27.
[10] Փիլիմ. 2: 1.Տիմ. 4. 6:
[11] 1.Կոր.16.21: 2.Թես.3.17. Եբր.13.3.25.

Առ Կողոսացիս 'ի Հռովմէ 'ի ձեռն Տիւքիկոսի և Ոնեսիմայ:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Գլուխ Առաջին:

Պօղոս և Սիղուանոս և Տիմոթէոս՝ եկեղեցւոյդ Թեսաղոնի- 1
կեցւոց՝ յԱստուած Հայր մեր և ՚ի Տէր Յիսուս Քրիստոս [1]:
Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն: գոհանամք զԱստուծոյ 2
յամենայն ժամ վասն ձեր ամենեցուն՝ յիշատակ առնել
յաղօթս մեր անդադար [2]. • Յիշել զձեր գործն հաւատոյ՝ 3
և զվաստակ սիրոյ՝ և զհամբերութիւն յուսոյ Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի՝ առաջի Աստուծոյ և Հօր մերոյ [3]: •
Գիտեք եղբարք սիրեցեալք յԱստուծոյ զընտրութիւնն 4
ձեր [4]. • Զի աւետարանն մեր ոչ եղև առ ձեզ միայն 5
բանիւ, այլ և զօրութեամբ՝ և հոգւով սրբով՝ և լրութեամբ
բազմաւ. որպէս և գիտէք իսկ՝ թէ որպիսիք եղեաք ՚ի միջի
ձերում վասն ձեր [5]: • Եւ դուք նմանեալք մեզ՝ և 6
Տեառն, ընկալեալք զբանն ՚ի բազում նեղութեան՝ խնդու-
թեամբ հոգւոյն սրբոյ [6]. • Լինել ձեզ օրինակ ամենայն 7
հաւատացելոց, որ են ՚ի Մակեդոնիա՝ և յԱքայիա: •
Զի ՚ի ձէնջ հնչեաց բանն Աստուծոյ ոչ միայն ՚ի Մակե- 8
դոնիա և յԱքայիա, այլ յամենայն տեղիս հաւատքն ձեր՝
որ առ Աստուած են, սփռեցան. զի այսուհետև ոչ ինչ
է պիտոյ մեզ և խօսել ինչ [7]: • Զի նոքին իսկ պատմեն 9
վասն մեր, թէ որպէս եղև մեզ մուտ առ ձեզ. և որպէս
դարձայք առ Աստուած ՚ի կռոց անտի, ծառայել Աստու-
ծոյ կենդանւոյ և ճշմարտի [8]. • Եւ ակն ունել որդւոյ 10

[1] 2.Կոր. 1.19: 2.Թես. 1. 1: 1.Պետ. 5.12. Եփե. 1. 2. [2] Հռո. 1. 8. Եփե. 1.16. Փիլիպ. 1.4 [3] 1.Թես. 2.13. Յոհ. 6.29. Գաղ. 5. 6: 1.Թես. 3. 6: 2.Թես. 1. 3. 11. Յակ. 2.17. Հռո. 16. 6. Եբր. 6.10. [4] Կող. 3.12: 2.Թես. 2.13. [5] Մար. 16.20: 1.Կոր. 2. 4: 4.20: 2.Կոր. 6. 6. Կող. 2. 2. Եբր. 2. 3: 1.Թես. 2. 1. 5.10.11: 2.Թես. 3. 7: [6] 1.Կոր. 4.16: 11. 1. Փիլ. 3.17: 1.Թես. 2.14: 2.Թես. 3.9. Գործ. 5.41. Եբր. 10.34. [7] Հռո. 10.18: 1.8: 2.Թես. 1.4. [8] 1.Թես. 2.1: 1.Կոր. 12.2. Գաղ. 4.8.

նորա յերկնից, զոր յարոյց 'ի մեռելոց զՅիսուս՝ որ փրկե-
լոցն է զմեզ 'ի բարկութենէ անտի, որ գալոցն է [1]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

1 Դուք ինքնին գիտէք Եղբարք զմուտն մեր առ ձեզ․
2 զի ոչ ընդունայն ինչ եղև [2]: • Այլ յառաջագոյն չար-
չարեալք և թշնամանեալք, որպէս և դուք իսկ գիտէք․
'ի մէջ փիլիպեցւոց համարձակեցաք Աստուծով մերով պատ-
մել ձեզ զաւետարանն Աստուծոյ մեծաւ պատերազմաւ [3]:
3 • Զի մխիթարութիւնն մեր ոչ 'ի մոլորութենէ է՝ և ոչ
4 'ի պղծութենէ՝ և ոչ նենգութեամբ [4]: • Այլ որպէս
ընտրեցաք յԱստուծոյ հաւատարիմ լինել աւետարանին,
նոյնպէս և խօսիմք․ ոչ իբրև մարդկան հաճոյ լինել՝ այլ
5 Աստուծոյ, որ քննէն զսիրտս մեր [5]: • Զի ոչ երբէք
բանիւք ողոքանաց եղեաք առ ձեզ, որպէս և դուք իսկ
գիտէք․ և ոչ 'ի պատճառս ագահութեան, որպէս և
6 Աստուած վկայ է [6]․ • Եւ ոչ խնդրեաք փառս 'ի մարդ-
7 կանէ, ոչ 'ի ձէնջ և ոչ յայլոց [7]: • Կարող էաք իբրև
Քրիստոսի առաքեալս ծանրանալ [8], այլ եղեաք հեզք 'ի միջի
ձերում՝ որպէս դայեակ մի՝ որ սնուցանիցէ մանկունս [9]․
8 • Նոյնպէս և մեք գթացաք 'ի ձեզ: հաճոյ թուէր մեզ
տալ ձեզ ոչ միայն զաւետարանն Աստուծոյ, այլ և զանձինս
9 մեր․ քանզի սիրելիք մեր եղերուք [10]: • Յիշէք Եղբարք՝
զվաստակն մեր և զջան․ զի զցայգ և զցերեկ գործեաք
վասն չծանրանալոյ ումեք 'ի ձէնջ․ և քարոզեցաք ձեզ
10 զաւետարանն Աստուծոյ [11]: • Դուք ինքնին վկայէք՝ և
Աստուած․ որպէս սրբութեամբ և արդարութեամբ և
11 անբծութեամբ՝ ձեզ հաւատացելոցդ եղեաք [12]․ • Որպէս
և գիտէք իսկ․ զի զիւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ իբրև հայր
12 զորդիս․ • Մխիթարեաք և սփոփեցաք․ և դնէաք վկայ-
ութիւն գնալ ձեզ արժանապէս Աստուծոյ, որ կոչեացն
զձեզ յիւր արքայութիւնն և 'ի փառս [13]:

[1] Հռ. 2.7. Փիլ. 3.20. Տիտ. 2.13: 2.Պետ. 3.12. Յայ. 1.7. Գործ. 1.11: 1.Թես. 4.16: 2.Թես. 1.7. Գործ. 2.24. Մատ. 3.7. Հռ. 5.9: 1.Թես. 5.9:
[2] 1.Թես. 1.5. 9.
[3] Գործ. 16.22: 1.Թես. 1.5. Գործ. 17.2. Փիլ. 1.30. Կող. 2.1.
[4] Հռմր. 5: 2.Կոր. 7.2: 2.Պետ. 1.16:
[5] 1.Կոր. 7.25: 1.Տիմ. 1.11. 12: 1.Կոր. 9.17. Գաղ. 2.7. Տիտ. 1.3. Գաղ. 1.10. Առ. 17.3. Հռ. 8.27.
[6] Գործ. 20.33: 2.Կոր. 2.17: 4.2: 7.2: 12.17. Հռ. 1.9.
[7] Յհ. 5.41, 44: 12.43: 1.Տիմ. 5.17:
[8] 1.Կոր. 9.4. 6. 12.18: 2.Կոր. 10.1. 2.10. 11:13.10: 2.Թես. 3.9. Փիլիմ-ն. 8. Ն. 9: 2.Կոր. 11.9: 12.13.14: 2.Թես. 3.8: 1.Կոր. 9.1.2.5:
[9] 1.Կոր. 2.3: 9.22: 2.Կոր. 13.4: 2.Տիմ. 2.24.
[10] Հռ. 1.11: 15.29: 2.Կոր. 12.15.
[11] Գործ. 20.34: 1.Կոր. 4.12: 2.Կոր 11.9: 2.Թես. 3.8: 2.Կոր. 12.13.14.
[12] 1.Թես. 1.5: 2.Կոր. 7.2: 2.Թես. 3.7.
[13] Եփե. 4.1. Փիլ. 1.27. Կող. 1.10: 1.Թես. 4.1: 1.Կոր. 1.9: 1.Թես. 5.24: 2.Թես. 2.14; 2.Տիմ. 1.9.

Վասն այնորիկ և մեք գոհանամք զԱստուծոյ անպակաս՝ 13
զի առեալ զլուր բանին Աստուծոյ առ 'ի մէնջ ընկա-
լարուք, ոչ իբրև զբան մարդկան, այլ որպէս ճշմարտիւ
զբան Աստուծոյ. որ և յաջողեալ իսկ է 'ի ձեզ հաւատա-
ցելոց[1]: • Զի դուք նմանող եղերուք եղբարք՝ 14
եկեղեցեացն Աստուծոյ՝ որ են 'ի Հրէաստանի 'ի Քրիստոս
Յիսուս. զի զնոյն չարչարանս չարչարեցայք և դուք 'ի ձե-
րոց ազգականաց. որպէս և նոքայն 'ի Հրէից[2]. • Որք 15
և զՏէրն Յիսուս սպանին՝ և զմարգարէսն[3], և զմեզ հա-
լածեցին, և Աստուծոյ յաչոյ եղին[4]. և ամենայն մարդկան
հակառակ եղեն[5]. • Եւ արգելուին զմեզ խօսել հեթա- 16
նոսաց[6]. զի ապրեսցին[7]. զի կատարեսցեն զմեղս իւրեանց
յամենայն ժամ. քանզի հասեալ է 'ի վերայ նոցա բար-
կութիւն մինչև իսպառ[8]:

Այլ մեք՝ եղբարք՝ թէպէտ և որբ մնացաք 'ի ձէնջ 17
առ ժամանակ մի, երեսօք՝ և ոչ սրտիւք. առաւել ևս
փութացաք տեսանել զերեսս ձեր մեծաւ ցանկութեամբ[9]:
• Վասն այսորիկ կամեցայ գալ առ ձեզ ես Պօղոս՝ 18
միանգամ և երկիցս, և խափանեաց զմեզ սատանայ[10]: •
Քանզի ո՞վ է մեր յոյս կամ խնդութիւն կամ պսակ 19
պարծանաց մերոց. եթէ ոչ դուք 'ի Տէր՝ առաջի Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 'ի նորա գալստեանն[11]: • Զի 20
դուք էք փառք մեր և խնդութիւն:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

Վասն որոյ ոչ ևս ունիմք ժոյժ, զի բարւոք թուեցաւ 1
մեզ միայն մնալ յԱթէնս[12]: • Եւ առաքեցաք զՏիմոթէոս 2
զեղբայր մեր և զգործակից աւետարանին՝ Աստուծոյ և
հօրն Քրիստոսի, հաստատել զձեզ՝ և մխիթարել վասն
հաւատոյն ձերոյ[13]: • Զի մի՛ տագնապեսջիք 'ի նեղու- 3
թիւնս յայսոսիկ. քանզի դուք ինքնին իսկ գիտէք, զի
'ի սոյն կամք[14]: • Քանզի մինչ առ ձեզն իսկ էաք՝ 4
յառաջագոյն ասէաք ձեզ, թէ նեղութիւնք հասանելոց են
'ի վերայ մեր. որպէս և եղև իսկ՝ և գիտացիք[15]: • Վասն 5
այնորիկ և ես զի ոչ ևս ունէի ժոյժ՝ առաքեցի գիտել

[1] 1.Թես. 1, 3. Մատ. 10,40. Գաղ. 4,14: 2.Պետ. 3, 2. [2] Գաղ. 1,22. Գործ.17,5.13. Եբր. 10,33. 34. [3] Գործ.2,23: 3. [4] 15: 5,30: 7,52: Մատ. 5,12: 23. 34,37. Ղուկ. 13,33. 34. Գործ. 7,52. [5] Եփ. 3, 6. [6] Ղուկ. 11,52. Գործ. 13,50: 14,5. 19: 17,5.13: 18,12: 19,9: 22,21. 22. [7] Ծն. 15,16. Մատ. 23,32. [8] Մատ. 24, 6. 14: [9] 1.Կոր. 5, 3. Կող. 2, 5: 1.Թես.3,10. [10] Հռոմ. 1,13: 15,22: [11] 2.Կոր. 1,14. Փիլ. 2,16: 4, 1. Առ. 16,31: 1.Կոր.15,23: 1.Թես.1,13. Յով. 1,7: 22. 12. [12] Հռոմ. 5. Գործ. 17,15. [13] Հռոմ. 16,21: 1.Կոր.16,10: [14] 2.Կոր. 1,19. Եփե. 3,13. Գործ. 9,16: 14,22: 20,23: 21,11: 1.Կոր.4,9: 2.Տիմ.3,12: 1.Պետ.2,21. [15] Գործ.20,24.

զհաւատսն ձեր · գուցէ արդեօք փորձեաց և զձեզ փորձիչն,
6 և ընդունայն լինիցի ջանն մեր[1]: ● Բայց արդ՝ իբրև
եկն տիմոթէոս 'ի ձէնջ առ մեզ, և ետ մեզ զաւետիս
հաւատոյն ձերոյ և զսիրոյ, զի ունիք 'ի մտի զյիշատակս
մեր բարեաց յամենայն ժամ. ցանկացեալ էք տեսանել
7 զմեզ՝ որպէս և մեք զձեզ[2]. ● Վասն այնորիկ մխիթարեցաք
'ի ձեզ եղբարք՝ 'ի վերայ ամենայն վշտաց և նեղութեանց
8 ձերոց՝ 'ի ձեռն հաւատոյն ձերոյ[3]. ● Զի այժմ կենդանի
9 եմք՝ եթէ դուք հաստատուն կայցէք 'ի Տէր[4]: ● Զինչ
կարեմք գոհութիւն մատուցանել Աստուծոյ վասն ձեր,
'ի վերայ ամենայն խնդութեանն, զոր խնդամք վասն ձեր
10 առաջի Աստուծոյ մերոյ[5]. ● Զցայգ և զցերեկ առաւել ևս
աղաչեմք՝ տեսանել զերեսս ձեր, և հաստատել զպակասու-
11 թիւն հաւատոյն ձերոյ[6]: ● Այլ ինքն Աստուած և
հայր մեր՝ և Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ ուղղեսցէ զճանա-
12 պարհս մեր առ ձեզ[7]: ● Եւ զձեզ ինքն Տէր բազմապատիկս
և առաւելս արասցէ սիրով ընդ միմեանս և առ ամենեսին՝
13 որպէս և մեք 'ի ձեզ[8]. ● Հաստատել զսիրտս ձեր
անարատս 'ի սրբութիւն առաջի Աստուծոյ և հօր մերոյ
'ի գալստեանն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի հանդերձ
ամենայն սրբովք իւրովք[9]:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ:

1 Այսուհետև եղբարք՝ աղաչեմք զձեզ և մխիթարեմք
'ի Քրիստոս Յիսուս. զի որպէս ընկալարուք 'ի մէնջ, թէ
որպէս պարտ իցէ ձեզ գնալ՝ և հաճոյ լինել Աստուծոյ.
որպէս և գնայքդ իսկ, զի ևս քան զևս յաւելուցուք
2 'ի նոյն[10]: ● Եւ գիտէք՝ թէ որպիսի պատուիրանս
տուաք ձեզ 'ի Տէր Յիսուս:
3 Զի այս են կամք Աստուծոյ, սրբութիւն ձեր. 'ի բաց լինել
4 ձեզ 'ի պոռնկութենէ[11]. ● Գիտել իւրաքանչիւրումեք
5 'ի ձէնջ զիւր աման ստանալ սրբութեամբ և պատուով[12].
6 ● Մի 'ի ցաւս ցանկութեան որպէս և այլ հեթանոսք՝ որ
ոչ գիտեն զԱստուած[13]: ● Մի զանցանել և զրկել յիրի-

[1] Հռ. 1: 1.Կոր. 7. 5: 2.Կոր.11. 3. Գաղ. 2. 2: 4.11. Փիլ. 2.16.
[2] Գոր.18.1. 5. Փիլ. 1. 8:
[3] 2.Կոր. 1. 4: 7. 6. 7.13.
[4] Փիլ. 4. 1:
[5] 1.Թես. 1. 2.
[6] Գոր. 26. 7: 2.Տիմ. 1. 3. Հռ. 1.10. 11: 15.32: 1.Թես. 2.17: 2.Կոր.13. 9. 11. Կող. 4.12.
[7] Մր. 1. 3:
[8] 1.Թես.4.10: 4.9: 5.15: 2.Պետ.1. 7:
[9] 1.Կոր. 1. 8. Փիլ. 1.10: 1.Թես.5.23: 2.Թես.2.17: 1.Յով. 3.20. 21. Զաք. 14. 5. Յուդայ. 14.
[10] Փիլ. 1.27. Կող. 2. 6: 1.Թես.2.12. Կող. 1.10.
[11] Հռ. 12. 2. Եփ. 5.17: 5.27: Կոր. 6.15. 18. Եփ. 5. 3. Կող. 3. 5.
[12] Հռ. 6.19: 1.Կոր. 6.15. 18.
[13] Կող. 3.5. Հռ.1. 24.26. Եփ.4.17.18: 1.Կոր.15.34. Գաղ.4.8. Եփ.2.12: 4.18: 2.Թես.1.8.

յայդմիկ զեղբայր իւր. քանզի վրէժխնդիր է Տէր 'ի վերայ
ամենայնի այդորիկ. որպէս յառաջագոյն ասացաք ձեզ և
եդաք վկայութիւն[1]: • Քանզի ոչ կոչեաց զմեզ Աստ- 7
ուած 'ի պղծութիւն՝ այլ 'ի սրբութիւն[2]: • Այսու 8
հետև որ անարգէ, ոչ զմարդ անարգէ, այլ զԱստուած՝
որ և ետ զհոգին սուրբ 'ի ձեզ[3]:

Այլ վասն եղբայրսիրութեան՝ չէ ինչ պիտոյ գրել առ 9
ձեզ. զի դուք ինքնին իսկ աստուածուսոյցք էք առ 'ի մի-
մեանս սիրելոյ[4]: • Քանզի և առնէք իսկ զդոյն յամենայն 10
եղբարս որ են յամենայն կողմանս Մակեդոնիացւոց: Աղաչեմք
զձեզ եղբարք՝ առաւել ևս առաւելուլ և առատանալ.
հանդարտել[5]: • Եւ գործել զիւրաքանչիւր. և գործել 11
ձեռօք ձերովք, որպէս և պատուիրեցաք ձեզ[6], զի գնայ-
ցէք պարկեշտութեամբ առ արտաքինսն՝ և մի' իւիք կա-
րօտեալք իցէք[7]:

Ո՛չ կամիմ եղբարք՝ եթէ ագէտք իցէք վասն ննջե- 12
ցելոցն. զի մի' տրտմիցիք որպէս և այլքն՝ որոց ոչ գոյ
յոյս[8]: • Եթէ հաւատամք՝ եթէ Յիսուս մեռաւ և 13
յարեաւ. նոյնպէս և Աստուած զննջեցեալսն 'ի ձեռն
Յիսուսի ածցէ ընդ նմա[9]: • Բայց զայս ասեմք Տեառն 14
բանիւ, եթէ մեք՝ որ կենդանիքս եմք մնացեալքս՝ 'ի գա-
լստեանն Տեառն ոչ ժամանեմք ննջեցելոցն[10]: • Զի 15
ինքնին Տէր հրամանաւ, 'ի ձայն հրեշտակապետի և 'ի փող
Աստուծոյ իջանէ յերկնից. և մեռեալք 'ի Քրիստոս յարի-
ցեն յառաջագոյն[11]: • Ապա և մեք որ կենդանիքս 16
մնացեալ իցեմք՝ նոքօք հանդերձ յափշտակեսցուք ամպովք
ընդ առաջ Տեառն յօդս. և այնպէս յամենայն ժամ ընդ
Տեառն լինիցիմք[12]: • Այսուհետև մխիթարեցէք զմի- 17
մեանս բանիւքս այսոքիւք[13]:

Գլուխ Հինգերորդ:

Այլ վասն ժամուց և ժամանակաց եղբարք՝ չէ ինչ 1
պիտոյ գրել առ ձեզ[14]: • Զի դուք ինքնին իսկ ստոյգ 2

[1] Ղևտ.19.11. 13: 1.Կոր. 6. 8: 2.Թես.1. 8. [2] Ղևտ.11.44: 19. 2: 1.Կոր. 1. 2. Եբր. 12.14: 1.Պետ.1.14. 15. [3] Ղուկ. 10.16: 1.Կոր. 2.10: 7.40: 1.Յովհ. 3.24: [4] 1.Թես. 5. 1. Երե. 31.34. Յովհ. 6.45: 14.26. Եբր. 8.11: 1.Յովհ. 2.20. 27. Մատ. 22.39. Յովհ. 13.34: 15.12. Եփէ. 5. 2: 1.Պետ. 4. 8: 1.Յովհ. 3.11. 23: 4.21: [5] 1.Թես. 1. 7: 3.12: [6] 2.Թես. 3.11: 1.Պետ. 4.15. Գործ. 20.35. Եփէ. 4.26: 2.Թես. 3. 7. 8.12. [7] Հռոմ. 13.13: 2.Կոր. 8.21. Կող. 4. 5: 1.Պետ. 2.12. [8] Ղևտ.19.28: 2.Օրէ.14. 1. 2: 2.Թագ.12.20. Եփէ.2.12. [9] 1.Կոր.15.13.18.23: 1.Թես.3.13. [10] 3.Թագ.13.17.18: 20.35: 1.Կոր.15.51. [11] Մատ.24.30.31. Գործ.1.11: 2.Թես.1.7: 1.Կոր.15.51: 15.23.52: [12] 1.Կոր.15.51. Գործ.1.9. Յայտ.11.12. Յովհ.12.26: 14.3: 17.24: [13] 1.Թես.5.11. [14] Մատ.24.3.36. Գործ.1.7: 1.Թես.4.9.

գիտէք, թէ օրն Տեառն իբրև զգող գիշերի՝ այնպէս
3 հասանէ[1]: • Յորժամ ասիցեն թէ խաղաղութիւն և
շինութիւն է, յայնժամ յանկարծակի հասցէ նոցա սա-
4 տակումն՝ որպէս և երկն յղւոյ, և մի՛ ապրեսցին[2]: • Այլ
դուք եղբարք ո՛չ էք 'ի խաւարի՝ թէ օրն ձեր իբրև
5 զգող 'ի վերայ հասանիցէ[3]. • Զի ամենեքին դուք որ-
դիք լուսոյ էք՝ և որդիք տունջեան. ոչ եմք գիշերոյ՝ ոչ եմք
6 խաւարի[4]: • Ապա մի՛ զքնով անկանիցիմք՝ որպէս և
7 այլքն. այլ արթունք և զուարթունք եղիցուք[5]: • Զի
որ ննջենն՝ գիշերի ննջեն, և որ արբենանն՝ գիշերի արբենան[6]:
8 • Այլ մեք զի տունջեան եմք, արթունք եղիցուք, և
զգեցցուք զզրահն հաւատոյ և զսիրոյ, և դիցուք զսաղաւարտն
9 յուսոյն փրկութեան[7]: • Զի ո՛չ եդ զմեզ Աստուած
'ի բարկութիւն, այլ 'ի փրկութիւն կենդանութեան 'ի ձեռն
10 Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[8]. • Որ մեռաւն վասն
մեր. զի եթէ արթունք իցեմք՝ և եթէ ննջիցեմք, նովաւ
11 հանդերձ կեցցուք[9]: • Վասն որոյ մխիթարեցէք զմիմեանս,
և շինեցէք զիրեարս՝ որպէս և առնէքդ իսկ[10]:
12 Աղաչեմք զձեզ եղբարք՝ ճանաչել զվաստակաւորս և
13 զվերակացուս ձեր 'ի Տէր, և զխրատիչս ձեր[11]: • Եւ հա-
մարեսջիք զնոսա արժանիս առաւել սիրոյ՝ վասն գործոյ նոցա.
14 խաղաղութիւն արարէք ընդ միմեանս[12]: • Աղաչեմք
զձեզ եղբարք՝ խրատեցէք զստահակս, մխիթարեցէք զկար-
ճամիտս, պատսպարան լերուք տկարաց, երկայնամի՛տ լե-
15 րուք առ ամենեսեան[13]: • Զգո՛յշ լերուք՝ գուցէ ոք չարի
չար հատուցանիցէ. այլ յամենայն ժամ զբարեաց զհետ
16 երթա՛յք առ միմեանս և առ ամենեսեան[14]: • Յամենայն
17 ժամ ուրա՛խ լերուք[15]: • Անդադար աղօ՛թս արարէք[16]:
18 • Յամենայնի գոհացարո՛ւք. զի այս են կամք Աստուծոյ
19 Քրիստոսիւ Յիսուսիւ 'ի ձեզ[17]: • Զհոգին մի՛ շիջու-
20 ցանէք[18]: • Զմարգարէութիւնս մի՛ արհամարհէք[19]: •

[1] Մտթ. 24.43. 44: 25.13. Ղուկ. 12.39. 40: [2] 2.Պետ.3.10. Յայտ. 3. 3: 16.15. [3] Եսա. 13. 6. —9. Ղուկ. 17.27. 28. 29:21. 34.35: 2.Թես.1. 9. Եբր. 13.21. Ովս. 13.13. Հռ. 13.12. 13: 1.Յոհ. 2. 8. [4] Եփ. 5. 8. [5] Մտթ. 25. 5: 24.42:25.13. Հռ. 13.11. —13: 1.Պետ.5. 8. [6] Ղուկ. 21.34. 36. Հռ. 13.13: 1.Կոր.15.34. Եփ. 5.14. Գաղ. 2.15. [7] Եսա. 59.17. Եփ. 6.14. —17. [8] Հռ. 9.22: 1.Թես. 1.10: 1.Պետ. 2. 8. Յուդայ. 4: 2.Թես. 2.13. 14. [9] Հռ.14.8. 9: 2.Կոր. 5.15.

[10] 1.Թես. 4.18. [11] 1.Կոր.16.18. Փիլ.2.29: 1.Տիմ.5.17: Եբր.13.7.17. [12] Մրկ.9.49: [13] 2.Թես. 3.11.12. Եբր. 12.12. Հռ. 14.1: 15.1. Գաղ. 6.1.2:5.22. Եփ. 4.2. Կող. 3.12:2. Տիմ.4.2. [14] Ղեւ. 19.18. Առակ.20.22: 24.29. Մտթ.5.39.44. Հռ.12.17: 1.Կոր.6.7. 1.Պետ.3.9. Գաղ. 6.10: 1.Թես.3.12: [15] 2.Կոր.6.10. Փիլ.4.4. [16] Ղուկ.18.1: 21.36. Հռ.12.12. Եփ.6.18. Կող. 4.2: 1.Պետ.4.7. [17] Եփ.5.20. Կող.3.17. [18] Եփ.4.30: 1.Տիմ.4.14: 2.Տիմ.1.6: 1.Կոր.14.30: [19] 1.Կոր.14.1.39.

[1] 1.Կոր. 2.11. Զամենայն ինչ փորձեցէք, զբարին ընկալարուք[1]։ • Յա- 21
15: մենայն իրաց չարաց 'ի բաց կացէք[2]։ • Եւ ինքն Աստուած 22
1.Յով. 4. 1. Փիլ. 4. 8: խաղաղութեան սուրբ արասցէ զձեզ համօրէն. և բովանդակ 23
[2] 1.Թես. 4.12. ձեր ոգի և շունչ և մարմին՝ անարատ 'ի գալստեան Տեառն
[3] Փիլ. 4. 9: մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի պահեսցի[3]։ • Հաւատարիմ է 24
1.Թես. 3.13: որ կոչեացն զձեզ, որ և արասցէ զնոյն[4]։ • Եղբարք՝ 25
1.Կոր. 1. 8. աղօթս արարէք և 'ի մեր վերայ[5]։ • Ողջոյն տացէք եղբարց 26
[4] 1.Կոր. 1. 9: ամենեցուն 'ի համբոյր սրբութեան[6]։ • Երդմնեցուցանեմ 27
10.13: զձեզ 'ի Տէր՝ ընթեռնուլ զթուղթդ առաջի ամենայն եղ-
2.Թես. 3. 3. [5] Կող. 4. 3: բարց սրբոց[7]։ • Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս- 28
2.Թես. 3. 1. տոսի ընդ ձեզ. ամէն[8]։

[6] Հռով. 16.16. [7] Կող. 4.16: 2.Թես. 3.14. [8] Հռով. 16.20. 24: 2.Թես. 3.18.

Առ Թեսաղոնիկեցիս առաջին թուղթն՝ գրեցաւ յԱթենայ։

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին :

1 Պօղոս և Սիղուանոս և Տիմոթէոս՝ եկեղեցւոյդ Թեսաղոնի-
կեցւոց՝ յԱստուած Հայր մեր և 'ի Տէր Յիսուս Քրիստոս [1]:
2 Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ
մերմէ, և 'ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ [2]:
3 Գոհանալ պարտիմք զԱստուծոյ յամենայն ժամ վասն ձեր
եղբարք՝ որպէս և արժան իսկ է. զի ևս քան զևս աճէ հա-
ւատքն ձեր, և յաճախէ սէր իւրաքանչիւր ամենեցուն ձեր
4 առ միմեանս [3]: • Որպէս և մեզ ձեօք պարծել յեկեղեցիսն
Աստուծոյ՝ վասն համբերութեան ձերոյ և հաւատոյ՝ յամենայն
հալածանս ձեր և 'ի նեղութիւնս, որում դուքն համբերէք [4].
5 • Յօրինակ արդար դատաստանին Աստուծոյ. արժանի լինել
ձեզ արքայութեանն Աստուծոյ, վասն որոյ և զճգնութիւնդ
6 կրէք [5]: • Եթէ պարտ է առաջի Աստուծոյ՝ հատուցա-
7 նել նեղչացն ձերոց նեղութիւն [6]. • Եւ ձեզ նեղելոցդ
հանգիստ ընդ մեզ՝ 'ի յայտնութեանն Տեառն մերոյ Յիսու-
8 սի, յերկնից հրեշտակօք զօրութեան իւրոյ [7]. • 'Ի բոց
հրոյ առնուլ զվրէժս յայնցանէ՝ որք ոչ ճանաչեն զԱստ-
ուած, և որ ոչ հնազանդին աւետարանին Տեառն մերոյ Յիսուսի
9 Քրիստոսի [8]: • Որք տայցեն վրէժս 'ի սատակումն յաւի-
տենից՝ յերեսաց Տեառն՝ և 'ի փառաց զօրութեան նորա [9].
10 • Յորժամ գայցէ փառաւոր լինել 'ի մէջ սրբոց իւրոց,
և սքանչելի 'ի մէջ ամենայն հաւատացելոց. զի հաւատարիմ
եղև վկայութիւնն մեր 'ի վերայ ձեր յաւուր յայնմիկ [10]:
11 • Յոր և աղօթս առնեմք վասն ձեր յամենայն ժամ, զի զձեզ

[1] 2.Կր. 1.19: 1.Թե. 1. 1.
[2] 1.Կր. 1. 3:
[3] 1.Թե. 1. 2. 3: 3.6.9: 2.Թե. 2.13:
[4] 2.Կր. 7.14: 9. 2: 1.Թե. 2.19. 20: 1. 3: 2.14.
[5] Փլ. 1.28: 1.Թե. 2.14.
[6] Յայ. 6.10.
[7] Յայ. 14.13: 1.Թե. 4.16. Յուդայ. 14.
[8] Եբր. 10.27: 12.29: 2.Պե. 3. 7. Յայ. 21. 8. Սղ. 78. 6: 1.Թե. 4. 5. Հռ. 2. 8.
[9] Փլ. 3.19: 2.Պե. 3. 7:
[10] 2.Օր. 33. 2. Ես. 2.19: 2.Թե. 2. 8. Սղ. 88. 7: 67.35.

արժանիս արասցէ կոչմանն ձերում Աստուած մեր՝ մինչև
լցցէ զամենայն հաճութիւն բարութեան, և զգործս
հաւատոցն զօրութեամբ[1]: • Զի փառաւոր լիցի անուն 12
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 'ի ձեզ՝ և դուք 'ի
նմա, ըստ շնորհացն Աստուծոյ մերոյ և Տեառն Յիսուսի
Քրիստոսի[2]:

Գլուխ Երկրորդ:

Աղաչեմ զձեզ՝ եղբարք վասն գալստեանն Տեառն մերոյ 1
Յիսուսի Քրիստոսի, և մերոյ ժողովելոյն առ նա[3]: • Մի 2
վաղվաղակի խռովել ձեզ 'ի մտաց՝ և մի՛ զարհուրել, մի՛
հոգւով և մի՛ բանիւ և մի՛ թղթովք՝ իբրև թէ 'ի մէնջ.
որպէս թէ եկեալ հասեալ իցէ օրն Տեառն[4]: • Մի 3
ոք զձեզ խաբեսցէ՝ և մի՛ իւիք իրօք. զի եթէ ոչ
նախ եկեսցէ ապստամբութիւնն, և յայտնեսցի մարդն անօրէ-
նութեան՝ որդին կորստեան[5], • Հակառակորդն հպար- 4
տացեալ 'ի վերայ ամենայնի, որ անուանեալ իցէ աստուած,
կամ պաշտօն. մինչև նստել նմա 'ի տաճարին Աստուծոյ,
և ցուցանել զանձն թէ աստուած իցէ[6]: • Ո՞չ յիշէք 5
զի մինչ առ ձեզն իսկ էի՝ ասէի զայս: • Եւ արդ դուք 6
ինքնին գիտէք զայն՝ որ ունին յայտնել նմա յիւրում
ժամանակի: • Զի խորհուրդն անօրէնութեան արդէն 7
իսկ զօրանայ. բայց յայնժամ մինչ 'ի միջոյ բարձցի՝ որ
այժմդ ունի[7]: • Եւ ապա յայտնեսցի անօրէնն. զոր 8
Տէր Յիսուս սատակեսցէ հոգւով բերանոյ իւրոյ, և խափանեսցէ
յայտնութեամբ գալստեանն իւրոյ[8]: • Որոյ գալուստն 9
ըստ ազդեցութեան սատանայի է, ամենայն զօրութեամբ
և նշանօք և արուեստիւք ստովք[9], • Եւ ամենայն 10
պատրանօք անիրաւութեան 'ի վերայ կորուսելոյն[10]. փոխանակ
զի զսէրն ճշմարտութեան ոչ ընկալան՝ զի ապրեսցին, և
վասն այնորիկ առաքեսցէ նոցա Աստուած ազդեցութիւն
մոլորութեան՝ հաւատալ նոցա ստութեանն[11]: • Զի 11
դատապարտեսցին ամենեքեան՝ որ ոչ հաւատացին ճշմարտու-
թեանն, այլ հաճեցան ընդ անօրէնութիւնն[12]:

Այլ մեք պարտիմք գոհանալ զԱստուծոյ յամենայն ժամ 12

[1] Հռոմ. 5: 1.Թես.1, 3: [2] 1.Պետ 1. 7: 4.14: [3] 1.Թես.4.16. Մատ. 24.31. Մար. 13.27: 1.Թես. 4.17. [4] Մատ. 24. 4. Եփե. 5. 6: 1.Յով. 4. 1. [5] Մատ. 24. 4. Եփե. 5. 6: 1.Տիմ. 4. 1. Դան. 7.25: 1.Յով. 2.18. Յայ. 13.11. Յով. 17.12. [6] Եզ. 14.13. Եզե. 28. 2. 6. 9. Դան. 7.25: 11.36. Յայ. 13. 6: 1.Կոր. 8. 5: [7] 1.Յով. 2.18: 4. 3. [8] Դան.7.10.11. Յոբ. 4. 9. Եսա. 11. 4. Ովս. 6. 5. Յայ. 2.16: 19.15.20.21: 2.Թես.1.8.9. Եբր. 10.27. [9] Յով. 8.41. Եփե. 2.2. Յայ. 13.23: 2.Օրէ.13. 1. Մատ. 24.24. Յայ. 13.13: 19.21: [10] 2.Կոր. 2.15: 4. 3. [11] Հռոմ. 1.24: 3.Թագ.22.22. Եզե. 14. 9. Մատ. 24, 5.11: 1.Տիմ. 4. 1. [12] Հռոմ.1.32.

վասն ձեր եղբա՛րք սիրելեալք 'ի Տեառնէ . զի ընտրեաց
զմեզ Աստուած 'ի սկզբանէ 'ի փրկութիւն՝ սրբութեամբ
13 Հոգւոյն՝ և հաւատովքն ճշմարտութեան [1]. • Յոր և
կոչեացն զձեզ աւետարանաւն մերով 'ի փրկութիւն փառացն
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի [2]:
14 Այսուհետև եղբարք հաստատուն կացէք՝ և պի՛նդ կալարուք
զաւանդութիւնսն՝ զոր ուսարուք , եթէ բանիւ և եթէ
15 թղթով մերով [3]: • Այլ ինքն Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս
և Աստուած և հայր մեր , որ սիրեացն զմեզ՝ և ետ մեզ
մխիթարութիւն յաւիտենից՝ և յոյս բարեաց շնորհօք [4], •
16 Մխիթարեսցէ զսիրտս ձեր՝ և հաստատեսցէ յամենայն բանս
և 'ի գործս բարութեան [5]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

1 Այսուհետև եղբարք՝ աղօթս արարէք 'ի վերայ մեր ,
զի բանն Տեառն ընթանայցէ . և փառաւոր լինիցի յամենայն
2 տեղիս՝ որպէս և առ ձեզ [6]. • Զի ապրեսցուք յանօ-
րինաց և յանզգամաց մարդոց . զի ոչ ամենեցուն են հաւատք [7]:
3 • Այլ հաւատարիմ է Տէր , որ և հաստատեսցէ զձեզ՝ և
4 պահեսցէ 'ի չարէ անտի [8]: • Վստահ եմք 'ի ձեզ Տերամբ ,
թէ զոր պատուիրեցաքն ձեզ , և առնէք՝ և առնիցէք [9]: •
5 Այլ Տէր ուղղեսցէ զսիրտս ձեր 'ի սէրն Աստուծոյ՝ և
'ի համբերութիւնն Քրիստոսի [10]:
6 Պատուիրեմ ձեզ եղբարք յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի , խորշել ձեզ յամենայն եղբօրէ՝ որ ստահակն
գնայցէն . և ոչ ըստ աւանդութեանն՝ զոր ընկալարուք
7 'ի մէնջ [11]: • Զի դուք ինքնին գիտէք՝ թէ որպէս պարտ
է ձեզ նմանել մեզ . և ոչ երբէք ստահակեցաք առ ձեզ [12].
8 • Եւ ոչ ձրի զուրուք հաց կերաք , այլ ջանիւ և վաս-
տակով զցայգ և զցերեկ գործէաք՝ վասն չծանրանալոյ ումեք
9 'ի ձէնջ [13]: • Ո՛չ եթէ չունէաք իշխանութիւն . այլ
զի զանձինս օրինակ տայցուք ձեզ՝ նմանօղս լինել մեզ [14]:
10 • Քանզի մինչդեռ առ ձեզն իսկ էաք՝ զայս պատուիրէաք
ձեզ , թէ որ ոչն կամիցի գործել՝ և կերիցէ մի՛ [15]: •

[1] 2 Թես.1. 3: 1.Թես.1. 4. Եփ. 1. 4. Ղուկ. 1.75: 1.Պետ. 1. 2.
[2] Յովհ. 17.22: 1.Թես.2.12: 1.Պետ. 5.10:
[3] 1.Կոր.16.13. Փիլ. 4. 1: 1.Կոր.11. 2: 2.Թես. 3. 6:
[4] 2.Թես.1.1. 2: 1.Յովհ. 4.10. Յայտ. 1. 5: 1.Պետ.1. 3:
[5] 1.Կոր. 1. 8: 1.Թես.3.13: 1.Պետ. 5.10.
[6] Եփ. 6.19. Կող. 4. 3: 1.Թես.5.25.
[7] Հռ. 15.31. Գործ. 28.24. Հռ. 10.16:
[8] 1.Կոր. 1. 9: 1.Թես.5.24. Յովհ. 17.15: 2.Պետ.2. 9:
[9] 2.Կոր. 7.16. Գաղ. 5.10:
[10] 1.Մն. 29. 16: 1.Թես.1. 3.
[11] Հռ. 16.17. Հ-ր. 14: 1.Տիմ. 6. 5: 2.Յովհ. 10: 1.Կոր. 5.11: 13: 1.Թես. 4.11: 5.14. Հ-ր. 11: 12:14: 2.Թես.2.15.

[12] 1.Կոր.4.16: 11.1: 1.Թես.1.6.7: 2.10. [13] Գործ.18.3: 20.34: 2.Կոր.11.9: 1.Թես.2.9:
[14] 1.Կոր.9.6: 1.Թես.2.9. Հ-ր.7. [15] Ծն.3.19: 1.Թես.4.11.

[1] Ձօմր. 6: Արդ լսեմք զոմանց 'ի ձէնջ՝ թէ ստահակութեամբ գնան . գործ 11
1.Թես.4.11: ինչ ոչ գործեն , այլ յուլացեալ՝ հետաքրքիր շրջին [1]: *
1.Տիմ.5.13: Այնպիսեացն պատուէր տամք՝ և աղաչեմք 'ի Տէր Յիսուս 12
1.Պետ.4.15. Քրիստոս , զի հանդարտութեամբ գործեսցեն՝ և զիւրեանց
[2] 1.Թես.4.11. հաց կերիցեն [2]: * Այլ դուք եղբարք՝ մի ձանձրանայք 13
Եփե. 4.28. զբարիս գործել [3]: * Ապա եթէ ոչ ոք հնազանդեսցի 14
[3] Գաղ. 6.9. բանիս մերում թղթովդ այդուիկ , դուք նշանակեսջիք
[4] Մատ. 18.17: զնա . և մի խառնակեսջիք ընդ նմա՝ զի պատկառեսցէ [4]:
1.Կոր.5.9.11.
Ձօմր. 6. * Բայց մի իբրև զթշնամի համարիջիք՝ այլ խրատեսջիք 15
[5] Ղևտ.19.17: իբրև զեղբայր [5]: * Եւ ինքն Տէր խաղաղութեան՝ տացէ 16
1.Թես.5.14. ձեզ խաղաղութիւն յամենայն ժամ յամենայն իրս : Տէր
Տիտ. 3.10. ընդ ամենեսին ընդ ձեզ [6]:
[6] Հռով. 15.33:
16.20: Ողջոյն իմոյ ձեռին Պօղոսի է , որ է նշանակ . յամենայն 17
1.Կոր.14.33: թուղթս այսպէս գրեմ [7]: * Շնորհք Տեառն մերոյ 18
2.Կոր.13.11: Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ամենեսին ձեզ . ամէն [8]:
1.Թես.5.23:
[7] 1.Կոր.16.21. Կող.4.18. [8] Հռով.16.24.

Առ Թեսաղոնիկեցիս Երկրորդ՝ Գրեցաւ յԱթենայ :

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԱՌԱՋԻՆ

Գլուխ Առաջին:

1 Պօղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի՝ ըստ հրամանի
փրկչին մերոյ Աստուծոյ՝ եւ Քրիստոսի Յիսուսի յուսոյն
2 մերոյ [1]. • Տիմոթէոսի որդւոյ սիրելւոյ հաւատովք. շնորհք
ողորմութիւն, խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ եւ 'ի Տեառ-
նէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ [2]:
3 Որպէս աղաչեցի զքեզ կալ յԵփեսոս՝ մինչ երթայի
'ի Մակեդոնիա. զի պատուէր տացես ոմանց չլինել օտար-
4 ուսմունս [3], • Եւ չհայել յառասպելս եւ 'ի տոհմաթիւս ան-
չափս. որ մանաւանդ խնդիրս յուզեն, եւ ոչ զտնտեսութիւն Աս-
5 տուծոյ հաւատովք [4]: • Քանզի գլուխ պատուիրանին սէր
է, 'ի սուրբ սրտէ՝ եւ 'ի մտաց բարեաց՝ եւ յանկեղծաւոր
6 հաւատոց [5]: • Յորոց ոմանք վրիպեցան՝ խոտորեալք յու-
7 նայնութիւն բանից [6]: • Կամին լինել վարդապետք օրինաց.
Ինքեանք ոչ իմանան զինչ խօսին՝ եւ ոչ վասն որոց պնդեալն
8 են [7]: • Գիտեմք՝ եթէ բարւոք են օրէնք՝ եթէ ոք
9 զնոսա օրինօքն կրեսցէ [8]: • Բայց զայս գիտասցէ զի
'ի վերայ արդարոյ օրէնք ոչ կան, այլ 'ի վերայ անօրինաց
եւ անհնազանդից՝ ամպարշտաց եւ մեղաւորաց՝ անսրբոց եւ
պղծոց, զհայր եւ զմայր անարգողաց, մարդասպանաց [9], •
10 Պոռնկաց, արուագիտաց, մարդելուզաց, ստոց, ստերդմնաց, եւ
եթէ այլ ինչ իցէ հակառակ ողջամիտ վարդապետութեանս [10].
11 • Որ ըստ աւետարանին փառաց երանելւոյն Աստուծոյ
է, որում եղէ ես հաւատարիմ [11]:

[1] Գործ. 9.15. Գաղ. 1.1.11: 1.Տիմ. 2.3: 4.10. Տիտ. 1.3: 2.10: 3.4. Յուդ. 25. Կող. 1.27.
[2] Գործ. 16.1: 1.Կոր. 4.17. Փիլ. 2.19: 1.Թես. 3.2. Տիտ. 1.4. Գաղ. 1.3: 2.Տիմ. 1.2: 1.Պետ. 1.2.
[3] Գործ. 20.1.3. Փիլ. 2.24. Գաղ. 1.6.7: 1.Տիմ. 6.3. 10:
[4] 1.Տիմ. 4.7: 6. 4.20: 2.Տիմ. 2.14. 16.23: Տիտ. 1.14: 3.9: 1.Տիմ. 6.4.
[5] Հռով. 13.8.10. Գաղ. 5.14: 2.Տիմ. 2.22:
[6] 1.Տիմ. 6.4.20. [7] 1.Տիմ. 6.4. [8] Հռով. 7.12. [9] Գաղ. 3.19: 5.23. [10] 1.Տիմ. 6.3: 2.Տիմ. 4.3. Տիտ. 1.9: 2.1. [11] 1.Տիմ. 6.15: 1.Կոր. 9.17. Գաղ. 2.7. Կող. 1.25: 1.Թես. 2.4: 1.Տիմ. 2.7: 2.Տիմ. 1.11. Տիտ. 1.3.

Շնորհս ունիմ այնմիկ, որ զօրացոյցն զիս 'ի Քրիստոս 12
Յիսուս 'ի Տէր մեր. զի հաւատարիմ համարեցաւ կարգել
'ի սպասաւորութիւն [1]. • Որ յառաջագոյն հայհոյիչն 13
էի և հալածիչ և թշնամանիչ [2]. այլ գտի ողորմութիւն,
զի զայն յանգիտութեան և յանհաւատութեան գործէի [3]:
• Եւ առաւել եղեն շնորհք Տեառն մերոյ հաւատովքն և 14
սիրովն որ 'ի Քրիստոս Յիսուս [4]: • Հաւատարիմ է բանս՝ և 15
ամենայն ընդունելութեան արժանի է. զի Քրիստոս Յիսուս
եկն յաշխարհ փրկել զմեղաւորս [5], որոց գլուխն ես եմ [6]:
• Այլ վասն այնորիկ գտի ողորմութիւն, զի նախ յիս 16
եցոյց Յիսուս Քրիստոս զամենայն երկայնմտութիւն՝ յօրինակ
այնոցիկ՝ որ հաւատալոցն իցեն 'ի նա, 'ի կեանսն յաւիտենից [7]:
• Այլ թագաւորին յաւիտենից՝ անեղծի և աներևութի [8], 17
միոյն Աստուծոյ՝ փառք և պատիւ յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն [9]:

Զայս պատուիրան աւանդեմ քեզ՝ որդեակ իմ Տիմոթէոս, 18
ըստ կանխելոյ 'ի քեզ մարգարէութեանցն. զի դու զինու-
ւորիցես նոքօք զգեղեցիկ զինուորութիւնն [10]. • Ունի- 19
ցիս հաւատս ողջովք մտօք, զոր ոմանց մերժեալ յանձանց
խղճմտանս՝ նաւաբեկեցան 'ի հաւատս [11]. • Որոց սակի են 20
Հիմենոս՝ և Աղեքսանդրոս, զորս մատնեցի սատանայի, զի
խրատեսցին չհայհոյել [12]:

Գլուխ Երկրորդ :

Եւ արդ աղաչեմ, նախ քան զամենայն առնել աղօթս՝ 1
խնդրուածս՝ պաղատանս՝ գոհութիւնս վասն ամենայն մարդ-
կան : • Մանաւանդ վասն թագաւորաց և ամենայն 2
իշխանաց. զի խաղաղութեամբ և հանդարտութեամբ վարես-
ցուք զկեանս մեր, ամենայն աստուածպաշտութեամբ և սրբու-
թեամբ [13]: • Զի այն է բարի և ընդունելի առաջի փրկչին 3
մերոյ Աստուծոյ [14]. • Որ զամենայն մարդիկ կամի զի կեցցեն՝ 4
և 'ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն [15]: • Զի մի է 5

[1] 2.Կոր.12.9: 1.Կոր.7.25: 2.Կոր.3.5. 6: 4.1. Կող.1.25. [2] Գործ.8.3: 9.1: 1.Կոր.15.9. Փիլ.3.6. [3] Ղուկ.23.34. Յով.9.39.41. Գործ.3.17: 26.9. [4] Հռով.5.20: 1.Կոր.15.10: 2.Տիմ.1.13. Ղուկ.7.47: [5] 1.Տիմ.3.1: 4.9: 2.Տիմ.2.11. Տիտ.3.8. [6] Մատ.9.13. Մար.2.17. Ղուկ.5.32: 19.10. Հռով.5.8: 1.Յով.3.5: [7] 2.Կոր.4.1. Գործ.13.39. [8] Սաղ.10.15: 144.13. Դան.7.14: 1.Տիմ.6.15. 16. [9] Հռով.1.23. Յով.1.18. Եբր.11.27: 1.Յով.4.12. Հռով.16.27. Յուդ.25: 1.Մնաց.29.11: [10] 1.Տիմ.6.12. 13.14.20: 2.Տիմ.2.2: 1.Տիմ.4.14: 6.12: 2.Տիմ.2.3: 4.7: [11] 1.Տիմ.3.9: 6.9. [12] 2.Տիմ.2.17: 2.14: 1.Կոր.5.5. Գործ.13.45. [13] 2.Եզր.6.10. Երեմ.29.7. Հռով.13.1. [14] Հռով.12.2: 1.Տիմ.5.4: 1.1: 2.Տիմ.1.9. [15] Եզեկ.18.23. Յով.3.16.17. Տիտ.2.11: 2.Պետ.3.9. Յով.17.3: 2.Տիմ.2.25.

Աստուած , և մի միջնորդ Աստուծոյ և մարդկան՝ մարդ Յի-
6 սուս Քրիստոս [1]. • Որ ետ զանձն փրկանս ընդ ամենեցուն՝
7 վկայութիւն ժամանակաց իւրոց [2]: • Յոր եդայ ես քարոզ
և առաքեալ. ճշմարիտ ասեմ 'ի Քրիստոս՝ և ոչ ստեմ, եղէ
վարդապետ հեթանոսաց հաւատովք և ճշմարտութեամբ [3]:
8 Կամիմ՝ զի արք կայցեն յաղօթս յամենայն տեղիս.
բառնայցեն զսուրբ ձեռս 'ի վեր առանց բարկութեան և
9 երկմտութեան [4]: • Նոյնպէս և կանայք 'ի զարդ խոնար-
հութեան՝ ակնածութեամբ և զգաստութեամբ զարդարել
զանձինս. մի 'ի հիւսս ոսկեմանս ընդելուզեալս մարգարտով,
10 կամ 'ի հանդերձս պաճուճեալս [5]. • Այլ որպէս վայելէ
կանանց՝ զաստուածպաշտութիւն յանձնառելոց գործովք բա-
11 րութեան [6]: • Կին մարդ ցածութեամբ ուսցի՝ ամենայն
12 հնազանդութեամբ: • Այլ ուսուցանել կնոջ մարդոյ
ոչ հրամայեմ, և ոչ ճոխաբան լինել քան զայր մարդ.
13 այլ 'ի լռութեան կալ [7]: • Զի ադամ նախ ստեղծաւ՝
14 և ապա եւայ [8]: • Եւ ադամ ոչ պատրեցաւ՝ այլ կինն
15 պատրեցաւ և յանցեաւ [9]. • Բայց կեցցէ վասն որդեծնու-
թեանն՝ եթէ կացցեն 'ի հաւատս և 'ի սէր և 'ի սրբութիւն
պարկեշտութեամբն :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ :

1 Հաւատարիմ է բանս. եթէ ոք եպիսկոպոսութեան ցան-
2 կայ՝ բարւոյ գործոյ ցանկայ [10]: • Պարտ է եպիսկոպոսին
անարատ լինել, միոյ կնոջ այր, հեզ, ցած, պարկեշտ,
3 հիւրասէր՝ ուսուցիչ [11]. • Մի՛ թշնամանող, մի՛ հարկանող,
4 այլ հանդարտ, մի՛ կռուող, մի՛ արծաթասէր [12]. • Զի
իւրում տանն իսկ բարւոք վերակացու լեալ իցէ. որդեակս
ունիցի, որ 'ի հնազանդութեան կայցեն ամենայն պարկեշտու-
5 թեամբ [13]: • Ապա եթէ ոք իւրում տանն վերակացու
չգիտիցէ լինել, զիա՞րդ եկեղեցւոյ Աստուծոյ խնամակալ
6 լինիցի: • Մի՛ մատաղատունկ, զի մի՛ հպարտացեալ
7 'ի դատաստանս սատանայի անկանիցի [14]: • Այլ պարտ է
նմա վկայութիւն բարի և յարտաքնոցն ունել. զի մի՛
'ի նախատինս անկանիցի՝ և յորոգայթս սատանայի [15]:

[1] Հռ. 3.29. 30: 10.12. Գաղ. 3.20. Եբր. 8. 6: 9.15.
[2] Մտթ. 20.28. Մրկ. 10.45. Եփե. 1. 7. Տիտ. 2.14: 1.Կոր. 1. 6: 2.Թես. 1.10: 2.Տիմ. 1. 8. Հռ. 5. 6. Գաղ. 4. 4. Եփե. 1. 9: 3. 5. Տիտ. 1. 3.
[3] Եփե. 3.7. 8: 2.Տիմ. 1.11. Հռ. 9.1:11. 13: 15.16. Գաղ. 1.16.
[4] Մաղ. 1.11. Յհ. 4.21. Սաղ. 133. 2. Եսա. 1.15:
[5] 1.Պետ. 3. 3:
[6] 1.Պետ. 3. 4:
[7] 1.Կոր. 14.34. Եփե. 5.24.
[8] Ծն. 1.27: 2. 18.22: 1.Կոր. 11.8.9
[9] Ծն. 3. 6: 2.Կոր. 11. 3:
[10] 1.Տիմ 1.15. Գործ. 20.28. Փիլ. 1. 1. Եփե. 4.12.
[11] Տիտ. 1. 6: 1.Տիմ. 5. 9: 2.Տիմ. 2.24.
[12] Ժող. 8. Տիտ. 1. 7: 2.Տիմ. 2.24: 1.Պետ. 5. 2: 2.Տիմ. 2.24.
[13] Տիտ. 1.6.
[14] Եսա. 14.12.
[15] Գործ. 22.12: 1.Կոր 5.12: 1.Թես. 4.12: 1.Տիմ. 6.9: 2.Տիմ. 2.26.

Նոյնպէս և զսարկաւագունս պարկեշտս · մի՛ երկբանս , 8
մի՛ գինեսէրս , զօշաքաղս [1]. • Այլ ունիցին զխորհուրդ 9
հաւատոյն սուրբ մտօք [2]: • Ինքեանք նախ փորձեսցին , և 10
ապա 'ի պաշտօնն մատիցեն , զի անարատք իցեն: • Նոյնպէս 11
և կանայք նոցա պարկեշտք · մի՛ չարախօսք , հեզք , հաւատա-
րիմք յամենայնի [3]: • Սարկաւագք լինիցին միոյ կնոջ 12
արք · որք որդւոց իւրեանց բարւոք վերակացու լեալ
իցեն, և տանց իւրեանց · • Զի որ բարւոքն պաշտիցեն , 13
աստիճան բարի անձանց իւրեանց շահին , և բազում համար-
ձակութիւն 'ի հաւատսն՝ որ 'ի Քրիստոս Յիսուս [4]:
Զայս գրեմ առ քեզ՝ զի ակնունիմ 'ի մօտոյ գալ : • 14
Ապա թէ յամեցից զի գիտասցես, թէ ո՞րպէս պարտ իցէ 15
քեզ 'ի տան Աստուծոյ շրջել · որ է եկեղեցի Աստուծոյ
կենդանւոյ, սիւն և հաստատութիւն ճշմարտութեան [5]: •
Եւ յայտնի իսկ մեծ է խորհուրդն աստուածպաշտութեան [6]. 16
որ երևեցաւ մարմնով [7]. արդարացաւ հոգւով՝ յայտնեցաւ
հրեշտակաց [8]. քարոզեցաւ 'ի հեթանոս [9]. հաւատարիմ եղև
յաշխարհի [10]. և վերացաւ փառօք [11]:

Գլուխ Չորրորդ :

Այլ հոգին սուրբ յայտնապէս ասէ [12]. թէ 'ի ժամանակս 1
յետինս՝ քակեսցին ոմանք 'ի հաւատոյն [13]. և հայեսցին յայս
մոլորութեան [14], և 'ի վարդապետութիւնս դիւաց [15], • կեղ- 2
ծաւորութեամբ ստաբանք , խարեալք իւրեանց խղճիւն մտաց [16].
• Որ արգելուցուն յամուսնանալոյ [17], և մեկնիցեն 'ի կերա- 3
կրոց՝ զոր Աստուած հաստատեաց 'ի վայելել հաւատա-
ցելոց [18], և որք հասեալ իցեն 'ի ճշմարտութեանն վերայ [19]:
• Զի ամենայն արարածք Աստուծոյ՝ բարի են , և չիք 4
ինչ խոտան · մանաւանդ որ գոհութեամբ ընդունիցին [20]. •
Զի սրբի բանիւն Աստուծոյ՝ և աղօթիւք : • Զայս 5
խրատ տուեալ եղբարց՝ բարւոք պաշտօնեայ լինիցիս 6

[1] Գործ. 6. 3. Ճամբ. 3. Ղեւ. 10. 9. Եզկ. 44.21: [2] 1 Տիմ. 1.19. [3] Տիտ. 2. 3. [4] Մատ. 25.21. [5] Եփե. 2.21. 22: 2.Տիմ.2.20. [6] Յով. 1.14: 1.Յով. 1. 2. [7] Մատ. 3.16. Յով. 1.32. 33: 15.26: 16. 8. 9. Հռո. 1. 4: 1.Պետ.3.18: 1.Յով. 5. 6. [8] Մատ. 28. 2. Մար. 16. 5. Ղուկ. 2.13: 24. 4. Յով. 20.12. Եփե. 3.10: 1.Պետ 1.12. [9] Գործ. 10.34: 13. 46.48. Գաղ. 2. 8. Եփե. 3. 5. 6. 8. Հռո. 10.18. Կող. 1.27. 28: 1.Տիմ. 2. 7. [10] Կող. 1. 6.23: [11] Ղուկ. 24.51. Գործ. 1.19: 1.Պետ.3.22. [12] Յով. 16.13: 2.Թես. 2. 3: 2.Տիմ. 3. 1: 2.Պետ.3.3: 1.Յով.2.18: Յուդայ.4: 18. [13] 1.Պետ.1 20: [14] 2.Տիմ.3.13: 2.Պետ.2.1. Յայտ. 16.14: [15] Դան.11. 35.37.38. Յայտ.9.20. [16] Մատ.7.15. Հռո.16.18: 2.Պետ.2.3. Եփե.4.19: [17] 1.Կոր.7.28.36.38. Կող.2.20.21. Եբր.13.4. [18] Հռո.14.3.17: 1.Կոր.8.8. [19] Ծնն.1.29: 9.3. Հռո.14.6: 1.Կոր.10.30. [20] Հռո. 14.14.20: 1.Կոր.10.25. Տիտ.1.15.

Քրիստոսի Յիսուսի, սնանիցիս բանիւք հաւատոյ, և բարւոք
վարդապետութեամբն՝ զորոյ զհետն իսկ եղեր [1]:
7 Այլ 'ի պիղծ բանից՝ և յառասպելաց պառաւանց հրա-
ժարեսջիր: Բայց կրթեա զանձն քո յաստուածպաշտու-
8 թիւն [2]· • Զի մարմնոյ կրթութիւն առ սակաւ ինչ
օգտակար է· իսկ աստուածպաշտութիւն առ ամենայն ինչ
օգտակար է· և զաւետիս կենաց ունի՝ զորդիս և զհանդեր-
9 ձելոցն [3]: • Հաւատարիմ է բանս՝ և ամենայն ընդունելու-
10 թեան արժանի է [4]: • Զի 'ի սոյն իսկ վաստակեմք՝ և նախա-
տինս յանձն առնումք· զի յուսացեալ եմք յԱստուած
կենդանի, որ է փրկիչ ամենայն մարդկան, մանաւանդ հաւատա-
11 ցելոց [5]: • Պատուէր տուջիր զայդ՝ և ուսուցանիջիր [6]· •
12 Զի մի՛ ոք զքո մանկութիւնդ արհամարհիցէ: Այլ օրինակ
լինիջիր հաւատացելոց՝ բանիւք՝ գնացիւք՝ սիրով հաւա-
13 տովք սրբութեամբ [7]: • Մինչև գամ ես, մի՛տ դիր
ընթերցուածոց մխիթարութեան՝ վարդապետութեան: •
14 Մի՛ անփոյթ առներ զշնորհացդ՝ որ 'ի քեզ են, որ տուաւ
քեզ մարգարէութեամբ 'ի ձեռնադրութենէ երիցութեան [8]:
15 • Յայդ խորհեաց՝ և 'ի դոյն կանխեսջիր· զի քո
16 յառաջադիմութիւնդ ամենեցուն յայտնի լիցի: • Զգո՛յշ
լինիջիր անձին և վարդապետութեանդ՝ և 'ի դմի՛ն յա-
մեսջիր: զայդ եթէ առնիցես՝ և զանձն ապրեցուսցես, և
զայնոսիկ՝ որ քեզն լսիցեն [9]:

Գլուխ Հինգերորդ:

1 Զծերն մի՛ պատուհասեսցես, այլ մխիթարեսջիր իբրև
2 զհայր, զերիտասարդս իբրև զեղբարս [10], • Զպառաւունս
իբրև զմարս, զմանկամարդս իբրև զքորս՝ ամենայն սրբու-
3 թեամբ: • Զայրիս պատուեա, որ ստոյգ այրիքն
4 իցեն [11]: • Ապա թէ ոք այրի՝ որդիս և թոռունս ունիցի,
ուսանիցեն նախ իւրեանց տանց բարի առնել՝ և զփոխա-
րէնս հատուցանել ծնողացն. զի այն է բարի՝ և ընդունելի
5 առաջի Աստուծոյ [12]: • Իսկ որ ճշմարտիւ այրին իցէ·
և մենացեալ յուսացեալ յԱստուած, և կանխեալ յաղօթս
6 և 'ի խնդրուածս զցայգ և զցերեկ [13]: • Իսկ գիրգ այրին՝

[1] 2.Տիմ.3.14. 15:
[2] 1.Տիմ. 1. 4: 6.20: 2.Տիմ. 2.16. 23: 4. 4. Տիտ. 1.14. Եբր 5.14:
[3] 1.Կոր. 8. 8. Կող. 2.23: 1.Տիմ. 6. 6. Սղ. 36. 4: 84.12: 111.2. 3: 144.19: Մտթ. 6.33: 19.29. Մրկ. 10.30. Հռ. 8.28:
[4] 1.Տիմ. 1.15:
[5] 1.Կոր. 4.12: 1.Տիմ. 6.17: Սղ. 35. 7: 106. 2. 6:
[6] 1.Տիմ. 6. 2:
[7] 1.Կոր.16.11. Տիտ. 2.7.15: 1.Պետ. 5. 3:
[8] 2.Տիմ. 1. 6: 1.Տիմ. 1.18: Գործ. 6. 6. 8.17: 13.3: 19. 6: 1.Տիմ. 5.22: 2.Տիմ. 1. 6.
[9] Գործ. 20.28. Եզկ. 33. 9. Հռ. 11.14: 1.Կոր. 9.22. Յակ. 5.20.
[10] Ղևտ.19.32.
[11] Հռմ. 5:16.
[12] Ծնն. 45.10. 11. Մրկ. 15. 4. Եփ. 6. 1. 2: 1.Տիմ. 2. 3:
[13] 1.Կոր.7.32: Ղուկ.2.37: 18.1. Գործ.26. 7.

կենդանւոյն մեռեալ է[1]: • Զայս պատուիրեա՛ զի 7
անարատք իցեն[2]: • Իսկ եթէ ոք իւրոյ՝ և մանաւանդ 8
ընտանեացն խնամ ոչ տանիցի, 'ի հաւատոյն ուրացեալ է՝
և չար եւս քան զանհաւատն է[3]: • Այրի ընդ այրիս 9
անուանեսցի, որ չիցէ պակաս 'ի վաթսնամենից, միոյ առն
կին լեալ[4]. • Եւ 'ի գործս բարիս վկայեալ, եթէ 10
մանկունս սնուցեալ իցէ, եթէ զհիւրս ընկալեալ իցէ,
եթէ զսրբոց զոտս լուացեալ իցէ, եթէ նեղելոց բաւական
լեալ իցէ, եթէ զամենայն գործոց բարեաց զհետ երթեալ
իցէ[5]: • Այլ 'ի մանկամարդաց այրեացն հրաժարեա, 11
զի յորժամ խայտան զՔրիստոսիւ՝ ամուսնանալ կամին.
• Իսկ զդատաստանս ընդունին, զի զառաջին հաւատն 12
արհամարհեցին: • Միանգամայն և դատարկանձունք 13
ուսանին՝ շրջիլ տանէ 'ի տուն. և ոչ միայն դատարկք,
այլ և փաղփուք և հետաքրքիրք. և խօսին՝ որ ինչ ոչ
է պիտոյ[6]: • Կամիմ զմանկամարդացդ ամուսնանալ, 14
որդիս ծնանել, տնարարս լինել, և մի՛ ինչ պատճառս
տալ հակառակորդին 'ի հայհոյութեան աղագս[7]: • Զի 15
արդէն իսկ ոմանք խոտորեցան զկնի սատանայի: • Եթէ 16
ոք հաւատացեալ այրիս ունիցի՝ բաւական լիցի նոցա, և
մի՛ ծանրասցի եկեղեցւոյն. զի ճշմարիտ այրեացն բաւական
լինիցի[8]:

Որ բարւոք վերակացու լինին երիցունք՝ կրկին պատ- 17
ուոյ արժանի եղիցին. մանաւանդ որ աշխատիցին բանիւ
և վարդապետութեամբ[9]: • Քանզի ասէ գիր. մի՛ 18
կապեսցես զցռուկ եզին կալոտւոյ. և արժանի է մշակն
վարձու իւրոյ[10]: • Զերիցու չարախօսութիւն մի՛ 19
ընդունիցիս. բայց եթէ երկուք՝ և երիւք վկայիւք[11]: •
Իսկ որ մեղանչենն՝ առաջի ամենեցուն յանդիմանեա, զի 20
և այլքն երկիցեն[12]: • Վկայութիւն դնեմ առաջի 21
Աստուծոյ և Յիսուսի Քրիստոսի՝ և ընտրելոց հրեշտակաց,
զի զայդ պահեսցես առանց մտահաճութեան. մի՛ ինչ առ-
նել աչառանօք[13]:

Զձեռս վաղվաղակի յուրուք վերայ մի՛ դնիցես, և մի՛ 22
կցորդ լինիցիս մեղաց օտարաց. զանձն քո սուրբ

[1] Յ-կ. 5. 5: [2] 1.Տիմ. 1. 3: 4.11: 6.17. [3] Եսա. 58. 7. Գաղ. 6.10: 2.Տիմ. 3. 5. Տիտ. 1.16. Մատ. 15.17. [4] Ղուկ. 2.36: 1.Տիմ. 3. 2. [5] Գործ. 16.15. Եբր. 13. 2: 1.Պետ. 4. 9. Ծն. 18. 4: 19. 2. Ղուկ. 7.38. 44. Յ-հ. 13. 5. 14: [6] 2.Թես. 3.11: [7] 1.Կոր. 7. 9: 1.Տիմ. 6. 1. Տիտ. 2. 8. [8] Հռոմ. 3: 5. [9] Հռ. 12. 8: 1.Կոր. 9.10. 14. Գաղ. 6. 6. Փիլ. 2.29: 1.Թես. 5.12. Եբր. 13. 7. 17. Գործ. 28.10: [10] 2.Օրէ.25. 4: 1.Կոր. 9. 9: Ղևտ.19.15: 2.Օրէ.24.14. 15. Մատ. 10.10. Ղուկ. 10. 7: [11] 2.Օրէ.19.15. [12] Գաղ. 2.11. Տիտ. 1.13: 2.Օրէ.13.11: [13] 1.Տիմ. 6.13: 2.Տիմ. 2.14: 4.1.

23 պահեսջիր [1]: • Այսուհետեւ մի՛ ջուր և եթ ըմպիցես՝
այլ սակաւիկ մի և գինի խառնեսջիր վասն ստամոքսի և
24 սաստիկ հիւանդութեանց [2]: • Են մարդք՝ որոց մեղքն
յայտնի են՝ և յառաջագոյն հասեալ 'ի դատաստան, և են՝
25 որոց զկնի երթան [3]: • Նոյնպէս և բարի գործքն յայտնի
են. և որ այլ ազգ ևս ինչ իցեն՝ թաքչել ոչ կարեն:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Որ միանգամ ընդ լծով ծառայութեան իցեն, զիւրա-
քանչիւր տեարս պատուոյ արժանի համարեսցին. զի մի՛
անունն Աստուծոյ և վարդապետութիւնն հայհոյեսցի [4]: •
2 Իսկ որ հաւատացեալ տեարս ունիցին՝ մի՛ արհամարհեսցեն,
զի եղբարք են. այլ առաւել ծառայեսցեն՝ զի հաւատա-
ցեալքն են և սիրունք. որք զբարերարութիւն յանձինս
3 ունիցին: զայս ուսուցանիջիր՝ և մխիթարեսջիր [5]: • Իսկ
եթէ ոք այլազգ ինչ ուսուցանիցէ, և ոչ անսայցէ ողջ-
մտութեան բանից Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և
4 ըստ աստուածպաշտութեան վարդապետութեանն [6]. • Ամ-
բարտաւանեալ է, և ոչ ինչ ոչ գիտէ. այլ տապի
'ի խնդիրս և 'ի բանս հակառակութեան. ուստի լինին
նախանձ, հեռ, հայհոյութիւն, կարծիք չարեաց [7], •
5 խարդախութիւնք ապականելոց մտաց մարդկան՝ և օտարա-
ցելոց 'ի ճշմարտութենէ անտի, որ շահավաճառ համարին
զաստուածպաշտութիւնն. բայց դու մերժեսջիր յայնպի-
6 սեացն [8]: • Այլ շահավաճառ մեծ աստուածպաշտու-
7 թիւն է՝ բաւականութեամբ հանդերձ [9]: • Զի ոչ բերաք
8 ինչ յաշխարհս՝ և ոչ տանել ինչ կարասցուք [10]: • Այլ
ունիմք կերակուր և հանդերձս, և այնու շատասցուք [11]: •
9 Իսկ որք կամին մեծանալ՝ անկանին 'ի փորձութիւն և յորո-
գայթ, և 'ի բազում ցանկութիւնս անմիտս և վնասակարս.
որք ընկղմեն զմարդիկ 'ի սատակումն և 'ի կորուստ [12]: •
10 Զի արմատ ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւն է. որում
ոմանց ցանկացեալ՝ վրիպեցան 'ի հաւատոյն, և զանձինս
արկին ընդ բազում ցաւովք [13]:
11 Այլ դու ով մարդ Աստուծոյ՝ փախիր յայնցանէ, և

[1] Գոր. 6. 6. 13. 3: 1.Տիմ. 4.14: 2.Տիմ. 1. 6: 2.Յով. 11.
[2] Սաղ. 103.15.
[3] Գաղ. 5.19.
[4] Եփե. 6. 5. Կող. 3.22. Տիտ. 2. 9: 1.Պետ. 2.18. Ես. 52. 5. Հռ. 2.24. Տիտ. 2.5. 8.
[5] Կող. 4. 1: 1.Տիմ. 4.11:
[6] 1.Տիմ. 1. 3: 1. 10: 2.Տիմ. 1.13: 4. 3. Տիտ.1.9:1.1:
[7] 1.Կոր. 8. 2: 1.Տիմ. 1. 7: 1. 4: 2.Տիմ. 2.23. Տիտ. 3. 9:
[8] 1.Կոր. 11.16: 1.Տիմ. 1. 6: 2.Տիմ. 3. 8. Տիտ. 1.11: 2.Պետ. 2. 3. Հռ. 16.17: 2.Տիմ. 3. 5.
[9] Սաղ. 36.16. Առ. 15.16: 16. 8. Եբր. 13. 5.
[10] Յոբ. 1.21. Սաղ. 48.18. Առ. 27.24. Ժող. 5.15.
[11] Ծն. 28.20. Ղուկ. 3.14. Եբր. 13. 5.
[12] Առ. 15.27: 20.21:28.20. Մտթ.13.22. Յակ.5.1: 1.Տիմ.3.7:1.19.
[13] Ել.23.8: 2.Օրէ.16.19.

[1] 2.Տիմ. 2.22: Երթ զհետ արդարութեան, զաստուածպաշտութեան, զհա-
2.Օրէ. 33 1: ւատոյ, զսիրոյ, զհամբերութեան, զհեզութեան[1]: •
2.Տիմ. 3 17: [2] 1.Կոր. 9.25. Եւ մարտիր զբարւոք մարտն հաւատոյ, և բուռն հար 12
26: զկենայն յաւիտենականաց՝ յոր կոչեցարն, և դաւանեցեր
1.Տիմ. 1.18: զբարւոք դաւանութիւնն առաջի բազում վկայից[2]: •
2.Տիմ. 4. 7. Փիլ. 3.12. Պատուիրեմ քեզ առաջի Աստուծոյ՝ որ կենդանի առնէ զա- 13
14. մենայն, և Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ վկայեաց առաջի պոնտա-
Հռոմ. 19. ցւոյ պիղատոսի զբարւոք դաւանութիւնն[3]. • Պահել քեզ 14
Եբր. 13.23: [3] 1.Տիմ. 5.21: զպատուիրանն անբիծ՝ անարատ, մինչև 'ի յայտնութիւն
2.Օրէ.32.39: տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[4]. • Զոր յիւր ժամա- 15
1.Թես. 2. 6. նակս ցուցցէ երանելին՝ և միայն հզօր, Թագաւոր թագա-
Յովհ. 5 21. ւորաց և Տէր տերանց[5]. • Որ միայն ունի զանմահու- 16
Մատ. 27.11. Յովհ. 18.37. թիւն՝ բնակեալ 'ի լոյս անմատոյց. զոր ոչ ոք ետես
Յայտ. 1. 5: 'ի մարդկանէ՝ և ոչ տեսանել կարող է. որում պատիւ և
3.14. զօրութիւն յաւիտեանս, ամէն[6]:
[4] Փիլ. 1.6.10: 1.Թես. 3.13: Մեծատանց՝ որ են յայսմ աշխարհի՝ պատուէր տաջիր՝ 17
5.23: մի՛ հպարտանալ և մի՛ յուսալ 'ի մեծութիւն անստի, այլ
[5] 1.Տիմ. 1.11. յԱստուած՝ որ տայ մեզ զամենայն առատապէս 'ի վայելել[7],
17. Յայտ. 17.14: • Զբարիս գործել, մեծանալ գործովք բարութեան, 18
19.16: առատս, սիրունս, հաղորդս լինել[8]. • Գանձել անձանց 19
[6] 1.Տիմ. 1.17. հիմն բարի 'ի հանդերձեալն. զի բուռն հարկանիցեն զճշմա-
Եսայ. 33.20. Յովհ. 6.46. րիտ կենացն[9]:
Եփես. 3.21. Ո՛վ Տիմոթէէ՝ պահեա զաւանդն՝ խոտորեալ 'ի պղծոց 20
Փիլ. 4.20. և 'ի նորաձայն բանից և 'ի հակառակութենէ և 'ի մոլորա-
Յուդայ.25. Յայտ. 1. 6: նուն գիտութենէ[10]. • Զոր ոմանց յանձն առեալ՝ վրիպե- 21
4.11: 7.12. ցան 'ի հաւատոց անտի: Շնորհք ընդ քեզ. ամէն[11]:

[7] Յոբ. 31.24. Սաղ.51.7: 61.11.Մատ.10.24. Ղուկ.12.21. Առակ.23.5: 1.Պետ.1.9: 1.Տիմ.3.15: 4.10.Գործ.14.17: 7.25: [8] Ղուկ.12.21: 1.Տիմ.5.10. Տիտ.3.8.Յակ.2.5.Հռոմ.12.13.Գաղ.6.6.Եբր. 13.16. [9] Մատ.6.20: 19.21. Ղուկ.12.33: 16.9.Հռոմ. 12. [10] 2.Տիմ.1.14. Տիտ.1.9. Յայտ.3.3: 1.Տիմ. 1.4.6: 4.7: 2.Տիմ.2.14.16.23. Տիտ.1.14: 3.9: [11] 1.Տիմ. 1.6.19: 2.Տիմ. 2.18.

Առ Տիմոթէոս առաջին թուղթ գրեցաւ 'ի Լաւոդիկեայ, որ է մայր քաղաքաց պակատիանացւոց:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին:

1 Պօղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամօքն Աստուծոյ,
2 ըստ աւետեաց կենացն՝ որ 'ի Քրիստոս Յիսուս[1]: • Տիմո-
թեայ որդւոյ սիրելւոյ՝ շնորհք ողորմութիւն և խաղաղու-
թիւն յԱստուծոյ Հօրէ և 'ի Քրիստոսէ Յիսուսէ Տեառնէ
մերմէ[2]:
3 Շնորհս ունիմ Աստուծոյ՝ զոր պաշտեմ 'ի նախնեաց մտօք
սրբովք, իբրև զի անպակաս ունիմ զքեն յիշատակ յաղօթս
4 իմ. զցայգ և զցերեկ[3]. • Ցանկացեալ եմ տեսանել
զքեզ, յիշատակեալ զարտասուսն քո՝ զի լցայց ուրախու-
5 թեամբ[4]. • Զմտաւ ածեալ զանկեղծ հաւատսն՝ որ են
'ի քեզ. որ յառաջագոյն բնակեցաւ 'ի հանոյ քում Լաւոդեայ,
և 'ի մօր քում Եւնիկեայ. հաստատեալ եմ՝ թէ և 'ի քեզ է[5]:
6 Վասն որոյ յիշեցուցանեմ քեզ արծարծել զշնորհսն
Աստուծոյ՝ որ են 'ի քեզ 'ի ձեռնադրութենէ իմմէ[6]: •
7 Զի ոչ ետ մեզ Աստուած հոգի վհատութեան, այլ զօրու-
8 թեան և սիրոյ՝ և զգաստութեան[7]: • Մի՛ այսուհետև
ամօթ համարիցիս զվկայութիւն Տեառն մերոյ՝ և մի՛ զիս
զկապեալ նորա. այլ կցո՛րդ լեր չարչարանաց աւետարանին՝
9 ըստ զօրութեանն Աստուծոյ[8]: • Որ փրկեաց զմեզ, և
կոչեաց 'ի կոչումն սուրբ ոչ ըստ գործոց մերոց՝ այլ ըստ
իւրում յառաջադրութեանն և շնորհաց, որ տուաւ մեզ
'ի Քրիստոս Յիսուս յառաջ քան զժամանակս յաւիտենից[9]:
10 • Բայց յայտնեցաւ այժմիկ յերևել փրկչին մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի. որ խափանեաց զմահ՝ և լուսաւոր արար զկեանս

[1] 2.Կոր. 1. 1. Եփե. 3. 6. Տիտ. 1. 2. Եբր. 9.15:
[2] 1.Տիմ. 1. 2.
[3] Հռով. 1. 8. Եփե. 1.16. Գործ. 22. 3: 23.1: 24.14: 27.23. Հռով. 1. 9. Գաղ. 1.14: 1.Թես.1. 2: 3.10:
[4] 2.Տիմ. 4. 9. 21:
[5] 1.Տիմ. 1. 5: 4. 6. Գործ. 16. 1:
[6] 1.Թես.5.19: 1.Տիմ. 4.14.
[7] Հռով. 8.15. Ղուկ. 24.49. Գործ. 1. 8.
[8] Հռով. 1.16: 1.Տիմ. 2. 6. Յով. 1. 2. Եփե. 3. 1. Փիլ. 1. 7. Կող. 1.24: 2.Տիմ. 4. 5:
[9] 1.Տիմ. 1. 1. Տիտ.3.4: 1.Թես. 4. 7. Եբր.3.1. Հռով.3.20:9.11. Տիտ.3.5. Հռով.8.28: 16.25. Եփե. 1. 4: 3.11. Տիտ.1.2: 1.Պետ. 1.20.

և զանեղծութիւն ՚ի ձեռն աւետարանին[1]. • Որոյ եդայ 11
ես քարոզ և առաքեալ՝ և վարդապետ հեթանոսաց[2]: •
Վասն որոյ և զայս չարչարանս կրեմ, այլ ոչ ինչ ամօթ 12
համարիմ. քանզի գիտեմ՝ յո՛ հաւատացեալն եմ. և հաստա-
տեալ եմ, թէ կարող է զաւանդն իմ պահել յօրն յայն[3]:
Ունիցիս օրինակ ողջմտութեան բանիցն, զորս յինէն 13
լուար՝ հաւատովք և սիրով որ ՚ի Քրիստոս Յիսուս[4]: •
Զբարուոք աւանդն պահեսջիր՝ ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ ՚ի մեզ 14
բնակելոյ[5]:
Զայս գիտասջիր՝ զի մեկնեցան ՚ի մէնջ ամենեքեան՝ որ 15
էին յասիա, որոց սակի են փիգեղոս և հերմոգենէս[6]: •
Տացէ Աստուած ողորմութիւն տանն ոնեսիփորայ. զի 16
բազում անգամ հանգոյց զիս, և զկապանս իմ ոչ ամօթ
համարեցաւ[7]. • Այլ իբրև եկն ՚ի Հռովմ, պնդագոյնս 17
խնդրեաց զիս՝ և եգիտ: • Տացէ նմա Տէր ողորմութիւն 18
գտանել ՚ի Տեառնէ յաւուրն յայնմիկ. և որչափ ինչ
միանգամ յեփեսոս սպաս կալաւ ինձ, զայն դու ինքնին
քաջ գիտես[8]:

Գլուխ Երկրորդ:

Այլ դու որդեակ իմ, զօրասջիր շնորհօքն՝ որ ՚ի Քրիս- 1
տոս Յիսուս[9]: • Եւ զոր լուար յինէն բազում վկայիւք՝ 2
զայն աւանդեսջիր հաւատարիմ մարդոց՝ որք բաւական իցեն
և զայլս ուսուցանել[10]: • Չարչարակից լեր իբրև զբարուոք զինուոր 3
Քրիստոսի Յիսուսի[11]: • Ո՛չ ոք զինուորեալ աստէն ընդ կեանս 4
աշխարհիս պատաղի, եթէ զօրավարին հաճոյ լինիցի[12]: •
• Եւ եթէ մարտիկ ոք իցէ՝ ոչ պսակի՝ եթէ ոչ ըստ օրինին 5
մարտիցէ[13]: • Եւ հողագործին աշխատելոյ պարտ է 6
նախ ՚ի պտղոյն վայելել[14]: • Իմա՛ զինչ ասեմ. տացէ 7
քեզ Տէր իմաստութիւն յամենայնի: • Յիշեա՛ զՔրիս- 8
տոս Յիսուս յարուցեալ ՚ի մեռելոց ՚ի զաւակէ դաւթի՝
ըստ աւետարանիս իմում[15]. • Յորում չարչարիմ կապանօք 9
չափ՝ իբրև զչարագործ. այլ բանն Աստուծոյ ոչ եթէ

[1] Հռ. 16.26. Եփե. 1.9. Կող. 1.26. Տիտ. 1.3: 1.Պետ. 1.20: 1.Կոր.15.54. 55. Եբր. 2.14.
[2] Գործ. 9.15. Եփե. 3.7.8: 1.Տիմ. 2.7: 2.Տիմ. 4.17.
[3] Եփե. 3.1: 2.Տիմ. 2.9: 1.Պետ. 4.19: 1.Տիմ. 6.20. Հռոմ. 16: 2.Տիմ. 4.8:
[4] 2.Տիմ. 3.14: Տիտ. 1.9. Եբր. 10.23. Յայտ. 2.25. Հռ. 2.20: 6.17: 1.Տիմ. 1.10: 6.3: 2.Տիմ. 2.2: 1.Տիմ. 1.14:
[5] 1.Տիմ. 6.20. Հռ. 8.11.
[6] Գործ. 19.10: 2.Տիմ. 4.10. 16.
[7] Մատ. 5.7: 2.Տիմ. 4.19. Փիլիմ. 7. Հռոմ. 8. Գործ. 28.20. Եփե. 6.20.
[8] Մատ. 25.34.—40: 2.Թես. 1.10. Հռոմ. 12. Եբր. 6.10:

[9] 1.Տիմ.1.2: 2 Տիմ 1.2: Եփե.6.10. [10] 2.Տիմ.1.13: 3.10.14: 1.Տիմ.1.18: 3.2. Տիտ.1.9: [11] 2.Տիմ. 1.8: 4.5: 1.Տիմ.1.18. [12] 1.Կոր.9.25. [13] 1.Կոր. 9.25.26: [14] 1.Կոր. 9.10. [15] Հռ.1.3.4. Գործ.2.30: 13.23: 1.Կոր.15. 1.4.20. Հռ. 2.16.

10 կալեալ իցէ [1]: • Վասն այնորիկ ամենայնի համբերեմ
վասն ընտրելոյն, զի և նոքա փրկութեանն հասանիցեն
որ 'ի Քրիստոս Յիսուս երկնաւոր փառօքն հանդերձ [2]: •
11 Հաւատարիմ է բանս. զի եթէ ընդ նմա մեռաք՝ ընդ
12 նմին և կեցցուք [3]. • Եւ եթէ համբերեմք, ընդ նմին
և թագաւորեսցուք. և եթէ ուրանամք՝ և նա ուրանայ
13 զմեզ [4]. • Եւ եթէ չհաւատամք, նա հաւատարիմ մնայ,
ուրանալ զանձն իւր ոչ կարէ [5]:
14 Զայս յուշ արասջիր վկայութիւն եդեալ առաջի Աս-
տուծոյ. մի՛ բանակռիւ լինել յոչ ինչ պէտս 'ի կործա-
նումն լսողաց [6]:
15 Փութասջիր զանձն քո ընտիր կացուցանել առաջի
Աստուծոյ, մշակ առանց ամօթոյ. ուղիղ համառօտել
16 զբանն ճշմարտութեան: • Այլ 'ի պղծոց և 'ի ունայն
խօսից մերժեսջիր. զի առաւել յառաջ գայցեն յամպարշ-
17 տութիւնս [7]. • Եւ բանք նոցա իբրև զքաղցկեղ ճարակ
18 գտանեն. որոց սակի են Հիմենոս և Փիլետոս [8]. • Ոք
վրիպեցան 'ի ճշմարտութենէ, և ասեն՝ եթէ յարութիւն
մեռելոց արդէն իսկ եղեալ է. և կործանեն զհաւատս
19 ոմանց [9]: • Այլ հաստատուն հիմն Աստուծոյ կայ՝ և
ունի զկնիքս զայս, եթէ ծանեաւ Տէր զայնոսիկ՝ որ իւրն
են. և 'ի բաց լիցի յանիրաւութենէ ամենայն՝ որ անուանէ
20 զանուն Տեառն [10]: • Այլ 'ի տան մեծի ոչ միայն են
անօթք ոսկեղէնք և արծաթեղէնք, այլ և փայտեղէնք՝ և
խեցեղէնք. են՝ որ 'ի պատուի են, և են որ յանարգու-
21 թեան [11]: • Եթէ ոք սրբեսցէ զանձն իւր յայնպիսեաց
անտի, եղիցի անօթ պատուական՝ սրբեալ և պիտանի Տեառն
իւրում՝ յամենայն գործս բարութեան պատրաստեալ [12]:
22 • Այլ յերիտասարդական ցանկութեանց փախիր. և
երթ զհետ արդարութեան՝ զհաւատոց, զսիրոյ, զխաղաղու-
թեան, զսրբութեան, ընդ այնոսիկ, որ կարդան զանուն
23 Տեառն սուրբ սրտիւք [13]: • Այլ 'ի յիմար և յանխրատ
խնդրոց հրաժարեա. գիտասջիր թէ անտի ծնանին կռիւք [14]:
24 • Բայց ծառայի Տեառն ոչ է պարտ կռուել, այլ հեզ

[1] Գործ. 9.16: 2.Տիմ. 1.12. Եփե. 3. 1. Փիլ. 1. 7. Կող. 4. 3. 18. Գործ. 26.31. Եփե. 6.19. 20. Փիլ.1.13.14.
[2] Եփե. 3.13. Կող. 1.24: 2.Կոր. 1. 6:
[3] 1.Տիմ. 1.15. Հռո.6.5. 8: 2.Կոր. 4.10.
[4] Հռո. 8.17: 1.Պետ.4.13. Մատ. 10.33. Մար. 8.38. Ղուկ. 12. 9.
[5] Հռո. 3. 3: 9. 6. Թւո. 23.19:
[6] 1.Տիմ. 5.21: 6.13: 2.Տիմ. 4. 1: 1.Տիմ. 1. 4: 6. 4. Տիտ. 3.9.11:
[7] 1.Տիմ. 4. 7: 6.20. Տիտ. 1.14:
[8] 1.Տիմ. 1.20:
[9] 1.Տիմ. 6.21: 1.Կոր. 15.12.
[10] Մատ. 24.24. Հռո. 8.35: 1.Յով. 2.19. Նաւ. 1. 7. Յով. 10.14. 27. Թւո. 16. 5:
[11] 1.Տիմ. 3.15. Հռո. 9.21.
[12] Եսա.52.11: 2.Տիմ. 3.17. Տիտ.3 1:
[13] 1.Տիմ.6.11. Գործ.9.14: 1.Կոր.1.2: 1.Տիմ.1.5: 4.12.
[14] 1.Տիմ.1.4: 4.7: 6.4. Հռոմ.16. Տիտ.3.9.

լինել առ ամենեսին՝ ուսուցիչ անոխակալ[1]: • Հանդար- 25
տութեամբ խրատել զհակառակօղսն · թերեւս տացէ նոցա
Աստուած ապաշխարութիւն՚ի գիտութիւն ճշմարտութեան[2].
• Եւ սթափեսցին յորոգայթէն սատանայի, որսացեալք 26
՚ի նմանէ ՚ի նորա կամս[3]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

Զայս գիտասջիր, եթէ յաւուրս յետինս եկեսցեն ժա- 1
մանակք չարք[4]. • Զի եղիցին մարդիկ անձնասէրք, 2
արծաթասէրք, հպարտք, ամբարտաւանք, հայհոյիչք,
անհաւանք ծնողաց, անշնորհք, անսուրբք[5], • Աննուէրք, 3
անգութք, բանսարկուք, անժոյժք, վէսք, անբարեսէրք[6],
• Մատնիչք, յանդգունք, ամբարհաւաճք, ցանկասէրք 4
մանաւանդ՝ քան աստուածասէրք[7]. • Որ ունիցին զկերպարանս 5
աստուածպաշտութեան, և ՚ի զօրութենէ անտի նորա ուրա-
ցեալ իցեն · և խորշեսջիր ՚ի նոցանէ[8]: • Քանզի ՚ի նոցանէ 6
են՝ որ մտանեն տանէ ՚ի տուն, և գերեն զկանայս չեղջակու-
տեալս մեղօք վարեալք ՚ի պէսպէս ցանկութիւնս[9]. • Որ 7
յամենայն ժամ ուսանին, և երբէք ՚ի գիտութիւն ճշմար-
տութեան ոչ հասանեն[10]: • Այլ որպէս Յանէսն և Յամ- 8
բրէս հակառակ կային Մովսէսի · նոյնպէս և սոքա հակառակ
կան ճշմարտութեանն · մարդք ապականեալք մտօք՝ անպիտանք
՚ի հաւատս[11]: • Այլ ոչ երբէք գայցեն յառաջ ՚ի լաւ- 9
անդր · քանզի անմտութիւն սոցա յայտնի լինիցի ամենեցուն,
որպէս և նոցայն իսկ եղեւ[12]:

Այլ դու զհետ եկիր վարդապետութեան իմոյ՝ առաջ- 10
նորդութեան, յօժարութեան, հաւատոյ, երկայնմտութեան,
սիրոյ, համբերութեան[13], • Հալածանաց, չարչարանաց · 11
որպիսիք եղեն ինձ յանտիոք և յիկոնիոն և ՚ի լիւստրա,
որպիսի հալածանաց համբերի · և յամենայնէ փրկեաց զիս
Տէր[14]: • Եւ ամենեքին՝ որ կամիցին աստուածպաշտու- 12
թեամբ կեալ ՚ի Քրիստոս Յիսուս, ՚ի հալածանս կացցեն[15]:
• Այլ մարդք չարք և կախարդք յառաջ եկեսցեն ՚ի չար 13

[1] Տիտ. 3. 2: 1.Տիմ. 3. 2. 3. Տիտ. 1. 9. [2] Գաղ. 6. 1: 1.Տիմ. 6.11: 1.Պետ. 3.15. Գործ. 8.22: 1.Տիմ. 2. 4: 2.Տիմ. 3. 7. Տիտ. 1. 1: [3] 1.Տիմ. 3. 7: [4] 1.Տիմ. 4. 1: 2.Տիմ. 4. 3: 2.Պետ. 3. 3: 1.Յովհ. 2.18. Յուդայ. 18. [5] Փիլ. 2.21: 2.Պետ. 2. 3. Յուդայ. 16: 1.Տիմ. 6. 4: 1.20: 2.Պետ. 2.12: Յուդայ. 10. Հռոմ. 1.30. [6] Հռոմ. 1.31. Տիտ. 2. 3: 2.Պետ. 3. 3: [7] 2.Պետ. 2.10: Փիլ. 3.19: 2.Պետ. 2.13. Յուդայ. 4. 19: [8] 1.Տիմ. 5. 8. Տիտ. 1.16. 2.Թես. 3. 6: 1.Տիմ. 6. 5. [9] Մատթ. 23.14. Տիտ. 1.11: [10] 1.Տիմ. 2. 4. [11] Եբ. 7.11: 1.Տիմ. 6. 5. Հռոմ. 1.26: 2.Կոր. 13. 5. Տիտ. 1.16. [12] Ել. 7.12: 8.18: 9.11. [13] Փիլ. 2.22: 1.Տիմ. 4.6. [14] Գործ. 13.45,50: 14.2.5: 14.19. Սաղ. 33.20: 2.Կոր. 1.10: 2.Տիմ. 4.7. [15] Սաղ. 33.20. Գործ. 14.22. Մատթ. 16.24. Յովհ. 17.14: 1.Կոր. 15.19: 1.Թես. 3.3.

14 անդր . մոլորեալք և մոլորեցուցանիցեն[1]: • Այլ դու
հաստատուն կաց՝ յոր ուսարդ, և հաւատարիմ եղեր . գիտես
15 ուստի ուսար[2]. • Զի 'ի մանկութենէ զգիրս սուրբս
գիտես, որ կարող են իմաստուն առնել զքեզ 'ի փրկութիւն՝
'ի ձեռն հաւատոյն որ 'ի Քրիստոս Յիսուս[3]:
16 Ամենայն գիրք աստուածաշունչք և օգտակարք, 'ի վարդա-
պետութիւն են՝ և յանդիմանութիւն և յուղղութիւն և
17 'ի խրատ արդարութեան[4]: • Զի կատարեալ իցէ մարդն
Աստուծոյ յամենայն գործս բարութեան հաստատեալ[5]:

Գլուխ Չորրորդ:

1 Զայս վկայութիւն դնեմ առաջի Աստուծոյ՝ և Յիսու-
սի Քրիստոսի, որ դատելոց է զկենդանիս և զմեռեալս՝
2 'ի յայտնութեան իւրում և յարքայութեան[6]. • Եւ դու
քարոզեա զբանն, հաս 'ի վերայ ժամու և տարաժամու,
յանդիմանեա, սաստեա, մխիթարեա ամենայն երկայնմտու-
3 թեամբ և վարդապետութեամբ[7]: • Քանզի եկեսցէ ժա-
մանակ զի ողջմտութեան վարդապետութեանն ոչ անսայցեն.
այլ ըստ իւրաքանչիւր ցանկութեանց կուտեսցեն իւրեանց
4 վարդապետս՝ ըստ մարմաջելոյ լսելեաց իւրեանց[8]. • Եւ
'ի ճշմարտութենէ անտի դարձուցանիցեն զլսելիս՝ և յառաս-
5 պելս կործանեսցին[9]: • Այլ դու զուարթ կաց յամենայ-
նի, ճգնեաց, զգործս աւետարանչի գործեա . զպաշտօնդ
քո կատարեա՛լ կալ[10]:
6 Զի ես այսուհետև նուիրեալ եմ, և ժամանակ դարձի
7 իմոյ հասեալ կայ[11]: • Զբարւոք պատերազմ պատերազմե-
8 ցայ, զընթացսն կատարեցի, զհաւատսն պահեցի[12]: • Այս-
ուհետև կայ մնայ ինձ արդարութեան պսակն, զոր
հատուսցէ ինձ Տէր յաւուր յայնմիկ արդարն դատաւոր . ոչ
միայն ինձ, այլ և ամենեցուն՝ որ սիրեցին զյայտնութիւն
նորա[13]:
9 Փութասջիր գալ առ իս վաղվաղակի . զի Դեմաս եթող
զիս՝ և սիրեաց զաշխարհս, և գնաց 'ի Թեսաղոնիկէ[14]. •
10 Կրեսկէս՝ 'ի Գաղղիա, Տիտոս 'ի Դաղմատիա . • Ղուկաս
11 միայն է ընդ իս: Զմարկոս առեալ ընդ քեզ ածիցես՝ զի

[1] 2.Թես.2.11: 1.Տիմ.4.1: 2.Տիմ.2.16:
[2] 2.Տիմ.1.13: 2.2.
[3] Յ·հ. 5.39:
[4] 2.Պետ.1.20.21. Հռ. 15.4:
[5] 1.Տիմ.6.11: 2.Տիմ.2.21:
[6] 1.Տիմ.5.21: 6.13: 2.Տիմ.2.14. Գ·ր. 10.42:
[7] 1.Տիմ.5.20. Տիտ.1.13: 2.15: 1.Տիմ.4.13:
[8] 2.Տիմ.3.1: 1.Տիմ.1.10: 2.Տիմ.3.6:
[9] 1.Տիմ.1.4: 4.7. Տիտ.1.14:
[10] 2.Տիմ.1.8: 2.3. Գ·ր.21.8. Եփ.4.11. Հռ.15.19. Կ·ղ.1.25: 4.17.
[11] Փիլ.2.17: 1.23: 2.Պետ.1.14:
[12] 1.Կ·ր.9.24.25. Փիլ.3.14: 1.Տիմ.6.12. Եբր.12.1:
[13] 1.Կ·ր.9.25. Յ·կ 1.12: 1.Պետ.5.4. Յ·յ.2.10: 2.Տիմ.1.12.
[14] Կ·ղ.4.15. Փիլիմ.24: 1.Յ·հ.2.15.

[1] 2.Տիմ. 1.15. է ինձ պիտանի 'ի սպասաւորութիւն[1]: • Զտիւքիկոս 12
Կղ. 4.14. առաքեցի յեփեսոս[2]: • Զփիլոնն թողի 'ի տրովադայ առ 13
Փիլիմ. 24. Գործ. 12.25: կարպոսի: յորժամ գայցես՝ բերջիր և զգիրսն, մանաւանդ
15.37. զմագաղաթսն: • Աղեքսանդրոս դարբին բազում չարչա- 14
Կղ. 4.10. րանս եցոյց ինձ. հատուսցէ նմա Տէր ըստ գործս նորա[3]: •
[2] Գործ. 20. 4. Յորմէ և դու անձնապահ լինիջիր. զի յոյժ հակառակ 15
Եփես. 6.12. Կղ. 4. 7. եկաց բանից մերոց: • Յառաջնում ատենին ոչ ոք 16
Տիտ. 3.12. ինձ 'ի թիկունս եկաց, այլ ամենեքին թողին զիս. մի՛
[3] Գործ. 19.33: համարեսցի նոցա այն[4]: • Այլ Տէր օգնեաց ինձ, 17
1.Տիմ. 1.20: 2.Թագ. 3.39. և զօրացոյց զիս, զի ինև քարոզութիւնն հաստատեսցի,
Սղ. 27. 4. և լուիցեն ամենայն հեթանոսք. և ապրեցայ ես 'ի բերանոյ
Յայտ. 18.6: առիւծուն[5]: • Փրկեսցէ զիս Տէր յամենայն գործոց 18
[4] 2.Տիմ. 1.15. Գործ. 7.59. չարաց, և զերծուսցէ զիս յարքայութիւն իւր՝ որ յերկինս
[5] Սղմ. 10.19. է. որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից[6]. ամէն:
Գործ. 23.11: Ողջոյն տաջիր պրիսկեայ և ակիւղեայ՝ և ոնեսիփորայ տանն[7]: 19
27.23. Գործ. 9.15: • Երաստոս մնաց 'ի կորնթոս: զտրոփիմոս թողի 'ի միլի- 20
26. 17.18. տոս հիւանդագին[8]: • Փութասջիր յառաջ քան զձմեռն 21
Եփես. 3. 8. գալ: Ողջոյն տան քեզ եւբուղոս և պուդէս և զինոս և
Սղ. 21.22: կղօդիա՝ և եղբարք ամենեքեան[9]: • Տէր Յիսուս Քրիստոս 22
2.Պետ. 2. 9. [6] Սղ. 120. 7. ընդ հոգւոյդ քում: Շնորհք ընդ քեզ[10]. ամէն:

Հռով.11.36. Գաղ.1. 5. Եբր.13.21. [7] Գործ.18.2 Հռով.16.3: 2.Տիմ. 1,16. [8] Գործ. 19.22. Հռով.16.23. Գործ.20. 4:21.29. [9] [illegible]. 9. [10] Գաղ.6.18. Փիլիմ.25.

Առ Տիմոթէոս երկրորդ թուղթն, որ էր եփեսացւոց եկեղեցւոյն եպիսկոպոս առաջին ձեռնադրեալ՝ գրեցաւ 'ի հռովմէ՝ յորժամ երկրորդ անգամ եկաց յատենի Պօղոս առաջի Ներոնի կայսեր հռոմոց :

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ՏԻՏՈՍ

Գլուխ Առաջին:

1 Պօղոս ծառայ Աստուծոյ եւ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոս-
ի, ըստ հաւատոց ընտրելոցն Աստուծոյ, եւ ՚ի գիտութիւն
ճշմարտութեան՝ որ ընդ աստուածպաշտութեան է [1]: •
2 Յուսով կենացն յաւիտենից, զոր խոստացաւ անսուտն Աստ-
3 ուած յառաջ քան զժամանակս յաւիտենից [2]. • Բայց
յայտնեաց իւրովք ժամանակօք զբանն իւր քարոզութեամբ,
որոյ եղէ ես հաւատարիմ ըստ հրամանի փրկչին մերոյ Աս-
4 տուծոյ [3], • Տիտոսի [4] որդւոյ սիրելւոյ [5] ըստ հասարակաց
հաւատոց [6], շնորհք եւ խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ՝ եւ
՚ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ փրկչէ մերմէ [7]:
5 Վասն այնորիկ թողի զքեզ ՚ի Կրետէ, զի որ ինչ
միանգամ պակաս իցէ՝ ուղղեսցես, եւ կացուսցես ըստ
քաղաքաց երիցունս՝ որպէս եւ ես քեզ պատուիրեցի [8]: •
6 Եթէ ոք անարատ իցէ, միոյ կնոջ այր, որդեակս ունիցի
հաւատացեալս՝ եւ ոչ յամբաստանութիւն անառակութեան,
7 կամ անհնազանդս [9]: • Զի պարտ է եպիսկոպոսին անա-
րատ լինել՝ որպէս եւ Աստուծոյ անտեսի. մի՛ յանդուգն, մի՛
բարկացող, մի՛ թշնամանող, մի՛ հարկանող, մի՛ զօշաքաղ [10].
8 • Այլ՝ հիւրասէր, բարեսէր, ցած, արդար, սուրբ,
9 ժուժկալ [11]. • Վերակացու լինել հաւատարիմ բանին
վարդապետութեան [12], զի կարող իցէ եւ մխիթարել ողջմտու-
թեամբ վարդապետութեամբն եւ զհակառակորդսն կշտամբել [13]:
10 • Քանզի բազումք են անհնազանդք՝ զրախօսք եւ մտա-
խաբք. մանաւանդ որ ՚ի թլփատութենէ անտի են [14]: •

[1] 2.Տիմ. 2.25: 1.Տիմ. 3.16: 6. 3:
[2] 2.Տիմ. 1. 1: Տիտ. 3. 7. Թւ. 23.19: 1.Տիմ. 2.13. Հռ. 16.25: 2.Տիմ. 1. 9: 1.Պետ. 1.20:
[3] 2.Տիմ. 1.10: 1.Թես. 2. 4: 1.Տիմ. 1.11: 1.1:2.3:4.10:
[4] 2.Կոր. 2.13: 7.13:8.6.16. 23: 12.18. Գաղ. 2. 3:
[5] 1.Տիմ. 1. 2.
[6] Հռ. 1.12: 2.Կոր. 4.13: 2.Պետ. 1. 1.
[7] Եփ. 1. 2. Կող. 1. 2: 1.Տիմ. 1. 2: 2.Տիմ. 1. 2:
[8] 1.Կոր. 11.34. Գործ. 14.23: 2.Տիմ. 2. 2:
[9] 1.Տիմ. 3.2.4. Եւ. 12:
[10] Մտթ. 24.45:

1.Կոր.4.1.2. Ղկ.10.9: 1.Տիմ.3.3.8: Եփե.5.18: 1.Պետ.5.2. [11] 1.Տիմ.3.2: [12] 2.Թես.2.15. 2.Տիմ.1.13: 1.Տիմ.1.15: 4.9:6.3: 2.Տիմ.2.2: [13] 1.Տիմ.1.10:6.3: 2.Տիմ.4.3. Տիտ.2.1. [14] 1.Տիմ. 1.6. Հռ. 16.18. Գործ. 15. 1.

[1] Մտթ. 23.14: Զորս պարտ է ըմբերանել. որք զամենայն տունս կործանեն, 11
2.Տիմ. 3. 6: 1.Տիմ. 6. 5. և ուսուցանեն զոր չէ արժան՝ վասն զօշաքաղութեան[1]: •
[2] Գործ. 17.28: Ասաց ոմն 'ի նոցանէ՝ իւրեանց իսկ մարգարէ, կրետացիք 12
[3] 2.Կոր.13.10: հանապազասուտք՝ չարաճճիք, գաստարկապորտք[2]: • Եւ 13
2.Տիմ. 4. 2. Տիտ. 2. 2: ստոյգ է վկայութիւնս այս. վասն որոյ կշտամբեսցես զնոսա
[4] 1.Տիմ. 1. 4: խստագոյնս, զի առողջասցին 'ի հաւատս[3]. • Եւ մի՛ 14
4. 7: հայեսցին 'ի հրէական առասպելս, և 'ի պատուէրս մարդկան
2.Տիմ. 4. 4. զառածելոցն 'ի ճշմարտութենէ[4]: • Ամենայն ինչ սուրբ 15
Եսայ. 29.13. Մտթ. 15. 9. է սրբոց, բայց պղծոցն և անհաւատից, ոչ ինչ է սուրբ.
Կող. 2.22. այլ պղծեալ են միտք և խորհուրդք նոցա[5]: • Խոստանան 16
[5] Ղուկ. 11.39. գիտել զԱստուած, և գործովք իւրեանց ուրանան. պիղծք
40.41. Հռ. 14.14. և անհաւանք՝ և յամենայն գործս բարեաց անպիտանք[6]:
20.23: 1.Կոր. 6.12:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

10. 23.25: 1.Տիմ.4.3.4: Այլ դու խօսեաց որ ինչ վայելէ ողջամիտ վարդա- 1
Հռ. 14.23: պետութեանդ[7]: • Ծերոց զգաստս լինել, պարկեշտս՝ 2
[6] 2.Տիմ. 3. 5. ցածունս, ողջամիտս 'ի հաւատս, 'ի սէր, 'ի համբերու-
Յուդայ. 4. Հռ. 1.28: թեան, 'ի ժուժկալութեան[8]: • Պառաւանց նոյնպէս 3
2.Տիմ. 3. 8: 'ի զգաստութեան՝ 'ի սուրբ վայելչութեան, մի՛ բանսար-
[7] 1.Տիմ. 1.10: կուս՝ մի՛ գինեմոլս, այլ բարեխրատս[9]. • Զի զգաստա- 4
6. 3: 2.Տիմ. 1.13. ցուսցեն զմանկամարդսն՝ այրասէրս լինել՝ որդեսէրս[10],
Տիտ. 1. 9. • Ցածունս, սուրբս, տնարարս, բարեգործս, հնազանդս 5
[8] Տիտ. 1.13: իւրեանց արանց[11], զի մի՛ բանն Աստուծոյ և վարդապե-
[9] 1.Տիմ. 2. 9. 10: 3.11: տութիւնն հայհոյեսցի[12]: • Զերիտասարդս նոյնպէս աղա- 6
1.Պետ. 3. 3. չեսջի՛ր՝ ցածունս լինել, • Ամենեցուն զանձն օրինակ 7
4: կացուցանել՝ գործոց բարութեան, վարդապետութեամբ
2.Տիմ. 3. 3: զանեղծութիւն ունել, զսրբութիւն, զպարկեշտութիւն[13],
[10] 1.Տիմ. 5.14: [11] 1.Կոր.14.34. • Զբանն ողջմտութեան, անպարսաւ լինել. զի որ 8
Եփ. 5.22. հակառակորդն իցէ՝ յամօթ լիցի, և մի՛ ինչ ունիցի ասել
Կող. 3.18: զմենջ չարութիւն[14]: • Ծառայից՝ իւրեանց տերանց 9
1.Տիմ. 2.11: 1.Պետ. 3. 1. հնազանդ լինել՝ և հաճոյս յամենայնի, մի՛ հակառակօղս[15],
5. • Մի՛ հատուս. այլ զամենայն հաւատս ցուցանել բա- 10
[12] Հռ. 2.24: 1.Տիմ. 6. 1: րութեամբ, զի զվարդապետութիւն փրկչին մերոյ Ա-
[13] 1.Տիմ.4.12: ստուծոյ զարդարեսցեն յամենայնի[16]:

1.Պետ. 5.3. Եփ.6.24. [14] 1.Տիմ.6.3. Եբր.5.9: 1.Տիմ.5.14: 1.Պետ.2.12.15: 3.16: 2.Թես. 3.14. [15] Եփ.6.5. Կող.3.22: 1.Տիմ.6.1.2: 1.Պետ.2.18. Եփ.5.24: [16] Մտթ.5.16. Փիլ.2.15.

11 Քանզի երեւեցաւ շնորհն Աստուծոյ փրկիչ ամենայն
12 մարդկան[1]: Որ խրատէ զմեզ՝ զի ուրասցուք զամ-
բարշտութիւն և զաշխարհական ցանկութիւնս. զգաս-
տութեամբ և արդարութեամբ և աստուածպաշտութեամբ
13 կեցցուք յաշխարհի[2]. Եւ ակնկալցուք երանելի
յուսոյն՝ և յայտնութեան փառաց մեծին Աստուծոյ՝ և
14 փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[3]. Որ ետ զանձն
վասն մեր, զի փրկեսցէ զմեզ յամենայն անօրէնութենէ,
և սրբեսցէ իւր ժողովուրդ սեպհական՝ նախանձաւոր գործոց
15 բարութեան[4]: Զայդ խօսեաց՝ և մխիթարեա և յան-
դիմանեա ամենայն սաստիւք. զի մի՛ ոք իցէ, որ զքեզ
արհամարհիցէ[5]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

1 Եւ յուշ արասջիր նոցա, իշխանութեանց և պետու-
թեանց հնազանդ լինել՝ և հպատակ կալ. և ամենայն գոր-
2 ծոց բարութեան պատրաստ գտանել[6]. Մի՛ զոք
հայհոյել՝ անկռիւս լինել՝ հեզս, զամենայն ցածութիւն առ
3 ամենայն մարդիկ ցուցանել[7]: Զի էաք երբեմն և մեք
անմիտք, անհաւանք, մոլորեալք՝ ծառայեալք ցանկութեանց
և պէսպէս անառակութեանց. չարութեամբ՝ և նախանձու
4 շրջէաք, ատեցեալք՝ և զմիմեանս ատէաք[8]: Իսկ յորժամ
քաղցրութիւն և մարդասիրութիւն փրկչին մերոյ Աստուծոյ
5 յայտնեցաւ[9], Ո՛չ ՚ի գործոց արդարութեան՝ զոր
արարաք մեք, այլ ըստ իւրում ողորմութեանն՝ ապրեցոյց
զմեզ ՚ի ձեռն աւազանին միւսանգամ ծննդեանն, և
6 նորոգութեամբ հոգւոյն սրբոյ[10]. Զոր եհեղ ՚ի մեզ
առատութեամբ, ՚ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի փրկչին
7 մերոյ[11]. Զի արդարացեալք շնորհօքն՝ եղիցուք
8 ժառանգաւորք յուսոյ կենացն յաւիտենականաց[12]: Հա-
ւատարիմ է բանս. և ՚ի սոյն կամիմ զքեզ հաստատուն
լինել, զի փոյթ արասցեն գործոց բարեաց վերակացու լինել

[1] Հռ. 5.15. Տիտ. 3.4. 5: 1.Պետ. 5.12. Ղու. 3. 6. Յհ. 1. 9: 1.Տիմ. 2. 4.
[2] Ղու. 1.75. Հռ. 6.19. Եփ. 1. 4. Կղ. 1.22: 1.Թես. 4. 7: 1.Պետ. 4. 2: 1.Յհ. 2.16:
[3] 2.Կոր. 1. 7. Փիլ. 3.20: 2.Պետ. 3.12. Գործ. 24.15. Կղ. 1.5.23. Տիտ. 1.2:3.7. Կղ. 3. 4: 2.Տիմ. 4.1.8. Եբր. 9.28: 1.Պետ. 1. 7: 1.Յհ. 3. 2.
[4] Գաղ. 1. 4: 2 20: Եփ. 5. 2: 1.Տիմ. 2. 6. Եբր. 9.14. Ելք. 15.16: 19. 5: 2.Օր. 7. 6: 14.2: 26.18: 1.Պետ. 2. 9. Եփ. 2.10. Տիտ. 3. 8:
[5] 2.Տիմ. 4. 2: 1.Տիմ. 4.12.
[6] Հռ. 13. 1: 1.Պետ. 2.13. Կղ. 1.10: 2.Տիմ. 2.21. Եբր. 13.21.

[7] Եփ.4.31: 2.Տիմ.2.24.25: Փիլ.4.5. Եփ.4.2. Կղ.3.12. [8] 1.Կոր.6.11: Եփ.2.1. Կղ.1.21:3.7: 1.Պետ.4.3. [9] Տիտ.2.11: 1.Տիմ.2.3. [10] Հռ.3.20: 9.11: 11.6. Գաղ.2.16. Եփ.2.4.8.9: 2.Տիմ.1.9. Յհ.3.3.5. Եփ.5.26: 1.Պետ.3.21. [11] Եզ.36.25. Յովէլ.2.28. Յհ.1.16: Գործ.2.33: 10.45. Հռ.5.5. [12] Հռ.3.24: Գաղ.2.16. Տիտ.2.11. Հռ.8.23.24. Տիտ.1.2.

[1] 1.Տիմ. 1.15. Տիտ. 1. 9. Հռոմ. 1:14. Տիտ. 2.14:
[2] 1.Տիմ. 1. 4: 2.Տիմ. 2.23. Տիտ. 1.14: 2.Տիմ. 2.14:
[3] 2.Կոր.13. 2. Մատ. 18.17. Հռոմ. 16.17: 2.Թես.3. 6. 14: 2.Տիմ. 3. 5: 2.Յով. 10.
[4] Գործ. 13.46.
[5] Գործ. 20. 4: 2.Տիմ. 4.12:
[6] Գործ. 18.24.
[7] Հռոմ. 8. Եփ. 4.28. Հռոմ. 15.28. Փիլ.1.11: 4.17. Կող.1.10: 2.Պետ.1.8.

հաւատացեալքն յԱստուած, զի այն է բարի և օգտակար
մարդկան[1]: • Այլ զյիմարութեան խնդիրս՝ և զտոհ- 9
մաթիւս, և զհեռս՝ և զօրինական կռիւս 'ի բաց մերժես-
ջիր · զի անօգուտք են՝ և ունայնք[2]: • Յառնէ հերձ- 10
ուածողէ՝ յետ միանգամ և երկիցս խրատելոյ՝ հրաժա-
րեսջիր[3]: • Գիտասջիր՝ զի թիւրեալ է այնպիսին, և 11
մեղանչէ՝ անձամբ զանձն դատապարտեալ[4]:

Այլ յորժամ յղեցից առ քեզ զԱրտեմայ կամ զՏիւքի- 12
կոս, փութասջիր գալ առ իս 'ի Նիկոպոլիս: զի անդ
եդի 'ի մտի ձմերել[5]. • Եւ զԶենոն զօրինական դպիր՝ 13
և զԱպողոս փութով արձակեսջիր, զի մի՛ ինչ պակասիցէ
նոցա[6]: • Ուսցին և մերքն ևս՝ բարեաց գործոց վերա- 14
կացու լինել 'ի պէտս կարևորս · զի մի՛ անպտուղք
լինիցին[7]: • Ողջոյն տան քեզ՝ որ ընդ իս են ամենեքին, 15
Ողջոյն տուր սիրելեաց մերոց հաւատովք: Շնորհք ընդ
ձեզ ամենեսին · ամէն:

Առ Տիտոս Կրետացւոց եկեղեցւոյն առաջին ձեռնադրեալ եպիսկոպոս, գրեցաւ ի Նիկոպօլսէ Մակեդոնացւոց:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ՓԻԼԻՄՈՆ

Գլուխ Առաջին։

1 Պօղոս կապեալ Յիսուսի Քրիստոսի, և Տիմոթէոս եղբայր․ [1] Եփե. 3. 1: 4. 1:
2 Փիլիմոնի սիրելւոյ և գործակցի մերոյ [1], • Եւ Ապփեայ 2.Տիմ. 1. 8.
քեռ, և Արքիպպեայ զինուորակցի մերոյ՝ և առ տանն եկեղեց- Հռոմ. 9.
3 ւոյդ [2]: • Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱս- Փիլ. 2.25.
տուծոյ Հօրէ մերմէ՝ և ՚ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ [3]: [2] Կող. 4.17. Փիլ. 2.25.
4 Գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ՝ յամենայն ժամ յիշատա- Հռ. 16. 5:
5 կեալ յաղօթս իմ վասն քո [4], • Իբրև լսեմ զքո 1.Կոր.16.19. [3] Եփե. 1. 2:
հաւատսն և զսէր, զոր ունիս առ Տէր Յիսուս՝ և առ [4] Եփե. 1.16:
6 ամենայն սուրբս [5]: • Զի հաղորդութիւն հաւատոցն 1.Թես. 1. 2:
քոյ արդիւնաւոր լինիցի գիտութեամբ ամենայն բարութեան, 2.Թես. 1. 3.
7 որ ՚ի ձեզ է ՚ի Քրիստոս Յիսուս [6]: • Խնդութիւն [5] Եփե. 1.15.
յոյժ ընկալայ՝ և մխիթարութիւն ՚ի վերայ սիրոյն քո․ զի Կող. 1. 4. [6] Փիլ. 1.9.11:
գութք սրբոց քև հանգուցեալ են եղբայր [7]: [7] 2.Կոր. 7.13:
8 Վասն որոյ բազում համարձակութիւն ունիմ ՚ի Քրի- 2.Տիմ. 1.16. Հռոմ. 20:
9 ստոս հրաման տալ քեզ զարժանն [8]: • Վասն սիրոյ [8] 1.Թես. 2. 6.
մանաւանդ թէ աղաչեմ իսկ այնպիսի լինել՝ որպէս և
Պօղոս ծերացեալ, արդ և կապեալ ևս Յիսուսի Քրիս-
10 տոսի [9]: • Աղաչեմ զքեզ վասն որդւոյ իմոյ՝ զոր ծնայ [9] Հռոմ. 1.
11 ՚ի կապանս իմ, զՕնեսիմոս [10]. • Որ երբեմն անպիտան էր [10] Կող. 4. 9:
12 քեզ․ բայց արդ քեզ և ինձ պիտանի․ • Զոր յղեցի 1.Կոր. 4.15. Գաղ. 4.19.
առ քեզ: Եւ դու զդա ընկալջիր՝ այսինքն է զիմ
13 աղիս: • Զոր կամէի առ իս արգելուլ, զի ընդ
14 քո ունիցի ինձ սպաս ՚ի կապանս աւետարանին [11]: • Բայց [11] 1.Կոր. 16.17.
առանց քո կամաց ոչ ինչ կամեցայ առնել, զի մի՛ Փիլ. 2.30.

բարիքդ քո 'ի հարկէ լինիցին՝ այլ կամաւ[1]: • Եւ թե- 15
րեւս վասն այնորիկ մեկնեցաւ առ ժամանակ մի, զի յաւի-
տեան ունիցիս զդա[2]: • Մի եւս իբրեւ զծառայ՝ այլ 16
'ի վեր քան զծառայ, իբրեւ զեղբայր սիրելի. եթէ ինձ
այսպէս՝ որչափ եւս առաւել քեզ մարմնով եւ Տէրամբ[3]:
• Եթէ զիս քեզ հաղորդ համարիցիս, ընկալ զդա 17
իբրեւ զիս[4]: • Եւ եթէ յանցուցեալ ինչ իցէ՝ կամ 18
պարտիցի, զայն ինձ համարեա՛ջ: • Ես Պօղոս գրեցի 19
իմով ձեռամբ. ես հատուցից, զի մի՛ ասիցեմ քեզ՝ թէ
և դու զանձն քո ինձ պարտիս: • Այո՛ եղբայր՝ 20
ես քո փոխանակ եղէց 'ի Տէր. հանգո՛ զաղիս իմ 'ի Քրի-
ստոս[5]: • Յուսացեալ 'ի հնազանդութիւնդ քո՝ գրեցի 21
առ քեզ. քանզի գիտեմ թէ առաւել եւս քան զոր
ասեմդ՝ առնիցես[6]: • Միանգամայն եւ պատրաստեսջիր 22
ինձ վանս. քանզի յուսամ եթէ աղօթիւք ձերովք շնոր-
հեցայց ձեզ[7]: • Ողջոյն տայ ձեզ Եպափրաս գերեկից 23
իմ 'ի Քրիստոս Յիսուս[8]. • Եւ Մարկոս, և Արիս- 24
տարքոս, և Դեմաս, և Ղուկաս՝ գործակիցք իմ[9]: •
Շնորհք Տեառն մերոյ՝ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ոգւոյդ 25
ձերում[10]. ամէն:

[1] 2.Կոր. 9. 7.
[2] Ծն. 45.5. 8.
[3] Մատ. 23. 8: 1.Տիմ. 6. 2. Կող. 3.22:
[4] 2.Կոր. 8.23.
[5] Հռոմ. 7:
[6] 2.Կոր. 7.16.
[7] Փիլ. 1.25: 2.24: 2.Կոր. 1.11.
[8] Կող. 1. 7: 4.12.
[9] Գործ. 12.12. 25: 19.29: 27.2: Կող. 4.10: 4.14: 2.Տիմ. 4.11:
[10] 2.Տիմ. 4.22.

Առ Փիլիմոնէ և առ Ապփիա տէրն Ոնեսիմայ. և առ Արքիպպոս առաջնորդ Կողոսացւոց եկեղեցւոյն: Գրեցաւ 'ի Հռովմէ 'ի ձեռն Ոնեսիմոսի ծառայի:

ԹՈՒՂԹ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ

ԵԲՐԱՅԵՑԻՍ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ:

1 Բազում մասամբք եւ բազում օրինակօք կանխաւ խօսեցաւ
2 Աստուած ընդ հարսն մեր մարգարէիւք[1]. • Ի վախճան
աւուրցս այսոցիկ խօսեցաւ ընդ մեզ որդւովն[2]. զոր եդ
3 ժառանգ ամենայնի[3]. որով եւ զյաւիտեանսն արար[4]: • Որ
է լոյս փառաց[5]. եւ նկարագիր էութեան նորա[6]. որ կրէ զա-
մենայն բանիւ զօրութեան իւրոյ[7]. սրբութիւն մեղաց մերոց
արարեալ՝ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեանն ՚ի բարձունս[8]: •
4 Այնչափ առաւել եղեալ քան զհրեշտակս, որչափ լաւ
5 եւս քան զնոսա անուն ժառանգեաց[9]: • Քանզի՞ ցո՞
երբեք ասաց ՚ի հրեշտակաց. Որդի իմ ես դու՝ ես այսօր
ծնայ զքեզ. եւ դարձեալ՝ թէ ես եղէց նմա ՚ի հայր,
6 եւ նա եղիցի ինձ յորդի[10]: • Այլ յորժամ միւսանգամ
մուծցէ զանդրանիկն յաշխարհ[11], ասէ. երկիր պագցեն
7 նմա ամենայն հրեշտակք Աստուծոյ[12]: • Այլ առ
հրեշտակսն ասէ. Ո՛ արար զհրեշտակս իւր հոգիս, եւ
8 զպաշտօնեայս իւր բոց հրոյ[13], • իսկ ցՈրդին ասէ. աթոռ
քո Աստուած յաւիտեանս յաւիտենից. գաւազան ուղղու-
9 թեան՝ գաւազան արքայութեան քո[14]: • Սիրեցեր զարդա-
րութիւն եւ ատեցեր զանօրէնութիւն. վասն այսորիկ օծ
զքեզ Աստուած Աստուած քո իւղով ուրախութեան՝
10 առաւել քան զընկերս քո[15]: • Եւ դու Տէր՝ ՚ի սկզբանէ
զերկիր հաստատեցեր. եւ գործք ձեռաց քոց երկինք են[16]:
11 • Նոքա կորնչին՝ եւ դու կաս եւ մնաս. ամենեքեան իբրեւ

[1] Թւ. 12. 6. 8: [2] 2.Օրէ.4.30. Գաղ. 4. 4. Եփե. 1.10. [3] Յոհ. 1.17: 15.15. Եբր. 2. 3. [3] Սաղ. 2. 8. Մատ. 21.38: 28.18. Յոհ. 3.35. Հռո. 8.17. [4] Յոհ. 1. 3: 1.Կոր. 8. 6. Կող. 1.16. [5] Յոհ. 1.14: 14. 9: 2.Կոր. 4. 4. Կող. 1.15. [6] Յոհ. 1. 4. Կող. 1.17. Յայտ. 4.11. [7] Եբր. 7.27: 9.12. 14,16. [8] Սաղ. 109. 1. Եփե. 1.20. Եբր. 8. 1: 10.12:12. 2: 1.Պետ.3.22.

[9] Եփե. 1.21. Փիլ.2.9.10. [10] Սաղ.2.7. Գործ.13.33. Եբր.5.5: 2.Թագ.7.14: 1.Մնաց.22.10:28.6. Սաղ.88.27.28. [11] Հռո.8.29. Կող.1.18. Յայտ.1.5. [12] 2.Օրէ.32.43. Սաղ.96.7: 1.Պետ. 3.22. [13] Սաղ.103.4. [14] Սաղ.44.7.8. [15] Եսա.61.1. Գործ.4.27:10.38. [16] Սաղ.101.26.

զձորձս մաշեսցին[1], • Եւ իբրեւ զվերարկու · գալա- 12
րեսցես զնոսա իբրեւ զհանդերձ, եւ գալարեսցին · բայց դու
նոյն իսկ ես՝ եւ ամք քո ոչ պակասեն ։ • Ցո՞ երբեք ասաց 13
'ի հրեշտակաց · Նիստ ընդ աջմէ իմմէ՝ մինչեւ եդից զթշնամիս
քո պատուանդան ոտից քոց[2]: • Ո՛չ ապաքէն ամենեքեան 14
հոգիք են հարկաւորք՝ որ առաքին 'ի սպասաւորութիւն
վասն այնոցիկ, որ ժառանգելոց են զփրկութիւն[3]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ ։

Վասն այնորիկ պարտ է մեզ առաւել եւս ունկնդիր 1
լինել բանիցն ասացելոց՝ զի մի՛ երբեք նուազեսցուք ։ •
Զի եթէ որ 'ի ձեռն հրեշտակաց խօսեցաւ բանն՝ հաստատուն 2
եղեւ[4], եւ ամենայն յանցաւորութիւն եւ անհնազանդութիւն
ընկալաւ զպատիժ պատուհասի[5]. • Մեք զիա՞րդ ապրեսցուք 3
հեղգացեալք յայնպիսի փրկութենէ, որ սկիզբն առ խօսելոյ
'ի Տեառնէ. եւ 'ի ձեռն այնոցիկ որ լուանն՝ 'ի մեզ հաս-
տատեցաւ[6], • Վկայեալ յԱստուծոյ նշանօք եւ արուեստիւք 4
եւ պէսպէս զօրութեամբք, եւ մասամբք հոգւոյն սրբոյ ըստ
իւրոց կամաց[7]: • Զի ոչ եթէ հրեշտակաց հնազանդեցոյց 5
զհանդերձեալ աշխարհն, վասն որոյ մեքս խօսիմք[8]: •
Վկայեաց ոք ուրեք՝ եւ ասէ. զի՞նչ է մարդ՝ եթէ յիշեսցես 6
զնա, կամ որդի մարդոյ՝ թէ այց արասցես նմա[9]: •
Փոքր մի խոնարհ արարեր զնա քան զհրեշտակս. փառօք եւ 7
պատուով պսակեցեր զնա՝ եւ կացուցեր զնա 'ի վերայ ձեռակեր-
տաց քոց: • Զամենայն ինչ հնազանդ արարեր 'ի ներ- 8
քոյ ոտից նորա: Արդ՝ 'ի հնազանդեցուցանելն զամե-
նայն, ոչ ինչ եթող անհնազանդ 'ի նմանէ. բայց այժմ ոչ եւս
տեսանեմք հնազանդեալ նմա զամենայն[10]: • Այլ զփոքր 9
մի խոնարհեալ քան զհրեշտակս տեսանեմք զՅիսուս՝ վասն
չարչարանաց մահուն[11]. փառօք եւ պատուով պսակեալ[12]. զի
շնորհօքն Աստուծոյ՝ վասն ամենեցուն զմահ ճաշակեսցէ[13]:
• Զի վայելէր իսկ նմա, վասն որոյ ամենայն՝ եւ որով 10

[1] Եսա. 34. 4: 51. 6. Մատ. 24.35: 2.Պետ. 3. 7. 10. Յայտ. 21. 1. [2] Սաղ. 109. 1. Մատ. 22.44. Մար. 12.36. Ղուկ. 20.42. Եբր. 10.12. Հռով. 3. [3] Ծն. 19.16: 32. 1.2.24. Սաղ. 33. 8: 90.11: 102. 20.21. Դան. 3.28: 7.10: 10.11. Մատ. 18.10. Ղուկ. 1.19: 2.9.13. Գործ. 12. 7: 27.23. Հռով. 8.17. Տիտ. 3. 7. Յակ. 2. 5: 1.Պետ. 3. 7: [4] 2.Օրի.33. 2. Սաղ. 67.18. Գործ. 7.53. Գաղ. 3.19. [5] Թուոց. 15.30. 31: 2.Օրի. 4. 3:17.2.5.12: 27.26. [6] Եբր. 10.28. 29: 12.25. Մատ. 4.17. Մար. 1.14. Եբր. 1. 2. Ղուկ. 1. 2. [7] Մար. 16.20. Գործ. 14. 3: 19.11. Հռով. 15.18.19: 1.Կոր.2.4: Գործ.2.22.43: 1.Կոր.12.4.7.11: Եփե. 1.15.9. [8] Եբր.6.5:2.Պետ 3 13. [9] Յոբ.7.17. Սաղ.8.5:143.3. [10] Մատ.28.18: 1.Կոր.15.27. Եփե.1.22. Եբր.1.13: 1.Կոր.15.25. [11] Փիլ.2. 7.8. 9 [12] Գործ.2,33. [13] Յով.3.16: 12,32. Հռով.5.16: 8,32: 2.Կոր.5.15: 1.Տիմ. 2,6: 1.Յով. 2.2. Յայտ.5. 9. Մատ. 16,28.

ամենայն, բազում որդիս ՚ի փառս ածել և զառաջնորդ փրկութեան նոցա չարչարանօք կատարել[1]:
11 Զի որ սրբէն և որ սրբին՝ ՚ի միոջէ են ամենեքին, վասն
որոյ ոչ ամօթ համարի եղբարս անուանել զնոսա, և ասէ[2].
12 • Պատմեցից զանուն քո եղբարց իմոց, ՚ի մէջ եկեղեցւոյ
13 օրհնեցից զքեզ[3]: • Եւ դարձեալ. Թէ ես եղէց յուսացեալ
՚ի նա. և դարձեալ. ահաւասիկ ես և մանկունք իմ, զոր ետ
14 ինձ Աստուած[4]: • Արդ՝ որովհետև մանկունք հաղորդեցին
արեան և մարմնոյ, և ինքն իսկ մերձաւորութեամբ կցորդ
եղև նոցունց. զի մահուն իւրով խափանեսցէ զայն, որ
զիշխանութիւն մահուն ունէր, այսինքն է՝ զսատա-
15 նայ[5]. • Եւ ապրեցուսցէ զայնոսիկ, որ մահուն
երկիւղիւ հանապազ կէին վտարանդեալք ՚ի ծառայութիւն[6]:
16 • Քանզի ոչ երբէք զհրեշտակաց բուռն հարկանէ. այլ
17 զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ: • Ուստի
պարտ իսկ էր նմա ամենայնիւ եղբարց նմանել. զի ողորմած
լինիցի, և հաւատարիմ քահանայապետ յաստուածակոյս
կողմանէ անտի, առ ՚ի քաւելոյ զմեղս ժողովրդեանն[7]: •
18 Զի որով ինքն չարչարեցաւ փորձ առեալ, կարող է և
փորձանաւորացն օգնական լինել[8]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

1 Ուստի եղբարք սուրբք՝ երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք,
նայեցարուք ընդ առաքեալն և ընդ քահանայապետ խոստովա-
2 նութեան մերոյ ընդ Յիսուս Քրիստոս[9]. • Որ հաւատա-
րիմ է արարչին իւրոյ՝ որպէս և Մովսէս յամենայն ՚ի տան
3 նորա[10]: • Զի առաւել ևս փառաց քան զՄովսէս արժանի
եղև. որչափ առաւել պատիւ ունիցի քան զտունն՝ տանն
4 առնելի[11]: • Զի ամենայն տուն կազմի, յումէ կազմի.
5 իսկ որ զամենայնն արար, Աստուած է[12]: • Մովսէս
հաւատարիմ է յամենայն տան նորա իբրև զծառայ՝ առ
6 ՚ի վկայութենէ բանիցն ասացելոց[13]: • Այլ Քրիստոս
իբրև որդի ՚ի վերայ տան իւրոյ[14]. որոյ տունն մեք իսկ

[1] Ղուկ. 24.46. Հռ. 11.36. Գործ. 3.15. 5.31. Եբր. 12. 2. Ղուկ. 13.32. Եբր. 5. 9.
[2] Եբր. 10.10. 14. Գործ. 17.26. Մատ. 28.10. Յովհ. 20.17. Հռ. 8.29.
[3] Սաղ. 21.23.
[4] Սաղ. 17. 1. Ես. 12. 2: 8.18. Յովհ. 20. 29: 17.6. 9. 11.12.
[5] Յովհ. 1.14. Հռ. 8. 3. Փիլ. 2. 7: 1.Կոր.15.54. 55. Կող. 2.15: 2.Տիմ. 1.10.
[6] Ղուկ. 1.74. Հռ. 8.15: 2.Տիմ. 1. 7.
[7] Փիլ. 2. 7. Եբր. 4.15: 5.1. 2.
[8] Եբր. 4.15: 16:5 2: 7.25.
[9] Հռ. 1. 7: 1.Կոր. 1. 2. Եփե. 4. 1. Փիլ. 3.14: 2.Թես. 1.11: 2.Տիմ. 1. 9: 2.Պետ. 1.10. Հռ. 15. 8. Եբր.2.17: 4. 14:5.5:6.20: 8.1:9.11:10.21:
[10] 1.Թագ.12.6. Թուոց.12.7. [illegible].5.
[11] Զաք.6.12. Մատ.16.18.
[12] Եփե.2.10: 3.9. Եբր.1.2.
[13] [illegible] 2. Ելք.14.31. Թուոց.12.7: 2.Օրէ.3.24. Յես.1.2: 8.31: 2.Օրէ.18-15. 18.19.
[14] Եբր.1.2.

եմք [1]. միայն թէ զհամարձակութիւն և զպարծանս յուսոյն
մինչև 'ի վախճան հաստատուն ունիցիմք [2]:
Վասն որոյ այսպէս ասէ Հոգին սուրբ. այսօր եթէ ձայնի 7
նորա լուիցէք [3], ● Մի խստացուցանէք զսիրտս ձեր 8
իբրև 'ի դառնութեանն յաւուրն փորձութեան յանապատի.
● Ուր փորձեցին զիս հարքն ձեր, քննեցին զիս՝ և տեսին 9
զգործս իմ զքառասուն ամ. ● Վասն որոյ տաղտկացայ 10
ազգաւն այնուիկ, և ասացի. միշտ մոլորեալ են սրտիւք. և
նոքա ոչ ծանեան զճանապարհս իմ. ● Որպէս երդուայ 11
'ի բարկութեան իմում՝ թէ մտցեն 'ի հանգիստ իմ:
● Տեսէք՝ եղբարք՝ գուցէ երբէք լինիցի յումեք 'ի ձէնջ 12
սիրտ չար անհաւատութեան՝ ապստամբ լինել յԱստուծոյ
կենդանւոյ: ● Այլ մխիթարեցէք զմիմեանս զօրհանապազ՝ 13
մինչդեռ այսօրն աւուր կոչի. զի մի՛ ոք խստասցի 'ի ձէնջ
խաբէութեամբ մեղաց: ● Քանզի բաժանորդք եղեաք 14
Քրիստոսի. միայն թէ զսկիզբն հաստատութեանն մինչև
ցվախճան պինդ կալցուք [4]: ● Յասելն, այսօր եթէ 15
ձայնի նորա լուիցէք՝ մի՛ խստացուցանէք զսիրտս ձեր իբրև
'ի դառնութեանն [5]: ● Քանզի ոմանք լուան և դառնա- 16
ցուցին, այլ ոչ ամենեքեան՝ որ ելեալ էին յեգիպտոսէ
'ի ձեռն Մովսիսի [6]: ● Յումէ՞ տաղտկացաւ զքառասուն 17
ամն. ո՞չ ապաքէն 'ի յանցուցելոցն. որոց ոսկերքն անկան
յանապատի անդ [7]: ● Ո՞ւմ երդուաւ չմտանել 'ի հան- 18
գիստ իւր, եթէ ոչ անհաւատից [8]: ● Եւ տեսանեմք՝ 19
զի ոչ կարացին մտանել վասն անհաւատութեանն [9]:

Գլուխ Չորրորդ:

● Երկիցուք այսուհետև, գուցէ 'ի թողուլ զաւետիսն 1
'ի մտանելոյ 'ի հանգիստ նորա՝ գտանիցի ոք 'ի ձէնջ
նուազեալ [10]: ● Քանզի եմք աւետարանեալք որպէս 2
և նոքայն. այլ նոցա ոչ ինչ օգնեաց լուր բանին,
չմտքելոցն 'ի հնազանդութիւն հաւատոց: ● Այլ 3
մեք մտանեմք 'ի հանգիստն, որք հաւատացաքս. որպէս
և ասացն՝ թէ որպէս երդուայ 'ի բարկութեան իմում,
թէ մտցեն 'ի հանգիստ իմ. թէպէտ և արդիւնքն
'ի սկզբանէ աշխարհի լեալ էին [11]: ● Քանզի ասէ ուրեք վասն 4

[1] 1.Կոր. 3.16: 6.19: 2.Կոր. 6.16. Եփե. 2.21. 22: 1.Տիմ. 3.15: 1.Պետ. 2. 5.
[2] Հռոմ. 14. Մատ. 10.22: 24.13. Հռո. 5. 2. Կող. 1.23. Եբր. 6.11: 10.35:
[3] 2 Թագ. 23. 2. Գործ. 1.16. Հռոմ. 15. Սաղ. 94. 8.
[4] Հռոմ. 6.
[5] Հռոմ. 7.
[6] Թուոց. 14.2.4. 11. Թու. 24.30: 2. Օրի. 1.34. Թու. 26.38.
[7] Թուոց. 14.22. 29: 26.65. Սաղ. 105.26: 1.Կոր. 10. 5. Յուդ. 5.
[8] Թուոց. 14.30: 2. Օրի. 1.34. 35.
[9] Եբր. 4. 6.
[10] Եբր. 12.15.
[11] Եբր. 3.14. Սաղ. 94.11. Եբր. 3.11.

աւուրն եօթներորդի այսպէս · և հանգեաւ Աստուած յա-
5 ւուրն եօթներորդի յամենայն գործոց իւրոց [1]: • Եւ
6 աստ դարձեալ ասէ՝ Թէ մտցեն 'ի հանգիստ իմ: • Եւ
արդ քանզի արգելան ոմանք մտանել 'ի նա, և որք՝
յառաջագոյն աւետարանեալն էին՝ չմտին վասն անհաւատու-
7 թեանն [2]. • Դարձեալ այլ օր սահմանէ՝ զայսօրն 'ի դա-
ւիթ, և ասէ՝ յետ այնչափ ժամանակաց, որպէս յառաջագոյնն
ասաց, այսօր եթէ ձայնի նորա լուիցէք՝ մի՛ խստացուցանէք
8 զսիրտս ձեր [3]: • Զի եթէ զնոսա յեսուայ հանգուցեալ
էր, ապա վասն այլոյ աւուր ոչ խօսէր յետ այնորիկ: •
9 Արդ ուրեմն նուազեալ է շաբաթութիւն ժողովրդեանն Աս-
10 տուծոյ: • Զի որ եմուտ 'ի հանգիստն նորա, և նա
հանգեաւ յիւրոց գործոց անտի · որպէս և Աստուած յիւրա-
11 ոյն: • Փութասցուք այսուհետև մտանել յայն հան-
գիստ · զի մի՛ ոք ընդ նոյն օրինակաւ անհաւատութեանն
անկանիցի [4]:

12 Քանզի կենդանի է բանն Աստուծոյ՝ և ազդող՝ և հատու
քան զամենայն սուր երկսայրի, և անցանէ մինչև ցորոշումն
շնչոյ և ոգւոյ՝ և յօդից՝ և ուղղոց · և քննիչ է մտաց՝
13 և խորհրդոց սրտից [5]: • Եւ չի՛ք արարած աներևոյթ
յերեսաց նորա · այլ ամենայն ինչ մերկապարանոց կայ առաջի
աչաց նորա՝ զորմէ մեր բանքս են [6]:

14 Ունիմք այսուհետև քահանայապետ մեծ անցեալ ընդ
երկինս, զՅիսուս զորդին Աստուծոյ · պի՛նդ կալցուք
15 զխոստովանութիւնն [7]: • Քանզի ոչ եթէ ունիմք քահա-
նայապետ՝ որ չիցէ կարող չարչարակից լինել տկարութեան
մերոյ [8]. այլ փորձ է ամենայնիւ ըստ նմանութեան առանց
16 մեղաց [9]: • Մատիցուք այսուհետև համարձակութեամբ
առաջի աթոռոյ շնորհացն նորա · զի ընկալցուք զողորմութիւն
և գտցուք շնորհս 'ի դէպ ժամանակի օգնականութեան [10]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

1 Զի ամենայն քահանայապետ 'ի մարդկանէ առեալ՝
վասն մարդկան կայ յաստուածակոյս կողմն անդր · զի
2 մատուսցէ պատարագս և զոհս վասն մեղաց [11]: • Զափով
չարչարակից կարող է լինել տգիտաց և մոլորելոց · քանզի և

[1] Ծն. 2. 2. Ել. 20.11: 31.17.
[2] Եբր. 3.19.
[3] Սղ. 94. 7. Եբր. 3. 7.
[4] Եբր. 3.12. 18.19.
[5] Եսա. 49. 2. Երե. 23.29: 2.Կոր.10. 4. 5: 1.Պետ.1.23. Սոփ. 5. 4. Եփե. 6.17: Յայտ. 1.16: 2.16: 1.Կոր.14.24. 25.
[6] Սղ. 32.13. 14:69.8:138. 11.12. Յոբ. 26. 6: 34.21. Առակ. 15.11.
[7] Եբր. 3. 1: 7.26: 9.12. 24: 10.23.
[8] Եսա. 53. 3. Եբր. 2.18.
[9] Ղուկ. 22.28: 2.Կոր. 5.21. Եբր. 7.26: 1.Պետ.2.22: 1.Յով. 3. 5.
[10] Եփե. 2.18: 3.12. Եբր. 10.19. 21.22:
[11] Եբր. 8. 3: 2.17: 5. 3. 4:9.9;10.11: 11. 4.

ինքն իսկ տկարութեամբ զգածեալ է[1]։ • Վասն այնորիկ 3
պարտ է որպէս վասն ժողովրդեանն, նոյնպէս և ընդ անձին
մատուցանել պատարագս վասն մեղաց[2]։
Եւ ոչ եթէ անձամբ ոք առնու պատիւ[3]. այլ կոչեցեալն 4
յԱստուծոյ՝ որպէս և Ահարոն[4]։ • Նոյնպէս և Քրիս- 5
տոս ոչ եթէ անձին ինչ շուք ետ լինել քահանայապետ.
այլ որ խօսեցաւն առ նա՝ թէ որդի իմ ես դու՝ ես այսօր
ծնայ զքեզ[5]։ • Որպէս և ՚ի միւսումն ասէ. դու ես 6
քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի[6]։ •
Որ յաւուրս մարմնոյ իւրոյ՝ աղօթս և պաղատանս առ այն[7], 7
որ կարօղն էր ապրեցուցանել զնա ('ի մահուանէ)[8], ուժգին
գոչմամբ և արտասուօք մատուցանէր[9]. և լսելի լինէր առ
լաւութեանն[10]։ • Թէպէտ և որդի էր՝ ուսաւ ՚ի չարչա- 8
րանաց անտի զհնազանդութիւն[11]։ • Եւ իբրև կատարեցաւ՝ 9
եղև ամենայն հնազանդելոց իւրոց պատճառ փրկութեանն
յաւիտենից[12]. • Եւ անուանեցաւ յԱստուծոյ քահանայ- 10
ապետ յաւիտենից ըստ կարգին Մելքիսեդեկի[13]։ • Վասն 11
որոյ բազումք են մեզ բանք, և դժուարապատում ՚ի մեկ-
նել. քանզի խօթամիտք եղերուք լսելեօք[14]։
Փոխանակ զի պարտ էր ձեզ լինել վարդապետս վասն 12
ժամանակին. դարձեալ պիտոյ է ձեզ ուսանել՝ թէ զինչ
են նշանագիրք սկզբան բանիցն Աստուծոյ. և եղերուք
կարօտք կաթին՝ և ոչ հաստատուն կերակրոյ[15]։ • Զի 13
ամենայն որ կաթնկեր է՝ տգէտ է բանին արդարութեան,
քանզի տղայ է[16]։ • Այլ կատարելոցն է հաստատուն կե- 14
րակուր. որոց՝ վասն ՚ի չափն հասանելոյ ճաշակելիքն կիրթ
են ընտրութեան բարւոյ և չարի[17]։

Գլուխ Վեցերորդ։

Վասն որոյ թողեալ զբանն սկզբանն Քրիստոսի, 1
՚ի կատարումն եկեսցուք. մի՛ միւսանգամ արկանել հիմն
ապաշխարութեան՝ ՚ի մեռելոտի գործոց անտի, և հաւատոյն
որ յԱստուած[18]. • Եւ մկրտութեանցն վարդապետու- 2
թեան, և ձեռնադրութեան ձեռաց, և յարութեան

[1] Եբր. 2.18: 4.15: 7.28. [2] Ղևտ. 4. 3: 9.7: 16.6.15. 16.17: 7.27: 9. 7: [3] 2.Մն. 26.18. Յհ. 3.27. [4] Ելք. 28. 1. Թւոց. 16. 5. 40: 1.Մն. 23.13 [5] Յհ. 8.54. Սղ. 2. 7. Եբր. 1. 5. [6] Սղ. 109. 4. Եբր. 7.17.21. [7] Մտթ. 26.39. 42.44. Մրկ. 14. 36.39. Յհ. 17. 1. [8] Սղ. 21. 2. Մտթ. 27.46. 50. Մրկ. 15.34. 37. [9] Մտթ. 26.53. Մրկ. 14.36. [10] Մտթ. 26.37. Մրկ. 14.33. Ղկ. 22.43. Յհ. 12.27. [11] Եբր. 2. 6. Փլպ. 2. 8. [12] Եբր. 2.10: 11.40. [13] Հռմ. 6. Եբր. 6.20. [14] Յհ. 16.12: 2.Պետ. 3.16. Մրկ. 13.15. [15] Եբր. 6. 1: 1.Կր. 3. 1. 2. 3: [16] 1.Կր. 13.11: 14.20. Եփս. 4.13.14: 1.Պետ. 2.2: [17] 1.Կր. 2.6. Եփս. 4.13. Փլպ. 3.15. Եբ. 7.15: 1.Կր. 2.14. 15. [18] Փլպ. 3.12. 13.14. Եբր. 5.12: 9.14.

3 մեռելոց, և դատաստանին յաւիտենից [1]: • Եւ արդ՝ արաս-
ցուք զայն, եթէ Աստուած հրամայեսցէ [2]:
4 Քանզի անհնար է միանգամ մկրտելոցն, որ ճաշակեցին
յերկնաւոր պարգևացն, և հաղորդք եղեն հոգւոյն սրբոյ [3],
5 • Եւ վայելեցին բանին Աստուծոյ ճաշակս ճաշակեցին,
6 և զզօրութիւնս հանդերձելոյ աշխարհին [4], • Եւ կոր-
ծանեցին. միւսանգամ նորոգել յապաշխարութիւն. և
վերստին 'ի խաչ հանել անձանց զորդին Աստուծոյ, և
7 դարձեալ խայտառակել [5]: • Քանզի երկիր՝ որ ըմպիցէ
զանձրև բազում անգամ եկեալ 'ի վերայ նորա, և
ծնանիցի արդիւնս շայեկանս նոցա՝ վասն որոյ գործիցին,
8 ընդունի զօրհնութիւն յԱստուծոյ [6]: • Իսկ որ բերէ
զփուշ և զտատասկ, անպիտան է՝ և մերձ յանէծս. և
վախճան նորա յայրումն [7]:
9 Բայց հաստատեալ եմ վասն ձեր սիրելիք 'ի լաւ-
անդը, և որ լին է փրկութեամբ. զի թէպէտ և այսպէս
10 խօսիմք: • Ո՛չ է եթէ անիրաւ ինչ է Աստուած՝ մոռանալ
զգործս ձեր և զսէրն՝ զոր ցուցէք յանուն նորա [8]. զի
11 պաշտեցիք զսուրբսն՝ և պաշտէք [9]: • Եւ մեք ըղձանամք՝
զի իւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ զնոյն փոյթ ցուցանիցէ 'ի հաստա-
12 տութիւն յուսոյն՝ մինչև ցվախճան [10]. • Զի մի՛ հե-
ւանդամիտք լինիցիք: Նմանօ՛ղք եղերուք այնոցիկ որ հա-
ւատովքն և երկայնմտութեամբ ժառանգեցին զաւետիսն [11]: •
13 Զի աբրահամու խոստացեալ զաւետիսն Աստուծոյ, քանզի
14 յայլ ոք 'ի մեծ ոչ գոյր երդնուլ [12]. • Յանձն իւր երդուաւ,
և ասէ. այո, օրհնելով օրհնեցից զքեզ, և բազմացու-
15 ցանելով բազմացուցից զքեզ: • Եւ այնպէս երկայնամիտ
16 եղեալ՝ եհաս աւետեացն: • Ապաքէն մարդիկ՝ որ ինչ
'ի վեր է քան զինքեանս՝ յայն երդնուն. և ամենայն
հակառակութեան նոցա վճիռ առ 'ի հաստատութիւն, եր-
17 դումն է [13]: • Որով առաւել ևս կամեցեալ Աստուծոյ՝
ցուցանել ժառանգաւորաց աւետեացն զհաստատութիւն խոր-
18 հրդոյն իւրոյ, միջնորդեաց երդմամբ [14]: • Զի երկու
անփոփոխելի իրօքն՝ որովք անհնարին իցէ ստել Աստուծոյ,
հաստատուն մխիթարութիւն ունիցիմք. որք ապաստան
19 եղեաք բուռն հարկանել զհանդերձեալ յուսոյն [15]. • Զոր

[1] Գործ. 19. 4: 5:8.14—17. 19. 6:17.31. 32: 24.25. Հռով. 2.16.
[2] Գործ. 18.21: 1.Կոր. 4.19.
[3] Մատ. 12.31. 32. Եբր. 10.26: 2.Պետ.2.20. 21: 1.Յովհ. 5.16. Եբր. 10.32. Յովհ. 4.10: 6.32. Եփես. 2. 8. Գաղ.3.2. 5. Եբր. 2. 4.
[4] Եբր. 2. 5.
[5] Եբր. 10.29.
[6] Սաղ. 64.11.
[7] Եսայ. 5. 6.
[8] Առակ. 14.31. Մատ. 10.42: 25.40. Յովհ. 13.20. Հռով. 3. 4: 2.Թես. 1. 6. 7: 1.Թես. 1. 3.
[9] Հռով. 15.25: 2.Կոր. 8. 4: 9. 1.12: 2.Տիմ. 1.18.
[10] Եբր. 3.6.14. Կող. 2. 2.
[11] Եբր. 13.36.
[12] Ծնն. 22.16. 17. Սաղ.104. 9. Ղուկ. 1.73.
[13] Ել. 22.11.
[14] Եբր. 11. 9. Հռով. 11.29.
[15] Եբր. 12. 1.

[1] Ղևտ. 16.15 Եբր. 9. 7. իբրև զխարիսխ հաստատուն և անշարժ ունիցիմք անձանց
մերոց, որ և մտանիցէ 'ի ներքին կողմն վարագուրին [1].
• Ուր կարապետն մեր Յիսուս եմուտ վասն մեր, ըստ 20
[2] Եբր. 4.14: 8.1: 9.24: 3.1: 5.6.10: 7.17. կարգին Մելքիսեդեկի՝ եղև քահանայապետ յաւիտենից [2]:

Գլուխ Եօթներորդ:

Քանզի այս Մելքիսեդեկ՝ թագաւոր էր Սաղիմայ. քահանայ 1
Աստուծոյ բարձրելոյ. որ ել ընդ առաջ Աբրահամու,
յորժամ դարձեալ գայր 'ի կոտորածէ թագաւորացն՝ և
[3] Ծնն. 14.18. օրհնեաց զնա [3]. • Որում և տասանորդս յամենայնէ ետ 2
Աբրահամ. նախ թարգմանի թագաւոր արդարութեան,
ապա թագաւոր Սաղեմայ՝ որ է թագաւոր խաղաղութեան.
• Անհայր՝ անմայր՝ չհամարեալ յազգս, որոյ ոչ սկիզբն 3
աւուրց և ոչ կատարած կենաց. նմանեալ Որդւոյ Աստուծոյ՝
կայ մնայ քահանայ մշտնջենաւոր: • Արդ տեսէք որպիսի 4
ոք էր սա, որում և Աբրահամ տասանորդս ետ յաւարէ
[4] Ծնն. 14.20. անտի՝ նահապետն [4]: • Եւ որք յորդւոցն Ղևեայ զքահա- 5
նայութիւնն առնուն, պատուէր ունին տասանորդել զժողո-
վուրդն ըստ օրինացն. այսինքն է՝ զեղբարս իւրեանց.
[5] Թուոց. 18.21. Նո. 26. թէպէտ և ելեալ իցեն յերանացն Աբրահամու [5]: • Իսկ 6
չհամարեալն յազգս 'ի նոցանէ՝ տասանորդեաց զԱբրահամ.
[6] Ծնն. 14.19. Հռոմ. 4.13. Գաղ. 3.16. և զնա՝ որոյ զաւետիսն ընկալեալ էր, օրհնեաց [6]: • Զի 7
առանց ամենայն հակառակութեան, նուազն 'ի լաւէ անտի
օրհնեսցի: • Եւ աստ մարդիք մահկանացուք տասանորդս 8
առնուն. բայց անդ վկայեցաւ՝ թէ կենդանի է. և
[7] Եբր. 5. 6: 6.20. որպէս բանից կարգ է ասել [7]. • Թէ Աբրահամու և Ղևի 9
իսկ՝ որ զտասանորդսն առնոյր, տասանորդեցաւ: • Զի 10
տակաւին յերանս հօր իւրոյ էր՝ յորժամ ընդ առաջ եղև
նմա Մելքիսեդեկ:

Իսկ արդ՝ եթէ կատարումն 'ի ձեռն Ղևտացւոց քահանայ- 11
ութեանն էր, քանզի ժողովուրդն յայն օրէնս գրեցաւ.
զի՞նչ պիտոյ էր ըստ կարգին Մելքիսեդեկի այլում քահանայի
[8] Գաղ. 2.21. Հռոմ. 16:19. Եբր. 8. 7. յառնել, և ոչ ասել՝ թէ ըստ կարգին Ահարոնի [8]: •
Այլ 'ի փոփոխել քահանայութեանն, հարկ էր և օրինացն 12
փոփոխումն լինել: • Զի զորմէ այսպէսն ասի՝ յայլմէ 13
ազգէ կալեալ հաղորդութիւն, յորմէ ոչ ոք երբէք եղև

14 հաղորդ սեղանոյն: • Արդ յայտ իսկ է, թէ յազգէ
յուդայ ծագեալ Տէր մեր. յորմէ ազգէ վասն քահանայից
15 Մովսէս ինչ ոչ ճառեաց[1]: • Եւ ևս առաւել յայտ
է՝ թէ ըստ նմանութեան Մելքիսեդեկի յառնելոց է այլ
16 քահանայ. • Որ ոչ ըստ մարմնաւոր պատուիրանին եղև,
17 այլ ըստ զօրութեան կենացն անվախճանից: • Քանզի
վկայեցաւ, թէ դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ
18 կարգին Մելքիսեդեկի[2]: • Արհամարհութիւն լինէր առա-
ջին պատուիրանին՝ վասն նորին տկարութեան և անշահ-
19 ութեան[3]. • Քանզի ոչ ինչ կատարումն գործեցին
օրէնքն[4], և մուտ ազնուական յուսոյն՝ որով մերձենամք
20 առ Աստուած[5]: • Եւ այնչափ, զի ոչ առանց երդ-
ման. զի են ոմանք՝ որ առանց երդման են կացեալ քա-
21 հանայք: • Բայց սա երդմամբ ՚ի ձեռն այնորիկ՝ որ
ասացն ՚ի նա. երդուաւ Տէր՝ և ոչ ևս զղջասցի, դու
22 ես քահանայ յաւիտեան[6]: • Եւ այնչափ լաւագոյն ուխտի
23 եղև երաշխաւոր Յիսուս[7]: • Եւ բազումք են կացեալ
քահանայք՝ վասն մահու արգել լինելոյ ՚ի մշտնջենաւորել[8]:
24 • Իսկ սա վասն յաւիտեան կալոյ՝ առանց անցանելոյ ունի
25 զքահանայութիւնն: • Ուստի և կենդանի առնել համօրէն
կարող է զմատուցեալս նովաւ առ Աստուած. քանզի
միշտ կենդանի է լինել բարեխօս վասն նոցա[8]:
26 Զի այսպիսի իսկ և վայել էր մեզ քահանայապետ,
սուրբ, անմեղ, անարատ, զատեալ ՚ի մեղաւորաց, և
27 բարձրացեալ քան զերկինս[9]. • Որում ոչ հանապազ
հարկ է որպէս այլոց քահանայապետից[10], նախ վասն իւրեանց
մեղացն պատարագս մատուցանել՝ և ապա վասն ժողովրդեանն:
իսկ սա զայն միանգամայն կատարեաց, զի զանձն իւր
28 մատոյց պատարագ[11]: • Օրէնքն զմարդիկ կացուցանեն
քահանայապետս զգածեալս տկարութեամբ. իսկ բանն երդ-
ման յետ օրինացն՝ զՈրդի, որ յաւիտեան կատարեալ է[12]:

Գլուխ Ութերորդ:

1 Եւ բանից գլուխ խօսիցս՝ այնպիսի ունիմք քահանա-
յապետ, որ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեան աթոռոյն

[1] Ես. 11. 1. Մտթ. 1. 3. Ղուկ. 3.33. Հռով. 1. 3. Յայտ. 5. 5.
[2] Սաղ. 109. 4. Եբր. 5.6.10: 6.20.
[3] Հռով. 8. 3. Գաղ. 4. 9.
[4] Գործ. 13.39. Հռով. 3.20.21. 28: 8. 3. Գաղ. 2.16. Եբր. 9. 9. Գաղ. 3.24. Եբր. 6.18: 8. 6:
[5] Հռով. 5. 2. Եփես. 2.18: 3.12. Եբր. 4.16: 10.19.
[6] Սաղ. 109. 4.
[7] Եբր. 8. 6: 9.15: 12.24.
[8] Հռով. 8.34: 1.Տիմ. 2. 5. Եբր. 9.24: 1.Յովհ. 2. 1.
[9] Եբր. 4.15. Եփես. 1.20: 4.10. Եբր. 8. 1.
[10] Ղևտ. 9. 7: 16. 6.11. Եբր. 5. 3: 9. 7.
[11] Ղևտ. 16.15. Հռով. 6.10. Եբր. 9.12. 28: 10.12:
[12] Եբր. 5.1. 2: 2.10: 5. 9.

[1] Եփե. 1.20. յերկինս [1], • Սրբութեանցն պաշտօնեայ՝ և խորանին ճշ- 2
Կող. 3. 1. մարտութեան, զոր Տէրն կանգնեաց՝ և ոչ մարդ [2]: •
Եբր. 1.3:10. 12: 12. 2. Զի ամենայն քահանայապետ վասն մատուցանելոյ զընծս և 3
[3] Եբր. 9.8.12. զպատարագս կայ. ուստի հարկ է և նմա ունել ինչ
24: 9.11. զոր մատուցանիցէ [3]: • Զի եթէ էր յերկրի, թերևս 4
[3] Եբր. 5. 1. Եփե. 5. 2. չէր իսկ քահանայ. զի գոյին՝ որ մատուցանէին ըստ օրի-
Եբր. 9.14. նացն պատարագ. • Որք առակաւ և օրինակաւ պաշ- 5
[4] Կող. 2.17. տէին երկնաւորացն [4], որպէս և հրամայեցաւ Մովսէսի՝ յորժամ
Եբր. 9.23: 10. 1. գործելոց էր զխորանն՝ ժամուն՝ տեսջիր՝ ասէ. արասցես
[5] Ելք. 25.40: զամենայն ըստ օրինակին՝ որ ցուցաւ քեզ 'ի լերինն [5]: •
26.30:27. 8. Բայց արդ՝ առաւելագոյն ևս պաշտաման եհաս Յիսուս, 6
Թուոց. 8. 4. որչափ լաւագոյն ևս ուխտի է միջնորդ՝ որ յառաւել
Գործ. 7.44: [6] 2.Կոր. 3. 6. աւետիսն օրինադրեցաւ [6]: • Զի եթէ առաջինն անարատ 7
8. 9. էր, ապա երկրորդին տեղի ոչ խնդրէր [7]: • Նա ասանիկ 8
Եբր. 7.22. բամբասէ զնոսա և ասէ. ահաւասիկ աւուրք եկեսցեն՝ ասէ
[7] Եբր. 7.11.16. Տէր, և կատարեցից 'ի վերայ տանն Իսրայէլի և 'ի վերայ
[8] Երե. 31.31. տանն Յուդայ՝ ուխտ նոր [8]. • Ոչ ըստ ուխտին՝ զոր 9
32. 33.34. եդի ընդ հարս նոցա՝ յաւուր յորում առի 'ի ձեռն հանել
զնոսա յերկրէն Եգիպտացւոց. և զի նոքա ոչ կացին յուխ-
տին իմում, և ես անփոյթ արարի զնոցանէ, ասէ Տէր
ամենակալ: • Այլ այս է ուխտն՝ զոր եդից տանն 10
Իսրայէլի յետ աւուրցն այնոցիկ՝ ասէ Տէր. տաց զօրէնս
իմ 'ի միտս նոցա՝ և 'ի սիրտս նոցա գրեցից զնոսա. և
[9] Եբր. 10.16. եղէց նոցա Աստուած, և նոքա եղիցին ինձ 'ի ժողովուրդ [9]:
Զաք. 8. 8. • Եւ ոչ ևս ուսուցանիցեն իւրաքանչիւր զքաղաքակից 11
իւր, և իւրաքանչիւր զեղբայր իւր, և ասիցեն. Թէ
ծանիր զՏէր. զի ամենեքին ծանիցեն զիս 'ի փոքրկանց
[10] Եսա. 54.13. մինչև 'ի մեծամեծս նոցա [10]: • Զի քաւիչ եղէց անիրա- 12
Յովհ. 6.45: ւութեանց նոցա. և զմեղս նոցա՝ և զանօրէնութիւնս այլ
1.Յովհ. 2.27. ոչ ևս յիշեցից [11]: • Արդ՝ ասելովն նոր, հնացոյց զա- 13
[11] Հռով. 11.27. Եբր. 10.17: ռաջինն. և որ հնանայն և ծերանայ՝ մերձ է յապականու-
[12] 2.Կոր. 5.17. թիւն [12]:

Գլուխ իններորդ:

Ունել ունէր և առաջինն իրաւունս պաշտաման յայն- 1
[13] Ելք. 25. 8. ժամ զաշխարհական սրբութիւնն [13]: • Զի խորանն 2

առաջին հանդերձեցաւ այսպէս[1]. յորում աշտանակն և
3 սեղանն և հացն Նուիրաց՝ որ սրբութիւնն կոչէր[2]։ • Եւ
յետ երկրորդ վարագուրին խորանն՝ որ կոչէր սրբութիւն
4 սրբութեանց[3]. • Յորում կայր բուրվառն ոսկի, և
արկղն կտակարանաց պատեալ ներքոյ և արտաքոյ ոսկւով[4].
յորում սափորն ոսկի լի մանանայիւ, և գաւազանն Ահա-
րոնի՝ որ ծաղկեցաւ[5], և տախտակք կտակարանացն[6]. •
5 Եւ ՚ի վերայ նորա քերովբէքն փառաց՝ որ հովանի ունէին
՚ի վերայ քաւութեանն. վասն որոյ ոչ է այժմ աւել
6 մի ըստ միոջէ[7]։ • Եւ այն ամենայն իբրև այնպէս
հանդերձեալ կայր, յառաջին խորանն յամենայն ժամ
7 մտանէին քահանայք զպաշտամունսն կատարել[8]. • Բայց
յերկրորդն միանգամ ՚ի տարւոջն քահանայապետն. և զայն
ոչ առանց արեան, զոր մատուցանէր վասն իւր՝ և վասն
8 ժողովրդեանն անգիտութեան[9]։ • Զայս ցուցեալ
հոգւոյն սրբոյ՝ մինչչև յայտնեալ էր ճանապարհ սրբու-
թեանցն. քանզի դեռ առաջին խորանն ունէր զհաստատու-
9 թիւն[10]. • Որ է առակ ժամանակին, որ առաջի կայր.
յորում պատարագքն և զոհքն մատչէին, որք ոչ կարէին
ըստ մտաց կատարել զպաշտամունսն. բայց միայն կերակրովք
10 և ըմպելեօք[11], • Եւ պէսպէս մկրտութեամբք[12]. մարմնոյ
արդարութիւնքն[13]. որ մինչև ՚ի ժամանակս ուղղութեանն
՚ի վերայ կային[14]։

11 Այլ Քրիստոս եկեալ քահանայապետ հանդերձելոցն
բարեաց՝ մեծաւն և կատարելովն՝ և անձեռագործ խորա-
12 նաւ, այսինքն է՝ որ ոչ յայսց արարածոց[15], • Եւ
ոչ արեամբ նոխազաց և զուարակաց. այլ իւրով արեամբն
եմուտ միանգամ ՚ի սրբութիւնսն՝ յաւիտենականս գտեալ
13 զփրկութիւն[16]։ • Զի եթէ արիւն ցլուցն և նոխազաց՝
և մոխիր երնջոյն ցանեալ՝ զպղծեալսն սրբէր առ ՚ի մարմնոյ
14 սրբութենէ[17]. • Որչափ ևս առաւել արիւնն Քրիս-
տոսի, որ ՚ի ձեռն հոգւոյն յաւիտենականի մատոյց զանձն
անարատ պատարագ Աստուծոյ, սրբեսցէ զխիղճ մտաց
ձերոց ՚ի մեռելական գործոց անտի՝ պաշտել զԱստուած

[1] Ել. 26. 1. [2] Ել. 26.35: 40. 4:25.31: 25. 23.30. Ղեւ.24. 5. 6. [3] Ել. 26.31. 33: 40.3.21. Եբր. 6.19. [4] Ել. 25.10: 26. 33:40. 3.21: 16.33. 34. [5] Թւ. 17.10. [6] Ել. 25.16. 21: 34.29: 40.20: 2.Օրէ.10. 2. 5: 3.Թգ. 8. 9: 21. 2.Մնա.5.10. [7] Ել. 25.18. 22. Ղեւ.16. 2: 3.Թգ.6.6. 7. [8] Թւ. 28. 3. Դան. 8.11. [9] Ել. 30.10. Ղեւ.16. 2. 11.12.15.34. Հռոմ. 25. Եբր. 5. 3: 7.27. [10] Եբր. 10.19. 20. Յհ. 14. 6. [11] Գաղ. 3.21. Եբր. 7.15. 19:10. 1.11. [12] Ղեւ.11. 2. Կող. 2.16. [13] Թւ. 19. 7. [14] Եփե. 2.15. Կող. 2.20. Եբր.7.16. [15] Եբր. 3.1:10.1: 8.2: [16] Եբր.10.4. Գոր.20.28. Եփե.1.7. Կող.1.14: 1.Պետ. 1.19. Յայ.1.5:5.9. Զաք. 3.9. Հռոմ.26: 28. Եբր.10.10. Դան.9.24. [17] Ղեւ.16.14.16. Թւ.19.2.17.

կենդանի [1]: * Եւ վասն այնորիկ նորոյ ուխտիս է 15
միջնորդ. զի յորժամ մահ լինիցի՝ 'ի փրկութիւն վասն
առաջին ուխտին յանցանաց, զաւետիս առցեն հրաւիրեալքն
'ի ժառանգութիւն յաւիտենից [2]: * Քանզի ուր կտակ 16
է, հարկ է զմահ 'ի մէջ բերել զկտակագրին: * Զի 17
կտակ յետ մահու հաստատուն է: ապա թէ ո՛չ՝ զիա՞րդ-
իցէ հաստատուն, մինչ կտակագիրն կենդանի է [3]: * Ուստի 18
և ոչ առաջինն առանց արեան նորոգէր [4]: * Քանզի 19
իբրև պատմեցաւ ամենայն պատուիրանք օրինացն 'ի Մովսիսէ
ժողովրդեանն, առեալ զարիւն ցլուցն և նոխազացն [5],
ջրով և բրդով՝ կարմրով և զոպայիւ, զկտակարանօքն իսկ
և զամենայն ժողովրդեամբն սրսկեաց [6], * Եւ ասէ. 20
այս է արիւն կտակին՝ զոր պատուիրեաց ձեզ Աստուած [7]:
* Եւ զխորանաւն և զամենայն կահիւ սպասուն նոյն- 21
պէս սրսկեաց զարիւնն [8]: * Եւ գրեթէ ամենայն ինչ 22
արեամբն սրբէր ըստ օրինացն. և առանց հեղման արեան
չլինէր թողութիւն [9]: * Ապա հարկ էր օրինաւորացն 23
այնպիսեօքն սրբել. և բուն իսկ երկնաւորացն՝ առաւել ևս
պատարագօք քան զնոյնս [10]: * Զի ոչ եթէ 'ի ձեռագործ 24
սրբութիւնն եմուտ Քրիստոս յօրինակս ճշմարտութեանն.
այլ 'ի բուն իսկ յերկինս, յանդիման լինել երեսացն Աս-
տուծոյ վասն մեր [11]: * Ո՛չ զի բազում անգամ մատու- 25
ցանիցէ զանձն պատարագ՝ որպէս քահանայապետն, որ
մտանէր 'ի սրբութիւն սրբութեանցն ամի ամի արեամբն
օտարաւ [12]. * Ապա թէ ո՛չ՝ պարտ էր նմա բազում 26
անգամ չարչարել իսկզբանէ աշխարհի. բայց արդ աւասիկ
միանգամ 'ի կատարած յաւիտեանց՝ յանարգութիւն մեղաց
իւրով պատարագաւն յայտնեալ է [13]: * Եւ զո՛ր օրինակ 27
կայ մնայ մարդկան միանգամ մեռանել՝ և յետ այնորիկ
դատաստան [14]. * Նոյնպէս և Քրիստոս միանգամ մատու- 28
ցեալ պատարագ առ 'ի բառնալոյ զմեղս բազմաց. իսկ
յերկրորդումն առանց մեղաց յայտնեսցի այնոցիկ, որ ակն
ունիցին նմա հաւատովք 'ի փրկութիւն [15]:

[1] 1.Պետ. 1.19: 1.Յօհ. 1. 7. Յայ. 1. 5. Հռօ. 1. 4: 1.Պետ. 3.18. Եփե. 2. 5. Տիտ. 2.14. Եբր. 7.27: 1.3: 10.22: 6. 1. Ղուկ. 1.74. Հռօ. 6.13. 22: 1.Պետ.4. 2:
[2] 1.Տիմ. 2. 5. Եբր. 7.22: 8.6: 12.24. Հռօ. 3.25: 5. 6: 1.Պետ. 3.18. Եբր. 3. 1.
[3] Գաղ. 3.15.
[4] Ելք. 24. 6.
[5] Ելք. 24. 5. 6. 8. Ղևտ. 16.14. 15.18.
[6] Ղևտ. 14. 4. 6.7. 49.51. 52.
[7] Ելք. 24. 8. Մատ. 26.28.
[8] Ելք. 29.12. 36. Ղևտ. 8. 15.19: 16.14. —19.
[9] Ղևտ. 17.11.
[10] Եբր. 8. 5.
[11] Եբր. 6.20: 8. 2. Հռօ. 8.34. Եբր. 7.25: 1.Յօհ. 2. 1.
[12] Համր. 7.
[13] Համր. 12. Եբր.7.27: 10.10: 1.Պետ.3.18: 1.Կոր.10.11. Գաղ.4.4. Եփե.1.10.
[14] Ծնն.3.19. Ժող.3.20: 2.Կոր. 5.10. Յայ.20.12.13.
[15] Հռօ.6.10: 1.Պետ.3.18: 2.24: 1.Յօհ.3.5. Մատ. 26.28. Հռ .5.15. Տիտ.2.13: 2.Պետ.5.12.

Գլուխ Տասներորդ:

1 Քանզի ստուեր հանդերձելոց բարեացն ունէին օրէնքն, [1] Կող. 2.17.
և ոչ զնոյն կերպարանս իրացն. ամի ամի զնոյն պատարագս Եբր. 8. 5: 9.23: 9.11:
մատուցանել ցանգ, որք ոչ են կարող զմատուցեալսն կատարել[1]. 9. 9.
2 * Ապա թէ ոչ դադարէին 'ի մատուցանելոյ, վասն և ոչ Հռոմ. 14.
մի ինչ այնուհետև խիղճ մտաց ունելոյ պաշտօնէիցն
3 միանգամ սրբեցելոցն. * Այլ անդէն 'ի նմին 'ի յիշա-
4 տակս մեղացն կային ամի ամի[2]: * Քանզի ոչ կարէր [2] Ղեւ.16.21.
արիւն նոխազացն և ցլուց բառնալ զմեղս[3]: Եբր. 9. 7. [3] Միք.6.6. 7.
5 Վասն որոյ 'ի մտանել իւրում յաշխարհ՝ ասէ. զզոհս և Եբր. 9.13.
զպատարագս ոչ կամեցար, բայց մարմին հաստատեցեր ինձ[4]. Հռոմ. 11.
6 * Ընդ ողջակէզս և ընդ վասն մեղացն ոչ հաճեցար: * [4] Սաղ. 39. 7: 49. 8.
7 Յայնժամ ասացի թէ ահաւասիկ եկի. 'ի ճառս գրոց գրեալ Եսա. 1.11.
8 է վասն իմ, առնել զկամս քո Աստուած: * Վերագոյնն Երե. 6.20.
ասէ, թէ ընդ զոհս՝ և ընդ պատարագս՝ և ընդ ողջակէզս և Ամով. 5.21. 22.
ընդ վասն մեղացն ոչ հաճեցար, և ոչ կամեցար՝ որք ըստ
9 օրինացն մատչէին: * Ապա ասէ՝ ահաւասիկ գամ առնել
զկամս քո Աստուած: մերժէ զառաջինն՝ զի զերկրորդն
10 հաստատեսցէ: * Որով կամօք և մեք սրբեցաք՝ 'ի ձեռն
պատարագի մարմնոյն Յիսուսի Քրիստոսի միանգամ[5]: [5] Յով. 17.19.
11 Եւ ամենայն քահանայապետ կայ հանապազորդ 'ի պաշտա- Եբր. 13.12: 9.12.
ման. և զնոյն պատարագս մատուցանէ բազում անգամ,
12 որք ոչ երբէք կարօղ են բառնալ զմեղս[6]: * Իսկ սա [6] Թւ. 28. 3.
զմին վասն մեղաց մատոյց պատարագ. և մշտնջենաւոր նստաւ Եբր. 7.27. Հռոմ. 4.
13 ընդ աջմէ Աստուծոյ[7]: * Եւ այսուհետև ակն ունի՝ [7] Եբր. 1. 3.
մինչև դիցին թշնամիք իւր 'ի ներքոյ ոտից իւրոց[8]: * Կող. 3. 1.
14 Քանզի միով պատարագաւ կատարեաց զսրբեալսն 'ի մշտնջե- [8] Սաղ.109. 1. Գոր. 2.35:
15 նաւորս[9]: * Այլ վկայէ մեզ և հոգին սուրբ՝ յետ ասելոյն 1.Կոր.15.25.
16 յառաջագոյն: * Եթէ այս է ուխտն՝ զոր եդից ընդ հարս Եբր. 1.13.
նոցա յետ աւուրցն այնոցիկ, ասէ Տէր. տաց զօրէնս իմ [9] Հռոմ. 1.
'ի սիրտս նոցա, և 'ի խորհուրդս նոցա գրեցից զնոսա[10]: * [10] Երե. 31.33. 34.
17 Ապա ասէ՝ թէ զմեղս նոցա և զանօրէնութիւնս նոցա այլ Եբր.8.10.12.
18 ոչ ևս յիշեցից: * Իսկ ուր թողութիւն է, ոչ ևս
պիտոյ է վասն մեղաց պատարագ:
19 Ունիմք այսուհետև եղբարք՝ համարձակութիւն 'ի մուտս

սրբութեանցն արեամբն Յիսուսի [1]. • Զոր նորոգեաց մեզ 20
ճանապարհ նորոգ և կենդանի 'ի ձեռն վարագուրին, այսինքն
է՝ մարմնոյ իւրոյ [2]. • Եւ քահանայ մեծ 'ի վերայ տանն 21
Աստուծոյ [3]. • Մատիցուք ճշմարիտ սրտիւք՝ լրութեամբ 22
հաւատոց, լուացեալ զսիրտս 'ի խղճէ չարեաց՝ և մկրտեալ
զմարմինս 'ի ջուրս սրբութեան [4]: • Պինդ կալցուք զխոս- 23
տովանութիւն անշարժ յուսոյն, զի հաւատարիմ է որ
խոստացաւն [5]: • Եւ զգուշասցուք միմեանց յորդորմամբք 24
սիրոյ և գործոց բարեաց. • Եւ մի՛ թողցուք զժողովս 25
միմեանց, որպէս և սովոր են ոմանք. այլ մխիթարեսցուք,
և այնչափ ևս առաւել՝ որչափ տեսանիցէք զօրն մերձեալ [6]:

Զի կամակար մեղք եթէ յանցանիցեմք յետ ընդունելու- 26
թեան գիտութեան ճշմարտութեանն՝ այնուհետև ոչ ևս
պիտոյ է վասն մեղաց պատարագ [7]. • Այլ ահեղ ակնկալու- 27
թիւն դատաստանին, և նախանձ հրոյն՝ որ ուտիցէ զհակառա-
կորդսն [8]: • Արհամարհեալ ուրուք զօրէնսն Մովսէսի, 28
առանց ողորմութեանց՝ առ երկուք կամ երիւք վկայիւք
մեռանէր [9]: • Իսկ ո՞րչափ սաստիկ պատժոց արժանի 29
համարիցիք զայն, որ զՈրդին Աստուծոյ առ ոտն եհար. և
զարիւն նորոյ ուխտին խառնակ համարեցաւ որով և սրբեցաւն,
և զհոգին շնորհաց թշնամանեաց [10]: • Այլ գիտեմք զայն՝ 30
որ ասացն. իմ են վրէժխնդրութիւնք, և ես հատուցից՝ ասէ
Տէր. և դարձեալ թէ՝ դատի Տէր զժողովուրդ իւր [11]:

Ահ մեծ է անկանել 'ի ձեռս Աստուծոյ կենդանւոյ [12]: • 31
Արդ՝ յիշեցէք զաւուրսն զառաջինս. յորս լուսաւորեալք բա- 32
զում ճգանց և չարչարանաց համբերեցէք [13]. • Մերթ 'ի նա- 33
խատինս և 'ի նեղութիւնս խայտառակեալք, մերթ կցորդք
այնպիսեաց վաստակաւորացն լինել [14]: • Քանզի և ընդ կա- 34
պեալս չարչարեցարուք, և զյափշտակութիւն ընչից ձերոց
խնդութեամբ ընկալարուք. քանզի գիտէիք թէ լաւագոյն
ևս ստացուածս ունիք անձանց յերկինս՝ որ կան և մնան [15]:
• Արդ մի՛ մերժէք 'ի ձէնջ զհամարձակութիւնն ձեր, 35

[1] Հռ. 5. 2. Եփե. 2.18: 3.12. Եբր. 9.8.12.
[2] Յհ. 10. 9: 14.6. Եբր. 9. 6: 9. 3.
[3] Եբր. 4.14: 1.Տիմ. 3.15.
[4] Եբր. 4.16. Եփե. 3.12. Յկ. 1. 6: 1.Յհ. 3.21. Եբր. 9.14. Եզ. 36.25: 2.Կոր. 7. 1.
[5] Եբր. 4.14: 1.Կոր. 1. 9: 10.13: 1.Թես. 5.24: 2.Թես. 3. 3. Եբր. 11.11.
[6] Գոր. 2.42. Յուդայ.19. Հռ. 13.11. Փիլ. 4. 5: 2.Պետ.3. 9.—14.
[7] Թուոց. 15.30. Եբր. 6. 4: 2.Պետ.2.20. 21.
[8] Եզ. 36. 5. Սոփ. 1.18: 3. 8: 2.Թես. 1. 8. Եբր. 12. 9.
[9] Եբր. 2. 2: 2.Օրէ.17. 2. 6: 19.15. Մատ. 18.16. Յհ. 8.17: 2.Կոր.13.1.
[10] Եբր.2.3: 12.25: 1.Կոր.11.29. Եբր.13.20. Մատ.12.31.32. Եփե.4.30:
[11] 2.Օրէ.32.35. Հռ.12.19: 2.Օրէ.32.36. Սաղ. 49.4: 134.14. [12] Ղու.12.5. [13] Գաղ.3.4: 2.Յհ.8. Եբր.6.4. Փիլ.1.29.30. Կող.2.1: [14] 1.Կոր.4 9. Փիլ.1.7: 4.14: 1.Թես.2.14.
[15] Փիլ.1.7: 2.Տիմ. 1.16. Մատ.5.12. Գոր.5.41. Յակ.1.2. Մատ.6.20: 19.21. Ղու.12.33: 1.Տիմ. 6.19.

36 յորում կայ մեծաց վարձուց հատուցումն [1]: * Պիտոյ է
ձեզ համբերութիւն. զի զկամս Աստուծոյ արարեալ հասջիք
37 աւետեացն [2]: * Զի փոքր միւս ևս քան որչափ՝ որ գալոցն
38 իցէ՝ եկեսցէ, և ոչ յամեսցէ [3]: * Զի արդարն իմ 'ի հա-
ւատոց կեցցէ. և եթէ յերկմիտս ոք իցէ, ոչ հաճեսցի
39 ընդ նա անձն իմ [4]: * Բայց մեք ոչ եթէ երկմտութեամբ
եմք 'ի կորուստ. այլ հաւատովք 'ի փրկութիւն հոգւոյ [5]:

Գլուխ Մետասաներորդ:

1 Զինչ են հաւատք, եթէ ոչ՝ յուսացելոց իրաց հաստա-
2 տութիւն, և յանդիմանութիւն՝ որոց ոչն երևին [6]: * Զի
3 նովաւ վկայեցան առաջինքն [7]: * Հաւատովք իմանամք
հաստատեալ զյաւիտեանս բանիւ Աստուծոյ, յաներև-
4 ութից զերևելիս եղեալ [8]: * Հաւատովք լաւ պատարագս
Հաբէլ քան զԿայէն մատուցանէր Աստուծոյ, որով վկայե-
ցաւ իսկ արդար լինել. զի 'ի վերայ պատարագացն եղև
նմա վկայութիւն յԱստուծոյ. զի թէպէտ և մեռաւ
5 'ի նմին, սակայն տակաւին խօսի [9]: * Հաւատովք Ենովք
փոխեցաւ՝ զի մի՛ զմահ ճաշակեսցէ. և ոչ ուրեք գտանէր,
քանզի փոխեաց զնա Աստուած. և յառաջ քան զփոխելն
6 նորա՝ վկայեցաւ հաճոյ լինել Աստուծոյ [10]: * Բայց առանց
հաւատոց անհնար է հաճոյ լինել. այլ հաւատալ արժան է
այնմ որ մերձենայ առ Աստուած՝ թէ է Աստուած. և որ
7 խնդրեն զնա՝ լինի պարգևատու: * Հաւատովք առեալ
հրաման Նոյի՝ վասն չևևս երևելեացն զահի հարեալ կազմէր
զտապանն 'ի փրկութիւն տան իւրոյ [11], որով դատեցաւ
զաշխարհ. և հաւատոյն արդարութեան եղև ժառանգաւոր [12]:
8 * Հաւատովք՝ որ Աբրահամն կոչեցաւ՝ ունկնդիր եղև
ելանել 'ի տեղին, զոր առնելոց էր 'ի ժառանգութիւն. ել
9 գնաց՝ և ոչ գիտէր յո՞ւր երթիցէ [13]: * Հաւատովք պանդխ-
տեցաւ յերկրին աւետեաց իբրև յօտարութեան. խորանօք
բնակեաց Սահակաւ և Յակոբաւ հանդերձ ժառանգակցօք
10 նոյին աւետեաց [14]: * Քանզի ակն ունէր հիմամբք հաստա-
տելոյ քաղաքին, որոյ ճարտարապետ և արարիչ Աստուած
11 է [15]: * Հաւատովք և ինքն Սառա՝ որ ամուլն էր,

[1] Մատ. 5.12: 10.32.
[2] Ղուկ. 21.19. Գաղ. 6. 9. Եբր. 12. 1. Կող. 3.24. Եբր. 9.15: 1.Պետ. 1. 9.
[3] Ղուկ. 18. 8: 2.Պետ. 3. 9. Ամբ. 2.3. 4.
[4] Հռով. 1.17. Գաղ. 3.11:
[5] 2.Պետ. 2.21. 22. Գործ. 16.30. 31: 1.Թես. 5. 9: 2.Թես. 2.14:
[6] Հռով. 8.24. 25: 2.Կոր. 4.18: 5. 7.
[7] Համոք. 39.
[8] Ծննդ. 1. 1. Սաղ. 32. 6. Յովհ. 1. 3. Եբր. 1. 2: 2.Պետ. 3. 5.
[9] Ծննդ. 4. 4: 1.Յովհ. 3.12. Ծննդ. 4.10. Մատ. 23.35. Եբր. 12.24.
[10] Ծննդ. 5.22.24.
[11] Ծննդ. 6.13.22: 1.Պետ. 3.20.
[12] Հռով. 3.22: 4.13. Փիլ. 3. 9.
[13] Ծննդ. 12.1. 4. Գործ. 7. 2. —4.
[14] Ծննդ. 12. 8: 13. 3.18. 18.1.9. Եբր. 6.17.
[15] Եբր. 12.22: 13.14: 3.4. Յայտ. 21.2.10.

[1] Ծն. 17.19: զօրութիւն առնլոյ զսերմն որդեծնութեան՝ ընդունէր, և 'ի
18.11.14:21. 2. տարաժամ հասակի ծնանէր. քանզի հաւատարիմ համարեցաւ
Ղու. 1.36. զայն՝ որ խոստացաւն [1]: • Վասն որոյ և 'ի միոջէն ծնա- 12
Հռ. 4.21. նէին. և այն՝ 'ի յանցեալ ժամանակի, իբրև զաստեղս երկնից
Եբր. 10.23 բազմութեամբ, և իբրև զաւազ առ ափն ծովու առանց
[2] Հռ. 4.19. Ծն. 22.17. թուոյ [2]: • Ըստ հաւատոյ մեռան ամենեքին սոքա, և 13
Հռ. 4.18. չև՛ս ընկալեալ զաւետիսն [3], այլ 'ի հեռուստ տեսին զնոսա՝
[3] Հւմր. 39: և ցնծացան, և խոստովան եղեն՝ եթէ օտարք և պանդուխտք
27. Յհ. 8.56. են յերկրի [4]: • Զի որք զայնպիսին խօսին, յայտ առնեն՝ 14
[4] Ծն. 23. 4: եթէ գաւառ իմն խնդրեն [5]: • Զի եթէ զայն յիշէին 15
47. 9: ուստի ելինն, գոյր ժամանակ դառնալոյ անդրէն: •
1.Մն. 29. 15. Նա առաւել ազնուականի իմն ցանկացեալ են, այսինքն 16
Սղ. 38.13: է՝ երկնաւորին. վասն որոյ ոչ ամօթ համարի Աստուած՝
118.19: կոչել նոցա Աստուած. քանզի պատրաստեաց նոցա քաղաք [6]:
1.Պետ. 1.17: 2.11. • Հաւատովք մատոյց Աբրահամ 'ի փորձութեան իւրում 17
[5] Եբր. 13.14. զԻսահակ պատարագ. և զմիամօրն մատուցանէր, որոյ զաւե-
[6] Եփ. 3.6.15. տիսն ընկալեալ էր [7]. • Որում ասացաւն, թէ Իսահակաւ 18
Մտ. 22.32. կոչեսցի քեզ զաւակ [8]. • Եդ 'ի միտ իւրում, թէ և 19
Գծ. 7.32. Փլ. 3.20. 'ի մեռելոց կարող է յարուցանել Աստուած. ուստի և
Եբր. 13.14. յառակս ընկալաւ զնա [9]: • Հաւատովք՝ վասն հանդեր- 20
[7] Ծն. 22.1. 9. ձելոց իրաց օրհնեաց Իսահակ զՅակոբ և զԵսաւ [10]: •
Յկ. 2.21. [8] Ծն. 21.12. Հաւատովք Յակոբ 'ի մեռանել իւրում զիւրաքանչիւրոք 21
Հռ. 9. 7. յորդւոցն Յովսեփու օրհնեաց, և երկիր եպագ 'ի ծագ
[9] Հռ. 4.17. գաւազանի իւրոյ [11]: • Հաւատովք Յովսէփ 'ի վախճանել 22
19.21. [10] Ծն. 27.27. իւրում յիշեաց զելս որդւոցն Իսրայէլի, և վասն ոսկերաց
Ն. 39. իւրոց պատուիրեաց [12]: • Հաւատովք՝ զՄովսէս իբրև 23
[11] Ծն. 48. 5. ծնաւ, թաքուցին ամիսս երիս 'ի հարց իւրոց. քանզի
16.20:47.31. տեսին կայտառ զմանուկն, և ոչ զանգիտեցին 'ի հրամանէ
[12] Ծն. 50.24. 25. թագաւորին [13]: • Հաւատովք Մովսէս իբրև աճեաց՝ 24
Ել. 13.19. ուրացաւ կոչել որդի դստերն փարաւոնի [14]. • Լաւ 25
[13] Ել. 2. 2. համարեցաւ չարչարել ընդ ժողովրդեանն Աստուծոյ, քան
Գծ. 7.20. Ել.1.16.22. առ ժամանակ մի վայելել 'ի մեղս [15]: • Կարևոր համարե- 26
[14] Ել.2.10.11. ցաւ զնախատինս Քրիստոսի, քան զմեծութիւն գանձուցն
[15] Սղ. 83.11. Եգիպտացւոց. զի հայեցեալ ակն ունէր վարձուցն հատուց-
[16] Եբր. 13.13: մանն [16]: • Հաւատովք թողոյր զերկիրն Եգիպտացւոց, 27
10.35. և ոչ երկնչէր 'ի ցասմանէ թագաւորին. զի զաներևոյթն

28 իբրև զտեսեալ համբերութեամբն համարեցաւ [1]։ * Հաւա-
տովք արար զզատիկն և զհեղումն արեանն. զի մի՛
29 սատակիչ անդրանկացն մերձենայցէ ՚ի նոսա [2]։ * Հաւա-
տովք անցին ընդ Ծովն կարմիր՝ իբրև ընդ ցամաք երկիր.
30 զորոյ զփորձ առեալ Եգիպտացւոցն՝ ընկղմեցան [3]։ * Հաւա-
տովք պարիսպքն Երիքովի անկան, շուրջ եկեալ զնոքօք
31 զեօթն օր [4]։ * Հաւատովք Ռախաբ պոռնիկ ոչ կորեաւ
ընդ անհաւատսն, որոյ ընկալեալ էր զլրտեսն խաղաղու-
թեամբ [5]։
32 Եւ որդ՝ զինչ ևս ասացից. զի չէ բաւական ժամանակս
պատմելոյ վասն Գեդէոնի, Բարակայ, Սամփսոնի, Յեփ-
թայայ, Դաւթի և Սամուէլի և այլոց մարգարէիցն [6]. *
33 Որք հաւատովք պարտեցին զթագաւորութիւնս. գործեցին
զարդարութիւն. հասին աւետեաց. խցին զբերանս առիւծուց [7].
34 * Շիջուցին զզօրութիւն հրոյ [8]. ապրեցան ՚ի բերանոյ սրոյ [9].
զօրացան ՚ի տկարութենէ. եղեն զօրաւորք ՚ի պատերազմի [10].
35 առին զբանակս օտարաց [11]։ * Ընկալան կանայք ՚ի յարու-
թենէ զմեռեալս իւրեանց՝ կէսք կոշկոճեցան՝ և ոչ և՛ս ըն-
կալեալ զփրկութիւն, զի լաւագոյն յարութեանն հասանիցեն [12]։
36 * Եւ կէսք զտանջանաց և զգանից զփորձ առին, զկապանաց
37 և զբանտից [13]։ * Քարկոծեցան, սղոցեցան, փորձեցան.
սպանմամբ սրոյ մեռան. շրջեցան (լաշկ մաշկօք՝) և
մորթովք այծենեօք [14]. կարօտեալք, նեղեալք, չարչա-
38 րեալք [15]. * Զորս ոչ արժէ աշխարհս. յանապատի մոլո-
րեալք՝ և ՚ի լերինս և յայրս՝ և ՚ի փապարս երկրի [16]։ *
39 Եւ սոքա ամենեքին վկայեալք ՚ի հաւատոյն, չև և՛ս ընկալան
40 զաւետիսն [17]։ * Աստուծոյ վասն մեր լաւագոյն համարեալ,
զի մի՛ առանց մեր կատարեսցին [18]։

Գլուխ Երկոտասաներորդ ։

1 Այսուհետև և մեք՝ որ այսչափ շուրջ զմեօք մածեալ
ունիմք զբազմութիւն վկայից, զհպարտութիւն զամենայն
՚ի բաց ընկեցուք՝ և զմեղս կարևորս. համբերութեամբ

[1] Եմ. 10.28. 29:12.37:13. 17.18. Հռմր. 13. [2] Եմ. 12.21. [3] Ելք. 14.22. 29. [4] Յե. 6.20. [5] Յե. 6.23. Յկ. 2.25. Յե. 1. 1. [6] Դտ. 6.11: 4.6: 13.24: 11,1: 12. 7: 1.Թգ. 16. 1. 13: 17.45: 1.20: 12.20: [7] 2.Թգ. 7.11. Դտ. 14. 5. 6: 1.Թգ. 17.34. 35. Դն. 6.22. [8] Դն. 3.25: [9] 1.Թգ. 20. 1: 3.Թգ. 19. 3: 4.Թգ. 6.16: [10] 4.Թգ. 20. 7. Յբ. 42.10. Սղ. 6. 8. [11] Դտ. 15. 8. 15: 1.Թգ. 14.13: 17. 51,52: 2.Թգ. 8. 1: [12] 3.Թգ. 17.22: 4.Թգ. 4.35. Գրծ. 22.25. [13] Ծն. 39.20. Երմ. 20. 2: 37.15: [14] 3.Թգ. 21.13: 2.Մն. 24. 21. Գրծ. 7.56: 14.18: [15] 4.Թգ. 1.8. Մտ. 3.4. Զաք. 13.4: [16] 3.Թգ. 18.4: 19.9. [17] Հռմր. 2: 13. [18] Եբր. 7.22: 8.6: 5.9: 12.23. Յայտ. 6.11

[1] Կող. 3. 8: ընթասցուք 'ի պատերազմ՝ որ առաջի կայ մեզ[1]: • Հայե- 2
1.Պետ. 2. 1: 1.Կոր. 9.24. ցուք 'ի զօրագլուխն հաւատոց՝ և 'ի կատարիչն Յիսուս. որ
Փիլ. 3.13. փոխանակ ուրախութեանն՝ որ նմա առաջի կայր, յանձն առ
14. զխաչն, արհամարհեաց զամօթ, նստաւ ընդ աջմէ աթոռոյն
Հռ. 12.12. Եբր. 10.36. Աստուծոյ[2]: • Ա՛ռէք ածէք զմտաւ, որ զայսպիսի համբե- 3
[2] Ղուկ. 24.26. րութիւն 'ի մեղաւորաց հակառակութենէ անտի կրեաց.
Փիլ. 2. 8: զի մի՛ աշխատ լինիցիք անձամբք ձերովք՝ և լքանիցիք[3]:
1.Պետ. 1.11. Սաղ. 109. 1. • Զի չև՛ ևս արեամբ չափ պատերազմեալ էք՝ հակառակ 4
Եբր. 1.3.13: կացեալ մեղացն[4]. • Եւ մոռացարուք զմխիթարութիւնն, 5
8.1: որ ընդ ձեզ իբրև ընդ որդեակս խօսի: Որդեակ իմ՝ մի՛
1.Պետ. 3.22. [3] Մատ. 10.24. լքանիր 'ի խրատու Տեառն. և մի՛ վհատիցիս՝ յանդիմանեալ
25. 'ի նմանէ[5]: • Զի զոր սիրէ Տէր՝ խրատէ, տանջէ 6
Յով. 15.20. զամենայն որդի՝ զոր ընդունի[6]: • 'Ի խրատու համբե- 7
Գաղ. 6. 9: [4] 1.Կոր. 10.13. րութեան կայք, իբրև յորդիս մատուցեալ է 'ի ձեզ Աստ-
Եբր. 10.32. ուած. ո՞ր որդի է՝ զոր ոչ խրատիցէ հայր[7]: • Զի 8
Ես. 33.34. եթէ առանց խրատու լինիցիք, որով ամենեքին բաժանորդք
[5] Յոբ. 5.17. եղեն, ապա խորթք էք՝ և ոչ որդիք[8]: • Զի եթէ 9
Առ. 3.11. [6] Սաղ. 93.12: 'ի մարմնաւոր հարցն մերոց՝ զոր ունիմք խրատիչս՝ պատկառ-
118.75. էաք, ո՞րչափ ևս առաւել հնազանդեսցուք հօրն հոգւոց՝ և
Առ. 3.12. կեցցուք[9]: • Զի նոքա առ սակաւ ժամանակս ըստ կամաց 10
Յով. 1.12. Յայտ. 3.19: իւրեանց խրատէին. իսկ նա վասն օգտի, առ 'ի ընդունելոյ
[7] 2.Օրէ. 8. 5: զսրբութիւն նորա[10]: • Ամենայն խրատ առ ժամանակն 11
2.Թագ. 7.14. ոչ ուրախութեան թուի՝ այլ տրտմութեան. բայց յետոյ
Առ. 13.24: 19.18: 23.13. պտուղ խաղաղութեան նովաւ կրթելոցն հատուցանէ յարդա-
[8] Սաղ. 72. 1: րութիւն[11]:

1.Պետ. 5. 9. Վասն որոյ զձեռս լքեալս՝ և զծունկս կթոտս հաստա- 12
[9] Թու. 16.22: տեցէք[12]. • Եւ շաւիղս ուղիղս արարէք ոտից ձերոց, 13
27.16. Յոբ. 12.10. զի մի՛ որ կաղն իցէ՝ գլորիցի, այլ մանաւանդ բժշկեսցի[13]:
Ժող. 12. 7. • Զխաղաղութեան զհետ երթայք ընդ ամենեսին[14], և 14
Ես. 42. 5: զսրբութեան. առանց որոյ ոչ ոք տեսանիցէ զՏէր[15]: •
57.16. Զաք. 12. 1. Զգո՛յշ լերուք՝ գուցէ ոք յետնեալ գտանիցի 'ի շնորհացն 15
[10] Ղևտ. 11.44: Աստուծոյ: Մի՛ ոք արմատ դառնութեան 'ի վեր երևեալ
19. 2: նեղիցէ, և նովաւ բազումք պղծիցին[16]: • Մի՛ ոք պոռնիկ 16
1.Պետ. 1.15. 16.

[11] Յակ.3.18. [12] Յոբ.4.3.4. Ես.35.3. [13] Առ.4.26.27. Գաղ.6.1. [14] Սաղ.33.15. Հռ.12.18: 14.9: 2.Տիմ.2.22. [15] Մատ.5.8: 2.Կոր.7.1. Եփե.5.5: [16] 2.Կոր.6.1. Գաղ.5.4: 2.Օրէ.29.18. Եբր.3.12.

և պիղծ իբրև զԵսաւ. որ ընդ միոյ կերակրոյ զանդրանկու-
17 թիւնն վաճառեաց[1]: • Գիտէք՝ զի թէպէտ և յետոյ
կամեցաւ ժառանգել զօրհնութիւնն, խոտան գտաւ զի
ապաշխարութեան տեղի ոչ եգիտ. թէպէտ և արտասուօք
խնդրեաց զնա[2]:
18 Զի ոչ էք մատուցեալ առ լերանն շօշափելի՝ որ հրովն
վառեալ էր՝ և միգով և մառախղով և խաւարաւ և մթով[3].
19 • Ուր փողն հնչէր և բարբառ պատգամացն. ուստի՝ որք
լուանն՝ հրաժարեցին, զի մի՛ կրկնեսցի առ նոսա բանն[4]: •
20 Քանզի ոչ հանդարտէին հրամանին. թէպէտ և գազան
21 մերձենայր ՚ի լեառն՝ քարկոծ լինէր[5]: • Եւ այնպէս
ահագին էր տեսիլն, զի և Մովսէս ասէր, եթէ զահի հարեալ
22 եմ և դողամ[6]: • Այլ մատուցեալ էք ՚ի Սիովն լեառն
և ՚ի քաղաք Աստուծոյ կենդանւոյ՝ յԵրուսաղէմ յերկինս,
23 և ՚ի բիւրաւոր բանակս հրեշտակաց[7], • Եւ յեկեղեցիս
անդրանկաց գրելոց յերկինս, և առ դատաւորն ամենեցուն
24 Աստուած, և յոգիս արդարոց կատարելոց[8]. • Եւ ՚ի նո-
րոց կտակարանաց միջնորդն Յիսուս, և ՚ի հեղումն արեան՝
որ առաւել խօսի քան զհաբէլին[9]:
25 Զգոյշ լերուք գուցէ հրաժարիցէք յայնմանէ՝ որ խօսեցաւն.
զի եթէ նոքա ոչ կարացին զերծանել հրաժարեալք յայնմանէ՝
որ յերկրին հրաման տայր. ո՞րչափ ևս առաւել մեք, եթէ
26 յերկնաւորէն թիկունս դարձուցանիցեմք[10]: • Որոյ ձայնն
զերկիր շարժեաց յայնժամ. և այժմ խոստացեալ է՝ և ասէ.
միւսանգամ շարժեցից ոչ միայն զերկիր՝ այլ և զերկինս[11]:
27 • Այլ միւսանգամն յայտ առնէ զշարժելոցն իբրև զեղելոց
28 փոփոխումն, զի հաստատուն կացցեն անշարժքն[12]: • Վասն
որոյ թագաւորութիւն անշարժ ընկալեալ, պինդ կալցուք
զշնորհսն, որով պաշտեսցուք զԱստուած հաճութեամբ՝ ահիւ և
29 դողութեամբ. • Քանզի Աստուած մեր հուր ծախիչ է[13]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ:

1 Եղբայրսիրութիւն հաստատեսցի առ ձեզ[14]: •

[1] Եփե. 5. 3. Կող. 3. 5: 1.Թեսղ.4. 3. Ծն. 25.33. [2] Ծն. 27.34. 36.38. Եբր. 6. 6. [3] Ելք. 19.12. 18.19: 20.18: 2.Օր. 4.11: 5.22. Հռով. 6.14: 8.15: 2.Տիմ. 1. 7. [4] Ելք. 20.19: 2.Օր. 5. 5. 25: 18.16. [5] Ելք. 19.13. [6] Ելք. 19.16. [7] Գաղ. 4.26. Յայտ. 3.12: 21. 2.10. Փիլ. 3.20: 2.Օր.33.2. Սաղ. 67.18. Յուդայ.14. [8] Ելք. 4.22. Յակ. 1.18. Յայտ. 14. 4. Ղուկ. 10.20. Փիլ. 4. 3. Յայտ. 13. 8. Ծն. 18.25. Սաղ. 93. 2. Փիլ. 3.12. Եբր. 11.40. [9] Եբր. 8. 6: 9.15. Ելք. 24. 8. Եբր. 10.22: 1.Պետ. 1. 2. Ծն. 4.10. Եբր. 11. 4. [10] Եբր. 2.2 3: 3.17: 10.28.29. [11] Ելք.19.18. Անգ.2.6. [12] Սաղ.101.27. Մատ.24.35: 2.Պետ.3.10. Յայտ. 21.1 [13] Ելք.24.17: 2.Օր.4.24: 9.3. Սաղ.49.3: 96.3. Եսայ.66.15: 2.Թես.1.8. Եբր.10.27. [14] Հռով. 12.10: 1.Թես.4.9: 1.Պետ.1.22: 2.17: 3.8: 4.8: 2.Պետ.1.7: 1.Յովհ.3.11: 4.7.20.21.

Զօտարասիրութիւն մի՛ մոռանայք[1]: զի այնու ոմանք յանգէտս 2
ընկալան զհրեշտակս[2]: • Յո՛ւշ լիցին ձեզ կապեալքն՝ 3
որպէս թէ դուք ընդ նոսա կապեալ իցէք. և չարչա-
րեալքն, որպէս և դուք իսկ մարմնաւոր էք[3]: • Պատ- 4
ուական է ամուսնութիւն ամենևին՝ և սուրբ անկողինք.
բայց զշունս և զպոռնիկս դատի Աստուած[4]: • Բարք 5
անարծաթասէրք լինիցին, բաւական համարել որչափ ինչ
'ի ձեռս իցէ. քանզի ինքն իսկ ասաց[5]. ոչ թողից զքեզ՝
և ոչ ընդ վայր հարից[6]. • Որպէս համարձակ լիցուք 6
ասել. Տէր է իմ օգնական, և ես ոչ երկեայց, զի՞
արասցէ ինձ մարդ[7]: • Յիշեցէք զառաջնորդս ձեր որ 7
խօսեցան ձեզ զբանն Աստուծոյ. հայեցեալք յելս գնացից
նոցա՝ նմանողք եղերուք հաւատոցն[8]: • Յիսուս Քրիստոս 8
երէկ և այսօր, նոյն և յաւիտեանս[9]:

Ուսմունս պէսպէսս և յօտարաձայնս մի՛ դանդաչէք. 9
զի լաւ է շնորհօք հաստատել զսիրտս՝ և ոչ կերակրովք[10].
որովք ոչ ինչ օգտեցան՝ որ այնպէսն գնացին[11]: • Ունիմք 10
մեք սեղան, ուստի ոչ ունին իշխանութիւն ճաշակել
որք պաշտեն զպաշտօն խորանին[12]: • Զի որոց անասնոց 11
մատչէր արիւնն 'ի սրբութիւնսն վասն մեղաց 'ի ձեռն
քահանայապետին, նոցուն մարմինքն այրէին արտաքոյ բա-
նակին[13]: • Վասն որոյ և Յիսուս՝ զի սրբեսցէ իւրով 12
արեամբն զժողովուրդն, արտաքոյ դրանն չարչարեցաւ[14]: •
Արդ՝ եկայք ելցուք առ նա արտաքոյ բանակին, առեալ 13
յանձն զնախատինս նորա[15]: • Քանզի ոչ եթէ ունիմք 14
քաղաք՝ որ աստէն մնալոց իցէ, այլ զհանդերձեալն
խնդրեմք[16]: • Արդ՝ 'ի ձեռն նորա մատուսցուք պատարագ 15
օրհնութեան յամենայն ժամ Աստուծոյ. այսինքն է՝ զպտ-
ուղ շրթանց խոստովանելոց յանուն նորա[17]: • Զբա- 16
րերարութիւն և զհաղորդութիւն մի՛ մոռանայք, զի ընդ
այնպիսի պատարագս հաճի Աստուած[18]:

Ունկնդիր լերուք առաջնորդաց ձերոց, և հպատակ 17

[1] Մտթ.25.35. Հռովմ.12.13: 1.Տիմ.3.2: 1.Պետ.4.9. [2] Ծն.18.3: 19.2. [3] Մտթ.25.36. Հռովմ.12.15: 1.Կոր.12.26. Կող.4.18: 1.Պետ.3.8: [4] 1.Կոր.6.9. Գաղ.5.19.21. Եփե.5.5. Կող.3.5.6. Յայտ.22.15. [5] Մտթ.6.25.34. Փիլ.4.11.12: 1.Տիմ.6.6.8. [6] Ծն.28.15: 2.Օրէ.31.6.8. Յես.1.5: 1.Մնա.28.20. Սաղ.36.25. [7] Սաղ.26.1: 55.4.11.12: 117.6. [8] [illegible] 17. Եբր.6.12. [9] Յովհ.8.58. Եբր.1.12. Յայտ.1.4. [10] Եփե.4.14: 5.6. Կող.2.4.8: 1.Յովհ.4.1. [11] Հռովմ.14.17. Կող.2.16: 1.Տիմ.4.3:

[12] 1.Կոր.9.13:10.18. [13] Ելք.29.14. Ղևտ.4.11.12.21: 6.30: 9.11; 16.27. Թուոց.19.3. [14] Յովհ.19.17.18. Գործ.7.57. [15] Եբր.11.26: 1.Պետ.4.14. [16] Միք.2.10. Փիլ.3.20. Եբր.11.10.16: 12.22. [17] Եփե.5.20: 1.Պետ.2.5. Ղևտ.7.12. Սաղ.49.14.23: 68.31.32. 106.22; 115.16. Ովս.14.2. [18] Հռովմ.12.13: 2.Կոր.9.12. Փիլ.4.18. Եբր.6.10.

կացէք նոցա[1]. զի նոքա տքնին վասն ոգւոց ձերոց՝ որպէս
թէ համարս տալոց իցեն ընդ ձեր. զի խնդութեամբ
արասցեն զայն՝ և մի՛ յոգւոց հանելով. զի այն ոչ յօգուտ
18 ձեր է[2]: • Աղօ՛թս արարէք վասն մեր. զի հաստատեալ
գիտեմք եթէ բարւոք միտս ունիմք. յամենայնի կամիմք
19 բարւոք գնացս ցուցանել[3]: • Եւ առաւել աղաչեմ զի
զայն առնիցէք, զի վաղագոյն պատսպարեցայց ձեզ[4]: •
20 Եւ Աստուած խաղաղութեան՝ որ եհան ՚ի մեռելոց զհովիւն
հօտից զմեծն արեամբ յաւիտենական ուխտին զՏէր մեր
21 Յիսուս[5], • հաստատեսցէ զձեզ ՚ի գործս բարութեան՝
առնել զկամս նորա. և արասցէ ՚ի մեզ զհաճոյն առաջի
իւր ՚ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւի-
տեանս. ամէն[6]:
22 Աղաչեմ զձեզ եղբարք՝ անսալ բանիս մխիթարու-
23 թեան. քանզի սակաւուք գրեցի ձեզ[7]: • Եւ ծանաչէք
զեղբայրն մեր զտիմոթէոս զարձակեալն առ ձեզ. ընդ
24 որում, եթէ վաղագոյն գայցէ՝ տեսից զձեզ[8]: • Ողջո՛յն
տայցէք ամենայն առաջնորդաց ձերոց, և ամենայն սրբոց:
25 ողջոյն տան ձեզ՝ որ ՚ի կողմանս իտալիացւոց են[9]: •
Շնորհք ընդ ամենեսին ձեզ. ամէն[10]:

[1] Փիլ. 2.29: 1.Թես. 5.12: 1.Տիմ. 5.17. Հռով. 7. [2] Եզե. 3.17: 33. 2. 7. Գոր. 20.26. 28. [3] Հռո. 15.30. Եփե. 6.19. Կող. 4. 3: 1.Թես. 5.25: 2.Թես. 3. 1. Գոր. 23. 1: 24.16: 2.Կոր. 1.12. [4] Փիլիմ.22. [5] Հռո. 15.33: 1.Թես. 5.23. Գոր. 2.24. 32. Հռո. 4.24: 8.11: 1.Կոր. 6.14: 15.15: 2.Կոր. 4.14. Գաղ. 1. 1. Կող.2.12: 1.Թես.1.10: 1.Պետ.1.21. Եսա.40.11. Եզե.34.23: 37.24. Յով.10.11.14: 1.Պետ.2.25: 5.4. Զաք.9.11. Եբր.10.22. [6] 2.Թես.2.17: 1.Պետ.5.10. Փիլ.2.13. Գաղ.1.5; 2.Տիմ.4.18. Յայ.1.6. [7] 1.Պետ.5.12. [8] 1.Թես.3.2: 1.Տիմ.6.12. [9] Հռով.7:17. [10] Տիտ.3.15.

Առ Եբրայեցիս՝ գրեցաւ յԻտալիայ ՚ի ձեռն Տիմոթեայ:

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅԱԿՈՎԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

Գլուխ Առաջին։

Յակովբոս Աստուծոյ եւ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի 1
ծառայ[1]. երկոտասան ազգացդ որ 'ի սփիւռս էք՝ ողջոյն[2]։
Ամենայն ուրախութեան արժանի համարիջիք եղբարք, 2
յորժամ 'ի պէսպէս փորձութեանց 'ի մէջ անկանիցիք[3]։
• Գիտասջիք զի հանդէս ձերոյ հաւատոյն յորինեալ 3
գործէ զհամբերութիւն[4]։ • Իսկ համբերութիւնն գործ 4
կատարեալ ունիցի, զի իցէք ողջանդամք եւ կատարեալք,
եւ ոչ իւիք նուազեալք։
Ապա թէ ոք 'ի ձէնջ իցէ նուազեալ յիմաստութենէ[5], 5
խնդրեսցէ յԱստուծոյ[6], որ տայն ամենայնի առատապէս՝
եւ ոչ նախատէ. եւ տացի նմա[7]։ • Բայց խնդրեսցէ 6
հաւատովք՝ եւ մի՛ երկմտեսցէ. զի որ երկմիտն է՝ նման
է հողմակոծեալ եւ տատանեալ ալեաց ծովու[8]։ • Մի՛ 7
ակնկալցի մարդն այն առնուլ ինչ յԱստուծոյ. • Զի 8
այր երկմիտ՝ առանց հաստատութեան է յամենայն ճանա-
պարհս իւր[9]։
• Պարծեսցի եղբայր խոնարհ 'ի բարձրութիւն իւր, • 9
Եւ որ մեծատունն իցէ 'ի խոնարհութիւն իւր. քանզի 10
իբրեւ զծաղիկ խոտոյ անցցէ[10]. • Զի ծագեաց արեւ 11
հանդերձ խորշակաւ՝ եւ ցամաքեցոյց զխոտն, եւ թօթափե-
ցաւ ծաղիկն նորա, եւ կորեաւ վայելչութիւն երեսաց
նորա. նոյնպէս եւ մեծատունն հանդերձ շաւիղօքն իւրովք
թարշամեսցի։

[1] Գոր. 12.17: 15.13. Գաղ. 1.19: 2. 9. Յուդայ. 1. Տիտ. 1. 1.
[2] Գոր. 26. 7: 2.Օրէ.32.26. Յով. 7.35. Գոր. 2. 5; 8. 1: 1.Պետ. 1. 1.
[3] Մատ. 5.12. Գոր. 5.41. Եբր. 10.34: 1.Պետ. 4.13. 16: 1. 6.
[4] Հռո. 5. 3:
[5] 3.Թագ.3.9.11. 12. Առա. 2. 3.
[6] Մատ. 7. 7: 21.22. Մար. 11.24. Ղուկ. 11. 9. Յով. 14.13: 15.7: 16.23.
[7] Երե. 29.12: 1.Յով. 5.14. 15.
[8] Մար. 11.24: 1.Տիմ.2.8. [9] Յակ.4.8. [10] Յոբ.14.2. Սաղ.36.2: 89.5.6: 101.12: 102.15. Եսա.40.6: 1.Կոր. 7.31. Յակ.4.14; 1.Պետ.1.24; 1.Յով.2.17.

12 Երանեալ է այր որ համբերիցէ փորձանաց[1]. զի եթէ
ընտիր եւս գտանիցի[2], առցէ զպսակն կենաց՝ զոր խոստա-
13 ցաւ սիրելեաց իւրոց[3]: • Մի՛ ոք որ 'ի փորձութեան
իցէ, ասիցէ՝ թէ յԱստուծոյ փորձիմ. զի Աստուած անփորձ
14 է չարեաց. փորձէ նա եւ ոչ զոք. • Իւրաքանչիւրոք
փորձի առ յիւրոյն ցանկութեանց ձգեալ եւ պատրեալ: •
15 Ապա այնուհետեւ ցանկութիւնն յղացեալ՝ զմեղս ծնանի. եւ
16 մեղքն կատարեալ՝ զմահ ծնանին[4]: • Մի՛ խաբիք եղբարք
17 իմ սիրելիք. • Զի ամենայն տուրք բարիք՝ եւ ամենայն
պարգեւք կատարեալք 'ի վերուստ են իջեալ առ 'ի հօրէն
լուսոյ. յորում չի՛ք փոփոխումն՝ եւ կամ շրջելոյ ստուեր[5]: •
18 Կամեցեալ ծնաւ զմեզ բանիւ ճշմարտութեանն՝ լինել մեզ
19 պտուղ ինչ ստացուածոց նորա[6]: • Գիտասջի՛ք եղբարք
իմ սիրելիք: Եղիցի ամենայն մարդ արագ առ 'ի լսել, եւ
20 ծանր առ 'ի խօսել, եւ ծանր առ 'ի բարկանալ[7]: • Զի
բարկութիւն մարդոյ զարդարութիւն Աստուծոյ ոչ գործէ:
21 Որով 'ի բաց թօթափեալ զամենայն աղտեղութիւնս եւ
զյաւելուածս չարեաց, հեզութեամբ ընդունիջի՛ք զբանն
ընդաբոյս. որ կարողն է կեցուցանել զոգիս ձեր[8]: •
22 Լինիջի՛ք առնելիք բանին, եւ մի՛ լսելիք միայն համարելովիք
23 զանձինս[9]: • Զի թէ ոք լսօղ միայն իցէ բանին՝ եւ
ոչ առնելի, նման է նա մարդոյ, որ պշուցեալ հայիցի
24 ընդ երեսս իւր՝ որ ծնանիցին 'ի հայելւոջ[10]. • Զի
հայեցեալ եւեթ զինքն՝ եւ զանց արար, եւ անդէն մոռացաւ
25 թէ որպիսի ոք էր: • Իսկ որ յառեալ 'ի կատարեալ օրէնս
ազատութեանն հայիցի եւ 'ի նմին կացցէ, ոչ եղեւ նա լսօղ
մոռացութեան՝ այլ առնելի գործոյն: Նա՝ յառնելն իւրում
26 լիցի երանելի[11]: • Եթէ ոք կամիցի կրօնաւոր լինել՝ եւ
ոչ սանձահարիցէ զլեզու իւր՝ այլ զբաղեցուցանիցէ զսիրտն
27 իւր, այնպիսւոյն վայրապար է կրօնաւորութիւնն[12]: • Կրօնա-
ւորութիւն սուրբ եւ անարատ՝ առ 'ի յԱստուծոյ եւ 'ի հօրէ՝
այս է, այցելու լինել որբոց եւ այրեաց 'ի նեղութեան
իւրեանց, անարատ պահել զանձն յաշխարհէ[13]:

[1] Յ.Բ. 5.17. Առա. 3.11.12. Եբր. 12. 5. Յայ. 3.19:
[2] 1.Կոր. 9.25: 2.Տիմ. 4. 8. Յակ. 2. 5: 1.Պետ. 5. 4. Յայ. 2.10.
[3] Մտթ. 10.22: 19. 28.29. Յակ. 2. 5.
[4] Յ.Բ. 15.35. Սղ. 7.14. Հռ. 6.21. 23.
[5] Յ.Հ. 3.27: 1.Կոր. 4. 7. Թուոց. 23.19: 1.Թագ. 15.29. Մղ. 3. 6. Հռ. 11.29.
[6] Յ.Հ. 1.13: 3. 3: 1.Կոր. 4.15: 1.Պետ. 1.23. Եփս. 1.12. Եբր. 2. 3. Յայ. 14. 4.
[7] Ժող. 5. 1. Առա. 10.19: 17.27. Ժող. 5. 2. Առա. 14.17: 16.32. Ժող. 7. 9.
[8] Կող. 3. 8: 1.Պետ. 2. 1: Գղ. 13.26. Հռ. 1.16: 1.Կոր. 15. 2. Եփս. 1.13. Տիտ. 2.11. Եբր. 2. 3: 1.Պետ. 1.9.
[9] Մտթ. 7.21. Ղուկ. 6.46: 11.28. Հռ. 2.13: 1.Յհ. 3.7.
[10] Ղուկ. 6.47. Յակ. 2.14.
[11] 2.Կոր. 3.18. Յակ. 2.12. Յհ. 13.17.
[12] Սղ. 33.14: 38.1: 1.Պետ. 3.10.
[13] Ես. 1.16. 17: 58. 6.7. Մտթ. 25.36. Հռ. 12.2. Յակ. 4.4: 1.Յհ. 5.18.

Գլուխ Երկրորդ :

Եղբարք իմ, մի՛ աչառութեամբ ունիցիք զհաւատոն 1
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ Տէրն է փառաց [1]:
• Եթէ մտանիցէ 'ի ժողովուրդ ձեր այր՝ որ ունիցի 2
մատանի ոսկի և հանդերձս պայծառս [2], մտանիցէ անդր և
աղքատ ոք 'ի հանդերձս աղտեղիս, • Հայիցիք ընդ 3
այն՝ որ ունիցի զհանդերձն պայծառս. և ասիցէք՝ եթէ դու
նիստ աստ պատուով. և աղքատն ասիցէք՝ եթէ յոտն
կաց դու այդր. կամ թէ եկ նիստ առ պատուանդանիս
իմում: • Ո՞չ խղճիցէք յանձինս՝ և լինիցիք դատաւորք 4
չարեաց խորհրդոց: • Լուարո՛ւք ինձ եղբարք իմ սի- 5
րելիք, ո՞չ ապաքէն Աստուած ընտրեաց զաղքատս աշխարհիս,
որ են մեծատունք հաւատովք, և ժառանգաւորք արքայու-
թեանն՝ զոր խոստացաւ սիրելեաց իւրոց [3]: • Եւ դուք 6
անարգեցէք զաղքատս: Ո՞չ մեծատունքն յաղթահարեն զձեզ
և նոքա քարշեն զձեզ 'ի դատաստան [4]: • Ո՞չ նոքա հայհոյեն 7
զբարւոք անունն՝ որ կոչեցեալ է 'ի վերայ ձեր: • Ապա 8
թէ զօրէնսն կատարիցէք զարքունականս ըստ գրոց, եթէ
սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո, բարւոք առնէք [5]: •
իսկ եթէ աչառիցէք, մեղս գործէք՝ յանդիմանեալք յօրի- 9
նացն իբրև օրինազանցք [6]: • Որ ոք զամենայն օրէնսն 10
պահիցէ, և միով իւիք ինչ գթիցէ, եղև ամենայն օրինացն՝
պարտապան [7]: • Զի որ ասացն՝ թէ մի՛ սպանանիցես, 11
ասաց թէ և մի՛ շնայցես. զի եթէ սպանանիցես ո՛չ բայց
շնայցես, եղեր յանցաւոր օրինացն [8]: • Այնպէս խօսե- 12
ցարո՛ւք. և այնպէս արարէ՛ք, որպէս զի ազատութեան
օրինօքն իցէք դատելոց [9]: • Զի անողորմ դատաստան 13
լինելոց է այնմ, որ ո՛չ առնիցէ զողորմութիւն. քանզի
բարձրագլուխ պարծի ողորմութիւն առ դատաստանաւն [10]:

Զի՞նչ օգուտ իցէ եղբարք իմ, եթէ ասիցէ ոք հաւատս 14
ունել՝ և գործս ո՛չ ունիցի. միթէ կարիցէ՞ն հաւատքն
ապրեցուցանել զնա [11]: • Եթէ եղբայր ոք կամ քոյր՝ 15

[a] 1.Կոր. 2. 8. Ղուկ.19.15: 2.Օրէ. 1.17: 16.19. Առա. 24.23: 28.21. Մատ. 22,16. Հռոմ 9. Յուդայ. 16. [b] Ծնն. 41.42: 2.Օրէ.33.25. Եսթեր.3.10: 8. 2. 8. Եզկ. 7. 1. Եսա. 61.10. Զաք.3.4. 5. Ղուկ. 15.22. Յայտ. 3.5.18: 6.11:7.9.14. [c] Յոհ. 7.48: 1.Կոր. 1.26. 28. Ղուկ. 12.21: 1.Տիմ. 6.18: Յայտ. 2. 9. Ելք. 20. 6: 1.Թագ. 2.30. Առա. 8.17. Մատ. 5. 3. Ղուկ. 6.20: 12.32: 1.Կոր. 2. 9: 2.Տիմ. 4. 8. Յակ. 1.12: [d] 1.Կոր.11.22. Գործ. 13.50: 17.6: 18.12. Յակ. 5. 6. [e] Ղևտ.19.18. Մատ. 22.39. Հռով.13.8.9. Գաղ.5.14: 6.2. [6] Հռոմ.1. [7] 2.Օրէ.27.26. Մատ.5.19. Գաղ.3.10. [8] Ելք.20.13.14. [9] Յակ.1.25. [10] Յոբ.22.6. Առա. 21.13. Մատ.5.15; 18.35: 25.41.42: 1.Յոհ. 4.17.18. [11] Մատ. 7.26. Յակ.1.23.

16 իցեն մերկ կամ կարօտեալ աւուրն կերակրոյ[1], • Ասիցէ [1] Յոբ. 31.19. 20.
ոք 'ի ձէնջ ցնոսա. երթայք խաղաղութեամբ, ջեռարուք Ղուկ. 3.11.
եւ յագեցարուք. եւ տայցէք ոչ նոցա զպէտս մարմնոյն,
17 զի՞նչ օգուտ իցէ[2]։ • Սոյնպէս եւ հաւատք եթէ գործս [2] 1.Յովհ. 3.18.
18 ոչ ունիցին, մեռեալ են առանձինն։ • Այլ թերեւս
ասիցէ ոք. եթէ դու հաւատս ունիս՝ եւ ես գործս ունիմ.
ցո՛յց ինձ զհաւատոն քո առանց գործոց, եւ ես ցուցից
19 քեզ 'ի գործոցն իմոց զհաւատս[3]։ • Դու հաւատաս՝ [3] Յակ. 3.13.
զի մի է Աստուած, բարւոք առնես. եւ դեւք հաւատան՝
20 եւ սարսեն[4]։ • Կամի՞ս գիտել ով մարդ ունայն, զի [4] Մատ. 6.29. Մար. 1.24:
21 հաւատք առանց գործոց դատարկ են։ • Աբրահամ հայր 5. 7.
մեր ո՞չ ապաքէն 'ի գործոց արդարացաւ՝ հանեալ 'ի սեղան Ղուկ. 4.34.
22 զորդին իւր զիսահակ պատարագ[5]։ • Տեսանե՞ս՝ զի հա- Գործ. 16.17: 19.15.
ւատքն եղեն գործակից գործոց նորա, եւ 'ի գործոց անտի [5] Ծնն. 22. 9. 12.
23 հաւատքն կատարեցան[6]։ • Եւ կատարեցաւ գիրն՝ որ
ասէ[7]. հաւատաց աբրահամ յԱստուած, եւ համարեցաւ նմա [6] Եբր. 11.17. [7] Ծնն. 15. 6.
յարդարութիւն. եւ կոչեցաւ բարեկամ Աստուծոյ[8]։ • Հռով. 4. 3.
24 Տեսանէ՞ք՝ զի 'ի գործոց արդարանայ մարդ՝ եւ ոչ 'ի հաւատոց Գաղ. 3. 6:
25 միայն։ • Սոյնպէս եւ ռախաբ պոռնիկ ո՞չ ապաքէն [8] 2.Մնաց.20.7. Եսայ. 41. 8.
'ի գործոց արդարացաւ, ընկալեալ զլրտեսսն՝ եւ ընդ այլ [9] Յես. 2. 1.
26 ճանապարհ արձակեաց[9]։ • Զոր օրինակ մարմին առանց Եբր. 11.31.
հոգւոյ մեռեալ է, սոյնպէս եւ հաւատք առանց գործոց [10] Մատ. 23. 8. 14.
մեռեալ են։ Հռով.2.20.21: 1.Պետ. 5. 3.

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ։

Ղուկ. 6.37:

1 Մի՛ բազում վարդապետք լինել եղբարք իմ, գիտասջի՛ք՝ [11] 3.Թագ. 8.46: 2.Մնաց.6.36.
2 զի մեծ դատաստան ընդունելոց եմք[10]. • Քանզի բազում Առակ. 20. 9.
3 ինչ յանցանեմք ամենեքեան[11]։ • Եթէ ոք բանիւ ոչ Ժող. 7.20:
յանցանիցէ՝ նա է մարդ կատարեալ, որ կարող է սանձահա- 1.Յովհ. 1. 8.
4 րել զամենայն մարմին իւր[12]։ • Տես զի ձիոց սանձս [12] Սաղ. 33.14. Յակ. 1.26:
'ի բերան դնեմք՝ առ 'ի անսալոյ նոցա մեզ, եւ զամենայն 1.Պետ. 3.10.
5 մարմինս նոցա նուաճեմք[13]։ • Ահաւասիկ եւ նաւք որպիսի Մատ. 12.37.
ինչ են, եւ 'ի սաստիկ հողմոց վարին. եւ փոքր թեւովն [13] Սաղ. 31. 9.
6 շրջին՝ յոր կոյս եւ միտք ուղղչին կամիցին։ • Սոյնպէս [14] Առակ. 12.18: 15. 2.
եւ լեզու փոքր ինչ անդամ է՝ եւ մեծամեծս բարբառի. Սաղ. 11. 4:
ահա եւ սակաւ ինչ հուր զո՛րպիսի անտառս հրդեհէ[14]։ • 72. 8. 9.

Եւ լեզու հուր՝ զարդ անիրաւութեան, լեզու հաստատեալ է 7
յանդամս մեր, որ զամենայն մարմինն ապականէ, և վառէ
հրով զանիւ ծննդեան, և բորբոքեալ տոչորի ՚ի գեհենի[1]:
• Ամենայն բնութիւն գազանաց՝ և թռչնոց և սողնոց 8
և որ ՚ի ծովու են, հնազանդեալ է՝ և հնազանդի
մարդկեղէն բնութեանն: • Բայց զլեզու մարդկան ոչ 9
ոք կարէ հնազանդել՝ զչարն և զանկարգ՝ և զլի թունոք
մահաբերին[2]: • Նովաւ օրհնեմք զտէրն և զհայր. և 10
նովաւ անիծանեմք զմարդիկ՝ որ ըստ նմանութեան Աստուծոյ
արարան[3]. • Ի նմին բերանոյ ելանեն օրհնութիւնք և 11
անէծք. ոչ է պարտ եղբարք իմ այդմ այդպէս լինել:
• Մի թէ աղբիւր անդստին ՚ի միոյ ականէն բղխիցէ 12
քաղցր և դառն: • Միթէ մարթ ի՞նչ իցէ՝ եղբարք 13
իմ թզենւոյ ձէթ բերել, կամ որթոյ թուզ, և ոչ աղտաղ-
տին տեղւոյ ջուր քաղցր առնել[4]:

Ո՞վ իցէ իմաստուն և հանճարեղ ՚ի ձեզ, ցուցցէ ՚ի բարւոք 14
գնացից զգործս իւր հեզութեամբ իմաստութեան[5]: • Ապա 15
եթէ նախանձ՝ և դառնութիւն և հակառակութիւն ունիցիք
՚ի սիրտս ձեր, մի՛ պարծիք սուտ առնել զճշմարտութիւնն[6]:
• Ոչ է իմաստութիւնս այս իջեալ ՚ի վերուստ. այլ 16
երկրաւոր՝ շնչաւոր՝ և դիւական[7]: • Զի ուր հեռ և 17
նախանձ, անդ է անկարգութիւն՝ և ամենայն իրք չարք[8]:
• Իսկ վերին իմաստութիւնն, նախ զի սուրբ է՝ ապա 18
խաղաղարար, հեզ՝ դիւրահաւան՝ լի ողորմութեամբ և
պտղովք բարեաց. անխիղճ, առանց կեղծաւորութեան[9]: •
Պտուղ արդարութեան խաղաղութեամբ սերմանի այնոցիկ՝ որ 19
առնեն զխաղաղութիւն[10]:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ:

Ուստի՞ պատերազմունք՝ և ուստի՞ կռիւք ՚ի ձեզ. ո՞չ 1
յայսպիսի ցանկութեանց ձերոց՝ որ զօրացեալ են յանդամս
ձեր[11]: • Ցանկանայք՝ և ոչ ունիք. սպանանէք և 2
նախանձիք՝ և ոչ կարէք հասանել. պատերազմիք, կռուիք՝
և ոչ ունիք. վասն զի ոչ խնդրէք: • Խնդրէք՝ և 3
ոչ առնուք, վասն զի չարաչար խնդրէք. զի անդէն
՚ի ցանկութիւնս ձեր մաշեսջիք[12]: • Շնացո՛ղք՝ ո՞չ 4

[1] Առակ. 16.27. Մատ. 15. 11—20. Մար. 7.15. 20.23.
[2] Սաղ. 139.4.
[3] Ծն. 1.26: 5.1: 9. 6.
[4] Մատ. 7.16.
[5] Գաղ. 5. 4. Յով. 2.16: 1.21.
[6] Հռ. 13.13: 2. 17.23.
[7] Յով. 1.17. Փիլ. 3.19. Յայտնութ.19:
[8] 1.Կոր. 3. 3. Գաղ. 5.20.
[9] 1.Կոր. 2.6.7. Հռ. 12. 9: 1.Պետ. 1.22: 2. 1: 1.Յով. 3.18.
[10] Առակ. 11.18. Ովս. 10.12. Մատ. 5. 9. Փիլ. 1.11. Եբր. 12.11.
[11] Հռմր. 3. Հռ. 7.23. Գաղ. 5.17: 1.Պետ. 2.11.
[12] Յոբ. 27. 9: 35.12. Սաղ. 17.42. Առակ. 1.28. Եսայ. 1.15. Երեմ. 11.11: 14.12. Միք. 3. 4. Զաք. 7.13. Սաղ. 65.18: 1.Յով. 3. 22: 5.14.

գիտէք՝ զի սէր աշխարհիս այսորիկ թշնամութիւն է առ
Աստուած. զի որ ոք կամիցի սիրել զաշխարհ՝ թշնամի
5 առնէ զանձն իւր Աստուծոյ[1]: • Կամ թէ վայրապա՞ր
համարիցիք՝ զոր ասէ գիրն. առ նախանձ ինչ՝ որում
6 փափագէ հոգին՝ որ բնակեաց ՚ի մեզ[2], • Տալ զառաւել
շնորհսն: վասն որոյ ասէ. Տէր ամբարտաւանից հակառակ
7 կայ, տայ շնորհս խոնարհաց[3]: • Հնազանդեցարո՛ւք այսու-
հետև Աստուծոյ, և կացէք հակառակ չարախօսին. և լիցի
8 փախստական առ ՚ի ձէնջ[4]: • Մերձեցարո՛ւք առ Աստ-
ուած՝ և մերձեսցի առ ձեզ: Սրբեցէք զձեռս մեղաւորք,
9 և ուղղեցէք զսիրտս՝ երկմիտք[5]: • Տառապեցարո՛ւք՝
սգացարո՛ւք՝ և լացէք. ծաղր ձեր ՚ի սուգ դարձցի, և
10 ուրախութիւն ձեր ՚ի տրտմութիւն[6]: • Խոնարհեցարո՛ւք
առաջի Տեառն՝ և բարձրացուսցէ զձեզ[7]:

11 Մի՛ բամբասէք զմիմեանս եղբարք. որ բամբասէ զեղբայր՝
կամ դատի զեղբայր իւր, զօրէնսն բամբասէ՝ և զօրէնսն
դատի. իսկ եթէ զօրէնսն դատիցիս՝ ո՛չ առնելի օրինացն
12 ես՝ այլ դատաւոր[8]: • Մի է օրէնսդիր և դատաւոր՝ որ
13 կարող է փրկել և կորուսանել[9]: • Դո՛ւ ո՞ ես՝ որ
դատիս զընկերն: Ահաւասիկ են, որ ասեն. այսօր՝ և
վաղիւ երթիցուք յայս անուն քաղաք, եղիցուք անդ տարի
14 մի, վաճառեսցուք՝ և շահեսցուք[10]. • Որք ո՛չ գիտէք
15 զվաղիւն. • Ո՞րպիսի ինչ են կեանք ձեր. զի իբրև
զմրրիկ էք, որ առ սակաւ մի երևեալ՝ և ապա ապականեալ[11]:
փոխանակ զի ասէիք՝ եթէ Տէր կամեսցի՝ և կեցցուք,
16 արասցուք զայս ինչ կամ զայն[12]: • Եւ արդ՝ պարծի՞ք
յամբարտաւանութեան ձերում. ամենայն ինչ այսպիսի պար-
17 ծանք չարութեան են[13]: • Որ ոք գիտիցէ զբարին և
ո՛չ առնիցէ, մեղք են նմա[14]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

1 Արդ այսուհետև մեծատունք, լացէք և ողբացէք
՚ի վերայ թշուառութեանցն, որ գալոց են ՚ի վերայ ձեր[15]:
2 • Զի մեծութիւնդ ձեր յոչինչ է, և հանդերձք ձեր

[1] Սաղ. 72.27: 1.Յովհ. 2.15. Յովհ. 15.19: 17.14. Գաղ. 1.10. [2] Ծն. 6. 5: 8.21. Թուոց. 11.29. Առակ. 21.10. [3] Յոբ. 22.29. Սաղ. 137. 6. Առակ. 3.34: 29.23. Մատ. 23.12. Ղուկ. 1.52: 14.11: 18.14: 1.Պետ. 5. 5. [4] Եփես. 4.27: 6.11: 1.Պետ. 5. 9: [5] 2.Մն. 15. 2. Ես. 1.16: 1.Պետ. 1.22: 1.Յովհ. 3. 3. Յակ. 1. 8. [6] Մատ. 5. 4. [7] Յոբ. 22.29. Մատ. 23.12. Ղուկ. 14.11: 18.14: 1.Պետ. 5. 6. [8] Եփես. 4.31: 1.Պետ. 2. 1. Մատ. 7. 1. Ղուկ. 6.37. Հռ. 2. 1: 1.Կոր. 4. 5. [9] Մատ. 10.28. Հռ. 14. 4. 13. [10] Առակ. 27. 1. Ղուկ. 12.18. [11] Յոբ. 7. 7. Սաղ. 101. 4. Յակ. 1.10: 1.Պետ.1.24: 1.Յովհ.2.17. [12] Գործ.18.21: 1.Կոր.4.19: 16.7. Եբր.6.3: [13] 1.Կոր.5.6. [14] Ղուկ. 12.47. Յովհ.9.41: 15.22. Հռ.1.20.21. 32:2.17.18.23. [15] Առակ.11.28. Ղուկ.6.24: 1.Տիմ.6.9.

կերակուր ցեցոյ[1]: * Արծաթ ձեր և ոսկի ժանգահար, և 3
ժանգ նոցա լիցի ձեզ 'ի վկայութիւն, և կերիցէ զմարմինս
ձեր. իբրև զհուր գանձեցէք աւուրցն յետնոց[2]: * Ահաւասիկ 4
վարձք մշակաց՝ որ գործեն զանդս ձեր առ ձեզ են. զրկեալն
'ի ձէնջ աղաղակէ, և բողոք հնձողացն եհաս յականջս Տեառն
զօրութեանց[3]: * փափկացայք 'ի վերայ երկրի՝ և զբօսայք. 5
սնուցէք զսիրտս ձեր իբրև աւուր սպանման[4]: * Զրկե- 6
ցիք, սպանիք զարդարն, որ ոչ կայր ձեզ հակառակ[5]:

Երկայնամի՛տ լերուք եղբարք իմ մինչև 'ի գալուստն 7
Տեառն. ահա մշակ երկայնամտեալ սպասէ պատուական
պտղոյն երկրի, մինչև առցէ զկանուխ և զանագան[6]: *
Երկայնամտեցէք և դուք, և հաստատեցէք զսիրտս ձեր. զի 8
գալուստն Տեառն մերձեալ է[7]: * Մի՛ տրտմեցուցանէք 9
զմիմեանս՝ եղբարք, զի մի՛ դատիցիք. ահաւասիկ դատա-
ւորն առ դրուրս կայ[8]: * Օրինակ առէք եղբարք՝ չար- 10
չարանաց և երկայնմտութեան զմարգարէսն, որ խօսեցան
յանուն Տեառն[9]: * Ահաւասիկ երանեմք համբերողաց[10]. 11
զհամբերութիւն յոբայ լուարուք[11], և զկատարումն Տեառն
տեսէք[12]. զի բազմագութ է Տէր՝ և ողորմած[13]:

Յառաջ քան զամենայն ինչ եղբա՛րք իմ մի՛ երդնուցուք 12
մի՛ յերկինս՝ մի՛ յերկիր՝ մի՛ յայլ ինչ երդումն, այլ
եղիցի ձեր այոն այո, և ոչն՝ ոչ. զի մի՛ 'ի կեղծաւորութիւն
ինչ անկանիցիք[14]:

Վշտանայցէ ոք 'ի ձէնջ, յաղօ՛թս կացցէ. բերկրեսցի 13
ոք, սաղմոս ասասցէ[15]:

Հիւանդանայցէ ոք 'ի ձէնջ՝ կոչեսցէ զերիցունս եկեղեց- 14
ւոյն՝ և արասցեն 'ի վերայ նորա աղօթս, օծցեն իւղով
յանուն Տեառն[16]. * Եւ աղօթքն հաւատովք փրկեսցեն 15
զաշխատեալն, և յարուսցէ զնա Տէր. և եթէ մեղս ինչ
իցէ գործեալ՝ թողցի նմա[17]: * Խոստովան եղերուք մի- 16
մեանց զմեղս, և աղօ՛թս արարէք 'ի վերայ միմեանց՝ որ-
պէս զի բժշկեսջիք. քանզի յոյժ զօրաւոր են աղօթք արդա-
րոց յօգնականութիւն[18]: * Եղիա մարդ էր իբրև զմեզ 17

[1] Յոբ. 13.28. Մատթ. 6.20. Յակ. 2. 2. [2] Հռով. 2. 5. [3] Ղեւտ. 19.13. Յոբ. 24.10. 11. Երեմ. 22.13. Մաղ. 3. 5: 2.Օրէ.24.15. [4] Յոբ. 21.13. Ամ. 6. 1. 4. Ղուկ. 16.19. 25: 1.Տիմ. 5. 6. [5] Յակ. 2. 6: [6] 2.Օրէ.11.14. Երեմ. 5.24. Ովսէ. 6. 3. Յովէ. 2.23. Զաք. 10. 1. [7] Փիլ. 4. 5. Եբր. 10.25. 37: 1.Պետ. 4. 7. [8] Յակ. 4.11. Մատթ.24.33: 1.Կոր. 4. 5. [9] Մատթ. 5.12. Եբր. 11.35. [10] Սաղ. 93.12. Մատթ. 5.10. 11: 10.22. [11] Յոբ. 1.21. 22: 2.10. [12] Յոբ. 42.10. [13] Թուոց 14.18. Սաղ.102 8. [14] Մատթ. 5.34. [15] Եփե. 5.19. Կող. 3.16. [16] Մարկ. 6.13: 14. 3. Մատթ. 6.17. Ղուկ.7.38.46. [17] Եսա.33.24. Մատթ.9.2. [18] Ծնն.20.17. Թուոց.11.2: 2.Օրէ.9.18.19.20. Յեսու.10.12: 1.Թագ.12.18: 3.Թագ.13.6: 4.Թագ.4.33: 19.15.20:20.2.4. Սաղ.9.Եդէրէր. Յուդ. Համար.17: Կամ. Առակ. Սաղմ.10.17: 33.16; 144,18. Առակ.15.29: 28.9.Յովհ.9,31: 1.Յովհ.3,22.

չարչարելի · և յաղօթս եկաց՝ և ոչ տեղաց յերկիր զերիս [1] Գործ. 14.14: 3.Թագ.17. 1. Ղուկ. 4.25.
18 ամս և զվեց ամիս[1]: • Եւ դարձեալ եկաց յաղօթս՝ և
ետուն երկինք զանձրև՝ և բուսոյց երկիր զպտուղ իւր[2]: [2] 3.Թագ.18.42. 45.
19 Եղբարք իմ, եթէ ոք 'ի ձէնջ մոլորիցի 'ի ճշմարտու-
20 թեան ճանապարհէն՝ և դարձուսցէ ոք զնա[3]. • Գիտասցէ, [3] Մատ. 18.15.
զի որ դարձուսցէ զմեղաւորն 'ի մոլորութեան ճանապարհէն
իւրմէ, փրկեսցէ զոգի իւր 'ի մահուանէ՝ և ծածկեսցէ
զբազմութիւն մեղաց[4]:

[4] Հռով. 11.14: 1.Կոր. 9.22: 1.Տիմ. 4.16. Առակ. 10.12: 1.Պետ. 4.8.

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌԱՋԻՆ

Գլուխ Առաջին:

Պետրոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի, ընտրելոցդ նժդե- 1
հից, որ 'ի սփիւռս պոնտացւոց, գաղատացւոց և կապադով-
կեցւոց և ասիացւոց և բիւթանացւոց [1], • Ըստ կանուխ 2
գիտութեանն Աստուծոյ Հօր. սրբութեամբ հոգւոյն,
'ի հնազանդութիւն և 'ի հեղումն արեանն Յիսուսի Քրիս-
տոսի. շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն բազմասցի [2]:
Օրհնեալ է Աստուած և հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի 3
Քրիստոսի, որ ըստ բազում ողորմութեան իւրում ծնու-
ցանէ զմեզ վերստին 'ի յոյսն կենդանի. 'ի ձեռն յարութեանն
Յիսուսի Քրիստոսի 'ի մեռելոց [3], • Յանեղծ և յանարատ 4
և յանթառամ ժառանգութիւնն որ պահեալ է յերկինս
'ի ձեզ [4]. • Որ զօրութեամբն Աստուծոյ պահեալ էիք 5
հաւատովք 'ի պատրաստեալ փրկութիւնն, յայտնեալ
'ի յետին ժամանակս [5]: • Որով ուրախ լինիջիք՝ որ 6
այժմ սակաւիկ ինչ ըստ պատշաճի իրացդ տրտմեալ էք
'ի պէսպէս փորձութիւնս [6], • Զի հանդէս ձերոյ հա- 7
ւատոցն առաւել քան զոսկի կորստական պատուական է [7].
որ հրով փորձեալ՝ գտաւ 'ի գովութիւն և 'ի փառս [8], և
'ի պատիւ 'ի յայտնութեանն Յիսուսի Քրիստոսի [9]: •
Զոր ոչն տեսիք՝ և սիրեցիք. ընդ որ այժմ ոչ հայեցեալք՝ 8
բայց հաւատայիք. և ուրախ էք անճառ և փառաւորեալ
խնդութեամբն [10]. • Ընկալեալ զկատարումն հաւատոցն 9

[1] Յհ. 7.35. Գոր.2.5. 9. 10. Յկ.1. 1. [2] Եփ. 1. 4: 1.Պետ.2. 9. Հռ. 8.29: 11. 2: 2.Թես.2.13. Եբր. 10.22: 12.24. Հռ. 1. 7: 2.Պետ. 1. 2. Յուդա 2: [3] 2.Կոր. 1. 3. Եփ. 1. 3. Տիտ. 3. 5. Յհ. 3.3. 5. Յկ. 1.18: 1.Կոր.15.20: 1.Թես 4.14: 1.Պետ. 3.21: [4] 1.Պետ. 5. 4. Կող. 1. 5: 2.Տիմ. 4. 8. [5] Յհ. 10.28. 29:17.11.12. 15. Յուդ. 1. [6] Մտթ. 5.12. Հռ. 12,12: 2.Կոր.6.10: 1.Պետ.4.13: 2.Կոր.4.17: 1.Պետ.5.10. Յկ.1.2. [7] Յկ.1.3,12: 1.Պետ.4.12. [8] Յոբ.23.10. Սղ.65.10. Առ.17.3. Ես.48.10. Զաք.13.9: 1.Կոր.3.13. [9] Հռ. 2.7.10: 1.Կոր.4.5: 2.Թես.1.7.8—12: [10] 1.Յհ.4.20. Յհ.20.29: 2.Կոր.5.7. Եբր.11.1.27.

10 ձերոց զոգւոցն փրկութիւն [1]։ • Վասն որոյ փրկութեան
խնդրեցին եւ քննեցին մարգարէքն. որ վասն որոյ 'ի ձեզ
11 լինելոց էին շնորհքն՝ մարգարէանային [2]. • Քննէին յոր-
ում եւ յորպիսի ժամանակի ցուցանէր 'ի նոսա հոգին Քրիս-
տոսի. որ նախ զչարչարանացն Քրիստոսի վկայէր՝ եւ զյետ
12 այնորիկ՝ զփառացն [3]։ • Որոց եւ յայտնեցաւ իսկ. զի
ոչ եթէ անձանց, այլ մեզ մատակարարք լինէին նոցին.
որք այժմ պատմեցան այնոքիւք, որ աւետարանեցինն ձեզ
հոգւովն սրբով, որ առաքեցաւ յերկնից. զոր ցանկային
տեսանել գոնեայ ընդ աղօտ հրեշտակք [4]։
13 Որով պնդեալ զմէջս մտաց ձերոց՝ զուարթացեալք
բովանդակ սպասեցէք հասելոյն ձեզ շնորհաց 'ի յայտնու-
14 թեանն Յիսուսի Քրիստոսի [5], • իբրեւ զորդիս հնազանդու-
թեան. մի՛ կերպարանեալք առաջին ձերովք անգիտու-
15 թեանն ցանկութեամբք [6]. • Այլ ըստ սրբոյն որ
կոչեաց զձեզ՝ եւ դուք սուրբք յամենայն գնացս ձեր լինի-
16 ջիք [7]։ • Վասն որոյ գրեալ է, եթէ եղերո՛ւք սուրբ,
17 զի ես սուրբ եմ [8]։ • Եւ եթէ հայր կոչիցէք զայն,
որ առանց ակնառութեան դատի ըստ իւրաքանչիւր գոր-
ծոց. ապա երկիւղիւ զձերոյն պանդխտութեան ժամանակս
18 գնասջիք [9]։ • Գիտասջիք, զի ոչ ապականացու արծա-
թեղինօք՝ եւ ոսկեղինօքն փրկեցարուք 'ի ձերոց ունայնու-
19 թեան հայրենաւոր գնացիցն [10]. • Այլ պատուական
արեամբն Քրիստոսի, իբրեւ անբիծ եւ անարատ գառին [11]։
20 • Որ յառաջ ծանօթն էր՝ նախ քան զիսկզբանէ աշխարհի.
21 եւ երեւեցաւ 'ի վախճան ժամանակաց վասն ձեր [12]. • Որք
նովաւ հաւատացէք յԱստուած՝ որ յարոյց զնա 'ի մեռելոց,
եւ ետ նմա փառս. զի հաւատքն ձեր եւ յոյս իցեն յԱստ-
22 ուած [13]։ • Զանձինս ձեր սրբել հնազանդութեամբ ճշմար-
տութեանն, յեղբայրսիրութեան առանց կեղծաւորութեան,

[1] Հռ. 6.22. [2] Ծն. 49.10. Դան. 2.44. Անգ. 2. 7. Զաք. 6.12. Մտ. 13.17. Ղկ. 10.24: 2.Պետ.1.19: Ի. 20.21. [3] 1.Պետ.3.19. 2.Պետ.1.21: Սղ. 21. 7. Ես. 53. 3. Դան. 9.26. Ղկ. 24.25. 26. 44.46. Յհ. 12.41. Գծ. 26.22. 23. [4] Դան. 9.24: 12. 9.13. Եբր. 11.13: 39.40: Գծ. 2. 4. Ել. 25.20. Դան. 8.13: 12. 5. 6. Եփ. 3.10. [5] Ղկ. 12.35. Եփ. 6.14. Ղկ. 21.34. Հռ. 13.13: 1.Թես.5. 6. 8: 1.Պետ. 4. 7: 5. 8. Ղկ. 17.30: 1.Կր. 1. 7: 2.Թես.1. 7. [6] Հռ. 12. 2: 1.Պետ.4.2. Գծ.17.30: 1.Թես.4.5. [7] Ղկ.1.74. 75: 2.Կր.7.1: 1.Թես.4.3.4.7. Եբր.12.14: 2.Պետ.3.11. [8] Ղեւ.11.44: 19.2: 20.7. [9] 2.Օրէ.10.17. Գծ.10.34. Հռ.2.11: 2.Կր.7.1. Փիլ. 2.12. Եբր.12.28: 2.Կր.5.6. Եբր. 11.13: 1.Պետ. 2.11. [10] 1.Կր. 6.20: 7.23. Եզե. 20.18: 1.Պետ.4.3. [11] Գծ. 20.28. Եփե.1.7. Եբր.9.12.14. Յայտ.5.9. Ել. 12.5: Ես.53.7. Յհ. 1.29. 36: 1.Կր.5.7. [12] Հռ.3.25: 16.25 26: Եփե.3.9.11. Կղ.1.26: 2.Տիմ.1.9. 10.Տիտ. 1.2.3. Յայտ.13.8. Գաղ.4.4. Եփե.1.10. Եբր.1.2: 9.26. [13] Գծ.2.24. Մտթ.28.18. Գծ.2.33: 3.13. Եփե.1. 20. Փիլ.2.9. Եբր.2.9: 1.Պետ.3.22.

'ի սուրբ սրտէ սիրել զմիմեանս[1]: • Ծնեալք 23
վերստին ոչ յապականութեան սերմանէն. այլ յանապակա-
նացուէն, կենդանի և մշտնջենական բանիւն Աստու-
ծոյ[2]: • Քանզի ամենայն մարմին իբրև զխոտ է. 24
և ամենայն փառք մարդոյ իբրև զծաղիկ խոտոյ. խոտն
ցամաքեցաւ՝ և ծաղիկն թօթափեցաւ[3]: • Եւ բան 25
Տեառն մնայ յաւիտեան. այսինքն է բանն, որ 'ի ձեզ
աւետարանեցաւ[4]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

'Ի բաց թօթափել այսուհետև զամենայն չարութիւն՝ 1
և զամենայն նենգութիւն և զկեղծաւորութիւնս և զնախանձ,
և զամենայն չարախօսութիւն[5]. • Իբրև զարդի ծնեալ 2
մանկունս խօսունս. և անխարդախ կաթինն փափագիցէք.
զի նովաւ աճիցէք 'ի փրկութիւն[6]: • Եթէ ճաշակի- 3
ցէք՝ զի քաղցր է Տէր[7]: • Առ որ մատուցեալ 'ի վէմն 4
կենդանի, որ թէպէտ 'ի մարդկանէ անարգեալ. այլ առ
'ի յԱստուծոյ ընտրեալ և պատուական է[8]. • Եւ դուք 5
իբրև զվէմս կենդանիս շինիք տաճար հոգևոր. յանարատ
քահանայութիւն մատուցանել զհոգևորն պատարագս հաճոյս
Աստուծոյ, 'ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի[9]: • Քանզի 6
կայ իսկ 'ի գրի. Թէ ահաւասիկ դնեմ 'ի Սիովն վէմ ընտիր՝
գլուխ անկեան պատուական, և որ 'ի նա հաւատասցէ՝ մի՛
ամաչեսցէ[10]: • Ձեզ այսուհետև հաւատացելոց է վէմ 7
պատուական. իսկ անհաւատից, վէմ զոր անարգեցին շի-
նողքն, նա եղև գլուխ անկեան[11]. • Եւ վէմ գլորման 8
և վէմ գայթագղութեան, որ գայթագղին ապստամբեալք
'ի բանէն՝ յոր և եդանն[12]: • Այլ դուք ազգ էք 9
ընտիր, թագաւորութիւն, քահանայութիւն. ազգ սուրբ,
ժողովուրդ սեպհական. որպէս զի զձեր առաքինութիւնս
նուիրեսցէք այնմ, որ զձեզ 'ի խաւարէն կոչեաց յիւր

[1] Յվհ. 15. 9. Հռ. 12. 9. 10: 1.Թես.4. 9: 1.Տիմ. 1. 5. Եբր. 13. 1: 1.Պետ. 2.17: 3. 8: 4. 8: 2.Պետ. 1. 7: 1.Յոհ. 3.18: 4. 7.21.
[2] Յոհ. 1.13: 3. 5. Յակ. 1.18: 1.Յոհ. 3. 9.
[3] Սաղ. 102.15. Ես. 40. 6: 51.12. Յակ. 1.10.
[4] Սաղ.101.12. 27. Ես. 40. 8. Ղուկ. 16.17. Յոհ.1.1.14: 1.Յոհ.1.1.3.
[5] Եփե. 4.22. 25.31. Կող. 3. 8. Եբր. 12. 1. Յակ. 1.21: 5. 9: 1.Պետ.4. 2.
[6] Մատ. 18. 3. Մար. 10.15. Հռ. 6. 4: 1.Կոր.14.20: 1.Պետ. 1.23: 1.Կոր. 3. 2. Եբր.5.12.13.
[7] Սաղ. 33. 9. Եբր. 6. 5.
[8] Սաղ.117.22. Մատ. 21.42. Գործ. 4.11.
[9] Եփե.2.21.22. Եբր.3.6. Ես.61.6: 66.21. Հռմր.9. Ովէ.14.2. Մաղ. 1.11. Հռ. 12.1. Եբր.13.15.16. Փիլ.4.18: 1.Պետ.4.11.
[10] Ես.28.16. Հռ.9.33.
[11] Սաղ.117.22. Մատ.21.42. Գործ.4.11.
[12] Ես.8.14. Ղուկ.2.34. Հռ.9.33: 1.Կոր.1.23. Եմ. 9.16. Հռ.9.22: 1.Թես.5.9. Յուդա.4.

10 զքանչելի լոյսն [1]: • Որք երբեմն չժողովուրդ՝ բայց արդ
ժողովուրդ Աստուծոյ. որք չողորմեալք՝ այժմ ողորմու-
թիւն գտիք [2]:
11 Սիրելիք՝ աղաչեմ, իբրև զպանդուխտս և զնժդեհս 'ի բաց
մերժել 'ի մարմնաւոր ցանկութեանցն, որ զինուորին ընդ-
12 դէմ ոգւոյ [3]. • Զկեանս ձեր 'ի մէջ հեթանոսաց պար-
կեշտս ցուցանել. զի որով բամբասիցեն զձեզ իբրև
զչարագործս, 'ի բարւոք գործոյն ձերոց գիտեալ՝ փառաւոր
13 առնիցեն զԱստուած յաւուրն այցելութեան [4]: • Հնա-
զանդ լերուք ամենայն մարդկեղէն ստեղծուածոյ վասն
14 Տեառն. եթէ թագաւորի՝ իբրև առաւել ումեք [5], • Եթէ
դատաւորաց՝ իբրև 'ի նմանէ առաքելոց 'ի վրէժխնդրու-
թիւն չարագործաց՝ և 'ի գովութիւն բարեգործացն [6]: •
15 Զի այսպէս են կամք Աստուծոյ. բարեգործացն պապանձե-
16 ցուցանել զանզգամ մարդոյ զանգիտութիւն [7]: • Իբրև
զազատս լինել՝ և մի՛ իբրև պատրուակ չարութեան ունել
17 զազատութիւնն. այլ իբրև Աստուծոյ ծառայք [8]: • Զա-
մենեսեան պատուեցէք. զեղբայրսիրութիւն սիրեցէք. յԱս-
տուծոյ երկերուք. զթագաւորս պատուեցէք [9]:
18 Ծառայք հնազանդ լինել յամենայնի երկիւղիւ տերանց,
ոչ միայն բարերարացն և հեզոց՝ այլ և կամակորացն [10]: •
19 Զի այս շնորհք յԱստուծոյ են, եթէ բարւոք ինչ մտօք
20 տանիցի ոք վշտաց յանիրաւի [11]: • Քանզի զի՞նչ երախ-
տիք իցեն, եթէ յորժամ մեղանչիցէք՝ տանջիցիք, և
համբերիցէք. այլ թէ բարիս գործիցէք՝ չարչարիցիք՝ և
21 համբերիցէք, այն շնորհք յԱստուծոյ են [12]: • Քանզի
'ի դոյն իսկ կոչեցարուք. զի և Քրիստոս վասն ձեր մեռաւ,
և ձեզ եթող օրինակ՝ զի զհետ երթայցէք հետոց նորա [13].
22 • Որ ոչն արար մեղս, և ոչ գտաւ նենգութիւն 'ի բերան
23 նորա [14]. • Որ բամբասեալ՝ և ոչ փոխարէն բամբասէր.
չարչարեալ՝ և ոչ սպառնայր. բայց իրաւամբն

[1] 2.Օրէ.10.15: 1.Պետ. 1. 2. Ել.19.5. 6. Յայտ. 1. 6: 5.10. Յհ. 17.19: 1.Կոր. 3.17: 2.Տիմ. 1. 9: 2.Օրէ. 4.20: 7.6:14.2:26. 18.19. Գր. 20.28. Եփ. 1.14. Տիտ. 2.14. Գր. 26.16. Եփ. 5. 8. Կղ. 1.13: 1.Թես.5.4.5.
[2] Ովս. 1. 9. 10: 2.23. Հռ. 9.25:
[3] 1.Մն.29.15. Սղ. 38.13: 118.19. Եբր. 11.13: 1.Պետ. 1.17. Հռ. 13.14. Գղ. 5.16. Յկ. 4. 1.
[4] Հռ. 12.17: 2.Կոր. 8.21. Փիլ. 2.15. Տիտ. 2. 8: 1.Պետ. 3.16. Մտ. 5.16. Ղկ. 19.44.
[5] Մտ. 22.21. Հռ. 13. 1. Տիտ. 3. 1.
[6] Հռ. 13. 4: 13. 3.
[7] Տիտ. 2. 8. Հմր. 12.
[8] Գղ. 5.1.13: 1.Կոր. 7.22.
[9] Հռ. 12.10. Փիլ.2.3. Եբր. 13.1: 1.Պետ. 1.22. Առ. 24.21. Մտ.22.21. Հռ.13.7.
[10] Եփ.6.5. Կղ.3.22: 1.Տիմ.6.1. Տիտ.2.9.
[11] Ղկ.6.32. Հմր.20. Մտ.5.10. Հռ.13.15: 1.Պետ.3 14.
[12] 1.Պետ. 3.14:4.14.15.
[13] Մտ.16.24. Գր. 14.22: 1.Թես. 3.3: 2.Տիմ.3.12: 1.Պետ.3.18. Յհ.13.15. Փիլ.2.5: 1.Յհ.2.6.
[14] Եսա.53.9. Ղկ.23.41. Յհ.8.46: 2.Կոր.5.21. Եբր.4.15.

մատնէր դատաւորին[1]: • Որ զմեր մեղս իւրով մարմնովն 24
վերացոյց 'ի խաչափայտն · զի լիցուք զերծեալք 'ի մեղաց
անտի, և կեցեմք արդարութեանն կենակիցք · որոյ վիրօքն
բժշկեցայք[2]: • Քանզի էիք իբրև զոչխարս մոլո- 25
րեալս · այլ այժմ դարձարուք առ հովիւն և տեսուչ
ոգւոց ձերոց[3]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ:

Սոյնպէս և կանայք հնազանդ լինել արանց իւրեանց · 1
զի եթէ իցեն ոմանք ապստամբք 'ի բանէ անտի յաղագս
կանանց գնացից, և առանց բանին իսկ շահեսցին[4], • Գիտել 2
երկիւղիւ զձեր պարկեշտ գնացս[5]: • Որոց լինիցի ոչ 3
արտաքուստ հիւսիւք և ոսկեհուռ ծամակալօք՝ կամ պաճու-
ճեալ զգեստուք զարդ[6]. • Այլ ծածուկ սրտին 4
մարդն · անեղծութեամբ հեզութեան՝ և հանդարտութեան
հոգւոյն, որ է առաջի Աստուծոյ բազմապատիկ[7]: •
Քանզի այսպէս երբեմն և կանայք՝ որ յուսացեալ էին 5
յԱստուած՝ զարդարէին զանձինս հնազանդել իւրեանց
արանց: • Որպէս և Սառայ զի հնազանդ էր Աբրա- 6
համու. և Տէր իւր կոչէր զնա · որոյ եղերուք դուք որդիք:
բարեգործք էին, և ոչ կասկածէին՝ և ոչ 'ի միոջէ ինչ
երկիւղէ[8]: • Սոյնպէս և արք իմաստութեամբ բնակես- 7
ցեն ընդ նոսա[9]. իբրև տկար անօթոյ առնիցեն պատիւ կա-
նանց[10]. իբրև ժառանգակցաց շնորհացն կենաց · զի մի խափան
լինիցին աղօթիցն ձերոց[11]:

Եւ գլուխ ամենայնի, զի համամիտք իցէք՝ համակարիք, 8
եղբայրասէրք, ազնուագութք, խոնարհք[12]: • Մի չար 9
փոխանակ չարի հատուցանել, կամ բամբասանս ընդ բամ-
բասանաց · այլ զորին հակառակն՝ օրհնել, զի յայս իսկ
կոչեցարուք՝ զի զօրհնութիւն ժառանգիցէք[13]:

Զի որ կամիցի զկեանս սիրել և տեսանել զաւուրս 10
բարութեան, լռեցուսցէ զլեզու իւր 'ի չարութենէ, և շր-
թունս իւր 'ի չխօսելոյ զնենգութիւն[14]: • Խոտորեսցի 11

[1] Ես. 53. 7. Մտ. 27.39. Յհ. 6.46. 49. Եբր. 12. 3. Ղկ.23.46.
[2] Ես. 53. 4. 5.6.11. Մտ. 8.17. Եբր. 9.28. Հռ. 6. 2. 11: 7. 6. Ես. 53. 5.
[3] Ես. 53. 6 Եզ. 34. 6: 34.23: 37.24. Յհ. 10.11. 14.16. Եբր. 13.20: 1.Պետ. 5. 4:
[4] 1.Կր.14.34. Եփ. 5.22. Կղ. 3.18. Տիտ. 2. 5: 1.Կր. 7.16. Մտ. 18.15: 1.Կր.9.19. —22:
[5] 1.Պետ.2.12:
[6] 1.Տմ. 2. 9. Տիտ. 2. 3.
[7] Սղ. 44.14. Հռ. 2.29: 7.22: 2.Կր. 4.16.
[8] Ծն. 18.12:
[9] 1.Կր. 7. 3. Եփ. 5.25. Կղ. 3.19:
[10] 1.Կր.12.23: 1.Թես. 4.4.
[11] Յբ. 42. 8. Մտ. 5.23. 24: 18.19.
[12] Հռ.12.16: 15.5. Փլ.3.16. Հռ. 12.10. Եբր.13.1: 1.Պետ.2.17. Կղ.3.12. Եփ.4.32.
[13] Առ.17.13: 20.22: Մտ.5.39. Հռ.12.14.17: 1.Կր.4.12: 1.Թես.5.15. Մտ.25.34.
[14] Սղ. 33.13. Յկ. 1.26: 1.Պետ. 2.1.22. Յյտ. 14.5.

'ի չարէ, և արասցէ զբարի, խնդրեսցէ զխաղաղութիւն, և
12 երթիցէ զհետ նորա[1]: • Զի աչք Տեառն 'ի վերայ արդա-
րոց, և ականջք նորա յաղօթս նոցա. երեսք Տեառն 'ի վերայ
13 չարագործաց[2]: • Եւ ո՞ իցէ որ չարչարիցէ զձեզ, եթէ
14 դուք բարւոյն նախանձաւորք լինիցիք[3]: • Այլ թէ
և չարչարիցիք ևս յաղագս արդարութեան, երանելի էք[4].
բայց յերկիւղէ նոցա մի՛ երկնչիցիք և մի՛ խռովեսջիք[5]: •
15 Այլ զՏէր զնոյն զՔրիստոս՝ սուրբ առնիջիք 'ի սիրտս
ձեր: Պատրաստ իցէք տալ պատասխանի ամենայնի որ խնդ-
16 րիցէ զբանն. որ է վասն յուսոյն ձերոյ[6]: • Այլ հեզու-
թեամբ և երկիւղիւ ունիցիք բարւոք քաղցունս. զի որով
չարախօսիցեն զձէնջ՝ յամօթ լիցին՝ որք բամբասեն զձեր
17 բարւոք գնացս 'ի Քրիստոս[7]: • Զի լաւ է բարեգործաց,
եթէ կամիցին ըստ Աստուծոյ կամացն չարչարիլ՝ քան
18 չարագործացն. • Զի և Քրիստոս միանգամ վասն մեղաց
'ի վերայ ձեր մեռաւ, արդարն 'ի վերայ անարդարոց. զի զձեզ
մերձեցուսցէ առ Աստուած: Թէպէտ և մեռաւ մարմնով,
19 այլ կենդանի է հոգւով[8]: • Որով և ոգւոյն՝ որ էին
20 'ի բանտին, երթեալ քարոզեաց[9]. • Երբեմն ապստամ-
բելոցն, յորժամ ներէր նոցա Աստուծոյ երկայնմտութիւնն
յաւուրս Նոյի. յորս տապանն կազմէր. յոր նուազունք՝
21 այսինքն ոգիք իբրև ութ ապրեցան 'ի ջրոցն[10]. • Որ
և զձեզ ըստ նմին օրինակի կեցուսցէ մկրտութիւնն. ոչ
զմարմնոյ աղտն 'ի բաց ընկենլով՝ այլ զբարւոք մտացն հան-
դէս առ Աստուած 'ի ձեռն յարութեանն Յիսուսի Քրիս-
22 տոսի[11]. • Որ է ընդ աջմէ Աստուծոյ՝ երթեալ յեր-
կինս, 'ի հնազանդել նմա հրեշտակաց և իշխանութեանց և
զօրութեանց[12]:

Գլուխ Չորրորդ:

1 Քրիստոսի չարչարելն մարմնով վասն մեր, և դուք
'ի նոյն միտս վառեցարո՛ւք. զի որ չարչարի մարմնով՝ դադարէ
2 'ի մեղաց[13]. • Զի մի՛ ևս ըստ մարդկան ցանկութեանց՝

[1] Սղ. 36.27. Եսա.1.16.17: 3.Յհ. 11. Հռ. 12.18: 14.19. Եբր. 12.14.
[2] Յհ. 9.31. Յկ. 5.16: 2.Օրէ. 1.45: 1.Թգ. 8.18.
[3] Առ. 16. 7. Հռ. 8.28.
[4] Մտ. 5.10. 11.12: 1.Պետ.2.19: 4.14. Յկ. 1.12.
[5] Եսա.8.12.13. Եղե. 1. 6. Մտ. 10.28. Յհ.14.1.27.
[6] Սղ.118.46. Գծ. 4. 8. Կղ. 4. 6: 2.Տիմ.2.25.
[7] Եբր. 13.18. Տիտ. 2. 8: 1.Պետ.2.12.
[8] Հռ. 5. 6. Եբր. 9.26. 28: 1.Պետ.2.21: 4. 1: 2.Կր. 13.4. Կղ.1.21.22. Հռ. 1. 4: 8.11:
[9] 2.Պետ.1.12: 4. 6. Եսա. 42. 7: 49.9: 61. 1.
[10] Ծն. 6. 3. 5.13. Եբր. 11. 7. Ծն. 7.7: 8.18: 2.Պետ. 2.5.
[11] Մտ.16.16. Եփ 5.26. Տիտ 3.5. Հռ.10.10: 1.Պետ.1.3.
[12] Սղ.109.1. Հռ.8.34. Եփ.1.20. Կղ.3.1. Եբր.1.3. Հռ.8.38: 1.Կր.15.24. Եփ.1.21:
[13] 1.Պետ. 3.18. Հռ.6.2. 7. Գղ. 5.24. Կղ.3.3. 5.

այլ ըստ կամացն Աստուծոյ կեցցէ զայլ եւս ժամանակն[1]:
• Քանզի բաւական է անցեալ ժամանակն լինելոյ կամացն 3
հեթանոսաց, որք գնային գիջութեամբք՝ ցանկութեամբք,
գինեհարութեամբք, անառակութեամբք, արբեցութեամբք,
անօրէն կռապաշտութեամբք[2], • Որով օտարացեալք՝ 4
ոչ ընդ ձեզ վարին 'ի նոյն անկարգութեան զեղխութիւն,
եւ հայհոյեն[3]: • Որ տայցեն պատասխանի այնմ, որ 'ի պատ- 5
րաստին ունի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս[4]: • Զի 6
'ի սոյն իսկ եւ մեռելոց խոստացեալ է, զի դատեսցին ըստ
մարդկան մարմնով՝ եւ կենդանի լինիցին ըստ Աստուծոյ
հոգւով[5]:

Ամենեցուն վախճան մերձեալ է[6]. զգաստացարուք այսու- 7
հետեւ՝ եւ լերուք զուարթունք յաղօթս[7]: • Նախ քան 8
զամենայն սէր սիրտ ունել ընդ միմեանս. զի սէր ծածկէ
զբազմութիւն մեղաց[8]: • Օտարասէրք լինել ընդ միմեանս 9
առանց տրտնջելոյ[9]: • Իւրաքանչիւրոք որպէս եւ ընկալու- 10
շնորհս ինչ՝ 'ի միմեանս զնոյն մատակարարել, իբրեւ զբար-
ւոք հաղարապետս պէսպէս շնորհացն Աստուծոյ[10]: • Եթէ 11
ոք խօսեսցի՝ իբրեւ զԱստուծոյ պատգամս. եթէ ոք մատա-
կարարիցէ՝ իբրեւ 'ի զօրութենէ՝ զոր շնորհէ Աստուած. զի
յամենայնի փառաւորեսցի Աստուած 'ի ձեռն Յիսուսի
Քրիստոսի, որում փառք եւ զօրութիւն յաւիտեանս ամէն[11]:

Սիրելիք՝ մի՛ օտարոտի համարել զեռանդն ինչ որ 'ի փոր- 12
ձութիւն ձեզ լինիցի, որպէս թէ օտար ինչ իրք ձեզ
դիպիցին[12]: • Այլ իբրեւ հաղորդեալք Քրիստոսի չարչա- 13
րանացն՝ ուրախ լինիջիք, զի եւ 'ի յայտնութեան փառաց
նորա ցնծացեալք բերկրեսջիք[13]: • Իսկ եթէ նախատիցիք 14
եւս վասն անուանն Քրիստոսի, երանելի էք. զի փառացն՝
եւ զօրութեան անունն է, եւ Աստուծոյ հոգին 'ի վերայ
ձեր հանգուցեալ է[14]: • Մի՛ ոք 'ի ձէնջ չարչարեսցի 15

[1] Հռ. 14. 7: 1.Պետ.2. 1. Գաղ. 2.20: 1.Պետ.1.14. Յով. 1.13. Հռ. 6.11: 2.Կոր. 5.15. Յակ. 1.18. [2] Եզ. 44. 6: 45. 9. Գործ. 17.30. Եփե. 2. 2: 4.17: 1.Թես.4. 5. Տիտ. 3. 3: 1.Պետ. 1.14. [3] Գործ. 13.45: 18. 6: 1.Պետ.3.16. [4] Գործ. 10.42: 17.31. Հռ. 14.10. 12: 1.Կոր.15.51. 52: 2.Տիմ.4. 1. Յակ. 5. 9: [5] 1.Պետ.3.19. [6] Մատ.24.13. 14. Հռ. 13.12. Փիլ. 4. 5. Եբր. 10.25. Յակ. 5. 8: 2.Պետ.3. 9. 11: 1.Յով.2.18. [7] Մատ.26.41. Ղուկ. 21.34. Կող. 4. 2: 1.Պետ. 1.13: 5. 8. [8] Եբր.13. 1.Կող.3.14. Առ.10.12: 1.Կոր. 13.7. Յակ.5.20. [9] Հռ. 12.13. Եբր.13.2: 2 Կոր.9.7. Փիլ.2.14. Փիլիմ.14. [10] Հռ.12.6: 1.Կոր.4.7. Մատ.24.45: 25.14.21. Ղուկ. 12.42: 1.Կոր.4.1.2. Տիտ.1.7: 1.Կոր.12.4. Եփե.4.11. [11] Եր.23.22. Հռ. 12.6.7.8: 1.Կոր.3.10. Եփե.5.20: 1.Պետ. 2.5: 1.Տիմ.6.16: 1.Պետ.5.11. Յայտ.1.6. [12] Յով.16.2: 1.Կոր.3.13. 1.Պետ. 1.7. [13] Գործ.5.41. Յակ.1.2. Հռ.8.17: 2.Կոր.1.7: 4.10. Փիլ.3.10. Կող.1.24: 2.Տիմ.2.12: 1.Պետ. 5.1.10. Յայտ.1.9: 1.Պետ.1.5.6. [14] Մատ.5.11: 2.Կոր.12.10. Յակ. 1.12: 1.Պետ. 2.19. 20: 3.14: 2. 12: 3.16.

իբրեւ զսպանող, կամ իբրեւ զգող, կամ իբրեւ զչարագործ,
16 կամ իբրեւ զօտարատեսուչ[1]: • Այլ եթէ իբրեւ զքրիս-
տոնեայ՝ մի՛ ինչ ամաչեսցէ. այլ փառաւոր առնիցէ զԱստ-
17 ուած անուամբս այսուիկ[2]: • Զի ժամանակ է սկիզբն
լինելոյ դատաստանին ՚ի տանէն Աստուծոյ: զի եթէ նախ
՚ի մէնջ. իսկ զի՞նչ կատարած այնոցիկ իցէ՝ որ ոչ հաւանեցան
18 Աստուծոյ աւետարանին[3]: • Եւ եթէ արդարն հազիւ
կեցցէ, իսկ ամբարիշտն և մեղաւորն ո՞ւր գտանիցի[4]: •
19 Որպէս զի որ չարչարիցին ըստ Աստուծոյ կամացն, հաւա-
տարիմ հաստչին աւանդեսցեն զիւրեանց ոգիս բարերարու-
թեամբք[5]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

1 Զերիցունս այսուհետեւ աղաչեմ՝ իբրեւ երիցակից՝ և
վկայ չարչարանացն Քրիստոսի[6], որ և հանդերձեալ փառացն
2 յայտնելոց հաղորդ[7]. • Արածեցէք՝ որ ՚ի ձեզ հօտդ է
Աստուծոյ. վերակացու լինել՝ մի՛ իբրեւ ակամայ՝ այլ կամաւ
ըստ Աստուծոյ. մի՛ զօշաքաղութեամբ, այլ յօժարու-
3 թեամբ[8]. • Մի՛ իբրեւ տիրելով վիճակացն, այլ լինել
4 օրինակ հօտին[9]: • Զի յերեւել հովուապետին՝ ընդունի-
ջիք զանթառամ փառացն պսակ[10]:
5 Նոյնպէս և Երիտասարդք հնազանդ լերուք ծերոց:
Ամենեքեան ընդ միմեանս զխոնարհութիւն ունիջի՛ք. զի
Աստուած ամբարտաւանից հակառակ կայ, տայ շնորհս խո-
6 նարհաց[11]: • Խոնարհեցարո՛ւք ընդ հզօր ձեռամբն Աստուծոյ.
7 զի զձեզ բարձրացուսցէ ՚ի ժամանակի[12]: • Զամենայն
հոգս ձեր ընկեցէք ՚ի նա, զի նա է՝ որ հոգայ վասն ձեր[13]:
8 Արթուն լերուք՝ հսկեցէք, զի ոսոխն ձեր սատանայ
իբրեւ զառիւծ գոչէ, շրջի և խնդրէ՝ թէ զո՞ կլանիցէ[14]:
9 • Որում ՚ի դիմի հարկանիջի՛ք հաստատեալք հաւատովք.
գիտասջի՛ք զնոյն անցս չարչարանաց եղբայրութեան ձերոյ
յաշխարհի յանձինս կատարել[15]:

[1] 1.Պետ. 2.20: 1.Թես. 4.11: 1.Տիմ. 5.13. [2] Գործ. 5.41. [3] Եր. 10.12. Երե. 25.29: 49.12. Եզե. 9. 6. Մաղ. 3. 5. Ղուկ. 23.31: 10. 12.14: [4] Առակ. 11.31. Ղուկ. 23.31. [5] Սաղ. 30. 6. Ղուկ. 23.46: 2.Տիմ. 1.12. [6] Փիլիմ. 9. [7] Ղուկ. 24.48. Գործ. 1.8.22: 5.32: 10.39. Հռոմ. 8.17. 18. Յայտ. 1. 9. [8] Յովհ. 21.15. 16.17. Գործ. 20.28: 1.Կոր. 9.17: 1.Տիմ. 3.3.8. Տիտ. 1. 7. [9] Եզե. 34. 4. Մատ. 20.25. 26: 1.Կոր. 3. 9: 2.Կոր. 1.24. Սաղ. 32.12: 73. 2. Փիլ. 3.17: 2.Թես. 3. 9: 1.Տիմ. 4.12. Տիտ. 2. 7. [10] Եբր. 13.20: 1.Կոր. 9.25: 2.Տիմ. 4.8. Յակ. 1.12: 1.Պետ. 1.4. [11] Հռոմ. 12.10. Եփես. 5.21. Փիլ. 2.3. Յակ. 4.6. Եսայ. 57.15: 66. 2. [12] Յակ. 4.10. [13] Սաղ. 36.5: 54.23. Մատ. 6.25. Ղուկ. 12.11.22. Փիլ. 4.6. Եբր. 13.5. [14] Ղուկ. 21.34.36: 1.Թես. 5.6: 1.Պետ. 4.7. Յոբ. 1.7: 2.2. Ղուկ. 22.31. Յայտ. 12.12. [15] Եփես. 6. 11. 13. Յակ. 4.7. Գործ. 14.22: 1.Թես. 3. 3: 2.Տիմ. 3.12: 1.Պետ. 2.21.

Եւ Աստուած ամենայն շնորհաց՝ որ կոչեաց զձեզ յիւր 10
'ի յաւիտենական փառսն Քրիստոսիւ Յիսուսիւ, որում փոքր
մի երկրուք չարչարակիցք, նա կազդուրեցուսցէ, կարողա-
ցուսցէ, հաստահիմն արասցէ[1]: • Նմա իշխանութիւն 11
և փառք յաւիտեանս ամէն[2]:

'Ի ձեռն Սիղուանոսի հաւատարիմ եղբօր, որպէս կարծեմ․ 12
փոքր 'ի շատէ գրեցի առ ձեզ մխիթարել․ և 'ի վերայ
նորին վկայել․ զի և այս ճշմարիտ շնորհք Աստուծոյ են․
յոր հաստատուն կայցէք[3]: • Ողջոյն տայ ձեզ՝ որ 'ի Բա- 13
բելոն ընտրելակից եկեղեցին է․ և Մարկոս որդին իմ[4]: •
Ողջոյն տայք միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան: Խաղաղու- 14
թիւն ընդ ձեզ ամենեսին, որ էք 'ի Քրիստոս Յիսուս․
ամէն[5]:

[1] 1.Կր. 1. 9: 1.Տիմ. 6.12: 2.Կր. 4.17: 1.Պետ.1. 6. Եբր.13. 21. Յուդ.24: 2.Թես. 2.17: 3. 3:
[2] 1.Պետ.4 11. Յայ. 1. 6:
[3] 2.Կր. 1.19. Եբր. 13.22. Գոր. 20.24: 1.Կր.15. 1: 2.Պետ. 1.12.
[4] Գոր. 12.12, 25.
[5] Հռո. 16.16: 1.Կր.16.20: 2.Կր.13.12: 1.Թես.5.26. Եփե. 6.23.

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին։

1 Շմաւոն Պետրոս ծառայ և առաքեալ Յիսուսի Քրիս-
տոսի, որոց հանգիտապատիւ մեզ հասէք հաւատոց
յարդարութիւն Աստուծոյ մերոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիս-
2 տոսի [1]։ • Շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն բազ-
մասցի գիտութեամբն Աստուծոյ՝ և Յիսուսի Քրիստոսի
Տեառն մերոյ [2]։
3 Որպէս ամենայն ինչ մեզ՝ իւրոյ աստուածեղէն զօրու-
թեանն առ ’ի կեանս և յաստուածպաշտութիւն շնորհեալ.
’ի ձեռն գիտութեան այնորիկ, որ կոչեաց զմեզ յիւր ’ի փառս
4 և ’ի վայելչութիւն [3]։ • Որով մեծամեծքն և պատ-
ուականք աւետիք պարգևեալ են մեզ. զի նոքիմբք աստ-
ուածեղէն բնութեանն լինիցիմք հաղորդակիցք, փախուցեալք
5 ’ի ցանկութեանց աշխարհիս և յապականութեանց [4]։ • Եւ
ամին այսմիկ զամենայն փոյթ ’ի մէջ առեալ՝ ձեռնտուք հաւա-
տովքն մատակարարեսջիք զառաքինութիւն, և առաքինու-
6 թեամբն զգիտութիւն [5], • Եւ գիտութեամբն զժուժկալու-
թիւն, և ժուժկալութեամբն զհամբերութիւն, և համբերու-
7 թեամբն զաստուածպաշտութիւն, • Եւ աստուածպաշտու-
թեամբն զեղբայրսիրութիւն, և եղբայրսիրութեամբն զսէր [6]։
8 • Զայսոսիկ ձեր յանձին կալեալ՝ և ’ի սոյն յաճախեալ,
ոչ դատարկս և անպտուղս զձեզ հաստատիցեն ’ի Տեառն
9 մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի գիտութիւնն [7]։ • Իսկ յոր
ոչն իցեն սոքա մերձ, կոյր է և զաչացու. ’ի մոռացօնս

[1] Գոր. 15.14. Հռ. 1.12: 2.Կոր. 4.13. Եփե. 4. 5. Տիտ. 1. 4: 2.13.
[2] Դան. 4. 1: 6.25: 1.Պետ.1. 2. Յուդայ. 2.
[3] Յով. 17. 3: 1.Թես.2.12: 4. 7: 2.Թես.2.14: 2.Տիմ. 1. 9: 1.Պետ.2. 9: 3. 9:
[4] 2.Կոր. 7. 1: 3.18. Եփե. 4.24. Եբր. 12.10: 1.Յով.3. 2: 2.Պետ.2.18. 20:
[5] 2.Պետ.3.18: 1.Պետ.3. 7.
[6] Գաղ. 6.10: 1.Թես.3.12: 5.15: 1.Յով. 4.31.
[7] Յով.15.2. Տիտ.3.14.

դարձուցեալ զսրբութիւն առաջնոց իւրոց յանցանաց [1]: •
Վասն որոյ եղբարք՝ առաւել փութասջիք՝ զի բարեացն 10
գործովք հաստատուն զձեր կոչումն, և զընտրութիւն
պահիցէք: Զայս արարեալ՝ ոչ երբէք յանցանիցէք [2]. •
Զի այսպէս առատապէս շնորհեսցի ձեզ մուտ 'ի յաւի- 11
տենական արքայութիւն Տեառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի
Քրիստոսի:

Որով պատրաստիցեմ միշտ ձեզ յիշեցուցանել վասն 12
սոցին առաւել ևս գիտակացն և հաստատելոցն՝ եկեալ հասեալ
ճշմարտութեանն [3]: • Քանզի իրաւունս համարիմ մինչ- 13
դեռ եմ 'ի մարմնի աստ՝ զարթուցանել զձեզ յիշատակօք [4]:
• Գիտեմ թէ վաղվաղակի է լինելոց մերկանալ յինէն 14
մարմնոյս. որպէս և Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս եցոյց
ինձ [5]: • Եւ փութամ ճեպիմ միշտ զձեզ յորդորել. 15
զի և յետ իմոյ ելանելոյ յաշխարհէս՝ առնիցէք զյիշա-
տակս այսոցիկ: • Քանզի ոչ եթէ պաճուճեալ ինչ 16
առասպելաց զհետ երթեալ ցուցաք ձեզ զՏեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի զզօրութիւնն և զգալուստն [6]. այլ մեզէն
եղեալ ականատեսք նորա մեծութեանն [7]: • Քանզի 17
առեալ յԱստուծոյ և 'ի Հօրէ զփառս և զպատիւ. եկեալ
յայնպիսի բարբառոյ՝ 'ի մեծ վայելչութեան փառաց անտի.
եթէ դա է որդի իմ սիրելի՝ ընդ որ ես հաճեցայ [8]: •
Եւ զայս բարբառ մեք իսկ լուաք եկեալ յերկնից՝ որ 18
ընդ նմա իսկ էաք 'ի սուրբ լերինն [9]: • Եւ ունիմք 19
հաստատագոյն զբանն մարգարէական. որում եթէ անսայցէք՝
բարւոք առնէք. իբրև ճրագի՝ որ տայցէ լոյս 'ի խա-
ւարչտին տեղւոջ, մինչև տիւն լուսաւորեսցէ, և արուսեակն
ծագեսցէ 'ի սիրտս ձեր [10]: • Բայց նախ զայս գիտակ 20
լինիջիք. զի ամենայն մարգարէութիւն իւրոյ գրոց լու-
ծումն ոչ ունի [11]: • Քանզի ոչ եթէ ըստ կամաց 21
մարդկան տուաւ մարգարէութիւն երբէք, այլ 'ի Հոգւոյն
սրբոյ կրեալք՝ խօսեցան մարդիկ յԱստուծոյ [12]:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Լինէին և սուտ մարգարէք 'ի ժողովրդեանն՝ որպէս 1

[1] 1 Յհ. 2. 9. 11. Եփ. 5.26. Եբր. 9.14: 1.Յհ. 1. 7:
[2] 1.Յհ. 3.19: 2.Պետ. 3.17.
[3] Հռ. 15.14. 15 Փիլ. 3. 1: 2.Պետ. 3. 1: 1.Յհ. 2.21. Յուդայ. 5: 1.Պետ. 5.12: 2.Պետ. 3.17:
[4] 2.Կոր. 5.1, 4: 2.Պետ. 3. 1:
[5] 2.Օրէ. 4.21. 22: 31.14: 2.Տիմ. 4. 6. Յհ. 21.18. 19:
[6] 1.Կոր. 1.17: 2.1. 4: 2.Կոր. 2.17: 4. 2.
[7] Մատ 17.1, 2. Մար. 9. 2. Յհ. 1.14: 1.Յհ. 1. 1: 4.14.
[8] Մատ. 3.17: 17. 5. Մար. 1.11: 9. 7. Ղուկ. 3.22: 9.35.
[9] Ել. 3. 5. Յես. 5.15. Մատ. 17. 6.
[10] Սաղ. 118.105. Յհ. 5.35. Յայտ. 2.28: 22.16: 2.Կոր. 4. 4. 6.

[11] Հռ. 12.6: [12] 2.Տիմ. 3.16: 1.Պետ. 1.11: 2.Թագ. 23.2. Ղուկ. 1.70. Գործ. 1.16: 3.18.

և այժմ 'ի ձեզ լինիցին սուտ վարդապետք. որք սպրդեալ [1] 2.Օրէ.13.1.
մուծանեն հերձուածս կորստեան, և զորս Տէրն գնեաց Մտ. 24.11.
զնոսա ուրացեալ՝ ածեն 'ի վերայ անձանց զարագահաս Մր. 13.22.
2 կորուստ[1]: • Եւ բազումք անկեալ երթիցեն զհետ Ղկ. 21.8. Գծ. 20.30:
նոցա անառակութեանցն. վասն որոյ ճշմարտութեանն ճա- 1.Կոր.11.19:
3 նապարհ հայհոյեսցի: • Եւ ագահութեամբ մոգացածին 1.Տիմ. 4.1: 2.Տիմ.3.1.5:
բանիւք առնիցեն զձեզ վաճառանդի. որոց դատաստանն 'ի բնէ 1.Յհ. 4.1.
ոչ դատարկանայ, և կորուստն նոցա ոչ նիրհեսցէ[2]: Յուդայ.18: 4:
4 Զի եթէ 'ի հրեշտակսն յանցուցելոց Աստուած ոչ 1.Կոր. 6.20.
խնայեաց, այլ խաւարին կապանօք արկեալ 'ի տարտարոսն՝ Գաղ. 3.13.
5 ետ պահել 'ի դատաստան[3]: • Նա և ոչ 'ի սկզբանն Եփե. 1.7.
աշխարհի խնայեաց. բայց զութերորդն զՆոյ՝ զարդարութեանն Եբր. 10.29: 1.Պետ. 1.18.
քարոզ պահեաց 'ի ջրհեղեղէ աշխարհի՝ ամբարշտելոցն Յայտ. 5.9.
6 ածեալ[4]: • Եւ զքաղաքս Սոդոմացւոցն և Գոմորացւոց Փիլ. 3.19. [2] Հռ. 16.18:
դարձուցեալ յաճիւն՝ դատեցաւ, օրինակ տալ յապա 2.Կոր. 12.17.
7 ամբարշտելոցն կացուցանէր[5]: • Եւ զարդարն զՂովտ ձանձ- 18:
րացեալ յանկարգ գիջութեանն գնացից փրկեաց[6]. • 1.Տիմ. 6.5.
8 Քանզի տեսանելով և ականջալուր արդարն բնակեալ Տիտ. 1.11:
'ի մէջ նոցա, օր ըստ օրէ զիւր սուրբ ոգին նոցա անօրէն 2.Կոր. 2.17: 2.Պետ. 1.16:
9 գնացիւքն տանջէր[7]: • Գիտէ Տէր զաստուածապաշտս 2.Օրէ.32.35.
փրկել 'ի փորձութենէ, և զանիրաւս պահել 'ի տանջանս Յուդայ. 4: 15.
10 աւուրն դատաստանի[8]. • Մանաւանդ որ զհետ մարմնոյ [3] Յ.Բ. 4.18.
պղծալից ցանկութեանց իցեն երթեալ. արհամարհողք տէրու- Յուդայ. 6.
թեանն, ժպիրհք, յանդգունք, չզանգիտեն զփառս Յհ. 8.44: 1.Յհ. 3.8.
11 հայհոյել[9]: • Ուր հրեշտակք զօրութեամբն և կարողու- Ղկ. 8.31.
թեամբ քան զնոսա մեծամեծք, չածեն զնոքօք 'ի Տեառնէ Յայտ.20.2.3.
12 զհայհոյութեանն դատաստան[10]: • Այլ սոքա իբրև զան- [4] Ծն. 7.1. 7. 23.
խօս անասունս ըստ բնածին բարուցն յեղծումն և յապա- Եբր. 11.7:
կանութիւն՝ որոց չէնն գիտակ, հայհոյեն յապականութեան 1.Պետ. 3.20:
13 իւրեանց, և ապականեսցին[11]. • Տանջեալք 'ի վարձուց 1.Պետ. 3.19:
անիրաւութեան. որ ցանկութիւն զաւուրն փափկութիւն 2.Պետ.3.6. [5] Ծն. 19.24:
համարին. բծկանք, արատաւորք՝ փափկացեալք 'ի պատիրս 2.Օրէ.29.23.
14 իւրեանց. լեալ ձեզ խրախճանակիցք[12]: • Աչս ունին Յուդայ. 7. Թ. 26.10.

[6] Ծն.19.16. [7] Սղ.118.139.158. Եզ.9.4. [8] Սղ.33.18.19: 1.Կոր.10.13. [9] Յուդայ.4. Ե.7. Ե.8.10. Ե.16: 8. [10] Յուդայ.9. [11] Երե.12.3. Յուդայ.10. [12] Փիլ.3.19. Հռ. 13.13. Յուդայ.12: 1.Կոր.11.20.21.

հանգոյնս պոռնկաց՝ անդադարս ի մեղաց, պատրեն զանձինս
յողդողդաց. որ ունին սիրտ հարեալ զագահութեան,
մանկունք անիծից [1]: • Թողեալ զուղիղ ճանապարհն՝ 15
մոլորեցան. զհետ երթեալ ճանապարհին Բաղաամայ Բէովրեան՝ զվարձս անիրաւութեան սիրեցին [2]: • Որ 16
կշտամբանս իւրոյ անօրէնութեանն ետաց զէշն անխօսուն. մարդկեղէն բարբառոյն բարբառեալ՝ արգել զմարգարէին զանօրէնութիւն: • Այսպիսիքն են աղբիւրք 17
անջրդիք՝ և մէգք վարեալք 'ի մրրկէ. որոց աղջամուղջք
խաւարին յաւիտեան պահեալ կան [3]: • Քանզի մեծա- 18
բանս սնոտեաց բարբառեալ պատրեն գիջութեամբ ցանկութեամբք մարմնոյ զայնոսիկ՝ որ սակաւ փախուցեալ էին յայնցանէ՝ որ 'ի մոլորութեանն շրջէին [4]. • Նոցա ազա- 19
տութիւն խոստանան, և ինքեանք ապականութեանն
ծառայք են. զի որով իւիք յաղթիցի ոք, նորին
ծառայ է [5]: • Զի եթէ փախուցեալք 'ի պղծութեանց 20
աշխարհի գիտութեամբ Տեառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի
Քրիստոսի, և դարձեալ ընդ նոյնս շաղեալք պարտիցին՝ եղև
նոցա վախճանն չար քան զառաջինն [6]: • Զի լաւ էր 21
նոցա եթէ բնաւ իսկ չէր ծանուցեալ զարդարութեանն
ճանապարհ. քանզի ծանեան՝ և յետս կացին 'ի սուրբ
պատուիրանէն որ նոցա աւանդեցաւ [7]: • Եկեալ 'ի դէպ 22
նոցա ճշմարիտ առակին զգօնութեան, եթէ շուն դառնայ
անդրէն 'ի փսխած իւր, և խոզ լուացեալ՝ ընդ տիղմ
թաւալեալ [8]:

ԳԼՈՒԽ Գ:

Զայս ձեզ սիրելիք՝ երկրորդ թուղթ գրեմ. որով 1
զարթուցից 'ի յիշատակ զհաստատուն միտս ձեր [9]. • Յիշել 2
զյառաջագոյն ասացեալ պատգամս 'ի սրբոց մարգարէից
և յառաքելոցն ձերոց, զպատուէրս Տեառն և փրկչին [10]:
• Բայց զայս նախ գիտասջիք, զի յաւուրս յետինս 3
եկեսցեն արհամարհօղք՝ այպանօղք, որ ըստ իւրեանց ցանկութեանց գնայցեն [11]: • Եւ ասիցեն՝ ո՞ւր են աւետիք 4
գալստեան նորա. զի յորմէ հետէ հարքն ննջեցին՝ ամենայն

[1] Յուդ. 11.
[2] Թւ. 22. 5. 7.21. 23.28. Յուդայ. 11.
[3] Յուդայ. 12. Ն. 13.
[4] Յուդայ. 16. Գործ. 2.40: 2. Պետ. 1. 4. Հռոմ. 20.
[5] Գաղ. 5.13: 1. Պետ. 2.16. Յովհ. 8.34. Հռ. 6.16.
[6] Մատ. 12.45. Ղուկ. 11.26. Եբր. 6. 4: 10. 26.27: 2. Պետ. 1. 4. Հռոմ. 18: 2. Պետ. 1. 2.
[7] Ղուկ. 12.47. Ն. 48. Յովհ. 9.41: 15.22.
[8] Առակ. 26.11.
[9] 2. Պետ. 1.13.
[10] Յուդայ. 17.
[11] 1. Տիմ. 4. 1: 2. Տիմ. 3. 1. Յուդայ. 18: 2. Պետ. 2.10.

5 ինչ նոյնպէս կայ հնոց իսկզբանէ արարածոց[1]: • Եւ
զայն մոռացեալ իցէ նոցա՝ որ զայն կամին. եթէ երկինք
եղեն 'ի սկզբանէ՝ և երկիր 'ի ջրոց, և ջուրք հաստատեալ
6 բանիւն Աստուծոյ[2]. • Վասն որոյ երբեմն աշխարհ ջրհե-
7 ղեղաւ ապականեալ կորեաւ[3]: • Եւ այժմ երկինք և երկիր
նովին բանիւ գանձեալ են. հրոյ պահեալք յօրն դատաս-
8 տանի՝ և կորստեան ամբարշտաց մարդկան[4]: • Եւ այս և
մի՛ լիցի 'ի ձէնջ ծածկեալ սիրելիք, զի մի օր Տեառն
իբրև զհազար ամ է, և հազար ամ իբրև զմի օր[5]: •
9 Ո՛չ յամեցուսցէ Տէր զաւետիսն՝ որպէս ոմանք յամր
համարին, այլ երկայնամիտ լինի առ ձեզ. քանզի ոչ
կամի՝ եթէ ոք կորիցէ, այլ զամենեցուն հասանել յապաշ-
խարութիւն[6]:
10 Այլ եկեսցէ օր Տեառն իբրև զգող[7]. յորում երկինք
տագնապաւ անցցեն, և բնութիւնք հրով կիզեալ լուծցին,
11 և երկիր՝ և որ 'ի նմա գործք գտանիցին[8]: • Եւ 'ի լու-
ծանել այսպէս այսր ամենայնի, ո՞րպիսի ինչ պարտ իցէ ձեզ
գտանել. այլ սուրբ և աստուածապաշտ կարգաւ ակնունել[9],
12 • Եւ փութալ հասանել գալստեան աւուրն Տեառն.
յորում երկինք հրայրեացք լուծանիցին, և բնութիւնք
13 հրդեհեալ հալիցին[10]: • Նորոյ երկնից՝ և նորոյ երկրի
ըստ աւետեացն հայեցեալ սպասիցեմք, յորս արդարութիւնն
բնակէ[11]:
14 Վասն որոյ սիրելիք՝ այսոցիկ սպասեալ, փոյթ յանձին
ունիջիք՝ անբիծք և անարատք գտանել նմա 'ի խաղաղու-
15 թիւն[12]. • Եւ զՏեառն երկայնմտութիւնն՝ փրկու-
թիւն համարիջիք: Զոր օրինակ և սիրելի եղբայրն մեր
Պօղոս՝ ըստ շնորհելոյ իմաստութեանն նմա յԱստուծոյ՝
16 գրեաց ձեզ[13]. • Որպէս և յամենայն իսկ թղթսն
խօսի վասն այսոցիկ. յորս գտանի ինչ ինչ դժուարիմաց,
զոր անուսմունքն և յողդողդքն կամակորեն. որպէս և
զամենայն իսկ գիրս առ իւրեանց անձանց կորուստ[14]: •
17 Դուք այսուհետև սիրելիք՝ իբրև զկանխագէտս զգուշասջիք,

[1] Ես. 5.19. Երե. 17.15. Եզե. 12.22. Ե. 27. Մատ. 24.48. Ղուկ. 12.45.
[2] Ծն. 1.6. 9. Սաղ. 32. 6. Եբր. 11. 3. Սաղ. 23. 2: 135. 6. Կող. 1.17.
[3] Ծն. 7.11. 21. 22.23: 2.Պետ. 2. 5.
[4] Հռոմ. 10. Մատ. 25.41: 2.Թես. 1. 8.
[5] Սաղ. 89. 4.
[6] Ամբ. 2. 3. Եբր. 10.37. Ես. 30.18: 1.Պետ. 3.20. Հռոմ. 15. Եզե. 18.23. 32: 33.11. Հռ. 2. 4: 1.Տիմ. 2. 4.
[7] Մատ. 24.43. Ղուկ. 12.39: 1.Թես. 5. 2. Յայ. 3. 3: 16.15.
[8] Սաղ. 101.27. Ես. 51. 6. Մատ. 24.35. Մար. 12.31. Հռ. 8.20. Եբր. 1.11. Յայ. 20.11: 21. 1:
[9] 1.Պետ. 1.15:
[10] 1.Կոր. 1. 7. Տիտ. 1.13.
[12] 1.Կոր 1.8:
[14] Հռ. 6.19:

Սաղ. 49.3. Ես. 34.4. Միք. 1.4 Հռոմ. 10. [11] Ես. 65.17: 66.22. Յայ. 21.1.27. 15.58. Փիլ. 1.10: 1.Թես. 3.13: 5.23. [13] Հռ. 2. 1.Պետ. 3.20. Հռոմ. 9. 1.Կոր. 15.24: 1.Թես. 4.15.

զի մի՛ անառակ մոլորութեամբն զգածեալք՝ ան-
կանիջիք յաստեաց հաստատութեանն[1]: * Աճեցէք 18
շնորհօք և գիտութեամբն Տեառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի
Քրիստոսի: Նմա փառք՝ և այժմ, և յօրն յաւիտենից.
ամէն[2]:

[1] Մար. 13.23: 1.Պետ. 1.12. Եփե. 4.14: 2.Պետ. 1.10. 11: 2.18.
[2] Եփե. 4.15: 1.Պետ. 2. 2: 2.Տիմ. 4.18. Յայ. 1.6.

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌԱՋԻՆ

Գլուխ Առաջներորդ:

1 Որ էրն իսկզբանէ․ զորմէ լուաքն՝ որում ականատեսն
իսկ եղեաք[1]․ ընդ որ հայեցաքն[2], և ձեռք մեր շօշափեցին
2 ’ի վերայ բանին կենաց[3]: * Եւ կեանքն յայտնեցան,
և տեսաք[4]՝ և վկայեմք[5] և պատմեմք ձեզ զյաւիտենական
3 կենացն[6], որ էր առ հօր[7]՝ և երևեցաւ մեզ: * Զոր
տեսաքն և լուաք՝ պատմեմք և ձեզ, զի և դուք հաղորդու-
թիւն ունիցիք ընդ մեզ․ և մեր հաղորդութիւնն իցէ ընդ
հօր՝ և ընդ որդւոյ իւրում Յիսուսի Քրիստոսի[8]: *
4 Եւ զայս գրեմք ձեզ, զի ձեր ուրախութիւնն կատարեալ
լիցի[9]:

5 Եւ այս են աւետիքն՝ զոր լուաք առ ’ի նմանէ՝ և պատ-
մեմք ձեզ․ զի Աստուած լոյս է, և խաւար ’ի նմա չիք
6 և ոչ մի[10]: * Եթէ ասիցեմք՝ եթէ հաղորդութիւն
ունիմք ընդ նմա՝ և ’ի խաւարի շրջիցիմք, ստեմք՝ և ոչ
7 առնեմք զճշմարտութիւնն[11]: * Իսկ եթէ ընդ լոյս գնայ-
ցեմք՝ որպէս և նա լոյս է, հաղորդութիւն ունիմք ընդ
միմեանս․ և արիւնն Յիսուսի որդւոյ նորա սրբէ զմեզ
8 յամենայն մեղաց[12]: * Եթէ ասիցեմք՝ եթէ մեղս ինչ
մեք ոչ ունիմք[13], զանձինս խաբեմք․ և ճշմարտութիւն
9 ’ի մեզ ոչ գոյ[14]: * Ապա եթէ խոստովան լինիցիմք զմեղս
մեր, հաւատարիմ է նա՝ և արդար առ ’ի թողուլ զմեղս
10 մեր, և սրբել զմեզ յամենայն անիրաւութենէ[15]: * Եւ
եթէ ասիցեմք՝ եթէ ոչ ինչ մեղաք, սուտ առնեմք զնա,
և բան նորա ոչ է ’ի մեզ:

[1] Յօհ. 1.1: 1.Յօհ. 2.13.
[2] Յօհ. 1.14: 2.Պետ. 1.16: 1.Յօհ. 4.14.
[3] Ղու. 24.39. Յօհ. 20.27.
[4] Յօհ. 1.4: 11.25: 14.6. Հռո. 16.26: 1.Տիմ. 3.16: 1.Յօհ. 3.5.
[5] Յօհ. 21.24. Գոր. 2.32:
[6] 1.Յօհ. 5.20.
[7] Յօհ. 1.1.2.
[8] Գոր. 4.20. Յօհ. 17.21: 1.Կոր. 1.9: 1.Յօհ. 2.24.
[9] Յօհ. 15.11: 16.24: 2.Յօհ. 12:
[10] 1.Յօհ. 3.11. Յօհ. 1.9: 8.12: 9.5: 12.35.36:
[11] 2.Կոր. 6.14: 1.Յօհ. 2.4:
[12] 1.Կոր. 6.11. Եփե. 1.7. Եբր. 9.14: 1.Պետ. 1.19: 1.Յօհ. 2.2. Յայ. 1.5.
[13] 3.Թա. 8.46: 2.Մնա. 6.36. Յոբ. 9.2: 15.14: 25.4. Առա. 20.9. Ժող. 7.20. Յակ. 3.2.
[14] 1.Յօհ. 2.4.
[15] Սաղ. 31.5. Առա. 28.13. Համր. 7. Սաղ. 50.4.

Գլուխ Երկրորդ։

Որդեակք իմ, զայս գրեմ ձեզ՝ զի մի՛ մեղիցէք, և 1
եթէ մեղիցէ ոք, ունիմք բարեխօս առ Աստուած զՅիսուս
Քրիստոս զարդարն՝ և զանարատ[1], • Եւ նա է քաւու- 2
թիւն մեղաց մերոց[2]. և ոչ եթէ մերոցն միայն՝ այլ և
ամենայն աշխարհի[3]:

Եւ յայսմիկ գիտեմք՝ եթէ ծանեաք զնա, եթէ զպատ- 3
ուիրանս նորա պահիցեմք: • Որ ասիցէ՝ եթէ ծանեայ 4
զնա և զպատուիրանս նորա ոչ պահիցէ, սուտ է՝ և
ճշմարտութիւն 'ի նմա ոչ գոյ[4]: • Իսկ որ պահիցէ 5
զբան նորա, արդարև 'ի նմա կատարեալ է սէրն Աստու-
ծոյ: այսուիկ ճանաչեմք՝ եթէ 'ի նմա եմք[5]: • Որ 6
ասիցէ 'ի նմա բնակել, այնպէս պարտի գնալ՝ որպէս և
նայն գնաց[6]:

Սիրելիք՝ ոչ եթէ նոր ինչ պատուիրան գրեմ ձեզ, 7
այլ զհին պատուիրանն՝ զոր 'ի սկզբանէ ունէիք. և հին
պատուիրան՝ բանն է զոր լուարուք[7]: • Դարձեալ նոր 8
պատուիրան գրեմ ձեզ՝ որ է ճշմարտիւ 'ի նմա և 'ի ձեզ.
զի խաւարն անցանէ, և լոյսն ճշմարիտ արդէն իսկ երևի[8]:
• Որ ասէ եթէ 'ի լոյսն իցէ՝ և զեղբայր իւր ատիցէ, 9
սուտ է՝ և 'ի խաւարի է տակաւին[9]: • Որ սիրէ զեղ- 10
բայր իւր, 'ի լոյս բնակէ՝ և գայթագղութիւն 'ի նմա
չիք[10]: • Իսկ որ ատեայ զեղբայր իւր՝ 'ի խաւարի է, 11
և ընդ խաւար շրջի. և ոչ գիտէ յո՛ երթայ, զի խաւարն
կուրացոյց զաչս նորա[11]:

Գրեմ ձեզ որդեակք՝ զի թողեալ են ձեզ մեղքն 12
ձեր վասն անուան նորա[12]: • Գրեմ ձեզ հարք՝ զի 13
ծանեայք դուք զայն՝ որ 'ի սկզբանէն է: Գրեմ ձեզ երի-
տասարդք՝ զի յաղթեցիք դուք չարին[13]: • Գրեցի 14
ձեզ մանկունք՝ զի ծանեայք դուք զհայրն: Գրեցի ձեզ
հարք՝ զի ծանեայք դուք զայն որ 'ի սկզբանէն է:
Գրեցի ձեզ երիտասարդք, զի էք դուք հզօրացեալք՝ և
բանն Աստուծոյ 'ի ձեզ բնակէ, և յաղթեցիք դուք չարին[14]:
• Մի՛ սիրէք զաշխարհ՝ և մի՛ որ ինչ յաշխարհի է[15]: 15

[1] Հռ. 8.34: 1.Տիմ. 2.5. Եբր. 7.25: 9.24.
[2] Հռ. 3.25: 2.Կր. 5.18: 1.Յհ. 1.7. 4.10.
[3] Յհ. 1.29: 4.42: 11.51. 52: 1.Յհ. 4.14:
[4] 1.Յհ. 1.6: 4.20: 1.8.
[5] Յհ. 14.21. 23: 1.Յհ. 4.12. 13.
[6] Յհ.15.4.5. Մտ. 11.29. Յհ. 13.15: 1.Պետ. 2.21:
[7] 2.Յհ. 5: 1.Յհ. 3.11.
[8] Յհ. 13.34: 15.12. Հռ. 13.12. Եփ. 5.8: 1.Թես.5.5. 8. Յհ. 1.9: 8.12: 12.35:
[9] 1.Կր 13.2: 2.Պետ 1.9: 1.Յհ. 3.14. 15:
[10] 1.Յհ. 3.14: 2.Պետ. 1.10.
[11] Յհ. 12.35.
[12] Ղկ. 24.47. Գրծ. 4.12: 10.43: 13.38: 1.Յհ. 1.7:
[13] 1.Յհ. 1.1. [14] Եփ. 6.10. [15] Հռ. 12.2. Մտ. 6.24: Գաղ. 1.10. Յկ. 4.4.

16 • Եթէ ոք սիրէ զաշխարհ, ոչ է 'ի նմա սէր հօր ·
զի ամենայն որ ինչ յաշխարհի է՝ ցանկութիւն է մար-
մնոյ, և ցանկութիւն է աչաց, և ամբարտաւանութիւն
աստի կենացս · որ ոչ է առ 'ի հօրէ՝ այլ յաշխարհէ
17 աստի է[1]: • Եւ աշխարհս անցանէ՝ և ցանկութիւն
նորա · իսկ որ առնէ զկամս Աստուծոյ՝ մնայ յաւիտեան[2]:
18 Որդեակք յետին ժամանակ է, և որպէս լուարուք՝
եթէ նեռն գալոց է, և արդէն իսկ նեռինք բազումք
եկեալ են, որով մարթեմք իմանալ՝ եթէ յետին ժամանակ
19 է[3]: • Առ 'ի մէնջ ելին, այլ ոչ էին 'ի մէնջ · զի
եթէ 'ի մէնջ էին՝ ապա առ մեզ մնային · այլ զի
յայտնի լինիցին՝ եթէ ոչ էին ամենեքին նոքա 'ի մէնջ[4]:
20 • Եւ դուք օծութիւն ունիք առ 'ի սրբոյն, և գիտէք
21 ամենեքին[5]: • Ո՛չ գրեցի ձեզ՝ եթէ ոչ գիտէք զճշ-
մարտութիւն, այլ թէ գիտէք զնա · և թէ՝ զի ամենայն
22 ստութիւն ոչ է 'ի ճշմարտութենէ անտի: • Իսկ ո՞ իցէ
սուտ, եթէ ոչ՝ որ ուրանայ եթէ Յիսուս չէ Քրիստոսն: Նա
23 իսկ է նեռն, որ ուրանայ զհայր և զորդի[6]: • Ամենայն՝
որ ուրանայ զորդի, և ոչ զհայր ընդունի[7]. իսկ որ խոստո-
24 վանի զորդի, նա և զհայր ընդունի[8]: • Դուք՝ զոր
լուարուքն իսկզբանէ՝ 'ի ձեզ բնակեսցէ · զի եթէ 'ի ձեզ
բնակեսցէ՝ զոր իսկզբանէն լուարուք, և դուք յորդի և
25 'ի հայր բնակեսջիք[9]: • Եւ այս են աւետիքն՝ զոր
աւետարանեաց նա մեզ՝ զկեանս յաւիտենականս[10]:
26 Զայս գրեցի ձեզ, զի մի՛ ոք զձեզ մոլորեցուցանիցէ[11]: •
27 Եւ դուք օծութիւնն՝ զոր ընկալարուք 'ի նմանէ՝ բնակեսցէ
'ի ձեզ · և չէ ինչ պիտոյ՝ թէ ոք զձեզ ուսուսցէ, այլ
որպէս զի նորա օծութիւնն ուսուցանիցէ զձեզ վասն ամե-
նայնի · և ճշմարիտ է՝ և չէ սուտ · և որպէս ուսոյց
28 զձեզ, կայք 'ի նմա[12]: • Եւ այժմ որդեակք՝ կացէք
'ի նմին · զի եթէ յայտնեսցի, ունիցիմք համարձակութիւն,
29 և մի՛ ամաչեսցուք 'ի նմանէ 'ի գալստեանն նորա[13]: • Զի
եթէ գիտիցէք՝ եթէ արդար է նա, իմասջի՛ք՝ եթէ ամենայն
որ առնէ զարդարութիւն, առ 'ի նմանէ է ծնեալ[14]:

[1] Ժող. 5.11:
[2] 1.Կոր. 7.31. Յակ. 1.10. 4.14: 1.Պետ. 1.24.
[3] Յոհ. 21. 5. Եբր. 1. 2: 2.Թես. 2. 3: 2.Պետ. 2. 1: 1.Յոհ. 4. 3. Մատ. 24. 5. 24: 2.Յոհ. 7: 1.Տիմ. 4. 1: 2.Տիմ. 3. 1.
[4] Սղ. 40.10: 2.Օրէ.13 13. Գոր. 20.30. Մատ. 24.24. Յոհ. 6.37: 10. 28 29: 2.Տիմ. 2.19: 1.Կոր.11.19:
[5] 2.Կոր. 1.21. Եբր. 1. 9. Ջամբ. 27. Մար. 1.24. Գոր. 3.14. Յոհ.10.4. 5: 14.26:16.13. Ջամբ. 27:
[6] 1.Յոհ. 4. 3: 2.Յոհ. 7.
[7] Յոհ. 15.23: 2.Յոհ. 9.
[8] Յոհ. 14. 7. Ես. 9.10: 1.Յոհ. 4.15:
[9] 2.Յոհ. 6. Յոհ. 14.23: 1.Յոհ. 1. 3:
[10] Յոհ. 17. 3: 1.Յոհ. 1. 2: 5.11.
[11] Յոհ. 3. 7: 2.Յոհ. 7.
[12] Ջամբ. 20. Երե. 31.33.34. Եբր. 8.10.11. Յոհ. 14.26: 16.13: Ջամբ. 20:
[13] Յոհ. 3.2: 4.17.
[14] Գոր. 22.14: 1.Յոհ. 3.7.10.

Գլուխ Երրորդ։

Տեսէ՛ք որպիսի սէր շնորհեաց մեզ Հայր. զի որդիք 1
Աստուծոյ կոչեցուք և եմք։ Վասն այսորիկ աշխարհ ոչ
ճանաչէ զմեզ՝ քանզի ոչ ծանեաւ զնա [1]։
Սիրելիք՝ այժմ որդիք Աստուծոյ եմք, և չև՛ս է 2
յայտ՝ եթէ զինչ լինելոց իցեմք. գիտեմք՝ զի յորժամ
նա յայտնեսցի՝ նման նմա լինելոց եմք, զի տեսանելոց
եմք զնա՝ որպէս և էն [2]։ • Եւ ամենայն՝ որ ունի զայս 3
յոյս յանձին, սրբէ զանձն իւր՝ որպէս և նայն սուրբ է [3]։
• Ամենայն որ զմեղս գործէ, նա և զանօրէնութիւն 4
առնէ, և ինքն իսկ մեղքն անօրէնութիւն է [4]։ • Եւ 5
գիտեմք՝ զի նա յայն սակս յայտնեցաւ՝ զի զմեղս բարձ-
ցէ, և ՚ի նմա մեղք ոչ են [5]։ • Ամենայն որ ՚ի նմա 6
է հաստատեալ՝ ոչ մեղանչէ. և ամենայն որ մեղանչէ, ոչ
ետես զնա՝ և ոչ ծանեաւ զնա [6]։ • Մանկունք՝ մի՛ ոք 7
զձեզ խաբեսցէ. որ առնէ զարդարութիւն, արդար է՝
որպէս և նայն արդար է [7]։ • Եւ որ առնէ զմեղս՝ 8
՚ի սատանայէ է [8], զի իսկզբանէ սատանայ մեղանչէ. Վասն
այսորիկ յայտնեցաւ որդին Աստուծոյ՝ զի լուծցէ զգործս
սատանայի [9]։ • Ամենայն որ յԱստուծոյ է ծնեալ՝ մեղս 9
ոչ առնէ, զի սերմն նորա ՚ի նմա մնայ. և ոչ կարէ
մեղանչել, զի յԱստուծոյ է ծնեալ [10]։ • Այսուիկ 10
յայտնի են ՚ի միմեանց որդիք Աստուծոյ՝ և որդիք
սատանայի։ Ամենայն որ ոչ առնէ զարդարութիւն՝ չէ
նա յԱստուծոյ, և որ ոչ սիրէ զեղբայր իւր [11]. •
Զի այս է պատուիրանն՝ զոր լուարուք իսկզբանէ՝ զի 11
սիրեսցուք զմիմեանս [12]։ • Ո՛չ որպէս Կայէնն ՚ի չարէ 12
անտի էր՝ և սպան զեղբայրն իւր, և յո՞ր սակս սպան զնա.
զի իւր գործքն չար էին և եղբօրն բարիք [13]։ • Եւ 13
մի՛ ինչ զարմանայք եղբարք, եթէ աշխարհ զձեզ ատեայ [14]։
• Մեք գիտեմք՝ զի փոխեցաք ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս, 14
քանզի սիրեմք զեղբարս. իսկ որ ոչն սիրէ, անդէն

[1] Յոհ. 1.12: 15. 18.19: 16.3: 17.25.
[2] Եսա. 56. 5. Հռով. 8.15. Գաղ. 3.26: 4. 6: 1.Յոհ. 5. 1. Հռով. 8.16: 2.Կոր. 4.17. Հռով. 8.29: 1.Կոր. 15.49. Փիլ. 3.21. Կող. 3. 4: 2.Պետ. 1. 4. Յոբ. 19.26. Սաղ. 15.10. Մատ. 5. 8: 1.Կոր. 13.12: 2.Կոր. 5. 7:
[3] 1.Յոհ. 4.17:
[4] Հռով. 4.15: 1.Յոհ. 5.17:
[5] 1.Յոհ. 1. 2. Եսա. 53. 5. 6.11: 1.Տիմ. 1.15. Եբր. 1. 3: 9.26: 1.Պետ. 2.24: 2.Կոր. 5.21. Եբր. 4.15: 9.28: 1.Պետ. 2.22:
[6] 1.Յոհ. 2. 4: 4. 8: 3.Յոհ. 11:
[7] 1.Յոհ. 2.26. Եզե. 18. 5—9. Հռով. 2.13: 1.Յոհ. 2.29.

[8] Մատ. 13.38. Յոհ. 8.44. [9] Ծն. 3.15. Ղուկ. 10.18. Յոհ. 16.11. Եբր. 2.14: [10] 1.Յոհ. 5.18: 1.Պետ. 1.23. [11] 1.Յոհ. 2.29: 4.8. [12] 1.Յոհ. 1.5: 2.7 Յոհ. 13.34: 15.12. Հռոմ. 23: 1.Յոհ. 4.7. 21: 2.Յոհ. 5. [13] Ծն. 4.4.8. Եբր. 11.4. Յուդա. 11. [14] Յոհ. 15.18. 19: 17.14: 2.Տիմ. 3.12:

15 'ի մահու անդ[1]: • Ամենայն որ ատեայ զեղբայր իւր՝
մարդասպան է. և գիտէք՝ զի ամենայն մարդասպան ոչ
ունի կեանս յաւիտենականս յանձին հաստատեալ[2]: •
16 Այսուիկ գիտացաք զսէրն Աստուծոյ. զի նա զանձն իւր
եդ վասն մեր. և մեք վասն եղբարց մերոց պարտիմք դնել
17 զանձինս[3]: • Որ ունիցի զկեանս ինչ աշխարհիս՝ և
տեսանիցէ զեղբայր իւր կարօտեալ ինչ՝ և փակիցէ
զգութս իւր առ 'ի նմանէ, զիա՞րդ սէրն Աստուծոյ
'ի նմա իցէ բնակեալ[4]:
18 Որդեակք՝ մի՛ բանիւք և լեզուօք սիրեսցուք, այլ ար-
19 դեամբք և ճշմարտութեամբ[5]: • Եւ այսուիկ լիցուք ծա-
նուցեալք՝ եթէ 'ի ճշմարտութենէ անտի իցեմք. և առաջի
20 նորա արասցուք հանգիստ սրտից մերոց[6]: • Եթէ ստգտա-
նիցեն զմեզ սիրտք մեր՝ այլ Աստուած մեծ է քան զսիրտս
21 մեր՝ և գիտէ զամենայն[7]: • Սիրելիք՝ եթէ սիրտք մեր
զմեզ ոչ ստգտանիցեն, համարձակութիւն ունիմք առ
22 Աստուած[8]: • Եւ զոր ինչ հայցեմք, առնումք 'ի նմանէ.
զի զպատուիրանս նորա պահեմք, և զհաճոյս առաջի
23 նորա առնեմք[9]: • Եւ այս է պատուիրան նորա, զի
հաւատասցուք յանուն որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի,
և սիրեսցուք զմիմեանս, որպէս և ետ մեզ պատուէր[10]: •
24 Եւ որ պահէ զպատուիրանս նորա, 'ի նմա է հաստատեալ՝
և նա 'ի նմա. և յայսմանէ գիտեմք եթէ բնակէ 'ի մեզ
'ի հոգւոյ անտի՝ զոր ետ մեզ[11]:

Գլուխ Չորրորդ:

1 Սիրելիք՝ մի՛ ամենայն հոգւոյ հաւատայք. այլ ընտրե-
ցէք զհոգիսն՝ եթէ յԱստուծոյ իցեն. զի բազում սուտ
2 մարգարէք ելեալ են յաշխարհ[12]: • Եւ մեք այսուիկ
ճանաչեմք զհոգին Աստուծոյ: Ամենայն հոգի՝ որ խոստովանի
3 զՅիսուս Քրիստոս մարմնով եկեալ, յԱստուծոյ է նա[13]. • Եւ
ամենայն հոգի որ ոչ խոստովանի զՅիսուս մարմնով եկեալ,

[1] 1.Յհ. 2.10: 2. 9.11.
[2] Մտթ. 5.21. 22: 1.Յհ. 4.20. Գաղ. 5.21. Յայ. 21. 8.
[3] Յհ. 3.16: 15.13. Հռո. 5. 8. Եփե. 5.2.25: 1.Յհ. 4. 9. 11:
[4] 2 Օրէ.15. 7. Ղու. 3.11: 1.Յհ. 4.20.
[5] Եզե. 33.31. Հռո. 12. 9. Եփե. 4.15. Յկ. 2.16: 1.Պետ. 1.22.
[6] Յհ. 18.37: 1.Յհ. 1. 8:
[7] 1.Կոր. 4. 4.
[8] Յոբ. 22.26. Եբր. 10.22: 1.Յհ. 2.28: 4.17.
[9] Սաղ. 33.16: 144. 18.19. Առա. 15.29. Եսա. 29.12. Մտթ. 7. 8: 21.22. Մրկ. 11.24. Յհ. 14.13: 15.7: 16. 23.24: Յկ. 5.16: 1.Յհ. 5.14. Յհ. 8.29. 9.31.
[10] Յհ. 6. 29: 17.3. Մտթ.22.39. Յհ. 13.34:15.12. Եփե.5.2: 1.Թես.4.9: 1.Պետ. 4.8: Հռոմ.11: 1.Յհ.4.21: 1.Յհ. 2. 8.10.
[11] Յհ.14.23: 15.10: 1.Յհ.4.12. Յհ.17.21. Հռո.8.9: 1.Յհ.4.13.
[12] Եր. 29. 8. Մտթ.24.4: 1.Կոր.14.29: 1.Թես.5.21. Յայ.2.2. Մտթ. 24. 5.24. Գործ. 20.30: 1.Տիմ.4.1: 2.Պետ.2.1: 1.Յհ. 2.18: 2.Յհ.7:
[13] 1.Կոր.12.3: 1.Յհ.5.1.

չէ նա յԱստուծոյ. և այս նեռինն է, զորմէ լուարուք՝ եթէ
գալոց է, և արդէն իսկ յաշխարհի է[1]: • Դուք 4
յԱստուծոյ էք որդեակք, և յաղթեցէք նոցա. զի մեծ
է որ 'ի ձեզդ է՝ քան զայն որ յաշխարհին է[2]: • Նոքա 5
յաշխարհէ են, վասն այնորիկ յաշխարհէ խօսին, և աշ-
խարհ լսէ նոցա[3]: • Մեք յԱստուծոյ եմք, որ զԱստ- 6
ուած ճանաչէ՝ լսէ մեզ, և որ չէ յԱստուծոյ՝ ոչ լսէ
մեզ. այսուիկ ճանաչեմք զհոգին ճշմարտութեան և զհոգին
խաբէութեան[4]:

Սիրելիք՝ սիրեսցուք զմիմեանս, զի սէր յԱստուծոյ է. 7
և ամենայն որ սիրէ՝ յԱստուծոյ է ծնեալ՝ և ճանաչէ
զԱստուած[5]: • Եւ որ ոչն սիրէ՝ ոչ ճանաչէ զԱստուած, 8
զի Աստուած սէր է[6]: • Եւ զի յայտ երևեցաւ սէրն 9
Աստուծոյ 'ի մեզ, զի զորդին իւր միածին առաքեաց
յաշխարհ, զի եղիցուք նովաւ կենդանիք[7]: • Յայտ է 10
սէրն. ոչ զի մեք սիրեցաք զԱստուած՝ այլ զի նա սիրեաց
զմեզ, և առաքեաց զորդին իւր 'ի քաւութիւն մեղաց մերոց[8]:
• Սիրելիք՝ եթէ Աստուած այնպէս սիրեաց զմեզ, ապա 11
և մեք պարտիմք զմիմեանս սիրել[9]:

Զաստուած ուրուք երբէք չէք տեսեալ. եթէ սիրեսցուք 12
զմիմեանս՝ Աստուած 'ի մեզ բնակէ, և սէր նորա 'ի մեզ
կատարեալ է[10]: • Այսուիկ գիտեմք, եթէ մեք 'ի նմա բնա- 13
կեալ եմք՝ և նա 'ի մեզ, զի 'ի հոգւոյն իւրմէ ետ մեզ[11]: •
Եւ մեք տեսաք՝ և վկայեմք զի հայր առաքեաց զորդին իւր 14
փրկիչ աշխարհի[12]: • Որ ոք խոստովանեսցի՝ եթէ Յիսուս է 15
որդի Աստուծոյ, Աստուած 'ի նմա բնակէ՝ և նա յԱստ-
ուած[13]: • Եւ մեք հաւատացաք՝ և ծանեաք զսէրն Աստու- 16
ծոյ՝ զոր ունի առ մեզ: Աստուած սէր է, և որ կայ
'ի սէրն՝ բնակեալ է յԱստուած, և Աստուած 'ի նմա
բնակէ[14]: • Յայսմիկ կատարեալ է սէրն նորա 'ի մեզ. 17
զի համարձակութիւն ունիցիմք յաւուրն դատաստանի:
զի որպէս և նայն է՝ նոյնպէս և մեք եմք յաշխարհի
յայսմիկ[15]: • Երկիւղ ոչ գոյ 'ի սէր, այլ սէրն կատարեալ 18
'ի բաց մերժէ զերկիւղն. զի երկիւղ ընդ տանջանօք է.

[1] 1.Յ.Հ. 2.22: 2.Յ.Հ. 7: 2.Թես. 2. 7: 1.Յ.Հ. 2.18. 22:
[2] 1.Յ.Հ. 5. 4. Յ.Հ. 12.31: 14.30:16.11: 1.Կոր. 2.12. Եփե. 2. 2: 6.12:
[3] Յ.Հ. 3.31: 15.19:17.14:
[4] Յ.Հ. 6 47: 10.27: 1.Կոր.14.37: 2.Կոր.10. 7. Եր. 8.20. Յ.Հ. 14.17:
[5] 1.Յ.Հ. 3.10. Ղու. 11.23:
[6] 1.Յ.Հ. 2. 4: 3. 6. Հռով. 16.
[7] Յ.Հ. 3.16. Հռո. 5. 8: 8.32: 1.Յ.Հ. 3.16: 5.11.
[8] Յ.Հ. 15 16. Հռո.5.8.10. Տիտ. 3. 4: 1.Յ.Հ. 2. 2.
[9] Մտթ 18.33. Յ.Հ. 15.12. 13: Յ.Հ. 3.16.
[10] Յ.Հ. 1.18: 1.Տիմ. 6.16. Հռով. 20: 1.Յ.Հ. 2. 5. Հռով. 16.
[11] Յ.Հ. 14.20: 1.Յ.Հ. 3.24.
[12] Յ.Հ. 1.14. 1.Յ.Հ. 1.1.2. Յ.Հ. 3.17. [13] Հռո. 10. 9: 1 Յ.Հ.5.1.5. [14] Հռով. 8:12: 1.Յ.Հ. 3.24. [15] Յակ. 2.1: 1.Յ.Հ. 2.28: 3.19.21: 3.3.

19 Իսկ որ երկնչին, չէ կատարեալ 'ի սէրն[1]: • Մեք սիրես-
ցուք զԱստուած, վասն զի Նա նախ սիրեաց զմեզ: •
20 Եթէ ոք ասիցէ՝ եթէ սիրեմ զԱստուած, և զեղբայր
իւր ատիցէ, սուտ է. որ ոչ սիրէ զեղբայր իւր՝ զոր
տեսանէ, զԱստուած զոր ոչն եսես՝ զիա՞րդ կարիցէ սիրել[2]:
21 • Եւ զայս պատուէր ունիմք առ 'ի Նմանէ, զի որ սիրէ
զԱստուած՝ սիրէ Նա և զեղբայր իւր[3]:

Գլուխ Հինգերորդ:

1 Ամենայն որ հաւատայ՝ եթէ Յիսուս է Քրիստոսն,
յԱստուծոյ ծնեալ է. և ամենայն որ սիրէ զծնօղն,
2 սիրէ և զծնեալն 'ի Նմանէ[4]: • Այսուիկ ճանաչեմք՝
եթէ սիրեմք զորդին Աստուծոյ, յորժամ զԱստուած
3 սիրեսցուք՝ և զպատուիրանս Նորա արասցուք: • Քանզի
այս է սէրն Աստուծոյ[5], եթէ զպատուիրանս Նորա պահես-
4 ցուք[5]. և պատուիրանք Նորա չեն ինչ ծանունք[6]: • Զի
ամենայն որ յԱստուծոյ ծնեալ է՝ յաղթէ աշխարհի: և
այս է յաղթութիւնն՝ որ յաղթէ աշխարհի, հաւատքն
5 մեր[7]: • Եւ ո՞ իցէ՝ որ յաղթիցէ աշխարհի. եթէ ոչ՝
որ հաւատայցէ՝ եթէ Յիսուս է որդի Աստուծոյ[7]: •
6 Սա է որ եկն ջրով և հոգւով և արեամբ, Յիսուս Քրիստոս.
ոչ ջրով միայն, այլ արեամբ և ջրով. և հոգին է՝ որ
7 վկայէ, զի հոգին իսկ է ճշմարտութիւն[9]: • Զի երեք
են որ վկայեն յերկինս Հայր, բանն, և հոգին սուրբ[10]. և
8 երեքինս մի են[11]: • Եւ երեք են որ վկայեն յերկրի.
9 հոգի, ջուր, և արիւն. և երեքինն մի են: • Եթէ
զմարդկան ինչ վկայութիւն ունիցիմք[12] ապաքէն Աստուծոյ
վկայութիւնն մեծ իցէ: Այս է վկայութիւնն Աստուծոյ,
10 զի վկայեաց 'ի վերայ որդւոյն իւրոյ[13]: • Որ հաւատայ
յորդին Աստուծոյ, ունի յանձին զվկայութիւնս զայս. որ
ոչ հաւատայ Որդւոյ Աստուծոյ, սուտ առնէ զնա. քանզի ոչ
հաւատայ վկայութեան՝ զոր վկայեաց Աստուած 'ի վերայ
11 որդւոյն իւրոյ[14]: • Եւ այս իսկ է վկայութիւնն, զի
կեանս յաւիտենականս ետ մեզ Աստուած. և այս են կեանք՝
12 որ յորդին Նորա են[15]: • Որ ընդունի զորդին, ընդունի
և զկեանս. և որ ոչ ընդունի զորդին Աստուծոյ, և ոչ զկեանս

[1] Հռոմ. 12.
[2] 1.Յով. 2. 4: 3.17. Հռոմ. 12.
[3] Մատ. 22.37. 39. Յով. 13.34: 15.12. Յով. 3.23.
[4] Յով. 1.12: 1.Յով. 2.22. 23: 4.2.15. Յով. 1.13: 15.23.
[5] Յով. 14.15. 21.23: 15.10: 2.Յով. 6.
[6] Միք. 6. 8. Մատ. 11.30.
[7] Յով. 16.33: 1.Յով. 3. 9: 4. 4.
[8] 1.Կոր. 15.57: 1.Յով. 4.15:
[9] Յով. 19.34: 14.17: 15.26: 16.12: 1.Տիմ. 3.16.
[10] Յով. 1. 1. Յայտ. 19.13.
[11] Յով. 10.30.
[12] Յով. 8.17. 18.
[13] Մատ. 3.16. 17: 17. 5.
[14] Հռով. 8.16. Գաղ. 4. 6. Յով. 3.33: 5.36:
[15] 1.Յով. 2.25: Յով. 1. 4: 1.Յով. 4. 9.

ընդունի [1]: • Զայս գրեցի ձեզ՝ զի գիտասջիք եթէ 13
կեանս յաւիտենականս ունիք . և զի հաւատայցէք յանուն
որդւոյն Աստուծոյ [2]:
Եւ այս է համարձակութիւնն զոր ունիմք մեք առ նա , 14
զի զոր ինչ հայցեսցուք ըստ կամաց նորա , լսէ մեզ [3]:
• Զի եթէ գիտիցեմք՝ եթէ լսէ հայցուածոյն մերոց . 15
ապա գիտեմք՝ եթէ առնումք զհայցուածսն՝ զոր հայցեմք
առ 'ի նմանէ : • Եթէ ոք տեսցէ զեղբայր իւր մեղու- 16
ցեալ մեղս՝ որ ոչ առ 'ի մահ , խնդրեսցէ՝ և տացէ նմա
կեանս՝ մեղուցելոյն ոչ առ 'ի մահ [4]: են մեղք՝ որ մահուչափ
են [5], ոչ վասն այնորիկ ասեմ եթէ խնդրեսցես [6]: • Ամենայն 17
անիրաւութիւն՝ մեղք են . և են մեղք՝ որ մահուչափ են [7]:
• Գիտեմք եթէ ամենայն որ յԱստուծոյ է ծնեալ՝ ոչ 18
մեղանչէ . այլ որ յԱստուծոյն է ծնեալ՝ պահէ զանձն ,
և չարն առ նա ոչ մերձենայ [8]: • Գիտեմք եթէ յԱստու- 19
ծոյ եմք , և աշխարհ ամենայն 'ի չարի կայ [9]: • Եւ 20
գիտեմք , եթէ որդին Աստուծոյ եկն , և ետ մեզ միտս .
զի ծանիցուք զճշմարիտն . և եմք 'ի ճշմարտին որդւոյ
նորա Յիսուսի Քրիստոսի : զի նա է ճշմարիտ Աստուած ,
և կեանք յաւիտենական [10]: • Որդեակք՝ պահեցէք զան- 21
ձինս 'ի կռապաշտութենէ [11]:

[1] Յ.հ. 3.36: 5.24.
[2] Յ.հ. 20.31: 1.Յ.հ.1.1.2:
[3] 1.Յ.հ. 3.22.
[4] Յ.ր. 42. 8. Յ.կ.5.14.15.
[5] Մ.տ. 12.31. 32. Մ.ր. 3.29. Ղ.ւ. 12.10. Եբր.6. 4. 6: 10.26.
[6] Եր. 7.16: 14.11. Յ.հ. 17. 9.
[7] Մ.տ. 5.22: 1.Յ.հ. 3. 4. Ն.. 14.15:
[8] 1.Պետ.1.23: 1.Յ.հ. 3. 9. Յ.կ. 1.27.
[9] Գաղ. 1. 4.
[10] Ղ.ւ. 24.45. Յ.հ. 17. 3. Ե.ս. 9. 6: 44.6:54. 5. Յ.հ. 20.28. Գ.ր.20.28. Հ.ռ.9.5: 1.Տիմ.3.16. Տիտ.2.13. Եբր.1.8. Հ.յտ.11. Ն.12. Ն.13.4. [11] 1.Կ.ր. 10.14.

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին։

1 Յերիցուէ առ ընտրեալ կիւրիա, և առ որդեակս
իւր, զոր ես սիրեմ ճշմարտութեամբ, և ոչ եթէ
ես միայն[1], այլ և ամենեքեան, ոյք գիտակ են ճշմար-
2 տութեանն[2]. • Վասն որոյ ճշմարտութեանն՝ որ 'ի մեզ
հաստատեալ է, զի և ընդ ձեզ իցէ. և դուք յաւիտենից
3 ընդ մեզ իցէք՝ • Շնորհք: ողորմութիւն, խաղաղու-
թիւն յԱստուծոյ 'ի հօրէ, և 'ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիս-
տոսէ որդւոյն հօր ճշմարտութեամբ և սիրով եղիցին
ընդ ձեզ[3]:
4 Ուրախ եղէ յոյժ, զի գտի յորդեկացդ քոց՝ որ
գնան ճշմարտութեամբ, ըստ պատուիրանին զոր առաք
5 'ի հօրէ[4]: • Եւ այժմ աղաչեմ զքեզ կիւրիա. իբրև
ոչ եթէ նոր ինչ պատուիրան գրեմ քեզ, այլ զոր իսկզբա-
6 նէն ունէաք, զի սիրեսցուք զմիմեանս[5]: • Եւ այս
է սէրն, զի գնասցուք ըստ պատուիրանաց նորա. և այս
է պատուիրանն, զի որպէս լուարուքն իսկզբանէ՝ ըստ նմին
7 գնասջիք[6]: • Զի բազում մոլորեցուցիչք ելին յաշ-
խարհ. որ ոք ոչ խոստովանի զՅիսուս Քրիստոս եկեալ
8 մարմնով, նա մոլորեցուցիչ է և նեռն[7]: • Զգո՛յշ լինիջիք
անձանց՝ զի մի՛ կորուսանիցէք՝ զոր վաստակեցէքն, այլ
9 զի առնուցուք բովանդակ զվարձս[8]: • Ամենայն որ
յանցանէ՝ և ոչ կայ 'ի վարդապետութեանն Քրիստոսի,
զԱստուած ոչ ճանաչէ. որ կայ 'ի վարդապետութեանն,

[1] 1.Յով. 3.18: 3.Յով. 1. Հռոմ. 3.
[2] Յով. 8.32. Գաղ. 2. 5. 14: 3. 1: 5. 7. Կող. 1. 5: 2.Թես. 2.13: 1.Տիմ. 2. 4. Եբր. 10.26:
[3] 1.Տիմ. 1. 2. Հռոմ. 1:
[4] 3.Յով. 3:
[5] 1.Յով. 2. 7. 8: 3.11. Յով. 13.34: 15.12. Եփե. 5. 2: 1.Պետ. 4. 8: 1.Յով. 3.23.
[6] Յով. 14.15. 21: 15.10: 1.Յով. 2. 5: 5. 3: 2.24:
[7] 1.Յով. 4. 1: 4.2. 3: 2.22: 4. 3:
[8] Մար. 13. 9. Գաղ. 3. 4. Եբր. 10.32. Ղու. 35.

[1] 1.Յով. 2.23. նա՝ և զորդի և զհայր ընդունի [1]: • Եթէ ոք գայցէ առ 10
ձեզ՝ և զվարդապետութիւնս զայս ոչ ունիցի, մի՛ ընդունիցիք
[2] Հռով. 16.17: զնա ՚ի տուն, և մի՛ ողջոյն տայցէք նմա [2]: • Եւ որ 11
1.Կոր. 5.11: տացէ նմա ողջոյն՝ կցորդ լինի չարեաց գործոց նորա ։
16.22.
Գաղ.1.8. 9: Բազում ինչ ունէի գրել առ ձեզ՝ այլ ոչ կամեցայ 12
2.Տիմ. 3. 5. քարտիսիւ և դեղով գրել. զի ակն ունիմ ինձէն իսկ գալ
Տիտ. 3.10: առ ձեզ, և բերան ՚ի բերան խօսել. զի ուրախութիւնն
[3] 3.Յով. 13. մեր լիցի կատարեալ [3]: • Ողջոյն տան քեզ որդիք 13
Յով. 17.13: քեռ քո ընտրելոյ: Շնորհք ընդ ձեզ [4]:
1.Յով. 1. 4: [4] 1.Պետ. 5.13.

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՐՐՈՐԴ

Գլուխ Առաջին:

1 Յերիցունէ առ Գայիոս սիրելի. զոր ես սիրեմ ճշմարտու- [1] Գոր. 19.29: 20. 4.
2 թեամբ[1]: • Սիրելի՛ վասն ամենայն իրաց քոյ յաջողու- Հռ. 16.23:
թեան և առողջութեան աղօթս առնեմ. որպէս է իսկ 1.Կոր. 1.14:
3 յաջողութիւն անձինդ քո: • Յոյժ ուրախ եղէ 'ի գալ 1.Տիմ. 5. 1:
եղբարցն՝ և լինել վկայ քոյդ ճշմարտութեանդ, որպէս 2.Յով. 1:
4 գնաս դու ճշմարտութեամբ[2]: • Մեծ ևս ինչ ուրախու- [2] 2.Յով. 4:
թիւն քան զայս ոչ ունիմ. զի լսեմ եթէ իմ որդեակքն
5 ճշմարտութեամբ գնան[3]: • Սիրելի՛ հաւատարիմ գործես [3] 1.Կոր. 4.15. Փիլիմ. 10.
զայդ, զոր եթէ առնիցես առ եղբարս՝ զդոյն և առ օտարս.
6 • Որք վկայեցին զքո սիրոյդ առաջի եկեղեցւոյ. որոց
բարիս արարեալ յուղարկես արժանիս Աստուծոյ: •
7 Զի վասն անուանն ելին, և ոչ ինչ յումեքէ առնուն զհեթա-
8 նոսականացն[4]: • Մեք այսուհետև պարտիմք ընդունել [4] 1.Կոր. 9.12. Նո. 15.
զայնպիսիսն, զի գործակիցք լիցուք ճշմարտութեանն:
9 Գրեցի ինչ եկեղեցւոյն. այլ որ յառաջագէմն 'ի նոցանէ
10 է՝ Դիոտրեփէս, ոչ ընդունի զմեզ: • Վասն այսորիկ
եթէ եկից՝ յիշեցուցից զգործս նորա՝ զոր առնէ, բանիւք
չարեօք չարախօսութեան առնէ զմեզ աշխատ: և ոչ այ-
սոքիւք շատացեալ, ոչ ինքն ընդունի զեղբարս, և զայնոսիկ
որ ընդունինն, արգելու. նաև յեկեղեցւոյ ևս հանէ: •
11 Սիրելի՛ մի՛ լինիցիս նմանող չարի՝ այլ բարւոյ. զի որ
զբարիս առնէ՝ յԱստուծոյ է. և որ զչարիս գործէ՝ նա

[1] Սղ. 36.27. Ես.1.16.17: 1.Պետ. 3.11: 1.Յով. 2.29: 3. 6. 9:
[2] 1.Տմ. 3. 7. Յով. 21.24:
[3] 2.Յով. 12.

ոչ եւս երբէք զԱստուած[1]։ • Զդեմետրեայ վկայեալ 12
է յամենեցունց, եւ յեկեղեցւոյն՝ եւ 'ի ճշմարտութենէ,
եւ մեք վկայեմք. եւ դու գիտես՝ զի ճշմարիտ է մեր վկայ-
ութիւնն[2]։

Բազում ինչ ունէի գրել քեզ. այլ ոչ կամիմ քարտիսիւ 13
եւ դեղով գրել[3]։ • Զի ակն ունիմ 'ի մօտոյ իսկ տեսանել 14
զքեզ, եւ բերան 'ի բերան խօսել[3]։ • Խաղաղութիւն 15
ընդ քեզ։ Ողջոյն տան քեզ սիրելիք։ Ողջոյն տաջիր սիրե-
լեաց մերոց իւրաքանչիւր յանուանէ։

ԹՈՒՂԹ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

Գլուխ Առաջին:

1 Յուդայ Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ, եւ եղբայր Յակոբայ.
հեթանոսաց՝ որ յԱստուածոյ հօրէ էք սիրեցեալք, եւ Յիսու-
2 սի Քրիստոսի պահեալք եւ ընտրեալք[1]: • Ողորմութիւն
ձեզ՝ եւ խաղաղութիւն եւ սէր բազմասցի[2]:
3 Սիրելիք՝ զամենայն փոյթ յանձին կալեալ գրել ձեզ
վասն մերոյ հասարակաց փրկութեան, հարկ յանձին կալայ
գրել ձեզ եւ աղաչել՝ զի ճգնիցիք 'ի վերայ հաւատոցն,
4 որ միանգամ աւանդեցաւն սրբոց[3]: • Քանզի սպրդե-
ցին մտին ոմանք, որ յառաջագոյն իսկ կատարեալ էին
'ի սոյն դատաստան. ամպարիշտք, որ զԱստուածոյ մերոյ
շնորհսն դարձուցին յանկարգութիւն. եւ զմի միայն իշ-
խանն՝ եւ զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս ուրացեալք[4]: •
5 Յիշեցուցանել ձեզ այսուհետեւ կամ է ինձ՝ որ գիտէքդ
զամենայն. զի Աստուած միանգամ զժողովուրդն փրկեաց
յեգիպտոսէ. երկրորդ անգամ զանհաւատսն կորոյս[5]: •
6 Եւ զհրեշտակս՝ որ ոչ պահեցին զիւրեանց իշխանութիւնն,
այլ թողին զիւրեանց բնակութիւնն, 'ի դատաստանս մեծի
աւուրն՝ մշտնջենաւոր կապանօք պահեաց 'ի խաւարի[6]: •
7 Որպէս սոդոմ եւ գոմոր, եւ որ շուրջ զնոքօք քաղաքքն որ
ըստ նմին օրինակի պոռնկեցան զհետ ընկերացն մարմնոյ,
կան առաջի օրինակ՝ զյաւիտենական հրոյն ընկալեալ
8 զդատաստան[7]: • Ըստ նմին օրինակի եւ սոքա իբրեւ քնով
դանդաչեալք՝ զմարմին պղծեն, զտէրութիւնս քամահեն՝
9 զփառս հայհոյեն[8]: • Ուր միքայէլ հրեշտակապետ՝ յորժամ

[1] Ղու. 6.16. Գոր. 1.13. Յոհ. 17.11. Ես. 12.15: 1.Պետ. 1. 5: Հռ. 1. 7:
[2] 1.Պետ. 1. 2: 2.Պետ.1. 2.
[3] Տիտ. 1. 4. Փիլ. 1.27: 1.Տիմ. 1.18: 6.12: 2.Տիմ. 1.13: 4. 7.
[4] Գաղ. 2. 4: 2.Պետ.2. 1. Հռ. 9.21. 22: 1.Պետ. 2. 8: 2.Պետ. 2.10. Տիտ. 2.11. Եբր. 12.15. Տիտ. 1.16: 2.Պետ. 2. 1: 1.Յոհ. 2.22:
[5] 1.Կոր.10. 9. Թու. 14.29. 37: 26.64. Սաղ.105.26. Եբր.3.17.19.
[6] Յոհ. 8.44: 2.Պետ 2. 4. Յայ.20.10.
[7] Ծն.19.24: 2.Օրէ.29.23: 2.Պետ.2.6.
[8] 2.Պետ.2.10. Ել.22.28.

բանսարկու սատանայի վիճեալ տայր պատասխանի վասն
Մովսիսեան մարմնոյն, ոչ ժպրհեցաւ հայհոյութեան դա֊
տաստանին հանդուրժել. այլ ասէ, սաստեսցէ 'ի քեզ Տէր[1]:
• Իսկ սոքա զոր ինչ ոչն իմանան՝ հայհոյեն. և զայն և՝ 10
զոր բնութեամբ իբրև զանխօս անասունս գիտեն, 'ի նոյին
ապականեսցին[2]: • Վա՜յ է նոցա, զի ըստ ճանապարհին 11
Կայենի գնացին, և ըստ մոլորութեանն Բաղաամայ զեղխեցան
զհետ վարձուց, և ըստ հակառակութեանն Կորխայ կորեան[3]:
• Սոքա են ատեցեալք, շոգմոգք՝ երթեալ զհետ ցանկու֊ 12
թեանց իւրեանց. 'ի սէրս իւրեանց խարդախութեամբ,
լինին ընդ ձեզ ուրախակիցք. աներկիւղ զանձինս ճարակեն.
ամպք անջրդիք հողմակոծեալք, ծառք պտղակորոյսք,
անպտուղք, կրկնամեռք, խլեալք արմատաքի[4]. • Ան֊ 13
սաստ ալիք ծովու, որ միշտ փրփրեն զիւրեանց զանձանց
զամօթ. աստեղք մոլարք, որոց վիհ խաւարին յաւիտենից
պահեալ է[5]: • Մարգարէացաւ վասն նոցա և եօթներորդն 14
յԱդամայ Ենովք՝ և ասէ. ահաւասիկ եկն Տէր բիւրովք
սրբովք հրեշտակօք[6], • Առնել դատաստան ըստ ամե֊ 15
նայնի, և յանդիմանել զամենայն ամբարիշտս վասն գործոց
իւրեանց՝ զոր ամբարշտեցին. և վասն ամենայն խիստ բանից,
զոր խօսեցան զնմանէ մեղաւորք և ամբարիշտք[7]: • Սոքա 16
են տրտնջօղք և շոգմոգք, երթեալք ըստ իւրեանց անձանց
ցանկութեանց. և բերանք նոցա զամբարտաւանս բարբառին.
առնուն ակն երեսաց վասն օգտի[8]: • Բայց դուք սիրելիք՝ 17
յիշեցէք զկանխասաց բանս զառաքելոցն Տեառն մերոյ Յիսու֊
սի Քրիստոսի[9]. • Զի ասէին ձեզ, եթէ 'ի յետին ժամա֊ 18
նակս եղիցին մարդք արհամարհօղք, երթեալք ըստ իւրեանց
ամբարշտութեանցն ցանկութեանց[10]: • Սոքա են նշաւա֊ 19
կեալք շնչաւորք, որ զՀոգին ոչ ունիցին[11]:
Այլ մեք սիրելիք՝ եղիցուք շինել զանձինս սրբու֊ 20
թեամբն հաւատոց 'ի Հոգին սուրբ. կայցուք յաղօթս[12],
• Պահել զանձինս սիրովն Աստուծոյ. ակն ունել 21
ողորմութեանն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 'ի կեանս
յաւիտենականս[13]: • Եւ ոմանց դատապարտելոց լինիջիք 22

[1] Դան. 10.13: 12. 1. Յայ. 12. 7: 2.Պետ.2.12. Զաք. 3. 2:
[2] 2.Պետ. 2.12.
[3] Ծն. 4. 5: 1.Յով. 3.12. Թուոց. 22. 7. 21: 2.Պետ.2.15. Թուոց. 16. 1:
[4] 2.Պետ. 2.13: 1.Կոր.11.21. Առակ. 25.14: 2.Պետ. 2.17. Եփես. 4.14. Մատ. 15.13.
[5] Եսայ. 57.20. Փիլ. 3.19: 2.Պետ.2.17.
[6] Ծն. 5.18: 2.Օրէ.33.2. Դան. 7.10. Զաք. 14. 5. Մատ. 25.31: 2.Թես. 1. 7. Յայ. 1. 7:
[7] 1.Թագ. 2. 3. Սաղ. 30.19: 93. 4. Մաղ. 3.13:
[8] 2.Պետ. 2.18. Առակ. 26.21. Յակ.2. 1. 9:
[9] 2.Պետ. 3. 2:
[10] 1.Տիմ. 4. 1: 2.Տիմ. 3. 1: 4.3: 2.Պետ. 2. 1: 3. 3.
[11] Առակ. 18. 1. Եզեկ. 14. 7. Ողբ. 4.14: 9.10. Եբր. 10.25: 1.Կոր.2.14. Յակ. 3.15.
[12] Կող. 2.7: 1.Տիմ.1.4. Հռովմ.8.26. Եփես.6.18.
[13] Տիտ.2.13: 2.Պետ.3.12.

23 կշտամբիչք , * Եւ զոմանս ապրեցուցանիջիք , յափշտակեալ
'ի հրոյ . և ոմանց ողորմեսջիք երկիւղիւ դատել , և զպատ-
մուճանն որ 'ի մարմնոյն իցէ աղտեղեալ[1]:
24 Եւ այնմ , որ կարօղն է պահել զձեզ անսայթաք և
անբիծս , հաստատել առաջի իւրոյ փառացն աներկեան
25 ցնծութեամբ[2]. * Միոյն Աստուծոյ փրկչին մերոյ Յի-
սուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ՝ փառք , մեծութիւն ,
զօրութիւն և իշխանութիւն՝ յառաջ քան զամենայն յա-
ւիտեանս , և այժմ և յամենայն յաւիտեանս . ամէն[3]:

[1] Հռո. 11.14: 1 Տիմ. 4.16. Յկ. 4.11: 1.Կոր. 3.15. Զաք. 3. 2. —5. Յայտ. 3. 4.
[2] Հռո. 16.25. Եփե. 3.20. Կող. 1.22.
[3] Հռո. 16.27: 1.Տիմ. 1.17: 2. 3.

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՒ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԻ

Գլուխ Առաջին:

1 Յայտնութիւն Յիսուսի Քրիստոսի, 'ի ձեռն որոյ ետ
Աստուած ցուցանել ծառայից իւրոց՝ որ ինչ լինելոց
է վաղվաղակի. և նշանակեաց առաքելով 'ի ձեռն հրեշտակի
իւրոյ, առ ծառայ իւր յովհաննէս [1]: • Որ վկայեաց 2
զվկայութիւն բանին Աստուծոյ, և զվկայութիւն Յիսուսի
Քրիստոսի՝ զոր ետես. և որ էր՝ և որ լինելոցն էր յետ
այնորիկ [2]: • Երանի՝ որ կարդասցէ կամ լուիցէ զբանս 3
մարգարէութեանս, և պահեսցէ զոր 'ի սմա գրեալ է. զի
ժամանակս մերձեալ է [3]:

'Ի յովհաննէ առ եօթն եկեղեցիս՝ որ են յասիայ, 4
շնորհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ՝ յէէն՝
և որ էն՝ և որ գալոցն է, և յեօթն զօրութեանց հոգւոյն՝
որ է առաջի աթոռոյն իւրոյ [4]. • Եւ 'ի Յիսուսէ Քրիս- 5
տոսէ հաւատարիմ վկայէն, որ է անդրանիկ 'ի մեռելոց,
և իշխան թագաւորութեանց երկրի. որ սիրեաց զմեզ, և
եղոյծ զկապանս մեղաց մերոց արեամբն իւրով [5]. • Եւ 6
արար զմեզ թագաւորս և քահանայս Աստուծոյ և հօր
իւրոյ. որում փառք և զօրութիւն՝ այժմ և միշտ և յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն [6]:

Ահաւասիկ գալոց է ընդ ամպս. և տեսցեն զնա ամենայն 7
աչք, և տեսցեն զնա ծագք երկրի, և որք խոցեցին զնա
ամենեքեան յերկրի, և կոծեսցին 'ի վերայ նորա. այո՝ ամէն [7]:

[1] Յհ. 3.32: 8.26: 12.49. Յյտ. 4. 1: Հռմ. 3. Յյտ. 22.16: [2] 1.Կր. 1. 6. Յյտ. 6. 9: 12.17. Հռմ. 9: 1.Յհ. 1. 1. [3] Ղկ. 11.28. Յյտ. 22. 7. Հռ. 13.11. Յկ. 5. 8: 1.Պետ. 4. 7. Յյտ. 22.10. [4] Ել. 3.14. Հռմ. 8. Յհ. 1. 1. Զք. 3. 9: 4.10. Յյտ. 3.1: 4. 5: 5. 6. [5] Յհ. 8.14: 1.Տմ. 6.13. Յյտ. 3.14: 1.Կր.15.20. Կղ. 1.18. Եփ. 1.20. Յյտ. 17.14: 19.16. Յհ.13.34: 15 9. Գղ.2.20. Եբր.9.14: 1.Յհ.1.7. [6] 1.Պետ.2.5.9. Յյտ.5.10: 20.6: 1.Տմ.6.16. Եբր.13.21: 1.Պետ.4.11: 5.11. [7] Դն.7.13. Մտ.24.30: 26.64. Գործ.1.11. Զք.12.10. Յհ.19.37.

8 * Ես եմ այբ և ես եմ քէ, ասէ Տէր Աստուած, որ
էն՝ և որ էր՝ և որ գալոցն է՝ ամենակալ[1]:
9 Ես յովհաննէս եղբայր ձեր և հաւասարակից նեղութեան՝
և արքայութեան՝ և համբերութեան որ ՚ի Քրիստոս Յի-
սուս. եղէ ես ՚ի կղզւոջն որ անուանեալ կոչի պատմոս
վասն բանին և վասն վկայութեանն Յիսուսի Քրիստոսի[2]: *
10 Եւ եղէ յիս հոգի ՚ի կիւրակէի աւուր, և լուայ զձայն զհետ
իմ զմեծ իբրև զձայն փողոյ, որ ասէր ցիս. Ես եմ ալփա
11 և ով. առաջին և վերջին[3]. * Զոր տեսանես՝ գրեա
՚ի գիրս, և տուր տանել յեօթն եկեղեցիս՝ որ յեփեսոս և
՚ի զմիւռնիա՝ ՚ի պերգամոն և ՚ի Թիւատիրա՝ և ՚ի սարդիկէ,
12 և ՚ի փիլադելփիա, և ՚ի լաւոդիկեա[4]: * Եւ դարձայ
տեսանել զձայնն՝ որ խօսէր ցիս. և ՚ի դառնալն իմում
13 տեսի եօթն ճրագարան ոսկի[5]: * Եւ ՚ի մէջ եօթն ճրագա-
րանացն նման որդւոյ մարդոյ, զգեցեալ պատմուճան պճղնա-
ւոր, և գօտեւորեալ առ ստեամբքն գօտի ոսկեղէն[6]. *
14 Եւ գլուխ նորա և հերքն իբրև զասր սպիտակ՝ և որպէս
15 զձիւն. և աչք նորա որպէս բոց հրոյ[7]. * Եւ ոտք
նորա նմանեալ պղնձոյ ծխելոյ ՚ի մէջ հնոցի հրաշէկ. և
16 ձայն նորա իբրև զձայն ջուրց բազմաց[8]: * Եւ ունէր
յաջոյ ձեռինն իւրում աստեղս եօթն, և ՚ի բերանոյ նորա
ելանէր սուր երկբերանեան. և երեսք նորա իբրև զարեգակն
17 ճառագայթեալ երևէին[9]: * Եւ իբրև տեսի զնա՝ անկայ
առ ոտս նորա իբրև զմեռեալ. և եդ ՚ի վերայ իմ զաջ
իւր՝ և ասէ ցիս. մի երկնչիր, ես եմ առաջին, և
18 ես եմ յետին[10]. * Եւ ես եմ կեանք՝ և ես նոյն որ
մեռայ, և եմ կենդանի այժմ և միշտ և յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն ; և ունիմ զփականս մահու և դժոխոց[11]:
19 * Գրեա զոր տեսանես՝ որ էն, և որ յապա՝ և որ հան-
20 դերձեալ է լինել այս[12]. * Զխորհուրդ եօթն աստեղացդ՝
զոր տեսեր յաջո իմ, և զեօթն ճրագարանս ոսկիս. եօթն
աստեղքն հրեշտակք եօթն եկեղեցեացն են, և ճրագա-
րանքն եօթն՝ եօթն եկեղեցիքն են[13]:

[1] Ես. 41. 4: 44.6: 48.12. Համր. 17. Յյ. 2. 8: 21.6:22.13. Համր.11: 4. Յյ. 4. 8:11. 17: 16. 5.
[2] Փիլ. 1. 7: 4.14: 2.Տիմ. 1. 8. Հռ. 8.17: 2.Տիմ. 2.12. Յյ. 6. 9. Համր. 2.
[3] Գոր. 10.10: 2.Կոր.12. 2: Յյ. 4. 2: 17.3: 21.10. Յւհ. 20.26. Գոր. 20. 7: 1.Կոր.16. 2. Յյ. 4. 1: 10. 8.
[4] Համր. 8:17.
[5] Համր. 20. Ել. 25.37. Զաք. 4. 2.
[6] Յյ. 2. 1. Եզ. 1.26. Դան. 7.13: 10.16. Յյ 14.14. Դան. 10. 5. Յյ. 15. 6.
[7] Դան. 7. 9. Դան. 10. 6. Յյ. 2. 18: 19.12.
[8] Եզ. 1. 7. Դան. 10. 6. Յյ. 2.18. Եզ. 43. 2. Դան.10.6. Յյ.14.2:19.6.
[9] Համր.20. Յյ.2.1:3.1. Ես.49.2. Եփէ.6.17. Եբր.4.12. Յյ.2.12. 16: 19.15.21. Գոր.26.13. Յյ.10.1.
[10] Եզ.1.28. Դան.8.18:10.10. Ես.41.4: 44.6:48.12. Յյ 2.8:22.13. Համր.11.
[11] Հռ.6.9. Յյ.4.9:5.14. Սղ. 67.21. Յյ.20.1:
[12] Համր.12. Յյ 2.1:4.1.
[13] Համր.16:12. Մղ.2.7. Յյ.2.1. Զաք.4.2. Մտ.5.15. Փիլ.2.15.

Գլուխ Երկրորդ։

[1] Յայ. 1.16. Առ հրեշտակ եփեսացւոց եկեղեցւոյն գրեա․ այսպէս 1
20:1.13. ասէ կալողն՝ որ ունի զաստեղս եօթն յաջու ձեռին իւրում,
և շրջի ՚ի մէջ եօթն աշտանակի ոսկւոյ[1]։ ● Գիտեմ 2
զգործս քո և զվաստակս քո և զհամբերութիւն քո․ և
զի ոչ բառնաս զչարս, և փորձեցեր՝ որ ասեն զինքեանս
[2] Սաղ. 1. 6. առաքեալս՝ և ոչ են, և հեբրայեցիս՝ և ստեն[2]։ ● Եւ 3
Հռոմ. 9: համբերեցեր և վշտացար վասն անուան իմոյ՝ և աշխատեցար[3]։
Ի.13. Ի.19. ● Այլ ասեմ առ քեզ, զի զսէրն քո զառաջին թողեր։ 4
Յայ. 3. 1. 8.15: ● Յիշեա այժմ ուստի անկարն՝ և ապաշխարեա, և զառա- 5
1.Յով.4. 1: 2.Կոր.11.13: ջին գործսն քո արա․ ապա թէ ոչ՝ գամ ես վաղվաղակի,
2.Պետ.2. 1. և շարժեցից զաշտանակս քո ՚ի տեղւոջէ իւրմէ՝ եթէ ոչ
[3] Գաղ. 6. 9. ապաշխարեսցես[4]։ ● Արդ՝ զայս արա՝ զի ատեցես 6
Եբր.12.3.5. [4] Մատ. 21.41. զգործսն նիկողայոսի, զոր ես ատեամ[5]։ ● Որ ունի ականջս 7
Ի. 43. լսել, լուիցէ զինչ ասէ հոգին սուրբ առ եկեղեցիս․ որ
[5] Հռոմ. 15. յաղթէն, տաց նմա ուտել ՚ի փայտէն կենաց՝ որ է ՚ի
[6] Մատ.11.15: 13. 9.43. մէջ դրախտին Աստուծոյ[6]։

Հռոմ.11:17. Եւ առ հրեշտակ զմիւռնացւոց եկեղեցւոյն գրեա․ այսպէս 8
Ի. 29. ասէ անսկիզբնն և անվախճանն, որ եղև մեռեալ՝ և կենդա-
Յայ.3.6.13. 22:13.9:22. նացաւ[7]։ ● Տեսի զգործս քո՝ և զնեղութիւն և զաղ- 9
2.14. քատութիւն, այլ աղքատութիւն քո մեծութիւն եղիցի․
Ծնն. 2. 9. և զհայհոյութիւնն՝ որ ասէին զինքեանս հրէայս գոլ՝ և
[7] Յայ. 1. 8. Ի. 17.18. չէին ինչ, այլ ժողով սատանայի[8]։ ● Մի երկնչիր՝ վասն 10
[8] Հռոմ. 2. որոյ կամիս չարչարիլ․ ահա հանդերձէ բանսարկուն արկանել
Ղուկ. 12.21: ՚ի ձէնջ ՚ի բանտ, զի փորձիցիք, և ունիք նեղութիւն աւուրս
1.Տիմ. 6.16. տասն․ լեր հաւատարիմ մինչև ՚ի մահ, և տաց քեզ զպսակն
Յակ. 2. 5. Հռոմ. 2.17. կենաց[9]։ ● Որ ունի ականջս լսել՝ լուիցէ զինչ հոգին 11
28.29: 9. 6. սուրբ ասէ առ եկեղեցիս․ որ յաղթէ, ոչ անիրաւի յեր-
Յայ. 3. 9. կրորդ մահուանէն[10]։

[9] Մատ.10.22. Մատ. 24.13. Եւ առ հրեշտակն՝ որ ՚ի պերգամոյ եկեղեցին, գրեա․ 12
Յակ. 1.12. այսպէս ասէ՝ որ ունի զսուրն երկսայրի սրեալ[11]։ ● Տեսի 13
Յայ. 3.11. զգործս քո՝ և զի բնակեալ ես ուր աթոռն է սատանայի․
[10] Հռոմ. 7. Յայ. 13. 9: և ունիս զանուն իմ, և ոչ ուրացար զհաւատս իմ յաւուր
20.14:21. 8. յորում անթիպաս վկայն իմ հաւատարիմ եղև․ զի վկայ
[11] Յայ. 1.16. է իմ հաւատարիմ ամենայն հաւատացելոց՝ որ սպանա-

14 'ի ձէնջ, որ կայք՝ ուր սատանայ է բնակեալ[1]: * Այլ ունիմ
առ քեզ սակաւ. զի կայ առ քեզ վարդապետութիւնն
Բաղաամու՝ որ ուսոյց զԲաղակ դնել գայթագղութիւն
առաջի որդւոցն Իսրայելի, ուտել նոցա զոհեալ՝ և պոռնկել[2]:
15 * Այսպէս և դու ունիս զվարդապետութիւնն Նիկողայ-
16 եցւոց՝ զոր ես ատեամ[3]: * Արդ՝ ապաշխարեա՛, ապա թէ
ոչ՝ գամ վաղվաղակի. և պատերազմեցայց ընդ նոսա սրով
17 բերանոյ իմոյ[4]: * Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ
զինչ հոգին ասէ առ եկեղեցիս. որ յաղթէ՝ տաց նմա
ուտել 'ի մանանայէն թաքուցելոյ, և տաց նմա զգիրն
սրբութեան. և գրեալ անուն նոր 'ի գիրն, զոր ոչ ոք գիտէ՝
բայց միայն որ առնուն[5]:
18 Եւ առ հրեշտակն որ 'ի Թիւատրոյ եկեղեցին՝ գրեա՛.
այսպէս ասէ որդին Աստուծոյ, որոյ աչք իւր են իբրև
19 զբոց հրոյ, և ոտք նորա նման պղնձի ծխելոյ[6]: * Տեսի
զգործս քո՝ և զսէր և զհաւատ՝ և զպաշտօն քո համբերու-
թեամբ. զի բազում է վաստակ քո վերջինն քան զառա-
20 ջինն[7]: * Այլ ասեմ առ քեզ բազում. զի թողեր
զկինն զՅեզաբել. որ ասէր զինքն մարգարէ, և ուսուցանէր
մոլորութիւն՝ զծառայս իմ՝ պոռնկել և ուտել զզոհեալ[8]:
21 * Եւ ետու նոցա ժամանակ ապաշխարել զպոռնկութիւնն
22 իւրեանց՝ և ոչ ապաշխարեցին[9]: * Ահաւասիկ ես արկա-
նեմ զնա 'ի հնոց, և զգործակիցս իւր ընդ որս շնացաւ՝
'ի նեղութիւնս մեծամեծս. եթէ ոչ ապաշխարեսցեն 'ի գոր-
23 ծոց իւրեանց: * Եւ զորդիս նոցա սպանից մահուամբ.
և ծանիցեն ամենայն եկեղեցիք՝ թէ ես եմ որ յանդիմանեմ
զերիկամունս և զսիրտս. և տամ ձեզ իւրաքանչիւր ըստ
24 գործոց իւրեանց[10]: * Այլ ձեզ ասեմ որք 'ի Թիւատիր
էք, և ոչ ունիք զվարդապետութիւնս զայս. որ ոչ ծանեայք
զխորս սատանայի՝ զոր խօսին. ոչ արկից զձեզ ծանրութիւն[11]:
25 * Այլ զոր ունիք, պահեցէք՝ մինչև ես գամ[12]: * Եւ
26 որ յաղթէ և պահէ զգործս իմ մինչև ցվախճան, տաց
27 նմա իշխանութիւն 'ի վերայ ազգաց[13]: * Եւ հովուեսցէ
զնոսա գաւազանաւ երկաթեաւ. և իբրև զանօթ բրուտի

[1] Ձօնր. 2: 9. [2] Թւ. 24.14: 25.1: 31.16: 2.Պետ.2.15. Յուդայ.11. Ձօնր. 20. Գործ. 15.29: 1.Կոր. 8. 9. 10:10.19.20: 1.Կոր. 6.13. [3] Ձօնր. 6 [4] Եսա. 11. 4: 2.Թես.2. 8. Յայտ. 1.16. 19. 15.21: [5] Ձօնր. 7:11. Յայտ. 3.12: 19.12: [6] Յայտ. 1.14. 15. [7] Ձօնր. 2: [8] 3.Թագ.16.31: 21.25: 4.Թագ. 9. 7. Ելք. 34.15. Գործ. 15.20. 29: 1.Կոր.10.19. 20. Ձօնր. 14. [9] Հռ. 2. 4. Յայտ. 9.20: [10] 1.Թագ.16. 7: 1.Մնաց.28.9: 29.17: 2.Մնաց.6.30. Սաղ. 7. 9. Երեմ. 11.20: 17.10:20.12. Յովհ.2.24.25. Գործ. 1.24. Հռ. 8.27. Սաղ. 61.13. Մատթ. 16.27. Հռ. 2. 6:
14.12: 2.Կոր.5.10. Գաղ.6.5. Յայտ.20.12. [11] Գործ.15.28. [12] Յայտ.3.11. [13] Յովհ.6.29: 1.Յովհ.
3.23. Մատթ.19.28. Ղուկ.22.29.30: 1.Կոր.6.3. Յայտ.3.21:20.4.

փշրեսցէ զնոսա[1]: • Որպէս և ես ընկալայ 'ի Հօրէ իմմէ , 28
և տաց նոցա զաստղն առաւօտուն[2]: • Որ ունի ականջս 29
լսելոյ՝ լուիցէ զինչ Հոգին ասէ առ եկեղեցիս[3]:

Գլուխ Երրորդ:

Եւ առ հրեշտակ սարդիացւոց եկեղեցւոյն գրեա . այսպէս 1
ասէ՝ որ ունի զեօթն հոգին Աստուծոյ՝ և զեօթն աստեղս.
տեսի զգործս քո՝ զի անուն կենդանւոյ ունիս՝ և մեռեալ
ես[4]: • Լեր արթուն՝ և հաստատեա այսուհետև՝ զի 2
հանդերձեալ ես մեռանել. քանզի ոչ գտի զգործս քո կատա-
րեալ առաջի Աստուծոյ: • Արդ եթէ յիշեա թէ որպէս 3
լուար , և պահեա և ապաշխարեա. ապա թէ ոչ զուար-
թնաս՝ գամ որպէս գող. և ոչ ոք իմանայ զգալուստ իմ
առ քեզ[5]: • Ունիս սակաւ մի զանուն սարդիացւոց , 4
որք ոչ աղտեղացուցին զհանդերձս իւրեանց. և շրջին
'ի սպիտակս՝ որպէս արժանի եղեն[6]: • Որ յաղթէ՝ 5
այսպէս զգեցցի սպիտակս. և ոչ ջնջեսցի անուն նորա 'ի
դպրութենէն կենաց . և խոստովանեցայց զանուն նորա առաջի
Հօր իմոյ՝ և առաջի հրեշտակաց[7]: • Որ ունի ականջս 6
լսելոյ՝ լուիցէ զինչ ասէ Հոգին առ եկեղեցիս[8]:

Եւ առ հրեշտակն փիլադելփիացւոց եկեղեցւոյն գրեա . 7
այսպէս ասէ սուրբն , ճշմարիտն , որ ունի զփականս դաւ-
թի . բանայ՝ և ոչ ոք է որ փակէ , և փակէ՝ և ոչ ոք է
որ բանայ[9]: • Տեսի զգործս քո. ահա ետու առաջի 8
քո դուռն բացեալ , զոր ոչ ոք կարէ փակել. զի սակաւիկ
ունիս զօրութիւն , և պահեցեր զբանս իմ , և ոչ ուրացար
զանուն իմ[10]: • Ահաւասիկ ես տամ քեզ զժողովէն սատա- 9
նայի , որք ասեն զինքեանս հրեայս գոլ՝ և ոչ են , այլ ստեն.
արարից զնոսա՝ զի եկեսցեն՝ և երկիրպագցեն առաջի ոտից
քոց , և ծանիցեն , զի ես սիրեցի զքեզ[11]: • Զի պահեցեր 10
զբան համբերութեան իմոյ , և ես պահեցից զքեզ 'ի ժամ
փորձութեան քո. որ հանդերձեալ է գալ յամենայն տի-
եզերս փորձել զամենայն բնակեալս յերեսս երկրի[12]: •

[1] Սղ.2.8. 9: 48.15. Դան. 7.22. Յայտ. 12. 5: 19.15:
[2] 2.Պետ. 1.19. Յայտ. 22.16.
[3] Համար. 7.
[4] Յայտ. 1.4.16: 4.5: 5. 6: 2. 2. Եփե.2.1. 5: 1.Տիմ. 5. 6:
[5] 1.Տիմ. 6.20: 2.Տիմ. 1.13. Համար. 11: 19. Մատ. 24.42. 43: 25.13. Մար. 13.33. Ղու. 12.39. 40: 1.Թես. 5. 2. 6: 2.Պետ.3.10. Յայտ. 16.15.
[6] Գոր. 1.15. Յուդայի.23. Յայտ. 4. 4: 6.11:7.9.13.
[7] Յայտ. 19. 8. Ելք. 32.32. Սղ.68.29. Փիլ. 4. 3. Յայտ. 13. 8: 17.8: 20.12: 21.27. Մատ. 10.32. Ղու. 12. 8.
[8] Յայտ. 2. 7. Գոր. 13. 2: 20.28:21.11: 2.Մն. 24. 20.
[9] Գոր. 3.14: 1.Յով. 5.20. Համար. 14. Յայտ. 1. 5: 6.10: 19.11. Եսա.22.22 Ղու.1.32. Յայտ. 1.18. Մատ. 16.19. Յոբ. 12.14.
[10] Համար. 11: 1.Կոր.16.9: 2.Կոր.2.12.
[11] Յայտ. 2.9. Եսա. 49.23:60.14:
[12] 2.Պետ. 2.9. Ղու. 2.1. Եսա. 24.17.

11 Ահա գամ վաղվաղակի, կալ զոր ունիս՝ զի մի՛ ոք
12 առցէ զպսակ քո[1]։ • Որ յաղթէ՝ արարից զնա սիւն
տաճարի Աստուծոյ իմոյ, եւ արտաքս այլ մի՛ եւս ելցէ.
եւ գրեցից ՚ի վերայ նորա զանուն Աստուծոյ իմոյ, եւ
զանուն քաղաքի Աստուծոյ՝ զնորն Երուսաղէմի, որ իջանելոց
13 է յերկնից յԱստուծոյ իմոյ. եւ անուն նորա նոր[2]։ • Որ
ունի ականջս՝ լուիցէ զինչ ասէ Հոգին առ եկեղեցիս[3]։
14 Եւ առ հրեշտակն Լաւոդիկեայ եկեղեցւոյն գրեա՛. այսպէս
ասէ Ամէնն՝ վկայն հաւատարիմ եւ ճշմարիտ, սկիզբն
15 սկզբան արարածոց Աստուծոյ[4]։ • Գիտեմ զգործս քո՝
զի ո՛չ ցուրտ ես՝ եւ ո՛չ ջերմ. պարտ էր քեզ ցուրտ լինել՝
16 եւ կամ ջերմ[5]։ • Այլ դու գաղջ ես՝ եւ ո՛չ ջերմ եւ
ո՛չ ցուրտ, հանդերձեալ եմ փսխել ՚ի բերանոյ իմմէ։ •
17 Զի ասես. մեծատուն եմ՝ եւ մեծացայ, եւ ո՛չ ինչ կարօտ
եմ. եւ ո՛չ գիտես՝ եթէ դու ես ողորմելի եւ հեզգ եւ աղ-
18 քատ՝ մերկ եւ կոյր[6]։ • Արդ՝ ես խորհրդակից եղէց
քեզ, առ գնեա յինէն ոսկի փորձեալ ՚ի հրոյ՝ զի մե-
ծասցիս, եւ հանդերձս սպիտակս զի զգեցցիս, զի մի՛ երեւ-
եսցի անվայելչութիւն մերկութեան քո. եւ դեղ դիր յաչս
19 քո՝ զի տեսցես[7]։ • Ես՝ զոր սիրեմ, յանդիմանեմ եւ
20 խրատեմ. նախանձեաց այժմ, եւ ապաշխարեա՛[8]։ • Ահա-
ւասիկ կամ ես առ դուրս եւ բախեմ. եթէ ոք լուիցէ
ձայնի իմում՝ եւ բանայցէ զդրունսն, մտից առ նա եւ
21 ընթրիս արարից առ նա, եւ նա ընդ իս[9]։ • Որ յաղթէ՝
տաց նմա նստել ընդ իս յաթոռ իմ, որպէս եւ ես յաղթեցի՝
22 եւ նստայ յաթոռ հօր իմոյ[10]։ • Որ ունիցի ականջս՝ լուիցէ
զինչ ասէ Հոգին առ եկեղեցիս[11]։

Գլուխ Չորրորդ։

1 Եւ յետ այսր ամենայնի տեսի՝ եւ ահա դրունք երկնից
բացեալ էին, եւ ձայն փողոյն առաջնոյ զոր լուայ՝ խօսէր ընդ
իս եւ ասէր. Ել այր՝ եւ ցուցից քեզ զինչ լինելոց է
2 յայսպա ժամանակս[12]։ • Եւ ժամանեալ յիս հոգի, եւ
3 տեսի աթոռ մի՝ զի կայր յերկինս[13]։ • Եւ ՚ի վերայ աթո-
ռոյն նստեալ նման տեսլեան ականց յասպիսոյ եւ սարդիոնի[14],

[1] Փիլ. 4. 5. Յայ. 1. 3: 22.7. 12.20. Համր. 3. Յայ. 2.25: 2.10:
[2] 3.Թագ. 7.21. Գաղ. 2. 9. Յայ. 2.17: 14.1: 22. 4. Գաղ. 4.26. Եբր. 12.22. Յայ.21.2.10: 22. 4.
[3] Յայ. 2. 7.
[4] Ես. 65.16. Յայ. 1. 5: 19.11:22. 6. Համր. 7. Կող. 1.15.
[5] Համր. 1.
[6] Ովս. 12. 8: 1.Կոր. 4. 8.
[7] Ես. 55. 1. Մատ. 13.44: 25. 9: 2.Կոր.5. 3. Յայ. 7.13: 16.15: 19. 8.
[8] Յոբ. 5.17. Առա.3.11.12. Եբր.12.5. 6. Յակ. 1.12.
[9] Երգ. 5. 2. Ղուկ. 12.37. Յով. 14.23.
[10] Մատ. 19.28. Ղուկ. 22.30: 1.Կոր. 6. 2: 2.Տիմ. 2.12. Յայ. 2.26. 27.
[11] Յայ. 2. 7.
[12] Յայ. 1.10: 11.12: 1.19: 22. 6:
[13] Յայ.1.10: 17.3:21.10. Ես.6.1. Եզկ.17.12. Եզկ.1.26: 10.1.Դան.7.9.
[14] Եզկ.1.28.

• Եւ քահանայք շուրջ զաթոռովն նմանք տեսլեան զմրխտի. 4
և շուրջ զաթոռովն աթոռք քսան և չորք, և ՚ի վերայ
աթոռոյն նստէին քսան և չորք երիցունք՝ զգեցեալ հանդեր-
ձըս սպիտակս, և ՚ի գլուխս իւրեանց պսակս ոսկիս[1]: •
Եւ յաթոռոյ անտի ելանէին փայլատակմունք և ձայնք և 5
որոտմունք. և եօթն ջամբարք հրոյ բորբոքեալք առաջի
աթոռոյն, որ են եօթն հոգիքն Աստուծոյ[2]: • Եւ էր 6
առաջի աթոռոյն ծով ապակեղէն՝ նման սպիտակութեան
սառին, և ՚ի մէջ աթոռոյն չորք կենդանիք՝ և լի էին
աչօք առաջոյ և յետոյ[3]: • Եւ էր կենդանին առաջին 7
նման առիւծու, և երկրորդ կենդանին նման զուարակի,
և երրորդ կենդանին ունէր երեսս մարդոյ, և չորրորդ կենդա-
նին նման արծուոյ թռուցելոյ[4]: • Եւ չորից կենդանեացն 8
էին միոյ միոյ ՚ի նոցանէ վեց թևք, շուրջանակի և ՚ի ներքոյ
լի էին աչօք, ոչ հանգչէին՝ ոչ զտիւ և ոչ զգիշեր՝ ասելով.
սուրբ, սուրբ, սուրբ, Տէր Աստուած ամենակալ՝ որ էն,
և ես, և որ գալոց ես[5]: • Եւ յորժամ տային կենդանիքն 9
փառս և պատիւ և գոհութիւն նստելոյն ՚ի վերայ աթոռոյն՝
կենդանւոյն յաւիտեանս յաւիտենից[6], • Անկանէին քսան և 10
չորք երիցունքն առաջի նստելոյն յաթոռն, և երկիր
պագանէին կենդանւոյն յաւիտեանս յաւիտենից. և դնէին
զպսակս իւրեանց առաջի աթոռոյն ասելով[7], • Արժանի 11
ես Տէր Աստուած մեր սուրբ՝ առնուլ փառս և պատիւ
և զօրութիւն, զի դու ստեղծեր զամենայն. և ՚ի կամըն
քո ստեղծան՝ և կան հաստատուն[8]:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ:

Եւ տեսի ՚ի ձեռս աջոյ՝ որ նստէր ՚ի վերայ աթոռոյն՝ 1
գիրք գրեալ ՚ի ներքոյ և արտաքոյ, և կնքեալ եօթն կնքով[9]:
• Եւ տեսի հրեշտակ մի զօրաւոր՝ զի քարոզէր ՚ի ձայն 2
մեծ. ո՞ է արժանի բանալ զգիրքս՝ և լուծանել զկնիք
նորա: • Եւ ոչ ոք կարէր՝ ոչ ՚ի յերկինս և ոչ յերկիր 3
և ոչ ՚ի ներքոյ երկրի բանալ զգիրքն, զի ոչ տեսին զնա[10]:
• Եւ ես լայի ուժգին՝ զի ոչ ոք գտաւ արժանի բանալ 4
զգիրքն և հայել ՚ի նա: • Եւ մի՛ յերիցանցն ասէ 5
ցիս. մի՛ լար, ահաւասիկ յաղթեաց առիւծն յազգէն

[1] Յայ. 11.16: 3.4.5: 6.11: 7. 9.13.14: 19.14. Զաք. 10.
[2] Յայ. 8.5:16. 18. Եզ. 37.23: 2.Մն.4.20. Եզ. 1.13. Զաք. 4. 2. Յայ. 1. 4: 3.1: 5. 6.
[3] Եզ. 38. 8- Յայ. 15. 2. Եզ. 1. 5. Զաք. 8.
[4] Թու. 2. 2. Եզ. 1.10: 10.14.
[5] Ես. 6. 2. Զաք. 6. Ես. 6. 3. Յայ. 1. 8: 1. 4.
[6] Յայ. 1.18: 5.14: 15. 7.
[7] Յայ. 5.8.14. Զաք. 9: 4.
[8] Յայ. 5.12. Ծն. 1. 1. Գոր. 17.24.
[9] Եզ. 3.9. Կղ. 1.16. Յայ. 10. 6.
[10] Եզ. 2.9.10. Ես. 29.11. Դան. 12. 4. Զաք. 13.

յուդայ յարմատոյն դաւթի՝ բանալ զգիրքն՝ և լուծանել
6 զեօթն կնիքսն նորա [1]: • Եւ տեսի 'ի մէջ աթոռոյն և
'ի մէջ չորից կենդանեացն՝ և 'ի մէջ երիցանցն գառն կայր զե-
նեալ, որ ունէր եօթն եղջիւրս՝ և աչս եօթն, որ են եօթն
հոգիք Աստուծոյ որ են առաքեալ ընդ ամենայն երկիր [2]: •
7 Եւ եկն ընկալաւ յաջոյ ձեռանէ նորա՝ որ նստէր 'ի վերայ
8 աթոռոյն [3]: • Եւ յորժամ առ զգիրսն, չորք կենդանիքն
և քսան և չորք երիցունքն անկանէին առաջի գառինն. և
ունէին իւրաքանչիւր քնար՝ և բուրվառ ոսկի լի խնկով,
9 որ է աղօթք սրբոց [4]: • Եւ օրհնէին երգս նորս և ասէին.
արժանի ես առնուլ զգիրդ՝ և բանալ զկնիք դորա, զի
զենար՝ և գնեցեր զմեզ Աստուծոյ արեամբ քով՝ յամենայն
10 ազգաց և 'ի լեզուաց և 'ի ժողովրդոց հեթանոսաց [5]: • Եւ
արարեր զսոսա Աստուծոյ մերոյ թագաւորս և քահանայս՝
11 թագաւորել 'ի վերայ երկրի [6]: • Եւ տեսի, և լուայ
զձայն հրեշտակաց բազմաց՝ որք կային շուրջ զաթոռովն և
զչորիւք կենդանեօքն և զքահանայիւքն. և էր թիւ նոցա՝
12 բիւրք բիւրուց՝ և հազարք հազարաց [7]: • Ասէին ձայնիւ
մեծաւ. արժան է գառնդ զենեալ առնուլ զմեծութիւն
և զիմաստութիւն և զզօրութիւն և զպատիւ և զփառս և
13 զօրհնութիւն [8]: • Եւ ամենայն արարածք՝ որ են յերկինս
և յերկրի և 'ի ծովու և որ 'ի նոսա՝ լուայ զի ասէին. որ
նստի յաթոռն՝ և գառնն օրհնեալ բարձրացեալ և փառա-
14 որեալ յաւիտեանս յաւիտենից [9]: • Եւ չորք կենդանիքն
ասէին, ամէն. և երիցունքն անկանէին առաջի նորա և
երկրպագանէին [10]:

Գլուխ Վեցերորդ:

1 Եւ տեսի զի եբաց զմին 'ի կնքոցն, և լուայ 'ի միոյ-
'ի չորից կենդանեացն իբրև զձայն որոտման՝ զի ասէր՝ թէ
2 գամ [11]: • Եւ տեսի՝ և ահա ձի սպիտակ, և որ հեծեալն
էր 'ի նմա՝ ունէր աղեղն. և տուաւ նմա պսակ, և եկն
յաղթօղն՝ զի յաղթեսցէ [12]:

[1] Ծն. 49. 9. 10. Եբր. 7.14. Ես. 11.1.10. Հռ. 15.12. Յայտ. 22.16. Հաւր. 1. Յայտ. 6. 1.
[2] Ես. 53. 7. Յհ. 1.29.36: 1.Պետ. 1.19. Յայտ. 13. 8. Հաւր. 9:12. Զաք. 3. 9. 4.10: Յայտ. 4. 5.
[3] Յայտ. 4. 2.
[4] Յայտ. 4.8.10: 14.2: 15. 2. Սղ. 140. 2. Յայտ. 8.3. 4.
[5] Սղ. 39. 4. Յայտ. 14. 3. Յայտ. 4.11. Հաւր. 6. Գր. 20.28. Հռ. 3.24: 1.Կր. 6.20: 7.23. Եփ. 1. 7. Կղ. 1.14. Եբր. 9.12: 1.Պետ. 1.18. 19. 2.Պետ. 2. 1: 1.Յհ. 1. 7. Յայտ. 14. 4. Դան. 4. 1: 6.25. Յայտ. 7. 9: 11.9: 14 6.
[6] Ել. 19. 6: 1.Պետ. 2.5. 9. Յայտ. 1. 6: 20.6: 22.5.
[7] Յայտ 4.4.6. Սղ. 67.18. Դան. 7.10. Եբր. 12.22.
[8] Յայտ. 4.11.
[9] Փիլ. 2.10. Հաւր. 3: 1.Մն. 29.11. Հռ. 9.5: 16.27: 1.Տիմ. 6.16: 1.Պետ. 4.11: 5.11. Յայտ. 1.6: 6.16: 7.10:
[10] Յայտ. 19.4: 4.9.10:
[11] Յայտ. 5.5-6.7. Յայտ. 4.7.
[12] Զաք. 6.3. Յայտ. 19.11. Սղ. 44.4.5. Զաք. 6.11. Յայտ. 14.14.

[1] Յայտ. 4. 7. Եւ յորժամ եբաց զկնիքն երկրորդ, լուայ յերկրորդ 3
կենդանւոյն՝ զի ասէր, գամ[1]: • Եւ ել այլ ձի կարմիր․ 4
և որ հեծեալն էր ՚ի վերայ նորա՝ տուաւ նմա առնուլ
զխաղաղութիւն յերկրէ, զի զմիմեանս զենցեն․ և տուաւ
[2] Զաք. 6. 2. նմա սուր մի մեծ[2]:

Եւ յորժամ եբաց զկնիքն երրորդ՝ լուայ յերրորդ կենդա- 5
նւոյն՝ զի ասէր՝ թէ գամ. և տեսի՝ և ահա ձի սեաւ, և որ
[3] Յայտ. 4. 7. Զաք. 6. 2. նստեալն էր ՚ի վերայ նորա՝ ունէր կշիռք ՚ի ձեռին իւրում[3]:
• Եւ լուայ ձայն ՚ի միջոյ չորից կենդանեացն․ կապիճ 6
մի ցորեան՝ դենարի միոջ, և երեք կապիճ գարի՝ դենարի
[4] Յայտ. 9. 4. միոջ․ և ձէթ և գինի մի՛ վնասեսցես[4]:

Եւ յորժամ եբաց զկնիքն չորրորդ, լուայ ձայն ՚ի չորրորդ 7
[5] Յայտ. 4. 7. կենդանւոյն՝ զի ասէր՝ թէ գամ[5]: • Եւ տեսի՝ և ահա 8
[6] Զաք. 6. 3: ձի շլուս, և որ նստէրն ՚ի վերայ՝ ունէր զմահ, և
Եզե. 14.21. դժոխք երթային զհետ նորա․ և տուաւ նմա իշխանու-
Ղևտ. 26.22. [7] Յայտ. 8, 3: թիւն չորրորդ մասին աշխարհի՝ սատակել սրով և սովով և
9.13: 14 18. մահուամբ՝ և գազանօք երկրի[6]:

Յայտ. 20. 4: Եւ յորժամ եբաց զկնիքն հինգերորդ՝ տեսի ՚ի ներքոյ 9
1. 9: 2.Տիմ. 1. 8. սեղանոյն զհոգիս ամենայն մարդկան զենելոց վասն բանին
Յայտ. 12.17: Աստուծոյ՝ և վասն վկայութեան նորա զոր ունէին[7]: •
19.10. Որք ասէին ՚ի ձայն մեծ․ մինչև յե՞րբ՝ Տէր սուրբ և ճշմա- 10
[8] Զաք. 1.12. Յայտ. 3. 7: րիտ՝ ոչ դատիս, և խնդրես զվրէժ արեան մերոյ ՚ի բնակչաց
11.18:19. 2: երկրի[8]: • Եւ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս, և 11
[9] 3.4.5:7.9.14. ասացաւ նոցա զի հանգիցեն փոքր մի ժամանակ, մինչև
Եբր. 11.40. Յայտ. 14.13. Լցցին ծառայակիցք նոցա և եղբարք նոցա՝ որք հանդերձեալ
[10] Յայտ. 16.18. էն կատարիլ իբրև զնոսա[9]:

Յովէլ. 2.10. Եւ տեսի յորժամ եբաց զկնիքն վեցերորդ՝ եղև շարժումն 12
31: 3.15. Մատ. 24.29. մեծ, և արեգակն եղև սև իբրև զկապերտ այծեայ, և
Գործ. 2.20. լուսինն բոլորովին եղև արիւն[10]: • Եւ աստեղք երկնից 13
[11] Յայտ. 8.10: թօթափեցան ՚ի յերկիր, որպէս տերև թզենւոյ զի ուժգին
9. 1. շարժիցի ՚ի հողմոյ[11]: • Եւ երկին իբրև զմագաղաթեայ 14
[12] Սաղ. 101.27. Եսա. 34. 4. գիրս գալարեր․ և ամենայն լերինք և կղզիք ՚ի տեղւոյ
Եբր.1.12.13. իւրեանց շարժեցան[12]: • Եւ թագաւորք երկրի և իշխանք՝ 15
Եզե. 3.23: հազարապետք և մեծամեծք և զօրաւորք՝ և ամենայն
4.24. Յայտ. 16.20. ծառայք և ամենայն ազատք թաքուցին զինքեանս յայրս և
[13] Եսա. 2.19. ՚ի ծերպս վիմաց[13]: • Եւ ասէին լերանց՝ թէ անկերուք 16

'ի վերայ մեր, և ցբլուրս՝ թէ ծածկեցէք զմեզ[1]: • [1] Ովէ. 10. 8.
17 Զի եկն օր մեծ բարկութեան նորա. և ո՞վ կարէ կալ Ղու. 23.30.
առաջի նորա[2]: Յայ. 9. 6.

[2] Եսա. 13. 6.
Սփ. 1.14.
Յայ. 16.14.
Սաղ. 75. 8.

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ :

1 Եւ յետ այնորիկ տեսի չորս հրեշտակս՝ զի կային
'ի չորս անկիւնս երկրի. և ունէին զչորս հողմս երկրի՝
զի մի՛ շնչեսցէ հողմ 'ի վերայ երկրի, և մի՛ 'ի ծովու՝ և
2 մի՛ 'ի ծառս[3]: • Եւ տեսի այլ հրեշտակ՝ զի ել յարևե- [3] Դան. 7. 2.
լից, և ունէր զկնիք Աստուծոյ կենդանւոյ, և աղաղա- Յայ. 9. 4.
կեաց ձայնիւ մեծաւ առ չորս հրեշտակսն՝ որոց տուեալ էր
3 իշխանութիւն ապականել զերկիր և զծով: • Եւ
ասէր. մի՛ վնասէք երկրի՝ մի՛ ծովու՝ մի՛ ծառոց, դադարե-
ցէք մինչև կնքեսցից զծառայս Աստուծոյ իմոյ 'ի ճակատս
4 նոցա[4]: • Եւ լուայ զթիւ կնքելոցն՝ հարիւր քառա- [4] Յայ. 6. 6:
սուն և չորք հազար կնքեալք յազգէ որդւոցն իսրայէլի[5]: 9. 4.
Եզէ. 9. 4.
5 • Յազգէն յուդայ՝ երկոտասան հազար կնքեալ: Յազ- Յայ. 14. 1:
գէն ռուբենի՝ երկոտասան հազար կնքեալ: Յազգէն գա- 22. 4.
6 դայ՝ երկոտասան հազար կնքեալ: • Յազգէն ասերայ՝ [5] Յայ. 9.16:
երկոտասան հազար կնքեալ: Յազգէն նեփթաղիմայ՝ երկոտա- 14. 1.
սան հազար կնքեալ: Յազգէն մանասէի՝ երկոտասան հազար
7 կնքեալ: • Յազգէն շմաւոնի երկոտասան հազար
կնքեալ: Յազգէն ղևեայ՝ երկոտասան հազար կնքեալ: Յազ-
8 գէն իսաքարայ՝ երկոտասան հազար կնքեալ: • Յազգէն
զաբուղոնի՝ երկոտասան հազար կնքեալ: Յազգէն յովսեփայ՝
երկոտասան հազար կնքեալ: Յազգէն բենիամենի՝ երկոտասան
հազար կնքեալ:

9 Եւ յետ այսորիկ տեսի՝ և ահա ժողովուրդ բազում որոց [6] Զա. 11.25.
ոչ գոյր թիւ, յամենայն հեթանոսաց և յամենայն ազգաց Յայ. 5. 9.
և յամենայն լեզուաց և յամենայն ժողովրդոց, որք կային Յայ. 3. 5.
առաջի աթոռոյն և առաջի գառինն՝ արկեալ զիւրեամբք 18:4.4:6.11;
հանդերձս սպիտակս, և արմաւենիս 'ի ձեռս իւրեանց[6]: • Զաք. 14.
10 Աղաղակէին 'ի ձայն մեծ՝ և ասէին. փրկութիւն Աստու- [7] Սաղ. 3. 8.
ծոյ մերոյ՝ որ նստի 'ի վերայ աթոռոյն, և գառինն[7]: Եսա. 43.11.
11 • Եւ ամենայն հրեշտակք կային շուրջ զաթոռովն և զերի- Եր. 3.23.
ցամբքն և զչորիւք կենդանեօքն, և անկանէին յերեսս Ովէ. 13. 4.
Յայ. 19. 1:
5.13.

¹ Յայտ. 4. 6. առաջի աթոռոյն՝ և երկիրպագանէին Աստուծոյ [1], •
Ասելով. ամէն. օրհնութիւն և փառք և իմաստութիւն և 12
գոհութիւն և պատիւ և զօրութիւն և շնորհք Տեառն
² Յայտ. 5.13. Աստուծոյ մերոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն [2]:
14. Եւ ասէ ցիս մի յերիցանց անտի. սոքա որ զգեցեալ 13
³ Զաք. 9. են զհանդերձս սպիտակս՝ ո՞յք են՝ և կամ ուստի՞ գան [3]:
• Եւ ասացի ցնա. Տէր՝ դու գիտես: և ասէ ցիս. 14
⁴ Յայտ. 6. 9; սոքա են՝ որ գան 'ի վշտաց մեծաց, և լուացին զպարկանելիս
17. 6. իւրեանց՝ և սպիտակացուցին արեամբ գառինն [4]: • Վասն 15
Ես. 1.18. այնորիկ են առաջի աթոռոյն Աստուծոյ և պաշտեն զնա
Եբր. 9.14:
1.Յոհ. 1. 7: զտիւ և զգիշեր 'ի տաճարի նորա. և որ նստի 'ի վերայ աթո-
Յայտ. 1. 5. ռոյն՝ բնակեալ է 'ի նոսա [5]: • Ո՛չ քաղցիցեն և ոչ ծարա- 16
Զաք. 3. 3. ւիցեն, և ոչ ոք մեղիցէ նոցա՝ ոչ արեգակն և ոչ տօթ [6]:
4. 5.
⁵ Ես. 4.5. 6. • Եւ գառնն 'ի միջոյ աթոռոյն իւրոյ հովուեսցէ զնոսա, 17
Յայտ. 21. 3. և առաջնորդեսցէ նոցա 'ի կենաց աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ.
⁶ Ես. 49.10. քանզի եհատ Աստուած զամենայն արտօսր յերեսաց նոցա [7]:
Սաղ. 120. 6.
Յայտ. 21. 4.

Գլուխ Ութերորդ :

⁷ Սաղ. 22. 2:
35. 9. Եւ յորժամ եբաց զկնիքն եօթներորդ՝ եղև լռութիւն 1
Յոհ. 10.11. յերկինս՝ որպէս կէս ժամու [8]: • Եւ տեսի հրեշտակս 2
Ես. 14. եօթն, որ առաջի Աստուծոյ կային. և տուաւ նոցա եօթն
Ես. 25. 8.
Յայտ. 21. 4. փողս [9]: • Եւ այլ հրեշտակ եկն եկաց առ սեղանն, և ունէր 3
⁸ Յայտ. 6. 1. խնկանոց ոսկի. և տուաւ նմա խունկ բազում, զի մատուսցէ
⁹ Մատ. 18.10. զաղօթս ամենայն սրբոց 'ի վերայ ոսկեղէն սեղանոյ առաջի
Ղուկ. 1.19:
2.Մնաց. 29. աթոռոյն [10]: • Եւ ել ծուխ խնկոցն աղօթք սրբոցն 'ի ձեռաց 4
25—28. հրեշտակացն առաջին Աստուծոյ [11]: • Եւ էառ հրեշտակն 5
¹⁰ Յայտ. 5. 8. զխնկանոցն 'ի հրոյ սեղանոյն՝ և արկ զնա յերկիր. և եղև
Ել. 30. 1.
Յայտ. 6. 9. որոտումն և ձայնք և փայլատակումն և շարժումն մեծ [12]:
¹¹ Սաղ. 140. 2. Եւ եօթն հրեշտակքն որ ունէին եօթն փողս՝ պատ- 6
Ղուկ. 1.10. րաստեցին զինքեանս առ 'ի հարկանել: • Եւ առաջին 7
¹² Յայտ. 16.18: հրեշտակն եհար զփողն, և եղև կարկուտ և հուր և արիւն
2.Թագ. 22. 8:
3.Թագ. 19.11. խառնեալ՝ և անկաւ յերկիր, և զերրորդ մասն երկրի այ-
Գործ. 4.31. րեաց, և զերրորդ մասն ծառոց այրեաց, և զամենայն դալար
¹³ Եզեկ. 38.22. խոտոյ այրեաց [13]:
Յայտ. 16. 2.
Ես. 2.13. Եւ երկրորդ հրեշտակն փողեաց, և իբրև զլեառն 8
Յայտ. 9. 4. մի մեծ հրդեհեալ անկաւ 'ի ծով, և եղև

9 երրորդ մասն ծովու արիւն[1]. ● Եւ սատակեցաւ
երրորդ մասն լուղակաց, և որ ունէր շունչ կենդանի՝
ապականեցաւ. և երրորդ մասն նաւուց ընկղմեցաւ[2]։
10 Եւ երրորդ հրեշտակն փողեաց, և անկաւ յերկնից աստղ
մի մեծ՝ բորբոքեալ իբրև զղամբար, և անկաւ երրորդ
11 մասն գետոց և աղբերաց[3]. ● Եւ էր անուն աստեղն
դառնութիւն. և բազումք մեռան 'ի դառնութենէ ջուրցն[4]։
12 Եւ չորրորդ հրեշտակն փողեաց, և վիրաւորէր երրորդ
մասն արեգական՝ և երրորդ մասն լուսնի՝ և երրորդ մասն
աստեղաց. և խաւարէր երրորդ մասն նոցա, և երրորդ մասն
13 գիշերոյ նոյնպէս[5]։ ● Եւ տեսի՝ և լուայ ձայն հրեշտակի
թռուցելոյ 'ի մէջ երկնից՝ զի ասէր 'ի ձայն մեծ, վայ,
վայ, վայ՝ որ բնակեալ են յերկրի. յորժամ լինիցի ձայն
երիցն եւս փողոց, զոր կամիցին հրեշտակքն հարկանել[6]։

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ։

1 Եւ հինգերորդ հրեշտակն փողէր. և տեսի զի աստղ
մի անկաւ յերկնից, և տուաւ նմա բանալի գբոյն անդն-
2 դոց[7]. ● Եւ ելանէր ծուխ 'ի գբոյն որպէս զծուխ
3 հնոցի մեծի. և խաւարեցաւ արեգակն և օդք[8]։ ● Եւ
'ի գբոյն ելանէր մարախ 'ի յերկիր. և տուաւ նոցա իշխա-
4 նութիւն իբր զխայթոցս կարճի[9]. ● Եւ ասացաւ
նոցա՝ զի մի՛ մեղիցեն խոտոյ երկրի և մի՛ ամենայն ծառոց,
բայց միայն մարդոյ երկրայնոյ, որ ոչ ունիցին զկնիք
5 'ի վերայ ճակատու իւրեանց[10]։ ● Եւ տուաւ նոցա հրաման՝
զի մի՛ սպանանիցեն զնոսա, այլ չարչարեսցեն զնոսա ամիսս
հինգ. և չարչարանք նոցա իբրև զխայթոցս կարճի՝ որ
6 հարկանիցէ զմարդ[11]։ ● Եւ յաւուրսն յայնոսիկ խնդ-
րեսցեն մարդիկ զմահ՝ և մի՛ գտցեն. և ցանկան մեռանել՝
7 և փախիցէ 'ի նոցանէ մահ[12]։ ● Եւ նմանութիւն մա-
րախոյն, նմանութիւն ձիոյ պատրաստելոյ 'ի պատերազմ. և
'ի վերայ գլխոց նոցա իբրև զպսակ՝ նմանեալ ոսկւոյ. և
8 երեսք նոցա իբրև զերեսս մարդոյ[13]. ● Եւ հերք նոցա
իբրև զհերս կնոջ. և ատամունք նոցա իբրև զառիւծու[14]։
9 ● Եւ ունէին զրահս իբրև զզրահս երկաթի. և ձայն
թևոց նոցա իբրև զձայն կառավար ձիոյ բազմաց՝ որ արշաւեն

[1] Երե. 51.25. Ամ. 7. 4. Յայտ. 16. 3. Եզե. 14.19.
[2] Յայտ. 16. 3.
[3] Ես. 14.12. Յայտ. 9. 1. Յայտ. 16. 4.
[4] Հռովբ. 1.20. Ել. 15.23. Երե. 9.15: 23.15.
[5] Ես. 13.10. Ամ. 8. 9.
[6] Յայտ. 14. 6: 19.17: 9.12: 11.14.
[7] Ղուկ. 10.18. Յայտ. 8.10. Ղուկ. 8.31. Յայտ. 17. 8: 20. 1. Հռովմ. 2:11.
[8] Յովէլ.2.2.10.
[9] Ել. 10. 4. Դատ. 7.12. Հռովմ. 10.
[10] Յայտ. 6. 6: 7.3: 8. 7. Ել. 12.23. Եզե. 9. 4.
[11] Յայտ. 11. 7. Հռովմ. 10.
[12] Յոբ. 3.21. Ես. 2.19. Երե. 8. 3. Յայտ. 6.16.
[13] Յովէլ.2. 4. Նաւ. 3.17. Դան. 7. 8.
[14] Յովէլ.1. 6.

[1] Յովել. 2. 5. 'ի պատերազմ [1]: • Եւ ունէին ագիս ըստ նմանութեան 10
6. 7. կարճի. և խայթոց յագիս նոցա. և ունէին իշխանութիւն
[2] Հա՛ոց. 5. չարչարել զմարդիկ ամիսս հինգ [2]: • Եւ ունէին թագաւոր 11
'ի վերայ իւրեանց զհրեշտակն դժոխոց. և անուն նորա եբրայե-
[3] Եփե. 2. 2. ցերէն աբադդոն, որ կոչի 'ի հայ բարբառ կորուստ [3]: •
Հա՛ոց. 1. Ահաւասիկ վայ մի էանց, և վայք երկու գալոց են [4]: 12
[4] Յայ. 8.13. Եւ վեցերորդ հրեշտակն հարկանէր զփողն. և լուայ 13
ձայն 'ի չորից կենդանեացն՝ որ էին առաջի սեղանոյն Աստու-
ծոյ. • Զի ասէր ցհրեշտակն վեցերորդ՝ որ ունէր 14
զփողն. Լո՛յծ զչորս հրեշտակսն զկապեալս 'ի վերայ գետոյն
[5] Յայ. 16.12. եփրատայ [5]: • Եւ լուծան չորս հրեշտակքն՝ պատրաստեալք 15
'ի ժամ և յօր և յամիս և 'ի տարի, զի սպանցեն
զերրորդ մասն մարդկան: • Եւ համարք հեծելոց զօրաց 16
նոցա՝ բիւրք բիւրուց՝ և հազարք հազարաց՝ լուայ զթիւ-
[6] Սաղ. 67.18. նոցա [6]: • Եւ տեսի ձիս 'ի տեսլեանն, և հեծեալս 'ի նոսա՝ 17
Դան. 7.10. որք ունէին զրահս հրեղէնս, և յակինթս հրդեհեալս
Եզե. 38. 4. Յայ. 7. 4: ծծմբով. և գլուխք ձիոցն իբրև զգլուխս առիւծուց. և
[7] 1.Մնա.12.8. 'ի բերանոյ նոցա հուր ելանէր՝ և ծուխ և ծծումբ [7]: •
Եսա. 5.26. Եւ 'ի հարուածոցս յայսցանէ մեռաւ երրորդ մասն մարդկան 18
29. 'ի հրոյն և 'ի ծխոյն և 'ի ծծմբոյն, որ ելանէր 'ի բերանոյ
նոցա: • Զի իշխանութիւն 'ի բերանս է նոցա՝ և յագիս 19
նոցա, և ագիք նոցա նմանութիւն օձի. և ունէին գլուխս՝
[8] Հա՛ոց. 10. որով սատակէին զանիրաւս [8]: • Եւ այլք 'ի մարդկանէ 20
Եսա. 9.13. որ ոչ մեռան 'ի հարուածոցս յայսցանէ, ոչ ապաշխարեցին
Եփե. 4.14: [9] 2.Օրէ.31.29. և ոչ դարձան 'ի գործոց ձեռաց իւրեանց, յերկրպագութենէ
Ղևտ. 17. 7: դիւաց և կռոց, յոսկեղինաց և յարծաթեղինաց՝ և 'ի պղնձոյ
2.Օրէ.32.17. և 'ի քարէ և 'ի փայտէ, որք ոչ տեսանել կարեն՝ և ոչ
Սաղ.105.37: 1.Կոր.10.20. լսել և ոչ գնալ [9]. • Եւ ոչ ապաշխարեցին 'ի մարդասպա- 21
Սաղ. 113. նութենէ՝ և 'ի դեղատուութենէ, և 'ի պոռնկութենէ և
Իմաստ. Սող. Հա՛ոց. 4: 134.15. Դան. 5.23. 'ի գողութենէ իւրեանց [10]:

Գլուխ Տասներորդ:

[10] Յայ. 22.15. Եւ տեսի այլ հրեշտակ զօրաւոր՝ զի իջանէր յերկնից, 1
[11] Եզե. 1.28. և զգեցեալ էր ամպ՝ և ծիածան 'ի գլուխ նորա. և երեսք՝
Մատ. 17. 2. Յայ. 1.16. նորա իբրև զարեգակն, և ոտք նորա որպէս սիւն հրոյ [11]:
Յայ. 1.15. • Եւ ունէր 'ի ձեռին իւրում գրկոյկ մի բացեալ. և 2

եդ զոտն իւր զաջ ՚ի վերայ ծովու, և զձախն ՚ի վերայ ¹ Մատ. 28.18.
3 երկրի[1]: * Եւ աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ՝ գոչէաց իբրև
զառիւծ. և յորժամ աղաղակեաց՝ խօսեցան եօթն որոտմունք
4 յիւրեանց ձայնս[2]: * Եւ յորժամ խօսեցան եօթն որոտ- ² Յայ. 8. 5.
մունքն՝ կամէի գրել. և լուայ ձայն յերկնից՝ զի ասէր,
կնքեա զոր խօսեցան եօթն որոտմունքն՝ և մի՛ գրեր[3]: * ³ Դան. 8.26:
5 Եւ հրեշտակն զոր տեսի, որ եդ զոտն իւր ՚ի վերայ ծովու 12. 9.4.
և զմիւսն ՚ի ցամաքի, համբարձ զձեռն իւր զաջ յերկինս[4]. ⁴ Ել. 6. 8.
6 * Եւ երդուաւ ՚ի կենդանին յաւիտենից՝ որ հաստատեաց Դան. 12. 7.
զերկինս՝ և որ ՚ի նմա, և զերկիր և որ ՚ի նմա. զի ոչ
7 ևս կայ այլ ժամանակ[5]. * Այլ յաւուրս ձայնի եօթնե- ⁵ Դ.եզ. 9. 6.
րորդ հրեշտակին յորժամ հարցէ զփողն, կատարեսցի խորհուր- Յայ. 4.11: 14. 7.
դն Աստուծոյ՝ որ աւետարանեցաւ ՚ի ձեռն ծառայից իւրոց Դան. 12. 7.
8 մարգարէից[6]: * Եւ ձայնն՝ զոր լուայ յերկնից դարձեալ Յայ. 16.17.
խօսեցաւ ընդ իս՝ և ասէ. Երթ առ զգրկոյն՝ զոր ունի հրեշ- ⁶ Յայ. 11.15.
տակն բացեալ ՚ի ձեռին իւրում, և կայ ՚ի վերայ ծովու
9 և ցամաքի[7]: * Եւ ես երթեալ առ հրեշտակն՝ խնդրեցի ⁷ Չ.մոր. 4.
՚ի նմանէ. և ասէ ցիս, առ զդա՝ և կեր զգրոյն, և դառ-
նասցի յորովայն քո. այլ ՚ի բերան քո է քաղցր իբրև ըղ-
10 մեղր[8]: * Եւ առի զգրկոյն բացեալ ՚ի հրեշտակէն՝ և կլայ ⁸ Երե. 15.16.
զնա. և էր ՚ի բերան իմ որպէս մեղր. և յորժամ կերայ, Եզե. 2. 8: 3. 1. 2. 3.
11 դառնացաւ որովայն իմ[9]: * Եւ ասէ ցիս. հասանէ քեզ
դարձեալ մարգարէանալ ՚ի ժողովուրդս՝ և ՚ի հեթանոսս և ⁹ Եզե. 3. 3: 2.10.
՚ի լեզուս և ՚ի թագաւորս երկրի: ¹⁰ Եզե. 40. 3.

Զաք. 2. 1.

Գլուխ Մետասաներորդ:

Յայ. 21.15.
1 Եւ տուաւ ինձ եղէգն նման գաւազանի. և կայր Թուո. 23.18. ¹¹ Եզե. 40.17.
հրեշտակն՝ և ասէր ցիս. արի՛ և չափեա զտաճարն Աստուծոյ Ես. 20.
2 և զսեղանն՝ և զերկրպագուսն որ ՚ի նմա[10]: * Եւ զգաւիթն Սաղ. 78. 1.
որ արտաքոյ տաճարին՝ թող զնա՝ և մի՛ չափեր. զի տուեալ Ղու. 21.24.
է զնա հեթանոսաց. և զքաղաքն սուրբ կոխեսցեն ամիս Դան. 8.10. Յայ. 13. 5.
3 քառասուն և երկուս[11]: * Եւ տաց երկուց վկայից իմոց՝ և ¹² Յայ. 20. 4:
մարգարէասցին աւուրս հազար երկերիւր և վաթսուն՝ զգե- 19.10;12. 6.
4 ցեալ քուրձ[12]: * Սոքա են երկու ձիթենիքն՝ և երկու ¹³ Սաղ. 51. 8. Երե. 11.16.
5 ճրագք, որ կան առաջի Աստուծոյ երկրի[13]: * Եւ Զաք. 4. 3.
որք կամիցին վնասել նոցա, հուր ելցէ ՚ի բերանոյ նոցա՝ Ես. 11.14.

[1] 4.Թգ. 1.10. 12. և կերիցէ զթշնամիս նոցա. և որք կամիցին մեղանչել նոցա՝
Եր. 1.10: 5.14. այսպէս սատակեսցին[1]: • Սոքա ունին իշխանութիւն 6
փակել զերկինս՝ զի մի՛ տեղասցէ զաւուրս մարգարէու-
Եզ. 43. 3. թեան նոցա. և ունին իշխանութիւն 'ի վերայ ջուրց՝ դար-
Ով. 6. 5. ձուցանել զնոսա յարիւն, և հարկանել զերկիր յամենայն
Թու. 16.29: [2] 3.Թգ. 17. 1. հարուածս՝ քանիցս անգամ և կամիցին[2]: • Եւ յոր- 7
Յկ. 5.16.17. ժամ կատարեսցեն զամենայն աւուրս վկայութեան իւր-
Ելք. 7.19. եանց, յայնժամ գազանն որ ելանէ յանդնդոց՝ տացէ ընդ
[3] Ղկ. 13.32. Յայ. 13. 1. նոսա պատերազմ, և յաղթեսցէ նոցա և սպանցէ զնոսա[3]:
11: 17. 8: • Եւ դի նոցա անկեալ կայցէ 'ի մէջ հրապարակաց 8
9. 2. քաղաքին նոցա մեծի, որ անուանեալ կոչի ըստ հոգւոյն
Դան. 7.21. Զաք. 14. 2. սոդոմ և եգիպտոս. ուր և Տէրն նոցա խաչեցաւ[4]: •
[4] Յայ. 14. 8: Եւ տեսցեն զնոսա ամենայն ցեղք և ժողովուրդք՝ և ամե- 9
17.1.5: 18.10. նայն լեզուք և հեթանոսք, զի դի նոցա անկեալ կայցէ
Եբր. 13.12. Յայ. 18.24. զերիս աւուրս և կէս. և ոչ տացեն թաղել 'ի գերեզմանս
[5] Յայ. 17.15. զոսկերս նոցա[5]: • Եւ որ բնակեալ են յերկրի՝ ուրախ 10
Սղ. 78.2. 3. լիցին և խնդասցեն 'ի վերայ նոցա, մինչև ընծայս և պա-
[6] Յայ. 12.12: 13. 8. տարագս տանել միմեանց. վասն զի սոքա երկոքին մարգա-
Եզ. 9.19. րէքս չարչարեսցեն զբնակիչս երկրի[6]: • Եւ յետ երից 11
Նո. 22. աւուրց և կիսոյ՝ հոգի կենդանի Աստուծոյ մտցէ 'ի նոսա.
Յայ. 16.10. և յարիցեն կացցեն 'ի վերայ ոտից իւրեանց, և ահ և եր-
[7] Հռոմ. 9. Եզ. 37. 5. կիւղ մեծ անկաւ 'ի վերայ ամենեցուն՝ որ սպանէին զնոսա[7]:
9.Նո. 10.14. • Եւ լուայ զձայն մեծ՝ որ ասէր ցնոսա. վերացի՛ք 12
[8] Ես. 14.13. ելէ՛ք աստ. և վերացան ելին յերկինս ամպովք. և տեսին
Յայ. 12. 5. Ես. 60. 8. զնոսա թշնամիք իւրեանց[8]: • Եւ 'ի ժամուն յայնմիկ 13
Գործ. 1. 9: շարժումն մեծ եղև, և տասներորդ մասն քաղաքին ըն-
4.Թգ. 2. 1. կղմեցաւ, և մեռան 'ի շարժմանէն արք եօթն հազար.
Նո. 5. 7. [9] Յայ. 6.12: և յետ այնորիկ ահ մեծ եղև յամենեսեան, և փառս տային
16.19: 3. 4. Աստուծոյ երկնաւորի[9]: • Ահաւասիկ վայն երկրորդ 14
Յէ. 7.19. էանց, և վայն երրորդ գալոց է վաղվաղակի[10]:
Յայ 14. 7: 15. 4. Եւ յորժամ եօթներորդ հրեշտակն հարկանէր զփողն, 15
[10] Յայ. 8.13: եղև ձայն յերկինս՝ և ասէ. եղև թագաւորութիւն ամենայն
9.12: 15. 1. տիեզերաց Տեառն մերոյ՝ և Յիսուսի Քրիստոսի իւրոյ. և
[11] Յայ. 10. 7. Ես. 27.13. թագաւորեսցէ 'ի վերայ ամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից[11]:
Յայ. 16.17: • Եւ քսան և չորս երիցունքն՝ որ նստէին յաթոռս 16
19.6: 12.10. Դան. 2.44: 7.14. 18.27.

իւրեանց առաջի Աստուծոյ, անկանէին 'ի վերայ երեսաց
իւրեանց՝ և երկիրպագանէին Տեառն Աստուծոյ, և ասէին [1].
17 • Գոհանամք զքէն Տէր Աստուած ամենակալ, որ էն
և էս՝ և առեր զզօրութիւն քո մեծ, և թագաւորեցեր [2]:
18 • Եւ հեթանոսք բարկացան, և եկն բարկութիւն քո, և
ժամանակ մեռելոց՝ զի դատեսցին. և տաս վարձս ծառայից
քոց մարգարէից, և սրբոց երկիւղածաց անուան քոյ՝ փո-
քունց և մեծամեծաց, և ապականես զապականիչս երկրի [3]:
19 Եւ բացաւ տաճարն Աստուծոյ որ յերկինս, և երևե-
ցաւ տապանակն Աստուծոյ՝ 'ի տաճարն իւր. և եղեն փայ-
լատակմունք և ձայնք և որոտմունք և շարժումն, և կարկուտ
մեծամեծ [4]:

Գլուխ Երկոտասաներորդ:

1 Եւ նշան մեծ երևեցաւ յերկինս. կին մի արկեալ
զիւրև զարեգակն, և լուսին 'ի ներքոյ ոտից նորա. և
'ի վերայ գլխոյ նորա պսակ աստեղեայ յերկոտասանից: •
2 Եւ էր յղի. և ճչէր յերկնելն, և բազում վշտօք մերձ
3 էր 'ի ծնանել [5]: • Եւ երևեցաւ այլ նշան յերկինս՝ և
ահաւասիկ վիշապ մի մեծ հրեղէն, որոյ էին գլուխք եօթն
և եղջիւրք տասն. և 'ի վերայ գլխոյ նորա եօթն խոյրք [6]: •
4 Եւ տուտն նորա քարշէր զերրորդ մասն աստեղաց երկնից,
և արկ զնոսա յերկիր. և վիշապն կայր առաջի կնոջն
որ հանդերձեալ էր ծնանել, զի յորժամ ծնցի կինն զորդի
5 իւր՝ կլցէ զնա վիշապն [7]: • Եւ ծնաւ կինն արու՝ որ
հանդերձեալ է հովուել զամենայն հեթանոսս գաւազանաւ
երկաթեաւ. և յափշտակեցաւ որդի նորա առ Աստուած,
6 և առ աթոռ նորա [8]: • Եւ կինն փախեաւ յանապատ՝
ուր էր տեղի նմա պատրաստեալ յԱստուծոյ, զի կե-
րակրեսցի անդ աւուրս հազար երկերիւր և վաթսուն [9]:
7 Եւ եղև պատերազմ յերկինս, Միքայէլ և հրեշտակք
իւր կռուէին ընդ վիշապին. և վիշապն պատերազմէր
8 զօրօք իւրովք [10]: • Եւ ոչ կարացին կալ ընդդէմ, և
9 տեղի ոչ գտաւ նոցա յերկինս: • Եւ անկաւ վիշապն
մեծ՝ օձն առաջին, որ անուանեալ կոչի բէեղզեբուղ և
սատանայ, որ մոլորեցուց զամենայն տիեզերս երկրի. և

[1] Յայտ. 4. 4: 5.8: 19. 4.
[2] Յայտ. 1.4. 8: 4.8: 16. 5. Յայտ. 19. 6.
[3] Զաք. 2: 9. Դան. 7.9.10. Յայտ. 6.10: 19. 5: 13,10: 18. 6.
[4] Յայտ. 15.5. 8: 8.5: 16.18: 16.21.
[5] Եսա. 66. 7. Գաղ. 4.19.
[6] Յայտ. 17. 3. 9.10: 13. 1.
[7] Յայտ. 9.10 19: 17.12. Դան. 8.10. Զաք. 2. Ելք. 1.16.
[8] Սաղ. 2. 9. Յայտ. 2.27: 19.15.
[9] Զաք. 4. Յայտ. 11. 3.
[10] Դան. 10.13. 21: 12. 1. Զաք. 3. Յայտ. 20. 2.

հրեշտակք նորա ընդ նմա անկան[1]: • Եւ լուայ ձայն 10
մեծ յերկնից՝ որ ասէր. արդ եղև զօրութիւն և փրկութիւն
և արքայութիւն Աստուծոյ մերոյ, և իշխանութիւն
օծելոյ նորա. զի անկաւ չարախօսն եղբարց մերոց, որ չարա-
խօսէր զնոցանէ առաջի Աստուծոյ զտիւ և զգիշեր[2]: • Եւ 11
նոքա յաղթեցին նմա արեամբ գառինն, և բանիւ վկայու-
թեան նորա. և ոչ հաճեցան ընդ վիշապն մինչև 'ի մահ[3]: •
Վասն այսորիկ ուրախ լիցին երկինք՝ և ամենայն որ բնակեալ 12
են 'ի նմա: Վայ երկրի և ծովու՝ զի անկաւ բանսարկուն
առ ձեզ, որ ունի զցասումն բազում. և կացցէ առ սակաւ
մի ժամանակս[4]: • Եւ յորժամ ետես վիշապն թէ անկաւ 13
յերկիր, զհետ եղև կնոջն՝ որ ծնաւ զմանուկն արու[5]: • Եւ 14
տուաւ կնոջն երկու թևք արծուոյ մեծի՝ զի թռիցէ յանա-
պատ 'ի տեղի իւր. ուր կերակրէր անդ ժամանակ և ժամանակս
և կէս ժամանակի՝ յերեսաց օձին[6]: • Եւ եհեղ օձն 'ի բե- 15
րանոյ իւրմէ զհետ կնոջն ջուր՝ զի ընկղմեսցէ զնա[7]: • Եւ 16
օգնեաց երկիր կնոջն, և եբաց երկիր զբերան իւր և եկուլ
զջուրն՝ զոր եհեղ վիշապն 'ի բերանոյ իւրմէ: • Եւ 17
ցասեաւ վիշապն ընդ կնոջն, և գնաց պատերազմել ընդ այլ
զաւակս նորա՝ որք պահէին զպատուիրանս Աստուծոյ, և
ունէին զվկայութիւնն Յիսուսի[8]: • Եւ եկաց 'ի վերայ 18
աւազոյ ծովու:

Գլուխ Երեքտասաներորդ:

Եւ տեսի զի ելանէր 'ի ծովէն գազան, և ունէր 1
գլուխս եօթն՝ և եղջիւրս տասն, և վերայ եղջերաց նորա
տասն խոյր, և 'ի վերայ գլխոյ նորա անուն հայհոյութեան[9]:
• Եւ գազանն զոր տեսի՝ նման ընձու, և ոտք նորա 2
իբրև զարջու, և բերան նորա որպէս զառիւծու. և ետ
նմա վիշապն զզօրութիւն իւր՝ և զաթոռ իւր և զիշխանու-
թիւն մեծ[10]: • Եւ մի 'ի գլխոց նորա վիրաւոր- 3
եալ էր 'ի մահ. և վէր մահուան նորա ողջանայր: Եւ զար-
մացաւ ամենայն երկիր ընդ գազանն, զի ետ նմա վիշապն
զթագաւորութիւն իւր[11]: • Եւ երկիրպագին վիշա- 4
պին՝ որ ետ զիշխանութիւն գազանին, և ասէին. ո՞վ
իցէ նման գազանիս. կամ ո՞վ կարիցէ պատերազմել ընդ

[1] Ղու. 10.18. Յօհ. 12.31. Ծն. 3.1. 4. Յայ. 20. 2. 3: 9. 1.
[2] Յայ. 11.15: 19. 1. Եփ. 1. 9: 2. 5. Դան. 3. 1.
[3] Հռո. 6.33. 34.37:16.20. Ղու. 14.26.
[4] Սաղ. 95.11. Եսա. 49.13. Յայ. 16.20: 8.13: 11.10: 10. 6.
[5] Հռոմ. 5.
[6] Ելք. 19. 4. Հռոմ. 6. Յայ. 17. 3. Դան. 7.25: 12. 7.
[7] Եսա. 59.19
[8] Ծն. 3.15. Յայ. 11. 7: 13.7: 14.12: 1.Կոր. 2. 1: 1.Յոհ. 5.10. Յայ.1.2. 9: 6.9: 20. 4.
[9] Դան.7.2. 7. Յայ. 12. 3: 17.3. 9.12;
[10] Դան. 7. 6: 7.5: 7. 4 Յայ. 12. 9: 16.10:12. 4.
[11] Հռոմ. 12: 14. Յայ. 17. 8

5 դա [1]: ● Եւ տուաւ նմա բերան խօսել զմեծամեծս ,
և զհայհոյութիւն․ և տուաւ նմա իշխանութիւն զամիսս
6 քառասուն և երկու [2]: ● Եւ եբաց զբերան իւր հայհոյու-
թեամբ առ Աստուած , և հայհոյեաց զանուն նորա՝ և
7 զխորանն նորա , և զերկնայինն խորանն [3]: ● Եւ տուաւ
նմա իշխանութիւն առնել պատերազմ ընդ սուրբս՝ և
յաղթել նոցա․ և տուաւ նմա իշխանութիւն ՚ի վերայ
8 ամենայն ազգաց և լեզուաց և ժողովրդոց [4]: ● Զի
երկրպագեսցեն նմա ամենայն որ բնակեալ են ընդ երեսս
երկրի․ որոց ոչ են գրեալ անուանք նոցա ՚ի դպրութիւն
9 կենաց գառինն զենլոյ իսկզբանէ աշխարհի [5]: ● Ոյք
10 ունին ականջս լսելոյ՝ լուիցեն [6]: ● Զի են ոմանք՝ որք
՚ի գերութեան վարեսցին , և են ոմանք՝ որ սրով մեռցին ,
և են ոմանք՝ որ անձամբ զանձինս սպանանեն․ աստ է համբե-
րութիւն և հաւատ սրբոց [7]:
11 Եւ տեսի այլ գազան՝ զի ելանէր յերկրէ , և ունէր
եղջիւրս երկու նման գառինն․ և խօսէր իբրև զվիշապն [8]:
12 ● Եւ զիշխանութիւն զամենայն զառաջնոյ գազանին
գործէր առաջի նորա․ և առնէր զերկիր և զամենայն բնա-
կիչս նորա՝ զի երկիրպագանիցեն գազանին առաջնոյ՝ մինչև
13 ողջացի վէր մահու նորա [9]: ● Եւ առնէր նշանս բազումս ,
և տայր հրոյ իջանել յերկնից յերկիր՝ առաջի մարդկան [10]:
14 ● Եւ մոլորեցուցանէր զորս բնակեալ են յերկիր՝ նշանօքն
որ տուեալ են ՚ի ձեռս նորա՝ առնել առաջի գազանին :
ասեն ցնա բնակիչք երկրի․ արա՛ զպատկեր գազանին , որ
՚ի վիրաց սրոյն եկեաց [11]:
15 Եւ տուաւ նմա իշխանութիւն , զի տացէ հոգի
պատկերի գազանին , և զի խօսեսցի պատկերն․ և երկիրպագ-
ցեն նմա ամենայն բնակիչք երկրի․ և որ ոչ պագցէ երկիր
16 պատկերի գազանին , սպանցէ զնա [12]: ● Եւ արասցէ
զամենայն՝ փոքունս և զմեծամեծս և զմեծատունս և զաղատս
և զաղքատս և զծառայս , զի տացէ նոցա դրոշմ յաջու
17 ձեռին՝ և ՚ի վերայ ճակատու նոցա [13]: ● Եւ ոչ ոք
կարասցէ գնել և վաճառել՝ եթէ ոչ ունիցի զդրոշմ գրոյն՝
18 և զանուն գազանին և զթիւ անուան նորա [14]: ● Աստ
է իմաստութիւն․ որ ունի միտս՝ համարեսցի զթիւ գազանին :

[1] Յայ. 16.18.
[2] Դան. 7.8.11. 25: 11.36. Յայ. 11. 2: 12. 6.
[3] Յհ. 1.14. Կղ. 2. 9.
[4] Դան. 7.21. Յայ. 11. 7: 12.17: 11.18: 17.15.
[5] Ելք. 32.32. Դան. 12. 1. Փիլ. 4. 3. Յայ. 3.5:20. 12.15:21.27: 17. 8.
[6] Յայ. 2. 7.
[7] Ես. 33. 1. Ծն. 9. 6. Մտթ. 26.52. Յայ. 14.12.
[8] Յայ. 11. 7.
[9] Հմր. 3:
[10] 2. Օրէ. 13. 1. 2. 3. Մտթ. 24. 24: 2. Թես. 2. 9. Յայ. 16. 14: 3. Թագ. 18. 38: 4. Թագ. 1. 10. 12.
[11] Յայ. 12. 9: 19. 20: 2. Թես. 2. 9. 10: 4. Թագ. 20. 7.
[12] Յայ. 16. 2: 19. 20: 20. 4.
[13] Յայ. 14. 9: 19. 20: 20. 4.
[14] 14. 11: 15. 2.

թիւ եղեալ մարդոյ, եւ թիւ անուան նորա է այս. վեց
հարիւր վաթսուն եւ վեց[1]։

Գլուխ Չորեքտասներորդ։

Եւ տեսի՝ եւ ահա գառն կայր ՚ի վերայ լերինն Սիովնի. 1
եւ ընդ նմա հարիւր քառասուն եւ չորս հազարք, որ ունէին
զանուն նորա՝ եւ անուն հօր նորա գրեալ ՚ի վերայ ճակա-
տուց նոցա[2]։ • Եւ լուայ ձայն յերկնից՝ որպէս զձայն 2
ջուրց բազմաց՝ եւ ձայն որոտման մեծի. եւ լուայ իբրեւ
զձայն զքնարահարաց, զի հարկանէին զքնարս իւրեանց[3]։
• Եւ երգէին զերգս նորս առաջի աթոռոյն՝ եւ առաջի 3
չորից կենդանեացն՝ եւ առաջի երիցանցն. եւ ոչ ոք կարէ
գիտել զերգս նոցա՝ բայց միայն հարիւր քառասուն եւ
չորս հազարքն, որք ազատեալ են յերկրէ[4]։ • Սոքա 4
են՝ որք ընդ կանանս ոչ խառնակեցան, եւ են կուսանք. սոքա
զկնի երթան գառինն՝ ուր եւ երթիցէ. սոքա ընտրեցան
՚ի մարդկանէ առաջի Աստուծոյ եւ գառինն[5]։ • Եւ 5
՚ի բերան նոցա ոչ գտաւ սուտ զի անբիծք են[6]։

Եւ տեսի այլ հրեշտակ թռուցեալ ՚ի մէջ երկնից. եւ 6
ունէր աւետիս յաւիտենական՝ աւետարանել ամենայն ազգաց
եւ լեզուաց՝ որ բնակեալ են յերկրի[7]։ • Եւ ասէր ՚ի ձայն 7
մեծ. երկերուք յԱստուծոյ՝ եւ տուք փառս նմա, զի
եկն ժամ դատաստանի նորա. եւ երկիր պագէք արարչին
երկնի եւ երկրի եւ ծովու եւ աղբերաց ջուրց[8]։ • Եւ 8
այլ հրեշտակ երկրորդ գայր զհետ նորա եւ ասէր. անկաւ,
անկաւ բաբելոն մեծն՝ ՚ի գինւոյ արբեցութենէ՝ ՚ի ցաս-
մանէ՝ ՚ի պոռնկութենէ իւրմէ՝ որ արբեցոյց զամենայն
հեթանոս[9]։ • Եւ այլ հրեշտակ երրորդ գայր զհետ 9
նոցա՝ եւ ՚ի ձայն մեծ ասէր. ով ոք երկրպագեաց գազանին
եւ պատկերի նորա՝ եւ կալ զդրոշմ նշանի նորա առ ՚ի ճա-
կատ իւր՝ եւ կամ ՚ի վերայ աջու ձեռին իւրոյ[10], • Այն- 10
պիսին արբցէ ՚ի բաժակէ ցասմանն Աստուծոյ՝ արկելոյ
յանապակէ բարկութեան բաժակին. եւ տանջեսցի հրով եւ
ծծմբով առաջի Աստուծոյ եւ գառինն[11]։ • Եւ ծուխ 11
նոցա ելցէ յաւիտեանս յաւիտենից. եւ ոչ ունին հանգիստ՝

[1] Յայտ. 17. 9: 15.2: 21.17.
[2] Յայտ. 5. 5: 7. 4: 7. 3: 13.16.
[3] Յայտ. 1,15: 19. 6:5. 8.
[4] Յայտ. 5. 9: 15. 3. Հռոմ. 1:
[5] 2.Կոր.11. 2. Յայտ. 3. 4: 7.15. 17:17. 14: 5. 9. Յակ. 1.18.
[6] Սաղ. 31. 2. Սոփ. 3.13. Եփե. 5.27. Յուդայի.24
[7] Մր. 13.10. Յայտ. 8.13. Եփե.3.9.10. 11. Տիտ. 1. 2. Յայտ. 13. 7.
[8] Յայտ. 11.18: 15. 4. Նէե. 9. 6. Սաղ.32. 6: 123.8:145.6. Գործ. 14.15: 17.24.
[9] Ես. 21. 9. Երմ. 51. 8. Յայտ. 18.2. Երմ. 51. 7. Յայտ. 11. 8: 16.19:17. 2. 5: 18.3.10. 18. [illegible].21:19. 2.
[10] Յայտ. 13.14. 15.16.
[11] Սաղ. 74. 8. Ես. 51.17. Երմ. 25.15. Յայտ.18. 6: 16.19:20.10: 19.20.

որք երկրպագեն գազանին 'ի տուէ և 'ի գիշերի · և որք
երկիրպագեն պատկերին, և առին զդրոշմ և զանուն նորա [1]:
12 • Եւ համբերութիւն սրբոցն աստ է. այս՝ որք պահեն
13 զպատուիրանս Աստուծոյ, և զհաւատս Յիսուսի [2]: • Եւ
լուայ ձայն յերկնից՝ որ ասէր ցիս. գրեա, երանի մեռե-
լոցն՝ որք 'ի Տէր ննջեցին. այժմիկ վաղվաղակի զայս ասէ
հոգին, քանզի հանգեան յաշխատութենէ իւրեանց. բայց
միայն գործք իւրեանց չոգան զհետ նոցա [3]:
14 Եւ տեսի և ահա ամպ սպիտակ, և 'ի վերայ ամպոյն
նստէր նման որդւոյ մարդոյ, և 'ի գլուխ իւր պսակ ոսկի,
15 և 'ի ձեռին իւրում ունէր գերանդի սրեալ [4]: • Եւ
այլ հրեշտակ ելանէր յերկնից, աղաղակէր 'ի ձայն մեծ՝ և
ասէր. որ նստիդ 'ի վերայ ամպոյդ՝ առաքեա զգերանդիդ
քո՝ և հնձեա, զի եկն ժամանակ հնձոյ, և հասեալ են
16 հունձք երկրի [5]: • Եւ արկ՝ որ նստէր 'ի վերայ ամ-
պոյն՝ զգերանդին իւր յերկիր, և հնձէր զամենայն բնա-
17 կիչս երկրի: • Եւ այլ հրեշտակ ելանէր 'ի տաճարէն՝
18 որ յերկինս, և ունէր և սա գերանդի սրեալ: • Եւ
այլ հրեշտակ ելանէր 'ի սեղանոյն՝ որ ունէր իշխանութիւն
'ի վերայ հրոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ առ հրեշտակն՝
որ ունէր զգերանդին սրեալ՝ և ասէր. կթեա զողկոյզս այգ-
19 ւոյ երկրէ, զի հասեալ է խաղողդ 'ի դմա [6]: • Եւ
արկ հրեշտակն զգերանդի իւր յերկիր, և կթէր զխաղող
20 նորա, և արկանէր 'ի հնձանն Աստուծոյ 'ի մեծ [7]: • Եւ
կոխեցաւ հնձանն արտաքոյ քաղաքին, և ելանէր 'ի հնձանէն
արիւն մինչև 'ի սանձս ձիոյն. և երկայնութիւն նորա հազար
և վեց հարիւր ասպարեզ [8]:

Գլուխ հնգետասաներորդ:

1 Եւ տեսի այլ նշան յերկինս մեծ և սքանչելի.
հրեշտակս եօթն՝ որք ունէին եօթն վէրս զկնի. զի նոքօք
2 կատարէր բարկութիւն Աստուծոյ [9]: • Եւ տեսի որպէս
ծով ապակեղէն խառնեալ հրով. և որք յաղթեցին գա-
զանին՝ և թուոյ անուան նորա՝ և պատկերի նորա՝ և դրոշմի
նորա, նոքա կային 'ի վերայ ծովուն ապակեղինի. և ու-
3 նէին զքնարս Աստուծոյ [10]: • Եւ երգէին զերգս Մովսէսի

[1] Ես. 45.10 Յայ. 19. 3.
[2] Յայ. 13.10: 12.17.
[3] Ժող. 4.1. 2. Յայ. 20. 6: 1.Կոր.15.18: 1.Թես.4.16: 2.Թես.1. 7. Եբր. 4.9.10. Յայ. 6.11.
[4] Եզե. 1.26. Դան. 7.13. Յայ. 1.13: 6. 2.
[5] Յայ. 16.17. Յովէլ.3.13. Մատ.13.39. Երե. 51.33. Յայ. 13.12.
[6] Յայ. 16. 8. Յով. 3.13.
[7] Յայ. 19.15.
[8] Ծնն. 49.11: 2.Օրէ.32.14. Ես. 63. 3. Ողբ. 1.15. Յայ. 11. 8. Եբր. 13.12. Յայ. 19.14.
[9] Յայ.12.1. 3: 16.1: 21. 9: 14.10:
[10] Յայ. 4. 6: 21.18. Մատ. 3.11. Յայ. 13.15. 16.17: 5.8: 14. 2.

առաջի Աստուծոյ, և զերգս գառինն՝ ասելով. Թէ մեծամեծ
և սքանչելի են գործք քո՝ Տէր Աստուած ամենակալ,
արդար՝ և ճշմարիտ են ճանապարհք քո, Թագաւոր ամենայն
հեթանոսաց[1]: • Եւ ո՞վ ոք ոչ երկիցէ և փառաւորեսցէ 4
զսուրբ անուն քո. զի դու միայն սուրբ, և արժանի երկրպա-
գելոյ. զի ամենայն հեթանոսք եկեսցեն և երկիր պագցեն
առաջի քո Տէր՝ յորժամ արդարութիւն քո յայտնեսցի[2]:
Եւ յետ այսորիկ տեսի՝ և բացաւ տաճարն խորանին վկայ- 5
ութեան՝ որ էր 'ի յերկինս[3]: • Եւ ելանէին եօթն հրեշ- 6
տակք որք ունէին եօթն հարուածս, և զգեցեալ էին
'ի տաճարին կտաւս մաքուրս՝ և պայծառս. և գօտեւորեալ
էին առ ստեամբք իւրեանց գօտիս ոսկեղէնս[4]: • Եւ 7
'ի չորից կենդանեացն տուաւ եօթն հրեշտակացն՝ եօթն
սկաւառակս լի ցասմամբն Աստուծոյ կենդանւոյն յաւիտեանս
յաւիտենից[5]: • Եւ լցաւ տաճարն ծխով փառացն 8
Աստուծոյ՝ և զօրութեան նորա. և ոչ ոք կարէր մտանել
'ի տաճարն՝ մինչև կատարեսցին եօթն հարուածքն յեօթն
հրեշտակացն[6]:

Գլուխ Վեշտասներորդ:

Եւ լուայ ձայն մեծ 'ի տաճարէն՝ զի ասէր ցեօթն 1
հրեշտակսն. երթայք հեղէք զեօթն սկաւառակդ ցասմանն
Աստուծոյ յերկիր[7]:
Եւ գնաց առաջին հրեշտակն՝ և եհեղ զսկաւառակ իւր 2
յերկիր. և եղև հարուածք չարաչար 'ի վերայ մարդկան, որ
ունէին զդրոշմ գազանին, և երկիր պագին պատկերի նորա[8]:
Եւ երկրորդ հրեշտակն եհեղ զսկաւառակ իւր 'ի ծով, 3
և դարձան ջուրքն յարիւն մեռեալ. և ամենայն շունչ
կենդանի որ էր 'ի ծովու՝ սատակեցաւ[9]:
Եւ երրորդ հրեշտակն եհեղ զսկաւառակ իւր 'ի գետս՝ 4
և յաղբերս ջուրց, և եղև արիւն[10]: • Եւ լուայ 'ի հրեշ- 5
տակէն՝ զի ասէր. արդար է՝ որ էնն և է, և սուրբ
'ի գործս իւր՝ զի այսպէս դատեցաւ[11]. • Վասն զի 6
զարիւն սրբոց՝ և զարիւն մարգարէից հեղին ամպարիշտք.
վասն այնորիկ արիւն ետ ըմպել նոցա ըստ արժանւոյն[12]:

[1] Ել. 15. 1: 2.Օրէ.31.30. Յայ. 14. 3: 2.Օրէ.32. 4. Սաղ. 110 2: 138.14. Սաղ.144.17. Սփ. 14. 9. Յայ. 16. 7.
[2] Եզ 15.14, 15.16. Եբր. 10. 7. Ես. 66.22.
[3] Յայ. 11.19. Թուո. 1.50.
[4] Ղևտ. 1. Ել.28.6.8. Եզ. 44.17. 18. Յայ. 1.13.
[5] Յայ. 4. 6: 1.Թես.1. 9. Յայ. 4. 9: 10. 6.
[6] Ել. 40.34: 3.Թագ. 8.10: 2.Մնա.5.14. Ես. 6. 4: 2.Թես.1. 9.
[7] Յայ. 15. 1: 14.10:15. 7.
[8] Յայ. 8. 7. Ել. 9. 9. 10.11. Յայ. 13.16. 17: 13.14.
[9] Յայ. 8. 8. Ել.7.17.20. Յայ. 8. 9.
[10] Յայ. 8.10. Ել. 7.20.
[11] Յայ. 15. 3: 1.4. 8: 11.17.
[12] Մատ. 23.34. Ես. 35. Յայ. 13.15: 11.18: 18.20. Ես. 49.26.

7 • Եւ լուայ ՚ի սեղանոյ անտի զի ասէր. այո՛ Տէր Աստուած
ամենակալ, արդար և ճշմարիտ են դատաստանք քո [1]:
8 Եւ չորրորդ հրեշտակն եհեղ ՚ի սկաւառակէ իւրմէ ՚ի վերայ
9 արեգական [2]: • Եւ տուաւ նմա խորշակահար առնել
զմարդիկ հրով. և տապացան մարդիկ ՚ի տապ մեծ, և հայ-
հոյեցին զԱստուած՝ որ ունի իշխանութիւն ՚ի վերայ հարուա-
ծոցս այսոցիկ. և ոչ ապաշխարեցին ՚ի փառս Աստուծոյ [3]:
10 Եւ հինգերորդ հրեշտակն եհեղ ՚ի սկաւառակէ իւրմէ
՚ի վերայ աթոռոյ գազանին, և եղև թագաւորութիւն նորա
խաւարեալ. և ծամէին զլեզուս իւրեանց յախտէ ցաւոյն [4],
11 • Եւ հայհոյեցին զԱստուած երկնից ՚ի ցաւոց իւրեանց՝
և յախտէ դառնութեանն, և ոչ ապաշխարեցին ՚ի գոր-
ծոց իւրեանց [5]:
12 Եւ վեցերորդ հրեշտակն եհեղ ՚ի սկաւառակէ իւրմէ ՚ի վերայ
գետոյն մեծի եփրատայ, և ցամաքեցան ջուրք նորա՝ զի
պատրաստեսցի ճանապարհ թագաւորի ելից արևու [6]: •
13 Եւ տեսի՝ զի ելանէր ՚ի բերանոյ վիշապին՝ և ՚ի բերանոյ
գազանին՝ և ՚ի բերանոյ սուտ մարգարէին ոգիք երեք անսուրբք
14 իբրև զգորտ [7]: • Քանզի նոքա էին ոգիք դիւականք, որք
առնէին զնշանս և երթային առ թագաւորս ամենայն երկրի՝
ժողովել զնոսա ՚ի պատերազմ, յօրն մեծ Տեառն ամենակալի.
15 քանզի այսպէս ասաց Տէր [8]. • Ահա գամ իբրև զգող,
երանի որ իցեն արթունք, և պահեսցեն զհանդերձս իւրեանց.
զի մի՛ մերկ շրջեսցին, և երևեսցին ամօթանք իւրեանց [9]:
16 • Եւ ժողովեսցին զնոսա ՚ի տեղի մի, որ կոչի եբրայեցերէն՝
արմագեդոն [10]:
17 Եւ եօթներորդ հրեշտակն եհեղ ՚ի սկաւառակէ իւրմէ
՚ի վերայ օդոյ. և ել ձայն մեծ յերկնից՝ և յաթոռոյն՝
18 ասելով. եղև [11]: • Եւ եղեն փայլատակմունք և ձայնք
և որոտմունք. և եղև շարժումն մեծ՝ որպիսի չէր եղեալ
իսկզբանէ՝ յորմէ հետէ եղև մարդ ՚ի վերայ երկրի՝ այն-
19 պիսի շարժումն մեծ [12]: • Եւ եղև քաղաքն մեծ յերիս
մասն, և քաղաքք ազգացն անկան. և բաբելոն մեծ յիշեցաւ
առաջի Աստուծոյ, տալ նմա զբաժակն գինւոյ ցասման
20 բարկութեան նորա [13]: • Եւ ամենայն կղզիք փախեան,

[1] Յայ. 15. 3: 13.10: 14.10: 19. 2.
[2] Յայ. 8.12: 9.17. 18: 14.18.
[3] Հմր. 11:21. Դան. 5.22. 23. Յայ. 9.20: 11.13: 14. 7.
[4] Յայ. 13. 2: 9.2: 11.10.
[5] Հմր. 9: 21: 2: 9.
[6] Յայ. 9.14. Երե. 50.38: 51.36. Ես. 41. 2. 25:
[7] 1.Յով. 4. 1. 2.Ել. 3. Յայ. 12.3. 9: 19.20: 20.10:
[8] 1.Տիմ. 4. 1. Յով. 3.15: 2.Թես. 2. 9. Յայ. 13.13. 14: 19.20. Ղկ. 2. 1. Յայ. 17.14: 19.19: 20. 8.
[9] Մտթ. 24.43: 1.Թես. 5. 2: 2.Պետ. 3.10: Յայ. 3. 3: 2.Կոր. 5. 3. Յայ. 3.4.18.
[10] Յայ. 19.19.
[11] Յայ. 21. 6.
[12] Յայ. 4. 5: 8.5: 11.19: Յայ. 11 13. Դան. 12.
[13] Յայ. 14. 8: 17.18. Յայ. 16.5. Ես. 51.17.23. Երե. 25.15.16. Յայ. 14.10.

և լերինք 'ի միջոյ բարձան [1]: • Եւ կարկուտ մեծ իբրև 21
կշիռ տաղանդոյ միոյ իջանէր յերկնից 'ի վերայ մարդկան ·
և հայհոյեցին մարդիկ զԱստուած յերկինս՝ վասն հարուածոյ
կարկտին, զի մեծ էր հարուածն և սաստիկ [2]:

Գլուխ Եօթնևտասներորդ:

Եւ եկն մի 'ի յեօթն հրեշտակացն՝ որք ունէին զեօթն 1
սկաւառակսն · խօսեցաւ ընդ իս՝ և ասէ. Եկ այսր և ցուցից
քեզ զդատաստանս մեծ պոռնկին՝ որ նստի 'ի վերայ ջուրց
բազմաց [3]: • Ընդ որում պոռնկեցան թագաւորք երկրի՝ 2
և արբեցան բնակիչք երկրի 'ի գինւոյ արբեցութեան պոռն-
կութեան նորա [4]: • Եւ առ տարաւ զիս յանապատ 3
հոգւովն · և տեսի կին մի՝ զի նստէր 'ի վերայ կարմիր
գազանի, և լի էր անուամբ հայհոյութեան · և գազանն
զոր տեսի՝ ունէր գլուխս եօթն և եղջիւրս տասն [5]: •
Եւ կինն զգեցեալ էր ծիրանիս և կարմիրս, և զարդարեալ 4
ոսկւով և մարգարտով և ականբք պատուականօք, ունելով
բաժակ ոսկի 'ի ձեռին իւրում, և լի էր գարշելի և անմա-
քուր պոռնկութեամբ [6]: • Եւ 'ի ճակատն նորա գրեալ 5
անուն՝ խորհրդով · մեծն բաբելոն՝ մայր պոռնկաց և գար-
շելեաց երկրի [7]: • Եւ տեսի զկինն արբեցեալ յարենէ 6
սրբոց՝ և յարենէ ամենայն վկայիցն · և զարմացայ՝ տեսեալ
զնա՝ զարմացումն մեծ [8]: • Եւ ասէ ցիս հրեշտակն · 7
ընդէ՞ր զարմացար, ես ասացից քեզ զխորհուրդս կնոջն,
և զգազանին որ բարձեալ ունի զնա · որ ունի զեօթն
գլուխն՝ և զտասն եղջիւր: • Եւ գազանդ զոր տեսեր 8
որ էր, և չէր, և հանդերձեալ է ելանել 'ի դժոխոց՝ և
'ի կորուստ երթալ · և զարմասցին ամենեքեան՝ որ բնակեալ
են 'ի վերայ երկրի · որոց ոչ էր գրեալ անուանք նոցա 'ի գիր
կենաց իսկզբանէ աշխարհի · զոր տեսանէին զգազանն, զի
էր՝ և չէ, և մերձ է [9]: • Աստ է իմաստութիւն՝ որ 9
ունի միտս: և եօթն գլուխն՝ եօթն լերինք են, ուր կինն
նստեալ էր 'ի վերայ նոցա · և նոքին թագաւորք են եօթն ·
և թագաւորք եօթն գոլով [10], • Հինգն անկան, և մին 10
եկաց, և միւսն ոչ է եկեալ · և յորժամ գայ՝ սակաւիկ մի
ժամանակ ունի: • Եւ գազանն՝ որ էր՝ և չէ և նա 11

[1] Յայտ. 6.14.
[2] Յայտ. 11.19. Ջամբ. 9:11. Ելք. 9.23. 24. Ես. 25.
[3] Յայտ. 21. 9: 16.19: 18.16. 17.19. Նէէ. 3. 4. Յայտ. 19. 2. Երե. 51.13. Ջամբ. 15.
[4] Յայտ. 18. 3. Երե 51. 7. Յայտ. 14. 8: 18. 3.
[5] Յայտ. 12.6.14: 12.3: 13. 1. Ջամբ. 9:12.
[6] Յայտ. 18.12. Ես. 16. Դան. 11.38. Երե. 51. 7. Յայտ. 18. 6. Յայտ. 14. 6:
[7] 2. Թես. 2. 7. Յայտ. 11. 6: 14.8: 16.19: 18.2. 10.21. 18.9: 19. 2.
[8] Յայտ. 18.24: 13.15: 16. 6: 6.9.10: 12.11.
[9] Յայտ. 11.7: 13. 1: 13.10. Ջամբ. 11. Յայտ. 13.3. 8.
[10] Յայտ. 13.18: 13. 1.

ութերորդ է. և է յեօթանց անտի, և 'ի կորուստ եր-
12 թալոց է[1]: • Եւ տասն եղջիւրն՝ զոր տեսեր՝ տասն
թագաւորք են. որոց չև և'ս է առեալ զթագաւորու-
թիւն, այլ առնուն՝ և կան իշխանք 'ի մի ժամ. և առ-
13 նուն նոքա զիշխանութիւն ընդ գազանին[2]: • Սոքա
մի կամս ունին, և զզօրութիւն և զիշխանութիւն գազանին
14 տան: • Եւ ընդ գառինն պատերազմին. և գառնն
յաղթէ նոցա: զի Տէր է նոցա, և թագաւոր թագաւորաց.
և որք ընդ նմա՝ կոչեցեալք են, ընտրեալք՝ և հաւատա-
15 ցեալք[3]: • Եւ ասաց ցիս. և զջուրն զոր տեսեր՝ ուր
նստէր պոռնիկն, ժողովուրդք են, և բազմութիւնք և
16 ազգք և լեզուք[4]: • Եւ տասն եղջիւրքն՝ զոր տեսեր
գազանին, նոքա ատեցեն զպոռնիկն՝ և աւերեցեն զնա, և
17 զմարմին նորա կերիցեն՝ և այրեսցեն զնա հրով[5]: • Քանզի
Աստուած ետ 'ի սիրտ նոցա առ 'ի լինել նոցա մի կամս, և
տալ զթագաւորութիւն գազանին՝ մինչև կատարեսցի բանն
18 Աստուծոյ[6]: • Եւ կինն զոր տեսեր՝ է քաղաքն մեծ, որ
ունի զթագաւորութիւն 'ի վերայ թագաւորութեանց երկրի[7]:

Գլուխ Ութնուտասներորդ:

1 Եւ յետ այսորիկ տեսի այլ հրեշտակ իջեալ յերկնից՝
որ ունէր իշխանութիւն մեծ, և երկիր լուսաւորեցաւ
2 'ի փառաց նորա[8]: • Եւ աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ՝ ասելով.
անկաւ բաբելոն մեծն, որ եղեալ էր բնակութիւն դիւաց՝
և արգել ամենայն այսոց պղծոց, և բանտ պահպանութեան
3 ամենայն ոգւոց անօրինից՝ և ատեցելոց[9]: • Վասն զի
'ի բարկութենէ գինւոյ պոռնկութեան նորա արբին ամենայն
ազգք և թագաւորք երկրի՝ որ ընդ նմա պոռնկեցան. և
վաճառականք երկրի 'ի նորա զօրութեանն յորանալոյ մեծա-
4 ցան[10]: • Եւ լուայ ձայն յերկնից՝ զի ասէր. ելէք 'ի միջոյ
դորա ժողովուրդ իմ, զի մի' հաղորդ լինիցիք մեղաց դորա,
5 և մի' զհարուածս դորա ընդունիցիք[11]. • Զի հասին
կցեալ մեղք դոյա մինչև յերկինս. և յիշեաց Աստուած
6 զամբարշտութիւնս դորա[12]: • Եւ հատուցանէ զմա՝

[1] Հաւր. 8. [2] Դան. 7.20. Զաք. 1.18. Եւ. 19.21. Յայտ. 13.1. [3] Յայտ. 16.14: 19.19: 2.Օրէ.10.17: 1.Տիմ. 6.15. Յայտ. 19.16. Երե. 50.44. Եւ. 45. Յայտ. 14.4. [4] Եսա. 8.7. Հաւր. 1. Յայտ. 13.7. [5] Երե. 50.41. Եւ. 42. Յայտ. 16.12. Եզե. 16.37. 38—44. Յայտ. 18.16: 18.8: [6] 2.Թես.2.11. Յայտ. 10.7. [7] Յայտ. 16.19: 12.4. [8] Յայտ. 17.1. Եզե. 43.2. [9] Եսա. 13.19: 21.9. Երե. 51.8. Յայտ. 14.8. Եսա. 13.21: 21.8: 34.14. Երե. 50.39: 51.37. Եսա. 14.23: 34.11. Մար.5.2.3. [10] Յայտ. 14.8: 17.2. Հաւր. 11: 15. Եսա. 47.15.

[11] Եսա. 48.20: 52.11: Երե.50.8: 51.6.45: 2.Կոր. 6.17. [12] Ծնն. 18.20.21. Երե.51.9. Յոն. 1.2. Յայտ. 16.19.

որպէս և հատոյցն մեզ, և տացէ դա երկպատիկ ըստ գործոց
իւրոց · և զբաժակն որով խառնեացն՝ խառնեցէք դմա կրկին [1]:
* Եւ որչափ փառաւորեաց զինքն և խայտաց, այնչափ 7
հատուցէք դմա սուգ · զի 'ի սրտի իւրում ասէր՝ Թէ
յամենայն ժամ նստայց ես թագուհի՝ և այրի ոչ ևս եղէց [2]:
* Վասն այնորիկ 'ի միում աւուր եկեսցեն 'ի վերայ դորա 8
հարուածք՝ մահ և սուգ և սով, և 'ի հուր այրեսցի · զի
հզօր է Տէր Աստուած՝ որ դատեցաւն զդա [3]: * Եւ 9
լայցեն՝ և կոծեսցին 'ի վերայ դորա թագաւորք երկրի, որք
ընդ դմա պոռնկեցան և խաղացին · և հեծեսցեն՝ յորժամ
տեսցեն զծուխ կիզման տանջանաց դորա [4]: * 'Ի հեռաստա- 10
նէ կայցեն վասն երկիւղի տանջանաց դորա՝ և ասասցեն ·
վայ քաղաքիդ մեծի բաբելոնի · քաղաք հզօր, զի 'ի միում
ժամու եկին հասին դատաստանք քո [5]: * Եւ վաճառա- 11
կանք երկրի ողբասցեն և սգասցեն 'ի վերայ քո, զի բեռն
նոցա ոչ ոք գնէ [6]: * Եւ շահք որ 'ի քեն՝ ոչ ևս իցէ՝ 12
ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց պատուականաց՝ և մարգարտոյ
և բեհեզոյ և ծիրանւոյ և ոսկեթելի և որդան, և ամենայն
փայտ խնկոյ՝ և ամենայն անօթ փղոսկրեայ, և ամենայն անօթ
'ի փայտէ պատուականէ և 'ի պղնձոյ և յերկաթոյ և 'ի կճոյ [7],
* Եւ կինամոմոն և ամենայն խունկ և իւղ և կնդրուկ, և 13
գինի և ձէթ և նաշիհ և ցորեան, և ստացուածք ամենայն,
արջառ և ոչխար · և երիվարաց և կառաց՝ որ վայել է մարմնոց
և ոգւոց մարդկան [8]: * Եւ ամենայն ցանկութիւն անձին 14
քո գնաց 'ի քէն, և ամենայն լուսափայլ վայելչութիւնն,
պարարուն և գէրն և սպիտակն գնաց 'ի քէն, և ոչ ևս
գտցես զայդ: * Եւ ամենայն շահավաճառք այսոքիւք 15
մեծացեալք՝ 'ի քէն 'ի բաց կացցեն վասն երկիւղի տանջանաց
քոց լալով՝ և սուգ առնլով [9]: * Եւ ասասցեն · վայ վայ քա- 16
ղաք մեծ - որ զգեցեալ էիր բեհեզս և ծիրանիս և որդան
և ոսկեզօծս՝ և քարինս պատուականս՝ և մարգարիտս [10]. *
Զի 'ի միում ժամու պակասեցաւ այսչափ մեծութիւն քո · 17
և ամենայն նաւավար՝ և ամենայն որ 'ի տեղիս տեղիս նաւեն,
և նաւազք և որք միանգամ ուռկանաւ գործեն՝ 'ի հեռաս-
տանէ կայցեն լալով [11], * Եւ աղաղակեսցեն՝ տեսանելով 18
զծուխ կիզման նորա, ասելով · ո՞ նման է քաղաքիս այսմիկ

[1] Սաղ. 136. 8. Երե. 50. 15. 29: 51. 24. 49: 2. Տիմ. 4. 14. Յայ. 13. 10: 14. 10: 16. 19.
[2] Եզե. 28. 2. Եսա. 47. 7. 8. Սոփ. 2. 15.
[3] Եսա. 47. 9. Համար. 10. Յայ. 17. 16. Երե. 50. 34. Յայ. 11. 17.
[4] Եզե. 26. 16. 17. Յայ. 17. 2. Համար. 3. Երե. 50. 46. Համար. 18. Յայ. 19. 3.
[5] Եսա. 21. 9. Յայ. 14. 8. Համար. 17. 19.
[6] Եզե. 27. 27. 28—36. Համար. 3.
[7] Յայ. 17. 4.
[8] Եզե. 27. 13.
[9] Համար. 3:11.
[10] Յայ. 17. 4.
[11] Համար. 10. Եսա. 23. 14. Եզե. 27. 29.

19 մեծի[1]: * Եւ արկցեն հող 'ի վերայ գլխոց իւրեանց՝
և գուժալով ձայնիւ մեծաւ՝ լալով և սգալով ասասցեն.
վայ վայ քաղաք մեծ, որով ամենեքեան մեծանայաք՝ որք
ունէաք զնաւս 'ի ծովս՝ վասն պատուականութեան քո.
20 զի 'ի միում ժամու ապականեալ կործանեցար[2]: * Ուրախ
լերուք 'ի վերայ նորա երկինք՝ և սուրբ առաքեալք և
մարգարէք. զի դատեցաւ Աստուած զդատաստան ձեր
'ի դմանէ[3]:
21 Եւ առ հրեշտակն հզօր՝ քար մի իբրև զերկան մեծ,
և ընկէց 'ի ծով՝ ասելով. այսպէս յարձակմամբ անկցի
22 բաբելոնն քաղաք մեծ, և այլ ոչ ևս գտցի[4]: * Եւ
ձայն քնարերգաց և երաժշտականաց՝ արուեստականաց՝ և
փողահարաց՝ և թմբկի, այլ ոչ ևս լուիցի 'ի քեզ[5]: *
23 Եւ լոյս ճրագի և ձայն երկանի՝ այլ ոչ ևս երևեսցի 'ի քեզ,
և ձայն փեսայի և ձայն հարսին այլ ոչ ևս լուիցի 'ի քեզ.
և ոչ վաճառականք քո՝ փառաւորք և մեծամեծք երկրի, որ
զուարճացեալ էին 'ի քեզ, վասն զի կախարդութեամբ
դեղատուութեան քո մոլորեցան ամենայն ազգք[6]: *
24 Եւ 'ի քեզ ամենայն արիւն մարգարէից և սրբոց գտաւ,
և ամենայն գրելոց յերկրին կենդանեաց[7]:

Գլուխ Տասնևիններորդ:

1 Եւ յետ այնորիկ լուայ ձայն մեծ բազմութեան յերկինս
ասելով. ալէլուիա, փրկութիւն և փառք և պատիւ և
2 զօրութիւն Աստուծոյ մերում[8]. * Զի ճշմարիտ և ար-
դար են դատաստանք նորա. զի դատեաց զպոռնիկն մեծ
'ի պոռնկութեան իւրում, և խնդրեաց զվրէժ արեան
3 ծառայից իւրոց 'ի ձեռաց նորա[9]: * Եւ կրկին անգամ
օրհնեցին՝ և ասացին, ալէլուիա. և ծուխ նորա ելանէր
4 յաւիտեանս յաւիտենից[10]: * Եւ անկան քսան և չորք
երիցունքն՝ և չորք կենդանիքն, և երկիրպագին Աստուծոյ՝
որ նստէրն յաթոռ փառաց, ասելով, ամէն՝ ալէլուիա[11]:
5 * Եւ ձայն յաթոռոյն ելանէր՝ ասելով. օրհնեցէք զԱստ-
ուած մեր ամենայն ծառայք նորա, և որք երկնչիք
6 'ի նմանէ՝ փոքունք և մեծամեծք[12]: * Եւ լուայ ձայն

[1] Եզկ. 27.30. 31. Համր. 9. Յայտ. 13. 4.
[2] Յեր. 7. 6: 1.Թս. 4.12. Յօհ. 2.12. Եզկ. 27.30. Համր. 8.
[3] Ես. 44.23: 49.13. Երե. 51.48. Ղկ. 11.49. 50. Յայտ. 19. 2.
[4] Երե. 51.64. Յայտ. 12. 8: 16.20.
[5] Ես. 24. 8. Երե. 7.34: 16.9: 25.10.
Եզկ. 26.13.
[6] Երե. 25.10: 7.34: 16. 9: 25.10:33 11. Ես. 23. 8: 4.Թգ. 9.22. Նեէ. 3. 4. Յայտ.17.2. 5.
[7] Յայտ. 17. 6. Երե. 51.49.
[8] Յայտ. 11.15. Յայտ.4.11: 7. 10.12:12 10:
[9] Յայտ. 15. 3: 16. 7: 2.Օրէ.32.43. Յայտ. 6.10: 18.20.
[10] Ես. 34.10. Յայտ. 14.11: 18. 9.18.
[11] Յայտ.4.4. 6. 10: 5.14: 1.Մն.16.36. Նեէ. 5.13: 8.6. Յայտ.5.14.
[12] Սաղ.133.1: 134.1. Յայտ.11.18: 20.12.

բազմութեան մեծի՝ իբրև զձայն ջուրց բազմաց, և իբրև
զձայն հզօր որոտման, ասելով դարձեալ. ալէլուիա, վասն
զի թագաւորեաց Տէր Աստուած մեր ամենակալ[1]: •
խնդամք՝ և ցնծամք և տամք փառս նմա, զի եկն հարսանիք 7
գառինն, և կինն հարսն նորա պատրաստեաց զինքն[2]: • Եւ 8
տուաւ նմա զգենուլ բեհեզս սպիտակս սուրբս և լուսափայլս,
որ է բեհեզն արդարութիւն սրբոցն[3]: • Եւ մի յերիցանցն 9
ասէր ցիս. գրեա՛ զայդ, երանելիք են ամենեքեան՝ որ կոչեցեալ
են յընթրիս հարսանեաց գառինն[4]: • Եւ ես անկեալ 10
առաջի ոտից նորա, երկիրպագի նմա: Եւ ասէ ցիս. անսա՛
մի՛ անկանիր առաջի իմ, քանզի և ես ծառայակից քո
եմ, և եղբարց քոց՝ որք ունին զվկայութիւնն Յիսուսի
Քրիստոսի. Տեառն Աստուծոյ միայն երկրպագեա՛. քանզի
հաստատութեամբն Յիսուսի է տեսիլդ, և հոգի մարգարէ-
ութեանդ. զի վկայութիւն Յիսուսի է հոգւովն սրբով,
որ 'ի մարգարէսն էր[5]:

Եւ տեսի զերկինս բացեալ, և ահա ձի սպիտակ. և որ 11
հեծեալն էր 'ի նմա՝ հաւատարիմ և ճշմարիտ, և արդարու-
թեամբ դատի՝ և պատերազմի[6]: • Եւ աչք նորա բոց 12
հրոյ, և 'ի վերայ գլխոյ նորա պսակս բազումս. և ունէր
անուն գրեալ, զոր ոչ ոք գիտէ՝ բայց միայն ինքն[7]: •
Եւ արկեալ զիւրեաւ հանդերձ ներկեալ արեամբ. և 13
կոչէր անուն նորա՝ բան Աստուծոյ[8]: • Եւ զօրավարք 14
երկնից՝ և զօրք երկնից զհետ երթային նորա ձիովք սպի-
տակօք, զգեցեալ բեհեզս սուրբս և սպիտակս[9]: • Եւ 15
'ի բերանոյ նորա ելանէր սուր սրեալ. զի նովաւ հարցէ
զազգս. և նա հովուեսցէ զնոսա գաւազանաւ երկաթեաւ.
և նա կոխեսցէ զհնձան գինւոյ՝ ցասման բարկութեան Աս-
տուծոյ ամենակալի[10]: • Եւ ունէր 'ի վերայ պատմուճանի 16
իւրոյ, և 'ի վերայ անդամոց իւրոց գիր գրեալ. թագաւոր
թագաւորաց, և Տէր տերանց[11]:

Եւ տեսի այլ հրեշտակ՝ որ կայր 'ի վերայ արեգական, զի 17
աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ ամենայն հաւուց թռուցելոց ընդ
մէջ երկնից՝ ասելով. եկա՛յք ժողովեցարո՛ւք յընթրիս մեծին
Աստուծոյ[12]. • Եւ կերիջիք զմարմինս թագաւորաց, 18

[1] Եզ. 1.24: 43. 2. Յայ. 14. 2: 11. 15.17: 12.10:21.22.
[2] Մատ. 22. 2: 25.10: 2.Կոր.11. 2. Եփե. 5.32. Յայ.21.2. 9
[3] Սաղ. 44.14. 15. Եզ. 16.10. Յայ. 3.18. Սաղ.131. 9.
[4] Մատ.22.2. 3. Ղու. 14.15. 16. Յայ. 21. 5: 22. 6.
[5] Յայ. 22. 6. Գոր. 10.26: 14. 14.15. Յայ. 22. 9: 1.Յով. 5.10. Յայ. 12.17.
[6] Յայ. 15. 5: 6. 2: 3.14. Եսա. 11. 4.
[7] Յայ. 1.14: 2.18: 6. 2. Յայ. 2.17. Ժողով. 16.
[8] Եսա.63.2. 3. Յով. 1. 1. 1.Յով. 5. 7.
[9] Յայ. 14.20. Մատ. 28. 3. Յայ.4.4:7.9.
[10] Եսա. 11. 4: 2.Թես.2. 8. Յայ. 1.16. Ժողով. 21. Սաղ. 2. 9. Յայ. 2.27: 12. 5. Եսա.63.3.Յայ.14.19.20.
[11] Ժողով.12.Դան.2.47:1.Տիմ.6.15.Յայ.17.14.
[12] Ժողով.21.Եզ.39.17.

և (զմարմինս հզօրաց) և զմարմինս երիվարաց՝ և ամենայն
հեծելոց 'ի նոսա , և զմարմինս ազատաց և ծառայից՝ մեծի
19 և փոքու [1]: • Եւ տեսի զգազանն՝ և զԹագաւորս
երկրի՝ և զզօրս նոցա ժողովեալս առնել պատերազմ ընդ
այն , որ հեծեալն էր 'ի ձին սպիտակ՝ և ընդ զօրս նորա [2]:
20 • Եւ ըմբռնեցաւ գազանն , և որ ընդ նմա սուտ
մարգարէն՝ որ առնէր զնշանսն առաջի նորա , և զօրս
մոլորեցոյց · և ետ առնուլ զդրոշմ գազանին՝ և զերկր-
պագուս պատկերի նորա · և կենդանւոյն արկին զնոսա
21 'ի լիճ հրոյ այրեցելոյ ծծմբով [3]: • Եւ այլքն մեռան
'ի սրոյ հեծելոյն 'ի վերայ ձիոյն · յորոյ բերանոյ ելանէր
սուրն · և ամենայն Թռչունք յագեցան 'ի մարմնոց
նոցա [4]:

Գլուխ քսաներորդ :

1 Եւ տեսի այլ հրեշտակ՝ զի իջանէր յերկնից , և ունէր
զփականս դժոխոց , և շղԹայս մեծ 'ի ձեռին իւրում [5]. •
2 Եւ ըմբռնեաց զվիշապն՝ (զօձն) առաջին որ է բանսարկուն
3 և սատանայ , և կապեաց զնա հազար ամ [6], • Եւ արկ զնա
յանդունդս դժոխոց , և փակեաց և կնքեաց զնա՝ զի այլ
մի՛ ևս մոլորեցուսցէ զազգս , մինչև կատարեսցի հազար
ամն · և յետ այնորիկ պարտ է լուծանել նմա սակաւ մի
ժամանակ [7]:
4 Եւ տեսի աԹոռս · և նստան 'ի վերայ նոցա · և դա-
տաւորուԹիւն տուաւ նոցա , ընտրել զհոգիս չարչարե-
լոցն վասն վկայուԹեանն Յիսուսի՝ և վասն բանին Ա-
տուծոյ · և զորս ոչ երկրպագին գազանին , և ոչ
առին զդրոշմ նորա 'ի ճակատս իւրեանց՝ և ոչ 'ի վերայ
աջոյ ձեռին իւրեանց · և կային՝ և Թագաւորեցին ընդ
5 Քրիստոսի հազար ամ [8]: • Եւ յետ այսորիկ 'ի մեռելոց
ոչ ոք եկաց , մինչև 'ի կատարել հազար ամին : այս է
6 յարուԹիւն առաջին : • Երանի սրբոցն , որք ունին
բաժին 'ի յարուԹեանն առաջնում , 'ի վերայ սոցա երկրորդ-
մահն ոչ ունի իշխանուԹիւն · այլ եղիցին քահանայք
Աստուծոյ՝ և Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի · և Թագաւո-
7 րեսցեն ընդ նմա հազար ամ [9]: • Եւ յետ հազար ամին

[1] Եզ. 39.18. 20.
[2] Յայ. 16.16: 17. 13.14.
[3] Յայ. 16.13. 14: 13.12. 15: 20.10. Դան. 7.11. Յայ. 14.10: 21. 8.
[4] Հռմր. 15. Ե.17. Ե.16. Յայ. 17.16.
[5] Յայ. 1.18: 9. 1.
[6] Յայ. 12. 9: 2.Պետ. 2. 4. Յուդայ. 6.
[7] Դան. 6.17. Յայ. 16.14. 16. Հռմր. 8.
[8] Դան. 7. 9. 22. Ղու. 27. Մատ. 19.28. Ղու. 22.30: 1.Կոր.6.2.3. Յայ. 6. 9. Յայ. 13.12: 13. 15.16. Հռո. 8.17: 2.Տիմ. 2.12. Յայ. 5.10.
[9] Յայ. 2.11: 21. 8. Ես. 61. 6: 1.Պետ. 2. 9. Յայ. 1. 6: 5.10. Հռմր. 4.

լուծցի զսատանայ՝ և հանցէ 'ի բանտէ անտի[1]. ելցէ և
մոլորեցուսցէ զազգս ամենայն ընդ չորս կողմանս երկրի.
և զԳոգ և զՄագոգ ածցէ 'ի ձեռս՝ ժողովել նոքօք զամենայն
զօրս 'ի պատերազմ. որոց թիւ նոցա իբրև զաւազ ծովու[2]:
• Եւ ելցեն 'ի լայնութիւն երկրի, և պատեսցեն շուրջ 8
զբանակս սրբոյն, և զքաղաքն սիրելւոյ[3]: • Եւ իջցէ 9
հուր յերկնից առ 'ի յԱստուծոյ՝ և կերիցէ զնոսա և
զզօրագլուխն նոցա զսատանայ՝ որ մոլորեցոյց զնոսա. և արկցէ
զնոսա 'ի ծովն հրոյ և ծծմբոյ[4], ուր էր գազանն[5], •
Եւ սուտ մարգարէն: և չարչարեսցին զտիւ և զգիշեր[6]: 10
Եւ տեսի աթոռ սպիտակ մեծ. և 'ի վերայ նորա նստեալ՝ 11
յորոյ երեսացն երկնչէին և փախչէին երկինք և երկիր, և
տեղի ոչ գտաւ նոցա[7]: • Եւ տեսի զմեռեալս մեծամեծս 12
և զփոքունս, որ կային առաջի աթոռոյն. և գրեանք
բանային. և այլ գիրք բացաւ կենաց, և դատեցան մեռեալք
'ի գրելոցն՝ ըստ գործոց իւրեանց[8]: • Եւ ետ ծով զմե- 13
ռեալս իւր, և մահ և դժոխք զիւրեանց մեռեալս. և դատեցան
իւրաքանչիւր ըստ գործոց իւրեանց[9]: • Մահ՝ և դժոխք 14
մատնեցան 'ի լիճ հրոյն: (այս է մահն երկրորդ)[10]: • Եւ 15
որ ոչ ոք գտաւ 'ի գիրն կենաց գրեալ՝ արկաւ 'ի լիճ հրոյն[11]:

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ:

Եւ տեսի երկին նոր՝ և երկիր նոր. քանզի առաջինն 1
երկինք և երկիր էանց. և ծով ոչ գոյր[12]:
Եւ զքաղաքն սուրբ զնորն երուսաղէմ տեսի[13]՝ զի իջանէր 2
յԱստուծոյ՝ և յերկնից, զարդարեալ և պատրաստեալ
որպէս հարսն առն իւրոյ[14]: • Եւ լուայ ձայն յերկնից՝ 3
որ ասէր. ահաւասիկ խորանն Աստուծոյ 'ի մէջ մարդկան,
և բնակեսցէ ընդ նոսա. և նոքա ժողովուրդ նմա. և սա
Աստուած նոցա[15]: • Եւ ջնջեսցէ զամենայն արտասուս յա- 4
չաց նոցա. և մահ ոչ ևս գոյ, ոչ սուգ՝ և ոչ աղաղակ,
ոչ ցաւք՝ և ոչ աշխատանք ոչ ևս գոյ, զի առաջինքն էանց[16]:
• Եւ ասաց ցիս՝ որ նստէր 'ի վերայ աթոռոյն. ահաւասիկ 5
առնեմ զամենայն նոր. և ասէ ցիս գրեա. այս բանք

[1] Համր. 2. [2] Համր. 3:10. Եզե. 38. 2: 39. 1. Յայտ. 16.14. [3] Ես. 8. 8. Եզե. 38. 9. Ես. 16. [4] Համր. 8. [5] Յայտ. 19.20. [6] Յայտ. 14.10. 11: [7] 2.Պետ. 3. 7. 10. Ես. 11. Յայտ. 21. 1. Դան. 2.35. [8] Յայտ. 19. 5. Դան. 7.10. Սաղ. 68.29. Դան. 12. 1. Փիլ. 4. 3. Յայտ. 3. 5: 13.8: 21.27. Եր. 17.10: 32.19. Մատ. 16.27. Հռ. 2. 6. Յայտ. 2.23: 22.12. Համր. 13. [9] Յայտ. 6. 8. Համր. 12: [10] 1.Կոր.15.26. 54. Ես. 55. Համր. 6. Յայտ. 21. 8. [11] Յայտ. 19.20. [12] Ես. 65.17: 66.22: 2.Պետ.3.13. Յայտ. 20.11. [13] Ես. 52. 1. Գաղ. 4.26. Եբր. 11.10: 12.22:13.14. Յայտ.3.12. Համր.10. [14] Ես.54. 5:61.10: 2.Կոր.11.2. [15] Ղևտ.26.11,12.Եզե. 43.7: 2.Կոր.6. 16.Յայտ.7.15. [16] Ես.25.8.Յայտ.7.17: 1.Կոր.15.26.Ես.54. Յայտ.20.14. Ես.35.10:61.3:65.19.

6 Ճշմարիտ և հաւատարիմք[1]: • Եւ ասէ ցիս. եղեւ. ես եմ
ալփա և ով, սկիզբն և կատարած. ես ծարաւելոյն տամ
7 յաղբերէ ջրոյ կենաց ձրի[2]: • Որ յաղթէ, ժառանգեսցէ
զայս ամենայն. և ես եղէց նորա Աստուած, և նոքա եղիցին
8 ինձ որդիք[3]: • Եւ ծուլացն և անհաւատից՝ սպանողաց
և պոռնկաց՝ և կախարդաց և կռապաշտից՝ և դեղատուաց,
և ամենայն ստոց՝ ամպարշտաց. որոց բաժինն իւրանց 'ի լճին
այրեցելոյ հրով և ծծմբով. որ է մահն երկրորդ[4]:
9 Եւ եկն առ իս մի յեօթն հրեշտակացն, որք ունէին
զեօթն սկաւառակսն լցեալս եօթն վախճանաւ կատարածովք.
խօսեցաւ ընդ իս և ասէ. Եկ՝ ցուցից քեզ զհարսնն և
10 զկին գառինն[5]: • Եւ առ տարաւ զիս 'ի լեառն մի
բարձր և մեծ՝ հոգւովն. և եցոյց ինձ զքաղաքն մեծ և
սուրբ՝ Երուսաղէմ. զի իջեալ էր յերկնից առ 'ի յԱստու-
11 ծոյ[6], • Եւ ունէր զփառս Աստուծոյ. և էր 'ի նմա
լուսաւորութիւն, նմանեալ ականց պատուականաց՝ քար
12 յասպիս ստանատեսակ և կենդանի[7]: • Եւ էին պարիսպք
նորա մեծ և բարձր, և ունէր դրունս երկոտասան. և
յերկոտասան դրունսն երկոտասան հրեշտակս, և անուանք
իւրաքանչիւրոցն 'ի վերայ դրանցն գրեալ էին՝ ըստ երկոտա-
13 սան ցեղիցն Իսրայէլի[8]: • Յարևելից կողմանէ դրունք
երեք, և 'ի հիւսիսոյ կողմանէ դրունք երեք, և 'ի հարաւոյ
կողմանէ դրունք երեք, և յարևմտից կողմանէ դրունք երեք[9]:
14 • Եւ պարիսպ քաղաքին ունէր հիմունս երկոտասան,
և 'ի նոսա երկոտասան անուանք երկոտասան առաքելոց
15 գառինն[10]: • Եւ որ խօսէրն ընդ իս, ունէր եղէգն
ոսկի 'ի ձեռին իւրում, զի չափեսցէ զքաղաքն՝ և զդը-
16 րունս նորա՝ և զպարիսպս նորա[11]: • Եւ էր քաղաքն
քառակուսի. և որչափ երկայնութիւն նորա՝ նոյնչափ և
և լայնութիւն՝ և բարձրութիւն՝ հաւասար: և էր չափ
երկայնութեան նորա երկոտասան հազար ասպարիզս. և
լայնութիւն նորա և բարձրութիւն միաչափ՝ կիլոս: •
17 Եւ չափեաց զպարիսպն նորա՝ հարիւր և քառասուն և չորս
18 ասպարէզս. չափ մարդոյ՝ որ է հրեշտակի: • Եւ էր
շինուած պարսպաց քաղաքին յասպիս. և քաղաքն էր ոսկի
19 մաքուր՝ նման սուրբ և սպիտակ ապակւոյ: • Եւ հիմունք

[1] Յայտ. 4.2, 9: 5.1: 20.11. Ես. 43.19: 2.Կոր. 5.17. Յայտ. 19.9.
[2] Յայտ. 16.17: 1.8: 22.13. Ես. 12.3: 55.1. Յովհ. 4.10. 14: 7.37. Յայտ. 22.17.
[3] Զաք. 8.8. Եբր. 8.10:
[4] 1.Կոր. 6.9. 10. Գաղ. 5.19. 20.21. Եփե. 5.5: 1.Տիմ. 1.9. Եբր. 12.14. Յայտ. 20.14. 15.
[5] Յայտ. 15.1. 6.7. Յայտ. 19.7. Համր. 2.
[6] Յայտ. 1.10: 17.3. Եզե. 48.15. 16—22. Համր. 2.
[7] Յայտ. 22.5. Համր. 23.
[8] Եզե. 48.31. 32—34.
[9] 48.31—34.
[10] Մատ. 16.18. Գաղ. 2.9. Եփե. 2.20.
[11] Եզե. 40.3. Զաք. 2.1. Յայտ. 11.1.

[1] Ես. 54.11. քաղաքին յամենայն ականց պատուականաց. հիմն առաջին
պարսպին յասպիս, երկրորդն շափիղա, երրորդն պղնձագոյն,
չորրորդն զմրուխտ[1], • Հինգերորդն եղընգնաքար, 20
վեցերորդն սարդիոն, եօթներորդն ոսկեքար, ութերորդն
բիւրեղ, իններորդն տպազիոն, տասներորդն քրիսոպրասոս,
մետասանն յակինթ, երկոտասանն ամեթուս: • Եւ 21
էին երկոտասան դրունք երկոտասան մարգարտոյ՝ միաձև:
և իւրաքանչիւրոցն դրունք՝ էին մի մի դուռն՝ 'ի միոյ
միոյ մարգարտէ. և ընդարձակութիւն քաղաքին ոսկի մա-
[2] Յայ. 22. 2. քուր՝ որպէս զապակի պայծառ[2]: • Եւ տաճար ոչ 22
[3] Յ-հ. 4.23. տեսի 'ի նմա, քանզի Տէր Աստուած ամենակալ տաճար
[4] Ես. 24.23: էր 'ի նմա՝ և գառնն[3]: • Եւ քաղաքին չէին պէտք 23
60. 19.20. Յայ. 22. 5. արեգական և լուսնի, զի լուսաւորեսցեն զնա. քանզի փառքն
[illegible]. 11. Աստուծոյ լուսաւորէին զնա յամենայն ժամ. և ճրագ 'ի նմա
[5] Ես. 60.3. 5. գառնն[4]. • Եւ գնային հեթանոսք 'ի լոյս նորա. և 24
11: 66.12. թագաւորք երկրի լուսազգեաց լինէին 'ի փառաց նորա[5]:
[6] Ես. 60.11. 20. • Եւ դրունք նորա ոչ փակէին 'ի տուէ և 'ի գիշերի, 25
Զաք. 14. 7. այլ բաց կային համապազորդ. և գիշեր ոչ ևս լինէր 'ի նմա[6].
Յայ. 22. 5. • Այլ փառք և պատիւ ազգաց[7]: • Եւ ոչ մտցէ 26
[7] [illegible]. 24. [8] Ես. 35. 8: անդ ամենայն չարակամ՝ և պիղծ և ստութիւն[8], բայց միայն 27
52 1: 60.21. որ գրեալ են 'ի դպրութիւն կենաց գառինն[9]:
Յ-հ. 3.17.
Յայ. 22.14. 15.

Գլուխ քսաներորդ երկրորդ:

[9] Փիլ. 4. 3.
Յայ. 3. 5: Եւ եցոյց ինձ մաքուր գետ կենդանի ջրոյ՝ սառնա- 1
13.8: 20.12. տեսակ, որ ելանէր յաթոռոյն Աստուծոյ և գառինն[10]: •
[10] Եզե. 47.1. Զաք. 14. 8. Եւ գնայր 'ի մէջ հրապարակաց քաղաքին[11]. և զեզերբ գե- 2
[11] Եզե. 47.12. տոյն աստի և անտի ծառ կենաց՝ որ բերէր պտուղս երկո-
Յայ. 21.21. տասան[12], ըստ միոյ միոյ ամսոյ տային զպտուղս իւրեանց. և
[12] Ծն. 2. 9. Յայ. 2. 7. տերև ծառոյն էր բժշկութիւն հեթանոսաց[13]: • Եւ 3
[13] Յայ. 21.24. նզովք անդ ոչ ևս էին. և աթոռն Աստուծոյ և գառին
[14] Զաք. 14.11. նորա էր 'ի նմա. և ծառայք նորա պաշտէին զնա[14]. • Եւ 4
Եզե. 48.35. տեսանէին զերեսս նորա. և անուն նորա գրեալ էր 'ի ճա-
[15] Մատ. 5. 8: կատս նոցա[15]: • Եւ գիշեր ոչ անդ՝ և չէր ինչ անդ 5
1.Կոր.13.12: պէտք ճրագի և լուսոյ արեգական. վասն զի Տէր
1.Յ-հ. 3. 2. Յայ. 3.12: 14. 1.

Աստուած լուսաւորէր զնոսա. և թագաւորեսցեն յաւիտեանս
յաւիտենից[1]:
6 Եւ ասէ ցիս. այս բանք հաւատարիմ են և ճշմարիտ.
և Տէր Աստուած մարգարէից սրբոց՝ առաքեաց զհրեշտակ
իւր՝ ծառայից իւրոց ցուցանել՝ զոր լինելոց է վաղ-
7 վաղակի[2]: • Ահա գամ վաղվաղակի. երանի՝ որ պահէ
զբան մարգարէութեանս զայս[3]:
8 Եւ ես Յովհաննէս լուայ՝ և տեսի զայս ամենայն. և յորժամ
լուայ և տեսի, անկայ՝ և երկիր պագի հրեշտակին՝ որ
9 ցուցանէր ինձ զայս ամենայն[4]: • Եւ ասէ ցիս. մի՛
անկանիր առաջի իմ. և երկիր պագաներ. քանզի և ես
ծառայակից քո եմ և եղբարց քոց՝ որ պահեսցեն զբան
մարգարէութեան գրոյս այսորիկ. Աստուծոյ երկիր պագ[5]:
10 • Եւ ասէ ցիս դարձեալ. մի՛ կնքեր զբանս մարգարէական
11 գրոցս այսմիկ. քանզի ժամանակս մերձ է[6]: • Որ ամպա-
րշտելոցն է՝ ամպարշտեսցի, և որ աղտեղանալոցն է՝ աղտեղա-
ցի, և որ արդարանալոցն է՝ արդարասցի, և որ սրբելոցն
է՝ սրբեսցի[7]:
12 Ահա գամ վաղվաղակի՝ և վարձք իմ ընդ իս, հատու-
13 ցանել իւրաքանչիւր ըստ գործս իւրեանց[8]: • Ես
եմ ալֆայ և օվ, սկիզբն և կատարած, առաջին և վեր-
14 ջին[9]: • Երանելիք են՝ որ պահեն զպատուիրանս նորա.
նոքա ունին իշխանութիւն ուտել 'ի փայտէն կենաց՝ և
15 մտանել ընդ դրունս քաղաքին[10]: • Այլ ելցեն արտաքս՝
շունք և դեղատուք և սպանօղք, և կռապաշտք, և ամենե-
16 քեան որ սիրեն զստութիւն[11]: • Ես Յիսուս առաքեցի
զհրեշտակ իմ վկայել զայս ձեզ եկեղեցեացդ. ես արմատ
և սեռ 'ի դաւթայ, և աստղ պայծառ առաւօտին[12]: •
17 Եւ հոգի, և փեսայն՝ որ գալոցն եմ. և որ լսէ՝ ասելով
թէ եկ, և որ ծարաւի իցէ՝ եկեսցէ, և որ ոք կամի
առնուլ զջուրն կենաց ձրի[13]:
18 Վկայեմ և ես ամենայնի՝ որ լսէ զբանս մարգարէու-
թեան գրոցս այսմիկ. թէ ոք յաւելցէ 'ի սա, յաւելցէ
Աստուած 'ի վերայ նորա զեօթն հարուածսն՝ գրեալս 'ի գիրս

[1] Յայտ. 21.23. Եզ. 25. Սաղ. 35.10: 83.12. Դան. 7.27. Հռ. 5,17: 2.Տիմ. 2.12. Յայտ. 3.21.
[2] Յայտ. 19. 9: 21.5: 1. 1.
[3] Յայտ. 3.11. Համբ. 10:12: 20. Յայտ. 1. 3.
[4] Յայտ. 19.10.
[5] Յայտ. 19.10.
[6] Դան. 8.26: 12. 4. 9. Յայտ. 10. 4: 1. 3.
[7] Եզե. 3.27. Դան. 12.10: 2.Տիմ. 3.13.
[8] Համբ. 7: 3.Թագ. 8.39. Եսա. 40.10: 62.11. Եզե. 11.20. Հռ. 2. 6: 14.12. Յայտ. 20.12.
[9] Եսա. 41.4: 44.6: 48.12. Յայտ. 1.8.11: 21. 6.
[10] Դան. 12.12: 1.Յով. 3.24. Համբ. 2. Յայտ. 2. 7: 21.27:
[11] 1.Կոր. 6. 9. 10. Գաղ. 5.19. 20.21. Կող. 3. 6.
Կող 3.6. Յայտ.9.20.21: 21.8. Փիլ.3.2. [12] Յայտ.1.11:5.5. Թու.24.17. Զաք.6.12: 2.Պետ.1.19.
Յայտ.2.28. [13] Յայտ.21.2.9. Եսա.55.1. Յով.7.37. Յայտ.21.6.

յայս[1]։ • Եւ եթէ ոք պակասեցուցէ 'ի բանից մար- 19
գարէութեան գրոցս այսմիկ՝ պակասեցուցէ և հատցէ Աստ-
ուած զբաժին նորա 'ի ծառոյն կենաց՝ և 'ի քաղաքէն
սրբոց՝ որ գրեալ է 'ի գիրս յայս[2]։ • Ասաց՝ որ վկայ- 20
եացն զայս․ գամ ես վաղվաղակի․ ամէն։ Եկն Տէր Յիսուս
Քրիստոս[3]։
Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 'ի վերայ 21
ամենայն սրբոց։ Ամէն[4]։

[1] 2.Օրէ. 4. 2: 12.32. Առա.30. 6.
[2] Եզ. 32.33. Սաղ. 68.29. Յայ. 3.5:13. 8: 21. 2.
[3] Հռոմ. 12. Յով. 21.25: 2.Տիմ. 4. 8.
[4] Հռո. 16 20. Եփ. 24: 2.Թես.3.18.

ՎԱԽՃԱՆ ՆՈՐՈՅ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ։

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԼԽՈՑ

ՉՈՐԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱՑՆ

Ո՛չ ընդ վայր նախագրին մեզ յԵզեկիէլէ մարգարէէ ձեւակերպութիւնք չորից աւետարանչացն սրբոց *. Քանզի Մատթէոս՝ որ սկսանի ծնանել զազգատոհմից տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ըստ մարդկային ազգաբանութեան 'ի զարմէ արքունականէ, ասելով. Գիրք ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի որդւոյ Դաւթի, որդւոյ Աբրահամու, ձեւակերպի իբրև զմարդ:

Մարկոս՝ որ սկսանի պատմել զքարոզութիւնն յովհաննու մկրտչի՝ ասելով. Ձայն բարբառոյ յանապատի, պատրաստ արարէք զճանապարհ տեառն և ուղիղ արարէք զշաւիղ նորա. այսինքն. գոչումն առիւծու յանապատի՝ որ ահաբեկեալ զարհուրեցուցանէ զամենեսեան և հրաւիրէ 'ի մկրտութիւն ապաշխարութեան, ձեւակերպի իբրև զառիւծ:

Ղուկաս՝ որ սկսանի խօսիլ զքահանայագործութենէն զաքարեայ, ասելով. Եւ եղև յաւուրս Հերովդէի արքայի Հրէաստանի քահանայ ոմն՝ անուն զաքարիա, և մանաւանդ զի վիպէ զքահանայական զարմէ տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ձեւակերպի իբրև զեզն. քանզի եզն 'ի գիրս սուրբս նշանակէ զքահանայութիւն ||:

Եւ յովհաննէս՝ որ սկսանի քարոզել զԱստուածութենէն տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ վերացեալ թևօք գերբնականօք մինչև ցաթոռ Աստուածութեանն, ասելով. 'Ի սկզբանէ էր բանն, և բանն էր առ Աստուած և Աստուած էր բանն, ձեւակերպի իբրև զարծիւ:

---

* Եւ նմանութիւն երեսաց նոցա՝ նմանութիւն մարդոյ՝ և նմանութիւն առիւծու յաջմէ չորեցունց. և նմանութիւն եզին, և նմանութիւն արծուոյ 'ի ձախմէ չորեցունց: Եզեկիէլ. Գլ. Ա. 10:

Եւ էր կենդանին առաջին նման առիւծու, և երկրորդ կենդանին նման զուարակի, և երրորդ կենդանին ունէր երեսս մարդոյ, և չորրորդ կենդանին նման արծուոյ թռուցելոյ: Յայտնութիւն. Գլ. Դ. 7:

Թուոց. Գլ. Բ. 2. 3. 10. 18. 25:

||. 1. Կորնթացւոց. Գլ. Թ. 9: 1. Տիմոթէոսի. Գլ. Ե. 18: Մատթէոսի. Գլ. Ժ. 10: Ղուկաս. Գլ. Ժ. 7: Թուոց. Գլ. ԺԸ. 31:

Այլ և ոչ առանց նրբաբանութեան ընձեռին սոցա թևք և դէմք. քանզի թևովքն թռուցեալք ներհմտացան խորոցն աստուածայնոց. և դիմօքն վերանկատեալք զտնօրէնութիւնս տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, իբրև զիսկութիւնս հաւատոյ մեզ յառաջադրեցին ։

Բայց իւրաքանչիւրոց այսոցիկ կենդանակերպից էին դէմք չորք, և թևք չորք. քանզի զոր ինչ շարագրէ Մատթէոս, զնոյն և աւետարանեն Մարկոս, Ղուկաս և Յովհաննէս ։ Եւ զոր ինչ շարագրէ Մարկոս, զնոյն և ստորասեն Մատթէոս, Ղուկաս և Յովհաննէս. զոր ինչ շարագրէ Ղուկաս, զնոյն և քարոզեն Մատթէոս, Մարկոս և Յովհաննէս. և զոր ինչ շարագրէ Յովհաննէս, զնոյն և վերածանեն այլքն երեք ։

Արդ եթէ զճառեցեալն ՚ի միոյն, այլքն երեք ստորասեն, վասն է՞ր ձևակերպին զանազանիւք երանակօք, կամ ընդէ՞ր ընթանան ըստ շնչման հողմոյն հանդէպ երեսաց իւրեանց. քանզի թէպէտ ընդ բազում համաձայնին միմեանց, բայց երբեմն և յանկանան ըստ թելադրութեան հոգւոյն սրբոյ լնուլ զթերիս միմեանց, և դիմեն ՚ի վախճան սկսեալոյն յինքեանց շաւղին ։

Այս է ուրեմն ստորագրութիւն կառացն աստուածայնոց. յոր բազմի հանդիսավէհութիւն սրբոյ երրորդութեանն, յորմէ պատկառեալք չորք այսոքիկ կենդանակերպք բնաւորական նուաստութեամբ՝ երկոքումբք թևօք զինքեանս պարփակեն, և երկոքումբք թռուցեալք շրջագայեն յօդս, պարբերելով զչորեքկերպեան աթոռն Աստուածայնոյ գերազանցութեանն, և ամբողջ ջակոն նորին միապետութեան ։

ՍՈՒՐԲ ՄԱՏԹԷՈՍ

Նախադրութիւն Մատթէոսի Աւետարանին ։

Սուրբ Մատթէոս Աղփեան էր Գալիլեացի, ազգաւ Եբրայեցի՝ նստեալ ՚ի մաքսաւորութեան ։ Մարկ. Բ. 14։ Ղուկ. Ե. 27։ Միւս Աւետարանիչքն տան սմա միայն զանունս Ղևի. Մարկ. Բ. 14. Ղուկ. Ե. 27։ Իսկ ինքն զանուն իւր մեկնէ և պարզ գրէ՝ Մատթէոս. Գլուխ. Թ. 9։

Այս Մատթէոս նստեալ կայր ՚ի մաքսաւորութեան, այլ Քրիստոս կոչեաց և կարգեաց զնա յաշակերտութիւն և յառաքելութիւն Աւետարանին. Մատթ. Թ. 9։ Ժ. 3։ Մարկ. Բ. 14։ Ղուկ. Ե. 27. Գործ. Ա. 23։

Այս Մատթէոս հրաւիրեաց 'ի տուն իւր զՔրիստոս՝ որ գնացեալ նստաւ 'ի սեղան, և հաց կերաւ ընդ նմա. Մատթ. Թ. 10: Մարկ. Բ. 15: Ղուկ. Ե. 29:

Այս Մատթէոս էր մին 'ի մետասան Առաքելոց, և նստեալ կայր ընդ նոսա 'ի միասին 'ի վերնատանն 'ի տօնի Պենտեկոստէի, և Հոգին Սուրբ եջ 'ի վերայ նոցա. Գործ. Ա. 13: Բ. 1—4:

Զկնի ութ ամի համբառնալոյ Փրկչին, այս Մատթէոս՝ զոր ինչ տեսեալ և լուեալ էր 'ի Քրիստոսէ՝ ներշնչմամբ Հոգւոյն Սրբոյ գրեաց մի ըստ միոջէ յաւետարանի աստ իւրում 'ի լեզու Եբրայեցի. Յովհ. ԺԴ. 26: ԺԵ. 27: ԺԶ. 13: Յայտ. Ա. 7: ԺԴ. 1. 6: Այսորիկ աղագաւ գիրքս այս կոչի՝ Մատթէոսի Աւետարան. և չորս Աւետարանաց առաջինն՝ կարգաւ այս է որ գրեցաւ:

Գլուխք և համառօտ բանից գլխաւորաց Մատթէոսի Աւետարանին :

1 Գիրք ծննդեան Քրիստոսի: 17. Յաբրահամէ մինչև 'ի Դաւիթ: 18. յղացեալ 'ի Հոգւոյն Սրբոյ: 20. Յովսէփ մի՛ երկնչիր:

2 1. Մոգք եկին: 9. աստղն առաջնորդեաց նոցա: 11. Երկիր պագին նմա. և մատուցին պատարագս: 16. կոտորեաց զմանկունսն:

3 1. Գայ Յովհաննէս քարոզել: 4. ունէր հանդերձ 'ի ստեաց ուղտու: 6. մկրտէին, և խոստովան լինէին զմեղս: 8. պտուղ արժանի ապաշխարութեան: 10. տապար առ արմին ծառոց դնի: 12. զյարդն այրեսցէ հրով: 15. վայել է մեզ լնուլ զամենայն արդարութիւն: 16. մկրտեցաւ Յիսուս. բացան երկինք. Հոգին Աստուծոյ իջանէր: 17. յերկնից ասէր. դա է որդի իմ սիրելի:

4 1. Վարեցաւ Յիսուս յանապատ: 2. պահեալ զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր: 3. ասա զի քարինքս հաց լինիցին: 6. արկ զքեզ աստի 'ի վայր: 9. զայս քեզ տաց, եթէ երկիրպագանիցես ինձ: 12. Յովհաննէս արկաւ 'ի բանտ: 17. սկսաւ քարոզել Յիսուս և ասել ապաշխարեցէք: 18. ետես զՍիմոն, և զԱնդրէաս: 21. ետես զՅակոբոս, և զՅովհաննէս: 23. Յիսուս քարոզէր, և բժշկէր:

5 2. Ուսուցանէր զնոսա: 4. երանի սգաւորաց: 5. երանի հեզոց: 6. երանի որ քաղցեալ են: 7. երանի ողորմածաց: 8. երանի որ սուրբ են սրտիւք: 9. երանի խաղաղարարաց: 10. երանի որ հալածեալ իցեն: 11. երանի է ձեզ են: 13. դուք էք աղ: 14. դուք էք լոյս: 17. ոչ եկի լուծանել, այլ լնուլ: 22. որ ասիցէ ցեղբայր իւր մորոս: 24. նախ հաշտեաց և ապա մատուցջիր զպատարագն: 26. ոչ ելանիցես անտի, մինչև հատուցանիցես, 28. անդէն շնացաւ 'ի սրտի

խուրում ։ 29. եթէ ական քո գայթակղեցուցանէ ։ 32. որ արձակեալն
առնու, շնայ ։ 34. մի՛ երդնուլ ։ 37. այոն՝ այո․ և ոչն՝ ոչ ։ 39.
ոք ածիցէ ապտակ 'ի ծնօտ քո ։ 44. սիրեցէք զթշնամիս ձեր ։
6 1. Զգոյշ լերուք ողորմութեան ձերում ։ 3. մի՛ գիտասցէ ձախ քո՝
զինչ գործէ աջ քո ։ 5. և յորժամ յաղօթս կայցես ։ 9. Հայր
մեր որ յերկինս ես ։ 14. եթէ թողուցուք մարդկան, թողցէ և ձեզ
հայրն ձեր ։ 16. յորժամ պահիցէք ։ 19. մի՛ գանձէք ձեզ գանձս յեր-
կրի ։ 22. Ճրագ մարմնոյ ակն է ։ 24. ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել
և մամոնայի ։ 33. խնդրեցէք նախ զարքայութիւն Աստուծոյ և զար-
դարութիւն նորա ։
7 2. Որով չափով չափէք, չափեսցի ձեզ ։ 3. շիւղ յական ։ 6. մի՛
տայք զսրբութիւն շանց․ և մի՛ զմարգարիտս խոզաց ։ 7. խնդրեցէք․
և տացի ձեզ ։ 12. որ կամիջիք թէ արասցեն ձեզ․ այնպէս և դուք
արարէք ։ 13. մտէք ընդ նեղ դուռն ։ 15. զգոյշ 'ի սուտ մարգարէիցն ։
20. 'ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա ։ 21. ոչ ամենայն մտցէ յարքայու՞թի,
23. 'ի բաց կացէք յինէն, որք գործէիք զանօրէնութիւն ։ 24. որ լսէ
զբանս իմ և առնէ ։ 26. որ լսէ զբանս իմ և ոչ առնէ ։
8 2. Բորոտ մի ։ 5. Հարիւրապետ մի ։ 12. որդիքն արքայութեան
ելցեն 'ի խաւարն ։ 14. եկեալ Յիսուս 'ի տուն Պետրոսի ։ 16. զամե-
նայն հիւանդս բժշկեաց ։ 22. թոյլ տուր մեռելոցն թաղել զմեռեալս ։
26. սաստեաց հողմոցն, և ծովուն․ եղև խաղաղութիւն ։ 28. դիւա-
հարք երկու ։ 31. դևքն աղաչէին երթալ յերամակ խոզիցն ։ 34.
աղաչէցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց իւրեանց ։
9 2. Անդամալոյծ ։ 9. նստէր 'ի մաքսաւորութեան Մատթէոս ։ 12. ոչ
է պիտոյ բժիշկ կարողաց․ այլ հիւանդաց ։ 14. քո աշակերտքդ ոչ պա-
հեն ։ 17. գինի նոր 'ի տիկս նորս ։ 20. կին մի՛ տեռատես ։ 25. յարեաւ
աղջիկն ։ 27. կոյրք երկու ։ 32. համր դիւահար ։ 35. քարոզէր՝ և
բժշկէր ։ 37. հունձք բազում են, և մշակք սակաւ ։
10 1. Ետ իշխանութիւն բժշկել ։ 2. անուանք երկոտասանից ։ 5.
պատուիրեաց նոցա ։ 12. ողջոյն տանս այսմիկ ։ 16. առաքեմ զձեզ
իբրև զոչխարս 'ի մէջ գայլոց ։ 21. մատնեսցէ եղբայր զեղբայր
'ի մահ ։ 28. երկերուք դուք յայնմանէ, որ կարողն է զհոգի և զմար-
մին կորուսանել ։ 30. ձեր հեր գլխոյ թուեալ է ։ 33. որ ուրասցի զիս
առաջի մարդկան ։ 38. որ ոչ առնու զխաչ իւր, և գայ ։
11 1. Գնաց քարոզել ։ 3. դո՞ւ ես որ գալոցն ես ։ 18. Յովհաննէս
ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր ։ 28. եկա՛յք առ իս, և ես հանգուցից զձեզ ։

12 1. Հասկ կորզել և ուտել : 10. որոյ ձեռն գօսացեալ էր : 15. բժշկեաց զամենեսեան : 22. դիւահար մի կոյր և համր : 24. հանէ զդևս Բեեղզեբուղաւ : 30. որ ոչ ընդ իս է, հակառակ իմ է : 31. Հոգւոյն հայհոյութիւն մի՛ թողցի : 34. յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան : 36. դատարկ բանի, տացեն համար : 40. զի որպէս էր Յովնան 'ի փոր կիտին : 45. լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար : 49. ահա մայր իմ և եղբարք իմ :

13 4. Ել սերմանահան սերմանել : 25. ցանեաց որոմն 'ի մէջ ցորենոյն : 44. գանձի ծածկելոյ յագարակի : 46. պատուական մարգարիտ :

14 1. Լուաւ Հերովդէս զլուր Յիսուսի : 10. գլխատեաց զՅովհաննէս : 17. հինգ նկանակ և երկուս ձկունս : 25. եկն Յիսուս գնալով 'ի վերայ ծովուն : 29. Պետրոս գնաց 'ի վերայ ջրոյն : 36. որ միանգամ մերձեցան, փրկեցան :

15 3. Անցանէք զպատուիրանաւն Աստուծոյ վասն ձերոյ աւանդութեան : 14. կոյրք են կուրաց առաջնորդ : 19. 'ի սրտէ ելանեն խորհուրդք չարք : 22. կին մի քանանացի : 30. կաղս, կոյրս, համերս, և այլս բազումս բժշկեաց : 34. եօթն նկանակ և սակաւ ձկունս :

16 1. փարիսեցիքն փորձելով խնդրէին նշան : 6. զգոյշ լերուք 'ի խմորոյ սադուկեցւոցն : 16. Պետրոս ասէ . դու ես Քրիստոսն : 18 'ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ : 21. պարտէր բազում չարչարանս չարչարիլ . և սպանանիլ . և յերիր աւուր յառնել : 23. Երթ յետս իմ սատանայ : 24. եթէ ոք կամի զկնի իմ գալ . առցէ զխաչ իւր : 27. Որդի մարդոյ հատուցէ իւրաքանչիւր :

17 2. Այլակերպեցաւ առաջի նոցա : 5. դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ . դմա լուարո՛ւք : 12. Եղիա եկեալ իսկ է : 14. ողորմեա՛ց որդւոյ իմում զի լուսնոտի : 22. սպանցեն զնա . և յերիր աւուր յարիցէ : 26. ընկեա՛ կարթ . ձուկն որ ելանիցէ, բա՛ց զբերան նորա . և գտանիցես սատեր :

18 1. Ո՞վ իցէ 'ի մէնջ մեծ : 8. եթէ ձեռն քո կամ ոտն գայթակղեցուցանէ զքեզ . հա՛տ զնա : 12. հարիւր ոչխար : 15. եթէ մեղիցէ եղբայր քո : 18. զոր կապիցէք յերկրի : 22. յեօթանասնեկին եօթն 24. պարտապան մի բիւր քանքարոյ : 27. գթացեալ զփոխն եթող : 32. ծառա՛յ չար զպարտսն թողի քեզ : 35. Նոյնպէս և հայր իմ արասցէ ձեզ :

19 2. Բժշկեաց զնոսա : 3. արժա՞ն իցէ արձակել զկին : 7. Մովսէս ընդէ՞ր պատուիրեաց մեզ տալ թուղթ մեկնելոյ : 9. որ արձակեալն առնուցու, շնայ : 12. են ներքինիք 14. այդպիսեացդ է արքայութիւն

երկնից : 16. վարդապետ բարի : 23. դժուարաւ մտցէ մեծատուն յարքայութիւն : 30. եղիցին առաջինք յետինք :

20 1. 'Ի վարձու ունել մշակս : 16. այսպէս եղիցին յետինք առաջինք : 20. մայր որդւոցն զեբեդեայ : 23. ասէ Յիսուս . բաժակն իմ ըմպիցէք : 24. լուեալ տասանցն բարկացան : 26. որ կամիցի 'ի ձէնջ մեծ լինել : 28. Որպէս Որդի մարդոյ ոչ եկն պաշտօն առնուլ, այլ պաշտել : 30. կոյրք երկու :

21 2. Գտանէք էշ կապեալ : 7. և նստաւ 'ի վերայ նոցա : 12. եմուտ Յիսուս 'ի տաճարն, և եհան արտաքս որ վաճառէինն և գնէին : 19. տեսեալ թզենի մի : 22. զոր և խնդրիցէք հաւատովք, առնուցուք : 25. Մկրտութիւնն Յովհաննու ուստի՞ էր : 27. ասեն ոչ գիտեմք : և ոչ ես ասեմ ձեզ : 28. առն միոջ էին երկու որդիք : 31. արդ, ո՞ յերկոցունց արար զկամս հօրն : 33. այր մի տնկեաց այգի : 38. սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք : 40. տէր այգւոյն զի՞նչ արասցէ մշակացն : 41. տացէ այլոց, որք տացեն զպտուղս : 44. որ անկցի 'ի վերայ վիմիս, փշրեսցի :

22 2. Նմանեցաւ արքայութիւնն՝ թագաւորի . որ արար հարսանիս : 3. առաքեաց զծառայս կոչել զհրաւիրեալսն : 8. հարսանիքս պատրաստ են . և հրաւիրեալքն չէին արժանի : 11. ետես այր մի, որ ոչ էր զգեցեալ հանդերձ հարսանեաց : 14. բազումք են կոչեցեալք . և սակաւք են ընտրեալք : 17. պարտ է՞ հարկս տալ կայսեր, թէ ոչ : 21. տուք զկայսերն, կայսեր . զԱստուծոյն, Աստուծոյ : 28. 'ի յարութեան, ո՞յր յեօթանցն եղիցի նա կին . 36. ո՞ր պատուիրան է մեծ յօրէնս : 42. Քրիստոս՝ ո՞յր որդի է :

23 2. Յաթոռն մովսէսի նստան դպիրքն : 13. վա՜յ ձեզ դպրաց : 24. զմժղուկս քամէք, և զուղտս կլանէք : 38. ահա թողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ :

24 3. Զի՞նչ նշան իցէ քոյոյ գալստեանն : 14. քարոզեսցի աւետարանս ընդ ամենայն տիեզերս : 36. աւուրն ոչ ոք գիտէ : 37. որպէս աւուրքն Նոյի .

25 1. Տասն կուսանաց : 15. ումեմն ետ հինգ քանքար : 29. որ ունիցի՝ տացի : 31. եկեսցէ որդի մարդոյ փառօք : 34. ասասցէ ցայնոսիկ, որ ընդ աջմէն իցեն : 41. ասասցէ և ցայնոսիկ, որ ընդ ահեկէն իցեն :

26 4. Արարին խորհուրդ զի կալցին զՅիսուս և սպանցեն : 7. կին մի որ ունէր շիշ իւղոյ, թափեաց 'ի գլուխ նորա : 15. զի՞նչ կամիք տալ. ես մատնեցից զնա : 19. պատրաստեցին զզատիկն : 21. մի ոմն 'ի ձէնջ

մատնելոց է զիս ։ 26. առ Յիսուս հաց, օրհնեաց և եբեկ, և ետ. և
ասէ. առէք կերայք, այս է մարմին իմ ։ 34. երիցս ուրասցիս զիս ։ 39.
անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, եկաց յաղօթս ։ 47. ահա յուդա և
ընդ նմա ամբոխ ։ 52. որ սուր առնուցուն, սրով անկանիցին ։ 57. կա-
լեալ զՅիսուս ածին՝ առ կայիափա ։ 64. ասէ Յիսուս՝ տեսանիցէք
զորդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրութեան ։ 75. յիշեաց Պետրոս
զբանն Յիսուսի, թէ երիցս ուրասցիս ։

27 2. կապեցին զնա. և առին գնացին ։ 3. յուդայ զղջացաւ. դարձոյց
զարծաթն Լ̅ ։ 24. առեալ ջուր. լուաց զձեռս և ասէ ։ 29. պսակ
'ի փշոց եդին 'ի գլուխ նորա ։ 35. հանեալ զնա 'ի խաչ. բաժանեցին
զհանդերձս ։ 42. իջցէ այժմ 'ի խաչէդ՝ և հաւատասցուք դմա ։ 45.
խաւար եղև ։ 50. Յիսուս աղաղակեաց և արձակեաց զոգին ։ 51. վարա-
գոյրն ճեղաւ յերկուս. երկիր շարժեցաւ. վէմք պատառեցան ։ 58.
խնդրեաց զմարմինն Յիսուսի ։ 60. և եդ 'ի նոր գերեզմանի ։ 66.
կնքեցին զվէմն ։

28 2. հրեշտակ Տեառն թաւալեցոյց զվէմն ։ 6. չէ աստ, յարեաւ ։ 9.
պատահեաց նոցա Յիսուս ։ 12. արծաթ ետուն զօրականացն ։ 17. տեսին
զնա. երկիր պագին ։ 19. գնացէք աշակերտեցէք զհեթանոսս ։ մկրտեցէք
զնոսա ։ 20. ուսուցէք պահել զոր ինչ պատուիրեցի ։ ահաւասիկ ես ընդ
ձեզ եմ ։

ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԿՈՍ

Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին ։

Աւետարանս որ ըստ մարկոսի գրեալ է ։ Սոյն Մարկոս աշակերտ Պետրոսի, և ընթացակից Պօղոսի՝ գրեաց զԱւետարանս զայս. և դնէ զսկիզբն և ասէ. Սկիզբն Աւետարանի՝ Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյ Աստուծոյ. և 'ի Յովհաննու քարոզութենէն. և զմկրտութիւնն Յովհաննու. և առնու զվկայութիւն Եսայեայ մարգարէէ ։ Նշանակէ և զփորձութիւն 'ի լերինն. և ոչ ասէ զփորձանսն ։ Պատմէ և վասն ընտրութեան աշակերտացն. և զնշանս և զարուեստս զօրս արար. և զխորհուրդ մատնութեանն, և զկատարածն. որ և մատնեցաւ Պիղատոսի. և խաչեցաւ մարմնով. և զի զինուորքն բաժանեցին զհանդերձս նորա. և զի մարմինն եդաւ 'ի գերեզմանի. և

յարեաւ երեքօրեայ . և զիջանել հրեշտակին . և երևիլ կանանցն . և զնոյնն պատմել աշակերտացն ։ Մարկոս հրամանաւ Պետրոսի վիմի գրեաց զԱւետարանս իւր յաղեքսանդրիա քաղաքի, 'ի լեզու Եգիպտացի, զկնի ԺԵ ամի համբառնալոյ փրկչին ։ Բայց ըստ այլոց՝ Մարկոս հրամանաւ Պետրոսի վիմի՝ գրեաց զԱւետարանն իւր 'ի Հռոմ քաղաքի, զկնի երկոտասան ամաց համբարձմանն փրկչին, Յունական լեզուաւ . որ և խոյոյն 'ի Լատինական լեզու թարգմանեցաւ ։ Եւ անտի մինչ գնաց յԵգիպտոս՝ նոյնն թարգմանեցաւ նա և յԵգիպտական լեզու ։ Մարկոս՝ որ Թարգմանի երգ կենաց, բարձր պատուար, կամ 'ի վերայ տանեացն ։

Գլուխք և Համարք Բանից Գլխաւորաց Մարկոսի Աւետարանին ։

1 1. Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի ։ 3. Ձայն բարբառոյ յանապատի ։ 5. մկրտէին խոստովանեալ զմեղս ։ 6. կերակուր նորա մարախ ։ 9. Յիսուս մկրտեցաւ 'ի Յովհաննէ ։ 10. ցելեալ զերկինս, և զՀոգին Աստուծոյ իջանէր ։ 13. զաւուրս քառասուն փորձեալ ։ 14. յետ մատնելոյն Յովհաննու . եկն Յիսուս 'ի գալիլեա . քարոզէր ։ 16. ետես սիմոն և զանդրէաս ։ 19. զյակովբոս . և զյովհաննէս ։ 21. 'ի շաբաթուն ուսուցանէր ։ 23. էր 'ի ժողովրդեանն . յորում այս պիղծ գոյր ։ 30. զոքանչ սիմոնի ։ 34։ բժշկեաց բազում հիւանդս ։ և ոչ տայր խօսել դիւացն ։ 35. յանապատ տեղի կայր յաղօթս ։ 39. քարոզէր . և դևս հանէր ։ 42. գնաց բորոտութիւնն ։

2 4. Բացեալ զառաստաղն . իջուցին անդամալոյծն ։ 5. Թողեալ լիցին մեղք քո ։ 14. զևի ալփեայ, եկ զկնի իմ ։ 17. ոչ է պիտոյ բժիշկ ողջոց ։ 18. ընդէ՞ր աշակերտքն քո ոչ պահեն ։ 22. գինի նոր 'ի տիկս նորս ։ 23. հասկ կորզել և ուտել ։ 27. շաբաթ վասն մարդոյ եղև ։

3 1. Այր մի, որոյ ձեռն գօսացեալ էր ։ 10. բազումս բժշկեաց ։ 14. արար երկոտասանս ։ 20. մինչ հաց և ոչ ժամանել ուտել ։ 22. Բէեղզեբուղ գոյ 'ի դմա ։ 29։ որ հայհոյեսցէ զՀոգին Սուրբ ։ 33. ո՞վ է իմ մայր, կամ եղբարք ։

4 3. Ել սերմանօղ սերմանել ։ 21. Ճրագ 'ի վերայ աշտանակի դնիցի ։ 24. որով չափով չափէք . չափեսցի ձեզ ։ 28. երկիրն բերէ զպտուղ . նախ զխոտն . ևճ ։ 39. սաստեաց հողմոյն և ծովուն ։

5 9. Լէգէոն անուն է իմ ։ 13. այսքն պիղծք մտին 'ի խոզսն ։ 15. դիւահարն նստէր զգեցեալ ։ 17. աղաչել գնալ 'ի սահմանաց ։ 19. Երթ պատմեա զոր ինչ Տէր արար ։ 23. դուստր նորա մերձ էր 'ի մահ ։ 25. կին մի էր 'ի տեռատեսութեան ։ 42. յարեաւ աղջիկն և գնայր ։

6 1. Եկն ՚ի գաւառ իւր ։ 4. ոչ է մարգարէ անարգ ։ 7. սկսաւ
առաքել զնոսա երկուս երկուս ։ 13. օծանէին իւղով հիւանդս ։ 20.
Հերովդէս երկնչէր ՚ի Յովհաննէ. գիտէր զնա այր արդար և սուրբ ։
27. առաքեաց դահիճ, և գլխատեաց զնա ։ 31. եկա՛յք և հանգիջիք ։
41. զհինգ նկանակն և զերկուս ձկունսն ։ 48. գայ առ նոսա գնալով
՚ի վերայ ծովուն ։ 56. որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան ։

7 2. Անլուայ ձեռօք ուտէին հաց ։ 8. Թողեալ զպատուիրանն Աս-
տուծոյ. ունիք զմարդկան աւանդութիւն ։ 23. այս ամենայն ՚ի ներ-
քուստ ելանեն, և պղծեն զմարդ ։ 32. խուլ մի և համր ։

8 6. Եօթն նկանակն ։ 15. զգո՛յշ եղերուք ՚ի խմորոյ փարիսեցւոց ։ 22.
կոյր մի ։ 29. Պետրոս ասէ. դու ես Քրիստոսն ։ 33. Երթ յետս իմ
սատանայ ։ 34. որ կամի գալ զկնի իմ. բարձցէ զխաչ իւր ։ 39.
են ոմանք աստ. որք մի՛ ճաշակեսցեն զմահ ։

9 1. Յայլակերպս եղև առաջի նոցա ։ 3. երևեցաւ եղիա մովսէսիւ
հանդերձ ։ 6. դա է որդի իմ սիրելի, դմա լուարո՛ւք ։ 12. եղիա
եկն. 28. այդ ո՛չ ելիք ելանէ, եթէ ո՛չ պահովք և աղօթիւք ։ 30.
որդի մարդոյ մատնելոց է, սպանցեն. յերիր աւուր յարիցէ ։ 33. վիճէին
թէ ո՛վ մեծ իցէ ։ 37. տեսաք զոմն, զի դևս հանէր՝ արգելաք ։ 42. եթէ
գայթակղեցուսցէ զձեռն քո ։ 49. դուք կալարո՛ւք յանձինս ձեր զաղն ։

10 2. Արժա՞ն իցէ առն զկին իւր արձակել ։ 9. զոր Աստուած զու-
գեաց, մարդ մի՛ մեկնեսցէ ։ 14. այդպիսեացդ է Արքայութիւն ։
17. զի՞նչ արարից, զի զկեանսն ժառանգեցից ։ 21. ա՛ռ զխաչն՝ և
եկ զկնի իմ ։ 24. ո՞րչափ դժուարին է յուսացելոց յինչս՝ մտանել
յարքայութիւն ։ 31. եղիցին առաջինք յետինք ։ 34. հարկանիցեն,
սպանցեն. և յերիր աւուր յարիցէ ։ 38. կարէ՞ք ըմպել զբաժակն՝
կամ զմկրտութիւնն մկրտիլ ։ 43. որ կամիցի ՚ի ձէնջ մեծ լինել
եղիցի ձեր պաշտօնեայ ։ 46. որդի տիմէի բարտիմէոս կոյր ։

11 2. Գտանէք յաւանակ մի կապեալ ։ 13. Թզենի մի ։ 15. զսեղանս հա-
տավաճառացն ցրուեաց ։ 25. յորժամ յաղօթս կայցէք, թողուցուք ևն ։
28. որո՞վ իշխանութեամբ առնես զայդ ։ 33. և ո՛չ ես ասեմ ձեզ ։

12 1. Այր մի տնկեաց այգի ։ 7. սա՛ է ժառանգն, եկա՛յք սպանցուք
զսա ։ 9. Արդ՝ զի՞նչ արասցէ տէր այգւոյն ։ 17. տո՛ւք զկայսերն՝
կայսեր ։ 23. արդ՝ ՚ի յարութեանն, ո՞յր լինիցի կինն ։ 31. մեծ քան
զսոսա այլ պատուիրան ո՛չ գոյ ։ 34. չե՛ս հեռի յարքայութենէ ։
35. զիա՞րդ ասեն Քրիստոսն որդի Դաւթի է ։ 38. զգո՛յշ լերուք
՚ի դպրաց անտի ։ 42. եկն այրի մի՝ և արկ երկուս լումայս ։

13 2. Ո՛չ թողցի այդր քար ՚ի քարի վերայ։ 5. զգո՛յշ կացէք, մի՛
ոք զձեզ խաբեսցէ։ 11. ո՛չ դուք էք որ խօսիցիքն՝ այլ Հոգին
սուրբ։ 32. աւուրն այնորիկ ո՛չ ոք գիտէ։ 37. զոր ձեզդ ասեմ,
ամենեցուն ասեմ՝ արթո՛ւն կացէք։
14 1. խնդրէին զի՛արդ սպանանիցեն։ 3. շիշ իւղոյ նարդեան։ 10.
յուդա գնաց զի մատնեսցէ։ 12. ասեն ո՞ւր կամիս պատրաստեսցուք
զզատիկն։ 18. մի ոմն ՚ի ձէնջ մատնելոց է զիս։ 19. նոքա սկսան
ասել. մի՞ թէ ես իցեմ։ 22. առէք. այդ է մարմին իմ. 24. այս է
արիւն իմ նորոյ ուխտի։ 36. անցո զբաժակս զդա։ 44. տուեալ էր
նշան մատնչին։ 47. մի ոմն յայնցանէ՝ ձգեաց սուր, և եհար. 53. և
տարան զՅիսուս առ քահանայապետն։ 56. սուտ վկայութիւն վկայէին
զնմանէ։ 61. դո՞ւ ես Քրիստոս որդի Աստուծոյ։ 65. սկսան թքանել
ընդ երեսս նորա։ 72. յիշեաց Պետրոս զբանն, զի դու ուրասցիս զիս։
15 1. կապեցին զՅիսուս, և տարան մատնեցին Պիղատոսի։ 17. եդին
՚ի գլուխ նորա պսակ արարեալ ՚ի փշոց։ 21. զՍիմոն Կիւրենացի
23. հանին զնա ՚ի խաչ։ 27. ընդ նմա հանին ՚ի խաչ երկուս աւա֊
զակս։ 33. խաւար կալաւ զամենայն երկիր։ 37. և Յիսուս եհան զոգի։
38. վարագոյր տաճարին պատառեցաւ։ 43. Յովսէփ խնդրեաց զմար֊
մինն Յիսուսի։ 46. Յովսէփ եդ ՚ի գերեզմանի։
16 1. Ընդ շաբաթն, պատրաստեցին խունկս։ 6. զՅիսուս խնդրէք,
յարեաւ՝ չէ՛ աստ։ 9. յայտնեցաւ Յիսուս երևեցաւ Մարիամու։ 12.
երևեցաւ այլով կերպարանաւ։ 14. բազմեալ էին մետասանքն՝ երևե֊
ցաւ նոցա։ 15. երթայք քարոզեցէք զԱւետարանն։ 16. որ հաւատայ
և մկրտեսցի, կեցցէ։ 19. և Յիսուս համբարձաւ յերկինս։

ՍՈՒՐԲ ՂՈՒԿԱՍ

Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանին։

Աւետարան որ ըստ Ղուկասու գրեալ է։ Նոյն ինքն Ղուկաս. աշակերտ Պետրոսի. և ձեռնադրեցաւ ընթացակից Պօղոսի ||. և վկայեցաւ ՚ի նմանէ։

|| Պօղոս զսորա յիշատակ առնէ ՚ի թուղթս իւր առ Կողոսացիսն. դ. 14։ և Բ. Տիմոթէոսի. դ. 11։ Փիլիմոն. 24։

Սա գրեաց զաւետարանս զայս։ Սկիզբն առնէ 'ի ծննդենէն Յովհաննու՝ և զորս ըստ նմին։ Պատմէ և զմարմնանալ Փրկչին. ազգաթիւ առնէ՝ և ելանէ 'ի Յովսեփայ 'ի Դաւիթ՝ և 'ի Դաւթէ մինչև յԱդամ։ Պատմէ սա և զմկրտութիւնն Յովհաննու՝ և լինելոյն 'ի լեառն զփորձիլն 'ի սատանայէ. և զընտրութիւն աշակերտացն. և այլ եւթանասունս։ Եցոյց նշանս և արուեստս բազումս եղեալս, և զխորհուրդ մատնութեանն, և զկատարածն. որ մատնեցաւ Պիղատոսի պոնտացւոյ. և խաչեցաւ մարմնով։ Զի զինուորքն բաժանեցին զհանդերձս նորա։ և որք խաչեցան, յերկուց աւազակաց մինն ապաշխարեաց խոստովանութեամբ։ Եւ զի մարմին նորա եդաւ 'ի գերեզմանի. և յարեաւ յերրորդ աւուր. և յետ այսորիկ համբարձաւ յերկինս՝ տեսանելով հրեշտակաց։ Ղուկաս արուեստիւ բժիշկ գոլով՝ աշակերտեցաւ Փրկչին, և համարեալ կոչեցաւ 'ի թիւս եւթանասնիցն։ Իսկ յետոյ աշակերտեցաւ Պօղոսի, (Բայց ըստ այլոց, Ղուկաս ոչ է 'ի ժամանակս Քրիստոսի աշակերտեցաւ նմա, այլ յետոյ հաւատացեալ Քրիստոսի և աշակերտելով ուրոյն Պօղոսի՝ անուանեցաւ աշակերտ Քրիստոսի։) վասն որոյ առի գովութիւն սորա յԱւետարանի։ Բ. Կորն 8. 18։ Սա հրամանաւ Պօղոսի գրեաց զԱւետարան իւր յԱնտիոք քաղաքի 'ի լեզու Ասորի. (ըստ այլոց Աքայեցւոց, նա և Հռոմայեցւոց, Յունական լեզուաւ գրեաց) զկնի ԺԵ ամի. ըստ այլոց ԻԷ ամն և կէս ամաց) համբառնալոյ Փրկչին։

Գլուխք և համարք բանից գլխաւորաց Ղուկասու Աւետարանին։

1 1. Յառաջաբանութիւն Աւետարանիս։ 5. Եղև քահանայ մի. և կին նորա Եղիսաբեթ։ 13. ասէ հրեշտակն. կին քո ծնցի որդի։ 20. եղիցիս համր, զի ոչ հաւատացեր։ 24. յղացաւ Եղիսաբեթ։ 27. անուն կուսին Մարիամ։ 31. ծնցիս որդի. և կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս։ 34. զիա՞րդ լինիցի ինձ այդ։ 35. Հոգի Սուրբ եկեսցէ 'ի քեզ։ 38. ասէ Մարիամ. կամ աղախին Տեառն։ 43. ուստի՞ է ինձ այս, զի եկեսցէ մայր Տեառն իմոյ առ իս։ 63. ասէ. Յովհաննէս է անուն դորա։ 64. բացաւ բերան և լեզու նորա. 67. Զաքարիա մարգարէացաւ, և ասէ։

2 1. Ել հրաման յՕգոստոս կայսերէ աշխարհագիր առնել։ 5. Ել Յովսէփ մտանել յաշխարհագիր։ 7. Ծնաւ զորդին իւր զանդրանիկ, և եդ զնա 'ի մսուր։ 11. Ծնաւ ձեզ Փրկիչ։ 15. ասեն հովիւքն. եկայք երթիցուք. և տեսցուք։ 21. կոչեցաւ անուն նորա Յիսուս։ 36. անդ էր Աննա մարգարէ։ 46. յետ երից աւուրց՝ գտին զնա

'ի տաճարին ։ 49. ո՞չ գիտէք եթէ 'ի տան հօր իմոյ պարտ է ինձ լինել ։ 51. և էր նոցա հնազանդ ։

3 3. Եկն քարոզել մկրտութիւն ապաշխարհութեան ։ 7. ո՞ եցոյց ձեզ փախչել ։ 9. ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ զպտուղ բարւոք , հատանի ։ 10. հարցանէին . զի՞նչ գործեսցուք ։ 14. մի՛ զոք խռովեցէք՝ և մի՛ զոք զրպարտիցէք ։ 17. զյարդն այրեսցէ ։ 20. եդ 'ի բանտի զՅովհաննէս ։ 21. Յիսուսի մկրտելն ։ 23. Յիսուս էր իբրև ամաց երեսնից ։ Ազգաբանութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի ։

4 2. Յաւուրս քառասուն փորձեալ 'ի սատանայէ . ոչ եկեր , և ոչ արբ ։ 4. ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ ։ 8. երկիրպագցես Տեառն Աստուծոյ քում ։ 12. ոչ փորձեսցես զՏէր Աստուած քո ։ 17. տուան նմա գիրս . յարեաւ ընթեռնուլ ։ 21. այսօր լցան գիրքս այս յականջս ձեր ։ 27. բազում բորոտք էին . ոչ ոք 'ի նոցանէ սրբեցաւ . միայն Նեեման ։ 33. այր մի , զոր ունէր այս դիւի ։ 39. զզոքանչ Սիմոնի ։ 41. դնէր ձեռս՝ և բժշկէր ։

5 3. Ուսուցանէր 'ի նաւէ անտի զժողովուրդսն ։ 4. խաղացո՛ 'ի խորն , և արկէք զգործիս ։ 6. իբրև արարին՝ փակեցին 'ի ներքս բազմութիւն ձկանց ։ 8. Սիմոն Պետրոս՝ անկաւ առ ծունկսն Յիսուսի և ասէ . 'ի բաց գնա ։ 10. նոյնպէս զՅակովբոս և զՅովհաննէս ։ 12. այր մի լի բորոտութեամբ ։ 16. յանապատ տեղիս կայր յաղօթս ։ 20. այր թողեալ լիցին քեզ մեղք քո ։ 27. մաքսաւոր . որում անուն էր Ղևի ։ 29. և արար ընդունելութիւն նմա Ղևի 'ի տան իւրում ։ 32. ոչ եկի կոչել զարդարս ։ 38. գինի նոր՝ 'ի տիկս նորս ։

6 1. Աշակերտքն կորզէին հասկ ։ 6. էր անդ այր մի՝ ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր ։ 12. հանէր զգիշերն 'ի գլուխ յաղօթս Աստուծոյ ։ 13. ընտրեաց երկոտասան Առաքեալս ։ 19. բժշկէր զամենեսին ։ 20. երանի՜ աղքատացդ հոգւով ։ 24. վա՜յ ձեզ մեծատանցդ ։ 27—29. սիրեցէք զթշնամիս ձեր ։ Օրհնեցէք զանիծիչս ձեր ։ Որ հարկանէ զծնօտ քո ։ այնպէս արասջի՛ք և դուք նոցա ։ 37. մի՛ դատէք . մի՛ պատժէք ։ 39. կարիցէ՞ կոյր կուրի առաջնորդել ։ 41. զի՞ տեսանես զշիւղ ։ 44. ծառ 'ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի ։ 45—47. յաւելուածոյ սրտին խօսի բերան ։ զի՞ կոչէք զիս Տէր Տէր . և զոր ասեմ ոչ առնէք ։ ամենայն որ լսէ զբանս իմ՝ և առնէ զնոսա ։

7 2. Հարիւրապետի ծառայ հիւանդացեալ ։ 7. ասա՛ . և բժշկեսցի մանուկս իմ ։ 12. մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ ։ 19. Տէր դու ես որ գալոցն ես ։ 22. պատմեցէք Յովհաննու զոր տեսիքդ ։ 28. փոքրիկն

յարքայութեան Աստուծոյ մեծ է քան զնա : 33. ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր : 34. որդի մարդոյ՝ ուտէ և ըմպէ : 38. լայր . հերօք գլխոյ իւրոյ ջնջէր , և օծանէր : 42. որդ տալ՝ ո՞վ առաւել սիրեսցէ զնա :

8 1. Շրջէր ընդ քաղաքս և ընդ գեօղս քարոզէր : 3. Յովհաննա . Շուշան՝ և այլք պաշտէին զնա յընչից իւրեանց : 5. ել սերմանացան սերմանել : 9. հարցանէին զնա առակն : 16. ոչ ոք լուցանէ ճրագ և թաքուցանէ : 17. չիք ինչ ծածուկ՝ որ ոչ յայտ լիցի : 18. որ գուցէ՝ տացի նմա : 21. մայր իմ և եղբարք իմ սոքա են : 24. սաստեաց հողմոյն և ջուրցն՝ հանդարտեցին : 30. զի՞նչ անուն է քեզ . և նա ասէ՝ լեգէոն : 33. ելեալ դևքն՝ մտին ՚ի խոզեանն : 37. աղաչէր զնա՝ գնալ . քանզի ահիւ տագնապէին : 41. Յայրոս իշխան : 43. կին մի էր առատես : 52. մի՛ լայք՝ զի չէ մեռեալ , այլ ննջէ :

9 1. Ետ նոցա զօրութիւն ՚ի վերայ դիւաց . և բժշկել զհիւանդս : 6. ելեալ ընդ քաղաքս և ընդ գեօղս աւետարանէին : 11. որոց պէտք էին՝ բժշկէր : 16. զհինգ նկանակն և զերկուս ձկունսն : 20. դուք զո՞վ ոք ասէք զինէն , թէ իցեմ : 22. պարտ է որդւոյ մարդոյ սպանանիլ՝ և յերիր աւուր յառնել : 23. եթէ ոք կամի զկնի իմ գալ , առցէ զխաչ իւր : 26. որ ամօթ համարեսցի զիս և զբանս իմ : 27. են ոմանք , որք մի՛ ճաշակեսցեն զմահ : 29. եղև տեսիլ երեսաց նորա այլակերպ : 35. դա է որդի իմ ընտրեալ , դմա լուարո՛ւք : 38. վարդապետ հայեա՛ց յորդի իմ , զի միամօր է ինձ : 46. ո՞ արդեօք մեծ իցէ ՚ի նոցանէ : 49. տեսաք զո՛մն որ յանուն քո դևս հանէր՝ արգելուք զնա , զի ոչ շրջի ընդ մեզ : 54. Տէր՝ կամի՞ս զի իջցէ հուր յերկնից : 58. աղուեսուց որջք գոն , և թռչնոց երկնից դադարք : 60. թո՛ղ զմեռեալսն թաղել զմեռեալս իւրեանց :

10 1. Յետ այսորիկ երևեցոյց Տէր եօթանասուն և երկուս : 3. առաքեմ զձեզ իբրև զգառինս ՚ի մէջ գայլոց : 13. վա՜յ քեզ քորազին : 16. որ ձեզ լսէ՝ ինձ լսէ : 17. Տէ՛ր՝ դևք հնազանդին մեզ : 20. մի՛ խնդայք զի այսք հնազանդին ձեզ : 21. գոհանամ զքէն Հա՛յր՝ զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց և յայտնեցեր տղայոց : 22. ոչ ոք գիտէ թէ ո՞վ է որդի : 25. զի զկեանս յաւիտենականս ժառանգեցից : 29. ո՞վ է իմ ընկեր : 37. երթ և դու արա նոյնպէս : 42. Մարիամ մասն բարի ընտրեաց :

11 1. Տէ՛ր ուսո՛ մեզ յաղօթս կալ : 2. ասասջիք . Հայր մեր : 12. խնդրեսցէ ձուկն , մի թէ կարի՞ճ տայցէ : 14. հանէր դև մի համր : 19. եթէ ես բէեղզեբուղիւ հանեմ զդևս . 23. որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ

իմ է։ 27. Երանի՛ է որովայնին՝ որ կրեաց զքեզ։ 30. զի որպէս եղև Յովնան : 33. ճրագ դնէ 'ի վերայ աշտանակի։ 42. տասանորդէք զանանուխ և զփեգենայ։ 46. բառնայք մարդկան բեռինս դժուարակիրս։ 51. խնդրեսցի յարենէն Աբելի մինչև յարիւնն Զաքարիայ։ 52. դուք ոչ մտանէք, և որ մտանելոց են՝ արգելուք։

12 2. Ոչինչ է 'ի ծածուկ՝ որ ոչ յայտնեսցի։ 4. մի՛ զարհուրիցիք յայնցանէ որ սպանանեն զմարմին։ 7. ձեր ամենայն հեր գլխոյ թուեալ է 10. որ զհոգին Սուրբ հայհոյիցէ, մի՛ թողցի։ 12. Հոգին Սուրբ ուսուսցէ ձեզ զինչ պարտ իցէ խօսել։ 20. անմի՛տ յայսմ գիշերի զոգիդ 'ի քէն 'ի բաց պահանջիցեն։ 24. հայեցարո՛ւք ընդ ագռաւս։ 31. խնդրեցէք զարքայութիւնն Աստուծոյ։ 48. որում շատ տուաւ, շատ խնդրեսցի։ 53. բաժանեսցի հայր յորդւոյ։ 59. ոչ ելանիցես անտի։

13 1. Պատմեցին վասն գալիլեացւոցն։ 4. ութուտասանքն, յորոց վերայ աշտարակն անկաւ։ 5. եթէ ոչ ապաշխարիցէք՝ ամենեքեան նոյնպէս կորնչիջիք։ 7. երեք ամք են՝ գամ խնդրել 'ի թզենւոջդ։ 11. կին մի ունէր այս հիւանդութեան ամս ութուտասան։ 15. իւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ 'ի շաբաթու ո՞չ արձակէ զեզն իւր և տայ ջուր։ 19. նման է հատոյ մանանխոյ։ 21. նման է խմորոյ։ 24. ջանացարո՛ւք մտանել ընդ դուռն նեղ։ 25. Տէր Տէր բա՛ց մեզ։ 27. և ասիցէ ոչ գիտեմ։ 30. իցեն յետինք՝ որ եղիցին առաջինք։ 32. ասացէք աղուեսուն այնմիկ։ 34. Երուսաղէմ, Երուսաղէմ՝ որ կոտորէիր զմարգարէս։ 35. ահա թողեալ լիցի ձեզ տուն ձեր։

14 2. Այր մի էր անդ ջրգողեալ։ 6. ոչ կարացին տալ պատասխանի։ 10. յորժամ կոչիցիս, երթիջի՛ր բազմեաջի՛ր 'ի յետին տեղւոջ։ 11. որ բարձրացուցանէ զանձն, խոնարհեսցի։ 12. յորժամ առնիցես ճաշ, մի՛ կոչեր զբարեկամս քո, 13. կոչեա՛ զաղքատս և զխեղս և զկաղս և զկոյրս։ 16. այր գործեաց ընթրիս, և հրաւիրեաց զբազումս։ 18—20. ագարակ գնեցի։ լուծս հինգ եզանց գնեցի։ կին առի, ոչ կարեմ գալ։ 27. որ ոչ բառնայ զխաչ իւր՝ ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել։ 30. այս սկսաւ շինել, և ոչ կարաց կատարել։ 33. որ ոչ հրաժարեսցէ յամենայն ընչից, ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել։

15 4. Ո՞ր իցէ հարիւր ոչխար։ 7. այսպէս է ուրախութիւն յերկինս վասն միոյ որ ապաշխարիցէ։ 11, այր միոջ էին երկու որդիք։ 18. հայր՝ մեղայ յերկինս, և առաջի քո։ 22. և տուք զմատանին 'ի ձեռն նորա, 32. եղբայր քո մեռեալ էր՝ և եկաց։

16 2. Տո՛ւր զհամար տնտեսութեան քո : 8. որդիք աշխարհիս իմաստնա-
գոյն են քան զորդիս լուսոյ : 13. ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել և
մամոնայի : 18. և որ զարձակեալն առնէ, շնայ : 20. աղքատ ոմն
անուն Ղազարոս : 25. արդ՝ սա մխիթարի, և դու պապակիս. 31.
եթէ մարգարէիցն ոչ լսեն, և ոչ եք յառնիցէ, հաւատասցեն,
17 4. Եթէ եօթն անգամ մեղիցէ, և դարձցի 'ի քեզ՝ թող ցես նմա :
10. յորժամ առնիցէք հրամայեալսն, ասասջի՛ք, զոր պարտն էաք, արարաք :
17. Յիսուս ասէ . ո՞չ տասն սրբեցան, արդ՝ ինունքն ո՞ւր են : 26. որպէս
յաւուրսն Նոյի : 28. որպէս յաւուրսն Ղովտայ : 32. յիշեցէք զկինն Ղովտայ :
18 1—5. պարտ է յամենայն ժամ կալ յաղօթս : դատաւոր մի էր . Յաս-
տուծոյ ոչ երկնչէր : վասն աշխատ առնելոյ, արարից դատ : 10.
արք երկու ելին 'ի տաճարն կալ յաղօթս : 14. ասեմ ձեզ . էջ սա
արդարացեալ . 18. զի՞նչ գործեցից, զի զկեանսն յաւիտենականս ժա-
ռանգեցից : 20. մի՛ շնար . մի՛ սպանաներ, մի՛ գողանար : 25. դիւրագոյն
իցէ մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել : 33. սպանանիցեն, և յերիր աւուր
յարիցէ : 41. զի՞նչ կամիս դու՝ և նա ասէ . Տէր՝ բացցին աչք իմ :
19 2. Զակքէոս մաքսապետ : 8. զկէս ընչից իմոց տաց աղքատաց . ևն :
12. այր մի ազնուական գնաց յաշխարհ հեռի : 21. երկնչէի 'ի քէն, զի այր
ստամբակ ես : 30. գտանիցէք յաւանակ կապեալ : 40. եթէ դոքա
լռեսցեն, քարինքդ աղաղակեսցեն : 41. տեսեալ զքաղաքն՝ ելաց :
45. սկսաւ հանել զաղաւնեվաճառսն :
20 2. Որո՞վ իշխանութեամբ գործես դու զայդ : 8. Յիսուս ասէ . և
ոչ ես ասեմ ձեզ : 14. սա է ժառանգն . սպանցուք զսա : 18. որ հարցի
ընդ վէմս՝ խորտակեսցի : 22. արժա՞ն է մեզ կայսեր հարկս տալ : 26. և
զարմացեալ ընդ պատասխանին : 33. արդ՝ 'ի յարութեան ո՞ւմ 'ի նոցանէ
լինիցի կին : 41. զիա՞րդ ասեն զՔրիստոսէ՝ որդի է Դաւթի : 47. որ
ուտեն զտունս այրեաց :
21 3. Այրին այն աղքատ՝ աւելի արկ քան զամենեսեան : 6. ոչ թողցի
այդր քար 'ի քարի վերայ, որ ոչ քակտեսցի : 18. մազ մի 'ի գլխոյ ձերմէ
ոչ կորիցէ : 24. Երուսաղէմ եղիցի կոխան յազգաց : 29. տեսէք զթզենին
և զամենայն ծառ : 34. զգո՛յշ լերուք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն
սիրտք ձեր ևն . 36. արթո՛ւն կացէք, յամենայն ժամ աղօ՛թս արարէք :
22 3. Եմուտ սատանայ 'ի Յուդա : 13. պատրաստեցին զպասեքն :
19. առեալ հաց և ասէ . այս է մարմին իմ : 24. եղև հակառակութիւն թէ
ո 'ի նոցանէ համարիցի մեծ : 26. որ մեծն է 'ի ձեզ՝ եղիցի իբրև
զկրտսերն : 31. սատանայ խնդրեաց զձեզ խարբալել : 34. այսօր երիցս

ուրասցիս զիս չգիտել ։ 41. եդ ծունր ։ 42. Հայր՝ եթէ կամիս անցո զբաժակս զայս ։ 44. հոսէին քրտունքն իբրև զկայլակս արեան ։ 51. յունկն բժշկեաց ։ 61. յիշեաց Պետրոս զբանն Տեառն զոր ասաց, երիցս ուրասցիս ։ 64. ծածկէին զերեսս և հարցանէին ։

23 1. Ածին զնա առ Պիղատոս ։ 8. Հերովդէս եսես զՅիսուս, ուրախ եղև ։ 20. Պիղատոս կամէր արձակել զՅիսուս ։ 28. մի՛ լայք ՚ի վերայ իմ ։ 34. Յիսուս ասէ. Հայր՝ թող դոցա ։ 38. գիր գրեալ յունարէն եռ ։ 44. խաւար եղև ։ 45. հերձաւ վարագոյր ։ 46. ՚ի ձեռս քո աւանդեմ զհոգի իմ ։ 52. խնդրեաց զմարմինն Յիսուսի ։ 53 ։ իջուցեալ եդ ՚ի գերեզմանին ուր չէր բնաւ զոք եդեալ ։

24 2. Գտին թաւալեցուցեալ ՚ի գերեզմանէ ։ 3. մտեալ ՚ի ներքս՝ ոչ գտին զմարմինն Յիսուսի ։ 6. չէ աստ՝ յարեաւ ։ 12. Պետրոս տեսանէ զկտաւսն լոկ ։ 15. Յիսուս երթայր ընդ նոսա ։ 22. կանայք զարմացուցին զմեզ ։ 23. եկին և ասեն կենդանի է ։ 24. ոմանք գտին որպէս կանայքն ասացին ։ 31. նա եղև ՚ի նոցանէ աներևոյթ ։ 34. յարեաւ Տէր՝ և երևեցաւ Սիմովնի ։ 36. ինքն Յիսուս եկաց ՚ի մէջ նոցա՝ և ասէ. մի՛ երկնչիք ։ 39. Տեսէք զձեռս իմ և զոտս, զի ես նոյն եմ ։ 43. առ՝ եկեր առաջի նոցա ։ 51. յօրհնելն նոցա զնոսա, մեկնեցաւ ՚ի նոցանէ ։

ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանին ։

Սուրբ Յովհաննէս էր գալիլեացի ՚ի Բեթսայիդայ՝ ազգաւ Եբրայեցի, որդի Զեբեդեայ ձկնորսի ։ Մայր նորա էր Սողոմէ, և եղբայրն կոչի մեծն Յակոբ . և զերկոսին զեղբարսն անուանեաց Յիսուս՝ որդիք որոտման ։ Մարկ. Գ. 17 ։ Զայս Յակոբ սպան Հերովդէս . Գործ. ԺԲ. 2. կատարեցաւ գրեալն . Մատթ. Ի. 23 ։

Զայս Յովհաննէս կոչեաց Յիսուս և արար իւր աշակերտ և առաքեալ. Մատթ. Դ. 21. 22 ։ Ժ. 3 ։ Մարկ. Ա. 19. 20. Գ. 13. 17 ։ Ղուկ. Ե ։ 10 ; Զ. 14 ։

Յորժամ կենդանացոյց Յիսուս զմեռեալ դուստր Յայրոսի ժողովրդապետի, այս Յովհաննէս ներկայ գտաւ յայնմ տեղւոջ և եղև ականատես հրաշիցն. Մարկ. Ե. 37 ։

Քրիստոս տարաւ զայս Յովհաննէս ընդ իւր 'ի լեառն, և յորժամ անդ այլակերպեցաւ, Յովհաննէս աչօք ետես զփառս այլակերպութեանն · Մատ · ԺԷ · 2 : Մարկ · Թ · 2 : Ղուկ · 28 :

Այս Յովհաննէս և այն եղբայր նորա Յակոբոս էին՝ որ ասացին ցՅիսուս · Տէր՝ կամի՞ս զի ասասցուք · և իջցէ հուր յերկնից, և սատակեսցէ զնոսա : Եւ Յիսուս դարձաւ և սաստեաց նոցա : Ղուկ · Թ · 54 :

Այս Յովհաննէս էր՝ որ ընդ Պետրոսի գնաց պատրաստել զՊասեքն՝ Ղուկ · ԻԲ · 8 · և անկաւ զլանջօքն Յիսուսի, և ասաց ցնա · Տէր՝ նա ո՞վ է · Յովհ · ԺԳ · 25 : և

Յորժամ Յիսուս աղօթէր 'ի Գեթսեմանի, անդ ընդ նմա էր և Յովհաննէս · Մատ · ԻԶ · 37 : Մարկ · ԺԴ · 33 : և

Յորժամ կալան զՅիսուս, Պետրոս և այս Յովհաննէս գնացին զհետ նորա, և նովաւ Պետրոս եմուտ 'ի տուն քահանայապետին · Յովհ · ԺԸ · 15 · 16 :

Յորժամ Քրիստոս բևեռեալ կայր 'ի վերայ խաչին, վասն այսր Յովհաննու ասաց ցուրբ կոյս Մայր իւր · ահա՛ որդի քո · և 'ի վերայ խաչին խօսեցաւ ընդ այսմիկ Յովհաննու և ասաց · ահա՛ Մայր քո · Յովհ · ԺԹ · 26 · 27 :

Այս Յովհաննէս է աշակերտն այն՝ զոր սիրէր Յիսուս · Յովհ · ԺԳ · 23 : Ի · 2 : ԻԱ · 7 :

Այս Յովհաննէս էր մին 'ի մետասանից, և էր ընդ նոսա յաւուր Պենտեկոստէի, յորժամ Հոգին սուրբ էջ 'ի վերայ նոցա · Գործ · Ա · 13 : Բ · 4 : Եւ սա էր՝ որ ընդ Պետրոսի արկաւ 'ի բանտ վասն քարոզութեան ճշմարտութեան · Գործ · Դ · 3—19 :

Սոյն այս Յովհաննէս առաքեալ ականատես եղև արդար և սուրբ վարուցն Յիսուսի, և ականջալուր եղև բանից նորա, զորս իմացաւ և հաւատաց : Ընդ Յիսուսի նստաւ, յարեաւ, կերաւ, շրջեցաւ : Ականատես եղև քարոզութեանց և մարգարէութեանց : Իւրովք իսկ աչօք ետես սա զՅիսուսի հրաշագործութիւնս, զփառս, զչարչարանսն, զերկար և զքանչելի համբերութիւնն, զողորմածութիւնն, թէ նախ քան զխաչելն և թէ 'ի ժամու խաչելութեանն, և կամ 'ի վերայ խաչին : Ետես սա աչօք իսկ իւրովք զՅիսուսի կամաւոր ընդունումն, զմահն, զթաղումն, զյարութիւնն և զհամբարձումն յերկինս : Զայս ամենայն ետես և վկայէ երանելի առաքեալս այս Յովհաննէս · Ա · Յովհ · Ա · 1—3 :

Զկնի յիսուն երից ամաց 'ի համբարձմանէն Քրիստոսի՝ գրեաց Յովհաննէս ներշնչութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ զաւետարանս զայս 'ի լեզու Յոյն · Յովհ · ԻԱ · 24 : Նախ միւս երեք աւետարանքն գրեցան · ապա զկնի ամենայնի գրեցաւ աւետարանս այս յառաջ քան զկործանումն Երուսաղէմի : Աւետարանիչս այս Յովհաննէս միայն յիշէ յանուանէ զՂազարոս և զհատանող

ականջին Մաղքոսի. քանզի ոչ գոյր նոցա այլ ևս երկիւղ ինչ. Յովհ. ԺԸ. 10: ԺԸ. 10. 26:

Այն այս Յովհաննէս յայտ պարզ և մեկին բանիւք գրեաց յաղագս Աստուածութեանն Քրիստոսի՝ քան զայլ երիս աւետարանիչսն. մանաւանդ՝ զոր ինչ ասէ նախ քան զմարմնանալ բանին Աստուծոյ, կամ նախ քան զլինելն Յիսուսի Քրիստոսի. որ Յանգլիացւոց կոչի Պրի—էգզի—սթէնս: Pre-existence. 'ի Լատինացւոց Պրէ—էգզի—սթէնցիա. Præexistentia. և 'ի Յունաց Պրօհ—պարքսիս, προΰπαρξις

Գիւտ և Հանդէս բանից գլխաւորաց Յովհաննու Աւետարանին:

1 1. 'Ի սկզբանէ էր բանն: 3. ամենայն ինչ նովաւ եղև: 13. այլ ոչ յարենէ և ոչ 'ի կամաց առն, այլ Յաստուծոյ ծնան: 14. բանն մարմին եղև՝ և բնակեաց 'ի մեզ: 17. Օրէնքն 'ի ձեռն Մովսէսի տուան: 18. զԱստուած ոչ ոք ետես երբէք: 20. ես ոչ եմ Քրիստոսն: 25. զի՞ մկրտես՝ եթէ դու չես Քրիստոսն: 29. Գառնն Աստուծոյ՝ որ բառնայ զմեղս աշխարհի: 33. որ առաքեացն զիս, ասաց. յոր վերայ տեսանիցես զհոգին, զի իջանիցէ, նա է՝ որ մկրտէ Հոգւովն սրբով: 40. Անդրէաս եղբայր Սիմոնի վիմի: 45. գտանէ Փիլիպպոս և զՆաթանայէլ: 48. ուստի՞ ճանաչես զիս:

2 1. Հարսանիք էին 'ի Կանայ Գալիլեացւոց: 9. ճարտարապետն զջուրն գինի եղեալ ոչ գիտէր: 11. զայս արար սկիզբն նշանաց Յիսուս: 15. արար խարազան չուանեայ, և եհան զամենեսին: 19. քակեցէք զտաճարդ զայդ:

3 1. Նիկոդեմոս: 3. եթէ ոչ ոք ծնցի վերստին: 6. ծնեալն 'ի հոգւոյ՝ հոգի է: 13. ոչ ոք ել յերկինս: 14. Մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատի: 16. այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ: 19. սիրեցին մարդիկ զխաւար: 28. ասացի ձեզ՝ չեմ ես Քրիստոսն: 35. Հայր զամենայն ինչ ետ 'ի ձեռս նորա:

4 7. Գայ կին մի 'ի Սամարիայ հանել ջուր: 15. Տէր՝ տուր ինձ զջուրն զայն, զի մի՛ ծարաւեցայց: 27. եկին աշակերտքն, և զարմանային՝ զի ընդ կնոջն խօսէր: 31. ռաբբի՝ հաց կեր: 41. բազումք հաւատացին 'ի նա: 50. ասէ Յիսուս, Երթ՝ որդին քո կենդանի է:

5 5. Անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր 'ի հիւանդութեան: 14. մի՛ ևս մեղանչեր՝ զի մի՛ չար ևս ինչ լինիցի: 22. զամենայն դատաստան ետ որդւոյ: 23. որ ոչ պատուէ զորդին, ոչ պատուէ զհայր: 29. որոց բարիս գործեալ իցէ՝ 'ի յարութիւն կենաց: 33. Յովհաննէս վկայեաց ճշմարտութեանն: 36. գործքն զոր գործեմ, վկայեն վասն իմ: 46. եթէ հաւատայիք Մովսիսի, հաւատայիք և ինձ:

6 9. Հինգ նկանակ և երկուս ձկունս ։ 19. տեսանէին զՅիսուս՝ զի գնայր 'ի վերայ ծովուն ։ 27. երկնայինք գործեցէք՝ մի՛ զկորստական կերակուրն ։ 35. Ես եմ հացն կենաց ։ 44. ոչ ոք կարէ գալ առ իս, եթէ ոչ Հայրն ձգեսցէ զնա ։ 52. հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է ։ 56. մարմին իմ, ճշմարիտ կերակուր է ։ 59. որ ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ ։ 65. գիտէր Յիսուս, ո՞վ է այն՝ որ մատնելոցն է ։ 70. մեք հաւատացաք՝ դու ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ ։

7 10. ել 'ի տօնն . ոչ յայտնի ։ 15. զիա՞րդ զգիրս գիտէ սա, զի ուսեալ բնաւ չէ՞ք ։ 24. մի՛ ըստ աչս դատէք ։ 37. եթէ ոք ծարաւի իցէ՝ եկեսցէ առ իս ։ 45. ընդէ՞ր ոչ ածէք զնա այսր ։ 46. սպասաւորքն ասեն . ոչ երբէք այնպէս խօսեցաւ մարդ ։ 51. մի թէ օրէնքն մեր դատի՞ն զմարդ՝ եթէ ոչ լսեն ։

8 3. Ածին առ նա՝ կին մի ըմբռնեալ 'ի շնութեան ։ 7. անմեղն 'ի ձէնջ նախ ընկեսցէ քար 'ի վերայ դորա ։ 11. երթ՝ յայսմ հետէ մի՛ մեղանչեր ։ 12. Ես եմ լոյս աշխարհի ։ 25. ասեն ցնա . դու ո՞վ ես ։ 34. ամենայն որ առնէ զմեղս, ծառայ է մեղաց ։ 44. զի սուտ է և հայր նորա ։ 51. եթէ ոք զբանն իմ պահեսցէ՝ զմահ մի՛ տեսցէ ։ 58. յառաջ քան զլինելն Աբրահամու եմ ես ։

9 1. Ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ ։ 10. զիա՞րդ բացան աչք քո ։ 19. սա՞ է որդին ձեր, արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ ։ 25. զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ, 32. ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի կոյր ծնելոյ ։ 35. լուաւ Յիսուս՝ հանին զնա արտաքս, ասէ ցնա . հաւատա՞ս յորդի Աստուծոյ ։

10 7. Ես եմ դուռն ոչխարաց ։ 14. ես եմ հովիւն քաջ ։ 17. ես դնեմ զանձն իմ. զի միւսանգամ առից ։ 21. մի թէ՝ դև կարէ՞ զաչս կուրի բանալ ։ 27. ոչխարք իմ ձայնի իմում լսեն, և զկնի իմ գան ։ 30. Ես և Հայր իմ մի եմք ։

11 1. Էր ոմն հիւանդ Ղազարոս ։ 2. այս այն Մարիամ էր, որ օծ զՏէրն իւղով ։ 14. Ղազարոս մեռաւ ։ 25. ասէ Յիսուս . ես իսկ եմ յարութիւն ։ 43. Ղազարէ՝ արի՛ եկ արտաքս ։ 45. բազումք հաւատացին 'ի նա ։ 51։ քահանայապետ էր, մարգարէացաւ ։ 53. խորհուրդ արարին զի սպանցեն զնա ։

12 3. Օծ զոտսն Յիսուսի, և հերով իւրով մաքրէր զոտս նորա ։ 10. խորհուրդ արարին՝ զի և զՂազար սպանցեն ։ 13. առին ոստս արմաւենեաց՝ և ելին ընդառաջ նորա ։ 21. կամիմք զՅիսուս տեսանել ։ 26. եթէ ոք զիս պաշտիցէ, զկնի իմ եկեսցէ ։ 28. Հա՛յր՝ փառաւորեա՛ զանուն քո ։ 34. ո՞վ է այն որդին մարդոյ ։ 43. սիրեցին զփառս մարդկան՝ առաւել ։

46. ես լոյս յաշխարհ եկի : 49. Հայր ետ ինձ պատուէր՝ զինչ ասացից :
50. պատուէրն այն կեանք են յաւիտենական :

13 2. 'ի լինել ընթրեացն, սատանայի արկեալ էր 'ի սիրտ զի մատնեսցէ
զնա Յուդայ : 5. առեալ ջուր, արկ 'ի կոնք, և սկսաւ լուանալ զոտս
աշակերտացն : 8. ասէ Պետրոս. ոչ լուասցես զոտս իմ : 15. օրինակ մի
ետու ձեզ : 21. մի ոմն 'ի ձէնջ մատնելոց է զիս : 26. այն է՝ որում
ես թացից զպատառն՝ և տաց : 27. զոր ինչ առնելոց ես՝ արա վաղվաղակի :
31. ասէ Յիսուս. այժմ փառաւորեցաւ որդի մարդոյ : 35. յայսմ գի-
տասցեն թէ իմ աշակերտք էք : 38. դու երիցս ուրասցիս զիս :

14 6. Ոչ ոք գայ առ Հայր՝ եթէ ոչ ինև : 15. եթէ սիրէք զիս՝ զպատ-
ուիրանս իմ պահեսջիք : 18 ոչ թողեց զձեզ որբս : 21. որ զպատուիրանս
իմ պահէ, նա է որ սիրէ զիս : 26. Հոգին սուրբ ուսուսցէ ձեզ զամենայն :

15 1. Ես եմ որթն : 7. եթէ բանք իմ 'ի ձեզ կայցեն, որինչ
խնդրեսջիք՝ լինիցի : 12. սիրեսջիք զմիմեանս : 15. ոչ ես կոչեմ
զձեզ ծառայս : 16. զոր ինչ խնդրիցէք 'ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ,
տացէ ձեզ :

16 2. Որ սպանանիցէ զձեզ, համարիցի պաշտօն մատուցանել Աստու-
ծոյ : 7. եթէ ես ոչ երթայց՝ մխիթարիչն ոչ եկեսցէ առ ձեզ : 13.
Հոգին ճշմարտութեան, առաջնորդեսցէ ձեզ : 14. նա յիմմէ անտի
առնուցու՝ և պատմեսցէ ձեզ : 15. զամենայն ինչ զոր ունի Հայր՝
իմ է : 20. տրտմութիւնն ձեր յուրախութիւն եղիցի : 23. զոր
ինչ խնդրիցէք 'ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ : 32. զի
ցրուեսջիք և զիս միայն թողուցուք :

17 1. Հայր՝ հասեալ է ժամ : 3. այս են յաւիտենական կեանք : 9.
ես վասն նոցա աղաչեմ, և ոչ վասն աշխարհի : 15. աղաչեմ զի պահեսցես
զնոսա 'ի չարէ : 24. կամիմ՝ զի ուր եմ ես, և նոքա իցեն :

18 6. Իբրև ասաց՝ ես եմ, զարկան զգետնի : 8. եթէ զիս խնդրէք՝
թոյլ տուք դոցա երթալ : 10. Պետրոս՝ եհար, և 'ի բաց առ զունկն :
12. կալան զՅիսուս՝ և կապեցին : 16. ասաց ցդռնապանն՝ և եմոյծ
'ի ներքս զՊետրոս : 18. ցուրտ էր՝ և ջեռնուին : 19. Քահանայապետն
եհարց զՅիսուս : 20. ես ուսուցի 'ի ժողովրդեանն, և 'ի տաճարի :
21. հարց զայնոսիկ՝ որ լուանն : 22. ած ապտակ Յիսուսի, և ասէ :
26. ասէ ոմն ազգական, զորոյ զունկն եհատ Պետրոս. ո՞չ ես իսկ
տեսի զքեզ : 27. ուրացաւ Պետրոս. և վաղվաղակի հաւ խօսեցաւ :
36. իմ արքայութիւն չէ յայսմ աշխարհէ : 39. կամի՞ք՝ զի արձակե-
ցից ձեզ զթագաւորն հրէից :

19 1. Առ Պիղատոս զՅիսուս՝ և գան եհար : 2. պսակ 'ի փշոց եդին
'ի գլուխ նորա : 3. և հանէին նմա ապտակս : 7. պարտի մեռանել.
զի զանձն իւր որդի Աստուծոյ արար : 12. Պիղատոս խնդրէր արձա-
կել : աղէին . չես բարեկամ կայսեր : 14. էր ուրբաթն զատկի : 18.
ուր և 'ի խաչ հանին զնա . և ընդ նմա երկուս ևս այլս : 19. գրեաց
և տախտակ մի Պիղատոս : 22. զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի : 24. արկ-
ցուք վիճակս 'ի վերայ դորա : 25. կային առ խաչին Յիսուսի մայրն
նորա, եւն : 26. Կին դու՝ ահա որդի քո : 30. առ Յիսուս զքացախն
ըմպելին . աւանդեաց զոգին : 32. եկին խորտակեցին զբարձս : 33.
եկին առ Յիսուս՝ և տեսին զի մեռեալ էր : 34. այն տիգաւ խոցեաց
զկողս նորա : 38. աղաչեաց զՊիղատոս Յովսէփ, զի բարձցէ զմարմինն
Յիսուսի : 41. և էր անդ գերեզման նոր . 42. անդ եդին զՅիսուս :
20 1. Մարիամ տեսանէ զվէմն բարձեալ : 6. Պետրոս տեսանէ զկը-
տաւսն : 15. ասէ ցնա Յիսուս . կին դու՝ զի՞ լաս, զո՞ խնդրես : 17.
ասէ ցնա Յիսուս . մի՛ մերձենար յիս : 19. և էր երեկոյ . և դրունք
փակեալ էին՝ եկն Յիսուս՝ և ասէ . ողջոյն ընդ ձեզ : 20. եցոյց զձեռսն
և զկողս իւր : 22. փչեաց 'ի նոսա և ասէ . առէք հոգի սուրբ : 24.
Թովմաս ոչ էր ընդ նոսա՝ յորժամ եկն Յիսուս : 25. ասէ եթէ ոչ
տեսից զնշան բևեռացն, ոչ հաւատամ : 26. յետ ութ աւուրց գայ
Յիսուս դրոցն փակելով : 27. ասէ ցԹովմաս . մի՛ լինիր անհաւատ :
29. երանի որոց ոչ իցէ տեսեալ՝ և հաւատասցեն : 30 բազում նշանս
արար Յիսուս . որ ոչ է գրեալ : 31. այս այնչափ ինչ գրեցաւ՝ զի
հաւատայցէք, զի Յիսուս Քրիստոս է որդի Աստուծոյ :
21 1. Դարձեալ յայտնեաց զանձն իւր Յիսուս : 3. ասէ Պետրոս .
երթամ ձուկն որսալ : 5. ասէ Յիսուս . մանկունք՝ մի թէ ունի՞ք
ինչ ուտելոյ : 9. իբրև ելին 'ի ցամաք, տեսանեն ձուկն մի, և հաց :
12. եկայք, ճաշեցէք : 14. զայս երիցս անգամ երևեցաւ Յիսուս :
17. ասէ ցնա երիցս անգամ . Սիմոն Յովհաննու՝ սիրե՞ս զիս : 18. այլք
ածցեն քեզ գօտի, և տարցին՝ ուր ոչն կամիցիս : 21. զնա տեսեալ
Պետրոսի, ասէ, Տէր՝ իսկ սա զի՞ : 22. ասէ Յիսուս . քեզ զի՞
փոյթ է՝ դու եկ զկնի իմ : 24. այս աշակերտ է՝ որ և գրեացն իսկ
զայսոսիկ :

ՎԵՐՋ

Թիւ գլխոց և տանց չորից Աւետարանաց ։

Մատթէոս ։	Մարկոս ։	Ղուկաս ։	Յովհաննէս ։
Գլուխ. Տուն ։	Գլուխ. Տուն ։	Գլուխ. Տուն ։	Գլուխ. Տուն ։
1. 25։	1. 45։	1. 80։	1. 51։
2. 23։	2. 28։	2. 52։	2. 25։
3. 17։	3. 35։	3. 38։	3. 36։
4. 25։	4. 40։	4. 45։	4. 54։
5. 48։	5. 43։	5. 39։	5. 47։
6. 34։	6. 56։	6. 49։	6. 72։
7. 29։	7. 37։	7. 50։	7. 53։
8. 34։	8. 39։	8. 57։	8. 59։
9. 38։	9. 49։	9. 62։	9. 41։
10. 42։	10. 52։	10. 42։	10. 42։
11. 30։	11. 33։	11. 54։	11. 56։
12. 50։	12. 44։	12. 59։	12. 50։
13. 58։	13. 37։	13. 35։	13. 38։
14. 36։	14. 72։	14. 35։	14. 31։
15. 39։	15. 47։	15. 32։	15. 27։
16. 28։	16. 20։	16. 31։	16. 33։
17. 26։		17. 37։	17. 26։
18. 35։		18. 43։	18. 40։
19. 30։		19. 48։	19. 42։
20. 34։		20. 47։	20. 31։
21. 46։		21. 38։	21. 25։
22. 46։		22. 71։	
23. 39։		23. 56։	
24. 51։		24. 53։	
25. 46։			
26. 75։			
27. 66։			
28. 20։			

Իսկ տունք Մատթէոսի՝ 1070։ Մարկոսի՝ 678։ Ղուկասու՝ 1153։ Յովհաննու՝ 879։ և միանգամայն Տունք չորից Աւետարանաց են 3779։ Լինին բովանդակ Գլուխք չորից Աւետարանաց՝ 89։

Կտակարան բառս՝ ըստ քերթողութեան արհեստի, է պարունական անուն, որ յինքեան զիր ինչ ամփոփել երևեցուցանէ. ա՛յն հետևին բառքս Աւետարան, այսինքն՝ գիրք Աւետեաց. Բառարան՝ գիրք բառից. Կտակարան՝ Պարզարան, Հանգստարան, Աղօթարան, (Աստղադիտարան, Եգիպ- տոսարան, Ճեմարան) և այլք ։ Կտակ ասելն՝ է հաստատուն՝ անդարձ՝ յետին՝ և ինքնայօժար կամք՝ դաշն՝ ուխտ՝ և խոստումն զկնի մահուան ։ Եբրայեցւոց լեզուաւ ասի ברית բերիթ. Յունարէն Διαθήκη դիաթիկի. Լատիներէն Testamentum, թէստամէնտում. Անգղիերէն Testament, Տէսթէմէնթ յորջորջի ։

Եւ կտակ Աստուծային է դաշն 'ի մէջ Աստուծոյ՝ և մարդկան կնքեալ. զի Աստուած զկեանս յաւիտենականս հաւատացելոցն բաշխիցէ, և մարդիկ յԱստուած՝ և յԱստուծոյ խոստումն հաւատասցեն ։

Կրկին գոյ կտակ, Հին՝ և Նոր. զերկաքանչիւր կտակս յիշատակէ Մարգարէն Երեմիա՝ ասելով ։ Ահաւասիկ աւուրք գան՝ ասէ Տէր, և ուխտեցից տանդ Իսրայէլի՝ և տանդ Յուդայ ուխտ նոր ։ Ո՛չ ըստ ուխտին, զոր ուխտեցի ընդ հարս նոցա յաւուր՝ յորում առի զձեռանէ նոցա՝ հանել զնոսա յերկրէն Եգիպտացւոց ։ Այլ՛ այս է ուխտ, զոր ուխտեցից տանդ Իսրայէլի՝ յետ աւուրցն այնոցիկ՝ ասէ Տէր. տաց զօրէնս իմ 'ի միտս նոցա, և 'ի սիրտս նոցա գրեցից զնոսա. և եղէց նոցա յԱստուած, և նոքա եղիցին ինձ 'ի ժողովուրդ. Երեմիա՝ լա. 31 ։

Եբրայ. Է. 8 ։ Եւ Պօղոս առ Գաղատացիս՝ Գլ. Դ. 24. ուսուցանէ զաղախինն Հագար 'ի Սինայ Լերանէ՝ գոլ ըստուեր. ուստի Օրէնքն եղին, և Հին կտակարանն. իսկ՝ զազատն Սառայ՝ գոլ օրինակ Վերին Երուսաղէմի. ուստի Աւետարանն քարոզեցաւ, և Նոր կտակարանն ։ 'Ի Հնումն փրկիչ աշխարհի կերպարանեցաւ, և խոստացաւ 'ի ձեռն Նահապետաց՝ և Մարգարէից ։ Իսկ 'ի Նորումս շնորհեցաւ մեզ փրկիչ աշխարհի, որով և կեանքն յաւիտենական 'ի Քրիստոս հաւատացելոցն աւետարանեցաւ ։

'Ի Հնումն խոստացաւ Շնորհ Աստուծոյ ։ 'Ի Նորումս՝ յայտնեցաւ նոյն խոստացեալ Շնորհն Աստուծոյ ։

Անդարձ կտակարարն է Որդին Աստուծոյ ։ Ժառանգք կտակին համայն Հաւատացեալքն ։

Ժառանգութիւնն է՝ բարիքն, որք անօրէնութեամբ՝ մահուամբն և յարութեամբն Քրիստոսի պատրաստեցան ։

Гос Библиотека
ՀՍՍՀ Арм.ССР
А. Мясникяна